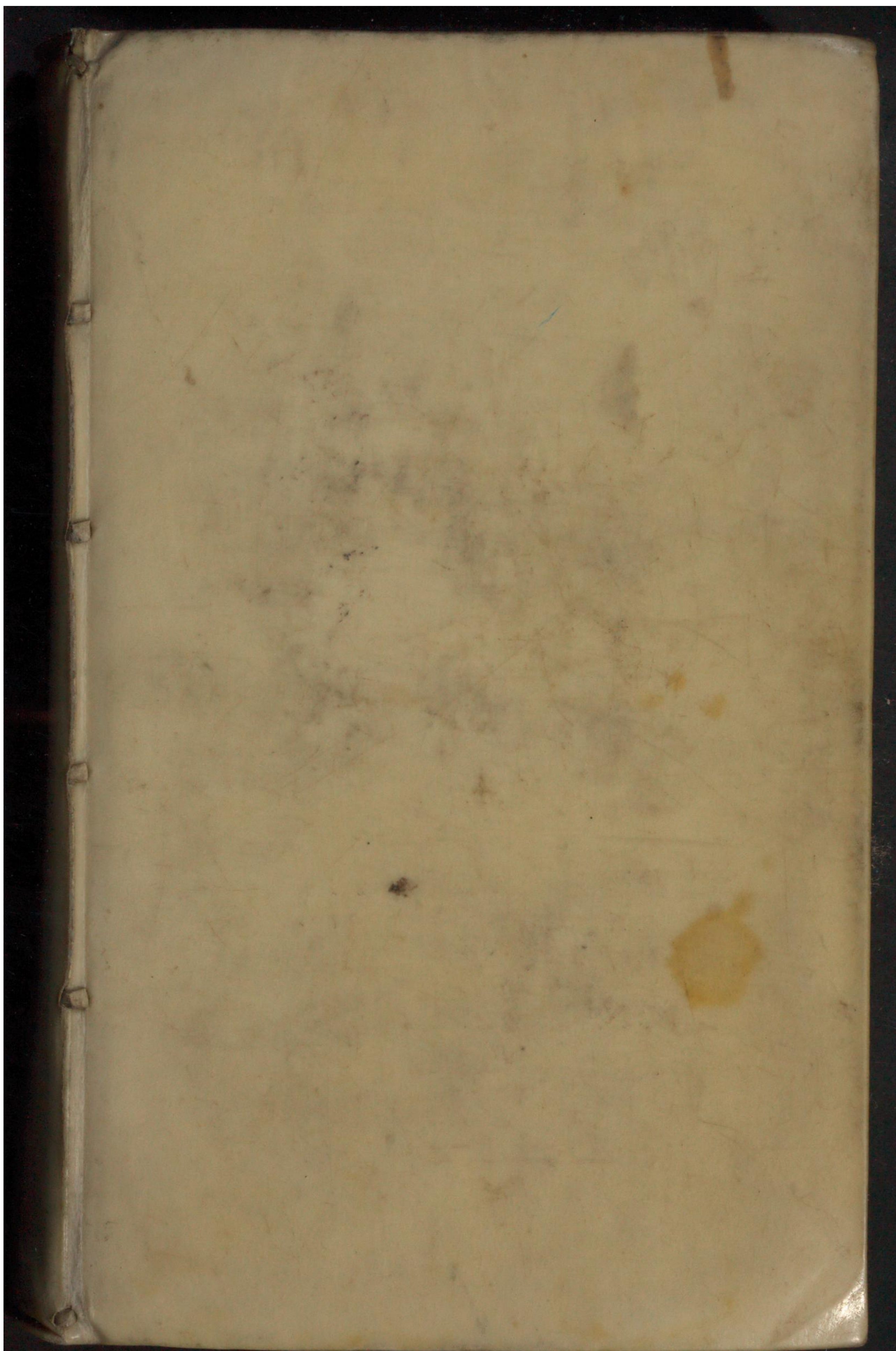

OVIDIVS.
T. I.
23
392
E 11

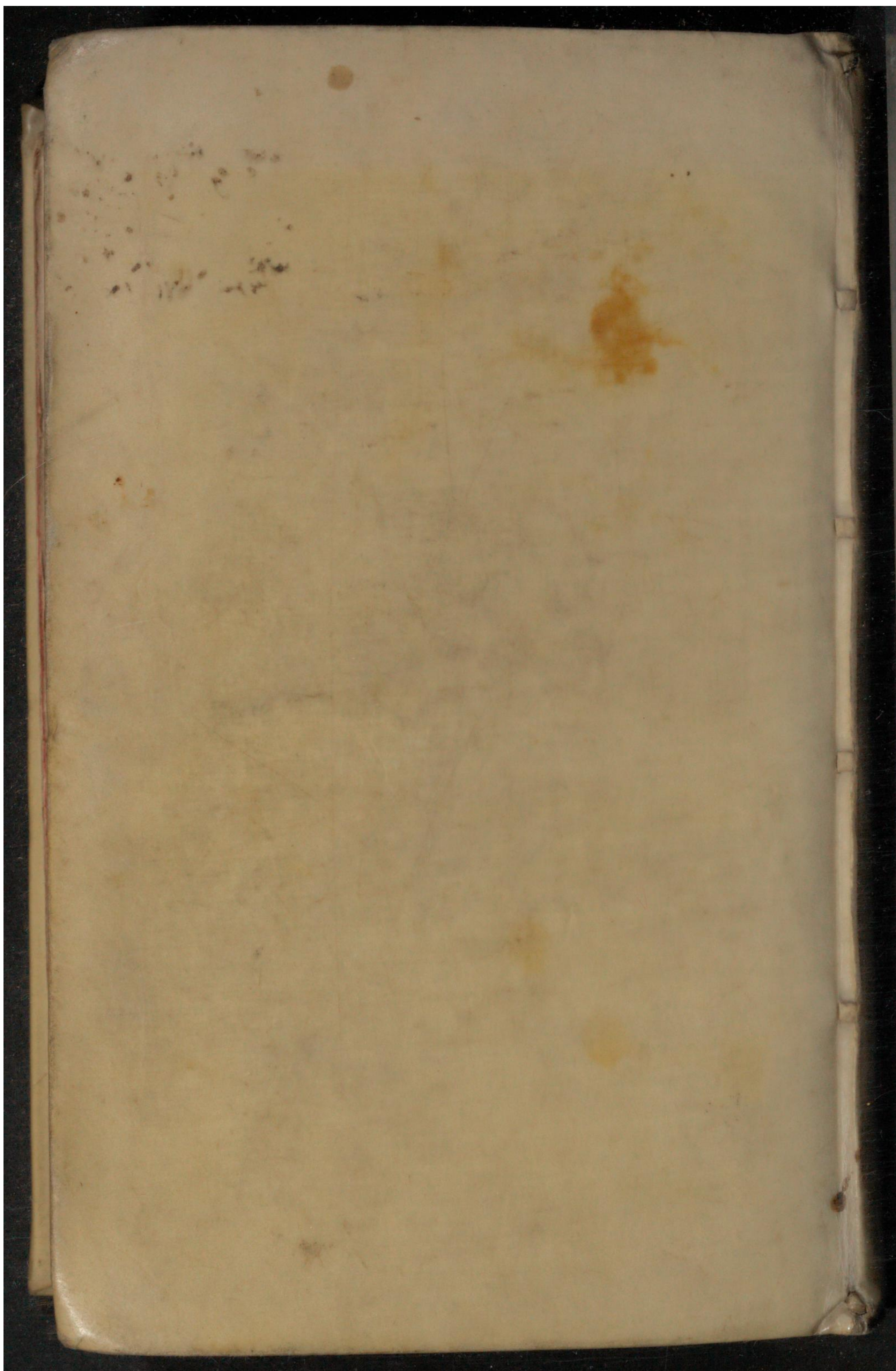

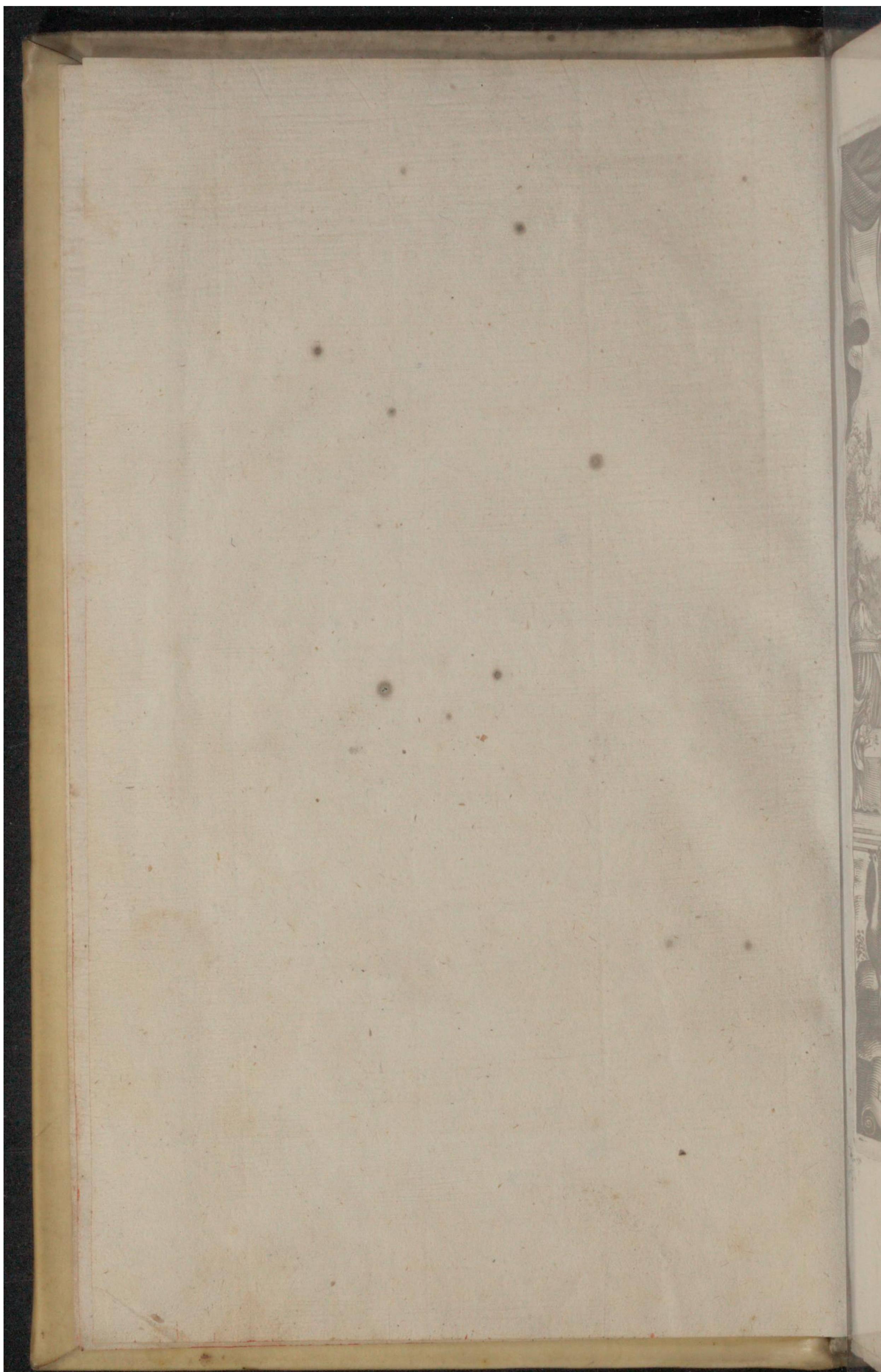

fig-10:

54324

S. 11.

P. OVIDII NASONIS,
Operum, Tom. I.
EPIST. HEROIDUM
DE ARTE AMANDI, &c.
Cum notis selectiss. Variorum
studio
B. CNIPPINGII.
AMSTELODAMI,
Ex Typographia BLAVIANA, MDCLXXXIII.
Sumptibus Societatis.

Naso relegatus violenti Cæsaris ira
Immerito, quondam tristia fata gemit.
Redditur Ausoniæ majori in luce videndus,
Postque solum versum celsius ora gerit.

CNIPPINGIUS.

P. OVIDII NASONIS
OPERA OMNIA,

In tres Tomos divisa,

CUM INTEGRIS

NICOLAI HEINSII, D. F.

Lectissimisque Variorum Notis:

Quibus non pauca, ad suos quæque antiquitatis fontes diligenti comparatione reducta, accesserunt,

Studio

BORCHARDI CNIPPINGII.

G.

AMSTELODAMI,

Ex Typographia BLAVIANA, MDCLXXXIII.

Sumptibus Societatis.

KONINKLIJKE
BIBLIOTHEEK

ILLUSTRI VIRO

D. HERMANNO VANDER MEER, J.C.

D^NO^. DE HOOGEVEEN, &c.

LUGDUN. BATAV. CONSULI PRIMARIO,

ET NVNC

EJUSDEM AD COLLEG. NOBIL. POTENT. DEPUTATORUM CONSILIAR. PRÆPOT. D. D. ORDINUM HOLLAND. AC WEST-FRISIÆ DELEGATO, INCLYTÆ BATAVORUM ACADEMIÆ QUÆSTORI, GYMNASII NOSTRI CURATORI,

S. P. D.

BORCHARDUS CNIPPINGIUS.

IAM dudum ad te, Vir Ampliſſime, noſter è Sulmone vates properat, in tuam unius ſeſe commiſſurus fidem, eoque ſe præſidio continebit. Habet quo commendetur hoc Poëtarum decus, cum quod ad inventionem, materiæque varietatem, tum quod ad ſpeciem, purique ſermonis uſum facere videtur: cujus te amœnitatis præcipuum eſſe amatorem, nec odiſſe eos, qui eandem ingredi viam pergunt, haud obſcurum eſt. Quando-

 cun-

cunque ergo publicæ curæ, quæ animum tuum quotidie obſident, abjungere parumper ſinunt; invenies fortaſſe, ex quo ſubinde te recrees, graveque negotiis pectus alleves. Nulla autem adductus cauſa primum hunc ocii mei fructum tibi deſtinatum eo, niſi quod præter perpetuam tuam & ſingularem in bonos voluntatem, quam & mihi, nulla alia ſepto munitione, largiris (quapropter magna tibi obſtrictus vivo verecundia) dignitatis etiam tuæ ſplendori hoc deberi ſtudium meum exiſtimabam. Virtutum hic tuarum, Conſul lectiſſime, computare numeros, ingenii non eſt mei. umbram facturus puro ſolis lumini videretur, qui eò ſe converteret, ita per ſe ipſæ eminent, & claræ ſunt. Nec verò aſſentandi modos admittit ſincerum Conſulis judicium. Hoc argumenti eſt: omnes te boni cives, uti par eſt talem patriæ patrem, ſic amant, colunt, obſervant. Præterire tamen non debeo, quin ab ejuſmodi te avis dicam ad noſtra tempora ſumma felicitate, continuata quadam optimatum ſe-

rie

rie defluxiſſe, qui publicam rem & conſilio & facto egregie juverunt. Quod & teſtatus ipſe eſt MAXIMILIANUS, harum Princeps provinciarum, cui tritavus tuus, HUBERTUS VANDER MEER, ita fuit gratus & acceptus, ut ob præclare merita conſpicuis eum honoribus, Nobiliſſimique Nominis dignitate ampliaverit. Cujus te virtutis hæredem lætis patria oculis intuetur, votis proſequitur. Patens hic quidem laudum tuarum ſeſe aperit campus, in quo oratio exultet: ſed enim, ne in publica commoda peccem, ſi æquo faciam longius, modum termino. Opto, Vir illuſtris, Reipublicæ, Rei literariæ noſtræ, omnibuſque adeo bonis quàm diutiſſime ſuperſis, tuiſque tibi propriis virtutibus longum fruare. Inſtitutum autem à te meum probari, non eſt quod dubitem. V.

Lugd. Batav. ipſis Cal. Novembr.
M DC LXX.

AD BENEVOLUM
LECTOREM.

NON leve visum fuit opus, Lector benevole, post tot præclaros & eruditos viros manum admovere Ovidio, eundemque novo quodam vestitum habitu in publicum mittere. Nec ignorabam seculi nostri sublimatum judicium, diversaque hominum, partim nobis bene, partim malevolentium studia. Posthabitis tamen illis, quoniam a paucis eram, iisque Doctis contentus, ad quorum judicium elaborabam (atque utinam præcipuum Poëtæ nostri lumen Reip. causa non abfuisset longius, quam consequi possem) vicit difficultates rectè faciendi amor; uti quatenus liceret, accessionis aliquid ad nobilem hunc Auctorem afferrem. Cum enim primum hoc adornandum mihi opus commendaretur, animum serio adjeci, laboremque èum non invitus ad me recepi: quippe qui id mihi esse injunctum existimarem, ut & otii mei ratio publicè constaret: tum à multo tempore, quo auram Batavam trahere cœpi, ex vetustatis loculis non pauca excitaveram, ad quæ respicere Noster haud obscure videbatur, ipsique reddi non incommode posse credebam. Nemini enim non intellectum est, qua diligentia veteres, cum Latini tum Græci homines, perenni illo fonte sint usi, suaque rivulis ejus prata irrigaverint. Adeoque juvabat plurimum, cum animadverterem, indagando me reperire quædam antiquitatis, eruditorumque proinde vestigia, tanquam continuo quodam sese passu in hoc curriculo consequentium. Imprimis cum Homeri, Tragicorumque ὑποθέσεις, illustrioresque in iis sententias ad metrum revocatas carmine Latino adstringerem, cujus mihi laboris etiam nunc reliquus est fructus. Cum itaque sentirem triplici posse ratione consuli Ovidio, quo, ampliore instructus cultu, lectoris eruditi animum caperet, (postquam Nobiliss. Heinsii pervigil juxta & accuratissima cura, mendis relegatis, reddiderat nobis eum multis partibus lætiorem, & in altera illa C. Schrevelii editione pleraque ad explicanda loca difficiliora exhiberentur, ubi tamen multa induximus) tertium adjungere laborem, adque fontes suos reflectere, quæ occurrebant,

bant, aggressus sum. Non enim in eodem omnes capimus oblectamentum. Ut in cœna missus exsuscitant edendi amorem, sic in re literaria suavius afficere videntur, quæ alia subinde, atque item alia ratione tractantur. Habes hic ergo, Candide lector, quod purè dicendi studium excerceat; habes, quod obscuriora luci exponat; habes denique, quod tecum antiquitatis lustret vestigia. Sic in eodem prato canis leporem sectatur, bos herbam quærit, virgo flores legit. Non autem fore opinor, ut eo nomine invidia noter, qui otium, quod à munere meo, cui nihil interea decesit, reliquum mihi restaret, in tam præclaro opere ponere voluerim: maximè cum neminem lædat, & gratiam quærat. Annotatis meis hac vice subjungere nomen neglexi, (quod tamen in Apulejo nostro facio, qui sub manu est) idque modestiæ mihi dabit æquus lector. Facile, ubi ad Græcorum fontes pervenerit oculi judicium, id ipsum animadvertetur: tum etiam reliquorum notis auctorum nomina sunt addita, nonnullis exceptis, quas pro meis deputo. Ebuccinare insignis hujus Poëtæ laudes nihil est necesse; pro sua ipse gloria præclarè canit, cui obstrepi nisi ab iniquis haud potest. Confidimus proinde ita emaculatum & nitidum jam provenire Ovidium, ut nemo paulò humanior accusare nos indiligentiæ bono jure debeat. Ἐάν δέ τι συμβαίνῃ: *Si quid tamen, inquam, acciderit, quod exire nemo, quantumvis vigilans, facile potest, id humanitatis velo contectum iri speramus. Vale, Candide Lector, clarissimumque hoc Poëtarum ingenium pronus accipe.*

Quædam magnorum hominum

DE

P. OVIDIO NASONE TESTIMONIA.

Vellejus Paterculus, lib. II.

Tibullusque & Naso; perfectissimi in forma operis sui.

Ex Martialis libro III.

Insanis: omnes gelidis quicunque lacernis
Sunt tibi, Nasones Virgiliosque vides.

Ex VIII.

Non me Pelignus, nec spernet Mantua vatem,
Si qua Corinna mihi, si quis Alexis erit.

Ex Autore De caußis corruptæ eloquentiæ.

Nec ullus Asinii aut Messalæ liber tam illustris est quam Medea Ovidii.

Ex Julii Scaligeri Hypercritico.

Jam vero ad eum pervenimus locum, in quo ingenii magnitudo & acumen judicii excercenda sunt. Quis enim de Ovidio satis digne dicere possit, nedum ut audeat eum reprehendere?

Ex Josephi Scaligeri Prolegomenis Manilianis, &c.

Uno vincitur (nimirum Manilius) quod non potest manum tollere de tabula, & (quod tam falso, quam immerito, Ovidio objectum olim) nunquam scit desinere, &c.

Ibidem.

Hoc ut non mediocre vitium est in nitido scriptore, ita puri sunt ab hac labe (nimia earundem vocum iteratione) principes Poëtæ, Virgilius & Ovidius.

Ex Danielis Heinsii Libro de constitutione Tragœdiæ secundum Aristotelem.

Omnes Ovidius transcendit. Sive falsa probabiliter, sive obscura perspicue, sive utraque ornate, sive omnia simpliciter sint exponenda. Falsa, ut in Metamorphosi. Obscura, ut mathematica, & antiquitatis arcana in Fastis. Quæ ad mores

res

res pertinent, ubique. Etiam cum ludit aut lascivit. Idque verbis & oratione vulgari. Ut & dicat quæ velit, & doceat quæ quisque intelligat. tam admirabili felicitate, ut cum quivis idem posse videatur, nemo possit. nemo, nisi magni animi & excitati, tentare idem ausit; sapientes etiam desperent. Ubique sententiæ, ubique loci communes: de ignavia, de disciplinis, brevitate formæ, opum contemptu. Neque semper falsa narrat. Ut in opere jam dicto: in quo plurimas historias exponit. Ut Lucretiæ. Nam quid cum simplicitate illa comparandum? quam indocti & rustici fastidiunt: urbani & ingenui sine ulla imitationis spe adorant. Ecce celeritatem:

Nox superest. tollamur equis, urbemque petamus.
Dicta placent. frænis impediuntur equi.
Pertulerant dominos. regalia protinus ipsi
Tecta petunt. custos in fore nullus erat.

Nullus equus, ac vix cogitatio humana, hanc celeritatem assequatur. Tale est illud:

Sic sedit: sic culta fuit: sic stamina nevit:
Injectæ collo sic jacuere comæ.
Hos habuit vultus: hæc illi verba fuerunt,
Hic color, hæc facies, hic nitor oris erat.

Numerorum autem tanta in hoc scripto, cujus partem alteram habemus, paritas, simplicitas, ac invidenda suavitas, ut, quid magni viri velint cum mutari quosdam posse existiment, neque ipsi, nisi fallor, neque nos intelligamus. Nondum enim cuiquam id probarunt, cum in simili scribendi genere versati sunt. Libri Tristium, & qui De Ponto inscribuntur, quo ab omni affectatione (quanquam iis cum plerisque illius scriptis hoc commune est) magis alieni sunt, eo magis commendari juventuti debent. Et ubique Latinitas, vel inter prima. Ut non temere Muretus, quo, post literas renatas, nemo sine affectatione elegantius scripsit, quendam, qui auctori tanto hanc detraheret, prodigii instar, ovis & sulphure lustrandum existimet. Ut & Josephus Scaliger. Julius autem, in Rhetoricis (qui illius libri cum aliis non paucis perierunt) tanquam absolutum & perfectum omni ex parte exemplum, scripta ejus proponebat. Neque temere alia auctoritate quæ docebat, quod non semel ex divino viro ejus filio audire memini, ubique confirmabat. Sed natura ejus viri, candor, ingenuitas,

genuitas, velocitas, simplicitas, quæ in narrationibus potissimum elucet, supra votum est. Proximum est ergo, recte de iis judicare.

P. OVIDII NASONIS VITA,

Ex vetusto codice Pomponii Læti, cujus apographum exstat in Vaticana Bibliotheca.

P. OVIDIUS NASO a. d. XII. Kal. April. Sulmone in Pelignis natus est. quo anno bello Mutinensi P. Hirtius & C. Pansa Coss. diem obiere. honoribus Romæ functus. fuit enim arbiter & triumvir, & judicium inter centum viros dixit. Sub Plotio Grippo literis eruditus. deinde apud Marcellum Fuscum Rhetorem, cujus auditor fuit, optime declamavit. Admirator plurimum Porcii Latronis fuit, quem adeo studiose audivit, ut multas ejus sententias in versus suos transtulerit. Bonus declamator, & ingeniosus habitus est, & carmine prosa licenter scripsit, ingenii sui adeo amator, ut ex iis, quæ dixit etiam precantibus amicis nihil mutaverit. In carminibus vitia sua non ignoravit, sed amavit. Militavit sub M. Varrone. Julio Græcino Grammatico familiaris. Tandem cum venisset in suspicionem Augusti, creditus sub nomine Corinnæ amasse Juliam, in exilium missus est, exulavit Tomis. ibique decessit annum agens LX. novissimum.

ALIA NASONIS VITA

Ex Codice Farnesiano.

P. OVIDIUS NASO Pelignis natus eo anno quo Hirtius & Pansa Coss. in Mutinensi bello perierunt simul, quo cœpit triumviratus. fratrem habuit nomine Lucium natu majorem, defunctum tamen in minimis annis. Romæ sub Plotio Grippo literis operam dedit. à Cornelio Gallo ditissimo & doctissimo cive, & à M. Varrone multa cepit. Familiarissimus fuit Julii Hygini Grammatici. Paternis stimulis foro aliquamdiu incubuit. unde plerumque judicium dixerit inter centum viros. post parentis mortem ad poëticen integer rediit, scripsitque libros duos Heroïdum Epistolarum. inde cum M. Varrone Asiam petiit. sub quo militavit. neque prius huc se contulit, quam peritissimus literarum Græcarum foret. Scripsit inde epistolas quasdam ad Tiberii filiam sub falso nomine ac ficto Corinnæ inscriptas, quæ propter crimen læsæ majestatis combustæ fuerunt. inde & exilium meruit.

ANGE-

ANGELI POLITIANI
ELEGIA DE EXILIO
ET
MORTE OVIDII.

ET jacet Euxinis vates Romanus in oris:
Romanum vatem barbara terra tegit.
Terra tegit vatem, teneros qui lusit amores,
Barbara: quam gelidis alluit Ister aquis.
Nec te Roma pudet, quæ tanto immitis alumno,
Pectora habes ipsis barbariora Getis?
Ecquid, Iô Musæ, Scythicis in finibus ægro
Tædia qui morbi demeret, ullus erat?
Ecquid frigidulos qui lecto imponeret artus,
Aut qui dulciloquo falleret ore diem?
Aut qui tentaret salientis tempora venæ,
Aut fomenta manu qui properata daret?
Conderet aut oculos media jam morte natantes,
Aut legeret summam qui pius ore animam?
Nullus erat: nullus. veteres, tu dura, sodales
Heu procul à Ponto, Martia Roma, tenes!
Nullus erat. procul ah conjux, parvique nepotes:
Nec fuerat profugum nata sequuta patrem.
Scilicet immanes Beßi, flavique Coralli,
Aut vos pelliti saxea corda Getæ,
Scilicet horribili dederit solamina vultu
Sarmata, ab epoto sæpe vehendus equo?
Sarmata, cui rigidam demisso in lumine frontem
Mota pruinoso tempora crine sonant.
Sed tamen & Beßi exstinctum, & flevere Coralli,
Sarmataque: & durus contudit ora Getes.
Extinctum & montes flebant, & sylva, feræque,
Et flesse in mediis dicitur Ister aquis.
Quin etiam pigro concretum frigore Pontum
Nereidum lacrymis intepuisse ferunt.

Accur-

Accurrere leves Paphia cum matre volucres,
Arsuroque faces supposuere rogo.
Quem simul absumsit rapidæ violentia flammæ,
Reliquias tecto composuere cado.
Impositumque brevi signarunt carmine saxum:
Qui jacet hic, teneri doctor amoris erat.
Ipsa locum late sancto Cytherea liquore
Irrorat nivea terque quaterque manu.
Vos quoque Pierides vati libastis ademto
Carmina, sed nostro non referenda sono.

DE EODEM CARMEN
JULII CÆSARIS
SCALIGERI.

Loquitur ipse Ovidius ad Augustum.

A Me utinam inciperes ferus esse, cruente; nec atras
Per cædes faceres ad mea fata gradum.
Si mea te movit tetricum lasciva juventus,
Te juvenem damnas perditus: exsul abi.
Impia flagitiis squalent penetralia diris:
Damnati superant nomina fœda rei.
Non te divinum ingenium, non candida tangunt
Pectora, non Clario lingua secunda deo.
Lactea mollivit veteres mea vena poëtas;
Et rerum docuit pondera certa novos.
Cum te laudarem tunc sum mentitus: ob unum hoc
Exilii fuerat debita pœna mihi.

P. OVIDII NASONIS EPISTOLARUM * HEROIDVM LIBER.

EPISTOLA PRIMA.

ARGUMENTUM.

Orto Trojano bello ob raptam à Paride Helenam, habitoque à Græcis conventu, invitus cogitur Ulysses ad bellum proficisci: in qua expeditione multa adeo & designavit præclare & gessit, ut excisa tandem Troja maxima illi laus adscriberetur. Peracta ultione, Trojaque funditus eversa, victores Græci in patriam redeuntes, spoliis hostium ditati, indignatione læsæ Minervæ, variis acti sunt procellis, adeò, ut multis obrutis, pauci post varios errores evaserint. Inter quos Ulysses (ad quem hæc epistola dirigitur) decem errans annos peragravit varias orbis partes. Penelope igitur, ejus uxor, ignara quidem ubi hæreat, valde tamen solicita de ejusdem reditu, scribit ei hanc epistolam, qua cum primis ut redeat monet, maxime, cum & Troja jam excisa, aliisque reversis, solus nullam desidendi causam habeat.

PENELOPE ULYSSI.

Anc tua Penelope lento tibi mittit, Ulysse.
Nil mihi rescribas attamen: ipse veni.

Trojā

* HEROIDVM.] *Heroides* hic liber à Prisciano lib. 10. appellatur, nec alio eum nomine à Scholiaste Metamorphoseon inedito passim citatum deprehendi. vere, ut opinor. Sarisberiensis quoque Polycrat. lib. 1. cap. 12. *Naso*, inquit, *in libro Heroidum.* Epistolas tamen Ovidius ipse libro 3. Artis Amatoriæ videtur nuncupare, ubi de suis scriptis,

Vel tibi composita cantetur Epistola voce:
Ignotum hoc aliis ille novavit opus.

Neque aliter membranarum pars potior. quanquam & in nonnullis duplici titulo, *Heroides sive Epistolæ,* hoc poëma inscribitur, quomodo Platonem, Ciceronem, aliosque tam in Græcis quam Latinis magni nominis scriptores gemino nonnunquam titulo suas lucubrationes ornasse est in comperto. Cæterum quod Ovidius versibus paulo ante prolatis se auctorem primum atque inventorem facit hujus generis epistolārum, liquet hinc, eam Arethusæ ad Lycotam, quæ apud Propertium lib. 4. extat, ad imitationem nostri fuisse conscriptam, Nasonique solidam Heroidum pangendarum ac principem gloriam omnino deberi. Ad epistolam primam quæ observavimus, levioris pleraque momenti sunt, quod Puteaneus codex, qui fide atque integritate reliquos omnes magno numero à me inspectos longe antecellit, hac ex parte esset mutilus. *Heinsius.*

1. *Hanc tua, &c.*] Omnes libri scripti, quibus & in hoc volumine & aliis emendandis usus sum, perspicue habent *Ulixe.* Duxit autem Ulixes Penelopen uxorem Tyndarei auxilio, quod ei con-

Troja jacet certe Danaïs invisa puellis:
 Vix Priamus tanti, totaque Troja, fuit.
O utinam tunc, cum Lacedæmona classe petebat,
 Obru-

ei consilium dederat, quo modo Græcorum omnium Principum, qui Helenam filiam suam uxorem peterent, gratiam & amicitiam esset retenturus. Apollodorus lib. 3. Biblioth. *Ciofan. Penelope tua.*] Quæ tibi hactenus in tanta procorum turba pudice vixit, & conjugalem torum sine labe servavit. *Ant. Penelope.*] Hæc Amyre, vel Arnæa primum, dein Penelope dicta, ab ejusdem nominis avibus, quæ expositam à parentibus educaverunt, ut Pindari scribit interpres. *Parrh. Hanc tua Penelope.*] Suasorii generis est hæc ad Ulyssem Penelopes epistola: Hortatur enim conjugem, ut vastata Troja cæterisque Græcorum ducibus in patriam reversis, & ipse tandem domum redire festinet. *Tua.*] Benevolum sibi facit Ulyssem. *Gav. Merula. Lento.*] Moram trahenti, & quasi tepido in amore viro. *Ipse.*] Qui annos viginti absens fuisti. *Ant.*

2. *Nil mihi rescribas: attamen ipse veni.*] Rectius distinguas post Tò *attamen:* ut edendum curavimus. neque aliter in uno codice Florentino viri humanissimi Caroli Strozzæ inveni. Epist. 8.

Non tu mille rates sinuosaque vela parabis,
 Nec numeros Danaï militis: ipse veni.

Johanni Frederico Gronovio, viro ad ornandas hasce literas ac promovendas unice nato, mihique conjunctissimo, legendum videbatur,

Nil mihi rescribas ut tamen; ipse veni.

argute mehercules & venustè. quomodo & initio epistolæ Herus noster,

Quam mihi misisti verbis, Leandre, salutem,
 Ut possim missam rebus habere; veni.

Heinsius. *Nil mihi rescribas.*] Sententia hæc videtur esse: Scribo tibi quidem hanc epistolam, non tamen ut rescribas adeo, aut literæ mihi veniant tuæ: ipse veni. Vide hac de re Clariss. D. Gronov. in observat. lib. 1. c. 22.

3. *Troja jacet.*] Indicat facile fore quod proposuit. potes redire, nam Troja jacet, diruta est. Dicta est Troja à Troë rege, Erichtonii & Callirrhoës Scamandri filio. antea *Teucria* à Teucro; & Dardania à Dardano dicebatur. *Ant. Iacet.*] Sicut enim urbes cum ædificantur, aut florent, dicuntur stare, aut surgere, ita cum dirutæ sunt, dicuntur jacere & cadere. Virg. *Ceciditque superbum Ilium. Iacet.*] Hujus verbi antitheton, manet, stat: Virgil. 2. Æneid. *Trojaque nunc stares, Priamique arx alta maneres. Certe.*] Distinguendum est, ut non dicamus *Certe jacet*, sed *certe invisa:* non enim necesse est affirmare Ulyssem, quod *Troja jacet*, quia hæc ipse satis sciebat qui fuerat præsens, & fuerat etiam ex magna parte auctor illius ruinæ. Dicit ergo, *certe odio habita. Danais puellis.*] Heroidib. Græcis. *Danais.*] Danai à Danao rege dicuntur, qui ante Pelasgi dicebantur, & Argivi. *Puellis.*] Quibus, non solum sexum, sed ætatem significat, quia adolescentulæ mulieres nuper nuptæ, molestius ferunt maritorum absentiam. *Ant.*

4. *Vix Priamus tanti.*] Ut tamdiu absis nimirum. Frustra igitur se exercent hoc in loco viri eruditi. Fuit cum & ego versum unum alterumque excidisse suspicarer. sed nullus excidit. *Heinsius. Vix Priamus tanti totaque Troja fuit.*] Priamus, & tota Troja non fuit tanti, id est, tota jactura quam Priamus, cæterique Trojani acceperunt non fuit tanti, quanti mea, quod te marito ob bellum Trojanum carui. *Scopp.*

5. *O utinam.*] Precatur in Paridem, cum hac poëtica exclamatione: qui cum Helenam rapuit, tantorum malorum præbuit causam. *Ant. Lacedæmona.*] Lacædemon Peloponesi urbs, Menelaï regia, nuncupata à Lacedæmone Jovis filio ex Taygete, Atlantis & Pleiones. *Idem.*

6. *Adul-*

Obrutus inſanis eſſet adulter aquis!
Non ego deſerto jacuiſſem frigida lecto,
Nec quererer tardos ire relicta dies:
Nec mihi, quærenti ſpatioſam fallere noctem,
Laſſaret viduas pendula tela manus.
Quando ego non timui graviora pericula veris?
Res eſt ſolliciti plena timoris amor.
In te fingebam violentos Troas ituros:
Nomine in Hectoreo pallida ſemper eram.
Sive quis Antilochum narrabat ab Hectore victum;
Anti-

6. *Adulter.*] Paris Priami filius. quem per iram proprio nomine appellare non potuit, ſed per contumeliam *adulterum* dixit. *Obrutus eſſet.*] Oppreſſus & ſubmerſus. *Idem.* *Aquis inſanis.*] Id eſt, magnis, in alto furentibus Helleſponti undis. *Idem.*

7. *Non ego deſerto.*] Exponit incommoditates ſuas. Et mire exprimit mulieris, quæ legitime amat virum ſuum, ingenium: quod dicendum fuit, ne quis Penelopen impudicam à Poëta effictam putet. *Cioſan.* *Frigida.*] Sola. *Ant.*

8. *Relicta.*] Per 20. annos à te deſtituta. *Tardos dies.*] Qui longiores videntur abſentia tua: ut Horat. in Epiſtol. inquit: *Ut nox longa, quibus mentitur amica, dieſque Longa videtur opus debentibus.* Non, inquit, die & nocte ſollicitarer, ſi Paris Helenam non rapuiſſet. auget enim πάθος à tempore. *Ant.*

9. *Nec mihi, &c.*] Πάθος à facto: ut procos falleret, quantum telæ die texuerat, tantundem ad lucernam nocte detexebat. pollicita enim erat, ſe tunc virum accepturam, cum telam finiviſſet, qua integeretur Laërtes ſenex, cum fatum contigiſſet. Fallaciam deprehendit Antinoüs, unus ex procis, ancilla referente, ut Homerus auctor eſt. *Fallere noctem.*] Hoc eſt nocte procos fallere. *Ant.* Eodem modo in Epiſtol. ad Leandrum dicit, *decipere noctem.* Cioſan.

10. *Pendula.*] In telario ad opus conficiendum patens. *Ant.*

11. *Quando ego, &c.*] A corporis labore ad animi ſolicitudinem tranſit, inſtans interrogando. *Ego.*] Quæ bellicos eventus conſidero. *Graviora pericula.*] Majora quam poſſint accidere. *Idem.*

12. *Res eſt ſollieiti.*] Sententia auget miſeriam Sunt (inquit) in amore perpetuæ ſollicitudines: unde apud Plaut. amator adoleſcens: *Quam miſer* (inquit) *eſt qui amat.* Idem.

13. *In te fingebam.*] Animo commentabat. Exponit ſollicitudines, comm e moratione periculorum. *Idem.*

14. *Nomine in Hectoreo.*] Quoties Hector aliquid geſſiſſe dicebatur. *Idem.*

15. *Sive quis Antilochum narrabat ab Hectore victum*] Politianus in Miſcellaneis *Amphimachum* reponit: quod Antilochum à Memnone occiſum, non ab Hectore, tam Homerus, quam Q. Calaber, Dictys Cretenſis, Pindarus, Pyth. Od. VI. alii teſtentur. In contraria ivit Janus Parrhaſius Epiſtolicis Quæſtionibus, ut & Cioſanus. Certè Hyginus fab. CXIII. ab Hectore occiſum innuit, & cum Ovidio hac in re conſentit, quanquam paulo ante, fab. nimirum, CXII. diverſam opinionem ſecutus. *Heinſius.* *Antilochum.*] Neſtoris filium, quem Quintus poëta non ab Hectore, ſed à Memnone Auroræ filio interemptum ſcribit. Fuit & alius Antilochus, Herculis filius, quem Paris trucidavit. *Ant.* Nos vero non Antilochum, non Amphimachum ſed Archilochum legendum autumamus. Dares namque Phry-

 gius,

Antilochus noſtri cauſa timoris erat:
Sive Menœtiaden falſis cecidiſſe ſub armis;
Flebam ſucceſſu poſſe carere dolos.
Sanguine Tlepolemus Lyciam tepefecerat haſtam;
Tlepolemi leto cura novata mea eſt.
Denique, quiſquis erat caſtris jugulatus Achivis,
Frigidius glacie pectus amantis erat.
Sed bene conſuluit caſto Deus æquus amori.
Verſa eſt in cinerem ſoſpite Troja viro.
Argolici rediere duces: altaria fumant:
Ponitur ad patrios barbara præda Deos.

Grata

gius, qui illi bello interfuit, ait, quod Hector Archilochum regem interfecit, & Æneas Amphimachum. *Scopp.*

17. *Menœtiaden.*] Patroclum Menœti filium, cum Opuntem puerum peremiſſet, ad Peleum fugit. Is Achilli filio ſocium dedit in bello Trojano: cumque Achillis indutus armis pugnaret, Apollo in formam Aſii Dymantis filii incitat Hectorem ad pugnam, cui congredientem Patroclum armis exuit, perfractis fibulis, & trucidandum objecit: ut ſcribit Hom. lib. 16. Iliad. & Hygin. c. 106. *Falſis.*] Non ſuis, ſed Achillis. *Ant.*

18. *Succeſſu.*] Optato eventu. dolui, quod ut optabatis, non ſucceſſit: vel quod Patroclo capienti Achillis arma, parum proceſſerat dolus. *Idem.*

19. *Sanguine Tlepolemus.*] Phyleus Theſprotiorum rex filiam habuit Aſtyochen, ex qua Hercules filium Tlepolemum genuit. is cum in domo paterna Lycimnium patris germanum trucidaſſet, veritus ultionem, fugit, & Rhodi in partem regni receptus eſt, unde navibus novem in obſidionem Trojanam venit. hunc Sarpedon Lyciorum rex interemit. *Ant. Lyciam.*] Propter Sarpedonem Lyciæ regem, qui Tlepolemum interfecit, à Patroclo ipſe poſtea interfectus, cujus cadaver in Lyciam delatum ibidem ſcribit Homer. *Ciofan.*

20. *Eſt novata.*] Crevit, & aucta eſt. maxime ſui ſollicita, cum Lycii Sarpedonis haſtâ Tlepolemum cecidiſſe percepi. *Ant.*

21. *Denique quiſquis erat*] Colligit, ſe maxime ſolicitari ad omne aliorum periculum. *Jugulatus.*] Vulneratus & extinctus. *Caſtris Archivis.*] Inter Græcos milites. *Idem.*

22. *Amantis.*] Penelopes. *Erat frigidius glacie.*] Timore frigeſcebat. *Idem.* Sic Virgil. 6. Æneid. *gelidus Teucris per dura cucurrit Oſſa tremor.*

23. *Sed bene conſuluit.*] Locus ab auctoritate deorum, illis curæ fuiſſe quod optabat. *Deus.*] Aut ad Hymenæum, aut Cupidinem referas: ſed de Hymenæo placet. *Amori caſto.*] Conjugali. *Ant.*

24. *Verſa eſt in cineres.*] *In cinerem* ſeptem libri. idque rectius. noſter. l. 11 Met.

Cumque ſuis totas populis incendia gentes
In cinerem vertunt.

Heinſ.

Soſpite viro.] Ulyſſe, id enim potuit ex Telemacho ſcire, qui eadem ex Neſtore & Menelao audierat. *Ant.*

25. *Argolici, &c.*] Exemplo firmat ſuſpiciones: alii rediêre, tu ſolus ceſſas. *Duces.*] Ut Neſtor, & Agamemnon, & Menelaus. *Altaria fumant.*] Sacris ob ſuſcepta vota perfectis. *Idem.*

26. *Barbara præda.*] Spolia Phrygum & Aſianorum, qui barbari ſunt. *Idem.* *Ad deos patrios.*] In templis deorum & laribus appenduntur, ut veteres ſacere

con-

Grata ferunt Nymphæ pro ſalvis dona maritis:
    Illi victa ſuis Troïa fata canunt.
Mirantur juſtique ſenes trepidæque puellæ;
    Narrantis conjux pendet ab ore viri.

Atque

conſueverunt, qui poſtibus templorum arma ſuſpendebant. *Idem.* Sic Virgil. 3. Æneid. *Ære cavo clypeum, magni geſtamen Abantis, Poſtibus adverſis figo, & rem carmine ſigno. Æneas hæc de Danais victoribus arma.* Æneas autem ut Servius ait, apud Samothraciam in templo clypeum hunc conſecravit, quod poëta in tranſitu attingit.

27. *Grata ferunt Nymphæ.*] Νύμφαι, *nuptæ.* Græciſſat hic Ovidius. vide Feſtum in *Nupta.* Parum tamen abeſt, quin à Naſone exaratum opiner *nuptæ.* nam alterum paulo inſolentius. *Heinſ.* *Grata ferunt.*] Aliarum fortunam commendat, quarum mariti redierunt, ut juſtior ſit ejus querela: aliæ diis vota perſolvunt pro maritis ſalvis, mihi perpetua querela relicta eſt. *Nymphæ,*] Heroides puellæ Græcæ. *Ant.*

28. *Troïca fata canunt.*] Codex Argentinenſis ſatis antiquus cum uno Mediceo, *Troïa fata,* magis poëtice. Certe Virgilius ſic paſſim, apud quem *Troïca,* aut *Troïcus* nuſquam invenias. etſi diverſus ab eo Statius plerumque, & in Tragœdiis Seneca. apud Auſonium in Epitaphiis Heroum, *Troïa cura,* & *Troïa tellus.* & Epigr. cxi. *Troïus Æneas.* ad exemplum Maronis. noſter Epiſtolâ Didûs ſub finem, *Troïus enſis,* ut puto ſcribendum: & Epiſtola Paridis, *Troïa claſſis adeſt,* ex antiquis libris. *Troïa pineta* ibidem. & *Troïa conjux,* Epiſtola Helenæ: ut *Troïus hoſpes,* ibidem. lib. III. Art. Amat. *Troïe raptor.* ex veteri codice. lib. II. de Ponto El. x. *Troïa bella,* ut & illic emendandum cenſeo, etiam in Ibin. ỳſ. 416. *Troïa vela.* Stephanus in Τρωΐα. Τὸ ἐθνικὸν Τρὼς, ὁμόφωνον τῷ κλίσει, ὡς Ἀχαιὸς, Δαναὸς, Σικελός. τὸ θηλυκὸν, Τρῳὰς, καὶ Τρωίας· ἢ παρὰ τὸ Τρώϊος Τρωίας, ὡς Λέσβιος Λεσβίας. ἔστι καὶ Τρῳὰ θηλυκῶς, καὶ Τρωῒς καὶ Τρωΐας καὶ Τρωϊκὸν τὸ κτητικὸν καὶ Τρωΐη. Noſter *Troa agmina.* dixit lib. 12. Metam. ut in optimo codice inveni. nam vulgo *Tota* legebatur ỳſ. 74.

Troaque Peliacæ ſternebat cuſpidis ictu
Agmina.

Troïades apud Perſeum pro Trojanis. & in Catalectis veterum poëtarum de ſignis cœleſtibus in Euſthenii carmine, ut quidem codices antiqui exhibent,

Troïadeſque puer, geminique ſub æthere
Piſces. Heinſius.

Illi.] Qui redierunt Græci. *Canunt.*] Narrant. *Troïa fata.*] Nam proprie *fata victa,* quibus defenſio Trojanorum conſiſtebat: quæ cum diu Græcos fatigaſſent, & ab expugnanda urbe repellerent, tandem inſidiis Sinonis victa ſunt, equo ligneo armatis viris pleno in urbem introducto. 2. Æneid. *Fracti bello, fatiſque repulſi, Ductores Danaum.* Fata autem hæc Trojanorum dicuntur fuiſſe: Vita Troili, Conſervatio Palladii, id eſt, ſimulachri Palladis, quod Trojani habebant in urbe: & ut ſepulchrum Laomedontis, quod erat in porta Scæa, ſervaretur integrum: & ut equi Rheſi, de quibus inferius dicetur, poſſent à Trojanis recipi. hæc omnia fata vicerunt Græci. nam Achilles Troilum ſecum congreſſum interfecit: Palladium vero ab Ulyſſe & Diomede clam noctu urbem ingreſſis, cæſis arcis cuſtodibus, aſportatum eſt. Equi Rheſi, ut infra videbitur, ab Ulyſſe & Diomede abducti ſunt. Porta vero Scæa diruta eſt ab ipſis Trojanis, ut equus induceretur, & ita fata Trojana victa ſunt, quod de his nunc eſt intelligendum. Vide Metam. lib. 13. *Huber.*

29. *Senes juſti.*] Severi & graves: ſingulis ſuas denominationes addidit, Senes juſti, & puellæ trepidæ. *Ant.*

30. *Pendet.*] Intenta eſt. *Idem.*

31. *Mon-*

Atque aliquis posita monstrat fera prælia mensa;
  Pingit & exiguo Pergama tota mero.
Hac ibat Simois, hic est Sigeïa tellus,
  Hic steterat Priami regia celsa senis.
Illic Æacides, illic tendebat Ulysses:
  Hic lacer admissos terruit Hector equos.

Omnia

31. *Monstrat.*] Ostendit q. ad oculum. *Ant.*

32. *Pingit & exiguo.*] Solebant Græci & Romani post cœnam crateras vini in mensam afferre, & multo habito sermone ad multam noctem somnum producere. Ex eo vino aliquid in mensam fundebant. Quem morem hic tangit Penelope, additque ab illis, qui in bello Trojano affuerant, uxoribus suis cæterisque domesticis, illo vino, quod super mensam vertebant, loca, in quibus cum Trojanis prælium fuerat commissum, ostendi, & universum Ilium, fluvium, aliasque illius urbis partes depingi. Eum etiam, quem suprà exposui morem, indicat hic noster variis locis:

Quod deducta mero littera fecit AMO.

Et,

Verba leges digitis, verba notata mero.

Et,

Non oculi tacuêre tui conscriptaque vino
Mensa, nec in digitis littera nulla fuit.

Tibull. Eleg. ult. lib. 1.

Ut mihi potanti possit sua dicere facta
Miles, & in mensa pingere castra mero.

Ciofan.

Pergama.] Trojanæ urbis situm. *Ant.*

33. *Simois.*] Fluvius Trojanus, cum Scamandro jungitur, & loca palustria efficit. *Ant. Tellus Sigeia.*] Campus. Sigeum Trojæ promontorium: cernitur illic navale, & Achivorum est portus, ut Strabo dicit. Illic etiam tumulus Achillis, Patrocli, & Antiochi constitutus est, quibus Ilienses quotannis sacrificant. *Idem.*

34. *Regia celsa.*] Superba Priami domus, quæ erat in arce. *Idem. Priami regia celsa senis.*] Hoc epitheton passim ferè ab auctoribus datur Priamo. Ennius citat Priscian. lib. 3.

Cur veter occubuit Priamus sub Marte Pelasgo?

M. Tullius pro Sexto Roscio Amerino, cum vellet ostendere Antistium summa esse senectute hominem, vocavit eum *Priamum.* Ciofan.

35. *Æacides.*] Achilles, Æaci nepos, & Pelei filius. *Tendebat.*] Tentoria figebat. *Bersman.*

36. *Hic lacer admissos terruit Hector equos.*] Sic duo aut tres ex nostris codices, quomodo Baptista Egnatius primus castigavit. Perperam vulgo *alacer missos*, paria habes apud Auctorem Elegiæ in mortem Drusi.

Hoc fuit Andromache, cum vir religatus ad axes
Terruit admissos sanguinolentus equos.

Heinsius. Qui etiam trepidare dicuntur. Cato, *sedere non potest in equo trepidante.* Et Liv. dec. 1. lib. 8. *Cum equus prioribus pedibus erectus magna vi caput quateret, excussit equitem.* Dicuntur & pavidi. Ovidius 2. de Remed. *Nec faciet pavidos taurus avitus equos.* item attoniti. Sil. 12. *Attonito progressus equo.* & Homer. Iliad. θ. τὼ δ' ἵππω δείσαντε καταπτήτην ὑπ' ὄχεσφιν. *Hic lacer, &c.*] Alii ad tractum Hectoris hæc referunt: ut distractus Hector Achillis equos terruerit; & *Lacer amissos* legunt. *Ant.* Constat enim Hectora circa muros Trojanos equis raptatum fuisse. Virg. lib. 1. *Ter circum Iliacos reputaverat Hectora muros.* Dum igitur traheretur Hector, equi aspectu cruentati cadaveris, territi sunt. *Lacer.*] Id est, vulneribus confossus, & dilaceratus. ut Virg. *Vulneraque illa gerens,*

quæ

Omnia namque tuo ſenior, te quærere miſſo,
Rettulerat nato Neſtor: at ille mihi.
Rettulit & ferro Rheſumque Dolonaque cæſos.
Utque ſit hic ſomno proditus, ille dolo.
Auſus es, ô nimium nimiumque oblite tuorum,
Thracia nocturno tangere caſtra dolo;
Totque ſimul mactare viros adjutus ab uno.
At bene cautus eras, & memor ante mei.

Uſque

quæ circum plurima muros Accepit patrios. *Admiſſos.*] Ita Micyllus cenſet legendum ut & Egnatius cenſuit: ut *Admiſſos equos*, intelligamus veloces, ſive incitatos: quemadmodum & alibi idem nomen poëta uſurpavit: Admittere enim equum eſt incitare aut urgere calcaribus. *Berſm.*

37. *Omnia namque tuo.*] Unde res Trojanas intellexerit oſtendit, in quo & ambiguitatem ſolvit, & domeſticam ſolicitudinem aperit. *Neſtor.*] Pyliorum rex, & Nelei filius. *Senior.*] Qui tertiam ætatem agebat. *Nato tuo.*] Telemacho, de te ſollicito. *Miſſo te.*] Non enim Penelope Telemachum ad ſcitandum de Ulyſſe miſit, ſed ille ſola nutrice conſcia, conſilio Minervæ, quæ ſe in formam Mentæ Anchiali regis Taphiorum filii verterat, Pylum ad Neſtora, & Spartam ad Menelaum, clam matre conceſſit, à quibus cum res ad Trojam geſtas accepiſſet, ad matrem retulit. *Ille.*] Telemachus, filius tuus. *Ant.*

39. *Rheſumque Dolonaque cæſos.*] *Rheſon* Erfurtanus, Græcâ enunciatione. ut ſæpe alibi. *Heinſius.* *Rheſumque.*] Rheſus Eionei filius, Thracum rex, poſtremus caſtra locarat: ejus equi erant candore nivali, pernicitate ventis comparandi, currus auro argentoque ornatiſſimi. *Dolonaque.*] Hector promiſſis Achillis equis, Dolonem Eumedis filium miſit in caſtra Græcorum ſcrutaturum: illum Diomedes & Ulyſſes, qui de Trojanis exploraturi mittebantur, intercipiunt: promiſſa impunitate, Trojanorum conſilia intelligunt. Deinde interempto Dolone, Thracum caſtra invadunt. Diomedes dormientem Rheſum perimit, & ſocios 12. equos in caſtra abigunt, & ad præſepe inter alios Diomedis equos alligant. *Ant.* *Rheſumque.*] Rheſus rex Thraciæ, Trojanis opem ferens, prima nocte ex longo itinere fatigatus in ipſis tentoriis ab Ulixe & Diomede unà cum omni exercitu eſt interfectus. Homer. x. Iliad. Euripides in Rheſo, & Ovid. lib. 13. Metamorph. quod tangit & in præclariſſimo opere, quod Ibin vocavit:

Nec tu quam Rheſus ſomno meliore quieſcas,
Quam comites Rheſi tum necis ante viæ.

Ciofan.

40. *Hic.*] Rheſus. *Ille dolo.*] Promiſſa erat Doloni impunitas, ſi Trojanorum conſilia aperiret: ſed Diomedes illum interemit. *Ant.*

41. *Nimiumque oblite.*] Hoc hemiſtichium uſurpavit Statius. l. 7. Thebaid.

Heu nimium mitis, nimiumque oblite tuorum. Ciofan.

42. *Thracia.*] Rheſii Thracii. *Dolo nocturno.*] Per noctis inſidias. *Ant.* *Tangere caſtra dolo.*] In quatuor membranis *frangere caſtra.* quod non eſt de nihilo, pro perfringere, aut domare. Sed & *tangere* probum eſt. ſic apud Comicos, *Tangere bolò aliquem, Tactu eſt leno, Probe illum tetigi.* & ſimilia. *Heinſius.*

43. *Tot viros,*] Non cædem Ulyſſes, ſed Diomedes peregit, qui regem & ſocios 12. trucidavit. *Ab uno*, Diomede, Tydei & Deiphiles Adraſti filio. *Ant.*

44. *At bene.*] Εἰρωνικῶς. *Ante.*] Quam à noſtro amore diſcederes, cum te tuæ domus memoria & amor ſubibat: eras cautus: nunc cum perfrixeris, nulla

Usque metu micuêre sinus; dum victor amicum
Dictus es Ismariis isse per agmen equis.
Sed mihi quid prodest vestris disjecta lacertis
Ilios? &, murus quod fuit ante, solum:
Si maneo qualis Troja durante manebam;
Virque mihi demto fine carendus abest?

Diruta

nulla vitas pericula. Persistit in amplificatione, ut quanta sit in amante uxore solicitudo, monstretur. *Ant.*

45. *Usque metu micuere sinus.*] Male libri nonnulli: *tremuere* aut *timuere* aut *tumuere* aut *metuere* aut *riguere*. Epist. OEnones, *Attoniti micuere sinus.* l. III. Art. Amat. fabula Procridis,

Pulsantur trepidi corde micante sinus.

Fast. III.

Terreor admonitu, corque timore micat.

Et mox,

Corda micant regis, totoque è corpore sanguis
Fugit.

lib. VI.

—— furtimque accedere tentat,
Et fert suspensos corde micante gradus.

Plautus, Aulularia, Act. IV. sc. III.

Continuo meum cor cœpit artem facere ludicram,
Atque in pectus emicare.

Ubi digitorum micationem ludum notissimum respexit. *Heinsius.* *Usque metu micuêre sinus.*] Cor præ formidine exiliebat. *Sinus* pro præcordiis usurpat. *Ant.*

46. *Per agmen amicum.*] Per Græcorum castra. Tantus mihi error ex hoc injectus est, ut etiam cum victor diceris in castra Græcorum redisse, timerem. *Ismariis.*] Thraciis: est Ismaros mons & urbs Thraciæ. *Idem.*

47. *Sed mihi quid prodest.*] Communicatione utitur: petit & consulit, quid sibi prosit Trojanum excidium. hac sciscitatione suspenditur animus, &ad commiserationem apparatur: in quo & facile sibi commiserationem conciliat, & lenti mariti increpat tarditatem. *Disjecta.*] Diruta. *Idem.* *Vestris disjecta lacertis Ilios.*] Sic apud Homerum Ἴλιος ἱρὴ non uno loco, & Ἴλιος ὀφρυόεσσα κατήριπεν, in Anthologia. *Troja superba ruit.* quomodo & *Ilium superbum* Virgilio. Horat. *non semel Ilios vexata*: & in Catalectis Pithœi,

Ilios en surgit rursum inclyta.

Noster lib. I. Artis,

Tunc cum tristis erat defensa est Ilios armis.

Ita enim veterrimi codices. sic *Neritos* mons Ithacæ apud Græcos, quæ *Neritos* Virgilio est. *& Neritos ardua saxis.* Plurimi tamen scriptorum codicum, *disjecta Ilion* agnoscunt, ut apud nostrum Laodamiæ epistola, *Ilion & Tenedos.* quod & Scaligero placebat, teste Bersmanno. certe in antiquis libris apud Ovidium modo *Ilios*, modo *Ilion*, promiscue scribitur. ut Fastor. III. v. 71. IV. 505. V. 93. VI. 401. & in Metamorphosi non semel. Adeatur Stephanus in Ἴλιον. Noster Epistola Helenæ,

Et fatum timeo monitus, quos igne Pelasgo
Ilion arsuram præmonuisse ferunt.

Ita enim rescribi malim, pro vulgato *arsurum*. ut & Paridis Epistola, idque veteris libri auctoritate,

Arsuram Paridis vates canit Ilion igni.

Sequenti versu in nonnullis membranis; *murus quo fuit ante.* ut apud Virgilium, *Atque solum quo Troja fuit.* in nonnullis etiam, *qui fuit.* Heinsius. *Ilios.*] Troja, ab Ilio Trois filio dicta. *Ant.*

49. *Si maneo.*] Inopinatum subdit, ad communicationem; non enim Penelope eversa Troja se, ut ante, conjuge carituram opinabatur. *Si maneo.*] Sine viro. *Durante Troja.*] Cum Troja stabat. *Idem.*

51. Di-

Diruta ſunt aliis, uni mihi Pergama reſtant;
 Incola captivo quæ bove victor arat.
Jam ſeges eſt ubi Troja fuit, reſecandaque falce,
 Luxuriat Phrygio ſanguine pinguis humus.
Semiſepulta virûm curvis feriuntur aratris
 Oſſa: ruinoſas occulit herba domos.
Victor abes; nec ſcire mihi, quæ cauſa morandi,
 Aut in quo lateas ferreus orbe, licet.
Quiſquis ad hæc vertit peregrinam littora puppim,
 Ille mihi de te multa rogatus abit.
Quamque tibi reddat, ſi te modo viderit uſquam,
 Traditur huic digitis charta notata meis.
Nos Pylon, antiqui Neleïa Neſtoris arva,

Miſi-

51. *Diruta ſunt aliis.*] Ab aliarum fortuna, ſuum mœrorem amplificat. *Aliis.*] Ad fortunam aliarum puellarum. *Reſtant.*] Non expugnata. *Idem.*

52. *Victor.*] Græci victores. ubi fuerat Troja, jam ſegetes creſcunt, & metuntur fruges. *Idem. Et campos ubi Troja fuit.* Virg. 3. Æneid. Et Lucan. 9. Catonem inducit viſentem Trojæ locum. *magnaque Phœbæi quærit veſtigia muri; exuſtæ nomen memorabile Trojæ, Iam ſilvæ ſteriles, & putres robore trunci* : & alibi : *tota teguntur Pergama dumetis, etiam periere ruinæ.* ἔρρηξε χαμᾶζε. Eurip. Bach.

55. *Semiſepulta virûm.*] Oſſa inſepultorum. *Feriuntur*] Inter eruendum percutiuntur. *Ant.*

57. *Cauſa morandi.*] Non tam mora lædebat, quam quod moræ cauſam ignorabat; putabat enim alieno amore detineri. *Idem.*

58. *Lateas.*] Curioſius eſt, quam ſi maneas dixiſſet. *In quo orbe.*] In qua regione, & ſic ſæpe. *Idem.*

59. *Quiſquis ad*] Suum officium laudat: tu, inquit, lates, nec etiam ad me tenuis de te fama pervenit, ego de te ſemper curioſa ſum. *Vertit.*] Nautæ cum ad portum perveniunt, puppim in littus convertunt. *Ad hæc littora.*] Ithacenſia. *Idem.*

62. *Charta notata.*] Scripta. hoc eſt, do literas ad te his omnibus, qui ex Ithaca navigaturi ſunt in quamcunque orbis regionem. *Idem.*

63. *Nos Pylon.*] Non ipſa miſit, ſed Telemachus, matre inſcia ad Neſtorem, uti diximus, acceſſit. Pyli tres fuerunt urbes in Peloponneſo: una in Lepræatica regione, alia in ora Piſea ad Alpheum flumen, tertia in Meſſenia. *Idem. Neleia arva.*] Appoſitio, in quibus Neleus regnavit, qui 12. filios ſuſcepit, ex quibus tantum Neſtor ſuperſtes manſit. Homer. 11. Iliad. *Cioſ. Antiqui Neſtoris.*] Quod tria ſecula vixerit: unde ab Attio triſeclíſenex dictus eſt. unde obſerv. in lib. Faſt. de Neſtore ſic Higinus c. 10. Chloris in urbe Seti Amphionis filia, quæ ex ſeptem ſuperaverat; hanc habuit in conjugem Neleus Hippocoontis filius: ex qua procreavit maſculos liberos duodecim. Hercules cum Pylum expugnaret. Neleum interfecit, & filios ejus decem. Undecimus autem Periclymenes beneficio Neptuni avi in aquilæ effigiem commutatus, mortem effugit. Nam duodecimus Neſtor in Ilio erat, qui tria ſecula vixiſſe dicitur Apollinis beneficio. *Idem.*

A 5 64. *Fa-*

Misimus. incerta est fama remissa Pylo.
Misimus & Sparten. Sparte quoque nescia veri,
Quas habitas terras, aut ubi lentus abes.
Utilius starent etiam nunc mœnia Phœbi.
Irascor votis heu levis ipsa meis!
Scirem ubi pugnares; & tantum bella timerem;
Et mea cum multis juncta querela foret.
Quid timeam ignoro. timeo tamen omnia demens:
Et patet in curas area lata meas.
Quæcunque æquor habet, quæcunque pericula tellus,
Tam longæ causas suspicor esse moræ.
Hæc ego dum stultè meditor (quæ vestra libido est)
Esse peregrino captus amore potes.

For-

64. *Fama.*] De te. *Est remissa.*] Scilicet mihi à Nestore. *Incerta.*] Nestor nihil certi de te nobis retulit. *Ant.*

65. *Sparten.*] Ad Menelaum, qui cum de Ulysse negasset scire, Telemachum remisit patera & peplo donatum: pateram Vulcanus effinxerat, peplum Helena texuerat. *Sparte nescia.*] Menelaus Spartanus de te verum nescit. *Idem.*

66. *Quas habitas terras, aut ubi lentus abes*] *Lentus agas* in Chartaceo Scriverii. quod placet præ vulgato, si *habites* quoque reponatur, ut in uno Mediceo extat. vulgata scriptura minus Latina est. *Heinsius.*

67. *Mœnia Phœbi.*] Troja ipsa. *Starent utilius.*] Mihi minus molestum esset si non esset eversa. Phœbus & Neptunus Laomedonti in fabricandis Trojanis mœnibus opitulati sunt. Colligit causas, ut quod dixerat, probabile videatur. *Ant.* *Mœnia Phœbi*, hinc etiam vocatur, ἰλίου ἱερὸν ἄστυ. Calab. & *Tryph.* οἴχεται ἔργον ἀθανάτων. *Pergamum divina munitum manu.* vide & Ovid. 16. 180.

68. *Heu levis.*] Mobilis. utitur correptione. *Irascor.*] Improbo, quæ pro excidio Trojano vota suscepi. *Idem.*

69. *Scirem ubi pugnares.*] Ecce causas utilitatis ostendit. *Ubi.*] In qua orbis parte. *Idem.*

70. *Cum multis.*] Multarum querela nostram faceret leviorem: nam & miseriarum societas solatii loco est. *Ignoro.*] Post dirutam Trojam. *Idem.*

72. *Area lata.*] Metaphora à soli spacio, ingens est curarum fluctuatio. *Ant.* *Area.*] Spacium. *Lata.*] Ampla. *In meas curas.*] In meas solicitudines, & timores de te.

73. *Quæcunque æquor habet.*] Ordo est, ego suspicor quæcunque pericula, id est, omnia pericula quæ æquor habet & tellus, esse causas tam longæ moræ: id est, quod tam diu moreris, suspicor fuisse causam periculorum, quæ tibi mari terraque potuerunt accidere. *Idem.*

75. *Stulte.*] Temere & frustra. *Quæ vestra libido.*] Maritorum innuit incontinentiam. Amas forte peregrinam puellam, quod pro insatiabili libidine facere consuevistis, ut neglecta uxore, alias ametis. *Ant.*

76. *Peregrino amore.*] Alludit ad Circem & Calypso, cum quibus Ulysses multum temporis consumpsit: ex Circe Telegonum genuit, ex Calypso Atlantis filia Ausonem, à quo Italia Ausonia nuncupatur. *Idem.*

77. For-

Forsitan & narres, quam sit tibi rustica conjux;
Quæ tantum lanas non sinat esse rudes.
Fallar; & hoc crimen tenues vanescat in auras:
Neve revertendi liber abesse velis.
Me pater Icarius viduo discedere lecto
Cogit, & immensas increpat usque moras.
Increpet usque licet: tua sim, tua dicar oportet.
Penelope conjux semper Ulyssis ero.
Ille tamen pietate mea precibusque pudicis
Frangitur, & vires temperat ipse suas.
Dulichii Samiique, &, quos tulit alta Zacynthos,
Turba ruunt in me luxuriosa, proci:

Inque

77. *Forsitan & narres.*] Præsumit quæ Ulysses objicere potuisset: id genus schematis Græce prolepsis, Latine præsumptio, ut Fabius meminit. *Narres.*] Puellis, quas amas. *Rustica.*] In cæteris rebus ignava, præterquam in lanificio: dicimus *Rudes*, qui nullum in suo studio cultum sortiti sunt. *Idem.*

79. *Fallar.*] Hac mea opinione decipiar. *Vanescat.*] In vanum, hoc est, in nihilum abeat, hoc est, non sit verum, *Idem. Vanescat.*] Sic & Græci. Δῶ θοαῖς αὔραις τάδε. Eurip. Troad. Et Homer. Odyss. θ. v. 409. ——ἔπος δ' εἴπερ τι βέβακται Δεινὸν, ἄφαρ τὸ φέροιεν ἀναρπάξασαι ἄελλαι. Unde Virgil. XI. *partem volucres dispersit in auras, Inque notos vocem vertere procellæ.*

80. *Liber.*] Cum sit in tua potestate redire. *Parrh. Velis abesse.*] In patriam redire contendas. *Ant.*

81. *Me pater Icarius.*] Persistit in præsumptione. Icarius ex Polycaste genuit Penelopem, Leucadium, & Alyzea: Penelope Icariotis est dicta, ab Icario qui filiam sollicitabat, ut Eurimacho uni ex procis nuberet. *Idem. Discedere viduo lecto.*] Scilicet tuo, à te derelicto, & in quo sum tanquam vidua. *Huber. Viduo lecto*] Eodem sensu suprà *desertum* dixit, hoc modo infrà Epist. Oenonis: *Nunc jacet in viduo credulus ille toro.* & Seneca in Hippolito, qui Ovidii maximus fuit imitator:

——*Cur toro viduo jaces?* Ciofan.

83. *Tua sim.*] Non alterius conjux. *Dicar.*] A posteris volo à constantia conjugii laudari. *Ant.*

85. *Pudicis*] Pudicæ filiæ, quæ viri thalamum custodit. *Idem.*

86. *Vires.*] Paternum jus. sumptum esse videtur ex Romanis legibus, quibus sanciebatur, ut quam primum ætas ferret, ad conjugium cogi possent: ut Dion scribit. *Idem. Et vires temperat.*] Id est, minuit impetum animi. quia quando videt me tam esse amantem tui, minus postea instat ut nubam alii. *Huber.*

87. *Dulichii Samiique.*] Ab immodestia procorum arguit, ut ad ultionem accensus Ulysses redire festinet. Convenerant proci in Ulyssis regiam, Dulichii duo & quinquaginta, quos sequebantur famuli sex: Samii, viginti quatuor: Zacynthii viginti: Ithacenses duo & viginti. *Samos & Zacynthos.*] Insulæ adjacentes Epiro. Zacynthos nemorosa est, non ultra stadia 40. illius est ambitus. Urbs in ea fuit ejusdem nominis. *Ant.*

88. *Turba luxuriosa proci.*] Exprimit nominis vim. Procos enim dicimus, qui in eandem libidinem nimia appetentia conspirant, à procando dicti. Est procare, ut Verrius scribit, nimium lascive

petere:

Inque tua regnant, nullis prohibentibus, aula.
Viſcera noſtra tuæ dilaniantur opes.
Quid tibi Piſandrum, Polybumque, Medontaque dirum,
Eurymachique avidas, Antinoique manus,
Atque alios referam, quos omnes turpiter abſens
Ipſe tuo partis ſanguine rebus alis?
Irus egens, pecoriſque Melanthius actor edendi,
Ulti-

petere: unde procaces, mollium rerum petitores. *Ruunt.*] Ex omnibus inſulis Echinadibus, in tuam regiam confluunt: & quaſi facto impetu veniunt. *In me.*] Meum concubitum petentes. *Luxurioſa*] Libidinis plena & petulans. *Idem.*

89. *Regnant.*] Invidioſe dixit, q. d. non ſatis eſt illis venire in domum, ſed volunt in ea eſſe domini, & diſſipant res tuas, quæ ſunt mihi caræ tanquam viſcera mea. *Huber.*

90. *Viſcera noſtra.*] Quas non minus lacerari & abſumi dolemus, quam ſi noſtra corpora dilaniarentur. *Ant. Dilacerantur.*] In vet. quibuſdam, *dilaniantur,* Æque bene. *Ciof. Dilacerantur*] Diſſipantur, ſcilicet ab ipſis. *Huber. Dilaniantur opes.*] Ita rectius meliores ex ſcriptis, quam *dilacerantur,* quod eſt in vulgatis. Reſpexit Homeri illa Odyſſ. π. v. 315. *κτήματα δαρδάπτουσιν.* *Heinſ.* Plaut. in Capteiv. 3. 5. *quia me, meamque rem dilaceraviſti.* & in Bacchid. 5. 1. *Chryſalus me hodie laceravit, & miſerum ſpoliavit.* Quo & reſpicit Ter. in Hecyr. *Quin ſpolies, mutiles, laceres.* Hom. Odyſ. χ. v. 370. -- *οἵ οἱ ἔκειρον Κτήματ' ἐνὶ μεγάροις.*

91. *Quid tibi Piſandrum.*] Aliquot nominat ad excitandam invidiam. Erat Piſander, Polyctoris filius. *Medontaque*] Præconem. *Dirum.*] Obſcœnum. *Ant. Polybumque Medontaque dirum.*] Primo in duobus ſcriptis *Polybonque,* Græco more, ut paſſim noſter. Sed quare *Medon dirus* dicitur, cui fere procorum uni Ulyſſes pepercit, ob modeſtiam & leviora delicta, cæteris interfectis Odyſſeâ XXI? In multis codicibus *Polybum Medontaque* inveni. Hæſit etiam hic aqua Mariangelo Accurſio, qui in Diatribis legendum contendit *Polybum Amphimedontaque,* quod hoſce duos cum Piſandro Homerus etiam conjunxerit,

Εὐρυνόμός τε καὶ Ἀμφιμέδων Δημοπτόλεμός τε
Πείσανδρός τε Πολυκτορίδης Πόλυβός τε δαΐφρων.

Sed præterquam quod hæc lectio verſum paulo duriorem reddit, reſtat ſcrupulus de Penelopes Sabinianæ ad hanc epiſtolam reſponſione, quæ Polybo quoque Medontem ſubjungit,

Certe ego cum Antinoum Polybumque Medontaque legi,
Heu toto ſanguis corpore nullus erat!

Præſtat igitur locum relinquamus intactum. *Heinſius.*

92. *Manus avidas.*] Ad tuas opes perdendas, prodigas. *Antinoique Eurymachique.*] Hi duo erant ex procis primores. *Ant.*

93. *Turpiter.*] Summo tuo dedecore. qui domum negligere videris. *Idem.*

94. *Sanguine tuo.*] Induſtria, labore. *Irus egens,*] Pathos ab humilitate perſonæ. *Idem.*

95. *Irus.*] Ithacenſis mendicus, corpore vaſtus, ſed nullis viribus, ut Homerus ſcribit, ab Ulyſſe pugno percuſſus, ſub habitu mendici fere extinctus cecidit. *Melanthius.*] Fuit Dorili filius, magiſter ovium, cum procis, Ulyſſis armenta devorabat. *Idem. Pecoriſque Melanthius auctor edendi.* Omnino legendum eſt, *actor edendi.* Homero in Odyſſeâ paſſim dicitur *Μελάνθιος αἰπόλος αἰγῶν.* Auctorem fuiſſe procis pecoris edendi Melanthium non recordor me legiſſe. Confirmatur noſtra lectio à novem aut decem libris calamo exaratis. *Heinſius.*

96. *Ul-*

Ultimus accedunt in tua damna pudor.
Tres ſumus imbelles numero; ſine viribus uxor,
Laërteſque ſenex, Telemachuſque puer.
Ille per inſidias pæne eſt mihi nuper ademtus;
Dum parat invitis omnibus ire Pylon.
Dî precor hoc jubeant, ut euntibus ordine fatis,
Ille meos oculos comprimat, ille tuos.

Hoc

96. *Ultimus pudor.*] Ultimum dedecus, quod ipſi vile. *Hubert.*

97. *Tres ſumus imbelles.*] Pathos ab ætate & ſexu. *Ant.* *Tres ſumus imbelles numero, ſine viribus uxor, Laërteſque ſenex, Telemachuſque puer.*] Hunc locum imitatus eſt Seneca in Troadibus:

——— *turba quæ ſumus ſuper,*
Tumulus, puer, captiva. Ciofan.

98. *Laërtes.*] Pater tuus. Vulgo enim ex Laërte genitus à poëtis dicitur, licet interdum Siſyphi filius appelletur: nam cum ejus mater Anticlea ad Laërtem ſponſa duceretur, fertur fuiſſe rapta à Siſypho latrone, & ex eo genuiſſe Ulyſſem: quod ei ad contumeliam Aiax objicit lib. 13. Metam. *Huber.*

99. *Ille.*] Telemachus. *Per inſidias.*] Proci Telemacho ad Neſtorem eunti inſidias poſuerunt, ut Hom. refert; ſed Palladis numine evaſit Telemachus. *Ant.*

100. *Pylon.*] Ad Neſtorem. *Id.* *Dum parat invitis.*] Quo ſtudio ſit erga patrem filius oſtendit, ut pater filii charitate commotus, omnino deliberet domum quam citiſſime redire, *Gaud. Mer.*

101. *Dî precor hoc jubeant.*] Malim, ſi per membranas liceat, *Dî, precor, ô jubeant.* quem errorem frequenter erraꝛunt imperiti librarii. Noſter Epiſtolâ Hypſipyles, v. 15.

O ego, ſi poſſem timide credentibus, Iſta
Ipſe mihi ſcripſit, dicere, quanta forem!

ſic enim locus ille reſtituendus. Epiſtola Deianiræ ſub finem,

Virque, ſed ô poſſis, & puer Hylle, vale.

ubi membrana quædam, *hoc poſſis.* Elegia in obitum Druſi,

Quod licet, ô certe tumulo ponemur in uno, Druſe.

ſic reſtituo, cum paſſim nunc circumferatur, *hoc certe.* niſi mavis, *at certe.* ſed modus exemplorum non eſſet. recte autem *euntibus ordine fatis*, quæ ordine procedunt, ſi majores natu prius è vivis tolluntur, quam natu minores. plena ſunt hujus formulæ monumenta ſepulcralia in antiquis inſcriptionibus. Emenda in tranſcurſu locum Martialis, qui Scaligero & aliis viris primariis multum negotii exhibuit libro I. Ep. CXV. de Fenio Teleſphoro (quem vulgati codices *Fænium* fruſtra nuncupant) Antullam filiam ſepeliente.

Ad Stygias aquum fuerat prior iſſet ut umbras.
Quod quia non licuit, vivat, ut oſſa colat.

pater otioſe & perperam, non *prior* legebatur, quod ex interpretatione & ſcholio irrepſit, cum de parte Antullæ totum agat epigramma. hæc conjectura noſtra eſt. reliqua membranis debentur. apud Gruterum pag. DCLXX.

ET. MATER. TEPIDO. CONDIDIT. OSSA. ROGO.
QUÆ. PRIUS. HOC. TITULO. DEBUIT. IPSA. LEGI. *Heinſius.*

Euntibus ordine fatis.] Ut non cadat ante diem. *Ant.* Fatis ordinem juſtum ſervantibus, parentibus ſuperſtes ſis. *Berſmann.*

102. *Ille.*] Telemachus. *Comprimat* id eſt claudat: Qui erant genere propinquiores, mortuorum claudebant oculos. *Ant.*

103. *Hos*

Hoc faciunt custosque boûm longævaque nutrix:
  Tertius, immundæ cura fidelis haræ.
Sed neque Laërtes, ut qui sit inutilis armis,
  Hostibus in mediis regna tenere valet.
Telemacho veniet (vivat modo) fortior ætas:
  Nunc erat auxiliis illa tuenda patris.
Nec mihi sunt vires inimicos pellere tectis.
  Tu citius venias, portus & ara tuis.
Est tibi, sitque precor, natus; qui mollibus annis

103. *Hoc faciunt.*] Hoc mecum precantur. nulla igitur transpositione versuum hic opus. de Philetio vaccarum custode, Euriclia Ulyssis nutrice, & subulco Eumæo copiose Homerus. *Heinsius.* *Hoc faciunt.*] Idem vovent. *Custos boum.*] Philetius Cephalenius pastorum magister, & Ulyssis vaccarum custos. *Longævaque nutrix.*] Euryclia Pisenoris filia, nutrix Ulyssis. *Ant.*

104. *Cura fidelis.*] Fidelissimus custos Eumæus. *Hara immunda.*] Sordentium porcorum, erat Eumæus Ctesi filius, custos porcorum. *Idem.*

105. *Sed neque Laërtes.*] Perorat, colligitque quid incommodi ex absentia oriatur, quidve utilitatis ex reditu. *Ant.* *Ut qui sit inutilis annis.*] *Armis* decem codices, & placet. Amor. lib. II. El. VII.

Non tu natus equo, non fortibus utilis armis.

Fast. II.

Nam puer impubes & adhuc non utilis armis,
Unus de Fabiâ gente relictus erat.

lib. III.

Nunc primum studiis pacis, Deus utilis armis,
Advocor. lib. V.
Viribus ille minor, nec habendis utilis armis. Heinsius.

106. *Hostibus in mediis.*] Inter tot procos. *Tenere.*] Gubernare, defendere. *Ant.* *Regna tenere potest.*] *valet* meliores scripti. *Heinsius.*

107. *Fortior.*] Ad tractanda arma, & ad regna moderanda conveniens. *Ant.* *Telemacho veniet (vivat modo) &c.*] Huc respexisse videtur Statius lib. 4. Theb.

—— *veniet modo fortior ætas.* Ciofan.

Sic Homer. Odyss. π. v. 71.

Αὐτὸς μὲν νέος εἰμὶ, καὶ οὔπω χερσὶ πέποιθα
Ἄνδρ' ἀπαμυνέσθαι, ὅ τέ τις πρότερος χαλεπήνῃ.

Medio igitur tempore, dum infans convalescit. Justin. lib. 3. c. 2.

108. *Nunc.*] In adolescentia. *Tuenda.*] Sub tutela instituenda. *Ant.*

109. *Nec mihi sunt vires.*] Nunc Penelope dicit de se. *Pellere.*] Ad pellendum. *Inimicos.*] Qui bona tua dilacerant. *Idem.*

110. *Tu citius venias.*] Ecce redit unde incœperat. dixerat enim, *attamen ipse veni. Idem.* *Ara.*] Aram enim & portum pro tutis locis usurpare solere quis ignorat? *Ciofan.* *Tuis.*] Patri, filio, & mihi. *Hubert.* *Portus & aura tuis.*] Ita nostri constanter, nisi quod Argentinensis satis antiquus, *portus & avara.* mendose. Ciofanus è suis notat *portus & ara.* quod verum est. Quomodo etiam restituendum Pont. lib. II. El. VIII.

Vos eritis nostræ portus & ara fugæ.

Trist. lib. IV. El. V. ad amicum,

Unica fortunis ara reperta meis.
Qui veritus non es portus aperire fideles
Fulmine percussæ confugiumque rati.

Cicero in Verrem de suppliciis, *Hic portus, hæc arx, hæc ara est sociorum.* Heinsius.

111. *Est tibi, &c.*] Quia scit desiderio filii, patrem maxime moveri, ideo hunc in memoriam ei reducit. *Sit.*] Id est,

In

In patrias artes erudiendus erat.
Respice Laërten, ut jam sua lumina condas:
Extremum fati sustinet ille diem.
Certe ego, quæ fueram te discedente puella,
Protinus ut redeas, facta videbor anus.

est, diu vivat. *Hubert. Natus.*] Telemachus. *Mollibus.*] Juvenilibus. nam pueri tanquam arbusculæ, facile ad omnia trahuntur. *Ant.*

112. *In patrias artes.*] Ad arma tractanda. A justo, suasio est. *Ant. In patrias artes, &c.*] Extat in Aristotelis Oeconomicis præceptum, quo ille docet, matrum esse filios alere; patrum vero erudire: scite igitur *erudiendus*. Ciofan.

113. *Respice.*] Verbum est misericordiæ. Juvenal. *Solus enim tristes hac tempestate Camœnas Respexit.* Hubert. *Laërtem.*] Patrem tuum. Invitat te, inquit, moriturus pater propediem ad redeundum, ut illi claudas oculos, & justa persolvas. *Ant. Ut jam sua &c.*] Morem hunc claudendi oculos propinquis, ostendit & Euripides in Hecuba de Polydoro:
ζῆ καὶ θανούσης ὄμμα συγκλείσει τὸ σόν.
Vivit & morienti oculos claudet tibi. Ciof. *Ut jam.*] Id est, statim. *Hubert.*

114. *Fati.*] Id est, mortis. *Idem.*

115. *Certe, ego &c.*] Nunc movet misericordiam à persona sua: dicit enim, eum tam diu absuisse, ut quamvis cito redeat, inveniat tamen eam anum, quam puellam discedens reliquerat. *Idem Discedente.*] Ad bellum Trojanum properante. παῖς ab ætate. *Ant.*

116. *Protinus.*] Id est, cito. *ut*, id est, quamvis. *Idem. Ut redeas.*] Post annum vigesimum ex quo discessisti. *Videbor anus.*] Tanto magis senescam, si diutius immoraberis. *Idem.*

EPISTOLA II.

ARGUMENTUM.

Demophoon, Thesei & Phædræ filius, à bello Trojano in Patriam rediens, maris tempestatibus in Thraciam delatus, à Phyllide, Lycurgi & Crustumenæ filia (quæ tunc Thraciæ imperabat) hospitio & lecto benignè susceptus est, cum qua aliquamdiu consuevit. Audita deinde morte Mnesthei, qui post ejectum Athenis patrem Thesea, imperium occupaverat, regni cupidine captus, Phyllidi fidem dat se intra mensem rediturum, confingens ad res componendas se suas ire. Mox refectis navibus Athenas petiit, nec redire cogitat. Quatuor igitur exactis mensibus, Phyllis ad eum hanc epistolam scripsit, qua suadet, uti beneficiorum memor, fidem datam non fallat: quod si aliter fecerit, violatum amorem crudeli se morte vindicaturum minatur.

PHYLLIS DEMOPHOONTI.

HOspita, Demophoon, tua te Rhodopeïa Phyllis
Ultra promissum tempus, abesse queror.

Cor-

HOspita.*] Quæ te indigum, & errantem, hospitio exceptum, tot beneficiis affeci. *Hospita*] Sic Dido, 4. Æneid. *-ejectum littore, egentem excepi.* & lib. 6. *iterum hospita Teucris. Phyllis Rhodopeïa.*] Thracia. Rhodope mons est Thraciæ, in quem versam ajunt Rhodopem, cum Deos Immortales contemneret. *Ant.*

2. *Abesse ultra promissum tempus.*]

Quod

Cornua cum Lunæ pleno ſemel orbe coïſſent,
Littoribus noſtris anchora pacta tua eſt.
Luna quater latuit; toto quater orbe recrevit;
Nec vehit Actæas Sithonis unda rates.
Tempora ſi numeres, bene quæ numeramus amantes;
Non venit ante ſuum noſtra querela diem.
Spes quoque lenta fuit. tarde, quæ credita lædunt,
Credimus: invita nunc & amante nocent.
Sæpe fui mendax pro te mihi; ſæpe putavi
Alba procelloſos vela referre notos.
Theſea devovi, quia te dimittere nollet;
Nec tenuit curſus forſitan ille tuos.
Interdum timui, nec dum vada tendis ad Hebri,
Merſa foret cana naufraga puppis aqua.

Sæpe

Quod intra menſem, ut promiſiſti, non redieris. *Queror.*] Summa querela te accuſo. *Ant.*

3. *Cornua cum lunæ.*] Circumſcribit pacta tempora. *Idem.*

4. *Anchora pacta.*] Tribuit inanimatis, quod animantium eſt. Pepigiſti, inquit, ut anchora ſeu navis tua, Thraciis littoribus ſiſteret, hoc eſt, in Thraciam redires, cum ſemel coïſſent Lunæ cornua; unæ Lunæ decurſu, quem peragit ſeptem & viginti diebus; & octo horis, ut Plin. ſcribit. *Idem.*

5. *Luna quater latuit.*] Agitur jam quartus menſis, & tu non rediſti. *Idem.* *Recrevit.*] Iterum crevit, & plena facta eſt. *Huber.*

6. *Nec vehit.*] Id eſt, nec promiſſum tuum perficitur. *Idem.* *Actæas.*] Actici Demophoontis naves. *Unda Sithonis.*] Mare Thracium. Thracia vetuſto nomine Sithon nuncupata eſt, ut ſcribit Gellius: unde Sithonis, & Sithonius. *Ant.*

8. *Ante ſuum diem.*] Id eſt, Ante tempus debitum. *Hub.* *Noſtra querela.*] Id eſt, noſtra expoſtulatio citius tarda eſt, quam præceps. *Ant.*

9. *Spes quoque lenta.*] Quoniam de tuo reditu ſpes fruſtra eſt hactenus habita. Spes enim lenta eſt, quæ longa expectatione, ſine rerum ſucceſſu conſumitur. *Ant.* *Tarde quæ credita.*] Senſus eſt: ego credo nunc ea quæ nocent mihi, quia ſero credidi, ſcilicet te nunquam reverſurum. *Huber.* *Lædunt.*] Expectantem torquent. *Ant.*

10. *Credimus.*] Te venturum ſperamus. *Invita nunc & amante.*] Non libens queror, ſed amor cogit. *Nocent.*] Quæ credulitas me maxime ſollicitat; & ad querendum excitat. *Idem.*

11. *Fui mendax pro te.*] Id eſt, tua cauſa ſæpe multis mentita ſum, te brevi reverſurum. *Huber.*

12. *Referre.*] In patriam revocare. *Ant.*

13. *Devovi.*] Execrata ſum; & maledixi. *Theſea.*] Patrem tuum, tanquam tuæ moræ & abſentiæ cauſam. *Huber.*

14. *Tenuit.*] Impedivit. *Tuos curſus.*] Tuum iter, tuam navigationem. *Idem.*

15. *Hebri.*] Fluminis Thraciæ, quod diſcurrit inter Peantes & Dolongos Thraciæ populos, tangit & Ciconas. *Ant.*

16. *Cana.*] Alba propter ſpumam, quæ fit cum aqua à ventis maxime movetur. *Huber.*

17. Ut

Sæpe deos supplex, ut tu scelerate valeres,
Sum prece thuricremis devenerata focis.
Sæpe videns ventos cælo pelagoque faventes,
Ipsa mihi dixi; Si valet, ille venit.
Denique fidus amor, quicquid properantibus obstat,
Finxit; & ad causas ingeniosa fui.
At tu lentus abes, nec te jurata reducunt
Numina; nec nostro motus amore redis.
Demophoon, ventis & verba, & vela dedisti.
Vela queror reditu, verba carere fide.
Dic mihi quid feci; nisi non sapienter amavi?
Crimine te potui demeruisse meo.
Unum in me scelus est; quod te, scelerate, recepi.
Sed scelus hoc meriti pondus & instar habet.
Jura, fides, ubi nunc, commissaque dextera dextræ?
Quique erat in falso plurimus ore Deus?
Promissus socios ubi nunc Hymenæus in annos,

Qui

17. *Ut tu scelerate valeres.*] Ut te perfidum sospitarent. *Ant.*

18. *Focis thuricremis.*] Hoc est, apud aras ubi thura cremantur. *Huber.*

21. *Quicquid obstat.*] Pericula omnia quæ te remorari potuissent. *Ant.* *Quicquid obstat properantibus.*] Id est, omne quod impedit paratos, & jam accinctos ad aliquod iter. *Huber.*

23. *At tu lentus abes.*] Recriminatur Demophoonta, ut eliciat pleniores ad querendum locos. *Ant.*

24. *Numina jurata.*] Dii quos jurejurando in testimonium citasti. *Idem.*

25. *Demophoon.*] Stomachationem habet hæc denominatio. *Idem.* *Verba dedisti.*] Dare verba ventis, est verba in vanum fundere. *Huber.*

27. *Dic mihi quid feci.*] Instat rogando, ut suggeratur fraudati amoris causa. *Non sapienter.*] Imo dices & incaute, hoc est, nimium amori indulsi. *Ant.* *Nisi non sapienter amavi.*] Rectius vel invitis libris scribatur,

Dic mihi quid feci? si non sapienter amavi.

Heinsius.

28. *Crimine.*] Amoris simplicitatem per Ironiam crimen appellat. *Demeruisse.*] id est, valde meruisse. *Huber.*

30. *Sed hoc meum crimen habet pondus.*] Id est, momentum, & valorem. *Et instar.*] Similitudinem, id est, debent tibi esse loco meriti & maximi beneficii. *Huber.*

31. *Iura, fides.*] Fides toties jurejurando firmata. *Ant.* *Commissaque dextera.*] Scitè: est enim dextra fidei symbolum. *Ciofan.* *Commissa.*] Conjuncta, dextræ enim conjunctio ad fidei confirmationem fiebat. *Hubert.*

32. *Deus.*] Cupido. *Ant.*

33. *Promissus.*] A te. *Hubert.* *Hymenæus.*] Bacchi & Veneris filius, nuptiarum Deus. *Ant.* *In annos socios.*] Id est, in vitam nostram semper conjunctam & socialem, qualis debet esse vita conjugalis. *Hubert.*

34. *Spon-*

Qui mihi conjugii ſponſor & obſes erat?
Per mare, quod totum ventis agitatur & undis;
Per quod ſæpe ieras, per quod iturus eras:
Perque tuum mihi juraſti, (niſi fictus & ille eſt)
Concita qui ventis æquora mulcet, avum:
Per Venerem, nimiumque mihi facientia tela,
Altera tela arcus, altera tela faces:
Junonemque, toris quæ præſidet alma maritis,
Et per tædiferæ myſtica ſacra Deæ.
Si de tot læſis ſua numina quiſque Deorum
Vindicet; in pœnas non ſatis unus eris.
At laceras etiam puppes furioſa refeci:

34. *Sponſor.*] Qui nomen pro te dedit, ut ratum eſſet conjugium. eſt enim ſponſor, qui ſuum nomen pro alieno dat: unde ſponſiones, quæ alieno nomine fiunt. *Et obſes.*] Pignus & fides dati nominis. *Ant.*

35. *Per mare.*] Et páthos eſt à repetitione. *Idem.*

37. *Per tuum avum.* Neptunum. *Id. Niſi fictus & ille eſt.*] *Falſus* plurimæ membranæ cum priſcis editionibus. Falli aut ludi Dî dicebantur à perjuris. *Heinſius.*

38. *Concita.*] Commota. *Hubert.*

39. *Nimiumque mihi facientia tela.*] Otioſa certè & ſupervacua repetitio τȣ̃ *tela* poſſit videri. Scripti nonnulli *tella.* *bella* codex Franciſcanorum Patavinus. Unde legebam, *nimiumque mihi facientia belli.* Nunc vero recordatus τὸ *facere* cum tertio caſu frequenter ab Ovidio jungi, nil muto. *Facere alicui* pro *facere ad aliquem.* Faſt. II.

Ipſe locus caſu vati facit. Urbis origo
Venit. ades ſacris, magne Quirine, tuis.

Ita videtur reſtituendum, cum vulgati exhibeant,

Ipſe locum vati caſus facit.

Propert. lib. III.

Non faciet capiti dura corona meo.

Heinſius. *Facientia mihi nimium.*] Quæ me maxime infeſtant. *Ant.*

40. *Arcus & faces.*] Tela ſunt Cupidinis. *Idem.*

41. *Toris maritis.*] Nuptiis. Juno nubentibus præeſt, unde pronuba dicitur; interdum Lucina, quod infantes in lucem proferat. *Idem.*

42. *Per ſacra myſtica.*] Nocturna, & occulta. *Tædiferæ.*] Cereris. Noctu ſacra Cereris fiebant, ut in Aulularia Plauti eſt, in quibus ſacerdotes faces deferebant, imitati Cererem, quæ cum Perſephonem quæreret, incenſis tædis, tædifera nuncupata eſt: unde & ſacerdotes Daduchos, id eſt, faces ferentes appellarunt. *Ant. Tædiferæ Deæ.*] Cereris Eleuſiniæ; quod præſentiſſimum numen Athenienſibus. ſic & Ἑχάτα δαδόφορος Bacchylidi in fragmentis dicta. *Heinſius.*

43. *De tot læſis.*] Quos tuâ perfidiâ læſiſti. *Ant.*

44. *In pœnas non ſatis unus erit.*] Imo *eris* cum melioribus ſcriptis, & editis nonnullis. Sequenti etiam verſu *At laceras* pro *Ah*, probe Puteanus, & alii multi. quod indignationem efficacius exprimit. Vide notas ad epiſtolam Medeæ ipſo initio. *Heinſius.* *Non eris ſatis in pœnas.*] Quia cum innumerabiles deos læſeris, te tot corpora ad pœnas habere oporteret. *Hubert.*

45. *At laceras puppes.*] Commiſerationem movet ex cauſa, & longe aliter evenire demonſtrat quam oportuerit.

Ut, qua desererer, firma carina foret.
Remigiumque dedi, quo me fugiturus abires.
Heu patior telis vulnera facta meis!
Credidimus blandis, quorum tibi copia, verbis:
Credidimus generi, nominibusque tuis:
Credidimus lacrymis. an & hæ simulare docentur?
Hæ quoque habent artes, quaque jubentur, eunt?
Dîs quoque credidimus. quo jam tot pignora nobis?

Parte

Laceras puppes.] Conquassatam classem. *Idem.* Item Virgil. 4. Æneid. *Amissam classem, socios à morte reduxi. Refeci.*] Reparavi.

46. *Foret firma.*] Esset valida contra impetum ventorum & fluctuum. *Hub.*

47. *Remigiumque.*] Id est, remiges, hoc est nautas. *Idem. Remigium supplet.*] Virg. 3. Æ. *Fugiturus.*] Invidiose protulit: non, inquit, discessus fuit, sed fuga. *Ant.*

48. *Heu patior.*] Translatio, ab eo qui inimicum suis armis instituit, & interdum illis percutitur ab inimico. *Hubert.*

49. *Credidimus.*] Rejicit credulitatis culpam in puellarum simplicitatem, & virorum perfidiam: credidimus tuis blanditiis, & facunde dictis. *Ant.*

50. *Credidimus generi numinibusque tuis.*] Lege vel invitis libris *nominibusque.* ne bis idem dicat. Sequitur enim mox, *Dîs quoque credidimus.* genus & nomen sæpe conjungunt auctores optimi. Noster Epist. XVII.

Quod genus & proavos & regia nomina jactas.

Et Epist. XII.

Per genus & nomen cuncta videntis avi.

ut quidem illic veteres libri. Martial. lib. V. Ep. XVII.

Dum proavos atavosque refers & nomina magna.

Nec tamen damnandum, quod in quinque scriptis offendi, *muneribusque tuis.* sed Tò *nominibus* etiam placuisse exactissimo Gronovio nostro video. qui adeatur Observat. lib. IV. cap. XV. Vide & Notas nostras Ep. XVII. v. 60. neque aliter Janus Douza in margine sui codicis legendum monuerat. *Heinsius.*

Generi, nominibusque.] Neptunus ad fidem adhibendam me impulit, à quo te genus ducere jactabas. *Ant.*

52. *Artes.*] Fallacias. *Eunt.*] Fluunt. *Qua jubentur.*] In quamcunque vis partem. *Idem.*

53. *Dîs quoque.*] Per quos jurasti. *Tot pignora.*] Tui reditus testimonia, & affirmationes. *Idem. Quid jam tot pignora nobis.*] Puteaneus codex, *quod jam.* Lege omnino, *quo jam.* elegans locutio, sed plerumque ab imperitis librariis interpolata. Locos auctorum plures, nostri præcipue, adscribam, ut unâ vice corrigendi molestiâ sæpe alioquin devorandâ hic defungar. Cicero Fabio Gallo lib. VII. Ep. Famil. 23. *Martis verò signum quo mihi pacis auctori?* Val. Maximus lib. IX. cap. XIII. de Masanissa se credente canum custodiæ, *Quo tam late patens imperium? quo tantum liberorum numerum? quo denique tam arctæ benevolentiæ constrictam Romanam amicitiam, si ad hæc tuenda nihil canino latratu valentius duxit?* ut recte ex antiquis libris Pighius legendum vidit. apud Phædrum lib. III. pavus;

Quo mî, inquit, mutam speciem, si vincor sono?

Auctor distichorum de moribus, in Catalectis Pithœi;

Quo tibi divitias, si pauper semper abundas?

Martial. lib. IX.

Quo tibi natorum jura superba trium?

Sic & *unde* cum accusativo jungebant. vid. Notas Ep. XII. v. 86. Statius, Theb. IX.

——*quo gaudia tanti Emta mihi?*

Parte ſatis potui qualibet inde capi.
Nec moveor, quod te juvi portuque locoque.
Debuit hoc meriti ſumma fuiſſe mei.
Turpiter hoſpitium lecto cumulaſſe jugali
Pœnitet, & lateri conſeruiſſe latus.
Quæ fuit ante illam, mallem ſuprema fuiſſet
Nox mihi; dum potui Phyllis honeſta mori.
Speravi melius, quia me meruiſſe putavi.
Quæcumque ex merito ſpes venit, æqua venit.
Fallere credentem non eſt operoſa puellam
Gloria. ſimplicitas digna favore fuit.
Sum decepta tuis & amans & fœmina verbis.

Dî

Noſter Met. XIII.

Quo tamen hæc Ithaco, qui clam, qui ſemper inermis
Rem gerit?

Amor. lib. II. El. XIX.

Quo mî fortunam, quæ nunquam fallere curet?

Quomodo & Horatius, lib. I. Epiſt. V.

Quo mihi fortunam, ſi non conceditur uti.

Lib. III. Amor. El. IV.

Quo tibi formoſam, ſi non niſi caſta placebat?

El. VII.

Quo mihi fortunæ tantum? quo regna ſine uſu?

P. Syrus apud Petronium,

Quo Carchedonios ignes lapideos, niſi ut ſcintillent?

Plura congeſſit ad Senecæ Natur. Quæſt. lib. I. cap. XVI. & Controverſ. II. lib. I. Gronovius. *Heinſius.*

54. *Capi.*] Decipi. *Qualibet parte.*] Uno ex his pignoribus me decipere potuiſſes, ut te rediturum credidiſſem. *Ant.*

55. *Te juvi.*] Cum eſſes indigens & extorris. *Portu.*] In quo conquaſſata claſſis recepta eſt. *Locoque.*] In regno. *Idem.*

56. *Debuit hæc.*] Rectius *hoc* multi ex ſcriptis. *Heinſius. Summa.*] Finis & terminus ferendi officii. *Ant.*

57. *Turpiter hoſpitium.*] Senſus eſt, pœnitet me poſt datum tibi hoſpitium, addidiſſe etiam lecti mei ſocietatem. *Hub.* Eadem ſententia Dido, 4. Æneid. —— *te propter eundem* —— *Exſtinctus pudor, & qua ſola ſidera adibam* —— *Fama prior* ——

58. *Pœnitet.*] Moleſtum & grave eſt. *Cumulaſſe.*] Per amorum laſciviam hoſpitalitatem auxiſſe. *Ant.*

59. *Ante illam, &c.*] Qua tecum fui. *Idem.*

61. *Quia te meruiſſe putavi.*] Libri quatuor *quia me.* atque ita legendum eſſe, deque ſuis meritis hic loqui Phyllidem ſequens verſus liquido arguit. *Heinſius. Me meruiſſe.*] Meo merito obſtrinxiſſe. *Venit æqua.*] Recta enim ſpes eſt, quam pariunt merita. *Ant.*

62. *Quæcumque ex merito ſpes venit.*] Æquum eſt eum bene ſperare, qui de aliquo bene meruit. *Huber.*

63. *Gloria operoſa.*] Hoc eſt, non eſt difficile. *Fallere puellam.*] Commiſeratio ab ætate & ſexu. *Credentem.*] Simplicem. *Ant.*

64. *Fuit digna favore.*] Meruit potius laudem, quam fraudem, aut reprehenſionem. *Huber.*

65. *Et amans & fœmina.*] Duo poſuit, quæ facile decipi ſolent. *Amans*, Scilicet ego. nam ut ipſe Ovidius inquit, *Credula res amor eſt. Et Fœmina*, quæ etiam facile credit. *Idem.*

66. *Dii*

Dî faciant, laudis ſumma ſit iſta tuæ.
Inter & Ægidas media ſtatuaris in urbe:
Magnificus titulis ſtet pater ante ſuis.
Cum fuerit Scyron lectus, torvuſque Procruſtes,
Et Sinis, & tauri miſtaque forma viri;
Et domito bello Thebæ, fuſique bimembres,
Et pulſata nigri regia cæca Dei:
Hoc tua poſt illum titulo ſignetur imago:

Hic

66. *Dii faciant.*] Imprecatione utitur, ubi alia non datur ultio. *Sit ſumma.*] Terminus & finis. hoc eſt, nunquam majorem laudem aſſequaris. *Ant.*

67. *Statuaris.*] Erigatur tibi ſtatua. *Media urbe.*] Mediis Athenis. *Inter & Ægidas.*] Inter fratres tuos & patrem, qui ab Ægeo ducunt genus. *Media ſtatuaris in urbe.*] Urbs vocata ab orbe, quod antiquæ civitates in orbe fiebant: vel ab urbo, parte aratri, quo muri deſignabantur. Unde eſt illud:

Optavitque locum regno & concludere ſulco.

Locus enim futuræ civitatis ſulco deſignabatur, id eſt, aratro. Cato: Qui urbem, inquit, novam, condit, tauro & vacca aret; ubi araverit, murum faciat: ubi portam vult eſſe, aratrum ſuſtollat, & portet, & portam vocet. Ideo autem urbs aratro circundatur, diſpari ſexu juvencorum, propter commiſtionem familiarum, & imaginem ferentis, fructumque reddentis. Urbs autem aratro conditur: aratro vertitur. Unde Hor.

Imprimeretque muris hoſtile aratrum.

Hæc Iſidorus lib. 15. cap. 2. de ædificiis publicis. *Cioſ.*

61. *Pater.*] Theſeus. *Stet.*] In ſtatuam erectus ſit. *Suis titulis.*] Suis geſtis, quæ in vertice capitis ſtatuarum ſcribebantur. *Ant.*

69. *Cum fuerit lectus Scyron.*] Auget Theſei geſta, ut tanto magis inſimuletur Demophoon, qui ab illius virtute degenerarit. *Scyron.*] Filius fuit Canethi & Henioches Pytthei. locum in Megara habitavit, quem dixerunt petras Scyronides: viatores ſpoliatos præcipites agebat. Scyronem Theſeus peremit, cum Athenas iret. *Procruſtes.*] Is Corydalum Atticæ locum habitabat, viatores lectum conſcendere cogebat, longiores amputabat, diſtrahebat breviores, donec cum lecto æquarentur: quem Theſeus trucidavit, ut Diodorus auctor eſt. *Idem.*

70. *Sinis.*] Latro ſæviſſimus in Iſthmo Corinthiaco, alligatos arboribus homines diſcerpebat in fruſta. *Forma mixtaque, &c.*] Minotaurum circumſcribit, quem labyrintho clauſum ſuſtulit Theſeus. Alii ſcribunt, Taurum Minois ducem, bello navali à Theſeo ſuperatum. *Idem.*

71. *Thebæ domitæ.*] Thebas Cadmus Phœnix condidit in Bœotia: Creontem Thebarum regem Theſeus interemit, quoniam Argivis ſepulturam negaſſet, ut ſcribit Papin. *Bimembres.*] Centauros. Centauri Junonis & Ixionis filii, in nuptiis Pirithoi, quæ geſtæ ſunt in monte Pelio, Hippodamiam Atracis filiam, Pirithoi uxorem, rapere voluerunt. orta pugna, alii trucidati, alii in fugam acti ſunt. Rem geſſerunt Theſeus, Neſtor, Peleus. *Pulſata Regia Ditis.*] Theſeus ad inferos, ut Proſerpinam raperet, deſcendit, Pirithoi amici gratia. Cerberus Pirithoum conſumpſit, Theſeum Hercules liberavit. *Dis*, eſt divitiarum & inferorum Deus, ut Strab. placet. *Id.*

72. *Nigri Dei.*] Id eſt, Plutonis. *Pulſata.*] Id eſt, per vim quandam intrata, & occupata à Theſeo. *Hubert.*

73. *Hoc tua poſt illos.*] *Poſt illum* excerpta Claudii Puteani à Puteaneo codice diverſa. rectius: ut de Theſeo De-

Hic eſt, cujus amans hoſpita capta dolo eſt.
De tanta rerum turba, factiſque parentis,
Sedit in ingenio Creſſa relicta tuo.
Quod ſolum excuſat, ſolum miraris in illo,
Hæredem patriæ, perfide, fraudis agis.
Illa (nec invideo) fruitur meliore marito;
Inque capiſtratis tigribus alta ſedet.
At mea deſpecti fugiunt connubia Thraces,

Quod

mophoontis patre agatur. *Heinſius. Imago tua.*] Statua tibi erecta. *Signetur hoc titulo.*] Hunc titulum in vertice contineat. *Ant.*

74. *Hic eſt cujus amans hoſpita capta dolo eſt.*] Libri quinque, *hoſpite dolo.* ut hic idem innuat, quod in Helenes epiſtola,

Certus in hoſpitibus non eſt amor. ——

Hoſpes dolus, ut *cymba hoſpes* apud Statium, lib. v. Sylv. Pietate Abaſcantii. *hoſtes turmæ* apud eundem Theb. xɪ.

Nec jam hoſtes turmæ aut ferrum mortale timentur.

Sic optime vetus liber. Cum in vulgatis ſit,

Nec jam aut hoſtiles turmæ ferrumve timetur.

Eodem libro,

——— *nec parcit cedenti, atque increpat Hoſtes,*
Quo retrahis, Germane, gradus?

Quomodo corrigendum cenſeo. Non, ut nunc legitur, *increpat Hoſtis*, aut *hoſtem. hoſpes gemma* Palladio de Agricult.

Cur non arbor iners pingueſcat ab hoſpite gemma.

Pari modo *infans manus* noſtro Epiſt. ɪx. v. 86. ubi plura. Sequenti verſu malim, ſi per libros liceat, *factiſque paternis*, quam *parentis*. qui error apud noſtrum alibi quoque admiſſus. veterrima editio *parentum* exhibebat. *Heinſius. Hic eſt*] Demophoon, qui amantem & hoſpitam puellam decepit. *Ant.*

75. *De tanta.*] Senſus eſt: de tot factis tui patris, remanſit tibi tantummodo memoria fraudis, qua ille uſus in Ariadnem: non autem alicujus ex ſupradictis probitatibus parentis. *Patris tui.*] Theſei. *Hub.*

76. *In ingenio tuo.*] Id eſt, in animo tuo. *Idem. Sedit.*] Hæſit, & per hoc placuit tibi. *Micyll. Creſſa relicta.*] Ariadna Cretenſis Minois filia. *Ant.*

77. *Quod ſolum excuſat, ſolum &c.*] Senſus eſt: Quod ille, ſcilicet pater tuus Theſeus, ſolum excuſat, hoc eſt, in ſe culpabile ac reprehenſibile agnoſcit, hoc tu ſolum miraris: id eſt, pro re egregia ducis, atque præclarè factum exiſtimas, eoque & imitatione dignum tibi putas. *Micyl. Solum miraris in illo.*] Hæc vera lectio, etſi libri tam typis quam calamo deſcripti nonnunquam turbent. Mirari pro imitari, ut apud Lucanum,

Egregio juveni miratorique Catonis.

Statius Sylv. l. v. Protreptico Criſpini,

—— *æquævo cedere fratri*
Mirarique patrem.

Heinſius.

78. *Agis hæredem.*] Suſcepiſti perfidiæ hæreditatem, non virtutis. *Ant.*

79. *Illa.*] Ariadna licet deſtituta ſit à Theſeo, tamen fruitur marito meliore, hoc eſt, Baccho. *Idem. Illa (nec invideo) fruitur meliore marito.*] Hunc locum expreſſiſſe videtur Seneca in Oedipo, ubi ita eſt de Baccho & Ariadna ipſa:

Naxos Ægeo redimita ponto
Tradidit thalamis virginem relictam,
Meliore penſans damna marito. Ciof.

80. *Capiſtratis tigribus.*] Vehitur curru Bacchi, quem tigres trahunt. *Ant.*

81. *At deſpecti Thraces.*] Quos tua

cauſa

Quod ferar externum præpoſuiſſe meis.
Atque aliquis, Doctas jam nunc eat, inquit, Athenas:
Armiferam Thracen, qui regat, alter erit.
Exitus acta probat. careat ſucceſſibus opto,
Quiſquis ab eventu facta notanda putat.
At ſi noſtra tuo ſpumeſcant æquora remo,
Jam mihi, jam dicar conſuluiſſe meis.
Sed neque conſului: nec te mea regia tanget,
Feſſaque Biſtonia membra lavabis aqua.
Illa meis oculis ſpecies abeuntis inhæret,
Cum premeret portus claſſis itura meos.
Auſus es amplecti; colloque infuſus amantis

Liv. 27: 44. Apparebat (quo nihil est iniquius) ex eventu famam habiturum.

Oſcula

cauſa contempſi. *At deſpecti Thraces.*] Reſpicit ad illud Virgil. 4. Æneid.

En quid ago? rurſuſne procos irriſa priores
Experiar? Nomadumque petam connubia ſupplex,
Quos ego ſum toties jam dedignata maritos?

Et ibid.

——Connubia noſtra
Reppulit, ac dominum Ænean in regna recepit.

82. *Quod feror.*] Ferar meliores libri. & mox, *Atque aliquis doctas jam nunc eat.* Heinſius. *Externum*] Id eſt, peregrinum & ignotum. *Meis.*] Scilicet Thracibus. *Hub.*

83. *Atque aliquis inquit.*] Irriſionem Thracum ponit.

84. *Thracen armiferam.*] Bellicoſam Thraciam. *Idem.*

85. *Exitus acta probat.*] Per Ironiam Thracum verba repetit. qui Phyllidis conſilia à fine damnabant. *Careat ſucceſſibus.*] Purgat ſe à fortuna. *Careat ſucceſſibus, &c.*] Senſus eſt, male illi eveniat, qui non à fine rerum, ſed ab eventu facta hominum denominat, & notat. multa enim ſolent evenire ante finem, quæ videntur eſſe mala, quæ poſtea ex fine cognoſcuntur eſſe bona. *Hub.*

86. *Notanda.*] Judicanda, & probanda. *Idem. Ab eventu.*] A fine, quem ego reſpexi, & propter quem feci. nam finis mei facti fuit, prodeſſe mihi & meis, accipiendo te maritum: ergo ab hoc fine, intentionis meæ, & non ab eo qui evenit, judicandum eſt id quod feci. *Idem.*

87. *At ſi noſtra tuo.*] Confirmat purgationem à ſucceſſu: ſi detur qualis ſperatur exitus, ſi (inquit) redeas. *Ant.*

88. *Dicar conſuluiſſe.*] Probabuntur noſtra conſilia. *Idem. Meis.*] Accipiendo te qui eos regeres. *Hub.*

89. *Sed neque conſului.*] Fatetur ſimplicitatem rejiciens in adverſarium culpam: mea conſilia non ſunt probanda, quoniam non redibis. *Ant. Mea regia.*] Quam tibi tradideram. *Mea regia tangit.*] *Tanget* tres libri. quod arridet. *Heinſius.*

90. *Lavabis membra.*] Vetuſti moris eſt, ut peregre venientes, cum primum lares attingunt, ſe lavent. *Biſtonia.*] Biſtonius lacus in Thracia eſt. *Ant.*

91. *Illa meis oculis.*] Amplificatione utitur, cum demonſtratione ſui officii, & Demophoontis perfidia. *Species.*] Imago tui diſcedentis verſatur ante oculos meos. *Ant.*

92. *Cum premeret portus.*] Cum nondum oram ſolviſſes. *Idem.*

93. *Auſus es amplecti.*] Simulatas blanditias arguit. *Idem. Colloque infuſus amantis.*] *Amanti* conjeceram. atque ita

Oscula per longas jungere pressa moras:
Cumq; tuis lacrymis, lacrymas confundere nostras;
Quodque foret velis aura secunda, queri:
Et mihi discedens suprema dicere voce;
Phylli, face expectes Demophoonta tuum.
Expectem, qui me nunquam visurus abisti?
Expectem pelago vela negata meo?
Et tamen expecto. redeas modo serus amanti:
Ut tua sit solo tempore lapsa fides.
Quid precor infelix? jam te tenet altera conjux
Forsitan, & nobis qui male favit, amor.
Utque tibi excidimus, nullam, puto, Phyllida nosti.
Hei mihi! si quæ sim Phyllis, & unde, rogas.
Quæ tibi, Demophoon, longis erroribus acto

Threï-

ita chartaceus Vossianus. Met. IX. ut scribendum puto,

Vidisset lacrymas, vultus vidisset amantes.

Contra Fast. VI.

—— *Vultus velamine celat amatos.*

Epistola Herus;

Lacrymæ per amantia lumina manant.

Fast. VI.

Huic aliquis juvenum dixisset amantia verba.

sic & lib. I. Metam. Fabula Daphnes scribendum, *tergoque fugaci Imminet.* non *fugacis.* lib. IX.

—— *Fugientia terga sagitta Trajicit.*

& lib. VII. Fab. Peliæ ex antiquis libris,

Suspenditque animos ficta gravitate rogantes.

cum nunc circumferatur *rogantum.* sic & *orantia brachia.* Pont. II. El. IX. *Heinsius.*

96. *Quodque foret.*] Id est, ausus es queri, quod haberes ventum secundum, & tibi faventem: quia potius voluisses habere adversum, ut esset tibi justa causa remanendi. *Hub.*

99. *Expectem.*] Non, inquit, mihi expectandum est, quoniam ivisti non rediturus. *Ant.*

100. *Negata.*] Scilicet à te, id est, quibus velis numquam vis redire in meum mare. *Hub.*

102. *Ut tua.*] Id est, ut videaris defecisse in fide per aliquod tempus, & non per omne: ut tua fides, quam mihi dedisti de reditu tuo, *sit lapsa*, id est, defecerit. *Solo tempore.*] Et non voluntate tua, aut etiam opere. Non facto. *Ant.*

103. *Quid precor.*] Seipsam corripit quod vana, & diis non exaudienda precetur. *Altera conjunx.*] Videtur alludere ad Laodicen virginem, quam Plutarch. tradit clam cognitam Demophoonti, Munichum filium genuisse: alii Calliopem fuisse scribunt.

105. *Tibi excidimus.*] Ex tuo animo deletæ sumus, postquam veni tibi in oblivionem. *Ant.*

206. *Hei mihi.*] Non sine gemitu potuit commemorare se & sua erga Demophoontem beneficia. *Hub. Si rogas.*] Tanquam me nunquam cognovisses. *Ant.*

107. *Quæ tibi.*] Commemorat sua officia in Demophoontem. *Acto.*] Ad nostras oras post longa exilia appulso. *Idem. Longis erroribus acto.*] *Errantibus* codex Patricii Junii. Lege *longis erratibus.*

Threïcios portus, hospitiumque dedi.
Cujus opes auxere meæ: cui dives egenti
Munera multa dedi, multa datura fui.
Quæ tibi subjeci latissima regna Lycurgi,
Nomine fœmineo vix satis apta regi:
Qua patet umbrosum Rhodope glacialis ad Hæmum,
Et sacer admissas exigit Hebrus aquas.
Cui mea virginitas avibus libata sinistris,
Castaque fallaci zona recincta manu.
Pronuba Tisiphone thalamis ululavit in illis,
Et cecinit mœstum devia carmen avis.

Adfuit

bus. Metam. IV. v. 567.

—longisque erratibus actus
Contigit Illyricos profuga cum conjuge portus.

quæ illic veterum librorum lectio. ut & l. XV. *Quæ videam natum longis erratibus actum.* Heinsius.

102. *Opes.*] Exiguas facultatum reliquias. *Ant.*

111. *Lycurgi.*] Patris mei, hic enim Lycurgus est, qui cum Bacchi munera contempsisset, crura sibi falce amputavit: quem alii Dyantis, alii Boreæ filium dicunt. *Idem. Quæ subjeci.*] In potestatem tuam dedi. *Hub.*

112. *Vix satis apta regi nomine, &c.*] Quia hæc regna habent viros bellicosos, & feroces, qui vix possunt ferre muliebre imperium. *Idem.*

113. *Qua patet.*] Regni sui amplitudinem describit. Complectitur, inquit, *Rhodopem* montem, deinde in Æmum montem alium diffunditur, usque ad mare Ponticum, in quod Hebrus fluvius immergitur. *Ant.*

114 *Hebrus.*] Odrysarum solo infunditur: discurrit inter Priantas, Dolongos, Thynos, Corpillos, aliosque barbaros. *Exigit.*] Aquas in mare Ponticum emittit. *Et sacer.*] Sacrum dixit Hebrum, propter Orpheum qui ad illum accoluit. Nam Bacchus cum Lycurgo regnum sustulisset, dedit Orphei avo paterno. *Ant.*

115. *Libata.*] Primum violata: cui meæ virginitatis primitias dicavi. *Sinistris avibus.*] Adversis auspiciis. Veteres nihil inauspicato faciebant. *Idem.*

116. *Castaque.*] Quoniam eo cingulo non nisi virgines præcingebantur. *Id. Casta zona.*] Λῦσε δὲ παρθενίην ζώνην. Hom. Odyss. λ. v. 244. & in lepidiss. illo Theocr. Idyll. 27.

κ. Φεῦ φεῦ, καὶ τὰν μίτραν ἀπέσχισες. ἐς τί δ' ἔλυσας;
δ. Τᾷ Παφίᾳ πρώτιστον ἐγὼ τόδε δῶρον ὀπάζω.

Castaque fallaci zona, &c.] Cingulo nova nupta præcingebatur, quod vir in lecto solvebat, factum ex lana ovis: ut sicut illa in glomos sublata conjuncta inter se sit, sic vir suus secum cinctus, vinctusque esset. *Ciof.*

117. *Tisiphone.*] Una Furiarum, quæ tres sunt: Alecto, Tisiphone, & Megæra, filiæ noctis & Acherontis. *Pronuba.*] Loco Junonis nostris innuptiis præfuit. *Ululavit.*] Non cecinit, sed feralem vocem Hymenæi loco protulit. *Ant. Ululavit.*] — *Summoque ulularunt vertice Nymphæ.* Virgil. 4. quasi nuptiarum sacra, sed tristi modo, celebrantes. *Ululare,* sermo medius: Quod Servius docet: Lucan. — *lætis ululare triumphis.*

118. *Devia avis.*] Id est, Bubo: cujus querula vox malum omen significat. Virgil. 4. Æneid. *Solaque culminibus ferali carmine bubo, Visa queri & longas in fletum*

tum

Adfuit Alecto brevibus torquata colubris;
Suntque ſepulcrali lumina mota face.
Mœſta tamen ſcopulos fruticoſaque littora calco,
Quaque patent oculis æquora lata meis.
Sive die laxatur humus, ſeu frigida lucent
Sidera; proſpicio quis freta ventus agat.
Et quæcungue procul venientia lintea vidi,
Protinus illa meos auguror eſſe Deos.
In freta procurro, vix me retinentibus undis,
Mobile qua primas porrigit æquor aquas.
Quo magis accedunt, minus & minus utilis aſto:
Linquor, & ancillis excipienda cado.
Eſt ſinus adductos modice falcatus in arcus,
Ultima prærupta cornua mole rigent.
Hinc mihi ſuppoſitas immittere corpus in undas

Mens

tum ducere voces. Deviam autem appellavit, quia à cœtu aliarum ſolet fugere. *Hub.*

119. *Torquata.*] Cujus torques eſt ex ſerpentibus. *Ant.*

120. *Lumina mota.*] Addita in noſtras nuptias. Scribit Plutarch. quinque fa-ces nuptis adhiberi conſueviſſe, quas ge-ſtarent pueri patrimi & matrimi, ut Verrius tradit. *Face ſepulchrali.*] Non in facibus nuptialibus ignis eſt adhibitus, ſed funeralibus. Sepulchrales dicuntur faces, quæ accenduntur in funere, aut manium ſacris, unde & aras ſepulchra-les dicimus. ſunt faces nuptiarum, aut deorum ſuperûm, funeralia vero mor-tuorum, & deorum manium. *Idem.*

121. *Mœſta tamen.*] Concludit per commiſerationem. oſtendit enim in quibus verſetur incommodis, ſi ſuo vo-to deſtituatur. Et licet omnia ſint adver-ſa, ſpero tamen te rediturum: peto enim littora, ut te, ſi redeas obſervem. *Idem.*

123. *Sive humus laxatur.*] Id eſt, ape-ritur. nam terra die propter temperiem, vel calorem magis laxatur. *Idem. Frigi-de.*] Nocturna: alludit ad Lunam. *Ant.*

124. *Proſpicio.*] Obſervo. *Agat ma-ria*: impellat & ſpiret. *Ant.*

126. *Auguror.*] Suſpicor, animo con-jicio. *Meos Deos.*] Numina maris mihi propitia, quæ te in Thraciam reducant. *Ant.*

129. *Accedunt.*] Appropinquant ob-ſervata navigia. *Minus & minus utilis aſto.*] Senſim deficio, quia te eſſe non novi. *Ant.*

130. *Linquor.*] Animo ſcil. —— *Suſ-cipiunt famulæ, collapſaque membra Marmoreo referunt thalamo, ſtratiſque re-ponunt.* Virgil. 4. & 8. Æneid. —— *Famuli collapſum in tecta ferebant.*

131. *Eſt ſinus.*] Perſcribit locum un-de ſibi præcipitium cogitavit, ad augen-dam commiſerationem. *Falcatus.*] Curvatus. videtur Thraciæ Cherroneſi ſinum ab Iſthmo circumſcribere, in qua ex Græcia navigantes deferuntur. *Modice.*] Senſim. *In arcus.*] Ad inſtar tenſi arcus.

132. *Ultima cornua.*] Extremæ partes. *Rigent.*] Salebroſæ ſunt, & altæ. *Mole prærupta.*] Vaſta rupe. *Idem. Cornua mo-le rigent.*] *Fronte* codex Angeli Aproſii Vintimiliæ, viri optimi & officioſiſſimi. *Heinſius.*

134. *Erit.*]

Mens fuit; &, quoniam fallere pergis, erit.
Ad tua me fluctus projectam littora portent,
Occurramque oculis intumulata tuis.
Duritia ferrum ut superes, adamantaque, teque;
Non tibi sic, dices Phylli, sequendus eram.
Sæpe venenorum sitis est mihi: sæpe cruenta
Trajectam gladio morte perire juvat.
Colla quoque, infidis quia se nectenda lacertis
Præbuerunt, laqueis implicuisse libet.
Stat nece matura tenerum pensare pudorem;
In necis electu parva futura mora est.
Inscribêre meo causa invidiosa sepulcro:

Aut

134. *Erit.*] Mens scil. & me præcipitabo. *Ant.*

135. *Projectam.*] In mare præcipitatam. *Tua.*] Atheniensia, in Pyreæum portum Athenarum. *Idem.*

136. *Intumulata.*] Absque sepulturæ honore. *Idem. Intumulata.*] Quales Virgilio dicuntur mortis honore carere, & insepulti defossi. Plaut. Mostellar. 2. 2. v. 71. *isque me Defodit insepultum clam ibidem in hisce ædibus.* Et Senec. in Hippol. ℣. secundo à fine. —— *istam terra defossam premat.* Hæc illa apud Virgil. *indefleta, inops, inhumataque turba:* quæ & Persio, *inhonora*: nec consecuta τὸ γέρας θανόντων.

137. *Superes duritia.*] Sis durior. *Ant. Adamanta.*] Qui nulla materia vinci potest, nisi hircino sanguine, ut scribit Plin. *Et te.*] Qui nulla causa moveris, qui es inexorabilis, & omni materia durior. *Idem.*

138. *Sic.*] Mortua, & undis jactata, me sequi non meruisti. *Idem.*

139. *Sitis venenorum.*] Appeto venenum. *Idem.*

140. *Trajectam gladio.*] Trajicere me gladio, & sic perire. Quod & Virgil. I. Æneid. —— *Donisque furentem* —— *Incendat.* i. e. & incendat, & furere faciat. Et lib, 4. —— *Animumque labantem Impulit.*

141. *Lacertis infidis.*] Quæ tu perfidus complexus es. *Ant. Quia se nectenda lacertis præbuerant,*] *Præbuerint* scripti nonnulli. Sed codex Puteaneus optimus, & quatuor alii, *Præbuerunt*, vere. sic epistola Didûs, *Nec steterunt in te virque paterque meus.* ubi plura. Nota illa. *Matri longa decem tulerunt fastidia menses.* probe etiam veteres nonnulli *implicuisse libet*, pro *juvat*, quod jam præcesserat. nisi quis illic *libet* cum uno Ambrosianæ Bibliothecæ reponi malit. *Heinsius.*

142. *Implicuisse laqueis.*] Fune constringere. Inter tot lethi genera fluctuans, demum se ex amygdalo suspendit: exaruit arbor, quæ in adventum Demophoontis reviruisse traditur. *Ant.*

143. *Stat.*] Est mihi propositum. *Pensare.*] Emendare & luere. *Pudorem.*] Violatam pudicitiam. *Matura nece.*] Decoro & magnanimo letho. *Idem. Tenerum pensare pudorem.*] *Miserum* libri duo. ut Met. lib. x. Fab. Myrrhæ.

—— *miseroque pudori*
Parce ait.

Ep. IX.

Quid nisi notitia est misero quæsita pudori? Heinsius.

144. *In electu,*] In electione. *Hub.*

145. *Inscribere.*] Malim *Inscribende*, ut aptius cum sequentibus hæc cohæreant. *Heins. Causa.*] Auctor. *Invidiosa.*]

Non

Aut hoc, aut simili carmine notus eris.
Phyllida Demophoon leto dedit, hospes amantem:
Ille neci causam præbuit, ipsa manum.

Non sine legentium odio. *Hub. Sepulchro.*] Cum Paris ad Helenam rapiendam proficisceretur in Græciam, Phyllidis sepulchrum in Threicii Pangei promontorio extabat. Auctor Coluthus de raptu Helenæ. *Ciof.*

146. *Eris notus.*] Dabis tuæ perfidiæ notitiam.

147. *Demophoon hospes.*] In hoc maxime vituperari Demophoontem existimat, quod violato hospitii jure, & hospitem & amantem ad mortem coëgerit. *Ant. Dedit leto.*] Id est, coëgit mori, loco remunerationis. *Hospes* autem hoc loco passive accipitur, pro eo qui exceptus est. *Hub.*

148. *Ille necu causam.*] *Neci causam* rectius scribatur, quicquid membranæ nostræ dissentiunt. *Heinsius.*

EPISTOLA III.

ARGUMENTUM.

Postquam Græci Phrygiam attigerunt, urbes Trojæ finitimas, præcipueque Lesbo oppositas, hostiliter aggressi populari cœperunt: inter quos Achilles, Pelei & Thetidis filius, utramque Ciliciam, & Thebanam, & Lyrnesiam invasit. Expugnato inde Chrynesio oppido, duas egregia forma virgines abduxit, Astynomen, Chrysæ sacerdotis Smynthei Apollinis filiam, & Hippodamiam, Brisæ natam, quæ postea à paternis nominibus cognominatæ fuerunt. Chrysen Achilles Agamemnoni concessit, Briseide sibi reservata. Cum deinde vero Agamemnon Deorum jussu Patri restitueret suo Chrysen, ipse Achilli Briseida per vim & summam contentionem abstulit. Quamobrem effervescens Achilles abstinuit sese aliquamdiu à pugnando: adeo ut nullius precibus ad arma contra Trojanos sumenda moveri potuerit: nec postea Briseida recipere suam voluerit, quamvis eam maximus cum donis Agamemnon esset remissurus. Briseis ergo hanc ad eum epistolam mittit, quam nimiam ejus iracundiam accusat, rogitans, ut adversus Trojanos arma capiat, dum sese prius ab Agamemnone ultro oblatam receperit.

BRISEIS ACHILLI.

QUam legis, à rapta Briseïde littera venit,
Vix bene barbarica Græca notata manu.
Quascumque aspicies, lacrymæ fecere, lituras;
Sed tamen & lacrymæ pondera vocis habent.

Si

QVam legis à rapta.] Prima commiseratio est à fortuna. *Briseide.*] Hippodamia Brisæ filia. sacerdotis Chrysæ frater fuit Brises. *Ant.*

2. *Manu barbarica.*] Cilicis puellæ, quæ cum sit barbara, quod Græcas literas non recte noverit, purgat se, ne aut scripto aut sermone inepta videatur. *Idem. Vix bene notata Græca manu.*] Vix literis Græcis scripta. *Hub.*

3. *Quascumque lituras.*] Commiseratio à signis. *Idem.*

4. *Sed tamen hæ lacrymæ.*] *Et lacrymæ* Puteani & Jureti liber. ut Art. Amat.

Sed tamen & tauri cervix oneratur aratro.

& mox,

Sed tamen & spargi pectus amore nocet.

Heinsius. *Lachrymæ.*] Quæ mihi fluunt perennes. *Ant.* Et quibus fœdatam aspicies

Si mihi pauca queri de te dominoque viroque
  Fas eſt; de domino pauca viroque querar.
Non, ego poſcenti quod ſum cito tradita Regi,
  Culpa tua eſt: quamvis hoc quoque culpa tua eſt.
Nam ſimul Euribates me Talthybiuſque vocarunt;
  Eurybati data ſum Talthybioque comes.
Alter in alterius jactantes lumina vultum,
  Quærebant taciti, noſter ubi eſſet amor.
Differri potui. pœnæ mora grata fuiſſet.
  Hei mihi! diſcedens oſcula nulla dedi.
At lacrymas ſine fine dedi, rupique capillos.
  Infelix iterum ſum mihi viſa capi.
Sæpe ego decepto volui cuſtode reverti;
  Sed, me qui timidam prenderet, hoſtis erat.
Si progreſſa forem, caperer ne forte timebam,

Quam-

cies epiſtolam meam. *Habent pondera vocis.*] Id eſt, habent effectum vocis. Id eſt, debent ſignificare animum meum, quaſi verbis exprimerem. *Hub.*

5. *Si mihi fas.*] Jure ſervitii nulla dabatur querela. Nam ſumma Græcis erat in ſervos poteſtas. Honeſte ergo orationem præmuniit. *Ant.*

7. *Non ego poſcenti.*] Prima querela: non quod ſit tradita, ſed quod citius quam par erat. & hoc eſt quod dicit: *Differri potuit.* Ant.

8. *Quamvis hæc quoque culpa tua eſt.*] Rectius *hoc* libri nonnulli cum Jureti membranis. *Heinſius.*

9. *Nam ſimul Eurybates.*] Ecce facilitatem. Talthybius & Eurybates Agamemnonis miniſtri, quibus Achilles per Patroclum, ut Homerus ſcribit, Hippodamiam tradidit abigendam: ut ipſe in littore cum matre queſtus eſt. *Ant.*

10. *Data ſum comes.*] Ut cum eis irem ad Agamemnona. *Hub.*

11. *Alter in alterius.*] Juſtam facit querelam, ex aliorum ſententia. Talthybius Eurybateſque, tam facilem ad tradendam Hippodamiam, Achillem admirabantur. *Iactantes lumina.*] Se mutuo reſpicientes, cum admiratione. *Ant.* *Iactantes lumina.*] Sic Cicer. 3. Catil. *Color, oculi, vultus: ſic furtim nonnunquam inter ſe adſpiciebant.*

12. *Noſter ubi eſſet amor.*] Imo *veſter* vel invitis libris. *Heinſius.*

13. *Differri potui.*] Tardius tradi, ſi omnino retineri non potuiſſem. *Pœnæ.*] Meo dolori. *Ant.*

15. *At lachrymas.*] Pathos ab habitu corporis. *Idem.*

16. *Iterum ſum mihi viſa rapi.*] Briſeïdem raptam ante fuiſſe non legi. Quare arripio, quod in plurimis codicibus eſt exaratum, *viſa capi*, expugnatâ ſcilicet ab Achille Lyrneſſo. Briſeïs ipſa hac eadem Epiſtola,

An tantum, dum me caperes, fera bella probabas.

ſimile mendum inſedit l. III. Art. Am.

Pulla decent niveas: Briſeïda pulla decebant,
Cum capta eſt, pulla tum quoque veſte fuit.

ita ſcribo. Nam falſum eſt de pullis veſtibus, cum ab Agamemnone fuit rapta. *Heinſius.*

19. *Caperer ne nocte timebam.*] Præſtat

Quamlibet ad Priami munus itura nurum.
Sed data sim, quia danda fui: tot noctibus absum,
Nec repetor. cessas, iraque lenta tua est.
Ipse Menœtiades, tunc, cum tradebar, in aurem,
Quid fles? hic parvo tempore, dixit, eris.
Nec repetisse parum est: pugnas, ne reddar, Achille.
I nunc, & cupidi nomen amantis habe.
Venerunt ad te Telamone & Amyntore nati;
Ille gradu propior sanguinis, ille comes:
Laërtaque satus; per quos comitata redirem.
Auxerunt blandæ grandia dona preces:

Vi-

stat *forte*. quod est in Naugerianis libris. *Idem*.

21. *Sed data sum.*] *Data sim* Puteani codex optimus. & quidem vere ac eleganter. Demus me datam esse. *Idem*. *Sed data sim.*] Agamemnoni. *Quia danda fui.*] Pro Græcorum salute. Absolvit Achillem à necessitate: deinde recurrit in aliud, unde culpa in illum rejiciatur. *Ant.*

22. *Cessas.*] In amore lentus es. *Lenta.*] Quæ ultionem differt. *Idem.*

23. *Menetiades.*] Patroclus Menœtii filius, tradidit præconibus Hippodamiam. *Idem.*

25. *Non repetisse parum est.*] In Patroclo perfidiam, in Achille ignaviam notat. *Idem*. Sensus est, non sufficit tibi quod non repetivisti me, sed etiam resistis, & omnibus viribus conaris ne tibi reddar. *Hub.*

26. *I nunc.*] Ironia est: nolis amantis solertissimi tibi nomen vindicare. *Ant.*

27. *Telamone.*] Ajax Telamonis filius, Phœnix Amyntoris, & Ulysses Laërtæ, legati mittuntur ad Achillem, ut eum Agamemnoni reconciliarent: cum multa apud illum disseruissent, narratis muneribus quæ Agamemnon cum Hippodamia pollicebatur, re infecta rediere. *Ant.*

28. *Ille comes.*] Scribendum vel sine libris.

Iste gradu propior sanguinis, ille comes.

nisi eo modo dictum id velis, quo passim alibi *Ille vel ille* apud nostrum. Sequenti versu *Laërtaque* pro *Laërteque* idem Puteani codex & unus Vaticanus. sic apud Ausonium epitaphiis Heroum.

—— Laërtâ natus Ulysses.

libro XII. Met. ex vestigiis veterum librorum,

———— solis Telamone creatis
Laërtaque fuit tantæ fiducia laudis.

Heinsius. *Ille.*] Ajax. *Gradu sanguinis.*] Nam Pelei frater erat Telamon, Ajacis pater. *Ille comes*] Ormenus Cercasi filius, duos habuit natos, Amyntorem & Eumonem: ex Amyntore Phœnix nascitur, qui cum concubuisset cum patris amica, post multas parentis imprecationes ab Hellade, ut ipse apud Hom. differit, ad Peleum fugit, quem filio Achilli comitem & morum & rerum gerendarum institutorem dedit. *Ant.*

29. *Laërtaque satus,*] Id est, Ulysses. *Satus.*] Genitus. *Hub.*

30. *Auxerunt blandæ grandia dona prece.*] *Blandas preces* Puteani liber cum reliquis plerisque. alii quatuor *blandæ preces.* quod genuinum auctoris arbitror, cum τὸ *grandia dona* quarti casûs ad sequentia sit referendum. idque Douzæ arridebat. nisi *lebetes* & *tripodes* mox legas, ut in multis manu exaratis offendi. & tum *blandas preces* admittam. *Heinsius.* *Grandia dona.*] Agamemnon apud Homer. l. 9. hæc dona Achilli pollicetur. 7.

novos

Viginti fulvos operoſo ex ære lebetas;
Et tripodas ſeptem, pondere & arte pares.
Addita ſunt illis auri bis quinque talenta:
Bis ſex aſſueti vincere ſemper equi.
Quodque ſupervacuum, forma præſtante puellæ
Lesbides, everſa corpora capta domo.
Cumque tot his, (ſed non opus eſt tibi conjuge) conjux
Ex Agamemnoniis una puella tribus.

Si

novos tripodas, 20. lebetes rutilo fulgore radiantes, 10. auri talenta, equos 12. perniciſſimos. Præterea 7. puellas Lesbias, forma inſignes, & quas ſibi ex omni præda delegerat, cum Lesbon Acchilles evertiſſet: & cum his, Briſeïda intactam: & poſt captam Trojam auri tantum, ut navim impleret: & puellas 20. Helena non inferiores: & ſi nuptias cupiat, quam vellet ex tribus filiabus uxorem, Chryſothemin, Iphianaſſam & Laodicen. *Ant. Auxerunt blandæ.*] Ut ſit ſenſus, iſti addiderunt muneribus tibi oblatis blandas preces. *Hub. Auxerunt dona.*] *Munus noſtrum ornato verbis, quod poteris.* Ter. Eunuch. Cujus formulam Plautus habet, Trucul. 2. v. 27. *Juſſit orare, ut hæc grata habeas tibi.* PH. *Grata acceptaque ecaſtor habeo.* & ibid. 4. 1. v. 5. *Mea dona deamata acceptaque habita eſſe apud Phroneſium.*

31. *Operoſo.*] Magna opera & artificio fabrefacto. *Ant.*

32. *Et tripodas.*] Menſæ, à tribus pedibus quibus ſuſtentabantur. *Pares pondere & arte.*] Quorum ars tantum valet, quantum pondus ipſius metalli, id eſt, quantum valebat materia. *Hub.*

33. *Talenta.*] Talentum parvum & magnum. Athenienſe eſt Magnum pondo 83. ut Martian. ſcribit: parvum vero 60. *Ant.*

34. *Bis ſex aſſueti.*] *Bis ſeptem* major librorum pars. ſed aliter Homerus, ex quo hæc omnia mutuatus eſt noſter, Iliad. I. ubi Agamemnon legatis ad Achillem abituris,

Ὑμῖν δ' ἐν πάντεσσι περικλυτὰ δῶρ' ὀνομήνω,
Ἑπτ' ἀπύρους τρίποδας, δέκα δὲ χρυσοῖο τάλαντα,
Αἴθωνας δὲ λέβητας ἐείκοσι, δώδεκα δ' ἵππους
Πηγοὺς, ἀθλοφόρους, οἳ ἀέθλια ποσσὶν ἄροντο,
Δάσω δ' ἑπτὰ γυναῖκας ἀμύμονας, ἔργ' εἰδέιας,
Λεσβίδας, ἃς ὅτε Λέσβον ἐϋκτιμένην ἕλεν αὐτὸς,
Ἐξελόμην, αἳ κάλλει ἐνίκων φῦλα γυναικῶν.

& mox.

Τρεῖς δέ μοί εἰσι θύγατρες ἐνὶ μεγάρῳ εὐπήκτῳ,
Χρυσόθεμις καὶ Λαοδίκη καὶ Ἰφιάνασσα,
Τάων ἣν καὶ ἐθέλῃσι φίλην ἀνάεδνον ἀγέσθω,
Πρὸς οἶκον Πηλῆος· ἐγὼ δ' ἐπιμείλια δώσω.

& quæ appoſita illic plura occurrunt. In Mycilli editione, *Bis ſeni aſſueti.* Heinſius.

35. *Quod ſupervacuum.*] Id eſt, quæ puellæ ſunt tibi ſupervacuæ, & non neceſſariæ. *Hub.*

36. *Everſa domo.*] Poſtquam tu Lesbon evertiſti. *Ant.*

37. *Non eſt opus.*] Vel quia Deidamiam habebas: Vel ſi me repetas. *Idem.*

38. *Una puella.*] Quia Agamemnon obtulit ei unam ex filiabus ſuis uxorem, ſed ô conjux non eſt tibi opus conjuge, quia habes conjugem me. *Hub.*

39. Ab

Si tibi ab Atrida pretio redimenda fuissem,
  Quæ dare debueras, accipere illa negas?
Qua merui culpa fieri tibi vilis, Achille?
  Quo levis à nobis tam cito fugit amor?
An miseros tristis fortuna tenaciter urget?
  Nec venit inceptis mollior aura meis?
Diruta Marte tuo Lyrnesia mœnia vidi:
  Et fueram patriæ pars ego magna meæ.
Vidi consortes pariter generisque necisque
  Tres cecidisse: tribus, quæ mihi, mater erat.
Vidi, quantus erat, fusum tellure cruenta,
  Pectora jactantem sanguinolenta, virum.

Lymessia v. Heins. ad IV. Trist. El. 1

Tot

39. *Ab Atrida.*] Ab Agamemnone, quem filium Atrei existimaverunt. *Id. Si tibi ab Atrida.*] Redemisses, inquit, me grandi pecunia: nunc cum Agamemnon & me & munera ultro offerat, tu neges recipere. *Ant.*

40. *Quæ dare debueras.*] Sensus est, tu recusas accipere illa munera, quæ tu ipsemet debueras dare Agamemnoni, si noluisset reddere me tibi. *Hub. Accipere illa negas.*] Malim *neges* cum altero Scriveriano per interrogationem. *Heinsius.*

43. *An miseros tristis fortuna.*] Commiseratio est à calamitatis commemoratione. & ex Homero sumptum est, apud quem Briseïs queritur. *Ant. An miseros.*] Sensus est, an cum fortuna cepit aliquem premere, insequitur ipsum assidue, & usque ad finem. *Hub. Tenaciter.*] Perseveranter. *Urget.*] Persequitur. *Idem. Urget.*] *Mortali urgemur ab hoste.* Virgil. & lib. I. Æneid. *Quis te, nate Dea, per tanta pericula casus Insequitur.* --- Hæc nempe illa erat Juno, quæ Teucris addita nusquam aberat. 6. Æneid. Quod illustrat Senec. in Herc. Fur. —— *sequitur à primo statim* —— *Infesta Iuno.* ——— *Numquid immunis fuit* —— *Infantis ætas.* ubi vide Clar. D. Grovon. Et in Agamemn. *Heu! quam dulce malum mortalibus additum.* Et Stat. Thebaid. 5. *O! misera, quibus hic furor additus.*

44. *Nec venit inceptis mollior aura meis.*] *Mollior hora* optimus Puteani codex, cum aliis nonnullis. Sic Propertius lib. II. El. XXVIII.

Extremo veniet mollior hora die.

Pont. III. El. III.

Et veniet votis mollior hora tuis.

ubi scripti nonnulli *aura*. noster tamen, Trist. lib. IV. El. V.

Utque facis, remis ad opem luctare ferendam,
Dum veniat placido mollior aura Deo.

Ubi *hora* etiam in nonnullis scriptis. Fast. II. *à Zephyris mollior aura venit.* ut recte ibi meliores libri. Quare nihil temere mutandum. Hinc & *Inceptis aspirare*, aliaque à navigantibus sumta. *Heinsius.*

44. *Lyrnesia.*] Lyrnesum Ciliciæ oppidum Achilles expugnavit. unde etiam rapuit Briseida. *Ant.*

47. *Vidi.*] Quia ut erant conjuncti genere, ita fuerunt conjuncti nece, quia simul interfecti sunt. *Hub. Vidi consortes.*] Tres fratres Hippodamiæ trucidavit Achilles. pater Brises suspendio vitam finivit. *Ant.*

48. *Tribus quæ mihi mater erat.*] Distingue, *tribus, quæ mihi, mater erat.* tres fratres suos innuit. *Heinsius.*

50. *Virum.*] Minetem, quem Lyrnesiæ Ciliciæ regem diximus. *Ant.*

51. *Com-*

Tot tamen amissis te compensavimus unum.
  Tu dominus, tu vir, tu mihi frater eras.
Tu mihi, juratus per numina matris aquosæ,
  Utile dicebas ipse fuisse capi.
Scilicet ut, quamvis veniam dotata, repellas;
  Et mecum fugias, quæ tibi dentur, opes.
Quin etiam fama est, cum crastina fulserit Eos,
  Te dare nubiferis linea vela notis. Vlit. ad Grat. 87.
Quod scelus ut pavidas miseræ mihi contigit aures,
  Sanguinis atque animi pectus inane fuit.
Ibis: & ô miseram cui me, violente, relinques?
  Quis mihi desertæ mite levamen erit?
Devorer ante precor subito telluris hiatu,
  Aut rutilo missi fulminis igne cremer:

Quam

51. *Compensavimus te.*] Id est, loco ipsorum te habuimus. *Tot amissis.*] Scilicet patre, fratribus, & marito. *Hub.*

53. *Per numina matris aquosæ.*] Per Thetidem matrem. Repetit Achillis pollicita, ut perfidiam insimulet. *Ant.* *Tu juratus.*] Participium significationis activæ. *Hub.*

54. *Utile capi.*] Quia dicebas quod essem in meliori conditione apud te: quam si staret patria, & essem apud meos. *Idem.*

55. *Scilicet.*] Subaudi utile est. & ironice proferendum est. hæc est utilitas, ut ego repellar à te: quamvis tradar tibi cum magna dote, quam Agamemnon mihi facit. *Idem.* *Quamvis veniam dotata repellar.*] *Repellas* Puteaneus. placet. pro *dantur* mox Lovaniensis unus, *dentur.* Heinsius.

56. *Opes.*] Agamemnonis munera. *Ant.*

57. *Fulserit Eos.*] Sic optimus Puteaneus. cæteri omnes, *hora.* perperam. *Eos* pro Aurora, sæpe in Fastis. & alibi apud poëtas Latinos. *Heinsius.*

58. *Te dare nubiferis linea vela notis.*] *Nimbiferis notis* Hafniensis liber. scripti præterea plurimi, *lintea vela* vel *vella.* unde *velle* postea procusum. quod Vlitio nostro notis ad Gratium arridebat. Ego, si quid mutandum sit, legam cum quatuor codicibus, *lintea plena.* ut Remed. Amor.

Ille dedit certæ lintea plena fugæ.

sed *te dare* pro te daturum. sic Met. VII. *dum census dare me pro nocte paciscor.* pro *dum paciscor me daturum.* Idem. *Notis nubiferis.*] Etiam si procellæ inhorreant, in patriam navigare. *Ant.*

59. *Quod scelus.*] Ut ante captam Trojam, & sine me discedas. *Ant.*

60. *Sanguinis atque animi.*] Id est, fugit sanguis & animus. Ex nimio enim dolore, sive metu ita deficiunt homines, ut videantur mortui. *Hub.* *Animi pectus inane fuit.*] Malim *fui.* ut apud Statium, *Tirynthius almæ Pectus amicitiæ.* si locus sanus est. sequenti versu libri veteres constanter,

Ibis & ô miseram cui me. Heinsius.

61. *Violente.*] Violentum appellat, quod non rationem sequatur, sed voluntatem. *Ant.* *Cui me relinques?*] —— *Cui me moribundam deseris, hospes.* Virgil. 4. Æneid. *Ant.*

62. *Desertæ.*] Si me deserueris. *Idem.*

63. *Devorer ante.*] Pathos ab impre-

Quam ſine me Phthiis caneſcant æquora remis,
Et videam puppes ire relicta tuas.
Si tibi jam redituſque placent, patriique penates;
Non ego ſum claſſi ſarcina magna tuæ.
Victorem captiva ſequar, non nupta maritum:
Eſt mihi, quæ lanas molliat, apta manus.
Inter Achaïadas longe pulcherrima matres
In thalamos conjux ibit (eatque) tuos.
Digna nurus ſocero, Jovis Æginæque nepote;
Cuique ſenex Nereus proſocer eſſe velit.
Nos humiles famulæque tuæ data penſa trahemus:
Et minuent plenas ſtamina noſtra colos.
Exagitet ne me tantum tua deprecor uxor,
Quæ mihi neſcio quo non erit æqua modo.
Neve meos coram ſcindi patiare capillos:
Et leviter dicas: Hæc quoque noſtra fuit.

Vel

catione. *Subito hiatu.*] Telluris apertione, ut quondam Amphiarao in bello Thebano contigiſſe fertur. *Ant.*

65. *Phthiis.*] Achilleis. Phthii fuerunt Achillis ſubjecti. *Idem.*

67. *Si tibi jam rediluſque placent.*] Scribe *tam placent*. ut Grutero videbatur & Douzæ. Epiſt. Sapphus,

Si tam certus eras hinc ire.

Similiter peccatum Metam. x. Fab. Myrrhæ.

Nunc quia tam meus eſt, non eſt meus --

Cum libri editi ac ſcripti conſtanter illic exhibeant, *jam meus*. Sequenti etiam verſu rectius reponas, *Non ego ſim*. Heinſ.

69. *Captiva.*] Id eſt, ut captiva & ſerva, non ut uxor. *Hub.*

71. *Inter Achaïadas.*] Sic cum melioribus libris ſcribendum, non *Achaïades*. ἀχαιάδας, Græco more. quomodo apud Callimachum Lavacro Palladis, & Hymno in Delon, alioſque Græcos poëtas. pro *nepote* paulo poſt *Nepoti* Puteaneus. *Heinſius. Inter Achaïadas.*] Ab extenuatione fortunæ pathos eſt. & Achaja Achillis patria. *Ant.*

73. *Socero.*] Peleo. Jupiter ex Ægina Aſopi filia Æacum filium genuit, Æacus Peleum, Phocum, & Telamonem; Peleus ex Thetide Chironis filia Achillem. *Ant.*

74. *Proſocer.*] Socrus pater. Chironem ſignificat, Thetidis patrem. *Idem. Nereus.*] Deus maris, avus tuus maternus. *Hubert.*

75. *Data penſa trahemus.*] Servile opus exercebimus. *Mycil. Humiles.*] Abjectæ & viles. *Penſa.*] A pendendo dicta: dabantur enim lanæ ad pondus, inde ancilla quæ huic officio præerat, libraria dicebatur. *Hubert.*

76. *Stamina.*] Fila quæ nebimus. *Minuent.*] Evacuabunt. *Idem.*

78. *Neſcio quo.*] Vehementius eſt, quam ſi expreſſiſſet: plus enim in ſuſpicione reliquit. *Ant.*

79. *Scindi.*] Lacerari ab uxore tua. *Hub. Scindi.*] Ipſam capillo conſcidit. Ter. Eunuch. Sævis unguibus involare, & probè depexum dare.

82. *Hic*

Vel patiare licet; dum ne contemta relinquar.
  Hic mihi væ miseræ concutit ossa metus.
Quid tamen exspectas? Agamemnona pœnitet iræ,
  Et jacet ante tuas Græcia mœsta pedes.
Vince animos iramque tuam, qui cætera vincis.
  Quid lacerat Danaas impiger Hector opes?
Arma cape, Æacida, sed me tamen ante recepta:
  Et preme turbatos Marte favente viros.
Propter me mota est, propter me desinat ira:
  Simque ego tristitiæ causa modusque tuæ.
Nec tibi turpe puta precibus succumbere nostris:
  Conjugis Oenides versus in arma prece est.
Res audita mihi, nota est tibi. fratribus orba
  Devovit nati spemque caputque parens.
Bellum erat: ille ferox positis secessit ab armis,

Et

82. *Hic metus.*] Ne à te destituar. *Ant.*

83. *Quid tamen expectas.*] *Qui* Puteaneus. Junianus. *Quod tamen.* Lege. *Quo tamen.* nisi quod apud Juvenalem Sat. II. *Quid tamen expectant?* Vide notas ad Epist. XIV. v. 61. *Heinsius.* *Quid tamen, &c.*] Obstinationem in Achille queritur. Agamemnon, inquit, iram deposuit: tu adhuc in tua obstinatione duras. *Ant.*

84. *Græcia mœsta.*] Græcorum exercitus, qui maximam cladem patitur. *Idem.*

86. *Lacerat.*] Destruit: quasi dicat, cur tu qui solus potes, non obstas ei. *Hub.*

87. *Arma cape Æacide.*] *Æacida* codex alter Regius, ut Silius de Homero ad Achillem,

Felix Æacida, cui tali contigit ore
Gentibus ostendi.

noster lib. VII. Met. 5. 800.

Iuvat ô meminisse beati
Temporis Æacida.

quomodo optimæ membranæ. sic & lib. XI.

Æacida, dixit, votis potiere petitis,

notum illud oraculi,

Ajo te Æacida Romanos vincere posse.

Heinsius.

88. *Viros.*] Trojanos. *Turbatos.*] Faciles ad fugam. *Ant.*

90. *Tristitiæ.*] *Eja, mea Iuno, non decet te esse tam tristem tuo Iovi.* Plaut. Cas. 2. 3. *Modus.*] Id est, finis. *Hub.*

91. *Succumbere nostris precibus.*] Id est, vinci precibus meis, & eis flecti ad accipiendum arma. *Idem.*

22. *Versus.*] Immutatus & inductus contra propositum suum. *Idem.* *Oenides.*] Meleager Oenei filius. *Versus in arma.*] Bellum iniit contra Curetas. *Ant.*

93. *Orba fratribus.*] Toxeum & Plexippum intelligit, quos alii Protum & Cometem appellant: hos Meleager interemit, cum apri caput Atalantæ subripere voluissent, unde exortum est bellum inter Ætolos & Curetes. *Idem.*

94. *Parens.*] Althea Thestii filia, & Meleagri mater. *Ant.*

95. *Bello erat ille ferox.*] Recte Puteaneus, *Bellum erat: ille ferox.* Fast. IV. *Turnus an Æneas Latiæ gener esset Ama-*

Et patriæ rigida mente negavit opem.
Sola virum conjux flexit. felicior illa!
At mea pro nullo pondere verba cadunt.
Nec tamen indignor: nec me pro conjuge geſſi,
Sæpius in domini ſerva vocata torum.
Me quædam (memini) dominam captiva vocabat:
Servitio, dixi, nominis addis onus.

Per

ta, *Bellum erat.* ſic & *Pax erat*, Faſt. I.

Pax erat, & veſtri, Germanice, cauſa triumphi
Tradiderat famulas jam tibi Rhenus aquas.

Auctor Elegiæ in obitum Mæcenatis,

Pax erat: hæc illos laxarunt otia cultus.

Pari modo *Nox erat*, *Lux erat*, & ſimilia apud Poëtas obvia. Cæterum ex Homero Hiſtoriam hanc eſt mutuatus de Meleagro, quam Iliad. I. Phœnix Achilli narrat. Extat & apud Antoninum Liberalem Metemorph. Fab. II. Codex Gottorphianus, *Marte erat ille ferox.* Heinſius. *Ille.*] Meleager. *Ferox.*] Fortis. *Seceſſit ab armis.*] Ut ſupra diximus, indignatus propter execrationes matris. *Hub.*

96. *Patriæ*] Calydonis, quæ ab hoſtibus oppugnabatur. *Idem.* *Rigida mente.*] Obſtinata ira. *Ant.*

97. *Sola virum conjunx flexit.*] Alcyone Hygino Fab. CLXXIV. quæ & Cleopatra Antonino Liberali, & Homero, cujus Scholiaſtæ hanc Idæ Apharei & Marpiſſæ Eveni filiæ natam faciunt, ut & Apollodorus in Bibliotheca. quo teſte poſt Meleagri mortem ſeſe ipſa interemit. *Heinſius.* *Fœlicior illa.*] Cleopatra, quæ virum flexit. *Ant.*

98. *At mea pro nullo pondere verba cadunt.*] Gruterus, *proh nullo pondere!* ut & Gebhardus in crepundiis. ſed fruſtra. ut recte vidit perſpicaciſſimus Gronovius ad Livii lib. I. cap. XXI. noſter Triſt. lib. I. El. VII.

Illud amicitiæ ſanctum & venerabile nomen
Re tibi pro vili ſub pedibuſque jacet.

Propertius, lib. I. El. X.

Neu ſi quid petiit, ingrata fronte negaris,
Neu tibi pro vano verba benigna cadant.

Plautus Menæchmis,

Pro ſano loqueris, qui meo me appellas nomine.

Ibidem,

Non pro inſano hoc verbum reſpondit.

Sed modus exemplorum non eſſet. *pro nullo pondere.* ſic *in nullo pondere* Propertio,

Quid juvat in nullo pondere verba loqui?

Heinſius. *Pro nullo pondere.*] Caduca ſunt, & ſine efficacia. *Ant.*

99. *Nec me pro conjuge geſſi.*] Non tamen mihi arrogavi, ut me tibi uxorem crediderim, verum ſervæ partes implevi. *Idem.*

100. *In domini ſerva vocata torum.*] *Dominum torum* Codex Epiſcopi Lincolnienſis. placet. ſic *dominos Deos* dixit Ep. IV. v. 12. *dominas manus* Amor. lib. II. El. V. v. 30. Auſonius de Biſſula, *domina libera facta manu.* *domina haſta* Juvenali Sat. III. *domina menſa* Statio Sylv. IV. Epiclo. Domitiani. atque ita paſſim optimi ſcriptores. ut & *domina urbs.* ſic & *famulæ manus*, *famula aqua.* & ſimilia. De quibus Faſtor. lib. I. v. 286. dixi. alii *domini toro.* Fruſtra. vocare enim eſt imperii herilis. Epiſtola Acontii,

Ignoras tua jura. voca. cur arguor abſens?
Iamdudum dominæ more venire jube.

lib. II. Art.

Nocte domum repetens epulis perfuncta redibit.
Tum quoque pro ſervo, ſi vocat illa, veni.

Heinſius.

102. *Addis onus ſervitio.*] Id eſt, ſervitutem meam magis aggravas, cum

vocas

Per tamen ossa viri subito male tecta sepulcro,
 Semper judiciis ossa verenda meis.
Perque trium fortes animas, mea numina, fratrum,
 Qui bene pro patria cum patriaque jacent,
Perque tuum nostrumque caput, quæ junximus una;
 Perque tuos enses, cognita tela meis;
Nulla Mycenæum sociasse cubilia mecum
 Juro: fallentem deseruisse velis.
Si tibi nunc dicam: Fortissime, tu quoque jura,
 Nulla tibi sine me gaudia facta: neges.
At Danaï mœrere putant. tibi plectra moventur:
 Te tenet in tepido mollis amica sinu.
Et si quis quærat, quare pugnare recuses:
 Pugna nocet: citharæ noxque Venusque juvant.
Tutius est jacuisse toro, tenuisse puellam,
 Threïciam digitis increpuisse lyram:
Quam manibus clypeos, & acutæ cuspidis hastam,
 Et galeam pressa sustinuisse coma.

retinenda haec est lectio, non voxque.

Sed

vocas me honorifico nomine dominæ, cum serva sim. *Hubert.*

103. *Per tamen ossa viri.*] Adjuratione impudicitiæ suspicionem delet. *Viri.*] Minetis. *Male tecta sepulchro.*] Nam in excidio Lyrnesi sepeliendi viri non data est opportunitas. *Ant.*

105. *Perque trium fortes animas.*] Fratres tres intelligit, quos trucidasse Achillem diximus. *Idem.*

107. *Per tuum caput.*] Mos Græcorum jurare per alienum caput. Juv. *Nondum Græcis jurare paratis Per caput alterius. Una.*] Id est, simul. *Hub. Quod junximus una.*] *Quæ junximus* bene Puteaneus. *jungere capita*, pro rem veneream exercere. Petron. *conjunctis marcebant capitibus*. sic & *jungere membra*, de quo Notis ad lib. II. Fast. v. 592. & *jungere Venerem*. de quo notis ad Remed. Amor. v. 407. & *jungere corpus*, & *jungere oscula*, & similia. *Heinsius.*

108. *Cognita tela.*] Quoniam illis ceciderunt. *Mycenæum.*] Agamemnonem significat. *Ant.*

112. *Nulla tibi sine me gaudia facta.*] Puto *pacta*. Art. Amat.

Si dederint, & vos gaudia pacta date.

sic & *pacta noctes* apud Propertium. potest & vulgata ferri. *Heinsius.*

113. *Tibi plectra moventur.*] Id est, Tu citharæ indulges: nam plectrum est, quo chorda tangitur: interdum pro tota cithara ponitur. *Hubert.*

114. *Mollis amica.*] Diomedam Phorbantis filiam significare videtur, qua cum se delectare consuevisse Achillem, ablata Hippodamia, scribit Homerus. *Ant.*

115. *Et si quis quærat.*] *Si quis nunc quærat*, Puteaneus. *Heinsius.*

116. *Citharæ.*] Quibus à Chirone instructus est. *Ant.*

118. *Threïciam lyram.*] Qualem in Thracia Orpheum personasse tradunt. *Idem.*

121. *Sed*

Sed tibi pro tutis inſignia facta placebant:
  Partaque bellando gloria dulcis erat.
An tantum, dum me caperes, fera bella probabas?
  Cumque mea patria laus tua victa jacet?
Dî melius: validoque, precor, vibrata lacerto
  Tranſeat Hectoreum Pelias haſta latus. f. Hauriat S.
Mittite me, Danaï; dominum legata rogabo:
  Multaque mandatis oſcula miſta feram.
Plus ego quam Phœnix, plus quam facundus Ulyſſes,
  Plus ego quam Teucri (credite) frater agam.
Eſt aliquid collum ſolitis tetigiſſe lacertis,
  Præſentiſque oculos admonuiſſe ſui. f. Suo i.e. oculo vultu, & nutu.
Sis licet immittis, matriſque ferocior undis;

Ut

121. *Sed tibi pro tutis inſignia facta placebant.*] Scripſerat Ovidius, ni fallor *præ tutis*. Heinſius. *Pro tutis.*] Pro periculorum evitatione. *Ant.*

124. *Laus tua victa jacet.*] *Tibi victa* alter Scriverianus. paulo venuſtius. *Heinſius. Iacet victa.*] Extincta eſt. *Ant.*

126. *Pelias haſta.*] Peculiaris Achilleæ haſtæ adjectio eſt apud Homerum, quæ tanta magnitudine fuit, ut Patroclus cum cætera arma ſumeret, haſtam reliquerit. *Idem. Pelias.*] Id eſt, Theſſalica, à Pelio monte Theſſaliæ. *Hub.*

130. *Teucri frater.*] Ajacem intelligit, qui unus fuit ex legatis ad Achillem. *Anton.*

132. *Præſenteſque oculos admonuiſſe ſinu.*] *Præſentiſque* Puteaneus cum aliis nonnullis. Idem *admonuiſſe ſinum*, & ſupra adſcriptum, *vel ſuis* pro diverſa lectione. *Præſentiſque ſinus* unus Vaticanus. tres alii, *Præſentique ſinu.* prior Scriverianus ſatis antiquus,

Præſentiſque oculis admonuiſſe ſinus.

Lego minima mutatione,

Præſentiſque oculis admonuiſſe ſui.

Oculi enim *ſunt in amore duces*, ut inquit ille, quibus amantes capiantur potiſſimum ac trahantur. Si quis Puteanei codicis tamen atque aliorum plurium veſtigiis inſiſtens,

Præſentiſque oculos admonuiſſe ſui,

præferendum contendat, nil repugnem, dum vulgatam lectionem ut inurbanam mecum averſetur. *admonuiſſe ſui*, ut in fragmento Halieutici,

Accepit mundus legem, dedit omnibus arma,
Admonuit que ſui.

Epiſtola Ariadnes,

Candidaque impoſui ſummæ velamina virgæ,
Scilicet oblitos admonitura mei.

Superiori verſu vocibus tranſpoſitis ſcripti plerique *collum ſolitis tetigiſſe lacertis*. Heinſius.

133. *Undis matris.*] Marinis fluctibus, qui nulla audiunt vota. Thetis Achillis mater eſt, maris nympha. *Ant. Undis matris.*] Ὦ κακὸν γέννημα, καὶ θρασοῦ μητρὸς θαλασσίας. vide Dion. Pruſ. orat. 58. & Hom. Iliad. π. v. 203.

Σκέτλιε Πηλέος υἱὲ, χόλῳ ἄρα σ' ἔτρεφε μήτηρ,
Νηλεές.

Qui nempe, male ſanus, magno irarum fluctuabat æſtu, ut inſanæ undæ maris ſolent: hinc & ab Eurip. Electr. vocatur θέτιδος ἐνάλιος γόνος.

136. *Eat*

Ut taceam, lacrymis comminuêre meis.
Nunc quoq; (sic omnes Peleus pater impleat annos,
Sic eat auspiciis Pyrrhus in arma tuis)
Respice sollicitam Briseïda, fortis Achille;
Nec miseram lenta ferreus ure mora.
Aut, si versus amor tuus est in tædia nostri;
Quam sine te cogis vivere, coge mori.
Utque facis, coges. abiit corpusque colorque.
Sustinet hoc animæ spes tamen una tui.
Qua si destituor, repetam fratresque virumque:
Nec tibi magnificum fœmina jussa mori.
Cur autem jubeas? stricto pete corpora ferro.
Est mihi, qui fosso pectore sanguis eat.
Me petat ille tuus, qui, si Dea passa fuisset,
Ensis in Atridæ pectus iturus erat.
Ah potius serves nostram tua munera vitam.

Quod

136. *Eat auspiciis Pyrrhus ad arma tuis.*] *In arma* codices plerique. & sane id elegantius. sic *ire in hostem, in pugnam, concitare in arma, ruere, ferri, mittere, venire & trahi in arma*, & similia. Statius Theb. VIII.

Imus in arma palam.

noster Amor. lib. I. El. IX.

Hector ab Andromaches complexibus ibat in arma.

Τὸ *in* enim infesti animi significationem interdum præ se fert. noster infra,

Ensis in Atridæ pectus iturus erat.

& alibi,

Et Iovis in multas devolat ales aves.

Remed. Amor. ex veteri codice.

Non aliquis socios Rhesus in arma vocat.

Attonitum vulgus in arma ruit. Fast. VI. ex antiquis libris. sic *verti in aliquem* infesto animo. de quo Met. I. *Heinsius.* *Pyrrhus.*] Filius Achillis ex Deidamia, Lycomedis regis Scyriorum filia. *Tuis auspiciis.*] Tuo ductu & imperio. *Ant.*

139. *At si versus amor tuus est.*] *Aut* Puteaneus; nec pauci alii ex melioribus. placet. *Heinsius.*

140. *Coge mori.* [Interimas me antequam à te separes. *Anton.*

142. *Sustinet hoc animæ spes tamen una tui.*] *Animi spes tamen una mei* quatuor libri. etiam bene; nisi malis *animæ meæ*. & mox *Quâ si destituor* pro *destituar* Puteaneus aliique nonnulli. *Heinsius.*

145. *Cur autem jubeas?*] Cum scilicet tu hoc efficere possis. *Hub.*

147. *Si Dea passa.*] Palladem significat, quæ Achilli obstitit, ut Homerus scribit, cum stricto ense in Agamemnonem ferretur. *Ant. Si Dea passa.*] Homer. Iliad. α. v. 197.

Στῆ δ' ὄπιθεν, ξανθῆς δὲ κόμης ἕλε Πηλεΐωνα.

Ad quod alludere videtur Plaut. Menæchm. 5. 2.

Sed quis hic est, qui me capillo hinc de curru deripit.

Eustath. hanc allegoriam ad Platonem refert, & τὴν παρ' αὐτοῦ ἀγχίνοιαν, καὶ κεφαλικὴν φρόνησιν intelligit. Quod & Germanis in proverbio.

148. *In pectus Atridæ.*] Agamemnonis. *Ant.*

149. *Ah potius.*] Post ironicam concessionem petit Briseis aperte ab Achille;

Quod dederas hosti victor, amica rogo.
Perdere quos melius possis, Neptunia præbent
Pergama. materiam cædis ab hoste pete.
Me modo, sive paras impellere remige classem,
Sive manes, domini jure venire jube.

le, ut ei vitam conservet, quam ei dederat. *Tua munera.*] Quæ mihi dedisti. & est appositio. *Hub.* *At potius serves.*] *Ah* Puteaneus cum duobus aliis. *Heinsius.* *Nostram, tua munera vitam.*] Simile quid in Virgil. 9. Æneid. —— *nec te, tua funera, Mater* —— *Produxi* —— quanquam hoc alii aliter explicent.

150. *Quod dederas hosti.*] Dum esses mihi hostis vitam concessisti, eandem amica exigo: & à consequentibus arguit. *Ant.*

151. *Neptunia.*] Quæ Neptunus fabricavit. *Idem.* - - - - *& omnis humo fumat Neptunia Troja.* Virgil. 3. Æneid. ubi vide Serv. *Perdere.*] Hos, dicit, si delectaris cæde alicujus, multo justius potes interficere hostes tuos, quam me nunc amicam tuam. *Hub.*

153. *Sive paras impellere classem remige.*] Sive in patriam navigare constituisti. *Anton.*

154. *Sive manes domini more venire jube.*] Non damno hanc lectionem. Puteaneus tamen cum tribus aliis *domini jure.* Paulinus Epistolâ ad Ausonium,

Totusque nostra jure domini vindicat
Et corda & ora & tempora.

Acontius Cydippæ:

Ignoras tua jura voca. cur arguor absens?
Iamdudum dominæ more venire jube.

Hac de voce vide quæ noto lib. 1. Amor. El. 11. Remed. Amor. v. 100. ex antiquis libris,

Non sunt imperii tam fera jura mei.

Hinc *jus habere in aliquem.* Nil temere tamen mutandum hoc loco, aut si quid mutem, lubens rescripserim, *domino jure*, vel, *more*; de qua locutione paulo ante agebamus hac epistolâ. *Heinsius.* *Iure domini.*] Tanquam ego sim serva tua, & tu dominus meus. *Micyl.*

EPISTOLA IV.

ARGUMENTUM.

Theseus Ægei filius, interemto Minotauro, Ariadnen Minois & Pasiphaës filiam, quam ob latam sibi opem, ducturum se uxorem domum promiserat, eamque simul cum Phædra sorore ejus, navi impositam abduxit. Verum enim Bacchi admonitu in Naxo, sive, ut alii volunt, in Chio, Ariadne relicta, Phædram duxit: quæ deinde, absente Theseo, in Hippolyti privigni, quem ex Hippolyte Amazone susceperat, amorem exarsit. Qui, cum cœlibem amans vitam sese venando oblectaret, nec in ejus consuetudinem abduci posset, hac epistola amorem ei suum profitetur.

PHÆDRA HIPPOLYTO.

QUa, nisi tu dederis, caritura est ipsa; salutem
Mittit Amazonio Cressa puella viro.

Per-

1. *QVa nisi, &c.*] Epistola ergo hac Hippolytum ad amorem ut flectat nititur Phædra: sed cum turpe sit privignum à noverca in amorem sollicitari, principium ex insinuatione sumit.

2. *Cressa puella.*] Phædra Cretensis. *Viro*

Perlege quodcumque eſt. quid epiſtola lecta nocebit?
Te quoque, in hac aliquid, quod juvet, eſſe poteſt.
His arcana notis terra pelagoque feruntur:
Inſpicit acceptas hoſtis ab hoſte notas.
Ter tecum conata loqui, ter inutilis hæſit
Lingua, ter in primo deſtitit ore ſonus.
Qua licet & ſequitur, pudor eſt miſcendus amori.
Dicere quæ puduit, ſcribere juſſit Amor.
Quidquid Amor juſſit, non eſt contemnere tutum.
Regnat, & in dominos jus habet ille Deos.

Ille

Viro Amazonio] Hippolyto Hippolytes Amazonis filio. *Ant.*

3. *Perlege.*] Quia ſcit eum contractum frontem, invitatum de re turpi, hortatur eum ad legendum totam epiſtolam. Confidit enim ſe rationibus ſuis poſſe perſuadere quod cupit. *Quodcunque.*] Quaſi dicat, etiamſi ſit aliquid turpe, & quod tibi diſpliceat. *Quid nocebit.*] Quaſi dicat, nihil. *Hub.*

4. *Quod juvet.*] Non quod honeſtum eſt.

6. *Notas.*] Id eſt, literas.

7. *Ter conata.*] Quia poſſet dicere, quare non dixiſti coram: dicit, ſe pudore impeditam. *Inutilis.*] Quæ non præſtabat mihi officium ſuum.

8. *Ter in primo deſtitit ore ſonus.*] Sunt qui reſtitit legendum contendant. [Inter quos Douza & Slichtenhorſtius quondam meus. ut in uno Lovanienſi extat. Tres alii, *conſtitit*. Sed nil mutandum. Etſi ſuccurrunt illa Laodamiæ,

Semper in his apte narrantia verba reſiſtunt.

Virgilianum quoque iſtud,

Incipit effari, mediaque in voce reſiſtit.

Pro vulgata enim lectione ſtat locus ille, Faſt. II. v. 823.

Ter conata loqui, ter deſtitit: auſaque quarto
Non oculos ab humo ſuſtulit illa ſuos.

ubi perperam ſcripti nonnulli, *deficit*. Epiſtola Laodamiæ. v. 83.

Hunc fateor volui revocare, animuſque ferebat.
Deſtitit auſpicii lingua timore mali.

Sic puto, cum in quinque codicibus ſit, *ſed ſtetit*. Vulgati *ſubſtitit*. etiam non male. Faſt. lib. I. v. 538.

Subſtitit in medios præſcia lingua ſonos.

deſiſtere pro ſtare, reſtare Plautus quoque dixit Moſtellaria Act. III. ſc. II.

Quid illic obſecro tamdiu deſtitiſti?

ut exemplaria nonnulla præferunt. *Heinſius.*

9. *Qua licet.*] Quia occurrebat, quod amatores ſunt impudentes: dicit ipſa, oportere etiam eſſe in amore aliquem pudorem. *Qua.*] Pro quatenus, id eſt, quantum licet. *Et ſequitur.*] Conſequens eſt & utile. *Miſcendus.*] Jungendus. *Ant.*

10. *Dicere.*] Scilicet coram. *Scribere.*] Quia juſſit amor. *Idem. Iuſſit amor.*] Crimen in Cupidinem rejicit.

12. *Regnat.*] Rerum ſummam poſſidet. *Ant.* Nævius Gymnaſtico: *Ædepol, Cupido, cum tam puſillus ſis, nimis multum vales*, Senec. in Hippolyto:

Regnumque tantum minimus in ſuperos habet. Ciof.

Ius. Poteſtatem. *In dominos jus habet ille Deos.*] Sic ſcripti. non *ſuperos*. in uno meo, *domitos*. ſed perperam. Amor. lib. III. El. X.

Hæc decet ad Dominos munera ferre Deos.

ſic *Domina Venus* apud Petronium. noſter lib. I. Art. Am.

Tu Venori dominæ plaude favente manu.

Am. III. El. XIII. de Junone.

 Inviſa

Ille mihi primo dubitanti scribere, dixit,
  Scribe; dabit victas ferreus ille manus.
Adsit, &, ut nostras avido fovet igne medullas,
  Figat sic animos in mea vota tuos.
Non ego nequitia socialia fœdera rumpam.
  Fama (velim quæras) crimine nostra vacat.
Venit Amor gravius, quo serius. urimur intus,
  Urimur; & cæcum pectora vulnus habent.
Scilicet ut teneros lædunt juga prima juvencos,
  Frænaque vix patitur de grege captus equus:

Invisa est domini sola capella Deæ.
Heinsius.

13. *Ille.*] Scilicet amor. *Dubitanti.*] Quia turpitudo negotii suscipiendi dubium adducit.

14. *Ille.*] Hippolytus. *Ferreus.*] Id est, etiam si esset ferreus & durissimus. *Dabit manus victas.*] Tuo imperio succumbet. Translatio sumpta à victis in prælio, qui manus victoribus præbent ligandas: inde quos amor subegit, dicuntur ligati, ut captivi.

15. *Adsit.*] Optantis est: id est, utinam mihi præsens sit, & faveat. *Ut fovet.*] Ut calefacit. *Hub. Fovet.*] Hoc verbum varie & eleganter usurpatur.

——ipse Neæram
Dum fovet.

Virgil. Ecl. 3. Et. 1. Æneid.

—— hoc regnum Dea gentibus esse,
Si qua fata sinant, jam tum tenditque fovetque.

Et 4. Æneid.

—— famamque fovemus inanem.

& superius.

Nunc hiemem inter se luxu, quam longa, fovere.

Et lib. 9. Æneid,

——non obvia ferre.
Arma viros, sed castra fovere.

Et. x. Æneid.

Aut ego tela dedi, fovique cupidine bella.

Avido igne.] Flagrantissimo amore. *Ant.*

16. *Figat.*] Vulneret, scilicet sagittis suis. *In mea vota.*] Ut sis paratus facere quod ego velim. *Hub.*

17. *Non ego nequitia.*] Purgat impudicitiæ crimen, descendens paulatim ad rem ipsam. *Socialia fœdera.*] Conjugia Thesei.

18. *Crimine.*] Impudicitiæ nota.

19. *Venit amor gravius.*] Fatetur se manifestissime amare, sed amoris auctorem supprimit, ut modestius rem suam agat. Amor, inquit, me invasit: sed tanto mihi est amoris æstus gravius tolerare, quanto ætate me grandiorem invasit. *Serius.*] Tardius & ætate provectiori.

20. *Cæcum pectora vulnus habent.*] Minime damno hanc lectionem. Non minus eleganter tamen unus ex meis, *tacitum vulnus.* apposite apud Maronem,

—— est mollis flamma medullas
Interea, & tacitum vivit sub pectore vulnus. Heinsius.

Vulnus cæcum.] Occultum amorem. Virg.. *Et cæco carpitur igni.* sic Theocr. Idyll. XI. v. 15.

—— ἔχθιστον ἔχων ὑποκάρδιον ἕλκος,
Κύπριδος ἐκ μεγάλας, τό οἱ ἥπατι πᾶξε βέλεμνον.

Et Bion Smyrn. Idyll. I. v. 17. in Epitaph. Adon.

Μεῖζον δ' ἀ Κυθέρεια φέρει ποτικάρδιον ἕλκος.

22. *Captus de grege.*] Id est, novus, & nondum domitus. *Hub.*

23. Rude

Sic male vixque ſubit primos rude pectus amores;
Sarcinaque hæc animo non ſedet apta meo.
Ars fit, ubi à teneris crimen condiſcitur annis,
Quæ venit exacto tempore, pejus amat.
Tu nova ſervatæ capies libamina famæ;
Et pariter noſtrûm fiet uterque nocens.
Eſt aliquid, plenis pomaria carpere ramis,
Et tenui primam deligere ungue roſam.
Si tamen ille prior, quo me ſine crimine geſſi,
Candor ab inſolita labe notandus erat;
At bene ſucceſſit, digno quod adurimur igni:

Sen. Hipp. 250.

f. recens l. nouus. i.e. amor. [illegible] censura Scaligeri mitigari pot. erit.

f. Erit

Pejus

23. *Rude pectus.*] Non aſſuetum, & in amore difficile. *Rude.*] Inexercitum. Juſtin. lib. 1. c. 1. *Rudes adhuc ad reſiſtendum populos:* Et Ovid. Epiſt. XI. *Et rudis ad partus, & nova miles eram.*

24. *Sarcina.*] Amoris moleſtia. *Ant.*

25 *Ars fit ubi à teneris.*] *Ut à teneris* novem libri. *ut* pro *ubi.* ſic ſæpe noſter alibi. *Heinſius.* *Ars fit.*] Ars eſt, quæ dat certam viam rationemque dicendi, vel faciendi aliquid. Eſt igitur ſenſus, Si quis velit habere recte aliquam artem, incipiat à teneris annis. *Fit.*] Id eſt, perficitur. *Crimen.*] Scilicet amandi. *Hub.*

26. *Exacto tempore.*] Provectiori ætate. *Pejus.*] Gravioribus pœnis. *Ant.* *Venit.*] Incidit in amorem.

27. *Tu nova.*] Allicit eum commendatione ſuæ pudicitiæ. *Libamina.*] Guſtamenta. *Nova.*] Prima: id eſt, tu eris primus qui me vitiaveris, & pudicitiam meam abſtuleris. nam à marito non aufertur mulieri pudicitia, vel fama caſtitatis, ſed ab alieno. Dicit ergo, ſe ſemper fuiſſe intactam hactenus ab omnibus, præterquam à Theſeo: & Hippolytum fore primum, qui ejus pudicitiam delibet. *Servatæ.*] Cuſtoditæ. *Carpes libamina formæ.*] *Carpere* ſequenti verſu denuo habes. quare prætulerim quod in nonnullis, *capies.* niſi *rapies* fortaſſe malis. *Heinſius.*

28. *Nocens pariter.*] Id eſt, uterque pariter, & uno eodemque tempore amittemus pudicitiam: quia adhuc fuiſti ignotus mulieribus, & ego intacta aliis, præterquam marito meo.

29. *Eſt aliquid.*] Quaſi dicat, non contemnendum.

30. *Deligere.*] Colligere.

31. *Si tamen.*] Eſt quaſi quædam Hypophora ad ſeipſam: & eſt ſenſus, illa integritas meæ pudicitiæ qua ante florui. *Sic tamen ille prior.*] Ita Puteani liber cum pleriſque aliis. Sed verum eſt, quod ex ſuis profert Naugerius, quodque ego in uno alteroque offendi, *Si tamen.* Vulgati *Sed tamen.* Sequenti verſu idem Puteaneus *igni* pro *igne* ἀρχαϊκῶς. ut ſæpe alias. duo, *aſtu.* etiam non male. *Heinſius.*

32. *Erat notandus.*] Ab inſuetudine peccandi: id eſt, debueram diligenter ſervare, ut non peccarem, quemadmodum nunquam ante peccaveram cum aliquo. & ad hoc reſpondet quod ſequitur.

33. *At bene ſucceſſit.*] Scilicet ille candor caſtitatis. *Quo.*] Candore. *Geſſime.*] Scilicet ante ſine crimine: quia nunquam feci aliquid, quo poſſum eſſe infamis. *Ab labe inſolita.*] Id eſt, à delicto & ſtupro inſolito: hoc fuit quod ſibi ipſi ipſa objecit. *At bene.*] Reſponſio eſt ad objectionem. & hoc dicit, licet ſervanda eſſet caſtitas mea inviolata, tamen bene

evenit

Cur tremulum si ex cornu aut alio duriori ligno?

Pejus adulterio turpis adulter abest.
Si mihi concedat Juno fratremque virumque;
Hippolytum videor præpositura Jovi,
Jam quoque (vix credas) ignotas mutor in artes:
Est mihi per sævas impetus ire feras.
Jam mihi prima Dea est, arcu præsignis adunco
Delia. judicium subsequor ipsa tuum.
In nemus ire libet, pressisque in retia cervis,
Hortari celeres per juga summa canes:
Aut tremulum excusso jaculum vibrare lacerto;

evenit quod in ea violanda elegi virum dignum.

34. *Pejus.*] Magis. *Turpis.*] Indignus. videtur enim excusanda mulier, quæ cum viro digno committit adulterium. *Hub. Digno igni.*] Elegantis juvenis amore. *Ant. Turpis adulter obest.*] *Abest* legendum videtur. atque ita Scriverianus liber. *Heinsius.*

35. *Si mihi.*] Probat dignum esse amorem suum, quia si detur sibi optio Jovis & Hippolyti, dicit se præposituram esse Hippolytum Jovi. *Hub. Fratremque virumque.*] Jovem intelligit, cujus Juno est soror & conjunx. *Ant.*

36. *Hippolytum videor.*] *Videar* Vaticanus & Farnesianus unus. *Heinsius.*

37. *Iam quoque.*] Secundum præcepta ipsius Ovidii in Arte amandi, quibus rebus delectantur, quos amamus, eisdem debemus & nos delectari. Ideo quia Hippolytus delectabatur venatione, dicit Phædra, videri sibi sæpe exire in venationem, & omnia agere quæ ipse Hippolytus agere solitus sit. *Ignotas.*] Insuetas mihi : venationem intelligit. *Mittor in artes.*] *Mutor* Puteaneus codex & Argentinensis. venuste. nisi malis *nitor.* Vide Notas Art. Am. III. 667. *credas* pro *credes* quinque libri. *Heinsius.*

38. *Per sævas feras.*] Quas tu insequeris per sylvas.

39. *Arcu præsignis adunco Delia.*] *Cornu adunco* Scriverianus liber. sic κέρας pro arcu etiam apud Græcos poëtas est invenire. ut apud Anacreontem, sub finem Odæ III. Cupido de arcu suo Κέρας ἀβλαβὲς μὲν ἐστι. Claudianus de Raptu Proserpinæ, *intento festinat Delia cornu.* & de eadem, *qua terret Mænala cornu.* Noster Epistola Ariadnes,

Non poterant figi præcordia ferrea cornu.

atque ita poëtæ passim. sequenti versu *subsequor* Puteaneus liber cum aliis nonnullis. *Heinsius.*

41. *Pressisque in retia cervis.*] *Prensisque* Puteanea excerpta, & quinque libri ex nostris. *Idem. Pressis.*] Agitatis. Virg. *Aut spumantis apri cursum clamore prementem.* Hub. *In retia.*] Quæ Lydia Arachne invenit: & ex lino Campano cæteris præferuntur. *Ant.*

42. *Hortari.*] Instigare mea voce, ut faciunt venatores. *Hub.*

43. *Excusso.*] Fortiter moto. *Hub. Excusso.*] Reducto Virgil. 5. Æneid.

—— *durosque reducta*
Libravit dextra media inter cornua cæstus.

sic etiam hasta dicitur reducta, ut fortius mittatur. Virgil. x. Æn.

—— *ille reducta*
Loricam, clypeique ingens onus impedit hasta:

Quanquam hoc Servius aliovorsum detorqueat. quod minus placet. Vide etiam Turn. advers. lib. 2. c. XXI. in fine. Sic & Lucan. 3. *Iam non excussis torquentur tela lacertis.* Et Ovid. —— *excussaque Brachia jactat.* vel si mavis per Hypallagen : Lucan. d. l. —— *neque enim solis excussa lacertis* —— *Lancea.*

45. *In-*

Aut in graminea ponere corpus humo.
Sæpe juvat versare leves in pulvere currus,
Torquentem frænis ora sequacis equi.
Nunc feror, ut Bacchi furiis Eleleïdes actæ,
Quæque sub Idæo tympana colle movent.
Aut quas semideæ Dryades, Faunique bicornes,
Numi-

45. *Iuvat torquentem frænis.*] Delectat me cohibere currentes equos. *Versare.*] Moderari. *In pulvere.*] In aperto campo.

46. *Ora fugacis equi.*] *Sequacis* Puteaneum exemplar & Scriverianum cum quatuor aliis tam hic, quam Epistola Herus initio.

Flectitis aut fræno colla sequacis equi.

ubi etiam *fugacis* vulgo Remed. Amor.

Nunc leporem pronum catulo sectare sequaci.

ut quidem Jureti excerpta. Sed verior lectio, *Catulo sagaci.* *Fugacem* tamen *equum* Ammianus lib. XIX. dixit, *Fugaci equo nudo & infreni calonum quidam sedens.* Propertius de Parthis,

Tela fugacis equi.

Servius ad lib. I. Georg. *Velocem equum fugacem dicimus.* Ovidius vero utroque loco equum describit frenis parentem. Rectius ergo, *Sequacis equi.* At paulo post hac eadem epistola,

Sive fugacis equi luctantia colla recurvas,

duo libri exhibent, cum in vulgatis legatur *ferocis.* Heinsius.

47. *Eleleïdes.*] Bacchi ministræ dicuntur, à Baccho, quem ab Helo oppido Heliconio, sive Ætolo, ubi illius orgia celebrantur, Eleleum in Metamorphosi diximus nuncupari. *Ant. Nunc feror.*] Dicit interdum nimia vi amoris se fieri insanam, & similem sacrificantibus Cybelæ. *Feror.*] Rapior impetu animi. *Hub.* *Actæ furiis Bacchi.*] Numine afflatæ. Sacra alia sunt tacita & mystica: alia cum afflatu numinis, adhibitisque omnium generum instrumentis aperta, qualia sunt orgia Bacchi & Cybeleia.

48. *Quæque sub Idæo.*] *Quique* rescribi Mycillus velit, ut de Gallis intelligatur. At argute Ovidius Gallos tanquam feminas hic describit, pro qua lectione libri stant veteres uno consensu. *Gallas* simili modo Catullus in Galliambo vocavit. ubi passim ludit, Attyn tanquam feminam describens, ut & Claudianus Eutropium Eunuchum. Certe Lucianus Gallorum Choro feminas immistas, ipsosque Gallos vestitu muliebri fuisse usos testatur. Sed codex nunc non est ad manum. Vide quæ ad Claudianum notamus libro I. in Eutropium. v. 271. sic apud Statium Theb. XII. *Dux vesana chori* Attys aut Archigallus vocatur. quod temere mutari nolim. *Heinsius.* *Quæque sub Idæo tympana colle movet.*] Cybeles ministras significat, quæ afflatæ deûm matris numine sacrificantes discurrebant ab Ida Phrygiæ monte ad Olympum, qui est ad Antandri plagam, ut Euripides auctor est. Sunt enim sacra Liberi patris & Cybeles communia, ut Straboni placet. eorum ministri dicuntur Sileni, Satyri, Bacchæ, Mænades, Thyades, Mimallones, Naïades, Nymphæ, Bassarides, Eleleides.

49. *Aut quas semideæ Dryades.*] Eas intelligit, quæ quoniam fontana numina, aut nemorea vidissent, Lymphatæ dicebantur. eas resipiscere à furore non posse magi tradebant, nisi talparum sanguine spargerentur, ut auctor est Plin. *Fauni bicornes.*] Nocturnis numinibus agitati alii ferebantur, velut hi qui à Faunis noctu sub pellibus responsa petere solebant in Latio. nam Faunus Pici filius, ut scribit Cajus Bassus, primus Saturno avo in Latio sacra instituit, patrem Picum inter Deos retulit, Faunamque sororem: eandemque conjugem conse-

Numine contactas attonuere suo.
Namque mihi referunt, cum se furor ille remisit,
Omnia me tacitam conscius urit Amor.
Forsitan hunc generis fato reddamus amorem;
Et Venus è tota gente tributa petat.
Jupiter Europen (prima est ea gentis origo)
Dilexit, tauro dissimulante Deum.
Pasiphaë mater decepto subdita tauro
Enixa est utero crimen onusque suo.
Perfidus Ægides, ducentia fila secutus,

Curva

consecravit, quam M. Varro Bonam deam appellatam tradit, mulieribusque responsa dare consuevisse, & Faunum viris.

50. *Attonuere.*] Lymphaticas fecerunt.

52. *Conscius amor.*] Id est, cujus ego sum conscia: quia ille est causa omnium horum furorum.

53. *Forsitan.*] Hunc amorem, dicit esse fatalem, & ideo non posse repelli. *Fato generis.*] Fortunæ meæ gentis. *Reddamus.*] Hoc est, attribuere possumus.

54. *Et Venus è tota.*] Tangit fabulam. Venus enim indicante Sole deprehensa in adulterio cum Marte à Vulcano marito, ægre tulit injuriam indicii: utque vlcisceretur se, immisit in omne genus Solis, impatientiam amoris, ita ut nulla fuerit de gente Solis mulier, quæ castitatem servare potuerit: sicut nunc ostendit Phædra. *E tota gente.*] Sic Senec. Hippolyt.

Stirpem perosa Solis invisi genus,
Per nos catenas vindicat Martis sui,
Suasque: probris omne Phœbeum genus
Onerat nefandis. Nulla Minois levi
Defuncta amore est.

Ex tota gente tributa petit.] *E tota gente tributa petat*, Scriverianus & alii nonnulli. Nam in Puteaneo unius paginæ hic est lacuna. *Heinsius. Petit tributa..*] Est translatio sumpta à subjectis, qui superioribus præstant tributa. *Hubert.*

55. *Iupiter Europam.*] *Europen* Sarravii liber. ut noster etiam alibi. *Heinsius. Iupiter Europam.*] Versum in taurum Jovem Poëtarum figmentum est. *Ant.* Re autem vera, Jupiter rex Cretæ captus amore Europæ, cum eam aliter habere non posset, navi quæ signum tauri habebat, eam abduxit: inde à poëtis datus est locus fabulæ, quod à tauro sit abducta. *Iupiter Europam.*] Palæph. de incredib. qui hæc de Europa paulo aliter explicat. *Prima.*] Quia ex ea natus est Minos pater meus.

56. *Dissimulante.*] Occultante: quia in forma tauri Jupiter latebat. *Pasiphaë.*] Fuit filia Solis, quæ tauri turpi amore capta, cum eo Dædali ope concubuit, ex quo genuit Minotaurum.

58. *Utero crimen onusque suum.*] *Suo* scripti plerique. probe. Epistola Canaces,

Et positum est uteri crimen onusque mei. Heinsius.. *Crimen onusque.*] Id est, onus criminosum & infame. Minotaurum scil. *Crimen onusque.*] Sic Virgil. —— *Crimen amor vestrum.* & alibi, —— *Veneris monumenta nefandæ.*

59. *Perfidus Ægides.*] Aliud exemplum suæ sororis Ariadnes, quæ Thesei amore capta, ei modum dedit, quo Minotaurum interficeret, & ex Labyrintho posset exire, dato ei filo, quod secutus veniret ad egressum Labyrinthi. *Ægides.*] Theseus filius Ægei. *Perfidus*] Quia non servavit fidem sorori meæ datam. *Hub. Secutus ducentia fila.*]

Laby-

Curva meæ fugit tecta sororis ope.
En ego nunc, ne forte parum Minoïa credar,
In socias leges ultima gentis eo.
Hoc quoque fatale est: placuit domus una duabus.
Me tua forma capit, capta parente soror.
Thesides Theseusque duas rapuere sorores.
Ponite de nostra bina tropæa domo.
Tempore, quo vobis inita est Cerealis Eleusin,
Gno-

retinendum haec lectio. non placet Subiit. quoniam plus ei attulit commodi in egrediendo quam in intrando Epist. X. 103.

Labyrinthum filo evadere Dædalus Ariadnam docuerat; Ariadna id Theseo monstravit. *Ant. Ducentia fila,*] Sic Virgil. 6. Æneid.

—— *cæca regens vestigia filo.*

60. *Fugit tecta.*] *Fregit tecta* alter Scriverii codex.* de quo ad Epistolam primam. v. 42. sic apud Virgilium lib. v. Æn. in labyrinthi descriptione,

—— *quâ signa sequendi*
Falleret indeprensus & irremeabilis error.

quo loco libri nonnulli veteres & Servius manu exaratus Bibliothecæ Leidensis *Frangeret* agnoscunt. *Heinsius. Tecta curva.*] Periphrasis est Labyrinthi: erat enim multis circuitibus fractus. *Tecta curva.*] Hinc etiam vocatur —— *inextricabilis error.* Virg. 6. Æn. & 5. Æneid. —— *irremeabilis error.* Et Ovid. Metam. lib 8. v. 166. —— *Dædalus implet Innumeras errore vias.*

61. *En ego.*] Jungit se supradictis, quarum amorem fatalem esse dixit. *Ne forte parum credar Minoïa.*] Id est, ne si aliter essem, non putarer esse de gente Minoïs, quæ fataliter amori subjecta est. *Minoïa.*] vel filia Minois, vel de ejus gente.

62. *Socias.*] Mihi & illis communes. *Leges.*] Conditiones. *Ultima gentis.*] Minos & Pasiphaë non habebant aliam filiam minorem natu Phædra.

63. *Una domus.*] Scilicet tua. *Duabus.*] Ariadnæ sorori meæ & mihi.

64. *Capta.*] Amore victa. *Parente.*] Tuo.

65. *Thesides.*] Hippolytus.

66. *Bina Tropæa.*] Bina monumenta victoriæ. *De domo nostra.*] Ex qua duas rapuistis.

67. *Tempore quo nobis inita est Cerealis Eleusis.*] Primo *vobis* scribendum, ut sequenti versui melius hæc respondeant, idque auctoribus duobus libris. Deinde τὸ *inita* perperam in *visa* vel *nota* mutant libri nonnulli. Ad *Initia* enim Cereris videtur alludere. Cæterum in Prosodia admodum vetusto charactere exarata apud Patres Societatis Jesu Lovanienses *Eleusin* legebatur. idque recte. sic lib. IV. Fast.

—— *quod nunc Cerealis Eleusis*
Dicitur, hic Celei rura fuere senis.

& Metamorph. lib. VII.

Cercyonis lethum vidit Cerealis Eleusis.

Exemplaria vetustiora pari modo *Eleusin* agnoscunt. ut & apud Claudianum lib. I. de Raptu,

—— *sanctasque faces attollit Eleusis.*

Neque aliter apud Senecam in Tragœdiis non uno loco, Silium ac Statium in optimis codicibus exaratum offendi. Grammatici præterea utrumque dici monent. Servius lib. I. Georg. *Talis est & in Græcis ratio. nam Attis & Attin dicunt: delphin & delphis, Eleusin & Eleusis. sed verius in n desinunt, quod in obliquis habent Attinos, delphinos, Eleusinos.* sic scribe. Similia habes apud Priscianum lib. VI. *Et sciendum quod omnia in IN desinentia etiam in IS producta finiuntur. Attin proprium nomen & Attis, delphin & delphis, Eleusin & Eleusis, Trachin & Trachis. Et notandum quod auctores Græcorum in IS magis terminatione sint usi: nostri vero frequentius in IN.*

Gnosia me vellem detinuisset humus.
Tunc mihi præcipue (nec non tamen ante) placebas:
..Acer in extremis ossibus hæsit amor.
Candida vestis erat, præcincti flore capilli:
Flava verecundus tinxerat ora rubor.
Quemque vocant aliæ vultum rigidumque trucemque,
Pro rigido, Phædra judice, fortis erat.
Sint procul à nobis juvenes, ut fœmina, comti.
Fine coli modico forma virilis amat.

Te

IN. etsi Cicero pro Scauro Aris & Arin dixerit. sic & illa sunt constituenda. Neque aliter Ammianus Marcellinus, lib. XVII. Pomponius Mela, Plinius, alii. Apud Senecam Natural. Quæst. lib. VII. cap. XXXI. scribendum videtur, *Eleusin servat, quod ostendat revisentibus.* Heinsius. *Tempore.*] Commemorat tempus, quo primum est capta amore Hippolyti. dicit enim fuisse, *cum mysteria Cereris Eleusinæ, &c.* Est autem Eleusin, sive Eleusis urbs Atticæ, ita dicta ab adventu Cereris: nam ἔλευσις Græce adventum significat. In ea, fuit Eleusinæ Cereris templum, ubi mystica Cereris sacra celebrabantur. In his igitur sacris dicit Phædra se vidisse Hippolytum, & ejus amore exarsisse: quo tempore optat se fuisse in Creta, quia non incidisset in tantas curas amoris. *Eleusis Cerealis.*] Id est, Cereri sacrata, vel in qua Ceres colitur.

68. *Tellus Gnosia.*] Id est, terra Cretensis, in qua sum nata.

70. *Acer.*] Vehemens & inexpugnabilis. *Extremis ossibus.*] Id est, in medullis, quæ sunt intra ossa. vel dicamus extrema ossa magis propinqua medullis, in quibus maxime dicitur esse amoris calor. Virgil.

Est mollis flamma medullas.

71. *Candida.*] Ostendit ea quæ excitaverunt tantam flammam amoris: scilicet cultum Hippolyti, & naturalem quendam decorem. *Candida.*] Aut quia Hippolytus in signum integritatis & pudicitiæ delectaretur tali veste: aut quia mos sacrorum fortasse talem exigeret habitum. *Præcincti.*] Ornati. *Flore.*] Floreis coronis. *Verecundus.*] Juvenilis, & qualis ex verecundia provenire solet. *Præcincti flore capilli.*] Hujus argumenti opinor fuisse Tragœdiam Euripidis, que Ἱππόλυτος στεφανηφόρος inscribebatur. meminerunt ejus non uno loco Stobæus & Hesychius. *Heinsius.*

73. *Quemque vocant aliæ.*] Malim *vocent.* Idem. *Quemque vocant.*] Quia Phædra non poterat negare in Hippolyto esse quandam vultus severitatem, ascribit eam virtuti, & dicit non appellandum rigidum aut truculentum vultum Hippolyti, ut aliæ mulieres dicunt; sed suo judicio esse fortem, id est, virilem. nam fortitudo proprie est virorum.

74. *Pro rigido.*] Id est loco rigidi.

75. *Sint procul.*] non placent, inquit, nobis isti muliebres ornatus in viris.

76. *Coli.*] Ornari. *Modico fine.*] Apparatu non nimio, ut mulieres: ideo in primo de Arte dixit, *Forma viros neglecta decet. Modico fine.*] Sic Electr. apud Eurip.

— ἀλλ' ἐμοί γ' εἴη πόσις
Μὴ παρθενωπὸς, ἀλλὰ τ' ἀνδρείου τρόπου.
Τὰ δ' εὐπρεπῆ δὴ κόσμος ἐν κόραις μόνον.

Τίς δαὶ κατόπτρου καὶ ξίφους κοινωνία.
Aristoph. Cereal. Qui ideo similes dicuntur τοῖς ἑρμαῖς.

Nil nisi Cecropedes, truncoque simillimus Hermæ. Juven. Sat. 8.

77. Te

Te tuus iste rigor, positique sine arte capilli,
Et levis egregio pulvis in ore decet.
Sive ferocis equi luctantia colla recurvas;
Exiguo flexos miror in orbe pedes.
Seu lentum valido torques hastile lacerto;
Ora ferox in se versa lacertus habet.
Sive tenes lato venabula cornea ferro;
Denique, nostra juvat lumina, quicquid agas.
Tu modo duritiem silvis depone jugosis:
Non sum materia digna perire tua.
Quid juvat incinctæ studia exercere Dianæ;
Et Veneri numeros eripuisse suos?
Quod caret alterna requie, durabile non est.
Hæc reparat vires, fessaque membra novat.

Arcus,

77. *Te tuus.*] Dicit illum rigorem, quem aliæ mulieres damnant in Hippolyto; decet. *Rigor.*] Severitas in aspectu sine aliqua lascivia. *Sine arte.*] Quia ars etiam est in ordinandis capillis.

78. *Levis.*] Tenuis pulvis, qui significat exercitium. *In ore.*] In facie.

79. *Sive ferocis equi luctantia colla retorques.*] *Recurvas* priscæ editiones & scripti codices. placet. nam *torques* mox sequitur. præterea duo exemplaria *fugacis equi* exhibere jam supra monui. idque prætulerim, quod *ferocem lacertum* mox subjungat. *Heinsius. Sive.*] Discurrit Phædra per varios actus & exercitia Hippolyti, quibus omnibus dicit se delectari, & primum arte equitandi. *Recurvas.*] Flectis. *Luctantia.*] Dura, resistentia freno.

80. *Miror.*] Laudo, & cum admiratione aspicio. *Pedes.*] Scilicet equi. *In exiguo orbe.*] In exiguo spacio.

81. *Seu lentum valido.*] *Vastum* libri veteres sat multi. ut scripserit forsan Ovidius,

Sive actum valido torques hastile lacerto. Heinsius. *Seu lentum.*] Aliud exercitium juvenile in jaculando. *Torques.*] Jacis tuum. *Huber.*

82. *Ora versa.*] Convertis me in admirationem. *Ant.*

85. *Sylvis jugosis.*] Id est, in sylvis montium, ubi soles plurimum versari.

87. *Quid juvat.*] Quasi dicat nihil. *Studia.*] Exercitia. *Dianæ.*] Id est, venationis. *Incinctæ.*] Expeditæ & agilis.

88. *Eripuisse.*] Imminuisse. *Suos.*] Sibi debitos.

90. *Fessaque membra levat.*] *Novat* potiores scripti. & recte; pro *renovat.* sic in Fastis lib. I.

Ingratos nulla prole novare viros,

quod in liberis patres renasci videantur. Sic *novare gregem* dixit Statius Theb. X. & *novare pignora* eodem libro,

Non ego monstrifero coitu revoluta novavi
Pignora, nec nato peperi funesta nepotes.

quomodo, illic omnino scribendum. Art. Am. III.

Ignotum hoc aliis ille novavit opus,

hoc est, primus excogitavit. sic & *vulnus novatum* Remedio Amoris dixit. & *Naturam novare* lib. VIII. Met. & *naturæ jura novanda*, Artis Amator. lib. II. & *novare fata* Met. II. Denique *membra novare* Valerius Flaccus lib. III. apposite, ad hunc Nasonis locum,

Hic sale purpureo vivaque nitentia lympha

Arcus, (& arma tuæ tibi ſunt imitanda Dianæ,)
Si nunquam ceſſes tendere, mollis erit.
Clarus erat ſilvis Cephalus, multæque per herbam
Conciderant, illo percutiente, feræ.
Nec tamen Auroræ male ſe præbebat amandum.
Ibat ad hunc ſapiens à ſene Diva viro.
Sæpe ſub ilicibus Venerem, Cinyraque creatum,
Suſtinuit poſitos quælibet herba duos.
Arſit & Oenides in Mænalia Atalanta.
Illa feræ ſpolium pignus amoris habet.
Nos quoque jam primum turba numeremur in iſta.
Si Venerem tollas, ruſtica ſilva tua eſt.
Ipſa comes veniam: nec me ſalebroſa movebunt
Saxa,

Membra novat, ſeque horrificis accommodat actis.

91. *Arcus & arma tuæ tibi ſint imitandæ Dianæ.*] *Sunt* ſcripti nonnulli. Scribo & diſtinguo, ut melius cohæreant,

Arcus (ut arma tuæ tibi ſint imitanda Dianæ)
Si nunquam ceſſes tendere, mollis erit.

mox *per herbam* duo libri ex melioribus. *Heinſius. Arcus & arma.*] Similitudine ſententiam firmat. *Ant. Mollis erit.*] Scilicet arcus: & per conſequens inutilis.

93. *Clarus erat.*] Adducit Phædra exemplum quorundam, qui in ſimili vitæ ſtudio verſati ſunt, quo Hippolytus: quos dicit ab Hippolyto eſſe imitandos in amore, ſicut in venatione.

95. *Tamen.*] Scilicet quamvis daret operam venationi. *Male.*] Invitum, imo libenter adhærebat ejus amori. *Hubert. Aurora.*] Cephalum amavit. *Ant.*

96. *Diva.*] Aurora. *Sapiens.*] Quæ providerat ſibi amatorem pulchrum, & juvenem. *A viro ſene.*] Id eſt, à Tithono marito ſuo ſene. Fuit autem Tithonus Laomedontis filius, & Priami frater: qui ex Aurora filium ſuſcepit Memnona.

97. *Sæpe.*] Aliud exemplum hominis etiam ſoliti verſari in ſylvis, quem nihilominus amori indulſiſſe dicit. *Hub. Cinyraque creatum.*] Adonem Cinyræ filium ex Myrrha ſignificat, quem Venus amaſſe traditur, percuſſus apro interiit. Vide Ovid. lib. 5. Metam. *Ant.*

98. *Suſtinuit poſitos qualibet herba duos.*] Malim, ſi per libros liceat, *quamlibet*; ut Epiſtola Canaces,

Urnaque nos habeat quamlibet arcta duos, plura de hoc loquendi modo mox notabimus Ep. VI. *Heinſius. Poſitos.*] Id eſt, compoſitos. *Ilicibus.*] Sunt enim ilices arbores magnæ, & glandiferæ. *Hub.*

99. *Arſit.*] Amore incenſus eſt. *Atalanta Mænalia.*] Id eſt, Arcadica, à Mænalo monte Arcadiæ. Narrata eſt hæc fabula ſupra in Epiſt. Briſeidis. *Idem. Oenides.*] Meleager Oenei filius.

100. *Illa.*] Atalanta. *Hub. Spolium feræ.*] Apri Calydonii caput, quod illi Meleager dedit in fidem amoris. *Ant.*

101. *Nos.*] Ego & tu. *In iſta turba.*] In numero iſtorum: qui licet venatione delectati ſint, tamen ab amore non abſtinuerunt. *Hub.*

102. *Si tollas Venerem.*] Si non amori ſuccubueris, ruſticitate inſimulandus es. *Ant.*

103. *Nec me latebroſa movebunt ſaxa.*] *Salebroſa* priſcæ editiones cum uno Medicæo.

Saxa, nec obliquo dente timendus aper.
Æquora bina suis oppugnant fluctibus Isthmon.
Et tenuis tellus audit utrumque mare.
Hic tecum Trœzena colam Pittheïa regna.
Jam nunc est patria gratior illa mea.
Tempore abest, aberitque diu Neptunius heros.
Illum Pirithoï detinet ora sui.
Præposuit Theseus (nisi si manifesta negamus)
Piri-

non Corinthia cum sed Troezenium, quod non nisi conjectione quadam probavit Burm. ad h. l. e quid ex Pausania in Corinthiac. p. 148. fin. ... Cf. ... ad h. l. p. m. 398.

dicæo. quod & in suis Naugerius invenerat. Propert. lib. III.

Luna ministrat iter, demonstrant astra salebras.

Heinsius.

104. *Obliquo dente.*] Aut quod vere sit incurvus dens apri, aut quod obliquum ferat ictum.

105. *Æquora.*] Dicit Phædra se non derelicturam Hippolytum, & futuram cum eo in Trœzene urbe, quam ille libenter habitabat. dicit autem Trœzena esse in Isthmo Achaiæ. Est autem *Isthmos* terra angusta inter duo maria. duo autem Isthmi celebres memorantur: unus Achaïcus, in quo fuit Corinthus: & alter Thracius. in eo Trœzen urbs: in ea regnavit Pittheus pater Æthræ, avus maternus Thesei. Ovid. lib. 15. Metam.

108. *Iam nunc & patria charior illa mea est.*] Puteaneus cum aliis nonnullis,

Iam nunc est patriâ gratior illa meâ.

Heinsius. *Illa.*] Trœzen. *Gratior.*] Quia tu ea delectaris. *Hub.*

109. *Tempore abest, aberitque diu.*] In tempore & oportune abest. quæ duo Plautus etiam in Asinaria conjunxit. sic Ciceroni. Offic. *Ad cœnam tempore venit.* Cæterum ab Ovidio scriptum fuisse arbitror, *absitque diu.* sic voventes & bonum augurium captantes loquebantur. Noster Pont. lib. IV. El. XII.

Hic cumulus nostris absit abestque malis.

Virgilius lib. X.

Æneas ignarus abest, ignarus & absit. Heinsius.

Tempore abest.] Solvit quæ obesse potuissent. Primum fore rem facilem demonstrat, Thesei absentia: deinde in odium eum adducit, gravia recolens facinora. *Diu aberit.*] Quo nos facilius nostram assequemur voluntatem. *Heros Neptunius.*] Theseus, qui se apud Minoëm Neptuni filium jactavit: probavitque factum annulus, quem in mare projectum, ad Minoëm rettulit.

110. *Ora Pirithoï.*] Significat Thessaliæ oram, quæ circa Peneum erat, ubi potentatum Ixionem Pirithoï patrem tenuisse scribit Diodorus. *Ant.*

111. *Præposuit*] Adducit Theseum in odium Hippolyti, dicens eum pluris facere Pirithoum, quam se, & quam ipsam Phædram. *Nisi nos manifesta negemus.*] *Negamus* potiores scripti. Puteaneus & Farnesianus, *nisi manifesta negamus.* Scribe, *nisi si manifesta negamus.* eleganter. Epistola Helenæ,

At tu dissimula, nisi si desistere mavis.

Remedio Amoris,

Posse pati facile est, nisi si patientia desit.

ita & illic censeo rescribendum. Met. X.

Quæ mea culpa tamen? nisi si lusisse vocari
Culpa potest, nisi culpa potest & amasse vocari.

lib. XIV.

Quid mihi tunc animi (nisi si timor abstulit omnem
Sensum animumque) fuit?

Elegia de Nuce,

Nil ego peccavi: nisi si peccasse vocatur,
Annua cultori poma referre suo.

Pirithoum Phædræ, Pirithoumque tibi.
Sola nec hæc nobis injuria venit ab illo.
In magnis læsi rebus uterque sumus.
Ossa mei fratris clava perfracta trinodi
Sparsit humi: soror est præda relicta feris. f. Stravit in terram. Sparsit Sen. in Hipp. 1165.
Prima securigeras inter virtute puellas
Te peperit, nati digna vigore parens.

Si

Trist. IV. El. III.

Tempus ubi est, quo te (nisi si fugis illa referre)
Et dici memini, juvit & esse meam.

Ita enim scribendum suo loco monebimus. Vatinius Ciceroni lib. V. Ep. IX. *Dicitur mihi servus tuus anagnostes fugitivus cum Vardæis esse, & profecto tibi illum reperiam, nisi si in Dalmatiam aufugerit.* Sulpitius Severus Dial. *quod utrum solers antiquitas procurarit, an solis natura gignat, ignoro. nisi si Deus præscius habitandam quandoque à sanctis eremum, hæc servis suis paraverit.* Trist. lib. V. El. IX. ex vestigiis veterum librorum,

At non parerem, nisi si meminisse putares.

Pont. III. El. I.

Non avis obloquitur silvis nisi si qua remotis
Æquoreas rauco gutture potat aquas.

Heinsius.

113. *Nec sola hæc ad nos injuria venit.*] *Sola nec hæc* scripti, præter Barberinum codicem & alterum Lovaniensem Societatis Jesu, in quibus, *Sola nec hæc nobis injuria venit.* eleganter. Tò *venire* enim cum tertio casu jungit frequenter Ovidius. ut in Fastis lib. V. fide optimorum codicum,

Et tandem Caco debita pœna venit.

sic & Græci ἔρχεσθαι pro esse. Propertius multus quoque est in hac locutione. Noster Artis Amator. lib. I.

Forsitan & primo veniet tibi littera tristis.

lib. II.

Non ego divitibus venio præceptor amandi.

&,

Non mihi venistis Semele Ledeve docendæ.

Ep. Laodamiæ,

Tu mihi luce dolor, ni mihi nocte venis.

Rem. Am. II.

Et tibi jam cani venient formose capilli.

mox,

Nec tibi morosi veniant fastidia morbi.

libro III.

Fac metuat speretque simul, quotiesque remittes,
Spes magis huic veniat certa minorque metus.

Sic & ibi lego, non cum vulgatis, *hinc veniat.* Epistola OEnones,

Quæ venit indignæ pœna, dolenda venit.

perperam vulgo, *indigne.* atque ita passim. Statius Sylvis,

Quicunque venit mihi dexter Apolline Cæsar.

Plura Art. Am. lib. II. initio. *Heins.*

Sola.] Pergit amplificare odium Thesei. *Hæc sola injuria.*] Scilicet quod plus amet Pirithoum quam nos.

115. *Mei fratris.*] Minotauri. *Clava.*] Telum fuit quo Theseus ad imitationem Herculis est usus.

116. *Soror.*] Ariadne. *Præda.*] Rapina: ut in ejus epistola ad Theseum videbimus.

117. *Prima.*] Nunc narrat injurias illatas Hippolyto: & ut injuria videatur major, proponit laudem ejus matris, in qua accepit injuriam. *Inter puellas securigeras.*] Inter Amazonas, quæ securi pro telo utebantur.

118. *Nati dignæ favore parens.*] *Digne vigore.* uno consensu scripti. & vere. Silius lib. III.

—— Gelidos nec scandere tecum
Deficiam montes conjux tua. crede vigori
Fæmineo.

Posset

Si quæras, ubi ſit; Theſeus latus enſe peregit:
  Nec tanto mater pignore tuta fuit.
At nec nupta quidem, tædaque accepta jugali.
  Cur, niſi ne caperes regna paterna nothus?
Addidit & fratres ex me tibi: quos tamen omnes f. ambo
  Non ego tollendi cauſa, ſed ille fuit.
O utinam nocitura tibi, pulcherrime rerum,
  In medio niſu viſcera rupta forent!
I nunc, i meriti lectum reverere parentis;
  Quem fugit, & factis abdicat ille ſuis.
Nec, quia privigno videar coïtura noverca,
  Terruerint animos nomina vana tuos.

Iſta

Poſſet & *rigore* legi cum excerptis Voſſianis, ut ſupra, *Te tuus iſte rigor*, Heinſius. *Parens.*] Hippolyte mater tua. *Digna favore nati.*] Digna talem filium peperiſſe.

119. *Ubi ſit!*] Mater. Invidioſe objicit matris interitum. *Latus enſe peregit.*] Theſeus illam trucidavit.

120. *Nec fuit tuta tanto pignore.*] Id eſt, nec propter te pater tuus eam minus interfecit. *Tanto pignore.*] Tanto filio.

121. *At nec nupta quidem.*] Alia injuria, quod non acceperit uxorem legitimam Hippolytam, matrem Hippolyti, idque factum fuiſſe dicit à Theſeo in odium Hippolyti: ut non legitime natus, non poſſet ſuccedere paternæ hæreditati.

122. *Cur.*] Scil. non eſt accepta.

123. *Addidit fratres, &c.*] Id eſt, genuit etiam alios filios ex me, qui ſunt fratres tibi: nam ſi amaſſet te, non curaſſet ex alia muliere ſuſcipere, ne te offenderet. ex Phædra enim natus eſt Demophoon, & Antilochus. vel ut alii volunt, Acamantes.

124. *Ego non fui, &c.*] Excuſat ſe: quia poſſet Hippolytus dicere, quare ergo aluiſti, ſi ſciebas hoc eſſe mihi nociturum? dicit ſe non fuiſſe, ſed Theſeum qui aluerit. *Tollendi.*] Alendi, educandi.

125. *O utinam.*] Optat ſe fuiſſe mortuam in partu, ſi filii quos ex Theſeo genuit, ſunt nocituri Hippolyto.

126. *In medio nixu.*] *Niſu* Puteaneus & alii meliores. parum refert. ſic & lib. v. Faſtor. quidam veteres,

Hunc ſtirps Oceani maturis niſibus Æthra
Edidit.

Heinſius.

127. *I nunc & meriti.*] Scripti nonnulli *immeriti*, vel, *emeriti*. In quibuſdam vetus lectio eſt eraſa. Excerpta Jureti *ſic meriti*. Puteaneus *ii meriti* à manu primâ. Lego,

I nunc, i, meriti lectum reverere parentis.

Triſt. lib. 1: El. 1.

I tamen, i pro me tu, cui licet, aſpice Romam.

ſic lego Ep. Cydippes,

I nunc i, ſolitoque tibi me decipe more.

ita & ibi ſcribendum. Virgilius lib. VI.

I decus, i noſtrum, melioribus utere fatis.

Plura congeſſi ad l. III. Amor. El. III. *Idem. I nunc.*] Irriſio. *Meriti.*] Quaſi dicat imo non meriti. *Reverere.*] Id eſt, honora, & venerare, & cave ne violes. *Huber.*

128. *Et factis, &c.*] Omni conatu à ſucceſſione dejicit. *Ant.*

130. *Nomina vana.*] Privigni & novercæ: qui licet nomine ipſo videantur habere affinitatem, tamen non habent: & ideo dixit *vanà*, nullius effectus. *Coitura.*] Commiſcenda. *Huber.*

131. *Iſta.*

Ista vetus pietas, ævo moritura futuro,
Rustica Saturno regna tenente, fuit.
Iupiter esse pium statuit, quodcunque juvaret:
Et fas omne facit fratre marita soror.
Illa coït firma generis junctura catena,
Imposuit nodos cui Venus ipsa suos.
Nec labor est; celare licet. pete munus ab illa,
Cognato poterit nomine culpa tegi.
Viderit amplexos aliquis; laudabimur ambo.
Dicar privigno fida noverca meo.
Non tibi per tenebras duri reseranda mariti
Janua, non custos decipiendus erit.

Ut

131. *Ista.*] Hoc pronomen ad contemptum refertur. *Vetus.*] Et ideo jam digna deponi. *Moritura.*] Quæ deficiet. *Pietas.*] Religio & reverentia concubitus inter affines. *Hub.*

132. *Rustica Saturno.*] Post hunc versum insulse codices nonnulli hoc distichon addunt,

Saturnus periit, perierunt & sua jura.
Sub Iove nunc mundus. jussa Iovis sequere.

Heinsius.

Rustica.] Ante Saturnum nullo cultu mortales vixerunt: regnante Saturno fuit hæc pietatis observantia, non virtute, sed rusticitate. *Ant. Fuit.*] Id est, servata est.

133. *Esse pium.*] Id est, licere, & recte fieri. *Quodcunque juvaret.*] Id est, quicquid liberet. *Hub.*

134. *Facit fas.*] Ostendit esse pium, quicquid delectaret suo exemplo. *Ant. Fratre.*] Vel cum fratre. *Hub.*

135. *Illa coit.*] Cum viro jungitur. *Ant. Illa.*] Laudat vinculum necessitudinis amoris, & coïtus: quod quidem dicit esse firmissimum. *Iunctura.*] Sensus est, illa conjunctio affinitatis, vel consanguinitatis, quæ Veneris nodis est ligata, est valde firma, & inseparabilis.

137. *Nec labor est celare licet.*] Scribo, *Nec labor, & celare licet.* ut sic est subintelligatur. *Heinsius. Nec labor est celare.*] Id est, Occultare: scilicet concubitum nostrum. *Pete munus.*] Scilicet celandi. *Ab illa.*] Scilicet Venere. *Licet.*] Id est, est licitum tibi, ut petas.

139. *Viderit amplexus aliquis.*] *Amplexos* Puteaneus. Val. Flaccus lib. IV.

—— pallentia jungunt
Oscula, vix primis amplexi luminis oris.

Silius lib. XII.

Inque vicem amplexi.

sic Epistola Medeæ ex libris antiquis,

Complexos utinam Symplegades elisissent.

Virgilius,

Complexi inter se noctemque diemque morantur.

Heinsius.

Viderit.] Id est, si viderit. *Laudabimur.*] Quia dicet nos hæc facere ex charitate, & pietate, quæ debet esse inter filium, & matrem: & non credet esse ex turpi affectu. *Fida.*] Bona, & non insidiosa.

141. *Non tibi.*] Arguit à facilitate negotii. dicit, quod cum ambo sint in eadem domo, non erit multum laborandum, ut habeat aditum ad concubitum Phædræ: quemadmodum sæpe laborant alii amantes. *Duri.*] Inexorabilis, vel crudelis, qui plus æquo sævit in adulteros deprehensos.

142. *Nec custos.*] *Non custos* meliores. *Heinsius.*

143. *Ut*

Ut tenuit domus una duos, domus una tenebit.
  Oscula aperta dabas, oscula aperta dabis.
Tutus eris mecum, laudemque merebere culpa;
  Tu licet in lecto conspiciare meo.
Tolle moras tantum, properataque fœdera junge.
  Qui mihi nunc sævit, sic tibi parcat Amor.
Non ego dedignor supplex humilisque precari.
  Heu! ubi nunc fastus, altaque verba jacent?
Et pugnare diu, nec me summittere culpæ
  Certa

f. nec. alioquin contrarium enim voveret ei, quod vehementer cupit. vel parcet. i.e. si cito venies non a te pœnas negligentiæ opportunitatis sumet Amor i. Cupido

143. *Ut tenuit.*] Id est, sicut alias mecum fuisti in eadem domo patris tui, ita nunc erimus, & nihil quod faciemus, erit suspectum.

144. *Aperta.*] In conspectu omnium. *Dabis aperta.*] Ex affectu amoris Venerei.

147. *Tantum.*] Quasi dicat, cum nihil sit quod obstet. *Properata.*] Id est, sine dilatione facta. *Fœdera.*] Scilicet nostri coïtus.

149. *Ego.*] Quæ sum neptis Jovis, & Solis.

150. *Heu ubi nunc fastus altaque verba jacent.*] *Ubi nunc flatuit* mendose alter Moreti. Sed *flatus* forte reponendum. Vide quæ notavi ad librum I. Artis Am. Porro libri nonnulli, *Heu mihi.* Excerpta Puteani, *Hei mihi!* ut opiner legendum,

Hei mihi! num fastus altaque verba jacent?

vel etiam hoc modo, ut vulgatæ lectionis vestigiis insistamus,

Heu! ubi nunc fastus altaque verba jacent.

ubi nunc, ut Epistola Medeæ,

Dotis opes ubi nunc? ubi nunc tibi regia conjux?

quomodo & illic scripserim. Met. XIII.

——*Ubi nunc facundus Ulysses?*

Val. Flaccus lib. IV.

Heu ubi nunc regni generisque ubi gloria?

Claudianus lib. III. Raptus,

Heu ubi nunc, ubi, nata, mihi es?

Petronius:

Ubi nunc est, inquam, iracundia tua? ubi impotentia tua?

Noster Art. Am. lib. I.

Vis ubi nunc illa est?

Fast. III.

Heu! ubi pacta fides? ubique jurare solebas?

lib. V.

Heu! ubi Mars pater est?

Statius Thebaid. IX. ubi *Heus* vulgo perperam scribitur,

Heu ubi nam ille frequens modo circa limina matris
Ambitus?

& lib. V.

Heu ubi nunc furiæ?

& lib. VIII.

Heu ubi laurigeri currus?

Sylvar. lib. III.

Heu ubi nota fides?

Noster Amor. III. El. VIII. ut libri meliores,

Heu, ubi mollities pectoris illa tui est?

Heinsius. *Heu ubi nunc fastus.*] Id est, superbia, & elatio mei generis: quasi dicat, amor omnia depressit.

151. *Et pugnare.*] Ad excusationem suam hæc subdit. *Pugnare.*] Resistere. *Pugnare.*] Repugnare, sic in Metamorph. l. 7. fab. I.

Et luctata diu, postquam ratione furorem
Vincere non potuit: frustra Medea repugnas,
Nescio quis Deus obstat, ait.

Certa fui: certi si quid haberet Amor.
Victa precor, genibusque tuis regalia tendo
Brachia. quid deceat, non videt ullus amans.
Depuduit, profugusque pudor sua signa relinquit.
Da veniam fassæ, duraque corda doma.
Quo mihi, quod genitor, qui possidet æquora, Minos?
Quod veniant proavi fulmina torta manu? proava nonnulli Cod. teste Burm.
Quod sit avus, radiis frontem vallatus acutis,
Purpureo tepidum qui movet axe diem?
Nobilitas sub Amore jacet. miserere priorum:

Et,

152. *Si quid certi.*] Correctio: quia amor levis est, & inconstans.

153. *Victa*] Scilicet ab amore.

154. *Quid deceat.*] Quid sibi sit honestum, quia multa facit contra dignitatem suam.

155. *Depuduit, profugusque pudor sua signa reliquit.*] Scribe vel invitis libris, *profugusque rubor.* quod omnino concinnius. *relinquit* præterea Puteaneus & alii ex melioribus. *Depudere* etiam in Amoribus dixit lib. III. El. X.

Et quæ depuduit ferre, tulisse pudet.

ut quidem illic optime Jureti excerpt a Suetonius, *depudere didicerat.* Heinsius. *Depuduit.*] Id est, pudorem abjeci. *Profugus.*] Qui à me discessit. *Sua signa.*] Honestatem. Translatio sumpta à militibus, qui fugientes relinquunt signa, sic & ego ruborem. *Depuduit.*] Ἐῤῥέτω αἰδὼς, ἐῤῥέτω ἀγλαΐη· Medea. in Argon. 3. Hinc recte à Plaut. Trin. 2. 2. *Tu si animum vicisti, potius quam animus te, est quod gaudeas.*

156. *Fassæ.*] Id est, mihi, quæ confessa sum tibi amorem meum. *Doma.*] Flecte. *Hub.*

157. *Quod mihi sit genitor, qui possidet æquora Minos.*] Sic Puteaneus, & alii nonnulli; sed legendum,

Quo mihi, si genitor.

ut in illo Juvenalis Sat. VIII.

——— *quo, si nocturnus adulter*
Tempora Santonico velas adoperta cucullo?

Propertius lib. IV. El. III.

Nam mihi quo, Pœnis si purpura fulgeat ostris.
Crystallusque tuas ornet aquosa manus?

vel etiam,

Quo mihi, quod genitor. ——

idque verum esse sequentia liquido evincunt. Nam quinque libri,

Quid mihi quod.

Plura congessimus ad Epistolam II. *Heinsius. Quo mihi.*] Quasi dicat quid prodest nunc mihi nobilitas? quid mei majores? nam nobilitas ab amore vincitur, & ei cedit. *Qui possidet æquora.*] Id est, qui dominatur Cretæ, & multis insulis, quæ in mari sunt.

158. *Proavi.*] Jovem significat: cui assignantur fulmina: ab eo erat prima Phædræ origo. *Ant. Torta.*] Id est, acta. à torquere pro jacere.

159. *Quod sit.*] Subaudi, quid prodest, quod sit avus, scilicet Phœbus. *Vallatus.*] Circundatus. *Vallatus.*] Quasi vallis armatus: qui etiam pectines dicuntur. & —— *Lucida tela diei.* Lucret. Vide & Ovid. Amor. lib. I. eleg. XIV. Quod & alii sunt imitati. *Et galea annosi vallatur dentibus apri.* Silius lib. 4. & Senec. Herc. Fur. —— *Sæva Tisiphone caput* —— *Serpentibus vallata.* Et in Her. in Oeta. v. 1193. Quod resipit illud Lucret. 5. —— *Hydra venenatis vallata colubris.*

160. *Axe.*] Id est, curru. *Purpureo.*] Aut pulchro, aut rubicundo: quia sol mane rubet. *Huber.*

161. *Nobilitas sub amore jacet.*] Amore

Et, mihi si non vis parcere, parce meis.
Est mihi dotalis tellus Jovis insula Crete.
Serviat Hippolyto regia tota meo.
Flecte feros animos. potuit corrumpere taurum
Mater. eris tauro sævior ipse truci?
Per Venerem parcas oro, quæ plurima mecum est:
Sic nunquam, quæ te spernere possit, ames.
Sic tibi secretis agilis Dea saltibus adsit,
Silvaque perdendas præbeat alta feras.
Sic faveant Satyri, montanaque numina Panes:
Et cadat adversa cuspide fossus aper.
Sic tibi dent Nymphæ (quamvis odisse puellas
Diceris) arentem quæ levet unda sitim.
Addimus his lacrymas precibus quoque: verba precantis
Perlegis, & lacrymas finge videre meas.

nescio an hoc Distichon sit Ovidii. Crete enim minime dotalis erat tellus Phaedrae. praeterea quid sibi vult regia? an regia tota est Creta? quo exemplo? Neque tota haec oratio recte cum superiori & subsequenti cohaerere videtur. Ideoque recte suspicatur Burmannus ad v. 165. hoc aeque ut subsequens Distichon esse intrusum.

re victa, generositatis meæ rationem habere non potui. *Miserere priorum.*] Meorum majorum decus respicias, ne turpi amoris exitu violetur. *Ant.*

163. *Est mihi.*] Post reliqua, quibus conata est persuadere Hippolyto amorem sui, subdit etiam spem dotis. *Crete.*] Est insula, ubi Juppiter dicitur esse nutritus. Virg. *Creta Iovis magni medio jacet insula Ponto.*

195. *Potuit.*] Argumentum à majori ad minus. *Mater.*] Scilicet mea Pasiphaë. *Corrumpere.*] In coitum suum impellere. *Truci.*] Fero.

167. *Est plurima mecum.*] Id est, tota est mecum. vel plurima pro plurimum.

168. *Sic.*] Adjurantis particula. *Ames.*] Quæ nunquam possit fallere. id est, sic amor tuus sit certus, & potiatur votis suis, ut ea mulier quam amabis, nunquam fallat te.

169. *Dea.*] Diana. *Agilis.*] Velox, qualem oportet esse venatricem. *Adsit.*] Præsens sit & faveat.

170. *Perdendas.*] Interficiendas.

172. *Sic cadat adversa.*] *Et cadat* libri omnes. Habes eundem versum Remedio Amoris. *Heinsius. Fossus.*] Percussus. *Cuspide.*] Id est, hasta, scilicet tua. *Adversa.*] Opposita.

173. *Sic tibi.*] Adjurat Hippolytum per ea quæ scit optari à venatore. *Dent Nymphæ, &c.*] Ordo. *Nymphæ.*] Scilicet quæ præsunt undis, & fontibus.

176. *Perlegis &*] *Perlege &* tres libri. Lincolniensis, *Perlege, sed.* bene, nisi fallor. Certe illud *Perlegis* subnatum videtur ex primo verbo sequentis epistolæ. *Heinsius. Finge.*] Puta, id est, existima ita videre me flentem, sicut legis verba mea. *Hub.*

EPISTOLA V.

ARGUMENTUM.

Cum Hecuba, Cissei filia, & Priami uxor, gravida esset, ardentem se parere facem, qua omnis inflammaretur Troja, somniavit. Territus itaque Priamus oraculum consuluit: à quo cum responsum accepisset, filium ipsi fore, qui Patriæ exitium afferret, partum, quam primum ederetur, interfici jussit. Hecuba vero, cum puerum, qui postea Paris dictus est, peperisset, materna pietate mota, pastoribus regiis eundem clam alendum mandavit. Qui, cum jam convaluisset, Oenonem Nympham adamavit, eamque, ut nonnullis placet, uxorem duxit. Sed cum Iuno, Pallas, & Venus de pulchritudine contenderent, propter aureum pomum, in quo scriptum legebatur, Detur pulchriori, *à Iove ad Pariden arbitrum remissæ sunt: qui, cum Iuno regnum, Pallas sapientiam, Venus mulierum pulcherrimam obtulisset, pro Venere sententiam tulit. Postea à Patre cognitus Paris, & receptus, Sparten navigavit, Helenamque, Menelai uxorem raptam abduxit Trojam. Quo intellecto, Oenone conqueritur hac epistola de ejus perfidia, Helenamque Græcis reddat, suadet.*

OENONE PARIDI.

PErlegis? an conjux prohibet nova? perlege: non est
Ista Mycenæa littera facta manu.
Pegasis Oenone, Phrygiis celeberrima sylvis,
Læsa queror de te, si sinis ipse, meo.
Quis Deus opposuit nostris sua numina votis?
Ne tua permaneam, quod mihi crimen obest?
Leniter, ex merito quicquid patiare, ferendum est:

Quæ

EXcerpta Puteani & nonnulli ex nostris sequens distichon OEnones Epistolæ præfigunt, quod ab aliis rectius abest,

Nympha suo Paridi (quamvis meus esse recuses)
Mittit ab Idæis verba legenda jugis.

Heinsius.

Perlegis.] *An conjux prohibet nova?* Non sine invidia novam conjugem dixit, Helenam significans.

2. *Manu Mycenææ.*] Agamemnonis, aut Menelai, qui tibi hostes sunt. Mycenæ Peloponnesi urbs, Menelai & Agamemnonis patria.

3. *Pegasis Oenone.*] Se nympham significat: fuit Xanthi fluminis filia, Pegasides enim Naïades dicunt, & fontium Nymphas, & Musas ipsas, quoniam fontium sunt cultrices, ἀπὸ τῆς πηγῆς, quod fontem significat. *In sylvis Phrygiis.*] In Idæ Phrygiæ montis sylvis. *Ant.* *Pegasis.*] Amnis Cebrenis F. ideoque una ex Naiadibus, quæ ἀπὸ τῶν πηγῶν *Pegasides* dictæ.

4. *Læsa.*] Quæ accepi injuriam à te. *Meo,*] Qui es meus conjunx.

6. *Quod mihi crimen obest.*] Cum nihil commiserim, nescio quid mihi obsit, cur in tuo non perstem conjugio. *Ant.*

8. *Quæ*

Quæ venit indignæ pœna, dolenda venit.
Nondum tantus eras, cum, te contenta marito,
Edita de magno flumine Nympha fui.
Qui nunc Priamides, (adſit reverentia vero)
Servus eras. ſervo nubere Nympha tuli.
Sæpe greges inter requievimus arbore tecti;
Miſtaque cum foliis præbuit herba torum.
Sæpe ſuper ſtramen fœnoque jacentibus alto
Defenſa eſt humili cana pruina caſa.
Quis tibi monſtrabat ſaltus venatibus aptos;
Et tegeret catulos qua fera rupe ſuos?
Retia ſæpe comes maculis diſtincta tetendi;
Sæpe citos egi per juga longa canes.

indigno Crist. observ. vt. 7. 11. p. 412.

Inci-

8. *Quæ venit indignæ.*] *Indigno* Puteaneus cum Jureti excerptis, quæ vir Cl. Philibertus de la Mare Senator Divionenſis, qua eſt humanitate, mecum communicavit. *indigna* meus chartaceus. At Caroli Strozzæ liber, *indignæ.* probe. diximus ſuperiori epiſtola. *Heinſius. Dolenda.*] Id eſt, cum dolore ferenda.

9. *Tantus.*] Tanti nominis, & potentiæ. nam paſtoris regii ſervus, non regis filius putabaris. *Ant.*

10. *Nympha.*] Scilicet ego. *De magno flumine.*] Alii dicunt fuiſſe filiam Xanthi, alii Cebrenis fluvii: quia quidam poëtæ Græci eam Cebrenida appellant.

11. *Qui nunc Priamides.*] Id eſt, qui nunc diceris filius Priami. *Reverentia abſit vero.*] Id eſt, reſpectus non habeatur, veritati dicendæ. vel ignoſcas ſi vera narro. *Abſit reverentia vero.*] Alii *adſit.* atque ita quinque ex noſtris. quomodo apud Horatium, *liceat concedere veris.* Heinſius.

16. *Depreſſa eſt humili cana pruina caſa.*] Libri veteres multi *Deprenſa.* Unde *Defenſa* ſcribendum Parrhaſius ad Claudianum contendit. nec dubita quin vere. Remedio Amoris,

Proximus à tectis ignis defenditur ægre.

Horatius Sat. III. lib. I.

---- *Toga, quæ defendere frigus*

Quamvis craſſa queat. ——

Seneca de Providentia cap. IV. ubi de Germanis agit, *Imbrem culmo aut fronde defendunt.* Cicero Catone Majore, *nimios ſolis defendit ardores.* Sic & Quadrigarius apud Gellium, Arnobius, Tertullianus, Vegetius, alii locuti. Hinc & *Vim vi defendere* apud Juriſconſultos. Pluribus de hac locutione egi ad Claudianum III. Conſ. Stilich. *Heinſius. Caſa humili.*] Paſtorea, quam lingua Punica magalia dicimus.

17. *Quis tibi monſtrabat ſaltus.*] Exprobrat beneficia. *Tibi.*] Qui eras imperitus locorum.

18. *Qua rupe.*] In qua parte montis eſſent ferarum luſtra. *Ant.*

19. *Comes.*] Scilicet tua, id eſt, quæ tecum veniebam. *Diſtincta maculis.*] Id eſt nodis. *Maculis.*] Sic maculæ in arboribus & lignis. Vide Clariſſ. V.D. Gron. Obſerv. lib. 3. c. XI.

20. *Egi.*] Impuli, inſtigavi. *Per Iuga.*] Per montes. *Hub. Per juga ſumma.*] *Iuga longa.* Puteaneus & Jureti Excerpta cum aliis multis. Quomodo Propertius,

Sectatur patrios per juga longa canes.

& Virgil.

—— *Iuga longa petebat*

Solorum nemorum. ——

ſic

Incisæ servant à te mea nomina fagi:
Et legor Oenone falce notata tua.
Et quantum trunci, tantum mea nomina crescunt:
Crescite, & in titulos surgite recta meos.
Populus est (memini) fluviali consita ripa,
Est in qua nostri littera scripta memor.
Popule, vive precor, quæ consita margine ripæ,
Hoc in rugoso cortice carmen habes:
Cum Paris Oenone poterit spirare relicta,
Ad fontem Xanthi versa recurret aqua.
Xanthe, retro propera; versæque recurrite lymphæ.
Sustinet Oenonen deseruisse Paris.
Illa dies fatum miseræ mihi dixit: ab illa

Pessima

hos versus existimaverim esse spurios quod fluviali consita ripa potius recurrit consita margine ripae tum littera scripta nostri memor non placet. praeterea Burm. adnotat multos codices sequens distichon praeponere huic, et non dubitem, quin hi versus a glossatore ad imitationem sequentium fuit scripta

sic *longa Ida* Ep. Parid.
Innumerasque mihi longa dat Ida trabes.
Noster tamen superiori Epistola,
Hortari celeres per juga summa canes.
Seneca Hippolyto,
Summaque montis juga Cecropii. Heins.

21. *Mea nomina.*] A te, quæ tu scripsisti. *Ant.*

24. *Crescite.*] Apostropha ad arbores ipsas. *Crescite.*] —— *Tenerisque meos incidere amores Arboribus : crescent illæ, crescetis amores.* Virgil. Ecl. x. *In titulos surgite rite meos.*] Puteaneus & alii plurimi, *surgite recta.* Scriverianus *adulta.* Sarravianus *lecta.* Gronovianus, *scripta.* Palatinus *tecta.* Forsan, *surgite secta.* Heinsius.

desunt haec in Burmanni Ed.

25. *Populus.*] Arbor, quæ aquis gaudet. Virgil. *Populus in fluviis, abies in montibus altis.*

26. *Memor nostri.*] Quæ mei memoriam servat, propter scripturam tuam.

27. *Consita.*] Posita. *Margine.*] Extremitate, seu in ripa Xanthi.

28. *Rugoso.*] Aspero sive contracto, & pleno rugis: quales solent esse cortices arborum.

29. *Cum Paris.*] Hoc est, carmen, quod sui perpetui amoris in Oenonem Paris scripserat: cujus sensus erat: Tunc aquam fluvii Xanthi reversuram ad fontem suum, si Paris posset vivere Oenone à se derelicta. *Spirare.*] Vivere.

31. *Versaque recurrite lymphæ.*] *Nymphæ* Puteaneus & septem alii. lib. IV. Met.
Videt hic stagnum lucentis ad imum
Usque solum Nymphæ.
ita scripti nonnulli: Statius Villa Surrentini,
—— *Occurrit dulcis amaro*
Nympha mari.
& Theb. v.
—— *Trepidæque latent in pulvere Nymphæ.*
Rutilius Itinerario,
Elicitas simili credamus virgine Nymphas.
ubi *lymphas* perperam reponunt. Propert. *lib.* III. ex veteri codice,
Et cadit in patruos Nympha Aniena sinus. Heinsius.

32. *Sustinet.*] Patitur, & potest.

33. *Illa dies fatum miseræ mihi duxit.*] *Dixit* Puteaneus, Argentinensis, & quatuor alii. bene, apto ad hanc rem verbo. hinc *fatidici vates.* & *dictio* pro oraculo Apollinis apud Accium & Pacuvium, & Plautum Menæchmis, *dictum Apollinis.* noster Ep. Paridis.
Quo ruis? exclamat. referes incendia tecum.

Quanta

Peſſima mutati cœpit amoris hyems:
Qua Venus & Juno, ſumptiſque decentior armis
Venit in arbitrium nuda Minerva tuum.
Attoniti micuere ſinus, gelidusque cucurrit,
Ut mihi narraſti, dura per oſſa tremor.
Conſului (neque enim modice terrebar) anuſque,
Longævoſque ſenes: conſtitit eſſe nefas.
Cæſa abies, ſectæque trabes, &, claſſe parata,
Cærula ceratas accipit unda rates.
Fleſti diſcedens: hoc ſaltem parce negare.
Præterito magis eſt iſte pudendus amor.
Et fleſti, & noſtros vidiſti flentis ocellos.

Miſ-

Quanta per has neſcis flamma petatur aquas.

Vera fuit vates: dictos invenimus ignes. hoc eſt, *prædictos*. Faſt. I. de Carmenta vate,

Talibus ut dictis noſtros deſcendit in annos.

Plura de his ad librum primum Claudiani in Eutropium memini notaſſe. v. 160. *Heinſius. Illa dies fatum miseræ mihi dixit &c.*] Narrat originem ſuorum malorum, quæ incepit, quando tres deæ commiſerunt ſe judicio Paridis. *Hub.*

34. *Hyems amoris.*] A nautis tranſlatio. eſſe enim in amore hyemem, & tranquillitatem dicimus, cum diſſidium, aut pacem ſignificamus. *Ant. Hyems amoris.*] Sic alibi: *Mare meum hybernat.* & Tac. *eventus hyberni.*

35. *Decentior armis ſumptis.*] Id eſt, honeſtior armis ſumptis, quam depoſitis veſtibus. *Armis.*]

Ἡ δὲ χιτῶν' ἐνδῦσα Διὸς νεφεληγερέταο,

Τεύχεσιν ἐς πόλεμον θωρήσσετο. &c. ubi vide πανοπλίαν Pallados. Hom. ε. verſ. 736. & ſeqq.

36. *Venit in arbitrium.*] In judicium tuum de pomo: de quo diximus in Argumento primæ epiſtolæ. *Hub.*

37. *Sinus micuere attoniti.*] Cor mihi exercet artem ludricam, dicit Plautus, cum illius trepidationem exprimit. *Micuere ſinus.*] —*Exultantiaque haurit Corda pavor pulſans.* Virgil. 5. Æneid.

38. *Ut narraſti.*] Tres Deas ad judicium tuum veniſſe: & promiſſam tibi Helenam.

40. *Conſtitit eſſe nefas.*] Retulerunt mihi, aliquid mali portendi.

41. *Cæſa abies.*] Narrat ſimpliciter rem ut geſta eſt. Abies arbor procera, in altis montibus, navigiorum materia, ut ſcribit Plinius. *Claſſe parata.*] Quam Ferechius fabricavit, ut ſuo loco dicemus.

42. *Ceratas.*] Cera vel pice illitas & occluſas. *Ant. Ceratas.*] *Non ſatis una tenet ceratas ancora puppes.* Ovid. de Remed. v. 51. *Natat uncta carina.* Virg.

43. *Parce.*] Noli negare hoc, te fleviſſe, cum à me diſcederes.

44. *Præterito magis eſt iſte pudendus amor.*] *Pigendus* in Puteaneo: quomodo Epiſtola Didus,

Adde fidem: nullâ parte pigendus erit.

Auſonius de Conſulatu ſuo,

Emendatiſſimi viri eſt, pigenda non facere. Heinſius.

Iſte amor.] Helenæ. *Eſt magis pudendus præterito.*] Id eſt, turpior tibi, quam meus.

45. *Et noſtros vidiſti flentis ocellos.*]

Nau-

Miſcuimus lacrymas mœſtus uterque ſuas.
Non ſic appoſitis vincitur vitibus ulmus,
Ut tua ſunt collo brachia nexa meo.
Ah quoties, cum te vento quererere teneri,
Riſerunt comites! ille ſecundus erat.
Oſcula dimiſſæ quoties repetita dediſti!
Quam vix ſuſtinuit dicere lingua, Vale!
Aura levis rigido pendentia lintea malo

Suſ-

Naugerius *madidos* malit, quod eſt in nonnullis ſcriptis, ſed fruſtra. Amor. lib. I. El. VIII.

Sic tua defuncta molliter oſſa cubent.

& lib. III. El. II.

An magis hic animi meus eſt, non aëris æſtus?

Triſt. lib. IV. El. III.

Vultibus illa tuis, tanquam præſentis, inhæret.

ut legunt veteres libri. Epiſtola Canaces,

Sic mea vibrari pallentis membra videres.

ita nempe reponendum cenſeo. Epiſtola Acontii.

Inque meo cupidi rapta ferere ſinu.

Quomodo & illum verſum ex veſtigiis optimi codicis emendandum cenſeo. Triſt. II.

At memini vitamque meam moreſque probabas,
Illo quem dederas, prætereuntis equo.

quod male mutant libri veteres, Seneca Hippolyto,

——quis meas miſeræ Deus,
Aut quis juvare Dædalus flammas queat.

Auſonius Epiſt. XXIII.

——non iſta duorum
Culpa, ſed unius tantum tua.

Virgilius Ciri,

Quod te per Divûm crebros obteſtor amores,
Perque tuum memoris hauſtum mihi pectus alumnæ.

Qui locus à viro Maximo ſollicitari non debuit. Horatius, lib. I. Sat. IV.

——cum mea nemo
Scripta legat vulgo recitare timentis.——

Cicero Philip. II. *Tuum hominis ſimplicis pectus vidimus.* Adeatur Scaliger lib. II. Auſonianarum Lect. cap. XII. *Heinſ.*

47. *Ulmus.*] Arbor vitibus apta, præſertim in Italia. Virg. *Ulmiſque adjungere vites. Vitibus appoſitis.*] Id eſt, adhærentibus, tanquam maritis ſuis.

48. *Ut tua ſunt collo brachia vincta meo.*] *Nexa* veteres libri omnes uno Baſilienſi excepto. quod probum eſt. Statius Sylv. V.

At nunc heu aliquis longa ſub nocte puellæ
Brachia nexa tenens ultro te, ſomne, repellit.

Theb. IV.

——certant innectere collo.
Brachia.

Claudianus,

Mutuaque alternis innectite colla lacertis.

Noſter ipſe Epiſtola Phyllidis,

Colla quoque infidis quæ ſe nectenda lacertis
Præbuerunt.

Fruſtra igitur Cioſanus eſt, qui *brachia vincta* hoc loco tuetur. *Heinſius.*

49. *Ah quoties.*] Dicit tantum fuiſſe ante Paridis erga ſe amorem, ut cum eſſet diſceſſurus, quereretur ventum eſſe adverſum, cum tamen revera eſſet ſecundus: ſed pigebat eum diſcedere. *Teneri.*] Impediri.

50. *Riſerunt.*] Quoniam non vento tenebaris, ſed amore noſtro.

52. *Quam vix.*] Id eſt, quam difficile, abiens ſcil. præ dolore me vix ſalutare potuiſti.

53. *Aura.*] Exponit diſceſſum Paridis. *Malo.*] Arbore navis.

54. *Su-*

Suscitat; & remis eruta canet aqua.
Prosequor infelix oculis abeuntia vela,
Qua licet; & lacrymis humet arena meis.
Utque celer venias virides Nereïdas oro.
Scilicet ut venias in mea damna celer.
Votis ergo meis alii rediture redisti?
Hei mihi, pro dira pellice blanda fui!
Aspicit immensum moles nativa profundum;
Mons fuit: æquoreis illa resistit aquis.
Hinc ego vela tuæ cognovi prima carinæ:
Et mihi per fluctus impetus ire fuit.
Dum moror, in summa fulsit mihi purpura prora.
Pertimui: cultus non erat ille tuus.
Fit propior, terrasque cita ratis attigit aura:
Fœmineas vidi corde tremente genas.
Non satis id fuerat: quid enim furiosa morabar?
Hærebat gremio turpis amica tuo.

Tunc

54. *Suscitat.*] Movet. *Eruta aqua remis.*]
Adductis spumant freta versa lacertis.
Infindunt pariter sulcos, totumque dehiscit.
Convolsum remis rostrisque tridentibus æquor. Virg. 5. Æn.
Canet.] Spumescit. *Hub.*

56. *Qua licet.*] Id est, quatenus licet, id est, quantum possum.

57. *Nereidas Nymphas.*] Nerei filias.

58. *Scilicet.*] Est quasi irrisio sui ipsius, quæ in damnum suum reditum Paridis optaverat.

59. *Rediture.*] Qui eras rediturus. *Alii.*] Ad utilitatem alterius, scilicet Helenæ.

60. *Hei mihi pro dirâ pellice blanda fui!*] Puteaneus & alii nonnulli ex melioribus. *Et mihi.* Gronovianus, *Et tibi.* Puto Ovidium scripsisse,
Et dîs pro dirâ pellice blanda fui.
ut noster alibi,
Et pro delictis hostia blanda fuit. Heins.
Hei mihi.] Dolet, quod precata sit ad utilitatem alterius. *Blanda.*] Supplex. *Pro dira pellice.*] Id est, in utilitatem pellicis, quæ mihi nocet. *Pellice.*] Id est, Helena.

61. *Aspicit.*] Describit locum, unde primum vidit Paridem revertentem è Græcia cum Helena. *Moles.*] Altitudo, magnitudo. *Nativa.*] Non arte facta.

62. *Resistit.*] Restat immotus. *Resistit.*] —— *Stat Marpesia cautes.* Sustinet, repellit undarum impetum.

63. *Hinc ego prima tua prospexi vela carina.*] *Vela tua cognovi prima* scripti omnes. *Heinsius. Hinc.*] Ex Sygæo.

64. *Ire per fluctus.*] Ut citius te complecterer. *Ant.*

65. *Purpura.*] Helena purpurata, cum veste purpurea, qui habitus erat muliebris.

66. *Tuus cultus.*] Id est, quem tu soleres gestare, aut qui tibi conveniret.

69. *Non satis id fuerat.*] Rapuisse fœminas. *Ant.*

70. *Amica turpis.*] Per adulterium & rapinam parta.

71. *Planxi*]

observ. misc. vol. IV. T. 2. p. 412.

Tunc vero rupique ſinus, & pectora planxi,
   Et ſecui madidas ungue rigente genas:
Implevique ſacram querulis ululatibus Iden.
   Illinc has lacrymas in mea ſaxa tuli.
Sic Helene doleat, deſertaque conjuge ploret;
   Quæque prior nobis intulit, ipſa ferat.
Nunc tibi conveniunt, quæ te per aperta ſequantur
   Æquora, legitimos deſtituantque viros. toros conjectura intulit Burm.
At cum pauper eras, armentaque paſtor agebas,
   Nulla, niſi Oenone, pauperis uxor erat.

Non

71. *Planxi.*] Percuſſi. *Hub. Rupi ſinus.*] Veſtes laceravi. *Ant.*

72. *Ungue rigente.*] Id eſt, unguibus duris. *Hub.*

73. *Sacram Iden.*] Vel propter Cybeles ceremonias, & ſacra, quæ in Ida celebrabantur: vel quoniam montes & ſylvæ ſua habeant numina. *Querulis ululatibus Idam.*] *Iden* meliores. quomodo ſæpe alibi noſter. & ſequenti verſu *Illinc* pro *Illic* iidem recte. *Heinſius.*

74. *Has lachrymas.*] Has imprecationes cum lachrymis. *In mea ſaxa.*] Quæ conſcia erant noſtri amoris. *Ant.*

75. *Sic Helene.*] Imprecatur nunc Oenone ſimilem infœlicitatem Helenæ.

76. *Ipſa ferat.*] Id eſt, patiatur. Ea quæ intulit nobis, id eſt, ſimilem injuriam, quam nobis intulit. *Nunc tibi.*] Conatur inducere in odium Helenam Paridi, commemorans ejus impudicitiam. *Conveniunt.*] Invidioſe, & ad contumeliam uſa eſt plurali pro ſingulari.

77. *Nunc te cum veniunt.*] *Nunc tibi conveniunt* Puteani & Jureti codex, aliique nonnulli ex præcipuis. recte. qui loquendi modus noſtro eſt uſitatus. Amor. III. El. VIII.

Læva manus, cui nunc ſerum male convenit aurum.

Epiſtola Sapphus,

Grata lyram poſuit tibi, Phœbe, poëtria Sappho.
Convenit illa mihi, convenit illa tibi.

In Ponticis.

Tu quoque conveniens ingenti nupta marito.

Remed. Amor.

Hæſerat in quadā nuper mea cura puella:
Conveniens animo non erat illa meo.

& mox,

Exitus ingeniis convenit iſte feris.

Faſt. III.

Conveniunt partes hæ tibi, comis anus.

atque ita paſſim. cæterum *ſequantur* etiam & *deſtituant* libri potiores agnoſcunt, non *ſequuntur* & *deſtituunt* cum vulgatis. *Heinſ. Aperta æquora.*] Patentia, libera. Sic Cæſar. 3. *de Bell. Gal. longè aliam*, inquit, *eſſe navigationem in concluſo mari, atque in apertiſſimo atque vaſtiſſimo Oceano.* Sic & de cœlo aperto. Ovid. —*immenſi copia cœli.* & de campo. Stat. XI. —*non acer aperto*— *Deſudat ſonipes campo.* Et lib. 13. —*vaſto patuerunt æquore campi.* Livius utrumque conjungit, 3.7. *Velut maris vaſti, ſic immenſa panditur planicies, ut ſubjectos campos terminare oculis haud facile queas.* Thucyd. l. 2. ἐς φανερὰν ὁδόν. Et Homer. Odyſſ. ε. v. 476. ἐν περιφαινομένῳ. *Turus ab arboribus ſpectabilis undique campus.* Metam. 3. 8.

78. *Legitimos viros.*] Id eſt, juſto matrimonio ſibi junctos, quos non relinqunt, niſi impudiciſſimæ mulieres.

79. *At cum.*] Quaſi dicat, non ſequuntur te, ſed fortunam tuam: quia Priami filius diceris: ego autem ſecuta ſum te, quæ in paupertate tua tibi nupſi, & te

Non ego miror opes, nec me tua regia tangit,
Nec de tot Priami dicar ut una nurus.
Non tamen ut Priamus Nymphæ ſocer eſſe recuſet;
Aut Hecubæ fuerim diſſimulanda nurus.
Dignaque ſum, & cupio fieri matrona potentis.
Sunt mihi, quas poſſint ſceptra decere, manus.
Nec me, faginea quod tecum fronde jacebam,
Deſpice: purpureo ſum magis apta toro.
Denique, tutus amor meus eſt tibi. nulla parantur
Bella, nec ultrices advehit unda rates.
Tyndaris infeſtis fugitiva repoſcitur armis.

Hac

& te amavi. *Agebas.*] Ducebas: & bene. nam proprie dicuntur agi pecora. *Virg.*

En ipſe capellas protinus æger ago. Hub.

81. *Tangit.*] Movet. *Hub. Non ego miror opes.*] Non me fortuna aut divitiæ impellunt, ſed amor, & vetus conjugium. *Ant.*

82. *De tot.*] Scilicet nuribus: erant enim plurimæ. *Virg.* 1. *Æneid.*

Vidi Hecubam, centumque nurus.

Idem,

Quinquaginta illi thalami, ſpes tanta nepotum.

83. *Non tamen ut Priamus.*] Perperam quidam reſcribunt, *aut Priamus.* Propert.

Non tamen ut vaſtos auſim tentare leones.

Noſter Art. Am. 111.

Non tamen ut poſitas menſa deprendat amator
Pyxidas.

ita ſcribendum videtur ex optimo libro, in quo *& poſitas.* vulgo, *expoſitos.* Heinſ.

84. *Diſſimulanda.*] Tacenda, & occultanda: id eſt, non Hecubam debebat pudere, dicere me eſſe nurum ſuam. *Hubert.*

85. *Dignaque ſum & cupio.*] Tò *&* abeſt à libris pleriſque. Codex Patavinus præterea, *potenti.* Sequenti verſu, *quas poſſint*, non *poſſunt* meliores. ſic Briſeïs,

Eſt mihi, quæ lanas molliat, apta manus.

Nonnulli etiam *quæ poſſint.* ut Faſt. 11.

—capit ille coronam,
Quæ poſſit crines, Phœbe, decere tuos.

Heinſ. *Digna ſum.*] Tuo conjugio: ſum enim Nympha. *Matrona.*] Ea eſt, quæ ex legitimo matrimonio viri peperit. *Ant. Matrona.*] Sic Plaut. Moſtell. 1. 3.

Matronæ, non meretricum eſt, uni inſervire amanti.

Matronalis habitus. Juſtin. 7. 3.

86. *Decere.*] Id eſt, non ſum ignobilis, & ſunt mihi aptæ manus ad ferendum ſceptrum, licet in ſylvis habitaverim. & ideo dicit, *Nec me, &c.*

87. *Faginea fronde.*] Aut ſub arbore fagi, aut quia ex frondibus arborum fiebant plerumque tori, & præcipue ab iis qui habitabant ſylvas. *Fronde jacebam.*] *Cubabam* Lovanienſis. *Heinſius.*

88. *Purpureo toro.*] Id eſt, regio, & purpura ornato: quales ſunt tori potentum virorum. *Hub.*

89. *Denique tutus amor meus eſt tibi.*] Sic diſtinguit Puteaneus, & alii quidam. Puto ſcribendum,

Denique tutus amor meus eſt. mihi nulla parantur
Bella, nec ultrices advehet unda rates.

Heinſius. *Nulla parantur bella.*] Qualia imminent ex Helenæ rapina. *Ant.*

91. *Repoſcitur.*] A marito, & tota Græcia. *Hub. Tyndaris.*] Helena, Tyndari filia ex Læda. *Ant.*

Hac venit in thalamos dote ſuperba tuos.
Quæ ſi ſit Danaïs reddenda, vel Hectora fratrem,
Vel cum Deïphobo Polydamanta roga.
Quid gravis Antenor, Priamus quid ſuadeat ipſe,
Conſule; quîs ætas longa magiſtra fuit.
Turpe rudimentum, patriæ præponere raptam.
Cauſa pudenda tua eſt; juſta vir arma movet.
Nec tibi, ſi ſapias, fidam promitte Lacænam,
Quæ ſit in amplexus tam cito verſa tuos.
Ut minor Atrides temerati fœdera lecti
Clamat, & externo læſus amore dolet;
Tu quoque clamabis. Nulla reparabilis arte
Læſa pudicitia eſt: deperit illa ſemel.
Ardet amore tui: ſic & Menelaon amavit.
Nunc jacet in viduo credulus ille toro.
Felix Andromache, certo bene nupta marito!

Uxor

92. *Hac dote.*] Quaſi dicat, pro dote affert tibi bellum.

94. *Polydamanta.*] *Pulydamanta* ſcribendum monui ad lib. XII. Met. 547. *Heinſius. Polydamas.*] Vir Trojanus fuit ex primoribus.

95. *Priamus quid ſuadeat ipſe.*] *Cenſeat* Lovanienſis. Sic. Ep. Helenæ vetus codex,

Quid Priamus de me, Priami quid cenſeat uxor.

Heinſ.

97. *Turpe rudimentum.*] Rudimenta, omnium diſciplinarum dicimus initia. *Patriæ præponere raptam.*] Si ſaluti totius patriæ præponas fœminam, & eam, quam rapina tibi comparaſti.

98. *Cauſa pudenda.*] Propter *inconceſſos hymenæos.*

Qua tempeſtate Paris Helenam innuptis ſibi junxit nuptiis.

Γάμος ἄγαμος.

Vir.] Menelaus. *Iuſta arma.*] Quoniam pro rapta conjuge bellum movet. *Ant.*

99. *Nec tibi, ſi cupias.*] *Si ſapias* præſtantiores libri. ut Epiſtola Acontii,

Hunc tu, ſi ſapias, limen adire vetes.

Remed.

Hanc mihi, ſi ſapiat, per ſe concedat Achilles.

Lege *ſapies.* & vide quæ noto Met. XIV. 675. in Puteaneo hic rurſus duplicis paginæ eſt hiatus. *Heinſius.*

100. *Sit verſa.*] Id eſt, averſa, ſcil. ab amore Menelai. *In tuos amplexus.*] In tuum amorem.

101. *Temerati.*] Adulterio vitiati, & læſi. *Externo.*] Peregrino, ſcil. tuo. *Hub.* *Ut minor Atrides.*] Exemplo perfidiam Helenæ demonſtrat. *Atrides minor.*] Menelaum ſignificat.

103. *Tu quoque clamabis.*] Perperam ſequentia diſtinguuntur in vulgatis libris, ac ſi clamantis Menelai verba ſint. quod poëta minime voluit. *Heinſ. Clamabis.*] Cum te deceperit.

104. *Deperit illa ſemel.*] Pudicitia, cum corrupta eſt, reparari non poteſt.

106. *Credulus.*] Qui pudicam Helenam fore credidit. *Ant.*

107. *Certo marito.*] Id eſt, fido, & ſtabili.

108. *Ad*

Uxor ad exemplum fratris habenda fui.
Tu levior foliis, tunc cum, sine pondere succi,
Mobilibus ventis arida facta cadunt.
Et minus est in te, quam summa pondus arista,
Quæ levis assiduis solibus usta riget.
Hoc tua (nam recolo) quondam germana canebat,
Sic mihi diffusis vaticinata comis?

Quid

108. *Ad exemplum fratris.*] Quia sicut ille diligit Andromachen, ita me diligere debueras.

109. *Tunc.*] Quasi dicat, non omnibus foliis, sed aridis, quæ solent esse leviora.

110. *Arida facta cadunt.*] *Volant* meliores, ut apud Virgilium,

—— *foliis ne carmina manda,*
Ne turbata volent rapidis perjuria ventis.

& in Georgicis,

Sæpe levis palea & frondes volitare caducas.

Idem tamen alibi,

Lapsa cadunt folia.

Noster Art. Am. III.

Ut Borea frondes excutiente cadunt.

hinc & *folia caduca, & caducæ frondes.* Am. II. El. XVI.

Verba puellarum foliis leviora caducis.

Heinsius.

112. *Assiduis solibus.*] Id est, continuis caloribus.

113. *Hoc tua nam recolo.*] *Refero* libri nonnulli, eodem sensu. sic Remedio Amoris:

Sæpe refer tecum sceleratæ facta puellæ.

& ibid.

Deque tua domina multa querenda refers.

quæ illic vera lectio. ut & Amorum lib. II. El. VIII.

At quanto (si forte refers) præsentior ipse
Per Veneris feci numina magna fidem.

quod perperam mutant. Pont. I. El. IX.

Sæpe refert animus lusus gravitate carentes.

Met. XV.

Hæc Helenum cecinisse penatigero Ænea
Mente memor refero.

Trist. IV. El. III.

Tempus ubi est, quo te (nisi si fugis illa referre)
Et dicit memini, juvit & esse meam.

Ita enim scribendum. Alii codices, *memini.* Regius *memoro.* ut lib. XIV. Met.

Nam memoro memorique animo pia verba notavi.

Sed & illic scribendum censeo *Nam refero.* At Sarravianus hoc loco *recolo.* quomodo etiam multi ex scriptis legunt Epistola Paridis,

Hoc tua (nam repeto) fore ut à cæleste sagitta
Figar, erat verax vaticinata soror.

Trist. lib. I. El. III.

Cum repeto noctem, qua tot mihi cara reliqui.

ubi vetus liber *recolo* similiter. Virgil.

Nunc repeto hæc generi portendere debita nostra.

& alibi,

Nunc repeto, Anchises fatorum arcana reliquit.

Noster Pont.

Nec repetunt oculi signa vetusta mei.

Juvenal. Sat. IX. *Nuper enim, ut repeto.* ubi Scholiastes Ms. *id est, recolo.* Heinsius.

Hæc tua.] Dicit Oenone, hæc sibi fuisse pronunciata à Cassandra sorore Paridis: ponitque verba ejus vaticinii. *Tua germana.*] Id est, soror, scilicet Cassandra. fuit autem Cassandra Priami filia, cujus amore captus Phœbus, promisit ei divinandi artem, si sibi obsecuta esset. Vide Fab. apud Ovid. Vide Lycophr. Tryphiod. & Smyrn. Calab. 12. *Canebat.*] Divinabat.

114. *Comis diffusis.*] Id est, sparsis per humeros, quemadmodum vaticinantes habere solent: ut Virg. de Sibylla,

 Non

Quid facis, Oenone? quid arenæ ſemina mandas?
  Non profecturis littora bubus aras.
Graja juvenca venit, quæ te, patriamque, domumque
  Perdat. iö prohibe; Graja juvenca venit.
Dum licet, obſcenam ponto, Dî, mergite puppim.
  Heu quantum Phrygii ſanguinis illa vehit!
Dixerat. in curſu famulæ rapuere furentem.
  At mihi flaventes diriguere comæ.
Ah nimium vates miſeræ mihi vera fuiſti?
  Poſſidet en ſaltus illa juvenca meos.
Sit facie quamvis inſignis, adultera certe eſt.

De-

Non comptæ manſere comæ.

Diffuſis comis.] Hom. Eurip. Electr. vocat eam Μαινάδ', ἔνθεον κόρην.

115. *Quid facis.*] Verba Caſſandræ, quaſi dicat, fruſtra amas Paridem.

116. *Non profecturis.*] Id eſt, non redituris fructum. *Hub. Littora bobus aras.*] *Bubus* recte quidam libri. atque ita ubique ex auctoritate optimorum codicum ſcribendum. *Heinſius.*

117. *Quæ perdat patriam & domum.*] In excidium Trojanæ urbis, & Laomedontis familiæ. *Ant. Iuvenca.*] Per contumeliam. nam mulieres impudicæ juvencæ & vaccæ dicuntur: nec ob aliam cauſam Io, & Prætides in vaccas converſæ dicuntur, niſi quia factæ ſunt impudicæ. *Graja juvenca*, πόρτις. Lycophr. d. l. *Perdat patriam. Adeſt, adeſt fax obvoluta ſanguine atque incendio.* in trag. *Scriver.*

119. *Dum licet.*] Dum nondum attigit littus. *Obſcœnam puppim.*] Id eſt, quæ vehit obſcœnam mulierem. *Obſcœnam.*] vel propter peſſima omina, ſic Virgil. *Obſcœnas volucres* —— quæ nihil boni ferunt. *Ponto demergite puppim.*] Alii *dimergite.* ſed meliores *Di mergite.* quomodo ſcribendum ſenſus requirit. Sic in Faſtis,

Plenaque odorati Dîs ponit pocula Bacchi.

cum *diſponit* vulgo nunc legatur. *Heinſ.*

121. *Dixerat incurſu.*] Lege *in curſu famulæ rapuere furentem.* hoc eſt, in ipſo furoris curſu. De quo loquendi more plura lib. x. Met. in Fab. Myrrhæ dixi. Niſi cui ſcribendum videatur hoc loco;

Vox erat in curſu. famulæ rapuere furentem.

Amor. lib. I. El. VIII.

Vox erat in curſu; cum me mea prodidit umbra.

Faſt. V.

Vox erat in curſu: vultum dubitantis habebam.

Faſt. VI.

Spes erat in curſu: nunc lare pulſa ſuo eſt.

Heinſius. *Rapuere.*] Juſſu ſcil. Priami. *Furentem.*] Divinantem. nam furor etiam de divinatione dicitur. *Hub.*

124. *Meos ſaltus.*] Poſſidet te, quem ego deberem poſſidere. *Hubert.*

125. *Sit facie quamvis inſignis.*] *Præſignis* codex Ambroſianus. recte. Noſter Met. XII.

Cinctaque adeſt virgo matrum nuruumque caterva
Præſignis facie.

Faſt. V.

Præſignis facie Corniculana fuit.

Art. Am. III.

Quæ facie præſignis erit, reſupina jaceto.

ſic

—— *vittis præſignis & auro*
Victima.

lib. XV. Met. v. 132. ex veteribus libris &

arcu præſignis adunco
Delia ——

ſupe-

Deseruit socios hospite capta Deos.
Illam de patria Theseus, (nisi nomine fallor)
Nescio quis Theseus, abstulit ante sua.
A juvene & cupido credatur reddita virgo.
Unde hoc compererim tam bene, quæris? amo.
Vim licet appelles, & culpam nomine veles;
Quæ toties rapta est, præbuit ipsa rapi.
At manet Oenone fallenti casta marito:
Et poteras falli legibus ipse tuis.
Me Satyri celeres (silvis ego tecta latebam)
Quæsierunt rapido turba proterva pede:

Cor-

superiori epistola. *Heinsius. Sit facie insignis.*] Invidiosa concessio: esto sit pulchra, est tamen incesta. *Ant.*

126. *Deseruit patrios hospite capta Deos.*] *Socios Deos* codices exarati omnes. vere. nam *patria* mox sequitur. Deos enim conjugales intelligit. Amor. II. El. XI.

Ecce fugit notumque torum sociosque penates.

sic ibi veteres libri. quomodo Virgil. Æn. III.

Hospitium antiquum Troiæ sociique penates.

& Epist. Briseïdis,

Si tibi jam reditusque placet sociique penates.

ut illic Lincolniensis codex exhibet. *Heinsius. Capta hospite.*] Id est, Helena capta amore tui, hospitis sui. *Deseruit.*] Fugiens à patria. *Hub.*

127. *Nisi nomine fallor.*] Historiam non recte se habere comminiscitur, puellari simplicitate. *Ant. De patria.*] scilicet sua. *Hub.*

128. *Nescio quis.*] Solemus ita loqui de ignotis.

129. *A juvene & cupido.*] Duo sunt, quæ pudicitiæ maxime obstant, amor & juventus. Non est, inquit, credibile, quod juvenis, & amans Theseus, castam reddiderit Helenam. *Ant.*

130. *Unde.*] Id est, à quo. *Hæc.*] Quæ dixi de Helena. *Amo.*] Et ideo amor cogit me ista investigare. *Virg.*

Quis fallere possit amantem?

Nomine veles.] —— *Prætexas nomine culpam.* Virgil. & Ovid. Metam. 7. ℣. 69.

Conjugiumne putas? speciosaque nomina culpæ
Imponis, Medea, tuæ? Sic & Græci, φάντασμα προτείνειν.

Et prætextum quidem illi civilium armorum hoc fuit. Suet. in Cæs. & Justin. l. 5. c. 8. *rempublicam sub prætextu liberationis invadere.*

132. *Quæ toties.*] Sensus est: ipsa Helena, quæ toties est capta, voluit rapi. *Toties.*] Invidiose dixit, cum bis tantum fuerit rapta: primum à Theseo, deinde à Paride. *Præbuit rapi.*] Εἰ μὴ αὐταὶ ἐβούλοντο, οὐκ ἂν ἡρπάζοντο. Herod. I. Duxit, non rapuit te, bona sponsa, Paris. Sic Trojani dicuntur Helenam repetentibus Græcis respondisse.

Ἐρῶν ἐρῶσαν ᾤχετ' ἐξαναρπάσας
Ἑλένην. Eurip. in Aulid. non long. à pr.

133. *Fallenti.*] Tibi, qui me fallis. *Hub.*

134. *Tuis legibus.*] Quibus tu usus es. Nam tu alteri ademisti uxorem: recte ut jam virum alium ego quærere possem. *Ant.*

136. *Quæsierant.*] *Quæsierunt* liber chartaceus Lovaniensis. & placet. sic *steterunt, dederunt, tulerunt,* & similia penultima syllaba correptâ. de quibus ad

Epi-

Cornigerumque caput pinu præcinctus acuta
 Faunus, in immensis qua tumet Ida jugis.
Me fide conspicuus Trojæ munitor amavit.
 Ille meæ spolium virginitatis habet.
Id quoque luctando. rupi tamen ungue capillos,
 Oraque sunt digitis aspera facta meis.
Nec pretium stupri gemmas aurumve poposci.
 Turpiter ingenuum munera corpus emunt.
Ipse, ratus dignam, medicas mihi tradidit artes;
 Admisitque meas ad sua dona manus.
Quæcumque herba potens ad opem, radixque medendi
 Utilis in toto nascitur orbe, mea est.
Me miseram, quod amor non est medicabilis herbis!
 Deficior prudens artis ab arte mea.

Ipse

Epistolam Didus. v. 166. *Heinsius.* *Turba proterva.*] Sunt enim libidinosi multum. Ovid.

Et in Venerem satyrorum prona juventus.

138. *Faunus.*] Quia coronas ex frondibus pineis fere dicitur. *Tumet.*] Alta est, eminet.

139. *Me fide.*] Dicit se amatam à Phœbo, ab eoque per vim raptam virginitatem suam. *Munitor.*] Conditor, constat ex fabulis, Phœbum cum Neptuno, promissa sibi mercede à Laomedonte, Trojæ muros fecisse. *Conspicuus.*] Insignis fidicen. *Fide.*] Cithara.

141. *Luctando.*] Scilicet habet, id est, non voluntate mea. *Rupi.*] Laniavi. *Capillos.*] Ipsius Phœbi. *Hub.* *Rupi tamen ante capillos.*] *Ungue* scripti. rectius. *Heinsius.*

144. *Ingenium.*] Liberum, id est, turpe est liberæ mulieri corpus suum pro quæstu prostituere. inde & meretrices dicuntur, à merendo. *Hub.*

145. *Ratus dignam.*] Commendat se ab artificio, & Dei judicio: cum me tanto munere Apollo dignam existimasset. *Medicas.*] Cujus inventionem multi ad Apollinem retulerunt.

147. *Radixque medendi Utilis.*] *Medenti* malim. *medens* pro medico Ep. Cydippes,

Adjuvor & nullâ fessa medentis ope.

Remedio Amoris,

Tu pariter vati, pariter succurre medenti

Marcellus de Medicina,

Vertat in exitium non sollers cura medentis.

Heinsius.

148. *Mea est.*] Id est, mihi cognita, & meæ arti subjecta.

150. *Destituor prudens artis ab arte mea.*] *Deficior* scripti potiores. optime sic Trist. II. *Tempore deficior.* Ep. Heronis, ut legendum censeo,

Deficiar; parvi temporis adde moram.

Silius lib. III.

—gelidos nec scandere tecum
Deficiar montes conjunx tua.

Ita scribo, sic apud nostrum in Ibide,

—solito defecta favore
Fortunæ facies.

Ibidem ex antiquis libris,

Plenus inextincta deficiare fame.

Neque aliter optimi Latinitatis auctores passim loquuntur. *Heinsius.* *Prudens artis.*] Id est, perita medicinæ

151. Opis.

Ipſe repertor opis vaccas paviſſe Pheræas
Fertur, & è noſtro ſaucius igne fuit.
Quod neque graminibus tellus fœcunda creandis,
Nec Deus auxilium, tu mihi ferre potes.
Et potes, & merui. dignæ miſerere puellæ.
Non ego cum Danaïs arma cruenta fero.
Sed tua ſum, tecumque fui puerilibus annis:
Et tua, quod ſupereſt temporis, eſſe precor.

151. *Opis.*] Id eſt, medicinæ. *Hubert. Ipſe repertor opis.*] Exemplo monſtrat, amorem nulla ſe arte medicari poſſe. Apollo captus amore Alceſtidis Peliæ filiæ, Admeti regis pavit armenta. *Ipſe repertor opis.*] Vide Apollod. lib. 1. & 3. & Tzetz. chil. 1. hiſt. 53. Et Ovid. Metam. lib. 2. v. 680. Lucian. dial. 10. & Stat. lib. 6. Et Eurip. Alceſt. *Vaccas paviſſe Pheræas.*] Sic meliores libri, non *per æſtus*, aut *per herbas*. ſimiliter vetuſtiora exemplaria Art. Am. II.

Cynthius Admeti vaccas paviſſe Pheræi
Dicitur.

ita enim & illic ex optimis libris reſtituendum. Seneca Hercule Furenti,

Paſtor Pheræos Delius pavit greges.

Heinſius.

153. *Quod neque graminibus.*] Potes, inquit, ſanare mea vulnera, quæ nec arte, nec Dei ope coïrent. *Ant.*

156. *Non fero arma cruenta.*] Non ſum tibi hoſtis, nec mea cauſa bellum ſubibis. *Ant. Non fero arma.*] Virgil. 4. Æneid.

Non ego cum Danaïs Trojanam exſcindere gentem
Aulide juravi. & quæ ſeqq.

EPISTOLA VI.

ARGUMENTUM.

Monitus Oraculo *Pelias Neptuni filius, mortem ſibi portendi, cum quis patri ſacrificanti ſuperveniret nudo pede. Cui deinde annua ſacra peragenti, Iaſon Æſonis filius, unà cum nepote, relicto in limo Anauri fluvii calceo occurrit. Pelias igitur, oraculi memor, Jaſoni ſuadet, ut in Colchos proficiſcatur, ad aureum illud vellus refigendum, ſperans eum nunquam reverſurum incolumem, quod audiviſſet opus illud humanis eſſe viribus majus. Jaſon magnanimus, expeditionem illam lubens ſuſcipit: ideoque compluribus Græciæ nobilibus evocatis, Argo navem ex Pegaſo, Theſſaliæ ſinu, ſolvit in Lemnon delatus: ubi, cum mulieres communi conſenſu viros omnes una nocte trucidaſſent, Hypſipyle, Thoantis filia, quæ patrem, cædis ſimulatione, ſervaverat, imperium exercebat, Jaſonem & hoſpitio & lecto familiariſſime excepit. Verum enim duobus jam exactis annis, ſociis orantibus, ut promiſſam expeditionem perficiat Jaſon, gravidam Hypſipylem relinquit, Colchoſque petit. Ubi Medeæ artibus dracone ſopito, tauriſque ſuperatis, aureum illud vellus adeptus eſt: ipſamque Medeam abduxerit volentem. Quamobrem Hypſipyle, prælatam ſibi Medeam indigne ferens, hac epiſtola Jaſoni reditum gratulatur, per contemtum ſcilicet, animoque abalienato, & poſtremo ambos diris devovet.*

HYPSIPYLE JASONI.

Littora Thessaliæ reduci tetigisse carina
Diceris, auratæ vellere dives ovis.
Gratulor incolumi, quantum sinis. hoc tamen ipsa
Debueram scripto certior esse tuo.
Nam, ne pacta tibi præter mea regna redires,
Cum cuperes; ventos non habuisse potes.
Quamlibet adverso signetur epistola vento.
Hypsipyle missa digna saluti fui.
Cur mihi fama prior, quam nuncia littera, venit,
Isse sacros Marti sub juga panda boves?
Seminibus jactis segetes adolesse virorum,
Inque necem dextra non eguisse tua?

Pervi-

ETiam huic Epistolæ præfigitur distichon hoc in Excerptis Puteani.

Lemnias Hypsipyle Bacchi genus Æsone nato
Dicit: & in verbis pars quota mentis erat. Heinsius.

2. *Auratæ ovis.*] Hanc fabulam habent Orpheus & Apollonius. Diod. Sicul. lib. 5. Apollod. lib. 1. Ovid. Metam. 7. 1. Catull. & Valer. Argon. vide & Apoll. Rh. Argon. 2. v. 406. Fuit autem vellus illud in Martis luco clavis fixum, χρύσεον δέρος, *Auratus aries Colchorum.* hoc vellus Pind. Pyth. 4. vocat. ἄφθιτον στρωμνάν. & δέρμα λαμπρόν.

3. *Hoc tamen ipso.*] Argentinensis *ipse.* Lege *ipsa*; nisi malis *ipsum* cum Douza. *Heinsius.*

5. *Nam ne.*] Excusat ipsum Jasonem, qui non redierit in Lemnon, cum reverteretur ex Colchis, ut magis eum accuset, quod posteaquam rediit, nihil rescripserit. *Hub.*

7. *Signetur.*] Scribatur & obsignetur, vel signata fuisset, potuisses scribere, si redire noluisses. *Ant.*

10. *Isse sacros Martis.*] *Marti* malim. sed obstant membranæ. *Heinsius. Boves.*] Tauros. *Marti.*] Erant Marti consecrati propter ferocitatem, quæ ipsi Marti attribuitur. *Panda.*] Curva. *Boves.*] Propert. 3. Eleg. 10.

Colchis flagrantes adamantina sub juga tauros
Egit, & armigera prælia sevit humo.

Et Virgil. 2. Georg.

Hæc loca non tauri spirantes naribus ignem
Invertere satis immanis dentibus hydri.

Segetes virorum.] Id est, viros seminatos. *Iactis.*] Sparsis. *Adolesse.*] Id est, crevisse. *Hub.*

11. *Seminibus jactis.*] Dentes serpentis intelligit. *Ant. Segetes virorum.*] Quo alludit Amphitr. in Suppos. Plauti: —— *Anguineo* —— *Repente hostes peperit seminio.* & Ovid. Metam. 3. 1. —— *crescitque seges clypeata virorum.* vide & *Argon. Apollon. lib.* 3. Et Eurip. Supplic.

Λόχος δ' ὀδόντων ὄφεος ἐξηνδρωμένος.

12. *Tua dextra.*] Quia seipsos interemerunt. Nam cum Jason quædam, quæ Medea dederat, in medios illos terrigenas projecisset, illi arma in se converterunt, & mutuis vulneribus ceciderunt.

13. *Spe-*

Pervigilem ſpolium pecudis ſervaſſe draconem,
Rapta tamen forti vellera fulva manu?
O, ego ſi poſſem timide credentibus, Iſta
Ipſe mihi ſcripſit, dicere, quanta forem!
Quid queror officium lenti ceſſaſſe mariti?
Obſequium, maneo ſi tua, grande tuli.
Barbara narratur veniſſe venefica tecum,
In mihi promiſſi parte recepta tori.
Credula res amor eſt. utinam temeraria dicar
Criminibus falſis inſimulaſſe virum!
Nuper ab Hæmoniis hoſpes mihi Theſſalus oris
Venerat; & tactum vix bene limen erat:
Æſonides, dixi, quid agit meus? Ille pudore
Hæſit in oppoſita lumina fixus humo.

Proti-

13. *Spolium.*] Pellem. *Pecudis.*] Arietis.

15. *Hæc ego ſi poſſem timide credentibus iſta.*] *Hoc ego* meliores ſcripti. & ſane *Hæc* ac *iſta.* minus apte cohærent. Lege,

O ego, ſi poſſem timide credentibus, Iſta
Ipſe mihi ſcripſit, dicere, quanta forem!

& vide quæ noto hanc in rem ad epiſtolam primam v. 95. Met. VIII.

O ego, quam felix, ſi pennis lapſa per auras,
Gnoſiaci poſſem caſtris inſiſtere regis!

lib. IX.

O ego, ſi liceat mutato nomine jungi,
Quam bene, Caune, tuo poteram nurus eſſe parenti. Heinſius.

O ego.] Dicit, quod exiſtimaret ſe felicem, ſi poſſet dicere hæc ſibi ab Jaſone ſcripta fuiſſe. *Timide credentibus.*] Id eſt, vix credentibus.

16. *Quanta.*] Id eſt, quam magna, quam felix.

17. *Ceſſaſſe.*] Defuiſſe mihi. *Officium.*] Scilicet ſcribendi. *Officium.*] Diverſæ enim officii ſignificationes ſunt. *Illi dies per ſomnium, nox officiis & oblectamentis vita tranſigebatur.* Tacit. 16. annal. De Nerone. Et Juven. Satyr. 2. *officium eras, &c.* Sic & Græci κύπεσι χάριν πράσσειν. Δοῦναι χάριν. χαρίζεσθαι. & Iliad. λ. v. 243. —— ἧς ὔτι χάριν ἴδε. Etiam Sacrorum vocabulum. Ovid. Metam. 12. v. 33. —— *&* *inter* —— *Officium, turbamque ſacri, voceſque precantum.* Item de inferiis. Senec. Troad. —— *dum officium parens* —— *Gnato ſupremum reddo.* πρόσφορος. officioſa. & τὰ πρόσφορα, *inferiæ. munus ſupremum.* Eurip. Heraclid. *Petronii officia prætermittimus.*

18. *Obſequium.*] Id eſt, rem gratam. id eſt, ſatis mihi feciſti, ſi modo remaneo tua. *Hub.*

19. *Barbara veniſſe.*] Medeam circumſcribit, quæ ſuo obſtare conjugio ferebatur. *Ant.*

23. *Æmoniis.*] Theſſalicis: nam Æmonia Theſſalia dicitur.

24. *Vix limen erat tactum, ab eo.*] Id eſt, vix erat ingreſſus domum.

25. *Æſonides.*] Jaſon filius Æſonis. *Meus.*] Scilicet maritus. *Ille.*] Hoſpes. *Pudore.*] Quia non audebat mihi dicere, quod feceras.

26. *Hæſit.*] Tacuit. *Fixus lumina.*] Id eſt, habens oculos fixos. *Oppoſita humo.*] Tres libri *appoſita.* idque rectius fortaſſe. *Heinſius.*

 27. *Tuni-*

Protinus exilui; tunicisque à pectore ruptis,
Vivit? an, exclamo, me quoque fata trahunt?
Vivit, ait. timidumque mihi jurare coëgi.
Vix mihi, teste Deo, credita vita tua est.
Ut rediit animus, tua facta requirere cœpi.
Narrat ahenipedes Martis arasse boves:
Vipe-

27. *Tunicisque à pectore ruptis.*] *Raptis* libri meliores. sic *deripere ex humero vestem* & similia. at libro III. Art. Am.

—— *tenues à pectore vestes*
Rumpite

Sequenti præterea versu quidam libri *fata vocant* cum Jureti excerptis. *Idem.*

28. *Fata trahunt.*] Id est, mors etiam me vocat, si ipse mortuus est. *Hub.*

29. *Vivit, ait, timidumque mihi jurare coëgi.*] *Timidum quod ait jurare coëgi,* vel *timide* libri veteres. Puto corrigendum esse,

Vivit, ait timide: timidum jurare coëgi.

nisi *timidus* malis. Ejusmodi repetitiones vocum à supinis librariis ut plurimum neglectæ (dum semel tantummodo exprimunt, quod bis fuerat exprimendum) corrumpendo non uni apud Ovidium loco occasionem dederunt. Ep. VII.

Nec mihi parcatur, puero parcatur Iülo.

quæ vera ibi lectio est. Ep. VIII.

Quem sibi permisit, genero permittet amorem.

ubi *concedet* reponunt. Ep. IX.

Ingreditur late lato spectabilis auro.

sic scripti omnes. pro quo *multo auro* reposuerant.

In talamos lati, thalamos sua busta feruntur.

& mox,

—— *Nudâ nuda recumbis humo.*

Ep. XVII. ex veteri libro,

Nec tamen irascor: quis enim irascatur amanti?

Ep. XVIII.

Me pariter venti teneant, teneantque lacerti.

ut scribendum conjeci. Amor. lib. I. El. II.

Tu pennas gemmâ, gemma variante capillos.

qui etiam locus male in vulgatis codicibus est habitus. & pari id modo passim apud nostrum. *Heinsius.* *Ait.*] Thessalus hospes. *Ant.*

31. *Utque animus rediit.*] Turbant hic denuo libri. Sed Excerpta Jureti cum uno Patavino, *Ut rediit animus.* producitur enim Ovidio aliisque poëtis passim ultima ejus syllaba, quemadmodum & in *adiit, abiit, iniit, rediit, subiit, præteriit*, & similibus, de quibus suo loco. Epistola Laodamiæ,

Ut rediit animus, pariter rediere dolores.

Art. Am. III.

Ut rediit animus, tenues à pectore vestes
Rumpit.

Fastor. lib. III.

Ut rediit animus, Da certa piamina, dixit.

lib. V.

Ut rediit animus, cultorem pauperis agri
Immolat.

quibus etiam in locis libri veteres sibi non constant, dum alii, *Ut rediitque animus*: alii, *Utque redit animus*, alii alia, substituunt. meliores constanter, quod nos exhibemus, agnoscunt. Met. XIV.

Mox ubi mens rediit, & contempsere sequentem.

Fast. II. loco itidem in vulgatis libris mendoso,

Attonitusque metu rediit, ut sæpe viator
Turbatum viso retulit angue pedem.

Heinsius.

32. *Retulit æripedes.*] Sic correctores hæc interpolarunt. Nam vetusta exemplaria *Narrat & æripides*, vel, *Narrat æripedes.* Scribe,

Narrat

Vipereos dentes in humum pro ſemine jactos,
Et ſubito natos arma tuliſſe viros:
Terrigenas populos, civili Marte peremtos,
Impleſſe ætatis fata diurna ſuæ.
Devicto ſerpente, iterum, ſi vivat Iaſon,
Quærimus. alternant ſpeſque timorque fidem.
Singula dum narrat; ſtudio curſuque loquendi,
Detegit ingenio vulnera facta tuo.
Heu! ubi pacta fides? ubi connubialia jura?
Faxque ſub arſuros dignior ire rogos?
Non ego ſum furtim tibi cognita. pronuba Juno
Adfuit, & ſertis tempora vinctus Hymen.
At mihi nec Juno, nec Hymen, ſed triſtis Erinnys
Prætulit infauſtas ſanguinolenta faces.
Quid mihi cum Minyis? quid cum Tritonide pinu?

Quid

Narrat ahenipedes Martis araſſe boves.
Epiſtola Medeæ,

Iungis ahenipedes inaduſto corpore tauros.

quomodo & illic ſcribendum. *aheneus* & *ahenus* pro æreo paſſim poëtæ. Martialis Spectaculorum Ep. XXVII. *Ignipedes* vocat hos tauros,

Ignipedes poſſet ſine Colchide vincere tauros.

Sed vide ne & illic *Ænipedes* ſit ſcribendum. quanquam *Ignipedes ſolis equi* Naſoni & Statio dicantur. *Heinſius.* *Ahenipedes.*] Id eſt, habentes pedes ære munitos.

33. *Vipereos.*] Illius ſerpentis, quem Cadmus peremit, erant dentes.

35. *Civili Marte.*] Non externo, ſed inter ſe bello conſerto. *Ant.*

36. *Fata diurna.*] Quoniam uno die nati, & extincti ſunt. *Ant.*

38. *Speſque.*] Quæ faciebat credere. *Timorque.*] Qui prohibeat credere: ſic Virgil.

Spemque, metumque inter dubii.

40. *Vulnera noſtra.*] Vel injuriam: vel Medeæ raptum ſignificat, quæ Hypſipyles conjugio obſtitit. *Ant.*

42. *Faxque.*] Scilicet connubialis. *Sub rogos arſuros.*] Id eſt, dignior, quæ interfuiſſet funeribus, & rogis mortuorum, quam nuptiis, quia erat futura infelix.

43. *Furtim.*] Clam, & per adulterium. inde furta dicuntur adulteria, quia clam fiunt. *Furtim.*] Sic Ovid. 3. Metam. —*quis enim deprendere poßit*
Furta Iovis.

Et alibi:

—*celari vult ſua furta Venus.*

Cognita.] *Quam adulterio cognoverat.* Juſtin. 5. 2. Et Plaut. *Nos noſtris tantummodo noſcimur viris.* Et Cæſ. 6. bel. Gallic. *Intra annum ferè viceſimum fœminæ notitiam habuiſſe, in turpiſſimis habetur.* Similiter in aliis linguis hoc vocabulum ſic uſurpatur.

44. *Vinctus tempora.*] Id eſt, habens tempora, id eſt, caput vinctum, id eſt, ornatum, & cinctum. *Sertis.*] Coronis.

46. *Infauſtas.*] Ut in fabula Terei. lib. 6. Metam.

Eumenides tenuere faces de funere raptas.

47. *Myniis.*] Myniarum familia, ex Orchomeno Bœotiæ oppido Iolcon in Theſſaliam commigravit, unde Argonautæ Myniæ ſunt appellati. *Ant.*

48. *Tiphy.*]

Quid tibi cum patria, navita Tiphy, mea?
Non erat hic aries villo ſpectabilis aureo:
Nec ſenis Æëtæ regia Lemnos erat.
Certa fui primo (ſed me mala fata trahebant)
Hoſpita fœminea pellere caſtra manu.
Lemniadeſque viros, nimium quoque, vincere norunt.
Milite tam forti vita tuenda fuit.
Urbe virum vidi, tectoque animoque recepi:
Hic tibi biſque æſtas, biſque cucurrit hiems.
Tertia meſſis erat: cum tu, dare vela coactus,
Impleſti lacrymis talia verba tuis:
Abſtrahor, Hypſipyle: ſed (dent modo fata recurſus)
Vir

48. *Tiphy.*] Gubernator navis Jaſonis. Alloquitur autem ipſum abſentem, tanquam præſentem. *Quid tibi erat cum mea patria?*] Id eſt, Quid negotii tibi erat, quare huc venires?

49. *Villo.*] Vellere.

50. *Æëta.*] Æëtes dicitur, & Æëta: pater fuit Medeæ, Solis filius, & Perſæ frater. *Hub.*

51. *Certa fui primo.*] Fatis imputat, quod non in ſententia perſtiterit. *Me mea fata trahebant.*] *Mala fata* Puteaneus & duo alii. ſic *malus error* & ſimilia. Noſter in Amorib.

Cum rapiant mala fata bonos. ——

Heinſius.

52. *Caſtra hoſpita.*] Argonautas: cum quibus primum pugnaſſe Lemniades, ſcribit Papinius: deinde mutato conſilio, & domo & thalamo excepiſſe. *Ant.*

53. *Lemniades.*] Id eſt, mulieres Lemni. *Norunt nimium*] Id eſt, optime ſciunt. *Vincere viros*] Quia deleverunt maritos ſuos, & omnem prolem maſculam. *Hub.*

54. *Milite tam forti vita tuenda fuit.*] *Fortuna tuenda* Puteaneus. mendoſe. At in uno Voſſiano pro diverſâ lectione, *ripa tuenda.* quod placet. Hoc enim omni ſtudio Lemniades agebant, ut Argonautas littore prohiberent. de vitâ nullum certamen fuit. Cauſam dedit loco interpolando, quod *ripam* pro *littore* nonnunquam ſumi neſciret, quiſquis *vitam ripæ* ſuppoſuit. Met. XIII.

Prohibent aditu, littuſque tuentur
Troes.

Apud Germanicum in Aratêis pro *vita* & *vitta, ripa* legitur etiam in antiquiſſimo codice Puteaneo. *Heinſius. Tam forti milite.*] Lemniadum viribus & virtute.

55. *Urbe virum vidi.*] Tò *vidi* vehementer friget. nec juvant tamen membranæ noſtræ. Scribo,

Urbe virum viduâ, tectoque, animoque
recepi.

Viduam urbem eleganter dixit, quod viri in ea omnes ab uxoribus eſſent occiſi. nihil notius hac fabula. eandem conjecturam Capoferreo etiam in mentem veniſſe ſerus nunc intelligo. *Heinſius. Virum.*] Non adulterum, ſed maritum. *Ant.*

56. *Hic.*] In Lemno.

57. *Coactus.*] Inſtante Hercule cum cæteris.

58. *Impleſti lacrymis talia verba tuis.*] Malo *lacrymis ſuis*, vel contra membranarum auctoritatem. Vide notas ad Epiſt. XVII. v. 252. *Heinſius. Impleſti.*] Perfudiſti; quia non potuiſti ea dicere ſine fletu.

59. *Abſtrahor.*] Id eſt, violenter & contra voluntatem meam. [Re]curſus.] Regreſſum, reditum. *Si dent modo fata recur-*

Vir tuus hinc abeo: vir tibi ſemper ero.
Quod tamen è nobis gravida celatur in alvo,
Vivat; & ejuſdem ſimus uterque parens.
Hactenus: &, lacrymis in falſa cadentibus ora,
Cætera te memini non potuiſſe loqui.
Ultimus è ſociis ſacram conſcendis in Argo.
Illa volat: ventus concava vela tenet.
Cærula propulſæ ſubducitur unda carinæ:
Terra tibi, nobis aſpiciuntur aquæ.
In latus omne patens turris circumſpicit undas.
Huc feror; & lacrymis oſque ſinuſque madent.
Per lacrymas ſpecto; cupidæque faventia menti
Longius aſſueto lumina noſtra vident.
Adde preces caſtas, immiſtaque vota timori,
Nunc quoque te ſalvo perſolüenda mihi.
Vota ego perſolvam? votis Medea fruetur?
Cor dolet; atque ira miſtus abundat amor.
Dona feram templis, vivum quod Iaſona perdo?
Hoſtia

recurſum.] *Sed dent modo fata recurſus* libri meliores. *Heinſius.*

61. *Tamen.*] Licet hinc diſcedam. *Vivat.*] Servetur à te diligenter, ut vivat.

63. *Hactenus.*] Scil. locutus es.

65. *Ultimus.*] Ut oſtenderes, quod te pigebat me relinquere. *Sacram.*] Quæ, ut diximus, erat ſub tutela Minervæ, cujus cura fuerat fabricata.

66. *Illa volat.*] Alludit ad etymon ἀργὸς, quæ idcircò cita navis à veteribus dicta eſt. *Cicſ. Tenet.*] Implet.

67. *Propulſæ.*] Subactæ remis & ventis. *Subducitur unda.*] Sic Virgil. 5. Æneid. *Subtrahiturque ſolum.* & lib. 3.

Tollimur in cælum curvato gurgite, & iidem
Subducta ad manes imos deſcendimus unda.

68. *Tibi.*] Pro à te. *Hub.*

70. *Lacrymis ora ſinuſque madent.*] *Oſque ſinuſ* . Heinſius. *Sinus.*] —— Δεύοντο δ' δάκρυσι κόλποι. Hom. Il. 9. v. 565. eſtque ſinus pectoris. Vide Serv. ad illum Virgil. 4. *Hæc effata, ſinum lacrymis implevit* —— Ovid. Epiſt. 8. v. 62. *Perque ſinum lacrymæ fluminis inſtar eunt.* Et tunicas lacrymis ſicut ab imbre graves. Epiſt. 10. v. 138.

71. *Faventia cupidæ menti.*] Quia quod ego optabam, ipſi oculi volebant, ut aſpicerem. ex affectu enim alicujus rei & acutius, & longius videmus. *Aſſueto.*] Id eſt, ſolito.

73. *Immixta timori.*] Timide ſuſcipiebam vota. *Timori.*] Quem habebam de periculo tuo.

75. *Vota ego perſolvam.*] Cum indignatione pronunciandum eſt, ſicut cætera verba ſequentia. *Fruetur votis.*] Capiet fructum & utilitatem ex votis meis. *Hub.*

76. *Cor dolet.*] Quoniam non mihi, ſed Medeæ rediit Jaſon. *Ant. Ira miſtus abundat amor.*] *Ira* libri ferè omnes. *Heinſius.*

77. *Vivum quod Iaſona perdam.*] *Perdo*

Hostia pro damnis concidat icta meis?
Non equidem secura fui; semperque verebar,
Ne pater Argolica sumeret urbe nurum.
Argolidas timui: nocuit mihi barbara pellex.
Non expectatâ vulnus ab hoste tuli;
Nec facie meritisve placet; sed carmine movit:
Diraque cantatâ pabula falce metit.
Illa reluctantem curru deducere Lunam
Nititur, & tenebris abdere Solis equos.
Illa refrænat aquas, obliquaque flumina sistit:
Illa loco silvas, vivaque saxa movet.
Per tumulos errat passis discincta capillis,

Certa-

Puteaneus cum Regio. & sequenti versu *concidat* pro *concidet*. probe utrumque. & tum *fruatur* paulo ante legendum. Fuit cum emendarem,

Dona feram templis; vivumque Iasona perdam,
Hostia pro damnis concidat icta meis?

Heinsius. *Quod.*] Id est, quia. quasi dicat, cum ob beneficia soleant reddi vota, & dari dona deis, egone dabo propter damna mea?

80. *Ex urbe Argolica.*] Thessalica.

11. *Argolicas timui.*] *Argolidas* Puteaneus. sic *Argolis Alcmena* Met. IX. & *Argolides puppes* Remedio Amoris. Statius Theb. VI.

—*Argolidasque habitu præstabo maritas.*

sic malo quam cum vulgatis *Argolicas*. idem Theb. II.

— *Casta matres cinxere corona Argolides.*

& lib. VI.

— *Argolidum cœtu circumdata matrum.*

lib. VI.

—*Neque enim ipse Deorum*
Arbiter Argolidum thalamis novus.

vide quæ noto Epistola IX. v. 73. *Heins.* *Nocuit barbara pellex.*] Pontica.

82. *Expectato hoste.*] *Expectata* Puteaneus. recte. *Heinsius.*

84. *Pabula dira.*] Herbas noxias. *Falce cantata.*] Id est, incantata, ut majorem vim nocendi haberent. Falce autem dixit, quia secundum rationem magicam herbæ aliæ vellebantur, aliæ incidebantur.

85. *Illa.*] Id est, Medea. *Deducere lunam.*] Virg. in Buc.

Carmina vel cœlo possunt deducere lunam.

Reluctantem.] Invitam, resistentem. *Cursu deducere Lunam.*] Repone *curru* cum tribus codicibus. De curru Solis ac Lunæ apud Poëtas jam protrita sunt omnia. Tibullus,

Cantus & è curru Lunam deducere tentat.

sic & *Lunares currus* Met. XV. *Heinsius.*

87. *Illa refrænat.*] Retinet. *Obliqua.*] Curva, epitheton fluminum. *Sistit.*] Moratur. *Obliquaque flumina sistit.*] Duo libri, *fulmina*. ut apud Senecam Thyeste, *Obliqui via fulminis*. Nihil muto tamen. nam & *flumina* recte *obliqua* dicuntur. *Heinsius.*

88. *Viva.*] Naturalia, eo loco nata.

89. *Per Tumulos.*] Per sepulchra mortuorum. *Passis.*] Sparsis. *Discincta.*] Soluta, sic enim exigebat ratio magica. *Hub.*

90. Certa-

Certaque de tepidis colligit ossa rogis.
Devovet absentes; simulacraque cerea figit,
Et miserum tenues in jecur urget acus.
Et quæ nescierim melius. male quæritur herbis,
Moribus & forma conciliandus, amor.
Hanc potes amplecti? thalamoque relictus in uno
Impavidus somno nocte silente frui?
Scilicet ut tauros, ita te juga ferre coëgit:
Quaque feros angues, te quoque mulcet ope.
Adde, quod adscribi factis procerumque tuisque
Se favet; & titulo conjugis uxor obest.
Atque aliquis Peliæ de partibus acta venenis
Imputat, & populum, qui sibi credat, habet.

Non

90. *Certaque de tepidis colligit ossa rogis.*] Puteaneus *colligat. Cunctaque ossa* Scriverianus & Hafniensis. sed nil mutandum. Vid. Rem. Am. 112. *Heins. Certa ossa.*] Et rogis non omnia magi ossa colligunt, sed præsertim articulos ad veneficia. *Tepidis.*] Adhuc calentibus ubi paulo ante fuerunt combusta cadavera.

91. *Devovet.*] Execratur, & incantationibus suis inficit. *Simulachra cerea.*] Id est, effigies cereas, quæ repræsentent eos, quos vult devovere. *Simulacraque cerea fingit.*] Puteaneus *figit*. optime, ut de defixionibus magicis agatur. Vidit id jam Salmasius. Seneca Hercule OEtæo,

——— *Hoc, inquit, magæ*
Dixere amorem posse defigi malo.

Plinius, lib. XXVIII. c. II. *Defigi diris precationibus nemo non metuit.* Seneca lib. VI. de Beneficiis, cap. XXXV. *Execraris enim illum, & caput sanctum tibi dira imprecatione defigis.* Heinsius.

92. *Urget.*] Infigit. ulcerat imaginem ceream in jecore, quasi in sede amoris, ut ita percutiatur ille, cujus est illa imago.

93. *Et quæ nescierim melius, male quæritur herbis.*] Scripti plerique cum Puteaneo *mage*. perperam. quatuor, *Et quod nescierim*. Cantabrigensis *quas* pro diversa lectione. Emenda,

Et, quas nescierim melius, male quæritur herbis. Heinsius.

96. *Impavidus.*] Deberes enim semper esse in maximo timore, quando dormis cum ea.

97. *Scilicet.*] Certe. quasi dicat, ita te incantavit, sicut tauros, quos ejus ope dicis te vicisse. *Hub. Coëgit te ferre juga.*] Scilicet sibi esse subditum.

98. *Ope.*] Eadem vi, id est, incantatione.

99. *Adde.*] Quod ea, quæ Jason fecit, Medea sibi omnia attribuit. *Adscribi.*] Annumerari. *Procerum.*] Castoris, Pollucis, Herculis, & cæterorum heroum, qui tecum fuerunt in rapiendo vellere aureo. *Et tuis.*] Scilicet factis.

100. *Adscribi factis procerumque tuisque se facit.*] *Se favet* priscæ editiones cum optimo Puteaneo & aliis nonnullis membranis. Venuste. Ennius. Annali XIII.

Matronæ muros complent spectare faventes. Heinsius.

Obest.] Nocet.

101. *De partibus Peliæ.*] Non intelligamus de Thessalia, sed de iis, qui Peliæ favent.

102. *Imputat.*] Assignat, & attribuit. *Acta.*]

Non hæc Æſonides, ſed Phaſias Æëtine
Aurea Phryxêæ terga revellit ovis.
Non probat Alcimede mater tua; conſule matrem:
Non pater, à gelido cui venit axe nurus.

Illa

Acta.] Scilicet à te, id eſt, victorias tuas.
Venenis.] Id eſt, incantationibus, & her-
bis Medeæ: & dicit te viciſſe ejus auxi-
lio. *Populum.*] Maximam partem Theſ-
ſaliæ. *Qui credat ſibi.*] Ita eſſe ut dicit,
& ita minoris æſtimet virtutem tuam.
103. *Non hæc.*] Ponit verba, quæ di-
cit ille fautor Peliæ. *Æſonides.*] Jaſon-
Non revellit.] Non abſtulit. & bene re-
vellit, quia fuerant affixa templo Martis
à Phryxo. *Hæc.*] Δεικτικῶς, id eſt, de-
monſtrantis. *Sed Phaſias.*] Id eſt, Me-
dea. *Sed filia Phaſias Æta.*] Valde
Naugerius aliique interpretes ſe in hoc
loco torſerunt, ut & Carrio Notis in
Val. Flaccum. libri quidam *Phaſis Aetæ,*
peſſime. *Aëta* enim vel *Æëtes* triſyl-
labum eſt. Nam quod Epiſtolâ Medeæ
legitur,

Excipit hoſpitio juvenes pater Æta Pe-
laſgos.

& Metamorph. lib. VII.

Diſſimilemque animum ſubiit pater Æ-
ta relictus.

Τὸ *pater* ex fide optimorum codicum
delendum. Cæterum in veterrimo codi-
ce Puteaneo pars poſterior hujus verſûs
in litura cubabat, veteri lectione eraſa,
cujus tamen è veſtigiis utcunque appa-
reret ſcriptum primo fuiſſe *Phaſias Æë-*
tine, cum τὸ *filia* à manu ſecunda ſit
additum. Atque hanc eſſe genuinam au-
ctoris lectionem auſim adfirmare, quam
& Mezeriacus Gallicis in has epiſtolas
Notis Salmaſio ſuggerente laudavit.
Æëtine, ut Neptunine, Nereine, Ocea-
nine, Adraſtine, Nonacrine, Evenine,
& ſimilia. Pari modo duo quoque pa-
tronymica conjunxit lib. VII. Met. *Ca-*
lydonides Eveninæ. ut quidem illic mo-
nui corrigendum. ita & *Inachis Acriſio-*
ne Virgilio Danaë dicta Elegia ad Meſ-
ſallam. & *Tyndaris Lacæna* Helena l. II.
Æn. Medeam verò Æetinen dictam ab
Avieno deſcriptione Orbis apparet hiſce
verſibus.

Abſyrti cautes & crebras protinus arces
Inveniet. Colchos huc quondam cura
fideſque
Extulit, inſanam ſectantes Æetinem.

ſic enim verſus ultimus minima muta-
tione ſcribendus. *Heinſius.*

104. *Terga revellit ovis.*] Ita meliores
libri, non *revulſit.* lib. III. Amor. El. X.

Prima jugo tauros ſupponere colla coëgit,
Et veterem curvo dente revellit humum.

fruſtra *revulſit* quidam codices. ut &
lib. VIII.

A ſylvis ſylvas & ab arvis arva revelli.

lib. IX.

Infregit cornu truncaque à fronte revellit.

lib. XII.

Ingemuit, duroque ſudem vix oſſe revellit.

Atque ita locutos ſcriptores antiquos
obſervant Grammatici. quos inter Dio-
medes libro I. *ſunt quædam verba quæ*
habent perfecta duplicia, ut pango pepigi &
panxi. pungo pupugi & punxi. vello velli
vulſi. ſed melius velli. ut Virgil. I. *Cineres*
maneſque revelli. idem, ima de ſtirpe revelli.
ſic *divellit* pro *divulſit* non uno loco in
veteribus libris Metamorphoſeon, ut
ſuis locis monebitur. Nec minus tamen
venuſtum, quod Matthæus Herculanus
in codice ſuo, qui in Vaticanâ extat bi-
bliotheca, obiter mihi inſpectus, ex ve-
teri libro notarat, *refixit.* Heinſius.
105. *Non probat Alcimede mater tua.*]
Hanc Hyginus Clymeni filiam facit. alii
Autolyco natam volunt. Sunt tamen
qui Rhœo vel Polymelam Jaſoni ma-
trem adſignent. Vide Tzetzen Chiliad.
VII. hiſt. XCVI. Sequenti verſu malim
quis venit, ut tam ad matrem quam pa-
trem referatur. *Idem. Non probat.*] Dicit
hanc famam non placere iis, qui amant
ipſum Jaſona.
106. *A gelido axe.*] Id eſt, à regione
ſepten-

Illa ſibi Tanai, Scythiæque paludibus udæ
  Quærat, & à patria Phaſidos uſque, virum,
Mobilis Æſonide, vernaque incertior aura,
  Cur tua pollicito pondere verba carent?
Vir meus hinc ieras, vir non meus inde rediſti.
  Sim reducis conjux, ſicut euntis eram.
Si te nobilitas, generoſaque nomina tangunt;
  En ego Minoo nata Thoante feror.
Bacchus avus, Bacchi conjux redimita corona,
  Præradiat ſtellis ſigna minora ſuis.
Dos tibi Lemnos erit, terra ingenioſa colenti:
  Me quoque res tales inter habere potes.

ſeptentrionali. nam Colchi in regione frigida ſunt.

107. *Illa ſibi à Tanais Scythicæque paludibus undæ.*] *Illa ſibi Tanais* potiores ſcripti. Lege, *Tanai.* Naugerius & Cioſanus ex ſuis, *à Tanai.* Deinde major codicum pars cum Puteaneo, *Scythiæque paludibus undæ.* ſed *Scythiæ udæ* reſcribendum, ut recte quatuor libri veteres. ſic & Faſt. II. corrigendum *Tyberinides udæ* pro *undæ.* Deinde *Phaſidos* ſequenti verſu pro *Phaſidis* ſex libri. ſic *limoſi Phaſidos* noſter dixit Met. VII. & Catullus *Phaſidos ad fines.* Heinſius. *Illa.*] Quaſi dicat, non eſt quod ipſa Barbara debeat quærere maritum in veſtris regionibus: ſed in ſuis, quæ ejus moribus conveniunt. *Hub. Tanais.*] Fluvius Scythiæ, qui Europam ab Aſia dividit.

108. *A patria Phaſidos.*] Id eſt, à Colchide, ubi eſt Phaſis fluvius.

110. *Polliciti pondere.*] *Pollicito pondere* ſeptem libri. quod non eſt de nihilo. ſic *polliciti jura tori* Epiſtola Cydippes, & *pollicita fides.* lib. III. Faſt.

Pollicitam dictis Iupiter adde fidem.

Adeantur Notæ Met. XI. 108. *Heinſius.*

111. *Cur non meus inde rediſti.*] *Vir non meus* Puteaneus & octo alii. *Idem.*

114. *Thoante Minoo.*] Minois nepote. nam ex Ariadna Minois, & Baccho natus eſt Thoas, Hypſipyles pater.

115. *Conjux redimita corona.*] Ariadnam ſignificat, cui Bacchum coronam dediſſe narravimus, quæ in cœlo viſitur novem conſpicua ſideribus.

116. *Præradiat.*] Clariores lucere facit. *Signa minora.*] Minus lucentia.

117. *Ingenioſa.*] Fœcunda.

118. *Me quoque jam tales inter habere potes.*] Libri ſcripti, *Me quoque quod tales*, vel *res tales.* quod poſterius arridet elegantiſſimo Gronovio in Obſervationibus lib. IV. cap. XI. qui videatur. In Puteaneo *Me quoque q........ lis.* craſis iis quæ per puncta deſignantur. Unde Meziriacus *Meres dotales* concinnat. Salmaſius libro de Uſuris *Me quoque dotales inter*, ut *dotales* dixerit Ovidius pro *dotatas.* Quod legem Latini ſermonis ferre pernego. ille contrarium docere nos debuiſſet. Quid ergo? Scribo minima mutatione,

Me quoque quot tales inter habere potes!

Hoc vult, paucas eſſe quæ ſecum comparari poſſint. Amor. lib. II. El. XI.

Quam vir, quam cuſtos, quam janua firma (quot hoſtes!)
Servabant, ne quâ poſſet ab arte capi.

ita vetus codex. Sentius Augurinus apud Plinium lib. IV. Epiſt. XXVII.

Unus Plinius eſt mihi priores.
Mavult verſiculos foro relicto,
Et quærit quod amet, putatque amare.
Ille ô Plinius, ille quot Catones!
I nunc, quiſquis amas, amare noli.

Nunc etiam peperi, gratare ambobus, Iäson:
Dulce mihi gravidæ fecerat auctor onus.
Felix in numero quoque sum; prolemque gemellam
Pignora Lucina bina favente dedi.
Si quæris, cui sint similes; cognosceris illis.
Fallere non norunt: cætera patris habent.
Legatos quos pæne dedi pro matre ferendos:
Sed tenuit cœptas sæva noverca vias.
Medeam timui: plus est Medea novercâ.
Medeæ faciunt ad scelus omne manus.
Spargere quæ fratris potuit laniata per agros
Corpora, pignoribus parceret illa meis?
Hanc tamen, ô demens Colchisque ablate venenis,
Diceris Hypsipyles præposuisse toro.
Turpiter illa virum cognovit adultera virgo:
Me tibi, teque mihi tæda pudica dedit.
Prodidit illa patrem: rapui de cæde Thoanta.
De-

f. faciles 1. Art. 592. III. Fast. 536.

Hoc est, qui unus habet instar multorum Catonum. Ita versus isti ex veterrimo libro Medicæo sunt restituendi, nisi quod minimum nobis indulsimus, reponendo *quot* pro *quod Catones*. *d* in *t* mutato, qui error est frequentissimus. *Heinsius*. *Me quoque.*] Poteras, inquit, & me habere, quæ digna sum inter meos majores annumerari. *Ant.* Vel ut Hubert. legend. censet, *Res tales:* Ut sit sensus, inter tales res, id est, inter nobilitatem & dotem, & similia: non debes me spernere.

122. *Favente.*] Dante mihi pariendi facultatem. *Pignora.*] Id est, filios.

123. *Si quæras.*] *Quæris* meliores. pro *cognosceris* duo libri *ignosceris*. hoc est *agnosceris*. vide Fast. III. v. 65. *Heinsius* *Illis.*] Id est, per illos: id est, si quis videat illos, videbitur te videre.

124. *Fallere.*] Sicut tu. *Hub.*

125. *Legatos, &c.*] *Pæne*, inquit, ad te infantes misi, ut te mihi conciliarent. *Ant.*

126. *Tenuit.*] Impedivit. *Cœptas.*] Institutas & propositas. *Noverca.*] Medea. *Hubertus.*

129. *Spargere.*] Nam cum fugeret cum Iasone, ut patrem insequentem retardaret, fratris sui Absyrti membra dilaceravit, & variis locis sparsit: ut pater occupatus in eis colligendis, desisteret ab insecutione. Is locus postea Tomos, id est, incisio dictus est. ut Ovid. in Trist. scribit. *Hub.*

131. *Ablate*] Capte, seu omni consilio & prudentia destitute. *Ant.*

132. *Præposuisse toro Hypsipyles.*] Id est, maluisse eam uxorem, quam me.

133. *Turpiter.*] Per cædem & nefas, *Virum.*] Scilicet te. *Hub.*

134. *Tæda pudica.*] Legitimum conjugium.

135. *Prodidit illa patrem.*] Æëtam, cui rapuit vellus aureum. illum Meleager in pugna trucidavit, quæ in littore cum Argonautis est orta. *Thoanta.*] Patrem Thoantem à cæde liberavi, cum Lemniades viros omnes trucidassent.
Ra-

Deseruit Colchos: me mea Lemnos habet.
Quid refert, scelerata piam si vincit, & ipso
Crimine dotata est, demeruitque virum?
Lemniadum facinus culpo, non miror, Iäson.
Quamlibet iratis ipse dat arma dolor.

Dic

Rapui.] Liberavi.

136. *Deseruit Colchon.*] *Colchos* libri omnes idque recte. Colchos enim non dicitur, sed Colchi. Κόλχοι καὶ Κόλχις Græcis. *Heins.*

137. *Quid referam, scelerata piam si vincit.*] *Referat* Puteaneus. Sed verum est, quod ex suis profert Naugerius, *Quid refert? vincet* etiam meliores. Epistola Paridis,

Quid tamen hoc refert, si te tenet ortus ab illis?

Met. XIII.

Quid tamen hoc refert, si se pro classe Pelasga
Arma tulisse refert?

Fast. III.

Quid tamen hoc refert? vitio tibi gratior ipso est.

Epistola prima Sabini,

Quid refert? pelago sunt obruta.

Epistola III.

Quid refert? causâ tu meliore cales.

Statius Theb. X.

Quid refert? habet ecce suos Iocasta.

Idem.

138. *Emeruitque virum.*] *Demeruitque* Sarravianus cum quatuor aliis. sed *emeruisse* pro *demeruisse*. simili significatione apud Propertium videor legisse

------ *emeruitque virum.*

Amor. lib. II. El. VIII.

Unum est è dominis emeruisse satis.

sic constanter libri veteres. Trist. IV. El. VIII.

At vos admoniti nostris quoque casibus este
Æquantem superos emeruisse virum.

Ita & illic editi ac scripti constanter. Art. Am. II. ex veteribus libris,

Nec tibi sit servos emeruisse pudor. Idem.

139. *Non miror.*] Quod interfecerint viros, à quibus spernebantur. *Hubert.*

Lemniadum facinus culpo.] Quæ una nocte viros peremerunt.

140. *Qualibet iratis.*] Alii libri *Quodlibet ad facinus* vel *Qualibet ad facinus.* Sed recte Puteaneus, *Quamlibet iratis.* Qui loquendi modus unice in deliciis est Nasoni, sed ut plurimum è vulgatis libris per inscitos librarios jussus exulare. supra,

Quamlibet adverso signetur epistola vento.

Epistola Canaces,

Urnaque nos habeat quamlibet arcta duos.

Amor. lib. I. El. VII.

Quamlibet infirmas adjuvat ira manus.

Art. Am. lib. II.

Quamlibet inventis aëra carpe meis.

lib. III.

Quamlibet admissas detinuere rates.

& mox,

Quamlibet extinctos injuria suscitat ignes.

& postea,

Et cedat lecto quamlibet ægra suo.

Remed. Amor.

Quamlibet impugnent unus & alter opus.

Elegia de Nuce,

Tangat ut & multis quamlibet una suam.

In Ibide,

Quamlibet & misero debitus hostis ero.

Fast. II.

—— *Stricto quamlibet ense furit.*

Trist. lib. I. El. II.

Quamlibet è minimis domui si favimus illi.

El. VIII.

Quamlibet inviso Cæsar in hoste probat.

El. IX.

Occupat egressas quamlibet ante rates.

Pont. lib. III. El. IV.

Quamlibet invitum difficilemque tenent.

lib. IV. El. IV.

Quamlibet absentem quâ possum mente videbo.

Dic age, si ventis (ut oportuit) actus iniquis
Intrasses portus, tuque comesque, meos;
Obviaque exissem fœtu comitata gemello:
(Hiscere nempe tibi terra roganda fuit,)
Quo vultu natos, quo me, scelerate, videres?
Perfidiæ pretio qua nece dignus eras?
Ipse quidem per me tutus sospesque fuisses:
Non quia tu dignus, sed quia mitis ego.
Pellicis ipsa meos implessem sanguine vultus,
Quosque veneficiis abstulit illa suis.

Medeæ

& alibi passim. Loca plura adscripsi, quod ea majori ex parte mendosa in vulgatis libris circumferantur. auctor monostichorum de Moribus in Catalectis Pithœi,

Quamlibet ignavum facit indignatio fortem.

sic & ibi scribendum. *Heinsius. Dolor.*] Indignatio: dolebant Lemniades viros Thraces servas adduxisse, quibus oblectarentur. *Ant.*

141. *Dic age.*] Interrogat Jasona quo vultu vidisset & se, & filios suos: si iniquis ventis delatus fuisset ad littus Lemni. *Hub.*

143. *Fœtu comitata gemello.*] *Comitante* Puteaneus & alii nonnulli. *Heins.*

144. *Hiscere nonne tibi.*] *Nempe* scripti fere omnes. *Idem. Hiscere.*] Nempe tibi: optasses, ut terræ hiatu absorbereris. Ultima Imprecatio est, cum terram hiscere optamus. *Ant.*

146. *Perfide quo pretio.*] Puteaneus,

Perfidiæ pretio qua nece dignus eras?

Optime; ut & parens meus, & Salmasius de Usuris Commentario restituerunt. Multus est passim in hac locutione Ovidius. sic Epistola sequenti,

Grande moræ pretium tuta futura via est.

& alibi,

Exul Hypermnestra pretium pietatis iniquum
Quam mortem fratri depulit, ipsa tulit.

lib. II. Amor. El. I. Corinnam pretium carminis vocat,

Ad vatem pretium Carminis ipsa venit.

El. VIII. *(pende*

Pro quibus officiis pretium mihi dulce repende
Concubitus hodie, flava Cypassi, tuos.

De Jove Danaën adeunte Eleg. VIII. III. libri.

Corruptæ pretium virginis ipse fuit.

Eleg. XIII. de capra,

—— jaculis incessitur index,
Et pretium auctori vulneris ipsa datur.

Ep. Leandri.

—— pretium non vile laboris
Iam dominæ vobis colla tenenda dabo.

Art. Amator lib. I.

Protinus officii pretium, patiente puella,
Contingent oculis crura videnda tuis.

Propertius de Cleopatrâ,

Conjugis obscœni pretium Romana poposcit
Mœnia.

Sed modus exemplorum non esset. sic Met. lib. II. Fabula Batti,

Iuncta suo pretium dabitur tibi fœmina tauro.

Ut in veteri codice scriptum offendi. vere. ubi plura. sic eodem libro. *Cælum stupri mercedem* vocat Fabula Calistus,

Sideraque in cælo stupri mercede recepta,
Pellite.

sic & ibi corrigendum monebimus ex membranis. *Heinsius. Qua nece.*] Quasi dicat crudelissima.

147. *Ipse quidem per me.*] *Per te* Puteaneus. *Heins.*

149. *Pellicis.*] Medeæ. *Sanguine suo.*] Quia dilacerassem ejus vultus.

150. *Quosque.*] Id est, & vultus, scilicet

licet

Medeæ Medea forem. quod ſi quid ab alto
Juſtus ades votis Jupiter ipſe meis;
Quod gemit Hypſipyle, lecti quoque ſubnuba noſtri
Mœreat, & leges ſanciat ipſa ſuas.
Utque ego deſtituor conjux materque duorum;
Da totidem natis orba ſit, atque viro.

Nec

licet tuos. *Quos abſtulit veneficiis ſuis.*] Id eſt, quos ſuis incantationibus cepit: & à me abegit. *Hub.*

151. *Medeæ Medea forem.*] Contra Medeam Medeæ ſævitia uterer. *Ant.* *Quod ſi quis ab alto juſtus adeſt*] *Quod ſi quid adeſt* ſcripti plerique cum priſcis editionibus. venuſte & verè. niſi quod in Puteaneo, *quod ſi quod.* Tò *quid* eleganter redundat. Triſt. III. El. III.

At tibi, qui tranſis, ne ſit grave, ſi quid amaſti,
Dicere.

ita & ibi ſcribendum ex veſtigiis veterum librorum. Triſt. v. El. I.

Delicias ſi quis laſcivaque carmina quærit,
Præmoneo nunquam ſcripta quid iſta legat.

ſic & ibi corrigendum ſuſpicor. ſic in Faſtis,

—— *Pacando ſi quid ab hoſte vacas.*

Ammianus lib. XXII. *ſi quid te læſum exiſtimas. ſi quid annuis.* Panegyrici ad Piſonem auctor. & Virgil.

—— *Si quid pietas antiqua labores*
Reſpicit humanos.

Deinde *Iuſtus ades* vel ſine libris ſcribendum videtur: ut Jovem alloquatur. Cauſam mox videbimus. *Heinſius.* *Quod ſi quis.*] Imprecatur Medeæ eadem, quæ ipſa patitur, ut ita aliquando privetur marito, ſicut ipſa privata eſt ab ea. *Quod ſi quis ab alto.*] Virgil. Æneid. I.

Di tibi ſi qua pios reſpectant Numina, ſi quid
Uſquam Iuſtitiæ eſt. ——

153. *Lecti quoque ſuccuba noſtri.*] Gloſſæ H. Steph. Παλλακὴ, *Concubina, ſuccuba, pellex.* Tamen id vix Latinum. Quare Puteaneo & melioribus ſcriptis accedo, in quibus *ſubnuba.* *Subnuba*, ut *pronuba, innuba*, & ſimilia. Prudentius tamen Hymno in Romanum martyrem de Phœbo Hyacinthum lugente,

Mox flevit impuratus occiſum gravi
Diſco, & dicavit florulentum ſuccubam.

Heinſius. *Succuba.*] Concubina ſcil. Medea. Alii rectè, *ſubnuba.*

154. *Leges ſentiat ipſe ſuas.*] *Sanciat* ſcribendum cenſeo. atque ita liber Voſſianus. *Sancire leges* obvium apud veteres auctores. Lucanus:

Romanas ſancire volent hoc ſanguine leges.

Livius lib. XXIII. *Iam ego, inquit, ſanguine Hannibalis ſanciam Romanum fœdus.* Adeantur Juriſconſulti. Noſter Epiſtola Medeæ ex eodem Voſſiano,

Flebit, & ardores ſanciet uſta meos.

Heinſius. *Suas leges.*] Quia qui alii facit injuriam, dat quodammodo leges ſibi quoque inferendi injuriam.

155. *Ut ego.*] Optat, ut Medea jam facta mater de Jaſone, poſt filios ſuſceptos ita relinquatur à Jaſone, ut ipſa relicta fuit.

156. *A totidem natis orba ſit atque viro.*] *Orba à natis* infrequens. uſitatum *orba natis* aut *natorum.* Deinde *illa viro* Puteaneus & reliqui plerique. Lego,

Da totidem natis orba ſit, orba viro.

Dare ex veteri formula. *Di date*, & *Di dent*, quorum pleni ſcriptores antiqui. noſter libro XIII. Met. qui locus vulgo peſſime habitus,

—— *Laërtiadeque precaris*
Quæ meruit: quæ Di dent ô non vana preceris.

Tò *orba* nimirum geminare librarius neglexerat, ut ſæpe. qua de re ſupra. alloquitur autem Jovem, quare & *ades* ſupra

pro

Nec male parta diu teneat; pejusque relinquat.
　Exulet; & toto quærat in orbe fugam.
Quam fratri germana fuit, miseroque parenti
　Filia; tam natis, tam sit acerba viro.
Cum mare, cum terras consumserit; aëra tentet.
　Erret inops, exspes, cæde cruenta sua.
Hæc ego conjugio fraudata Thoantias oro.
　Vivite devoto nuptaque virque toro.

pro *adest* reponendum, ut jam diximus. nisi mavis,

A totidem natis orba sit, aque viro.

nam *orba ab optimatibus concio* apud Ciceronem Oratione pro Flacco exstare nunc deprehendo. *Heinsius.*

157. *Pejusque relinquat.*] *Pejusque relicta* unus Ambrosianus. Patavinus unus *pœnisque relinquat.* ut *pœnisque relicta Exulet* videatur corrigendum. Atque ita Jureti Excerpta præ se ferre postea agnovi. *Idem.*

159. *Fratri.*] Absyrto, quem laniavit. *Parenti.*] Æëtæ, quem erat fatum interire, cum raptum fuisset aureum vellus, & à Meleagro peremptus est.

160. *Natis.*] Didymo & Thesandro. *Viro.*] Jasoni, quem ad necem etiam impulit. *Ant.*

161. *Consumpserit.*] Ubi se, malitiamque suam defatigarit, exhauserit. *Ter. Andr.* —— *Si quid consilii habet* —— *Consumat nunc.* & alibi. *Deceptus sum, at non defatigatus.* tanquam quæ animum armatum gesserit, telaque omnia consumserit. Sic & Græci loqui amant. ὅσα εἶχον ἐκηβόλα ἐξανάλωσαν. Halicar. lib. 8. & Diod. Sicul. lib. 3. ἀναλωθέντων δὲ τῶν οἰςῶν. Et Sil. 10. *Consumsit clypeo tela.* *Aëra tentet.*] Id est, volet per aëra. quod quidem Ovid. scribit fecisse lib. 7. Metam. *Aëra tentet.*]

Hinc Titaniacis ablata draconibus, arces
Palladias intrat.

Metam. 7. ℣. 399. Et lib. Trist. 3. eleg. 8.

Nunc ego Medeæ vellem frenare dracones,
Quos habuit fugiens arce, Corinthe, tua.

Et Senec. Med. in fine.

Sic fugere soleo, patuit in cælum via.
Squamosa gemini colla serpentis jugo
Summissa præbent - ——
Ego inter auras aliti curru vehor.

Et Cicer. l. 7. ad Famil. Epist. 6. ex Eurip. Med. ℣. 215.

163. *Ego Thoantias.*] Id est, Hypsipyle filia Thoantis.

EPI-

EPISTOLA VII.

ARGUMENTUM.

Trojâ à Græcis eversâ, Æneas, Anchisæ & Veneris filius, posiquam incendio penates eripuisset, viginti navibus mare ingreditur. Tempestate autem jactatus, diuque circum multa littora errans, in Lybiam est delatus: ubi tunc Dido, ut fingit Virgilius, Beli filia, & Sichæi, Herculis sacerdotis uxor, Tyro profecta, fratris Pygmalionis sævitiam & avaritiam fugiens, novam urbem, Carthaginem, moliebatur, à qua Æneas unà cum sociis liberaliter susceptus, amatus, in ejusdem sese interiorem consuetudinem demisit. Cum autem Mercurii monitu, in Italiam, fatis sibi promissam, navigare pararet, Dido (ut quæ cum maxime amans & ardens omnia momenta expenderet) animum ejus præsentiens, à navigandi proposito eum revocare studet: quo non impetrato, ut saltem differat præceps iter, orat. Multis autem frustra admotis precibus, tandem moritura ad eum scribit, ut mortis causam præbuisse intelligat.

DIDO ÆNEÆ.

SIc, ubi fata vocant, udis abjectus in herbis, XIV. Met. 430.
Ad vada Mæandri concinit albus olor.
Nec, quia te nostra sperem prece posse moveri,
Alloquor: adverso vovimus ista Deo.

Sed

LIber Regius & Excerpta Puteani cum codice Lovaniensi sequens distichon huic Epistolæ præfigunt.

Accipe, Dardanide, moritura carmen Elissæ.
Quæ legis, à nobis ultima verba legis.

Cæterum *Elissa* non *Elisa* constanter Dido nominatur in veterrimis Virgilii, Silii, Ausonii, Claudiani & nostri poëtæ codicibus. nec aliter apud Græcos. nam *Elissam* lingua Punica *divinam viraginem* sonare contendunt. Vide Etymologici auctorem in Διδώ. ubi alia proferuntur ad hanc rem. adi & virum summum Samuelem Bocharrum in Phaleg suo. *Heinsius.*

1. *Sic ubi.*] Dicit Dido, se, appropinquante fine suæ vitæ, effundere flebiles voces ad Æneam: sicut cygnus vicinus morti, solet flebiliter cantare.

2. *Mæandri.*] Fluvii Lydiæ, juxta quem multi sunt cygni. *Concinit albus olor.*] Huc facit, quod scriptum reliquit Cicero lib. I. Tusc. disputationum: *Cygni, qui non sine causa Apollini dicati sunt, quod ab eo divinationem habere videantur, quia providentes quid in morte boni sit, cum cantu & voluptate moriuntur.* Videndus est Ælianus lib. I. De var. Historia, & Higinus. *Ciof.*

3. *Moveri.*] Id est, flecti.

4. *Adverso movimus ista Deo.*] *Novimus* Puteaneus cum aliis nonnullis. Basiliensis vovis. Scribe *vovimus*. sed & *averso Deo* corrigendum. sic enim loquebantur. hoc est non audiente. *Deis aversis* opponuntur *Dei præsentes.* Noster Trist. I. El. III.

Multaque in aversos effudit verba Penates,
Pro deplorato non valitura viro.

ita legendum. Horatius,

Placabit aversos Penates
Farre pio & saliente micâ.

aversum Iovem precari eidem Epod. X. Amor. lib. III. El. XII.

Sed merita & famam, corpusque animumq; pudicum
Cum male perdiderim; perdere verba leve est.
Certus es ire tamen, miseramque relinquere Dido:
Atque iidem venti vela fidemque ferent.
Certus es, Ænea, cum fœdere solvere naves:
Quæque ubi sint nescis, Itala regna sequi.
Nec nova Carthago, nec te crescentia tangunt
Mœnia; nec sceptro tradita summa tuo.

Facta

Aversis utinam tetigissem carmina Musis!

quomodo illic etiam veteres libri. Paulinus Epistolâ ad Ausoniam,

Cum steriles fundas non ad divina precatus,
Castalidis supplex averso numine Musis.

Lucanus lib. VI.

Deserit averso possessam numine sedem,
Cæsar.

sic membranæ. hinc etiam illud Boëthii de morte, lib. I. Conf. Philosoph.

Eheu, quam surda miseros avertitur aure! Heinsius.

Averso.] — *Aversa Deæ mens.* Virg. 2. ——— Ἀνένευε δὲ Παλλὰς Ἀθήνη. Iliad. ζ. v. 311. *Deo averso.*] Id est, nobis irato, & non favente. *Ant.*

5. *Sed meriti famam.*] Gottorphianus. *meritam.* Unus Mediceus *merita.* Puteaneus, *merite.* Scribe,

Sed merita & famam.

Merita vocat beneficia quæ in ingratum Ænean contulerat. Epistola Sapphus,

Et forma & meritis tu mihi Phœbus eris.

ubi *& formæ meritis* similiter legebatur. qua elisione literarum sæpe peccatum. sic infra hac epistola *temperet usum* pro *tempore & usu.* lib. I. Art. Am. *communi noxia culpæ* pro *obnoxia.* Medicamine faciei *Addite de querulo*, pro *Adjice & è querulo.* apud Propertium l. IV. El. VIII.

Atque ita mutato per singula pallia lecto
Respondi, & toto solvimus arma toro.

cum reponendum videatur,

Et sponda & toto movimus arma toro.

nam *respondi* hic præter rem est, & jam paulo ante præcesserat. idem innuit noster alibi, cum ait,

Spondaque lascivâ mobilitate tremat.

Plura vide sub finem notarum ad Epistolam tertiam Sabini hujus erroris exempla. *Heinsius. Famam.*] Laudem. *Meriti.*] Id est, beneficii mei, in te collati. *Corpusque.*] A te violatum.

7. *Certus es.*] Id est, deliberatum est. *Certus ire.*] — *Certus eundi.* Virg. 4.

8. *Ferent.*] Auferent. *Fidem.*] Quam mihi dedisti.

9. *Cum fœdere.*] Scilicet connubiali.

10. *Quæ nescis ubi sint.*] Quia solum audita, non autem visa sunt tibi. *Hub.* *Itala regna sequi.*]

I, sequere Italiam ventis.

Virg. 4.

11. *Nec te crescentia tangunt Mœnia.*] Sic Virg. lib. I. Æneidos, unde locus hic expressus est, item de Carthagine ait:

O fortunati, quorum jam mœnia surgunt.
Ciof.

Virgil. Æneid. I.

Surgentemque novæ Carthaginis arcem.
Hub.

12. *Nec sceptro tradita summa tuo.*] *Sceptrum* Puteaneus à manu prima. Scribo,

Nec sceptri tradita summa mei.

Met. XIII.

Hunc tamen utilitas populi fraterque, datique
Summa movet sceptri. Heinsius.

Tradita.] Commissa. *Tuo sceptro.*] Tuæ potestati. *Hub. Summa.*] Quicquid erat potestatis.

13. *Facta.*]

Facta fugis; facienda petis. quærenda per orbem
  Altera, quæsita est altera terra tibi.
Ut terram invenias, quis eam tibi tradet habendam?
  Quis sua non notis arva tenenda dabit?
Alter habendus amor tibi restat, & altera Dido:
  Quamque iterum fallas, altera danda fides.
Quando erit, ut condas instar Carthaginis urbem,
  Et videas populos altus ab arce tuos?
Omnia ut eveniant, nec te tua vota morentur;
  Unde tibi, quæ te sic amet, uxor erit?
Uror, ut inducto ceratæ sulfure tædæ:
  Ut pia fumosis addita thura focis.
Æneas oculis semper vigilantis inhæret:
  Ænean animo noxque diesque refert.
Ille quidem male gratus, & ad mea munera surdus;
  Et quo, si non sim stulta, carere velim:

Non

13. *Facta.*] Conditam Carthaginem. *Facienda.*] Eam urbem intelligit, quam in Italia se conditurum Æneas fato prædicabat. *Ant.*

14. *Quærenda.*] Ordo est, Altera terra, scilicet Italica, est quærenda. *Altera.*] Scilicet hæc, quam tibi dedi.

15. *Ut.*] Id est, quamvis. *Habendam.*] Possidendam, & habitandam. *Habendam.*] Sic de conjugalibus. Virg. 3.

Me famulam, famuloque Heleno transmisit habendam.

Et Ter. *Nec se posse eam habere domi.* *Quis.*] Quasi dicat nullus. *Hub.*

17. *Alter amor.*] Quem fortasse nunquam invenies.

18. *Quaque iterum fallas.*] Recte scripti *Quamque.* fallere fidem. nihil magis obvium apud bonos auctores. *Heinsius.*

19. *Quando erit.*] Quasi dicat, nunquam, aut tardissime.

21. *Omnia si veniant.*] *Ut eveniant* quidam ex melioribus, etiam Puteaneus à manu primâ. *Heinsius.*

22. *Uxor.*] Hoc ob Laviniam dixit, quæ Turno erat pacta. *Ant.*

23. *Tædæ.*] Species arborum, quæ ex se liquorem emittunt. Sunt autem, ut dicit Plinius, flammis luminibusque sacrorum gratæ.

24. *Ut pia fumosis.*] Hunc & sequentem versum à vulgatis libris exulantes adjeci ex auctoritate optimarum membranarum. & sunt elegantes nec Ovidio indigni. Invenerat etiam eos in suis codicibus Andreas Schottus, ut Observationes ejus testantur. Mycillus eosdem quoque agnoscit. *Heinsius.*

26. *Æneamque animo.*] *Ænean animo* meliores. & sic Græco more etiam infra ac passim alibi in optimis libris scribitur. *Idem. Refert.*] Repræsentat. Virgilius.

Illum absens absentem auditque videtque. Hub.

27. *Surdus.*] Quoniam commemoratione beneficiorum non movetur. *Ant.* *Ille.*] Æneas.

28. *Sim stulta.*] Quia stultus est, qui eo non vult carere, cui intelligit sua beneficia non esse grata, nec se ab eo amari. *Hub.*

Non tamen Ænean, quamvis male cogitat, odi:
Sed queror infidum, questaque pejus amo.
Parce Venus nurui, durumque amplectere fratrem,
Frater Amor: castris militet ille tuis.
Aut ego, quem cœpi (neque enim dedignor) amare;
Materiam curæ præbeat ille meæ.
Fallor; & ista mihi falso jactatur imago.
Matris ab ingenio dissidet ille suæ.
Te lapis, & montes, innataque rupibus altis
Robora, te sævæ progenuere feræ:
Aut mare, quale vides agitari nunc quoque ventis:
Quo tamen adversis fluctibus ire paras.

Quo

29. *Non tamen Ænean.*] Vitia insectatur, non hominem. perfidiam, inquit, odio prosequor, non Æneam. *Male cogitet.*] *Cogitat* meliores. & *Ænean* etiam hic. *Heinsius. Male cogitat.*] *Rustici homines minimè sunt male cogitantes: qui, etsi allium redolent & cepam, optimè tamen sunt animati.* Cato de R. R.

30. *Questaque pejus amo.*] Querimonia amoris auget æstum. *Ant.*

31. *Nurui.*] Id est, mihi, quæ sum nurus tua: nam sum uxor Æneæ filii tui.

32. *Frater.*] Scilicet Æneæ: nam ambo estis filii Veneris. *Militet.*] Versetur. ut inquit Ovidius:

Militat omnis amans, & habet sua castra Cupido.

33. *Aut ego quæ cœpi.*] *Quem cœpi* meliores. *Heins. Aut ego.*] Scilicet militem in tuis castris: Quem cœpi amare, ex quo eum vidi, & audivi loquentem. *Hub.*

34. *Ille.*] Æneas. *Materiam.*] Fomentum, nutrimentum: id est, respondeat meo amori. nam cura amorem significat. *Cura.*] Pro *amore* Virgil. 1. Æneid.

—— *puer mea maxima cura.*

Omnia in Ascanio cari stat cura parentis.

& alibi: sic Ter. Adelph. D. *Curæ est mihi. M. & mihi curæ est.* Γλυκεῖα φροντίς. Eurip. Med.

35. *Fallor.*] Id est, frustra hic cogito & peto, ut meo amori respondeat. *Iactatur.*] Ostentatur ab eo. *Et ipsa mihi falso jactatur imago.*] *Ista imago* Puteaneus & alii ex castigatioribus. placet. *falsa* quoque idem Puteaneus. Forte, *mihi falsæ*. Heinsius.

36. *Ingenio.*] Natura: quia Venus est mollis & placabilis, Æneas vero durus & inexorabilis.

37. *Te lapis.*] Hæc supra dicta dixit tanquam de tertia persona: nunc convertit sermonem ad ipsum Æneam, arguens ipsum nimiæ duritiæ. Est autem tota hæc Virgiliana imitatio 4. Æneid.

31. *Robora.*] Arbores. *Robora.*] Sic Cic. 4. Acad. Quæst. *non enim est e saxo sculptus, aut è robore dolatus.* Et Hom.

—— οὐδ' ἀπὸ δρυὸς, οὐδ' ἀπὸ πέτρης.

Et Virgil.

Gensque virûm truncis, & duro robore nata,
Queis neque mos, neque cultus erat.

vide Tzetz. Chiliad. 9. histor. 286. περὶ τοῦ, οὐ γδ' ἀπὸ δρυὸς εἶ σύ, &c. *Sævæ feræ.*] Ut tygres, aut ursæ, aut leænæ.

39. *Aut mare.*] Scil. genuit te.

40. *Quo tamen adversis fluctibus ire paras.*] Malim *Qua tamen* cum Scriveriano, vel etiam *Quod tamen* cum Strozzæ codice, quia sequitur *Quo fugis?* qui durus est concursus. *Ire maria* obvium. Ep. Herus, *Hellespontiacam iturus aquam*

ex

Quo fugis? obstat hiems: hiemis mihi gratia prosit.
  Aspice, ut eversas concitet Eurus aquas.
Quod tibi maluerim, sine me debere procellis.
  Justior est animo ventus & unda tuo.
Non ego sum tanti,(quamvis merearis, inique,)
  Ut pereas, dum me per freta longa fugis.
Exerces pretiosa odia, & constantia magno;
  Si, dum me careas, est tibi vile mori.
Jam venti ponent; strataque æqualiter unda,

Cæru-

ex antiquis libris. Art. Am. II. ex antiquis exemplaribus,

Restat iter cæli, cælum tentabimus ire.

Amor. II. El. XI.

Fallacesque vias ire Corinna parat,

de mari. Epistola Ariadnes,

Ibis Cecropios portus.

Ire iter. vide Notas ad Ep. XVIII. *Heinsius.*

41. *Quo fugis.*] Contumeliose dixit *fugis. Hyemis mihi gratia prosit.*] Id est, si tu tua sponte non vis mihi hoc munus præstare, differas fugam tuam: saltem facias hoc necessitate tempestatis.

43 *Quod tibi malueram.*] *Maluerim* Argentinensis & quinque alii. rectius. *Heinsius.*

44. *Iustior tuo animo.*] Quia vult reddere gratiam mihi bene merenti, cum vult te apud me retinere: tu autem qui accepisti beneficium, non vis reddere gratiam.

45. *Non ego sum.*] Ordo est: O inique, non sum tanti, ut pereas, id est, perire velis, dum fugis me per longa freta. *Quamvis merearis inique.*] Mirum hic in modum variant libri veteres. Diversas lectiones subjiciam, ut alienæ quoque conjecturæ sit locus. Puteaneus. *quid non terreris.* & emendatum *quod.* Ut forte corrigendum sit, *quo non terreris*, vel, *quod non tu reris.* At Puteani & Jureti excerpta, *quod non censeris*, cum quatuor aliis. duo, *quo non cessaris.* Octo alii, *quod non mediteris*, septem *meditaris.* quatuor *quamvis mediteris.* totidem alii *quod tu meditaris.* Scriverianus *quamvis dimittis* vel *miraris.* alius, *quod tu non credis.* Itaque scribendum videbatur, *quicquid tu reris*, vel *quanti tu reris.* vel, *quamvis id reris* vel denique, *quanti me reris.* Nisi propius insistendo vestigiis vetustiorum codicum refingi malis, *quamvis censeris*, vel, *quanti censeris.* Ut *censeri* dixerit, quomodo Cicero pro Flacco, *Census es mancipia Amyntæ. Censeri* enim pro æstimare veteres ævo optimo videntur dixisse. ita noster in Ponticis, lib. I. El. III.

Est inter comites Marcia censa suas.

Fast. lib. V.

His sata Majestas, hos est Dea censa parentes.

ut quidem vetustissimi codices illic agnoscunt. Certe Hafniensis liber expresse præferebat, *quantus censeris.* Noster Trist. IV. El. V.

Cujus eram censu non me censurus egentem.

quomodo restituendum puto. De eo verbo vide doctissimum & accuratissimum Gronovium in Observationibus, quæ unice huc faciunt. *Heinsius.*

47. *Exerces.*] Sensus est. Si habes me odio, & propter hoc parvifacis objicere te morti: hæc tua odia sunt nimis magni precii, & nimis chara. *Constantia magno.*] Quia constant tibi vita, quæ res est magna.

48. *Si dum me fugias.*] *Me careas* præstantiores. *fugis* paulo ante præcesserat. *Heinsius. Si est vile tibi.*] Id est, si parvi facis.

49. *Iam venti*] Dicit cito cessaturam

Cæruleis Triton per mare curret equis.
Tu quoque cum ventis utinam mutabilis esses!
Et, nisi duritia robora vincis, eris.
Quid? si nescieris, insana quid æquora possint?

Ex-

ram tempestatem, indeque eum tutius navigaturum. *Ponent.*] Id est, quiescent. *Ponent venti.*] Sic Virgil. 7. Æneid.

Tum venti posuere, omnisque repente resedit
Flatus. ——

ubi dissimulatur accus. c. Freta vel fluctus. *Ovid.* sic contra ferre, flare significat.

—— *fieret vento mora ne qua ferenti.*

Strataque.] Id est, multum quieta.

50. *Triton.*] Deus maris, Neptuni ex Salacia dea maris filius, & ejusdem tubicen. Ovid. 1. Metam. *Curret.*] Celeri curru ibit per mare. *Equis Cæruleis.*] Id est, delphinibus junctis ad currum in loco equorum.

52. *Eris.*] Scilicet mutabilis. *Nisi vincis.*] Id est, nisi es durior roboribus. *Robora.*] Species arboris est.

53. *Quid si nescires.*] *Nescieris* tres libri. bene. ultima producta. ut Art. Am. 1.

Et quæ nescieris, ut bene nota refer.

Met. x.

Forsitan audieris aliquam certamine cursus.
Veloces superasse viros.

similiter in *dederis*, *tuleris*, alibi produxit ultimam. Eodem Artis Amatoriæ libro,

Aut non tentaris, aut perfice.

quod etiam librarii interpolarant. Remedio Amoris,

Quid, quod, ut abfueris, avidus sitiensque redibis?

quomodo & illic meliores libri. Pont. lib. 1. El. 1x.

Nec tu credideris urbanæ commoda vitæ
Quærere Nasonem.

Seneca Thyeste,

Nec quod nefandas hauseris angit dapes,
Quod non pararis.

ita veterrimus codex. vulgati *tangit.* Trist. 1 v. El. ult.

Quem legis, ut noris, accipe posteritas.

Art. 1.

Ut puto non poteris ipsa referre vicem.

Fast. 1.

Hanc simul ut noris officiumque meum.

lib. 1 1.

Qua positus fueris in statione mane.

&

Hæc ubi præstiteris, ut tandem littora tangas.

Epistola Ariadnes. cum optimis codicibus.

Cum steteris urbis celsus in arce tuæ.

Amorum lib. 1. El. 1 v.

Quæ tu reddideris, ego primus pocula sumam:
Et quâ tu biberis, hac ego parte bibam.

Eleg: v 1 1 1.

Cum multa abstuleris, at non tamen omnia donet.

& ibidem,

Hæc ubi præstiteris, usu mihi cognita longo.

Similiter in *tentaritis*, *dederitis*, *præstiteritis*, *absfueritis*, *steteritis*, *reddideritis*, *abstuleritis*, tertiam aut quartam syllabam interdum producebant. noster lib. v 1. Met. *vitam dederitis in undis.* Ponticorum lib. 1 v. El. v.

Consulis ut limen contigeritis, erit.

Ibid.

Cum maris Ionii transieritis aquas.

sic *oderimus* & *erimus* tertia & secunda producta apud Paulinum carmine Sapphico ad Nicetam,

Et quia spes jam rapitur tenendi,
Urget adfectus, placitis favere.
Iam vias illas licet oderimus,
Quæ rapiunt te.

& postea eodem carmine,

Quaque contendes, comites erimus
Ætheris arce.

ita

Expertæ toties tam male credis aquæ?
Ut pelago ſuadente etiam retinacula ſolvas,
Multa tamen latus triſtia pontus habet.
Nec violaſſe fidem tentantibus æquora prodeſt.
Perfidiæ pœnas exigit ille locus.
Præcipue cum læſus Amor: quia mater Amoris
Nuda Cytheriacis edita fertur aquis.
Perdita ne perdam timeo, noceamve nocenti;
Neu bibat æquoreas naufragus hoſtis aquas.
Vive, precor: ſic te melius, quam funere, perdam.
Tu potius leti cauſa ferare mei.
Finge, age, te rapido (nullum ſit in omine pondus)
Turbine deprendi: quid tibi mentis erit?
Protinus occurrent falſæ perjuria linguæ,
Et Phrygia Dido fraude coacta mori.

Con-

ita utroque loco veterrimus codex Voſſianus Longobardicis literis exaratus. Priori *execremur*, poſteriori, *comites feremur mente ſequaci* in vulgatis ſubſtituerant. Atque hæc ad hunc locum. *poſſint* etiam pro *poſſent* meliores libri. *Heinſius.*

54. *Tam male.*] Id eſt, tam cum periculo tuo.

55. *Ut.*] Id eſt, quamvis. *Etiam pelago ſuadente.*] Id eſt, etiam mari tranquillo: quia tunc videtur ſuadere nobis navigationem.

57. *Nec prodeſt.*] Id eſt, nocet. *Tentantibus.*] Ingredientibus: Virg.

Tentanda fuga canit æquora Calchas.

59. *Quia mater Amorum.*] *Amoris* concinnius libri quatuor. *Heinſius.*

60. *Edita.*] Scilicet genita. *Aquis Cytheriacis.*] Hoc ſecundum fabulam dixit, quam Servius in 5. Æneid. refert. Inde & Virg. lib. ſupradicto. *Fas omne eſt Cytherea tuis te fidere regnis, Unde genus ducis.* 1. Æneid. *Hub.*

61. *Perdita ne perdam timeo.*] Πάθος à voluntate. Nollem, inquit, etſi Æneas me fugit, ut mea cauſa periret. *Ant.*

63. *Vive, precor.*] Conciliat ſibi Æneam, optans ei vitam. *Sic.*] Scilicet vivendo. *Quam funere.*] Quam morte: id eſt, melius eſt quod caream te vivo, quam mortuo.

64. *Cauſa ferere.*] *Ferare* Junianus & Douzæ codex. ut ſit optantis. mox pro *rapido* Argentinenſis & unus Patavinus *trepido*, ut ad omen referatur. *Heinſius.* *Ferare.*] Id eſt, dicare. potius ſcil. quam ego dicar eſſe cauſa tuæ mortis.

65. *Finge.*] Artificioſe ei commemorat recordationem conſcientiæ in magnis periculis. *Finge.*] Animo tuo cogita.

66. *Te deprendi.*] Uſus eſt verbo nautico: nam navigantes deprehendi dicuntur. *Deprendi.*] Occupari, opprimi, præverti. ſic Virgil.

Argolicove mari deprenſus ——

67. *Protinus occurrunt.*] *Occurrent* ſcripti omnes. *Heinſius.* *Occurrent.*] Venient in mentem.

68. *Et Phrygia Dido.*] Dido coacta mori fraude Phrygia, id eſt, fraude tua, nam Æneas Phrygius eſt. *Hub.* *Et Phrygia Dido fraude coacta mori.*] Fabuloſum & plane falſum eſt Didonem ab Ænea adamatam fuiſſe, cum certum atque explora-

Conjugis ante oculos deceptæ stabit imago
Tristis, & effusis sanguinolenta comis.
Quicquid id est, totum merui, concedite dicas:
Quæque cadent, in te fulmina missa putes.
Da breve sævitiæ spatium pelagique tuæque:
Grande moræ pretium tuta futura via est.
Nec mihi parcatur; puero parcatur Iülo.
Te satis est titulum mortis habere meæ.
Quid puer Ascanius, quid Dî meruere Penates?
Ignibus ereptos obruet unda Deos. Deos! obs. Misc. VI. 7. 2.
Sed neque fers tecum: nec, quæ mihi, perfide, jactas, P. 415.
Presserunt humeros sacra paterque tuos. IV. Aen. 598.
Omnia mentiris. nec enim tua fallere lingua
Incipit à nobis; primaque plector ego.
Si quæras, ubi sit formosi mater Iüli:
IV. Ep. 119.

Occidit

ploratum sit Æneam ante urbis Romæ primordium anno 400. eoque amplius in Italiam venisse. Carthago autem ante Romam annis 72. vel, ut aliis placet 97. condita est. Unde probabiliter colligitur Didonem ab Ænea nec amari, nec videri potuisse. *Ciof.* *Coacta mori.*] Hinc *Buchan. Epigr.* lib. 2.

Casta, decens, generosa animi, Phœnissa peregi
Fæmina, magnanimis vix imitanda viris.
At, tu, sacratam, Maro, labe adspergere famam
Conaris, famæ non sine labe tuæ.

70. *Sanguinolenta.*] Utpote quæ tui causa se interfecerit.

71. *Quicquid, id est, totum merui.*] Puteaneus *Quid tanti est? tutũ.* & emendatum postea, *totum.* quemodo & septem alii. Jureti Excerpta, *Quid tamen est totum.* Latet mendum. *dicas* etiam pro *dices* Puteaneus, & quatuor alii, quod sequens versus requirit. & *cadent* Hafniensis. *cadunt* duo alii. *Heinsius.* *Merui totum?*] Id est, jure patior.

73. *Da breve.*] Præscribit modum petitionis suæ. dicit enim, se non petere ut Æneas perpetuo maneat, sed tantum differat, donec ira ipsius Æneæ & pelagi aliquantulum fuerit remissa. *Breve spatium.*] Virgil. 4. Æneid.

Quò ruit? extremum hoc miseræ det munus amanti:
Exspectet facilemque fugam, ventosque ferentes.
Tempus inane peto. requiem, spatiumque furori.

74. *Grande moræ.*] Sensus est, Hæc mora erit utilis, quia postea habebis navigationem tutam. *Via.*] Navigatio.

75. *Nec mihi tu parcas.*] *Tu curæ* Puteaneus & alii nonnulli ex potioribus. Codices Andreæ Schotti in Observationibus *Nec mihi parcatur.* non invenuste. quomodo & tres ex nostris. *Heinsius.*

76. *Titulum.*] Nomen & famam.

77 *Quid meruere.*] Scilicet ut submersionis periculo à te objiciantur. *Penates dii.*] Quos tecum, ut dicis, portas.

78. *Ignibus.*] Incendiis Trojanis.

82. *Nec incipit à nobis.*] Quia jam est assueta fallere alios.

83. *Si quæras.*] Probat quod alias deceperit. *Mater.*] Creusa.

Saevus pontus XIV. Met. 239. Saevae aquae Ep. XIII. 6. I. Trist. X. 85. Has
8. I Tr. XI. 16. Saevae undae III. ex P. VI. 29. Saevum aequor Epist. XIX.
89. pelagus XIV. Met. 559. Saevior unda II. ex P. VII. 60.

Occidit à duro sola relicta viro.
Hæc mihi narraras: at me movere merentem.
Illa minor culpa pœna futura mea est.
Nec mihi mens dubia est, quin te tua numina damnent.
Per mare, per terras septima jactat hiems.
Fluctibus ejectum tuta statione recepi,
Vixque bene audito nomine, regna dedi.
His tamen officiis utinam contenta fuissem:
Et mihi concubitûs fama sepulta foret!
Illa dies nocuit, qua nos declive sub antrum
Cæruleus subitis compulit imber aquis.
Audieram vocem; Nymphas ululasse putavi.
Eumenides fatis signa dedere meis.
Exige læse pudor pœnas, violate Sichæo:

Ad

85. *Hæc mihi narrabas.*] *Narraras* meliores. *Hoc* etiam. quod non placet. ut nec *novere* pro *movere*. Sequenti versu Puteaneus, pro *Illa* habet *Ure*.

Ure: minor culpâ pœna futura mea est. Ut Creusam igne absumtam illi oblique exprobret. Mezeriacus in Gallico ad has Epistolas commentario Puteaneum codicem minus diligenter visus est consuluisse. Septem libri *Inde minor*. duo, *Unde*. unus *Atque*. alius *Ipsa*. Videtur aliud quid latere. *Heinsius*. *Hæc*] Scil. Creusam esse relictam. *At me movere.*] Alii *novere*: alii *movere* legendum putant, quasi dicat, Narrabas mihi, Creusam à te relictam: sed ego non solum fui tibi uxor, sicut ipsa, sed ego tibi præstiti beneficia, unde majorem pœnam es daturus, quod me deceperis & dereliqueris, quam quod illam reliqueris. *Merentem.*] Id est, præstantem tibi beneficia.

86. *Illa pœna.*] Quam tu dabis, & patieris propter Creusam relictam.

87. *Quin te tua numina damnent.*] *Munera* multi ex scriptis. Puteaneus, *Quin te te munera damnant*. quod non assequor. De diis certe Æneæ comitibus jam supra egerat. *Heinsius*.

89. *Tuta statione.*] Portum Carthaginensem intelligit. *Ant.*

91. *His officiis.*] Scilicet quod te hospitio excepi, & regna dedi.

92. *Fama.*] Quæ jam sparsa & vulgata est, me tecum concubuisse.

93. *Illa dies.*] Commemorat tempus, quo primum se cum Ænea commiscuit. *Nocuit.*] Virgil.

Ille dies primus leti, primusque malorum
Causa fuit.

Declive.] Id est, in speluncam.

94. *Cæruleus.*] Obscurus. *Cæruleus.*] Virgil.

Olli cæruleus supra caput adstitit imber.

Quem nigrantem dicit. lib. 4.

His ego nigrantem commista grandine nimbum
Desuper infundam.

sic & *cæruleæ naves*: quæ Homero *nigræ* dicuntur.

95. *Audieram voces.*] *Vocem* meliores. *Heinsius*. *Audieram voces.*] Id est, clamorem. *Nymphas ululasse putavi.*] Virgil.

Summoque ulularunt vertice Nymphæ.

96. *Eumenides.*] Quasi dicat, non fuerunt nymphæ, sed furiæ, quæ signa dederunt. *Fatis meis.*] Id est, infelicitati.

97. *Exige.*] Non ad Sichæum, ut quidam male existimant: sed ad pudorem à

se

Ad quas (me miseram!) plena pudoris eo.
Est mihi marmorea sacratus in æde Sichæus: IV. Aen. 457.
Appositæ frondes velleraque alba tegunt.
Hinc ego me sensi noto quater ore citari: Elissa IV. Aen. 335. 610.
Ipse sono tenui dixit, Elissa, veni.
Nulla mora est; venio. venio tibi debita conjux:
Sed tamen admissi tarda pudore mei.
Da veniam culpæ; decepit idoneus auctor.
Invidiam noxæ detrahit ille meæ.
Diva parens, seniorque pater pia sarcina nati,

Spem

Non servata fides, liberi promissa Sichaeo IV. Aen. 552.

se violatum, sermonem convertit. *Pudor.*] Virgil. IV. Aen. 27.

Ante pudor, quam te violem, aut tua jura resolvam.

Violate Sichæo.] *Sichæu* veteres omnes. quod notandum. *Heinsius.*

98. *Ad quem me miseram!*] *Ad quas* scripti, ut de pœnis agat. bene. *Heinsius.*

99. *Est mihi.*] Dicit Dido se vocatam fuisse noctu à simulachro mariti, quod in domo colebat summa veneratione. *Sichæus.*] Virgil. 4. Aen. 457.

Præterea fuit in tectis de marmore templum.
Conjugis antiqui, miro quod honore colebat,
Velleribus niveis, & festa fronde revinctum.

100. *Oppositæ frondes.*] *Appositæ* quatuor libri. & placet. sic *apposita humus* superiori epistola v. 26. ex membranis. Art. Am. lib. III. ex iisdem,

Surgit & appositas agitato corpore frondes
Movit.

Noster Fast. III.

——— *Nymphas*
Hanc frondem cunis apposuisse ferunt.

ita scripti Fast. IV.

Sensit & appositâ texit sua corpora myrto.

quomodo meliores lib. Trist. III. El. I.

Cur tamen appositâ velatur janua lauro.

quod & ibi codices emendatiores agnoscunt. sic *apposita foliorum* quoque legendum puto apud Ausonium Perioch. Odyss. VI. Fast. VI.

——— *crescebat imagine luctus:*
Donec eam appositus occuluere togis.

Sic scribendum opinor, non *positu.* Epistola OEnones.

Non sic appositis vincitur vitibus ulmus.

Plura Epistola Deianiræ. vs. 60. & Amor. III. El. VI. *Heinsius. Vellera.*] Lanæ. *Tegunt.*] Ornant.

101. *Hinc.*] Ex illa æde. *Noto ore.*] Id est, notis verbis. Virg.

Hinc exaudiri voces, & verba vocantis
Visa viri, &c.

102. *Elisa.*] Hoc enim fuit prius nomen Didonis: nam postquam Carthaginem condidit, Dido appellata est: quod nomen lingua Punica significat Viraginem.

103. *Nulla mora.*] Dicit se paratam mori, ut sit cum Sichæo: quod etiam libentius & celerius faceret, nisi pudicitiam amisisset. *Hub.*

104. *Admissi.*] Impudicitiæ criminis. *Ant.*

105. *Da veniam.*] Ad Sichæum loquitur. *Idoneus.*] Cui credendum quisque putaret.

107. *Diva parens.*] Enumerat ea quæ fecerunt fidem. *Diva.*] Non mortalis. *Pia sarcina.*] Pium onus: id est, pater, quem humeris suis se gestasse dicebat.

108. *Spem.*]

quod virgilius templum, id ovidius aedem vocavit in honorem Sichaei velut Divi extructam. ubi etiam signum haud dubie Sichaei fuit. qui templum de sepulcro accipiunt, vehementer errant. Si quod Sichaei sepulcrum fuit Carthagine, non sepulcrum sed Cenotaphium fuit. Nam p. 115. ipsa Dido ait cineresque viri reliquae. v. Odericum Dissertat. sopra una antica Iscrizione p. 67. s.

Spem mihi manſuri rite dedere viri.
Si fuit errandum, cauſas habet error honeſtas.
Adde fidem; nulla parte pigendus erit.
Durat in extremum, vitæque noviſſima noſtræ
Proſequitur fati, qui fuit ante, tenor.
Occidit internas conjux mactatus ad aras:
Et ſceleris tanti præmia frater habet.
Exul agor; cinereſque viri patriamque relinquo:
Et feror in duras hoſte ſequente vias.

Appli-

108. *Spem.*] Nequè videbatur, qui talia feciſſet, poſſe quenquam decipere.

109. *Si fuit errandum.*] Quaſi dicat, ſi ob ullam rem debui non ſervare quod Sichæo promiſeram: in hoc erravi. *Honeſtas.*] Probabiles.

110. *Adde fidem.*] Quam dedit mihi: id eſt, adde quod mihi juravit. *Adde fidem.*] Si datam fidem ſervet. *Nulla parte pigendus erit.*] *Pigendus amor*, quatuor ſcripti. vide notas Epiſtola v. ℣. 44. *Heinſius.*

111. *Durat.*] Dicit ſe eſſe infœlicem uſque ad ultimum vitæ ſpiritum, & enumerat ſeriem ſuarum infœlicitatum. *Noviſſima.*] Ultima: id eſt, uſque ad mortem.

112. *Tenor fati.*] Ordo, & continuatio.

Illuxiſſe dies, aliumve habuiſſe tenorem
Crediderim. Virgil 2. Georgic.

Et Ovid. Epist. xv. 59. f.

—— *Inceptum peragit fortuna tenorem.*

113. *Occidit internas conjunx mactatus ad aras.*] *In terras* Puteaneus cum aliis pleriſque. quinque libri *ad terras.* quatuor *in terris.* duo *in terra.* *externas* totidem. Mycillus *Herculeas* reponit. Forte reſcribendum *Hercĕas ad aras.* Ara enim in interiori parte ædium dedicabatur Jovi Hercêo. Talis illa, ad quam à Neoptolemo interfectus eſt Priamus. Noſter in Ibide de Priamo,

Cui nihil Hercêi proſuit ara Iovis.

atque ita paſſim, cum extrema Priami deſcribunt auctores. Heſychius, Ἕρκιον κύκλος αὐλῆς, οἰκία, τειχίδιον, στεφανὴ δώματος. Idem, Ἑρκίου διὸς, τοῦ ἀσφαλοῦς ἢ τοῦ κατὰ τὴν οἰκίαν. ἔστι γὰρ ἑρκεῖος ζεὺς παρὰ Ἀθηναίοις. Vide & Harpocrationem in eadem voce, & Suidam, & Etymologici auctorem, & Euſtathium in Iliada atque Odyſſeam. Unde liquet Latine ſine diphthongo id nomen ſcribendum. Lucanus lib. IX. de Cæſare Troadem tranſeunte;

Herceas monſtrator ait, non reſpicis aras?

ubi pari modo quo Ovidius, *Herceas aras* dixit pro aris Hercei Jovis. Feſtus: *Herceus Iupiter intra conſeptum domus cujuſque colebatur, quem & Deum penetralem appellabant.* Servius in lib. II. Æn. *Singula domus ſacrata ſunt Diis, ut culina diis Penatibus, maceries, quæ ambit domum, Herceo Iovi.* Heinſius. *Occidit.*] Incipit enumerare infortunia, inter quæ primum ponit mortem mariti ſui Sichæi, quem miro amore dilexit. *Occidit.*] Periit. *Mactatus.*] Tanquam victima interfectus. *Internas ad aras.*] Id eſt, ante Deos penates. Virg. vide lib. 4. Æneid.

114. *Frater.*] Scilicet meus; quod magis eſt dolendum. *Præmia.*] Nomen & titulum.

115. *Exul agor.*] Narratio eſt reliquarum infœlicitatum. Expellor à patria. nam crudelitas fratris coëgit eam fugere, ſuadente Sichæi imagine, quæ Didoni noctu apparuit, & omne facinus Pygmalionis enarravit.

116. *Et feror.*] Amplificatio infœlicitatis: dicit enim ſe non habuiſſe locum certum, quo iret, neque etiam tuto navigaſſe. *Hoſte ſequente.*] Id eſt, fratre

 Pygma-

 VII.

Applicor ignotis: fratrique elapsa fretoque,
Quod tibi donavi, perfide, littus emo.
Urbem constitui; lateque patentia fixi
Mœnia, finitimis invidiosa locis.
Bella tument: bellis peregrina & fœmina tentor:
Vixque rudes portas urbis & arma paro.
Mille procis placui: qui me coïere querentes
Nescio quem thalamis præposuisse suis.
Quid dubitas vinctam Gætulo tradere Iärbæ?
Præbuerim sceleri brachia nostra tuo.
Est etiam frater; cujus manus impia possit
Respergi nostro, sparsa cruore viri.
Pone Deos, & quæ tangendo sacra profanas:

Non

Pygmalione. *In duras hoste sequente vias.*] *In dubias vias*, Basileensis. sic sæpe alibi, ut & *fallaces vias*, quoties de mari agitur. *Heinsius.*

117. *Applicor ignotis.*] Puto Ovidium scripsisse, *Applicor his oris.* ut apud Virgilium,

—— *Quævis immanibus applicat oris?*

Heinsius. *Elapsa.*] Clam & cum difficultate erepta.

118. *Emo.*] Sic legendum est in præsenti tempore, sicut & supradicta verba: quod etiam ratio carminis exigit. *Hub.*

120. *Invidiosa.*] Quæ sua magnitudine vicinis moverent invidiam.

121. *Bella tument.*] Hyarbas, quoniam contemnebatur ejus conjugium, bellum Carthaginensibus minabatur: ut author est Trogus. *Virg.*

Quid bella Tyro surgentia dicam. Ant.

123. *Qui in me coiere querentes.*] Alii codices *me cupiere* vel *petiere*. sed vera lectio est vulgata, si τὸ *in* tollas ex auctoritate optimorum exemplarium. Refer autem *me* ad *querentes* non ad *coire*. *Coire* pro convenire. Met. VIII.

Lecta manus juvenum coiere cupidine laudis.

ut & illic scribendum. lib. XIV.

-- *Coëunt, & saxa trabesque*
Conjiciunt.

Virgil. Æneid. VII.

Undique collecti coëunt, Martemque fatigant.

Fast. IV.

Mille manus coëunt. Heinsius.

Querentes coiere.] Conspirarunt in me non sine querela, quoniam tua caussa contempti sunt.

124. *Nescio quem.*] Cum Æneam significet, ignorantiam fingit, ut deteriora melioribus præposuisse videatur. *Ant.*

125. *Quid dubitas.*] Pietatem in Ænea deprimit: cum præsentibus periculis non modo bene meritam non eripiat, sed in illa conjiciat. *Ant. Gætulo.*] qui imperat Gætuliæ, quæ est pars Africæ.

126. *Præbuerim.*] Pro præbebo. *Sceleri tuo.*] Ecce hoc verbo magis prohibet, quod videtur concedere. *Hubert. Nostra brachia.*] Translatio est ab iis qui duello superati, vincienda præbent membra.

127. *Est etiam frater.*] Pygmalion, inquit, paratus est ad exitium meum. *Ant. Cujus manus impia possit.*] *Possit* constanter libri veteres, quos sequor. *Heinsius.*

128. *Sparsa.*] Fœdata. *Viri.*] Mariti mei Sichæi, quem interfecit.

129. *Profanos.*] Quia ab impiorum manibus Dei tangi indignantur.

131 Si

Non bene cæleſtes impia dextra colit.
Si tu cultor eras elapſis igne futurus;
Pœnitet elapſos ignibus eſſe Deos.
Forſitan & gravidam Dido, ſcelerate, relinquas;
Parſque tui lateat corpore clauſa meo.
Accedet fatis matris miſerabilis infans;
Et nondum nato ſuneris auctor eris.
Cumque parente ſua frater morietur Iüli;
Pœnaque connexos auferet una duos.
Sed jubet ire Deus. vellem vetuiſſet adire;
Punica nec Teucris preſſa fuiſſet humus.
Hoc duce (nempe Deo) ventis agitaris iniquis,
Et teris in rapido tempora longa freto.
Pergama vix tanto tibi erant repetanda labore,
Hectore ſi vivo quanta fuere forent.
Non patrium Simoënta petis; ſed Tybridis undas.
Nempe,

131. *Si tu.*] Senſus eſt, Dei nollent ſe eſſe liberatos ab incendio Trojano. *Si tu.*] Scilicet ſceleratus & impius. *Igne.*[Quia mallent ſe eſſe combuſtos, quam habere talem cultorem.

135. *Miſerabilis.*] Quia nulla culpa ſua morietur.

136. *Et nondum nati funeris.*] Scribe *nato*, ut ambiguitas vitetur. *Heinſius.*

137. *Frater Iuli.*] Qui erit ex te genitus, ſicut Iulus. *Cum ſua parente.*] Id eſt, mecum, quæ ſum mater ejus.

138. *Una pœna.*] Id eſt, una mors. *Connexos.*] Conjunctos, matrem ſcil. & filium.

139. *Sed jubet.*] Objectio, quam poſſet facere Æneas. *Deus.*] Mercurius. Vel certe Apollinem intelligit, cujus juſſu petebat Italiam: ut ipſe apud Virg. l. 4.

Sed nunc Italiam magnam Grinæus Apollo,
Italiam Lyciæ juſſere capeſſere ſortes.

141. *Hoc duce.*] Nempe Deo. Ironiam perficit. Si is eſſet Deus, inquit, quem ſequeris, non ſeptem annis per ſummas procellas vexatus Italiam quæreres. *Ant.*

143. *Tanto labore.*] Quanto petis arva aliena.

145. *Non patrium Simoënta petis, ſed Tibridis undas.*] Argentinenſis liber *bibis.* quomodo & Gronovianus pro diverſa lectione. Scribe *bibes.* Epiſtola Med.

Grajaque Phaſiacam turba bibiſtis aquam.

Art. Amand.

Sed neque Caucaſeâ doceo de rupe puellas,
Quæque bibant undas, Myſe Caïce, tuas.

Virgilius,

Aut Ararin Parthus bibet; aut Germania Tigrim.

& alibi,

Qui Tiberim Fabarimque bibunt.

Claudianus,

— Patriamque bibens Meotin Alanus.

Exempla propemodum infinita ex Græcis Latiniſque poëtis poſſent proferri, ſi liberet in re protritâ morari. Hoc primum. deinde optimus Puteaneus *Tybridas undas.* egregiè. ſic *Cephiſidas undas* noſter dixit libro primo Met. & Lucanus libro III. *Mæotidas undas*, ex veteri codice,

Nempe, ut pervenias quo cupis, hoſpes eris.
Utque latet, vitatque tuas abſtruſa carinas,
Vix tibi continget terra petita ſeni.
Hos potius populos in dotem, ambage remiſſa,
Accipe; & advectas Pygmalionis opes.
Ilion in Tyriam transfer felicius urbem:
Inque loco regis ſceptra ſacrata tene.
Si tibi mens avida eſt Belli, ſi quærit Iülus
Unde ſuo partus Marte triumphus eat;
Quem ſuperet, ne quid deſit, præbebimus hoſtem.
Hic pacis leges: hic locus arma capit.
Tu modo, per matrem, fraternaque tela ſagittas,
Perque fugæ comites Dardana ſacra Deos:

(Sic

Quaque fretum torrens Mæotidas egerit undas.

& *Garamantidas undas* l. IX. idem. *Heinſ.*

146. *Ut.*] Id eſt, quamvis. *Quo cupis.*] Scilicet ad Italiam. *Hoſpes.*] Novus, & advena.

147. *Utque latet refugitque tuas.*] *Vitatque tuas* Puteaneus & alii quidam. ſic Virgilio,

Italiam ſequimur fugientem.

abſtruſa etiam meliores. Alii aliter, eodem tamen omnes ſenſu hunc verſum libri exhibent. *Heinſius.*

148. *Seni.*] Vix ſenex in Italiam venies. *Ant.*

149. *Hos populos potius in dotem ambage remota.*] *Potius populos* cum quibuſdam lege, ut verſui conſulatur. *ambage remiſſa* deinde meliores. & *Pygmalionos* ſequenti verſu Puteaneus. ſic *incœptum opus remittere*, & *remittere incœpta fila* noſter alibi. de quo diximus ad lib. II. Art. Am. v. 79. ſic Faſt. II.

——*ſed verum ambage remota*
Abdidit, & dubio terruit ore virum.

ubi vetus liber *remiſſa* ſimiliter. pro *advectas opes* libri multi *adductas*. prima editio *aductas*. Scribo *avectas opes*. Heinſ. *Hos.*] Meos. *Remiſſa.*] Omiſſa. *Ambage.*] Circuitu.

150. *Opes Pygmalionis.*] Quas Pygmalion cupiebat & ſperabat.

151. *Ilion in Tyriam.*] Sic Virgil. I.

Ilium in Italiam portans.

In Tyriam urbem.] Id eſt, in Carthaginem, quam Tyriam à conditoribus appellavit. *Ilion.*] Id eſt, res Ilienſes, & eſto hujus loci rex.

152. *Inque loco regis ſceptra ſacrata tene.*] In Puteaneo totus hic verſus erat eraſus, ſed ſic ut liqueret ſcriptum fuiſſe *ſceptraque ſacra.* quod & in aliis plurimis extat. Reliqua à me legi non potuerunt. At Salmaſius monet à manu prima fuiſſe *Nomine coregis.* Unde is faciebat *Nomine cum regis.* Forte *Nomine & hanc regis.* Leidenſis *Hancque loco.* Barberin. & Voſſ. *Inque locum.* Heinſius. *Sacra.*] Venerabilia: quia omnes reges erant ſacri.

155. *Quem ſuperet.*] *Quod ſupereſt* Puteaneus & alii ex melioribus. Forte *Quos ſuperet hoſtes.* Heinſius. *Nequid deſit.*] Id eſt, ut omnia habeas, ſcilicet regnum, & etiam opportunitatem victoriarum & triumphorum.

156. *Hic pacis.*] Id eſt, & paci & bello convenit. *Hic locus.*] Noſter.

157. *Tu modo per patrem.*] Imo *matrem* cum novem ſcriptis. De patre mox aget. Erfurtanus *per Venerem.* Heinſius. *Fraterna tela.*] Cupidinis, quem Æneæ fratrem diximus.

160. *Damni*

(Sic ſuperent quoſcumque tua de gente reportas,
Mars ferus & damni ſit modus ille tui,
Aſcaniuſque ſuos feliciter impleat annos, v. supra ad Ep. III. 135.
Et ſenis Anchiſæ molliter oſſa cubent)
Parce precor domui, quæ ſe tibi tradit habendam.
Quod crimen dicis, præter amaſſe, meum?
Non ego ſum Phthias, magniſque oriunda Mycenis:
Nec ſteterunt in te virque paterque meus.
Si pudet uxoris; non nupta, ſed hoſpita dicar.
Dum tua ſit Dido, quidlibet eſſe feret.
Nota mihi freta ſunt Afrum frangentia littus:

Tem-

160. *Damni ſit modus ille tui.*] *Damnis tuis* Erfurtanus & alter Lovanienſis. rectius. *Heinſius. Tui damni.*] Id eſt, ultra illud bellum nullum unquam patiaris damnum.

161. *Suos annos.*] Natura vel fato ſibi deditos.

162. *Molliter.*] Talia enim mortuis precari ſolebant. *Cubent.*] Id eſt, quieſcant.

163. *Domui.*] Scilicet meæ. *Habendam.*] Poſſidendam.

165. *Non ego ſum Phthia.*] *Phthias* Puteaneus cum emendatioribus novem aut decem aliis. vere. fœmina Phthias & Phthiotis. Euripides Andromacha choro primo, nam apud alios vix occurrit:

Φθιὰς ὅμως ἔμολον ποτὶ σὰν Ἀσιήτιδα Γυῖαν.

Ad te Phthias ego quamvis Aſiatida veni. Heinſius.

Non ego.] Dicit ſe non fuiſſe hoſtem Trojani nominis, nec natam in locis hoſtilibus. *Phthia.*] Urbe Theſſaliæ, unde Achilles dicitur. Virg. I. Æneid. 284.

Cum domus Aſſaraci Phthiam, claraſque Mycenas
Servitio premet.

166. *Nec ſteterant in te.*] *Steterunt* Puteaneus & Leidenſis. recte Virgil.

Obſtupui, ſteteruntque comæ.

ſic *Quæſierunt* Epiſtola OEnones ex veteri libro. & *Vagierunt* in Faſtis. ſic apud Statium Theb. III. v. 302. *Exciderunt.* Theb. v. 274. *Abſciderunt.* l. XII. v. 167. *Horruerunt.* Epiſt. Medeæ ex veteri libro,

Noſtin? an exciderunt mecum loca?

Epiſtola Hypermneſtræ ℣. 72. *Expulerunt.* Ep. Acontii. ℣. 242. & Art. Am. III. 405. *fuerunt.* & ℣. 188. *Exciderunt. Mollierunt* Amor. I. El. I. *Terruerunt.* lib. III. El. v. *profuerunt.* Remed. 263. *præbuerunt.* Ep. II. v. 141. *Contigerunt.* Faſt. I. v. 592. *Vagierunt.* Faſt. II. v. 505. *horruerunt.* Faſt. II. v. 502. *annuerunt.* Faſt. II. v. 497. *audierunt.* Faſt. III. v. 65. *finierunt.* Faſt. III. v. 231. *polluerunt* Faſt. III. quæ loca in vulgatis libris ſunt depravata. Plura alibi dicemus. *Heinſius.*

167. *Si pudet uxoris.*] Id eſt, ſi pudet te habere me nomine uxoris. *Hoſpita dicar.*]

— cui me moribundam deſeris, hoſpes? IV. Aen. 323.
Hoc ſolum nomen quoniam de conjuge reſtat.
Non jam conjugium antiquum, quod prodidit, oro. IV. Aen. 431.

168. *Quidlibet eſſe feret.*] *Quodlibet* Puteaneus & alii meliores. Propertius tamen,

Si cuivis nuptæ quidlibet eſſe licet.

ſed & ibi forte ſcribendum *quod libet.* Heinſius.

169. *Nota mihi.*] Arguit à natura maris Libyci, non eſſe nunc navigandum, ſed differendum. *Afrum frangentia littus.*] Alii *tangentia.* Puto ſcribendum *plangentia.* Epiſtola Herus,

Me

Temporibus certis dantque negantque viam.
Cum dabit aura viam, præbebis carbasa ventis.
Nunc levis ejectam continet alga ratem.
Tempus ut observem, manda mihi; certius ibis:
Nec te, si cupies, ipsa manere sinam.
Et socii requiem poscunt, laniataque classis
Postulat exiguas semirefecta moras.
Pro meritis, & siqua tibi debebimus ultro,
Pro spe conjugii tempora parva peto.
Dum freta mitescunt, & Amor: dum tempore & usu
Fortiter edisco tristia posse pati. IV. Aen. 433. f.
Sin minus; est animus nobis effundere vitam.
In me crudelis non potes esse diu.
Adspicias utinam, quæ sit scribentis imago!
Scribimus; & gremio Troïcus ensis adest: IV. Aen. 495. 507
Perque genas lacrymæ strictum labuntur in ensem;
Qui jam pro lacrymis sanguine tinctus erit. IV. Aen. 664.
Quam bene conveniunt fato tua munera nostro!

In-

Me miseram! quanto planguntur littora fluctu!

ubi etiam *franguntur* in veteri libro male. Fluctus enim à littore frangi potius poëtis dicuntur, quam littus à fluctibus. quomodo *fluctifragum littus* Lucretio. *fluctus plangentes saxa* apud eundem libro II. *Heinsius.*

173. *Manda.*] Committe, & da hoc negotium.

174. *Nec te, si cupias, ipsa manere sinam.*] *Si cupies ipse*, meliores. *Heinsius.*

175. *Laniata.*] Ventis quassata.

177. *Debebimus ultra.*] *Ultro* Puteaneus & Argentinensis. hoc est, si quid tibi debebimus, quod vincat mea beneficia. *Heins.*

179. *Dum freta mitescunt, & amor dum temperat usum. Fortiter ediscam tristia posse pati.*] *Edisco* meliores omnes. hoc primum. Puteaneus deinceps priore versu *dum temperet usum.* sed sic ut in voce *usum* prisca scriptura prorsus sit erasa. Unde Salmasius teste Mezeriaco,

Dum freta mitescunt & amor; dum tempore & usu
Fortiter edisco tristia posse pati.

Cui emendationi nos subscribimus. nam & ex nostris nonnulli *temperet usum* vel *usus*. Idem. *Mitescunt.*] Fiunt tranquilla. *Ant. Et amor.*] Id est, dum assuetudine amor fit tolerabilis.

180. *Edisco.*] Consuesco.] *Tempore & usu edisco.*] Virgil. 4. Aen. 434.

Dum mea me victam doceat fortuna dolere.

Tristia.] Tui discessus dolores. *Hub.*

182. *Diu.*] Quia cito moriar, & tua crudelitas non poterit nocere mihi mortuæ.

184. *Troicus ensis.*] Quem mihi reliquisti. *Troicus ensis.*]

—— *Non hos quæsitum munus in usus.*
Virgil. 4. 646. f.

Inſtruis impenſa noſtra ſepulcra brevi.
Nec mea nunc primo feriuntur pectora telo:
Ille locus ſævi vulnus Amoris habet.
Anna ſoror, ſoror Anna, meæ male conſcia culpæ,
Jam dabis in cineres ultima dona meos.
Nec, conſumta rogis, inſcribar Eliſſa Sichæi;
Hoc tamen in tumuli marmore carmen erit:
Præbuit Æneas & cauſam mortis & enſem.
Ipſa ſua Dido concidit uſa manu.

188. *Inſtruis.*] Ornas. *Hub. Brevi impenſa.*] Unius enſis munere. *Ant.*

189. *Nec mea nunc primum.*] *Primo telo* codex alter Regius, & Erfurtanus. placet. *Heinſ. Nunc primum.*] Quia etiam antea percuſſa ſum.

190. *Ille locus.*] Id eſt, pectus meum. *Virgil.*

Vulnus alit venis. Hub.

191. *Anna ſoror.*] Ad abſentem ſororem eſt apoſtropha, quam cum ſe vellet trucidare, ſub commento res magicas deferendi à ſe dimiſerat. *Male.*] In meum exitium. *Ant. Conſcia culpæ.*] Nam, ut eſt apud Virg. ei amorem ſuum detexit; culpam dicit, propter fidem non ſervatam priori marito. *Culpæ.*]

Non licuit thalami expertem ſine crimine vitam
Degere more feræ. 4. Æneid.

192. *Ultima dona.*] Exequias, quæ & juſta dicuntur. *Hubertus. Ultima dona.*] Τὰ νόμιμα. Eurip. Helen.

Quiſquis honos tumuli, quidquid ſolamen humandi eſt,
——qui ſolus honos Acheronte ſub imo eſt.

Virg. XI. Æn. Τὸ γέρας θανόντων. Hom.

193. *Nec inſcribar Eliſa Sichæi.*] Scil. uxor. nam in mulierum epitaphiis ſcribebantur nomina maritorum ſuorum.

194. *Carmen.*] —— *Tumulo ſuperaddite carmen.* Virgil. Eclog. 5. ubi, Serv. *Duos verſus carmen vocavit.* imò etiam unum verſum 3. Æneid. Sic Eurip. Troad. v. 1190. Epigramma vocat.

Τὸν παῖδα τόνδ' ἔκτειναν Ἀργεῖοί ποτε,
Δείσαντες. αἰσχρὸν τοὐπίγραμμ' ἐν Ἑλλάδι.

195. *Cauſam.*] Quia decepit. *Et enſem.*] Quia reliquit enſem, quo ſe interfecit. *Hub. Cauſam mortis.*] Ennianum commentum eſt. nam Dido non Æneæ cauſa ſe peremit, ſed cum à ſuis cogeretur Hyarbæ nuptias inire, tres menſes ad perficiendam rem petit. Conſtituto tempore, inſtructa pyra in eminentiori urbis parte, convocatoque populo, cum dixiſſet ſe ad virum ire, ſeipſa trucidavit: ut Trogus autor eſt.

196. *Ipſa per ſe concidit.*] Interfecit ſe, at tulit ſibi ipſa manus.

EPISTOLA VIII.

ARGUMENTUM.

Hermione, Menelai & Helenæ filia, à Tyndaro avo materno, cui domus suæ curam commendarat Menelaus, dum ad Trojam iret, Oresti, Agamemnonis & Clytæmnestræ filio desponsata est; eandemque Menelaus, inscius hujus rei, Pyrrho, Achillis filio quoque promisit, qui ab excidio Trojæ, tandem reversus Hermionem rapuit. Cum autem Pyrrhi connubium adversus animum suum servaret. Orestisque amorem anteferret, per internuncium clam eum monet, facile sese posse vinculis Pyrrhi exsolvi. Quod etiam consecuta est. Orestes enim, Ægysthi & Matris peracta cæde, furore liberatus & expiatus, Pyrrhum in templo Apollinis interfecit, & Hermionem suam recepit.

HERMIONE ORESTÆ.

[ALloquor Hermione nuper fratremque virumque,
Nunc fratrem; nomen conjugis alter habet.]
Pyrrhus Achillides, animosus imagine patris,
Inclusam contra jusque piumque tenet.
Quod potui, renui; ne non invita tenerer;
Cætera fœmineæ non valuere manus.
Quid facis, Æacide? non sum sine vindice, dixi:

Hæc

PRimum hoc distichon ab omnibus, quos vidi, libris manu descriptis abest, nisi quod in uno meo margini est adjectus, & quidem manu recentiori. Videtur autem ejusdem notæ esse, cum iis versibus, quos initio Epistolæ OEnones & Didûs extare in nonnullis libris monuimus. *Heinsius.*

1. *Alloquor Hermione nuper fratremque virumque.*
Nunc fratrem, nomen conjugis alter habet.]
Etiam hos versus velut nothos rejiciunt, & omittunt: quod equidem miror, cum & propositionem epistolæ cum sequentibus contineant, & iisdem omissis epistola ipsa plane ἀκέφαλος relinquatur. Quare nos quidem Aldi auctoritatem sequuti, apud quem idem epistolæ hujus principium est, integros ac suo loco immotos relinquimus. *Mic.*

3. *Pyrrhus Achilleides.*] *Achillides* bene Puteaneus. sic Atrides, Ægides, Pelides, Belides, Phenides, Thesides, Driantides, Promethides, OEnides, Amphiaraides, & similia apud nostrum. *Heinsius. Animosus.*] Animi vehementis, & elati spiritus. *Ant. Achilleides.*] Filius Achillis.

3. *Imagine patris.*] Virgil. *Instat vi patria Pyrrhus.*

5. *Renui.*] Id est, recusavi.

6. *Cætera.*] Præter renuere. *Fœmineæ.*] Et ideo imbecilles. *Hub.*

7. *Æacide.*] Æacus Jovis & Æginæ Asopi filius, ex Endeide Chironis tres filios habuit, Peleum, Telamonem, & Phocum. Ex Peleo & Thetide natus Achilles, qui Pyrrhum ex Deidamia Lycomedis, ut diximus, genuit. *Non sum sine vindice.*] Habeo qui possit me ex hac contumelia liberare. Vindex est, qui servili conditione homines in libertatem vindicat. *Ant.*

8. Sub

Hæc tibi ſub domino, Pyrrhe, puella ſuo eſt.
Surdior ille freto clamantem nomen Oreſtæ
  Traxit inornatis in ſua tecta comis.
Quid gravius capta Lacedæmone ſerva tuliſſem,
  Si raperet Grajas barbara turba nurus?
Parcius Andromachen vexavit Achaïa victrix,
  Cum Danaus Phrygias ureret ignis opes.
At tu, cura mei ſi te pia tangit, Oreſte,
  Injice non timidas in tua jura manus.
An, ſi quis rapiat ſtabulis armenta recluſis,

Arma

8. *Sub ſuo domino.*] Non ſub te, quia alterius jam ſum dicata connubio.

9. *Clamantem nomen Oreſtis.*] Puteaneus *Oreſtes*. Lege *Oreſtæ*. In Ibide ex ſcriptis,

Utque Agamemnonio vulnus dedit anguis Oreſtæ.

Oreſtes, Oreſtæ. Thyeſtes, Thyeſtæ. Geriones, Gerionæ. Pylades, Pyladæ. Triſt. lib. I. El. VIII. ex membranis.

De comite Argolici poſtquam cognovit Oreſtæ.

& Amorum lib. II. El. VI. ut optimæ membranæ,

Quod fuit Argolico juvenis Phocæus Oreſtæ.

apud Martialem duo veterrimi codices lib. VI.

Nec melior rhombus, turduſve dabatur Oreſtæ.

ſic & *Thyeſtæ* apud eundem alibi non uno loco. Idem lib. IX. Ep. II.

Quid quod nil unquam Pylades donavit Oreſtæ.

ita ſenſus jubet eſſe legendum. neque aliter veſtigia veterrimi codicis Puteanei. in quo *Pilæ donabitur eſſe.* vulgati *Pyladi donavit Oreſtes*. Pont. lib. II. El. III. cum optimo codice,

Adfuit inſano juvenis Phocæus Oreſtæ.

hinc & *Oreſta* non ſemel in quinto caſu apud noſtrum. At Patavinus liber habet *nomen Oreſti*. Quomodo Priſcianus, *Bootes*, *Bootæ*, & *Booti* ex Ciceronis Arateis notat, ut Ulyſſes, Ulyſſi, & ſimilia. Noſter in Ibin,

—— *ſit quod Pelopea Thyeſtæ.*

ita enim libri veteres. poſtea, *referas exempla Thyeſtæ*. & *olla Thyeſtæ* apud Perſium. Hinc *Thyeſta*. in vocativo, ut apud Ciceronem Tuſculanis, & Senecam in Thyeſte ſæpe. ſic Idem Cicero *Philocteta* quoque iiſdem libris in vocativo. hinc *Philoctetæ fama* noſtro Pont. III. El. I. & *Philoctetæ crura* Propertio, & *Philoctetæ murus* Virgilio. ſic & *Polydecta* noſter ex auctoritate veterum codicum quinto caſu lib. V. Met.

—— *O parvæ rector Polydecta Seriphi.*

Geriones, Gerionæ. Virgil. lib. VIII.

Tergemini nece Gerionæ. ——

& apud Senecam Agamemnone, *Heſperium pecus Gerionæ*, ut illis locis legunt optimi Medicêi codices. Priſcianus Periegeſi, etiam ex veteri codice,

—— *poſt fata perempti Gerionæ.*

Heinſius.

10. *Inornatis.*] Solutis, & laceratis.

13. *Parcius.*] Modeſtius & mitius. *Victrix.*] Quæ jure victoriæ poterat eſſe ſævior. *Hub.*

14. *Cum Danaus.*] Id eſt, cum Troja igne Græco conſumeretur.

15. *Cura.*] Amor.

16. *Injice manus.*] Verbum eſt juris. dicitur enim *injicere manus*, qui nulla judicis auctoritate expectata, rem ſibi debitam vindicat. *In tua jura.*] Id eſt, in me vendicandam, quæ ſum tua.

Arma feras? rapta conjuge lentus eris?
Sit socer exemplo, nuptæ repetitor ademtæ:
Cui pia militiæ causa puella fuit.
Si socer ignavus vidua stertisset in aula;
Nupta foret Paridi mater, ut ante fuit.
Nec tu mille rates sinuosaque vela pararis;
Nec numeros Danai militis: ipse veni.
Sic quoq; eram repetenda tamen: nec turpe marito,
Aspera pro caro bella tulisse toro.
Quid, quod avus nobis idem Pelopeïus Atreus?
Et si non esses vir mihi, frater eras?
Vir precor uxori, frater succurre sorori: versus Rythmicus
Instant officio nomina bina tuo.
Me tibi Tyndareus, vita gravis auctor & annis,
Tradidit: arbitrium neptis habebat avus.

At

19. *Socer.*] Menelaus, pater meus, socer tuus. *Nuptæ.*] Helenæ matris meæ uxoris ejus. *Adempta.*] Raptæ à Paride.

20. *Cui pia.*] Hunc & sequentem versum codices plerique non agnoscunt, sed male. pro *vacua aula* tres libri *vidua*. Heinsius.

22. *Foret.*] Scilicet si fuisset lentus, & non curasset repetere eam armis.

23. *Non tu mille rates sinuosaque vela parabis.*] *Nec tu* meliores. deinde *pararis* Puteaneus & Barberinianus. bene. *Heinsius.*

24. *Nec numerum Danai militis.*] *Numeros* Puteaneus, Gottorphianus & Ambrosianus. sic *numeri militares* passim. *Gallicani numeri.* & *numeri Italici ac Illyrici* Ammiano. Tertullianus Apologetico. *Si hostes agere vellemus, deesset nobis vis numerorum & copiarum?* Cassiodorus lib. 1. Hist. Tripart. *Romanorum cohortes nunc numeri vocantur. Numeri* Græcis σπεῖραι. Theophylactus in Acta Apostolorum Σπεῖρά ἐστιν ὃ καλοῦσιν νῦν Νούμερον. Sequenti versu τὸ *est* meliores non agnoscunt. *Idem.*

25. *Sic.*] Scil. cum classibus, & numero militum, si opus esset.

27. *Quid? quod.*] Quod si jure conjugii nollet Orestes ipsam repetere, dicit, eum tamen id facere debere jure consanguinitatis: erant enim Orestes & Hermione nati ex duobus fratribus. *Atreus.*] Pater dicitur fuisse Agamemnonis, patris Orestis, & Menelai patris Hermiones. *Pelopeius.*] Filius Pelopis, Pelops autem filius Tantali, genuit Atreum & Thyesten. Atreus Agamemnona & Menelaum. Thyestes vero ex Pelope filia genuit Ægystum, qui postea adulter fuit Clytemnestræ.

28. *Frater.*] Id est, patruelis. nam in hoc significatu sæpe ponitur & frater & soror. *Frater.*] Sic Ajax. 13. Metam. ℣s. 31.

—— *Frater erat, fraterna peto.*

& deinde. ℣s. 41.

Nos inhonorati, & donis patruelibus orbi.

30. *Instant officio tuo.*] Id est, urgent te ita facere bina nomina, scil. & mariti & patruelis, sive fratris.

31. *Tyndareus.*] Avus meus maternus: nam pater fuit Helenæ.

32. *Arbitrium.*] Potestatem. *Neptis.*]

Id

VIII.

At pater Æacidæ promiserat inscius acti.
    Plus quo, qui prior est ordine, posset avus.
Cum tibi nubebam, nulli mea tæda nocebat:
    Si jungar Pyrrho, tu mihi læsus eris.
Et pater ignoscet nostro Menelaus amori.
    Succubuit telis præpetis ipse Dei.
Quem sibi permisit, genero permittet amorem.
    Proderit exemplo mater amata suo.
Tu mihi, quod matri pater, es: quas egerat olim
    Dardanius partes advena, Pyrrhus agit.
Ille licet patriis sine fine superbiat actis;
    Et tu quæ referas acta parentis habes.
Tantalides omnes ipsumque regebat Achillem.
    Hic pars militiæ; dux erat ille ducum.

recte pro gesserat ut alii male v. Burm. ad Lotich. p. 10.

Misc. obs. VI. T. 2. p. 416.

Tu

Id est mei, quæ nata sum ex ejus filia. *Hub.*

33. *Inscius acti.*] Me tibi nupsisse ignorabat Menelaus. *Ant.*

34. *Plus quoque qui prior est ordine possit avus.*] Puteaneus τὸ *qui* non exhibet. deinde *posset* habet, ut & alii nonnulli. Lego:

Plus quo, qui prior est ordine, posset avus.

& *promiserit* superiori versu. *Heinsius.*

36. *Læsus.*] Injuria affectus.

39. *Genero permittet amorem.*] *Concedet* plerique. *Heinsius. Genero.*] Tibi.

40. *Mater.*] Mea Helena. *Suo exemplo.*] Quia quod propter eam fecit pater, licebit tibi propter me facere.

41. *Tu mihi.*] Id est, sicut pater meus est legitimus maritus matri meæ Helenæ, ita tu mihi. *Quas egerat olim.*] Id est, sicut Paris non legitimus conjux erat matri meæ, sed raptor: ita & Pyrrhus agit eas partes, scilicet, raptoris. *Quas gesserat olim.*] *Egerat* repone ex optimo Puteaneo. *Heinsius.*

42. *Dardanius.*] Id est, Paris.

43. *Patriis actis.*] Sic Epist. 3.

Sic eat auspiciis Pyrrhus ad arma tuis.

vide & Odyss. χ. ℣s. 505. Ubi Ulyss. Pyrrhi virtutes enarrat.

44. *Quæ referas.*] Id est, quæ possis memorare. *Facta parentis habes.*] Malim *acta* cum uno Vaticano. Met. XI.

——— *Qui fortibus actis*
Acta patris vincet.

ut, ibi habent præstantiora exemplaria. Sequenti versu Puteaneus, *ipsumque petebat Achillem.* quod non capio quid sibi velit. *Heinsius.*

45. *Tantalides.*] Id est, Agamemnon. *Ipsum.*] Habet emphasim hoc pronomen, quasi dicat, etiam ipsum Achillem, quo Pyrrhus superbit.

46. *Hic.*] Scilicet Achilles. *Erat pars militiæ.*] Id est, unus ex militibus & ducibus, qui erant sub Agamemnone. *Ille.*] Agamemnon pater tuus. *Erat dux ducum.*] Quia omnes duces ei parebant. *Hub.* *Dux ducum.*] Βασιλεύτατος. Iliad. ι. ℣s. 69. & Sen. Agam. ℣s. 39. *Rex ille regum. Ductor Agamemnon ducum.* ὁ πανελλήνων ἄναξ. Eurip. Iph. in Aulid. Et Virgil. XI. *De Latino. Primus sceptris.* Et Cicer. lib. 9. ad Famil. Epist. 14. *Quod ipsi Agamemnoni, regi regum fuit honestum.*

48. *A Io-*

Tu quoque habes proavum Pelopem Pelopiſque parentem:
Si melius numeres, à Jove quintus eris.
Nec virtute cares: arma invidioſa tuliſti.
Sed tu quid faceres? induit illa pater.
Materia vellem fortis meliore fuiſſes:
Non lecta eſt, operi ſed data cauſa tuo.
Hanc tamen impleſti; juguloque Ægyſthus aperto
Tecta cruentavit, quæ pater ante tuus.
Increpat Æacides, laudemque in crimina vertit.
Et tamen aſpectus ſuſtinet ille meos.
Rumpor; & ora mihi pariter cum mente tumeſcunt:
Pectoraque incluſis ignibus uſta dolent.
Hermione coram quicquamne objecit Oreſti?

Nec

48. *A Iove quintus eris.*] Lege *ab Iove.* ſic alibi ſemper apud noſtrum in optimis membranis. monui Faſt. I. vſ. 236. Superiori verſu *Pelopen* Græco more duo codices. *Heinſius.* *Quintus à Iove.*] Jupiter (ut diximus) Tantalum, Tantalus Pelopem, Pelops Pliſthenem, Pliſthenes Agamemnona, Agamemnon Oreſtem genuit. *Ant.*

49. *Invidioſa.*] Odioſum, quia interfeciſti matrem.

50. *Quid faceres.*] Quaſi dicat, nihil aliud quam quod feciſti. *Induit illa pater.*] Sic recte Puteaneus. reliqui cum vulgatis *patrem.* noſter lib. I. Art. Am.

Induit arma tibi genitor patriaque tuuſque. Heinſius.

pater.] Pietas in patrem, ad vindicandam cædem ejus armata manu. vide hac de re Odyſſ. Δ. & Odyſſ. α. Ἐκ γὰρ Ὀρέσταο τίσις ἔσσεται Ἀτρείδαο —— ὁππότ᾽ ἂν ἡβήσῃ. Vide porro Tragicos.

52. *Non lecta eſt.*] Excuſatio eſt, quaſi dicat, non ſponte, ſed coactus hoc feciſti. *Lecta.*] Id eſt, electa à te. *Sed data.*] Scilicet & ſcelere matris, & reſponſo oraculi. *Operi tuo.*] Id eſt, tuo facto, ſcilicet parricidio.

53. *Ægyſthus.*] Adulter matris tuæ. *Hub. Hanc tamen impleſti.*] Neceſſariam cauſam perfeciſti: hoc eſt, patris interitum vindicaſti. *Ant. Iugulo aperto.*] Sic Virgil. —— *Latus hauſit apertum.*

54. *Cruentavit.*] Gruore ſuo fœdavit. *Quæ pater tuus ante.*] Scilicet cruentaverat: id eſt, iiſdem tectis eum interfeciſti, quo ille patrem tuum interfecerat.

55. *Æacides.*] Pyrrhus, pronepos Æaci: nam Æacus ejus proavus eſt. *Increpat.*] Scil. hoc factum tuum. *Laudemque.*] Id eſt, ultionem cædis paternæ, quæ tibi laudi eſt.

47. *Rumpor.*] Dolore.

58. *Uſta.*] Ardentia. *Ignibus incluſis.*] Indignationibus, quæ tanquam ignes latentes pectus meum urunt.

59. *Quiſquamne objecit Oreſti.*] Lege *quicquamne* cum tribus quatuorve. Leidenſis *quiſquamne objectet.* *Oreſtæ* præterea legendum. Niſi malis,

Hermionæ coram quiſquamne objectet Oreſten.

quod placet. Nam in Argentinenſi codice, *ſi quiſquam objecit Oreſtem. coram.* ut alibi Epiſtola Briſeïdis,

Neve meos coram ſcindi patiare capillos.

Heinſius. *Quicquam ne objecit.*] Pro quicquamne objiciet: id eſt, maledicet Oreſti in præſentia mea?

60. Nec

VIII.

Nec mihi ſunt vires; nec ferus enſis adeſt.
Flere licet certe: flendo diffundimus iram:
Perque ſinum lacrymæ fluminis inſtar eunt.
Has ſolas habeo ſemper, ſemperque profundo.
Hument incultæ fonte perenne genæ.
Hoc generis fato, quod noſtros errat in annos,
Tantalides matres apta rapina ſumus
Non ego fluminei referam mendacia cygni:
Nec querar in plumis delituiſſe Jovem.
Qua duo porrectus longe freta diſtinet Iſthmos,

Vecta

60. *Nec mihi ſunt vires.*] Id eſt, nec poſſum ulciſci hanc injuriam.

61. *Flere licet certe. Flendo diffundimus iram.*] Sic diſtinguunt meliores. & *ſinum* ſequenti verſu iidem agnoſcunt. niſi malis *flere libet.* cæterum in Puteaneo eſt, *defundimus.* & recte forſan. hoc eſt, effundimus, egerimus. vide quæ noto ad Epiſt. xv. ℣ſ. 13. Lib. IX.

—— flendoque dolorem
Defudit miſeranda ſuum.

ſic & ibi forte ſcribendum. *defundere vinum.* Faſt. v. ℣ſ. 517. ubi plura. *Heinſ.* *Diffundimus.*] Quia (ut volunt Phyſici) plus lædit ira retenta & occultata, quam ſi fletu effundatur.

65. *Hoc generis fatum quod noſtros errat in annos.*] *Nam generis fato quod noſtros erat* Puteaneus. *fato* etiam alii nonnulli. pro *erat* forte *durat* vel *hæret* vel *perſtat* ſcribendum. & pro *Nam*, *Num.* Epiſtola IV.

Forſitan hunc generis fato reddamus amorem.

Heinſius.

Hoc generis fato.] Id eſt, hoc eſt infortunium domus noſtræ, quod etiam ad meam ætatem pervenit, ut ex gente noſtra omnes rapiamur à viris.

66. *Tantalides omnes.*] *Matres* ſcripti. hoc eſt matronæ vel nuptæ. ſic *Dardanides matres* Epiſtola Helenæ. *Troades matres.* Epiſtola Paridis. & *Phylaceides matres* Epiſtola Laodamiæ. & *Nyſiades matres* Epiſtola Sapphûs, & Met. XIII. & *OEbalides matres* ac *Italides matres* in Faſtis. lib. II. ℣ſ. III. Epiſtola Briſeidos,

Inter Achaïadas longe pulcherrima matres
In thalamos conjux ibit eatque tuos.

vide notas ad ſequentem epiſtolam. ℣ſ. 73. *Heinſius.*

68. *In plumis.*] Id eſt, in forma cycni. Nam Jupiter captus amore Ledæ, uxoris Tyndari, converſus in cycnum, ad eam volavit: quæ, ut fabulæ tradunt: cum eum ſinu excepiſſet, dicitur ova in ejus gremio peperiſſe, ex quibus nati ſunt Caſtor & Pollux, Helena & Clytæmneſtra.

69. *Qua duo.*] Refert rapinam alterius. Hippodamia filia fuit Oenomai, regis Elidis & Piſæ: quam cum ob egregiam pulchritudinem multi uxorem peterent, pater propoſuit procis hanc legem & duriſſimam conditionem, ut qui eam vellet, curſus certamine cum ea contenderet: & qui victus fuiſſet, capite puniretur: qui viciſſet, eam uxorem haberet. *Qua duo.*] Deſcribit itaque hic locum ubi rapta eſt Hippodamia: videlicet in Achaia quæ poſtea à Pelope, qui ibi regnavit, Peloponneſus, id eſt, Pelopis inſula dicta eſt. Nam, *Iſthmos*, eſt terra brevis inter duo maria. & ſunt duo Iſthmi celebres: unus in Achaia, de quo nunc loquitur: & alter in Thracia. *Freta diſtinet Iſthmos.*] *Deſtinat* vetuſtiores. quod peperam tam hic quam Epiſtolâ Medeæ illo verſu:

Qui-

Vecta peregrinis Hippodamia rotis.
Castori Amyclæo & Amyclæo Polluci
Reddita Mopsopia Tænaris urbe soror.
Tænaris, Idæo trans æquor ab hospite rapta,
Argolicas pro se vertit in arma manus.
Vix equidem memini; memini tamen. omnia luctus,
Omnia solliciti plena timoris erant.
Flebat avus, Phœbeque soror, fratresque gemelli:
Orabat

Quique maris gemini distinet Isthmos aquas,

Juretus ad Symmachum 'amplectitur. Quidam codices, *detinet, separat* & similia. sed frustra. Statius Theb. VII.

—— omne quod Isthmius umbo
Distinet, & rauca circumsonat ira Malea.

Avienus orbis descriptione,

Unus utramque salis fluctus secat, & procul unum
Distinet os ambas.

Lucretius lib. V.

Et mare quod late terrarum distinet oras.

Lucanus lib. IV.

—— vasti plaga fervida regni
Distinet Oceanum.

Prudentius lib. II. contra Symmachum.

Omnibus in terris quas distinet Occidualis.
Oceanus.

sic veterrimus liber Bodleianus. noster *in bivio distineri*. Remed. Amor.

Et tuus in bivio distineatur amor.

ita legit optimus codex. *Heinsius.*

70. *Vecta peregrinis.*] Omnium optime hunc locum explicat Parrhas. lib. 3. in Claud. de raptu Proserp. *Ciof. Rotis peregrinis.*] Id est, curru peregrino. nam, Pelops ex Phrygia venerat. Inde Ovid. lib. 2. *Trist. Quid nisi Tantalides agitante cupidine currus, Pisæam Phrygiis vexit eburnus equis.*

71. *Castori Amyclæo.*] Dictum supra, Helenam in certamine palæstræ à Theseo raptam fuisse, quæ postea Castori & Polluci fratribus, eam bello repetentibus, reddita est. *Amyclæo.*] Ex Amyclis urbe Laconiæ. *Hub.*

72. *Tyndaris urbe soror.*] 'Puteaneus *Tænaris.*] tam hic quam sequenti versu. probe. Delectatur enim noster hisce oppositionibus. ut alibi,

Cum Danaus Phrygias ureret ignis opes.

&

Graiaque in Iliacis mœnibus uxor erat.

quorum finis non esset. sic *Tænaris terra* Ep. Paridis. & *Tænaris ora* Ep. Helenæ. *Tænariam maritam* Helenam quoque alibi vocat. *Heinsius. Urbe Mopsopia.*] Aphidnam Atticæ urbem intelligit, ubi servata est Helena à Theseo rapta. Mopsopia Attica dicta est, à Mopsopo rege: ut Strabo testatur. *Ant.*

73. *Tyndaris.*] Narrat secundam rapinam Helenæ, quæ à Paride rapta, & Trojam abducta, belli Trojani causa extitit. *Idæo hospite.*] Paride Trojano, quem illa hospitio acceperat. *Trans æquora ab hospite rapta.*] Lege *trans æquor.* Heins.

74. *Vertit.*] Movit.

75. *Vix equidem.*] Dicit se fuisse admodum parvam, cum mater sua Helena rapta est.

77. *Flebat avus, flebatque soror.*] *Phœbique soror* Puteaneus & Junianus. Lege *Phœbeque.* Euripides Iphigenia non longe ab initio apposite,

Ἐγένοντο Λήδᾳ Θεστιάδι τρεῖς παρθένοι,
Φοίβη, Κλυταιμνήστρα τ' ἐμὴ ξυνάορος,
Ἑλένη τε.

Phœbe ergo soror Helenæ. Veram quoque lectionem subodoratus est Mezeriacus. *Heinsius. Avus.*] Tyndareus.
Fratres-

Orabat ſuperos Leda, ſuumque Jovem.
Ipſa ego non longos etiam nunc ſciſſa capillos
Clamabam, Sine me, me ſine, mater, abis?
Nam conjux aberat. ne non Pelopeïa credar,
Ecce Neoptolemo præda parata fui.
Pelides utinam vitaſſet Apollinis arcus!
Damnaret nati facta proterva pater.
Nec quondam placuit, nec nunc placuiſſet Achilli,
Abducta viduum conjuge flere virum.
Quæ mea cæleſtes injuria fecit iniquos?
Quod mihi væ miſeræ ſidus obeſſe querar? observ. Misc. VI. T.3. p.531.
Parva mea ſine matre fui; pater arma ferebat:
Et, duo cum vivant, orba duobus eram.
Non tibi blanditias primis, mea mater, in annis
Incerto dictas ore puella tuli.

Non

Fratreſque gemelli.] Id eſt, Caſtor & Pollux.

78. *Leda.*] Mater Helenæ. *Suumque Iovem.*] A quo fuerat amata & compreſſa.

79. *Etiam nunc ſciſſa capillos.*] Lege *etiamnum*. ita in Metamorphoſi vetuſtiſſimi libri ſemper ſcribunt. Certe Farneſianus unus hoc loco *etiam tum*. Heinſius.

81. *Conjux.*] Scilicet matris meæ, id eſt, Menelaus. *Aberat.*] Iverat enim in Cretam. *Ne non.*] Id eſt, de genere Pelopis. nam dixit ſupra:

Tantalides matres apta rapina ſumus.

83. *Utinam vitaſſet arcus.*] Quia ſi viveret, culparet factum filii, quia alienam uxorem vult rapere. Apollinis autem arcus dixit, non quod revera Apollo eum ſagittis interemit, ſed quod in ejus templo ſit interfectus. *Apollinis arcus. Phœbe* ——

Dardana qui Paridis direxti tela manuſque
Corpus in Æacidæ ——

Virgil. 6. Æneid.

85. *Quondam.*] Abducta Briſeide ipſe flevit. *Ant.*

88. *Quodve mihi miſeræ.*] Scripti plerique *Quod mihi væ miſeræ.* & recte. quamvis Puteano obnitente. Epiſtola Briſeidis,

Hic mihi væ miſeræ concutit oſſa metus.

Epiſtola Cydippes,

At mihi væ miſeræ torrentur febribus artus.

In Ibide,

Tot tibi væ miſero venient taleſque ruinæ.

Amorum lib. III. El. VI.

Huic ego væ demens narrabam fluminum amores.

ſic ſcribunt illic meliores libri. atque ita Comici ſæpe. Calpurnius Eclog. III.

Te ſine væ miſero mihi lilia nigra videntur. Heinſius.

91. *Non tibi.*] Dicit ſe caruiſſe iis jucunditatibus, quas aliæ habere ſolent in infantia, quæ & parentes delectant, & ab eis gremio tenentur. *Blanditias.*] Eurip. in Med.

Ὦ μαλθακὸς χρὼς, πνεῦμα δ' ἥδιστον τέκνων.

Et in Supplic.

Ἰώ ἰώ, πῦ ᾗ πόνος ἐμῶν τέκνων
Καὶ φίλαι προσβολαὶ προσώπων.

99. Et

Non ego captavi brevibus tua colla lacertis:
  Nec gremio ſedi ſarcina grata tuo.
Non cultûs tibi cura mei: nec pacta marito
  Intravi thalamos, matre parante, novos.
Obvia prodieram reduci tibi; vera fatebor:
  Nec facies nobis nota parentis erat.
Te tamen eſſe Helenen, quod eras pulcherrima, ſenſi.
  Ipſa requirebas, quæ tibi nata foret.
Pars hæc una mihi conjux bene ceſſit Oreſtes:
  Is quoque, ni pro ſe pugnet, ademtus erit.
Pyrrhus habet raptam reduce & victore parente:
  Muneris hoc nobis diruta Troja dedit.
Cum tamen altus equis Titan radiantibus inſtat,
  Perfruor infelix liberiore malo,

Nox

99. *Et tamen eſſe Helenen.*] *Te tamen* ſcripti. Sequenti verſu Leidenſis & Voſſianus cum Jureti Excerptis *quæ tibi nata foret*. Heinſius.

101. *Pars hæc una mihi.*] Malim *ſors.* ſed obſtant libri. Mox *ni pro ſe pugnat* Puteaneus. & deinde *Pyrrhus habet raptam.* quod verum eſt. fruſtra vulgati *captam*. Heinſius. *Pars hæc.*] Enumeratis multis infœlicitatibus ſuis, dicit Hermione, ſe tantum fuiſſe fœlicem in hoc, quod Oreſtem conjugem ſortita ſit.

104. *Et minus à nobis diruta Troia fuit.*] Valde hic denuo turbant libri. Puteaneus,

Et minus à nobis diruta Troia dedit.

à pro *ah*, ut Argentinenſis & duo alii. quod eſſet,

Munus id ah nobis diruta Troia dedit.

Priſcæ editiones, Excerpta Jureti & ex noſtris multi,

Munus & hoc nobis diruta Troia dedit.

ſex alii,

Hoc munus nobis diruta Troia dedit.

alii tres,

Et munus nobis diruta Troia fuit.

alii aliter. Lego,

Muneris hoc nobis diruta Troia fuit,

vel, *dedit*. quanquam illud malo. Sic in Faſtis,

Græcia principium moris fuit.

ubi plura. Noſter Metamorph. lib. IX.

Hoc illi dederat Iunonia muneris Hebe.

Cicero lib. IX. Ep. famil. XIII. *Oro velis per te hoc muneris cum ipſis amicis hominibus tum municipio Caleno dare.* Faſt. IV. ex veteribus libris,

Hoc argumenti flamma Palilis habet.

ſic *hoc juris* bis terque apud Lucanum & noſtrum. vide quæ noto Amor. I. El. I. v. 5.

Nil mortalibus ardui eſt.

Horatio lib. I. Od. III. quomodo legitur in antiquiſſimis ſcriptis. infra Ep. XIV.

—— *parum facti ſanguinis.* ——

ex vetuſtis libris. & Faſt. I. v. 46. *idem officii*. ubi plura. *fuit munus*: ſic Remed. Amor.

Auxilium multis ſuccus & herba fuit.

quod non eſt mutandum. *Heinſius.*

105. *Cum tamen.*] Dicit, quod licet omni tempore ſit in mœrore, tamen minus angatur die, quam nocte. nam per totam noctem dicit ſe flere. *Inſtat altus.*] Id eſt, eſt in ſummo cœli.

160. *Malo.*] Id eſt, dolore. *Liberiore*, mitiore, & minus urgente me.

107. *Acer-*

Nox ubi me thalamis ululantem & acerba gementem
Condidit, in mœsto procubuique toro;
Pro somno lacrymis oculi funguntur obortis:
Quaque licet fugio; sicut ab hoste, virum.
Sæpe malis stupeo: rerumque oblita locique
Ignara tetigi Scyria membra manu.
Utque nefas sensi; malè corpora tacta relinquo:
Et mihi pollutas credor habere manus.
Sæpe Neoptolemi pro nomine, nomen Orestæ
Exit: & errorem vocis, ut omen, amo.
Per genus infelix juro, generisque parentem,
Qui freta, qui terras, qui sua regna quatit;
Per patris ossa tui, patrui mihi; quæ tibi debent,
Quod se sub tumulo fortiter ulta jacent:
Aut ego præmoriar, primoque extinguar in ævo;
Aut ego Tantalidæ Tantalis uxor ero.

107. *Acerba.*] Pro acerbe.
110. *Sicut ab hoste viro.*] *Virum.* quat. scripti. & placet. *Heins.* *Virum.*] Pyrrhum.
112. *Scyria membra.*] Contumeliose dictum est in Pyrrhum, qui in Scyro insula natus est ex furtivo concubitu. *Ant.* *Scyria membra.*] Senec. Tro.
Hos Scyros animos. ——
Ex Virginis concepte furtivo stupro:
Et ex Achille nate, sed nondum viro.
113. *Ut.*] Postquam sensi me tetigisse illum, quem nolebam.
115. *Nomen Orestis.*] *Orestes* unus Farnes. etiam hic *Orestæ* reponendum. *Heins.*
117. *Per genus infelix juro.*] *Oro* Puteaneus & alii multi. sed frustra. sequenti versu *qui sua regna*, non *&* *sua* meliores. quod sequor. *Heins.* *Patrem generis.*] Id est, Jovem patrem Tantali: quia fuit frater patris mei. *Hub.*
119. *Quæ tibi debent.*] Nam fortiter patris necem ultus est Orestes, & matre Clytæmnestra & Ægisto trucidatis. *Ant.*
122. *Tantalidæ.*] Id est, tui, qui & ipse es de eodem genere. Orestes interfecto Pyrrho, tandem recepit Hermionem, ex qua suscepit filium nomine Orestem, à quo Orestæ populi dicti sunt.

EPISTOLA IX.

ARGUMENTUM.

Herculem Iupiter ex Alcumenæ compressu, pro Amphitryone se gerens, suscepit: quem Eurystheus, rex Micænarum, Iunonis instructus dolis, ut sic periret, ad labores arduos incitavit. Qui tamen semper victor evasit. Verum enim, cæteris monstris fortiter superatis, amori mulierosus succubuit. Deianira, Oenei regis Calydonis filia, uxor ejus, tam illaudato Ioles amore offensa, redigit illi ad animum ante partas honestates, præclaraque facinora, ut ad exemplum illorum suos jam mores æstimet. Hæc autem scribenti nunciatur extrema Herculis calamitas, quam veste Nessi Centauri, virulento sanguine tincta, ipsique à se missa, conciliaverat, cui inesse vim revocandi eum ab alienis amoribus credebat; gravissimo igitur dolore oppressa, facinus suum purgare studet: denique suspendio finire cogitat.

DEIANIRA HERCULI.

GRatulor Oechaliam titulis accedere vestris:
Victorem victæ succubuisse queror.
Fama Pelasgiadas subito pervenit in urbes
Decolor, & factis inficianda tuis;
Quem nunquam Juno, seriesque immensa laborum
Fregerit; huic Iölen imposuisse jugum.
Hoc velit Eurystheus, velit hoc germana Tonantis:
Lætaque sit vitæ labe noverca tuæ.
At non ille velit, cui nox (si creditur) una

Sic creditur Drakenb. per affirmationem. Alternum dicitur per dubitationem, quae uxori Herculis convenire nequit

Non

HUic denuo Epistolæ Puteani Excerpta & vetustæ editiones cum codice Regio sequens distichon præfigunt,

Mittor ad Alciden à conjuge conscia mentis
Littera, si conjux Deïanira tua est.

Heinsius.

1. *Gratulor.*] Lætor. *Oechaliam.*] Urbem Eubœæ, in qua regnavit Eurytus. Hanc expugnavit Hercules, propter Iolen sibi negatam, & ejus fratres interfecit, atque (ut alii volunt) etiam patrem. *Vestris titulis.*] Vestris victoriis, & laudibus. *Titulis accedere nostris*] Nimis invidiose profecto mariti titulos invadit & sibi vindicat, quod Hypsipyle Medeæ supra objiciebat,

Adde quod adscribi factis procerumque tuisque
Se facit, & titulo conjugis uxor obest.

Recte igitur codices nonnulli *titulis vestris.* sic infra,

Ne videar titulis insidiata tuis.

& Ariadne,

Non ego sum titulis surripienda tuis.

2. *Victorem.*] Id est, te. *Victæ.*] Scilicet Iolæ.

3. *Pelasgiadas.*] Græcas.

4. *Decolor.*] Turpis. *Decolor.*] Sic Virgil. 8. Æneid.

Deterior donec paulatim & decolor ætas.

Ubi vide Serv. *Inficianda.*] Id est, neganda.

5. *Iuno.*] Quæ semper conata est te opprimere. *Iuno.*]

Rege sub Eurysthæo, fatis Iunonis iniquæ.

Virgil. 8. Æneid. ubi hæc omnia habentur.

Est vero, cur quis Iunonem lædere nolit,
Offensamque tremat, quæ prosum sola nocendo.

Ovid. Metam. 2. v. 519. πολυμήχανος Ἥρη. Theoc. Id. 24. v. 13.

6. *Huic.*] Scilicet tibi. *Imposuisse jugum.*] Id est, domuisse te. Est ordo: Fama decolor, &c. venit, Iolen imposuisse jugum huic, quem Juno & immensa series laborum nunquam fregit.

7. *Hoc velit.*] Quasi dicat, facis quod placet inimicis tuis, & gaudent quod à muliere sis subjugatus. *Hoc velit.*] Virgil. 2. Æneid.

Hoc Ithacus velit, & magno mercentur Atridæ.

8. *Labe.*] Macula, turpitudine.

9. *At non ille venit.*] *Velit* legendum esse cum decem libris antiquis superiora satis persuadent. *Heins.* *At non.*] Increpat ipsum, quod non respondeat spei, quæ de eo fuit habenda, quia non una nocte generari potuit, ex quo debuit esse vitæ magis admirandæ. *Nox una.*] Hinc ὀψίγονος à Theocr. Idyll. 24. v. 31. dicitur. τριέσπερος Lycoph. Cass. vide Pind. Pyth. Od. 9. &c. Sed Seneca recte: in Herc. Oet.

Falsa est de geminis fabula noctibus.
Materna culpa cesset, & crimen Iovis.

&in

Non tanti, ut tantus conciperêre, fuit.
lus tibi, quam Juno, nocuit Venus. illa premendo
Sustulit: hæc humili sub pede colla tenet.
espice vindicibus pacatum viribus orbem,
Qua latam Nereus cærulus ambit humum.
e tibi pax terræ, tibi se tuta æquora debent:
Implesti meritis Solis utramque domum.
Quod te laturum est, cælum prior ipse tulisti:
Hercule supposito sidera fulcit Atlas.
Quid nisi notitia est misero quæsita pudori,
Si cumulas turpi facta priora nota?
Tene ferunt geminos pressisse tenaciter angues,
Cum tener in cunis jam Jove dignus eras?
Cœpisti melius, quam desinis. ultima primis
Cedunt: dissimiles hic vir & ille puer.
Quem non mille feræ, quem non Stheneleïus hostis,

Non

æ in Herc. Fur.

— *quid violas Iovem?*
Mortale cælo non potest jungi genus.

Et Ovid. Metam.

Iupiter aut falsus pater est, aut crimine verus.

12. *Sustulit.*] Exaltavit. *Hæc.*] Scilicet Venus.

14. *Qua latam.*] Per totum orbem terrarum. *Nereus.*] Oceanus.

15. *Pax terræ.*] Terra pacata à te. *Tibi se tota æquora debent.* Scribe *tuta æquora.* domitis scilicet monstris marinis. hinc *terrarum marisque pacator* Senecæ de beneficiis dictus Hercules. *Heinsius.*

16. *Utramque domum Solis.*] Orientem & Occidentem.

17. *Tulisti humeris.*] Sustinuisti. *Quod est laturum te.*] Quia tuis virtutibus es ascensurus cœlum.

18. *Hercule.*] Ferunt enim fabulæ, Herculem pro Atlante cœlum sustinuisse: quod ideo fictum est, quia ei successit in Astrologia. *Fulsit.*] Sustentavit.

19. *Quid nisi.*] Sensus est, quid tibi comparasti per hæc tua clara facta, nisi ut nunc magis cognoscatur dedecus tuum? *Notitia.*] Cognitio. *Pudori.*] Dedecori tuo. nam quo aliquis clarior est, si quid turpe facit, eo magis cognoscitur ejus turpitudo.

20. *Si cumulas stupri facta priora nota.*] Cum Regio codice scribendum videtur, *Si maculas stupri facta priora nota.* nisi quod *turpi nota* malim. vel *Si macula turpi facta priora notas*, quod est in aliis quibusdam. nonnulli, *cumulus notat.* Vulgata minus est Latina. *Heins. Nota.*] Macula, vitio. *Stupri.*] Adulterii, & libidinis. si factis tuis prioribus claris & magnis, addis nunc turpitudinem libidinis.

21. *Tene ferunt.*] *Te* habet emphasim, quasi dicat, qui nunc es ita turpis & infamis. *Hub. Geminos angues.*] Plautino carmine notum est, infantem Herculem in cunis duos à Junone missos angues, apprehensis utriusque faucibus trucidasse. *Duos angues.*] — αἰνὰ πέλωρα δύω. Theoc. Idyll. 24. ubi totam hanc fab. invenies.

22. *Dignus Iove.*] Ut Jovis filius dicereris.

24. *Cedunt.*] Inferiora sunt.

25. *Stheneleius hostis.*] Eurystheum

Non potuit Juno vincere; vincit Amor.
At bene nupta feror; quia nominer Herculis uxor:
Sitque ſocer, rapidis qui tonat altus equis.
Quam male inæquales veniant ad aratra juvenci,
Tam premitur magno conjuge nupta minor.
Non honor eſt, ſed onus, ſpecies læſura ferentem:
Si qua voles apte nubere, nube pari.
Vir mihi ſemper abeſt; & conjuge notior hoſpes
Monſtraque terribiles perſequiturque feras.
Ipſa domo vidua, votis operata pudicis,
Torqueor; infeſto ne vir ab hoſte cadat.
Inter ſerpentes aproſque avidoſque leones
Jactor, & eſuros terna per ora canes.
Me pecudum fibræ, ſimulacraque inania ſomni,
Ominaque arcana nocte petita movent.
Aucupor infelix incertæ murmura famæ:
Speque timor dubia, ſpeſque timore cadit.

Ma-

Stheneli filium ſignificat, quem diximus certamina Herculi ſuperanda proponere ſolitum.

27. *Quia nominor Herculis uxor.*] *Nominer* Argentinenſis. quod requirunt ſequentia. *Heinſ. Nominor Herculis uxor.*] Sophocl. Trachin.

Ταυτ᾽. ἓν φοβοῦμαι, μὴ, πόσις μὲν Ἡρακλῆς
Ἐμὸς καλῆται, τῆς νεωτέρας δ᾽ ἀνήρ.

29. *Veniunt ad aratra juvenci.*] *Veniant* Puteaneus. *Heinſ.*

31. *Species læſura ferentes.*] *Ferentem* meliores. *Idem.*

33. *Et notior conjuge.*] Quia video ſæpius hoſpites, quam maritum meum. *Hub.*

35. *Votis operata pudicis.*] *Studiis* Argentinenſis. ſic *ſtudiis operata Dianæ* Met. VII. & *ſtudioque operatus inhæſi* lib. VIII. *Heinſius. Operata.*] Operari dicimur, cum ſacrorum myſteria tractamus. *Ant.*

38. *Iactor.*] Verſor. ſcilicet cogitatione, quia cogito hæc pericula, in quibus ille verſatur: & videor eſſe in eiſden periculis, quod accidit amantibus. *E hæſuros cerno per oſſa canes.*] *Eſuros* eſt i multis codicibus. Puteaneus *hæſuros terna per oſſa.* in uno Vaticano *eſuros cern per ora.* Scribe, *eſuros terna per ora canes* Cerberum intelligit. ſimiliter fere Seneca Herc. Fur. de eodem,

—— vocis horrendæ fragor
Per terna miſſus ora, felices quoque
Exterret umbras.

Met. x.

Terna Meduſæi vincirem guttura monſtri. Heinſius.

39. *Fibræ pecudum.*] Id eſt, exta qu inſpicio, ut intelligam quid ſit de te futurum.

40. *Omniaque arcana.*] *Ominaque.* jan monuerunt alii. *Heinſ. Ominaque*] Auguria. *Movent.*] Terrent me. *Hub. Arcana nocte.*] Quæ eſt maxima curarun nutrix.

41. *Aucupor.*] Diligenti inquiſition ſcrutor. *Aucupor.*] Plaut. non invenuſte *auritas plagas,*

Mater abest; queriturque Deo placuisse potenti.
  Nec pater Amphitryon, nec puer Hyllus adest.
Arbiter Eurystheus iræ Iunonis iniquæ
  Sentitur nobis, iraque longa Deæ.
Hæc mihi ferre parum: peregrinos addis amores:
  Et mater de te quælibet esse potest.
Non ego Partheniis temeratam vallibus Augen,
  Nec referam partus, Ormeni nympha, tuos.
Non tibi crimen erunt Theutrantia turba sorores:
  Quarum de populo nulla relicta tibi.
Una recens crimen præfertur adultera nobis;
  Unde ego sum Lydo facta noverca Lamo.
Mæandros, toties qui terris errat in îsdem,

Qui

43. *Mater.*] Scilicet tua Alcmena. Erat enim Deianira in Trachyne, ubi regnavit Ceix, quando scripsit hanc epistolam.

44. *Pater Amphitryon.*] Id est, quem cum Cephalo contra Teleboas & Thaphios pugnasse meminit Strabo. *Hyllus.*] Filius Herculis ex Deianira, quos omnes in exilium miserat Eurystheus. *Ant. Hyllus adest.*] *Ilos* alter Lovaniensis. Lego *Hyllos*. Heins.

46. *Sentitur.*] Quasi perniciosus. Nam sentimus proprie, quæ nos lædunt.

47. *Hæc me ferre parum est.*] *Hæc mihi ferre parum.* meliores. *Heins. Ferre hæc.*] Id est, pati hos dolores. *Peregrinos.*] Id est, peregrinarum mulierum.

49. *Augen.*] Fuit autem Auge, Alei regis Arcadiæ filia, ab Hercule compressa: ex quo gravida facta, peperit filium, qui postea Telephus dictus est. *Temeratam.*] Vitiatam. *Partheniis.*] Arcadicis.

50. *Ormeni nympha.*] Astydamiam dicit filiam Ormenii regis: quam cum Hercules dari sibi conjugem petivisset, pater renuit, sciens eum habere Deianiram. Hercules indignatus, regi bellum intulit: captaque urbe, ac rege interfecto, Astydamiam captam vitiavit, genuitque ex ea Ctesippum filium. *Diodor. lib.* 5.

51. *Nec tibi crimen erunt.*] *Non tibi* meliores. *Theutrantia turba.*] Quinquaginta Thespii, Atheniensis filii, filias intelligit: quas Hercules una nocte stupravit, ex quibus 50. liberos genuit, qui Thespiades sunt cognominati. Turbam Teuthrantiam non à Mysiæ rege Teuthrante, ut aliqui putarunt, appellavit: sed à Teuthranto Acticæ oppido. *Ant.*

53. *Una recens.*] Non de Iole intelligit, sed de Omphale Lydorum regina: cui Hercules ita servisse dicitur, ut omnia faceret quæ imperasset. Ex hac genuit Hercules Lamum filium. *Refertur adultera nobis.*] *Refertur* multi ex scriptis. sed *præfertur* legendum cum sex codicibus. Deïanira de Iole similiter apud Senecam Hercule Furente,

— *capta prælata est mihi,*
Non præferetur.

Heinsius.

54. *Lydo.*] Ex Lydia: ut diximus. Lydi autem Populi Asiæ, qui aliquando Mæonii dicti sunt.

55. *Mæander toties qui terris errat in îsdem.*] *Ripis in îsdem* vetus editio. *terris toties qui volvitur îsdem* unus Vaticanus. *versat in îsdem* prior Lovaniensis. alter *regnat in îsdem. Mæandros* etiam præstantiores libri. quomodo & Met. l. 11.

Quique recurvatis ludit Mæandros in undis.

 & lib.

Qui lapsas in se sæpe retorquet aquas:
Vidit in Herculeo suspensa monilia collo;
Illo, cui cœlum sarcina parva fuit.
Non puduit fortes auro cohibere lacertos,
Et solidis gemmas apposuisse toris.
Nempe sub his animam pestis Nemeêa lacertis
Edidit: unde humerus tegmina lævus habet.
Ausus es hirsutos mitra redimire capillos:
Aptior Herculeæ populus alba comæ.

Nec

collo v. observ. misc. V. 7. III. p. 93.

quae propria est Lydorum Serv. ad Virg. X. Aen. 616. omphale est regina Lydorum Donat. ad Ter. Eunuch. V. VIII. 3.

& lib. VIII.

Phrygiis liquidus Mæandros in undis.

Lucanus lib. III.

Qua celer & rectis descendens Marsya ripis
Errantem Mæandron adit.

ubi perperam vulgo *erectis*. Vibius Sequester, *Mæandros Cariæ gentis Asiæ: hic tam flexuosus est, ut in sese recurrat.* Cæterum codex Puteaneus hunc versum ita constituit,

Mæandros toties terris erratur in îsdem.

Recte, si *errator* reponas. At Scriverianus prior,

Mæander fluvii toties redeuntis eodem,

quomodo Byblis libro Met. IX. dicta,

Filia Mæandri toties redeuntis eodem.

tres alii codices non contemnendæ notæ,

Mæander qui se toties concludit in orbem.

Heinsius. *Mæander.*] Fluvius, ut Servius dicit, Cariæ, quæ est vicina Lydiæ. *Toties.*] Sæpius: quia ita flexuosus est, ut in se videatur recurrere: unde obliquitates omnes, Mæandros, veteres appellarunt.

56. *Qui lapsas in se.*] *Lassas* Puteaneus & alii nonnulli cum primis editionibus. pro *retorquet* vetus Scholiastes in Metamorphoses, *recurvat*, agnoscit, ut alibi,

Quique recurvatis ludit Mæandros in undis.

Heinsius.

57. *Monilia.*] Ornamenta muliebria. *Monilia.*] — *Colloque Monile* — *Baccatum*, Virgi. Æneid.

58. *Illo cui cælum.*] *Collo, cui cælum* pro diversa lectione unus ex nostris. *Heinsius.*

59. *Auro.*] Manicis aureis, Phrygum Lydorumque gestamen. *Ant.*

60. *Gemmas apposuisse toris.*] Perperam Puteaneus & multi alii *opposuisse*. nec *imposuisse* probum est quod alii exhibent. Vopiscus in Aureliano. *Torquem brachialem & annulum apponat.* Ubi contraria sententiâ *ne apponat* puto scribendum. sic & Spartianus in Ælio Vero, *alas alicui apponere* dixit. Noster initio lib. I. Fast.

Mensibus antiquis apposuitque duos.

ut illic legendum. & lib. II. Art. Amat.

— *vix denique possunt*
Partibus obscœnis apposuisse manum.

Trist. III. El. XIV.

Hoc quoque nescio quid nostris appone libellis,
Diverso missum quod tibi ab orbe venit.

ut & illic recte libri veteres. Pont. III. El. III.

Apposui senis te duce quinque pedes.

Plura dixi Ep. VII. v. 98. *Heinsius.*

61. *Pestis Nemæa.*] Id est, leo Nemeæus quem interfecisti in Nemæa sylva: in cujus facti memoriam gestas pellem ipsius leonis.

64. *Populus alba.*] *Alma* Puteaneus. sed nil muta. superiori versu, *myrto redimire* pro *mitra* liber Hafniensis, ut populus myrto opponatur. *Heins. Populus.*] Herculi sacra, qua sacrificantes huic deo coronabantur.

65. *Zona*

IX.

Nec te Mæonia, lascivæ more puellæ,
  Incingi zona dedecuisse putas?
Non tibi succurrit crudi Diomedis imago,
  Efferus humana qui dape pavit equas?
Si te vidisset cultu Busiris in isto;
  Huic victor victo nempe pudendus eras.
Detrahat Antæus duro redimicula collo;
  Ne pigeat molli succubuisse viro.
Inter Iöniacas calathum tenuisse puellas
  Diceris; & dominæ pertimuisse minas.
Non fugis, Alcide, victricem mille laborum
  Rasi-

65. *Zona Mæonia.*] Omphales, cingulo fœmineo, more Lydio. *Ant.*

66. *Incingi zona dedecuisse pudet.*] *Puta* nonnulli. *putes* Leidensis. certe *puduit* jam præcesserat. Remed. Amor.

Et nihil est quod se dedecuisse putent.

ubi similiter *pudet* in quibusdam libris. Præterea *Mæoniam zonam* excerpta Dousæ, ut sit Græcismus. *Heins.* *Dedecuisse.*] Hercules enim ita Omphalæ deditus fuit, ut omnia quæ illa juberet, faceret. Et eum suo cultu instruxisse refert Ovid. 2. Fast.

67. *Crudi.*] Violenti, & inhumani. *Diomedis equi.*] Vide hac de re Palæph.

68. *Humana dape.*] Hic Thrax tyrannus sævissimus, humanis hospitum carnibus equos equasque suas alebat, & capita suis tectis affigebat: quem Hercules interfecit, & eodem supplicio affecit, quo ille hospites. *Qui dape pavit equos.*] *Equas.* Puteaneus & tres alii. sic infra,

Non hominum pingues cæde tacentur equæ.

Alii tamen equos fuisse contendunt. Vide quæ noto lib. IX. Met. v. 194. *Heins.*

69. *Si te vidisset.*] Busyris rex Ægypti, ad provocandam Nili inundationem, hospites solebat immolare. Hoc genus sacrificii primum expertus est in Thrasium, à quo sibi monstratum fuerat. Cum autem vellet immolare etiam Herculem, Hercules eum interfecit.

70. *Pudendus eras.*] Id est, fuisset ei pudori à te vinci. *Hub.*

73. *Mæonias inter.*] *Mæonia zona* paulo ante præcesserat. quare *Mæoniæ puellæ* hic minus placent. *Inter Iöniacas* libri veteres. quo modo & Art. Amat. lib. II. v. 219.

Inter Ioniacas calathum tenuisse puellas
  Creditur, & lanas excoluisse rudes.

Ubi tamen vetustiores libri *Ionicas inter.* Forte *Inter Ioniadas.* quomodo alibi, *Achaiades matres*, & *Pelasgiades urbes*, & similia. Stephanus in Ἰωνία, ὁ οἰκῶν Ἴων καὶ Ἴωνις καὶ Ἰάς. Scribo, καὶ Ἰωνιάς. sic *Pyrrhiades Methymniadesque puellæ*, & *Lesbides & Sicelides* Epistola Sapphus, & Paridis Epistola *Dardanides nurus* v. 196. ubi plura. & *Argolides* Epistola Hypsipyles. v. 81. ubi etiam nonnihil dictum est. *Italides* & *OEbalides matres* in Fastis. *Heinsius.*

74. *Dominæ.*] Omphales.

75. *Non pudet Alcide.*] Repone cum melioribus *Non fugis*, noto Græcismo. sic *fuge credere* apud Lucretium, *fuge quærere* & *fuge suspicari* apud Horatium, ut & plura hujusce notæ. Virgilius,

Mene igitur socium summis adjungere rebus,
Nise fugis?

Statius, *Magnos fuge tangere manes.* Noster Trist. IV. El. III. ex antiquis membranis.

Tempus ubi est, quo te (nisi si fugis illa referre)

Rasilibus calathis imposuisse manum?
Crassaque robusto deducis pollice fila,
Æquaque formosæ pensa rependis heræ?
Ah quoties, digitis dum torques stamina duris,
Prævalidæ fusos comminuere manus.
[Crederis, infelix, scuticæ tremefactus habenis,
Ante pedes dominæ pertimuisse minas.]
Eximiis pompis præconia summa triumphi,
Factaque narrabas dissimulanda tibi.

At Misc. obs. vi. T.3. p.532.

narrabis . . . . tibi! Misc. observ. vi. T.3. p.532.

Sci-

Et dici memini, juvit & esse meum. Heinsius.

76. *Rasilibus.*] Politis. Virg.
Et torno rasile buxum.

77. *Deducis pollice fila.*] *Deducere* malim, si libri veteres assentiantur, & *rependere* sequenti versu. *Heinsius.*

78. *Æquaque formosæ.*] *Famosæ* Lovaniensis. sic *famosus Hymen* infra. ubi male turbant libri veteres. & lib. I. Amor. El. v. *famosa Semiramis.* ut illic agnoscit optimus liber. Martialis,
Coccina famosæ ponas & hianthina mœchæ,
& alibi,
Subdola famosæ moneo fuge retia mœchæ,
noster lib. III. Am. El. v.
Desit famosus, qui notet ora, pudor.
ubi *famosum pudorem*, pro re pudenda posuit. & El. XIV.
Solaque famosam culpa professa facit.
Certe verisimile non fit, Deïaniræ laudatam esse à forma Iolen. OEnone de Helena supra,
Hærebat gremio turpis amica tuo.
pro *Æquaque pensa* Excerpta Puteani *Cressaque. Crassaque* vel *Grossaque* multi. Regius, *Plenaque.* non male. tres *Tu quoque.* duo *Et quoque.* Excerpta Jureti, Barberini & Vossii codex *Et data pensa.* sic Fastorum lib. II.
Lumen ad exiguum famulæ data pensa trahebant.
Met. XIII.
—— Qui me data pensa trahentem
Matribus ostendens Ithacis.
Briseïs,
Nos humiles famulæque tuæ data pensa trahemus.
Trist. lib. IV. El. I.
Cantantis pariter, pariter data pensa trahentis,
Fallitur ancillæ decipiturque labor.
Heinsius. *Rependis.*] Ad pensum reddis tu quoque, sicut ancillæ.

81. *Habenis.*] Loris. *Hub.*

82. *Ante pedes dominæ.*] Hæc eadem fere totidem verbis habes supra ꝟ 74. quare distichon hoc adulterinun esse opinor. quod in optimo Puteano, ut & sequens, margini est adjectun, in ipso contextu non apparet. *Heinsius.*

83. *Eximiis pompis præconia summa triumphi.*] *Eximius pompis immania semina laudum* Puteaneus. at Scriverianus, *Eximias pompas.* in cæteris, cum Puteaneo consentiens. Excerpta Dousæ, *Exuviis positis.* Statius Achilleïde,
Quæ solitus laudum tibi semina pandere Chiron.
Claudianus III. Cons. Hon.
—— hæc semina laudum,
Hæc exempla dabat.
Sed & hoc distichon suspectum est. *Heins.* *Pompa.*] Τροπαιοφόρος πομπὴ, ἣν καλοῦσι Ῥωμαῖοι θρίαμβον. Halicar. 2. Quod de Romanor. Triumphali pompa. Hic intelligit victorias & laudes.

84. *Dissimulanda.*] Quæ in eo habitu erant tacenda. *Ant.*

85. *Elisos*

Scilicet immanes elisis faucibus hydros
 Infantem cunis involüisse manum?
Ut Tegeêus aper cupressifero Erymantho
 Incubet, & vasto pondere lædat humum?
Non tibi Threïciis affixa penatibus ora,
 Non hominum pingues cæde tacentur equæ?
Prodigiumque triplex, armenti dives Iberi

Ge-

85. *Elisos faucibus hydros.*] *Elisis* meliores. *Heinsius.* *Elisis.*] Strangulatos, præfocatos. *Immaneis hydros.*] Maximos angues.

86. *Infantem nuda dilacerasse manu.*] *Infantem caudis involuisse manum* Puteaneus & alii plerique. Nonnulli,

Infantem cunis involuisse manum.

quidam etiam,

Infantem nuda dilacerasse manu.

Sed sive *caudis* sive *cunis* legas non refert, dum *Infantem manum* admittamus. Martial. lib. IX. Epist. LXXIV.

Effigiem tantum pueri pictura Camoni
Servat, & infantis parva figura manet.

ubi codex Thuaneus, *infantis manus.* Scribe *infantes manus.* Idem lib. XII. Ep. LXXXII.

Sint licet infanti sordidiora sinu.

Ut recte Puteaneus. *infantis sinu* vulgo. Noster IV. Fast.

Tutus ut infanti vagiat ore puer.

Noster Epistola Canaces,

Ipsa quoque infantes cum vulnere persequar umbras.

quomodo & illic scribendum. sic *infantes statuas* Persius & Horatius dixerunt. *infans pudor* eidem quoque Horatio. noster Met. IV.

—— Infantia saxo
Discutis ora ferox.

Fast. VI.

Pectoraque exsorbent avidis infantia linguis.

In Ibide,

Gutturaque imbuerunt infantia lacte canino.

Involüisse etiam rectum, per synæresin. Trist. II.

Miror in hoc igitur tantarum pondere rerum
Unquam te nostros evolüisse jocos.

Ep. Med.

—— Quæ dispensant mortalia fata sorores,
Debuerant fusos evolüisse meos.

Fast. VI.

—— crescebat imagine luctus,
Donec eam appositis involüere togis.

sic rescribo ex vestigiis veteris libri. Epist. Hyps.

—— immissaque vota timori
Nunc quoque te salvo persolüenda mihi.

Trist. IV. El. VIII.

Ne temere in mediis dissolüantur aquis.

Fast. IV.

Longamque imprudens exsolüisse famem.

lib. V.

—— consul cum consule ludos
Postumio Lanas persolüere mihi.

Cæterum distichon est εἰρωνικὸν, quod loco interpolando causam dedisse videtur. *Heinsius.*

87. *Tegæus.*] Arcadicus. *Erymantho.*] Monte Arcadiæ. illic enim interfecit aprum vastantem regionem.

88. *Incubat & vasto pondere lædit humum.*] Puteaneus *Incubet* & *lædat.* optime. ut per interrogationem hæc dicantur. Sciolus tamen aliquis deleverat postea utrumque. *lædat* etiam Moreti liber. Gronovianus *pulset.* non male. Scriverianus,

Incumbens vasto pondere lædat humum?

Sequentia etiam per interrogationem sunt legenda usque ad v. 103. *Heinsius.*

91. *Prodigium triplex.*] Geryones, ut fabulæ tradunt, rex regnavit in Gadibus Hispaniæ, quem locum Erytheam ap-

pel-

Geryones; quamvis in tribus unus erat?
Inque canes totidem trunco digeſtus ab uno
Cerberos, implicitis angue minante comis?
Quæque redundabat fœcundo vulnere ſerpens
Fertilis, & damnis dives ab ipſa ſuis?
Quique inter lævumque latus lævumque lacertum
Præ-

pellant, quem tricorporem fuiſſe fabulantur, ditiſſimumque pecoris: quod Hercules eo ſuperato, in Italiam advexiſſe dicitur.

92. *In tribus unus.*] Virg. 8. Æneid.
Tergemini nece Geryonis, ſpoliiſque ſuperbus.

Et Lucret. 5. *Quidve tripector tergemini vis Geryonai.* Quo Plaut. alludit. Aulul. 3. 6. *Coquos cum ſenis manibus, genere Geryonaceo.* & Appollod. 1. τρεῶν ἔχων ἀνδρῶν συμφυὲς σῶμα. & Eurip. Her. fur. —— τ̃ τρισώματον —— βοτῆρ' ἐρυθείας. Et Senec. ibid. *paſtor triformis littoris Tarteſſii.* Fuere autem tres fratres concordes. *Iuſtin. lib. 44. c. 4.*

93. *In totidem canes.*] Totidem capita canina. *Ab uno trunco.*] Ab uno corpore. *Digeſtus.*] Diviſus. *Hub.*

94. *Cerberus.*] *Cerberos* Puteaneus. ut lib. VII. Met.
Cerberon abſtraxit.

ſic etiam Statius, & in Culice Virgilius. *Heinſius. Implicitis angue.*] Nam pro pilis angues habebat.

95. *Fœcundo vulnere.*] Quoniam ex una amputata naſcebantur geminæ cervices. *Ant. Quæque redundabat.*] Serpentem dicit Lernæam, ex cujus corpore centum prodibant ſerpentum capita & cervices, quarum ſingulis cæſis, duæ renaſcebantur. Hanc difficultatem Hercules arte ſuperans: Iolaum monuit, ut inciſam cervicem ſubito face lignea inureret, ne ſanguis efflueret. Hoc pacto ſuperata bellua, ſagittas ſuas eo ſanguine tinxit, quo illatum vulnus mortiferum redderetur. *Fœcundo vulnere.*] Horat. 4. Carm. Od. 4.
Non Hydra ſecto corpore firmior
Vinci dolentem crevit in Herculem.

θηρίον πολυκέφαλον. & Ovid. Metam. 9. ỷſ. 70.
Vulneribus fœcunda ſuis erat illa, &c.
—— *Bellua Lernæ.* Virgil. 6. ubi vide Serv. *Redundabat.*] Validior efficiebatur.

96. *Et damnis ditior ipſa ſuis.*] Puteaneus & cæteri præſtantioris notæ, *damnis dives ab ipſa ſuis.* probe. Epiſtola Medeæ,
Ut caderet cultu cultor ab ipſe ſuo.
Laodamiæ,
Languida lætitia ſolvar ab ipſa mea.
Art. Am. lib. III.
—— *quid aperto pectore in hoſtem*
Nitor, & indicio prodor ab ipſe meo?
Pont. III. El. III.
Diſcipulo perii ſolus ab ipſe meo.
In Ibide.
—— *cui reddere vitam*
Urbe Coronides vidit ab ipſe ſua.
ſic bene libri veteres. mox,
Et læſus lingua Battus ab ipſe ſua.
Amor. lib. I. El. VII. cum optimis membranis,
Et valui pœnam fortis in ipſe meam.
Heinſius.

97. *Quique inter lævumque latus, lævumque lacertum.*] Ita aperte legitur in lib. Statii, & in utroque Vatic. vere. Egnatius legit, *dextrumque lacertum.* Quæro quî potuit Hercules Antæum dextro lacerto ſuſtuliſſe, & inter lævum latus eum, ut eſt in ſequenti carmine, ſuffocaſſe? Itaque legendum, ut dixi; hoc ſenſu. Antæum lævo brachio ſublatum & inter lævum latus ab Hercule ſuſtentatum: dextera autem illius fauces compreſſas fuiſſe. *Ciofan. Lævumq; latus dextrumque lacertum.*] *Lævumque lacertum* Puteaneus cum cæteris præſtantioribus.
quo-

IX.

Prægrave compressa fauce pependit onus?
Et malè confisum pedibus formaque bimembri
Pulsum Thessalicis agmen equestre jugis?
Hæc tu Sidonio potes insignitus amictu
Dicere? non cultu lingua retenta silet?
Se quoque Nympha tuis ornavit Iärdanis armis,
Et tulit è capto nota tropæa viro.
I nunc, tolle animos, & fortia gesta recense.
Quod tu non esses jure, vir illa fuit.

Misc. observ. v. t. 3. p. 532.

Qua

...uomodo Naugerius & Ciofanus ex ...is. *Heinsius.*

98. *Prægrave onus.*] Antæum significat, quem altius sublatum, ab Hercule, ... e matris auxilium sentiret, trucidatum ...ximus. *Ant.*

99. *Male confisum pedibus.*] Quia velo... tate sua freti, effugere non potuerunt. ...*ormaque bimembri.*] Id est, humana & ...quina, in qua majus inerat robur. *Hub.* ...*nfisum pedibus.*] Ablativ. sic Metam. 9. ...f. 125. — *ope fidis equina.* Et Cæs. 3. ...l. Gall. *Natura loci confidebant.* Et ...l. Afric. plenè dixit, *in illorum sibi ...nfidebat multitudine.* Et Cic. 5. Tuscul. ...*rporis firmitate, aut fortunæ stabilitate ...nfidere.*

100. *Agmen equestre.*] Centauros ex...imit, qui superna parte viri, inferna ...qui fuisse traduntur. Hos Hercules tru...davit cum in domum Pholi Centauri ...npetum facerent, ad odorem vini ac...rrentes, quod Dionysius Pholo dede...t, ut in adventum Herculis asserva...tur. *Ant.*

101. *Sidonio.*] Id est, purpureo, qui ...ulieribus convenit.

102. *Num cultu.*] *Non cultu* præstan...ores. *Heins. Silet.*] Deberet silere præ ...dore. *Cultu.*] Qui non decet. *Hub.*

103. *Iardanis.*] Omphale Iardani fi...a, quæ & clavam, & leonis pellem, & ...tera Herculis arma gestare voluit. ...*nt.*

104. *Et tulit è capto nota tropæa viro.*] ...*na tropæa* unus Vaticanus & Basileensis & Gronovianus pro diversa lectione exhibent, quod placet. quomodo & Erfurtanus, & Excerpta Vossii. Alterum enim tropæum de amore ejus, alterum de spoliis hisce tulit. Epist. Phædræ,

Thesides Theseusque duas rapuere sorores.
Ponite de nostra bina tropæa domo.

Remedio Amoris.

Vince Cupidineas pariter Parthasque sagittas,
Et refer ad patrios bina tropæa lares.

Epistola Helenæ,

Utque favet Cytherea tibi, quia vicit, habetque
Parta per arbitrium bina tropæa tuum.

Denique Epistola Cydippes,

Quid tamen huc venias? anne ut miserabile corpus
Ingenii videas bina tropæa tui.

Superiori etiam versu præstantiores scripti *ornavit armis* pro *oneravit.* Cornelius Nepos Vita Hannibalis, *Elephantum ornatum homini inermi opponit.* qui & alibi *ornari* pro *armari* dixit. *Heinsius. E capto viro.*] Ex te, quem cepit, & triumphavit.

105. *I nunc.*] Increpatio est per irrisionem. *I nunc.*] Sic Virgil. VII. *I nunc, ingratis offer te, irrise, periclis. Fortia facta recense.*] *Gesta* Puteaneus & alii quinque. *Heinsius.*

106. *Quod tu non esses.*] *Quem* Puteaneus. Forte *Quom.* Idem. *Quod.*] Scil. esse vir. *Tu non esses.*] Id est, esse deberes: quia melius esses fœmina, quam vir.

107. Qua

Qua tanto minor es, quanto te maxime rerum,
  Quam quos vicisti, vincere majus erat.
Illi procedit rerum mensura tuarum.
  Cede bonis: hæres laudis amica tuæ.
Pro pudor! hirsuti costas exuta leonis
  Aspera texerunt vellera molle latus.
Falleris, & nescis: non sunt spolia ista leonis,
  Sed tua tuque feri victor es; illa tui.
Fœmina tela tulit Lernæis atra venenis,
  Ferre gravem lana vix satis apta colum:
Instruxitque manum clava domitrice ferarum:
  Vidit & in speculo conjugis arma sui.

Hæc

107. *Qua tanto.*] Dicit quod quanto difficilius fuit Herculi vincere seipsum, quam eos quos vicit: tanto est Omphale eo major, quia vicit eum. *Hub.*

109. *Illi procedit.*] *Procedat* unus Vaticanus. simili modo apud Sallustium. *Quippe benefacta mea rei publicæ procedunt. proh cedit* Puteaneus à manu secunda. tum sequenti versu τὸ *est* tollit, ut & alii non pauci. *Heinsius. Mensura.*] Amplitudo rerum gestarum. *Procedit illi.*] Ad Omphales laudem accedit.

110. *Cede bonis.*] Tuas laudes non jactites. Et est ab his translatio quorum majus est æs alienum, quam summa: qui cum solvere nequeant, bonis cedunt. *Ant.*

111. *O pudor hirsuti costis exuta leonis Vellera.*] *Pro pudor* rectius quinque libri. sic passim optimi auctores. Deinde *costas exuta* eleganti Græcismo Puteaneus. *Heinsius.*

112. *Vellera.*] Pellis. Diximus supra, ex pelle leonis Nemeæi Herculem fecisse sibi tegmen corporis. *Texerunt molle latus.*] Id est, fœmineum.

113. *Spolia.*] Dicit, illa pellis, qua illa induta est, non significat quod tu viceris leonem: sed quod illa te vicerit, & ex te spolia abstulerit.

114. *Tuque feræ victor es.*] *Feri* Puteaneus, & Gronovianus pro diversâ lectione. sic lib. VI. Met. *Exiluisse ferum* pro equo. ℣ſ. 77. ubi plura. Met. VIII. *Ira feri mota est.* de apro Calydonio. &,

Fixa sub aure feri summum distrinxit arundo
Corpus.

quomodo Phædrus de cervo. lib. I. Fab. XII. v. 39. item de leone lib. I. Fab. XXI. XXXII. de apro LXII. mox, de eodem apro Caledonio noster,

Immanemque ferum multa tellure jacentem
Mirantes spectant.

sic ibi codex longe optimus. Ausonius Epist. V.

An spumantis apri cursum clamoribus urges,
Subsidisque fero?

hinc *ferus aper* passim poëtis, & *ferox.* de quo Met. III. ℣ſ. 213. Met. XI. de lupo,

—— vastatoremque cruento
Ore ferum spectant.

de bubus Fast. I.

Traxerat aversos Cacus in antra feros.

ut censeo legendum. *Heinsius. Feri.*] Leonis. *Illa tui.*] Scil. victrix. *Hub.*

116. *Gravem.*] Plenam.

117. *Clava.*] Hercules enim clava ad domandas feras usus dicitur, quam Vulcanus simul cum thorace, ob meritum virtutis ei dedisse dicitur.

119. *Li-*

Hæc tamen audieram: licuit non credere famæ.
  En venit ad ſenſus mollis ab aure dolor.
Ante meos oculos adducitur advena pellex:
  Nec mihi, quæ patior, diſſimulare licet.
Non ſinis averti? mediam captiva per urbem
  Invitis oculis aſpicienda venit.
Nec venit incultis captarum more capillis,
  Fortunam vultus faſſa tegendo ſuos.
Ingreditur latè lato ſpectabilis auro:
  Qualiter in Phrygia tu quoque cultus eras.
Dat vultum populo ſublime ſub Hercule victo:

Oecha-

119. *Licuit.*] Potui. *Famæ.*] Quæ de rebus ſupradictis ferebatur.

121. *Advena.*] Peregrina. Et nunc Iolen intelligit. nam, ut ſupra vidimus, enumeravit mulieres, quas Hercules amavit: uſque ad Iolem, quæ fuit ultima.

123. *Averti.*] Amoveri à me. *Hub.* *Per urbem.*] Tirynthem, ubi Deïanira degebat.

125. *Nec venit incultis.*] Conjecturam firmat ſignis. paſſis enim crinibus reginæ ante triumphum incedebant captivæ. *Ant.*

126. *Fortunam vultus faſſa tegendo ſuos.*] Hic denuo codices antiqui mirum in modum à vulgata lectione diſcedunt. pro qua tamen cum alii nonnulli, tum Puteaneus ſtant, niſi quod in eo emendatum, *falſo tegente ſuam.* Quidam hoc uno à vulgatis differunt, quod *falſa* aut *feſſa* pro *faſſa* agnoſcunt. Major librorum pars,

Fortunam vultu faſſa tegendo ſuam.

vel *tegente.* alii,

Fortunam vultum faſſa tegendo ſuum.

vel *ſuam.* unus,

Fortunam vultu faſſa tegente ſuo.

unus Ambroſianus,

Fortunam vultu diſſimulante ſuam.

Plura hujus notæ qui vult, adeat Ciofanum. Gronovius Obſervat. lib. II. cap. XI. emendat,

Fortunæ vultum faſſa tegendo ſuum,

ut in Ibide,

Fortunæ facies invidioſa tuæ.

& Triſt. III. El. VIII.

Adſtans fortunæ forma verenda meæ.

& Triſt. I.

His oro dicas inter mutata referri
  Fortunæ vultum corpora poſſe meæ.

Quid ſi legas,

Fortunam vultu faſſa rigente ſuam.

vultu rigente, inculto, inornato. ſic Epiſt. OEnones, *ungue rigente* pro *rigido.*

Et ſecui madidas ungue rigente genas.

Scriptum videlicet *regente* fuerat. hinc *tegente* factum. Certe poſtremam ſyllabam in *tegendo* aut ſimilibus nuſquam corripit Ovidius. *Heinſius.* *Fortunam ſuam.*] Id eſt, adverſam. *Tegente vultus.*] Sicut illæ, quæ ſunt in tam miſera fortuna, facere ſolent.

127. *Ingreditur late multo ſpectabilis auro.*] Libri veteres *late lato ſpectabilis auro.* & recte. ut jam monui. *Heinſius.*

129. *Dat vultum populo ſublimis ut Hercule victo.*] *Sublime ſub Hercule victo* conſtanter ſcripti. quod cur rejiciamus, nihil cauſæ eſt. ſic *ſublime ferre*, pro *in ſublime* aut *ſublimiter* paſſim poëtæ. ita *ſublime ferri* Lucretio, & *ſublime volare.* *ſublime micare* Germanico in Aratæis. & Avieno, *ſublime erigi.* Multus eſt hac in voce Silius Italicus. *Idem.* *Dat.*] Oſtendit. *Sublime.*] Pro ſublimiter, id eſt, alte. *Hub.* *Sublime.*] Id non captivitatis, ſed faſtus & imperii ſignum eſt.

130. *Vi-*

Oechaliam vivo ſtare parente putes.
Forſitan &, pulſa Ætolide Deïanira,
Nomine depoſito pellicis, uxor erit:
Eurytidoſque Iöles, atque inſani Alcidæ
Turpia famoſus corpora junget Hymen.
Mens fugit admonitu, friguſque perambulat artus,
Et jacet in gremio languida facta manus.
Me quoque cum multis, ſed me ſine crimine amaſti:
Ne pigeat, pugnæ bis tibi cauſa fui.
Cornua flens legit ripis Achelous in udis,

Trun-

130. *Vivo parente.*] Incedit, ut ſi vivus pater Euritus, Oechaliæ triumphum duceret. *Ant.*

131. *Forſitan expulſa.*] *Et pulſa* Puteaneus. recte. lib. 11. Met.

Cur non & pulſa ducit Iunone?

Faſt. III.

Pellitur Anna domo.

Triſt.

Pulſus Ariſtides non tamen urbe ſua eſt.

Fl. Vopiſcus in Carino, *Uxores ducendo ac rejiciendo novem duxit, pulſis pleriſque prægnantibus.* Heinſius. *Forſitan.*] Addit & aliud, quod ſit futurum turpius ipſi Herculi: quia fortaſſe pulſa ipſa Deianira, accipiet Iolen uxorem. Ordo eſt, Iole forſitan erit uxor, depoſito nomine pellicis. *Expulſa Deianira.*] Scil. me. *Ætolide.*] Nam Deianira ex Ætolia fuit.

133. *Eurytidos Ioles atque inſani Alcidæ.*] *Et inſani* Puteaneus aliique nonnulli. *Eurytidoſque* duo libri præterea. Sequenti verſu rectius ſcripti plerique *junget Hymen* quam *jungit*, quia *uxor erit* præceſſerat. *Heinſius.*

134. *Hymen famoſus.*] Id eſt, matrimonium infame: quod erit, ſi me legitima uxore pulſa, concubinam duxeris. Nam *famoſus* ſemper in malam partem accipitur. *Iunget corpora turpia.*] Id eſt, turpiter junget.

135. *Mens fugit.*] Id eſt, horret. *Admonitu.*] Id eſt, recordatione hujus facti, ne me relicta, aliam accipias.

137. *Me quoque.*] Sine crimine: quia amaſti me ut conjugem, non adulteram, aut concubinam. *Hub.*

138. *Pugnæ bis tibi cauſa fui.*] Primum cum Acheloo, deinde cum Neſſo Centauro, pro Deianira Hercules pugnavit.

139. *Rapidis Achelous in undis.*] *Ripis Achelous in imis* Puteaneus. ſed pro *imis* aliud quid à manu prima ſcriptum videbatur fuiſſe. Argentinenſis & meus, quem à Cl.V. Jacobo Mentelio donum accepi, *ripis udis.* quo alludit & Farneſianus unus, qui *ripis undis* habet. In ripa enim Achelous fluminis, non in ipſo flumine cum Hercule eſt luctatus. *Heinſius.* *Achelous.*] Cum eo Hercules pro Deianiræ conjugio pugnavit, primum ſub forma ſerpentis, deinde ut taurus, cui cornu Hercules perfregit: quod exceperunt Nymphæ, & rebus omnibus repletum, Cornucopiæ eſt appellatum. *Ant.* *legit.*] Collegit, quaſi fracta. *Achelous.*] Ideoque Hercules ταυροφόνος dicitur Theocr. Idyll. 17. Hanc fabulam complures celebrarunt poëtæ vide Metam. 9. vſ. 80. ibique *Farnab. Sen. Herc. in Oeta.* Appollod. lib. 1. & alios. Achelous autem verè fuit fluvius, duobus alveis celebris. Hinc bicornis; ſic Horat. 4. Carm. Od. 4. de *Aufido.* ſic *tauriformis volvitur Aufidus.* Dixerunt autem fluvios ταυρομόρφους, propter ſonitum, ſic Homer. de Scamandro. Iliad. φ. — μεμυκὼς ἠΰτε ταῦρος. vſ. 237. vide Ælian. lib. 2. περὶ ἀγαλμάτων ποταμῶν.

141. Se-

Truncaque limosa tempora mersit aqua.
Semivir occubuit in letifero Eveno
Nessus; & infecit sanguis equinus aquas.
Sed quid ego hæc refero? scribenti nuncia venit
Fama, virum tunicæ tabe perire meæ.

Hei

141. *Semivir occubuit vi Lerniferoque veneno.*] Illud *vi* à correctoribus est. pro quo libri omnes antiqui *in* agnoscunt. Sed & ridiculum *Lerniferum venenum.* quare enim *Lernæum* non dixit? Scripti nonnulli,

Semivir occubuit Lernæi tabe veneni.

vel *trajectus terga sagitta.* Sed & hic interpolatores agnosco. alii *in lethiferoque veneno*, idque aliquanto rectius, ut Naugerius quoque & Ciofanus observant. Puteaneus à secunda manu, *in lerniferoque veneno*, sed à prima *in letifero eveneno.* Miror Scaligerum, Salmasium, alios viros eruditos qui ante nos eo codice sunt usi, non vidisse veram lectionem, quæ minimâ mutatione est in promtu, si scribas,

Semifer occubuit in lethifero Eveno
Nessus.

Semifer enim, quod est in tribus nostris, præstat *Semiviro.* De Eveno confirmant sequentia, *& infecit sanguis equinus aquas.* Etsi alii Nessum in Eveno non occubuisse dicant, sed vulneratum solummodo fuisse; quos inter & noster Met. ix. & in Trachiniis Sophocles. Vibius Sequester, *Evenus Calydoniæ, ubi Hercules sagittis Nessum Centaurum interfecit.* Lucanus:

Et Meleagrêam maculatus sanguine Nessi
Evenos Calydona secat.

Idem mox,

Hospes & Alcidæ magni Phole; tuque per amnem
Improbe Lernæas vector sensure sagittas.

Cæterum Eveni vox Scholiastæ Statii etiam reddenda Theb. xi. ℣s. 238. *Hercules enim victo Acheloo Deianiram duxit uxorem, qui cum ad fluvium pervenisset.* Lege *fluvium Evenum pervenisset.* Apud Servium quoque lib. viii. ℣s. 290. peram desideratur. Scriverianus codex *sub lauriferoque veneno.* ut fortasse sit scribendum *Centaurifero Eveno*, quomodo idem *Centaureus Lycormas* Statio est dictus lib. iv. Theb. Sed hoc in dubio facile reliquerim. Neminem autem poëseos utcunque peritum hiatus offendat iste *lethifero Eveno*, qui meminerit istorum Virgilii, *Ionio in magno.* & similium. Noster hac ipsa epistola, *in cupressifero Erymantho.* &, *insani Alcidæ.* quibus fulciendis τὸ *que* inculcabant plerumque insciti librarii. ut in antiquissimis etiam Virgilii exemplaribus est deprehendere. sic apud Silium quoque peccatum lib. iv. ubi *Anienicolæ Catilli* ex Virgilii & Veteris libri auctoritate est reponendum. Sed manum de tabula. *Heinsius. Semivir occubuit.*] Nessum Centaurum intelligit, quem Hercules trucidavit, cum in trajiciendo Eveno flumine Deianiræ vim inferre voluit. *Semivir Nessus.*] Ἀνδρείῳ τύπῳ βούκερανος, quales vocat Eurip. in Ione. μιξοθῆρας φῶτας. Et in Anthol. *Græcor. Poët.*

Ὁ ταυρόκερανος, ἡ πλάνη τῶν σωμάτων,
Ὃς οὔτε βοῦς πέφυκεν, οὔτ᾽ ἀνὴρ ὅλως.

Eveno.] Ἐπ᾽ Εὐήνῳ τῷ ποταμῷ Νέσσον τιμωρούμενος. *Ad Evenum amnem Nessum interfecit Hercules.* Pausan. in Laconic.

144. *Virum tunicæ labe perire meæ.*] *Tabe* reponatur ex melioribus libris. quomodo & peccatum in Cydippes epistola. ℣s. 60. Seneca de Hercule, Medeâ,

Præbuit sævis sua membra flammis
Tabe consumtus gemini cruoris.

gemini cruoris, Nessei & Lernæi. Idem Hercule OEtæo,

Ut

Hei mihi! quid feci? quo me furor egit amantem?
Impia quid dubitas Deïanira mori?
An tuus in media conjux lacerabitur Oeta?
Tu ſceleris tanti cauſa ſuperſtes eris?
Si quid adhuc habeo facti, cur Herculis uxor
Credar; conjugii mors mihi pignus erit.
Tu quoque cognoſces in me, Meleagre, ſororem.
Impia quid dubitas Deïanira mori?
Heu devota domus! ſolio ſedet Agrios alto:
Oenea deſertum nuda ſenecta premit.
Exulat ignotis Tydeus germanus in oris.
Alter fatali vivus in igne fuit.

Exegit

Ut miſſa palla eſt tabe Neſſeâ illita.
Heinſius. *Tabe.*] Veneno. *Tunica mea.*] Diximus, per Licham puerum tunicam miſiſſe Deianiram, infectam Neſſeo ſanguine. *Ant.*

146. *Impia.*] Quæ virum interimere potuiſti. *Ant.*

147. *In media Oeta.*] In Oeta monte Theſſaliæ conſtructa fuit pyra. in qua Hercules combuſtus eſt.

148. *Tu ſceleris tanti cauſa ſuperſtes eris.*] *Viva ſuperſtes* Puteaneus & multi alii. Forte,
Tu ſceleri tanto viva ſuperſtes eris?
Heinſius.

149. *Et quid adhuc habeo facti.*] *Ei quid* Puteaneus. Lege, *Si quid. mors mihi pignus* poſt libri quidam, pro *mors mea.* Idem.

150. *Mors mihi pignus erit.*] Meo exitu fidem faciam, me Herculi nupſiſſe. *Ant.*

151. *Tu quoque.*] Ut videatur eſſe ſoror Meleagri: quia ſicut ille propter amorem Atalantæ mortuus eſt, ita ipſa propter amorem Herculis vult mori. *In me.*] Id eſt, in morte mea.

152. *Impia.*] Verſus intercalaris dicitur, quia ſæpe interponitur. ſicut apud Virgil.
Incipe Mænalios mecum mea tibia verſus.

153. *Heu devota domus.*] Defiet infœlicitatem ſuæ domus: ut oſtendat, ſe non debere dubitare, quin moriatur. *Hub. Solio ſedet Agrius alto, &c.*] Agrius poſt diſperſam Oenei domum. Ætoliæ regnum occupavit: eamque rem Deianira inter cætera mala & infortunia generis ac patriæ ſuæ recenſet. Fuerunt autem fratres Agrius, Melas, & Oeneus. *Micyl. Alto ſolio.*] Id eſt, quanto major fuit, tanto eſt infœlicior. *Solio ſedet Agrius alto.*] Scripti plerique *acrior.* Puteaneus *acrios.* quod eſt *Agrios.* reſtituendum idem nomen Pont. lib. III. El. IX.
Auctor opus laudat. ſic forſitan Agrius olim
Therſiten facie dixerit eſſe bona.
Ita enim Vaticanus liber. vulgati *Accius.* Fuit autem Therſitæ pater Agrius, ut illo loco dicetur. *Heinſius.*

154. *Deſertum.*] A filiis derelictum. *Longa ſenecta premit.*] *Nuda* libri veteres. & recte. ſic *inopem* alibi & *egenam* vocat *ſenectam.* Heinſius.

155. *Tydeus germanus.*] Frater meus. *Exulat Tydeus.*] Hic interempto Menalippo fratre in venatione, Argos ad Adraſtum fugit, ut diximus.

156. *Alter.*] Meleagrum ſignificat, quem Althea mater cum fatali ſtipite combuſſit. *Ant.*

157. *Exe-*

IX.

xegit ferrum ſua per præcordia mater:
Impia quid dubitas Deïanira mori?
eprecor hoc unum, per jura ſacerrima lecti;
Ne videar fatis inſidiata tuis.
eſſus, ut eſt avidum percuſſus arundine pectus,
Hic, dixit, vires ſanguis amoris habet.
lita Neſſêo miſi tibi texta veneno.
Impia quid dubitas Deïanira mori?
ımque vale, ſeniorque pater, germanaque Gorge,
Et patria, & patriæ frater ademte tuæ.
t tu lux oculis hodierna noviſſima noſtris,
Virque, (ſed ô poſſis!) & puer Hylle, vale.

157. *Exegit ferrum.*] Althea, cum pœtentia duceretur, quod ſua culpa Meıger cecidiſſet, ſeipſam trucidavit: ut iodorus ſcribit. *Ant.*

160. *Ne videar thalamis inſidiata tuis.*] Puteaneo vetus lectio erat eraſa, & poſitum *titulis tuis.* quomodo & ſex ii. quatuor *fatis tuis.* ſex *noſtris toris.* es *toris tuis*, duo *tuis toris.* priſca litio *totis toris.* Latet aliquid. *Heinus.*

161. *Pectus avidum.*] Nimio amore ıſanum. *Ant.*

162. *Vires amoris.*] — *Velut irritaen amoris.* Ovid. Metam. 9.

Ἔσται φρενός σοι τοῦτο κηλητήριον
Τῆς Ἡρακλείας. Soph. Trach.

t Juven. Sat. xi.

Irritamentum Veneris languentis. —

165. *Iamque vale.*] Laqueo parato ad ıteritum, jamjam petitura ſalutat ſuos. *ermanaque Gorge.*] Oenei filia ex Alhea, & Deianiræ ſoror. *Ant.*

166. *Et patria.*] Scilicet Calydon. *rater.*] Tydeu. *Tua patria.*] Qui es exul. *Patriæ frater ademte meæ.*] *Tuæ* libri veteres majori ex parte cum Puteaneo. *Heinſius.*

167. *Tu quoque lux.*] *Et tu lux* ſcripti præter Argentinenſem, in quo *Nec non lux.* Idem. *Et tu lux.*

Φίλον τὸ φέγγος τοῦτο τοῦ θεοῦ, φίλον.

Eurip. Alceſt. Quod & Dido 4. Æneid. teſtatur,

Ter revoluta toro eſt, oculiſque errantibus alto
Quæſivit cælo lucem, ingemuitque reperta.

Ὅμως δὲ καί, προσμένων ἐμπνέουσ' ἔτι,
Κλέψαι προσαυγὰς βούλεται τὰς ἡλίου.

Heu! quam ſuave eſt luce jam prona frui,
Seſeque clepere, & trahere vel brevem moram.

Et Ovid. Metam. 4. v. 144. Et Eurip.

Ψυχῆς γὰρ οὐδέν ἐστι τιμιώτερον.

168. *Sed ô poſſis.*] Id eſt, utinam poſſis, ſcilicet valere. *Puer Hylle.*] Id eſt, fili Hylle. *Hubertus.*

Supra ad II. Epist. 70. 76. IV. 59.
Catull. Carm. 65. a v. 120 – 203
Ovid. I. Art. Am. a v. 525.

EPISTOLA X.

ARGUMENTUM.

Minos Iovis & Europæ filius, Cretensis rex, ob Androgeum filium ab Atheniensibus dolose occisum, illos tandem post acria bella coëgit, ut sibi pœnas penderent, & quidem quotannis pueros septem, & totidem virgines mitterent: ut Minotauro, quem arte Dædali Pasiphaë ex tauro genuerat, dum ejus maritus Minos cum Atheniensibus bellum gereret, devorandi traderentur. Cum vero sors Theseo contigisset, ab Ariadne edoctus est, quonam pacto, interfecto Minotauro, ex Labyrintheis ambagibus egrederetur, Errabunda regens tenui vestigia filo: *ut ait Catullus. Theseus autem Creta cum Ariadne & Phædra discedens, in Naxon insulam delatus est: ubi à Baccho monitus, ut Ariadnen relinqueret. Qui Dei voce perculsus, altissimo somno sopitam reliquit. Illa expergefacta hanc epistolam scripsit, in qua crudelitatem Thesei ac duritiem accusans, immemorem beneficiorum eum appellat; post multas querelas rogat, ut conversa nave redeat.*

ARIADNE THESEO.

MItius inveni, quam te, genus omne ferarum: Catull. 154.
Credita non ulli, quam tibi, pejus eram.
Quæ legis, ex illo, Theseu, tibi littore mitto:
Unde tuam sine me vela tulere ratem.
In quo me somnusque meus male prodidit, & tu
Per facinus somnis insidiate meis.
Tempus erat; vitrea quo primum terra pruina
Spargitur, & tectæ fronde queruntur aves.
Incertum vigilans, à somno languida, movi

The-

PRiscæ editiones & codices nonnulli etiam hic copiosiores sunt vulgatis, cum hanc epistolam sic exordiantur,

Illa relicta feris etiamnunc, improbe Theseu,
Vivit: & hæc æquâ mente tulisse velis.

Ejusdem nempe farinæ, cum iis quæ hic illic jam ante dedimus. *Heinsius.*

1. *Mitius inveni, quam te, genus omne ferarum.*] In tota epistola, perfidiæ est, & sævitiæ expostulatio. *Ant. Genus ferarum.*] —— *Hyrcanæque admorunt ubera tigres.* 4. Æneid.

2. *Credita.*] Id est, commissa, tradita. *Pejus.*] Majori perfidia.

6. *Pro facinus.*] *Per facinus* scripti duobus recentioribus exceptis. In Ibide,

Per facinus soror est cui sua facta parens.

Remediis Amoris,

Per facinus fieri non meruisset avis.

Fast. II.

—— *Eripiam, dixit, per crimina vitam.*

quæ illic vera est lectio. *Heinsius.*

7. *Quo primum terra pruina.*] Matutinum crepusculum significat: quando terra levi rore madescit. *Vitrea pruina.*] Sic Senec. Hippol. a. I.

—— *dum lex dubia est,*
Dum signa pedum roscida tellus
Impressa tenet.

9. *Incertum vigilans an somno languida.*] Scripti omnes, *à somno.* Lego *ac somno*

X.

Thesea prensuras semisupina manus.
ullus erat: referoque manus, iterumque retento,
Perque torum moveo brachia: nullus erat. Distichon incipiens & desinens in easdem voces.
xcussere metus somnum. conterrita surgo:
Membraque sunt viduo præcipitata toro.
rotinus adductis sonuerunt pectora palmis:
Utque erat è somno turbida, rapta coma est.
una fuit: specto, si quid, nisi littora, cernam.
Quod videant oculi, nil, nisi littus, habent.
unc huc, nunc illuc, & utroque sine ordine curro:
Alta puellares tardat arena pedes.
nterea toto clamanti littore, Theseu,
Reddebant nomen concava saxa tuum:
t quoties ego te, toties locus ipse vocabat.
Ipse locus miseræ ferre volebat opem.
lons fuit; apparent frutices in vertice rari:

Nunc

nno languida. Incertum vigilans, dubie gilans. Sic Statius Theb. v. qui hæc vitur respexisse,

Turbidus, incertumque oculis vigilantibus, hostem
Occupat. Heinsius.

10. *Thesea prensuras semisopita manus.*] go *semisupina*. Ne bis idem dicat, ute metro consulatur. prima enim in *ita* haud est ut possit corripi. Sarraviais certe pro diversâ lectione *semisepul-* usus etiam est ea voce Martialis l. VI. Amor. lib. I. El. XIV.

Purpureo jacuit semisupina toro.

auctoritate meliorum codicum. Nam lgati illic etiam simili prorsus modo ccabant. Art. Am. III.

Cum jacet in dextrum semisupina latus.

i etiam codices quidam *semisopita.* ribebant *sopina* pro *supina*. hinc natus ror. sic libro I. Art. Am. in veterrimo dice Oxoniensi,

—— *sive illa toro resopina feratur.*

Catalectis Scaligeri,

Et flectat niveum semisupina latus.

lem.

14. *Viduo.*] Derelicto à te marito meo.

15. *Sonuerunt.*] Propter percussionem.

16. *Erat turbida.*] Id est, turbata, & incompta.

17. *Luna fuit.*] Splenduit clarè & plenè. Sic Suet. in Cæs. *seu sol, seu imber esset.*

18. *Nil nisi littus habent.*] *Erat* tres scripti. ut Epist. Laod.

Et quod spectarem, nil, nisi pontus, erat.
Heinsius.

19. *Utroque.*] *Sursum, deorsum.* ἄνω, κάτω περιπατῶν. *Trepidari sentio, cursari rursum prorsum.* Ter. Hecyr. *Ut ille trepidabat, ut festinabat miser.* Plaut. Cas. 2.7. Vide & Epidic. 2.2. v 63. *Utroque.*] Huc & illuc. *Sine ordine.*] Id est, sine ratione. *Sine ordine.*]

Et nunc huc, inde huc incertos implicat orbes
Turnus. Nec se currentem, nec se cognoscit euntem. Virg. 12. Æneid.

23. *Toties locus ipse vocabat.*] Quia Echo reddit eadem verba.

26. *Nunc scopulus.*] Excerpta Jureti cum aliis nonnullis *Hinc.* Vossianus

 Huic.

Nunc ſcopulus raucis pendet adeſus aquis.
Aſcendo; vires animus dabat: atque ita late
Æquora proſpectu metior alta meo.
Inde ego (nam ventis quoque ſum crudelibus uſa)
Vidi præcipiti carbaſa tenta noto.
Aut vidi: aut etiam, cum me vidiſſe putarem,
Frigidior glacie ſemanimiſque fui.
Nec languere diu patitur dolor. excitor illo,
Excitor; & ſumma Theſea voce voco.
Quo fugis? exclamo: ſcelerate, revertere, Theſeu.
Flecte ratem. numerum non habet illa ſuum.
Hæc ego. quod voci deerat, plangore replebam.

Ver-

Huic. quatuor *Hic.* Heinſ. *Adeſus.*] Corroſus, & cavatus. *Hub. Pendet ſcopulus.*] Mari imminens. *Ant.*

28. *Metior.*] Sequor. *Metior.*] Virgil. 6. Æneid.

Quantum acie poſſent oculi ſervare ſequentum.

& lib. 8.

—— Oculiſque ſequuntur
Pulveream nubem. ——

& lib. 5.

Si modo rite memor ſervata remetior aſtra.

Senec. Troad. *—— & lentum Ilium*
Metitur oculis. ac decem tandem ferus
Ignoſcit annis.

29. *Quoque.*] Fuerunt enim crudeles, quia te cito auferebant. *Hubert.*

30. *Præcipiti.*] Toto velo ventos excepiſti, perniciſſime navigans. *Ant. Carbaſa tenſa noto.*] *Tenta* Puteaneus & alii nonnulli. ſic Met. XIII. ex veteri codice.

Iamque viam ſuadet Boreas, flatuque ſecundo
Carbaſa tenſa ſonant.

Ubi vulgati *mota.* Heinſius.

31. *Aut vidi, aut certe quia me vidiſſe putavi.*] Mire turbant hic denuo priſca exemplaria. Puteaneus hiatu relicto in illis, quæ legi non poterant,

Aut vidi à .... jam quæ me vidiſſe putarem.

Puto,

Aut vidi, aut quod erant quæ me vidiſſe putarem.

quo & alludunt tres alii codices in quibus,

Aut vidi, aut fuerant quæ me vidiſſe putarem.

multi libri,

—— Aut etiam cum me vidiſſe putarem.

etiam non male. Alii aliter. ſed piget in his morari. *Idem. Aut etiam cum putarem me vidiſſe.*] Quia ſæpe ex affectu animi putamus nos videre ea quæ non vidimus.

36. *Numerum ſuum.*] Id eſt, omnes qui in ea eſſe debent, deeſt enim Ariadne. *Hub.*

37. *Hoc ego quod voci deerat.*] *Hæc* Puteaneus & tres alii. diſtingue,

Hæc ego quod voci deerat, clangore replebam.

Sulpici. in Satyra:

Hæc ego. tum paucis Dea me dignatur & infit.

noſter Epiſtolâ Hypermneſtræ,

Hæc ego. dumque queror, lacrymæ ſua verba ſequuntur.

Amor. II. El. V.

Hæc ego: quæque dolor lingua dictavit.

Remediis Amoris:

Hæc ego: movit Amor gemmatas aureus alas.

Similiter *ſed quid ego hæc?* de quo Epiſt.

Verbera cum verbis mista fuere meis.
non audires, ut saltem cernere posses,
Jactatæ late signa dedere manus.
ndidaque imposui longæ velamina virgæ,
Scilicet oblitos admonitura mei.
mque oculis ereptus eras: tum denique flevi.
Torpuerant molles ante dolore genæ.
uid potius facerent, quam me mea lumina flerent,
Postquam desieram vela videre tua?
ut ego diffusis erravi sola capillis,
Qualis ab Ogygio concita Baccha Deo:
ut mare prospiciens in saxo frigida sedi:
Quamque lapis sedes, tam lapis ipsa fui.
epe torum repeto, qui nos acceperat ambos;
Sed non acceptos exhibiturus erat.
t tua, qua possum, pro te vestigia tango;
Strataque, quæ membris intepuere tuis.
ncumbo; lacrymisque toro manante profusis,
Pressimus, exclamo, te duo: redde duos.
enimus huc ambo: cur non discedimus ambo?

Per-

t.xv.v.207.*Heins.* *Plangore replebam.*] am à Clamore discederem, me, ut in mmo dolore sit, verberabam, *Ant.*

41. *Velamina candida.*] Lineum pan- m.

46. *Postquam desierant.*] *Desieram* Puaneus & quinque alii. *Heinsius.*

47. *Aut ego.*] Dicit quid egerit, posteaam non amplius vidit navem Thesei.

48. *Qualis.*] Dicit se sic præcipitem currisse, sicut currunt sacerdotes Bacni, cum Dei sui numine stimulantur.

acchæ.] —— Μιμαλλόνες Lycoph. Casnd. Vel Mimallonides. Ovid.
Ecce Mimallonides sparsis in terga capillis.
: Stat. 4. Thebaid. —— *Scissasque limallones ursas.* Vide Lucian. in Dialog. ένυσ.

A Deo Ogygio.] Id est, Baccho, hebano. Ogygius rex fuit Thebanom.

49. *In saxo.*] In monte saxeo.

53. *Et tua quæ possum.*] *Qua possum* rectius Argentinus cum Jureti Excerptis. Epistola Laodamiæ, ut quidem libri meliores habent,
Qua possum squallore tuos imitata labores
Dicar.
ubi vide quæ noto. Art. Am. lib. II.
Corpora si nequeunt, qua possunt, nomina tangunt.
Heinsius.

55. *Incumbo toro.*] Virgil. 4. Æneid.
Incubuitque toro, dixitque novissima verba:
Dulces exuviæ, &c.
Vide & Argon. Apollon. 4. v. 26.
Κῦσε δ' ἑόν τε λέχος ——
Et Eurip. Alcest.
Ὦ λέκτρον, ἔνθα παρθένει' ἔλυσ' ἐγὼ
Κορεύματ' ἐκ τοῦδ' ἀνδρός.

 59. *Qua*

Perfide, pars noſtri, lectule, major ubi eſt?
Quid faciam? quo ſola ferar? vacat inſula cultu.
Non hominum video, non ego facta boum.
Omne latus terræ cingit mare. navita nuſquam:
Nulla per ambiguas puppis itura vias.
Finge dari comiteſque mihi, ventoſque, ratemque;
Quid ſequar? acceſſus terra paterna negat.
Ut rate felici pacata per æquora labar;
Temperet ut ventos Æolus; exul ero.
Non ego te, Crete, centum digeſta per urbes,
Aſpiciam, puero cognita terra Jovi.
Nam pater, & tellus juſto regnata parenti,
Prodita ſunt facto nomina cara meo.
Cum tibi, ne victor tecto morerere recurvo,
Quæ regerent paſſus, pro duce fila dedi.
Cum mihi dicebas, Per ego ipſa pericula juro,
Te fore, dum noſtrum vivet uterque, meam.
Vivimus: & non ſum, Theſeu, tua. ſi modo vivis,

Fœ-

59. *Qua ſola ferar.*] *Quo ſola* meliores. & *culto* pro *cultu* Puteaneus. Faſt. I.

Neve graves cultis Cerealia culta cavete
Agmine læſuro depopulentur aves.

Pont. lib. II. El. IX.

Vana laborantis ſi fallat culta coloni,
Accipiat gravidæ cur ſuis exta Ceres.

Ita vetus liber. Auſonius Epiſt. I.

—— colui loca juncta ſuperbis
Urbibus, & lætis hominum celeberrima cultis.

hinc *pinguia culta* apud Claudianum & Avienum deſcriptione orbis. Ammianus, lib. XIV. *Cultorum, ut putant, feracium multiplicantes annuos fructus.* Heinſ.

61. *Omne latus.*] Id eſt, omnem partem. *Navita nuſquam eſt.*] Τὸ *eſt* non agnoſcunt meliores. *Heinſius.*

63. *Finge.*] Id eſt, pone, ſeu fac.

65. *Ut.*] Id eſt, quamvis. *Labar.*] Id eſt, & celeriter eam.

66. *Temperet ventos.*] Id eſt, licet det mihi ventos ſecundos. *Æolus.*] Puteaneus *Eulos.* Lege *Æolos.* lib. XIII. Met.

Æolon ille refert Thuſco regnare profundo.

Heinſius.

68. *Cognita Iovi puero.*] Quia Jupiter illic nutritus eſt.

69. *Nam pater & tellus.*] Puteaneus ac alter Moreti, *At pater.* vetuſtior ejuſdem, *Et pater.* probe. *Heinſius.*

70. *Nomina chara.*] Scilicet pater & patria.

71. *Cum tibi ne victus.*] *Victor* Puteaneus & duo alii. ſuperato ſcilicet jam Minotauro. *Heinſius. Tecto recurvo.*] Periphraſis Labyrinthi.

73. *Tu mihi dicebas.*] *Cum mihi* præſtantiores. *Heinſius.*

75. *Si modo vivit Fœmina.*] *Vivis* iidem magno numero. ut ſe ipſam alloquatur. quod ἐμφατικώτερον, ad adfectus concitandos. ſic Triſt. lib. V. El. VII.

Vivit in his eheu tenerorum oblitus amorum,
Hos videt, hos vates audit, amice, tuus!
Atque utinam vivas, & non moriaris in illis!

Ita

Fœmina, perjuri fraude ſepulta viri.
e quoque, qua fratrem, mactaſſes, improbe, clava.
Eſſet, quam dederas, morte ſoluta fides.
unc ego non tantum, quæ ſum paſſura, recordor;
Sed quæcumque poteſt ulla relicta pati.
currunt animo pereundi mille figuræ:
Morſque minus pœnæ, quam mora mortis, habet.
n jam venturos aut hac, aut ſuſpicor illac,
Qui lanient avido viſcera dente, lupos.
rſitan & fulvos tellus alat iſta leones.
Quis ſcit, an hæc ſævas tigridas inſula habet?
freta dicuntur magnas expellere phocas.

Quid

optime liber antiquus. vulgo *vivat* *moriatur* contra legem carminis. Ipſa adna. Faſt. III.

orte tori gaudens, Quid flebas, ruſtica, dixit?
Utiliter nobis perfidus ille fuit.

n *flebam*, ut eſt in vulgatis. Epiſtola permneſtræ. v. 14. *non es, quam piget piam.* ut quidem videtur ſcribendum. med. Amor.

Nona terebatur miſeræ via, videris, inquit,
Et ſpectat zonam pallida facta ſuam.

vetuſtus codex. *Idem.* *Si modo vivis.*] l ſeipſam convertit ſermonem Ariad-, corrigens quod dixerat.

77. *Mactaſſes.*] Deeſt utinam. *Qua trem.*] Scil. mactaſti, hoc eſt Minourum.

79. *Quæ ſum paſſura.*] Mortem incat, de qua forte deliberarat.

85. *Tellus alit iſta leones.*] *Alat* Puteaeus & Sarravianus. *Heinſius.*

86. *Quis ſcit an hæc ſævas inſula tigres bet.*] Duo ſunt quæ in hoc verſu ofndunt. Primo quod Latine vix diciur, *Quis ſcit an habet*, ſed *an habeat.* einde quod poſteriorem in *tigres* corpiat, quæ Latina vox. nam quarto aſu Græco *tigridas* debuiſſet dixiſſe. 'urbant vehementer libri veteres; ut le mendo dubium non ſit. Puteaneus,

Quis ſcit an & hæc tigrides inſula habent.

alii plerique *ſævas tigrides inſula habet*, vel, *tigridas.* vetuſtior Moreti,

Quis ſcit an hæc tigres inſula ſæva ferat.

meus, quem à Mentelio habui,

Quis ſcit an hæc ſævas fert quoque terra tigres.

Sed hæc interpolatorum ſunt. Dicam quod ſentio. puto ultimam in *tigrides* aut *tigridas* ſyllabam abſorpſiſſe vocem, quæ ſequebatur, *Dia* videlicet, cujus gloſſema fuerit *Tò inſula.* Deinde pro *habet* exaratum primo corrupte fuiſſe *bacet* vel quid ſimile, unde *habet* ſit factum. Lego igitur,

Quis ſcit an & ſæva tigride Dia vacet.

ſic ſupra *vacat inſula cultu.* Met. I.

Iupiter ut vidit feſſam & cuſtode vacantem.

ita enim illic libri veteres. vulgati *carentem.* Si quis meliora excogitarit, ei ego libens adſurgam & gratulabor. *Idem.*

87. *Expellere.*] Id eſt, ejicere in ſiccum. *Phocas.*] Id eſt, vitulos marinos. Nullum autem animal, teſte Plinio, graviore ſomno premitur. *Phocas.*] Virgil. 4. Georgic.

Sternunt ſe ſomno diverſæ in littore Phocæ.

Quarum peſſimus odor. Homer. Odyſ. 8. ℣. 442.

Quid vetat & gladios per latus ire meum?
Tantum ne religer dura captiva catena;
Neve traham serva grandia pensa manu:
Cui pater est Minos, cui mater filia Phœbi:
Quodque magis memini, quæ tibi pacta fui.
Si mare, si terras, porrectaque littora vidi;
Multa mihi terræ, multa minantur aquæ.
Cœlum restabat. timeo simulacra Deorum.
Destituor rapidis præda cibusque feris.

Sive

Φωκάων ἁλιοτρεφέων ὀλοώτατος ὀδμή.

Unde etiam Ovidio deformes dicuntur. Metam. I.

Nunc ibi deformes ponunt sua corpora Phocæ.

Et Virgil. 4. Georgic.

— immania cujus
Armenta, & turpes pascit sub gurgite Phocas.

88. *Quis vetat & gladios.*] Leve est quod dicam, dicendum tamen; reponi nimirum debere vel contra codices vetustos, *Quid vetat*. Amor. I. El. VII.

Quid vetat & nervos magicas torpere per artes?

libro III. Art. Am. cum veteri codice,

Quid vetat apposito lumen de lumine sumi?

&,

Quid vetat à magnis ad res exempla minores
Sumere?

ubi similiter peccant scripti plerique. lib. I. Fastor. cum optimo Vaticano,

Quid vetat & stellas, ut quæque oriturque caditque
Dicere?

lib. II.

Quid vetat Arcadio dictos à monte Lupercos?

& lib. III.

— quid enim vetat inde moveri?

Trist. I. El. II.

Quid vetat irato numen adesse Deo?

ut libri veteres agnoscunt. lib. V. El. I.

— quis te mala sumere cogit?
Aut quid deceptum ponere sumpta vetat?

sic Vaticanus. atque ita apud Petronium legerim,

Nam quis concubitus, Veneris quis gaudia nescit?
Quid vetat in tepido membra calere thoro?

Neque aliter Horatius ac reliqui optimæ Latinitatis auctores. Sic & *Quid prohibet* dicebant potius quam *Quis*. Ep. Helenæ ex fide veterum librorum,

Quid prohibet raris nomen inesse meum?

sic & apud Petronium legatur, *Cæterum Licas ut Triphanæ somnia expiavit, Quid, inquit, prohibet navigium scrutari?* Idem, *Habes tu quidem fratrem. sed quid prohibet & sororem adoptare?* ita & Virgilius. Apud Ausonium tamen Epist. XXV. circumfertur,

Quis prohibet, salve atque vale brevitate paratâ.

Heinsius.

90. *Ne traham.*] Ex colo deducam. *Pensa.*] Lanas ad pensum datas. *Pensa.*]

— πρὸς ἄλλης ἱστὸν ὑφαίνοις,
Καί κεν ὕδωρ φορέοις.

Hector ad Androm. Hom. Iliad. ζ. vers. 456. Δούλιον ἦμαρ.

Herile carpere pensum.

Hor. 3. Od. 27.

93. *Si mare.*] Dicit se undique videre sibi parata pericula.

95. *Cœlum restabat.*] Unde non essent mihi pericula. *Simulacra.*] Figuras, in quas dei se dicuntur mutare.

96. *Rapidis præda cibusque feris.*] *Rabidis* Argentinensis. sic idem codex sequenti

Sic colunt habitantque viri, diffidimus illis.
Externos didici læſa timere viros.
Viveret Androgeos utinam: nec facta luiſſes
Impia funeribus, Cecropi terra, tuis!
Nec tua mactaſſet nodoſo ſtipite, Theſeu,
Ardua parte virum dextera, parte bovem!
Nec tibi, quæ reditus monſtrarent, fila dediſſem;
Fila per adductas ſæpe recepta manus!
Non equidem miror, ſi ſtat victoria tecum.
Strataque Cretæam bellua tinxit humum,
Non poterant figi præcordia ferrea cornu:
Ut te non tegeres, pectore tutus eras.

Illic

quinti epiſtola, *rabidarum præda ferarum*. Rapidæ tamen feræ pro rapacibus dicæ videntur. *Heinſius.*

). *Viveret Androgeos.*] Fuit unus ex Minois liberis, quem Ægeus Theſei pater interemit. Utinam, inquit, Athenienſes non interemiſſent Androgeum: quoniam tu ad perimendum Minotaurum non navigaſſes, nec ego deſerta quærerer. *Facta luiſſes.*] *Fata tuliſſet* Puteaneus. alii *fata luiſſes* vel *tuliſſes*. ſed nimuto. ſic apud Statium Theb. I.

...acta luant Thebæ.

&c lib. XII.

Aut nece facta luent.

Heinſius.

100. *Funeribus tuis.*] Corporibus puerorum, & virginum, qui tradebantur Minotauro devorandi. *Ant.*

102. *Ardua.*] Id eſt, in altum ſublata, ad inferendum majorem ictum.

104. *Fila per adductas ſæpe recepta manus.*] Non damno hanc lectionem. Vide tamen, ne ſcripſerit Ovidius *fila relecta*. Met. VIII. de eadem re,

...anua difficilis filo eſt inventa relecto.

... *relicto* perperam ſcribebatur. ...t. III.

...am male perjuro mutarat conjuge Bacchum,
Quæ dedit ingrato fila legenda viro.

...vere optimi codices. vulgati & illic *regenda*. Propertius lib. IV. El. IV.

Prodita quid mirum fraterni cornua monſtri,
Cum patuit lecto ſtamine torta via.

Virgil. lib. x.

—— extremaque Lauſo
Parcæ fila legunt.

hoc eſt, colligunt, ut Servius interpretatur. ſic *collecta fila* Seneca Hippolyto de Theſeo,

Et longa curva fila collegit via.

Heinſius.

106. *Strataque Cretæam bellua ſtravit humum.*] *Tinxit humum* multi ex ſcriptis. quod admittendum opinor. niſi *planxit* malis. Ep. Parid.

Cæſaque ſanguineam victima planget humum.

Met. III. de Terrigenis,

Sanguineam trepido plangebant pectore matrem.

de quo loquendi modo alibi. Faſt. I.

Et lato moriens pectore plangit humum.

ubi male *tangit* & *pulſat* veteres nonnulli. Faſt. IV.

Atque indignanti pectore plangit humum.

Idem.

107. *Non poterant.*] Ecce cauſa, quare habuerit victoriam. *Cornu.*] Scilicet Minotauri, *Figi.*] Vulnerari.

108. *Ut.*] Id eſt, quamvis.

Illic tu ſilices, illic adamanta tuliſti:
  Illic qui ſilices Theſea vincat habes.
Crudeles ſomni, quid me tenuiſtis inertem?
  At ſemel æterna nocte premenda fui.
Vos quoque, crudeles venti, nimiumque parati;
  Flaminaque in lacrymas officioſa meas.
Dextera crudelis, quæ me fratremque necavit:
  Et data poſcenti nomen inane fides.
In me jurarunt ſomnus ventuſque fideſque.
  Prodita ſum cauſis una puella tribus.
Ergo ego nec lacrymas matris moritura videbo:
  Nec, mea qui digitis lumina condat, erit?
Spiritus infelix peregrinas ibit in auras:
  Nec poſitos artus unget amica manus?
Oſſa ſuperſtabunt volucres inhumata marinæ?
  Hæc ſunt officiis digna ſepulcra meis?
Ibis Cecropios portus: patriaque receptus
  Cum ſteteris urbis celſus in arce tuæ,
Et bene narraris letum taurique virique,

Secta-

109. *Illuc tu ſilices, Illuc.*] *Illic* ex caſtigatioribus repone. *Heinſius.*

110. *Habes Theſea qui vincat.*] Id eſt, habes feritatem tibi ingenitam, quæ eſt durior ſilicibus.

111. *Inertem.*] Sopitam, non ſentientem.

113. *Nimium parati.*] Qui tam cito Theſeum abſtuliſtis.

115. *Dextera.*] Scil. Theſei. *Fratrem.*] Minotaurum. *Et me.*] Quia fuit etiam cauſa meæ mortis.

116. *Fides.*] Scil. fuit crudelis. *Nomen inane.*] Id eſt, ſine effectu. *Data.*] Scilicet à te. *Poſcenti.*] Mihi.

120. *Nec mea qui digitis.*] *Digitus* Scriver. & Palat. *Heinſius.* *Qui condat.*] Id eſt, qui claudat. nam mortuis ſolebant propinquiores claudere oculos.

121. *Spiritus.*] Id eſt, anima.

122. *Unget.*] Nam cadavera prius lavabantur, deinde ungebantur.

125. *Ibis Cecropios portus.*] Invidioſe hoc dictum eſt, intrabis Piræum Athenarum portum. *Ant.*

126. *Cum ſteteris turba celſus honore tua.*] *Turba celſus in aure* Puteaneus. & emendatum poſtea *urbis in arce.* quomodo & ſex alii. vide quæ noto Epiſtola VII. ℣ſ. 51. Dido,

Et videas populos altus ab arce tuos.

De arce Athenienſi protrita omnia. Lovanienſis *urbis celſus in ore.* octo, *turba celſus in arce.* totidem *turba celſus in ore.* quinque *in orbe.* utrumque bene. unus *turba in urbe.* De *populi ore* in Aponum Claudiani dictum. Triſt. IV. El. II.

Hos ſuper in curru, Cæſar, victore veheris
Purpureus populi rite per ora tui.

Heinſius.

127. *Et bene narraris.*] Deeſt *cum.* *Tauri virique.*] Id eſt, Minotauri.

128. *Saxea*

Sectaque per dubias saxea tecta vias;
Me quoque narrato sola tellure relictam.
Non ego sum titulis surripienda tuis.
Nec pater est Ægeus; nec tu Pittheïdos Æthræ *XIV. Met. 711. seq.*
Filius: auctores saxa fretumque tui. *Virg. IV. Aen. 365–367. ad II. Epist. 137. Patroclus de Achille eadem*
Di facerent, ut me summa de puppe videres! *sensu Hom. Il. Π. 34.*
Movisset vultus mœsta figura tuos. *& ad Epist. VII. 37.*
Nunc quoq; non oculis, sed, qua potes, aspice mente.
Hærentem scopulo, quem vaga pulsat aqua.
Aspice demissos lugentis in ore capillos;
Et tunicas lacrymis, sicut ab imbre, graves.
Corpus, ut impulsæ segetes Aquilonibus, horret:
Litteraque articulo pressa tremente labat.
Non te per meritum, quoniam male cessit, adoro.
Debita sit facto gratia nulla meo: *Misc. observ. VI. T. 3. p. 533.*
Sed nec pœna quidem. si non ego causa salutis,

Non

128. *Saxea tecta.*] Id est, labyrinthum.

129. *Solam tellure relictam.* Scribe *sola tellure.* Catullus de hac nostra,

Desertam in sola miseram se cernit arenâ.

Sic *loca sola* & *sola rura* passim nostro, & similia. *Heinsius.*

130. *Non ego.*] Ironice loquitur. *Surripienda.*] Removenda. *Tuis titulis.*] Tuis laudibus.

131. *Nec pater.*] Præ nimia ira dicit eum non esse humano sanguine genitum, sed saxis. *Nec pater.*] Simili furore correpta Dido. 4. Æneid.

Nec tibi Diva parens, generis nec Dardanus auctor,

Perfide.

& *Senior Priam.* 2. Æneid.

—— *fatum quo te mentiris.*

Æthra Pittheïdos.] Id est, filiæ Pitthei.

132. *Auctores tui.*] Id est, parentes, ex quibus es genitus.

133. *Di facerent.*] Nititur movere eum ad commiserationem sui.

134. *Mœsta figura.*] Id est, aspectus meus tristis & lachrymosus. *Movisset.*] Ad misericordiam & lachrymas deduxisset.

136. *Hærentem.*] Id est, finge videre me stantem in scopulo ab undis pulsato.

137. *Demissos lugentis more capillos.*] *In ore* quatuor libri. at Leidensis *lugentum more.* ut Virgil.

—— *Iliades crinem de more solutæ.*

Heinsius. *Demissos.*] Per humeros sparsos.

139. *Corpus.*] Dicit se præ dolore & timore tremere. *Sicut segetes.*] Tremunt à ventis.

140. *Littera pressa.*] Id est, Signata, scripta. *Articulo.*] Id est, Digito. *Labat.*] Vacillat: id est, non habet rectum ordinem.

141. *Per meritum.*] Id est, Per beneficium quod tibi præstiti. *Quoniam male cessit.*] Quia male locavi illud.

142. *Nulla gratia.*] Id est, Nulla retributio. *Sit facto meo.*] Id est, Beneficio, quod tibi feci.

143. *Sed nec pœna.*] *Sed ne* Puteaneus & quinque alii. *Heinsius. Sed nec pœna.*] Scilicet sit meo facto: id est, si non vis reddere gratiam facto meo, non debes tamen

Non tamen est, cur sis tu mihi causa necis.
Has tibi, plangendo lugubria pectora lassas,
Infelix tendo trans freta longa manus.
Hos tibi, qui superant, ostendo mœsta capillos.
Per lacrymas oro, quas tua facta movent:
Flecte ratem, Theseu; versoque relabere vento.
Si prius occidero; tu tamen ossa leges.

tamen reddere pœnam & malum. *Si non.*] Id est, Si non fui tibi causa salutis, sicut fortasse tu existimas.

145. *Tendo.*] Porrigo.

147. *Qui superant.*] Id est, Qui supersunt, & restant: nam reliquos præ dolore laceravi & avulsi.

148. *Tua facta.*] Scilicet crudelia: quia me deseruisti solam.

149. *Flecte ratem.*] Verte navem ad me recipiendam. *Relabere.*] Retronaviga. *Versoque.*] Mutato.

150. *Si occidero prius.*] Id est, Si mortua fuero, antequam redeas ad me abducendum ex his locis. *Tu tamen ossa feres.*] Tres membranæ *leges.* quo & unus alludit Mediceus, in quo *lege.* De ossilegio multa viri eruditi in commentariis funeris antiqui. Noster Amor. III. El. VI.

O utinam mea lecta forent, patriaque sepulcro
Condita, dum poterant virginis ossa legi.

Perperam ibi vulgo, *tecta* & *tegi.* Propert.

Ossaque legisti non illa ætate legenda
Matris.

Sappho apud nostrum,

——— *cum lecta parentis*
Ante diem lacrymas ossa bibere meas.

Atque ita passim veteres. sed ossa non legebantur nisi combustis cadaveribus, quod Ariadnæ in deserto loco haud erat sperandum. *Heinsius.*

EPISTOLA XI.

ARGUMENTUM.

Macareus & Canace, Æoli regis ventorum filii, cum turpiter se amarent, & consanguinitatis prætextu culpam tegentes concumberent, Canace filium peperit: quem cum clam è regia per nutricem emitteret, ut aleretur, infælix infans suo vagitu se avo prodidit. Qui filiorum incensus scelere, innocuum infantem jussit canibus exponi: & per satellitem Canacæ gladium misit, quo illa pro meritis uteretur; & se interfecisse creditur. Sed priusquam moreretur, Macareo, qui jam in templum Apollinis Delphici confugerat, hac epistola casum suum narravit, orans, ut expositi infantis ossa legat, & una cum suis urna componat.

CANACE MACAREO.

SI qua tamen cæcis errabunt scripta lituris;
Oblitus à dominæ cæde libellus erit.

Dex-

Æolis Æolidæ, quam non habet ipsa, salutem
Mittit, & armata verba notata manu.

Priscæ editiones cum Excerptis Puteani & libri ex nostris multi ita ordiuntur hanc epistolam vulgatis auctiores, sed interpolatoris beneficio. *Heinsius.*

1. *Si qua tamen.*] Quod autem ante tamen

extra tenet calamum; ſtrictum tenet altera ferrum,
Et jacet in gremio charta ſoluta meo.
æc eſt Æolidos fratri ſcribentis imago:
Sic videor duro poſſe placere patri.
ſe necis cuperem noſtræ ſpectator adeſſet;
Auctoriſque oculis exigeretur opus.
t ferus eſt, multoque ſuis truculentior Euris,
Spectaſſet ſiccis vulnera noſtra genis.
ilicet eſt aliquid, cum ſævis vivere ventis:
Ingenio populi convenit ille ſui.
e Noto Zephyroque, & Sithonio Aquiloni
Imperat, & pennis, Eure proterve, tuis.
nperat (heu!) ventis; tumidæ non imperat iræ:
Poſſidet & vitiis regna minora ſuis.
uid juvat admotam per avorum nomina cœlo
Inter cognatos poſſe referre Jovem?
um minus infeſtum funebria munera ferrum

Fœmi-

men videatur aliquid eſſe præponen-m, plerumque magis fit in ſenſu, uam in verbis. nam intelligitur: Mitto bi hanc epiſtolam, tamen. *Errabunt.*] eſt, vacillabunt, & non habebunt ctum ordinem. *Lituris.*] Maculis. *Cæ-*.] Obſcuris, quæ non bene poſſint gi.

2. *Libellus.*] Epiſtola. *Oblitus.*] Fœ-itus. *A cæde.*] Propter cædem. *Do-ine.*] Id eſt, meæ Canaces.

6. *Sic.*] Scilicet enſe parato ad necem eam.

7. *Ipſe.*] Scilicet pater.

8. *Opus.*] Id eſt, cædes mea. *Exige-tur.*] Perficeretur. *Oculis.*] Id eſt, in onſpectu. *Auctoris.*] Scilicet patris, qui ſt auctor & cauſa, ut me interficiam.

9. *Suis.*] Qui ſub imperio ſuo.

10. *Spectaret.*] *Spectaſſet* libri. Pu-eaneus *ſpectat ſed.* Heinſius.

11. *Scilicet.*] Quia verſatur, & vi-it cum ventis, qui ſunt ſævi, ipſe quo-que eſt ſævus, & convenit naturæ ven-orum.

12. *Sui populi.*] Id eſt, ventorum.

13. *Sithonio.*] Threſicio; flat enim ex Thracia. Sithon autem, mons Thraciæ. De his ventis cardinalibus, 1. Metamorph.

14. *Pennis.*] Quia venti dicuntur habere alas. *Hub.* *Eure proterve.*] —— *procacibus auſtris.* Virgil. 1. Æn. Et Horat. *Tradam protervis in mare Creticum Portare ventis.* Et in antiq. Poët. *Phrenetici. Septemtrionis filii.*
Pennis.] —— *& alitis auſtri.* Virg. 8.

15. *Vitiis ſuis.*] Superat, inquit, ventos aſperitate & ſævitia, quibus imperat. *Ant.*

17. *Quid juvat admotam.*] Me per nomina avorum admotam cœlo: hoc eſt, cœleſtibus conjunctam & affinem, poſſe inter cognatos Iovem referre. *Micyl.* *Admotam.*] Id eſt, Junctam. *Hub.*

19. *Non minus infeſtum.*] Ita ſcripti plerique, præter Puteaneum, qui recte *Num minus.* Epiſtola Helenæ,

Pulſa eſt Æſonia num minus illa domo.
Leandri,
Num minus hæc nobis tam brevis obſtat aqua. Faſt. 1.

Fœminea teneo, non mea tela, manu?
O utinam, Macareu, quæ nos commisit in unum,
Venisset leto serior hora meo!
Cur unquam plus me, frater, quam frater amasti?
Et tibi, non debet quod soror esse, fui?
Ipsa quoque incalui: qualemque audire solebam,
Nescio quem sensi corde tepente Deum. trem[e]nte vel repente observ. Misc. VI. T. I. p. 533.
Fugerat ore color: macies adduxerat artus:
Sumebant minimos ora coacta cibos.
Nec somni faciles, & nox erat annua nobis:
Et gemitum nullo læsa dolore dabam.
Nec cur hæc facerem, poteram mihi reddere caussam:
Nec noram, quid amans esset: at illud eram.
Prima malum nutrix animo præsensit anili:
Prima mihi nutrix, Æoli, dixit, amas.
Erubui, gremioque pudor dejecit ocellos.

Hæc

Fast. I.

Num minus hic toto est altior orbe cinis?

Fast. III.

Num minus ingenuis artibus illa vacat?

Trist. I. El. II.

Ut mare considat, ventisque ferentibus utar,
Ut mihi parcatis, num minus exul ero?

lib. II.

Præda fuit canibus num minus ille suis?

lib. V. El. VI.

Mansit in officiis num minus ille suis?

Loca plura adscripsi, quod ea in vulgatis editionibus ut plurimum mendosa circumferuntur. Auctor Elegiæ in obitum Mæcenatis,

Num minus Urbis erat custos & Cæsaris hospes? Heinsius.

Num minus.] Id est, nihilo minus, quamvis sim de gente Jovis. *Munera funebria.*] Id est, apta meo funeri.

20. *Non mea tela.*] Id est, non mihi apta, aut convenientia.

22. *Meo leto.*] Id est, utinam prius essem mortua, quam me unquam cognovisses.

23. *Plusquam frater.*] Metam. 4. v. 334.

— Sororia saltem. — Oscula. —

Quam frater.] Quia amor fratris erga sororem debet esse moderatus.

24. *Et cur fui.*] Cur obsecuta sum tibi in amore, quod soror facere non debet?

26. *Deum.*] Cupidinem. *Nescio quem Deum.*] Antea mihi incognitum.

27. *Adduxerat.*] Attenuaverat, contraxerat.

29. *Annua.*] Longissima: id est, una nox videbatur mihi unus annus.

31. *Nec cur hoc facerem.*] *Hæc* Puteaneus & alii multi. *Heinsius. Reddere caussam cur facerem.*] Quia nesciebam amorem, qui me faceret suspirare.

32. *At eram illud.*] Id est, amans.

33. *Prima.*] Ante alios. *Animo anili.*] Cauto, & perito talium rerum. *Animo anili.*] Virgil. 4. Æneid.

— illa gradum studio celerabat anili.

Item senex ille in Eurip. Jon. v. 728.

Ἰδού. τὸ τοῦ ποδὸς μὲν βραδὺ, τὸ τοῦ νοῦ ταχύ.

Malum.] Amorem meum.

35. *Pudor dejecit ocellos.*] Virgil 3. Æneid. *Andromache.* —

De-

Hæc ſatis in tacita ſigna fatentis erant.
Inque tumeſcebant vitiati pondera ventris,
Ægraque furtivum membra gravabat onus.
Quas mihi non herbas, quæ non medicamina nutrix
Attulit, audaci ſuppoſuitque manu?
Ut penitus noſtris (hoc te celavimus unum)
Viſceribus creſcens excuteretur onus.
Ah! nimium vivax admotis reſtitit infans
Artibus; & tectus tutus ab hoſte fuit.
Jam novies erat orta ſoror pulcherrima Phœbi,
Denaque luciferos Luna movebat equos.

Neſcia

jecit vultum, & demiſſa voce locuta eſt. Statius. Theb. 2. — *Ibant*
andida purpuerum fuſa ſuper ora ruborem,
Dejectaque genas; tacitè ſubit ille ſupremus
irginitatis amor, primæque modeſtia culpa
onfundit vultus. Et Eurip. Phœniſſ. 194.
— ὑπὸ παρθενίας
ὸν ὑπὸ βλεφάροις φοίνικ', ἐρύθημα ροσώπυ.

6. *Hæc ſatis.*] Id eſt, licet tacerem, erant ſatis. *Signa fatentis.*] Id eſt, fitentis me amare.

8. *Furtivum onus.*] — Σκότιον ἑ ίνατο μήτηρ. Homer. Il. ζ. v. 24. λαθραίας μίξεως. & Homer. ibid. 61.
ρυπταδίη φιλότητι μιγήμεναι.
Theoc. Idyll. 27. — ἀνίστατο φόρτος. Vide Epiſt. Leandr. v. 54. *Onus.*] eſt, puer, quem ferebam in utero. *rtivum.*] Occultum: vel furto, id eſt, pro conceptum. *Hub.*

39. *Quas mihi non herbas, quæ non meamina.*] Partum abigere conati ſunt barum ſuccis.

40. *Suppoſuit.*] Utero appoſuit ad delendum fœtum. *Ant.*

41. *Hoc te celavimus unum.*] Parentheeſt. id eſt, hoc ſolum tibi occultavis, quod voluerim arte emittere partũ.

43. *Admotis artibus.*] Medicaminibus adhibitis excuti non potuit.

44. *Tectus.*] Clauſus utero. *Ab hoſte.*] Nutricem ſignificat, quæ illum perimere conata eſt. *Ant.*

46. *Denaque luciferos luna premebat equos.*] *Movebat* libri veteres uno conſenſu. & recte. Val. Flaccus lib. III.
— *Movet en gelidos Latonia currus.*
Faſt. II.
Luna reſumebat decimo nova cornua motu:
Virque pater ſubito nuptaque mater erat.
Gratia Lucinæ.
ſic & ibi codices antiqui. non *decimo menſe*, ut eſt in vulgatis. quem locum receptam ſcripturam tueri in his Canaces amicus meus contendebat, & evincere, pro *Dena Luna* non eſſe reponendum *Plena*, uti doctiſſimo Gronovio in Obſervationibus videbatur. Nec cum Puteaneo libro & aliis nonnullis, *Nona*, quod magnus Scaliger probavit. Nota illa,
Matri longa decẽ tulerunt faſtidia menſes.
Noſter in Faſtis lib. II.
Luna novum decies implerat cornibus orbem:
Quæ fuerat virgo credita, mater erat.
& lib. III.
Vel quia bis quinto fœmina menſe parit.
lib. V.
Iamque decem menſes: & puer ortus erat.
Althæa apud eundem Met. VIII.

Et

Nescia quæ faceret subitos mihi causa dolores,
Et rudis ad partus, & nova miles eram.
Nec tenui vocem. Quid, ait, tua crimina prodis?
Oraque clamantis conscia pressit anus.
Quid faciam infelix? gemitus dolor edere cogit;
Sed timor, & nutrix, & pudor ipse, vetant.
Continuo gemitus elapsaque verba reprendo:
Et cogor lacrymas combibere ipsa meas.
Mors erat ante oculos; & opem Lucina negabat:
Et grave, si morerer, mors quoque crimen erat.
Cum superincumbens, scissa tunicaque comaque,
Pressa refovisti pectora nostra tuis.
Et mihi, Vive soror, soror ô carissima, dixti,
Vive: nec unius corpore perde duos.
Spes bona det vires: fratri nam nupta futura es.
Illius, es de quo mater, & uxor eris.

Mor-

Et quos sustinui bis mensum quinque labores.

Seneca quoque in Phœnissis, sic enim Thebaïdem ejus vere inscribit præstantissimus liber Medicæus,

—— *per decem mensum graves*
Uteri labores.

atque ita passim auctores. Sed quemadmodum, *quini & deni calculi* pro decem & quinque calculis recte dicuntur. ita *Lunam denam* pro decima posse dici erat ostendendum. *Heinsius.*

51. *Quid faciam.*] Pro facerem. *Edere.*] Emittere. *Gemitus.*] Clamores: id est, ex una parte dolor partus cogebat me clamare: ex altera prohibebat timor patris, & nutrix, quæ increpabat me.

52. *Et pudor.*] Ex tanto scelere. *Hub.*

53. *Continuo gemitus.*] *Contineo* tres libri. *Heins. Verba elapsa.*] Quæ præ dolore exciderant voces. *Reprendo.*] Reprimo, ne audirentur.

54. *Cogor.*] Quoniam ita imperabat nutrix. *Ant. Combibere.*] Intra me tenere. *Lacrymas combibere.* —— *Fletumque resorbent.* Sil. 12. & Stat. *Inclusitque dolor lacrymas.*

55. *Ante oculos.*] Certa & parata.

56. *Si morerer.*] *Si moriar* multi. Puteaneus & unus meus, *morior.* Heinsius. *Mors erat grave crimen.*] Quia non potuissem mori sine infamia, in tali casu, quo fuisset cognitum scelus meum.

57. *Superincumbens.*] Scil. tu. *Et coma.*] Propter dolorem quem de me capiebas.

58. *Refovisti*] Recalefecisti.

59. *Charissima dixti. Aisti*] Puteaneus. & Argentinensis. multi ex nostris *disti.* Heinsius.

60. *Duos.*] Scil. te & filium. *Corpore unius.*] Id est, corpore tuo.

61. *Fratri nam nupta futura es.*] Vetus lectio erasa erat in Puteaneo, cujus nullum appareret vestigium, ejusque loco repositum,

—— *fratri es nam nupta futura.*

quidam ex nostris:

—— *germano nupta futura es.*

quomodo & in Puteaneo prius fuisse scriptum suspicor. *Heinsius.*

62. *Illius de quo mater es.*] *Mater &* Puteaneus & plerique alii cum priscis editionibus. Lego cum Leidensi,

Illius

ortua (crede mihi) tamen ad tua verba revixi:
Et positum est uteri crimen onusque mei. Epist. IV. 58.
uid tibi grataris? media sedet Æolus aula.
Crimina sunt oculis surripienda patris.
ugibus infantem, ramisque albentis olivæ,
Et levibus vittis sedula celat anus:
ctaque sacra facit, dicitque precantia verba.
Dat populus sacris, dat pater ipse, viam.
n prope limen erat: patrias vagitus ad aures
Venit, & indicio proditur ille suo.
ipit infantem, mentitaque sacra revelat
Æolus. insana regia voce sonat.
: mare fit tremulum, tenui cum stringitur aura;
Ut quatitur tepido fraxina virga noto;
c mea vibrari pallentia membra videres.
Quassus ab imposito corpore lectus erat.

Irruit;

Illius, es de quo mater, & uxor eris. em.

53. *Mortua.*] Scilicet ut videbar mi- *Revixi.*] Respiravi.

54. *Crimen onusque.*] Id est, crimino- n onus. *Positum.*] Pro depositum, id peperi. *Hub.*

55. *Quid tibi grataris.*] Non esse gra- andum, arguit ab Æoli crudelitate, facinoris dedecore, & periculo. *Ant. olus.*] Pater meus.

66. *Surripienda.*] Removenda. *Oculis tris.*] Ne ab eo videatur.

67. *Frondibus infantem.*] *Frugibus* Pu- neus optime. Molam salsam intelli- : quam sacra facturæ in promtu esse ortebat. si *Frondibus* legas, bis idem erit. *Heins. Frugibus.*] Dicit quomo- nutrix eum occultavit, simulans se cturam rem divinam. *Albentis olivæ.*] æc enim arbor erat in tutela Palladis, dicata paci; apta sacrificiis, quæ anus lebat simulare.

68. *Velat.*] Tegit. *Vittis.*] Fasciis: nquam rem sacram. *Sedula.*] Studiosa.

69. *Ficta,*] Simulata. *Verba precantia.*] Id est, dicit hymnos & supplicationes.

70. *Dat viam.*] Id est, cedit: quia credebat eam facere vera sacra. *Dat populus.*] *Dant populi* Lovaniensis. Forte *Dant populus.* Heinsius.

72. *Proditur.*] Detegitur, cognoscitur. *Suo indicio.*] Propria voce.

73. *Revelat.*] Detegit, remotis frondibus. *Mentita.*] Ficta.

74. *Sonat.*] Resonat. *Insana.*] Magna.

75. *Ut mare.*] Facit comparationem de suo tremore, cum audiret patrem ita clamantem. *Stringitur.*] Leviter percutitur. *Tenui.*] Levi.

76. *Fraxina.*] Pro fraxinea. *Noto.*] Id est, vento. *Tepido.*] Quia venit à meridie, ideo est tepidus.

77. *Sic mea vibrari pallentia membra videres.*] *Pallentis* scribendum videri dixi Epistola V. v. 45. At unus Regius *Sic mihi vibrari.* etiam non male. *Heinsius. Videres.*] Pro videret aliquis. *Vibrari.*] Moveri, tremere.

78. *Quassus ab imposito.*] Lectus, in quo eram, quatiebatur à meo corpore tremente.

Irruit; & noſtrum vulgat clamore pudorem:
Et vix à miſero continet ore manus.
Ipſa nihil, præter lacrymas, pudibunda profudi:
Torpuerat gelido lingua retenta metu.
Jamque dari parvum canibuſque avibuſque nepotem
Juſſerat; in ſolis deſtituique locis.
Vagitus dedit ille miſer; ſenſiſſe putares:
Quaque ſuum poterat voce rogabat avum.
Quid mihi tunc animi credas, germane, fuiſſe;
(Nam potes ex animo colligere ipſe tuo)
Cum mea me coram ſilvas inimicus in altas
Viſcera montanis ferret edenda lupis?
Exierat thalamo: tunc demum pectora plangi
Contigit, inque meas unguibus ire genas.
Interea patrius vultu mœrente ſatelles
Venit, & indignos edidit ore ſonos:
Æolus hunc enſem mittit tibi: tradidit enſem:
Et jubet ex merito ſcire quid iſte velit.

Sci-

79. *Irruit.*] Id eſt, cum impetu intrat cubiculum meum. *Vulgat.*] Manifeſtat. *Pudorem.*] Id eſt, dedecus, & infamiam.

80. *Vix continet manus ab ore miſero.*] Id eſt, vix continet ſe, quin unguibus dilaceret mihi vultum, & eruat oculos.

81. *Præter lachrymas.*] Quia nil potui dicere, ſed ſolummodo flevi.

82. *Gelido lingua retenta metu.*] *Gelida manu* Puteaneus & alter Moreti. nil muto. *Heinſ.*

84. *Deſtitui.*] Reliqui ſine ullo cuſtode. *Solis.*] Deſertis, inhabitatis.

85. *Putares ſenſiſſe.*] Videbatur ſenſiſſe illud crudele juſſum, ita in tempore vagivit. *Hub.*

87. *Tunc*] Cum mea pignora lupis edenda tradi conſpicerem. *Ant.*

89. *Inimicus.*] Satelles vel famulus patris. *Viſcera.*] Filium meum.

91. *Exierat.*] Scilicet pater meus. *Tum demum.*] Tunc tandem, ſcilicet eo egreſſo. *Tum demum pectora planxi.*] *Plangi* iidem libri cum Erfurtano. probe. Strozæ *plango. denique* etiam nonnulli. Epiſtola Sapphus,

—— nec pectora plangi,
Nec puduit ſciſsis exululare comis.

Heinſius.

92. *Contigit ire in meas genas unguibus.*] I. e. Tunc demum licuit mihi immittere ungues in genas meas dilacerandas.

93. *Patrius ſatelles.*] *Patruus* Puteaneus. Sequenti verſu *prodidit ore* pro *edidit* unus Mediceus. placet. *Heinſ. Satelles.*] Miles, miniſter. *Vultu mœrente.*] Id eſt, Triſti: ex quo poteram cognoſcere, eum afferre triſtia mandata. *Indignos.*] Crudeles. *Sonos.*] Voces, verba.

95. *Æolus.*] Verba ſatellitis ad Canacem. *Tradidit.*] Interpoſitio eſt: ſunt enim verba Canaces.

96. *Et jubet.*] Adhuc ſunt verba ſatellitis, poſt traditum enſem. *Quid velit.*] Quare mittatur tibi. *Ex merito.*] Scilicet tuo: id eſt, ex eo quod feciſti, vult intelligas, ad quid eum tibi miſerit.

97. Sci-

cimus; & utemur violento fortiter ense:
  Pectoribus condam dona paterna meis.
His mea muneribus, genitor, connubia donas?
  Hac tua dote, pater, filia dives erit?
Tolle procul decepte faces, Hymenæe, maritas:
  Et fuge turbato tecta nefanda pede.
Ferte faces in me, quas fertis, Erynnyes atræ:
  Ut meus ex isto luceat igne rogus.
Nubite felices Parca meliore, sorores:
  Admissi memores sed tamen este mei. Risc. observ. VI. 7. 3. p. 539.
Quid puer admisit tam paucis editus horis:
  Quo læsit facto, vix bene natus, avum?
Si potuit meruisse necem, meruisse putetur.
  Ah miser admisso plectitur ille meo!
Nate, dolor matris, rapidarum præda ferarum,
  (Hei mihi!) natali dilacerate tuo:
Nate, parum fausti miserabile pignus amoris;

Hæc

97. *Scimus.*] Verba Canaces. dicit enim: Scio quid velit hic ensis, & eo utar pro merito meo. *Fortiter.*] Intrepidè: quia non dubito me interficere. *Condam.*] *Immittam*, & abdam.

98. *Dona paterna.*] Ensem, quem pater mihi misit.

99. *His mea.*] Apostropham facit ad patrem: & est exclamatio doloris & indignationis plena.

100. *Erit dives hac dote.*] Quia nulla re unquam egebit, postquam hoc ense se interficiet.

101. *Tolle procul.*] *Precor* Mentelianus. *Heins.* *Tolle procul.*] Dicit, ad connubia sua non adhibendum esse Hymenæum, quia sunt infelicia. *Faces maritas.*] Id est, Tædas connubiales.

102. *Pede turbato.*] Id est, Celeri. *Tecta nefanda.*] In quibus nefandum facinus admissum est inter fratrem & sororem.

103. *Ferte faces.*] Dicit, non Hymenæum adhibendum suo connubio, sed Erinnyn, ferentem faces infœlices. *Erinnyes atræ.*] Infernæ: *Faces quas fertis.*] I. e. Funebres, & non nuptiales. *Faces atræ.*] Senec. Octav.

Illa, illa meis tristis Erinnys
Thalamis Stygios prætulit ignes.
Σὺν αἵματι σὺν κάπνῳ, καὶ φονίοις
ὑμναίοις.

Sic Virgil. de Lavinia.——*Fumida lumine fulvo Involvi.* & Ovid. Metam.

——*Tisiphone madefactam sanguine sumit*
Importuna facem. Quod non erat νυμφίδιον σέλας.

106. *Admissi mei.*] *Amissæ mei* Puteaneus. *Heins.*

109. *Si potuit.*] Permissione hac insontem esse puerum ostendit. infans enim nihil committere potuit, nec pro parentum commissis erat plectendus.

111. *Nate.*] Vertit sermonem ad filium, cujus miserrimam sortem dolet, quod eodem die natus & mortuus sit.

113. *Pignus.*] Confirmatio. nam filii dicuntur pignora conjugii. *Hub.* *Parum fausti.*] Qui non bene successit. *Ant.*

 115. Na

Hæc tibi prima dies, hæc tibi ſumma fuit.
Non mihi te licuit lacrymis perfundere juſtis:
In tua non tonſas ferre ſepulcra comas.
Non ſuper incubui: non oſcula frigida carpſi.
Diripiunt avidæ viſcera noſtra feræ.
Ipſa quoque infantes cum vulnere proſequar umbras:
Nec mater fuero dicta, nec orba diu.
Tu tamen, ô fruſtra miſeræ ſperate ſorori,
Sparſa precor nati collige membra tui:
Et refer ad matrem, ſocioque impone ſepulcro:
Urnaque nos habeat, quamlibet arcta, duos.
Vive memor noſtri, lacrymaſque in vulnere funde:

Neve

115. *Nec mihi.*] Conqueritur quod non potuerit præſtare officium, quod ſolet in funere filii. *Iuſtis.*] Debitis propter affectum naturæ. *Perfundere.*] Irrorare.

116. *In tua nec tonſas.*] *Non tonſas* ſcripti. *Heinſius.* *Non tonſas.*] Solebant autem funerali more comas reſecare, & in rogum ardentem, aut ſepulchrum mittere. *Micyl.* *Tonſas comas.*]

Θριξὶ δὲ πάντα νέκυν καταείνυον ἃς ἐπέβαλλον
Κειρόμενοι. Homer. Iliad. Ψ. 135. de Patroclo.

Καὶ ἀπαρχὰς ἀπὸ τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ τριχῶν δοῦναι.

Pauſan. Achaic. Et Ovid. Metam. 3. v. 506.

—*ſectos fratri impoſuere capillos.*

Ἀποδρεψάμενοι τὰς κόμας ἐκείραντο. Apollon. lib. I.

117. *Non ſuperincubui.*] Nam parentes ex affectu naturali ſolent incumbere cadaveribus filiorum, & ſic eos mortuos oſculari.

118. *Diripiunt.*] Dilacerant. *Hubert.* *Avidæ feræ.*] Lupos & vultures ſignificat. *Ant.*

119. *Ipſa quoque infantis cum vulnere perſequar umbras.*] *Proſequar* Puteaneus & alii meliores. *Infantes* præterea *umbras* ſcribendum monui Epiſtola IX. *Heinſius.* *Ipſa quoque.*] Dicit ſe ſecuturam filium ſuum, quia gladio à patre miſſo ſe interficiet.

120. *Nec fuero dicta diu mater.*] Quia privabor filio, ſine quo non poſſum dici mater. *Nec dicar orba diu.*] Quæ licet caream filio, & propter hoc ſim orba: tamen cito moriar, & ſic non dicar orba.

121. *Tu tamen.*] Nunc rogat fratrem Macareum, ut colligat oſſa matris & filii, & reponat in eadem urna. *Fruſtra ſperate.*] Quia cum ſperarem te futurum maritum meum, non potui id conſequi.

123. *Ad matrem.*] Ad me. *Socioque.*] Conjuncto, & communi.

125. *Lacrymaſque in funere funde.*] *In vulnere* Puteaneus & multi alii ex caſtigatioribus. *vulnera* in excerptis Douſæ. Met. IV.

Vulnera ſupplevit lacrymis, fletumque cruori
Miſcuit.

lib. XIII.

Huic quoque dat lacrymas, lacrymas in vulnera fundit.

Pont. lib. IV. El. XI.

Foviſti lacrymis vulnera noſtra tuis.

Lucanus lib. IX.

Ergo indigna fui, dixit, Fortuna, mariti

Vul-

Neve reformida corpus amantis amans.
Tu (rogo) projectæ nimium mandata sororis
Perfer. mandatis perfruar ipsa patris.]

ulneribus cunctis largos infundere fletus?
Statius Theb. VIII.
fusa pios gemitus, lacrymasque in vulnera fudit.
lib. III.
—— hæ lumina signant
ulneraque alta replent lacrymis.
lib. XI.
— lacrymæque per arida serpunt
ulnera.
& passim. *Heinsius.*
7. *Tu rogo.*] Totum hoc distichon in officina interpolatorum conflatum, vix Latinum est, aut ad Ovidianam elegantiam adsurgit. In Puteaneo certe codice id à manu secunda erat, priscæ lectionis vestigiis penitus sublatis. *mandatum perfice* Gottorpianus. & *mandatum persequar* notat ex suis Naugerius. quomodo & Puteaneus & Gronovianus. *Idem.* *Projectæ.*] Infelicis, & abjectæ.

128. *Perfruar mandatis.*] In beneficii loco habebo: nihil mihi enim præter mortem dulce est. Vide Epist. seq. v. 22. *Mandata.*] Hæc scilicet, quæ tibi commisi. *Ipsa.*] Ego. *Perfruar mandatis patris.*] I.e. Faciam quod pater mihi mandavit. *Hub.*

EPISTOLA XII.

ARGUMENTUM.

Jason, cum primum Colchon attigit, à Medea, Æëtæ Colchorum regis & Hecates filia, receptus est, & amatus: interpositaque conjugii sponsione, illum edocuit, quonam pacto ad optatam perveniret prædam. Aureo igitur vellere rapto, illam cum Medea fugam arripuit. Quos cum insequeretur Æeta, illa Absyrti fratris, quem secum ducebat, occisi membra dispersit: ut ita patrem ossa filii legentem moraretur. Et sic incolumes in Thessaliam tandem devenerunt: ubi Æsonem Iasonis patrem, annis jam decrepitum, ad viridem ætatem reduxit. Iason deinde, Medeam repudiavit: & Creusam, Creontis regis Corinthiorum filiam, uxorem assumpsit. Furibunda igitur Medea ad Iasonem scripsit, ingratum ejus animum accusat, præsentemque ultionem, nisi recipiatur, interminatur.

MEDEA JASONI.

AT tibi Colchorum (memini) regina vacavi, Misc. obs. VI. T. 3. p. 534.

Ars

Initio hujus Epistolæ rursus audiamus ingenia correctorum. sic igitur illi:
Exul, inops, contempta novo Medea marito
Dicit. an à regnis tempora nulla vacant?
hactenus quidem utcunque erant fœdi, nunc nimis impudenter ineptiunt. *Heinsius.*
1. *Vt tibi Colchorum.*] *At tibi* Puteaneus cum aliis nonnullis. optime. Ita enim indignantes aut mirantes exordiebantur plerumque. Noster ipse Amor. III. initio elegiæ. VII.
At non formosa est, at non bene culta puella:
At puto non votis sæpe petita meis.
quæ illic vera est lectio. In Priapeis,
At non longa satis, non stat bene.
Ubi frustra *Vt* rescribit vir maximus. In

Ars mea, cum peteres, ut tibi ferret opem.
Tunc, quæ dispensant mortalia fila, sorores
Debuerant fusos evoluisse meos.
Tunc potui Medea mori bene. quicquid ab illo
Produxi vitæ tempore pœna fuit.
Hei mihi! cur unquam juvenilibus acta lacertis
Phryxêam petiit Pelias arbor ovem?
Cur unquam Colchi Magnetida vidimus Argo;

Tur-

Metamorphoseon libris sic sæpe. ut VIII. Diana,

—— At non impune feremus,
Quæque inhonoratæ non & dicemur inultæ.

lib. X. Venus,

—— At non tamen omnia vestri
Iuris erunt, dixit.

lib. XII. Peleus,

—— At inferias, juvenum carissime Crantor,
Accipe, ait.

sic duo illa postrema loca ex optimis libris restituenda. Fast. II.

At quàm sunt similes, at quàm formosus uterque!

sic enim & ibi liber optimus. ut & Met. X.

At quàm virgineus puerili vultus in ore est.

Horatius initio Epod. V.

At ô Deorum quicquid in cælo regit!

Virgilius, lib. II. Æn.

At tibi pro scelere exclamat, pro talibus ausis,
Di, si qua est cælo pietas, quæ talia curet,
Persolvant meritas grates.

Ita & Græci indignantes ἀπὸ τῶ ἀλλὰ incipiebant. *Idem. Regina.*] Id est, Ego filia regis Æëtæ. *Colchorum.*] Colchi populi sunt in Ponto, quibus imperavit Æëta. Regio ipsa Colchis appellatur. *Vacavi.*] Præstiti operam, inservivi tibi. *Hub.*

2. *Ars mea.*] Scil. magica, & incantatoria.

3. *Dispensant mortalia fata sorores.*] *Facta* Puteaneus & alii nonnulli. frustra. At Scaligeri excerpta cum multis nostris *fila.* quod verum est. Auctor Elegiæ in Obitum Mæcenatis,

Nestoris annosi vixisses sæcula, si me
Dispensata tibi stamina mente forent.

De filis Parcarum res protrita est. *Heins. Dispensant.*] Dispensare, suis omnia dividere temporibus. Justin. lib. 7. cap. 6. *Quoniam omnibus par esse non poterat, dispensanda ratus.* Vide & lib. 6. cap. 1. Et Ovid. alibi. *Oscula dispensat. Sorores.*] Id est, Tres Parcæ.

4. *Fusos suos.*] I. e. Debuerant finivisse vitam meam. *Hubert.*

5. *Quicquid ab illo produxi vitæ.*] *Vitam* Puteaneus & alii multi. nil muto. *Heins. Ab illo.*] Ex quo Jason Colchos adiit.

6. *Pœna fuit.*] Ad fugam hoc refertur, & ad fratris necem. *Hub. Bene.*] Id est, honeste. *Quicquid.*] Sensus est: Omnis vita quæ fuit mihi post illud tempus, fuit pœna: quia semper vixi in magnis curis & doloribus.

7. *Hei mihi.*] Longe repetit causam suorum malorum. *Acta.*] Impulsa. *Iuvenilibus.*] Argonautarum viribus.

8 *Pelias.*] Thessalica: à Pelio monte Thessaliæ, ubi incisæ arbores, ex quibus Argo navis fabricata est. *Arbor.*] Navis. *Pelias arbor.*] Phædr. l. 4.

Vtinam ne unquam Pelei nemoris jugo
Pinus bipenni concidisset Thessala.

Ovem Phryxeam.] Quam Phryxus Marti consecravit.

9. *Magnetida.*] Thessalicam. Magnesia enim regio est annexa Thessaliæ, ut Plin.

'urbaque Phasiacam Graja bibistis aquam?
: mihi plus æquo flavi placuere capilli;
:t decor, & linguæ gratia ficta tuæ?
A: (semel in nostras quoniam nova puppis arenas
'enerat, audaces attuleratque viros)
I t anhelatos non præmeditatus in ignes
mmemor Æsonides, oraque adunca boum.
S nina jecisset; totidem sensisset & hostes:
Jt caderet cultu cultor ab ipse suo.

Quan-

ri. scribit. Magnetes ejus populi dicutur equitandi periti. *Colchi.*] Scili- eios. *Argo.*] Nomen est navis Jaso- n *Argo.*] Cicer. 1. Tuscul. Quæst.

Argo, quia Argivi in ea delecti viri ecti, petebant pellem inauratam arietis.

V e Justin. lib. 42. c. 2. & lib. 32. c. 3. n Argonautæ navem suam dicuntur h neris transportasse per juga mon- i n. Hinc Cato ridiculè, nescio, in- q t, Argo navine Græci aquas, an Argo n is humeris montes navigârit. *In libr. gin.*

o. *Turba Graja.*] Id est, Vos Argo- utæ, qui estis Graji. *Aquam Phasia- s.*] Nam Phasis fluvius est Colcho- n.

13. *At semel.*] Idem. *Aut*, ut & plu- ex nostris. *Heins. Nova puppis.*] Nam idam volunt, eam fuisse primam na- m. *Nova puppis.*] Id est, quæ ipsis irabilis & nova visa est: qualem nun- am antehac conspexerant. Sic Vir- l. 3. Æn.

—— *nova prælia tentant.*

nge enim ante fuit hæc insula Dau- navigata: qua de re Schol. Aristoph. ide & Pausan. lib. 1. ubi de Theseo, i etiam hanc insulam navibus acces- :. Quanquam Ovid. & alii pluribus in cis primam hanc navem dixerint. Vi- e Farnab. ad lib. 6. Metam. v. ultimo.

15. *Isset.*] Id est, Ire debuisset. *An- elatos.*] Efflatos, expiratos ignes è nari- us taurorum. *Præmedicatus.*] Ita legendum, non *Præmeditatus*. Medea autem medicamentis munierat illum, cum esset boves ignem efflantes sub jugum missurus, ne quid illorum igne læderetur. *Mycil.*

16. *Adunca.*] Curva.

17. *Semina jecisset, totidem sumsisset & hostes.*] Hæc denuo mendosa sunt. Puteaneus, ad quem frequenter recurrimus, tanquam ad sacram anchoram,

Semina sensisset totidemque & semina & hostes.

sed *sensisset* à manu secunda erat, veteri lectione extrita. opinor *sevisset* fuisse. deinde *seminat hostes* altera manu erat correctum. Melioris notæ plerique,

Semina sensisset totidem quot seminat hostes.

vel *jecisset*. quidam etiam, *totidem sensisset & hostes*. Simpliciter rescribo,

Semina jecisset, totidem jecisset & hostes.

supra posterius *sevisset* Glossa fuit adscripta *quot semina*, quæ in Puteani codicis contextum postea irrepsit. Aliud quidem nunc nil occurrebat. *jacere* pro serere. sic in Fastis, lib. 11.

Seminibus jactis est ubi fætus ager.

Met. v.

Semina jacta legunt.

Fast. 11.

Farra tamen veteres jaciebant, farra metebant. Heins.

Semina.] Dentes serpentis.

18. *A suo cultu.*] Id est. A semine quod ipse seminasset, & coluisset tanquem agricola.

Quantum perfidiæ tecum, ſcelerate, periſſet!
Demta forent capiti quam mala multa meo!
Eſt aliqua ingrato meritum exprobrare voluptas.
Hac fruar: hæc de te gaudia ſola feram.
Juſſus inexpertam Colchos advertere puppim,
Intraſti patriæ regna beata meæ.
Hoc illic Medea fui, nova nupta quod hic eſt.
Quam pater eſt illi, tam mihi dives erat.
Hic Ephyren bimarem; Scythiæ latus ille nivoſæ
Omne tenet, Ponti qua plaga læva jacet.
Accipit hoſpitio juvenes Æëta Pelaſgos,
Et premitis pictos corpora Graja toros.
Tunc ego te vidi: tunc cœpi ſcire quid eſſes.
Illa fuit mentis prima ruina meæ.
Ut vidi, ut perii; nec notis ignibus arſi.

Ardet

22. *Hac.*] Scilicet voluptate exprobrandi beneficium.

23. *Iuſſus.*] A Pelia patruo tuo. *Inexpertam.*] Inſuetam navigationem. *Advertere.*] Id eſt, Appellere. *Advertere.*] Virgil. — *& natæ advertuntur arenæ,* & lib. 12. — *urbique adverteret agmen.* Id eſt, contra urbem dirigeret aciem: vel appropinquaret urbi infeſto agmine.

24. *Beata.*] Ditia. *Beata.*] Florida. Felicia. nulliſque calamitatibus cognita.

25. *Hoc illic Medea fui.*] *Fuit* Puteaneus cum aliis quibuſdam. *Heinſius.* *Illic.*] In Colchis. *Nova nupta.*] Creuſa. quam nunc accepiſti.

26. *Pater.*] Scilicet ejus Creon. *Tam dives erat mihi.*] Scil. Æëta pater meus.

27. *Hic Ephyren.*] Ephyre olim dicebatur, quæ poſtea Corinthus, à Corintho filio Oreſtis inſtaurata, nomen accepit, ære clara. *Bimarem* dicit, quia eſt inter duo maria. Inde Horat.

Bimariſque Corinthi Mœnia.

Hic.] Scil. Creon pater uxoris. *Ille.*] Scil. pater meus. *Scythiâ tenus ille nivosâ Omne tenet.*] *Scythiam tenet ille nivoſam* quidam, vel *Scythiæ nivoſæ.* Scriverianus *Scythia tenus ille nivoſa Omne latus.* quid ſi ſit *Scythiæ tenet ille nivoſæ Omne latus?* Sed nil temere mutandum. Claudianus,

Omne quod Oceanum fontemque interjacet Iſtri.

Florus: *Omne intra Iberum & Tagum flumen depopulatus.* Heinſius.

28. *Omne Ponti.*] Id eſt, Omnem partem Ponti.

29. *Iuvenes pater Æta Pelaſgos.*] Tò *pater* Puteaneus & alii nonnulli ex melioribus haud agnoſcunt. recte. ut monui ad Epiſt. VI. *Heinſius.* *Pelaſgos.*] id eſt, Vos Argonautas Græcos.

30. *Premitis pictos toros.*] Id eſt, Diſcumbitis in toris ornatis pictis tapetibus.

31. *Tunc cœpi ſcire quis eſſes.*] *Quid eſſes* codices magna ex parte, quod ſequor. Pont. I. El. VII.

Certe ego cum primum potui ſentire quid eſſem.

Epiſtola Hermiones,

Tu mihi quod matri pater es.

Quomodo noſter atque alii auctores paſſim. *Heinſius.*

33. *Ut vidi, ut perii.*] *Et vidi & perii* ſcri-

Ardet ut ad magnos pinea tæda Deos.
Et formosus eras, & me mea fata trahebant.
Abstulerant oculi lumina nostra tui.
Perfide, sensisti. quis enim bene celat amorem?
Eminet indicio prodita flamma suo.
Dicitur interea tibi lex; ut dura ferorum
Insolito premeres vomere colla boum.

[Mar-

...i, sed perperam. Homerus,

...ς ἴδεν, ὥς μιν μᾶλλον ἔδυ χόλος.

Theocritus,

——— *ἃ δ' Ἀταλάντα*
ἴδεν, ὡς ἐμάνη, ὡς ἐς βαθὺ ἅλ-
λετ' ἔρωτα.

Hinc illa Virgiliana,

Ut vidi, ut perii, ut me malus abstulit
error.

Epistola Laodamiæ ex vestigiis veterum librorum.

Ut vidi, ut gemui, tacitoque in pectore
dixi.

...Am. III.

Ut patuit miseræ jucundi nominis error:
Ut mens, ut rediit verus in ora color.

...enim codices nonulli ista constituunt. *Heinsius.* *Ut vidi, ut perii.*] Id est, Ut eodemque tempore te vidi, & amore tui capta sum. *Nec notus.*] Id est, Minimis, non usitatis. *Ut vidi, ut perii.*] ...δεν, ὡς ἐμάνη. Theoc. Idyll. 3. v. 42. Quod & Virgil. in Eclog. 8. ubi vide Se...

...ς ἐμοὶ ἐκ πυκιναὶ ἔπεσον φρένες.

Apollon. Argon. lib. 4. v. 1018.

34. *Ardet.*] Sicut teda accensa ad sacrificia deorum crematur.

36. *Abstulerant.*] Id est, Furati fuerant, multum enim valent nutus oculorum ad provocandum amorem. *Oculi.*] Sic & Helena, *διὰ καλῶν ὀμμά-*..., evertit Trojam. Eurip. Hecub. Quod Theocrit. Idyll. 18. vers 37. tangit.

...ς Ἑλένα, τᾶς πάντες ἐπ' ὄμμασιν
ἵμεροι ἐντί.

Qualem Homer. Iliad. α. v. 98. vocat. ... *ἑλικώπιδα κούρην μελανόφθαλμον.* ...ym. Ω^η τὸ καλὸν ποθορῶσα Theocrit. Idyll. 3. v. 18. *Ut in ocellis hilaritudo est.* Plaut. Rud. 2. 4. *Læti oculorum honores.* Virgil.

38. *Eminet.*] Id est, Apparet. *Suo indicio.*] Ut alibi:

Quoque magis tegitur, tanto magis
æstuat ignis.

39. *Dixerat interea tibi Rex.*] Dicitur Puteaneus à manu prima. Scribendum omnino,

Dicitur interea tibi lex.

Initio lib. VII. Met. in hac eadem narratione.

Lexque datur numeris magnorum horrenda laborum.

ita enim optime veterrimi libri. *Legem dicere*, elegans & Latinum est. noster Met. XIII.

—— *legem sibi dixerat ipse.*

In Ibide,

Cui legem pœnæ dixerat ipsa parens.

Met. VI.

Lexque eadem pœnæ, ne sis secura futuri,
Dicta tuo generi serisque nepotibus esto.

Epistola Sapph.

Sive ita nascenti legem dixere sorores.

Propert. lib. IV. El. ult.

Mi natura dedit leges à sanguine dictas.

Male ibi *ductas* nunc legitur. *Lex dicta officiis* apud Gratium. Sequens distichon Ovidianæ non videtur esse venæ. *Heinsius.* *Dixerat.*] Ostensura Medea quam magna multaque fuerint sua erga Jasonem beneficia, commemorat singula pericula, quæ Jason fuerat subiturus: à quibus cum eum liberaverit, arguit eum ingratissimum esse, si se deseruerit.

[Martis erant tauri plus, quam per cornua, sævi;
Quorum terribilis spiritus ignis erat.]
Ære pedes solidi, prætentaque naribus æra:
Nigra per afflatus hæc quoque facta suos.
Semina præterea populos genitura juberis
Spargere devota lata per arva manu,
Qui peterent secum natis tua corpora telis.
Illa est agricolæ messis iniqua suo.
Lumina custodis succumbere nescia somno
Ultimus est aliqua decipere arte labor.
Dixerat Æetes. mœsti consurgitis omnes:
Mensaque purpureos deserit alta toros.
Quam tibi nunc longe regnum dotale Creüsæ,
Et socer, & magni nata Creontis erant?
Tristis abis. oculis abeuntem prosequor udis:
Et dixit tenui murmure lingua, Vale.
Ut positum tetigi thalamo male saucia lectum;
Acta est per lacrymas nox mihi, quanta fuit.
Ante oculos taurique meos, segetesque nefandæ;
Ante meos oculos pervigil anguis erat.
Hinc amor, hinc timor est. ipsum timor auget amorem.

Mane

44. *Facta nigra.*] Id est, Fumosa, & caliginosa per suos afflatus.

45. *Semina.*] Dentes serpentis. *Populos.*] Id est, Homines. *Hub.*

46. *Devota.*] Fatalia, & ad suam necem acta, & dedicata. *Ant.*

47. *Qui peterent.*] Ut supra.

Et subito natos prima tulisse viros.

48. *Illa erat agricolæ.*] *Illa est* scripti. *Heinsius. Suo agricolæ.*] Cui propter laborem deberet fructum, non damnum reddere. *Hub.*

49. *Lumina custodis succumbere nescia somno.*] Is erat draco pervigil, qui vellus aureum custodiebat. *Ant.*

51. *Dixerat.*] Supradicta esse tibi facienda. *Omnes.*] Scilicet vos Argonautæ.

52. *Mensa deserit toros.*] Remota.

53. *Quam tibi tunc.*] *Nunc* scripti quidam & editiones priscæ. iidem *erant* sequenti versu, non *erat* Heins. *Quam tibi.*] Hoc dicit: Tunc non cogitabas de uxore, quæ daret tibi magnam dotem: sed de salute. *Erant longe.*] Id est, Remotum ab animo, & cogitatione tua.

54. *Socer.*] Creon.

55. *Prosequor oculis.*] Prospicio. *Udis.*] Id est, Lachrymantibus.

57. *Male saucia.*] Id est, Amore percussa. *Male.*] In perniciem meam.

58. *Acta est per lacrymas.*] *In lacrymis* Basileensis. venuste. *Heinsius. Quanta fuit.*] Id est, Tanta quanta fuit: id est. tota. *Quanta.*] Virgil. 4. Æneid.

Nunc hyemem inter se luxu, quam longa, fovere.

62. Soror.]

Mane erat, & thalamo chara recepta soror,
Djectamque comas aversaque in ora jacentem
Invenit, & lachrymis omnia plena meis. Cujs. obs. VI.T.3.p.535.
Orat opem Minyis: petit altera, & altera habebit.
Æsonio juveni, quod rogat illa, damus.
Est nemus & piceis & frondibus ilicis atrum:
Vix illuc radiis solis adire licet.
Sunt in eo, fuerantque diu, delubra Dianæ:
Aurea barbarica stat Dea facta manu.
Nescio an exciderint mecum loca. venimus illuc.

Orsus

. *Soror.*] Scilicet mea Chalciope. . *Disjectamque comas.*] Id est, me ...ntem comas incomptas, & spar...

.. *Iacentem in ora adversa.*] Id est, ...antem in faciem. quod faciunt, qui ... possunt dormire.

.. *Orat.*] Scil. soror mea. *Minyis.*] ...onautis, vobis Thessalicis. *Altera* ...] Scilicet soror mea. *Altera habe*... Intelligimus Creusam, id est, al... petit, altera capiet fructum. *Petit* ...*a & altera habebit.*] Salmasius ad ...oriam Augustam *alter petit, alter* ...*bit* ex Puteaneo. quomodo & Got...hianus. Si quid mutandum sit, ita ...ripserim,

...*rat opem Minyis soror altera, at altera flevit:*
Æsonio juveni, quod rogat illa, damus.

...*ror* exciderat. pro quo male feriati ...ectores *petit* supposuerunt. *altera* ...*it* vel *flebat*, facilis mutatio ex *alter* ...*ebit* aut *habebat*, quod in multis scri... est. Cæterum cur Chalciope Argo...tis faverit, in promtu causa est, quod ... ejus quatuor ex Phryxo geniti in il...um essent numero. Vide Hyginum ... III. *Heinsius.*

..6. *Æsonio juveni.*] Id est, Jasoni. ...*od rogat.*] Scilicet opem.

..7. *Est nemus.*] Describit locum, in ...o Jason locutus est cum Medea, & ...n rogavit in auxilium suum. *Atrum.*] ...scurum. *Atrum nemus.*] Virgil. I. Æneid.

—— tum silvis scena coruscis
Desuper, horrentique atrum nemus imminet umbra.

Piceis.] Picea, species arboris. *Frondibus ilicis.*] Id est, Ilicibus frondosis.

68. *Vix illuc.*] Dicit, ex densitate vix posse illum locum illustrari à sole.

69. *Sunt in eo, fuerant certe.*] *Fuerantque diu* multi codices. quod admittendum videtur. Delubra enim à vetustate venerationem præcipue mutuabantur. Plena ejus rei poëtarum ubique scripta. malo tamen, *fueruntque diu.* Heins. *Delubra.*] Templa.

70. *Dea.*] Id est, Simulacrum Deæ Dianæ.

71. *Nescio an exciderint mecum loca.*] In Puteaneo *Nostin* à manu prima fuisse videtur, & *exciderunt*. Unus Mediceus *Nostis*. alii quinque *Noscis*. Reliqui *Nescis*. *Nostin?* eleganter. sic *viden*, *scin*, *vin*, & similia pro *videsne*, *scisne*, *visne* apud veteres. *censen* apud Persium. sic Fast. lib. IV. initio,

Scin, Dea, respondi, de vulnere?

ita illo loco puto scribendum. ut Fastor. VI.

Stulta videt Ianus quæ post sua terga gerantur.
Nil agis en: latebras respicit ille tuas.
Nil agis en. dixin'?

Vulgo *dixit*. *Viden* habes apud Catullum, Virgilium, Statium. Nam Comici assidui sunt in his. De quibus suo lo-

co

Orſus es infido ſic prior ore loqui.
Jus tibi & arbitrium noſtræ Fortuna ſalutis
Tradidit: inque tua vitaque morſque manu.
Perdere poſſe ſat eſt; ſi quem juvet ipſa poteſtas.
Sed tibi ſervatus gloria major ero.
Per mala noſtra precor, quorum potes eſſe levamen;
Per genus & numen cuncta videntis avi;
Per triplicis vultus arcanaque ſacra Dianæ;
Et ſi forte alios gens habet iſta Deos.
O virgo, miſerere mei; miſerere meorum!

Effice

co plura. *exciderunt* legendum Epiſtola VII. jam monuimus. ℣ſ. 166. *venimus illuc* præterea eſt in melioribus non *ambo*. Sequenti verſu quoque *Auſus* es pro *Orſus* nonnulli. *Heinſius*. *Neſcio.*] Neſcio an ita oblitus ſis locorum, ſicut mei.

73. *Ius tibi.*] Verba quibus Jaſon ad Medeam uſus eſt, eam ſibi concilians. *Ius.*] Poteſtatem, arbitrium. *Salutis.*] Vitæ.

74. *Inque tua eſt.*] Tollunt *eſt* quinque libri. *Heinſius.*

75. *Perdere poſſe ſat eſt.*] Si quis delectatur poteſtate, ſatis ei debet eſſe, quod poſſit nocere: non autem debet nocere. *Iſta poteſtas.*] *Ipſa* Puteaneus & alii plerique. Idem *juvet* cum Lovanienſi. Amor. III. El. IV.

—— ipſa poteſtas
Semina nequitiæ languidiora facit.

Heinſius.

76. *Sed.*] Licet poſſis me perdere. *Servatus.*] Id eſt, Ego tuo auxilio liberatus. *Ero major gloria.*] Quam ſi paſſa fueris me mori.

77. *Per mala.*] Adjurat Jaſon multis precibus, ut ſui miſereatur, & ſibi opem præſtet.

78. *Per genus & numen.*] *Nomen* Puteaneus. Vide notas ad Epiſt. II. ℣ſ. 50. nil temere tamen muto. *Heinſius.* *Per genus.*] Scilicet tuum. *Avi.*] Scil. Phœbi, vel Solis. *Cuncta videntis.*] Sic Ennius.

Iupiter, tuque adeo ſumme ſol, qui res omnes inſpicis,
Quique tuo lumine mare, terram, ac cœlum contueris.

Ideoque & πολυόφθαλμον eum vocant καὶ πάντα ἐπιβάλλοντα τὰς ἀκτῖνας, ὥσπερ ὀφθαλμοῖς βλέπειν ἅπασαν γῆν καὶ θάλασσαν. Diod. Sic. c. 2. ubi & adducit v. Homer. ὃς πάντ᾽ ἐφορᾷ —— *ſol qui terrarum flammis opera omnia luſtras.* Virgil. 4. Æneid.

79. *Per triplices vultus.*] *Triplicis* concinnius Puteaneus & duo Ambroſiani. Faſt. I.

Quod ſemel eſt triplici pro virgine caſa Dianæ. Heinſius.

Triplicis vultus.] Virg. in 4.

Tria virginis ora Dianæ.

Triplici autem vultu depingebatur, quia ipſa eſt luna in cœlo, Diana in terris & in ſylvis, Proſerpina apud inferos. *Arcana.*] Myſtica, quæ noctu celebrabantur.

80. *Et ſi forte aliquos gens habet iſta Deos.*] Lege *alios Deos* vel ſine aſſenſu veterum librorum: quanquam Gryphium ſit veriſimile in ſuis codicibus id inveniſſe, quod ejus editiones margini adſcriptum oſtendunt. ſic & alibi non ſemel peccatum. *Heinſius.* *Et ſi forte alios, &c.*] Supervacaneum enim erat dubitare, ſi quos deos haberent Colchi, cum jam Dianæ mentionem feciſſet. Illud autem procedit, ſi roget, ecquos alios præter Dianam habeant. *Micyl.*

81. *Meorum.*] Sociorum, qui mecum ſunt.

83. *Quod*

Effice me meritis tempus in omne tuum. Conf. Broekhus. ad Tibull. l. I. El. I. p. 3.
Quod si forte virum non dedignare Pelasgum,
(Sed mihi tam faciles unde meosque Deos?)
Spiritus ante meus tenues vanescat in auras,
Quam thalamo, nisi tu, nupta sit ulla meo.
Conscia sit Juno, sacris præfecta maritis;
Et Dea, marmorea cujus in æde sumus.
Hæc animum (& quota pars hæc sunt?) movere puellæ
Simplicis; & dextræ dextera juncta meæ.
Vidi etiam lacrymas. an pars est fraudis in illis?
Sic cito sum verbis capta puella tuis.
Jungis & æripedes inadusto corpore tauros,

Et

84. *Quod si forte.*] Pollicetur etiam ei Jason, se perpetuo habiturum eam legitimam uxorem. *Dedignare.*] Fastidi.

86. *Sed mihi tam faciles unde Deosque meos?*] *Meosque Deos* Puteaneus & alii multi. quod Salmasio ad Historiam Augustam probatum. libri multi, *unde habebo Deos?* vel, *unde deos habeam?* & alia. quæ interpolatorum figmenta. Horatius lib. II. Sat. V.

— Unde mihi tam fortem tamque fidelem?

&

Unde mihi lapidem? quorsum est opus? unde sagittas?

Seneca Hercule Fur. Act. II.

—— Unde illum mihi,
Quo te tuamque dexteram amplectar, diem?

Vide ad Statium Gronovius de hoc loquendi modo. *Heinsius. Sed mihi tam faciles.*] Sed unde deos tam faciles, subsperem, vel habeam? & unde habeam deos tam meos, id est, tam obsequentes mihi?

87. *Conscia sit Iuno.*] *Scit Iuno* non male Argentinus. *Heinsius. Conscia.*] Confirmat promissionem suam jurejurando, adducens Junonem testem. *Conscia.*] Id est, Testis, scil. hujus meæ promissionis. *Præfecta.*] Quia ipsa præest nubentibus.

88. *Dea.*] Diana.

89. *Hæc animum & quota pars horum movere puellæ.*] *Et quota pars hæc sunt* Puteaneus. *quota pars possunt movere* vel *movisse* alii plerique. tres *possent*. duo *poterant*. Placet Puteanea lectio. sic lib. II. Pont. El. X.

Et quota pars hæc sunt rerum quas vidimus una,
Te mihi jucundas efficiente vias?

Heinsius. *Hæc animum.*] Dicit, ex minima parte promissionum Jasonis, se potuisse moveri & impelli ad id quod petebat. *Hæc.*] Scil. quæ à te sunt dicta. *Et quota pars.*] Id est, Minima pars.

90. *Simplicis.*] Credulæ. *Iuncta.*] in pignus fidei.

91. *An & est pars fraudis in illis.*] *An pars est* scripti omnes & primæ editiones. Lege *an pars & fraudis in illis?* ita Lincolniensis. *Heinsius. Pars fraudis in illis.*] Id est, An & ipsæ sciunt fallere.

92. *Sic.*] Scil. cum jurasses per Junonem & Dianam, & junxisses dextram dextræ meæ, & addidisses lachrymas.

93. *Iungis & æripedes.*] Τὸ *&* abest à Gronoviano. Scribe *Iungis aënipedes.* dixi Epist. VI. ẏs. 32. *Heinsius. Inadusto.*] Quia licet semper efflarent ignem, nunquam tamen eo igne urebantur.

94. Et

Et solidam jusso vomere findis humum.
Arva venenatis pro semine dentibus imples:
Nascitur, & gladios scutaque miles habet.
Ipsa ego, quæ dederam medicamina, pallida sedi,
Cum vidi subitos arma tenere viros.
Donec terrigenæ (facinus miserabile) fratres
Inter se strictas conseruere manus.
Pervigil ecce draco squammis crepitantibus horrens
Sibilat; & torto pectore verrit humum.
Dotis opes ubi tunc? ubi tunc tibi regia conjux?
Qui-

Ita supplices verrunt crinibus templa v. ad Sil. Ital VI. 560. Lips. II. Elect. c. 6.

94. *Et solidam humum.*] *Insolitam* Gronovianus. *Heinsius.*

95. *Pro semine.*] Ita enim sparsit Jason dentes serpentis, sicut spargitur semen.

96. *Scutaque miles habens.*] *Habet* Puteaneus & alii septem. *Heinsius.*

97. *Ipsa ego.*] Quanto magis tu & reliqui debuistis timere?

98. *Subitos.*] Id est, Subito natos.

99. *Terrigenæ.*] Id est, Geniti ex terra.

100. *In se constrictas conseruere manus.*] *Inter constrictas* Puteaneus. Strozzæ liber *Inter se constrictas*. Novem alii, *Inter se strictas*. quod verum est. *Heinsius.*

101. *Pervigil ecce draco.*] Ita & lib. VII. Met. & Maximianus in Elegiis,

Pervigil observat non sua poma draco.

Scripti tamen tres *Serpens ecce vigil.* unus Vatic. *Insomnis serpens.* At Puteaneus *Insopor ecce vigil.* Scribe *Insuper ecce vigil. vigil* pro vigili dracone. Germanicus Aratæis de ariete.

Qui tulit in Tauros Phryxum, qui prodidit Hellen,
Quem propter fabricata ratis, quem perfida Colchis
Sopito vigile incesto donavit amori.

ita scribendum. *Insopor ecce draco.* pro diversa lectione Erfurtanus, cum glossa; *id est sine sopore.* mira locutione, nec alias mihi notata. quomodo lib. VII. eundem *insopitum draconem* voce parum usitata dixit. *Idem. Crepitantibus.*] Resonantibus. *Horrens.*] Asper. sunt enim serpentes squamiferi.

102. *Torto pectore.*] Ovid. Metam. 3. ℣ſ. 41.

Ille volubilibus squamosos nexibus orbes
Torquet, & immenso saltu sinuatur in arcus.

Et Virgil. 2. Æneid.

—— *sinuatque immensa volumine terga.*

Et lib. 5.

Septem ingens gyros, septena volumina traxit.

Κυανέαις φρίσσοντας ὑπὸ σπείρῃσι δράκοντας.

Theocrit. Idyll. 23. ℣ſ. 14.

103. *Dotis opes ubi erant? ubi erat tua regia conjux.*] *Tibi regia conjux* scripti plerique. *ubi tunc & regia* unus Palatinus. duo præterea Medicêi, *Dotis opes ubi tunc.* Puto scribendum,

Dotis opes ubi tunc? ubi tunc tibi regia conjux?

vide quæ noto ad Epist. IV. ℣ſ. 150. Sequenti versu *distinet* non debere mutari, quicquid turbent libri veteres, dixi Epist. VIII. ℣ſ. 69. *Heinsius.* *Ubi tunc.*] Quasi dicat, non quærebas tunc dotem, cum solum de salute tibi cogitandum putares. *Regia.*] Id est, Regio sanguine creata, ut nunc jactas esse istam tuam.

104. *Isth-*

Quique maris gemini distinet Isthmos aquas?
Illa ego, quæ tibi sum nunc denique barbara facta,
Nunc tibi sum pauper, nunc tibi visa nocens,
Flammea subduxi medicato lumina somno:
Et tibi, quæ raperes, vellera tuta dedi.
Proditus est genitor: regnum patriamque reliqui:
Munus in exilio quodlibet esse tuli.
Virginitas facta est peregrini præda latronis,
Optima cum cara matre relicta soror.
At non te fugiens sine me, germane, reliqui.
Deficit hoc uno littera nostra loco.
Quod facere ausa mea est, non audet scribere dextra.
Sic ego, sed tecum, dilaceranda fui.
Nec tamen extimui (quid enim post illa timerem?)
Credere me pelago fœmina, jamque nocens.

Nu-

104. *Isthmos.*] Corinthus, quæ est in Isthmo. *Distinet.*] Dividit.

105. *Illa ego.*] Dicit se fuisse, quæ ei tot & tanta pericula ademerit. *Nunc denique.*] Nam tunc non tibi videbar barbara, nec spernenda; cum à me opem peteres.

106. *Tibi.*] Id est, Judicio tuo. *Nocens.*] Scelerata, venefica.

107. *Subduxi.*] Id est, Removi vel clausi. *Medicato.*] Id est, Medicamine quodam facto.

110. *Munus in exilio quodlibet esse tuli.*] Puto rescribendum,

Et minus exilio quidlibet esse tuli.

Hoc est omnibus rebus exilium prætuli. Codice unus Patavinus, *Munus exilio.*

111. Art. Amat.

—— monitis sum minor ipse meis.

Et merces labore minor. Ep. Herus,

Ne videar merces esse labore minor.

In eadem Epistola,

Nunc animis audi verba minora meis.

Ep. Canaces,

Possidet & vitiis regna minora suis.

Propert.

Et jacit ante fores verba minora Deo.

quæ noster imitatus lib. 6. Met.

—— nec dicere sustinet ultra
Verba minora dea. Heinsius.

112. *Soror.*] Scilicet mea Chalciope. *Cum matre.*] Scil. Idyia.

113. *At non te.*] Fratrem Absyrtum à se interfectum dolet. Dicit ergo: *O germane*, Absyrte. *Ego fugiens.*] E patria. *Non reliqui te sine me.*] Nam Medea eum secum duxit: & cum pater eam insequeretur, dilacerato fratre, & membris in variis locis sparsis patrem remorata est. *Littera.*] Epistola.

114. *Deficit.*] Quia ex omnibus, quæ pro te feci, hoc unum est, quod non audeo scribere.

116. *Sic.*] Sicut frater dilaceratus est à me. *Sed tecum.*] Quia etiam tu meruisti.

117. *Quid enim timerem post illa?*] Nam qui majora ausus est, non timet minora.

118. *Fœmina.*] Naturaliter timida. *Iam nocens.*] Quia jam admiseram scelus fraternæ cædis. *Non extimui credere.*] Non verita sum committere me pelago.

119. Nu-

Numen ubi eſt? ubi Dî? meritas ſubeamus in alto,
Tu fraudis pœnas, credulitatis ego.
Compreſſos utinam Symplegades eliſiſſent,
Noſtraque adhærerent oſſibus oſſa tuis!
Aut nos Scylla rapax canibus miſiſſet edendos!
Debuit ingratis Scylla nocere viris.
Quæq; vomit fluctus totidem, totidemque reſorbet,
Nos quoque Trinacriæ ſuppoſuiſſet aquæ.
Soſpes ad Hæmonias victorque reverteris urbes.
Ponitur ad patrios aurea lana Deos.
Quid referam Peliæ natas pietate nocentes,

Cæſa-

119. *Numen.*] Scilicet Dianæ læſæ. *Dî?*] Scilicet omnes, quos tu perjuraſti.

121. *Compreſſos utinam.*] *Complexos* duo Medicêi, vide notas ad Epiſt. I v. ỷſ. 139. *Heinſius. Symplegades.*] Dicit, quod vellet ſe fuiſſe comprehenſam & eliſam inter Symplegades. Sunt autem Symplegades, ſcopuli duo in Boſphoro Thracio, quos aliquando concurriſſe Poëtæ finxerunt. *Symplegades.*] Quas ideo Eurip. in Taur. vocat.

Τὰς συνδρομάδας πέτρας.

dictæ ἀπὸ τοῦ συμπλήττεσθαι. Quod Senec. exprimit in Medea. a. 2. ỷſ. 342. & ſeq.

—— Cum duo montes,
Clauſtra profundi, hinc atque illinc
Subito impulſu, velut ætherio
Gemerent ſonitu.

Eliſiſſent.] Nam Jupiter iratus propter Abſyrti necem, ingentem Argonautis immiſit tempeſtatem: propter quam ita diu erraru nt, ut *Libyæ*, Galliæ, Sardiniæ & Hetruriæ littora præterierint.

122. *Adhæreat tuis.*] Id eſt, Utinam ambo ſimul fuiſſemus colliſi & confracti, ita ut oſſa mea fuiſſent conjuncta oſſibus tuis.

123. *Scyllæ.*] In mari Siculo, nautæ magnis pelagi ſidentis vorticibus territi, undas latrare putaverunt: quas ſorbentis æſtus vorago collidit. Hinc fabulæ Scyllam & Charybdim peperere. Hinc latratus auditur, hinc monſtri credita ſimulachra. *Scylla rapax.*] Vorax, quæ naves in ſe rapit. *Canibus.*] Propter fabulam, ut diximus. Sic Virg. Eclog. 6.

Ah timidos nautas canibus laceraſſe
marinis.

124. *Debuit.*] Quia & ipſa aliquando inter amantes fuit. Charybdis, ut Servius ſcribit, mulier fuit voraciſſima: quæ quia Herculi boves rapuit, à Jove fulminata eſt, & in mare præcipitata. Unde naturam priſtinam ſervat: nam ſorbet univerſa. *Hub.*

125. *Quæque vomit fluctus totidem.*] Charybdin intelligit, quæ quatuor & viginti horis bis aquam ſorbet & ejicit. *Ant.*

126. *Suppoſuiſſet.*] Submerſiſſet. *Nos quoque.*] Sicut & alia omnia. *Trinacriæ.*] Id eſt, Siciliæ.

127. *Soſpes.*] Incolumis, victor, & compos voti, quia potitus es aureo vellere. *Hæmonias.*] Theſſalicas.

128. *Ad deos patrios.*] Id eſt. Theſſalicos: tanquam monumentum victoriæ.

129. *Quid referam.*] Commemorat aliud ſuum erga Jaſonem beneficium: quia in ejus gratiam perſuaſit filiabus Peliæ, ut patrem jugularent, pollicita ſe reducturam eum ad ætatem juvenilem. *Nocentes pietate.*] Quia non interfecerunt patrem, niſi propter pietatem, ſcilicet,

Cæsaque virginea membra paterna manu?
Ut culpent alii, tibi me laudare necesse est:
Pro quo sum toties esse coacta nocens.
Ausus es ô, (justo desunt sua verba dolori)
Ausus es, Æsonia, dicere, cede domo.
Jussa domo cessi, natis comitata duobus;
Et, qui me sequitur semper, amore tui.
Ut subito nostras Hymen cantatus ad aures
Venit, & accenso lampades igne micant,
Tibiaque effundit socialia carmina vobis,
At mihi funesta flebiliora tuba;
Pertimui; nec adhuc tantum scelus esse putabam:
Sed tamen in toto pectore frigus erat.
Turba ruunt; &, Hymen, clamant: Hymenæe, frequentant,
Quo propior vox hæc, hoc mihi pejus erat.

Diversi

…t, ut ei prodessent. *Pietate.*] Nimio …ore erga patrem.

130. *Cæsaque.*] Incisa, lacerata. *Virgo.*] Puellari. Hanc fabulam scribit …ne Ovid. lib. 7. Metam.

131. *Ut.*] Id est, Quamvis. *Alii …bent.*] Id est, Damnent ea, quæ fe… *Tibi est necesse laudare me.*] Quia tuo …ore compulsa, ea feci.

132. *Pro quo sum.*] Malo *sim.* superi versu Sarravianus *aliæ* non *alii.* …insius.

133. *Ausus es.*] Ostendit ingratitu…nem Jasonis, qui post tanta beneficia …am Medeam ab se ejicere ausus est.

134. *Cede.*] Abi. *Æsonia.*] Patris …ei Æsonis.

135. *Jussa.*] Scil. à te. *Duobus na….*] Quos ex te suscepi, Mermerum & …eretem.

136. *Et amore tui.*] Subaudi comita… *Qui.*] Scil. amor. *Semper sequitur …e.*] Id est, Qui nunquam me derelin…uit.

137. *Ut subito.*] Sensus est: At post…uam audivi carmina vestra nuptialia, …obis quidem socialia, sed mihi funebria, pertimui. *Hymen cantatus.*] Id est, Cantibus celebratus.

138. *Lampades.*] Faces nuptiales.

139. *Tibiaque effudit.*] *Effundit* Puteaneus & sex alii. Idem sequenti versu,

Et mihi funesta. Heinsius.

Tibiaque.] Tibiæ adhibebantur nuptiis, tubæ vero funeribus. *Tibia.*] Etiam in sacris & triumphis. Appian. in Lybico. *Tibiaque.*] Scil. postquam. *Effudit.*] Emisit. *Carmina socialia vobis.*] Id est, Tibi & uxori tuæ præbentia signum societatis, id est, matrimonii.

140. *At mihi.*] Scil. effudit carmina, *Flebiliora.*] Id est, tristiora.

141. *Tantum scelus.*] Ut legitime duceres illam; me repulsa. *Frigus.*] Id est, Timor. *Scelus esse putabam.*] *Putabat* Puteaneus. Forte *patebat.* Heinsius.

143. *Hymen clamant.*] Græci Hymenæum inclamabant, Thalassionem Romani: quod à Sabinarum raptu. *Liv. lib.* 1. *vide Plutarch. in Romulo. & Quæst. Rom.* 31.

144. *Quo propior vox est.*] *Vox hæc* Putea-

Diversi flebant servi, lacrymasque tegebant.
Quis vellet tanti nuncius esse mali?
Me quoque, quidquid erat, potius nescire juvabat:
Sed tanquam scirem, mens mea tristis erat.
Cum minor è pueris, jussus studioque videndi,
Constitit ad geminæ limina prima foris:
Hic mihi, Mater, abi; pompam pater, inquit, Iäson
Ducet; & adjunctos aureus urget equos.
Protinus abscissa planxi mea pectora veste:
Tuta nec à digitis ora fuere meis.
Ire animus mediæ suadebat in agmina turbæ,

Serta-

Puteaneus & Gottorphianus. duo alii, *hæc vox*. Heinsius.

145. *Diversi.*] Id est, In diversis locis domus. *Lacrymasque tegebant.*] Lucan. lib. 1.

—gemitu stat quisque latenti,
Non ausus timuisse palam, vox nulla dolori
Credita.

Senec. Troad. a. ult.

— timidum Phryges misere gemitum.

147. *Nescire juvabat.*] *Omne quod est interea tempus, priusquam id rescitum, lucro est.* Quod ex antiq. Comic.

— ἡμέρας μιᾶς ἀλυπία μέγα ἐστὶ κέρδος.

148. *Mens mea tristis erat.*] Ter. Heaut.

Nescio quid profecto mihi animus præsagit mali.

Πρόμαντις θυμός, ὥς τι προσδοκῶν.

Eurip. Androm. Plaut. Aulul. 2. 2.

Præsagibat mihi animus, frustra me ire, quum
Exibam domo.

Quem vs. Cic. 1. de Divinat. laudat.

149. *Pueris.*] Ex duobus filiis nostris. *Jussu.*] Mandato meo. *Studio.*] Id est, Cupiditate. quia pueri cupidi sunt videre omnia nova. *Iussus studioque videndi.*] *Iussu* multi ex libris scriptis & priscæ editiones. tres *visus*. duo *visu*. totidem *lusu*. unus *missus*. Gronovianus *cursu*. ut Epistola Hypsip.

— cursu studioque loquendi
Detegit ingenio vulnera facta tuo.

Hoc tamen loco scribendum videtur, *casu studione videndi*. ut subintelligatur, dubium est, incertum est. Met. xv.

— me Pasiphaëia quondam
Tentato frustra patrium temerasse cubile
(Indiciine metu magis offensane repulsæ)
Arguit.

subintellige dubium est. sic locus ille scribendus. ita & utitur τῷ *an*. vide Notas Fast. II. 394. *Heinsius*.

151. *Hinc mihi.*] *Huic* prima editio. Scribe, *Hic mihi*, ut est in quatuor calamo exaratis. Unus Vaticanus *Qui mihi*. Sequenti versu *Ducet* pro *Ducit* bene Puteaneus. *Idem. Mater abi.*] Verba pueri ad Medeam. *Pompam.*] Id est, Nuptialem triumphum & apparatum.

153. *Protinus.*] Statim auditis illis verbis. *Planxi.*] Id est, Percussi. *Abscissa.*] Lacerata.

154. *Nec fuere tuta.*] Quia dilacerata sunt.

155. *Animus.*] Voluntas, impetus animi. *Ire in agmina.*] Id est, In mediam multitudinem, quæ circum te & sponsam tuam erat. *Demere.*] Id est, Auferre. *Serta.*] Coronas quas habebat sponsa tua.

156. *Com-*

ſertaque compoſitis demere rapta comis.
V: me continui, quin ſic laniata capillos
Clamarem, Meus eſt; injiceremque manus.
Læſe pater, gaude: Colchi gaudete relicti.
Inferias umbræ fratris habete mei.
Deſeror (amiſſis regno, patriaque, domoque)
Conjuge: qui nobis omnia ſolus erat.
Serpentes igitur potui, tauroſque furentes;
Unum non potui perdomuiſſe virum?
Quæque feros pepuli doctis medicatibus ignes,
Non valeo flammas effugere ipſa meas?
Ipſi me cantus, herbæque arteſque relinquunt?
Nil Dea, nil Hecates ſacra potentis agunt?
Non mihi grata dies: noctes vigilantur amaræ:

Nec

56. *Compoſitis.*] Ornatis.

57. *Quin ſic laniata capillos.*] Puto ..i *dilaniata*. Amor. lib. III. El. IX. de ..re Tibulli,

..enit inornatas dilaniata comas.

..nſius. *Laniata capillos.*] Scil. meos. *..us eſt.*] Scil. maritus Jaſon. *Injice..que manus.*] Mihi debitum ipſa vin..rem.

59. *Læſe pater.*] Convertit ſermo..n ad eos, quos videtur læſiſſe dicens, ..ic peractam eſſe eorum vindictam. *..e.*] Scil. à me. *Colchi.*] Populi regio.. meæ, quos fugi.

60. *Umbræ fratris.*] Quem ego cru..iter interfeci. *Habete inferias.*] Id eſt, ..te placatæ, & habete vobis factas ..erias ex malis meis. Exiſtimabantur ..m fieri inferiæ mortuis, quoties eo..n inimici vel hoſtes fuiſſent vel ..rte, vel alio ſupplicio affecti. Sunt ..m inferiæ, ſacra mortuorum. *Infe...*] *Quæ inferis ſolvuntur. Serv.* Vir.. 3. Æneid.

Inferimus tepido ſpumantia cymbia
lacte,

..i Servius, *Inferimus, id eſt inferias ..mus.* ut exequiæ ab exequendo.

161. *Deſeror.*] Vidua relinquor.

162. *Conjuge.*] Scil. amiſſo. *Qui ſolus erat omnia.*] Quia omnia amiſſa æquo animo ferebam, dummodo eum haberem.

165. *Quæque feros repuli.*] *Pepuli* bene duo Medicei, & pro diverſa lectione Sarravianus. quomodo & Scaliger in ora codicis ſui caſtigarat, & ego in vetuſtâ editione Lugduni edita offendi. Excerpta Puteani & Jureti cum aliis nonnullis *rapui.* tres *domui.* Heinſius. *Pepuli.*] Id eſt, removi.

166. *Flammas.*] Ignes amoris.

167. *Cantus.*] Incantationes. *Herbæ.*] Vires herbarum. *Artes.*] Scil. magicæ.

168. *Dea.*] Scil. Diana. *Sacra Hecates.*] Scil. Proſerpinæ.

169. *Non mihi grata dies.*] Virg. 4. Æneid.

—— tædet cœli convexa tueri.

Amaræ,] Acerbæ, plenæ anxietatis. *Noctes vigilantur.*] Virgil. 4. Æneid.

—— infelix animi Phœniſſa, nec unquam
Solvitur in ſomnos, oculiſve aut pectore noctem
Accipit.

Nec tener in misero pectore somnus adest.
Quæ me non possum, potui sopire draconem.
Utilior cuivis, quam mihi, cura mea est.
Quos ego servavi, pellex amplectitur artus:

Et

170. *Nec tener in misero pectore somnus adest.*] *Nec teneram misero pectore somnus habet* Puteaneus & cæteri castigatiores magno numero. quinque,

Nec tenero miseram pectore.

quod eodem recidit. Scribe,

Nec tener ah miseræ pectora somnus habet.

tener somnus, ut Arte Amatoria lib. II.

Cum tener ad partes tu quoque somne venis.

somnus habet pectora, ut lib. VIII. Met.

Prima quies aderat, quæ curis fessa diurnis
Pectora somnus habet.

Statius,

—— nam Tydea largus habebat
Perfusum magnâ virtutis imagine somnus.

Virgil. *animalia somnus habebat.* sic & Trist. III. El. III.

Perpetuus pectora languor habet,

cum membranis. lib. I. El. VII. ex scriptis exemplaribus,

Et rigidum ferri semina pectus habent.

lib. III. El. XI.

Et dicam silices pectus habere tuum.

Fast. III.

Pectora terror habet.

quomodo & Virgilius,

Quod si tantus habet mentes & pectora terror.

Art. Am. II.

Aëre non certo corpora languor habet.

lib. IV. Fast. cum veteri codice,

Clausum pectora vulnus habet.

Ep. Herus,

Nescio quæ pavidum frigora pectus habent.

ut meliores libri illic agnoscunt. Petronius,

—— sudor quoque perluit ora
Et mentem timor altus habet.

Cæterum hoc loco, de quo nunc agimus, vetus editio & duo scripti,

Nec tacitam misero pectore somnus habet.

tres, *tacito miseram.* Unus Ambrosianus,

Nec teneram misero pectore somnus alit,

non male, si rescribas, *tener alis miseræ pectora.* Nam & loco supra adducto ex lib. VIII. Met. in veteri codice offendi,

—— Pectora somnus alit.

Noster in Tristibus,

—— somnus
Non alit officio corpus, ut ante, suo.

Atque ita scribendum censeo apud Martialem lib. III. de Glire, ut acumini Epigrammatis consulatur,

Tota mihi dormitur hyems: & pinguior illo
Tempore sum; quo me nil, nisi somnus, alit.

Servius ad lib. XII. Æn. *Crescit & latenter, unde & glires dicti sunt, quos pingues efficit somnus.* Noster. Remed. Amor.

—— somnus, non cura puellæ
Excipit, & pingui membra quiete levat.

quæ vera ibi lectio, non *dulci*. Amor. I. El. XII.

Tunc etiam somni pingues, & frigidus aër.

Sulpicia in Satyra,

—— somno moriuntur obeso.

Heinsius.

171. *Quæ me non possum, potui.*] Duo libri, *Quæ me non potui, potui,* sic sequenti epistola,

Ut te non poteram, poteram tua vela videre. Idem.

Non possum me.] Scil. sopire: *Draconem.*] Pervigilem. *Hub.*

172. *Mea cura.*] In magico artificio diligentia. *Ant.*

173. *Quos ego servavi.*] Scil. à morte.

175. Ia-

Et noſtri fructus illa laboris habet.
rſitan &, ſtultæ dum te jactare maritæ
Quæris, & injuſtis auribus apta loqui,
faciem moreſque meos nova crimina fingas.
Rideat, & vitiis læta ſit illa meis.
ideat, & Tyrio jaceat ſublimis in oſtro;
Flebit: & ardores vincet aduſta meos.
um ferrum flammæque aderunt, ſuccuſque veneni;
Hoſtis Medeæ nullus inultus erit.
uod ſi fortè preces præcordia ferrea tangunt;
Nunc animis audi verba minora meis.
am tibi ſum ſupplex, quam tu mihi ſæpe fuiſti:
Nec moror ante tuos procubuiſſe pedes.
tibi ſum vilis; communes reſpice natos.
Sæviet in partus dira noverca meos.
: nimium ſimiles tibi ſunt: & imagine tangor:
Et, quoties video, lumina noſtra madent.
er ſuperos oro, per avitæ lumina flammæ,
Per meritum, & natos pignora noſtra duos:

Red-

175. *Iactare.*] Oſtentare, laudare.
176. *Apta.*] Convenientia, ſcil. de vi-. *Auribus.*] Scil. uxoris tuæ, quæ ut injuſta, ita libenter audiet hæc ma-icta.
177. *In faciem moreſque meos.*] Id, Maledicis pulchritudini & moribus eis. *Nova.*] Inaudita. *Nova crimina gis.*] Bene *fingas* Puteaneus. Sequen- confirmant. *Heinſius.*
179. *Rideat.*] Concedentis eſt per in-gnationem, & ſubauditur, *licet*. *Subli-s.*] Superba. *Oſtra Tyrio.*] Id eſt, in rpura.
180. *Ardores vincet aduſta meos.*] Pri-æ editiones & quinque ſcripti cum Ju-ti excerptis, *ſentiet uſta*. Voſſianus *ſan-t*. eleganter. dixi Ep. VI. ỷ. 154. *Heinſ.* *A-ſta*] Cremata. *Vincet meos ardores.*] Quia agis ardebit, quam ego nunc ardeo.
183. *Quod ſi forte.*] Orat nunc Jaſo-. *Hub.* *Verba minora meis.*] Hoc eſt, verba humilia, & qualia ſupplices facere ſolent, quæque animum generoſum & regalem dedeceant. *Micyl.*
185. *Nam tibi ſum ſupplex, quod tu mihi ſæpe fuiſti.*] *Quam tu mihi* Puteaneus. Scribendum nempe, ut recte Leidenſis,

Tam tibi ſum ſupplex, quam tu mihi ſæpe fuiſti. Heinſius.

187. *Si ſum vilis tibi.*] Si me parvi facis. *Communes.*] Ex utroque noſtrum genitos. *Hub.*
188. *Sæviet.*] Juſtas quærelas facit, à natorum incommoditate. *Ant.* *In partus dira noverca meos.*] *Noverca manus* Puteaneus. forte ſcriptum fuerat primo,

—— *in parvas manus.*

Heinſius.
191. *Lumina.*] Id eſt, radios & lucem. *Flamma avita.*] Id eſt, Solis avi mei.
192. *Meritum.*] Beneficium quod tibi præſtiti. *Pignora.*] Quia filii ſunt pignora matrimonii. *Pignora noſtra.*] *Pi-*

Redde torum; pro quo tot res insana reliqui.
  Adde fidem dictis; auxiliumque refer.
Non ego te imploro contra taurosque virosque;
  Utque tua serpens victa quiescat ope.
Te peto, quem merui, quem nobis ipse dedisti;
  Cum quo sum pariter facta parente parens.
Dos ubi sit, quæris: campo numeravimus illo,
  Qui tibi laturo vellus arandus erat.
Aureus ille aries villo spectabilis aureo,
  Dos mea: Quam, dicam si tibi, redde; neges.
Dos mea, tu sospes: dos est mea, Graja juventus.
  I nunc, Sisyphias, improbe, confer opes.
Quod vivis; quod habes nuptam socerumq; potentem;
  Hoc ipsum, ingratus quod potes esse, meum est.
Quos equidem actutum! sed quid prædicere pœnam

Atti-

gnora cara duo scripti. Sed Ausonius videtur imitatus in Parentalibus,

Liquisti natos pignora nostra duos.

Heinsius.

193. *Torum.*] Jus tori, id est, matrimonium. *Insana.*] Id est, amore demens. *Tot res.*] Patrem, Patriam, matrem, & sororem.

194. *Adde fidem dictis.*] Fac ut dicta tua serventur. *Refer.*] Id est, redde, sicut ego dedi tibi.

195. *Contra tauros.*] Sicut tu implorasti me.

196. *Quiescat.*] Dormiat. *Victa.*] Sopita.

197. *Ipse dedisti.*] Id est, tu propria voluntate, & sponte.

198. *Cum quo parente sum facta parens.*] Id est, ex quo suscepi filios.

199. *Campo numeravimus illo.*] *Numeramus in illo* scripti plerique. quod Gronovio arridebat. quatuor, *numeremus in illo*, etiam recte. sed tum sequenti versu scripserim,

Qui tibi laturo vellus arandus erit.

Heinsius.

200. *Qui erat arandus.*] Ut seminares dentes serpentum. *Tibi laturo.*] Id est ablaturo. *Vellus*] Id est, lanam auream. & est sensus: Accepisti à me dotem magnam, cum taurorum ferocitas per me compressa est, & ita terrigenarum, & denique cum abstulisti vellus aureum; est dos illa, quam per me habuisti.

202. *Quam.*] Dotem. *Neges.*] Id est, nolis mihi reddere.

203. *Tu sospes.*] Id est, vita tua præservata, est dos mea. *Graja juventus.*] Id est, omnes socii tui per me servati sunt.

204. *I nunc Sisyphias, improbe, confer opes.*] Lego,

His nunc Sisyphias, improbe, confer opes.

His videlicet opibus. cum vulgatis tamen scripti faciunt. *Heinsius. Improbe.*] Perfide. *Confer.*] Id est, compara. *Opes Sisyphias.*] Id est, Opes Creontis filii Sisyphi.

205. *Quod habes nuptam socerumque potentem.*] Malim *potentes.* sic Oenone,

Cupio fieri matrona potentis.

Heinsius. *Nuptam.*] Scil. Creusam. *Socerum.*] Creontem. *Potentem.*] Divitem.

207. *Quos equidem actutum.*] Malo, *Quos quidem ego actutum.* Met. III.

Quem

Attinet? ingentes parturit ira minas.
uo feret ira, sequar. facti fortasse pigebit.
Et piget infido consuluisse viro.
iderit ista Deus, qui nunc mea pectora versat.
Nescio quid certe mens mea majus agit.

Quem quidem ego actutum (modo vos absistite) cogam,
Assumptumque patrem commentaque sacra fateri. Heinsius.
uos.] Scil. te, & uxorem tuam, & cerum. *Actutum.*] Subauditur, *puum.* *Prædicere.*] Multo ante minari.
208. *Parturit.*] Concipit, generat.
209. *Quo feret ira, sequar.*] Quod rian. Epict. lib. I. c. 28. ex Euripide notavit. Quo respexit Ovid.
Καὶ μανθάνω μὲν οἷα δρᾶν μέλλω κακὰ,
Θυμὸς δὲ κρείσσων τῶν ἐμῶν βουλευμάτων.
equar quo ira feret.] Id est, Faciam id uod ira suadebit. *Facti fortasse pigebit.*] erret ipsum Jasona, dicens se esse fauram id, cujus fortasse postea eam igebit.
211. *Viderit ista Deus.*] *Videris* Puteaneus. & tum in sequentibus rescribe, *qui nunc mea pectora versas.* Heins. *Qui versat mea pectora.*] Id est, Qui immittet mihi in animum tam diras cogitationes. *Nescio quid majus.*] Pro, Nescio quid magnum & terribile. *Agit.*] Moliatur. Exitus rei fuit, quod cum Jason nequaquam precibus & verbis Medeæ flexus esset, sed jussisset, ex urbe statim eam discedere (erat enim, ut diximus, Corinthi) illa à Creonte impetravit unius diei dilationem, & interim noctu regiam clam ingressa, quibusdam medicamentis immutata facie, ne cognosceretur, domum incendit quadam radice à Circe inventa: quæ eam vim habebat, ut incensus ignis nequiret extingui. Repente conflagrante regia, Jasonem exiluisse ferunt. Creontem vero & Glaucam, sive Creusam, igne absumptos. *Hub.*

EPISTOLA XIII.

ARGUMENTUM.

rotesilaus Iphicli filius, ad Trojam quadraginta navibus (ut ait Homerus) navigans, cum cæteris Græcis Aulide, portu Bœotiæ, ob tempestatem clausus est. Quod dum intellexisset Laodamia Acasti ex Laodathea filia, ejus uxor, sincere maritum amans, multis somniis perterrita, hanc epistolam ad eum scripsit: qua suadet, ut oraculi memor, à belli periculis abstineat. Datum enim Græcis fuerat responsum, eum, qui primus ex classe in terram Trojanorum descendisset, periturum. At Protesilaus magnanimus, primus exscendit, & ab Hectore occisus est.

LAODAMIA PROTESILAO.

MIttit, & optat amans, quo mittitur, ire salutem,
Æmonis Æmonio Laodamia viro.

Auli-

2. *Laodamia Æmonis.*] Id est, Thessalonica. nam Thessalia Æmonia dicta est. *Optat salutem ire quo mittitur.*] Id est, Pervenire ad maritum suum, id est, cupit eum salvere, & incolumem esse.

Aulide te fama eſt vento retinente morari.
  Ah! me cum fugeres, hic ubi ventus erat?
Tum freta debuerant veſtris obſiſtere remis.
  Illud erat ſævis utile tempus aquis.
Oſcula plura viro, mandataque plura dediſſem:
  Et ſunt quæ volui dicere plura tibi.
Raptus es hinc præceps: &, qui tua vela vocaret,
  Quem cuperent nautæ, non ego, ventus erat.
Ventus erat nautis aptus, non aptus amanti.
  Solvor ab amplexu Proteſilaë tuo;
Linguaque mandantis verba imperfecta relinquit.
  Vix illud potui dicere triſte Vale.
Incubuit Boreas, abreptaque vela tetendit.

Jam-

3. *Aulide.*] Oppid. & portus Bœotiæ contra Chalcidem, urbem Eubœæ. Ad hunc cum Græci perveniſſent, Trojam navigantes, Agamemnon Dianæ cervam occidit ignarus. unde irata dea, flatus ventorum removit, ita ut navigare non poſſent, & peſtilentia laborarent. Quare conſulta oracula dixerunt, Dianam Agamemnonio ſanguine placandam eſſe. *Retinente.*] Quia ventus contrarius. *Hubertus. Aulide.*] Lucan. 5.
——*iniquam claſſibus Aulin.*
Propert. lib. 3. Eleg. 6.
Sunt Agamemnonias teſtantia littora curas:
Pro qua mactata eſt Iphigenia mora.
Æſchil. Agamemn. v. 177.
Χαλκίδος πέραν ἔχων παλιρρόθοις
ἐν Αὐλίδος τόποις
Senec. Agamemn. a. 3. v. 567.
——*hinc & Chalcida,*
Tardamque ratibus Aulida.
Vento retinente.] Ovid. Metam. XII. v. 8.
Nec dilata foret vindicta, niſi æquora ſævi
Invia feciſſent venti, Bœotaque tellus
Aulide piſcoſa puppes tenuiſſet ituras.
——*contraria claſſi.* ——*Flamina ſunt.*
Met. 13. v. 183.
4. *Cum fugeres.*] Ex deſiderio hoc dictum eſt. nam Proteſilaus non fugit. *Ant.*

6. *Sævis.*] Turbatis. *Utile.*] Aptum, & commodum.
8. *Dicere multa tibi.*] *Plura* magna librorum pars. quod arridet, ut ſuperiorum ſit repetitio. *Heinſius.*
9. *Raptus es.*] Ablatus, *Præceps.*] Feſtinus.
11. *Ventus aptus.*]
Ἴκμενον οὖρον ἵει πλησίστιον, ἐσθλὸν
ἑταῖρον.
Odyſſ. μ. v. 149.
——ἔπειγε γὰρ οὖρος ἀπήμων. ibid. vers. 167. Et Odyſſ. λ. vers. 657.
——κάλλιμος οὖρος,
--- εὐθὺ -- πνοαὶ Ζεφύροιο πομπαί.
Pindar. Nem. 7.
——*Utilibus ventis, æſtuque ſecundo.*
Met. 13. v. 631. Sic & Græci.
——ἐπαυρέσθαι ἀνέμοιο. Argon. 1.
12. *Solvor.*] Separor, disjungor.
13. *Linguaque mandatis verba imperfecta reliquit.*] *Mandantis* & *relinquit* multi ex ſcriptis. Sed caſtigatiores *mandatis.* Quare *mandatrix* eſt ut cenſeam eſſe reſcribendum. Sequenti verſu *valui* pro *potui* Gronovianus. *Heinſ. Imperfecta.*] Non potui finire, quæ tibi dicere volebam.
15. *Incubuit.*] Totis viribus. *Tetendit.*] Flatu ſuo implevit. *Arreptaque*
vela

Jamque meus longe Proteſilaus erat.
um potui ſpectare virum, ſpectare juvabat:
Sumque tuos oculos uſque ſecuta meis.
t te non poteram, poteram tua vela videre:
Vela diu vultus detinuere meos.
poſtquam nec te, nec vela fugacia vidi;
Et quod ſpectarem, nil, niſi pontus, erat;
ıx quoque tecum abiit; tenebris exanguis obortis
Succiduo dicor procubuiſſe genu.
ix ſocer Iphiclus, vix me grandævus Acaſtus,
Vix mater gelida mœſta refecit aqua.
fficium fecere pium, ſed inutile nobis.
Indignor miſeræ non licuiſſe mori.
t rediit animus, pariter rediere dolores;
Pectora legitimus caſta momordit amor.
ec mihi pectendos cura eſt præbere capillos:
Nec libet aurata corpora veſte tegi.
t quas pampinea tetigiſſe Bicorniger haſta

Cre-

s tetendit.] *Abreptaque* Puteaneus & præſtantiores. *Heinſius.*
18. *Sumque tuos oculos.*] Id eſt, Cum oculos ad me converteres, ego aſſide ad te reſpiciebam.
21. *Fugacia.*] Id eſt, Celeriter euntes & quæ videbantur fugere.
23. *Lux abiit.*] Scil. ex oculis meis. *ortis tenebris.*] Id eſt, inducta caligine e oculos. *Hub.* *Tenebriſque exſanguis rtis.*] *Tenebris* lege cum quibuſdam ptis. Cornelius Nepos Vita Eume, *Antigonus tenebris obortis ignes conatur.* Heinſius.
24. *Succiduo.*] Debili, præ dolore. *cor.*] Alii narrant, ego præ dolore can non ſenſi. *Ant.*
25. *Iphiclus.*] Pater tuus, ſocer meus. *aſtus.*] Pater meus.
26. *Refecit.*] Inſtauravit. *Aqua geli-*] Aſperſione aquæ frigidæ in faciem. *ib. Mater.*] Laodotheam ſignificat, odamiæ matrem. *Ant.*
27. *Sed inutile nobis.*] Quia utilius fuiſſet mihi tunc mori, quam nunc vivere in tantis curis.
29. *Utque animus rediit.*] Alii aliter. ſed veram eſſe lectionem quam Puteaneus præfert cum ſeptem aliis, *Ut rediit animus*, dictum Ep. VI. v. 31. *Animus rediit.*] Id eſt. Poſtquam reſpiravi.
30. *Momordit.*] Pupugit, tetigit.
31. *Nec mihi.*] Dicit ſe ob abſentiam mariti ita eſſe anxiam, ut nec ornatu corporis delectetur, nec poſſit quieſcere. *Pectendos.*] Pectine componendos, & ornandos. *Præbere.*] Scilicet ancillis meis.
33. *Ut bicorniger.*] Id eſt, Bacchus. Dicit ſe furore ita agi, ſicut aguntur bacchantes. *Haſta pampinea.*] Id eſt, Thyrſo. Eſt autem thyrſus, haſta pampinis involuta, quam bacchantes ferre ſolent. *Pampinea haſta.*] Quod ex Virgil. 7. Æneid. Senec. Hippol. v. 755. *Pampinea cuſpide.* Et Eurip. Bacch. v. 145.

Ὁ βακχεὺς δ' ἔχων
Πυρσώδη φλόγα πεύκας,

Creditur; huc illuc, quo furor egit, eo.
Conveniunt matres Phylleides, & mihi clamant,
Indue regales, Laodamia, sinus.
Scilicet ipsa geram saturatas murice vestes:

Bel-

Ἐκ νάρθηκος ἀΐσσει,
Δρόμῳ καὶ χόροις ἐρεθίζων πλανά-
τας.

Et alibi. Τὸ κισσινὸν βέλος.

Pampineas ferulas. —— θείων βακ-
τρείων κλάδον Eurip. ibid.

Tetigisse.] Stimulasse, concitasse in furorem. Bacchus autem dicitur habere cornua, propter superbiam & elationem, quam fervor vini inducit, *Bicorniger.*] Ταυρόκερως. Eur. Quamobrem autem cornutus fingatur, docent Mythologi.

34. *Qua furor egit eo.*] *Quo furor egit* priscæ editiones & multi ex scriptis codices. sic Ep. IX.

—— *quo me furor egit amantem?*

Heinsius.

35. *Matres Phylaceides.*] *Phyleides* Puteaneus. Lege *Phylleïdes.* Phyllus enim Thessaliæ urbs non minus quam Phylace. Stephanus Byzantius: Φύλλος πόλις ἐν Θεσσαλίᾳ. Στράβων ἐννάτῃ, Ῥιανὸς δὲ φύλλον θηλυκῶς λέγει ἐν ἐννάτῳ Θεσσαλικῶν,

Οἱ δ' ἄφαρ ὁπλισθέντες, ἴσαν κραναὴν
περὶ φύλλον. οἰκοῦντες, φυλλεῖς.

noster libro III. Art. Am.

Nec tibi turpe puta crinem, ut Phylleïa
mater,
Solvere.

ubi perperam Bersmannus *Thylaceia* contra veteres libros reponit. Nostri, certe omnes *Phylleia* præter unum Ambrosianum, nec vetustum illum, in quo *Phylaceia.* Laodamiam autem illic intelligi non est dubium, quæ comis præcipue conspecta habebatur. noster alibi.

Sic erat ornatis Laodamia comis.

pecorosaque Phyllos Statio dicta Theb. IV.

Aptior armentis Midea, pecorosaque
Phyllos.

hinc *Phylleius juvenis* nostro Met. XII.

Nudaque Phyllei juvenis ferit ossa sarissa.

Cœneus enim Thessalus. Videtur & mons ejus nominis fuisse. Apollonius lib. I.

Πειρεσίας ὄρεός τε Φυλλήϊον ἀγχόθι ναίων.

ubi Scholiastes: τὸ δὲ φυλλήϊον ὄρος Μακεδονίας. *Phyllei* in Thessaliâ montis etiam Hyginus meminit fab. XIV. at codex Leidensis *matres Phylotides.* ut *Phthiotides.* sed id posse dici vix opinor. cur *Phylaceïdes* hîc minus admitti debere censeam, facit quod primam in *Phylacides* Ovidius alibi plerumque producat, geminato *l.* à φυλάκη, φυλακίδης. ut à φιλύρη, φιλλυρείδης. Phylacides Protesilaus dictus à Phylaco avo Iphicli patre potius, quam oppido Phylaceo, in quo avus regnarat. Hic locus commodum me admonet alterius apud Statium insigniter mendosi, nunc simili opera corrigendi, qui Domitium & Domitio viros longe doctiores valde exercuit. Is est Sylvarum quinto, Epicedio in Patrem.

Si chelyn Odrysiam pigro transmisit A-
verno
Causa minor: si Thessalicis Admetus in
oris,
Silva una retro Phylaceida rettulit um-
bram.

sic priscæ editiones. Si una mutata litera pro *Silva* reponas *Si lux* habebis veram lectionem. Unus enim dies Protesilao impetratus est, quo ad superos rediret. Rem narrat in Dialogis mortuorum Lucianus. Huc & allusisse videtur Propertius lib. IV. El. VII.

At mihi non oculos quisquam inclinavit
euntes,
Unum impetrassem te revocante diem.

Sed jam plus satis super hoc loco. *Heins.*

Matres.] Matronæ, mulieres.

37. *Saturatas.*] Bene tinctas. unde *dibaphæ vestes* dicebantur, quæ bis erant tin-

Bella sub Iliacis mœnibus ille gerat?
…sa comas pectar: galea caput ille prematur? *Misc. obs. VII. T. 2. p. 287.*
Ipsa novas vestes: dura vir arma ferat?
…ua possum, squalore tuos imitata labores
Dicar: & hæc belli tempora tristis agam.
…ux Pari Priamide, damno formose tuorum,
Tam sis hostis iners, quam malus hospes eras.
…ut te Tænariæ faciem culpasse maritæ,
Aut illi vellem displicuisse tuam.
…u, qui pro rapta nimium, Menelaë, laboras,
Hei mihi, quam multis flebilis ultor eris!

Dî,

…ctæ. *Murice.*] Purpura. Est enim mu… piscis, cujus sanguine tinguntur lanæ.

39. *Ipsa comas pectam.*] Alter mem…anaceus Moreti codex *pectar.* elegan… Græcismo. superiora confirmant,

Nec mihi pectendos cura est præbere capillos.

…oc enim ancillarum officium, quæ *or…trices* hinc dictæ. sic *pexa comam Ele…a* lib. III. Amor. El. I.

Venit odorato Elegeïa pexa capillos.

…scribo. Nam vulgatum *nexa* ferri non …test, ut illic dicemus. *prematur* & mox …*rat* scripti nonnulli. *Heinsius.*

40. *Dura.*] Aspera, quasi dicat, non …cet, ut ego sim in deliciis, & maritus …eus sit in laboribus.

41. *Quo possum.*] *Qua* Puteaneus, Ar…ntinus, & meus Mentelianus. Ep. Pa…dis,

Qua licet & possum, luctor celare furorem.

…Trist. IV. El. X.

Tristia quo possum carmine fata levo.

…einsius. *Squalore.*] Sorde, neglectu cor…oris.

43. *Dux Pari.*] Neque convenit, ut …ata & turbata ducem appellet Pari…em. Et ex verbis Homeri lib. 3. Iliad. …idetur legendum esse *Dyspari.* Dicit …nim: *δύσπαρι εἶδος ἄριστε*, &c. …lludens igitur Ovid. ad illa verba Ho…eri, facit iratam Laodamiam loqui de Paride contumeliose, sic: *O Dyspari*: id est, ô male & infelix Pari. Verum Egnatius hanc expositionem exsibilat. *Formose damno tuorum.*] Id est, Cujus forma & pulchritudo magno constatura est tuis. *Damno formose tuorum.*] Quem ideo Coluth. Theban. vocat

Τὸν — ἀρχέκακον πολιήτην.
— θεσπεσίῃσιν ἀγαλλόμενον χαρίτεσσιν.

Quale vocatur *ἀτυχὲς κάλλος*.

44. *Tam sis hostis iners.*] Id est, ita negligens & ignavus sis pugnator. *Quam malus hospes.*] Scilicet apud Menelaum. *Malus autem.*] Id est, perfidus.

45. *Aut te.*] Aut Helena displicuisset Paridi, aut Paris Helenæ. *Maritæ Tanariæ.*] Id est. Uxoris Helenæ Lacænæ. Nam Tænarus promontorium est Laconiæ, ex qua Helena orta est.

47. *Tu.*] Scil. ô Menelaë.

48. *Flebilis ultor.*] Homer. Odyss. ξ. vers. 68.

— ὡς ὤφελλ' Ἑλένης ἀπὸ φῦλον ὀλέσθαι
Πρόχνυ, ἐπεὶ πολλῶν ἀνδρῶν ὑπὸ γούνατ' ἔλυσεν.

Eurip. Rhes. — *μυρίανδρας τε πόλεις Ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἐκένωσεν.*

Flebilis ultor.] Quia multa hac tua ultione peribunt.

49. *Dî precor.*] Quia quoties Laodamia recordabatur belli, trepidabat & flebat.

Dî, precor, à nobis omen removete ſiniſtrum:
  Et ſua det reduci vir meus arma Jovi.
Sed timeo: quotieſque ſubit miſerabile bellum,
  More nivis lacrymæ ſole madentis eunt.
Ilion & Tenedos, Simoïſque & Xantus & Ide,
  Nomina ſunt ipſo pæne timenda ſono.
Nec rapere auſurus, niſi ſe defendere poſſet,
  Hoſpes erat: vires noverat ille ſuas.
Venerat (ut fama eſt) multo ſpectabilis auro,
  Quique ſuo Phrygias corpore ferret opes.
Claſſe viriſque potens, per quæ fera bella geruntur:
  Et ſequitur regni pars quotacunque ſui.
His ego te victam, conſors Ledæa gemellis,
  Suſpicor: hæc Danaïs poſſe nocere puto.

He-

flebat. Ideo precatur, ut hoc non ſit ei malo omini, id eſt, augurio. *Siniſtrum.*] Infelix. *Hub. Omen.*] Futuri mali præſagium.

50. *Det.*] De more Jovi conſervatori ſuſpendat arma. *Ant.*

51. *Sed timeo, quotieſque ſubit miſerabile bellum.*] Libri veteres præter unum Vaticanum conſtanter, *Sed timeo quoties ſubiit.* Exiſtimo ſcribendum, *Sed timida quoties ſubiit*, vel *timidam*. Heinſ. *Subiit.*] Venit in mentem.

52. *Madentis.*] Liqueſcentis.

53. *Ilion.*] Quoties audit aliquod nomen regionis Trojanæ, fere ſolo nomine terretur. *Ilion.*] Oppidum ipſum Trojæ. *Tenedos.*] Inſula in conſpectu Trojæ. *Et Xanthus.*] Fluvius juxta Trojam. *Ide.*] Mons Phrygiæ. *Xanthus & Ida.*] *Ide* ſcripti plerique. *Heinſius.*

55. *Nec rapere.*] Occurrit objectioni: quia poſſet dici, magnas eſſe vires Græcorum. *Niſi ſe defendere poſſet.*] Tolle diſtinctionem. *Heinſius.*

57. *Spectabilis.*] Ornatus.

58. *Suo corpore.*] Quia qui vidiſſet eum ita ornatum, potuiſſet judicare, quam dives eſſet Phrygia.

59. *Per qua fera bella geruntur.*] Malim *per quos*, ut milites intelligantur. *Heinſius.*

60. *Et ſequitur regni pars quota quemque ſui.*] Recte *quotacunque* Puteaneo pro diverſa lectione. Sarravianus *quotaquaque*, vel *quotaquamque. quotaquaque* etiam multi alii ex ſcripis. l. III. Art.

Forma Dei munus. formâ quotaquaque ſuperbit.

at Tibullus.

Moverit è votis pars quotacunque deos.

Medicamine Faciei,

Eſt etiam placuiſſe ſibi quotacunque voluptas.

ſic ibi ſcribendum. *Heinſius. Quota.*] Id eſt. Minima.

61. *Conſors Ledæa gemellis.*] *Ledæi* cenſeo caſtigandum. ut & initio Epiſtolæ Paridis. Græcis enim patronymicis impenſe delectatur noſter. Sic l. I. Met.

Nympha precor Penei mane.

pro quo *Penea* in vulgatis libris legebatur. & ſimilia paſſim *Heinſius. Ledæa.*] Helena filia Ledæ. *Conſors.*] Id eſt, Soror, & ſanguine conjuncta. *Gemellis.*] Id eſt, Caſtori & Polluci, qui gemini fuerunt, eodem nati ovo.

62. *Hac.*]

Hectora nescio quem timeo. Paris Hectora dixit
 Ferrea sanguineâ bella movere manu.
Hectora, quisquis is est, si sum tibi cara, caveto.
 Signatum memori pectore nomen habe.
Hunc ubi vitaris, alios vitare memento:
 Et multos illic Hectoras esse puta.
Et facito dicas, quoties pugnare parabis,
 Parcere me jussit Laodamia sibi. mihi Misc. observ. VII. T. 2. p. 287.
Si cadere Argolico fas est sub milite Trojam;
 Te quoque non ullum vulnus habente cadat.
Pugnet, & adversos tendat Menelaus in hostes:
 Ut rapiat Paridi, quam Paris ante sibi.
Irruat; & causa quem vincit, vincat & armis. Misc. observ. VII. T. 2. p. 287.
 Hostibus è mediis nupta petenda viro est.
Causa tua est dispar. tu tantum vivere pugna,
 Inque pios dominæ posse redire sinus.
Parcite, Dardanidæ, de tot (precor) hostibus uni:
 Ne meus ex illo corpore sanguis eat.
Non est, quem deceat nudo concurrere ferro,
 Sævaque in oppositos pectora ferre viros.
Fortius ille potest, multo quum pugnat amore. quam pugnat, avare Misc. observ. vol. II. T. I. p. 23
 Bella

52. *Hæc.*] Scil. divitias & potentiam Trojanorum. *Danais.*] Græcis.

63. *Nescio quem.*] Quasi dicat, inter Trojanos fortissimum.

64. *Ferrea bella.*] Aut aspera, aut quæ ferro geruntur. *Hectora.*] Adjurat Protesilaum per amorem suum, ut caveat hunc Hectora. *Si sum chara tibi.*] Si me amas.

66. *Signatum.*] Intimum, & quasi signo quodam notatum. *Nomen.*] Scilicet Hectoris.

68. *Multos Hectoras.*] Id est. Multos fortes, qualis est Hector.

69. *Pugnare parabis.*] *Bellare* Scriverianus. ut Epistola Briseïdis,

Partaque bellando gloria dulcis erat.

Gronovianus *facito dicas* pro *facito ut dicas.* venuste. *Heinsius.*

70. *Me parcere sibi.*] Ut me ci servem.

71. *Si fas est.*] Id est, Si licet, & fata permittunt.

74. *Ut rapiat.*] Hic versus cum sequenti absunt à Puteaneo & Lovaniensi. *Heinsius.*

77. *Causa tua est dispar.*] Scripserat puto Ovidius, *Causa tua dispar.* nam τὸ *est* abest à duobus scriptis. Epistola Acontii,

Non erit idcirco par tua causa meæ.

Heins. *Vivere pugna.*] Sicut Menelaus, ut Helenam habeat, pugnet: ita, ut me habeas, tu vivere pugnes. *Hub. Est dispar.*] Non convenit cum Menelao: nam tibi uxor domi est.

80. *Meus sanguis.*] Nam salus mea à Protesilao pendet, cujus vulnera mea sunt. *Ant.*

83. *Fortius ille potest, multo qui pugnat amore.*] *Cui pugnat* unus Vaticanus. *quam pugnat*

Bella gerant alii; Protesilaus amet.
Nunc fateor; volui revocare; animusque ferebat.
Substitit auspicii lingua timore mali.
Cum foribus velles ad Trojam exire paternis,
Pes tuus offenso limine signa dedit.
Ut vidi, ingemui; tacitoque in pectore dixi:
Signa reversuri sint precor ista viri.
Hæc tibi nunc refero, ne sis animosus in armis:
Fac meus in ventos hic timor omnis eat.
Sors quoque nescio quem fato designat iniquo,
Qui primus Danaûm Troada tangat humum.
Infelix, quæ prima virum lugebit ademtum!
Dî faciant, ne tu strenuus esse velis!
Inter mille rates tua sit millesima puppis,
Jamque fatigatas ultima verset aquas.
Hoc quoque præmoneo: de nave novissimus exi.

Non

pugnat amare Puteaneus. Scribe, *quum pugnat amore*. Pergit de Protesilao loqui. Sequenti versu *Protesilaos* Puteaneus. *Heinsius*.

85. *Hunc fateor volui.*] *Nunc* scripti omnes. Met. XIII.

Nunc equidem fateor (fassoque ignoscat Atrides)
Difficilem tenui sub iniquo judice causam. Idem.

Nunc fateor.] Antea dicere non sum ausa. *Revocare.*] Ne ires ad bellum Trojanum. *Ferebat.*] Id est. Cupiebat.

86. *Substitit auspicii lingua timore mali.*] *Sed stetit* quinque libri. Puto *Destitit*, ut dictum Epist. IV. initio. vers. 8. *Heinsius*. *Substitit.*] Id est, hæsit, cessavit timore mali auspicii: id est metu, ne darem tibi malum auspicium, & augurium revocando. *Hub*. *Auspicii mali.*]

——μηδέ μοι αὐτὴ
Ὄρνις ἐνὶ μεγάροισι κακὸς πέλευ, οὐδέ με πείσεις.

Hom. Iliad. ω. v. 218.

Ominibus parce, & lacrymis. Sil. l. 3.

88. *Pes tuus offensus limine.*] Pedum offensiones in auguriis mala ferre præsagia Tibullus docet.

89. *Ut vidi, ingemui.*] Sex scripti, *Ut vidi gemui*. unus Patavinus. *Et vidi & gemui*. Lege *Ut vidi, ut gemui*. vide Notas Epist. XII. v. 33. *Heinsius*. *Ut vidi.*] Pedis offensionem. *Ant*.

90. *Ista sint signa.*] Id est, Utinam hæc sint signa, maritum meum posse reverti à bello Trojano.

91. *Nunc.*] Quæ ante non ausa sum dicere. *Ne sis animosus.*] Id est, ne sis audax. *Hub*.

92. *Eat in ventos.*] Sit vanus.

93. *Sors quoque nescio quem.*] In fatis est, nomine non exposito, qui primus in littus Trojanum exscenderit periturum. *Sors.*] Id est, Oraculum. *Fato.*] Id est, morti.

94. *Troada tanget humum.*] *Tangat meliores*. *Heinsius*.

95. *Ademptum.*] Sublatum, & ereptum sibi.

96. *Strenuus.*] Audax & animosus: ut velis primus exire in terram.

97. *Millesima.*] Id est, Ultima.

100. *Terra*

Non est,quo properes, terra paterna tibi.
Cum venies, remoque move veloque carinam;
Inque tuo celerem littore siste gradum.
Sive latet Phœbus, seu terris altior extat;
Tu mihi luce dolor, tu mihi nocte, venis.
Nocte tamen,quam luce,magis. nox grata puellis:
Quarum suppositus colla lacertus habet.
Aucupor in lecto mendaces cælibe somnos.
Dum careo veris, gaudia falsa juvant.
Sed tua cur nobis pallens occurrit imago?
Cur venit à verbis multa querela tuis?
Excutior somno; simulacraque noctis adoro.
Nulla caret fumo Thessalis ara meo.
Thura damus, lacrymamque super; qua sparsa relucet,
Ut solet adfuso surgere flamma mero.

Quan-

o. *Terra paterna.*] Ad hostes, ad ex um ruis, non petis Patriam, hostile so m petis.

3. *Sive.*] Dicit,se interdiu noctu assiduis curis angi propter absen mariti,& ejus pericula: sed magis tamen nocte. *Latet.*] Nocte.

7. *Aucupor.*] Dicit se multa so nare de marito: quæ licet sint fal tamen afferant voluptatem. *Cælibe*] Id est, Sine marito.

9. *Sed tua.*] Dicit sibi aparere tri omnia,scilicet imaginem ipsius Pro ii mortui. *Occurrit.*] Apparet. *Hub.*

o. *Multa querela.*] Protesilai um cum Laodamia queri videbatur.

1. *Adoro.*] Supplicationibus pla nitor, ne me terreant. *Ant. Excu*] Violenter excitor.

2. *Meo fumo.*] Id est, Meo sacrifi quia ubique sacrifico. *Hub. Thessalis*] Sacrifico in omnibus templis ejus ssaliæ regionis, quam tenemus.

3. *Thura damus lacrymasque super, sparsa relucent.*] *Lacrymamque* iidem. δάκρυ pro δάκρυα sæpe apud poë Græcos. Deinde *quæ sparsa relucet* res omnes præter Puteaneum, in quo *quæ sa relucet*, & emendatum *quis ara*. Lego *qua sparsa relucet*, flamma nimirum, quod sequitur *qua* subintellige lacryma. Propert. lib. IV. El. III.

—— Lacrymis spargitur ara meis.

Epistola Helenæ,

Flamma recens parva sparsa resedit aqua.

Fast. I.

——— noxæ tibi deditus hostis
Spargitur affuso tempora, Bacche, mero.

Art. Am. I.

Vinaque cum bibulas sparsere Cupidinis alas.

mox.

Sed tamen & spargi pectus amore nocet.

Heinsius.

114. *Affuso mero.*] Vinum in sacris adhibebatur cum lacte, si manes, & nocturnas umbras essent placaturi. *Ant.* Etiam sanguis, sic Virgil. 3. Æneid. 1. ubi vide Servium.

Sanguinis & sacri pateras. ——

Quod ex Homer. Odyss. λ. Et Enn. in Hecub.

Unde animæ excitantur. obscuræ umbræ, aperto ostio
Alti Acheruntis, salso sanguine, imagines mortuorum.

Et

Quando ego, te reducem cupidis amplexa lacertis,
Languida lætitia ſolvar ab ipſa mea?
Quando erit, ut lecto mecum bene junctus in uno
Militiæ referas ſplendida facta tuæ?
Quæ mihi dum referes; quamvis audire juvabit;
Multa tamen capies oſcula, multa dabis.
Semper in his apte narrantia verba reſiſtunt.
Promtior eſt dulci lingua referre mora. Misc. obs. VII. 7. 2. p. 288.
Sed cum Troja ſubit, ſubeunt ventique fretumque;
Spes bona ſollicito victa timore cadit.
Hoc quoque, quod venti prohibent exire carinas,
Me movet: invitis ire paratis aquis.
Quis velit in patriam vento prohibente reverti?
A patria pelago vela vetante datis.
Ipſe ſuam non præbet iter Neptunus ad urbem.

Quo

Et Statius,

Spumanteſque mero pateræ verguntur, & atro
Sanguine. ———

116. *Languida lætitia ſolvar ab ipſa mea.*] Male *triſtitia* quidam. ſic *mero ſolvi* & *ſolvi gaudio*. contra *adſtricta dolore pectora* apud noſtrum Artis Amatoriæ lib. 1. Petronius, *Aniculæ quamvis ſolutæ mero eſſent ac libidine, eandem viam tentant*. Heinſius.

117. *Lecto.*] Sic Ulyſſes Penelopæ omnes ſuos labores exantlatos ſuaviter enarrat. Odyſſ. ψ. à. v. 306.

119. *Audire juvabit.*]

— ἡ δ' ἄρ' ἐτέρπετ' ἀκούουσ', οὐδέ οἱ ὕπνος
Πίπτεν ἐπὶ βλεφάροισι πάρος καταλέξαι ἅπαντα.

120. *Multa tamen rapies oſcula, multa dabis.*] Libri ſeptem veteres, *capies*. optime, hoc eſt, accipies, quod reſpondet τῷ *dabis*. Epiſtola Sapphus,

Oſcula cognoſco, quæ tu committere linguæ,
Aptaque conſueras accipere, apta dare.

Oſcula non rapiuntur, niſi ab invitis. Art. Am.

Tantum ne noceant teneris male rapta labellis,
Neve queri poſſit dura fuiſſe cave.

Heinſius.

121. *Narrantis verba reſiſtunt.*] *Narrantia* ſcripti potiores & priſcæ editiones. recte. *narranti* Moreti liber. *Idem.* *Reſiſtunt.*] Interrumpuntur.

122. *Mora.*] Quia recreata aliquantulum, promptior poſtea efficitur ad narrandum.

123. *Sed cum Troja.*] Oſtendit ſuperius, ſe delectari falſis ſomniis de marito ſuo. Nunc dicit, quando recordatur belli Trojani, & navigationis ejus, decollare omnem ſpem.

125. *Hoc quoque.*] Quia ſupra dixit ſe audiſſe, eos retineri in Aulide: dicit nunc, ſe vereri, ne illud ſit malum omen. *Exire.*] Diſcedere ex Aulide. *Movet.*] Terret, & turbat me.

127. *Quis velit.*] Si enim nemo contrariis ventis vellet redire in patriam ſuam, cujus quiſque cupidiſſimus eſt: quanto minus deberet ventis contrariis, à patria ſua diſcedere?

130. Qui

Quo ruitis? vestras quisque redite domos.
Q ruitis, Danaï? ventos audite vetantes.
Non subiti casus, numinis ista mora est.
Qid petitur tanto, nisi turpis adultera, bello?
Dum licet, Inachiæ vertite vela rates.
Se quid ego revoco hæc? omen revocantis abesto,
Blandaque compositas aura secundet aquas.
Troäsin invideo. quæ si lacrymosa suorum

Fu-

o. *Quo ruitis?*] Ita præcipites & inconsiderati?

1. *Audite.*] Sentite, & eis ne resi-

fti

2. *Ista mora.*] Quæ vobis à superis ob itur, quo minus navigetis. Aulide, cu non potestis inde discedere.

3. *Tanto bello.*] Ideoque Eurip. Cycl s illud vocat,

ἰχρὸν στράτευμα. --- v. 282.

erſ. 279.

τ' κακίστης οἱ μετήλθεθ' ἁρπαγὰς λένης. ———

4. *Rates Inachiæ.*] Id est, Græcæ, Argolicæ. *Vertite vela.*] Id est, Reimini in patriam.

35. *Sed quid ego revoco hæc? omen recantis abesto.*] In alia omnia discet veteres libri, quorum nonnulli,

ed quid ego revoco? lævum procul omen abesto.

revoco hæc & *sævum omen*, vel *hæc re*-.alii,

ed quid ago revocans? revocantis nomen abesto.

, *omen*. vel, *omen revocantis*. alii ali- Puto scribendum,

ed quid ego hos revoco? revocaminis omen abesto.

, *revocatibus*. nam unus Medicêus, *ocantibus omen abestò*. alterum tamen fero. lib. 1. Fast.

Accipio revocamen ait.

t. II.

—— *tibi, ait, revocamina, corvus,*
Sint precor ista malo.

ro Met. III.

—— *irritaturque retenta*
Et crescit rabies, revocaminaque ipsa nocebant.

ita vetustus liber. multus est in his vocibus noster, si attendas. hinc *renovamen*, *remoramen*, *moderamen*, *solamen*, *oblectamen*, *irritamen*, *piamen*, *levamen*, *juvamen*, & infinita hujus generis. qualia & apud Lucretium passim occurrunt, ut *lateramen*, *duramen*, *clinamen*, *glomeramen*, aliaque l. IV. *frustramen*, quomodo ex optimo codice Vossiano scribendum,

Ac nos in fraudem induimus frustraminis ipsi.

In Puteaneo codice erasa erat vetus lectio, pro quâ repositum.

Sed quid ego revoco revocantis & omen abesto.

Jureti,

Sed quid ago revocans. omen revocantis abesto.

Posset & legi,

Sed quid ego hæc? (vel hos?) lævum revocaminis omen abesto.

ut abrupta sit oratio; qualis & alibi occurrit. ut Epistola Medeæ,

Quos quidem ego actutum.

Adi Notas Epist. XV. v. 267. & l. IV. Fast. v. 83. Viderint acutiores, si se felicius ex hoc loco expediant. *Heins. Compositas.*] Quietas. *Blandaque.*] Mitis, suavis.

137. *Troadas invideo.*] *Troas invideo* Puteaneus. Unde Salmasius, τῷ *in* geminato, feliciter, teste Gronovio in Observationibus, reponebat, *Troasin invideo.* tertio casu Græco plurali. sic & in Tristibus idem lib. V. El. V.

Edidit hæc mores illis heroïsin æquos,

emendabat etiam verè. nam perperam

 vulgo

Funera conſpicient, nec procul hoſtis erit;
Ipſa ſuis manibus forti nova nupta marito
Imponet galeam, barbaraque arma dabit
Arma dabit: dumque arma dabit, ſimul oſcula ſumet.
Hoc genus officii dulce duobus erit.
Producetque virum; dabit & mandata reverti:
Et dicet, Referas iſta face arma Jovi.
Ille, ferens dominæ mandata recentia ſecum,
Pugnabit caute, reſpicietque domum.
Exuet hæc reduci clypeum, galeamque reſolvet,
Excipietque ſuo pectora laſſa ſinu.
Nos ſumus incertæ: nos anxius omnia cogit,
Quæ poſſunt fieri, facta putare timor.
Dum tamen arma geres diverſo miles in orbe,
Quæ referat vultus eſt mihi cera tuos.
Illi blanditias, illi tibi debita verba
Dicimus: amplexus accipit illa meos.
Crede mihi; plus eſt, quam quod videatur imago.
Adde ſonum ceræ; Proteſilaus erit.
Hanc ſpecto, teneoque ſinu pro conjuge vero:
Et tanquam poſſit verba referre, queror.

Per

vulgo *heroibus* legitur. Art. Amand. III.
Lemniaſin gladios in mea fata dabo.
ſic corrigo ex veſtigiis veterum libro-
rum. Apud Propertium habes *Dryaſin*
& *Hamadryſin* & ſimilia. *quæ ſi lacrymo-*
ſa ſuorum præterea legendum cum Pu-
teaneo. Vulgati *ſic* Heinſ.

138. *Funera.*] Cædes.

143. *Producet.*] Longa mora detine-
bit. *Reverti.*] Hoc mandabit, ut confe-
ſtim redeat. *Ant.*

144. *Referas.*] Reportes.

147. *Exuet & reduci.*] *Hac reduci* Puteaneus: mox *pectora laſſa*, non *corpora*, quatuor ſcripti. *Heinſius.*

150. *Putare facta.*] Id eſt, Putare eveniſſe tibi.

151. *Dum tamen arma geris.*] *Geres* Puteaneus & ſeptem alii. quidam *geras*. Heinſius.

152. *Cera.*] Imago cerea. *Referat.*] Repræſentet.

153. *Verba debita tibi.*] Id eſt, Quæ tibi deberem dicere, ſi adeſſes.

155. *Plus eſt, quam quod videatur imago.*] Puto, *quam quo videatur.* *quo* pro *ut.* *Heinſ.* *Imago.*] Illa cerea. *Eſt plus.*] Plus voluptatis mihi affert. *Quam videatur.*] Scilicet eſſe imago.

156. *Adde ſonum ceræ.*] Id eſt, Si habeat vocem. *Erit Proteſilaus.*] Id eſt, Videberis ipſe eſſe.

157. *Specto.*] Cum delectatione intueor.

158. *Et tanquam poſſit.*] Malo reſcribi,
Huic, tanquam poſſit verba referre,
queror. Heinſius.

Et queror.] Apud eam. *Tanquam poſſit referre.*] Id eſt, Tanquam ſit viva, ut poſſit mihi reſpondere.

159. Per

Per reditus, corpusque tuum mea numina juro; *Misc. obs. vol. 7. 2. p. 268.*
Perque pares animi conjugiique faces.
Perque, quod ut videam canis albere capillis,
Quod tecum possis ipse referre caput; *v. withof. Specimen Gurk. p. 59.*
Me tibi venturam comitem, quocumque vocaris:
Sive, (quod heu timeo!) sive superstes eris.
Ultima mandato claudetur epistola parvo.
Sit tibi cura mei, sit tibi cura tui.

159. *Per reditus.*] Jurat nunc, se secuturam Protesilaum, sive vivum, sive mortuum, hoc est, si vixerit, se victuram cum eo: si vero mortuus fuerit, se commorituram. *Mea numina.*] Quod ego colo tanquam numen.

160. *Pares faces animi.*] Id est, Per parem amorem.

161. *Albere canis capillis.*] Id est, Quod utinam videam senescere.

162. *Quod tecum possis.*] Lego *O tecum possis*, vel, *Huc*. Nam Vossianus *Ut tecum*. dixi Epist. I. v. 101. *Heinsius*.

163. *Quocunque.*] Ad quamcunque conditionem me vocaris.

164. *Quod.*] Scil. ne moriaris. *Hub. Sive quod heu timeo.*] Tacuit, quod dictura erat (necaberis) ut interpellata locutione omen averteret. *Ant.*

165. *Ultima epistola.*] Id est, Ultima pars epistolæ.

166. *Sit tibi cura mei, sit tibi cura tui.*] *Si* utroque loco pro *sit* Puteaneus. scribe.

Si tibi cura mei, sit tibi cura tui.

atque ita Regius unus cum uno Mediceo. *Heins. Sic tibi.*] Ecce mandatum, ut servet se, & propter seipsum, & propter uxorem. *Hub.*

EPISTOLA XIV.

ARGUMENTUM.

Danaus, Beli prisci filius, ex pluribus conjugibus quinquaginta filias suscepit: quas, cum Ægyptus ejus frater, cui totidem erant filii, rogasset sibi nurus, Danaus oraculi responso comperto, se manibus generi moriturum, volens periculum vitare, conscensis navibus Argos venit. Indignatur Ægyptus, quod spretus esset, filiosque cum exercitu ad illum oppugnandum mittit, hac lege, ut non nisi interempto Danao ad se redirent, aut filiarum connubia inissent. Ille autem obsidione coactus, filias se daturum spopondit. Sed puellæ, accepto à patre gladio, ut jussum erat, prima nocte, cum vino lætitiaque calentes juvenes arctissimo somno essent sopiti, unaquæque suum jugulavit: Hypermnestra excepta, quæ Lino, quem Eusebius, Lynceum appellat, marito suo pepercit, suasitque, ut ad patrem Ægyptum, detecto facinore, quam primum fugeret. Sed cum pater Danaus ab omnibus perfectum facinus intellexisset, præterquam ab Hypermnestra, eam crudelissime vinctam in carcerem compegit. Quare maritum hac epistola rogat, ut vel opem ferat, vel, si mori contingat, sepulturæ honore non careat. Sed à Lino tandem, Danao trucidato, fuit liberata,

HYPERMNESTRA LYNCEO.

Mittit Hypermnestra de tot modo fratribus uni:
  Cætera nuptarum crimine turba jacet.
Clausa domo teneor, gravibusque coërcita vinclis.
  Est mihi supplicii causa, fuisse piam.
Quod manus extimuit jugulo dimittere ferrum,
  Sum rea. laudarer, si scelus ausa forem.
Esse ream præstat, quam sic placuisse parenti.
  Non piget immunes cædis habere manus.
Me pater igne licet, quem non violavimus, urat;
  Quæque aderant sacris, tendat in ora faces;
Aut illo jugulet, quem non bene tradidit, ense;
  Ut qua non cecidit vir nece, nupta cadam:
Non tamen, ut dicant morientia, Pœnitet, ora,
  Efficiet. non es, quam piget esse piam.

Pœni-

1. *Mittit.*] Epistolam. *Ant. De tot.*] De quinquaginta. *Uni.*] Soli. *Cætera turba.*] Fratrum tuorum. *Iacet.*] Periit.

2. *Nuptarum crimine.*] Quas ideo Horat. impias vocat. lib. 3. Od. XI.

Impiæ sponsos potuere duro
Perdere ferro.

Ubi vide plura, quæ huc faciunt.

3. *Clausa domo teneor.*] *Domi* meus chartaceus. *Heinsius.*

4. *Est mihi supplicii causa fuisse piam.*] Si elegantias capio Nasonianas, scripserat ille, *fuisse pia.* sic alibi,

—— Vobis immunibus hujus
Esse mali dabitur.

& similia. de quibus paulo post plura dicentur. *Id. Causa supplicii.*] Causa pœnæ. *Est fuisse piam.*] Est perpecisse tibi.

5. *Quod manus.*] Ecce pietas. *Demittere ferrum jugulo.*] Id est, Te jugulare. *Iugulo demittere ferrum.*] Scripti *dimittere.* Heinsius.

6. *Laudarer.*] A patre meo. *Scelus.*] Te interficiendi.

8. *Non piget.*] Quia fuit voluntarium factum. *Immunes.*] Vacuas.

10. *Tendat*] Id est, Immittat. *In ora.*] In faciem meam. *Faces quæ aderant.*] Quæ erant incensæ. *Sacris.*] Nuptialibus.

11. *Non bene tradidit.*] Non juste, neque honeste mihi tradidit ad interficiendum maritum meum. *Non bene tradidit.*] Stat. 5. Thebaid.

—— potuitne ultricia Grajis
Virginibus dare tela pater, lætusque dolorum,
Sanguine securos juvenum perfundere somnos?

12. *Nece, quâ vir non cecidit.*] Id est Licet moriar ea nece, quam maritus meus evasit, non tamen efficiet. *Nupta cadat.*] *Cadam* meliores. *Heinsius.*

13. *Ora morientia.*] Id est, Ora me morientis.

14. *Non est quam piget esse piam.*] Scripti sex, *non sum.* Lego *non es.* vide nota ad Epist. x. ℣. 75. *Heins. Quam piget esse piam.*] Horat. 3. Od. XI.

Una de multis face nuptiali
Digna, perjurum fuit in parentem
Splendidè mendax, & in omne virgo
Nobilis ævum.

15. Pœn.

Pœniteat sceleris Danaum sævasque sorores.
Hic solet eventus facta nefanda sequi.
Cor pavet admonitu temeratæ sanguine noctis;
Et subitus dextræ præpedit ossa tremor. orsa Burm. & J. J. v. i. Misc. Obs. VII. T. 2. p. 266.
Quam tu cæde putes fungi potuisse maritâ,
Scribere de facta non sibi cæde timet.
Sed tamen experiar. Modo facta crepuscula terris;
Ultima pars noctis, primaque lucis erat:
Ducimur Inachides magni sub tecta Pelasgi;

Et

15. *Pœniteat.*] Scil. facti. *Danaum.*] Patrem meum. *Sceleris.*] Crudelitatis, quam mandavit. *Sorores.*] Quæ perfecerunt crudelia mandata patris.

16. *Hic eventus.*] Scil. pœnitendi. *Facta nefanda.*] Id est, Crudelia. *Facta nefanda.*] Virgil. XI.

Impressumque nefas. una sub nocte jugali
Cæsa manus juvenum fœdè, thalamique cruenti.

Quod Stat. imitatur 4. Thebaid.

——— *Perfectaque vivit in auro*
Nox Danai.

Vide & Æschil. Prometh. ℣. 827. & seq.

Τοιάδ' ἐπ' ἐχθροὺς τοὺς ἐμοὺς ἔλθοι Κύπρις.

17. *Admonitu.*] Id est, Recordatione. *Temeratæ.*] Pollutæ, fœdatæ.

18. *Præpedit ossa tremor.*] Sic nostri constanter. Naugerius *orsa* malit ex suis perperam. *concutit* quatuor libri. ut Epistola Briseidis,

Hic mihi væ miseræ concutit ossa metus.

Noster alibi,

——— *gelidusque cucurrit,*
Vt mihi narrasti, dura per ossa tremor.

Quæ ex illis Virgilianis est imitatus.

——— *gelidus Teucris per dura cucurrit*
Ossa tremor. Heins.

Ossa dexteræ.] Id est, Digitos, quo fit ut scribere non possim.

19. *Quam tu cæde putes fungi potuisse mariti.*] *Marito* Puteaneus. Lege *cæde maritâ.* sic *thori mariti* pro maritales. Epistola Phyllidis, *faces maritæ* Canaces. Medeæ *sacra marita.* & *Venus marita* Paridis Epistola. Seneca Agamemnone Act. II.

Palam maritam possidens pellex domum.

sic scribe. Vetus codex Mediceus *marita.* vulgo *mariti.* Idem Hercule OEtæo,

——— *quas, mater, in latebras agar,*
Vbique per te nota? sed patriam petam
Laresque miseros: Argos Eurystheus tenet.
Marita Thebæ regna & Ismenon petam?

Ita totus locus optime in eodem Mediceo libro legitur, nisi quod scribendum *Marita Thebas regna*, vel *Theben.* sic & *fœdus maritum* nostro Pont. III. El. I. & *Vota marita* apud Statium Epithalamio Stellæ. & *furta marita* Theb. X. ut utroque loco arbitror reponendum. Plura de hac voce observabamus ad Claudianum Bello Gild. v. 407. *Heinsius.*

Quam tu.] Argumentum est magnum suæ pietatis. *Quam.*] Scil. dextram. *Potuisse fungi cæde.*] Id est, Potuisse interficere maritum.

21. *Modo facta.*] Incipit narrare totius facti processum, sumpto initio unde oportuit.

22. *Vltima pars lucis, primaque noctis erat.*] *Vltima pars noctis, primaque lucis erat* Puteaneus & sex alii. recte. In multam enim noctem protractâ cœnâ sub exortum lucis sponsos cum novis nuptis in thalamum vult ductos. Hæc post cœnam facta hic describuntur. *Heins.*

23. *Inachides.*] Proneptes Inachi. Nam Inachus genuit Io: ex ea & Jove natus

Et socer armatas accipit æde nurus.
Undique collucent præcinctæ lampades auro.
Dantur in invitos impia thura focos.
Vulgus, Hymen, Hymenæe, vocant: fugit ille vocantes.
Ipsa Jovis conjux cessit ab urbe sua.
Ecce mero dubii, comitum clamore frequentes,
Flore novo madidas impediente comas,
In thalamos læti, thalamos sua busta feruntur;
Strataque corporibus funere digna premunt.
Jamque cibo vinoque graves somnoque jacebant;
Securumque quies alta per Argos erat:
Circum me gemitus morientum audire videbar:
Et

natus est Epaphus, ex Epapho Belus Pri-
scus, ex Belo (ut diximus) Ægyptus &
Danaus, cujus hæ sunt filiæ: ergo Ina-
chides. *Pelasgi.*] Is fuit rex, à quo populi quibus imperavit, Pelasgi dicti sunt: qui postea Danai sunt nominati.

24. *Socer.*] Ægyptus. *Armatas.*] Gla-
diis instructas, quos Danaus nobis de-
derat. *Accipit ipse nurus.*] *Illa* complu-
res libri. Unus Ambrosianus *ade.* quo & Jureti excerpta alludunt, in quibus *inde.* Heinsius.

25. *Præcinctæ.*] Auro ornatæ, sicut in regalibus nuptiis mos erat.

26. *In invitos impia thura focos.*] *In antiquos.* Barberinianus. non male. *Heins.* *Invitos.*] Sic. Ter. Adelph.

Tu potius Deos comprecare: nam tibi eos certe scio,
Quo vir melior multo es quam ego sum, obtemperaturos magis.

Et Plaut. Rud. prol. v. 25.

Facilius, si qui pius est, à dis supplicans,
Quàm qui scelestus est, inveniet veniam sibi.

Impia.] Quæ ab impiis offerebantur. *Invitos.*] Non libenter accipientes ipsa thura & sacrificia, quæ ab impiis offerebantur.

27. *Vulgus, Hymen.*] Hæc vox celebrabatur in nuptiis & epithalamiis. *Fugit.*] Quia ad infaustas nuptias non solet venire. Unde supra Hypsipyle: *At mihi nec Iuno, nec Hymen, sed tristis Erinnys Pertulit infaustas sanguinolenta faces.*

28. *Ipsa conjux Iovis.*] Quæ solet adesse conjugiis. *Cessit.*] Discessit. *Ab urbe sua.*] Argis, ubi præcipuè colitur.

29. *Dubii.*] Scil. sponsi nutantes ebrietate. *Mero dubii.*] Mero saucii. Justin. lib. 1. cap. 8. & lib. 24. cap. 8. —— *percussus tempora Baccho.* Tibul. 1. 2. v. 3. οἰνοπλήξ. οἰνοβαρῶ κεφαλὴν. Ὀνομάκριτε, καὶ με βιάζεται οἶνος. Philæm. apud Stobæ. Serm. 44. sic & Latini, *vicit vinum quod bibi.*

30. *Impediente.*] Ligante. *Madidas.*] Unguento delibutas.

32. *Premunt strata.*] Id est, jacent in lectis. *Digna funere.*] Quæ strata magis erant digna funere, quam nuptiis.

33. *Graves.*] Gravati, & oppressi. *Somno.*] Qui maxime ex cibo & vino fit.

34. *Alta quies.*] Id est, Profundus somnus. *Per Argos securum.*] Id est, Ubi nullus erat timor. *Alta quies.*] Quod silentium noctis Virgil. 4. Æneid. egregiè descripsit: idque à Scalig. de Re Poët. pro divino habetur. Et inferius.

—— *media cætera nocte silent.*

36. Et

Et tamen audibam; quodque verebar, erat.
Sanguis abit; mentemque calor corpusque relinquit:
Inque novo jacui frigida facta toro.
Ut leni Zephyro fragiles vibrantur aristæ;
Frigida populeas ut quatit aura comas;
At sic, aut etiam tremui magis. ipse jacebas:
Quæque tibi dederam vina, soporis erant.
Excussere metum violenti jussa parentis.
Erigor; & capio tela tremente manu.
Non ego falsa loquar. ter acutum sustulit ensem,
Ter male sublato recidit ense manus.

[Ad-

6. *Et tamen audieram.*] *Audibam* eaneus. & sequenti versu *relinquit*, omodo & alii nonnulli. lego præter- *quodque vererer erat.* infra, *Quod* *tuas non est.* Heinsius.

9. *Utque levi Zephyro graciles vibran-* *aristæ.*] *Ut leni Zephyro* Puteaneus n septem aliis. quomodo Amor. . El. VII. idem codex, & alii non- lli,

Ut leni Zephyro gracilis vibratur arundo.

Art. Amat. lib. III.

Lenibus impulsæ Zephyris auraque salubri
Tot generum frondes herbaque summa tremit.

omparationem autem mutuatus est Homero Iliad. β.

Ὡς δ᾽ ὅτε κινήσῃ Ζέφυρος βαθυλήϊον ἐλθών,
Λάβρος ἐπαιγίζων, ἐπί τ᾽ ἠμύει ἀσταχύεσσιν.

isi quod λάβρον hic Zephyrum, noster *nem* vocat. Hoc primum. Deinde *fra-* *les aristæ* Junianus & meus Mentelii. uæ lectio etiam arridet, etsi locus Ovi- ii ex amoribus jam adductus alteram ripturam tueri videatur. sed & illic *agilis arundo.* forte rescribendum. Cal- urnius Ecloga VI.

Ungula quæ viridi sic exsultavit in arvo
Tangeret ut fragiles sed non curvaret aristas.

Priscianus de Ponderibus,

Ducitur argento tenuive ex ære chylindrus,
Quantum inter nodos fragilis producit arundo.

Avienus Fab. XVI.

In fragiles calamos grande resedit onus.

Idem *culmos fragiles* dixit Fab. XXI. *gracilem* tamen *arundinem* Seneca Hippolyto. Præterea pro *vibrantur aristæ*, tres scripti *agitantur.* Quomodo Art. Am. l. I.

Horruit, ut steriles, agitat quas ventus, aristæ.

sed cur *steriles aristas* ibi dicat, haud video. quare *teretes* existimo reponendum. *Heinsius.*

40. *Comas.*] Frondes.

41. *Ipse.*] Tu. *Iacebas.*] Dormiebas.

42. *Quæque tibi dederant.*] Non damnarem hanc lectionem, nisi libri meliores magno numero *dederam* agnoscerent. *Heins.* *Erant soporis.*] Id est, Erant vina quæ facerent soporem.

45. *Non ego falsa loquor.*] *Loquar* Puteaneus & Gronovianus. *Heinsius.*

46. *Male sublato.*] Non fortiter elevato. vel *Male*, non juste contra maritum. *Decidit ense manus.*] *Concidit* ex scriptis non pauci. unus Patavinus *cecidit.* Puteaneus mendose *tetendit.* Emenda *recidit.* Est enim ambigua prima syllaba, ut Giphanius in Indice Lucretiano jam monuit. Remed. Am.

[Admovi jugulo; ſine me tibi vera fateri;
Admovi jugulo tela paterna tuo.]
Sed timor & pietas crudelibus obſtitit auſis:
Caſtaque mandatum dextra refugit opus.
Purpureos laniata ſinus, laniata capillos,
Exiguo dixi talia verba ſono:
Sævus, Hypermneſtra, pater eſt tibi. juſſa parentis
Effice. germanis ſit comes iſte ſuis.
Fœmina ſum & virgo, natura mitis & annis.
Non faciunt molles ad fera tela manus.
Quin age, dumque jacet, fortes imitare ſorores.
Credibile eſt cæſos omnibus eſſe viros.
Si manus hæc aliquam poſſet committere cædem,
Mor-

Recidit, ut cupidos inter devenit amantes.

ſic veterrimus codex Regius, niſi quod in illo *Reccidit*, quomodo paſſim vetuſtiores libri conſtanter, ut & in *rettulit.* Metam. lib. VI.

——— voſque eſt poſtponere natis
Auſa ſuis; & me (quod in ipſam recidat) orbam
Dixit.

lib. X. de Orco,

In quem recidimus quicquid mortale creamur.

& mox,

Recidit in ſolidam longo poſt tempore terram
Pondus.

ſic loca illa in præſtantiſſimis codicibus ſcribuntur. quomodo & ille Epiſtola Acontii,

Reciderint humero pallia lapſa meo.

Propert.

Recidit inque ſuos menſa ſupina pedes.

ita libri meliores. Juvenal. Sat. XII.

——tunc adverſis urgentibus illuc
Recidit.

Auſonius Parentalibus,

——regnum cum Victorinus haberet
Victor, & in Tetricos recidit imperium.

Plura ad Claudianum de hoc verbo. *Heinſius.*

47. *At rurſus monitis juſſuque coacta parentis*] Longe aliam lectionem Puteaneus liber cum aliis quibuſdam hic exhibet.

Admovi jugulo (ſine me tibi vera fateri.)

quidam hunc verſum ſubſtituunt,

Tandem victa mei ſævâ formidine patris.

Neuter ſatisfacit. Expungendum totum diſtichon puto, utpote confictum à ſciolo, qui ſuperiora cum ſequentibus arbitrabatur non cohærere. Cohærebunt autem optime, ſi pro *Sed* reponas *Et.*

Et timor & pietas crudelibus obſtitit auſis. Idem.

49. *Timor.*] Quia naturaliter inſitus eſt mulieribus. *Pietas.*] Mea erga te.

51. *Sinus.*] Veſtes.

52. *Exiguo.*] Tenui, demiſſo, ne audirer. *Sono.*] Voce.

53. *Sævus.*] Dicit hæc verba ſecum.

54. *Iſte.*] Lynceus. *Sit comes germanis.*] Interficiatur, ſicut alii fratres ſui.

55. *Fœmina ſum & virgo.*] Quinque codices τὸ & non agnoſcunt. *Heinſ.*

56. *Molles.*] Muliebres. *Hub.*

57. *Iacet.*] Facultatem rei gerendæ monſtrat. Perficiam, inquit, juſſa patris facillime, quoniam hic ſomno oppreſſus jacet. *Ant.*

61. *Quid*

Morte foret dominæ ſanguinolenta ſuæ.
Quo meruere necem patruelia regna tenendo.
Quæ tamen externis danda forent generis?
Finge viros meruiſſe mori: quid fecimus ipſæ?
Quo mihi commiſſo non licet eſſe piæ?

Quid

1. *Quid meruere necem.*] *Quo* Puteaneus. bene. Alii codices *Haud*, *An*, & *Non*. Virgil.

Quo molem hanc immanis equi ſtatuere? idem,

Quo vitam dedit æternam? Heinſius.

Patruelia regna.] Scil. regna patrui. Nam Danaus coactus fuerat, non ſolum dare filias uxores filiis fratris, ut dictum eſt: ſed etiam regna ſua.

62. *Forent danda generis externis.*] Id eſt, peregrinis: quia Danaus non habet filios maſculos.

63. *Quid, &c.*] Id eſt, Nos quid peccavimus, quare debeamus fieri homicidæ.

64. *Quo mihi commiſſo non licet eſſe piam.*] *Eſſe piæ* Puteaneus. optime. Horatius Sat. II. lib. I. ut in veterrimis libris legitur *Munifico eſſe licet.* & Sat. I.

——— *atqui licet eſſe beatis.*

Martial lib. VI.

Et ſatis eſt, pigro ſi licet eſſe mihi.

l. XI.

Penelopa licet eſſe tibi ſub principe Nerva.

l. IX.

Nobis non licet eſſe tam diſertis.

l. X.

Quid faciet pauper, cui non licet eſſe clienti?

Noſter ipſe Met. VIII.

——— *Licet eminus eſſe Fortibus.*

Elegia de Nuce, *tutæ non licet eſſe mihi.* quomodo illic ex fide veterum membranarum caſtigavi. Amor. lib. I. El. VI. loco in vulgatis inſigniter depravato,

Redde vicem meritis. grato licet eſſe quid obſtas?

Triſt. III. El. XI.

In cauſſa facili cuivis licet eſſe diſerto.

Perperam *diſertum* plerique ex ſcriptis. l. XIV.

Urbe tamen natis exulis eſſe licet.

Seneca Hercule OEtæo, ex Mediceo codice,

Quodcunque tellus genuit infeſta, occidit Meaque fuſum eſt dextera. iratos Deis Non licuit eſſe.

Juvenalis Sat. X.

——— *Non licet eſſe viris.*

ita enim & illic libri veteres. Sulpicius Severus ſacræ Hiſt. lib. II. *Poſt etiam datis legibus religio vetabatur, palamque edictis propoſitis, Chriſtiano eſſe non licebat.* ſic & ibi cenſeo reponendum. exempla plura paſſim occurrunt. ſic *contigit eſſe Iovis nepoti* Met. XI.

—— *ſi quidem Iovis eſſe nepoti Contigit haud uni, conjux Dea contigit uni.*

quomodo vetuſtiſſimus codex. *ſatis eſt eſſe Iovi*, Met. III.

Nec tamen eſſe Iovi ſatis eſt, dat pignus amoris.

nam ita illic etiam codex antiquus. quare & lib. XIII. lubens reſcripſerim,

—— *non hæc ſententia tantum Fida, ſed & felix; cum ſit ſatis eſſe fideli.*

ſed hoc dubie. tutius reponas apud Senecam OEdipo:

—— *unica OEdipodæ eſt ſalus, Non eſſe ſalvo.*

& apud Auſonium Idyll. XXXI.

Eſſe ſimul dominis, gratior ordo piis.

Lucret.

Quidve mali fuerit nobis non eſſe creatis?

Horatius lib. I. Sat.

Primum ego me illorum, dederim quibus eſſe poëtis, Excipiam numero.

ſic ſcribe. neque aliter citatur ab antiquo Scholiaſte ad Sat. VI. ejuſdem libri ad illa,

—— *quo tibi, Tulli, Sumere depoſitum clavum, fierique tribuno?*

 lib.

Quid mihi cum ferro? quo bellica tela puellæ?
  Aptior est digitis lana colusque meis.
Hæc ego: dumq; queror, lacrymæ sua verba sequuntur,
  Deque meis oculis in tua membra cadunt.
Dum petis amplexus, sopitaque brachia jactas;
  Pæne manus telo saucia facta tua est.
Jamque patrem, famulosque patris, lucemque timebam.
  Expulerunt somnos hæc mea dicta tuos:
Surge age, Belide, de tot modo fratribus unus:
  Nox tibi, ni properas, ista perennis erit.
Territus exurgis: fugit omnis inertia somni.
  Aspicis in timida fortia tela manu.
Quærenti causam, Dum nox finit, effuge dixi.
  Dum nox atra finit, tu fugis: ipsa moror.
Mane erat: & Danaus generos ex cæde jacentes
  Dinumerat. Summæ criminis unus abes.
Fert male cognatæ jacturam mortis in uno;
  Et queritur facti sanguinis esse parum.

lib. I. Ep. XVI.

Da mihi fallere, da justo sanctoque videri.

Arte poëtica,

—— mediocribus esse poëtis
Non di, non homines, non concessere columnæ.

Vide quæ ad Nucem noto. v. 107. *Heins.* *Commisso.*] Peccato.

65. *Quid bellica tela puellæ.*] *Quo* Puteaneus & Argentinus. recte. dixi Epistola II. v. 53. *Heinsius.*

66. *Lana colusque.*] Quia hæc conveniunt mulieribus. *Hub.*

69. *Dum petis amplexum.*] Puto *amplexu.* ut Met. VI.

Oraque develat miseræ pudibunda sororis;
Amplexuque petit.

ita enim illic vetusti codices. Epistola Leandri, *Excipis amplexu.* Heins. *Iactas.*] Moves in somnis.

72. *Expulerant somnos.*] *Expulerunt* Puteaneus. probe. Vide Notas ad Epist. VII. vs. 166. *Heins.* *Expulerant tuos somnos.*] Id est, Excitaverant te.

73. *Belide.*] Nepos Beli, Lynceus. *Hub.*

74. *Nox perennis.*] Mortem significat, quam Catullus dicit noctem esse perpetuam. *Ant.* *Ni properes.*] Meliores *properas.* Heinsius.

76. *Fortia tela.*] Id est, Ensem, qui solet esse telum fortium. *Hub.*

78. *Ipsa.*] Ego. *Moror.*] Remaneo.

79. *Mane erat: & Danaus.*] Malim, *at Danaus.* pro *in cæde* scripti fere omnes *ex cæde.* Heinsius.

80. *Unus.*] Id est, Tu solus. *Summæ criminis.*] Id est, Numero cædis.

81. *Male.*] Inique. *Iacturam.*] Damnum: id est, ægre fert, te solum non fuisse interfectum, & defuisse morti aliorum. *Cognatæ.*] Consanguineæ.

82. *Et queritur factum sanguinis esse parum.*] *Facti* præstantiores omnes. *facere sanguinem*, ut *facere cædem*, apud Livium. Phædrus lib. III. 46.

—— unde fecisti tantum corporis?

Abs- hoc

Abstrahor à patriis pedibus; raptamque capillis
(Hæc meruit pietas præmia) carcer habet.
Scilicet ex illo Junonia permanet ira;
Quo bos ex homine est, ex bove facta Dea.
A satis est pœnæ teneram mugîsse puellam:
Nec modo formosam posse placere Jovi.
Astitit in ripa liquidi nova vacca parentis,
Cornuaque in patriis non sua vidit aquis:
Conatoque queri mugitus edidit ore:

Ter-

est, unde tam obesus factus es. *sius.*

3. *Abstrahor à patriis manibus.*] Pe- s iidem. Fast. II.

t cadit in patrios sanguinolenta pedes.

Scriverianus & Hafniensis cum Er- ano *laribus*. sic Remediis Amoris,

lec te lar patrius, sed amor revocabit
amicæ.

ue ita passim auctores. *Heinsius.*

4. *Hæc meruit pietas præmia.*] Ho-

Me pater sævis oneret catenis,
Quod viro clemens misero peperci:
Me vel extremos Numidarum in agros
Classe releget.

cer habet me raptam capillis.] Id est, rapta capillis in carcere servor.

5. *Scilicet ex illo.*] Scaliger versus inta quatuor huic loco alienos & referendos censebat. sed frustra. hil enim iis convenientius aut aptius. od ut magis liqueat, adeantur Æ- yli Iʿκέτιδες similis omnino argu- nti, ubi & tota hæc Iüs fabula re- setur. Danaus nempe Argorum Rex permnestræ pater ab Iône & Epapho ginem trahebat. *Heins. Scilicet ex illo onia permanet ira.*] Excusare facinus itur à Junonis potentia, quæ Argi- puellas oderit, ex quo Io Inachi vi placuit. *Ira.*] Argivis puellis irata .

86. *Ex homine.*] Ex fœmina facta est ca. *Facta dea.*] Isis in Ægypto est ncupata, ut scribit Herod. *Ant. Bos homine.*] Βοῶπις. Lycophr.

Io versa caput primis mugiverat annis,
Nunc Dea, quæ Nili flumina vacca
bibit.
Cornua nec valuit curvare in pellice
Iuno,
Aut faciem turpi dedecorare bove?

87. *Ah satis est pœnæ.*] Præstantiores *At.* Heins. *Satis est pœnæ.*] Satis supplicii.

88. *Nec modo.*] Ordo est: Et est satis pœnæ, illam modo formosam: id est, quæ paulo ante erat pulchra. *Nec posse placere Iovi.*] Propter formam pecudis.

89. *Liquidi.*] Propter aquas. *Hub. Liquidi parentis.*] Inachum fluvium significat. *Ant.*

90. *Cornuaque non sua.*] Id est, aliena, & non sibi convenientia: quia sunt belluarum, & non hominum.

91. *Et conata queri.*] Puteaneus. *Conata eloqui.* unus Regius *Conatoque queri* quod verum est. sic & Met. I. in hac eadem fabula est peccatum. ubi similiter ex antiquis libris scribendum,

Conatoque queri mugitus edidit ore.

Oscitantia librariorum loco corrumpendo utrique causam haud dubie dedit, qui τὸ *que* geminare neglexerant, ut sæpe alibi. Sic Epistola Helenæ, ℣. 194.

In non exhibitis utraque juncta thoris,

vulgo nunc legitur. & differunt inter se membranæ. Liber optimus *utraque justa.* Scribe *utraque questa.* Sic & Fastorum lib. I.

Iane face æternos pacem pacisque se-
questrum.

Quo-

Territaque est forma, territa voce sua.
Quid furis, infelix? quid te miraris in umbra?
Quid numeras factos ad nova membra pedes?
Illa Jovis magni pellex metuenda sorori,
Fronde levas nimiam cespitibusque famem.
Fonte bibis, spectasque tuam stupefacta figuram:
Et te ne feriant, quæ geris, arma times.
Quæque modo, ut posses etiam Jove digna videri,
Dives eras; nuda nuda recumbis humo.
Per

Quomodo Nasonem scripsisse vix dubito. at nunc *pacisque ministrum* circumferunt codices vulgati. Vide notas sequenti epistola ỽs. 49. *Heinsius.*

92. *Forma.*] Figura. *Voce.*] Sono.

93. *Quid fugis infelix? quid te miraris in unda?*] *Quid furis?* libri plerique: quo verbo designat οἰςρηλασίαν Iûs à poëtis tantopere decantatam. de fuga mox agitur. *in umbra* etiam Puteaneus. cum altero Moreti. recte. Nam de unda jam dixerat. *Heinsius.*

94. *Numeras pedes.*] Quia sunt quatuor.

95. *Ipsa Iovis magni pellex.*] *Illa* Puteaneus & quatuor alii venuste. sic & sequenti Epistola scribendum videtur,

Cui colar infelix, aut cui placuisse laborem?
Ille mei cultûs unicus auctor abes.

ubi *abest* nunc legitur. Statius lib. I. Sylv.

—— at nunc æterna silentia lethes
Ille canorus habes.

Met. XIII.

—— Ille igitur tantorum victor Achille
Victus es à timido Graiæ raptore maritæ?

Amor. lib. III. El. VI.

Ille fluens dives septena per ostia Nilus.

El. IX.

Ille tui vates operis, tua fama Tibullus.

Art. Amat. lib. II.

Ille fatigatæ vincendo monstra novercæ
Qui meruit cælum, quod prior ipse tulit.

Amor. lib. III. El. IX.

Carminibus confide bonis: jacet ille Tibullus.

ita veterrimus codex. sic & *Ille ego*, passim. Vide Notas Trist. V. El. VII. ad Claudianum quoque nonnihil jam dixi. *Heins. Ipsa.*] Tu. *Pellex.*] Scil. ante. *Sorori Iovis.*] Junoni, quæ est & soror & conjux Jovis. *Metuenda.*] Ne propter pulchritudinem tuam te sibi præponeret.

96. *Levas.*] Minuis, sedas. *Fronde.*] Pro, frondibus. *Cespitibusque.*] Herbis. Nam *cespes* proprie est terra cum herba revulsa. sed hic pro herba capitur.

97. *Stupefacta.*] Territa.

98. *Et ne te feriant.*] *Te ne* meliores ut in illo Virgilii.

—— ah te ne frigora lædant!

& sequenti versu pro *posses* iidem *possis.* Heins. *Arma quæ geris.*] Id est, Cornua.

99. *Quæque.*] Id est, Tu, quæ ita eras dives & deliciosa, ut posses æstimari digna Jove.

100. *Nudâ nuda recumbis humo.*] *Dura humo* aut *uda* aut *gelida* aut *solida* quidam scripti. nil muta. lib. IV. Met.

Sedit humo nudâ nudis incomta capillis.

Art. Am. II.

Frigidus in nudâ sæpe jacebis humo.

& mox,

Perferet in nuda ponere corpus humo.

quomodo illic nonnulli veteres. *Heins. Recumbis.*] Jaces. *Humo nuda.*] Id est, Dura, vel sine stramine.

101. *Cogna*

P: mare, per terras, cognataque flumina curris.
Dat mare, dant amnes, dat tibi terra viam.
Qiæ tibi cauſa fugæ? quid Io freta longa pererras?
Non poteris vultus effugere ipſa tuos.
Inchi, quo properas? eadem ſe querisque fugiſque.
Tu tibi dux comiti: tu comes ipſa duci.
Pr ſeptem Nilus portus emiſſus in æquor
Exuit inſanæ pellicis ora bovis.
Utima quid referam, quorum mihi cana ſenectus
Auctor? dant anni quod querar, ecce, mei.
Blla pater patruuſque gerunt: regnoque domoque
Pellimur. ejectos ultimus orbis habet.
I: ferox ſolus ſolio ſceptroque potitur:

Cum

01. *Cognata.*] Quæ ſunt tibi cognatæ conjuncta propter patrem tuum q eſt fluvius.
03. *Pererras.* Percurris.
04. *Tuos vultus.*] Bovinos, qui te rent: quia quocunque fugis, te ſequntur.
05. *Inachi.*] Id eſt, Filia Inachi. *Eem ſequeriſque fugiſque.*] Id eſt, Ipſa equæ ſequeris, & ipſa quæ fugis. nam it credas refugere vaccam, una tamen eemque es.
06. *Comiti.*] Scil. tibi: Id eſt, te im præcedis, te ipſam comitaris.
107. *Per ſeptem portus.*] Dicit eam in gypto depoſuiſſe figuram bovis. *Ni-.*] Fluvius Ægypti, in mare per ſem oſtia influens. *Septem portus.*] Vir. 6. Æneid.

Et ſeptem gemini turbant trepida oſtia
Nili.

vid. Metam. 1.
Septemfluus.
Virgil. 9. vid. Serv.

Ceu ſeptem ſurgens ſedatis amnibus ——

miſſus in æquor.] *Emiſſus* præſtantio:. ſequenti verſu *bovi* pro *bovis* ſcrindum. atque ita Lovanienſis. *Heinſ.*
108. *Exuit.*] Depoſuit. *Ora.*] Faem. *Bovis.*] Vaccæ. *Inſanæ.*] Furentis, ſtimulis exagitatæ. *Hub.*

109. *Ultima quid referam.*] Imo *refero* cenſeo reponendum vel contra librorum auctoritatem. Quid, inquit, calamitatem domûs noſtræ ultimâ ab origine recenſeo, è ſenibus intellectam, cum ne nunc quidem deſit, quod lugeamus. Sic Auctor Elegiæ in obitum Druſi,

Priſca quid huc repeto? Marcellum Octavia flevit.

Quanquam, ne quid diſſimulem, diſtichon hoc mihi ſuſpectum eſt non uno nomine, nec Naſonem omni ex parte refert. *Heinſ.* *Ultima.*] Quæ à noſtra memoria ſunt remotiſſima. *Ant.* *Quorum.*] Scil. ultimorum. *Cana ſenectus eſt Auctor.*] Id eſt, Quæ ab antiquis audivi.
111. *Bella pater.*] Incipit commemorare infœlicitates ſui temporis. *Pater.*] Danaus. *Patruus.*] Ægyptus.
112. *Pellimur.*] Pater, & nos filiæ. *Ultimus orbis.*] Id eſt, Ultima pars orbis: quia venimus in remotiſſimas regiones. *Ejectas.*] Regno expulſas. *Ejectas ultimus orbis habet.*] *Ejectos* ſcripti ferme omnes. ut etiam de patre intelligatur. Sequenti verſu iidem *ſceptroque* non *ſceptriſque*. Heinſius.
113. *Ille.*] Patruus. *Solio.*] Sede regia. *Sceptro.*] Imperio.

114. *Cum*

Cum sene nos inopi turba vagamur inops.
De fratrum populo pars exiguissima restas.
Quique dati leto, quæque dedere, fleo.
Nam mihi quot fratres, totidem periere sorores.
Acipiat lacrymas utraque turba meas.
En ego, quod vivis, pœnæ crucianda reservor.
Quid fiet sonti, cum rea laudis agar?
Et consanguineæ quondam centesima turbæ
Infelix, uno fratre manente, cadam.
At tu, si qua piæ, Lynceu, tibi cura sororis,
Quæque tibi tribui munera, dignus habes;
Vel fer opem: vel dede neci: defunctaque vita
Corpora furtivis insuper adde rogis.

Et

114. *Cum sene.*] Danao. *Vagamur.*] In alienis terris erramus.

115. *De fratrum.*] Alia infœlicitas sui temporis, quia ex tot fratribus unus solus Lynceus superfuit. *Exiguißima.*] Minima. *Pars exiguißima restat.*] Bene. *restas* Gronovianus & quatuor alii. *Heinsius.*

116. *Quique dati.*] Id est, Doleo & propter eos qui interfecti sunt, & propter eas quæ interfecerunt.

117. *Nam mihi.*] *Tibi* iidem. *Heinsius.* *Fratres.*] Consanguinei. *Periere.*] Amissæ sunt: quia licet vivant, non tamen eas habebo sorores: vel forte mortem ob ultionem præsagit.

118. *Utraque turba.*] Et interfectorum, & interfectricum.

119. *Ego reservor pœnæ.*] Id est, ad pœnam.

120. *Quid fiet sonti.*] *Fieret* septem libri: duo *fiat.* utrumque bene. *Heins.* *Quid fiet.*] Quasi dicat, multo crudelius. *Cum agar rea laudis.*] Id est, Cum accuser de eo, de quo laudem mereor.

121. *Et consanguineæ.*] Lubens rescripserim *En.* Heins. *Quondam centesima.*] Quia cum vos essetis quinquaginta fratres, & nos quinquaginta sorores, eram quinquagesima.

122. *Cadam.*] Moriar. *Manente.*] Superstite.

123. *At tu si qua piæ remanet tibi cura sororis.*] Pro *remanet* primæ editiones & scriptorum plurimi *Line est.* In Puteaneo *remanet* à manu secunda, nullo priscæ lectionis apparente vestigio. Scribe *Lynceu.* Lynceus enim Hypermnestræ maritus dictus non Linus. Ita eum Pindarus appellat & Appollodorus & Libanius in Diegematis ab Allatio editis, & Tzetzes in Chiliadibus & Zenobius, (apud quem tamen Λυγγδὺς perperam pro Λυγκεὺς scribitur) & Hyginus, Servius & Scholiastes Statii non uno loco. Apud Scholiastem Germanici tamen & Horatii, Statii quoque uno in loco *Linus* mendose appellatur. Ex hoc conjugio natus est Abas, qui Metapenthem Prœti filium, ut mortem ulcisceretur paternam, occidit. *Heins.* *At tu.*] Nunc rogat Lynceum, ut aut ferat opem, aut ut eam sepeliat. *Si qua cura.*] Si quis amor. *Piæ.*] Quæ te amavit. *Sororis.*] Patruelis, consanguineæ.

124. *Quæque.*] Subaudi. *Si tu dignus habes.*] Id est, Si mereris. *Munera, quæ tribui.*] Id est, Vitam.

125. *Defunctaque vita.*] Id est, Mortua.

126. *Corpora furtivis insuper adde rogis.*] Scribe, quicquid dissuadeant libri veteres, *i, superadde.* sic lib. v. Fastorum hactenus legebatur, *Si vir es,* *indi-*

...repeli lacrymis perfusa fidelibus ossa.
...criptaque sint titulo nostra sepulcra brevi.
E...ul Hypermnestra pretium pietatis iniquum,
Quam mortem fratri depulit, ipsa tulit.
S...ibere plura libet: sed pondere lassa catenæ
Est manus; & vires subtrahit ipse timor.

...as *exige dotis opes*, cum, i, *dictas* ...ponendum. & libro IV. ...*cter, & i, vivo perlue rore manus.* ... *in vivo rore* nunc legatur. Pessime ...um id monosyllabum plurimis a- ... scriptores optimos in locis est ha- ...n, de quo multis egi ad Episto- ... IV. ℣s. 127. *Heins. Furtivis.*] Oc- ...s, clandestinis, si aperte non au- ...nihi facere rogum.

...8. *Scriptaque sint titulo.*] Sculpta- ... scripti nostri omnes cum primis ...onibus. at Tibullus,

...c lapis inscriptis stet super ossa notis.

...onius Parentalibus,

...udent compositi cineres sua nomina dici:
Frontibus hoc scriptis & monumenta jubent.

sic *scriptum aurum* Juvenali,

Dacicus, & scripto radiat Germanicus auro. Heinsius.

Sculptaque.] Incisa, inscripta. *Titulo.*] Epigrammate.

129. *Pretium iniquum.*] Appositio est: id est, iniquam remunerationem.

131. *Libet.*] Est animus. *Pondere catenæ.*] Quia pater meus jussit me ligari.

132. *Et vires.*] Alia causa, quare non possit scribere: quia *Timor.* Scilicet, patris. *Subtrahit.*] Aufert. *Vires.*] Scil. scribendi.

EPISTOLA XV.

Edidit hanc epistolam post Sapphus [illegible] Carminum [illegible] p. 29. et Wolf [illegible] p. 181.

ARGUMENTUM.

...dunt scriptores, duas hoc nomine Sappho extitisse: quarum altera Eresia, poë- ...ria percelebris, quæ Tarquinii Prisci tempore claruit: quæ etiam plectrum ...rima adinvenit: altera Mytilenea, longe junior, quæ psaltria & meretrix ...uit. Ælianus libr. 12. *scribit, pulcherrimum mortalium omnium Phaonem ...uisse, in cujus amorem omnes mulieres Lesbiæ exarserint: præ cæteris vero ...mpatientissime atque ardentissime eum esse à Sappho adamatum. Cum vero Phaon in Siciliam forte discessisset, Sappho amoris ignibus incensa, & plane ...rdens, se ab illo sperni timens, statuit etiam capitis periculo furorem lenire, ...ræcipitato in mare corpore, ex Leucate Epiri promontorio. Sed antequam ...lluc accederet, per inconstantiam muliebrem tentans quod desperaverat, hac ...pistola eum advocare studet: faciens absenti invidiam suæ conditionis & calamitatis, quam omnibus incommodis miserabilem ostendit. Denique omnes ...misericordiæ angulos percurrit: nec quidquam, quod movere possit, prætermittit.*

SAPPHO PHAONI.

ECquid, ut (ubi) inspecta est studiosæ littera dextræ,
Protinus est oculis cognita nostra tuis?

An,

SApphus ad Phaonem Epistola in nullis Heroidum Ovidianarum exemplaribus, nisi recentissimis, apparet, neque hoc loco, sed ut plurimum rejecta in cal-

An, nisi legisses auctoris nomina Sapphus,
Hoc breve nescires unde movetur opus?
Forsitan & quare mea sint alterna requiras
Carmina; cum lyricis sim magis apta modis.
Flendus amor meus est: elegeïa flebile carmen.
Non facit ad lacrymas barbitos ulla meas.
Uror, ut, indomitis ignem exercentibus Euris,
Fertilis accensis messibus ardet ager.
Arva Phaon celebrat diversa Typhoïdos Ætnæ.
Me calor Ætnæo non minor igne coquit.

Nec

calcem operis. In qua tamen emendanda usi sumus libro Bodleiano, tribus Lincolniensibus, Scriveriano, Palatino, Regio, Sarraviano, Mazariniano, quinque Mediceîs, totidem meis, Patavino, Vaticano, Farnesiano, Arondeliano, quorum omnium pars major non in membranis, sed charta, fuit exarata. Hujus Epistolæ optimo exemplari usus est Naugerius, cujus ope instructus multa feliciter castigavit. *Heinsius.*

1. *Ecquid ut aspecta est.*] Sic Naugerius. nostri perperam, *Nunquid ubi.* Naso alibi,

Ecquid, ut è Ponto nova venit epistola, palles?

inspecta etiam probe unus. Ciofan. *Idem. Litera studiosæ dextræ.*] Cum, inquit, videres characteres tam studiose & docte formatos, an cognovisti esse epistolam à me.

3. *Sapphus auctoris.*] Id est, Nisi legisses, me esse eam, quæ mitteret epistolam (nam ita scripta erat, Sappho Phaoni) penitus ignorabas, à quo mitteretur.

5. *Requiris.*] Rectius *requiras* unus Mediceus. *Heins. Carmina mea alterna.*] Elegiaca: nam alternis numeris succedunt Heroici.

7. *Flendus amor.*] Rationem affert, quare à lyricis ad elegos transierit: ait enim argumento operis se impelli. Possem, inquit, lyricis amores etiam includere: sed lachrymis non convenit, quibus elegia manare solet. *Elegia flebile carmen.*] Elegia est carmen flebile: propterea nunc mihi magis convenit, quam lyricum.

8. *Barbitos.*] Pro carmine Lyrico. Æschynes docet, Barbiton esse genus cytharæ lyricæ, vel ipsam lyram. Multis chordis fuisse indicat Theocritus, qui eam πολύχορδον appellat.

9. *Exercentibus.*] Diversas in partes jactantibus. *Exercentibus.*] Urgentibus. excitantibus. *Euris indomitis.*] Vehementibus, & ferocibus.

10. *Ardet.*] Ardere solet.

11. *Phaon.*] Lesbius insignis forma, deliciæ Sapphus, carmine tantum amicæ nobilis. *Celebrat.*] Tenet & incolit. *Ætnæ.*] Ætna mons Siciliæ notissimus, sub quo Typhœum fulmine ictum esse, poëtæ fabulantur. Typhon vero pater Harpyiarum fuit. *Arva diversa.*] Remota, & procul posita. *Celebrat.*] Frequentat. Cicer. *Domus mea celebratur quotidie.*

12. *Me calor Ætnæo non minor igne tenet.*] *Coquit* alii ex suis notant. quod damnare Ciofanus non debuit. ego certè amplector. noster de Hercule OEtæo lib. IX. Met.

——— *Coquiturque ardente veneno.*

Apposite Seneca Hercule Furente Act. I

—— *acrior mentem excoquit,*
Quam qui caminis ignis Ætnæis furit.

& He

Nec mihi, dispositis quæ jungam carmina nervis,
Proveniunt; vacuæ carmina mentis opus.
Nec me Pyrrhiades Methymniadesve puellæ,
Nec me Lesbiadum cætera turba juvant.
Vilis Anactorie, vilis mihi candida Cydno:
Non oculis grata est Atthis, ut ante, meis.
Atque aliæ centum, quas non sine crimine amavi.
Improbe, multarum quod fuit, unus habes.

Est

ercule OEtæo,

on virus artus, nate, fœmineum coquit.

ilius,

eminea ardentem curæque iræque coquant. Ennius,

Tite, si quid ego adjuro curamve levasso,

uæ nunc te coquit. Heinsius.

. *Nec mihi dispositis.*] Nervis con... atæ citharæ. *Jungam.*] Jungam cum ... citharæ. Amphion autem primus ... cantu cithara usus dicitur, antea ... myras sine voce. Qui autem simul ... ant cum cithara, psallocitharistæ di... ur. *Jungam carmina nervis.*] Idem. 5. ... am. v. 112.

— Cytharam cum voce moveres.

Tull. 3. 4. *— digiti cum voce locuti:*

Deinde.

— similes chordis reddere voce sonos.

... is XI.

oncordem citharæ movit per carmina linguam.

4. *Vacuæ mentis opus.*] Ostendit se ad ... genda carmina aptam non esse, cum ... ranquillitatem vel imprimis requi... : ipsa autem amore correpta huc ... ue illuc, mentis inops agitabatur.

5. *Nec me Pyrrhiades.*] Ita ex suo ... o optime Naugerius. nostri codices ... vehementer turbant. *Heins. Nec me ... rhiades.*] Cum Sappho ostendere ve... se ad carmen non moveri ulla ex his ... sis, quibus olim solebat: triplicem ... endi causam ait sibi fuisse: aut cum ... ore poëtico ageretur: aut cum rela... is animum, in sylvis sine curis vaga... ur inter Dryadas & Hamadryadas: aut cum puellis, quas amabat, blandiretur, quæ sibi Thespiadum & Musarum instar erant. *Nunc*, inquit, *nec Pierides subeunt:* Id est, Furor poëticus. *Nec Dryades:* Id est, Nec relaxatio animi in sylvis inter Dryades, provocat me ad carmen.

16. *Nec cætera turba Thespiadum.*] Nec amicæ, quæ tertia & reliqua carminis causa mihi erant, jam exhilarant, aut delectant: atque ita omnis canendi ratio mihi periit.

17. *Vilis Amythone, vilis mihi candida Cydno.*] Sic Naugerius. at primæ editiones cum scriptis quibusdam *Vilis Amatorie.* alii *Amintorie*, vel *Ametorie.* Lege *Anactorie* ex Maximo Tyrio. Γύριννα, καὶ Ἀτθὶς, καὶ Ἀνακτορία. quod Bensmannus jam monuit. pro *Cydno*, scripti, *Cydro*, *Credo*, *Clio*, & similia. *Heinsius. Vilis Anactorie.*] Ingenue hic fatetur, se tribadem fuisse, & impudice amasse nonnullas: de quarum numero dissentit ab eo, quod scribit Suidas. Ille enim tres fuisse scribit, quibus ad libidinem usa dicitur Sappho, Telesippam, Megaram, Atthidem. Sed duarum nomina mutantur, quas hic appellat Anactorien & Cydno, de tertia convenit. Nam ab utroque Atthis dicitur.

19. *Aliæ centum.*] Mille, centum, & sexcenta, sæpe pro infinito numero accipiuntur. Omnino intelligendum est, ante nominatas, concubinas fuisse Sapphus: quas vero nunc designat, fuisse discipulas, & sine infamia fuisse amatas.

20. *Improbe.*] Dicimus improbum, non tantum malum, sed nimis avidum,

Nec

Est in te facies, sunt apti lusibus anni.
O facies oculis insidiosa meis!
Sume fidem & pharetram; fies manifestus Apollo.
Accedant capiti cornua; Bacchus eris.
Et Phœbus Daphnen, & Gnosida Bacchus amavit.
Nec norat Lyricos illa vel illa modos.
At mihi Pegasides blandissima carmina dictant:
Jam canitur toto nomen in orbe meum.
Nec plus Alcæus, consors patriæque lyræque,
Laudis habet: quamvis grandius ille sonet.
Si mihi difficilis formam natura negavit;
In-

Nec contentum etiam re immodica. *Im-* probe.] Qui non contentus es tanto a- *probe.*] Qui non contentus es tanto a- more meo. *Unus habes.*] Solus possides. *Quod fuit multarum.*] Id est, Affectus meos amatorios, quos in multas puel- las dispensaveram, pudice alias, alias impudice amando, in te unum contuli: & quod multis satis erat, tibi uni esse non potuit.

21. *Est in te facies.*] Ætate & forma amabilis quispiam esse potest: quod utrunque cum in Phaone sit, lasciva Sap- pho formam & faciem tantum suspirat. *Anni apti lusibus.*] Lusus vero ad volu- ptatem comparati sunt, sine ulla arte: & puerorum proprie dicuntur.

23. *Fidem.*] Id est, Citharam. *Et pha- retram.*] Nam hæc duo insignia sunt A- pollinis.

24. *Accedant capiti cornua, &c.*] Cur Bacchus cornua gestaret, Diodorus ita in 4. hist. scribit: traditur Hammon ga- lea in bellis usus, cujus insigne fuerit arietis caput. Sunt qui ipsum dicant in temporibus parvula habuisse cornua, propterea filius ejus Bacchus eodem fuisse aspectu: posterisque traditum, deum hunc cornua gestare. unde & Bac- chæ κερατῶδεις id est, cornigeræ dicun- tur: quod numinis personam imitan- tes, cornua sumebant.

25. *Et Gnosida.*] Gnosus urbs Cretæ, in plano sita, ambitu tri- ginta stadiorum; regia Minois, pa- tris Ariadnes, quæ rapta est à Theseo.

26. *Nec norat lyricos.*] *Norant* malo. *Heins. Modos lyricos.*] Formæ damna doctrina emendat, qua potissimum glo- riatur.

27. *Pegasides.*] De Pegaso & Musis lege, quæ luculentissime dictavimus in eum versum Ovid. *Pegasis Oenone Phry- giis celeberrima sylvis. Dictant.*] Nam Musæ mihi scribenti dictare carmina vi- dentur.

29. *Nec plus Alcæus.*] Alcæus Mity- lenæus fratrem Antimenidem habuit, quem à virtute bellica laudat. Oppressa autem patria à tyrannis, poëmata lyrica adversus eos edidit, quæ στασιωτικὰ, id est, continentia seditiones, inscribun- tur. Propterea aureo plectro dignus cen- setur, elocutione magnificus, & dili- gens: sed ad lusus & amores descendit, cum tamen esset majoribus aptior. *Con- sors patriæ.*] Nam & ipse Mitylenæus fuit. *Consors lyræ.*] Et ipse lyricus.

30. *Grandius.*] Sappho se inferiorem esse negat: quia scilicet tantum asse- quatur suavitate carminis, quantum ille granditate.

31. *Si mihi difficilis.*] Incipit ab eo quod firmissimum est in adversario, quod formosa non sit. quod diluit, & transferendo crimen in naturam quæ sibi formam negarit: & opponendo in- genii laudem, quæ plus amari potest, quam ipsa forma. *Domit.*

33. *Sum*

ngenio formæ damna rependo meæ.
n brevis. at nomen, quod terras impleat omnes,
Est mihi: menſuram nominis ipſa fero.
ndida ſi non ſum; placuit Cepheïa Perſeo
Andromede, patriæ fuſca colore ſuæ.
variis albæ junguntur ſæpe columbæ:
Et niger à viridi turtur amatur ave.
niſi quæ facie poterit te digna videri,
Nulla futura tua eſt; nulla futura tua eſt.
, me cum legeres, etiam formoſa videbar.
Unam jurabas uſque decere loqui.
ntabam; memini. (meminerunt omnia amantes)
Oſcula cantanti tu mihi rapta dabas.
ec quoque laudabas: omnique à parte placebam.
Sed tum præcipue, cum ſit Amoris opus.
nc te plus ſolito laſcivia noſtra juvabat,
Crebraque mobilitas, aptaque verba joco;

. *Sum brevis.*] Hoc etiam diſtichon geriano libro debetur. Ante inſulſe patur,

ec me deſpicias, ſi ſum tibi corpore parva,
Menſuramque brevis nominis ipſa fero.

nſ. *Sum brevis. at nomen quod.*] Quæ o ἀντιθέτῳ ornatur. Opponit enim r ſe ſtaturam corporis, & famam: tque ſe brevitatem corporis, men- nominis tueri. *Micyl.*

5. *Candida ſi non ſum.*] Andromede hei Æthiopum regis filia, a Perſeo ta eſt: & ipſa liberata, nullis preci- parentum potuit retineri quo mi- Perſeum liberatorem ſequeretur. ata in cœlum, Minervæ beneficio.

7. *Et variis albæ.*] Ariſt. in 7. de hi- ia animalium docet, quæ animalia r ſe amica ſint, quæ item inimica. ic Sappho etiam oſtendit aliorum antium exemplo, ſe quamvis nigra à Phaone candido amari poſſe: cum s diverſorum generum & coloris, urali quadam jungantur amicitia, ut columbæ & pavones. *Iunguntur variis.*] Varietate colorum diſtinctis.

38. *A viridi ave.*] A pſittaco, qui ex India mittitur, viridis toto corpore: ut ſcribit Plin.

40. *Nulla futura tua eſt.*] Prior pars hujus verſus ſub conditione profertur, altera ſub affirmatione. *Si*, inquit, *nulla tua eſt futura*, hoc eſt, nullam amabis, *niſi quæ facie.*] Id eſt, præſtantia formæ, *poterit videri digna te*, id eſt, convenire formæ tuæ: *nulla futura tua eſt*, affirmando negat: id eſt, nullam omnino amabis. nulla enim tam formoſa eſt, quam tu.

41. *At mea cum legeres.*] *Me cum legeres* noſtri, & recte. ſic Amor. l. II. El. II.

Me legat in ſponſi facie non frigida virgo.

&,

Si quis in hoc artem populo non novit amandi,
Me legat. Heinſius.

47. *Laſcivia noſtra juvabat.*] *Iuvabant* Vaticanus, Regius & duo ex meis. bene. *Idem.*

Quique, ubi jam amborum fuerat confusa voluptas,
  Plurimus in lasso corpore languor erat.
Nunc tibi Sicelides veniunt nova præda puellæ.
  Quid mihi cum Lesbo? Sicelis esse volo.
At vos erronem tellure remittite nostrum
  Nisiades matres, Nisiadesque nurus.
Neu vos decipiant blandæ mendacia linguæ.
  Quæ dicit vobis, dixerat ante mihi.
Tu quoque quæ montes celebras, Erycina, Sicanos,
  (Nam tua sum) vati consule, Diva, tuæ.
An gravis incœptum peragit Fortuna tenorem,
  Et manet in cursu semper acerba suo?
Sex mihi natales ierant; cum lecta parentis
  Ante diem lacrymas ossa bibêre meas.

Arsit

49. *Et quod ubi amborum.*] Scripti nonnulli, *At simul*, vel, *Ac.* majori tamen ex parte, *Atque ubi jam.* lego *Quique, ubi jam* &c. Librarius *que* expresserat solummodo pro *quique* solenni errore. hinc *Atque* postea natum. vide Notas ad Ep. XIV. v. 91. *Idem.*

52. *Cum Lesbo.*] Lesbos insula, quasi metropolis Æolicarum urbium, nobilis vinetis, & vini præstantia: nomen sortita à Lesbo Lapithæ filio Hermete. Patriæ autem charitatem Sappho amori postponit.

53. *Nec vos erronem tellure admittite nostrum.*] Scripti nonnulli,

At vos errorem tellure remittite vestrum.

Puto,

At vestra erronem tellure remittite nostrum.

vel, si vulgatum malis, *Nec vestra errorem.* per *Nisiadas* autem *matres* Megarenses littorales intelligi non est dubium. Megara enim Siciliæ portus à Megaris Atticis, quæ & Nisêa dicta antiquitus, à Niso rege. Sequenti versu *Neu vos decipiant* tres libri. Severus in Ætnâ,

Nec te decipiant stolidi mendacia vulgi.

erronis vox etiamnum corrupta in Diris Catonis, ubi castigandum,

Nec nostros servire sinant erronibus agros.

Heinsius.

54. *Nisiades matres.*] Id est, Siculæ. Cum ergo ante dixerit, ad Ætnam esse Phaonem, appellat mulieres Siculas, Nisiadas, à regione proxima.

57. *Montes Sicanos.*] Hæc quoque à Naugerio. Nam nostri omnes *immites Sicanos.* ut ad Palicos respiciat, qui humanis hostiis placabantur. Sed præstat Naugeriana lectio, ut Eryx subintelligatur, à quo Erycina hæc dea dicta est poëtis. *Heinsius. Sicanos.*] A Sicano rege appellatos. *Erycina.*] De fœlicitate templi Veneris Erycinæ, & de mulieribus ejus ministerio dicatis, diximus in comment. *Sylvarum.* Invocat autem Venerem: quoniam Poëtæ, qui amatoria scribunt, sunt in Veneris tutela. *Domit.*

61. *Natales.*] Anni. A sexto, inquit, anno, per mala, tanquam per articulos producta sum.

62. *Ossa lecta.*] Legebantur ossa, id est, cineres, cum flamma rogi subsederat. *Ossa lecta.*] Virgil. 6. Æneid.

—— postquam collapsi cineres,

& quæ seqq. ubi vide Serv. & lib. XI.

63. *Arsit*

Arſit inops frater victus meretricis amore ;
Miſtaque cum turpi damna pudore tulit.
Factus inops agili peragit freta cærula remo ;
Quaſque male amiſit, nunc male quærit opes.
Me quoque, quod monui bene multa fideliter, odit.
Hoc mihi libertas, hoc pia lingua dedit.
Et tanquam deſint, quæ me ſine fine fatigent,
Accumulat curas filia parva meas.
Ultima tu noſtris accedis cauſa querelis.
Non agitur vento noſtra carina ſuo.
Ecce, jacent collo ſparſi ſine lege capilli :
Nec premit articulos lucida gemma meos.
Veſte tegor vili : nullum eſt in crinibus aurum :
Non Arabo noſter rore capillus olet.
Cui colar infelix, aut cui placuiſſe laborem?
Ille mei cultus unicus auctor abeſt.
Molle meum levibus cor eſt violabile telis :
Et ſemper cauſa eſt, cur ego ſemper amem.
Sive ita naſcenti legem dixere ſorores ;

Nec

63. *Arſit inops frater.*] Sappho tres ...tres habuit, Larychum, Eurigium, ...haraxum, qui Rhodopem meretricu...m amavit.

65. *Inops.*] Redempta in libertatem ...eretricula.

66. *Male.*] Turpiter, & per infamiam. ...*ale quærit.*] Magno diſcrimine, & in...ommodis.

67. *Monui multa.*] Immo laceravit ...atrem multis carminibus.

70. *Filia parva.*] Hanc peperit Cer...yla, Andrio conjuge jam mortuo, puel..., quæ appellabatur Cleis.

73. *Ecce jacent collo ſparſi.*] *Paſſi* Re...ius. *Heinſius.* *Sine lege.*] Incompti, & ...ne ordine.

74. *Nec premit articulos.*] Annulum ...tiam, inquit, depoſui.

76. *Non Arabum noſter dona capillus* ...*let.*] Sic Naugerius. noſtri omnes *Ara*...*o rore*. quod temere mutare nolim. Nam & lib. v. Met. *olere* cum ſexto caſu conjunxit. ubi habes *olentia ſulphure ſtagna Palicorum.* quo nomine à Diomede grammatico notatur tanquam improprie locutus. at Valerius Flaccus l. VIII. *olentes ſulphure crines* quoque dixit. Martial. *Atque oluere lares comeſſatore Lyæo.* *Rorem Sabæum*, ut noſter *Arabum rorem*, dixit Val. Flaccus lib. VI.

Et gravidæ maduere comæ, quas rore Sabæo
Nutrierat, liquidoque parens ſignaverat auro.

ita ſcribo. *flore Sabæo* vulgati. *Heinſius.* *Rore Arabo.*] Id eſt, Myrrha : qua uncti crines, myrrhei dicuntur. *Domit.*

78. *Auctor abeſt.*] Malim *abes.* Vide notas ſuperiori epiſtola v. 95. *Heinſius.*

81. *Sive ita naſcenti.*] Ex diſciplina mathematicorum, qui dicunt, hominem ſortiri vitam ab ineunte ætate. *Sorores.*] Parcæ, quæ tres ſunt, notæ carmine Heſiodi.

Nec data ſunt vitæ fila ſevera meæ;
Sive abeunt ſtudia in mores, arteſquæ magiſtræ;
Ingenium nobis molle Thalia facit.
Quid mirum, primæ ſi me lanuginis ætas
Abſtulit, atque anni, quos vir amare poteſt?
Hunc ne pro Cephalo raperes, Aurora, timebam.
Et faceres: ſed te prima rapina tenet.
Hunc ſi conſpiciat, quæ conſpicit omnia, Phœbe;
Juſſus erit ſomnos continuare Phaon.
Hunc Venus in cœlum curru vexiſſet eburno;
Sed videt & Marti poſſe placere ſuo.
O nec adhuc juvenis, nec jam puer; utilis ætas!
O decus, atque ævi gloria magna tui!
Huc ades: inque ſinus formoſe relabere noſtros.

Non

82. *Et data ſunt vitæ.*] Imo *Nec data.* quicquid obnituntur libri veteres. *Heinſ.* *Fila ſevera.*] Alluſio eſt ad Parcas, quæ vitam humanam nere dicuntur. *Fila ſevera.*] Τερπλεῦς πήναις κατεκλώσαντο. Lycoph. Caſſ. Silius.

——— *immobile filum.*

Homerus Iliad. ω. v. 210.

—— τῷ δ' ὥς πόθι μοῖρα κραταιὴ
Γεινομένῳ ἐπένησε λίνῳ.

Horat. 3. od. 2.

—— *dum ſororum*
Fila trium patiuntur atra.

83. *Sive abeunt ſtudia in mores arteſque magiſtras.*] *Magiſtræ* omnino ſcribendum. Arte Am. lib. III. id ipſum dixit,

Scilicet ingenium placida molimur ab arte,
Et ſtudio mores convenienter eunt.

Virgilius,

—— *omni nunc arte magiſtrâ*
Præcipitate moras.

& alibi,

Non hæc humanis opibus, non arte magiſtra
Proveniunt.

ſic *digiti magiſtri* Sympoſio Ænig. II. & *bonitate magiſtra* in Catalectis Pithœi. & *juſſa magiſtra* apud Silium l. III. & *Roma luxuriæ magiſtra* apud Propertium. Noſter lib. I. Art. Am:

Effugiant voces verba magiſtra tuæ.

ſic ibi vetus codex. OEnones Epiſtola,

Conſule, queis ætas longa magiſtra fuit.

Poſſet tamen & legi *artiſque magiſtra*, ut ad Thaliam referatur. *Heinſ.* *Abeunt ſtudia in mores.*] Id eſt, Sive formamus mores ſtudiis, in quibus verſamur.

84. *Thalia.*] Studium poëtices.

86. *Abſtulit.*] Rapuit allectam in amorem, dejecitque mentem & conſilium.

87. *Raperes.*] Nam Aurora Cephalum, cujus amore capta eſt, rapuit, abduxitque per auras.

89. *Hunc ſi conſpiciat.*] Alludit ad fabulam Endymionis, qui quoniam primus curſum Lunæ deprehendit (ut ait Plinius) dictus eſt dilectus fuiſſe à Luna, quem dormientem oſculabatur.

90. *Iuſſus erit.*] *Eris* quidam. *Heinſ.* *Iuſſus erit continuare ſomnos.*] Curabit enim Luna, ut ſemper dormiat Phaon, qui formoſior eſt, ut hunc oſculetur.

91. *Curru eburno.*] Argenteum currum tribuunt Lunæ Poëtæ, quoniam illi argentum dicatum ſit, ut ſcribit Euſtathius: eburnum Veneri.

96. Ve-

Non ut ames oro, verum ut amare ſinas.
Scribimus, & lacrymis oculi rorantur obortis.
Aſpice, quàm ſit in hoc multa litura loco.
Si tam certus eras hinc ire, modeſtius iſſes;
Et modo dixiſſes; Lesbi puella, vale.
Non tecum lacrymas, non oſcula ſumma tuliſti.
Denique non timui, quod dolitura fui.
Nil de te mecum eſt, niſi tantum injuria: nec te
Admonuit, quod tu pignus amantis habes.
Non mandata dedi. neque enim mandata dediſſem
Ulla, niſi, ut nolles immemor eſſe mei.
Per tibi, qui nunquam longe diſcedat, Amorem,
Perque novem juro numina noſtra Deas!
Cum mihi neſcio quis, Fugiunt tua gaudia, dixit;
Nec me flere diu, nec potuiſſe loqui.
Et lacrymæ deerant oculis, & lingua palato.

durior Elisio

nec

Aſtri-

5. *Verum ut amare ſinas.*] Durius id, [...]m ut Ovidio exciderit. Scripti pleri[...]], *ſed quod amare ſinas. ſed te ut amare* [...]eteri libro notarat Politianus. alii, *[...]t amare.* Forte,

[N]on ut ames, oro: me ſed amare ſinas.

[...]nſius.

8. *Hoc loco.*] Hac parte epiſtolæ, quæ [...]iterata eſt manantibus lachrymis.

[1]00. *Si mihi dixiſſes.*] Scripti nonnul[...] *[S]i modo.* alii, *Et modo.* bene. *Heinſ.*

[1]01. *Oſcula noſtra tuliſti.*] *Oſcula ſum[...]* plerique veteres. ſic *extrema oſcula, [...]rema oſcula, ultima oſcula* & *oſcula [...]na*, paſſim apud poëtas. Triſt. lib. I. [...] III.

[...]pe vale dicto rurſus ſum multa locutus,
Et quaſi diſcedens oſcula ſumma dedi.

[...]m.

102. *Quod dolitura fui.*] Non timui [...]ceſſum tuum, ob quem eram doli[...]ra.

103. *Injuria.*] Quod ſcilicet me de[...]uiſti.

104. *Admoneat quod tu munus aman[...] habes.*] *Pignus amantis* quinque libri. *Admonuit* præterea in multis. utrumque recte. quod Naugerius etiam vidit & ad Statii Sylvas noſter Gronovius. *Heinſ.* *Nec admonuit, quod tu munus amantis habes:*] Cauſam oſtendit, quare munera diſcedentibus amicis dari, accipique ſoleant, ut ſcilicet ſint monumenta amici abſentis, cujus repræſentent memoriam. Sed nec tu, inquit, reliquiſti mihi aliquid diſcedens præter injuriam, qua ſum deſerta.

107. *Qui nunquam longe diſcedit.*] *Diſcedat* veterum non pauci. probe. eſt enim optantis. Met. X.

Vel certe non hoc, qui plurimus urit (& urat)
Pectora noſtra, Deo, ſed victa libidine credar.

ita locus ille ſcribendus. vulgatum *uſſit & urit* non eſt nauci. Amor. III. El. XI. loco itidem mendoſo,

Parce per ô lecti ſocialia jura, per omnes
(Qui dent fallendos ſe tibi ſæpe) Deos.

Heinſius.

111. *Et verba palato.*] *Lingua* veteres. *Idem.*

Astrictum gelido frigore pectus erat.
Postquam se dolor invenit; nec pectora plangi,
Nec puduit scissis exululare comis.
Non aliter, quam si gnati pia mater ademti
Portet ad exstructos corpus inane rogos.
Gaudet, & è nostro crescit mœrore Charaxus
Frater; & ante oculos itque reditque meos.
Utque pudenda mei videatur causa doloris;
Quid dolet hæc? certe filia vivit, ait.
Non veniunt in idem pudor atque amor. omne videbat
Vulgus; eram lacero pectus aperta sinu.
Tu mihi cura, Phaon: te somnia nostra reducunt;
Somnia formoso candidiora die.
Illic te invenio; quanquam regionibus absis.
Sed non longa satis gaudia somnus habet.
Sæpe tuos nostra cervice onerare lacertos,

Sæ-

113. *Postquam se dolor imminuit.*] Iidem *invenit*. optime. ut Observationum libro secundo, cap. XXI. jam monuit idem ille præstantissimus Gronovius. Petronius, *Diu vocem neuter invenit.* & de bello Civili,

—— Quærit se Natura, nec invenit.

Statius Theb. V.

——Postquam laxata dolori
Vox invenit iter.

sic scribo. non *dolore.* in loco tamen Curtiano libro IX. quem vir idem doctissimus adduxit, illud, *liberius dolor egeri cœpit amantibus lacrymis,* non ausim damnare, si veterum librorum nitatur auctoritate, cum noster in Tristibus quoque dicat,

Aufertur lacrymis egeriturque dolor.

nec necesse pro *raptis* capillis *ruptos* reponi lib. III. Art.

Nos male detegimur, raptique ætate capilli,
Ceu Borea frondes excutiente, cadunt.

Ep. Ariadnes,

Utque erat è somno turbida, rapta coma est.

Art. Am. III.

Nec raptus flendi causa capillus erit.

ubi Passeratius ad Propertium male *carptus* lectum velit. *Idem.*

116. *Corpus inane.*] Cadaver vacuum anima.

117. *E nostro crescit mœrore.*] Eleganter. Paulinus Oratione ad Deum,

Non obitu adfligar cujusquam, aut funere crescam.

Seneca Medea,

Quid misera feci? misera, pœniteat licet,
Feci. voluptas magna me invitam subit.
Ut, ecce, crescit!

sic emendo. nisi malis, *Et cæde crescit.* Vulgati, *Et ecce crescit.* Glossarium Ms. Vossianæ Bibliothecæ, *Ovare, crescere, gaudere.* Heinsius.

120. *Quid dolet hæc.*] Verba Charaxi insultantis sorori, & acerbe objurgantis amoris turpitudinem.

121. *Veniunt in idem.*] Idem non potest pudoris habere rationem, & dare operam amori.

123. *Tu mihi cura Phaon.*] Id est, negligo omnes, nec me eorum pudet: tui enim amoris legibus indulgeo Phaon.

125. *Illic te invenio.*] In somnis saltem te amplector.

132. *Ora*

æpe tuæ videor ſuppoſuiſſe meos.
Bl ndior interdum, veriſque ſimillima verba [redacted]
loquor: & vigilant ſenſibus ora meis.
O ula cognoſco, quæ tu committere linguæ,
ptaque conſueras accipere, apta dare. [redacted]
U eriora pudet narrare: ſed omnia fiunt. [redacted]
t juvat, & ſine te non libet eſſe mihi. [redacted]
cum ſe Titan oſtendit, & omnia ſecum;
ſam cito me ſomnos deſtituiſſe queror.
tra nemuſque peto; tanquam nemus antraque proſint.
Conſcia deliciis illa fuere tuis. [redacted]
Hic mentis inops, ut quam furialis Erichtho [redacted]
Impulit, in collo crine jacente, feror. [redacted]
An-

32. *Ora vigilant ſenſibus meis.*] Non r, inquit, loquor, & exprimo, quod io, quam ſi vigilarem. nam reliqua oris parte ſopita, os vigilat ad ver- xprimenda.

33. *Ulteriora pudet narrare: ſed omnia t.*] Ita etiam recte ex ſuis Naugerius. v. Faſt.

— *Pudor eſt ulteriora loqui.*

III. Art.

lteriora pudet docuiſſe. ſed alma Dione,
ræcipue noſtrum eſt, quod pudet, inquit, opus. Heinſius.

34. *Et juvat, & ſine te non licet eſſe i.*] *Non libet* bene quatuor libri. O- or ſcribendum,

— *ſed omnia fieri*
Et juvat, & ſine te non libet eſſe mihi.

e *libet* in *licet* degeneravit. ſic lib. II. t. Am. II.

— *quotieſque libebit,*
Quæ referas illi, ſomnia læta vide.

ſt. VI.

Nec libet, & longum eſt epulas narrare Deorum.

locis iſtis ſcribendum. *Idem.*

139. *Inops mentis.*] Amens. *Erich- o.*] Maga, celebrata etiam carmine icani, incantatione potentiſſima. *Ut am furialis Erichtho Impulit.*] Scripti ulti cum primis editionibus *Attulit.* Unde *Attonat* olim fingebam. de quo verbo lib. III. Met. v. 532. Nunc *Abstulit* repono, propius inſiſtens veſtigiis ſcriptæ lectionis. ſupra,

Quid mirum, ſi me primæ lanuginis ætas
Abſtulit?

Epiſtola Paridis,

Phryx erat Auroræ conjux: tamen abſtulit illum
Extremum noctis quæ Dea finit iter.

lib. I. Artis Amat.

Implicitamque ſinu (neque enim pugnare volebat)
Abſtulit.

lib. II.

Decidit, atque cadens, Pater, ô pater, auferor, inquit.

& mox,

— *ſubitus cum Pergama fluctus*
Abſtulit.

Hinc patet cur *ablatum cervum* l. I. Met. in deſcriptione diluvii Deucalionei dixerit. ubi *alato* inſulſe reponebant. Remed. Amor. *Auferimur cultu.* Epiſtola Hypſip. *ô demens Colchiſque ablate venenis.* Statius Theb. IV. *abſtulit igne Napæas.* ut eſt in nonnullis exaratis codicibus. Cornelius Severus apud Senecam,

— *Sed enim abſtulit omnes,*
Tanquam ſola foret, rapti Ciceronis imago.

hoc eſt, in ſe convertit omnes. *Heinſius.*

141. *Pen-*

Antra vident oculi ſcabro pendentia tofo,
Quæ mihi Mygdonii marmoris inſtar erant.
Invenio ſilvam, quæ ſæpe cubilia nobis
Præbuit, & multa texit opaca coma:
At non invenio dominum ſilvæque meumque.
Vile ſolum locus eſt: dos erat ille loci.
Agnovi preſſas noti mihi ceſpitis herbas:
De noſtro curvum pondere gramen erat.
Incubui; tetigique locum, qua parte fuiſti.
Grata prius lacrymas combibit herba meas.
Quin etiam rami poſitis lugere videntur
Frondibus; & nullæ dulce queruntur aves.
Sola virum non ulta piè mœſtiſſima mater
Concinit Iſmarium Daulias ales Ityn.
Ales Ityn, Sappho deſertos cantat amores.
Hactenus; ut media cætera nocte ſilent.
Eſt nitidus, vitroque magis perlucidus omni,
Fons ſacer; hunc multi numen habere putant.

Quem

141. *Pendentia.*] Sublimia arcuata. *Domit. Scabro topho.*] Tophus, lapis ſcaber & pumicoſus, familiaris ſpecubus & antris montium eſt. *Micyll.*

142. *Inſtar.*] Non minoris precii apud me erant. *Marmeris Mygdonii.*] Mygdonia Phrygiam terminat à meridionali latere: Marmor item Mygdonium, Phrygium intelligimus, quod precii magni erat.

144. *Coma.*] Multis frondibus.

145. *Sed non.*] *At non* ſcripti. mox *Agnovi* pro *Cognovi* quidam. *Heinſius.*

146. *Dos erat.*] Id eſt, precium loci.

150. *Grata prius.*] A mutatione fortunæ, excitat miſericordiam.

151. *Poſitis frondibus.*] Omnia mœrent: & ſylva, quæ in doloris indicium frondes depoſuit: & aves, quæ ne vocem quidem emittunt, conquerendo calamitatem noſtram, ut eo ſilentio major dolor deſignetur.

153. *Sola.*] Sola mater, quæ impie ulta eſt virum: Impie ſcilicet, quod in eo ulciſcendo, filium interfectum epulandum appoſuit. *Micyll.*

154. *Daulias ales.*] Philomela à multis Poëtis Daulias cognominata eſt: Homerus non Dauliam, ſed Daulida ſcribit.

156. *Hactenus: ut mediâ cœtera nocte ſilent.*] Scripti quidam & *media.* perperam. nam & pari modo eſt locutus in Faſtis lib. v.

Hactenus; ut vivo ſubiit rorantia ſaxo
Antra.

Heinſius.

157. *Eſt nitidus, vitroque magis perlucidus amnis.*] Hæc Naugeriana lectio. ſed ridicule fontem & amnem eundem facit. primæ editiones & ſcripti plerique *vitreoque amne.* Mazarinianus *vitreoque amni.* Scribe, *vitroque magis perlucidus omni.* Sic *Fons Blanduſia ſplendidior vitro* apud Horatium. ita poëtæ paſſim. *Idem.*

158. *Numen.*] Genium: qui tam loci, quam hominis deus eſt.

159. *Quem*

Q... m supra ramos expandit aquatica lotos,
...na nemus: tenero cespite terra viret.
H... ego cum lassos posuissem fletibus artus,
...onstitit ante oculos Naïas una meos.
C...nstitit, & dixit, Quoniam non ignibus æquis
...reris, Ambracias terra petenda tibi.

Phœ-

...). *Quem supra ramos extendit.*] ...ndit primæ editiones & scripti ple-...q. Virgil.

...medio ramos annosaque brachia pandit
...mus opaca, ingens.

...nius.

...assura comas radicitus erigitur stirps.

...1. *Lotos.*] Arbor in Africa insignis, ...a Plin. multa. Ejus fructu vescun-...fricæ populi, Lothophagi inde no-...iti. Oblivionem is cibus facit, inde ...dendi. quod nonnullis sociis suis ...lisse Ulysses refert apud Homerum. ...m aptissima est tibiis. Lotophago-... insulæ mentionem facit inter alios ...b. lib. 1. Quæ non longè abesse di-...à minore Syrte, & Mionix vocari. ...dor. Sicul. Nilum etiam παρέχεσθαι ...λωτὸν, affirmat. c. 2. Λωτοφάγες ...λέγεσι τὰς νῦν Ἀκραχγανλίνας. Di-... Λωτῶ ἔρωτες. Eurip. Troad. *A-...ica.*] Quæ gaudet aqua. *Aquatica.*] ...n Metam. 9. vs. 342.

...aud procul à stagno, Tyrios imitata colores,
...n spem baccarum florebat aquatica lotos.

...60. *Una nemus.*] Sic & Met. l. VIII.

...tabat in his ingens annoso robore quercus,

...na nemus. Heinsius.

...Una nemus.] Id est, sola lotos facit ...nus ramis suis. *Domit.*

...61. *Lassos posuissem flebilis artus.*] ...tibus quatuor scripti. placet. *Hein-*...

...62. *Constitit ante oculos Naïas una ...os.*] Hæc etiam Naugerio debentur. ...stri cum vulgatis, inepte.

Formosus puer est visus adesse mihi.

...pone in Naugeriana lectione *Naïas uda*, & refer ad Naïada hujus fontis. sic *uda Thetis* l. XI. Met. & *Tyberinides udæ* lib. II. Fast. v. 597. ex antiquis codicibus. ubi Naïadas Tyberinas innuit. *Idem.*

Constitit ante oculos, &c.] Alii legunt, *Ante oculos visa est Naïs adesse meos*, quæ lectio concinnior paulo est, & pluribus etiam placet. *Micyll.*

164. *Ambracia est terra petenda tibi.*] Libri veteres, *Ambrachiis*, *Ambrachiæ*, *Ambrachis*. Optime Vaticanus unus *Ambracias*, Græco more. Horatius:

Quale portentum neque militaris
Daunias latis alit esculetis.

Ita in duobus veterrimis libris inveni scriptum. egregie. Vulgati *Daunia in latis*. Seneca Hercule OEtæo,

—— te Rhodope tulit,
Te præruptus Athos, te fera Caspias,
Quæ virgata tibi præbuit ubera.

Sic & ibi optimus Mediceus. ita *Appias via* pro *Appia* non uno loco apud nostrum. *Cephesias ora* lib. VII. Metam. Festus Avienus Descriptione Orbis,

—— Eois
Hadrias unda vadis largam procul expuit algam.

Remedio Amoris noster,

Quid te Phasiados juverunt gramina terræ.

Quomodo ex vestigiis antiquæ lectionis videri scribendum illic monebitur. *Amazonias securis* nostro l. III. El. I. Pont. ut videtur corrigendum. *Amathusias renidens* pro Venere Symmachus in versibus à me emendatis ad l. X. Met. v. 558. sic *Actias Cleopatra* Statio in silvis.

Actias Ausonias fugit Cleopatra catenas.

& *Actias Orithyia* Virgilio. *Nasamonias Arpe* Silio lib. II.

Opposito procul insidiis Nasamonias Arpe
Corpore præripuit lethum.

sic

Phœbus ab excelſo, quantum patet, aſpicit æquor:
Actiacum populi Leucadiumque vocant.
Hinc ſe Deucalion Pyrrhæ ſuccenſus amore
Miſit, & illæſo corpore preſſit aquas.
Nec mora: verſus Amor tetigit lentiſſima Pyrrhæ
Pectora; Deucalion igne levatus erat.
Hanc legem locus ille tenet. pete protinus altam
Leucada: nec ſaxo deſiluiſſe time.

Ut

ſic & *Sidonias* apud eundem lib. XIV. utrumque ex optimo codice. *Heinſius.*

165. *Phœbus.*] Ad templum Actiacum, quod in ſinu Ambracio eſt, petra prærupta eſſe ferebatur: unde qui ſe demitterent in mare, amoris flamma levarentur. *Phœbus.*] Ex templo ſuo. *Actæum*, à littore: Actiacum à promontorio. *Domit.*

166. *Actuum populi.*] *Actiacum* Scaliger. ut & Sarravianus. Infra,

Cur tamen Actiacas miſeram me mittis ad oras.

Ab Actio oppido tamen Ambracici ſinus, quod Acte aliis dictum, etiam Actæum deducitur. hinc Ἀκταῖος Ἀπόλλων καὶ Ἀκτιακός, teſte Stephano Byzantio. *Heinſius.* *Actiacum populi.*] Actiacum vocant populi, inquit, Leucadiumque. Hoc à vulgato nomine inſulæ ſcilicet, illud ab antiquo. Quare Actiacum hoc loco gentiliter ac proprie accipiendum non appellative, ut Domitius exponit pro littorali. *Micyll.*

169. *Nec mora verſus amor fugit lentiſſima merſi Pectora.*] Sic Naugerius, Scripti noſtri, *juſſus amor tetigit lætiſſima Pyrrhæ*, vel *juſtus amor*, vel *juſſus amans. Pyrrhæ*, tamen omnes. Scribo,

Nec mora: verſus amor tetigit lentiſſima Pyrrhæ
Pectora.

verſus amor, ut Epiſtola Briſeïdis,

Aut ſi verſus amor tuus eſt in tædia noſtri.

Lentus proprie, qui tarde ſe promovet. ſed & pro flexibili ſumitur, & pro ſecuro atque otioſo, etiam pro frigido & remiſſo, quemadmodum hic loci Gloſſæ Stephani, *Lentus*, Εὔτονος, Λεπτὸς, Ἀργός. *Lentus*, qui tarde iraſcitur, ubi de ira agitur. ſic Ep. Helenes,

Tu fore tam lentum juſta Menelaon in ira?

Amor. lib. II. El. ult.

Lentus es, & pateris nulli patienda marito.

lib. III. El. VI.

Ille habet & ſilices & durum in pectore ferrum,
Qui tenero lacrymas lentus in ore videt.

hoc eſt qui lacrymis non movetur. ſic ibi vetus codex. eſt autem convitium amatorium. ita Penelope initio Epiſtolæ *lentum* vocat Ulyſſem. Phyllis Demophoonti *At tu lentus abes.* & noſtra Sappho Phaoni, *Lente redi.* tum,

Hoc te, ſi ſaperes, lente, decebat opus.

Ep. Herus.

Certe ego tum ventos audirem lenta ſonantes.

hoc eſt ſecura. & Triſt. II.

Scenica ſpectaſti lentus adulteria.

quomodo illis locis eſt legendum. Vide Notas ad Ep. XIX. v. 81. & Rem. Amor. v. 774. Hinc *relenteſcere*, Remed. Amor.

Neve relenteſcat ſæpe repulſus amor.

Heinſius. *Lætiſſima pectora.*] Quæ prius contemnebant amantem; id eſt, viciſſim Pyrrha cœpit amare Deucalionem, jam vacuum flamma, unde ipſa torquebatur. *Micyll.*

173. *Abiit*

nonuit; cum voce abiit. ego frigida surgo:
Nec gravidæ lacrymas continuere genæ.
Ibimus, ô Nymphæ, monstrataque saxa petemus.
it procul insano victus amore timor.
Quidquid erit. melius quam nunc erit. aura, subito.
Et mea non magnum corpora pondus habent.
Tu quoque, mollis Amor, pennas suppone cadenti:
Ne sim Leucadiæ mortua crimen aquæ.
Inde chelyn Phœbo communia munera ponam:
Et sub ea versus unus & alter erunt.
Grata lyram posui tibi, Phœbe, poëtria Sappho:
Convenit illa mihi, convenit illa tibi.
Cur tamen Actiacas miseram me mittis ad oras,
Cum profugum possis ipse referre pedem?
Tu mihi Leucadia potes esse salubrior unda:
Et formâ & meritis tu mihi Phœbus eris.
An potes, ô scopulis undaque ferocior illa,
Si moriar, titulum mortis habere meæ?
At

173. *Abiit cum voce.*] Id est, siluit, postea usquam apparuit. *Ego territa* ...] *Frigida* scripti nostri. unus *Talli*... Heinsius.
176. *Timor.*] Dejiciendi se de saxo.
177. *Quicquid erit.*] Non vult sibi o... ...iari mortem, sed tamen eam postpo... præsenti calamitati. *Aura subito.*] aversionem misericordiam movet, ...n & absentes appellat, & responsu... *Subito.*] Corpus, cum demitte...
178. *Et mea non magnum.*] Potero, ...uit, sustineri: nam corpus leve est, ...sum parva.
179. *Tu quoque mollis Amor.*] Cupi...nem invocat, non tam numen propi...m, quam ad historiam alludens, de ...a ante dictum est.
181. *Inde chelyn Phœbo.*] Chelyn cithara... ...m dixerunt: quoniam ex χηλώνης, id ..., testudine primum eam formaverit ...ercurius: unde & testudo dicitur. *Communia.*] Convenientia mihi & Phœbo.
182. *Unus & alter erit.*] *Erunt* bene Sarravianus. *Heinsius.*
183. *Grata lyram posuit.*] *Posui* maluerim. patet ex sequenti versu. & sic Farnesianus cum uno meo. *Idem. Grata.*] Quod tuo nomine servata est incolumis, & amore liberata vates tua. Lyram primus fecit Mercurius. Ea relata est in cœlum, mortuo Orpheo, favore Apollinis, quem plurimum apud inferos laudaverat: & voluntate Jovis, qui id concessit Calliopæ filiæ, matri Orphæi. *Domit.*
186. *Possis inde referre pedem.*] *Ipse* scripti. & recte. Non enim in Leucadiam Phaon: sed in Siciliam, profugerat. *Heinsius.*
138. *Et formæ meritis.*] *Forma* Regius. Lege, *Et forma & meritis.* Vide notas Ep. VII. v. 5. Ep. Hyps.
Nec facie meritisque placet, sed carmine movit. Idem.

195. Nuno

At quanto melius jungi mea pectora tecum,
  Quam poterant saxis præcipitanda dari!
Hæc sunt illa, Phaon, quæ tu laudare solebas;
  Visaque sunt toties ingeniosa tibi.
Nunc vellem facunda forent. dolor artibus obstat;
  Ingeniumque meis substitit omne malis.
Non mihi respondent veteres in carmina vires.
  Plectra dolore tacent: muta dolore lyra est.
Lesbides æquoreæ, nupturaque nuptaque proles;
  Lesbides, Æoliâ nomina dicta lyrâ;
Lesbides, infamem quæ me fecistis amatæ;
  Desinite ad citharas turba venire meas.
Abstulit omne Phaon, quod vobis ante placebat.
  (Me miseram! dixi quam modo pæne, meus!)
Efficite ut redeat: vates quoque vestra redibit.
  Ingenio vires ille dat, ille rapit.
Ecquid ago precibus? pectusne agreste movetur?

An

195. *Nunc vellem facunda forem.*] *Forent* rectius libri. *Idem.*

198. *Plectra dolore tacent.*] *Silent* unus Mediceus. *Idem.*

200. *Æolia lyra.*] Id est, Lesbia. nam Lesbos insula Æolicarum ferme urbium metropolis.

201. *Lesbides infamem.*] Nunc concubinas suas appellat, Telesippam, Megaram, & Atthidem.

204. *Quam modo pene, meus!*] Ut conjungas: Quam pene dixi, *Meus Phaon.*

207. *Ecquid ago precibus? pectusne agreste movetur?*] Scripti nostri magna ex parte *Hæc quid ego*, vel, *Ecquid ego. Hæc quid ego* an tres. *Hæc ego quid* unus. Lego,

Sed quid ego hæc? precibus pectusne agreste movetur?

noster Epist. XIII. quomodo illic legendum monui;

Sed quid ego hæc? lævum revocaminis omen abesto.

Statius Theb. VIII.

Sed quid ego hæc? I, Tartareas ulciscere sedes,
Tisiphone.

lib. XI.

— quod innumero Lethæa examine gaudet
Ripa, mea vires, mea læta insignia. sed quid
Hæc ego?

Theb. IV.

Sed quid ego hæc? fessosque optatis demoror undis?

Theb. I.

Sed quid ego? aut hodie spoliis gavisus abibis,
Quisquis es, his, aut me magni de stirpe creatum
OEneos accipies.

Ausonius Præfatione septem sapientum

Sed ego quid isthæc? non hac causa huc prodii.

Ennius apud Donatum,

Sed quid ego hæc animo lamentor?

& idem alibi,

Sed quid ego hæc memoro?

Virgil.

Sed

…n riget? & Zephyri verba caduca ferunt?
Q…i mea verba ferunt, vellem tua vela referrent.
Hoc te, si saperes, lente, decebat opus.
Si… redis, puppique tuæ votiva parantur
Munera; quid laceras pectora nostra morâ?
S…ve ratem: Venus orta mari, mare præstet eunti.
…ura dabit cursum. tu modo solve ratem.
…e gubernabit residens in puppe Cupido:
…pse dabit tenerâ vela legetque manu.
S…e juvat longe fugisse Pelasgida Sappho;
…Non tamen invenies, cur ego digna fugâ.
…saltem miseræ, crudelis, epistola dicat:
…Jt mihi Leucadiæ fata petantur aquæ.]

…l *quid ego hæc autem nequicquam ingrata revolvo?*
…modo fere Apollonius lib. III.
…λὰ τίη τάδε τοι μεταμώνια πάντ' ἀγορεύω;
…liter abruptum *Hæc ego.* Vid. Ep. X.
…. Sarravianus,
…*ec quid ego? an precibus tibi pectus agreste movetur?*
…e,
…*quid, iô, precibus tibi pectus agreste movetur?*
…ibi,
…*uid iô sylvæ crudelius, inquit, amavit?*
…nsius.
…1. *Si redis.*] Id est, si cogitas de re…
…. *Votiva munera.*] Soteria.
…13. *Mare præstat amanti.*] *Eunti* veterum librorum plerique. duo *præstet*, quod amplector. *Heinsius.*

217. *Pelasgida.*] Nam Pelasgi, per universam ferme Græciam vagi & errabundi, rem militarem exercuerunt. Locis nonnullis dederunt nomina. *Iuvat.*] Seu tibi consilium est. *Pelasgida Sappho.*] Id est, Sappho Lesbiam.

219. *Hoc saltem miseræ.*] O saltem cum scriptis. ut dictum ad Epistolam primam. Cæterum distichon hoc postremum pro legitimo Nasonis vix est ut agnoscam: nec satis assequor quid sibi velit. *Heinsius.*

220. *Fata*] Miserabiliter saltum Leucadium, jam fatum & mortem suam appellat: Et si Straboni credimus, inde se dejecit. *Domit.*

EPI-

EPISTOLA XVI.

ARGUMENTUM.

Paris, qui alio nomine Alexander dictus est, ob Helenam sibi à Venere promissam, navigat Lacedæmona: ubi à Menelao honorificè acceptus est. Menelaus, ad procurandam ab Atreo relictam hæreditatem, in Cretam proficiscitur: atque interea, dum alias res agit, Helenam suam committit Paridi, serioque bonum hunc illi hospitem commendat. Paris amator, hanc oblatam sibi opportunitatem minime negligendam ratus, omnibus modis Helenam solicitat, eidemque hac epistola artificiose amoris sui æstum significat, ab omnibus sese commendans virtutibus, quibus laudari amatores solent. Et, quia muliebrem esse sexum fragilem noverat, formæque gloria duci, nihil prætermittit Paris, quo conciliare sibi Helenes animum possit, maritumque in contemtum ejus adducit. Suadet ergo fugam, quam facile tueri sese Trojanis viribus posse confirmat.

PARIS HELENÆ.

HAnc tibi Priamides mitto, Ledæa, salutem;
Quæ tribui solâ te mihi dante potest.
Eloquar? an flammæ non est opus indice notæ;
Et plus, quam vellem, jam meus extat amor?
Ille quidem malim lateat; dum tempora dentur
Lætitiæ mistos non habitura metus.
Sed male dissimulo. quis enim celaverit ignem,
Lumine qui semper proditur ipse suo?
Si tamen expectas, vocem quoque rebus ut addam;
Uror. habes animi nuncia verba mei.

Parce,

1. P*Riamides.*] Ego Paris filius Priami. *Ledæa.*] Helena filia Ledæ.

3. *Non est opus indice.*] Quoniam per se amor indicatur, nec dissimulari potest.

4. *Plus quam vellem.*] Cum is esset, qui occultari non posset. *Ant. Extat.*] Eminet, apparet.

5. *Tempora.*] Opportunitates. *Hub. Dum tempora dentur lætitiæ.*] Tacere, inquit, amorem, utile est: quoniam tempora futura sunt, quæ omnem abjicient metum. Nam de Menelao innuit, multa enim fecerat ob amorem, quæ ille potuisset animadvertere, antequam discesserat. *Ant.*

7. *Male.*] Ægre.

8. *Suo lumine.*] Suo splendore. *Hub.*

9. *Ut addam vocem rebus.*] Ut quid velim, aperte fatear. *Addam vocem rebus.*] Qui dicitur confessus Amor. infr. ℣s. x1.

Parce precor fasso.

Et Metam. 9. ℣s. 517.

Littera celatos arcana fatebitur ignes.

& alibi.

10. *Vror.*] Tui amore ardeo.

11. *Fasso.*]

P ce, precor, fasso: nec vultu cætera duro
erlege, sed formæ conveniente tuæ.
Ja dudum gratum est, quod epistola nostra recepta
pem facit, hoc recipi me quoque posse modo.
Q e rata sint, nec te frustra promiserit, opto,
loc mihi quæ suasit mater Amoris iter.
N nque ego divino monitu, ne nescia pecces,
dvehor: & cœpto non leve numen adest.
Pr mia magna quidem, sed non indebita, posco.
ollicita est thalamo te Cytherêa meo.
H : duce Sigæo dubias à littore feci
onga Phereclêâ per freta puppe vias.
Il dedit faciles auras, ventosque secundos.
n mare nimirum jus habet orta mari.

Perstet:

. *Fasso.*] Mihi confesso amorem m m.

. *Quod epistola nostra recepta est.*] una cum distinctione tollendum x ide Puteanei & trium aliorum. *sius. Recepta.*] Artificiose fingit olam hanc benigne esse accep : &, quod non debebat, sibi a nit.

. *Hoc modo.*] Scil. quo epistola mea ecepta.

. *Quæ rata sit.*] *Sint* bene Putea- . Trist. I. El. VIII.

uæ quoniam rata sunt, tota mihi mente tibique
ratulor.

). III. El. VI.

uæ si non rata sunt, alium, quo longius absim
Quare (suburbana hæc sit mihi terra) locum.

illis locis est scribendum. Plura . II. ỷ. 638. *Heins.*

7. *Monitu divino.*] Non sponte , sed Veneris suasu & mandato. *ert. Ne pecces nescia.*] Ut scias, auctoritate tuam culpam defendere is. *Ant.*

. *Non indebita.*] Quia sunt promissa mihi ab ea, cui licuit promittere. *Non indebita.*] Virgil. 6. Æneid.

—— da, non indebita posco
Regna meis fatis.

21. *Hac duce.*] Suscepi hanc navigationem à Troja in Græciam. *A littore Sigæo.*] Trojano. nam Sigæum promontorium est Trojæ.

22. *Phereclеâ puppe.*] De Pherecl o hujus classis structore omnia ex antiquis obvia. At Puteaneus aliique quidam, *Feraclea.* nonnulli, *Phareclea.* alii aliter. alter Palatinus, *Phelacrea.* Forte *Phalacræa puppe.* sic Lycophroni hæc classis φαλακραῖοι πόδες. Phalacræ enim una ex quatuor partibus Idæ montis Stephanus: Φαλάκραι, ἄκρα τῆς Ἴδης, ἥτις οὐκ ἔχει ζαόφυτον, διὰ τὴν χίονα καὶ τὸν κρύσταλλον, ἀλλ' ἐψίλωται. καὶ πάντα δὲ τὰ ἐψιλωμένα ὄρη ἐλέγετο Φαλάκραι. ὁ ἐκ τόπου, Φαλακραῖος. Λυκόφρων,

Στερρὰν Κύβηλιν ἢ Φαλακραῖον κλάδον.

καὶ θηλυκῶς Φαλακραία κόρη. καὶ οὐδέτερον. In Arondeliano codice legebatur, *Farasea.* cum glossa, *à loco sic dicta.* Heinsius.

24. *Orta mari.*] Venerem ex mari ortam, scribit Varro.

Perſtet: &, ut pelagi, ſic pectoris adjuvet æſtum:
Deferat in portus & mea vota ſuos.
Attulimus flammas, non hic invenimus, illas.
Hæ mihi tam longæ cauſa fuere viæ.
Nam neque triſtis hiems, neque nos huc appulit error.
Tænaris eſt claſſi terra petita meæ.
Nec me crede fretum merces portante carina
Findere. quas habeo, Dî tueantur, opes.
Nec venio Grajas veluti ſpectator ad urbes.
Oppida ſunt regni divitiora mei.
Te peto; quam lecto pepigit Venus aurea noſtro.
Te prius optavi, quam mihi nota fores.
Ante tuos animo vidi, quam lumine, vultus:
Prima fuit vultûs nuncia fama tui.
Nec tamen eſt mirum, ſi ſicut oporteat, arcu

Miſſi-

25. *Perſtet.*] A propoſito non diſcedat. *Pelagi æſtum.*] Amorem meum ſecundet, ut navigationem. *Adjuvet æſtus.*] *Æſtum* ſcripti. *Heinſius.*

26. *Mea vota.*] Quæ erant, ut Helena potiretur. *In portus ſuos.*] Ad optatum exitum.

27. *Flammas.*] Amores ex Troja attulit. Trojæ te, inquit, amavi.

29. *Triſtis hyems.*] Tempeſtas. Virgil. 1. Æneid.

Emiſſamque hyemem ſenſit Neptunus.

Similiter & Græcis dicuntur νῆες χειμαϑεῖσαι. Virgil. 4. Æneid. —— *Dum pelago deſævit hyems.* Et alibi.

30. *Tænaris terra.*] Laconiam ſignificat, cujus promontorium eſt Tænaros. *Ant. Petita*] Id eſt, Venit claſſis mea dedita opera in hanc terram propter te.

32. *Findere.*] Secare, ſcindere. ſic & Græci. Homer. Odyſſ. γ. ℣ſ. 174.

—— Καὶ πέλαγος μέσον εἰς εὔβοιαν
Τέμνειν.

& Odyſſ. ε. verſ. 409.

—— Καὶ δὴ τόδε λαῖτμα διατμήξας ἐπέρησα.

Argon. Apollon. lib. 4. ℣ſ. 771. De Iride.

—— αὐτίκα δ᾽ Ἶρις ἀπ᾽ Οὐλύμποιο θοροῦσα
Τέμνε τανυσσαμένη κοῦφα πτερά.

Quod Virgil. exprimit 5. Æneid.

Ingentemque fuga ſecuit ſub nubibus arcum.

Et 4. Æneid.

—— *Ventoſque ſecabat*
Materno veniens ab avo.

Tueantur.] Servent.

33. *Nec veni Grajas.*] *Venio* ſcripti. Τὸ *veluti* ſuſpectum eſt de mendo. *Heinſ.* *Spectator.*] Admirator, ut videam pulchras urbes Græciæ.

34. *Divitiora.*] Opulentiora. nam Aſia ditiſſima eſt. Horat. *Et dites Aſiæ campos.*

35. *Aurea.*] Formoſa. *Pepigit.*] Promiſit.

37. *Animo.*] Cogitatione, deſiderio. *Quam lumine.*] Quam oculis corporis.

39. *Nec tamen eſt mirum.*] Verſus centum & quatuor ſequentes abſunt ab omnibus ſcriptis codicibus, uno Palatino, eoque recentiori, excepto. *Heinſ.* *Nec tamen eſt mirum.*] Ab hoc loco, verſus qui proxime ſequuntur centum & quatuor

Miſſilibus telis eminus ictus, amo.
Si placuit fatis: quæ ne convellere tentes,
Accipe cum vera dicta relata fide.
Matris adhuc utero, partu remorante, tenebar:
Jam gravidus juſto pondere venter erat.
Illa ſibi ingentem viſa eſt ſub imagine ſomni
Flammiferam pleno reddere ventre facem.
Territa conſurgit; metuendaque noctis opacæ
Viſa ſeni Priamo, vatibus ille, refert.
Arſuram Paridis vates canit Ilion igni.
Pectoris, ut nunc eſt, fax fuit illa mei.
Forma vigorque animi, quamvis de plebe videbar,
Indicium tectæ nobilitatis erant.
Eſt locus in mediæ nemoroſis vallibus Idæ
Devius, & piceis ilicibuſque frequens:
Qui nec ovis placidæ, nec amantis ſaxa capellæ,
Nec patulo tardæ carpitur ore bovis.

Hinc

quatuor, hoc eſt, ad ℣ſ. 143. in antiquiſſimis exemplaribus non haberi dicuntur: ideoque à pleriſque pro Ovidianis non cenſentur & ſeorſim notantur. Ii etiam interpretes tanquam nothos, implicatos reliquere. Sed tamen utut hi ſunt, ne quid à quoquam in hoc opere deſiderari poſſit, & ipſos verſus, ut habentur, appoſuimus: & quod alii in cæteris fecerunt, eoſdem brevibus ſcholiis illuſtravimus. *Nec tamen eſt minus.*] Digreſſio eſt, qua cauſam & originem ſui amoris expoſiturus eſt. Repetit enim ab initio natales ſuos, deinde & ſententiam latam de deabus: & extremo, quibus impulſus, expeditionem hanc ſuſceperit. *Si ſicut oporteat arcu.*] Hæc non ſunt ſana. Puto, *ſicut oportuit actum.* ut agi oportuit. *Heinſ.*

40. *Telis arcu miſſilibus.*] Hoc eſt, arcu emiſſis.

41. *Sic placuit fatis.*] Rejicit amorem ſuum in voluntatem deorum, & neceſſitatem fati: quo videlicet Helenam magis impellat.

46. *Flammiferam pleno reddere ventre facem.*] Nam viſa eſt in ſomnis Hecuba parere ſibi facem, qua tota Aſia illuſtraretur. Nota eſt hiſtoria.

50. *Pectoris fax fuit.*] Hoc eſt, amorem meum ſignificabat illa fax, de qua mater ſomniarat.

51. *Forma vigorque animi.*] Diſtichon hoc loco alienum videtur, quod in ſequentem paginam rejicietur aptius, poſt illa,

Regius agnoſcor per rata ſigna puer.

qui verſus eſt nonageſimus hujus epiſtolæ. *Heinſ.* *Quamvis de plebe videbar.*] Nam inter paſtores educabatur. Priamus enim, poſtquam interpretationem vatum audierat. infantem natum exponi imperaverat. Sed ii, quibus negocium commiſſum erat, forma infantis commoti, clam educavere: atque ita inter paſtores enutritus fuit, & pro paſtoris filio habitus. *De plebe.*] Vide ℣ſ. 357. h. ep. ubi cauſa additur quare Alexander dictus: nempe auxiliator. unde & Theocrit. Idyll. 1. ℣ſ. 105. Parin vocat *βωκόλον*.

Hinc ego Dardaniæ muros excelſaque tecta,
 Et freta proſpiciens, arbore nixus eram.
Ecce pedum pulſu viſa eſt mihi terra moveri:
 Verà loquar, veri vix habitura fidem.
Conſtitit ante oculos, actus velocibus alis,
 Atlantis magni Pleïoneſque nepos.
Fas vidiſſe fuit; fas ſit mihi viſa referre:
 Inque Dei digitis aurea virga fuit. Miscell. obs. VII. T. 2. p. 291
Treſque ſimul Divæ, Venus & cum Pallade Juno
 Graminibus teneros impoſuere pedes.
Obſtupui, gelidusque comas erexerat horror.
 Cum mihi, Pone metum, nuncius ales ait.

Arbi-

57. *Hinc ego Dardaniæ muros.*] Dardaniæ muros improprie dixit, pro Troja, alia enim Dardania, alia Troja fuit.

59. *Ecce pedum pulſu.*] Ex ſigno adventum deorum colligit.

60. *Vera loquar; vero vix habitura fidem.*] Scribendum *veram fidem* aut *veri fidem.* ut ſupra,

Accipe cum vera dicta relata fide.

Amor. lib. II. El. II.

Et veram falſo crimine deme fidem.

Faſt. III.

Fama nec à verâ diſſidet illa fide.

Sic locus uterque in antiquis codicibus leguntur. Pont. lib. III. El. VII.

Proximus huic gradus eſt, bene deſperare ſalutem;
Seque ſemel verâ ſcire periſſe fide.

Triſt. IV. El. I.

Utque nec inſidias, capitiſque pericula narrem,
Vera quidem, vera ſed graviora fide.

ſic & ibi eleganter veteres libri, & appoſite ad illa Paridis, de quibus nunc agimus. vulgo, *Vera quidem vidi.* Propert. lib. IV.

Vera ſed invito contigit iſta fides,

Petronius: *Iurat Eumolpus ſe mente ſimpliciſſima & vera fide in navigium comites induxiſſe.* Noſter Met. III.

—— adjuro, tam me tibi vera referre,
Quam veri majora fide.

Claudiano, *Veri ſera fides.* ſic contra *falſa fides.* Met. XV.

—— falſamque in imagine credens
Eſſe fidem. Heinſius.

62. *Atlantis magni, Pleioneſque nepos.*] Intelligit Mercurium, cujus mater Maja fuit, filia Atlantis & Pleiones.

64. *Aurea virga.*] Χρυσόρῥαπις. Homer. Odyſſ. κ. ℣ſ. 331. Et Pind. Pyth. 4. Caduceum. κηρύκειον. ideo & Caducifer. Metam. 2. ℣ſ. 710. vide Virgil. 4. Æneid. ibique Serv.

Tum virgam capit, &c.

—— ramum letæo rore madentem. Idem 5. Æneid. Et Stat. 2. Thebaid. *letæum vimen.* vide & Pauſan. Arcad. ubi & de animarum deductione.

67. *Geliduſque comas erexerat horror.*] Malim *arrexerat.* Virgil.

Arrectæque horrore comæ. Heinſ.

68. *Nuncius ales.*] Mercurius, cui talaria tribuuntur. *Nuncius ales.*] Metam. 4. ℣ſ. 665.

—— pennis ligat ille reſumtis
Parte ab utraque pedes, teloque accingitur unco,
Et liquidum motis talaribus aëra findit.

Et Stat. Thebaid. I. *Summa pedum propere plantaribus illigat alis:* ubi ſtrenue imitatur Virgil. *Pictæ vincula plantæ.* Silius. 16. *Alatæ plantæ.* Virg. Hinc prov. Talaria induere: fugam adornare: Cic. Ad Att. *Quare talaria induamus.*

69. Ar-

Abiter es formæ: certamina ſiſte Dearum;
Vincere quæ formâ digna ſit una duas.
Neve recuſarem, verbis Jovis imperat: & ſe
Protinus ætheriâ tollit in aſtra via.
Mens mea convaluit, ſubitoque audacia venit:
Nec timui vultu quamque notare meo.
Vincere erant omnes dignæ: judexque verebar
Non omnes cauſam vincere poſſe ſuam.
Sed tamen ex illis jam tunc magis una placebat:
Hanc eſſe ut ſcires, unde movetur amor.
Tantaque vincendi cura eſt; ingentibus ardent
Judicium donis ſollicitare meum.
Regna Jovis conjux, virtutem filia jactat.
Ipſe potens dubito, fortis an, eſſe velim.
Dulce Venus riſit, Nec te, Pari, munera tangant;
Utraque ſuſpenſi plena timoris, ait.
Nos dabimus quod ames: & pulcræ filia Ledæ
Ibit in amplexus, pulcrior ipſa, tuos.

Dixit:

Haec est Cris. observ. VII. T.2. p.291.

69. *Arbiter es formæ.*] Hoc eſt, delectus es judex, qui de forma harum pronuncies, quænam ſit pulcherrima. *Certamina ſiſte dearum.*] Compone.
70. *Vincere quæ forma, &c.*] Scilicet pronuncia.
74. *Quamque notare.*] Nudas enim, quamque ſeorſim aſpexiſſe, apud Lucianum fingitur.
75. *Iudexque verebar Non omnes cauſam vincere poſſe ſuam.*] Scribe *cauſâ ſuâ.* Vincere enim *causâ* Latinum eſt, & *tenere cauſam.* non *vincere cauſam.* Noſter Amoribus lib. III. El. XIV.
Et ſi non causâ, judice vince tuo.
Et & *Vinci causâ.* Art. Amat. lib. I.
Vincuntur Parthi causâ, vincantur & armis.
Hoc autem vult, trium Dearum cauſam longe optimam fuiſſe in hoc certamine de formæ principatu, ac proinde doluiſſe ſibi, quod harum uni tantum palma eſſet deferenda pulchritudinis. *Heinſius.*
79. *Ingentibus ardent.*] Hoc eſt, vehementer cupiunt & ſtudent.
80. *Sollicitare.*] Id eſt, Labefactare, & corrumpere.
81. *Virtutem filia jactat.*] Pallas. *Virtutem jactat.*] Hoc eſt, fortitudinem, & virtutem bellicam. Eſt enim belli dea habita: unde & armata fingitur haſta & clypeo.
83. *Dulce Venus riſit.*] Pro, ſuaviter. *Tangant.*] Moveant. Plaut. Epid. 5. 2. Vſ. 40.
—— *iſtis adeo te tetigi triginta minis.*
Et in Pſeud. I. I. Vſ. 118. *Si neminem alium potero, tuum tangam patrem.* item, *tangere aliquem bolo.*
84. *Utraque munera.*] Hoc eſt, regna, quæ Juno promittit: & virtus bellica, quæ à Pallade proponitur.
85. *Pulchræ filia Ledæ.*] Id eſt, Helena, Jovis & Ledæ filia.
86. *Pulchrior illa.*] Scil. matre ſua.

Dixit: & ex æquo donis formâque probatâ,
  Victorem cœlo rettulit illa pedem.
Interea (credo, versis ad prospera fatis)
  Regius agnoscor per rata signa puer.
Læta domus nato per tempora longa recepto.
  Addit & ad festos hunc quoque Troja diem.
Utque ego te cupio, sic me cupiere puellæ.
  Multarum votum sola tenere potes.
Nec tantum regum natæ petiere ducumque:
  Sed Nymphis etiam curaque amorque fui.
At mihi cunctarum subeunt fastidia, postquam
  Conjugii spes est, Tyndari, facta tui.

Te

87. *Et ex æquo donis, &c.*] Donis quod ad Paridem attinebat, cui Helena pro dono promittebatur, si Veneri victoriam dedisset. Forma autem, quantum ad Venerem attinebat, cujus formam præstare cæterarum pulchritudini, Paris sententia sua judicarat. *Donis formaque probata.*] Concinnior erit lectio, si *probatis* reponas: sic infra,

Collatis formâ Menelaus & armis.

Fast. III.

Bellice, depositis clypeo paulisper & hastâ,
Mars ades.

Heinsius.

88. *Victorem cœlo rettulit, &c.*] Hoc est, rediit in cœlum victrix, parta victoria.

89. *Versis ad prospera fatis.*] Diis jam meliora de me statuentibus.

90. *Regius agnoscor puer.*] Agnoscor esse filius Priami. *Per rata signa.*] Certis signis & indiciis.

91. *Læta domus.*] Fuit scilicet. Domum autem intellige, regiam Priami. *Per tempora longa recepto.*] Lege, *post tempora longa recepto.* Heinsius.

92. *Addit & ad festos.*] Eumque diem quo agnitus fui, pro festo celebrant.

94. *Multarum votum sola, &c.*] Me, quem aliæ cupierunt, tu sola frui potes.

95. *Sed nymphis etiam, &c.*] Nam ab Oenone amatus est, dum in sylvis & inter pastores adhuc degeret.

96. *Curaque amorque fui.*] Post hunc versum Palatinus & veteres editiones addunt,

Quas super OEnonem facies mutarer in orbem.
Nec Priamo est ad te dignior ulla nurus.

Quos Ovidianos esse versus non dubito. sed prior est mendosissimus, ac proinde uterque à nuperis editionibus jussus exulare, ni fallor. idque pessimo exemplo. Posteriori legendum *à te.* Noster alibi,

A Veneris facie non est prior ulla tuaque. Heinsius.

97. *At mihi cunctarum, &c.*] Id est, Cæteras omnes fastidire & contemnere cœpi. *Fastidia.*] Plaut. Mil. 4. 2. ℣. 43.

——— *face te fastidii plenum*
Quasi non lubeat.

Ter. *Eja, ut Elegans est. ut fastidit.* & in Milite. 4. 6. ℣s. 20.

Atque ejus elegantia meam extemplo speciem spernat.

Philippus, venditatione gloriæ suæ, tantarum urbium fastidium agitat; atque utras potius dignetur æstimat. Justin. lib. 8. c. 4. vide lib. 14. c. 2.

98. *Tyndari.*] Helena, Tyndari filia.

101. *Quid*

Te vigilans oculis, animo te nocte videbam;
lumina cum placido victa ſopore jacent.
Qd facies præſens, quæ nondum viſa placebas?
rdebam, quamvis hic procul ignis erat.
N: potui debere mihi ſpem longius iſtam,
æruleâ peterem quin mea vota viâ.
T ïa cæduntur Phrygiâ pineta ſecuri,
)uæque erat æquoreis utilis arbor aquis:
A ua proceris ſpoliantur Gargara ſilvis:
nnumeraſque mihi longa dat Ida trabes.
F ndatura citas flectuntur robora naves:
'exitur & coſtis panda carina ſuis.
A dimus antennas, & vela ſequentia malos:
ccipit & pictos puppis adunca Deos.
Q a tamen ipſe vehor, comitata Cupidine parvo,
ponſor conjugii ſtat Dea picta ſui.

Impo-

1. *Quid facies præſens.*] Scribe, f *es.* Jam enim viderat Helenam. H *ſius.*

2. *Ardebam, quamvis hic procul ig erat.*] Puto *hinc procul.* hoc eſt, procu me. & *eras.* ut per ignem Helena amores ſuos intelligat. Amor. 11. El xvi.

it meus ignis abeſt. verbo peccavimus uno.
Quæ movet ardores eſt procul, ardor adeſt.

E ſtola Leandri,

)t procul aſpexi lumen, Meus ignis in illo eſt;
Illa meum dixi littora lumen habent.

V gilius,

At mihi ſeſe offert ultro meus ignis Amyntas.

C lpurn.

Nam Mopſo Meroë, Lycidæ formoſus Iölas
Ignis erant. Idem.

103. *Nec potui debere mihi, &c.*] Nec tui ſpem iſtam amoris potiundi lon ıs differre.

104. *Cærulea via.*] Quo minus per mare navibus peterem. *Vota mea.*] Id eſt, te, quam cupiebam & amabam.

106. *Quæque erat arbor.*] Navibus fabricandis.

107. *Ardua Gargara.*] Gargara generaliter τὰ ἄκρα, hoc eſt, ſummitates montium, ſive vertices dicuntur. Sed hoc loco de parte, ſive colle Idæ montis accipiendum, quæ proprie hoc nomine appellatur: in cujus radicibus & oppidum ejuſdem nominis fuit, cujus ager frugibus fertilis fuit. Dicta autem Gargara, à Gargaro Jovis & Lariſſæ filio: ut Suidas. *Proceris ſylvis.*] H. e. Arboribus.

109. *Fundatura citas naves robora.*] Hoc eſt, fundamenta datura navibus.

112. *Accipit & pictos puppis, &c.*] Puppis adunca, à forma dicitur. Pictos autem deos, intelligit imagines deorum, quibus naves inſigniri ſolebant.

114. *Sponſor conjugii ſtat dea picta ſui.*] *Tui* Naugerius. Sed nihil temere muto. *ſuum conjugium*, quod illa promiſerat. *Heinſ. Sponſor conjugii.*] Sententia eſt: Dea quæ mihi conjugium tuum ſpopondit, ſtat picta cum Cupidine parvo.

 116. *Ægais*

Imposita est factæ postquam manus ultima classi;
Protinus Ægæis ire lubebat aquis.
Et pater & genitrix inhibent mea vota rogando;
Propositumque piâ voce morantur iter.
Et soror effusis, ut erat, Cassandra capillis,
Cum vellent nostræ jam dare vela rates;
Quo ruis? exclamat; referes incendia tecum.
Quanta per has nescis flamma petatur aquas.
Vera fuit vates; dictos invenimus ignes:
Et ferus in molli pectore flagrat amor.
Portubus egredior; ventisque ferentibus usus
Applicor in terras, Oebali Nympha, tuas.
Excipit hospitio vir me tuus. hoc quoque factum
Non sine consilio numinibusque Deûm.
Ille quidem ostendit, quidquid Lacedæmone totâ
Ostendi dignum conspicuumque fuit.
Sed mihi laudatam cupienti cernere formam,
Lumina, nil aliud, quo caperentur, erat.
Ut vidi, obstupui; præcordiaque intima sensi
Attonitus curis intumuisse novis.
His similes vultus, quantum reminiscor, habebat,
Venit in arbitrium cum Cytherêa meum. supra Ep. V. 36.
Si tu venisses pariter certamen in illud;

In

116. *Ægæis ire jubebar aquis.*] A quibus autem jubebatur? A parentibus certe inhibitum sequenti versu ait. Priscæ editiones *jubebat*. Scribe *lubebat* vel *juvabat*. nam hæc duo verba sæpe confunduntur in libris vetustis. *Heins.* *Ægæis aquis.* [Hoc est, per Ægæum mare in Græciam ire jubebar, meis fatis scilicet.

118. *Propositumque viæ voce morantur iter.*] Repone meo periculo *pia voce.* Heinsius.

119. *Et soror Cassandra.*] Hæc vates fuit: quod munus ab Apolline acceperat.

120. *Cum vellent nostræ jam dare velarates.*] Illud *nostræ* friget hoc loco. Rectius legatur *properæ.* vel,

Cum vellem nostræ jam dare vela rati.
Heinsius.

123. *Dictos invenimus ignes.*] Hoc est te, quæ me ardere facis.

124. *Et ferus in molli.*] Puto *En ferus.* Heinsius.

126. *Oebali Nympha.*] Oebalidem vocat, ab avo Oebalo, Tyndari patre.

128. *Non sine consilio.*] Virgil. 4.
——*Dis equidem auspicibus reor, & Junone secunda*
Huc cursum Iliacas vento tenuisse carinas.

134. *Attonitus curis intonuisse novis.*] Illud *intonuisse* huic loco alienum est. Forte *indoluisse*, Nam Mycilli illud *intumuisse* parum placet. *Heins*

138. *In*

In dubium Veneris palma futura fuit.
Magna quidem de te rumor præconia fecit,
Nullaque de facie nescia terra tuâ est,
Nec tibi par usquam Phrygiâ, nec Solis ab ortu
Inter formosas altera nomen habet.
Credis & hoc nobis? minor est tua gloria vero:
Famaque de forma pœne maligna tua est.
Plus hic invenio, quam quod promiserit illa:
Et tua materiâ gloria victa suâ est.
Ergo arsit merito, qui noverat omnia, Theseus:
Et visa es tanto digna rapina viro:
More tuæ gentis nitida dum nuda palæstra
Ludis; & es nudis fœmina mista viris.
Quod

[13]8. *In dubium.*] *In dubio* malit My[cil]lus. Ego ἀρχαϊσμὸν hunc non teme[re l]oco moveam, minime ignarus ele[g]iæ studiosos auctores *in* cum casu [qua]rto frequenter conjunxisse loco sex[ti], exempla passim sunt obvia. *Idem.* [*In d*]*ubium Veneris, &c.*] Sensus est: Si [i]n judicium cum Venere venisses, du[bita]ssem, tibi an illi victoriam adjudi[ca]rem.

[1]39. *Rumor, &c.*] Hoc est, rumor, [si]ve fama magnis te laudibus & præco[nii]s celebravit.

[1]41. *Nec tibi par usquam Phrygiæ.*] [Leg]o *Phrygia*, hoc est in Phrygiâ. Ante [Ph]rygiam legebatur. *usquam Phrygiæ* [N]augerii conjectura est. Sed vix per[v]idet *usquam Phrygiæ*, ut *usquam lo*[*coru*]*m*, Latine posse dici. *Heinsius.* *Nec* [*Soli*]*s ab ortu, &c.*] Hoc est, & in toto O[rie]nte nulla alia æque nomen habet, [ho]c est, celebratur, & in ore omnibus [est], quoties de forma mentio fit, &c. [Ha]ctenus. *Mycill.*

143. *Credis & hoc nobis?*] Nunc de[nu]o veterum librorum opem advoce[m]us: qui ab hoc versu denuo nobis ad[sunt]. *Credis & hæc* tres scripti. Barbe[ri]i. *Credis ad hæc.* Lego *Crede sed hoc.* [He]insi. *Credis & hoc.*] Extollit ejus pulchritudinem, ut ita laudando eam alliciat ad amorem suum. Nulla enim est mulier, quæ laudibus suæ formæ non delectetur.

144. *Maligna.*] Detrectatrix: quia minus dicit, quam debet.

145. *Quam quod promiserat illa.*] *Promiserit* tres libri. *Heinsius.*

146. *Est victa sua materia.*] Id est, à pulchritudine tua, quæ est materia ipsius gloriæ. *Hub.*

147. *Qui noverat omnia Theseus.*] Plutarchus & Diodorus & puellam Helenam Theseo raptam fuisse scribunt, Castori & Polluci redditam. *Ant.*

148. *Et visa est.*] *Visa es* legendum ex scriptis nonnullis. *Heinsius.*

149. *Tuæ gentis.*] Id est, Laconicæ. Nam Lacedæmonii præcipue palæstra delectati sunt. *Nitida.*] Propterea quod corpora oleo ungebantur.

150. *Nudis fœmina mista viris.*]
— Οὐδ' ἂν εἰ βούλοιτό τις
Σώφρων γένοιτο Σπαρτιατίδων κόρη,
Αἳ ξὺν νέοισιν ἐξερημοῦσαι δόμους,
Γυμνοῖσι μηροῖς, καὶ πέπλοις ἀνειμένοις
Δρόμους παλαίστρας τ' οὐκ ἀνασχετοὺς ἐμοὶ
Κοινὰς ἔχουσι. Peleus Menelao. Eurip. Androm. vers. 595. & seqq. vide & Propert.

Quod rapuit, laudo: miror, quod reddidit unquam.
Tam bona constanter præda tenenda fuit.
Ante recessisset caput hoc cervice cruenta,
Quam tu de thalamis abstraherere meis.
Tene manus unquam nostræ dimittere vellent?
Tene meo pater vivus abire sinu?
Si reddenda fores, aliquid tamen ante tulissem:
Nec Venus ex toto nostra fuisset iners.
Vel mihi virginitas esset libata; vel illud,
Quod poterat salva virginitate rapi.
Da modo te; quæ sit Paridi constantia nosces.
Flamma rogi flammas finiet una meas.
Præposui regnis ego te; quæ maxima quondam
Pollicita est nobis nupta sororque Jovis.

Dum-

pert. lib. 3. eleg. 13. cujus hoc & principium.

Multa tua, Sparte, miramur jura palæstræ,
Sed mage virginei tot bona gymnasii,
Quod non infames exercet corpore laudes,
Inter luctantes nuda puella viros.

& quæ seq. Et in Tragic. antiq.

Nihil horum simile apud Lacænas virgines,
Quas magis palæstra, Eurota, sol, pulvis, labor,
Militia in studio est. ——

vide & Plutarch. in Lycurgo. & Thucyd. lib. 1. Alii hunc morem laudant, alii culpant.

155. *Tene manus unquam nostræ dimittere vellent.*] *Dimittere ferrent* scribam libenter, si per codices antiquos detur. Met. XIII. ℣ſ. 460. ex optimis codicibus,

Scilicet aut ulli servire Polyxena ferrem.

Pro quo similiter *vellem* vulgo legebatur. *Heinsius.*

156. *Vivus.*] Dum viverem.

157. *Fores.*] Id est, Fuisses propter necessitatem. *Hub. Aliquid tulissem.*] Non te intactam, ut Theseus, remisissem. *Ant. Aliquid tulissem.*] Virgil. 4. Æneid.

—— *fuit aut tibi quidquam*
Dulce meum. & ℣ſ. 28. Epist. seq.
—— *Ulterius nil habet ille mei.*

158. *Ex toto.*] Penitus.

159. *Vel tua virginitas.*] *Vel mihi* Puteaneus & alii multi. *Heinsius.*

160. *Salva virginitate.*] Oscula intelligit, quæ etiam non rapta virginitate ferri possunt.

161. *Da modo te.*] Eas in meam sententiam. *Ant. Da modo te.*] Præbe te mihi. Fac mihi tui copiam. Verbum amatorium. sic infra ℣ſ. 195. *Da modo te facilem.* Et Martial. lib. 7. Epigr. 30. & alibi. Item Sueton. in Julio, ex Cicer. *notum est, & quid ille tibi, & quid illi tu dederis. Quæ sit Paridis constantia nosces.*] Legendum *Paridi*. atque ita Barberinianus. *Heinsius.*

162. *Flamma rogi.*] Id est, Amor meus sola morte finietur. *Hub.*

163. *Præposui regnis ego.*] Electione suum amorem probat. Cum potuerim habere regna, te malui. *Ant.*

164. *Pollicita est nobis.*] *Pollicita nobis* Puteaneus. *Heinsius. Pollicita est.*] De judicio Paridis etiam Homer. hoc habet. Iliad. α. ℣ſ. 28.

—— Ἀλεξάνδρου ἕνεκ' ἄτης.

Dunque tuo possem circumdare brachia collo,
Contemta est virtus Pallade dante mihi.
Ne piget; aut unquam stulte legisse videbor:
Permanet in voto mens mea firma suo.
Spem modo ne nostram fieri patiare caducam.
Te precor, ô tanto digna labore peti.
Non ego conjugium generosæ degener opto:
Nec mea (crede mihi) turpiter uxor eris.
Pliada, si quæras, in nostra gente Jovemque
Invenies: medios ut taceamus avos.
Sceptra parens Asiæ, qua nulla beatior ora,

Misc. observ. VII. T. II. p. 291.

Fini-

νείκεσσε θεὰς ὅτε οἱ μέσσαυλον ἵκοντο,
τὴν δ' ᾔνησ' ἥ οἱ πόρε μαχλοσύνην ἀλεγεινήν.

166. *Contempta est virtus.*] Corporis aut animi virtutem contempsi, ut ... ii possem. *Dante.*] Virtutis optione. *Ant.*

167. *Legisse stulte.*] Quod te potius, quam regna, vel virtutem elegerim.

... m Venus & Iuno Pallasque in vallibus Idæ
Corpora judicio supposuere meo.]

Hoc distichon à Puteaneo aliisque me... ibus abest. In quorundam margine ... u recentiori adscriptum legitur. Sed ... endum est. Cum enim judicium ... n luculentis versibus paulo ante co... e recensuerit, quid opus ejusdem ... enuo meminisse? *Stulte elegisse vi... r.*] *Legisse* Puteaneus & quinque alii. ... d versum utique molliorem præstat. ... *re,* pro eligere. *fatebor* etiam tres co... s. *Heinsius.*

168. *In suo voto.*] Ut te haberem con... em.

169. *Caducam.*] Vanam.

170. *Deprecor.*] *Te precor* unus Va... nus: recte. nisi quod legendum cen..., *Ne precor.* Claudianus bello Gil... n.

Ne consanguineis certetur cominus armis:
Ne, precor.

Ita ibi ex vetustis exemplaribus esse reponendum monui. Respexit enim ad illa,

Ne pueri, ne tanta animis adsuescite bella.

Statius Achilleide,

—— ne solum Danaas admitte carinas,
Ne, precor.

quomodo & illic rescribo. nam scripti, *Deprecor.* Vulgati *Te precor.* Idem Theb. IV.

Ne tenues annos nubemque hanc frontis opacæ
Spernite; ne; moneo.

Heinsius.

173. *Pleiada si quæras.*] *Pliada si quares* Puteaneus. *Idem. Pliada.*] Suæ genealogiæ vetustatem repetit à Jove & Electra. Nam Jupiter concubuit cum Electra filia Atlantis, quæ fuit una ex septem Pleiadibus, quæ in cœlum inter stellas translatæ sunt: & ex ea genuit Dardanum, à quo Trojani originem & nomen ducunt. *Pleiada,* id est, Electram: quæ ita dicta est, vel à Pleione matre, vel à πλέω, Græce navigo: quia navigantes solent Pleiadas ipsas observare.

174. *Medios avos.*] Id est, qui sunt inter Jovem & nos. Intelligit Erichthonium, Troëm, Ilum, Assaracum, Capym, & reliquos.

175. *Ora.*] Regio. *Beatior.*] Ditior.

Finibus immenſis vix obeunda tenet.
Innumeras urbes atque aurea tecta videbis:
Quæque ſuos dicas templa decere Deos.
Ilion aſpicies, firmataque turribus altis
Mœnia, Phœbêæ ſtructa canore lyræ.
Quid tibi de turba narrem numeroque virorum?
Vix populum tellus ſuſtinet illa ſuum.
Occurrent denſo tibi Troades agmine matres:
Nec capient Phrygias atria noſtra nurus.
O quoties dices, Quam pauper Achaïa noſtra eſt!
Una domus quaſvis urbis habebit opes.
Nec mihi fas fuerit Sparten contemnere veſtram.
In qua tu nata es, terra beata mihi eſt.
Parca ſed eſt Sparte: tu cultu divite digna es.
Ad talem formam non facit iſte locus.
Hanc faciem largis ſine fine paratibus uti,
Deliciiſque decet luxuriare novis.
Cum videas cultum noſtra de gente virorum;
Qualem Dardanidas credis habere nurus?

176. *Finibus immenſis.*] Propter magnos fines, & ambitus. *Hub.*

177. *Tecta.*] Ut barbarorum mos fuit, tecta auro ornare, quod ſero ad Romanos pervenit. *Ant.*

180. *Lyræ Phœbeæ.*] Quia Neptunus & Phœbus mœnia Ilii condiderunt. Eſt autem Ilium, oppidum ipſius Trojæ maximum & celeberrimum. Troja eſt regio. *Hub, Canore lyræ.*] Quorum ſaxa in opus exilibant, Phœbo ad citharam carmina modulante.

182. *Illa tellus.*] Phrygia quæ adeo populoſa eſt, ut vix teneat, quos habet mortales, id monſtrat, poſſe ſe tutari Helenam contra Græcorum potentiam. *Ant.*

183. *Troades.*] Mulieres Trojanæ.

185. *Achaïa.*] Græcia.

186. *Una domus quavis.*] *Quaſvis* Gottorphianus. probe. niſi *quamvis* malis. *Heinſius.*

187. *Nec mihi.*] Ne videatur ſpernere Græciam, dicit ſe venerari plurimum Lacedæmona, terram natalem ipſius Helenæ. *Sparten.*] Lacedæmona.

189. *Parca.*] Non luxurioſa, neque ſumptuoſa, *Parca Sparta.*] Ex inſtitutis Lycurgi: Juſtin. lib. 3. cap. 2. *Parſimoniam omnibus ſuaſit, exiſtimans, laborem militiæ, aſſidua frugalitatis conſuetudine faciliorem fore. Auri argentique uſum, vel-ut omnium ſcelerum materiam, ſuſtulit,* vide & Plutarch. in Lycurg. *Tu cultu divite digna.*] *Digna es* multi ex ſcriptis, *Heinſius.*

192. *Luxuriare.*] Abundare, affluere.

194. *Quales Dardanias credis habere nurus.*] *Qualem* meliores cum primis editionibus. quare & ſuperiori verſu *cultum* lege cum tribus ſcriptis. Deinde *Dardanidas* multæ membranæ. vide Ep. VIII. vſ. 66. *Heinſius. Qualem.*] Multo ſumptuoſiorem & ſplendidiorem. *Nurus.*] Puellas.

Da modo te facilem: nec dedignare maritum,
Rure Therapnæo nata puella, Phrygem.
Phryx erat & noſtro genitus de ſanguine, qui nunc
Cum Dîs potandas nectare miſcet aquas.
Phryx erat Auroræ conjux. tamen abſtulit illum
Extremum noctis quæ Dea finit iter.
Phryx etiam Anchiſes: volucrum cui mater Amorum
Gaudet in Idæis concubuiſſe jugis.
Nec, puto, collatis forma Menelaus & annis,
Judice te, nobis anteferendus erit.
Non dabimus certe ſocerum tibi clara fugantem
Lumina; qui trepidos à dape vertat equos.

Nec

5. *Facilem.*] Exorabilem, non duram.

5. *Rure Therapnæo.*] Therapnæ Laconicæ oppidum eſt.

7. *Qui nunc cum diis potandas.*] Ganymedem intelligit. Hic filius fuit Trois, regis Trojanorum, amatus à Jove, & in formam aquilæ transfigurato raptus. Et pincerna Jovis eſt.

8. *Cum dis potando.*] Lege ex decem codicibus,

um dis potandas nectare miſcet aquas.

Heinſ. *Nectare miſcet aquas.*] De fabula Ganymed. inter alios habes hoc Virgil. 5. Æneid.

textuſque puer frondoſa regius Ida —
——— quem præpes ab Ida
ſublimem pedibus rapuit Iovis armiger uncis.

9. *Auroræ conjux.*] Id eſt, Tito-nus. Is frater fuit Laomedontis: qui ab aurora amatus, ex ea genuit Memnona, quem poſtea in auxilium Trojanorum miſit.

0. *Quæ finit extremum iter noctis.*] Quia aurora tenet confinia lucis, quæ inchoat; & noctis, quam finit.

1. *Anchiſes.*] Is filius fuit Capys notiſſimus, amatus à Venere. cum qua concumbens in monte Ida, poſtea ad Simoënta fluvium genuit Æneam.

Anchiſes.] Virgil. 1. Æneid.

Tune ille Æneas, quem Dardanio Anchiſæ
Alma Venus Phrygii genuit Simoentis ad undas.

203. *Collatis forma Menelaus & armis.*] *Et annis* Puteaneus & alii quidam. de armis poſtea agetur,

Nec plus Atrides animi Menelaus habebit,
Quam Paris; aut armis anteferendus erit. Heinſius.

205. *Non dabimus.*] Ita laudat ſe, ut deprimat patrem Menelai. Dicit enim, ſe non habere patrem, qui ſit futurus ſocer Helenæ, qui filios coxerit, & ſolem eo ſcelere fugaverit. *Fugantem.*] Vide Senec. Thyeſt.

Quæ cauſa tuos limite certo
Dejecit equos, &c.

206. *Qui trepidos à dape vertat equos.*] Lego, *cui trepidos Sol dape vertat equos.* Non enim exprimit vulgata ſcriptura, cujus equi à dape vertantur. Nota eſt fabula. Propert.

Non fugis Auſonias Phœbe fugate dapes.

Heinſius. *Trepidos.*] Vel territos, vel feſtinos. *A dape.*] A convivio ſuo ſcelerato. Dicit ergo: Non dabo tibi talem ſocerum, qualis fuit Atreus, qui humanas dapes fratri apponat.

207. Nec

Nec pater eſt Priamo ſoceri de cæde cruentus;
  Et qui Myrtoas crimine ſignet aquas.
Nec proavo Stygia noſtro captantur in unda
  Poma, nec in mediis quæritur humor aquis.
Quid tamen hoc refert, ſi te tenet ortus ab illis?
  Cogitur huic domui Jupiter eſſe ſocer.
Heu facinus! totis indignus noctibus ille
  Te tenet; amplexu perfruiturque tuo.
At mihi conſpiceris poſitâ vix denique menſâ.
  Multaque, quæ lædant, hoc quoque tempus habet.
Hoſtibus eveniant convivia talia noſtris,
  Experior poſito qualia ſæpe mero.
Pœnitet hoſpitii, cum, me ſpectante, lacertos
  Impoſuit collo ruſticus iſte tuo.
Rumpor, & invideo (quid enim tamen omnia narrem?)
  Membra ſuperjectâ cum tua veſte fovet.
Oſcula cum verò coram non dura daretis;
  Ante oculos poſui pocula ſumta meos.

Lumi-

207. *Nec pater eſt.*] Id eſt, nec pater Priami, avus meus, ſocerum ſuum interfecit, ſicut Pelops avus Menelai. Diximus ſupra in epiſtola Hermiones, fabulam Oenomai patris Hippodamiæ, quam Pelops curſu vicit. Is autem Pelops, ut regno ſoceri potiretur, eum interfecit.

208. *Et qui Myrtoas.*] Id eſt, Nec dabimus avum, qui aliquem in mare præcipitaverit: ſicut Pelops Myrtilum aurigam Hippodamiæ, quo favente eam vicerat, in mare præcipitavit, à quo mare Myrtoum dictum eſt.

209. *Nec proavo.*] Tantalus proavus Menelai & Pelopis pater.

211. *Si ortus.*] Id eſt, Si Menelaus natus ab illis.

212. *Cogitur.*] Nam ſi Helena, quæ eſt filia Jovis, ſit ejus uxor, neceſſario Jupiter erit ejus ſocer.

216. *Hoc tempus.*] Menſæ & cœnæ. *Quæ lædunt.*] Quæ diſplicent.

220. *Imponit collo ruſticus ille tuo.*] *Impoſuit* ſcripti quidam & primæ editiones. præterea *ruſticus iſte* Puteaneus. probe. nam τὸ *iſte* contemtum præ ſe fert. ſic Aiax lib. XIII. Met. quoties loquitur de Ulyſſe, fere ſemper ſubjungit τὸ *Iſte*. ubi plura. *Heinſius.*

221. *Quid nunc tamen omnia narrem.*] Prima editio, cum Puteaneo & aliis tribus, *quid nam tamen*. In Puteaneo tamen vetus lectio penitus abraſa. reliqui maxima ex parte, *quid non tamen*. quatuor, *quid tamen omnia narrem*, omiſſo τοῦ *nunc*. Mentelianus & unus Voſſii, *quid enim non*. Argentinenſis *quid n. tamen*. hoc eſt *quid enim tamen*. ſequor. Niſi malis, *quid ni tamen*. Nam Jureti excerpta *quid ne*. Idem.

222. *Superjecta veſte.*] Theocrit. ſimile quid in Epithal. Helenæ. —— ὑπὸ τὰν μιαν ὤλετο χλαῖναν. Idyll. 18. ℣ſ. 19. vide Amor. 1. Eleg. 5. ℣ſ. 48.

223. *Non dura.* Mollia, & laſciva.

224. *Poſui pocula ante oculos.*] Ne viderem.

226. *Cre-*

Lumina demitto, cum te tenet arctius ille:
Crescit & invito lentus in ore cibus.
Sæpe dedi gemitus: & te, lasciva, notavi
In gemitu risum non tenuisse meo.
Sæpe mero volui flammam compescere: at illa
Crevit; & ebrietas ignis in igne fuit.
M[illegible]taque ne videam, versâ cervice recumbo.
Sed revocas oculos protinus ipsa meos.
Quid faciam dubito. dolor est meus illa videre.
Sed dolor à facie major abesse tuâ.
Qua licet & possum, luctor celare furorem:
Sed tamen apparet dissimulatus amor.
Nec tibi verba damus: sentis mea vulnera, sentis.
Atque utinam soli sint ea nota tibi!
Ah quoties lacrymis venientibus ora reflexi,
Ne causam fletûs quæreret ille mei!
Ah quoties aliquem narravi potus amorem, al. iuvenem G. S. in Misc. Obs. VII. T. 2. p. 292.
Ad vultus referens singula verba tuos!
Indiciumque mei ficto sub nomine feci.
Ille ego, si nescis, verus amator eram.

Quin

[2]26. *Crescit & invito lentus in ore cibus.*] Juvenalis,
—— *Interque molares*
Difficili crescente cibo.
Heinsius. *Crescit in ore cibus.*] Videtur [di]cere, quia præ dolore comedere non [poss]um.
227. *Notavi.*] Adverti. *Hub.*
229. *Flammam compescere.*] Cohibe[re a]moris æstum, infuso fortius mero.
230. *Ebrietas fuit ignis in igne.*] Ac[ce]dit amoris insaniam. *Ant.*
231. *Cervice versa.*] Verso capite in [ali]m partem. *Hub.*
233. *Dolor est illa videre.*] Terent.
Quod tuo viro oculi doleant.
[Et] Plaut. Mostell. 4. 2. ỳs. 10.
Oculi dolent. se. cur. ph. quia fumus molestus.
[Et] Asinar. 5. 1. ỳs. 4.
Pietas, pater, oculis dolorem prohibet.
quanquam ego istanc amo.
Nunquidnam hic, quod nolis, vides?
Ter. Eunuch.
235. *Qua licet.*] Quatenus licet.
238. *Tibi soli.*] Ne alius advertat.
240. *Ille.*] Maritus tuus. *Hub.*
241. *O quoties aliquem narravi potus amorem.*] *O quoties juvenum* Puteaneus pro diversa lectione. quomodo & alii nonnulli. decem scripti, *juvenum amores*. Forte, *alium amorem*. Heinsius. *Amorem aliquem.*] Quo pacto multi amarint, exposui. *Ant.*
242. *Referens.*] Convertens. *Ad tuos vultus.*] Ut intelligeres, me ea dicere propter te. *Hub.*
243. *Indiciumque mei.*] Me amare indicavi.
244. *Ille.*] Cujus amorem narrabam.

245. Ver-

Quin etiam, ut possem verbis petulantius uti,
Non semel ebrietas est simulata mihi.
Prodita sunt (memini) tunicâ tua pectora laxâ,
Atque oculis aditum nuda dedere meis;
Pectora vel puris nivibus, vel lacte, tuamque
Complexo matrem candidiora Jove.
Dum stupeo visis, (nam pocula forte tenebam)
Tortilis è digitis excidit ansa meis.
Oscula si natæ dederas; ego protinus illa
Hermiones tenero lætus ab ore tuli.
Et modo cantabam veteres resupinus amores:
Et modo per nutum signa tegenda dabam.
Et comitum primas Clymen Æthramque tuarum
Ausus cum blandis nuper adire sonis.
Quæ mihi non aliud, quam formidare, locutæ,
Orantis medias deseruere preces.
Dî facerent, magni pretium certaminis esses;
Teque suo victor posset habere toro.
Ut tulit Hippomenes Schœneïda præmia cursus,

Venit

245. *Verbis petulantibus uti.*] *Petulantius* Puteaneus. & reliqui plerique. *Heinsius.* *Petulantius.*] Licentius, audacius.

247. *Prodita.*] Aperta. *Tunica laxa.*] Id est, veste laxata, & largius aperta.

253. *Natæ.*] Filiæ tuæ Hermiones.

255. *Modo.*] Interdum. *Hub.* *Veteres amores.*] Veterum gesta in amore. *Ant.*

256. *Per nutum.*] Ut ipse in 1. Amorum: *Me specta, nutusque meos, vultumque loquacem.*

257. *Primas.*] Id est, præcipuas, & tibi intimas. *Clymenen Æthramque.*] Septumius tradit, duas has Menelai affines fuisse relictas ad Helenæ custodiam. *Ant.*

258. *Ausus sum blandis.*] *Cum blandis* Puteaneus & reliqui. & superiori versu *Clymenen Æthramque.* Heins. *Adire.*] Alloqui.

159. *Quæ mihi nil aliud.*] *Non aliud* scripti & primæ editiones. *Heins.* *Quæ.*] Comites tuæ. *Non locutæ aliud.*] Id est, nil aliud respondentes. *Quam formidare.*] Quam se timere.

260. *Deseruere medias preces.*] Id est, noluerunt audire meas preces.

261. *Pretium certaminis esses.*] Id est, ut proponereris pretium ei, qui te aliquo magno certamine vincendo consequeretur.

262. *Deseruere preces.*] *Destituere* Barberinus & Vossianus. vide Notas sequenti epistola. Ýs. 196. *Heinsius.*

263. *Ut tulit.*] Sumit exempla quorundam, qui certarunt pro amore: quos dicit se esse imitaturum. sicut Hippomenes non territus conditione mortis, certamine cursus Atalantam meruit: ita & ipse idem facerem pro Helena. *Hub.* *Hippomenes.*] Onchesto Neptuni filio natus est Megareus, qui filium habuit Hippomenem. Is Atalantam Schœnei filiam cursu superasse traditur, à Venere adjutus, quæ illi tria poma ex hortis Hesperi-

enit ut in Phrygios Hippodamia ſinus;
erus Alcides Acheloïa cornua fregit,
um petit amplexus, Deïanira, tuos;
tra per has leges audacia fortiter iſſet:
eque mei ſcires eſſe laboris opus.
ıc mihi nil ſupereſt, niſi te, formoſa, precari;
mplectique tuos, ſi patiare, pedes.
ecus, ô præſens geminorum gloria fratrum;
Jove digna viro, ni Jove nata fores!
ego Sigêos repetam te conjuge portus:
ut ego Tænariâ contegar exul humo.
ı mea ſunt ſummâ leviter diſtricta ſagittâ
ectora: deſcendit vulnus ad oſſa meum.
: mihi, (nam repeto) fore ut à cæleſte ſagittâ
igar, erat verax vaticinata ſoror.
ce datum fatis, Helene, contemnere amorem:

um dedit: quibus projectis, puellæ ın impedivit. Vide Ovid. lib. 10. n.

4. *In Phrygios ſinus.*] De Pelope igit, qui cum ex Phrygia in Peloeſum navigaret uxorem Hippodaı Oenomai filiam duxit: quam tutoriæ præmium, ut diximus. *Ant.* *damia ſinus.*] Alii libri hunc verſic habent, *Quæ propero curſu vicerat rocos.* ſed fruſtra. *Heinſ.*

5. *Acheloïa cornua.*] Sic & Virgil. . Georg. v. 9. ~~*Pocula*~~ *Acheloïa.* ubi Servium. De Acheloo vide Epiſt. nir. ℣. 139. *Cornua Acheloia.*] Id ornua Acheloi, qui & ipſe pro Deicertavit. *Hub.*

7. *Audacia fortiter iſſet.*] Alii *vi-* . Voſſianus, *audacia fortior.* placet. *ſ.*

8. *Opus.*] Præmium meæ victoriæ.

9. *Nil ſupereſt.*] Quoniam certais præmium eſſe non potes. *Ant.*

70. *Amplecti pedes.*] Quod precanacere ſolent.

71. *Fratrum.*] ~~Caſtoris &~~ Pollu-

273. *Sigeos.*] Trojanos. *Te conjuge.*] Te abducta mecum.

274. *Aut hic Tænaria.*] *Aut ego Tænaria* ſex libri. *Heinſius.* *Aut contegar.*] Sepeliar. *Humo Tænaria.*] In hac tua terra Laconica. *Exul.*] Nunquam domum reverſurus.

275. *Diſtricta.*] Percuſſa. *Diſtricta.*] Virgil. 10. Æneid.

Tandem etiam magno ſtrinxit de corpore Turni.

Quæ eſt ſignificatio levis vulneris. vide Serv.

276. *Vulnus.*] Amoris. *Ad oſſa.*] In medullas.

277. *Hoc mihi nam repeto.*] *Recolo* multi ex ſcriptis. Vide Notas ad Ep. V. ℣ſ. 113. *Hoc.*] Oſtendit amorem ſuum eſſe fatalem, quem dicit prædictum ſibi fuiſſe à Caſſandra ſorore ſua divinatrice. *Repeto.*] In memoriam reduco.

279. *Parce datum fatis.*] Lego, *ratum fatis.* ſic Cicero lib. VII. Ep. Famil. Gallo: *Quæ emiſſe te reſcribis, non ſolum mihi rata erunt, ſed etiam grata.* Heinſ. *Parce ratum fatis.*] Arguit, amorem hunç neceſſarium à fato.

Sic habeas faciles in tua vota Deos.
Multa quidem ſubeunt: ſed coram ut plura loquamur,
Excipe me lecto nocte ſilente tuo.
An pudet, & metuis Venerem temerare maritam
Caſtaque legitimi fallere jura tori?
Ah nimium ſimplex, Helene, ne ruſtica dicam,
Hanc faciem culpa poſſe carere putas!
Aut faciem mutes, aut ſis non dura, neceſſe eſt.
Lis eſt cum formâ magna pudicitiæ.
Jupiter his gaudet, gaudet Venus aurea furtis.
Hæc tibi nempe patrem furta dedere Jovem.
Vix fieri, ſi ſunt vires in ſemine avorum,
Et Jovis & Ledæ filia, caſta potes.
Caſta tamen tum ſis, cum te mea Troja tenebit:
Et tua ſim, quæſo, crimina ſolus ego.
Nunc ea peccemus, quæ corrigat hora jugalis:
Si modo promiſit non mihi vana Venus.
Sed tibi & hoc ſuadet rebus, non voce, maritus:

Neve

280. *Faciles.*] Exorabiles, benignos. *In tua vota.*] Ad ea, quæ optaveris.

281. *Subeunt.*] Succurrunt, veniunt in mentem, quæ poſſim ſcribere.

283. *An pudet? an metuis?*] *Et metuis* ſcripti. ſic infra.

Si pudet, & metuis, ne me videare ſecuta. Heinſius.

An pudet.] Excipere me lecto tuo.

284. *Legitimi.*] Menelai, quem legitimum tibi putas.

285. *Simplex.*] Imprudens.

286. *Hanc.*] Talem, tam pulchram. *Poſſe carere putas.*] *Putes* tres libri. *Heinſ.*

288. *Lis eſt.*] Pudicitia & pulchritudo non concorditer ſimul eſſe poſſunt. Juvenal. *Rara eſt adeo concordia formæ, atque pudicitiæ.*

289. *Furtis.*] Adulteriis. *Hub.*

290. *Hæc.*] Talia. *Iovem patrem tibi.*] Quia niſi mater tua, quæ uxor erat Tyndarei, cum Jove concubuiſſet, non eſſet pater tuus.

291. *Vix fieri, ſi ſint vires in ſemine Amorum.*] *Si ſunt* Puteaneus aliique tres. pro *Amorum*, decem libri, *avorum*, quod placet. ita etiam apud Perſium,

— *ſi teſticuli vena ulla paterni Viveret in nobis.* Heinſius.

Vix fieri.] Latenter oſtendit, filios, filiaſve trahere mores à parentibus.

293. *Caſta tamen.*] Dicit: Nunc velim fallas maritum tuum, ſed cum eris mecum, ſi caſta & cum nullo pecces, niſi mecum.

295. *Ea peccemus.*] Ea committamus. *Quæ hora jugalis corriget.*] Id eſt, quæ poſtea emendabit matrimonium, & faciet non eſſe peccatum. *Quæ corriget hora jugalis.*] *Corrigit* multi ex ſcriptis. Scriverianus & Moreti *corrigat.* bene. *Heinſ.*

297. *Sed tibi.*] Arguit commoditatem, quam abſentia mariti ei præſtat. *Non voce.*] Quia non dicit tibi, ut hoc facias: ſed ſignificat ſe eſſe contentum, cum me hic præſente diſceſſerit

298. Et

Neve ſui furtis hoſpitis obſtet, abeſt.
Non habuit tempus, quo Creſſia regna videret,
Aptius. ô mira calliditate virum!
I, & Idæi mando tibi, dixit iturus,
Curam pro nobis hoſpitis, uxor, agas.
Negligis abſentis (teſtor) mandata mariti:
Cura tibi non eſt hoſpitis ulla tui.
Hunccine tu ſperes hominem ſine pectore dotes
Poſſe ſatis formæ, Tyndari, noſſe tuæ?
Falleris: ignorat. nec, ſi bona magna putaret
Quæ tenet, externo crederet illa viro.
Ut te nec mea vox, nec te meus incitet ardor;
Cogimur ipſius commoditate frui.
Aut erimus ſtulti, ſic ut ſuperemus & ipſum,
Si tam ſecurum tempus abibit iners.
Pæne ſuis ad te manibus deducit amantem. Mene Miſc. obſ. VII. 7. 2. p. 292.

Utere

298. *Et abeſt, &c.*] Id eſt, ne præſentia ſua impediat amorem, & concubitum meum tecum.

299. *Creſſia.*] Cretenſia. Nam (ut dixi) Menelaus profectus fuerat in Cretam, quo tempore Paris in ejus domo hoſpitabatur.

300. *O mira calliditate.*] Pro, miræ calliditatis & aſtutiæ. Et eſt ironia.

301. *Exit & Idæi.*] *Eſſet* Puteaneus ... ndoſe. an pro *Hæſit?* Multi codices ... *& Idæi.* Sarravianus *Ibat.* Leiden... *Ibit. Ipſe abit* plerique ſcripti. duo ... *abit.* quæ ab interpolatoribus ſunt. *Heinſius.*

302. *Curam agas.*] Quinque libri *ha*... ſed male. Triſt. lib. V. El. VII.

—— *curamque futuri*
... ominis, utilius quod latuiſſet, ago. Idem.
Hoſpitis Idæi.] Paridis Trojani, ab Ida monte Phrygiæ. *Hub. Agas curam hoſpitis.*] Paridem cures. *Pro nobis.*] Loco noſtro. *Ant.*

303. *Negligis.*] Quia ei non pares.

305. *Hunccine tu ſperas.*] *Speres* bene Lovanienſis. *Heinſ. Sine pectore.*] Id eſt, ſine ſapientia. *Sine pectore.*] Horat. de Tibull.

Tu non corpus eras ſine pectore.

Et Ovid. Metam. lib. 13. verſ. 290.

—— *rudis & ſine pectore miles.*

Cui cor non ſapit. *Dotes.*] Pretium, excellentiam.

306. *Tyndari.*] O Helena.

307. *Nam ſi bona magna putaret.*] *Nec ſi* veteres. *Heinſ. Magna bona.*] Scil. pulchritudinem.

308. *Crederet.*] Committeret.

309. *Ut.*] Quamvis. *Mea vox.*] Licet nec verbis meis, nec vehementi meo erga te amore exciteris, tamen debes mihi morem gerere: quia ſimplex eſt, & ſtultus.

310. *Cogimur ipſius commoditate frui.*] Malim *commoditate viri. abſentis commoditate viri* Gronovianus. probe etiam. *Heinſ.*

311. *Ut ſuperemus & ipſum.*] Id eſt, ut ſimus etiam ipſo ſtultiores.

312. *Iners.*] Id eſt, ſine effectu amoris.

313. *Pæne ſuis manibus ad te deduxit* aman-

Utere non vafri ſimplicitate viri.
Sola jaces viduo tam longâ nocte cubili:
In viduo jaceo ſolus & ipſe toro.
Te mihi, meque tibi communia gaudia jungant.
Candidior medio nox erit illa die.
Tunc ego jurabo quævis tibi numina; meque
Adſtringam verbis in ſacra jura tuis.
Tunc ego, ſi non eſt fallax fiducia noſtri,
Efficiam præſens, ut mea regna petas.
Si pudet, & metuis, ne me videare ſecuta;
Ipſe reus ſine te criminis hujus agar.
Nam ſequar Ægidæ factum, fratrumque tuorum.
Exem-

amantem.] Scribe cum antiquis melioribus,

Pæne ſuis ad te manibus deducit amantem. Heinſius.

Amantem.] Me. *Pene.*] Quod ſolent facere lenones & lenæ.

314. *Mandantis ſimplicitate viri.*] Non *vafri* Mentelianus. & ſic pro diverſa lectione Puteaneus. Confirmant iſta Helenæ,

Simplicis utamur commoditate viri.

ſic Art. Am. lib. III.

Qua vafer eludi poſſit ratione maritus.

Barberinianus *non cauti viri.* Ut Remed. Am.

Verbaque dent cauto qualibet arte viro.

Met. IX.

Non patris aſperitas, non cauti cura mariti.

contra lib. II. Triſt.

Verbaque det ſtulto callida nupta viro.

318. *Candidior.*] Id eſt, erit mihi ita jucunda, ut videatur eſſe lætior medio die.

320. *Adſtringam verbis in ſacra jura meis.*] Scripti plerique *tua jura*, *tua juſſa*, vel *tua verba*. In Puteaneo vetus lectio erat eraſa. *verbis in rata jura tuis* videtur ſcribendum. certe in quinque ſcriptis legebatur, *verbis tuis*, *tuis verbis*, quia tu mihi præſcribes jurisjurandi formulam, qua tibi addicar. hinc *jurare in alicujus verba*, ſacramentum alicui dicere. Par huic jurisjurandi formula Amor. l. III. El. II.

Per Superos juro teſtes pompamque deorum,
Te dominam nobis tempus in omne peti.

ſic Cydippe ſe adſtrinxit verbis Acontii in pomo lectis. Ipſe Acontius infra,

Te mihi compoſitis (ſi quid tamen egimus) à me
Adſtrinxit verbis ingenioſus Amor.
Dictatis ab eo feci ſponſalia verbis,
Conſultoque fui juris Amore vafer.

de *jure* dixi Epiſtola III. ſub finem poſſint tamen & *ſacra jura* ferri pro ſacratis. ut apud Virgilium,

Fas mihi Graiorum ſacrata reſolvere jura.

Heinſius. *In ſacra jura.*] Scil. matrimonii: id eſt, obligabo me futurum ſemper maritum tuum.

322. *Petas mea regna.*] Id eſt, venias in Trojam.

324. *Ipſe reus.*] Volo omnem culpam hujus facti in me transferri. *Reus ſine te criminis hujus ero.*] *Agar* Voſſianus cum uno Mediceo. ſic Epiſtola Acontii,

Nunc reus infelix abſens agor.

Amor. I. El. II.

Egit me lacrymis voce ſilente reum.

Triſt.

Et peragar populi publicus ore reus.

Atque ita paſſim. Vulgatam tamen haud damno. *Heinſ.*

325. *Sequar.*] Imitabor. *Ægidæ.*] The-

Exemplo tangi non propiore potes.
Trapuit Theſeus; geminas Leucippidas illi:
Quartus in exemplis enumerabor ego.
Troïa claſſis adeſt, armis inſtructa viriſque.
Iam facient celeres remus & aura vias.
Ibis Dardanias ingens regina per urbes:
Teque novam credet vulgus adeſſe Deam.
Quaque feres greſſus, adolebunt cinnama flammæ
Cæſaque ſanguineam victima planget humum.
Dona pater fratreſque, & cum genitrice ſorores,
Iliadeſque omnes, totaque Troja, dabunt.
Hei mihi! pars à me vix dicitur ulla futuri.
Plura feres, quam quæ littera noſtra refert.
Nec tu rapta time, ne nos fera bella ſequantur;
Concitet & vires Græcia magna ſuas.
Tot prius abductis, ecquæ repetita per arma eſt?
Crede mihi; vanos res habet iſta metus.
Nomine ceperunt Aquilonis Erechtida Thraces:
Et tuta à bello Biſtonis ora fuit.
Phaſida puppe novâ vexit Pagaſæus Iäſon:

Læſa

…eſei. *Fratrum tuorum.*] Caſtoris & …llucis.

326. *Propiore.*] Quam fratrum tuo…m. *Tangi.*] Moveri, incitari.

327. *Illi.*] Caſtor & Pollux. *Geminas …ucippidas.*] Id eſt, duas filias Leucip…, ſubaudi rapuerunt.

328. *In exemplis annumerabor ego.*] *An…merari exemplis* Latinum eſt. alterum …atinitas vix admittit. Subſcribo igitur …x exemplaribus, quæ *enumerabor* præ…runt. niſi malis,

Quartus ut exemplis annumerarer ego.
…c Elegia de Nuce, *annumerare fructus colono.* Heinſius.

329. *Troïca claſsis adeſt.*] Puteaneus, …ronovianus & unus Vatic. *Troïa.* vi…e Epiſt. 1. ℣. 28. *Idem. Troïa.*] A faci…tate. dicit enim, ſe habere omnia pa…ata. *Hub.*

334. *Planget.*] Percutiet, cum in terram cadet.

336. *Totaque Troja dabit.*] *Dabunt* Hafnienſis & unus Vaticanus. bene. *Heinſius.*

341. *Ecquæ eſt repetita per arma?*] *Ecquæ repetita per arma eſt?* unus Regius. quod utique minus durum. *Idem.*

343. *Aquilonis.*] Boreæ. *Hub. Erechthidas.*] Thraces Erechthei Athenienſis regis filiam duce Borea rapuerunt, ex quibus nati ſunt Zetus & Calais: ut autor eſt Diod.

344. *Biſthonis ora.*] Nec tamen Thraciam Athenienſes bello moleſtarunt. *Ant.*

345. *Phaſida.*] Theſſalicus. à Pagaſeo ſinu, unde ſolvit navem. *Pegaſæus Iaſon.*] *Pagaſæus* bene Puteaneus & Sarravianus. ſic noſter alibi ſæpe. *Heinſius.*

 346. *Manu*

Læſa nec eſt Colchâ Theſſala terra manu.
Te quoque qui rapuit, rapuit Minoïda Theſeus:
Nulla tamen Minos Cretas ad arma vocat.
Terror in his ipſo major ſolet eſſe periclo:
Quæque timere libet, pertimuiſſe pudet.
Finge tamen, ſi vis, ingens conſurgere bellum.
Et mihi ſunt vires: & mea tela nocent.
Nec minor eſt Aſiæ, quam veſtræ copia terræ.
Illa viris dives, dives abundat equis.
Nec plus Atrides animi Menelaus habebit,
Quam Paris; aut armis anteferendus erit.
Pæne puer cæſis abducta armenta recepi
Hoſtibus: & cauſam nominis inde tuli.
Pæne puer vario juvenes certamine vici.
In quibus Ilioneus, Deïphobuſque fuit.
Neve putes, non me niſi cominus eſſe timendum:
Figitur in juſſo noſtra ſagitta loco.
Num potes hæc illi primæ dare facta juventæ?
Inſtruere Atriden num potes arte meâ?
Omnia ſi dederis; nunquid dabis Hectora fratrem?

Unus

346. *Manu Colcha.*] Exercitu & viribus Colchorum.

347. *Minoïda.*] Ariadnen.

349. *Major periclo.*] Secundum eam ſententiam: Pejor eſt bello timor ipſe belli.

351. *Finge.*] Pone, fac.

353. *Copia.*] Multitudo virorum.

354. *Illa.*] Aſia.

358. *Cauſam nominis.*] A robore enim & virtute corporis Alexander poſtea dictus eſt, quaſi auxiliator vir, ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς, & ἀλέγω, id eſt, auxiliator: quia hoſtibus armenta abducentibus (ut nunc refert) auxilium ſuis tulit, & armenta recuperavit.

359. *Vario certamine.*] In Ludis agonalibus. *Hub. Ilioneus Deiphobuſque fuit.*] Ilioneus Phorbantis filius fuit: de quo Virgil. Deïphobus ex Priamo & Hecuba natus eſt. *Ant.*

361. *Niſi cominus.*] Id eſt, certamine, in quo prope, & manu ſolum pugnatur.

364. *Non potes arte mea.*] *Num potes* Puteaneus pro diversâ lectione. quomodo & præcedenti verſu puto reponendum. Sappho ſupra,

Num potes, ô ſcopulis undaque ferocior illa,
Si moriar, titulum mortis habere meæ?

Triſt. lib. I. El. III. *Num potes avelli?* ut ſcribo. *Heinſ. Mea arte.*] Artem ſagittandi & palæſtram intelligit. *Ant.*

365. *Nunquam dabis Hectora fratrem!*] *Numquid* Puteaneus & tres alii. Elegia de Nuce,

Non equidem invideo. nunquid tamen ulla feritur?

Faſt. IV. initio.

Saucius an ſanus, nunquid tua ſigna reliqui?

Ita

Unus is innumeri militis inſtar habet.
Q[illegible]id valeam, neſcis: & te mea robora fallunt.
Ignoras, cui ſis nupta futura viro. Misc. observ. VII. 7. 2. p. 292.
A[illegible]t igitur nullo belli repetêre tumultu:
Aut cedent Marti Dorica caſtra meo.
N[illegible]ec tamen indigner pro tanta ſumere ferrum
Conjuge. certamen præmia magna movent.
T[illegible]u quoque, ſi de te totus contenderit orbis,
Nomen ab æterna poſteritate feres.
S[illegible]e modo non timida, Dîs hinc egreſſa ſecundis,
Exige cum plenâ munera pacta fide.

I[illegible] enim utroque loco ex optimis libris [illegible]onendum. *Heinſius.*

[illegible]66. *Unus is innumeri militis inſtar* [illegible].] Longe elegantius in ſex codicibus [illegible]*ar habet.* Ep. Phyllidis,

[S]ed ſcelus hoc meriti pondus & inſtar habet.

[illegible]nt.

[I]nſtar & hanc vitam mortis habere puta.

[illegible]t. Am. I.

—— *Improbitas muneris inſtar habet.*

[illegible]. II.

His ergo atque illis vigilatum carmen in ipſas
Forſitan exigui muneris inſtar habet.

& ibi codices nonnulli. lib. III.

Sed tamen Ætnæi fulminis inſtar habet.

[illegible]que ita alii auctores ex optimis frequenter. *Idem.*

369. *Aut igitur.*] Concludit epiſtolam, inferens ex ſupradictis, quod aut non repetetur bello: aut ſi repetita fuerit, defendetur. & ei erit maxima gloria, quod propter eam Europa & Aſia magno bello certaverit.

370. *Dorica.*] Græca. *Cedent.*] Vincentur.

371. *Nec tamen indigner pro tanta ſumere bellum Conjuge.*] *Sumere ferrum* Puteaneus & multi alii. Scribe præterea, *Nec tamen indigner.* Heinſius.

373. *Contenderit.*] Certaverit. *De te.*] Propter te.

375. *Tu modo.*] Id eſt, tantummodo. *Egreſſa hinc.*] Domo Menelai, & Lacedæmone.

376. *Exige.*] Repoſce. *Pacta.*] Promiſſa tibi à me. *Cum fide plena.*] Id eſt, pleniſſime, & ſine fraude, vel ſine dubitatione. *Hubertus.*

EPISTOLA XVII.

ARGUMENTUM.

[H]elena, lecta Paridis epiſtola quaſi offenſa, primum objurgat eum. Deinde, ut pudorem tutetur, Paridis ſuaſiones infringere conatur; ita tamen, ne omnino illius amorem negligere videatur. Et ſic aperte oſtendit muliebre ingenium varium eſſe, atque mutabile: juxta illud Ovidii in Arte amandi: Forſitan & primo veniet tibi littera triſtis, Quæque roget, ne ſe ſollicitare velis. Quod roget illa, timet: quod non rogat, optat ut inſtes. *Poſtremo, Paridis voluptatem expletura, ut honeſtius, ita tutius viſum eſt, ſi quid ſit, non litteris mandare, ſed per Clymenen & Æthram, ſocias fidiſſimas agere. Idque cum feciſſent, rebus compoſitis, unà Trojam abierunt. Multi hanc epiſtolam non eſſe Ovidii contendunt, ſed Sabini.*

HELENA PARIDI.

NUnc oculos tua cum violarit epistola nostros;
Non rescribendi gloria visa levis.
Ausus es hospitii temeratis advena sacris
Legitimam nuptæ sollicitare fidem?
Scilicet idcirco ventosa per æquora vectum
Excepit portu Tænaris ora suo? *interrogationis signa hic removeri vult vir doctus Miscell. Observ. VII. T.3. p.461.*
Nec tibi diversâ quamvis è gente venires,
Oppositas habuit regia nostra fores;
Esset ut officii merces injuria tanti?
Qui sic intrabas, hospes an hostis eras?
Nec dubito, quin hæc, cum sit tam justa, vocetur
Rustica judicio nostra querela tuo.
Rustica sim sane; dum non oblita pudoris:
Dumque tenor vitæ sit sine labe meæ.
Si non est ficto vultus mihi tristis in ore;

Nec

PUteaneus margini adscriptos habet hos versus initio Epistolæ,

Si mihi quæ legi, Pari, non legisse liceret,
Servarem numeros, sicut & ante, probæ. Heinsius.

1. *Cum tua epistola.*] Qua conatus es alienare me ab amore mariti, & ad tuum sollicitare. *Violarit.*] Læserit.

2. *Non rescribendi.*] Gloria rescribendi est visa mihi non levis, id est, non parva: id est, putavi magnam gloriam mihi fore, rescribere tibi: quia affecisti me magna injuria.

3. *Hospitii sacris.*] Æschyl. Agamemn. ỹs. 394.

Ἤσχυνε ξενίαν τράπεζαν κλοπαῖς γυναικός.

Temeratis.] Violatis. *Hub.* *Sacris temeratis.*] Hospitalitatis jura exprimit, quæ sub Jovis tutela sunt. Veteres quamprimum hospites excipiebant, Jovi & diis aliis sacra facere consueverunt.

4. *Sollicitare.*] Adulterio interpellare. *Fidem legitimam.*] Lege & conjugii sponsione firmatam. *Ant.*

6. *Ora Tænaris.*] Portus Laconicus ad Tænaron promontorium.

7. *Quamvis à gente venires.*] è gente meliores. *Heinsius.*

8. *Oppositas fores.*] Clausum hospitium.

9. *Esset merces.*] Id est, remuneratio & præmium. *Tanti officii.*] Id est, Beneficii accepti à nobis.

10. *Sic.*] Ea intentione, ut mihi injuriam faceres, & me abduceres. *An.*] Quasi.

11. *Nec dubito.*] Id est, scio, licet juste de te conquerar, judic bis me tamen rusticam, & rudem quæ conquerar.

13. *Sim.*] Concedentis est. *Dum.*] Pro dummodo. *Hubertus.*

14. *Tenor.*] Continens vivendi ratio. *Sine labe.*] Culpæ offensa, aut nota infamiæ. *Ant.*

15. *Si non.*] Respondet ei parti, quam dixit: *Vultu non cætera duro Perlege, sed forma conveniente tua.*

16. Nec

Nec ſedeo duris torva ſuperciliis;
Fama tamen clara eſt: & adhuc ſine crimine luſi:
Et laudem de me nullus adulter habet.
Quo magis admiror, quæ ſit fiducia cœpto;
Spemque tori dederit quæ tibi cauſa mei.
At, quia vim nobis Neptunius attulit heros, Plut. in Theseo p. 13. E. 14 E.
Rapta ſemel, videor bis quoque digna rapi?
Crimen erat noſtrum, ſi delinita fuiſſem.
Cum ſim rapta, meum quid niſi nolle fuit?
Non tamen è facto fructum tulit ille petitum:
Excepto redii paſſa timore nihil.
Oſcula luctanti tantummodo pauca protervus
Abſtulit: ulterius nil habet ille mei.
Quæ tua nequitia eſt, non his contenta fuiſſet.
Dî melius! ſimilis non fuit ille tui.
Reddidit intactam; minuitque modeſtia crimen:

Et

6. *Nec ſedeo.*] *Videor* Puteaneus pro erſa lectione & ſex alii. quod placet. n *ſedere* quem hic locum habeat non eo. Idem *vixi* pro *luſi* diverſa itidem ione ſequenti verſu. ut & alii multi. *luſi* præſtat. quod verbum eſt amaium, ut dicemus alibi. ita Græci ſuis διζειν & ἀφροδισιάζειν utuntur. Ipſa lene mox,

Lude ſed occulte.

Amoribus,

Ludunt formoſæ: caſta eſt quam nemo rogavit.

opertius de Thaïde,

In qua populus luſit Erichtonius. Heinſ. *va.*] Terribilis. *Superciliis.*] Quibus enditur ſeveritas, & ſuperbia.

17. *Luſi.*] Id eſt, fui læta, & jocata n: ſalva tamen pudicitia mea. *Luſi.*] Ter. Eunuch.

—— *& quia conſimilem luſerat*
Iam olim ille ludum.

18. *Laudem de me.*] Ut poſſit ſe jactade concubitu meo.

21. *Vim nobis Neptunius intulit heros.*] *ttulit* Puteaneus cum prima editione ſcriptis plurimis. Art. Am. lib. 1. ex codicibus ſcriptis:

Vim paſſa eſt Phœbe, vis eſt allata ſorori.

Cicer. Philipp. 11. *Ut illa (credo) nefaria ſenatus conſulta fierent, vim adferebam Senatui.* Æmilius Probus vita Dionis, *Nam celeri rumore delato Dioni vim allatam multi concurrerant.* ſic & *adferre ſibi manum*, quod *inferre* alii. Petronius, *ſicut eram ſine gladio in lectulum decidi, & attuliſſem mihi damnatas manus.* quomodo & Probus vita Timoleontis. *Heinſ.* *Neptunius heros.*] Id eſt, Theſeus nepos Neptuni. *Attulit vim.*] Qui me rapuit per vim.

23. *Delinita.*] Id eſt, Blanditiis captata, & illecta. *Erat noſtrum crimen.*] Id eſt, fuiſſet mea culpa.

24. *Rapta.*] Violenter abducta. *Quid fuit meum.*] Id eſt, quid potuit imputari mihi. *Niſi nolle.*] Id eſt, quod nolui, & voluntas mea non adfuit.

25. *E facto.*] Id eſt, ex rapina. *Petitum.*] Deſideratum.

30. *Dî melius.*] Voluerunt & conſuluerunt mihi. *Similis tui.*] Ita protervus & libidinoſus ut tu es.

31. *Reddidit intactam.*] Nec defuerunt

P 5 tamen,

Et juvenem facti pœnituiſſe patet.
Theſea pœnituit, Paris ut ſuccederet illi;
Ne quando nomen non ſit in ore meum?
Nec tamen iraſcor: (quis enim ſuccenſet amanti?)
Si modo, quem præfers, non ſimulatur amor.
Hoc quoque enim dubito. non quod fiducia deſit,
Aut mea ſit facies non bene nota mihi:
Sed quia credulitas damno ſolet eſſe puellis;
Verbaque dicuntur veſtra carere fide.
At peccant aliæ; matronaque rara pudica eſt.
Quid prohibet raris nomen ineſſe meum?
Nam mea quod viſa eſt tibi mater idonea; cujus
Exemplo flecti me quoque poſſe putes:
Matris in admiſſo falſa ſub imagine luſæ

Error

tamen, qui Iphigeniam ex Helenæ Theſeique concubitu fuiſſe prognatam aſſeverarint. Vide Antoninum Liberalem Metamorphoſ. XXVII. & Pauſaniam in Corinthiacis. *Heinſius. Modeſtia.*] Ipſius Theſei. *Minuitque crimen.*] Culpam rapinæ.

33. *Theſea pœnituit.*] Interrogative legendum eſt, quaſi dicat, an ideo pœnituit, ut tu poſtea me raperes. *Hub.*

34. *Ne quando nomen.*] Ut ſemper ſiniſtro rumore in hominum ore verſer. *Ant. Nomen non ſit in ore meum.*] Scilicet populi. *Heinſ.*

35. *Nec tamen iraſcor.*] Ecce more muliebri jam incipit conciliari Paridi, & ei blandiri. *Quis.*] Niſi ſtultus & ſtulta. *Quis enim ſuccenſet amanti.*] *Iraſcetur* Scriverianus. Lego *iraſcatur*, venuſta repetitione, de quo Ep. VI. v. 29. Statius Sylv. lib. IV. ad Julium Menecratem,

Iraſcorque etiam, quantum iraſcuntur amantes. Heinſius.

36. *Præfers.*] Oſtendis. *Non ſimulatur.*] Id eſt, non eſt fictus.

39. *Credulitas.*] Facile credere. Multæ enim propter hoc ſæpe decipiuntur. *Carere fide.*] Terent. *Fidelem haud ferme mulieri invenias virum.*

41. *At peccant.*] Qui dixerat. *Lis eſt cum forma magna pudicitiæ:* dicit ſe velle eſſe inter raras, id eſt, inter eas, quæ ſervant pudicitiam.

42. *Quis prohibet.*] *Qui* Puteaneus. Scribe, *Quid prohibet.* vide Notas Ep. X. v. 88. *Heinſ.*

43. *Nam mea.*] Quia Paris dixerat, *Hæc tibi nempe patrem furta dedere Jovem:* ad hoc reſpondet, matrem poſſe excuſari, quia decepta ſit: ſe vero nullam poſſe habere excuſationem imprudentiæ. *Hubert. Idonea.*] Apta, digna. Ter. Andr. 4. 5.

Adeon' videmur vobis eſſe idonei,
In quibus ſic illudatis.

Plaut. Aulul. 2. 2. v. 74.

Video hercle ego te me arbitrari, Euclio, hominem idoneum,
—— Quem ſenecta ætate ludos facies, haud merito meo.

Et Ter. Heaut. 4. 3.

—— dignam me putas, quam illudas.

45. *Falſa ſub imagine.*] Falſa forma, ſpecie.

—— pulcraque Deum ſub imagine ponit.

Metam. 2. verſ. 806. Et Virgil. 7. Æneid.

—— curvam ſervans ſub imagine falcem.

Vide Clariſſ. Gronov. Obſervat. lib. 2. c. 15.

Error ineſt: pluma tectus adulter erat.
Nil ego, ſi peccem, poſſim neſciſſe, nec ullus
Error, qui facti crimen obumbret, erit.
Illa bene erravit, vitiumque auctore redemit.
Felix in culpa quo Jove dicar ego?
Quod genus & proavos, & regia nomina jactas:
Clara ſatis domus hæc nobilitate ſua.
Juppiter ut ſoceri proavus taceatur, & omne
Tantalidæ Pelopis Tyndareique decus;
Dat mihi Leda Jovem cycno decepta parentem;
Quæ falſam gremio credula fovit avem.
I nunc, & Phrygiæ latè primordia gentis,
Cumque ſuo Priamum Laomedonte refer.
Quos ego ſuſpicio. ſed, qui tibi gloria magna eſt
Quintus, is à noſtro nomine primus erit.

Sceptra

5. *Sub falſa imagine.*] A Jove, qui ...o ſe cygnum ſimulavit.

7. *Nil ego, ſi peccem, poſſum neſciſſe.*] ...im duo codices. *poſſem* Argentinus. ...*nſius.*

8. *Obumbret.*] Specioſo aliquo no...ne prætexat culpam.

...o. *Fœlix in culpa quo Iove dicar ego.*] ...tentia eſt: Mater vitium ſuum ex...are poteſt magno nomine Jovis: ego ...o, ſi peccem, quem Jovem habeam, ...m prætendere poſſim culpæ meæ. ...*licem in culpa* vocat, quæ culpam ſuam ...endere poſſit. *Micyl.*

...1. *Et genus & proavos.*] *Quod genus* ...be ex codicibus ſex aut ſeptem, quo ...plures alludunt, in quibus *Quid ge*... . Noſter Met. IX.

Nam quod te jactas Alcmena matre creatum,
Jupiter aut falſus pater eſt, aut crimine verus.

...infra hac eadem Epiſtola,

Quod bene te jactas & fortia facta recenſes,
A verbis facies diſſidet illa ſuis.

...omodo illic ex fide optimorum codi...m ſcribendum.

Lib. IV. Pont. El. II. ex ſcriptis exemplaribus,

Scylla feris trunco quod latrat ab inguine monſtris,
Heniochæ nautis plus nocuere rates.

Heinſius.

52. *Domus hæc.*] Quæ te hoſpitio ſuſcepit, quam tu contemnere videris. *Nobilitate.*] Antiquitate generis.

53. *Proavus ſoceri.*] Id eſt, Atrei. Diximus ſupra.

54. *Tyndareique genus.*] *Decus* Puteaneus. pro diversâ lectione. quod probum eſt. nam *genus* paulo ante præceſſerat. *Heinſius.*

57. *I nunc.*] Quaſi dicat, fruſtra jactas genus tuum.

58. *Priamo Laomedonta.*] *Priamum Laomedonte* Puteaneus & Leidenſis. Sequenti verſu τὸ *eſt* Gronovianus non agnoſcit, ut omnia referantur ad τὸ *erit.* *Heinſius.*

59. *Suſpicio.*] Veneror. *Sed qui tibi gloria &c.*] Sed is quo tu potiſſimum gloriaris.

60. *A noſtro ſanguine primus erit.*] *Nomine* Puteaneus & multi alii. quod verum eſt. nomen pro gente. qua de re non-

Sceptra tuæ quamvis rear esse potentia Trojæ,
Non tamen hæc illis esse minora puto.
Si jam divitiis locus hic numeroque virorum
Vincitur: at certe barbara terra tua est.
Munera tanta quidem promittit epistola dives.
Ut possint ipsas illa movere Deas.
Sed si jam fines vellem transire pudoris;
Tu melior culpæ causa futurus eras.
Aut ego perpetuo famam sine labe tenebo;
Aut ego te potius quam tua dona sequar.
Utque ea non sperno; sic acceptissima semper

nonnihil jam dictum est ad Epist. II. v. 50. sic apud Virgilium lib. III. Georg.

—— demissæque ab Iove gentis
Nomina Trosque parens & Troia Cymthius auctor.

Idem eodem libro,

Neptunique ipsa deducat origine nomen.

Quomodo in veterrimo Pierii Valeriani codice legebatur. Vulgati *gentem.* & lib. XII.

Ille Talon Tanaimque neci fortemque Cethegum
Tres uno congressu, & mæstum mittit Onyten
Nomen Echionium.

ubi vetustissimus noster Mediceus *Nomine.* quanquam & *nomen* recte se habet: ut sit Græcismus, quomodo apud nostrum in Fastis *Grajus uterque genus*, pro genere. *Heinsius.*

61. *Sceptra.*] Respondet ad id quod dixerat: *Sceptra parens Asiæ, qua nulla potentior ora est*, &c. *Potentia Troiæ.*] *Terræ* vel *Troiæ* Puteaneus. *Heinsius.*

62. *Hæc.*] Nostra Græcia. *Hub.*

65. *Epistola dives.*] Quæ divitias pollicetur.

67. *Fines pudoris.*] Quibus terminatur honestum. Quantò præclarius Penelope de suo Ulysse, quem absentem caste expectabat; Odyss. Σ. v. 253.

Ει κεῖνός γ' ἐλθὼν τ' ἐμὸν βίον ἀμφιπολεύοι,
Μεῖζόν κε κλέος εἴη ἐμὸν, καὶ κάλλιον οὕτω.

68. *Tu major culpæ causa.*] *Tu melior* Puteaneus & alii quidam. sic alibi,

Causa mea est melior. Heinsius.

Tu melior causa.] Tua causa, non ob divitias flecterer.

71. *Sic acceptissima semper Munera sunt.*] *Acceptissima quondam* Gottorphianus. eleganter mehercules. pro quandoque, aliquando, nonnunquam. ut in illis Maronis,

Quondam etiam victis redit in præcordia virtus.

Idem Virgilius,

Qualis in Euboico Bajarum littore quondam
Saxea pila cadit.

& in Georgicis lib. III.

Ut quondam in stipulis magnus sine viribus ignis
Incassum furit.

lib. IV.

Frigidus ut quondam silvis immurmurat Auster.

Noster lib. I. Art. Amat.

Scilicet ut pudor est quondam cepisse priorem,
Sic alio gratum est incipiente pati.

Ita veteres libri. lib. II. Trist. ut legendum puto ex vestigiis membranarum,

Ipsa suo quondam pondere tecta ruunt.

Fast. II.

Munera sunt, auctor quæ pretiosa facit.
Plus multo est, quod amas; quod sum tibi causa laboris;
Quod per tam longas spes tua venit aquas.
Illa quoque, apposita quæ nunc facis, improbe, mensa,
(Quamvis experiar dissimulare) noto.
Cum modo me spectas oculis, lascive, protervis;
Quos vix instantes lumina nostra ferunt:
Et modo suspiras: modo pocula proxima nobis
Sumis; quaque bibi, tu quoque parte bibis.
Ah quoties digitis, quoties ego tecta notavi
Signa supercilio pæne loquente dari!
Et sæpe extimui, ne vir meus illa videret:
Non satis occultis erubuique notis.

Sæpe

...d tremit, ut quondam stabulis depren-
sa relictis
Parva sub infesto cum jacet agna lupo.
...ia in Mortem Drusi,
...quitur, ut quondam Zephyris & soli-
bus icta
Solvuntur teneræ vere tepente nives.
... lib. VIII.
——— sic rustica quondam
...tula disparibus paulatim surgit avenis.
... IX.
...se cruor, gelido ceu quondam lamina
candens
...incta lacu stridet.
... *olim.* Fast. III.
——— ut olim
...missò dubiæ Rege vagantur apes.
...a loca ex aliis auctoribus poterant
...uci, nisi hæc sufficerent. *Heinsius.*
...ctor munera facit pretiosa.] Sic Ter.
...uch. 3. 1.
— Læta est, non tam ipso quidem
...Dono, quàm abs te datum esse: id verò
serio
Triumphat.
...3. *Plus multo quod amas.*] Magis tuo
...ore, quam divitiis ad amandum mo-
...ir.

74. *Spes tua.*] Quæ est, ut me abducas conjugem. *Per longas aquas.*] Ex Troia per Hellespontum in Laconiam usque.

75. *Illa quoque apposita.*] Amoris signa, quæ Paris dederat, recenset: ut à causa arguat, se allici posse ad amandum. *Improbe.*] Improbum dicimus, qui in petendo audacior. *Improbe.*] Utitur verbo mediæ significationis: pro audaculo. Æneid. 12. — *improbus advena.* Sic *improbus amor.* 4. Æneid. *Improbus anser.* *Improbus anguis.* 3. Georg. *Labor improbus.* Georg. 1. pro indefesso, assiduo. Vide epist. 12. v. 57.

77. *Tu modo me spectas.*] Scripti plerique, *Cum modo me spectes.* Sed lege *Cum spectas.* alioquin sequenti versu *Suspires* & *sumas* & *bibas* quoque sit emendandum. *Heinsius.*

78. *Instantes oculi.*] In me defixi: & quasi procantes. Virgil. 1. Æneid.
—— Obtutuque hæret defixus in uno.

79. *Et modo suspiras.*] Nam ipse dixit, *Sæpe dedi gemitus.*

82. *Supercilio pene loquente.*] Id est, ita declarante animum tuum, ac si locutus esses.

13. *Et sæpe extimui.*] Malo *Ut sæpe extimui!* Heinsius.

85. *Exi-*

Sæpe vel exiguo, vel longo murmure dixi,
  Nil pudet hunc. nec vox hæc mea falſa fuit.
Orbe quoque in menſæ legi ſub nomine noſtro,
  Quod deducta mero littera fecit, AMO. v. Supra ad Epist. 1. 32.
Credere me tamen hoc oculo renuente negavi.
  Hei mihi! jam didici, ſic quoque poſſe loqui.
His ego blanditiis, ſi peccatura fuiſſem,
  Flecterer: his poterant pectora noſtra capi.
Eſt quoque (confiteor) facies tibi rara: poteſtque
  Velle ſub amplexus ire puella tuos.
Altera vel potius felix ſine crimine fiat,
  Quam cadat externo noſter amore pudor.
Diſce meo exemplo, formoſis poſſe carere.
  Eſt virtus placitis abſtinuiſſe bonis.
Quam multos credas juvenes optare, quod optas,
  Qui ſapiant? oculos an Paris unus habes?
Non tu plus cernis: ſed plus temerarius audes.
  Nec tibi plus cordis, ſed magis oris ineſt.

Tunc

85. *Exiguo murmure.*] Tenui & ſubmiſſa voce, ne audirer. *Vel longo murmure dixi.*] *Vel nullo* Puteaneus. ſed nihil accedo. Faſt. IV.

Mira canam: longo tremuit cum murmure tellus.

alibi,

Et longum Getico murmur in ore fuit.

Heinſius.

86. *Hunc.*] Paridem.

87. *Nec vox fuit falſa.*] Id eſt, & vera dixi.

88. *Deducta.*] Expreſſa. Ovid.

Verba leges digitis, verba notata mero.

89. *Renuente.*] Nutu tibi reſpondente & negante.

90. *Sic quoque poſſe loqui.*] *Sic ego* Puteaneus & Regius. *Heinſius.*

91. *Si fuiſſem peccatura.*] Id eſt, ſi voluiſſem fallere fidem conjugii.

93. *Rara.*] Cui ſimilis vix alia repériatur. *Ant. Eſt quoque.*] Reſpondet ad id, quod dixit: *Nec puto collatus forma Menelaus & annis, Iudice te, nobis anteferendus erit.*

95. *Altera ſed potius.*] *Vel potius* iidem. pro *vel altera*, quamvis altera. & τὸ *vel* miram habet hic ἔμφασιν. quaſi occulte innuat ſe invitâ alteram fore felicem. *Heinſius. Fœlix.*] Quæ habeat talem maritum, qualis tu es. *Altera.*] Quæ non ſit nupta.

67. *Meo exemplo.*] Quæ licet non habeam maritum pulchrum, tamen eo ſum contenta. *Hub.*

99. *Quam multos credis juvenes optaſſe, quod optas.*] *Credas* duo libri. bene. deinde *optare* eſt in ſcriptis pleriſque melioribus. *Heinſius. Quod optas.*] Multi proci conſpirant cum tuo deſiderio, & formam meam expetunt.

100. *Oculos an Paris unus habes.*] *An Pari ſolus habes* unus Vaticanus. *Heinſius.*

102. *Sed minus oris adeſt.*] *Magis oris* non pauci ex ſcriptis. ſic Triſt. lib. I.

—— vel, ſi ſatis oris habebis,
OEdipodas facito Telegonoſque voces.

& Amor. lib. II. El. I.

Auſus

nc ego te vellem celeri veniſſe carina,
Cum mea virginitas mille petita procis.
Si e vidiſſem, primus de mille fuiſſes.
udicio veniam vir dabit ipſe meo. daret Misc. obs. vii. 7.3. p. 461.
A poſſeſſa venis præceptaque gaudia ſerus.
pes tua lenta fuit: quod petis, alter habet.
U tamen optarem fieri tibi Troïa conjux,
nvitam ſic me nec Menelaus habet.
D ſine molle, precor, verbis convellere pectus:
Neve mihi, quam te dicis amare, noce.
Se ſine, quam tribuit ſortem Fortuna, tueri:
Nec ſpolium noſtri turpe pudoris habe.
A Venus hoc pacta eſt: & in altæ vallibus Idæ
Tres tibi ſe nudas exhibuere Deæ:

Una-

uſus eram (memini) cœleſtia dicere bella,
Centimanumque Gygen; & ſatis oris erat.
s pro pudore hic ſumitur diverſo nihil ſenſu. *ineſt* etiam duo codices: quator alii *habes*. Idem. *Cordis.*] Intel- s. *Minus oris.*] Minus verecun- dia

r. *Ad poſſeſſa.*] Ad ea gaudia, quæ um ſunt. *Præcepta.*] Occupata. *Præ- que gaudia ſerus.*] *Præceptaque* Pu- us aliique non pauci ex præſtan- bus. Elegia in Mortem Druſi,
ngebas reducem, præceptaque mente fovebas
udia.
er Met. XI. ut ſcripti quidam,
œbus anum ſimulat, præceptaque gaudia ſumit.
Faſtor. IV. ex optimis codicibus,
ſtaſitit tellus præcipiturque ſeges.
ilius lib. X. ex longe veterrimo co- Mediceo,
aud tamen audaci Turno fiducia ceſſit
ttora præcipere, & venientes pellere terrâ.
præceperit æſtas apud eundem in licis. *Heinſ.* *Præceptaque gaudia.*] Jam ante percepta. Item, animo præ- occupare.
Victoriam animo præceperant. Cæſ.
——*Spe jam præcipit hoſtem.* Virgil.

109. *Ut tamen.*] Quamvis libenter fuiſſet ejus conjux, ſi veniſſet in tempore: tamen non eſt ſic invita & male cum Menelao, ut nunc optet eſſe conjux Paridis. *Fieri tua Troïca conjux.*] *Troëa* Puteaneus. quatuor alii *Troïa*. bene. dictum Epiſtola I. veterrima editio & tres ſcripti *fieri tibi*. etiam probe. *Heinſius.*

110. *Non Menelaus.*] *Nec Menelaus* Puteaneus & ſex alii. *Idem.*

111. *Convellere.*] Commovere, labefactare. *Molle.*] Muliebre, & perconſequens mutabile.

113. *Fortuna tueri.*] Vel *natura* Puteaneus. quomodo & alii complures. *Heinſius.*

116. *Exhibuere Deæ.*] *Expoſuere* non minus eleganter Moreti alter. ut Art. Am. lib. III.
Nec tamen expoſitas menſa deprendat amator
Pyxidas.
mox *Tyndaridos* prior Moreti. ſic *Æolidos* & ſimilia. Græco more. *Heinſius.*

118. *Tyn-*

Unaque cum regnum, belli daret altera laudem;
  Tyndaridos conjux, tertia dixit, eris.
Credere vix equidem cælestia corpora possum
  Arbitrio formam supposuisse tuo.
Utque sit hoc verum; certe pars altera ficta est,
  Judicii pretium qua data dicor ego.
Non est tanta mihi fiducia corporis, ut me
  Maxima teste Deâ dona fuisse putem.
Contenta est oculis hominum mea forma probari:
  Laudatrix Venus est invidiosa mihi.
Sed nihil inficior: faveo quoque laudibus istis.
  Nam mea vox quare, quod cupit, esse neget?
Nec tu succense nimium mihi creditus ægre.
  Tarda solet magnis rebus inesse fides.
Prima mea est igitur Veneri placuisse voluptas:
  Proxima, me visam præmia summa tibi:
Nec te Palladios, nec te Junonis honores
  Auditis Helenæ præposuisse bonis.

Ergo

118. *Tyndaridos.*] Helenæ.

119. *Cælestia numina possum.*] *Corpora* scripti plerique, & primæ editiones. noster Met. XV.

— tantasque videbor
In quantum verti cælestia corpora debent.

Pont. II. El. VIII.

Felices illi, qui non simulacra, sed ipsos;
Quique deûm coram corpora vera vident.

Virgilius,

Hæc adeo ex illo mihi jam speranda fuerunt
Tempore, cum ferro cælestia corpora demens
Appetii.

Heinsius.

121. *Utque sit hoc verum.*] Esto, quod judicaris de illarum forma.

122. *Pretium judicii.*] Nego, Venerem præmium victoriæ tibi me proposuisse. *Dicar ego.*] *Dicor* meliores. & *Non est tanta mihi fiducia* pro *mei* proximo versu iidem. Val. Flaccus, lib. III.

— nec parva mihi fiducia gentis.

Heinsius.

123. *Fiducia corporis.*] Formæ.

127. *Sed nihil infirmo.*] Glossa Puteanei libri, *id est, vitupero.* libri multi *infirmor.* quomodo & Jureti Excerpta. *insinuo* Palatinus. an *insimulo* scribendum? ut Epist. VI.

Criminibus falsis insimulare virum.

& Amor. lib. II. El. VII.

Nunc temere insimulas.

duo alii *offendo.* forte pro *offendor.* Unus Lovaniensis & Vaticanus cum Hafniensi *inficior.* etiam concinne. *Heins. Faveo.*] Assentior & gratæ sunt mihi tuæ laudes. *Ant.*

121. *Quod cupit esse.*] Scil. pulchra.

129. *Nec tu.*] Quod judicio Veneris ego sim existimata pulcherrima.

134. *Auditis Helenes.*] *Helenæ* scripti & veteres editiones. *Heins. Bonis auditis Helenæ.*] Id est, Pulchritudini meæ, quam nunquam videras.

135. Ego

Ergo ego ſum virtus? ego ſum tibi nobile regnum?
Ferrea ſim, ſi non hoc ego pectus amem.
Ferrea, crede mihi, non ſum: ſed amare repugno
Illum, quem fieri vix puto poſſe meum.
Quid bibulum curvo proſcindere littus aratro,
Spemque ſequi coner, quam locus ipſe neget?
Sum rudis ad Veneris furtum: nullâque fidelem
(Dî mihi ſunt teſtes) luſimus arte virum.
Nunc quoque, quod tacito mando mea verba libello,
Fungitur officio littera noſtra novo.
Felices, quibus uſus adeſt! ego neſcia rerum
Difficilem culpæ ſuſpicor eſſe viam.
Ipſe malo metus eſt. jam nunc confundor, & omnes
In noſtris oculos vultibus eſſe reor.
Nec reor hoc falsò. ſenſi mala murmura vulgi:

Et

13. *Ego ſum virtus, &c.*] Me pro virtute, me pro regno, quod à Junone promittebatur, accepiſti.

13. *Ferrea.*] Dura, inhumana. *Si non amem hoc pectus.*] Id eſt, talem animum tuum. *Hub.*

13. *Sed amare recuſo.*] Puteaneus & ... majori ex parte *repugno*. Spartianus ... Caracalla, *Severus dicitur animo ... ſſe ut & hanc occideret, niſi repu... t præfecti ejus & viri graves.* ſic ..., *Vivere pugno* Epiſtola Laoda... Faſt. II.

...ſlida ramos figere pugnat humo.
...le,
...ufragii tabulas pugnat habere mei.
...Am.
...nat in adverſas ire natator aquas.
...
...itur ille quidem, pugnatque reſurgere
ſæpe.
...quid turbant veteres libri iis locis. ...otas Faſt. III. v. 307. *Heinſ.*

... *Vix puto.*] Dubio ſermone uſa ...e omnino amantem excludere vi...ur, demum in illius ſententiam ...ſſura. *Ant.*

... *Locus ipſe negat.*] *Neget* duo ſcripti. & mox *ſint teſtes* plurimi, non *ſunt*. Similis diverſitas Met. IX.

——— *omnia feci*
(Sunt mihi Di teſtes) ut tandem ſanior eſſem. Heinſius.

Quam locus ipſe neget?] Nulla enim ſpes ſegetis à bibulo littore. Virgil. 4. Æneid.

——— *Cui littus arandum.*

Sic etiam video exiguam ſpem, nec commodum amoris tui exitum.

141. *Veneris furtum.*] Vide Epiſtol. Leandri v. 54.

142. *Luſimus.*] Decepimus.

143. *Nunc quoque.*] Dicit ſe nunquam ante ſcripſiſſe ad alium. *Tacito libello.*] Secretæ epiſtolæ. *Novo.*] Inuſitato.

145. *Uſus.*] Id eſt, Experientia, & exercitatio. *Neſcia.*] Imperita.

147. *Ipſe metus eſt malo.*] Id eſt, Timor jam nocet mihi. *Iam nunc.*] Antequam peccem.

148. *Omnes oculos eſſe in noſtris vultibus.*] Et dicere: Hæc eſt, quæ maritum decepit, quæ eſt adultera.

149. *Mala murmura.*] Rumorem lævum. Etiam pro ſecundo fremitu Virgil. 5.

—— *magnoque virûm ſe murmure tollit.*

Et quasdam voces rettulit Æthra mihi.
At tu dissimula: nisi si desistere mavis.
Sed cur desistas? dissimulare potes.
Lude, sed occulte. major, non maxima nobis
Est data libertas, quod Menelaus abest.
Ille quidem procul est, ita re cogente, profectus.
Magna fuit subitæ justaque causa viæ.
Aut mihi sic visum est. ego, cum dubitaret an iret,
Quamprimum, dixi, fac rediturus eas.
Omine lætatus dedit oscula: Resque, domusque,
Et tibi sit curæ Troïcus hospes, ait.
Vix tenui risum. quem dum compescere luctor,
Nil illi potui dicere, præter, Erit.
Vela quidem Creten ventis dedit ille secundis.
Sed tu non ideo cuncta licere puta.
Sic meus hinc vir abest, ut me custodiat absens.
An nescis longas Regibus esse manus?
Fama quoque est oneri. nam quo constantius ore

Lau-

151. *Nisi si desistere mavis.*] Libri veteres magna ex parte *nisi tu.* alii, *nisi te, si non, nisi me, nisi jam.* & similia. At Puteaneus vulgatis accedit. recte. Vide Notas ad Epist. IV. ỷs. III. *Heins.*

153. *Non maxima.*] Quoniam quamvis absit, non tamen omnia audere licet. Custodem sibi appositum significat. *Ant.*

156. *Magna causa.*] Ea erat, ut dividerentur in Creta Atrei bona.

157. *At mihi sic jussum est.*] *At mihi sic visum est* plerique scripti. Puteaneus & Leidensis, *Aut mihi sic visum est.* vere, quod & Dousæ arridebat. simile mendum insedit codices Valerii Flacci libro I. quod miror viris eruditis non animadversum,

At quibus arvorum studium atque insontis aratri,
Hos stimulant, magnaque ratem per lustra viasque
Visi laude canunt manifesto in lumine Fauni.

sic scribe. Perperam *jussi* nunc circumfertur. Virgiliana illa respexit ex lib. IV.

—— ipse deum manifesto in lumine vidi.

Heinsius.

160. *Et tibi sit curæ.*] *Sint* unus Farnesianus. puto etiam *Troïus hospes.* vide Notas ad Ep. I. *Idem.* *Sit tibi cura.*] Et hoc est, quod dixit, *Curam pro nobis hospitis uxor agas.*

164. *Sed tu non ideo.*] *Adeo* Puteaneus. *Heinsius.*

166. *An nescis longas regibus esse manus.*] Parœmium Græcum, Μακραὶ τυράννων χεῖρες. vide Apostolium. *Idem.*

167. *Fama quoque.*] Dicit se etiam terreri metu infamiæ: ne dicatur adultera, quod derelicto marito legitimo, secuta sit amatorem. *Est oneri.*] Id est, Affert onus & difficultatem. *Vestro ore.*] Id est, Verbis omnium virorum. *Iustius eo.*] Quanto enim aliqua mulier magis laudatur, tanto magis de ea timendum est. *Hub.*

169. Qui

Laudamur vestro, justius ille timet.
Quæ juvat, ut nunc est, eadem mihi gloria damno est:
Et melius famæ verba dedisse foret.
Nec, quod abest, hic me tecum mirare relictam:
Moribus & vitæ credidit ille meæ.
De facie metuit, vitæ confidit: & illum
Securum probitas, forma timere facit.
Tempora ne pereant ultro data præcipis; utque
Simplicis utamur commoditate viri.
Et libet, & timeo; nec adhuc exacta voluntas
Est satis. in dubio pectora nostra labant.
Et vir abest nobis; & tu sine conjuge dormis;
Inque vicem tua me, te mea forma capit:
Et longæ noctes: & jam sermone coïmus:
Et tu (me miseram!) blandus: & una domus.

Et

...). *Quæ juvat.*] Latenter inquit, ... libenter peccaret, si auderet. *Nunc est.*] Id est, Honesta, ut nunc est. *Est ... damno.*] Quia injicit mihi ruborem ...ndi quod à me petis.

...). *Et melius foret.*] Id est, Utilius mi... esset. *Dedisse verba famæ.*] Id est, De...isse ipsam famam: & me non esse tale..., qualem fama prædicat. *Verba de...uit.*] Nonnulli *foret*. Heins.

... *De facie metuit.*] Id est, Pulchri... mea facit illum suspicari de me: sed ...ognita honesta jubet confidere.

...5. *Tempora ne pereant.*] Ad id quod ...at Paris: *Cogimur ipsius commodita...*. Hub. *Præcipis.*] Suades ob tem... opportunitatem. *Ant.*

...7. *Exacta voluntas.*] Plerique *vo...* cum Puteaneo. frustra. *Heinsius.*

...8. *In dubio pectora nostra labant.*] ...*io* videtur scripsisse Ovidius. Re...o Amoris,

...tuus in bivio distineatur Amor.

...Flaccus libro v. ℣s. 394.

...uem petis Æeten: genitor meus: ipsaque juxta
...nia. & ut bivios possis discernere calles,
Hac adeo duce carpe viam.

ita totus locus castigandus. Nam Carrionis liber *vivos calles*. Vulgati *veros*. Festus Avienus Orbis descriptione,

Hæc Asiæ dixere fores: hiat ore quod illo
Porta, quasi & longas bivium discedat in oras.

Ita & illic ex veteri codice scribendum. Sic *portarum in bivio* apud Statium Thebaidos I. & *biviæ fauces* Virgilio. Videtur autem adagium hoc Ovidianum alludere ad bivium Pythagoricæ literæ vitam humanam complexum. quo & respexit Persius istis,

Cumque iter ambiguum est, & vitæ nescius error,
Diducit trepidas ramosa in compita mentes.

Heinsius.

179. *Et vir abest.*] Commoditates repetit ex sententia Paridis: ut facile ostendat, se ituram in ejus sententiam. *Ant.* *Abest nobis.*] Similem elegantiam sæpe in Comicis invenies. *Ubi nobis Æschinus siet.* Ter. & alibi.

180. *Invicem.*] Vicissim: id est, Tu me amas, & ego te.

Et peream, si non invitant omnia culpam.
  Nescio quo tardor sed tamen ipsa metu.
Quod male persuades, utinam bene cogere possis!
  Vi mea rusticitas excutienda fuit.
Utilis interdum est ipsis injuria passis.
  Sic certe felix esse coacta velim.
Dum novus est, potius cœpto pugnemus amori:
  Flamma recens parva sparsa resedit aqua.
Certus in hospitibus non est amor. errat, ut ipsi:
  Cumque nihil speres firmius esse, fuit.
Hypsipyle testis, testis Minoïa virgo est;
  In non exhibitis utraque questa toris.

resi dit pro resi dit Heins. recte licet contrarium defendat Oudend. ad Luc. IX. 75. indice Burm. ad Lotich. p. 97.

Tu

183. *Et peream, si non invitent.*] *Invi-*
tant scripti. præterea Gronovianus *Ut*
peream. quomodo Catullus,

Iupiter ut Chalybon omne genus pereat.

& Claudianus,

Ut pereat, quicunque tuis conflixerit
armis? Heinsius.

185. *Quod male persuades.*] *Bene* Ar-
gentinus, non *male.* ut jam se quodam-
modo persuasam esse agnoscat. *Idem.*
Persuades.] Tua epistola, & rationi-
bus adscriptis. *Hub. Male.*] Non ho-
neste, vel vix. *Bene.*] Honestatis specie.

186. *Sic mea rusticitas excutienda fo-*
ret.] Puteaneus *U mea.* & *fuit.* Barbe-
rinianus & Argentinus, *Ut fuit.* Scri-
pti plerique *Ut foret.* Adde unam lite-
ram Puteaneæ lectioni, & habebis ve-
ram scripturam hoc modo.

Vi mea rusticitas excutienda fuit.

Simile mendum ablatum est mea opera
ex lib. VI. Met. sub finem. Ubi Boreas,

Apta mihi vis est, vi tristia nubila pello,
Vi freta concutio, nodosaque robora verto,
Induroque nives, & terras grandine
pulso.

Ita enim iste locus constituendus, qui
vulgo mendosissimus circumfertur: vi-
de quæ illic notamus. *Heins. Rustici-*
tas.] Timiditas, & in amore diffi-
cultas.

187. *Utilis.*] Quoniam culpam di-
luere possunt. *Ant.*

188. *Ego velim coacta esse fœlix.*] Id
est, Cogerer habere ea bona, quæ mi-
hi promittis, & per te mihi contingere
possunt. *Fœlix ipsa coacta forem.*] *Fœlix*
esse primæ editiones & scripti plerique.
Heinsius.

189. *Dum novus est.*] Nunc hortatur,
ut potius desistat ab amore, dum non-
dum est vehementer auctus.

190. *Sparsa resedit aqua.*] *Residit* pu-
to. *Heinsius.*

192. *Cumque nihil speres firmius esse,*
fugit.] *Fuit* Puteaneus argute. ut *fuit*
τῷ *esse* opponatur, præteritum præsen-
ti. lib. III. Artis ex veteri codice,

Simplicitas rudis illa fuit. nunc aurea
Roma
Edomiti magnas possidet orbis opes.

Tibullus:

Sive erimus, seu nos fata fuisse volent.

esse pro *vivere, fuisse* pro *vixisse.* Auctor
Elegiæ in obitum Mæcenatis,

Mollibus ex oculis aliquis tibi decidet
humor,
Cum dicar subita voce fuisse tibi.

Idem.

193. *Minoïa virgo.*] Ariadna filia
Minois. *Hub. Hypsipyle testis.*] Jason
Hypsipylen reliquit, Theseus Ariad-
nam. *Ant.*

194. *In non exhibitis utraque juncta*
thoris.] Excerpta Scaligeri & quatuor
ex nostris *utraque pacta:* nonnulli *victa.*

vel,

Tu quoque dilectam multos, infide, per annos
Diceris Oenonen destituisse tuam.
Nec tamen ipse negas; & nobis omnia de te
Quærere, si nescis, maxima cura fuit.
Adde quod, ut cupias constans in amore manere,
Non potes. expediunt jam tua vela Phryges.
Dum loqueris mecum, dum nox sperata paratur,
Qui ferat in patriam, jam tibi ventus erit.
Cursibus in mediis novitatis plena relinques

Gau-

vel *juxta*, *lusa*, *jucta*, *pucta*. Puteanei, Argentinus & quatuor alii, *utraqua usta*. proxime ad verum. Scribendum nempe, *utraque questa*. vide Notas Epistola XIV. ℣ſ. 91. *questa* quomodo Arte Amat.

Quodque prius questa est, ipse querare facit.

Similitudo inter ultimam præcedentis verbi syllabam, & primam proxime sequentis, frequentissimam errori librariis occasionem dedit. sic apud Tibullum emendavimus locum insignem lib. II. El. III.

Aut si fata negant reditum tristesque sorores
Stamina quæ ducunt, quæque futura canunt.

Scriptum nempe fuerat *futura nunt* absorpta priore syllaba posterioris verbi, pro *futura canunt*. hinc *neunt* barbarum vocabulum enatum, quo ne Accius quidem Pacuviusque, credo, forent usi. Viros tamen maximos approbatores invenit, Scaligerum præcipue. At Parcæ non lanificæ tantum, sed & fatidicæ, quales Catullus Thetidis epithalamio eas inducit, apud quem,

Veridicos Parcæ cœperunt edere cantus.

Et paulo post,

Talia præfantes quondam felicia Pelei
Carmina divino cecinerunt omine Parcæ.

Quæ unice Tibulliani loci restitutionem confirmant. plura illic ad rem, sed & apud alios scriptores. *Heinsius*. *Non nubitis.*] Innuptis nuptiis. Quam dederunt fidem, non præstiterunt.

Nec se legitimos exhibuere viros.
Exhibita estque Thetis,
—— *Et potitur votis.*

Metam. XI. ℣ſ. 265.

195. *Tu quoque.*] Qui mihi tot tantaque promittis.

196. *OEnonen deseruisse tuam.*] *Destituisse* meliores libri. OEnone:

Nunc tibi conveniunt, quæ te per aperta sequantur,
Æquora, legitimos destituantque viros.

Epist. Hypsipyles,

Utque ego destituor conjux materque duorum.

Ariadnes,

Destituor rapidis præda cibusque feris.

Pont. I. El. V. quomodo & illic veteres libri,

At nostram cuncti destituere fugam.

Ep. Paridis,

Orantis medias destituere preces.

ita & illic quidam codices. *Heinsius*. *Oenonem.*] Uxorem tuam, ut vidimus in epistola ipsius Oenones ad Paridem.

199. *Adde.*] Adducit aliam rationem: quia comites Paridis instabant, ut jamjam discederet.

200. *Expedient jam tua vela Phryges.*] *Expediunt* primæ editiones & scripti plerique. Lege,

Expediunt jam sua vela Phryges.

Heinsius.

201. *Nox sperata.*] Quia mecum futurus es.

203. *Cursibus in mediis.*] In medio, inquit,

Gaudia: cum ventis noster abibit amor.
An sequar, ut suades; laudataque Pergama visam;
Pronurus & magni Laomedontis ero?
Non ita contemno volucris præconia Famæ,
Ut probris terras impleat illa meis.
Quid de me Sparte poterit, quid Achaïa tota,
Quid gentes Asiæ, quid tua Troja loqui?
Quid Priamus de me, Priami quid sentiet uxor;
Totque tui fratres, Dardanidesque nurus?
Tu quoque, quî poteris tibi me sperare fidelem,
Et non exemplis anxius esse tuis?
Quicunque Iliacos intraverit advena portus,
Is tibi solliciti causa timoris erit.
Ipse mihi quoties iratus, Adultera, dices!
Oblitus nostro crimen inesse tuum.
Delicti fies idem reprehensor & auctor.
Terra, precor, vultus obruat ante meos.

At

inquit, amoris gaudio. *Ant. Plena novitatis.*] Id est, tantummodo incepta.

204. *Abibit.*] Tecum: & oblivisceris mei.

205. *Pronurus.*] Nurus ad patrem mariti refertur, pronurus ad avum: sicut nunc ad Laomedonta avum Paridis.

209. *Sparte.*] Lacedæmon. *Achaia.*] Peloponesus, vel Græcia. *Quid poterit loqui de me.*] Nisi me esse adulteram.

211. *Priami quid sentiet uxor.*] *Sentiat* rectius sex libri. At Mentelianus cum excerptis Dousæ, *censeat*. vide Epist. v. ℣s. 95. *Heins.*

212. *Dardaniaque nurus.*] *Dardanidesque* meliores. dictum Epist. VIII. ℣s. 64. Fast I.

Et jam Dardanides tangent hæc littora puppes.

sic veteres libri. Remed. Amor.

Argolides cuperent fugisse Caphareа puppes.

etiam ex Membranis. & Art. Amatoriæ lib. I.

Persidas induxit Cecropidasque rates.

Heinsius.

214. *Exemplis tuis.*] Quod Deiphobo deinde evenit. Virgil. 6. Æneid.

Scilicet id magnum sperans fore munus amanti,
Et famam exstingui veterum sic posse malorum.

216. *Causa timoris.*] Quia putabis eum venisse eodem animo, quo tu huc venisti.

218. *Oblitus nostro, &c.*] Id est, oblitus, quod non potes maledicere mihi quin maledicas tibi ipsi. *Inesse.*] Conjunctum esse.

219. *Delicti fies idem.*] *Fies tu idem* Intimelianus codex. Eriges sensum, si scripseris,

Delicti ut fias idem reprehensor & auctor?

tanquam sit cum indignatione quærentis. *Heinsius.*

220. *Terra precor.*] *Procul* Puteaneus & alii nonnulli. sed perperam. *Idem. Terra obruat.*] Sic Dido, 4. Æneid. impie dejerat.

Sed mihi vel tellus optem prius, &c.

Obruat.] Est imprecatio muliebris.

223. *Tex-*

Atruar Iliacis opibus, cultuque beato:
)onaque promiſſis uberiora feram.
Pupura nempe mihi, pretioſaque texta dabuntur:
ongeſtoque auri pondere dives ero.
Dveniam falſæ; non ſunt tua munera tanti.
Ieſcio quo tellus me tenet iſta modo.
Qs mihi, ſi lædar, Phrygiis ſuccurrat in oris?
Inde petam fratres, unde parentis opem? fratris Misc. obs. VII. T. 3. p. 462.
Onia Medeæ fallax promiſit Iäſon:
ulſa eſt Æſoniâ num minus illa domo?
Na erat Æëtes, ad quem deſpecta rediret:
Ion Ipsêa parens, Chalciopeque ſoror.
Te nihil timeo; ſed nec Medea timebat.
'allitur augurio ſpes bona ſæpe ſuo.
Omnibus invenies, quæ nunc jactantur in alto,
Na-

3. *Texta.*] Hoc vocabulum late prӕter communem ſignificatio- Virgil. 8.
–clypei non enarrabile textum.
at. Thebaid. 5.
–ſqualentia texta
oracum. ——
bi.
– clypei penetrabile textum.
icret. 5.
–rerum tria texta.
pe cœlum, terra, maria.

5. *Tanti.*] Ut velim hinc diſce-

6. *Quo modo.*] Qua dulcedine. que enim patriæ conſuetudine te- r. *Ant. Me tenet iſta modo.*] *Ipſa* aneus, aliique haud pauci. *Heinſ.*

7. *Succurret in oris.*] *Succurrat* tres ti. *Idem.*

8. *Unde petam fratris.*] *Fratres* me- exemplaria. *Idem.*

o. *Non minus illa domo.*] *Num mi-* 'uteaneus. vide notas in Epiſt. XI. 9. *Idem.*

31. *Æëtes.*] Pater ejus.

32. *Non Ipsêa parens.*] Nemo quod n veterum dat Ipſeam Medeæ matrem. Puteaneus à manu prima *Ipſia.* Alii *Yſſea*, *Yſea*, *Yexea*, *Impea*, *Illæa*, *Gipſea*, *Ipſaque*, *erat ipſa* vel *ipſe.* & ſimilia. Omnino ſcribendum eſt *Idya.* Heſiodus Theogonia,

Αἰήτης δ' υἱὸς φαεσιμβρότου Ἠελίοιο
Κούρην Ὠκεανοῖο τελήεντος ποταμοῖο
Γῆμε, θεῶν βουλῇσιν, Ἰδῦαν καλλιπάρῃον.

Ita Apollonius quoque Rhodius, & Sophocles apud Scholiaſten Apollonii. Neque aliter eam vocant Apollodorus & Cicero libro III. de natura Deorum. etiam Hyginus Fab. XXV. apud eundem tamen initio operis Medea *Æetæ & Clytiæ* filia dicitur. Sed *Idyæ* reponendum. Idyam Abſyrto matrem dat Tzetzes in Lycophronem, cum eum Apollonius ex Aſterodæâ concubinâ prognatum aſſeveret. Quanquam Diodorus Siculus lib. III. ex Hecate fratris filia Medeam & Chalciopen progenitas Æetæ adfirmet. *Heinſius.*

234. *Spes fallitur.*] Hinc Eurip. Supplic. ἐλπὶς γάρ ἐστι κάκιστον. V. 479.

Navibus à portu lene fuiſſe fretum.
Fax quoque me terret: quam ſe peperiſſe cruentam
Ante diem partûs eſt tua viſa parens.
Et vatum timeo monitus: quos igne Pelaſgo
Ilion arſuram præmonuiſſe ferunt.
Utque favet Cytherêa tibi, quia vicit, habetque
Parta per arbitrium bina tropæa tuum;
Sic illas vereor; quæ, ſi tua gloria vera eſt,
Judice te cauſa non tenuere duæ.
Nec dubito, quin, te ſi proſequar, arma parentur.
Ibit per gladios (hei mihi!) noſter amor.
An fera Centauris indicere bella coëgit
Atracis Hæmonios Hippodamia viros?
Tu fore tam juſta lentum Menelaon in ira,
Et geminos fratres, Tyndareumque putas?
Quod bene te jactas, & fortia facta recenſes;

A ver-

236. *In portu lene fuiſſe fretum.*] *A portu* ſcripti. *Heinſ. Lene.*] Tranquillum. *Ant.*

237. *Fax quoque,*] Dicit ſe etiam terreri ſomnio Hecubæ, quæ pridie quam pareret Paridem, ſomniaverat ſe parere facem: dicit ſe timere, ne incendium Trojanum ſubſequatur, ut vates prædicunt.

240. *Ilion arſurum.*] *Arſuram* Intimelianus. Vide notas Ep. I. ỳſ. 48. *Heinſius.*

242. *Bina tropæa.*] Junone & Pallade. *Hub.*

243. *Sic illas timeo.*] *Vereor* libri veteres. mox *proſequar* pro *perſequar* Puteaneus & alii. *Heinſius.*

243. *Nec dubito.*] Reſpondet ad id quod dixerat: *Nec tu rapta time, ne nos fera bella ſequantur, &c.*

248. *Atracis.*] Hippodamiam Atracis fluvii filiam intelligit, quam Pirithous Ixionis ex Dia filius duxit uxorem. Nuptiæ in Pelio Theſſaliæ monte geſtæ ſunt. Centauri qui aderant, cum fœminis vim paraſſent, Theſei Herculiſque viribus trucidati, & in fugam acti ſunt. *Æmonios.*] Neſtorem, Theſeum, Pirithoum, & Herculem ſignificat, & Lapithas, qui Centauros ſuperarunt.

249. *Tu fore tam lentum juſta Menelaon in ira.*] Puteaneus,

An fore tam juſta lentum Menelaon in ulta.

ubi *ulta* pro vindicta ſumitur. quod alibi mihi non recordor eſſe lectum. *Heinſ. Juſta Menelaon in ira.*] Homer. Il. γ. ỳſ. 23. & ſeqq.

Ὣς ἐχάρη Μενέλαος, Ἀλέξανδρον θεοειδέα
Ὀφθαλμοῖσιν ἰδών. φάτο γὰρ, τίσασθαι ἀλείτην.

251. *Quod bene te jactes, & fortia facta loquaris.*] *Jactas* ſcripti fere omnes. deinde quidam etiam *recenſes* pro *loquaris.* recte. monui ſupra ỳſ. 51. mox,

A verbis facies diſſidet illa ſuis,

non *tuis* Puteaneus cum prima editione & aliis nonnullis ſcriptis. Epiſtola Hypermneſtræ,

Hæc ego: dumque queror lacryma ſua verba ſequuntur.

lib.

A verbis facies diſſidet iſta ſuis.
Apta magis Veneri; quam ſint tua corpora Marti.
Bella gerant fortes: tu, Pari, ſemper ama.
Hectora, quem laudas, pro te pugnare jubeto;
Militia eſt operis altera digna tuis.
His ego, ſi ſaperem, pauloque audacior eſſem,

Ute-

vIII. Met. ſub finem.

— nunc pars caret altera telo
ontis, ut ipſe vides. gemitus ſua verba ſecuti.

cribo ex veteri codice. lib. IX. itide ſub finem.

— miſerere tuarum,
uxilioque juva. lacrymæ ſua verba ſecutæ.

& ibi ſcribendum. Elegia in morte Druſi:

ac & plura refert: lacrymæ ſua verba ſequuntur.

xx. ex optimis libris,

t liceat lacrymis addere verba ſuis.

ati. *meis.* Epiſtola VI. ut reſtituen- puto,

nplesti lacrymis talia verba ſuis.

: I. El. III.

iſcuit hæc lacrymis triſtia dicta ſuis.

: ibi veteres libri.

II.

dde preces poſitis & ſua verba focis.

v.

— ſupra nova vellera corpus
onit adorato per ſua verba Deo.

Medeæ,

uſus es ô, juſto deſunt ſua verba dolori,
uſus es Æſonia dicere cede domo.

x.

ndit onus matrem: nec habent ſua verba dolores.

a pagina Faſt. III.

r ad Argeos. qui ſint ſua pagina dicet.

ina. Met. VII. *per ſeque vident ſua re vina.* quomodo illic codices nulli. Epiſtola Acontii,

r ſuus à tanto crimine fructus abeſt?

pra ℣ſ. 200. *ſua vela* ex antiquis libris. Met. XI. *vultum ſua ſilva ſecuta eſt.* Plurimus eſt in hac locutione noſter, ſi attendas. alibi plura notamus. *Heinſius.*

252. *Iſta facies.*] Quæ amorem, non bellum præ ſe fert. *Ant.*

253. *Quam ſunt tua corpora Marti.*] *Sint* prima editio & multi ex ſcriptis. *Heinſius.*

254. *Tu Pari ſemper ama.*] Sic Idas ſociis, Argon. 3. ℣ſ. 562.

Ἔρρετε. μηδ' ὔμμι πτολεμήϊα ἔργα μέλοιτο,
Παρθενικὰς δὲ λιτῇσιν ἀνάλκιδας ἠπεροπεύειν.

ſic impia Tullia de ſuo Marito: Halicar. lib. 4. ψοφοδεὴς, καὶ ὀυδὲν ἔχων ἀνδρὸς ἀνήρ. Cic. Attic. lib. I. ep. 13. *Quam ignavus; ac ſine animo miles.* ubi plura Homerica invenies. — *qui ſponſore ſalutis* — *Miles eget.* Lucan. 9. Quod deinde eadem Helena ſuo Paridi obgannit: lib. 6. Iliad. Qui non intelligat quid ſit χόλος, νέμεσις, αἶσχος ἀνθρώπων. ubi artificium Homeri, & argutiam Helenæ adverte.

256. *Militia altera.*] Quo videtur alludere Propert. I. 6.

Multi longinquo periere in amore libenter,
In quorum numero me quoque terra tegat.
Non ego ſum laudi, non natus idoneus armis.
Hanc me militiam fata ſubire volunt.

257. *His ego, ſi ſaperem.*] Colligit jam epiſtolam, ita ut plus ſpei, quam timoris relinquat. *His.*] Quæ polliceris, & tui corporis dotibus. *Si ſaperem.*] De ſe notat, quod rudis ſit & timida. *Ant.*

 259. De-

Uterer. utetur, ſi qua puella ſapit.
Aut ego depoſito faciam fortaſſe pudore;
Et dabo conjunctas tempore victa manus.
Quod petis, ut furtim præſentes plura loquamur;
Scimus quid captes, colloquiumque voces.
Sed nimium properas; & adhuc tua meſſis in herbâ eſt.
Hæc mora ſit voto forſan amica tuo.
Hactenus arcanum furtivæ conſcia mentis
Littera jam laſſo pollice ſiſtat opus.
Cætera per ſocias Clymenen Æthramque loquamur,
Quæ mihi ſunt comites conſiliumque duæ.

259. *Depoſito faciam fortaſſe timore.*] *Pudore* veteres. Faſt. VI.

—— Hæc poſiti prima pudoris erit.

In Priapeis:

Sed cum tu poſito Deus pudore.

Martialis lib. III.

Sed jam depoſito poſt vina roſaſque pudore.

pro *faciam* venuſte *ſapiam* Regius cum uno Farneſiano. *Heinſius.*

260. *Conjunctas.*] *Confeſſas manus: ſubmiſſas.* Metam. 5. vſ. 214. & 235.

261. *Præſentes iſta loquamur.*] *Plura* prima editio cum tribus ſcriptis. Refer ad illa Paridis,

———— ſed coram ut plura loquamur,
Excipe me lecto nocte ſilente tuo.

Heinſius.

262. *Voces colloquium.*] Quia vis colloquium tuum eſſe concubitum. Honeſtius locutus eſt, quam ſi rem apertè dixiſſet.

265. *Furtiva conſcia mentis Littera.*] Malim *nuntia.* vide Notas Arte Am. lib. 1. vſ. 438. *Heinſius.*

266. *Opus arcanum.*] Officium ſcribendo ſecreta.

267. *Clymenen Æthramque.*] Priorem aliter vocat Hyginus cap. 92. de judicio Paridis. Alexander Veneris impulſu Helenam à Lacedæmone ab hoſpite Menelao Trojam abduxit, eamque in conjugio habuit cum ancillis duabus Æthra & Phiſaide, quas Caſtor & Pollux captivas ei aſſignaverunt, aliquando reginas. *Ciofan.*

268. *Comites conſiliumque.*] Quas habeo comites, & mei conſilii participes. Suadet his arcana committi debere, quum hæ ſint quibus credi poſſit. *Ant.*

EPI-

EPISTOLA XVIII.

v. Musaeum Io. Henr. Kromayeri a p. 249.

ARGUMENTUM.

Hellespontiacum mare septem tantum stadiis Europam ab Asia dividit. Sestos in ...ropa, Herus patria: & Abydo in Asia, ex qua fuit Leander, adversæ ...es sunt. Cum autem Leander Abydenus Sestiam puellam Hero misere de...iret, per Hellespontum noctu ad eam natare consueverat. Sed maris tem...ate interclusus, jam præteritis septem diebus, ad amicam Hero, per auda...n nautam ea tempestate Seston navigantem, hanc epistolam misit: in qua ...mum amorem suum firmum & stabilem esse ostendit. Deinde queritur, quod ...andi facultas ob ferventissimum maris æstum ei sit ablata. Demum vero ...licetur se brevi venturum: & quamvis mare non fuerit tranquillum, se ...nen periculis potius vitam suam commissurum, quam illius jucundissimo con...ctu atque colloquio cariturum.

LEANDER HERONI.

M'Ittit Abydenus, quam mallet ferre; salutem,
Si cadat ira maris, Sesta puella, tibi.
Si mihi Dî faciles & sunt in amore secundi;
Invitis oculis hæc mea verba leges.
Se... non sunt faciles. nam cur mea vota morentur,
Cur-

1. M'Ittit *Abydenus.*] Ex Abydo ... Leander.

2. ...i *cadat unda maris.*] Dilationis ...n ipsum principium indicat. Si non ...sent procellæ, ferrem, non mit...salutem. *Sesta puella tibi.*] Malim ... si per libros antiquos liceat. sic in ...la Sapphus, *Lesbi puella. Sestias* ...Hero Statio vocatur. Theb. VI.

— sedet anxia turre suprema
...as in speculis.

...o quoque Σηϛιὰς Ἡρώ. Superio...n versu *malit* rectius legas, ut τῷ ...espondeat. Cæterum hi duo ver...nu recentiori in Puteaneo lege...:, pro quibus excerpta Dousæ,

...um cuperem solitas, Hero, tibi ferre per undas,
Accipe Leandri, dum venit ipse, manum.

Heinsius.

3. *Si mihi Dî faciles & sunt.*] Libri ...ue *Sint mihi.* tum alii multi & *sint in amore.* quidam *vel sint*, aut *vel sunt.* Barberinianus *Sic mihi Dî faciles.* probe. dummodo sequenti versu, *ut mea verba* rescribas pro *hæc mea.*

Sic mihi Dî faciles, sic sint in amore secundi,
Invitis oculis ut mea verba leges.

Heins. *Si mihi dii faciles.*] *Dî* non modo ad Venerem, Cupidinemque referri puto, ut alii existimarunt: verum etiam ad Neptuni & maris numina, quos procellas fecisse queritur. *Ant.*

4. *Invitis oculis.*] Quoniam me, quam epistolam videre maluisses.

5. *Cur mea vota morantur.*] *Morentur* quatuor codices non contemnendæ notæ. & tum sequenti versu *patiantur* quoque sit scribendum. quomodo unus Regius. Petavianus *nec patiantur. mota aqua* pro *nota* Moreti codex. *dubiâ* prima editio. infra,

—— Quod dubia sæpe pependit aqua.

Heinsius.

6. Cur-

Currere me notâ nec patiantur aquâ?
Ipsa vides cœlum pice nigrius; & freta ventis
Turbida, perque cavas vix adeunda rates.
Unus, & hic audax, à quo tibi littera nostra
Redditur, è portu navita movit iter.
Ascensurus eram: nisi quod, cum vincula proræ
Solveret, in speculis omnis Abydos erat.
Non poteram celare meos, velut ante, parentes:
Quemque tegi volumus, non latuisset amor.
Protinus hæc scribens, Felix, i, littera, dixi:
Jam tibi formosam porriget illa manum.
Forsitan admotis etiam tangêre labellis;
Rumpere dum niveo vincula dente volet.
Talibus exiguo dictis mihi murmure verbis,
Cætera cum chartâ dextra locuta mea est.
Ah quanto mallem, quam scriberet, illa nataret,
Meque per assuetas sedula ferret aquas!
Aptior illa quidem placido dare verbera ponto.
Est tamen & sensûs apta ministra mei.
Septima nox agitur, spatium mihi longius anno,
Sollicitum raucis ut mare fervet aquis.

His

6. *Currere.*] Natare. *Nota.*] Assueta. *Hub.*

8. *Perque cavas vix adeunda rates.*] *Abeunda* quinque scripti. duo *obeunda.* quod verum est. sic Epistola Paridis,

Sceptra parens Asiæ, qua nulla beatior ora est,
Finibus immensis vix obeunda tenet.

Heins. *Obeunda.*] Naviganda: tanto minus natari potest.

19. *A portu navita fecit iter.*] *E portu* potiores. ut & *movit iter.* quos secutus sum. quanquam Propertii ista succurrunt,

Primus & invito gurgite fecit iter.

proximo versu *cum vincula* non *dum* iidem. *Heinsius.*

11. *Ascensurus.*] Respondet objectioni, quare non ascenderit cum illo nauta; propter multitudinem spectantium, cum navis à littore discedebat.

12. *Omnis Abydos.*] Id est, omnes Abydeni. *Erat in speculis.*] Id est, In loco unde spectabat discessum navis.

18. *Rumpere vincula.*] Linum incidere.

20. *Locuta cum charta.*] Id est, Cætera scripsi.

21. *Ah quanto mallem.*] *At quanto* prima editio & septem scripti. *Heinsius.*

23. *Aptior dare verbera ponto.*] Id est, magis apta est, natando percutere undas tranquilli maris, quam scribere.

24. *Apta ministra mei sensus.*] Id est, & tamen optime exprimit, & litteris notat, quod in animo habeo. *Sensus.*] Voluntatis, animi.

26. *Ut mare fervet aquis.*] Sic meliores libri. Frustra Arondelianus *quo mare,* alii, *quod mare.* Noster alibi:

Ut

His ego si vidi mulcentem pectora somnum
oNoctibus; insani sit mora longa freti.
Rupe sedens aliqua specto tua littora tristis:
Et quo non possum corpore, mente feror.
Lumina quin etiam summâ vigilantia turre,
Aut videt, aut acies nostra videre putat.
Ter mihi deposita est in sicca vestis arena.
Per grave tentavi carpere nudus iter.
Obstitit inceptis tumidum juvenilibus æquor:
Mersit & adversis ora natantis aquis.
At tu de rapidis immansuetissime ventis,

Francius. male. tempora v. Burm. & Lotich. T. I. Add. p. 676.

Quid

sumus in Ponto ter frigore constitit Ister.

Ausonius Epistola VI. ad Theonem,

tia fissipedes renovavit Luna juvencos,
Ut fugitas nostram, dulcis amice, domum.

Sic terrimus codex Vossianus. vulgo, fugitas. Heinsius. *Fervet.*] Movetur, t. *Raucis.*] Murmurantibus.

His ego.] Jurat Leander, se non dormivisse his septem noctibus. *Si vidi somnum.*] Ter. Heaut. 3. 1.

Somnum hercle ego hac nocte oculis non vidi meis.

Mora freti insani sit longa.] Id est, r diu duret tempestas maris, quod ne velim.

Lumina vigilantia.] Incensam facem intelligit, quam in summa turri tenebat, ut ad illam Leander natationem dirigeret. *Ant. Lumina.*]

— ευφίων ἐπιμάρτυρα λύχνον ἐρώ-
Lege elegantissimum Musæi hac de men: unde hæc pleraque desumta

Aut videre putat.] Simile quid l. 6. Æneid.

— *qualem primo qui surgere mense*
Aut videt, aut vidisse putat per nubila lunam.

— *Fulgor dubius.*

Herc. Furente. qualem vocant κατὰ τυλάδα. Hoc tamen propriè videtur spectare ad lucem malignam, qua de re alibi.

35. *Inceptis juvenilibus.*] Quæ maturioris ætatis non tentassent. Sunt enim juvenes audaciores, quoniam minoris prudentiæ. *Ant. Inceptis juvenilibus.*] Sic de Phaethonte dixit lib. 2. Metam. v. 151.

Occupat ille levem juvenili corpore currum
Sed:
—— *Solita gravitate carebat.*

Quod referimus ad imprudentiam Juvenilem.

Ætas prima parum rebus matura gerendis.
Consulit in longum provida cura senum.

Hinc Pind. Pyth. 2.

——— βουλαὶ
Δὲ πρεσβύτεραι, ἀκίνδυνον ἐμοὶ
Ἔπος παρέχοντι.

& Homer. Odyss. β. vs. 16. de Ægyptio.

——— ὃς καὶ μυρία ᾔδη.

Et Iliad. γ. vs. 108.

Αἰεὶ δ' ὁπλοτέρων ἀνδρῶν φρένες ἠερέθονται.
Οἷς δ' ὁ γέρων μετέῃσιν, ἅμα πρόσσω καὶ ὀπίσσω
Λεύσσει, ὅπως ὄχ' ἄριστα μετ' ἀμφοτέροισι γένηται.

38. Certa

Quid mecum certâ prælia mente geris?
In me, si nescis, Borea, non æquora, sævis. Burm. in Ad. ad Lotich. p. 665.
Quid faceres, esset ni tibi notus amor?
Tam gelidus cum sis, non te tamen, improbe, quondam
Ignibus Actæis incaluisse negas.
Gaudia rapturo si quis tibi claudere vellet
Aërios aditus; quo paterere modo?
Parce, precor; facilemque move moderatius auram.
Imperet Hippotades sic tibi triste nihil.
Vana peto, precibusque meis obmurmurat ipse:
Quasque quatit, nulla parte coërcet aquas.
Nunc daret audaces utinam mihi Dædalus alas!
Icarium quamvis hic prope littus adest.
Quidquid erit, patiar: liceat modo corpus in auras
Tolle-

Vana precor repetitionem hanc ovidianam e Cod. praeferrem Burm. ad Lotich. p. 87. T. 1. nisi proxime praecessisset Parce, precor

38. *Certa mente.*] Id est, animo deliberato.

39. *Non æquora sævis.*] Vetus lectio deleta penitus in Puteaneo. Opinor *nec in æquora* fuisse. quomodo quinque scripti. *Heins.*

41. *Tam gelidus cum sis.*] *Quod sis* Puteaneus & *num* pro *non*, ut per interrogationem hæc dicantur. *Idem.*

43. *Gaudia rapturo.*] *Laturo* Gronovianus. qualiter Met. IX.

Pro Venus, & tenera volucer cum matre Cupido,
Gaudia quanta tuli!

Amor. lib. II. El. III. ex veteri libro,

Mutua nec Veneris gaudia ferre potes.

El. IX.

Sperando certe gaudia magna feram.

Rem. Am.

Protinus ex facili gaudia ferre licet.

& mox,

Illam Plisthenio gaudia ferre thoro.

quibus locis *gaudia* pro re Venerea sumuntur. quomodo passim apud nostrum aliosque. Epistola Paridis,

Te mihi, meque tibi communia gaudia jungant.

& lib. I. Art. Amat.

—— cum quo sua gaudia jungat,
Invenit in media fœmina piscis aquâ.

Rutilius tamen Itinerario, vulgatam tuetur, de Jove,

Qualis Agenorei rapturus gaudia furti
Per freta virgineum sollicitavit onus.

Deinde pro *claudere aërios aditus*, veteres editiones *rumpere*. sic Art. Am. lib. I. *Non medium rupisset iter.* & lib. II.

Qua licet, inventis aëra rumpe meis.

Idem.

45. *Move moderantius auram.*] *Moderantius* Latinum vix est. quare emenda cum Puteaneo & sex aliis, *moderatius*. lib. I. Met.

—— moderatius oro
Curre, fugamque inhibe: moderatius insequar ipse.

ubi pari modo peccabatur. *Idem.*

48. *Coërcet.*] Mulcet, placat. *Quatit.*] Commovet. *Hub.*

49. *Dædalus.*] Qui fabricatis sibi & Icaro filio alis, Minoïs iram effugit. *Ant.*

50. *Icarium quamvis, &c.*] Quasi dicat, quod potest me admonere, periculosum esse, credere se aëri, & volare. *Hub. Hic prope littus adest.*] *Hinc* quatuor libri. Forte *huic*. Heinsius.

52. Pe-

'ollere; quod dubia sæpe pependit aqua.
I:rea, dum cuncta negant ventique fretumque,
Mente agito furti tempora prima mei.
N x erat incipiens (namque est meminisse voluptas)
Cum foribus patriis egrediebar amans.
N: mora: deposito pariter cum veste timore,
Jactabam liquido brachia lenta mari.
Lna ferè tremulum præbebat lumen eunti,

Ut

. *Pependit dubia aqua.*] Difficulter navit, jactatum undis majoribus. l. 1. Æneid.

summo in fluctu pendent.

Qu itidem laborabant. Et v. 150. in- Vel hæsit obnitentibus fluctibus, & tum est: uti navis iniquum acta :um: Virgil. 5. Æneid.

-- *saxis in procurrentibus hæsit*
-- *illisaque prora pependit.*

ontrarium, —— *fidere terræ.* Virgil. . Æneid & suo niti pondere. Quid n fit, *Dumosa pendere procul de rupe* -- Virgil. Eclog. 1. (ubi Servius, *cum pascuntur pendent*, quod rem atis expedit:) facile est intelligere o Mart. 13. 99.

dentem summa capream de rupe videbis,
Casuram speres.

. *Dum cuncta negant.*] *Vota* negant anus. *Heins. Cuncta.*] Et volatum, tatum. *Ant.*

. *Furti.*] Rapti amplexus, & oc- Quod *furtum Veneris* vocat. Epist. n. v. 141. —— κρυπτόμυθον λέχ☉. p. Jon. v. 1470. & in Troad. v. 252. — λέκτρων σκότια νυμφευτήρια. unde ι☉ Homer. Iliad. ζ. v. 24. dicitur us. ὁ ἐξ ἀδαδεχήταν γάμαν. Vide . Canac. v. 38.

. *Nox incipiens.*] Vespera. sic & nni temp. Salust. Nova æstas, ta, præceps. Et Virgil. 3. Prima, pro vere. sic, Nox præceps, vel præ- ans; cum inclinat ad diluculum.

. *Brachia lenta.*] Lentata, reducta, e remorum. Virgil. 3. Æneid.

—— *Trinacria lentandus in unda.*

Et Senec. Agam. a. 3. v. 438.

Properat juventus omnis adductos simul
Lentare remos. ——

Et Catull. Argon.

—— *lentos incurvant gurgite remos.*

Quod ex Argon. Apollon. 2. v. 593.

—— ἐπεγνάμπτοντο δὲ κῶπαι
Ἠΰτε καμπύλα τόξα, βιαζομένων ἡρώων.

sic & Stat. ad arcum hoc retulit. 1. Thebaid. v. 18. à fin.

—— *longeque feros lentandus in hostes*
Arcus.

Et deinde,

Alii Gortynia lentant
Cornua.

59. *Luna mihi tremulum lumen præbebat eunti.*] *Luna fere* Puteaneus & alii multi. quomodo sæpe Ovidius. Infra Epistola Herus. *Annuit illa fere.* Amor. libro 1. El. v.

Quale ferè sylvæ lumen habere solent.

Rem. Am.

Temporis ars medicina fere est. data tempore prosunt,
Et data non apto tempore vina nocent.

Ita vetustissimus liber. Vulgati, *Temporibus medicina valet.* Elegia de Nuce,

Sic reus ille fere est, de quo victoria lucro
Esse potest.

Utitur & Fastorum lib. III. bis. & in Tristibus sæpe. Met. III.

Arcas adest ter quinque fere natalibus actis.

Ita

Ut comes in noſtras officioſa vias.
Hanc ego ſuſpiciens, Faveas, Dea candida, dixi;
Et ſubeant animo Latmia ſaxa tuo.
Non ſinat Endymion te pectoris eſſe ſeveri.
Flecte, precor, vultus ad mea furta tuos.
Tu, Dea, mortalem cœlo delapſa petebas.
Vera loqui liceat; quam ſequor, ipſa Dea eſt.
Neu referam mores cœleſti pectore dignos;
Forma niſi in veras non cadit illa Deas.
A Veneris facie non eſt prior ulla tuâque.
Neve meis credas vocibus, ipſa vides.
Quanto, cum fulges radiis argentea puris,
Concedunt flammis ſidera cuncta tuis;
Tanto formoſis formoſior omnibus illa eſt.
Si dubitas, cæcum, Cynthia, lumen habes.

Hæc

Ita & illic ex antiquis membranis ſcribendum. ubi plura, *præbebat lumen* etiam ſcripti. *Heinſ. Tremulum.*] Propter motum aquæ.

61. *Faveas ô candida dixi.*] *Dea candida* meliores libri cum primis editionibus. *Heinſius.*

62. *Latmia ſaxa.*] Recordare ô Luna Latmii montis, ubi cum Endymione concubuiſſe diceris. *Hub.*

63. *Non ſinit Endymion.*] *Sinat* prima editio, & duo ſcripti. bene. & mox *non cadat* unus Patav. *Heinſius.*

64. *Tuos vultus.*] Lumina eunti miniſtres. *Ant.*

67. *Neu referam.*] Ut taceam mores, quos hæc mea puella habet divinos: talis pulchritudo non poſſet ei contingere, niſi eſſet dea.

70. *Ipſa vide.*] *Vides* rectius octo codices. *Heinſius.*

71. *Quantum cum radiis fulges argentea puris.*] Præſtantiores *fuges radiis.* Præterea *Quantò* ſcribendum, quod τὸ *Tanto* ſequens requirit. atque ita Junianus liber cum Scriveriano altero. Eſt autem ea vox ſæpius corrupta apud noſtrum. Art. Am. II.

Forma bonum fragile eſt, quantoque accedit ad annos,
Fit minor.

ita unus Vaticanus. Remedio Amoris,

Sed quanto minus ire voles, magis ire memento.

ubi *quando* perperam legebatur. Met. VIII.

——— nec non & cætera tanto
Sylva ſub hac omnis, quanto fuit erba ſub omni.

lib. XIII.

—— quanto dux milite major,
Tanto ego te ſupero.

Sic & illis locis optimæ membranæ. *argenteam* autem *lunam* & Sappho vocavit. Julianus Epiſtola XIX. Σαπφὼ ἡ καλὴ τὴν σελήνην ἀργυρέαν φησί. *Idem. Radiis puris.*] Cum non tenetur in nimbo. Nec lux ſit maligna. Quæ Homero καὶ σκοτομήνιος. Odyſſ. ξ. v. 457. Et Græci τὸ καθαρὸν, pro claro. Theocr. Idyll. 24. v. 39. —— καθαρᾶς ἄτερ ἠερθείης.

72. *Concedunt flammis tuis.*] Vincuntur tuo ſplendore.

74. *Cynthia.*] O Luna, nam & Diana eadem eſt quæ Cynthia dicitur, à Cyntho monte Deli. *Hub.*

76. Ce-

Hæc ego, vel certe non his diversa, locutus
Per mihi cedentes nocte ferebar aquas.
Unda repercussæ radiabat imagine Lunæ,
Et nitor in tacita nocte diurnus erat:
Nullaque vox, nostras nullum veniebat ad aures,
Præter dimotæ corpore murmur aquæ.
Alcyones solæ memores Cæycis amati
Nescio quid visæ sunt mihi dulce queri.
Jamque fatigatis humero sub utroque lacertis,
Fortiter in summas erigor altus aquas.
Ut procul aspexi lumen, Meus ignis in illo est;
Illa meum, dixi, littora lumen habent.
Et subito lassis vires rediere lacertis:
Visaque, quam fuerat, mollior unda mihi.
Frigora ne possim gelidi sentire profundi,
Qui calet in cupido pectore, præstat amor.
Quo magis accedo, propioraque littora fiunt,
Quoque minus restat; plus libet ire mihi.

Cum

6. *Cedentes mihi.*] Dantes locum corpori meo.

7. *Repercussæ.*] Rejectæ, ictæ. Virg. 8. ℣s. 22.

Sicut aquæ tremulum labris ubi lumen aënis
Sole repercussum, aut radiantis imagine lunæ.

Eo respexit Ovid. in Metam. 4. ℣s. 348.

Non aliter, quam cum puro nitidissimus orbe
Opposita speculi referitur imagine Phœbus.

Si addamus pulcrum illud Plutarchi, de genio Socrat. τὸ δὲ φθορᾶς λειφθὲν, οἱ πολλοὶ νῦν καλοῦντες, αὐτὸς εἶναι νομίζουσιν αὐτῶν, ὥσπερ ἐν τοῖς ἐσόπτροις τὰ φαινόμενα κατ' ἀνταύγειαν. Unde vides qua ratione Virgil. usus ista similitudine de labris. Vide E. & seq. ℣s. 173. quo etiam hoc referendum.

9. *Nullaque vox usquam nostras veniebat ad aures.*] *Nullaque vox usquam; nullum veniebat ad aures* Puteaneus & multi alii. At Regius unus etiam non male,

Nullaque vox nostras, nullum veniebat ad aures. Heinsius.

Nulla vox.] Silentium noctis. Qua de re vide Metam. 7. ℣s. 184. & seqq.

81. *Alcyones solæ.*] Id est, solummodo audiebam Alcyones volucres, quæ videbantur dulci voce querelam effundere: quæ tranquillitatem promittunt, maximè cum nidificant. *Memores Cæycis amati.*] Tangit fabulam, quam Ovid. lib. 11. Metamorph. describit.

85. *Lumen.*] Quod in turri eminebat.

86. *Lumen meum.*] Meos amores, vitam & lucem.

88. *Mollior.*] Ad natandum facilior.

90. *Qui calet.*] *Qua* Puteaneus, & à manu secunda *Quo.* Barberinianus, *Quod.* Heinsius.

92. *Minus restat.*] Scil. viæ, ad perveniendum ad littus. *Plus libet.*] Plus animi est mihi.

Cum vero possum cerni quoque; protinus addis
 Spectatrix animos, ut valeamque facis.
Tunc etiam nando dominæ placuisse laboro,
 Atque oculis jacto brachia nostra tuis.
Te tua vix prohibet nutrix descendere in altum.
 Hoc quoque enim vidi: nec mihi verba dabas.
Nec tamen effecit, quamvis retinebat euntem,
 Ne fieret prima pes tuus udus aqua.
Excipis amplexu, feliciaque oscula jungis:
 Oscula (Dî magni!) trans mare digna peti.
Eque tuis demtos humeris mihi tradis amictus:
 Et madidam siccas æquoris imbre comam.
Cætera nox & nos, & turris conscia novit,
 Quodque mihi lumen per vada monstrat iter.
Nec magis illius numerari gaudia noctis;
 Hellespontiaci quam maris alga potest.
Quo brevius spatium nobis ad furta dabatur,
 Hoc magis est cautum, ne foret illud iners.
Jamque, fugatura Tithoni conjuge noctem,
 Prævius Auroræ Lucifer ortus erat.
Oscula congerimus properata sine ordine raptim,

Et

93. *Cerni.*] Videri à te.

95. *Tunc etiam.*] *Nunc etiam* Puteaneus. *Heins.*

96. *Iacto.*] Cum arte & ostentatione moveo, & ostento.

97. *Descendere in altum.*] Ut curras mihi obviam.

102. *Oscula dis magnis trans mare digna peti.*] Scribe cum Puteaneo & Sarraviano, *Di magni*. Amor. lib. II. El. ult.

Oscula (Dî magni!) qualia quotque dabat!

Fast. VI.

Quam bene, Dî magni, pugna cecidisset in illa!

Catullus,

Dî magni horribilem & sacrum libellum!

&

Dî magni sallicippium disertum.

quam veram esse istius loci lectionem ex Senecæ Suasoriis patet, quicquid alii dissentiant. Similiter *dî boni* & *dî immortales* apud Comicos & oratores. etiam *Dî* simpliciter. Petronius,

Qualis nox fuit illa Dî deaque!

Noster Met. XII.

Ille quidem majora fide (Dî!) gessit, & orbem
Implevit meritis.

quomodo ibi scribendum. tum Fast. V. ex conjecturâ,

Noluit id frater. pietas, Dî, qualis in illo est!

Heinsius.

103. *Deque tuis demtos.*] *Eque tuis* scripti. *Idem.*

111. *Conjuge Tithoni.*] Id est, Aurora uxore Tithoni.

114. *Par-*

Et querimur parvas noctibus esse moras.
[...]que ita, cunctatus monitum nutricis amaræ,
[F]rigida deserta littora turre peto.
[E]gredimur flentes: repetoque ego virginis æquor,
[R]espiciens dominam, dum licet, usque meam.
[S]i [q]ua fides vero est; veniens huc esse natator;
[C]um redeo, videor naufragus esse mihi.
[H]o[c] quoque si credas; ad te via prona videtur:
[A] te cum redeo, clivus inertis aquæ.
In[vi]tus repeto patriam: quis credere possit?
[I]nvitus certe nunc moror urbe mea.
He[u] mihi! cur animo juncti, secernimur undis?
[U]naque mens, tellus non habet una duos?
V[el] tua me Sestos, vel te mea sumat Abydos:
[T]am tua terra mihi, quam tibi nostra placet.
[Cu]r ego confundor, quoties confunditur æquor?
[C]ur mihi causa levis ventus obesse potest?
[Ja]m nostros curvi norunt delphines amores:
[I]gnotum nec me piscibus esse reor.

Hos quatuor versus spurios esse existimat vir Doctus G.S. in Misc. obs. VII. T. 3. p. 462.

[...]. *Parvas moras esse noctibus.*] No[...]e breves.

[...] *Atque ita contactus monitu nu[...]naro.*] *Cunctatus* scripti plerique. [...]us *monitum* Puteaneus; quidam [...] Scribo, *cunctatus monitus nu[...]naros.* vel, *monitum nutricis ama[...]*[...]eantur quæ de hoc loquendi mo[...] Claudianum notavi lib. II. de [...]latu Stilichonis vs. 284. Vulga[...]nen scripturam hoc loco defen[...]e non negarim. *Heins.*

[...] *Æquor virginis.*] Ab Helle [...], quæ in mare delapsa, ei nomen [...]

[...] *Hoc quoque si credis.*] *Si credas* [...]orte, [...] *quoque, (vix credas) ad te via prona videtur.* Heinsius. [...]] Facilis natatu. *Prona.*] Mini[...]oriosa, declivis. Virgil. 5. [...]*entisque vocatis —— prona petit maria.* ubi vide Serv. qui tamen non satisfacit.

122. *Clivus inertis aquæ.*] Obstantis & inviæ, instar clivi. Quod Virgilius explicat I. Æn. —— *Insequitur cumulo præruptus aquæ mons.* Quod Homericum est: ibi de undis majoribus: hic affectum denotat amatoris. *Inertis.*] Immobilis.

123. *Invitus patriam repeto. quis credere posset.*] *Repeto patriam & possit* ex scriptis. *Heinsius.* *Quis credere possit.*] Naturaliter enim omnes libenter redimus in patriam.

124. *Nunc.*] Cum ad te natare non possum. *Hubert.*

129. *Cur confundor.*] Cur perturbor, & moveor animo? *Quoties æquor confunditur.*] Quoties mare perturbatur: quod non fieret, si essemus in eadem terra.

Jam patet attritus ſolitarum limes aquarum;
  Non aliter, multâ quam via preſſa rotâ.
Quod mihi non eſſet, niſi ſic iter, ante querebar:
  At nunc per ventos hoc quoque deeſſe queror.
Fluctibus immodicis Athamantidos æquora canent,
  Vixque manet portu tuta carina ſuo.
Hoc mare, cum primum de virgine nomina mersâ,
  Quæ tenet, eſt nactum, tale fuiſſe puto.
Et ſatis amiſsâ locus hic infamis ab Helle eſt:
  Utque mihi parcat, crimine nomen habet.
Invideo Phryxo; quem per freta triſtia tutum
  Aurea lanigero vellere vexit ovis.
Nec tamen officium pecoris naviſve requiro:
  Dummodo, quas findam corpore, dentur aquæ.
Arte egeo nullâ: fiat modo copia nandi,

Idem

135. *Quod mihi non eſſet, niſi ſic, iterare querebar.*] *Itera* vetus liber Puteaneus reliquis ejus verbi literis deletis, & recentiori manu ſuperſcriptum *re.* *iter ante* prius fuiſſe ſuſpicor. quomodo codex Moreti. idque verum eſſe exiſtimo. quatuor *intrare.* alter Moreti *iterata.* *iter à te* Patavinus. Regius *ita rare.* *Quid* (vel *Qui*) *niſi ſic ita rare mihi non eſſe querebar.* Poſſet & legi, *iter ire.* ut Remed. Amoris,

Quare novem cur una vices iter irit, & audi.

ſi ſana illa ſcriptura. vide Notas ad Ep. VII. ℣ſ. 40. *Heinſius.* *Quod mihi non eſſet, &c.*] Ego ante querebar, quod non poſſem ad te venire. *Hub.*

137. *Æquora Athamantidos.*] Athamantis filia fuit Helles quæ Helleſponto nomen dedit. *Canent.*] Procellis aſſiduis ſpuma operiuntur. *Ant.*

141. *Eſt ſatis amiſſa.*] Scripti, *Et ſatis amiſſa locus hic infamis ab Helle eſt.* Heinſius.

142. *Parcat mihi.*] Me non ſubmergat, *Habet crimine.*] Habet infamiam; & ex culpa ſortitum eſt nomen. *Nomen.*] Quia appellatur Helleſpontus. *Nomine crimen habet.*] *Crimine nomen* quinque ſcripti cum prima editione, quod magis arridet. *Heinſ.*

145. *Nec tamen requiro officium pecoris aut navis.*] Non tamen quæro vel arietem, ut habuit Phryxus: vel navem aliquam. *Dummodo poſſim.*] Natare.

147. *Arte egeo nulla.*] *Pax ſit nulla maris* quatuor libri. totidem, *Parte querar nulla.* nonnulli *queror.* duo *Parte moror nulla.* prima editio *Arce queror nulla.* ſeptem *Parte egeo nulla.* Forte, *Pace egeo nulla.* noſter alibi,

Si pacem nullam pontus mihi præſtet eunti,
Irrita Neptuno cur ego dona feram?

infra,

Pace brevi nobis opus eſt, dum transferor illuc.

epiſtola Herus,

Spes tamen eſt fractis vicinæ pacis in undis. Heinſius.

Arte egeo nulla.] Sc. nautica, ad notanda ſidera, Helicen, Arcton, &c. ad tua enim lumina meum natatum dirigo. ſic infra, ℣ſ. 155. *Eſt aliud lumen multo mihi certius iſtis.* Modo copia detur

Idem navigium, navita, vector, ero.
Iec ſequar aut Helicen, aut, qua Tyros utitur, Arcton:
Publica non curat ſidera noſter amor.
ndromedan alius ſpectet, claramve Coronam,
Quæque micat gelido Parrhaſis Urſa polo.
t mihi, quod Perſeus & cum Jove Liber amarunt,
Indicium dubiæ non placet eſſe viæ.
ſt aliud lumen multo mihi certius iſtis;
Non erit in tenebris quo duce noſter amor.
Ioc ego dum ſpectem, Colchos, & in ultima Ponti,
Quaque viam fecit Theſſala pinus, eam:

Et

t maris, & pax ſit. ℣ſ. 205. Servat im ſuos amores. ℣ſ. 167.

149. *Nec ſequar.*] *Sequor* Puteaneus m multis aliis. idem *Tyros* pro *Tyrus*. *Andromedan* mox. ut & tres alii. 1omodo variis apud noſtrum locis o- imi codices. nam *Andromeden* vix cebant. ſic Art. Am. lib. I.

Andromedan Perſeus nigris portarit ab
Indis.

Iet. IV.

Protinus Andromedan & tanti præmia
facti
Indotata capit.

: & apud Horatium lib. III. Od. XXIX. iſca exemplaria. plura alibi hanc in m. *Heinſius. Nec ſequar.*] Dicit ſe tan- m ſpectaturum lumen ſui amoris. *He- :en.*] Urſam majorem dicit, quam fa- ulæ ferunt, ex Calliſtone à Jove com- eſſa, poſtquam Arcadia filium peperit, ctam. nam ex puella formoſiſſima à ınone in urſam eſt converſa. Ad harum bſervationem nautæ navigare ſolent. :d Græci obſervant *Helicen*; Phœni- :s vero *Cynoſuram*, quam dicimus mi- orem urſam: de quibus ipſe Ovidius ı Triſt. *Hub. Tyrus.*] Phœnix nauta. *Arcton.*] Minorem urſam, quam Cy- oſuram appellant. *Ant.*

Magna, minorque feræ quarum regis al-
tera Grajas,
Altera Sidonias utraque ſicca rates.

151. *Andromedan.*] Hanc Cephei fi- liam fuiſſe tradunt, & in cœlum rela- tam Perſei gratia, quam ſecuta eſt. *A- lius.*] Ad Ægyptios reſpicit, qui navi- gantes Andromedan obſervant. *Claram- ve coronam.*] Ariadne coronam in cœ- lum tranſlatam diximus: quam Creten- ſes velut ſidus peculiare ſequuntur.

152. *Parrhaſis Urſa.*] Majorem ur- ſam, quæ fuit Arcadia, intelligit, Cal- liſto nominatam, Lycaonis filiam. *Po- lo gelido.*] Septentrionem intelligit, in quo hæc fulgent ſidera circa axem.

153. *At mihi quod Perſeus.*] *Quam* quatuor ſcripti. Lege *quas*. Heinſius. *Perſeus.*] Andromedan ſignificat, quam amaſſe Perſeum, & à Ceto liberaſſe, ſcribit Tragicus. *Cum Iove.*] Ea eſt Cal- liſto, quam amavit Jupiter. *Liber.*] Bacchus in cœlum retulit cum corona Ariadnen.

154. *Non placet indicium.*] More alio- rum nautarum hæc ſidera in curſu non ſervo. *Ant.*

156. *Non erit in tenebris.*] *Non erat in tenebris* Puteaneus. Forte, *Non eat in tenebris*. *Non errat tenebris* alter Moreti. *Heinſius. Quo duce.*] Quo regente me.

157. *Colchos atque ultima Ponti.*] *Et in ultima Ponti* Puteaneus. *& ad ultima* quinque alii. *Heinſ.*

158. *Theſſala puppis.*] Puteaneus & alii meliores magno numero, *Theſſala pinus*. bene, Statius Theb. III.

——— *primâ cum pube virentem*

Semi-

Et juvenem poſſim ſuperare Palæmona nando,
  Miraque quem ſubito reddidit herba Deum.
Sæpe per aſſiduos languent mihi brachia motus,
  Vixque per immenſas feſſa trahuntur aquas.
His ego cum dixi, Pretium non vile laboris
  Jam dominæ vobis colla tenenda dabo:
Protinus illa valent, atque ad ſua præmia tendunt;
  Ut celer Elêo carcere miſſus equus.
Ipſe meos igitur ſervo, quibus uror, amores:

Te-

Semideos inter pinus me Theſſala reges
Duceret.
Idem Achilleide,
Olim equidem Argolicos pinus cum Theſſala reges,
Huc veheret, juvenem Alciden & Theſea vidi.
Eidem quoque Theb. v. *Pelias pinus* dicitur. Seneca Medea,
Bene diſſepti fœdera mundi
Traxit in unum Tneſſala pinus.
noſter Epiſtola vi.
Quid mihi cum Minyis? quid cum Tritonide pinu?
Vertice Peliaco prognata pinus Catullo. Alii tamen Argo fagineam faciunt. *Id. Pinus Theſſala.*] Navis Jaſonis. *Fecit iter.*] Per Scyllam, & Charybdim, per Symplegadas, &c.

160. *Miraque quem ſubito reddidit herba deum.*] Lego *ſubitum deum.* ſic *ſubitum frigus* lib. i. Faſt. *ſubita fuga* lib. ii. *ſubiti foci* lib. vi.
Traditur hæc ſubitis cocta dediſſe focis.
Ep. Briſeïdis,
—— *Oſſa ſubito male tecta ſepulcro.*
ſubitus libellus in Ibide. *ſubito ſunt ſcripta libello.* Faſt. iv.
Nullaque ſunt ſubito ſigna relicta viro.
ſic ſcribo. vulgo, *viri.* Met. xiv.
Si volucrum quæ ſit ſubitarum forma requiris.
Ita illic etiam veteres membranæ. Triſt. ii.
Fecit amor ſubitas volucres cum conjuge Regem.
In mortem Druſi,
O Enidem ſubitæ concinuiſtis aves.
In Ibide,
Quam cui ſunt ſubitæ frater & uxor aves.
Faſt. iii.
Ecce libet ſubitos piſces Tyrrhenaque monſtra
Dicere.
lib. iii. Art. Am.
Quaſque fuiſſe tibi canas à virgine jures,
Spargentur ſubitæ per caput omne comæ.
ſic & ibi ſcribendum: pluribus in re levi haud eſt opus. *Heinſ. Quem herba mira reddidit Deum.*] Glaucum ſignificat, qui cum piſcator eſſet apud Anthedonem Euboicam, & piſces in littore poſitos guſtata quadam herba in mare reſiliiſſe vidiſſet, & ipſe ejus herbæ vim experiri decrevit: qua guſtata, ſtatim in mare ſe præcipitavit, & Deus factus eſt. vide Ovid. 7. Metam. Dicit igitur Leander, dummodo ſpectet amicam ſuam, ſe poſſe ſuperare nando Palæmona & Glaucum, deos maris.

161. *Languent mea brachia motus.*] *Languent mihi* bene liber Leidenſis. *Heinſius.*

166. *Ut celer.*] Sicut equus in Olympiaco certamine celeriter ex carceribus exit. *Eleo carcere.*] Elis & Piſa, urbes Arcadiæ, ubi hæc certamina celebrabantur. *Hub. Carcere.*] Pro carceribus. Virg. 5. —— *ruuntque effuſi carcere currus.*

167. *Servo.*] Tanquam ſidera. *Servo.*]

Obſer-

Teque, magis cœlo digna puella, ſequor.
)igna quidem cœlo, ſed adhuc tellure morare:
Aut dic ad Superos & mihi quâ ſit iter.
lic es, & exiguùm miſero contingis amanti:
Cumque meâ fiunt turbida mente freta.
)uid mihi, quòd lato non ſeparor æquore, prodeſt?
Num minus hoc nobis tam brevis obſtat aqua?
n malim dubito toto procul orbe remotus
Cum domina longè ſpem quoque habere mea.
)uo propius nunc es, flamma propiore caleſco:
Et res non ſemper, ſpes mihi ſemper adeſt. agnominatio.
æne manu, quod amo, (tanta eſt vicinia) tango:
Sæpe ſed (heu!) lacrymas hoc mihi pæne movet.
'elle quid eſt aliud fugientia prendere poma,
Spemque ſuo refugi fluminis ore ſequi?
rgo ego te nunquam, niſi cum volet unda, tenebo?
Et me felicem nulla videbit hyems?

Cum-

bſervo. Etiam pro cuſtodio, obtineo. irgil. 2. Æneid. *Obſedere fores, has rvant agmine denſo.* Cæſ. 5. Bel. Gal. *ſſivellaunus itinera noſtra ſervabat.* Vi- & Eleg. 13. lib. 1. Amor. ℣ſ. XI. c &, *ſervare flumina.* Virgil. 6. Quod Græcis familiare. φυλάττειν πέλαγ. Lucian. in fabuloſ. παγότ. καὶ ελλώ.

169. *Sed adhuc tellure morare.*] *Moris* Puteaneus & alii multi. tres *moris.* unus *morari.* Heinſius.

170. *Hinc mihi qua ſit iter.*] *Et mihi* uteaneus cum tribus aliis bene. Lego, *Aut duc, ad ſuperos & mihi qua ſit iter.* Idem.

171. *Hic es & exiguum miſero contin- amanti.*] *Hic eſt exigue* Puteaneus, o *Hic es & exigue:* ſed *exiguum* re- ius. *exiguo* ſex libri. alii codices ali- r. ſed nihil in iis, quod ad bonita- m lectionis vulgatæ accedat. *Idem.* *ntingis mihi amanti.*] Raro poſſum te- m eſſe. *Hub.* *Hic es, & exiguum mi- ro.*] Non es in cœlis, aut tam longe remota, & tamen exiguum contingis. *Micyl.*

172. *Cumque mea fiunt turbida mente freta.*] Ipſe turbor, cum turbatur mare.

174. *Non minus hæc.*] *Num* Puteaneus. Vide Notas Epiſt. XI. ℣ſ. 19. unus Mediceûs & fragmentum Farneſianum *Non minus hoc.* Lego, *Num minus hoc* & pro *Num* ſequenti verſu *An* malim cum magna ſcriptorum parte. *Heinſius.*

176. *Spem quoque habere meam.*] *Domina mea* octo codices. *Idem.* *Habere ſpem meam longe cum domina.*] Quia patientius ferrem, ſi non poſſem ad eam venire.

180. *Hoc.*] Ita eſſe propinquos, & non poſſe ſimul eſſe.

181. *Velle quid eſt aliud.*] Comparat ſe Tantalo, qui in mediis aquis apud inferos ſemper ſitit. *Quid eſt aliud.*] Mihi idem accidit, qui propinquus amicæ meæ ſum, & ea tamen careo.

184. *Nulla hyems.*] Nulla tempeſtas.

Cumque minus firmum nil ſit, quam ventus & unda,
In ventis & aquâ ſpes mea ſemper erit?
Æſtus adhuc tamen eſt. quid cum mihi læſerit æquor
Plias & Arctophylax Oleniumque pecus?
Aut ego non novi, quam ſit temerarius; aut me
In freta non cautus tum quoque mittet Amor.
Neve putes id me, quod abeſt, promittere tempus:
Pignora polliciti non tibi tarda dabo.
Sit tumidum paucis etiam nunc noctibus æquor;
Ire per invitas experiemur aquas.
Aut mihi continget felix audacia ſalvo:
Aut mors ſolliciti finis amoris erit.
Optabo tamen, ut partes expellar in illas;
Et teneant portus naufraga membra tuos.
Flebis enim, tactuque meum dignabere corpus:
Et, Mortis, dices, huic ego cauſa fui.
Scilicet interitûs offenderis omine noſtri:

Litte-

Videbit me felicem.] Sinet me cum amica mea eſſe.

187. *Cum læſerit.*] Perturbaverit, & commoverit. *Hub.*

188. *Plejas.*] Plejades ſeptem ſunt, quæ ortu & occaſu pluvias & tempeſtates faciunt. *Oleniumque pecus.*] Capram Amalthæam, & hœdos intelligit, quos auriga humeris geſtat. *Ant. Arctophylax.*] Stella eſt, quæ & Bootes dicitur, id eſt, bubulcus: quæ & tempeſtuoſa eſt. Latine poteſt dici cuſtos urſæ. quod Virg. oſtendit lib. 1. Georg. *Præterea tam ſunt arcturi ſidera nobis, Hœdorumque dies ſervandi, &c.* Dicit igitur Leander: Si nunc ita turbatur mare, quid erit cum acceſſerint etiam ſidera, quæ natura ſua inducunt tempeſtates. *Hub.*

189. *Aut ego non novi, quam ſim temerarius.*] *Quam ſit* cum Scriveriano & uno Farneſii legendum, de Amore ſermo eſt. Amor. lib. 1. El. 11. ad Cupidinem,

Tum quoque non paucos, ſi te bene novimus, ures.

Sequenti etiam verſu *non cautum* tres libri. bene. *Heinſius.*

190. *Tunc.*] Cum ſupradicta ſidera commovebunt mare. *Hub.*

191. *Promittere tempus.*] Non putes, me tranquillum tempus expectaturum. *Ant.*

192. *Pignora.*] Certa ſigna.

193. *Sit tumidum paucis, &c.*] Id eſt, etiamſi aliquot noctes duret hæc tempeſtas, ego experiar tamen venire invitis aquis. *Hub.*

195. *Aut mihi continget.*] *Contigerit* alter Moreti. *Heinſius.*

197. *Optabo tamen ut partes.*] *Et tamen optabo ut partes*, unus Patavinus. recte, ſi I'ô *ut* tollatur. Tres alii, *Optabo tantum partes expellar in illas.* Idem. *Expellar.*] A fluctibus projiciar. *Illas.*] Ubi tu eris. *Hub.*

198. *Naufraga membra.*] Me naufragum & ſubmerſum.

200. *Cauſa mortis.*] Quia propter amorem meum auſus eſt tam turbidum mare ingredi.

203. De-

Litteraque invisa est hac mea parte tibi.
)esino; parce queri. sed & ut mare finiat iram,
Accedant, quæso, fac tua vota meis.
'ace brevi nobis opus est; dum transferor istò:
Cum tua contigero littora, perstet hiems.
llic est aptum nostræ navale carinæ:
Et melius nulla stat mea puppis aqua.
llic me claudat Boreas; ubi dulce morari.
Tunc piger ad nandum, tunc ego cautus ero.
Nec faciam surdis convitia fluctibus ulla:
Triste nataturo nec querar esse fretum.
Me pariter venti teneant, pariterque lacerti;
Per causas istic impediarque duas.
Cum patietur hiems, remis ego corporis utar.
Lumen in aspectu tu modo semper habe.
nterea pro me pernoctet epistola tecum;
Quam precor ut minima prosequar ipse mora.

203. *Desine parte queri.*] Prima edi-) & tres scripti. *Desine. parce queri.* ıteaneus *desino parte.* Scribe *Desino.* *rce queri.* quod & nobilissimo Dousæ mentem venerat. deinde, *sed & ut* *ıre finiat* cum eodem Puteaneo & de- n aliis repone. *Heins.*

205. *Pace brevi.*] Exigui temporis nquillitate. *Dum transferor istuc.*] *Ist-* : tres. totidem *illuc.* Sed *isto* Putea- ıus. bene. sic Trist. lib. v. El. I.

Cur scribam docui. cur mittam, quæ-
ritis, isto.

scribendum. vulgati *istos*, nempe ɪrsus. lib. VII. Met.

ollis apex medii subjectis imminet arvis,
Tollor eo; capioque novi spectacula
cursus.

vetustissimi libri. vulgati *Tollor in* *nc.* Heins.

206. *Perstet.*] Invalescat tempestas. *nt. Perstet.*] Perflet. Virgil. I. Æneid.

—— & terras turbine perflant.

207. *Illic est aptum.*] *Istic* Puteaneus, ut & alii multi. quomodo iidem mox denuo. *Heinsius.*

210. *Cautus.*] Quia non discedam à te, ut committam me periculis.

211. *Nec faciam convitia fluctibus.*] Id est, non incusabo fluctus.

212. *Triste.*] Asperum, adversum. *Nataturo.*] Mihi.

213. *Me pariter venti teneant, tenerique lacerti.*] Quatuor libri, *pariterque lacerti.* Forte, *tenantque lacerti.* vide Notas Epistola VI. ☩s. 29. *Heins.*

214. *Per duas causas.*] Per ventos, & lacertos tuos.

215. *Remis corporis.*] Id est, brachiis loco remorum.

216. *In aspectu.*] In turri, ut possit à me aspici.

218. *Persequar ipse mora.*] *Prosequar* Puteaneus & alii ex melioribus. *Heins.*

v. Musaeum Io. Henr. Kromayeri a p. 293.

EPISTOLA XIX.

ARGUMENTUM.

Hero, accepta Leandri epistola, respondet: id agens: ut se ardenter redamare significet, & ad mutuos amplexus amatorem vocat. Desidiam vero interdum accusat: ut ostendat, quam sincero & continuo amore semper eum amet. Aliquando mari irascitur. Nonnunquam timet, ne Leander alio suum animum transtulerit. Verum, statim amoris suspicionem in amantium consuetudinem, qui omnia timent, rejicit, & conjecturam minuit. Demum suadet, ut non nisi tranquillo freto se committat.

Hero Leandro.

QUam mihi misisti verbis, Leandre, salutem,
Ut possim missam rebus habere; veni.
Longa mora est nobis omnis, quæ gaudia differt.
Da veniam fassæ; non patienter amo.
Urimur igne pari: sed sum tibi viribus impar.
Fortius ingenium suspicor esse viris.
Ut corpus, teneris ita mens infirma puellis.
Deficiam; parvi temporis adde moram.
Vos, modo venando, modo rus geniale colendo,
Ponitis in varia tempora longa mora.
Aut fora vos retinent, aut unctæ dona palæstræ:
Flectitis aut fræno colla sequacis equi.

Nunc

QUam mihi misisti, &c.] Priori epistolæ simile est principium, utraque enim salute missa, expositoque desiderio amantis, favorem conciliat. Desiderium à temporis momento. Mora quamvis exigua, longa mihi videtur. *Ant.*

3. *Omnis mora.*] Etiam brevissima. Horatius:

Ut nox longa quibus mentitur amica.

4. *Fassæ.*] Itidem Metam. XI. v. 265.

—— Confessamque amplectitur heros.

Et ibid. 9. v. 639.

—— Iamque palam est demens, inconcessamque fatetur
Spem Veneris. ——

Et deinde.

En ego confiteor, tua sum.

5. *Viribus.*] Robore animi, ad resistendum amori. *Hub.*

7. *Ut corpus.*] Ratio physica. Dicit enim, ex imbecillitate corporis, imbecillitatem quoque animi argui. *Sic mens infirma.*] *Ita mens* Puteaneus, & ex melioribus alii nonnulli. Sequenti versu *Deficiar* puto legendum pro *Deficiam.* vide Notas ad Epist. v. ✗s. 150. *Heins.*

9. *Geniale.*] Amœnum, plenum voluptatis. Nam Genius Deus est naturæ: cui voluptati operam dantes, indulgere dicuntur. Virgilius:

Invitat genialis hyems. Hub.

11. *Dona.*] Palmæ. *Palæstræ unctæ.*] Qui certabant palæstra, oleo perfundebantur. *Ant.*

12. *Colla fugacis equi.*] *Sequacis equi* Pu-

Nunc volucrem laqueo, nunc piſcem ducitis hamo.
Diluitur poſito ſerior hora mero.
His mihi ſubmotæ, vel ſi minus acriter urar,
Quod faciam, ſupereſt, præter amare, nihil.
Quod ſupereſt, facio: teque, ô mea ſola voluptas,
Plus quoque, quam reddi quod mihi poſſit, amo.
ut ego cum cara de te nutrice ſuſurro;
Quæque tuum miror cauſa moretur iter:
ut mare proſpiciens, odioſo concita vento
Corripio verbis æquora pæne tuis:
ut ubi ſævitiæ paulum gravis unda remiſit;
Poſſe quidem, ſed te nolle venire, queror.
umque queror; lacrymæ per amantia lumina manant.
Pollice quas tremulo conſcia ſiccat anus.
epe tui ſpecto ſi ſint in littore paſſus:

Impo-

teaneus & alii non pauci. dictum ad ist. IV. v. 46.

15. *His mihi ſubmotis.*] *Submotæ* Put. Arg. recte. *Idem.* *His ſummotæ.*] Cum c ſtudia mihi non ſint. *Ant.*

17. *Mea ſola voluptas.*] Primâ editio tres ſcripti, *mi ſola.* ἀρχαϊκῶς. pro a. aut pro mihi ut ſit Græciſmus. Sic ad Tragicos, ὦ τέκνον μοι, ὦ γύναι . & ſimilia. Tibullus lib. I. El. VI.

Vive diu, mi dulcis anus. proprios ego tecum,
Sit modo fas annos conteruiſſe velim.

ſcribe. inepte vulgo *contribuiſſe.* Idem I. El. IV.

Aut operi inſuetas atteruiſſe manus.

insius.

8. *Plus quoque quam credi.*] *Quam li* Puteaneus & Baſileenſis. venuſte. ib. I. Artis Amatoriæ.

Ut puto non poteris ipſa referre vicem.

c eſt, non poteris paria facere aman- Amor. lib. I. El. VI.

Redde vicem meritis. Idem.

9. *Suſurro.*] Clam demiſſeque lo- or.

2. *Corripio verbis æquora pene tuis.*] Male alii *ſæpe meis.* Reſpicit enim ad expoſtulationem Leandri, quam ſupra vidimus. *Heinſ.* *Corripio.*] Incuſo ac deteſtor. *Pene tuis.*] Iiſdem quibus tu quoque corripis.

26. *Conſcia ſiccat anus.*] Lovanienſis *Cretica.* cum Gloſſa, *id eſt de Creta.* Sed legendum puto *Threcia.* ſic lib. II. Art. Amat. pro *Mars Threcen occupat*, male *Creten* ſcribebatur ante. Amor. lib. I. El. XIV. *Threcia Bacche.* quomodo optimus codex. vulgati *Thracia.* & lib. IV. Triſt. El. I. *Threïa tela* ex fide codicum ſcriptorum. Met. VI. ex veſtigiis veterum librorum.

Non ſecus exarſit conſpecta virgine Threcus

ſic infra hac Epiſtola v. 100.

——— *& impar*
Dicar Abydeno Threſſa puella thoro.

ut & illic eſſe ſcribendum mox videbimus. *Threcis Boreæ* in Diris Catonis veterrimus codex Petavianus. à Thracia aut Thrace, Thrax & Thracus, & Threcus, & Thracius, & Threcius, & addito i, Threïcius. vide Stephanum, qui valde truncatus eſt, in Θρᾴκη. *conſcia nutrix* Remed. Am. 637. *Heinſius.*

28. No-

Impositas tanquam servet arena notas.
Utque rogem de te & scribam tibi, si quis Abydo
Venerit, aut quæro, si quis Abydon eat.
Quid referam, quoties dem vestibus oscula, quas tu
Hellespontiaca ponis iturus aqua?
Sic ubi lux acta est, & noctis amicior hora
Exhibuit pulso sidera clara die;
Protinus in summo vigilantia lumina tecto
Ponimus, assuetæ signa notamque viæ.
Tortaque versato ducentes stamina fuso
Fœminea tardas fallimus arte moras.
Quid loquar interea tam longo tempore, quæris?
Nil, nisi Leandri nomen, in ore meo est.
Jamne putes exisse domo mea gaudia, nutrix?
An vigilant omnes? & timet ille suos?

Jam-

28. *Notas.*] Signa, vestigia pedum. *Hub.*

29. *Utque rogem de te & scribam tibi.*] Versus paulo durior. Libri sex τὸ & non agnoscunt. unus Ambrosianus, *ut scribam.* Puto legendum hoc modo totum distichon,

Utque rogem de te quæramque, huc si quis Abydo
Venerit: aut scribam, si quis Abydon eat.

Deinde sequens distichon huic est præponendum. epistola Penelopes similia habes.

Quisquis ad hæc vertit peregrinam littora puppim,
Ille mihi de te multa rogatus abit.
Quamque tibi reddat, si te modo viderit usquam,
Traditur huic digitis charta notata meis. Heinsius.

31. *Quoties do vestibus oscula.*] *De vestibus* Putean. Lege *dem.* atque ita sex scripti. sic apud Val. Flaccum simili errore legitur *Desinite amplexus*, cum reponendum sit, *Dem finite.* lib. IV. v. 634. Fast. IV.

Voxque fuit, Merui: meritas do sanguine pœnas.

veteres libri nonnulli *de sanguine.* Quod est *dem.* Idem.

32. *Hellespontiacâ ponis ituris aquâ.*] *Hellespontiacam aquam* Farnesianus unus & Oxoniensis. vide Notas Epist. VII. v. 140. *Idem.*

33. *Sic ubi lux acta est.*] *Facta est* Puteaneus & novem alii. nil muto. Iidem mox *pulso die.* Idem.

35. *In summa turre.*] *In summo tecto* Puteaneus & Moreti codex. *Idem.*

37. *Torta stamina.*] Fila, quæ nendo torquentur. *Hub.*

41. *Iamne putas.*] *Putes* complures scripti. ut & tribus abhinc versibus,

Pallade jam pingui tingere membra putes.

Ubi vel contra codicum fidem *fingere* reponendum contendo. Sic in Catalectis Pithœi Avienus Epigrammate,

Tunc oleo corpus fingo, mollique palæstra.

Plura de hoc verbo Epist. XX. v. 134. dicentur. *Heins.* *Iamne putes.*] Verba Herus ad nutricem.

42. *Timet suos.*] Ne videant eum exeuntem domo.

43. De-

amne ſuas humeris illum deponere veſtes;
Pallade jam pingui tingere membra putes?
Annuit illa ferè: non noſtra quod oſcula curet;
Sed movet obrepens ſomnus anile caput.
'oſtque moræ minimum, Jam certe navigat, inquam;
Lentaque dimotis brachia jactat aquis.
'aucaque cum tacta perfeci ſtamina tela,
An medio poſſis quærimus eſſe freto.
t modo proſpicimus: timida modo voce precamur,
Ut tibi det faciles utilis aura vias.
uribus interdum voces captamus, & omnem
Adventûs ſtrepitum credimus eſſe tui.
ic ubi deceptæ pars eſt mihi maxima noctis
Acta; ſubit furtim lumina feſſa ſopor.
'orſitan invitus, mecum tamen, improbe, dormis:
Et, quanquam non vis ipſe venire, venis.
Jam modo te videor prope jam ſpectare natantem:
Brachia nunc humeris humida ferre meis.
Nunc dare, quæ ſoleo, madidis velamina membris:
Pectora nunc juncto noſtra fovere ſinu.
Multaque præterea, linguæ reticenda modeſtæ;

Quæ

43. *Deponere veſtes.*] Exuere ſe, ut na- t. *Hub.*

44. *Pallade.*] Olivo, cujus tutelam ıbet Pallas. Natatores oleo imbuun- r, ne aquarum frigiditate læſi nervi ri- ſcant.

46. *Movet caput anile.*] Facit eam an- ıere. Dormientes enim, aut jam proni ſomnum, ita ſolent movere caput, ut deantur annuere loquentibus. *Hub.*

49. *Paucaque cum tacta perfeci ſtamina ra.*] Quid *tacta terra* hic ſibi velit non tis aſſequor. Jureti Excerpta, unus mbroſianus & Gottorphianus *tela.* regie. Sed & *tracta* pro *tacta* videtur ponendum. *Trahere telam*, ut *trahere nam* & *trahere penſa.* ſic *facere telam* o *lanam facere*, unde *lanificium.* Met. VI.

—— *tibi fama petatur*
Inter mortales facienda maxima tela:

Ita ſcribunt meliores libri. non *lana*, quod eſt in vulgatis. *Heinſ.*

51. *Proſpicimus.*] E ſpecula.

53. *Auribus interdum voces.*] *Incertas voces* Puteaneus. ut Deianira,

Aucupor infelix incerta murmura famæ.
Heinſius.

57. *Invitus.*] Quia licet non venire decreveris, ſomnia te mihi reduxerunt. *Ant.*

58. *Et quamvis.*] *Quanquam* idem cum aliis octo. *Heinſ.*

61. *Velamina.*] Veſtes, quibus tua foveas membra. *Ant.*

62. *Pectora nunc juncto noſtra fovere ſinu.*] *Veſtra* malim cum Scriveriano & Juniano. *Heinſ.*

63. *Lingua reticenda modeſta.*] *Modeſte* Puteaneus & Mentelianus. *linguæ modeſta* duo alii. quod verum eſt. *Idem.*

65. *Me*

Quæ feciſſe juvat, facta referre pudet.
Me miſeram! brevis eſt hæc & non vera voluptas.
Nam tu cum ſomno ſemper abire ſoles.
Firmius ô cupidi tandem coëamus amantes:
Nec careant verâ gaudia noſtra fide.
Cur ego tot viduas exegi frigida noctes?
Cur toties à me, lente natator, abes?
Eſt mare (confiteor) nondum tractabile nanti:
Nocte ſed heſternâ lenior aura fuit.
Cur ea præterita eſt? cur non ventura timebas?
Tam bona cur periit, nec tibi rapta via eſt?
Protinus ut ſimilis detur tibi copia curſûs;

Hoc

65. *Me miſeram!*] Diſtichon hoc ſuſpectum eſt. *Idem.* *Hac.*] Quæ ſomno percipitur.

70. *Lente natator.*] *Morator* vel *natator* Puteaneus. Moreti codex *viator.* *toties abes*, ut apud Propertium,

Cum toties abſis, ſi potes eſſe meus.

Heinſius.

72. *Lenior aura.*] *Mollior* duo libri. ad Epiſt. III. v. 42. & Faſt. II. v. 148. mox *præteriit* quatuor ſcripti. *Idem.*

73. *Cur eſt præterita.*] Quare non ea uſus es nocte, in qua ſuit aura lenior? *Hub.* *Cur non ventura timebas.*] Ventos, & tempeſtatem graviorem. Videtur alludere ad illud Virgil. *Venturi prælia venti.* Et noſter Metam. XI. verſ. 477.

—— totaque malo —— Carbaſa deducit, venienteſque excipit auras. Et 2. Amor. v. 41. *Ipſa roges, Zephyri veniant in lintea ſoli.*

74. *Nec tibi capta via eſt.*] *Rapta* Puteaneus & decem alii cum prima editione. Optime Seneca Agamemnone,

Rapienda rebus in malis præceps via eſt.

Statius Theb. I.

Arripit extemplo Malea de valle reſurgens
Notum iter ad Thebas.

Val. Flaccus lib. II.

—— ad Scythici Tirynthius oſtia ponti
Raptat iter.

ſic *rapere horam* Horatio lib. III. Od. IX. ex veteri codice. & *rapere occaſionem* eidem Epod. XIII. & *limis oculis aliquid rapere* pro raptim legere, Sat. v. lib. II. & *rapere Venerem* lib. I. Sat. III. ſic *rapere conſilia* pro feſtinanter capere, Capitolino in Maximo & Balbino. ſic quoque *rapere veſtes* pro feſtinanter parare eidem: Val. Flacco lib. III.

Dat pictas auro atque ardentes murice veſtes
Quas rapuit telæ feſtina vocantibus Auſtris
Hypſipyle: galeam dilectaque cingula Regi
Injicit.

ita repono. nam Carionis liber *telis feſtina.* vulgati *telis formoſa.* priſcæ editiones *furtiva* vel *fortuna.* Virgiliana illa æmulatus eſt ex libro VIII. apud quem Euryali mater,

—— non vulnera lavi.
Veſte tegens, tibi quam nectes feſtina dieſque
Urgebam.

feſtina telæ, ut *feſtinus voti pater* apud Statium Theb. v. & contra *tardus fugæ* de cervo apud ipſum Valerium hoc eodem libro. Plura de iſto loquendi modo ad lib. VII. Met. v. 436. perperam etiam *dilectaque regni cingula* in Valerio legebatur. *Heinſius.*

77. At

Hoc melior certè, quo prior, illa fuit.
t cito mutata eſt jactati forma profundi:
Tempore, cum properas, ſæpe minore venis.
ic, puto, deprenſus nil, quod quererеris, haberes;
Meque tibi amplexo nulla noceret hiems.
rte ego tum ventos audirem lenta ſonantes,
Et nunquam placidas eſſe precarer aquas.
uid tamen evenit, cur ſis metuentior undæ?
Contemtumque prius, nunc vereare, fretum?
m memini, cum te ſævum veniente minaxque
Non minus, aut multo non minus, æquor erat.
m tibi clamabam, Sic tu temerarius eſto,
Ne miſeræ virtus ſit tua flenda mihi.
de novus timor hic? quóque illa audacia fugit?
Magnus ubi eſt ſpretis ille natator aquis?
tamen hoc potius, quam quod prius eſſe ſolebas:

Et

. *At cito.*] Parumper inquis, du- illa lenitas auræ & maris, quæ fuit e præterita.

. *Tempore.*] Cum vis venire, ſæpe breviori tempore.

Deprehenſus.] Tempeſtate detentus, oſſes redire. Nam deprehendi pro- licuntur nautæ tempeſtate oppreſſi.

. *Ventos audirem læta ſonantes.*] Pu- us & Leidenſis *lenta.* recte. vide s Epiſt. xv. ✠ſ. 169. Amor. lib. III. I. ut & illic forte ſcribendum,

mea votivâ puppis redimitâ coronâ,
ta tumeſcentes æquoris audit aquas.

appoſite. quia deſierat amare. Ele- Mortem Druſi, (ut quidem & il- endum)

ſtam, lentiſque oculis lætiſque videbo
ata per obſcænas corpora nuda vias.

lib. II. loco itidem emendando,

minibuſque tuis, totus quibus utitur orbis,
Scenica ſpectaſti lentus adulteria.

II. Art. Amat.

s Venus è templis multo radiantibus auro
Lenta videt lites Appiadeſque viæ.

ſic optimus liber Regius. Martial. l. II.

Tu ſpectas hyemem ſuccincti lentus amici.

notum illud,

——— Tu, Tityre, lentus in umbra
Formoſam reſonare doces Amaryllida ſylvas.

noſter Art. lib. I.

Tu modo Pompeiâ lentus ſpatiare ſub umbrâ.

Heinſius.

84. *Contemptum.*] A te non formidatum. *Prius.*] Ante, cum ad me ſæpe natares.

88. *Virtus tua metuenda mihi.*] Animi pleniſſime magni. Θυμοπληθής. Æſchyl. ad Theb. v. 644. Καρδίας πλέ͂ος. Et Hom. γ. v. 9. Ἐν θυμῷ μεμαῶτες. Quod ad bellatores. Et Iliad. ζ. v. 407. Δαιμόνιε, φθίσει σε τὸ σὸν μένος. & quæ ſeqq. Sed Leander hanc militiam non exercebat.

90. *Ille natator.*] Ille Leander, qui non timebat maris pericula.

91. *Sis tamen hoc.*] Scil. timidus. *Quam quod ſoles eſſe.*] Audax.

92. Pla-

Et facias placidum per mare tutus iter.
Dum modo ſis idem: dum ſic, ut ſcribis, amemur:
Flammaque non fiat frigidus illa cinis.
Non ego tam ventos timeo mea vota morantes,
Quam ſimilis vento ne tuus erret amor:
Ne non ſim tanti, ſuperentque pericula cauſam:
Et videar merces eſſe labore minor.
Interdum metuo, patria ne lædar, & impar
Ducar Abydeno Threſſa puella toro.
Ferre tamen poſſum patientius omnia; quam ſi
Otia neſcio qua pellice captus agas:
In tua ſi veniant alieni colla lacerti:
Sitque novus noſtri finis amoris amor.
Ah potius pereã, quam crimine vulnerer iſto:
Fataque ſint culpâ noſtra priora tuâ!
Nec quia venturi dederis mihi ſigna doloris,
Hæc loquor; aut famâ ſollicitata novâ.

Omnia

92. *Placidum.*] Tranquillum.

93. *Dummodo ſis idem.*] Dummodo perſeveres in amore noſtro.

94. *Illa flamma.*] Ille ignis tui amoris. *Non fiat frigidus cinis.*] Non extinguatur.

96. *Similis vento.*] Inconſtans. *Erret.*] Vagetur, & à me ad aliam tranſeat.

97. *Superent cauſam.*] Id eſt, Pluris facias pericula quam me, quæ ſum cauſa periculorum.

100. *Dicar Abydeno Seſta puella viro.*] *Abydeno toro* Puteaneus & alii ex melioribus plures. ſolenni errore. ſic Remed. Amor.

Illam Phliſthenio gaudia ferre viro.

& lib. I. Artis Amor.

Scyrias Hæmonio juncta puella viro.

Cum *toro* ſit ſcribendum. Amor. lib. I. El. IX. ex ſcriptis codicibus,

Quos petiere duces annos in milite forti,
Hoc petit in ſocio bella puella toro.

Epiſtola Hermiones,

—— *Nec turpe marito eſt,*
Aſpera pro caro bella tuliſſe toro.

Quibus locis pari modo peccatur. atque ita alibi quoque. Cæterum pro *Seſta* unus Mediceus *Creſa*.. Argentinus & Baſileenſis *Creſſa.* unus Moreti *Feſta*. Puteaneus *Threſſa*. optime. diximus ſupra. Certe Threſſæ deſpectæ, ut ex Græcorum patet commentariis. Atque ita Themiſtocli objectum quod è Threſſa prognatus eſſet. ut liquet ex Æmilio Probo. Timothei quoque ducis celeberrimi matrem Threſſam fuiſſe & quidem meretricem notat Athenæus lib. XIII. ac propterea illum fuiſſe irriſum. Hinc & apud Valerium Flaccum libro III. Zethes & Calaïs *Thracia proles* per contemptum ab Jaſone vocantur.

Nunc Parthaonides, nunc dux mihi Thracia proles:
Aſpera nunc pavidos contra ruit agna leones.

pro *Dicar* excerpta Voſſii *Ducar*. quod etiam arridet. de eo plura notis in Metamorphoſes. *Heinſius.*

106. *Fata noſtra.*] Noſtra mors. *Sint priora tua culpa.*] Utinam moriar priuſquam hoc facias.

108. *Aut ſollicitata.*] Id eſt, incitata.

109. Se-

nnia ſed vereor: (quis enim ſecurus amavit?)
Cogit & abſentes plura timere locus.
ices illas, ſua quas præſentia noſſe
Crimina vera jubet, falſa timere vetat!
os tam vana movet, quam facta injuria fallit:
ncitat & morſus error uterque pares.
utinam venias! aut ut ventuſve paterve,
Cauſaque ſit certe fœmina nulla moræ!
od ſi quam ſciero; moriar (mihi crede) dolendo.
Iamdudum peccas, ſi mea fata petis.
l neque peccabis, fruſtraque ego terreor iſtis:
Quoque minus venias, invida pugnat hiems.
e miſeram! quanto planguntur littora fluctu!
Et latet obſcurâ condita nube dies!
rſitan ad pontum mater pia venerit Helles,
Merſaque roratis nata fleatur aquis:
mare ab inviſo privignæ nomine dictum
Vexat in æquoream verſa noverca Deam?
on favet, ut nunc eſt, teneris locus iſte puellis.

Hac

9. *Securus.*] *Res eſt ſolliciti plena ti-
s amor.* Hub.
0. *Locus.*] Diſtantia noſtra auget
orem. *Ant.*
1. *Felices illas.*] *Alias* alter Lova-
ſis. *Heinſius.*
2. *Crimina vera juvat, falſa timere
t.*] *Crimina vera jubet* ſcribendum.
e ex auctoritate decem librorum.
ue aliter in codice ſuo magnus Sca-
caſtigarat. *Idem.*
5. *Uterque error.*] Ignorantiæ ſi-
alſæ, ſive veræ injuriæ. *Pares mor-*
] Pares curas, & cruciatus animo
.
5. *Aut hic ventuſve paterve.*] *Aut*
uteaneus cum aliis multis. *Heinſ.*
6. *Cauſaque ſit tantæ fœmina nulla
e.*] *Certe moræ* plerique veteres cum
eaneo. bene. Remed. Am. v. 112.
um. ſic contra *certa fuga.* Rem. A-
.
le dedit certæ lintea plena fugæ. Idem.

117. *Quod ſi quam ſciero.*] *Si reſciero*
Puteaneus *Idem.*
118. *Iamdudum.*] Valde. Vel jamdiu, ex
quo negligis ad me natare. *Petis.*] Quæ-
ris. *Mea fata.*] Meam mortem. *Hub.*
119. *Iſtis.*] His ſuſpicionibus.
120. *Pugnat hyems.*] Obſtat tempe-
ſtas. *Ant.*
122. *Et latet.*] *Ut latet* forte legen-
dum. *Heinſ. Latet condita nube.*] Virgi-
lius. *Eripiunt ſubito nubes cœlumque, diem-
que Teucrorum ex oculis.*
123. *Forſitan.*] Dicit, hanc tempeſta-
tem forſitan motam eſſe à Nephele, ma-
tre Helles, quæ venerit ad mare, ut fleat
filiam ſuam.
126. *Vexat.*] *Vexet* ſcribendum po-
ſtulant ſuperiora. niſi pro *Aut* præce-
denti verſu *An* legas cum Puteaneo. id-
que præſtat. *Heinſ. Noverca.*] Ino.
127. *Ut nunc eſt.*] Phraſis Terentiana.
Iſte locus.] Hic Helleſpontus. *Ut nunc
eſt.*] Ita tumidus.

Hac Helle periit; hac ego lædor aqua.
At tibi flammarum memori, Neptune, tuarum
Nullus erat ventis impediendus amor:
Si neque Amymone, nec laudatiſſima forma
Criminis eſt Tyro fabula vana tui,
Lucidaque Alcyone, Circeque & Alymone nata,
Et nondum nexis angue Meduſa comis,
Flavaque Laodice, cæloque recepta Celæno,
Et

131. *Laudatiſſima forma.*] Tyro, ut Homerus ſcribit Salmonei filia fuit qui Enypeum fluvium amavit: in cujus ripis Neptunus in Enypeum verſus, compreſſit eam, Neleumque & Peliam ex illa filios uno partu ſuſcepit. *Ant. Si.*] Pro ſiquidem. *Tui criminis.*] Tui amoris & concubitus. Amymone una fuit ex filiabus Danai, fratris Ægypti: quam cum pater ejus aquatum miſiſſet, & Satyrus viſam inſequeretur, & illa auxilium Neptuni imploraret, Neptunus, fugato Satyro, eam compreſſit: ex qua genuit Nauplium, patrem Palamedis.

133. *Alcyone.*] Hæc fuit una ex Pleiadibus, filia Atlantis: ex qua Neptunus ſuſcepit Lycaona, & Hyrieum, patrem Orionis. *Lucida.*] Quia in ſtellam converſa eſt. *Hub. Circe & Alymone nata.*] Iphimediam ſignificat, Circes & Alymonis filiam, quæ Aloeo nupſit, ut in Odyſſea ſcribit Homerus: jactavitque ſe cum Neptuno miſcuiſſe, & ex eo prolem inclytam Otum & Ephialtem ſuſcepiſſe. *Ant. Circeque & Alymone nata.*] Non expediunt ſe ex hoc loco interpretes, qui haud dubie mendoſiſſimus eſt. Monſtra lectionum in vetuſtis codicibus apparent. pro *Circe* plerique *Ceyce, Ceiceque, Ceyceque.* pro *Alymone*, ſcripti *Avenone, Aveone, Arreone, Aneone, Anenone, Ameone, Amenone, Amione, Augone, Amimone, Alcione, Auctione, Arnione, Amintone, Alienone, Avione, Anthone, Aucone, Ancone, Amioone, Antheone, Acteone, Anthonoe*, & quid non? ſed ita ut plerique *Aveone* aut *Aneone* agnoſcant. Puteaneus *Ceuceque & Aveone nata.* Scribo, *Calyceque Ecatheone nata.* Hyginus Fab. CLVII. ubi Neptuni filios recenſet, *Cygnus ex Calyce Hecatonis filia.* ubi *Hecatæonis* videtur reſcribendum. Scholiaſtes Theocriti Idyll. XVI. Κύκνον λέγει τ Ποσειδῶνος καὶ Κηΰκος. vel ut aliæ editiones habent, Καΰκος. Lego Καλύκης. addit autem, *Hecatæone nata* ut ab altera Calyce Endymionis matre, filia Æoli diſtinguat. ſic lib. VIII. Met.

——— *& cretus Amyntore Phœnix.*

ne Agenoris filius intelligatur. Certe Cycni matrem quocunque tandem appellatam nomine hic intelligi ab Ovidio non eſt dubium. Si quis meliora protulerit, is Muſas ſingulari beneficio demerebitur. *Heinſ.*

134. *Angue Meduſa.*] Hæc autem filia fuit Phorci, ex Cetho nympha: quam fugientem inſecutus, tandem in templo Palladis deprehendit, & compreſſit. Pallas indignata, capillo ejus, quorum pulchritudine Neptuno placuerat, in ſerpentes convertit. vide Ovid. l. 6. Metam.

135. *Laodice.*] Duæ fuerunt hoc nomine dictæ: una, filia Agamemnonis & Clytæmneſtræ: altera, filia Priami: quam nunc puta poëtam intelligere, quod à Neptuno amata ſit. *Cæloque recepta Celæno.*] Atlantis filia Alcyones ſoror, una fuit ex Pleiadibus. *Recepta cælo.*] Diximus, has ſorores in cœlum tranſlatas, ſidus effeciſſe, quod navigationis initium ortu ſuo oſtendere ſolet. Has Latini appellant Vergilias.

136. Et

t quarum memini nomina lecta mihi.
H certe pluresque canunt, Neptune, poëtæ
Molle latus lateri composuisse tuo.
Cur igitur toties vires expertus amoris,
ssuetum nobis turbine claudis iter?
Parce ferox; latoque mari tua prælia misce.
educit terras hæc brevis unda duas.
Te decet aut magnas magnum jactare carinas;
ut etiam totis classibus esse trucem.
Turpe Deo pelagi, juvenem terrere natantem:
Gloriaque est stagno quolibet ista minor.
Nobilis ille quidem est, & clarus origine: sed non
tibi suspecto ducit Ulysse genus.

Da

. *Et quarum.*] Quarum nomina ni esse lecta mihi. Nam alias amaptunus, & compressit.

. *Latus lateri conseruisse tuo.*] *Composuisse* Puteaneus & alii majori ex parte prima editione. & recte. quidam *suisse & continuasse.* Propertius,

gineum Primo composuisse latus.

Vitius,

ponens manibusque manus atque oribus ora. Heinsius.

. *Turbine claudi iter.*] *Turbide* duo . *Idem.*

. *Seducit.*] In diversa. Quod vulperam; pro quo Terentius, abduducit. Adelph. 3. 3.

isero restat mihi mali, si illum potest, i alicujus rei est, etiam ad nequitiam abducere.

cero lib. x. ad Famil. Epist. 23. *Qui cum in fraudem se deductum vide*educere autem, seorsim ducere. lecyr. 1. 2.

Pamphilus me solum seducit foras.

ut. Aulul. 2. 1. vs. 14.

nunc ego secreto te huc foras seduxi.

ædr. Fab. x. lib. 3. vs. xi.

uctus in secretum à liberto suo.

. *Seducit.*] Separat. *Duas terras.*] & Europam. *Hubert.*

146 *Istagloriaque.*] Quam quæris in hoc brevi mari turbando.

147. *Ille.*] Leander.

148. *Sed non traxit genus ab Ulysse suspecto tibi.*] Id est, inimico, propterea quod scelere Ulyssis periit Palamedes nepos Neptuni. *Hub.* *Sed non à tibi suspecto ducit Ulysse genus.*] Ad Polyphemum referenda sunt hæc, cujus gratia Neptunus Ulyssi infensus erat. Excæcaverat enim illum Ulysses, cum exprobratione ea, ut diceret, neque patrem Neptunum auxiliaturum illi esse, aut oculum restituturum. *Micyll.* *Duxit Ulysse genus.*] *Ducit* meliores. *Heinsius.* *Suspecto Ulysse.*] Hom. Odyss. 1. vs. 522.

Ὡς οὐκ ὀφθαλμόν γ' ἰήσεται οὐδ' Ἐνοσίχθων.

Cui respondet Luciani Neptunus in fabulos.

Θάρσει ὦ τέκνον, ἀμυνοῦμαι γὰρ αὐτὸν,
Ὡς μάθῃ, ὅτι εἰ καὶ πήρωσίν μοι ὀφθαλμῶν
Ἰᾶσθαι ἀδύνατον, τά γοῦν τῶν πλεόντων
Τὸ σώζειν αὐτοὺς, καὶ ἀπολλύναι ἐπ' ἐμοὶ
Πρόσεστι. πλεῖ γὰρ ἔτι.

Lycoph. Cassand. hoc monstrum vocat, τυφλωθὲν δάκος. Vide Theocrit. Id. 6.

 49. *Duos*]

Da veniam, servaque duos. natat ille: sed iisdem
Corpus Leandri, spes mea, pendet aquis.
Sternuit & lumen: posito nam scribimus illo.
Sternuit; & nobis prospera signa dedit.
Ecce merum nutrix faustos instillat in ignes:
Crasque erimus plures, inquit, & ipsa bibit.
Effice nos plures evicta per æquora lapsus,
O penitus toto corde recepte mihi.
In tua castra redi, socii desertor Amoris.
Ponuntur medio cur mea membra toro?
Quod timeas, non est. auso Venus ipsa favebit:
Sternet & æquoreas æquore nata vias.
Ire libet medias ipsi mihi sæpe per undas:
Sed solet hoc maribus tutius esse fretum.
Nam cur, hoc vectis Phryxo Phryxique sorore,
Sola dedit vastis fœmina nomen aquis?
Forsitan ad reditum metuas ne tempora desint,
Aut

v. Burm. ad Lotich. p. 86.

149. *Duos.*] Leandrum & me.

150. *Spes mea pendet.*] Id est, sumus in eodem periculo.

151. *Posito nam scribimus illo.*] Scribimus ad lumen lucernæ.

152. *Stertuit & lumen.*] Id est, lucerna fecit crepitum & stridorem. *Interea lumen.*] *Sternuit & lumen* Puteaneus. ut & proximo versu. Sed ita ut utroque loco *Stertuit* esset repositum. quomodo primæ editiones, & plurimi ex scriptis. perperam. sic apud Propertium,

—— *argutum sternuit omen Amor.*

Sternuit alter Moreti recte posteriori versu. *Heinsius.*

153. *Ecce.*] Dicit, nutricem, quasi libaminis, & auspicii causa, injicere vinum in ignem.

154. *Cras erimus plures.*] *Crasque* meliores. *Heinsius.* *Plures.*] Quia accedet Leander.

155. *Lapsus.*] Tu celeriter progressus. *Per æquora evicta.*] Tuis lacertis superata. *Æquora evicta.*] Infra vs. 181.

—— *tumidarum victor aquarum.*

Quod Virgil. explicat 5. Æneid.

Nec nos obniti contra, nec tendere tantum Sufficimus.

Et alibi.

—— *Evictum claßibus æquor.*

—— *& fontem superare Timavi.* 1. Æneid.

156. *Recepte meo corde.*] Id est, infixe animo meo. *Toto corde recepte.*] Virgil. 4. Æneid. —— *hærent infixi pectore vultus.*

160. *Æquore nata.*] Hinc dicta ἀφροδίτη, οὕνεκ᾽ ἐν ἀφρῷ θρέφθη. Theocr. in Theog. Sed Eurip. Helen. ἀπὸ τῆς ἀφροσύνης τὴν ἀφροδίτην deducit.

161. *Ire libet.*] Dicit, hoc mare nimis periculosum puellis: quod patuit ex Helle submersa.

163. *Nam cur huc vectis.*] *Hoc* plerique scripti *hac* Puteaneus. *Heins.* *Nam cur.*] Cur enim, inquit, cum Phryxus & Helle per hoc mare veherentur, sola Helle cecidit, & Phryxus evasit incolumis?

165. *Forsitan ad reditum metuis ne tempora desint.*] *Metuas* bene Puteaneus & Regius. Deinde *tempora desint* idem Puteaneus cum multis aliis. *Heinsius.*

166. Et

Aut gemini nequeas ferre laboris onus.
A nos diversi medium coëamus in æquor:
Obviaque in summis oscula demus aquis:
Atque ita quisque suas iterum redeamus ad urbes.
Exiguum, sed plus, quam nihil, illud erit.
Vel pudor hic utinam, qui nos clam cogit amare,
Vel timidus famæ cedere vellet amor!
Nunc male res junctæ calor & reverentia pugnant.
Quid sequar in dubio est. hæc decet; ille juvat.
Ut semel intravit Colchos Pagasæus Iäson;
Impositam celeri Phasida puppe tulit.
Ut semel Idæus Lacedæmona venit adulter;
Cum præda rediit protinus ille sua.
Tu, quam sæpe petis quod amas, tam sæpe relinquis:
Et quoties grave sit puppibus ire, natas.
Sed tamen, ô juvenis tumidarum victor aquarum,

Sic

16. *Et nequeas gemini.*] *Aut gemini* [ne]*queas* plerique codices, etiam meliores. *Idem. Gemini laboris.*] Eundi & redeundi.

172. *Timidus famæ.*] Ex corculo Laberatis. *Temperans famæ.* Ter. *Nullius* [metu]*dus Dei.* Metam. de Cyclope. *Nivini.* Ovid. *Præceps animi.* Virgil.

173. *Res male junctæ.*] Quia sunt contrariæ. *Pugnant.*] Sunt inter se adversæ. [Calor] *& reverentia pugnant.*] Argon. Apollon. 3. ꝟs. 755.

ελίȣ ὡς τίς τε δόμοις ἐνιπάλλεται αἴγλη
δατος ἐξανιοῦσα, τὸ δὴ νέον ἠὲ λέβητι
ἔ πȣ ἐν γαυλῷ κέχυται. ἡ δ' ἔνθα καὶ ἔνθα
κείῃ στροφάλιγγι τινάσσεται ἀΐσσουσα,
ς δὲ καὶ ἐν στήθεσι κέαρ ἐλελίζετο κȣ́ρης.

Quod Virgil. 8. Æneid. præclarè est imitatus. Vide epist. preced. ꝟs. 77.

—*incerta tanta est discordia mentis.* Metam. x. ꝟs. 631.

—— *Hinc amor, hinc timor est.* Ep. 12.
——— *aliudque cupido.*
—— *Mens aliud suadet.* Metam. 7. vers. 20.

174. *In dubio est, quid sequar.*] An obsequar pudori, an amori.

175. *Ut semel.*] Dicit, quod optaret fieri de se à Leandro, quod factum est à Jasone de Medea: qui, ut in Colchos delatus est, eam abduxit. *Pagasæus.*] A Pagasa, oppido Thessaliæ. *Pagasæus Iäson.*] *Pagareos* Puteaneus. quod est *Pagasæos* Græca enunciatione, ut sæpe alibi. *Heinsius.*

176. *Phasida.*] Medeam, à Phasidc Colchorum fluvio.

177. *Adulter Idæus.*] Paris Trojanus, ab Ida, monte Phrygiæ.

178. *Cum sua præda.*] Cum Helena.

179. *Quam petis.*] Id est, me ad quam sæpe venis.

180. *Et quoties grave sit.*] *Grave sit* ex scriptis multi. ut alibi,

—— *leve fit, quod bene fertur, onus.*

Heins. Quoties sit grave puppibus.] Quoties est periculosum navibus.

 183. *Vin-*

Sic facito spernas, ut vereare, fretum.
Arte laboratæ merguntur ab æquore puppes:
Tu tua plus remis brachia posse putes?
Quod cupis, hoc nautæ metuunt, Leandre, natare.
Exitus hic fractis puppibus esse solet.
Me miseram! cupio non persuadere, quod hortor:
Sisque, precor, monitis fortior ipse meis.
Dummodo pervenias, excussaque sæpe per undas
Injicias humeris brachia lassa meis.
Sed mihi, cæruleas quoties obvertor ad undas,
Nescio quæ pavidum frigora pectus habent.
Nec minus hesternæ confundor imagine noctis,
Quamvis est sacris illa piata meis.
Namque sub Auroram, jam dormitante lucerna,
(Somnia quo cerni tempore vera solent)
Stamina de digitis cecidere sopore remissis:

Col-

183. *Vincuntur ab æquore puppes.*] *Merguntur.* Puteaneus cum aliis plurimis. *Heins.*

184. *Posse putas.*] *Putes* duo scripti. *Idem.*

187. *Cupio non persuadere quod hortor.*] *Opto* alii. *Idem.*

191. *Sed mihi.*] Dicit, se terreri, quoties aspicit mare ita turbatum. *Hub.*

192. *Nescio quid pavidum frigore pectus habet.*] Putabam aliquando *hebet*. Nunc accedo duodecim scriptis codicibus, qui legunt,

Nescio quæ pavidum frigora pectus habent.

ut jam monui ad Epist. XII. v. 170. alii codices *habet*. Fast. I.

Mens abit & morior quoties pugnantis imago
Me subit, & gelidum pectora frigus habet.

ubi *habent* in scriptis nonnullis. Sed tum *frigora pectus* sit legendum. alii codices hoc loco,

Nescio quod pavidum pectora frigus habent.

Argentinus,

— *pavidum pectore frigus habet.*

forte pro *pavidam pectore* vel *pavida pectora*. Heinsius.

396. *Somnia quo cerni.*] Quia videlicet stomachus non sit vino ciboque distentus. *Somnia.*] Vide Macrob. lib. I. c. 3. in Somn. Scip. ubi quinque somniorum nomina. Quæ & itidem in 2. Idyll. Mosch. De geminis somni portis multi multa. Homer. Odyss. τ. v. 562.

Δοιαὶ γάρ τε πύλαι ἀμενηνῶν εἰσὶν ὀνείρων.
Αἱ μὲν γὰρ κεράεσσι τετεύχαται, αἱ δ' ἐλέφαντι. &c.

ubi vide Eustath. Quod Virgil. ita reddit 8. Æneid.

Sunt geminæ somni portæ: quarum altera fertur
Cornea; qua veris facilis datur exitus umbris.
Altera candenti perfecta nitens elephanto. &c.

Nec tu sperne piis venientia somnia portis. Propert. 4. 7. Vide & Lucian. Gall. in somn. ubi hæc more suo ridet.

197. *Stamina de digitis cecidere.*] Virgil. IX.

Excussi manibus radii, revolutaque pensa.

198. Fe-

Collaque pulvino nostra ferenda dedi.
ic ego ventosas nantem delphina per undas
Cernere non dubiâ sum mihi visa fide.
uem, postquam bibulis illisit fluctus arenis,
Unda simul miserum vitaque deseruit.
uidquid id est, timeo. nec tu mea somnia ride:
Nec nisi tranquillo brachia crede mari.
tibi non parcis, dilectæ parce puellæ:
Quæ nunquam, nisi te sospite, sospes erit.
es tamen est fractis vicinæ pacis in undis.
Tum placidas tuto pectore finde vias.
erea, nanti quoniam freta pervia non sunt,
Leniat invisas littera missa moras.

Miscell. Obs. vol. T. 3. p. 463. in Polysyllabum desinit

8. *Ferenda.*] Sustinenda. *Ant.*
9. *Nantem Delphina.*] A delphino e sumpsit auspicium: quoniam ho- i amicus est. *Ant. Delphina.*] Vir- 5. Æneid.

elphinum similes: qui per maria hu-
mida nando
rpathium Libycumque secant. ——
il. IX.
elphinumque modo demersis æquora
rostris.

0. *Non dubia fide.*] Id est, manifeste.
6. *Sospes erit.*] *Ero* Puteaneus & alii ex melioribus. *Heins.*
1. *Tu placidas toto pectore finde* .] *Tunc* quatuor scripti. totidem . utrumque bene. sex *tuto pectore.* & hoc probe. Scriverianus *placitas aquas.* quod etiam arridet. sic *placita bona.* Ep. Helenæ. *placita puella* lib. I. Art. Am. ex antiquis libris v. 37. ubi plura. *placita forma* Art. Am. III. & Fast. II. *placitus vultus* Medic. Faciei. *placita quies* Fast. I, v. 205. ex scriptis. & *placitus Numicius* ex conjectura Fast. III. v. 653. sic & *placitas terras* Val. Flaccus l. V. ℣. 72. dixit,

—— *& jam*
Puppe sedens placitas dimiserat anchora
terras.

ubi simili modo peccatur. ut & lib. I. v. 265. *placito si currere fluctu Pelea vultis, ait.* hoc est, vobis placito. Deos enim alloquitur. quomodo lib. II. de Jasone,
placitosque Deis ne deserat actus.

EPISTOLA XX.

ARGUMENTUM.

Profectus ad sacra Dianæ Acontius, quæ in Delo, insula maris Ægei, omnium Cycladum clarissima, frequenti virginum conventu celebrabantur, in amorem Cydippes, puellæ nobilis, adolescens exarsit. Sed cum illam ob generis imparitatem non auderet sollicitare, novam commentus fraudem, in pulcherrimo pomo scripsit duos hosce versus: Juro tibi sane per mystica sacra Dianæ, Me tibi venturam comitem, sponsamque futuram. *atque illud ad pedes puellæ projecit: quæ fraudis inscia, cum imprudens legeret, paciscitur cum Acontio. Nam, quæ ante deos in templo Deliæ Dianæ dicerentur, rata esse, lex erat. Cum autem paulo post pater, hujusce rei inscius, illam alii desponderet, subita febri correpta est. Quare hac epistola Acontius conatur eidem persuadere, hunc morbum à Diana immissum esse: propterea quod non impleret, quæ dea præsente promisisset.*

ACONTIUS CYDIPPÆ.

POne metum: nihil hic iterum jurabis amanti.
  Promissam satis est te semel esse mihi.
Perlege: discedat sic corpore languor ab isto,
  Qui meus est, ulla parte dolente, dolor.
Quid pudor ora subit? nam, sicut in æde Dianæ,
  Suspicor ingenuas erubuisse genas.
Conjugium pactamque fidem, non crimina, posco:
  Debitus ut conjux, non ut adulter, amo.
Verba licet repetas, quæ demtus ab arbore fœtus

Per-

PRiscæ editiones & codices nonnulli manu exarati hoc distichon in fronte hujus Epistolæ exhibent,

Accipe, Cydippe, despecti nomen Aconti,
Illius in pomo qui tibi verba dedit.

Est autem hæc epistola fœde depravata plurimis in locis. *Heins.*

1. *Pone metum.*] Omni fraudis suspicione amota perlegas licet hanc epistolam.

Ἤτινά τι δόλον ἄλλον ὀΐεα. —

Hom. Odyss. κ. v. 380.

Quid est, quod metuis? ne tibi lectus
malitiam apud me suadeat.

Plaut. Bacchid. I. v. 20.

3. *Discedat sic.*] Scil. si legeris. *Languor.*] Morbus. *Isto.*] Tuo. *Hub.*

4. *Qui meus est ulla parte dolere dolor.*] *Dolore* Puteaneus & alii nonnulli. tres libri *dolente*. Forte,

Qui meus est, ulla parte dolente, dolor.

Heinsius. *Ulla parte dolente.*] Si quid tibi doleat, id mihi quoque ægrè sit.

5. *Quid pudor ora subit?*] *Ante subit* Puteaneus aliique codices magno numero. Scribe. *Quid? pudor anne subit?* ut apud Claudianum,

Quid soror? audebit tecum conscendere
classem?

vulgatam tamen lectionem non sollicitem temere. *Heinsius.*

8. *Debitus.*] Ex pacto legitimus. *Hubertus.*

9. *Fœtus ab arbore demtus.*] Virgil. 6.

Auri-

Pertulit ad caſtas, me jaciente, manus;
venies illic id te ſpondere, quod opto,
Te potius, virgo, quam meminiſſe Deam.
unc quoque idem timeo: ſed idem tamen acrius illud
Aſſumſit vires; auctaque flamma morâ eſt.
uique fuit nunquam parvus; nunc tempore longo,
Et ſpe, quam dederas tu mihi, crevit amor.
em mihi tu dederas: meus hic tibi credidit ardor.
Non potes hoc factum teſte negare Deâ.
lfuit, & præſens, ut erat, tua verba notavit:
Et viſa eſt motâ dicta probaſſe comâ.
:ceptam dicas noſtra te fraude licebit:
Dum fraudis noſtræ cauſa feratur amor.
aus mea quid petiit, niſi uti tibi jungerer uni?
[d me, quod quereris, conciliare poteſt.

Non

luricomos quàm quis decerpſerit arbore
fœtus.

eteinde,

— *croceo fœtu teretes circumdare trun-*
cos. ubi vide Serv.

. *Illic.*] In pomo. *Id quod opto.*] jugium ſignificat. *Ant. Spondere.*] ntius lego, ut eſt in aliis lib. *juraſſe.* an: *Quod opto.*] Malo *optem.* Heinſ.

. *Te potius meminiſſe.*] Scil. te futu- ſponſam meam: quod velim te po- meminiſſe. *Quam deam.*] Scil. Dia- , quæ memor illius promiſſionis, n non præſtas, immittit tibi mor- .

. *Vel tempore longo.*] *Nec tempore* neus aliique plurimi. quinque *tam re.* lege *jam tempore longo.* niſi ma- *nc tempore*, quomodo Moreti co- um uno Ambroſiano. unus, *nec re parvo.* unus itidem, *ne tempore* alius, *non tempore longo.* Heinſius.

. *Ex ſpe.*] Puteaneus & decem alii, . quidam cum prima editione *Et* plures *Et ſpes.* Leidenſis *Is ſpe. cre-* am pro *creſcit* Puteaneus & decem *Idem.*

Meus ardor credidit hoc.] Id eſt, amor fecit, ut tibi hoc crederem, quod promiſiſti.

18. *Non potes hoc factum.*] Forte *pactum.* ut & paulo poſt,

Sit fraus huic nomen pacto.

ſupra *pactam fidem* appellat. infra,

— *recitetur formula pacti.* Heinſius.

19. *Præſens ut erat.*] *Erant* Puteaneus & Patavinus. Atque ita forſan epiſtola ſequenti ſit ſcribendum,

Sicut erant, properans verba imperfecta
relinquo.

De hoc loquendi modo vide Notas in Met. x. v. 7. *Idem.*

20. *Mota dicta tuliſſe coma.*] *Notaſſe* multi ex ſcriptis. Gronovianus, Oxonienſis & Leidenſis *probaſſe.* quod verum eſt. Faſt. II. de Lucretia.

Illa jacens ad verba oculos ſine lumine
movit,
Viſaque concuſſa dicta probare comâ.

Idem.

23. *Niſi uti tibi jungerer uni.*] Scripti plerique cum primis editionibus *niſi quod.* Forte, *niſi quo.* Idem.

24. *Id me quod quereris conciliare poteſt.*] *Potes* multi ex ſcriptis. Aut Diſtichon hoc valde ſit mendoſum oportet;

aut

Non ego naturâ, nec sum tam callidus usu;
  Solertem tu me, (crede) puella, facis.
Te mihi compositis (si quid tamen egimus) à me
  Adstrinxit verbis ingeniosus Amor.
Dictatis ab eo feci sponsalia verbis:
  Consultoque fui juris amore vafer.
Sit fraus huic nomen facto; dicarque dolosus:
  (Si tamen est, quod ames velle tenere, dolus.)
En iterum scribo, mittoque rogantia verba.
  Altera fraus hæc est: quodque queraris, habes.
Si noceo quod amo; fateor, sine fine nocebo;
  Teque petam: caveas tu licet ipsa peti.
Per gladios alii placitas rapuere puellas:
  Scripta mihi caute littera crimen erit?
Dî faciant, possim plures imponere nodos!
  Ut tua sit nulla libera parte fides.
Mille doli restant: clivo sudamus in imo.
  Ardor inexpertum nil sinet esse meus.
Sit dubium, possisne capi; captabere certe.
  Exitus in Dîs est: sed capiere tamen.
Ut

aut Ovidianæ non est venæ. Forte,
Me tibi, quod quereris, conciliare potest.
Idem. *Conciliare.*] Συναλρεάδαι κύπριν. Æschyl. Prometh. Συναρθμῆσαι. Arg. Apoll. 4. v. 419. Σύλλογον ποιησάμενοι. Herod. 8. *Ut semel es flavo conciliata viro.* Catul. Eleg. 4. *Concilio tibi, ô juvenis, sororem.* Petron. Hinc *conciliatrix*, vox lenocinii.

25. *Callidus usu.*] *Arte* quidam. Argentinus *astu*. Heinsius.

27. *Si quid tamen egimus arte.*] *Egimus ante* duo libri. *egimus à me* Puteaneus. hoc est à me compositis. *Idem.*

29. *Sponsalia.*] Solemnia verba nuptiarum. Nam secundum Jurisconsultos, Sponsalia sunt mentio & repromissio futurarum nuptiarum. *Ab eo.*] Ab amore.

32. *Si tamen.*] Cum potius sit virtus, quam dolus, velle tenere, quod amas.

36. *Teque petam caveas tu licet, ipsa petam.*] Inconcinna hoc loco repetitio, *ipsa usque petam* duo libri. quatuor alii, *ipsa peti*. recte. posset & legi, *Teque, peti caveas tu licet, usque petam.* Nam Argentinus, *Teque peto.* Heinsius.

39. *Di faciant, possim plures imponere nodos.*] *Plures possim tibi ponere nodos* Moreti codex venuste. Ep. Phædræ tamen,
Imposuit nodos cui Venus ipsa suos.
Idem. *Ponere nodos.*] Ad fidem tuam adstringendam.

41. *Mille modi restant. clivo sudamus in uno.*] *Doli* meliores cum Puteaneo. idem *clivo imo* cum tribus aliis. optime Remedio Amoris,
Principio clivi noster anhelat equus.
Heinsius.

44. *Exitus in dis.*] *In dubio est* Gottor

Jt partem effugias, non omnia retia falles:
Quæ tibi, quam credis, plura tetendit Amor.
i non proficiant artes, veniemus ad arma;
Inque tui cupido rapta ferere sinu.
Non sum, qui soleam Paridis reprehendere factum:
Nec quenquam; qui, vir possit ut esse, fuit.
Nos quoque: sed taceo. mors hujus pœna rapinæ
Ut sit, erit, quam te non habuisse, minor.
ut esses formosa minus, peterere modeste.
Audaces facie cogimur esse tua.
'u facis hoc, oculique tui; quibus ignea cedunt
Sidera; qui flammæ causa fuere meæ.
oc flavi faciunt crines, & eburnea cervix;
Quæque precor veniant in mea colla manus:
t decor, & vultus sine rusticitate pudentes:
Et, Thetidi quales vix rear esse, pedes.
ætera si possem laudare, beatior essem:
Nec dubito, totum quin sibi par sit opus.

Hac

)hianus. nil muta. Pindarus,
luῦ δ' ἔλπομαι ἐγὼ, ἐν θεῷ γε μὰν τέλος. Heinsius.
Dis.] Ἐν θεῶν γούνασι κεῖται. Hom.
5. *Non omnia retia falles.*] Ita te circludam, ut elabi nunquam amorem
um queas: quasi certa quadam inda-
:. Virgil. —— *saltusque indagine cin-*
. Et Cæsar 8. de bell. Gall. *Campum,*
undique impeditissimis, & altissimo
ine, velut indagine munitum.
6. *Quam credis plura.*] *Credas* scribe.
p. Herus,
us quoque, quam credi quod mihi possit, amo.
proficiant multi ex scriptis. *Heinsius.*
. *Inque tui cupido rapta ferere sinu.*]
e tui cupidus, vel *Inque meo cupido*
aneus. Lege, *Inque meo cupidi sinu.*
de quæ noto ad Epist. V. ỷ. 45. *meo*
lo etiam prima editio, & ex melio-
; scriptis decem. Alii complures
upido. Idem.

51. *Nos quoque.*] Rapiemus te.
53. *Aut esses formosa minus.*] Si esses minus pulchra, modestius te peterem.
55. *Quibus ignea cedunt.*] Malo *cedant.* ut,

Cedant carminibus reges regumque
triumphi. Heins.

58. *Quæque precor.*] *Quasque* prima editio cum plurimis scriptis. *Idem.*
59. *Pudentes sine rusticitate.*] Id est, pudorem ingenuum, & liberalem.
60. *Et Thetidis quales vix reor esse pedes.*] *Rear* prima editio, Puteaneus, & alii complures bene. Lege etiam *Thetidi.* nam in Gottorphiano *Thetidem vel Veneri.* hinc ἀργυρόπεζα Thetis Homero dicta. *Heins.* *Quales vix reor esse pedes Thetidis.*] Id est, candidissimos. Nam ab Homero ἀργυρόπεζα dicitur. Fuit autem filia Nerei, mater Achillis, uxor Oceani.
62. *Nec dubito totum quin tua pars sit opus.*] *Tibi pars* prima editio. quatuor
scripti

Hac ego compulsus, non est mirabile, forma,
  Si pignus volui vocis habere tuæ.
Denique, dum captam tu te cogare fateri,
  Insidiis esto capta puella meis.
Invidiam patiar: passo sua præmia dentur.
  Cur suus à tanto crimine fructus abest?
Hesionen Telamon, Briseïda cepit Achilles:
  Utraque victorem victa secuta suum.
Quamlibet accuses, & sis irata licebit;
  Irata liceat dum mihi posse frui.
Iidem qui facimus, factam tenuabimus iram:
  Copia placandæ sit modo parva tui.
Ante tuos flentem liceat consistere vultus:
  Et liceat lacrymis addere verba suis.

Utque

scripti *tibi par.* Gottorphianus & prior Moreti pro diversa lectione *sibi par.* quomodo jampridem esse rescribendum divinaram. Amor. II. El.

—— tumulus pro corpore parvus,
Quo lapis exiguus par sibi carmen habet.

Met. lib. XII. ex vestigiis veterum librorum,

Hæc illi mensura viro respondit, & hæc est
Par sibi Pelides.

Trist. IV. El. VI.

Tristior est etiam præsens ærumna priori,
Ut sit enim sibi par, crevit & aucta mora est.

Trist. V. El. ult.

Nam tua, dum stetimus, turpi sine crimine mansit,
Et Famæ probitas irreprehensa fuit.
Par eadem nostra nunc est sibi facta ruina.

Ita versus isti mendosissimi sunt corrigendi. Martialis, lib. IX. Epigr. ultimo,

Quæ nova tam similes genuit sibi Leda Laconas.

ubi *similes tibi* perperam legitur, & *Lacones.* Heinsius.

64. *Pignus tuæ vocis.*] Fidem, & sponsionem à te factam.

69. *Hesionem Telamon.*] Hesione Laomedontis filia Telamoni data est, quoniam primus Pergama conscendit. *Briseïda cepit.*] Cum Lyrnessum expugnasset. *Ant.*

70. *Utraque victorem nempe secuta virum.*] *Victa secuta* Gottorphianus & unus Ambrosianus argute. Propert. lib. III.

Vicit victorem candida forma virum.

Met. III.

Dum spatium victor victi considerat hostis.

Fast. III.

Nondum tradiderat victas victoribus artes
Græcia.

quo Juvenalis respiciunt illa,

Græcia capta ferum victorem cepit.

Ep. VIII.

Huic victor victo nempe pudendus erat.

Amor. I. El. I.

Qua vicit victos protegit ille manu.

Præterea *victorem suum*, prima editio, cum primo Mediceo. male. ut ex Propertii loco jam vidimus. *Heinsius.*

74. *Placandæ tui.*] Meliores cum Puteaneo *placandi.* recte. alterum Latine vix dicitur. *Idem.*

76. Et

tque ſolent famuli, cum verbera ſæva verentur,
Tendere ſubmiſſas ad tua crura manus.
noras tua jura. voca. cur arguor abſens?
Jamdudum dominæ more venire jube.
ſa meos ſcindas licet imperioſa capillos,
Oraque ſint digitis livida facta tuis;
mnia perpetiar: tantum fortaſſe timebo,
Corpore lædatur ne manus iſta meo.
d neque compedibus, nec me compeſce catenis:
Servabor firmo vinctus amore tui.
ım bene ſe quantumque volet ſatiaverit ira;
Ipſa tibi dices, Quam patienter amat!
ſa tibi dices, ubi videris omnia ferre;
Tam bene qui ſervit, ſerviat iſte mihi.
unc reus infelix abſens agor: & mea, cum ſit
Optima, non ullo cauſa tuente perit.
oc quoque, quod jus eſt, ſit ſcriptum injuria noſtrum:
Quod

5. *Et liceat lacrymis addere verba meis.*] Puteaneus cum Lovanienſi & altero eti. probe. vide Notas Epiſtola XVII. 2. Triſt. III. Eleg. III. ut ſcriben- puto,
eque ſuis lacrymis humida ſerta dato.
iceat quoque Lovanienſis. *Idem.*
. *Tendere ſubmiſſas in tua crura ma-* *Ad tua* meliores. quidam etiam *a.* Amor. lib. I. El. II.
rrigimus victas ad tua crura manus.
uidem vetus illic membrana exhi- *Idem.*
. *Oraque ſint digitis livida noſtra tuis.*] *la facta* probe libri duodecim. *aſpera* duo alii. Epiſtola OEnones,
aque ſint digitis aſpera facta meis.
gida facta & *ſaucia facta* Ep. Hyper- træ. Am. I. El. VI.
la ſit ut lacrymis janua facta meis.
& l. III. Faſt. forte ſcribendum,
ctaque cum fuerit rore bis uda ſeges.
Tactaque illic legatur. *pallida facta* edio Amoris. *arida facta* Hypſipy- iſtolâ, & Triſt. III. El. XIV. & Ele- giâ de Nuce *obvia facta* Faſt. II. *languida facta* Faſt. III. & V. *tabida facta* Pont. I. El. I. & *ſaxea facta* de Niobe El. II. *barbara facta* Ep. Medeæ & Triſt. V. El. VII. *dura facta* Triſt. V. El. X. *humida facta* Triſt. IV. El. I. Pont. I. El. X. *facta beata* bis apud Propertium. *candida facta gelu* Triſt. III. El. X. *via per jactas candida facta nives* Art. Am. II. & ſic ſæpe. *Idem.*

87. *Cum bene ſe, quantumque volet.*] Malo *voles.* Idem.

92. *Optima.*] Quoniam pro conjugio pugnat.

93. *Hoc quod amor juſſit, ſcriptum eſt injuria noſtra.*] *Hoc quoque quod . . . juſſit, ſcriptum injuria noſtrum* Puteaneus. *Hoc quoque quod juſſit ſcriptum eſt injuria noſtri,* vel *noſtra* vel *noſtrum* plerique. *Hoc quoque quod vis ſit* prima editio & quatuor ſcripti. Lovanienſis *Hoc quod opus juſſit.* Puto,

Hoc quoque, cum jus ſit, ſit ſcriptum injuria noſtrum.

vel quid ſimile. Sed totum diſtichon opinor eſſe adulterinum. *Heinſius.*

94. Quod

Quod de me ſolo nempe queraris, habes.
Non meruit falli mecum quoque Delia. ſi non
Vis mihi promiſſum reddere, redde Deæ.
Adfuit; & vidit, cum tu decepta rubebas:
Et vocem memori condidit aure tuam.
Omina re careant. nihil eſt violentius illa,
Cum ſua, quod nolim, numina læſa videt.
[Teſtis erit Calydonis aper. nam ſcimus, ut illo
Sit magis in natum ſæva reperta parens.]
Teſtis & Actæon, quondam fera creditus illis,
Ipſe dedit leto cum quibus ante feras.
Quæque ſuperba parens, ſaxo per corpus oborto,
Nunc quoque Mygdonia flebilis adſtat humo.
Hei mihi, Cydippe! timeo tibi dicere verum;
Ne videar cauſa falſa monere mea:
Dicendum tamen eſt: hoc eſt (mihi crede) quod ægra
Ipſo nubendi tempore ſæpe jaces.
Con-

94. *Quod de me ſolum.*] *Solo* Puteaneus & alii multi ex melioribus. *Idem.*

65. *Non meruit falli.*] Malo *Num.* Heinſius. *Delia.*] Diana, à Delo inſula, in qua & nata eſt, & colebatur præcipue.

97. *Decepta.*] Verbis in pomo ſcriptis capta. *Ant.*

98. *Vocem tuam.*] Jurantis.

100. *Cum ſua quæ non vult.*] *Quod nolim* Puteaneus & tres alii. quidam, *quod non vult, quod nollem, quod nolit*, & ſimilia. *Heinſius.*

101. *Teſtis erit Calydonis aper. nam ſcimus ut illo.*] In Puteaneo codice nihil veteris lectionis apparebat præter hæc *Teſtis erit . . . . . lydon . . ap.* vulgata lectione manu recentiori ſubſtituta. pro *nam ſcimus ut illo* Sarravianus & alii nonnulli *ſic ſævus ut illo. nos ſcimus* Moreti. *ſic ſcimus* alii nonnulli. vel *ſi ſcimus* ut Argentinus. *ſcit ſævus ut illa.* Mihi & hoc diſtichon adulterinum videtur. Scholiaſtes aliquis exemplum apri Calydonii reliquis duobus de Actæone & Niobe addiderat. ex eo ſcholio diſtichon poſtea eſt conflatum, barbarum ſane & inſulſum. *Idem.*

103. *Teſtis & Actæon.*] Is filius fuit Ariſtæi & Autonoës, filiæ Cadmi. Scribitur hæc fabula plene ab Ovid. l. 3. Metam. *Creditus fera.*] Creditus cervus. *Illis.*] Scilicet canibus, vel ſociis ſuis. *Actæon.*] *Dominumque canes egere ſuum.* v. 754. Et Eurip. Bacch. v. 1290.

Οὓς πρὶν Ἀκταίωνα διέλαχον κύνες.
Canes famelici in Dominum afferunt dentes. Conſule Mythol.

105. *Quæque ſuperba parens.*] Nioben ſignificat, Tantali filiam: quæ cum ex Amphione Jovis & Antiopes filio, liberos quatuordecim genuiſſet, ſe Latonæ fœcunditate præpoſuit. Vide Ovid. lib. 6. Metam.

106. *Adſtat flebilis.*] Flet etiam nunc in ſaxum verſa. Nam ex eo ſaxo in memoriam lachrymarum, adhuc aqua ſcaturire traditur. *Ant.* *Mygdonia.*] Regio eſt minoris Aſiæ, quæ & Bithynia dicitur.

108. *Mea cauſa.*] Propter me.

111. Ne

Consulit ipsa tibi; neu sis perjura laborat:
 Et salvam salva te cupit esse fide.
ıde fit, ut, quoties existere perfida tentas,
 Peccatum toties corrigat illa tuum.
arce movere feros animosæ virginis arcus.
 Mitis adhuc fieri, si patiare, potest.
arce, precor, teneros corrumpere febribus artus.
 Servetur facies ista fruenda mihi.
erventur vultus ad nostra incendia nati:
 Quique subest niveo lætus in ore rubor.
ostibus è si quis, ne fias nostra, repugnat;
 Sic sit, ut invalida te solet esse mihi.
orqueor ex æquo, vel te nubente vel ægrâ:
 Dicere nec possum, quid minus ipse velim.
aceror interdum, quod sim tibi causa dolendi:
 Teque mea lædi calliditate puto.
caput hæc nostrum dominæ perjuria quæso
 Eveniant: pœnâ tuta sit illa meâ.
e tamen ignorem, quid agas; ad limina crebro
 Anxius huc illuc dissimulanter eo.

Sub-

11. *Ne sis perjura.*] Ne violes fidem, m dedisti.

13. *Exsistere perfida tentas.*] Puteas *exi....re* quatuor scripti *obsistere.* *stere* Vossianus. unus Farnesianus *lere.* Jureti excerpta, *hanc fallere.* nsius.

20. *Niveo lenis in ore rubor.*] *Lætus* tuor scripti. *Idem.* *Lætus rubor.*] em Virgil. Purpureum vocat.

— *lumenque juventæ purpureum.*

eid. 4. Et genæ dicuntur lucere. Flo-. Sic & Græci.

ἀμπᾳ δ' ἐπὶ πορφυρέαις παρήισι φῶς ἔρωτος.

en. 13. c. 8. ex Phrynicho.

tinctus viola pallor amantium.

21. *Hostibus & si quis.*] *Hostibus è* eensis. *Hostibus ex* duo alii. Forte *ibus, ô.* Heins.

124. *Dicere nec possum quod minus esse velim.*] *Quid minus ipse velim* Puteaneus & alii ex melioribus. *possim* præterea legendum. *Idem.*

125. *Causa doloris.*] *Dolendi* meliores. *Idem.*

127. *Inque caput nostrum.*] *In caput nostrum* Puteaneus. Alii multi, *In caput & nostrum.* Lego, *In caput ô nostrum.* nam in uno Farnesiano *hoc nostrum.* Gottorphianus *hæc nostrum.* in quas voces τὸ *ô* sæpe degeneravit, ut ad Epistolam primam monuimus. Græca imprecatio, apud quos frequenter occurrit, Aristophanem præsertim, εἰς κεφαλήν σοι. sic, *Transferre pericula in caput suum.* apud Val. Maximum lib. II. c. IV. posset & restitui, *Dî capiti nostro.* ut in Amoribus.

Eveniant capiti vota sinistra meo. Idem.

131. *Fa-*

Subſequor ancillam furtim famulumve, requirens
Profuerint ſomni quid tibi, quidve cibi.
Me miſerum! quod non medicorum juſſa miniſtro,
Effingoque manus, inſideoque toro.
Et rurſus miſerum! quod, me procul inde remoto,
Quem minime vellem, forſitan alter adeſt.
Ille manus iſtas effingit, & aſſidet ægræ,
Inviſus Superis, cum Superiſque mihi.
Dumque ſuo tentat ſalientem pollice venam;
Candida per cauſam brachia ſæpe tenet:
Contrectatque ſinus, & forſitan oſcula jungit.
Officio merces plenior iſta ſuo eſt.

Quis

131. *Famulumque requirens.*] Alii *requiro*. Idem.

134. *Adſtringoque manus.*] *Effingoque* Puteaneus & alii magno numero. cum prima editione. eleganter. & ſic paulo poſt, *Ille manus iſtas effingit*. cum iiſdem codicibus. eſt autem *effingere*, demulcere, leviter tergere. ut apud Ciceronem pro Sextio, *Sanguinem ſpongiis effingere.* Afranius,

Accedo ad te, ut tibi cervicem fingam linteo.

atque ita legendum ex codicibus ſcriptis. Elegia in mortem Druſi,

Nunc ego te infelix ſummum teneoque tuorque,
Effingoque manus, oraque ad ora fero.

Faſt. v.

Ille manus ægras manibus fingebat amicis.

lib. II.

Et fingit lingua corpora bina ſua.

quæ expreſſit ex iſtis Virgilianis de eadem re,

—— illam tereti cervice reflexam
Mulcere alternos, & corpora fingere lingua.

Ubi Servius, *Fingere, id eſt tergere. Cicero in Seſtiana; Spongiis ſanguis effingebatur. id eſt tergebatur. Fingere tamen & formare aliquid & ad integram faciem arte perducere ſignificat. inde fictores dicuntur qui imagines vel ſigna ex ære vel cerâ faciunt.* Claudian. in Rufin.

—— linguiſque triſulcis
Mollia lambentes finxerunt membra cerastes.

Apud Plaut. Amphitryone Soſia facete,

Illic homo me interpolabit, meumque os finget denuo.

ſic Met. IV. fabula Thisbes in nonnullis melioris notæ codicibus ſcriptum offendi,

—— gelidis in vultibus oſcula fingens.

ſic Epiſtola Herus v. 44. *Fingere oleo corpus*. ut illic ſcribendum monuimus. *aſſideoque thoro* etiam in uno Regio. quod ſequentia confirmant. & id proprie medicorum. Horat. lib. I. Sat. I.

Aut alius caſus te lecto adfixit. habes, qui Aſſideat, fomenta paret.

Cydippe infra de amante,

Aſſidet ille quidem, quantum permittitur ipſi. Idem.

135. *Quod me procul inde removi*] *Remoto* Puteaneus cum tribus aliis. recte. malim etiam, *Ter rurſus miſerum!* Idem.

140. *Candida per cauſam brachia ſæpe tenet.*] Triſt. II.

Per cauſam meminit ſe tetigiſſe manum. Idem.

142. *Iſta merces.*] Scilicet jungend[i] oſcula. *Eſt plenior ſuo officio.*] Quia cu[m] ſit medicus, hæc non ſunt ejus offici[i]. *Illa ſuo eſt.*] *Iſta* ſcripti. *Heinſius.*

145. N

Quis tibi permisit nostras præcidere messes?
Ad sepem alterius quis tibi fecit iter?
Iste sinus meus est: mea turpiter oscula sumis.
A mihi promisso corpore tolle manus.
Improbe, tolle manus. quam tangis, nostra futura est.
Postmodo si facias istud, adulter eris.
Elige de vacuis, quam non sibi vindicet alter.
Si nescis, dominum res habet ista suum.
Nec mihi credideris: recitetur formula pacti.
Neu falsam dicas esse; face ipsa legat.
Alterius thalamo, tibi nos, tibi dicimus, exi.
Quid facis hic? exi. non vacat iste torus. Misc. obs. VII. T. 3. p. 463
Nam quod habes & tu humani verba altera pacti;
Non erit idcirco par tua causa meæ.
Hæc mihi se pepigit: pater hanc tibi, primus ab illâ:
Sed propior certe, quam pater, ipsa sibi est.
Promisit pater hanc: hæc adjuravit amanti.

Ille

3. *Nostras præcerpere messes.*] Sic ...neus cum aliis nonnullis. ut & ...æ editiones. Vulgati *decerpere*. tres ...i, *præcipere*. multi, *percipere*. Strozzæ codex *percidere*. Lege, *præcidere* cum ... Moreti. *cædere* dixit Elegia de ...,

...licet hoc, oleas distringite; cædite messes.

...fructus præcerpere aliud est. de quo ...ed. Amor. v. 103. *Idem.*

...4. *Ad spes alterius quis tibi fecit* ... *Ad sepem alterius* codex unus Me...s cum prima editione. optime. per... enim in metaphora. sic lib. III.

...Semper norit, tibi semper inhæreat uni:
...Cingenda est altis sepibus ista seges.

...& apud Virgil. in Georgicis, *segeti ...dere sepem. Ad spem alterius* Pa...us & Arondelianus, proxime ad ...n. *Idem.*

...1. *Nec mihi credideris.*] Malo, *Ne* ... nam in uno Regio erat *Ni*. Idem.

...5. *Par.*] Quoniam tuum humanum est pactum, meum vero divinum. *Ant.*

159. *Hæc & juravit amanti.*] Regius *sed & hæc.* præstat tamen, quod editiones nonnullas occupat, *adjuravit*. Noster Metam. lib. III.

Per tibi nunc ipsum (neque enim præsentior illo
Est Deus) adjuro: tam me tibi vera referre,
Quam veri majora fide.

Terentius Andria:

Per omnes tibi adjuro Deos.

Capitolinus in Gordiano, *De quibus adjurare soletis, ne quis ante rem completam quicquam vel audiat vel intelligat.* Servius ad illa Virgilii lib. XII.

Adjuro Stygii caput implacabile fontis.

Pro, juro. nam prothesis est. Quidam tamen volunt juro dici tunc debere, cum confirmamus aliquid, aut promittimus. ut, juro me facturum. adjuro vero cum negamus. Adjuro me non posse, Adjuro me non fecisse. Terentius, Adjurat se non posse apud vos Pamphilo absente perdurare. Potest tamen

Ille homines, hæc eſt teſtificata Deam.
Hic metuit mendax, timet hæc perjura vocari.
Num dubites, hic ſit major, an ille metus?
Denique, ut amborum conferre pericula poſſis,
Reſpice ad eventus: hæc cubat, ille valet.
Nos quoque diſſimili certamina mente ſubimus.
Nec ſpes par nobis, nec timor æquus adeſt.
Tu petis ex tuto: gravior mihi morte repulſa eſt:
Idque ego jam, quod tu forſan amabis, amo.
Si tibi juſtitiæ, ſi recti cura fuiſſet;
Cedere debueras ignibus ipſe meis.
Nunc quoniam ferus hic pro cauſa pugnat iniqua;
Ad quid, Cydippe, littera noſtra redit?
Hic facit ut jaceas, & ſis ſuſpecta Dianæ.
Hunc tu, ſi ſapias, limen adire vetes.
Hoc faciente ſubis tam ſæva pericula vitæ.
Atque utinam pro te, qui movet illa, cadat!
Quem ſi reppuleris, nec, quem Dea damnat, amaris;
Et tu continuo, certe ego ſalvus ero.
Siſte metum, virgo, ſtabili potiere ſalute.
Fac modo polliciti conſcia templa colas.
Nec bove mactato cæleſtia numina gaudent;
Sed, quæ præſtanda eſt & ſine teſte, fide.

& ad valde ſignificare, ut ſit, Adjuro, valde juro. ſic & apud Statium Theb. VII. *hoſteſque propinquos Adjurat.* pro jurat eſſe propinquos. *Heinſius.*

161. *Hæc & perjura vocari.*] Duo libri, *timet hac perjura.* mox *Num dubites* bene Oxonienſis. *Heinſius.*

164. *Cubat.*] Decumbit. Tenetur febri, lecto affixa.

165. *Diſſimili certamina mente ſubimus.*] *Marte* præſtiterit. *Heinſius.*

170. *Cedere ignibus meis.*] Non occupare meos amores, qui fuerunt priores tuis.

171. *Nunc quoniam ferus hic.*] *Nunc ferus hic quoniam.* concinnius legatur. *Heinſius. Iniqua.*] In qua jus nullum habet. *Hubertus.*

174. *Hunc tu, ſi ſapias.*] Hic defici bat codex Puteaneus, cæteris ablatis u que ad Elegiam ſecundam lib. 1. Am rum. *Heinſius.*

176. *Qui movet.*] In te Dianæ ira concitat.

177. *Reppuleris.*] Rejeceris. Rep diaveris.

178. *Et tu continuo.*] Malim, *At* Heinſius.

181. *Non bove mactato.*] *Nec* ſcri plerique. *Idem.*

182. *Præſtanda fide.*] Sic Medea gon. 4. 1402.

Δεῖσαι συνθεσίας τε καὶ ὅρκια,
σαι ἑλιννυῶ.

U

valeant aliæ, ferrum patiantur & ignes:
'ert aliis triſtem ſuccus amarus opem.
opus eſt iſtis; tantum perjuria vita:
'eque ſimul ſerva, meque, datamque fidem.
:teritæ veniam dabit ignorantia culpæ:
.xciderint animo fœdera lecta tuo.
nonita es modo voce mea, modo caſſibus iſtis;
Quos quoties tentas fallere, ferre ſoles.
quoque vitatis, in partu nempe rogabis,
't tibi luciferas offerat illa manus.

Au-

rilw, νέμεσίν τε θεῶν.
- χαλεπὸν ῆ λαθεῖν θεὸν ἄνδρ' ἐπίορκον. &c.
rabiles] verſiculi à Polybio addu- 4. Et Pauſan. in Meſſenic. Et 'd. lib. 5. *ἀδλαβῶς ευμψω.* &c. *ς καὶ ἀδήλως. Sine teſte.*] Sine ar- & conſcio. *Ille dolet verè, qui ſine let.* —— *Iuro, ſed Iupiter audit,* Perſ. Sat. 5. Et Juven. Sat. 8. *idera teſtes* —— *Intendunt oculos.* c Græci, *νυκτὸς ὄμμα.*
Ferrum patiuntur & ignes.] Tres *tientur.* Junianus & Strozzæ *pa-* . recte. *Heinſ. Ferrum patiantur, &* Urendo & ſecando curentur.
Fert aliis triſtem ſuccus amarus *Medicam opem* Ambroſianus unus torphianus. ut Amor. II. El. IX.
ſſum medica poſtmodo juvit ope.
Am.
inis & medica, Phæbe, repertor opis.
. El. VII.
iſſam medica non tulit artis opem.
II. El. IV.
nedicam dubius confugit æger opem.
El. I.
o medicam vulnere ſenſit opem.
Succus amarus.] Medicina ex ſuc- rarum herbarum. *Hub.*
Iſtis.] Aut igne, aut ferro, aut .
Exciderant animo fœdera noſtra tuo.] *Fœdera lecta* ſcripti fere omnes. & recte. deinde *Exciderint*, quod in tribus inveni, etiam amplector. niſi *Exciderunt* quis malit. de quo Epiſt. VII. verſ. 166. *Heinſius.*

189. *Modo caſibus iſtis.*] *Caſſibus* ſcribendum. quod Regius & Moretanus meliores confirmant. ſic apud Tibul. lum,
Iam mihi tenduntur caſſes.
noſter Art. Amat. III.
—— *novus viſo caſſe reſiſtet amans.*
lib. I. *Non bene de laxis caſſibus exit aper.* Idem.

191. *In partu nempe vocabis.*] *Rogabis* cum ſcriptis. *Idem.*

192. *Luciferas afferat illa manus.*] *Offerat* libri meliores. quidam *efferat* proxime ad verum. ſic lib. I. Artis, *offerre aures.*
Neve aliquis verbis odioſas offerat aures.
Ita enim veterrimi codices illic agnoſcunt. ut & Pont. IV. El. XIII.
Materiam noſtris offerat ingeniis.
luciferas autem *manus* hic dixit, ut *equos luciferos* epiſtola Canaces,
Puraque luciferos luna movebat equos.
Numus apud me argenteus Juliæ Piæ, DIANÆ LUCIFERÆ inſcriptum habet, cum emblemate Dianæ tædam gerentis. Item alius ejuſdem, Juliæ LUNA LUCIFERA. Luna biga boum vecta. Sic & Diana *φωσφόρος* apud Græcos dicta. *Idem.*

Audiet; &, repetens quæ ſint audita, requiret
   Ipſa, tibi de quo conjuge partus eat.
Promittes votum; ſcit te promittere falsò.
   Jurabis; ſcit te fallere poſſe Deos.
Non agitur de me: cura majore laboro.
   Anxia ſunt vitæ pectora noſtra tuæ.
Cur modo te dubiam pavidi flevere parentes;
   Ignaros culpæ quos facis eſſe tuæ?
Et cur ignorent? matri licet omnia narres.
   Nil tua, Cydippe, facta ruboris habent.
Ordine fac referas, ut ſis mihi cognita primum,
   Sacra pharetratæ dum facis ipſa Deæ.
Ut, te conſpecta, ſubito (ſi forte notaſti)
   Reſtiterim fixis in tua membra genis:
Ut, te dum nimium miror, (nota certa furoris)
   Deciderint humero pallia lapſa meo.

Poſt-

193. *Audiet hæc repetens quæ ſunt audita.*] *Quæ ſint* ſcripti. & *repetens* etiam bene prima editio. *Idem.*

196. *Iurabis.*] Id eſt, Si jurabis. *Dicet poſſe fallere deos.*] Sicut ſemel fefelliſti. *Hub.*

200. *Ignaros culpæ quos facis eſſe tuæ.*] *Cur licet* Jureti excerpta, cum Menteliano & uno Mediceo. duo alii, *quos licet.* Scribe, *quos liquet*. Sequenti verſu *ignorent* pro *ignorant* meliores. *Heinſius.*

202. *Facta pudoris habent.*] *Ruboris* ex iiſdem ſcriptis reponendum. Sabini Demophoon,

O tibi quantus erit facti rubor!

Amor. III. El. XIV.

Illic nec tunicam tibi ſit poſuiſſe rubori.

ita optimus liber. ut & Artis lib. III.

Latmius Endymion non eſt tibi, Luna, rubori.

& eodem libro ex præſtantiſſimis membranis.

Nec rubor eſt emiſſe palam. Idem.

Nil ruboris facta tua habent.] Οὐκ ἐν αἰσχύνῃ τὰ σά. Eurip. in Phœniſſ.

204. *Sacra pharetratæ dum facis ipſa deæ.*] τὸ *ipſa* otioſum cum ſit hoc loco, vix dubitem Ovidium ſcripſiſſe, *æde deæ.* cognatio nimirum literarum in utraque voce effecit ut alterutram oſcitantes librarii omiſerint, quod & alibi factum. Epiſt. XIV. ex veteri libro,

Et ſocer armatas accipit æde nurus.

nam & illic *ipſe* eſt in vulgatis. Faſt. VI.

Sed ſuperinjectis quis latet æde togis.

Ubi ſimiliter *iſte* legebatur. *Heinſ.* *Deæ pharetratæ.*] Dianæ. *Ant.*

207. *Et te dum nimium miror.*] *Ut te* recte Mentelianus, Arondelianus, & Baſileenſis. pro *nota certa furoris* malim quoque *ſtuporis*. Epiſtola Paridis,

Dum ſtupeo viſis (nam pocula forte tenebam)
Tortilis è digitis excidit anſa meis.

Heinſius.

201. *Deciderint humero pallia lapſa meo.*] *Reciderint* excerpta Jureti. probe. ut monitum jam à nobis Ep. XIV. v. 46. & ſic videtur legendum lib. III. Faſt.

Ignibus Iliacis aderam; cum lapſa capillis
Recidit ante ſacros lanea vitta focos.

Nam *Deficit* inveni in quibuſdam libris. *Heinſ.* *Deciderint pallia.*] Stuporis indicium eſt. *Ant.* *Deciderint pallia.*] Ter.

Eu-

Pɔstmodo neſcio qua veniſſe volubile malum,
Verba ferens doctis inſidioſa notis.
Quod pia ſit lectum ſancta præſente Diana,
Eſſe tuam vinctam numine teſte fidem.
Ne tamen ignoret quæ ſit ſententia ſcripto;
Lecta tibi quondam nunc quoque verba refer.
Nube, precor, dicet, cui te bona numina jungunt:
Quem fore juraſti, ſit gener ille mihi.
Quiſquis is eſt, placeat; quoniam placet ante Dianæ.
Talis erit mater, ſi modo mater erit.
Sed tamen & quærat, qui ſim quantuſque, jubeto:
Inveniet vobis conſuluiſſe Deam.
Inſula Coryciis quondam celeberrima Nymphis
Cingitur Ægeo nomine Cêa mari.
Illa mihi patria eſt. nec, ſi generoſa probaris
Nomina, deſpectis arguor ortus avis.
Sunt & opes nobis: ſunt & ſine crimine mores:

219 an nodis? arg. imponere nodos ſupra 30.

Am-

...ch. 4. 6.
Fac, animo hæc præſenti dicas. Chr. *faciam.* T. *attolle pallium.*
...ii, *huic ipſi opus patrono eſt.*
...9. *Poſtmodo.*] Scilicet referas. *Ma-* ... *olubile.*] Pomum rotundum. *Vo-* ... *malum.*] Item Metam. x. ꝟſ. 667. ... *urumque volubile tollit.* pro aureo ... Et Virgil. Æneid. VII. —— *volu-* ... *uxum.* pro turbine. *Neſcio qua.*] ... et parte templi. *Hub.*
... *Verba ferens doctis inſidioſa no-* ... ic & membranæ, quotquot à me ... tæ ſunt. Scribe nihilominus *ductis* ... quam emendationem pluribus ad-... mus. Not. ad l. VI. Faſt. v. 649. *Heinſ.*
... *notis.*] Literis callide ſcriptis.
... *Eſſe tuam.*] *Eſſe reor* Jureti ex-... *Heinſius.*
... *Scripti ſententia quæ ſit.*] *Quæ* ... *tentia ſcripto* eadem Jureti excer-... ctius. *Idem.*
... *Dicet.*] Mater tua. *Cui.*] Scili-... hi.
... *Si modo mater erit.*] Si vere te, & materno affectu amabit.

219. *Si tamen & quærat quis ſim qualiſque, videto.*] Scripti nonnulli *ſed tamen inquirat.* Argentinenſis, *Si tamen & quærit qui ſim. jubeto* etiam eſt in nonnullis. Scribe,

Sed tamen inquirat qui ſim qualiſque jubeto:
Inveniet &c.

nam *inveniet* pro *invenies* quoque exſtat in nonnullis. Poſſet etiam, *Sic tamen inquirat,* quod tres codices præferunt. & *qui ſim quantuſque* cum Jureti excerptis. Ep. Œnones,

Nondum tantus eras, cum te contenta marito
Edita de magno flumine Nympha fui.

Heinſius.

222. *Nomine Cæa mari.*] Lege *Cea.* tam hic, quam Met. x. κεῖα enim eſt Græcis. pro *Coryciis Nymphis* male *Caryſtiis* reponit Ortelius Theſauro Geographico in *Ceos.* ſunt enim quas noſter *Corycidas* lib. 1. Met. vocat, & Parnaſſi incolas facit. *Heinſius.*

Amplius utque nihil, me tibi jungit amor.
Appeteres, talem vel non jurata maritum:
Juratæ vel non talis habendus erat.
Hæc tibi me in somnis jaculatrix scribere Phœbe,
Hæc tibi me vigilans scribere jussit Amor.
E quibus alterius mihi jam nocuere sagittæ:
Alterius noceant ne tibi tela, cave.
Juncta salus nostra est: miserere meique tuique.
Quid dubitas unam ferre duobus opem?
Quod si contigerit, cum jam data signa sonabunt,
Tinctaque votivo sanguine Delos erit;
Aurea ponetur mali felicis imago,
Causaque versiculis scripta duobus erit:
Effigie pomi testatur Acontius hujus,
Quæ fuerint in eo scrîpta, fuisse rata.
Longior infirmum ne lasset epistola corpus,
Clausaque consueto sit tibi fine; vale.

228. *Juratæ vel non talis habendus erat.*] Forte,

Vel non juratæ talis emendus erat.

In Amoribus,

Si te non emptam vellet, emendus erat.

Possit & *amandus* legi. *Idem.*

235. *Cum jam data signa sonabunt.*] Dicit, quando celebrabuntur festa Dianæ in Delo, & offerentur ei sacrificia votiva: tunc Acontius suspendet in templo deæ effigiem pomi aurei, in quo duobus versiculis testificabitur, Cydippen servasse, quæ in eo pomo scripta legerat: & juraverat. *Cum data signa sonabunt.*] Quia sonitu tubarum vocabantur ad sacrificia.

236. *Delos.*] Insula, ubi colitur Diana. *Hub. Sanguine votivo.*] Mactatæ erunt hostiæ, quas pro te & tuo conjugio vovi.

240. *Quæ fuerint.*] *Fuerant* septem codices. Lege *fuerunt*. Art. Am. III. ex veteri libro,

Cura ducum fuerunt olim regumque poëtæ.

de quo Epist. VII. v. 166.

242. *Clausaque consueto sit tibi fine, vale.*] Scribe *consueto sibi fine.* in Tristibus:

Jam mihi fata liquet, cœptos servantia cursus,
Per sibi consuetas semper itura vias.

Error passim obvius. ut jam supra monuimus hac epistola ubi *sibi par,* pro *tibi* reponendum. Pont. lib. III. El. I.

Sint utinam mites solito sibi more.

quæ etiam in vulgatis libris sunt corrupta. Plures hujus notæ mendas alibi castigamus non parvo numero.

EPI-

EPISTOLA XXI.

ARGUMENTUM.

Cum intellexisset Cydippe, hanc sibi febrem Dianæ indignatione contigisse, in Acontii vota contra paternam voluntatem concedere maluit, quam diutius torqueri. In primis respondet, se non ausam fuisse mentem suam clare exprimere: ne, ut in pomo, iterum juraret. Deinde, narrando quomodo insidiosum illud pomum acceperit, in ipsum Acontium invehitur.

CYDIPPE ACONTIO.

PErtimui, scriptumque tuum sine murmure legi:
Juraret ne quos inscia lingua Deos.
Et, puto, captasses iterum: nisi, ut ipse fateris,
Promissam scires me satis esse semel.
Nec lectura fui: sed, si tibi dura fuissem,
Aucta foret sævæ forsitan ira Deæ.
Omnia cum faciam, cum dem pia thura Dianæ;
Illa tamen justa plus tibi parte favet.
Utque cupis credi, memori te vindicat ira.
Talis in Hippolyto vox fuit illa suo.
At melius virgo favisset virginis annis;
Quos vereor paucos ne velit esse mihi.

Lan-

QUædam exemplaria hic denuo munifica sunt de alieno, dum initium nobis hujus epistolæ hoc modo obtrudunt,

Littera pervenit tua, quo consuevit, Aconti,
Et pœne est oculis insidiata meis.

Heinsius.

1. *Sine murmure.*] Tacitè, sine ullo vocis sono.

2. *Inscia.*] Imprudens.

7. *Omnia cum faciam.*] Scil. sacra. Metam. 6. *Sacra Iovi facturus erat.* sic dicitur, *Facere sacrificium. Facere sacra publica.* Cicer. *Facere vitulâ.* scil sacra. Virgil. Etiam verbum amatorium: Quod ab aliis satis inculcatum est. *Cum faciam omnia.*] In honorem Dianæ.

10. *Talis in Hippolyto.*] Non tantum favit Hippolyto suo, quem etiam, secundum quosdam, per Æsculapium à morte ad vitam revocavit, ut Virgil. scripsit. *Talis in Hippolyto.*] Sic Virgil. 2. Æneid.

Talis in hoste fuit Priamo.

ubi vide Serv. Qui tamen non placet. Verbum enim *sum*, suadet ablativum, ideoque Archaismos hic non habet locum. Non enim hic sumitur τὸ *in*, pro erga.

11. *Melius.*] Justius. *Virgo.*] Ipsa Diana virgo. *Favisset annis virginis.*] Mei Cydippes, quæ etiam sum virgo.

12. *Quos vereor.*] Codices omnes post hunc versum deficiunt præter Sarravianum, Mediceum, & unum ex meis recentiorem, quem à Luca Langermanno donum habui. Arondelianus quoque reliquos hujus epistolæ versus majori ex parte in calcem voluminis post Sapphus epistolam rejecerat. *Heins.*

Languor enim caufis non apparentibus hæret.
Adjuvor & nullâ feffa medentis ope.
Quam tibi nunc gracilem vix hæc refcribere, quamque
Pallida vix cubito membra levare putas?
Huc timor accedit, ne quis nifi confcia nutrix
Colloquii nobis fentiat effe vices.
Ante fores fedet hæc: quid agamque rogantibus intus,
Ut poffim tutò fcribere, Dormit, ait.
Mox ubi fecreti longi caufa optima fomnus
Credibilis tardâ defìnit effe morâ,
Jamque venire videt quos non admittere durum eft;
Excreat; & fictâ dat mihi figna notâ;
Sicut eram, properans verba imperfecta relinquo:
Et tegitur trepido littera cauta finu.
Inde meos digitos iterum repetita fatigat.
Quantus fit nobis, afpice ipfe, labor.
Quâ peream, fi dignus eras, ut vera loquamur:
Sed

13. *Languor enim caufis non apparentibus hæret.*] Hoc eft, morbus ipfe hæret, five durat: cum tamen nullæ ejus caufæ appareant.

14. *Feffa.*] Defecta viribus, exhaufta vi morbi. Sic Virgil. 1. Æneid.

—— Cerealiaque arma
Expediunt, feßi rerum.

Ubi. Serv. *Penuria & tempeftatibus fatigati.* Etiam ad inanimata. Virg. 5.

Quoque magis feffas optem dimittere naves.

id eft, Quaffatas fluctibus, & convulfas. *Feffa.*] Morbo exhaufta.

17. *Nunc timor accedit.*] Malim *Huc.* ut lib. III. *Huc pudor acceßit.* Heinfius.

18. *Colloquiique vices.*] Virgil. 6. *Hac vice fermonum* —— Et alibi, *Inque vicem dictis.*

19 *Quid agamque rogantibus inter.*] Scribo, *intus.* Columella præfatione Rei Rufticæ, *Neque enim roganti quid agatur intus, fervi refpondere dignantur.* Juv. Sat. III.

Atque obiter leget aut fcribet vel dormiet intus.

nofter,

Formaque non taciti funeris inftar erat.

fic & fæpe alibi. *Heinfius.*

21. *Mox ubi fecreti longe.*] *Longi* Mediceus cum prifca editione bene. *Idem.*

23. *Quos non admittere durum eft.*] Cave *tutum eft* reponas. Tibullus,

Illa quidem tam multa negat: fed credere durum eft.
Sic etiam de me pernegat ufque viro.

Idem.

24. *Ficta dat mihi figna nota.*] Malim *tecta*, ut epiftola Helenæ.

—— quoties ego tecta notavi
Signa fupercilio pæne loquente dari!

furtivas notas dixit Amor. lib. I. El. IV. *Idem.*

26. *Littera cauta.*] Tecta & abfcondita.

27. *Fatigat.*] Scribendo.

28. *Quantus fis nobis.*] *Sit* recte meus codex & Arondelianus. *Heinf.*

29. *Qua peream.*] *Quæ* fcripti. *Qua dignus*, fcilicet literâ. Poffet & *Quo* legi.

Sed melior justo, quamque mereris, ego.
Ergo te propter toties incerta salutis
Commentis pœnas doque dedique tuis?
Hæc nobis formæ te laudatore superbæ
Contingit merces? & placuisse nocet?
Si tibi deformis, quod mallem, visa fuissem?
Culpatum nulla corpus egeret ope.
Nunc laudata gemo: nunc me certamine vestro
Proditis; & proprio vulneror ipsa bono.
Dum neque tu cedis, nec se putat ille secundum;
Tu votis obstas illius, ille tuis.
Ipsa, velut navis, jactor; quam certus in altum
Propellit Boreas, æstus & unda refert.
Cumque dies caris optata parentibus instat,
Immodicus pariter corporis ardor inest:
Et mihi conjugii tempus crudelis ad ipsum
Persephone nostras pulsat acerba fores.
Jam pudet: & timeo, quamvis mihi conscia non sim,
Offensos videar ne meruisse Deos.

negabat Micyllus offensos Deos recte dici. Sed refellitur a Burm. ad Lotich. p. 380.

Acci-

gi. labore videlicet. *Idem.* *Qua peream, si dignus eras.*] Si mereris: sive, si dignus es, ut tua causa sustineam.

30. *Quamque mereris ero.*] Imo *ego.* atque ita Naugerius. sic Amor. lib. I. El. VII.

Ille Deam primus perculit, alter ego.

Heinsius.

37. *Nunc laudata gemo.*] Nunc ægra, varieque affecta sum, propterea quod vos me laudatis: hoc est, quia formosa habeor, & à vobis ambior. *Certamine vestro.*] Quod de me geritis. Utrumque autem procum notat: cum alter tantum in culpa sit, cui juraverat scilicet.

38. *Proditis.*] Sic Ter. Adelph. 4. 5.

Prodidisti te, & illam miseram, & gnatum, quod quidem in te fuit.

& Heautont. 4. 1.

Nempe anus illi prodita abs te filia est planissime.

& alibi. *Proprio bono.*] Forma bona. *Forma bonum fragile est.*

39. *Dum neque tu cedis.*] Dum neuter alteri cedit, & interim tu fidem datam urges: quæ res tantum nocet mihi.

43. *Dies optata.*] Dies nuptialis.

44. *Immodicus corporis ardor.*] Id est, tunc maxime ex febri laboro.

45. *Et mihi.*] Scripti cum priscis editionibus *Nec mihi* vel *Nunc.* Forte *En mihi.* Heins. *Et mihi conjugii tempus, crudelis, &c.*] Ipsa mors in foribus, sive in limine tunc maxime est, quando nuptias celebrare debeo.

46. *Persephone pulsat fores.*] Eurip. Herc. Fur. ℣. 481.

Νύμφας μὲν ἡμῖν κῆρας ἀντέδωκ' ἔχειν.

Et Electr. ℣s. 1143.

—— πεσῇ
Πληγεῖσα· νυμφεύσῃ δὲ κἀν ἅδου δόμοις.

Accidere hoc aliquis casu contendit: & alter
Acceptum Superis hunc negat esse virum.
Neve nihil credas in te quoque dicere famam,
Facta veneficiis pars putat ista tuis.
Causa latet: mala nostra patent. vos pace movetis
Aspera submotâ prælia: plector ego.
Dicam nunc, solitoque tibi me decipe more:
Quid facies odio, sic ubi amore noces?
Si lædis, quod amas, hostem sapienter amabis.
Me, precor, ut serves, perdere velle velis.
Aut tibi jam nulla est speratæ cura puellæ,
Quam ferus indignâ tabe perire sinis;
Aut Dea si frustra pro me tibi sæva rogatur,
Quid mihi te jactas? gratia nulla tua est.
Elige quid fingas. non vis placare Dianam;
Immemor es nostri: non potes; illa tui est.
Vel nunquam mallem, vel non mihi tempore in illo
Esset in Ægæis cognita Delos aquis.
Tunc mea difficili deducta est æquore navis,
Et fuit ad cœptas hora sinistra vias.

Quo

51. *Neve mihi credas.*] Omnino scribendum,

Neve nihil credas in te quoque dicere famam. Heins.

52. *Facta veneficiis pars putat ista meis.*] *Ista tuis* bene scripti cum editionibus vetustis. *Idem.*

54. *Aspera prælia.*] Contentio pro nuptiis. *Plector ego.*] A dea scilicet, quæ fidem à me exigit, ut quidem tu, Aconti, sentis.

55. *Dicam jam nunc solitoque tibi ne despice more.*] *Me decipe* veteres libri Forte,

I jam nunc, solitoque tibi me decipe more.

vel, *I nunc, i, solitoque.* dictum Ep. IV. ℣s. 127. *Heinsius.*

58. *Me precor ut serves, perdere velle, velis.*] Hoc est, quando noces iis quos amas, diversosque affectus & effectus habes: quæso ut me oderis, & perdere cupias: & sic servabis. *Perdere velle velis.*] Locus manifeste corruptus. τὸ *velle* perperam ex *velis* proxime sequenti inculcatum, cum ultimas duas syllabas in *perdere* librarius geminare neglexisset.

Me, precor; ut serves, perdere, dure, velis. Heinsius.

60. *Quam ferus indignâ labe.*] Scribendum *tabe.* dictum Epistola Deianiræ. ℣s. 145. *Idem. Indigna tabe.*] Morbum, sive febrim suam intelligit.

62. *Quid mihi te jactas?*] Scilicet habere te deam propitiam & faventem.

63. *Quid fingas.*] Utrum facias. *Non vis placare.*] Dilemma est. Aut potes placare deam, & non vis: immemor es ergo mei. Aut vis placare, & non potes: immemor ergo illa tui est, hoc est, te non curat, nec tanti facit: quanti tu te fieri ab illa jactas.

70. *Picta*

Quo pede processi! quo me pede limine movi!
Picta citæ tetigi quo pede texta ratis!
Bis tamen adverso redierunt carbasa vento.
Mentior ah demens! ille secundus erat.
Ille secundus erat, qui me referebat euntem;
Quique parum felix impediebat iter.
Atque utinam constans contra mea vela fuisset!
Sed stultum est venti de levitate queri.
Mota loci famâ properabam visere Delon;
Et facere ignava puppe videbar iter.
Quam sæpe, ut tardis, feci convitia remis;
Questaque sum vento lintea parca dari!
Et jam transieram Myconon, jam Tenon & Andron:
Inque meis oculis candida Delos erat.
Quam procul ut vidi, Quid me fugis, insula, dixi?

Labe-

70. *Picta meæ tetigi.*] *Picta citæ* libri veteres probe. *Heinsius.*

76. *Sed stultum est venti.*] Versus suspectus. *Idem.*

78. *Ignava puppe.*] Similiter Virgil. 5. Æneid.

—— sed pondere pinus
Tarda tenet.

79. *Quam sæpe ut tardis.*] *Heu tardis* malo. *Heinsius.*

80. *Lintea parca dare.*] Imo *dari.* Id. *Lintea parca.*] Vela non plena.

81. *Et jam transieram Myconen.*] Scribe *Myconon* cum prima editione. codex Mediceus *Micon.* similis error etiam admissus lib. VII. Met. ubi,

Hinc humilem Myconen cretosaque rura
Cimoli,

pro *Myconon* nunc legitur. Petronius in fragmentis de Delo,

Hac alta Gyaro ligavit, illac
Constanti Mycono dedit tenendam.

sic scribendum. *Myconos* enim non *MyTone* dicta hæc insula. Statius Achilleide manifeste.

——— placet ire per altas
Cycladas. hinc spretæ Myconos humilisque Seriphos.

idem Theb. III.

—— ipsa tua Mycono Gyaroque revelli
Dele times.

ut legunt veterrima exemplaria. Apud Virgilium quoque Æneid. III.

Mycono celsâ Gyaroque revinxit,

habent optimi codices. ubi Servium quoque in hac voce ter quaterve emenda, & Hyginum Fab. CCLXXVI. ubi *Mycos* pro *Myconos* nunc legitur. Ab hac insula Adagium natum, Πάντα ὑπὸ μίαν Μύκονον. Vide Stephanum, Strabonem, ac cæteros Geographos. *Heins.* *Myconon.*] Una ex Cycladibus, memorabilis calvastris, qui inde *Myconii* dicuntur. *Tenon & Andron.*] Tenos insula est, una ex Cycladibus, ut Plin. & alia à Tenedo, quæ est è regione Trojæ. Andros item una ex Cycladibus.

82. *Candida Delos.*] Videtur ad nomen alludere. Significat enim δῆλος Manifestum, clarum: qualia quæ candida sunt, esse solent. *Candida Delos.*] Non adeo ob candorem, quam quod diu latuit, & postea apparuit: vel propter manifesta oracula. vide Serv. 3. Æneid.

84. *Labe-*

Laberis in magno nunquid, ut ante, mari?
Institeram terræ, cum jam prope luce peracta
Demere purpureis Sol juga vellet equis:
Quos idem solitos postquam revocavit ad ortus,
Comuntur nostræ matre jubente comæ.
Ipsa dedit gemmas digitis, & crinibus aurum:
Et vestes humeris induit ipsa meis.
Protinus egressæ Superis, quibus insula sacra est,
Flava salutatis thura merumque damus.
Dumque parens aras votivo sanguine tingit,
Festaque fumosis ingerit exta focis;
Sedula me nutrix alias quoque ducit in ædes,
Erramusque vago per loca sacra pede.
Et modo porticibus spatior, modo munera regum
Miror: & in cunctis stantia signa locis.
Miror & innumeris structam de cornibus aram,
Et de qua pariens arbore nixa Dea est.
Et quæ præterea (neque enim meminive libetve,
Quidquid ibi vidi, dicere) Delos habet.
Forsitan hæc spectans, à te spectabar, Aconti;
Visaque simplicitas est mea posse capi.
In templum redeo gradibus sublime Dianæ.

Tu-

84. *Laberis in magno mari.*] Hoc est, fluctuasne, & inconstans es, neque uno loco persistis: quoniam te consequi nequeo. *Laberis ut ante.*] Virgil. 3. Æneid.

Quam pius arcitenens, oras & littora circum
Errantem, Mycono celsa, Gyaroque revinxit,
Immotamque coli dedit & contemnere ventos.

Quod tamen ad terræ motum refertur. vide Serv. hic.

87. *Quod idem solitos postquam, &c.*] Postero die.

94. *Festaque fumosis ingerit exta focis.*] *Sectaque* scribendum, ni fallor. Fast. IV.

Sectaque fumosis exta dedere focis.

Heinsius.

95. *Alias ædes.*] In plurali significat domum, pro templis, significat plura templa.

97. *Munera regum.*] Donaria, quæ diis ibi oblata erant à regibus.

98. *Stantia sig.*] Statuas & effigies deorum.

99. *Miror & innumeris structam de cornibus aram.*] De hac ara est apud Callimachum in hymno Apollinis, quam Apollo ipse construxisse dicitur, cornua ex venatione suppeditante Diana.

100. *Et de qua pariens arbore.*] Pariens Latona innixa est oleæ ac palmæ. Sic 6. Metam. idem poëta.

106. Tu-

Tutior hoc ecquis debuit eſſe locus?
Mittitur ante pedes malum cum carmine tali.
Hei mihi! juravi nunc quoque pæne tibi.
Suſtulit hoc nutrix, mirataque, Perlege, dixit.
Inſidias legi, magne poëta tuas.
Nomine conjugii dicto, confuſa pudore
Senſi me totis erubuiſſe genis:
Luminaque in gremio veluti defixa tenebam;
Lumina propoſiti facta miniſtra tui.
Improbe, quid gaudes? aut quæ tibi gloria parta eſt?
Quidve vir eluſa virgine laudis habes? e luſa Miſc. obſ. VII. 7. 3. p. 463.
Non ego conſtiteram ſumta peltata ſecuri;
Qualis in Iliaco Pentheſilea ſolo.
Nullus Amazonio cælatus balteus auro,
Sicut ab Hippolyte, præda relata tibi eſt.
Verba, quid exultas, tua ſi mihi verba dederunt;
Sumque parum prudens capta puella dolis?
Cydippe pomum, pomum Schœneïda cepit.

Tu

106. *Tutior hoc ecquis debuit eſſe locus.*] Hoc ad Acontium, quem dicit in templo non debuiſſe ſibi inſidiari.

107. *Cum carmine tali.*] Græcum fuiſſe apparet carmen illud: ſed quale, hactenus nemo tradidit, quia ipſa fabula alias nuſquam clare aut plene tractata extat.

110. *Inſidias legi.*] Verſus ſuſpectus. *Heinſius.*

114. *Lumina propoſiti facta miniſtra.*] Quia niſi aſpexiſſet pomum, non legiſſet, & non juraſſet.

117. *Sumta peltata ſecure.*] *Securi* veteres, *Heinſius. Peltata.*] Pelta armata. Fuit autem *pelta* ſcutum, quo peculiariter Amazones utebantur. *Peltata.*] Virgil. I. Æneid.

Ducit Amazonidum lunatis agmina peltis
Pentheſilea furens.

Ubi formam quoque peltarum vides.

118. *Qualis in Iliaco Pentheſilea ſolo.*] Pentheſilea Amazonum regina fuit, quam Achilles poſtea occidit: idemque, occiſam, lachrymis & luctu proſecutus eſt.

119. *Nullus Amazonio cælatus balteus auro.*] Inter labores, quos Herculi Euryſtheus imperavit, etiam ille fuit, ut baltheum Amazonis Hippolytæ ad ſe referret. qua ex re illato Amazonibus bello, iiſque acie profligatis, victam Hippolytem cum baltheo cepit: Dicit ergo Cydippe: Non tibi ſpolium aut præda aliqua expectanda fuit, quemadmodum Achilli à Pentheſilea, aut Herculi ab Hippolyte.

120. *Sicut ab Hippolytâ.*] Iidem *Hippolyte.* Heinſius.

122. *Sumque parum prudens capta puella dolis.*] Rectius opinor fore *doli. parum prudens doli,* ut paulo poſt, *prudens animi ſententia.* Epiſtola OEnones, *prudens artis.* Idem.

123. *Pomum Schœneïda cepit.*] Atalantam Schœnei filiam: quæ cum procos ſuos certamine curſus provocaret, ab-

Hip-

Tu nunc Hippomenes ſcilicet alter eris.
At fuerat melius, (ſi te puer iſte tenebat,
Quem tu neſcio quas dicis habere faces,)
More bonis ſolito ſpem non corrumpere fraude.
Exoranda tibi, non capienda fui.
Cur, cum me peteres, ea non profitenda putabas,
Propter quæ nobis ipſe petendus eras?
Cogere cur potius, quam perſuadere volebas,
Si poteram audita conditione capi?
Quid tibi nunc prodeſt jurandi formula juris,
Linguaque præſentem teſtificata Deam?
Quæ jurat, mens eſt: nil conjuravimus illa.
Illa fidem dictis addere ſola poteſt.
Conſilium prudenſque animi ſententia jurat,
Et niſi judicii vincula nulla valent.
Si tibi conjugium volui promittere noſtrum;
Exige polliciti debita jura tori:
Sed ſi nil dedimus, præter ſine pectore vocem;

Verba

Hippomene victa eſt, objectu pomorum aureorum, quæ à Venere acceperat: ut idem poëta in Metamorph. lib. 10. tradit.

125. *Puer iſte.*] Cupidinem intelligit, quem ut virgo, ignorare ſe fingit.

127. *More ſolito bonis.*] Ea via & ratione, qua boni ac honeſti ſolent. *Spem non corrumpere fraude.*] Spem quam habebas, corrumpere ac perdere iſta fraude ac fallacia pomi.

128. *Capienda.*] Decipienda, & circumvenienda fraude.

132. *Si poteram audita conditione capi?*] Hoc eſt, ſi tua talia erant, ut iis merito capi & allici poſſem.

133. *Iurandi formula juris.*] Conſultorum verbis utitur: pro, quid tibi prodeſt jusjurandum, quod verbis pomi lectis ibi feci.

135. *Quæ jurat, mens eſt.*] Alludit ad vulgatum verſum Euripidis.

Ἡ γλῶσσ᾽ ὀμώμοκ᾽, ἡ δὲ φρὴν ἀμώμοτος.

137. *Animi ſententia jurat.*] Sic Cic. 1. de Offic. *Quod enim ita juratum eſt, ut mens deferentis conciperet, fieri oportere, id obſervandum eſt.* Id eſt, verbis conceptis: cum ex animi ſententia quis jurârit. Plaut. Pſeud. 1. 3. vſ. 119. Ca. *Nempe conceptis verbis.* Ba. *Etiam conſultis.* Et in Aſinar. 3. 2. v. 16. *Ubi verbis conceptis ſciens libenter perjuraris.* Et Petron. *Tetigit puer oculos ſuos, conceptiſſimiſque verbis juravit.* Et Hercul. Fur. v. 926. —— *ipſe concipiam preces —— Iove meque dignas.* Et Juven. Satyr. 6. —— *dictataque verba —— Protulit, ut mos eſt, & aperta palluit agna.*

139. *Volui promittere noſtrum.*] *Valui* veteres male. *Heinſius.*

141. *Sine pectore vocem.*] Sic Virgilius dixit: *Dat ſine mente ſonum:* id eſt, verba abſque judicio, & certa voluntate prolata.

142. *Ver-*

Verba ſuis fruſtra viribus orba tenes.
Non ego juravi: legi jurantia verba.
Vir mihi non iſto more legendus eras.
Decipe ſic alias: ſuccedat epiſtola pomo.
Si valet hoc; magnas divitis aufer opes.
Fac jurent Reges ſua ſe tibi regna daturos;
Sitque tuum, toto quicquid in orbe placet.
Major es hac ipſa multo (mihi crede) Diana,
Si tua tam præſens littera numen habet.
Cum tamen hæc dixi, cum me tibi firma negavi,
Cum bene promiſſi cauſa peracta mei eſt;
Confiteor, timeo ſævæ Latoïdos iram:
Et corpus lædi ſuſpicor inde meum.
Nam quare, quoties ſocialia ſacra parantur,
Nupturæ toties languida membra cadunt?
Ter mihi jam veniens poſitas Hymenæus ad aras
Fugit; & è thalami limine terga dedit.
Vixque manu pigrâ toties infuſa reſurgunt
Lumina: vix moto corripit igne faces.
Sæpe coronatis ſtillant unguenta capillis,
Et trahitur multo ſplendida palla croco.
Cum tetigit limen, lacrymas mortiſque timorem
Cernit; & à cultu multa remota ſuo.

Pro-

142. *Verba ſuis viribus orba.*] Verba ita.

144. *Vir mihi non iſto more legendus eras.*] Puto *petendus*. quia *volui* præceſſerat. ſic infra,

Arte nec eſt dices iſta petenda mea.

ibi,

Quid petitur tanto, niſi turpis adultera bello?

Sed *legendus* forte pro *eligendus*. Ep. Ovid.

Nec piget, aut unquam ſtulte legiſſe videbor. Heinſ.

146. *Divitis aufer opes.*] Malim *ditis aufer*. Idem.

153. *Latoidos.*] Dianæ, filiæ Latonæ.

157. *Poſitas Hymenæus ad aures.*] *Ad aras* ſcribendum. *Heinſius.*

160. *Vix moto corripit igne faces.*] Hypallage: pro, vix corripit ignem mota, hoc eſt, agitata face.

162. *Splendida palla croco.*] Virg. Æneid. 1.

Pallamque, & pictum croceo velamen acantho.

Faſtor. 1.

Nec fuerant rubro cognita fila croco.

Pindar. Olymp. 6. —— ἁ δὲ φοινικόκροκον —— ζώναν καταθηκαμένα. & alibi. Æſchyl. Perſ. κροκόβαπτον Tzetz. chil. 8. 248. —— κροκοβαφὲς ἀέρος ἀερ[illegible] λάμπει.

165. *Pro-*

Projicit ipse suas deducta fronte coronas,
    Spissaque de nitidis tergit amoma comis.
Et pudet in tristi lætum consurgere turba:
    Quique erat in palla, transit in ora rubor.
At mihi (væ miseræ!) torrentur febribus artus:
    Et gravius justo pallia pondus habent.
Nostraque plorantes video super ora parentes:
    Et, face pro thalami, fax mihi mortis adest.
Parce laboranti, pictâ Dea læta pharetrâ;
    Daque salutiferam jam mihi fratris opem.
Turpe tibi est, illum causas depellere leti;
    Te contra titulum mortis habere meæ.
Nunquid, in umbroso cum velles fonte lavari,
    Imprudens vultus ad tua labra tuli?
Præteriine tuas de tot cœlestibus aras?
    Atque tua est nostrâ spreta parente parens?
Nil ego peccavi, nisi quod perjuria legi;
    Inque parum fausto carmine docta fui.

Tu

165. *Projicit ipse suas deducta fronte coronas.*] Lege, *adducta fronte.* hoc est
quod mœ-
contracta & rugosa fronte,
stitiæ signum est, & à sequenti proxi-
me hexametro confirmatur. Seneca E-
pist. LVIII, *Itaque & vultum adducet ad tristitiam, & inhorrescet ad subita, & caligabit, si vastam altitudinem despexerit.* *adducere* & *ducere frontem* modus loquendi elegans. *ducere vultum* dixit in Tristibus,

—— vultum
Ducis, & uxorem te pudet esse meam.

Martialis,

Qui ducis vultus, & non legis ista libenter.

Juvenalis Sat. XIII.

—— densißima ruga
Cogitur in frontem, velut acri ducta Falerno.

trahere vultum noster in Amoribus,

Cum bene vir traxit vultum, rugasque coëgit.

Sic *frontem astringere* & contra *solvere frontem* Martiali l. XI. Ep. XL. Ep. CLXXXI. *Heinsius.*

174. *Daque salutiferam fratris opem.*] Opem Apollinis, hoc est medicam: quoniam deus medicinæ Apollo.

177. *Nunquid in umbroso, &c.*] Ar-
quasi di-
guit ab immerito, & exemplo.
cat, ego non merui, cur me neci dares: neque enim ut Actæon te aspexi, cum velles lavare.

179. *Præteriine tuas.*] Oeneis, cum
impru-
cæteris diis primitias offerret,
dens Dianam præteriit. Quare irata dea, aprum immisit ei, qui totum Calydonium agrum vastavit.

180. *Atque tua est nostra spreta parente parens.*] De Niobe intelligit, quæ
cum Latonæ sese prætulisset ob fœcun-
ditatem prolis, Apollo & Diana con-
tumeliam matris ulciscentes, totam stirpem Niobis extinxerunt sagittis.

182. *Inque parum fausto carmine docta fui.*] *Capta fui* videtur restituendum, ut hæc ipsa Cydippe paulo ante,

Visa-

Tu quoque pro nobis, si non mentiris amorem,
 Thura feras. prosint, quæ nocuere, manus.
Cur, quæ succenset, quod adhuc tibi pacta puella
 Non tua fit, fieri ne tua possit, agit?
Omnia de viva tibi sunt speranda. quid aufert
 Sæva mihi vitam, spem tibi Diva mei?
Nec tu credideris illum, cui destinor uxor,
 Ægra superpositâ membra fovere manu.
Assidet ille quidem, quantum permittitur ipsi:
 Sed meminit nostrum virginis esse torum.
Jam quoque nescio quid de me sensisse videtur.
 Nam lacrymæ causâ sæpe latente cadunt.
Et minus audacter blanditur, & oscula rara
 Accipit, & timido me vocat ore suam.
Nec miror sensisse, notis cum prodar apertis.
 In dextrum versor, cum venit ille, latus.
Nec loquor, & tecto simulatur lumine somnus;
 Captantem tactus rejicioque manum.

Visaque simplicitas est mea posse capi.
&,
Sumque parum prudens capta puella dolis.
Artis Amatoriæ libro I.
Littera Cydippen pomo perlata fefellit,
Insciaque est verbis capta puella suis.
Sed & Acontius supra.
Denique dum captam tu te cogare fateri,
Insidiis esto capta puella meis.
Lusa fui quoque non inconcinnum videatur: ut alibi,
Luditur in nostris instita nulla jocis.
Aut, si mavis propius insisti antiquæ scripturæ, *ducta fui* repone. quod fere tantundem est. pro lusa aut illecta. de quo loquendi modo jam nonnihil observavimus ad Metamorph. lib. VIII. v. 123. sic Horatius *libo fumante duci* pro capi Sat. VII. lib. II. sic & *duci dulcedine natalis soli* noster Pont. I. El. IV. & *duci cantibus ac carmine*. de qua locutione diximus lib. XI. Met. initio. *Heinsius*.

186. *Non tua fit.*] Scribe *fit*. quod Tò *fieri* proxime subsequens requirit. ea repetitio arguta prorsus καὶ ἑλκυστική. *Idem*.

191. *Quantum permittitur ipsi.*] Malim. *ægra*. superiori epistolâ,
Ille manus illas effingit & assidet ægræ.
Idem.

192. *Sed meminit &c.*] Hoc est, facit ea, quæ conveniunt apud torum virginis. Sinit me hactenus illibatam.

193. *Et quoque nescio quid.*] Parmensis editio, *Et quoque jam nescio quid*. Lege, *jam quoque nescio quid*. & *de te* pro *de me*. Heinsius.

195. *Et tecto simulatur lumine somnus.*] Clausis oculis.

200. *Ejicioque manum.*] Lege, *rejicioque*. Fast. I.
Territa consurgit Nymphe; manibusque Priapum
Rejicit.
lib. I. Amor.
Rejice libatos illius ore cibos;
Heinsius.

Ingemit, & tacito ſuſpirat pectore: meque
Offenſam, quamvis non mereatur, habet.
Hei mihi, quod gaudes, & te juvat iſta voluptas!
Hei mihi, quod ſenſus ſum tibi faſſa meos!
Si mihi lingua foret; tu noſtra juſtius ira,
Qui mihi tendebas retia, dignus eras.
Scribis, ut invalidum liceat tibi viſere corpus.
Es procul à nobis: & tamen inde noces.
Mirabar, quare tibi nomen Acontius eſſet:
Quod faciat longe vulnus, acumen habes.
Certe ego convalui nondum de vulnere tali;
Ut jaculo, ſcriptis eminus icta tuis.
Quid tamen huc venias? anne ut miſerabile corpus,
Inge-

facias... habet Misc. Observ. VIII. 7. 3. p. 464.

ineptissima censet Barth.

201. *Meque offenſam.*] Imo, *me quod offenſam.* Idem.

203. *Si mihi quod gaudes, & te juvat iſta voluptas.*] *Hei mihi* tam hoc quam proxime ſequenti verſu pro *ſi mihi* Gronovius probe reponit. Sed nondum integer aut ſanus eſt locus. Corrige igitur,

Hei mihi, quod gaudes, & te juvat
iſta ſimultas! Idem.

205. *Si mihi lingua foret.*] Locus corruptus. *Si me digna forem* argute idem elegantiſſimus Gronovius. Parmenſis editio *At mihi lingua foret.* Idem.

209. *Mirabar quare tibi nomen Acontius, &c.*] Etymologia. Eſt enim idem ἀκόντιον, quod jaculum. Ergo à longinquo inquit, vulnus facis, & lædis: quia etiam nomen tale habes, quo id ſignificatur.

210. *Quod faciat longè vulnus.*] Virgil.

—— longe fallente ſagitta.

Et Silius XI. qui ubique Virgilii veſtigia legit.

Spargere tela manu paſſim fallentia ——

Et Lucan. VIII. qui item Principem Poëtar. imitatur.

Illita tela dolis, nec Martem cominus
unquam
Auſa pati virtus, ſed longè tendere
nervos,
Et quo ferre velint permittere vulnera
ventis.

ſic & Græci. Eurip. Herc. fur. v. 198.

Ἑκὰς δ' ἀφεστὼς πολεμίους ἀμύνεται,
Τυφλοῖς ὁρῶντας οὐτάσας τοξεύμασιν.

Et Æſchil. in Prometh. v. 685.

Ἑκηβόλοις τόξοισιν ἐξηρτυμένοι.

Succincti. Virgil. Hinc & Apollo Homero ἑκηβόλος.

213. *Sane miſerabile corpus.*] Scribe. *anne ut miſerabile corpus.* Sic apud Martialem lib. V. Ep. ult. *Sane* pro *Atne* nunc legitur. qui nævus totum ferme epigrammati acumen interverterat. Reſtituamus lepidiſſimum carmen, antequam manum de hac tabula tollimus, & Gallam Martialis Naſonianis Heroiſin addamus.

Saturnalia tranſiere tota;
Nec munuſcula parva, nec minora
Miſiſti mihi, Galla, quam ſolebas.
At, ne ſic abeat meus December,
Scis certe, puto, veſtra jam venire
Saturnalia, Martias Kalendas.
Tunc reddam tibi, Galla, quod dediſti.

Omnia jam optime ſe habent. prioribus verſibus tangit Gallæ avaritiam, quæ cum ſolens parva ſemper miſerit munu-

Ingenii videas bina tropæa tui.
Concidimus macie; color eſt ſine ſanguine: qualem
In pomo refero mente fuiſſe tuo.
Candida nec miſto ſublucent ora rubore.
Forma novi talis marmoris eſſe ſolet.
Argenti color eſt inter convivia talis,
Quod tactum gelidæ frigore pallet aquæ.
Si me nunc videas, viſam prius eſſe negabis:
Arte nec eſt, dices, iſta petenda mea:
Promiſſique fidem, ne ſim tibi juncta, remittes;
Et cupies illud non meminiſſe Deam.
Forſitan & facies, jurem ut contraria rurſus;
Quæque legam, mittes altera verba mihi.
Sed tamen aſpiceres vellem, prout ipſe rogabas,
Et diſcas ſponſæ languida membra tuæ.
Durius & ferro cum ſit tibi pectus, Aconti;
Tu veniam noſtris vocibus ipſe petas.
Ne tamen ignores, ope qua revaleſcere poſſim:
Quæritur à Delphis fata canente Deo.

Is

munuſcula, nunc mittat nulla. Perperam legebatur, *quæ ſolebas*. Deinde *Sane* pro *At ne* frigidiſſime profecto. Alluſit ad formulam minantium, *Non ſic abibit*. Ne, inquit, impune feras indonata mihi hæc tranſiiſſe Saturnalia, at proximis Kalendis Martiis iſtam ego liberalitatem tuam pari parſimonia probe ulciſcar. *Heinſ.*

214. *Bina tropæa.*] Alterum, quod me ſcripto decepiſti: alterum, quod nunc tua cauſa, fidei, ut tu jactas, non ſervatæ, pœnam patior. Dicitur autem tropæum, ſignum victoriæ, ſive hoſtis profligati, ἀπὸ τῆς τροπῆς, hoc eſt, à converſione & fuga hoſtium.

216. *Refero mente.*] Repeto animo: in memoria habeo.

217. *Candida ora miſto rubore.*] Virgil.

Quale manus addunt ebori decus, aut ubi flavo
Argentum, Pariuſve lapis circumdatur auro.

Et alibi.

Qualis gemma micat fulvum quæ dividit aurum.

218. *Novi marmoris.*] Nuper politi, aut ſecti.

223. *Ne ſim tibi victa remittes.*] Lege *vincta*. ut ſupra,

Eſſe tuam vinctam nominet iſte fidem.

codex etiam Mediceus *juncta*. bene. ſuperiori epiſtolâ,

Nube, precor, dicet, cui te bona nomina jungunt. Heinſius.

229. *Durius & ferro cum ſit tibi pectus, Aconti.*] Niſi fallor, ab auctore ſcriptum fuerat,

Durius ut ferro jam ſit tibi pectus, Aconti.

Quem loquendi modum lib. I. Pont. El. VII. verſ. 50. Naſoni quoque reddidimus, & pluribus illic adſtruximus, quæ adeantur. *Idem.*

232. *Quæritur à Delphis fata canente*

te

Is quoque nescio quam nunc, ut vaga fama susurrat,
Neglectam queritur testis habere fidem.
Hoc Deus & vates, hoc & mea carmina dicunt.
At desunt voto carmina nulla tuo.
Unde tibi favor hic? nisi quod nova forte reperta est,
Quæ capiat magnos littera lecta Deos.
Teque tenente Deos, numen sequor ipsa Deorum:
Doque libens victas in tua vota manus.
Fassaque sum matri deceptæ fœdera linguæ,
Lumina fixa tenens plena pudoris humo.
Cætera cura tua est. plus hoc quoque virgine factum,
Non timuit tecum quod mea charta loqui.
Jam satis invalidos calamo lassavimus artus,
Et manus officium longius ægra negat.
Quid, nisi, quod cupio me jam conjungere tecum,
Restat, ut asscribat littera nostra? Vale.

te Deo.] Consulitur Apollo, qui Delphis reddit oracula.

233. *Et quoque.*] *Is quoque* recte Mediceus. *Heins. Vaga fama susurrat.*] Virgil. 4. Æneid.

Parva metu primo, mox sese attollit in auras.

Et Ter. Andr. 4. 5. *Iam susurrari audio.* Levis, & incipiens rumor; vox populi: qui mox deinde crebrescit, clarescit, &

—— *Vires acquirit eundo.*

239. *Teque tenente deos.*] Est conclusio epistolæ. Quando igitur, inquit, tu deos ita tenes, hoc est, propitios habes, & faventes, ego quoque numen deorum tuorum sequor. Perinde ut ille apud Virgil. ait: *Nate dea, quo fata trahunt, retrahuntque sequamur.* Numen *sequor ipsa deorum.*] Vetus liber, *pacis.* Puto, *partes sequor.* Heins.

241. *Fassaque sum matri.*] Matri omnem rem exposui, ut tu monuisti. *Deceptæ fœdera linguæ.*] Quomodo à te decepta sim, & quid tibi promiserim.

242. *Lumina fixa tenet.*] Scribo,

Lumina fixa tenens plena pudoris humi. Heinsius.

243. *Cætera cura tua est.*] Cætera tibi permitto, tuæque curæ mando: ut videas, quo pacto tibi has nuptias conficias. *Plus hoc quoque virgine factum.*] Ego etiam hoc, ultra quam virginem decet, feci, quod per litteras tecum collocuta sum.

247. *Quid nisi, quod cupio.*] Puto, *cum cupiam.* Heinsius.

P. OVI-

P. OVIDII NASONIS
AMORUM
LIBER I.

EPIGRAMMA.

Qui modo Nasonis fueramus quinque libelli,
Tres sumus: hoc illi prætulit auctor opus.
Ut jam nulla tibi nos sit legisse voluptas;
At levior demtis pœna duobus erit.

ELE-

Qui modo Nasonis.] Duo hæc priora disticha non ad Elegiam primam, cui perperam hactenus adnectuntur, sunt referenda, sed Epigramma per se conficiunt: quod secundæ Amorum editioni Naso duxerat præfigendum. Idque Mario Nigro in mentem quoque venisse serus animadverti, ac postea Mycillo; qui Nigrum laude debitâ fraudare non debuit. Politianus etiam in suo exemplari lineâ inductâ hos versus à sequentibus dividendos videri designarat. Sed & in Arondeliano codice, recenti quidem illo, sic tamen scripturas nonnunquam emendatissimas exhibente, quem vir eximius ac celeberrimus Franciscus Junius cum aliis quibusdam Britannicis utendum mihi concessit, liquido separatum à prima elegia hoc ipsum epigramma spectabatur. At in vetustissimo Regiæ Bibliothecæ fragmento unius pagellæ, quod Artis Amatoriæ & Remediorum libris adhærebat, à primâ quidem Elegiâ, ut fieri oportuit, non legebatur divulsum hoc Epigramma, debere nihilominus divelli apparebat ex ipso Titulo, quem hoc modo prodebat codex ille, P. OVIDII NASONIS LIBER PRIMUS REMEDIORUM EXPLICIT. INCIPIT EJUSDEM AMORUM LIBER PRIMUS. EPIGRAMMA IPSIUS. Huc denique alludit codex Patricii Junii, cujus in fronte, INCIPIUNT EPIGRAMMATA AMORUM. *Heinsius. Qui modo Nasonis fueramus quinque libelli.*] Non sine consilio amores scripturus poëta, hac prima elegia, amoris vim ac potentiam maximam exprimit. Ostendit enim, se olim Heroica componere cœpisse, sed amoris impatientia imperfectum opus reliquisse, & ad scribendos elegos confugisse. *Qui modo Nasonis fueramus quinque.*] Per hæc quatuor carmina colligimus, Nasonem quondam quinque de Amoribus volumina lusisse: quæ postea diligentius recognita, in tria hæc redegit. Quem numerum etiam in Artibus posuit, ad puellam quam instruit, dicens: *Deve tribus libris, titulus quos signat Amorum, Elige quod docili molliter ore legas. Modo.*] Nuper. *Nasonis.*] Cognomen est: Publius enim est prænomen, Ovidius proprium nomen.

2. *Hoc illi prætulit auctor opus.*] Hos treis libellos magis probat auctor, quam illos quinque. *Auctor.*] Ovidius. *Auctor* non solum dicitur, qui facit: sed etiam, qui jubet aliquid faciendum. *Prætulit.*] Præposuit. *Hoc opus.*] Redactum in tria volumina. *Illi.*] Operi quod in quinque libellos erat digestum.

3. *Ut jam nulla tibi non sit legisse voluptas.*] *Ut jam multa tibi non sit* unus Palatinus, alii aliter. Fragmentum Regium, Jureti ac Puteani excerpta cum codice Neapolitano, *nulla tibi nos sit legisse voluptas.* Nihil verius. Id ipsum Mario etiam Nigro ac Mycillo venerat in mentem.

tem.

tem, Neque aliter videri sibi castigandum per literas me monuit vir officiosissimus Bern. Rottendorphius. *Heins.* *Ut nulla sit voluptas legisse nos.*] Quare ut nulla jam voluptate nos legas, at neque pœna, sive molestia magna afficieris legendo, quando pauciores quam antea sumus. Nam quæ sine voluptate, hoc est, inviti facimus, quo ea plura ac longiora sunt, eo magis nos gravant. Cæterum & illud movere oportet, quatuor priores hos versus non ad elegiam ipsam proprie pertinere, sed esse veluti titulum totius operis, sive epigramma. *Mic.*

4. *At.*] Saltem. *Pœna.*] Malorum enim poëtarum libelli, legentium animos non parvo afficiunt supplicio: sicut etiam malorum carminum recitatores, miseros enecant auditores. *Pœna.*] Ideoque Horat. in fin. art. Poët.

Indoctum, doctumque fugat recitator acerbus.
Quem verò arripuit, tenet occiditque legendo,
Non missura cutem, nisi plena cruoris, hirudo.

ELEGIA I.

Quod à Cupidine pro bellis amores scribere coactus sit.

ARma gravi numero violentaque bella parabam
Edere, materia conveniente modis.
Par erat inferior versus: risisse Cupido
Dicitur, atque unum surripuisse pedem.
Quis tibi, sæve puer, dedit hoc in carmina juris?
Pieri-

ARma gravi numero.] Inquit Ovidius suaviter quidem: Cum jam bella heroico versu scribere cœpissem, Cupido risit: èque secundo versu, qui erat primo similis, unum pedem sublegit. ita ex Heroico & Hexametro, Pentameter Elegiacus est factus. *Arma, &c.*] Etsi quæcunque bella intelligi possint, tamen melius est, ut Gigantomachiam, seu Titanographiam intelligamus: quam se scribere cœpisse, ostendit Naso El. 1. lib. 2. *Gravi numero.*] Heroico versu, quo duces & bella cantantur. *Numero.*] Metro. *Gravi.*] Grandiloquo, & auctoritatis pleno, quo gravia & magna referuntur.

2. *Materia conveniente.*] Argumento congruo & apto modis. Materia dicitur ea, in qua aliquod opus versatur: ut Homeri Iliados, materia erit Trojanum bellum. *Modis.*] Modulationibus metrorum. *Materia.*] Horat. Art. Poet.

Sumite materiam vestris, qui scribitis, æquam
Viribus. ——

3. *Par erit inferior versus.*] Nunc modos & numeros, quibus conveniens erat bellica materia, ostendit. Similis, inquit, erat primo secundus versus: senis enim pedibus & ipse currebat. *Inferior.*] Secundus. *Risisse.*] Quod bella scribere cœpissem.

4. *Surripuisse.*] Furtim eripuisse, ac furatus esse.

5. *Quis tibi sæve puer dedit hoc in carmina juris.*] Neque enim Cupido, sed Apollo & Musæ poëtis præsunt. *Sæve puer.*] Crudelis amor. *Dedit hoc in carmine juris.*] *In carmina* optime fragmentum Regium. *Habere jus in aliquem* dicimur. *in aliquo* minus Latinum est. Noster infra Eleg. VII.

In dominam jus mihi majus erit?

Ep. IV.

Regnat, & in dominos jus habet ille deos.

Met. XIV.

—— *nec majus in æquora Triton*
Ius habet.

sic

Pieridum vates, non tua turba, ſumus.
Quid, ſi præripiat flavæ Venus arma Minervæ,
Ventilet accenſas flava Minerva faces?
Quis probet in ſylvis Cererem regnare jugoſis?
Lege pharetratæ virginis arva coli?

Cri-

ic & ibi ex membranis reponendum. lib. VI. Faſt.

In portus nato jus erit omne tuo.

Seneca OEdipo,

Ius habet in fluctus magni puer advena ponti.

Publius Syrus,

Fortuna jus in hominis mores non habet.

Auctor Octaviæ,

——— *quis jus in nos*
Fortuna dedit, teſtor Superos.

noſter infra lib. II. El. IV. ex veteri codice,

Nam deſunt vires in me mihi juſque regendum.

Lucanus lib. VI.

——— *hoc juris in omnes*
Eſt illis Superos.

lib. VIII.

——— *hoc juris habebat*
In tantum Fortuna caput!

lib. IX.

——— *quod jus habuiſſet in ipſum*
Ulla lues?

Statius Theb. V.

In famulam jus eſſe ratus dominoque ducique.

Juvenalis Sat. II.

——— *nil animis in corpora juris*
Natura indulget. Heinſius.

6. *Pierides.*] Muſæ dicuntur, à regione Piera, ſive monte Pierio. Sunt enim multipliciter à locis & fontibus cognominatæ: ut Pegaſides, Olympiades, Theſpiades, Heliconiades, Libetrides, & Pimpleides. *Tua turba ſumus.*] Codex Regius *turma.* unus Palatinus & Vaticanus *membra.* etiam probe. ut in Triſtibus,

Et domus & fidæ dulcia membra domûs.

Heinſius.

7. *Quid ſi præripiat flavæ Venus arma Minervæ.*] Quid, inquit, ſi mutatis officiis Venus Minervæ arma, Minerva Veneris faces poſſideat? Quid ſi in ſylvas & montes Ceres migret, & Dianæ colenda arva relinquat? &c. Unuſquiſque enim officio ſuo contentus eſſe debet. *Arma Minervæ.*] Armis & ipſa Minerva præeſt, quod è vertice Jovis armata proſiluiſſe dicatur. Hanc Cicero belli inventricem & principem fuiſſe aſſerit. Hoc autem antiquitus Palladi eſt datum: quia non minus conſilio, quam viribus bellicis victoria acquiritur. Arma igitur, id eſt, ægida, haſtam, & ſcutum. *Flavæ.*] Flavam dicit Minervam, aut à capillorum colore, quorum pulchritudine cenſetur. Sic etiam apud poëtas flavum Ganymedem, apud Horatium flavam Phyllida appellari autumo. *Venus.*] Amoris mater. *Venus arma Minervæ.*] Iliad. ε. v. 348. Diomedes Veneri, cujus dextram lancea perſtrinxerat.

Εἶκε, Διὸς θύγατερ, πολέμου καὶ δηϊοτῆτος·
Ἦ οὐχ ἅλις, ὅττι γυναῖκας ἀνάλκιδας ἠπεροπεύεις.

8. *Ventilet.*] Moveat, ut ventum faciat, quo magis accendantur. *Faces.*] Quibus amantum corda incenduntur. Faculæ enim & ſagittæ, ſunt Cupidinis arma quibus & urat, & vulneret. *Accenſas.*] Ut accendantur: ut eſt apud Virgil. *Submerſaſque obrue puppes. Ventilet faces.*] Eleg. ſeq. v. XI.

Vidi ego jactatas mota face creſcere flammas.

9. *Cererem.*] Frugum deam. *Sylvis jugoſis.*] Quæ jugis & collibus ſunt inſitæ: his enim Diana maxime gaudet

10. *Coli.*] Aratris exerceri, arari. *Lege.*] Juſſis præceptis, quæ de colenda terra non Diana tradidit, ſed ipſa Ceres, quæ prima frumentum reperit. *Pharetratæ.*] Pharetra accinctæ: eſt n. vena-

Crinibus insignem quis acuta cuspide Phœbum
Instruat, Aöniam Marte movente lyram?
Sunt tibi magna, puer, nimiumque potentia regna.
Cur opus affectas, ambitiose, novum?
An, quod ubique, tuum? tua sunt Heliconia Tempe?
Vix etiam Phœbo jam lyra tuta sua est?
Cum bene surrexit versu nova pagina primo;
Attenuat nervos protinus ille meos.

Nec

trix. *Virginis.*] Dianæ, quæ perpetua virginitate frui voluit.

11. *Cuspide.*] Hasta, qua Mars in bello utitur. *Phœbum.*] Per epitheton Apollo Phœbus dicitur, à specie & nitore. Græci enim φοῖϐον, purum & splendidum dicunt. *Insignem crinibus.*] Conspicuum capillorum pulchritudine: quibus Apollo & Bacchus sunt insignes.

12. *Instruat.*] Armet. *Lyram Aoniam.*] Id est, Musicam: nam Musæ à poëtis Aonides vocitantur. Aonia enim, quæ & Bœotia dicta est, tota Musis consecrata erat,

13. *Sunt tibi magna puer, nimiumque potentia regna.*] Nimirum potentissima sunt Cupidinis regna: quando nec quisquam illius sagittas vitare potest: citius serius, omnes fere ille vincit. Hinc Ovid. alibi: *Regnat, & in dominos jus habet ille deos. Nimium potentia regna.*] Quam illi potentiam ipsa quoque Mater attribuit. Virgil. 1.

Natæ, mea vires, mea magna potentia, solus,
Nate, patris summi qui tela Typhoëa temnis.

14. *Cur opus affectas ambitiose novum.*] Affectas, curiose nimium appetis. *Affectas.*] Plaut. Menæchm. 4. 3. vers. 12. —— *video quam rem agis.* —— *ut me defraudes, ad eam rem affectas viam.* & alibi. Quod Terent. etiam in suos convertit usus, *in Heautont.* —— *ad dominas qui affectant viam.* Et in Phorm. *Hi gladiatorio animo ad me affectant viam.* Id est, *intendunt viam*, ut Servius ad illud Virgil 3. *Verum ubi nulla datur dextram affectare potestas.* Qua de re tamen alibi plura sunt dicenda. *Ambitiose.*] Qui nimium honores cupit, *ambitiosus* dicitur. *Opus.*] Poëticum. *Novum.*] Tibi non usitatum.

15. *An, quod ubique, tuum est?*] Num ubique regnas, & in omnia jus habes? *Tua sunt Heliconia tempe?*] Possidesne etiam ea loca, quæ Apollini & Musis sunt consecrata? *Tempe Heliconia*] Amœna Musarum vireta, quæ in Helicone sunt, qui mons Bœotiæ altissimus, ad Aquilonem, non procul à Parnasso distans, Musis est sacer. Hinc Heliconiades Musæ sunt cognominatæ. *Tempe.*] Amœnissimus est Thessaliæ locus, quinque millibus passuum in longitudinem porrectus. Ab eo amœnissima quæque loca *Tempe* vocitantur.

17. *Cum bene, &c.*] Cum, inquit, feliciter cœpissem primo versu, nec mihi spiritus deesset in bellis scribendis, Cupido vires meas minuit. *Surrexit bene.*] Qui enim grandia bene canunt, ut Homerus, Virgilius, Valerius Flaccus, & alii, vehementi spiritu insurgere dicuntur. Aut, *Surrexit*, id est, incepit.

18. *Attenuat nervos protinus ille meos.*] *Proximus ille* Fragmentum Regium cum Scaligeri, & Puteani excerptis ac altero codice regio. Forte, *proximus inde.* Pentametrum designat. *Heins. Protinus.*] Statim post primum versum, ne ulterius sic procedam. *Attenuat.*] Minuit. *Meos nervos.*] Meas vires in scribendo. In nervis enim animalium vires consistunt. Sic Cicero vectigalia, reipublicæ nervos appellat. Non tamen absurda erit interpretatio, si per nervos cytharam accipies, in qua nervi, id est, chordæ intenduntur:

tur:

Nec mihi materia eſt numeris levioribus apta,
  Aut puer, aut longas comta puella comas.
Queſtus eram; pharetrâ cum protinus ille ſolutâ
  Legit in exitium ſpicula facta meum:
Lunavitque genu ſinuoſum fortiter arcum:
  Quodque canas, vates, accipe, dixit, opus.
Me miſerum! certas habuit puer ille ſagittas.
  Uror; & in vacuo pectore regnat Amor.
Sex mihi ſurgat opus numeris; in quinque reſidat.
  Ferrea cum veſtris bella valete modis.
Cingere littoreâ flaventia tempora myrto,
Muſa,

tur: ut dicat Ovidius, ſuæ lyræ ſublimem ſonum ab Amore tenuari.

19. *Nec mihi materia, &c.*] Sic inceptum opus perficere nec poſſum, ſpiritu deficiente: nec argumentum, quod elegiaco carmine exornem, habeo ullum; tum enim nec puerum nec puellam aliquam amabat, ut ipſe ait.

20. *Puer.*] Qualis Virgilii Alexis, Horatii Ligurinus. *Comta comas,*] Comptas habens comas. *Comta comas.*] Virgil. 3. Æneid.

—— *Iliades crinem de more ſolutæ.* & ſæpe.

21. *Queſtus eram.*] Quod pueri culpa, bella quæ canenda ſumpſeram, relinquere coactus fuerim: nec mihi elegis materia apta ſuppeteret. *Queſtus eram.*] Simillimo uſus exordio eſt Anacreon, feſtivus ſenex, Epigr. 1. εἰς λύραν. Ad quem videtur reſpexiſſe Ovid.

23. *Lunavit.*] Suaviter dixit, pro, incurvavit, ut intenderet. *Fortiter.*] Summa vi. *Sinuoſum.*] Flexuoſum, incurvum. *Lunavit.*] Quod Virgil. præclarè explicat XI. Æneid. loquitur autem de Diana.

—— *cornuque infenſa tetendit,*
Et duxit longè, donec curvata coïrent
Inter ſe capita, & manibus jam tangeret æquis,
Læva aciem ferri, dextra nervoque papillam.

24. *Quodque canas.*] Hoc poëtæ dicens Cupido, in eum amoris ſagittas contorſit. *Hoc opus.*] Hoc argumentum, hanc materiam, de qua numeris levioribus canere poteris: id eſt, amoris vulnera. *Vates.*] O Naſo poëta.

25. *Certas.*] Certæ ſagittæ Cupidinis dicuntur quia nunquam fallunt, ſemper deſtinatum feriunt.

26. *Uror.*] Incendor amoris facibus. *Vacuo.*] Antea ſcilicet libero, & amoris incendio carente.

27. *Sex mihi, &c.*] Volo, inquit, nunc, quando amor me ſollicitat, & materiam large mihi dedit, elegiaco carmine amores ſcribere, non bella.

28. *Bella ferrea.*] Fortia, aſpera, crudelia, in quibus ferro pugnatur. *Valete.*] Hinc faceſſite, abite, recedite. Eſt autem hic imprecationis verbum: ut apud Terent. in And. *Valeant, qui inter nos diſcidium volunt. Cum veſtris modis.*] Cum veſtris numeris. *Modis.*] Hinc modulari. Virgil. Eclog. Daphn.

Carmina deſcripſi, & modulans alterna notavi: ubi vide Serv.

29. *Cingere littorea, &c.*] Muſam ſuam alloquitur poëta, dicens, ut myrtea corona velit coronari, quæ levioribus poëtis datur: non laurea, qua epici, id eſt, heroïci poëtæ donantur. Ordo & ſenſus eſt: O Muſa emodulanda à me per undenos pedes, cingere tempora tua flaventia myrto littorea. *Tempora flaventia.*] Flavi enim crines dantur Muſis. *Myrto.*] Myrtea corona: ut

Musa, per undenos emodulanda pedes.

amatoria canens. Poëtæ enim elegiographi, aut etiam lyrici, myrto coronabantur, quia Veneri myrtus est dicata. Aut quia odorifera est, & odoribus Venus delectatur.

30. *Musa.*] Erato. Namque hic nomen amoris habet, ut dixit Naso: & Elegiographis poëtis præest, sicut Heroicis Calliope. *Pedes undenos.*] Elego carmine. Si quis enim hexametrum & pentametrum in pedes resolvat, undecim erunt. Notanda est autem Poëtæ facundia, qui tam lepide, tam venuste variatis verbis & dicendi figura, eundem sensum exprimit.

ELEGIA II.

Quod primo amore correptus, in triumphum duci se à Cupidine patiatur.

ESse quid hoc dicam, quod tam mihi dura videntur
 Strata, neque in lecto pallia nostra sedent?
Et vacuus somno noctem, quam longa, peregi;
 Lassaque versati corporis ossa dolent?
Nam puto sentirem, si quo tentarer amore.
 An subit, & tacitâ callidus arte nocet?
Sic erat. hæserunt tenues in corde sagittæ:
 Et possessa ferus pectora versat Amor.

Ce-

ESse quid hoc dicam.] Quid esse causæ dicam, inquit Poëta, rudis adhuc, & tyro in amatoriis castris, quod strata, quæ alioqui sunt mollia, mihi tam dura & aspera videntur.

2. *Strata.*] Quæ jacentibus substernuntur, strata appellantur. *Pallia.*] Vestes, stragula, quibus lecti cooperiuntur.

3. *Et vacuus somno noctem.*] *Vacuam* primus Mediceus. parum refert. *Heinsius.*

4. *Lassaque versati, &c.*] Qui somno frui non potest, membra huc & illuc versat: nunc pronus nunc resupinus jacens. Id præsertim amantibus evenit.

5. *Nam puto sentirem, si, &c.*] Non poterat prima fronte amorem agnoscere poëta, quem antea nunquam noverat. *Tentarer.*] Sollicitarer.

6. *An subit?*] An occupat nostra corda furtim? *Arte.*] Dolo. *Tacita.*] Occulta, latente. Virgil. *Occultum inspires ignem, fallasque veneno.* Ciofanius ex libb. antiquis legendum esse contendit, *tecta. Tacitâ callidus arte nocet.*] *Tectâ arte* major librorum pars. quod perperam Ciofanio probatur. Vide notas nostras ad v. 20. Epist. IV. Fragmentum Regium *secta.* Forsitan pro *cæca arte.* de quo Met. III. v. 489. nonnihil dixi. sic *cæcum vulnus* & ejusmodi plura ubique obvia. *Heinsius.*

7. *Sic erat.*] *Erit* Fragmentum Regium. *Idem. Sic erat.*] Furtim in animum meum irrepserat Cupido. *Hæserunt.*] Fixæ erant. Virg. *Hæret lateri letalis arundo.*

8. *Possessa.*] Antea enim dixerat, ——*in vacuo pectore regnat amor.* Sic Horat. *Et venit in vacuam.* —— A Jure-Consult. desumtum. *Versat.*] Cic. Cat. Maj. in pr. *Quæ nunc te coquit & versat sub pectore fixa.* Id est, violenter & arbitratu suo vertit, agit.

9. Ce-

Cedimus? an ſubitum luctando accendimus ignem?
 Cedamus. leve fit, quod bene fertur, onus.
Vidi ego jactatas motâ face creſcere flammas:
 Et vidi nullo concutiente mori.
Verbera plura ferunt, quam quos juvat uſus aratri,
 Detrectant preſſi dum juga prima boves.
Aſper equus duris contunditur ora lupatis.
 Frena minus ſentit, quiſquis ad arma facit:
Acrius invitos, multoque ferocius urget,
 Quam qui ſervitium ferre fatentur, amor.
En ego confiteor: tua ſum nova præda Cupido.

Por-

9. *Cedimus? an ſubitum, &c.*] Utrum, inquit, melius eſt, amori cedere, an repugnando magis illum accendere.

10. *Cedamus. leve fit.*] *Cedimus, ut veſ:s* duo codices. totidem *& leve fit.* uto,

Cedimus en. leve fit, quod bene fertur onus.

emed. Amor.

Cedimus en. medio jam licet amne bibas.

uomodo & illic cenſeo ſcribendum. *Heinſius. Cedamus.*] Jam poſt dubitationem bonum eſſe cedere judicavit. Levius, inquit, fit onus, ſi patienter fertur. ic Horat. *Levius fit patientia, quicquid orrigere eſt nefas. Bene.*] Id eſt, Patienter.

11. *Vidi ego jactatas.*] Sic amor multo acrius eos urget, qui repugnant, quam ui cedunt. *Iactatas.*] Concuſſas. *Creſcere.*] Augeri. *Mota face creſcere flammas.*] *Motu flaveſcere* unus Palatinus & aticanus. quod Gebhardo in Crepuniis arriſit. Glaſerianus *motu concreſcere.* ruterius ex Priſciano, *motu flammeſcere.* quomodo & unus Moreti cum excerptis Douſæ. Nonnulli *mota face ſurgere.* At vulgata ſcriptura bene ſe habet, uam & Seneca in Controverſiis agnoſcit. *Heinſius.*

12. *Mori.*] Id eſt, Extingui. *Mori.*] ic *Vivere* dicitur *ardere*, lucere. Prop. 3. v. 50.

Hanc Venus, ut vivat, ventilat ipſa facem.

13. *Uſus.*] Arandi conſuetudo.

14. *Detrectant.*] Repellunt, recuſant. *Prima juga.*] Quibus antea non aſſueti.

15. *Aſper.*] Ferus, indomitus, quales ſunt pulli. *Contunditur ora.*] Dura lupata aſpero equo ora contundunt, frangunt, rumpunt. *Lupatis.*] Frenis. Sunt autem lupata aſperiora frena, à lupinis dentibus ſic dicta qui inæquales ſunt.

16. *Quiſquis ad arma facit.*] Quiſquis bello eſt aptus, nec frena recuſat.

17. *Acrius invitos multoque ferocius urget.*] *Urit* malim. ut Epiſt. Herus,

—— *Vel ſi minus acriter urar.*

lib. 11. Amor. Eleg. ult.

Quod licet, ingratum eſt: quod non licet, acrius urit.

ſic lib. 111. El.

——— *Hic ille eſt,*
Quem ferus urit amor.

multi codices *urget* habent. Art. 111.

—— *Nec amor nos urit habendi.*

ubi ſimilis diverſitas. & Medic. Fac.

Sic potius nos uret amor.

ubi etiam *urget* vulgo. *Heinſius. Invitos.*] Amorem recuſantes.

18. *Ferre ſervitium.*] Amantes enim non ſunt ſui juris. *Acrius invitos.*] Tibull. eleg. 8. lib. 1. *Deus crudelius urit, Quos videt invitos ſuccubuiſſe ſibi.*

19. *En ego confiteor.*] Confeſſus amor. vide Ep. 19. v. 4.

20. Por-

Porrigimus vinctas ad tua jura manus.
Nil opus eſt bello: pacem veniamque rogamus.
Nec tibi laus, armis victus inermis, ero.
Necte comam myrto? maternas junge columbas.
Qui deceat, currum vitricus ipſe dabit.
Inque dato curru, populo clamante triumphum,
Stabis; & adjunctas arte movebis aves.
Ducentur juvenes capti, captæque puellæ.
Hæc tibi magnificus pompa triumphus erit.
Ipſe ego præda recens factum modo vulnus habebo:
Et nova captivâ vincula mente feram.

Mens

20. *Porrigimus victas ad tua vincla manus.*] *Ad tua jura* ſcripti plerique. quatuor *ad tua juſſa.* minus bene. Propertius,

Ecce jaces, ſupplexque venis ad jura puellæ.

Idem,

Et trahit addictum ſub ſua jura virum.

Sabini Paris,

Damnatumque tibi me ſub ſua jura Cupido
Pertrahit.

contra *injicere manus in jura.* Epiſtola Hermiones,

Injice non timidas in tua jura manus.

Am. II. El. V.

Injiciam dominas in mea jura manus.

Ep. Med.

Clamarem, Meus eſt, injiceremque manus.

infra, El. IV.

Et dicam, Mea ſunt, injiciamque manus.

Plura dixi ad Epiſt. III. v. ult. at unus Mediceûs, *ad tua crura*, ut Epiſtola Acontii,

Tendere ſubmiſſas ad tua crura manus.

vinctas etiam *manus* tres ſcripti. *Heinſius.*

21. *Nil opus eſt bello.*] In me: quia me tibi dedo.

23. *Necte comam.*] Nunc deſcribit poëta, qualis futura ſit Cupidinis triumphantis forma. Noli, inquit, ô Cupido, amplius in eos quos viciſti, ſævire: quinimmo præpara te triumpho. *Necte igitur.*] Id eſt, Implica: impedi comam, caput tuum. *Maternas columbas.*] Matri tuæ Veneri conſecratas.

24. *Qui deceant currus.*] *Qui deceat currum* ſcripti. *Heinſ.* *Qui deceat currum vitricus ipſe dabit.*] A Marte currum accipies. Ut militum animos Cupidini deditos monſtraret. Unde non temere antiqui fabulati ſunt, Venerem Marti fuiſſe conjunctam.

26. *Adjunctas.*] Currui alligatas. *Arte movebis.*] Arte reges. *Aves.*] Columbas. Sed ne quis rideat poëtam, quod robuſtiſſimos Martis currus ab imbellibus columbis tractum iri dicat, ſcias, non ſine conſilio hoc factum: voluit enim oſtendere, Amoris vires licet parvulus ſit puer, maximas eſſe, ut ſupra dixit.

28. *Hæc tibi magnificus pompa, &c.*] Pompa Græcum eſt vocabulum. dicunt enim Græci πεμπειν, & ſignificat proprie in triumpho, ſolemnem apparatum & oſtentationem. Hæc pompa igitur, id eſt, hæc ſeries & ordo procedentium captivorum, erit tibi celeberrimus triumphus.

29. *Ipſe ego præda recens.*] Novus captivus. *Factum.*] A te illatum.

30. *Vincula.*] Vincti enim captivi ducebantur in triumphis. *Captiva mente.*] Nam Cupido non corpus, ſed animum capit.

31. *Ma-*

Mens Bona ducetur manibus post terga retortis,
Et Pudor, & castris quidquid Amoris obest.
Omnia te metuent: ad te sua brachia tendens
Vulgus, Iö, magnâ voce, Triumphe, canet.
Blanditiæ comites tibi erunt, Errorque, Furorque,
Assiduè partes turba secuta tuas.
His tu militibus superas hominesque Deosque:
Hæc tibi si demas commoda, nudus eris.
Læta triumphanti de summo mater Olympo
Plaudet; & appositas sparget in ora rosas.

Tu,

31. *Manibus post terga revinctis.*] Alii *gatis.* at Fragmentum Regium, cum nonnullis scriptis editisque, *retortis.* Quomodo Virgilius, & noster alibi loquuntur. *Heins. Manibus retortis.*] Id est, revinctis. Sed dum *retortis* dicit, maiorem vim exprimit.

32. *Castris.*] Nam, ut inferius dicet, *Militat omnis amans, & habet sua castra Cupido. Quicquid obest.*] Ut pudor & similia.

33. *Ad te sua brachia tendent.*] Fragmentum Regium *ad te sua brachia tendens Vulgus.* quod sequor. bene etiam minus Moreti *Vulgus canent.* Est autem Tibull. pentameter. apud quem habes,

Miles, iö, magna voce, Triumphe, canet.

Heins. Omnia te metuent.] Plus dixit genere neutro, quam si masculino, *Omnes* dixisset. *Sua brachia tendens.*] Ut se victum ostendat, aut tibi applaudat. Tendere enim brachia ad aliquem, est deditionis indicium facere. *Brachia tendent.*] Virgil. XI.

Oremus pacem, & dextras tendamus inermes.

Sic & Græci, χεῖρας περιϊσχόμενοι. Hamilcar. 3. quod fiebat ἱκτῆρι θαλλῷ.

34. *Vulgus.*] Populus, plebs. *Io triumphe.*] Hæc vox erat clamantium militum per urbem, cum redeuntes in Capitolium imperatorem prosequerentur. *Io*, quando pro Inachi filia ponitur, primam syllabam producit: quando autem est interjectio eandem corripit.

35. *Blanditiæ comites tibi erunt.*] Te veluti milites triumphantem imperatorem comitabuntur. & recte: blanditiæ enim & illecebræ amorem maxime nutriunt. *Blanditiæ comites.*] Comites hi videntur provenire ex Veneris cingulo. Iliad. ξ. v. 216.

Ἔνθ' ἔνι μὲν φιλότης, ἐν δ' ἵμερος, ἐν δ' ὀαριστὺς,
Πάρφασις, ἥ τ' ἔκλεψε νόον πύκα περ φρονέοντα,

Hæc sunt veneficia illa, & illecebræ, quibus vacuum pectus, tanquam vinculo quodam adstringitur. Quod Plautus videtur significare in Bacchid. 1. 2. ℣s. 28.

O præligatum pectus.

Comites verò blanditiæ sunt.

— Venustas, gaudium,
Iocus, ludus, sermo, suavis suaviatio,

ibid. ℣s. 7.

Cum tanta pompa. ℣s. 6. ibid.

Terrorque, furorque.] Scribe, *errorque*, cum prima editione. *error* enim & *furor* pro *amore* passim apud poëtas. de quo dicendum infra ad Eleg. x. *Heinsius.*

36. *Tuas partes.*] Tua incepta, tua castra.

37. *His militibus.*] Scilicet blanditiis, errore, & furore.

39. *Læta.*] Quod te triumphantem viderit. Aut perpetuum Veneris est epitheton. Hom. ἀφροδίτην φιλομειδέα, id est, Venerem amantem risum. *Triumphanti.*] Tibi. *Mater.*] Venus.

40. *In ora.*] Scil. tua. *Rosas.*] Est enim rosæ flos propter pulchritudinem &

sua-

Tu, pennas gemma, gemma variante capillos,
  Ibis in auratis aureus ipse rotis.
Tum quoque non paucos (si te bene novimus) ures:
  Tum quoque præteriens vulnera multa dabis.
Non possunt (licet ipse velis) cessare sagittæ.
  Fervida vicino flamma vapore nocet.
Talis erat domitâ Bacchus Gangetide terrâ.
  Tu gravis alitibus; tigribus ille fuit.
Ergo, ego cum possim sacri pars esse triumphi,
  Parce tuas in me perdere, victor, opes.
Aspice cognati felicia Cæsaris arma.

Qua

suavem odorem Veneri sacer. Et sicut rosa brevi viget, ita & Venerea voluptas.

41. *Tu penna pulchros gemina variante capillos.*] Fragmentum Regium & Neapolitanus codex cum excerptis Scaligeri,

Tu pennas gemma, gemma variante capillos.

quam veram esse scripturam ne dubita. Remed. Amor.

Hac ego. movit Amor gemmatas aureus alas,
Et mihi, Propositum perfice, dixit, opus.

ubi *aureum* vocat *Amorem*, quomodo & hic versu proximo. ita ἔρως χρυσοχαίτας Anacreonti dictus. posset & *variate* legi non insolenti Græcismo. *Heins.* *Gemma.*] Dominic. Marius *gemina*, id est, duplici censet legendum. nam *Gemina penna*: Idem est quod Maro dixit, Paribus alis. *Variante.*] Distinguente. Alatus autem Cupido pingitur, ad ostendendam amantiû levitatem & mutabilitatem: ut supra diximus de eodem puero.

42. *Aureus.*] Pulcher. *Rotis.*] Curru.

45. *Non possunt.*] Ostendit quam facile & pronum sit, in amorem prolabi.

46. *Fervida.*] Etsi, inquit facularum tuarum ignis hominum cordibus non applicetur, vicino tamen vapore urit. *Vapore.*] Calore. *Vapore.*] Igneo afflatu. Virgil. 5. Æneid.

—— *lentusque carinas*
Est vapor.

47. *Talis erat.*] Cupidini blanditur Poëta. Talis inquit, ô Cupido, tui triumphantis est species, qualis fuit Liberi patris, qui orbem fere terrarum peragravit, quam plurimas nationes subegit, Indos denique debellavit, & primus omnium triumphavit, vectus Indico elephanto. *Domita.*] Debellata. *Terra Gangetide.*] Id est, Terra Indica à Gange maximo Indiæ fluvio. *Bacchus domita Gangetide terra.*] Metam. 4. ỷs. 20.

—— *Oriens tibi victus, adusque*
Decolor extremo quà cingitur India Gange. & quæ seqq.

Et de Ponto 4. epist. 8. ỷs. 61.

Sic victor laudem superatis Liber ab Indis,
Alcides capta traxit ab Oechalia.

Et Fastor. 3. ỷs. 465.

Interea Liber depexos crinibus Indos
Vincit, & Eoo dives ab orbe venit.

48. *Tu gravis.*] In omnibus, inquit, eris Baccho similis, hoc excepto, quod tu columbis, ille tigribus est invectus.

49. *Ergo cum possim.*] *Ergo ego cum possim* septem codices. quomodo noster sæpenumero alibi. *Heinsius.* *Ergo.*] Huc omnia quæ dixerat, tendebant, ut veniam à Cupidine impetraret.

50. *Parce.*] Noli. *Opes.*] Vires. *Perdere.*] Male consumere. Victores enim eas vires perdere dicuntur, quæ in victos exercentur.

51. *Aspice.*] Hæc in Cæsaris Augusti gratiam dicit. *Cognati.*] Consanguinei. A Venere enim genus ducere gens Julia cre-

Qua vicit, victos protegit ille manu.

redebatur. Quod Horatius & Virgil. angunt, per Julium Sidus, per Dionæum Cæsarem, &c. *Arma fœlicia.*] Quæ fœlicitas ſequitur. Clementiſſimus fuiſſe perhibetur Octavius Auguſtus.

ELEGIA III.

Ad amicam.

JUſta precor: quæ me nuper prædata puella eſt,
  Aut amet, aut faciat cur ego ſemper amem.
Ah nimium volui! tantum patiatur amari.
  Audierit noſtras tot Cytherêa preces.
Accipe, per longos tibi qui deſerviat annos:
  Accipe, qui purâ norit amare fide.
Si me non veterum commendant magna parentum
  Nomina; nec noſtri ſanguinis auctor eques;
Nec meus innumeris renovatur campus aratris;

Tem-

J*Uſta precor, quæ me.*] Bono uſus eſt ordine Poëta. nam cum ſupra ſe Cupidinis captivum oſtendiſſet, unc ad puellam ſcribit, cujus amore orreptus eſt, eam obſecrans; ut amata edamare velit, aut ſaltem ſe amari atiatur: dicitque, id ſe propter fidem poëticam artem, quam callet, ac moes ingenuos mereri. *Iuſta precor.*] Cauam petitionis oſtendit, dicens. *Prætaeſt.*] Cepit.

2. *Aut faciat cur.*] Sui copiam mihi aciat, quæ erit cauſa, ut eam ſemper mem.

3. *Ah nimium volui.*] *Vovi* putabam. il temere tamen mutandum. *Heinſius.*

5. *Deſerviat.*] Quia, ut in præced. piſt. ℣ſ. 18.

Acrius invitos, multoque ferocius urget,
Quam qui ſervitium ferre fatentur, amor.

9. *Fide pura.*] Id eſt, Simplici, incorrupta. eſt autem perpetuum fidei epiheton. *Pura.*] Hinc apud Romanos dei ſacrificantes, albo panno caput velabant. Bene à fide ſe commendat Poëta. nam ut Propertius inquit, *Multum in amore fides, multum conſtantia prodeſt.*

7. *Magna nomina.*] Qualia ſunt, regis, dictatoris, conſulis, magiſtri equitum, & ſimilium. *Commendant.*] Probant, decorant.

8. *Si noſtri ſanguinis auctor eques.*] Rectius alii *nec noſtri.* Heinſius. *Nec noſtri, &c.*] Dominic. Marius legend. cenſet, *Si noſtri ſanguinis auctor eques.* Et dicit eum equeſtri familia natum fuiſſe, quod & ipſe pluribus in locis aſſerit: ut in Triſt. lib. 4. ubi ait, *Si quid id eſt, uſque à proavis vetus ordinis hæres. Non modo fortunæ munere factus eques.* Et in lib. de Ponto: *Si genus excutias, equites ab origine prima, Uſque per innumeros inveniemur avos.* Sententia tamen auctoris alio ducit. ut Nobiliſſ. & accuratiſſ. Heinſ. cenſet. *Nomina magna.*] Quæ & Virgil. *Lumina magna.*

9. *Nec meus.*] Etſi multa jugera non poſſideo. *Meus campus.*] Sua rura intelligit, quæ in Pelignis habuit.

10. *Tem-*

Temperat & ſumtus parcus uterque parens;
At Phœbus, comiteſque novem, vitiſque repertor,
Hoc faciant: &, me qui tibi donat, Amor:
Et nulli ceſſura fides; ſine crimine mores;
Nudaque ſimplicitas, purpureuſque pudor.
Non mihi mille placent: non ſum deſultor Amoris.
Tu mihi (ſi qua fides) cura perennis eris.
Tecum, quos dederint annos mihi fila ſororum,
Vivere contingat: teque dolente mori.
Te mihi materiem felicem in carmina præbe;
Provenient cauſâ carmina digna ſuâ.

Car-

10. *Temperat & ſumtus.*] Malim, ſi per ſcriptos codices liceat, *ſumtu.* ut *ſumptu* pro *ſumtui* dicatur ἀρχαϊκῶς, aut præpoſitio ſubintelligatur. *Heinſ. Temperat & ſumptus.*] Parce impenſas facit.

12. *Hoc faciunt.*] *Faciant* ſcripti nonnulli. hoc eſt commendent. quod præſtat. Puteaneus.

Hoc faciunt, ut, me qui tibi donat,
Amor. Heinſ.

Hoc faciunt.] Id eſt, Me commendant. *Et.*] Ordo eſt: Et amor, qui donat me tibi. *Hoc*, ſupple, *facit:* id eſt, me commendat, quia te vehementer amo.

13. *Et non ceſſuri niſi dis ſine crimine mores.*] Puteaneus.

Et nulli cenſura & dis ſine crimine mores.

Neapolitanus & alii quinque,

Et nulli ceſſura fides; ſine crimine mores.

quod admittendum reor. *Heinſ.*

14. *Nudaque.*] Non ſum, inquit verſutus, veterator, fallax, duplex, bilinguis: verum contra ſimplex, apertus. *Nuda.*] Pura, & eſt proprium ſimplicitatis epitheton.

15. *Non ſum deſertor Amoris.*] *Deſultor* optime Puteaneus & Arondelianus, cum ejuſdem Puteani, Jureti ac Scaligeri excerptis. Atque ita Carrio in Emendationibus reſtituendum monuit. ſex alii *deluſor.* Neapolitanus *ſimulator.* fruſtra. Nec pro vulgata lectione iſta Herûs faciunt,

Ad tua caſtra redi, ſocii deſertor Amoris.

deſertor enim *amoris* eſt, qui non amat, *deſultor*, qui amat inconſtanter, nunc hanc nunc illam ſecutus. *Heinſius. Non ſum deſultor amoris.*] Ea omnia à ſe removet Poëta, quibus maxime offenduntur in amore puellæ. *Deſultor.*] Qui fortunati eſt oppidi ſimilis, nec poteſt ſuam rem obtinere ſolus, ſine multis fœminis. *Non deſultor.*] Ἀπαύρετος. Æſchyl. Agam.

17. *Quos dederint annos mihi fila ſororum.*] Legi olim placebat, *nerint annos.* ut apud Martial. l. 1. Ep. XXCVIII.

Cum mihi ſupremos Lacheſis perneverit annos.

ſed aliter ſcripti codices, quibus accedo. *Heinſius. Sororum.*] Parcarum: quas ſorores Lanificas & Martialis appellat. Tres autem eſſe perhibent, unam, quæ Clotho appellata, vitam hanc ordiatur: alteram, quæ contexat, & Lacheſis dicitur, tertiam, quæ rumpat ac finiat, & Atropos nominatur.

18. *Contingat.*] Optantis eſt. *Teque dolente mori.*] Codex Regius *te moriente mori*, argute. Scripſerat puto noſter, *teque obeunte mori.* Heinſius.

19. *Te mihi materiam.*] *Materiem* meliores. *Idem.*

21. *Car-*

Carmine nomen habent exterrita cornibus Iö,
Et quam fluminea lusit adulter ave:
Quæque super pontum simulato vecta juvenco,
Virginea tenuit cornua vara manu.
Nos quoque per totum pariter cantabimur orbem:
Junctaque semper erunt nomina nostra tuis.

21. *Carmine nomen habet.*] Scribe *haent* cum tribus codicibus, ut versui onsulatur. Puteaneus mendose, *Carmina numen habent.* quod & alios codies occupavit. *Idem. Carmine nomen.*] Quemadmodum, inquit, poëtarum carninibus celebres sunt Io, Leda, & Euopa: ita & tu meo carmine celebrabeis, eoque pacto ego ac tu immortaliatem consequemur. *Io.*] Hanc Inachi rgivorum fluminis filiam Jupiter anavit, *Exterrita cornibus.*] Ovid. in Eist. Hypermnestræ, *Territaque est forna, territa voce sua.*

22. *Quàm.*] Ledam dicit, Tyndari egis conjugem, cum qua sub cycni forna Jupiter concubuisse dicitur: eamque vum peperisse fabulantur Poëtæ, unde ati sunt Castor & Pollux. *Lusit.*] Deusit, decepit, fefellit. *Adulter.*] Juiter. *Ave fluminea.*] Id est, cygno, qui umine gaudet.

23. *Quæque super pontum.*] Europa, genoris Phœnicum regis filia, quam upiter in taurum versus rapuit, ac in Cretam transportavit. *Simulato juvenco.*] Falso bove: sub ejus forma Jupiter latebat. *Falsa*, simulata.

24. *Virginea tenuit cornua falsa manu.*] *Cornua vara* idem Carrio in Emendationibus. quomodo Puteaneus & Neapolitanus ex nostris. Arondelianus *vera.* duo alii *curva.* excerpta Dousæ *pressa.* perperam. Metamorph. lib. XII.

Cornua vara boum multo rubefacta cruore.

quomodo illic quoque scribendum ex vestigiis veterum librorum. lib. III. de Jove in bovem mutato,

Cornua vara quidem, sed quæ contendere posses
Facta manu.

ita scribo. *parva* nunc ibi legitur. Claudianus bello Getico,

Vara per obscuras apparent cornua frondes.

non *rara.* quod est in vulgatis. Vide Nonnium in *Obvarare*, & quæ noto Met. XI. ỳs. 83. *Heinsius.*

25. *Pariter cantabimur.*] Simul celebres erimus.

26. *Nomina nostra.*] Nostræ laudes.

ELEGIA IV.

Amicam, qua arte, quibusve nutibus in cœna præsente viro uti debeat, admonet.

VIR tuus est epulas nobis aditurus easdem.
Ultima cœna tuo sit precor illa viro.

1. EPulas nobiscum aditurus easdem.] *Nobis aditurus easdem* Puteaneus & Mentelianus recte, ut jam monui ad Claudianum. qui pari Græcismo *eadem sorori*, pro, eadem quæ soror, dixit. Ambrosianus unus & Moretanus, *nobis epulas.* quod tantumdem est. noster Met. XIII.

Et nunc ille eadem nobis juratus in arma:

Lucretius lib. III.

Ergo ego dilectam tantum conviva puellam
  Aſpiciam? tangi quem juvet, alter erit?
Alteriuſque ſinus aptè ſubjecta fovebis?
  Injiciet collo, cum volet, ille manum?
Deſine mirari, poſito quod candida vino
  Atracis ambiguos traxit in arma viros.
Nec mihi ſilva domus, nec equo mea membra cohærent:
  Vix à te videor poſſe tenere manus.
Quæ tibi ſint facienda tamen, cognoſce: nec Euris
  Da mea, nec tepidis verba ferenda Notis.
Ante veni, quam vir. nec quid, ſi veneris ante,
  Poſſit agi, video: ſed tamen ante veni.
Cum premit ille torum, vultu comes ipſa modeſto
  Ibis,

——— *quorum unus Homerus*
Sceptra potitus eadem aliis ſopitu' quiete eſt.

eadem qua alii quiete ſopitus. & l. 11.

Atque animalibus ſunt mortalibus una eademque.

Cicero Varroni lib. IX. Ep. Famil. *Erant enim nobis perirati, quaſi quicquam de noſtra ſalute decreviſſemus, quod non idem illis cenſuiſſemus.* Ammianus lib. XXVI. *Arbetionis domum, cui antea tanquam eadem ſibi ſentienti, parcebat ut propriæ, ußit exinaniri.* ſic & *ſimul nobis* Triſt. V. El. X.

Quippe ſimul nobis habitat diſcrimine nullo
Barbarus.

quod non eſt mutandum. Contra *alias nobis epulas aditurus* dixere. quomodo Horatius,

Ne quis ſeſe alius Lyſippo duceret ære.

hoc eſt præter Lyſippum. Plautus, qui *quærit alia his, malum videtur quærere.* Salluſtius. *aliud bello malle.* Phædrus lib. III. *quod ſi accuſator alius Seiano foret.* alius quam Seianus. *Heinſ.*

3. *Ergo.*] Hæc particula indignationi eſt accommodata. *Conviva.*] Non ut amator.

5. *Alteriuſque ſinus apte ſubjecta fovebis.*] Sic meliores conſtanter. Alii magno numero, *ſinu dextram ſubjecta.* *ſinus dextram* Farneſianus. *ſinum dextra* Regius. *Alterius captam dextram* unus Vaticanus. alius cum Arondeliano, *Alteriuſque apte dextram.* unus Medicêus,

Alteriuſque ſinu dextram ſubnixa.

Ulcus opinor ſubeſſe. *Heinſius.*

7. *Deſine mirari.*] Senſus eſt: Quod in convivio Centauri Hippodames pulchritudine moti, eam rapiendi cauſa ad arma venerint, non eſt mirandum. nam & ego, qui non ita efferus ſum ut Centauri, vix poſſum me continere, quin in te manus injiciam. *Candida.*] Pulchra.

8. *Atracis.*] Hippodame Atracis fluvii filia, quæ Pirithoo Ixionis ex Deidamia filio nupſit. vide Metam. lib. 12. Eſt autem hic Atracis patronymicum, ut Tyndaris. *Viros ambiguos.*] Id eſt, duplices, bimembres. Centauros dicit. *Traxit.*] Pulchritudine ſua.

9. *Nec mihi.*] Non ſum, inquit, Centaurus. *Nec equo mea membra cohærent.*] Centauri enim ex ſuperiore parte ſunt homines, inferiore equi.

15. *Cum premit ille torum.*] *Tremit* Puteaneus, & *ſuccurrit* mox pro *ſuccurret.* & *Verba teges* pro *leges.* quomodo & Nea-

Ibis, ut accumbas; clam mihi tange pedem.
Me ſpecta, nutuſque meos, vultumque loquacem:
Excipe furtivas, & refer ipſa, notas.
Verba ſuperciliis ſine voce loquentia dicam:
Verba leges digitis, verba notata mero.
Cum tibi ſuccurrit Veneris laſcivia noſtræ;
Purpureas tenero pollice tange genas.
Si quid erit, de me tacitâ quod mente queraris;
Pendeat extrema mollis ab aure manus:
Cum tibi, quæ faciam, mea lux, dicamve, placebunt;
Verſetur digitis anulus uſque tuis.
Tange manu menſam, quo tangunt more precantes;
Optabis merito cum mala multa viro.
Quod tibi miſcuerit, ſapias, bibat ipſe jubeto:
Tu puerum leviter poſce, quod ipſa velis.
Quæ tu reddideris, ego primus pocula ſumam:

Et

& Neapolitanus & optimus Palatinus. Forte *tegens*. cæterum ſub iis quæ ſequuntur, *Ibis ut accumbas* mendum latet. *Heinſius. Cum premet ille.*] Maritus tuus. *Torum.*] Lectulum in quo diſcumbitur.

17. *Vultum loquacem.*] Qui loquentis officio fungetur.

18. *Notas.*] Signa quibus ſenſus ſuos invicem exprimunt amantes ſine voce.

19. *Verba ſuperciliis ſine voce loquentia dicam.*] *Ducam* opinor Naſonem ſcripſiſſe, etſi pro vulgata ſcriptura membranæ omnes ſtant. ſic *longas in fletum ducere voces* Virgilio. Horatius Arte,

Reſpicere exemplar vitæ morumque jubebo
Doctum imitatorem, & vivas hinc ducere voces.

pari modo *trahere verba, voces, ſermonem* dicebant. *Heinſ. Verba ſuperciliis.*] Sic in 1. de Arte, *Multa ſupercilio, multa loquare notis.*

20. *Verba leges digitis.*] Amantes enim tranſverſis digitis, literas formant: quibus ſine voce loquantur.

23. *Tacitæ quod mente loquaris.*] *Queraris* excerpta Scaligeri & Puteani; cum Neapolitano & aliis quatuor. Plinius lib. XI. cap. XLV. *Eſt in aure imâ memoriæ locus, quam tangentes anteſtamur.* Heinſius.

27. *Tange manu menſam.*] *Mentum* Lipſius lib. II. Elect. cap. VI. perperam. Seneca Controverſ. lib. IX. *In convivio conſtitit catenatus, qui cum languentes Prætoris oculos aſpexit, exiſtimans ipſum Prætoris beneficio dimitti, gratias iſti agere, & utriſque manibus menſam tenens, Di, inquit, immortales tibi parem gratiam referant.* Idem. *Tangunt quo more precantes.*] Antiqui non exiſtimabant profuturam orationem ſolam, niſi precantes tenerent aras manibus. Virgil. in ſexto, *Talibus orabat dictis, araſque tenebat.*

30. *Puerum.*] Pincernam, miniſtrum: *Leviter.*] Ne vir ſentiat te illius manu temperatum poculum ſpreviſſe, & aliud à miniſtro petere. *Quod ipſa voles.*] *Velis* octo libri. *Heinſius.*

31. *Quæ tu reddideris.*] Aut miniſtro, aut in menſa, ubi fuerant, repoſueris.

33. *Quos*

Et qua tu biberis, hac ego parte bibam.
Si tibi forte dabit, quos prægustaverit ipse,
Rejice libatos illius ore cibos.
Nec premat impositis finito tua colla lacertis:
Mite nec in rigido pectore pone caput.
Nec sinus admittat digitos, habilesve papillæ.
Oscula præcipue nulla dedisse velis.
Oscula si dederis, fiam manifestus amator:
Et dicam, Mea sunt: injiciamque manus.
Hæc tamen aspiciam: sed quæ bene pallia celant,
Illa mihi cæci causa timoris erunt.
Nec femori committe femur, nec crure cohære:
Nec tenerum duro cum pede junge pedem.
Multa miser timeo. quia feci multa proterve:
Exemplique metu torqueor ipse mei.
Sæpe mihi, dominæque meæ properata voluptas,
Veste sub injectâ dulce peregit opus.

Hoc

33. *Quos prægustaverit ipse.*] *Quod* Puteaneus cum aliis nonnullis. *Heins.*

35. *Nec premat indignis finito tua colla lacertis.*] Non moverem controversiam huic lectioni, nisi variarent codices, quorum pars magna, *Nec premat ille suis.* meliores tamen, *Nec premat impositis.* recte. Ep. Paridis,

Pœnitet hospitii, cum me spectante lacertos
Imponit collo rusticus ille tuo.

infra lib. II. El. XVI.

Tu nostris niveos humeris impone lacertos.

sic Fast. II.

Positis urgetur pectora palmis.

Idem.

36. *Mite.*] Placidum caput tuum. *Rigido.*] Immiti, aspero mariti tui.

38. *Dedisse velis.*] *Velim* Neapolitanus & Sarravianus. quod placet. mox *manum* Puteaneus & Arondelianus pro *manus.* Heinsius.

40. *Et dicam, mea sunt.*] Hæc oscula. *Injiciamque manus.*] Tanquam in mea jura.

41. *Hæc tamen.*] Quamvis, inquit, hæc quæ supra dixi, me offendant, tamen ea æquo animo patiar, dummodo non tangatur linea, quæ in amore est quinta & ultima.

42. *Cæci timoris.*] Id est, præcipitis, maximi. *Domit. Illa mihi cæci causa timoris.*] Ego *Cæcum timorem* accipio, pro occulto & latente. *Micyll.*

43. *Nec crure cohære.*] *Crura* quatuor libri. ut sit Græcismus quo plures alii alludunt, in quibus *crura coërce.* Heins. *Committe.*] Confere, compone.

45. *Proterve.*] Lascive, petulanter.

46. *Torqueor ipse mei.*] *Esse mei* Puteaneus. Scribe *ecce.* Heinsius.

47. *Properata.*] Timebat enim ne deprehenderetur.

48. *Veste sub injecta.*] *Superjecta* prima editio cum excerptis Puteani & Scaligeri, atque ita unus Farnesianus. Ep. Paridis,

Membra superjectâ cum tua veste fovet.

sic *superinjecta togæ* Fast. VI. & *superinjecta terra* Fast. V. libro tamen Artis Amatoriæ secundo,

Pars-

Ioc tu non facies: ſed ne feciſſe puteris,
Conſcia de gremio pallia deme tuo.
ir bibat uſque roga: precibus tamen oſcula deſint.
Dumque bibit, furtim (ſi potes) adde merum.
i bene compoſitus ſomno vinoque jacebit;
Conſilium nobis reſque locuſque dabunt.
um ſurges abitura domum, ſurgemus & omnes;
In medium turbæ fac memor agmen eas.
gmine me invenies aut invenieris in illo.
Quidquid ibi poteris tangere, tange mei.
Ie miſerum! paucas monui quod proſit in horas.
Separor à dominâ nocte jubente meâ.
octe vir includet: lacrymis ego mœſtus obortis,
Qua licet, ad ſævas proſequar uſque fores.
ſcula jam ſumet: jam non tantum oſcula ſumet.
Quod mihi das furtim, jure coacta dabis.
erum invita dato (potes hoc) ſimiliſque coactæ:
Blanditiæ taceant; ſitque maligna Venus.
i mea vota valent, illum quoque nil juvet opto:
Sin minus; at certe te juvet inde nihil.
ed quæcunque tamen noctem fortuna ſequatur;
Cras mihi conſtanti voce dediſſe nega.

ELE-

arſque ſub injecta veſte pudenda latet. ianquam & illic *ſuperjecta* duo codices æferunt, ſed illi non magnæ auctorita-s. *Heinſ. Veſte ſubinjecta.*] *Veſticontuber-um*. Petron. Vide Epiſt. Her. 16. ℣ſ. 222.

49. *Puteris.*] Credaris.

50. *Conſcia de tergo.*] Malim *gremio* ım quinque ſcriptis. *Heinſius. Pallia.*] eſtes. *Deme.*] Detrahe.

52. *Dumque bibet.*] *Bibit* Puteaneus & iulti alii. *Heinſ. Adde merum.*] Ut me-icius bibat, & deinde altius dormiat.

53. *Bene compoſitus.*] Bene curatus, ui ſe molliter & laute curaverit. *Com-oſitus vino.*] Depoſitus. Plaut.

54. *Reſque locuſque.*] Id eſt, loci & ei occaſio. *Conſilium.*] Quomodo ve-erco furto operam dare poſſimus.

57. *Invenieris.*] A me ſcilicet.

59. *Paucas quod proſit in horas.*] *Paucas quoque proſit in horas* Puteaneus. Lege *quo proſit*. Heinſius.

61. *Includet.*] Veluti feram. *Includet.*] Ter. Phorm. 5. 1.
Concluſam hic habeo uxorem ſævam.

62. *Perſequar uſque fores.*] *Proſequar* meliores. pro *ad ſævas fores*. Arondelianus *ad verſas*. Forte *ad ſurdas*. de quo paulo poſt El. VI. ℣ſ. 62. *Heinſius.*

66. *Blanditiæ taceant.*] Verbula blandula, dulcicula, ut ζωὴ, ψυχή.

67. *Nil juvet opto.*] Iidem *ne juvet*. & mox *ſequetur*. Heinſius.

70. *Dediſſe.*] Dare ſimpliciter dicitur mulier, quæ alicui ſui copiam facit. *Domin.*

ELEGIA. V.

Corinnæ concubitus.

ÆStus erat, mediamque dies exegerat horam:
Appoſui medio membra levanda toro.
Pars adaperta fuit, pars altera clauſa feneſtræ:
Quale ferè ſylvæ lumen habere ſolent.
Qualia ſublucent fugiente crepuſcula Phœbo:
Aut ubi nox abiit, nec tamen orta dies.
Illa verecundis lux eſt præbenda puellis,
Qua timidus latebras ſperet habere pudor.
Ecce Corinna venit, tunicâ velata recinctâ,
Candida dividuâ colla tegente comâ:
Qualiter in thalamos formoſa Semiramis iſſe
Dicitur, & multis Laïs amata viris.

De-

HOram.] Uterque lib. Maffianus leg. *umbram*. Eſt autem meridiei periphraſis ex umbris mathematicæ deſcriptionis. *Ciofan.*

2. *Levanda.*] Reficienda, refocillanda. Requieſcere igitur, & meridiari volebat Naſo.

5. *Fugiente Phœbo.*] Occidente ſole. *Crepuſcula.*] Crepuſculum eſt lux dubia: & utrique tempori poteſt jungi. *Fugiente Phœbo crepuſcula.*] Senec. Herc. Fur. a. 3. v. 669.

Tenuis relicta lucis à tergo nitor,
Fulgorque dubius ſolis afflicti cadit,
Et ludit aciem. nocte ſic mixta ſolet
Præbere lumen primus aut ſerus dies.

9. *Ecce Corinna venit.*] Ecce, ex improviſo. *Corinna.*] Corinnæ duæ fuere: altera Thebana, quæ epigrammata & lyrica adeo feliciter ſcripſit, ut Pindarum lyrico certamine provocatum vicerit. Altera autem Theſpia, dicta. Ad Thebanam alludens Naſo, ut ego exiſtimo, & propter ingenii dotes, & corporis pulchritudinem, amicam ſuam venerationis cauſâ mutato nomine *Corinnam* appellavit. *Tunica.*] Hæc fœminas magis decet quam viros. Sed de tunicis plura leges apud Gel. l. 7. c. 12. *Velata.*] Cooperta, induta ipſa Corinna. *Recincta.*] Diſcincta tunica. *Domit. Recincta.*] Ego *recincta*, expono ſimpliciter pro cincta, & circumjecta. *Micyll.*

11. *In thalamos formoſa Semiramis iſſe.*] *In thalamoſaſa miramis eſſe* Puteaneus. Scribo *famoſa Semiramis*. dixi ad Epiſt. IX. v. 78. *Heinſ. Semiramis.*] Hæc Nini regis Aſſyriorum fuit uxor, & animi magnitudine, & corporis pulchritudine excellens. *In thalamos.*] Quando ſcil. Ninus eam uxorem accepit. Hæc latius explicat Diodorus lib. 3.

12. *Et multis Laïs amata procis.*] Repone *viris* ex fide optimorum codicum. *Proci* enim ſecundum Feſtum, *qui poſcunt aliquam in matrimonium.* hinc Penelopes proci: de quibus abunde dictum ad ſecundam Sabini epiſtolam. nuſquam procorum mentio apud Latinos ſcriptores occurrit, quoties de meretricibus agitur, virorum paſſim. ſic Propertius,

Phryne tam multis facta beata viris.

auctor obſcœni carminis,

Quæ tot nocte viros peregit unâ.

atque ita paſſim noſter, qui & in Arte Amatoriâ proci vocabulo anxie abſtinuit.

Deripui tunicam; nec multum rara nocebat:
  Pugnabat tunicâ sed tamen illa tegi.
Cumque ita pugnaret, tanquam quæ vincere nollet,
  Victa est non ægrè proditione suâ.
Ut stetit ante oculos posito velamine nostros,
  In toto nusquam corpore menda fuit.
Quos humeros, quales vidi tetigique lacertos!
  Forma papillarum quam fuit apta premi!
Quam castigato planus sub pectore venter!
  Quantum & quale latus! quam juvenile femur!
Singula quid referam? nil non laudabile vidi:
  Et nudam pressi corpus ad usque meum.
Cætera quis nescit? lassi requievimus ambo.
  Proveniant medii sic mihi sæpe dies.

nuit. pro *Lais* codices nonnulli *Thais.* sed nil necesse. Laidis Propertius etiam meminit cum Claudiano. *Heins. Lais.*] Hæc ut Plutarch. in Niciæ vita scribit, ex Sicilia in Peloponnesum inter alios captivos parva adhuc puella est abducta. Dicta postea *Corinthia*, quod Corinthi habitaret. Cum autem ob elegantiam venustatemque formæ ad eam maximi ditiorum hominum ex omni Græcia conventus essent, famosissima meretrix est facta; nec quenquam admittebat, nisi qui daret quod posceret.

13. *Diripui tunicam.*] *Deripui* Puteaneus & Neapolitanus cum Regio. recte. sic & *detrahere* & *deducere vestem.* Met. VI. noster,

—— velamina Progne
Deripit ex humeris auro fulgentia lato.

sic & *dereptus cortex* infra Eleg. XIV.

Qualem clivosæ madidis in vallibus Idæ
Ardua derepto cortice cedrus habet.

dereptam acum habes ibidem paulo post. in Elegia de Nuce,

Nudaque derepto cortice ligna patent.

ita illis locis optimi libri. Medicamine Faciei, *dereptum cortice gummi.* sic enim scribo. vulgati illic etiam *direptum.* Met. lib. XI. *dereptos arbore ramos.* ut & illic emendo. vide Notas Met. lib. III. v. 52. *deripere vagina ensem* Fast. II. 793. Met. VI. 551. X. 475. *Heins. Nec multum rara nocebat.*] Quod rara ac tenuis esset. Coam enim vestem intelligit. *Multum rara*, valde translucida.

14. *Pugnabat.*] Repugnabat, ne nudaretur. *Se tamen illa tegi.*] *Sed tamen* meliores. sic & Art. Amat. lib. I.

Pugnando vinci sed tamen illa volet.

ut & ibi libri nonnulli. quomodo idem mox,

Sed voluit vinci viribus illa tamen.

Heinsius.

15. *Quæ cum ita pugnaret.*] *Cumque ita* rectius sex libri. *Heinsius.*

16. *Proditione sua.*] Qui enim ita pugnant, ut superari velint, sunt proditores. Hoc vero proprium est mulieris, ut repugnet, nec velle videatur id quod magnopere appetit.

17. *Posito velamine.*] Deposita tunica.

18. *Menda.*] Deformitas, macula.

23. *Nil non laudabile vidi.*] *Nihil illaudabile* codex Neapolitanus & Junianus. *Heinsius.*

26. *Proveniant.*] Contingant, accidant. Est optantis. *Medii dies.*] Dixerat enim supra, *Mediamque dies exegerat horam.* Domit.

ELEGIA VI.

Ad janitorem, ut fores sibi aperiat.

JAnitor (indignum) durâ religate catenâ,
Difficilem moto cardine pande forem.
Quod precor, exiguum est. aditu fac janua parvo
Obliquum capiat semadaperta latus.
Longus Amor tales corpus tenuavit in usus:
Aptaque subducto pondere membra dedit.
Ille per excubias custodum leniter ire
Monstrat: inoffensos dirigit ille pedes.
At quondam noctem, simulacraque vana timebam:
Mirabar, tenebris siquis iturus erat.

Risit,

JAnitor *indigne.*] *Indignum* Puteaneus cum optimo Palatino. recte. Met. v.

——— *nisi post altaria Phineus*
Isset; & (indignum) scelerato profuit ara.

sic *mirum* sæpe apud nostrum. & *antiquum* Fast. II.

Furius (antiquum) populi superator Hetrusci
Voverat, & voti solverat ante fidem.

Quæ vera illic lectio est. *antiquum*, res antiqua. *Heins. Indignum.*] Iste enim è servis unus erat, qui compedibus, ne fugeret, tenebatur. Illi nunc blanditur Naso, ut aperiat januam.

2. *Difficilem.*] Duram, inexorabilem. *Moto cardine.*] Versatis cardinibus. *Moto cardine.*] *Verso cardine.* Virgil.

3. *Quod precor, exiguum est.*] Modus est in petitione.

4. *Obliquum latus.*] Non adverso pectore irrumpam, sed intrò me ducam, & aditum occupabo obliquato corpore. *Capiat.*] Admittat.

5. *Tenuavit.*] Tenue & macilentum reddidit. *In tales usus.*] Ut per angustissimum aditum propter corporis gracilitatem mihi ingredi liceat.

6. *Subducto corpore.*] *Subtili corpore* excerpta Scaligeri & Puteani, quomodo & Arondelianus pro diversa lectione. Regius & Moreti unus *subducto pondere.* lib. II. El. x.

Pondere, non nervis, corpora nostra carent. Heinsius. *Subducto pondere.*] Id est, detracto carnis pondere. *Subducto pondere carnis.*] Item & ille amator apud Theocrit. Idyll. 2. v. 88.

Καί μευ χρὼς μὲν ὁμοῖος ἐγίνετο πολλάκι θάψῳ.
——— αὐτὰ δὲ λοιπὰ
Ὀστέ' ἔτ' ἦς καὶ δέρμα.

7. *Ille.*] Scilicet amor. *Per excubias.*] Vigilias. *Custodum.*] Vigilum. *Leniter.*] Placide, agiliter, sine strepitu: ut sentiri, qui ambulat, non possit.

9. *Simulacra vana.*] Homer. Odyss. λ. v. 475.

—— ἔνθά τε νεκροὶ
Ἀφραδέες ναίουσι, βροτῶν εἴδωλα καμόντων.

—— *tenues sine corpore vitæ.*

Virgil. 6. Et

—— *cava sub imagine formæ.*

Et Metam. 10. v. 14.

Perque leves populos, simulacraque functa sepulcro.

10. *Quisquis.*] Melior est vetus lectio, *Si quis.*

11. *Ri-*

Risit, ut audirem, tenerâ cum matre Cupido:
  Et leviter, Fies tu quoque fortis, ait.
Nec mora, venit amor. non umbras nocte volantes,
  Non timeo strictas in mea fata manus.
Te nimium lentum timeo; tibi blandior uni:
  Tu, me quo possis perdere, fulmen habes.
Aspice, &, ut videas, immitia claustra relaxa,
  Uda sit ut lacrymis janua facta meis.
Certe ego, cum posita stares ad verbera veste,
  Ad dominam pro te verba tremente tuli.
Ergo, quæ valuit pro te quoque gratia quondam,
  (Heu facinus!) pro me nunc valet illa parum?
Redde vicem meritis. grato licet esse, quod optas.
  Tempora noctis eunt: excute poste seram.
Excute: sic unquam longâ relevere catenâ,
  Nec

11. *Risit ut audivit.*] *Ut audirem* meliores. *Heinsius.* *Risi, ut audirem:* ut sit sensus, tam effusum fuisse Cupidinis ac Veneris risum & cachinnum, ut ejus sonus auditus fuerit à Poëta.

13. *Amor venit.*] Id est, amare cœpi.

14. *Strictas.*] Armatas.

15. *Te nimium timeo lentum.*] Ne in aperiendis foribus sis lentus: à te uno vita mea pendet, hinc tot à me blanditias audis.

17. *Aspice ut invideas inimicaque claustra relaxa.*] *Aspice, & ut videas, immitia claustra relaxa,* ex optimis libris est reponendum. quomodo jam in Observationibus lib. II. cap. XXI. emendavit noster Gronovius. *Heins.* *Immitia claustra relaxa.*] Id est, aperi. Virgil. *Laxat claustra Sinon.* Domit.

23. *Redde vicem meritis.*] Nunc, inquit, ne ingrato animo esse videaris, quandoquidem potes, mihi gratiam referas. *Grato licet esse, quod optas.*] Scribe, *grato licet esse. quid obstas?* tres tamen codices, *quod opto.* idque Marius Niger amplectebatur. Ego nostram conjecturam veriorem præstare ausim. ipse Naso Met. IV.

Invide, dicebant, paries, quid amantibus obstas? Heinsius.

24. *Tempora noctu eunt.*] Sic & Comici Veteres. *It hora. it dies. Sol abit.* *Tempora noctu eunt.*] Prætereunt. *Excute poste seram.*] Aperi.

25. *Sic nunquam dura religere catenâ.*] Atqui jam religatus erat. primæ editiones & codices nonnulli ex scriptis, *sic unquam dura relevere catena.* Puteaneus cum Regio & Jureti Excerptis & Arondeliano, *sic unquam longâ relevere catenâ.* *longa* etiam est in excerptis Scaligeri & Puteani. hoc est quæ diu longumque te ligavit. recte. Fuit cum scribendum opinarer, *sic unco longa relevere catena.* *unci* enim & *hami* orbes qui catenas alligant vocabantur. pro catena videtur posuisse Juvenalis Sat. XIII.

—— *dabit in laqueum vestigia noster*
Perfidus, & nigri patietur carceris uncum.

aut certe pro vecte, cui alligabantur captivi. atque ita potuerit intellexisse Naso. *Torquem* tamen *uncam* vocavit Propertius lib. IV.

Torquis ab incisa decidit unca gula.

unci enim ad supplicium tractorum infigebantur gutturi. quomodo & catenæ collo affixæ. Propertius lib. IV. El. I.

Nec tibi perpetuo serva bibatur aqua.
Ferreus orantem nequicquam, janitor, audis.
Roboribus duris janua fulta riget.
Urbibus obsessis clausæ munimina portæ
Prosint. in mediâ pace quid arma times?
Quid facias hosti, qui sic excludis amantem?
Tempora noctis eunt: excute poste seram.
Non ego militibus venio comitatus & armis.
Solus eram, si non sævus adesset Amor.
Hunc ego si cupiam, nusquam dimittere possim.
Ante vel à membris dividar ipse meis.
Ergo Amor, & modicum circa mea tempora vinum
Mecum est, & madidis lapsa corona comis.
Arma quis hæc timeat? quis non eat obvius illis?
Tempora noctis eunt: excute poste seram.
Lentus es? an somnus (qui se malè præbet amanti)

Verba

Et bene cum fixum mento discusseris uncum.

qui fixo gutture fumant apud Juvenalem. hinc emendandus noster in Ibide,

Insixusque tuis faucibus uncus erit.

Oßibus nunc legitur. ubi nos plura. *Heinsius.*

25. *Serva.*] Servis congruens & apta. Servi enim apud majores aquam bibebant.

27. *Orantem nequicquam janitor audis.*] Scribendum opinor *audi.* ut sit vociferantis. nam *audit* est in uno Moreti. *Heinsius.*

29. *Munimina.*] Munitiones.

30. *Prosunt.*] *Prosint* tres scripti. Sequenti versu *facias* pro *facies* bene optimus Palatinus. tres alii, *faceres.* *hostis* etiam Puteaneus. Catullus,

Quid faciant hostes captâ crudelius urbe?

Heinsius.

34. *Solus eram.*] Honesta locutio.

35. *Nunquam dimittere possum.*] *Nusquam dimittere possum* meliores. Lege *poßim.* Heinsius. *Dimittere.*] Id est, à me amittere.

39. *Ante vel à membris dividar ipse meis.*] Id est, morerer potius, quam amore carerem.

37. *Ergo amor.*] Comes est. *Et modicum vinum.*] Hoc dicit, ne veluti ebrius expellatur. *Circa mea tempora.*] Propter vini vapores fumidos, qui cerebrum petunt, unde fit ebrietas. *Circum mea tempora vinum.*] *Circa* Puteaneus. Tibull. *multo perfusus tempora vino.* Heinsius.

38. *Madidis.*] Id est, unguento fluentibus.

41. *Lentus es? an somnus, qui te male præbet amanti.*] Scribe, *qui se male præbet amanti.* atque ita codex Dousæ, & Saravii, & Arondelianus. Somnus enim amantes rarus respicit. infra El. XIV.

Quam se præbuerant ferro patienter & igni!

Ep. OEnones.

Nec tamen Auroræ male se præbebat amandum.

In Ibide,

—— *Ne se tibi præbeat aër.*

At Puteaneus, *qui te male perdat amanti.* Forte, *qui te male perdat, amantis Verba dat in ventos.* Nisi *prodat* malis. nam Excerpta Scaligeri & Puteanei *prodit.* Epistola

Verba dat in ventos aure repulsa tuâ?
At (memini) primo, cum me celare solebam,
Pervigil in mediæ sidera noctis eras.
orsitan & tecum tua nunc requiescit amica.
Heu melior quanto sors tua sorte meâ!
)ummodo sic, in me duræ transite catenæ.
Tempora noctis eunt: excute poste seram.
allimur? an verso sonuerunt cardine postes?
Raucaque concussæ signa dedere fores?
allimur: impulsa est animoso janua vento.
Hei mihi, quam longe spem tulit aura meam!
i satis es raptæ, Borea, memor Orithyiæ,
Huc ades, & surdas flamine tunde fores.
Jrbe silent totâ: vitreoque madentia rore
Tempora noctis eunt: excute poste seram.
Aut ego jam ferroque ignique paratior ipse,
Quam face sustineo, tecta superba petam.]

Nox,

ola Penelopes,
Utque sit hic somno proditus, ille dolo.
riadne,
In quo me somnusque meus male prodidit, & tu.
eapolitanus liber, *qui te male perdidit amens.* Heinsius.

entus es?] Es ne, inquit, ô janitor dedi- opera lentus, & piger ad januam mi- aperiendam? an quia somnus tibi olestus est. *Male præbet.*] Te dormi- nte, & lento, somnus mihi inofficio- s est.

43. *At memini, primo.*] At, inquit, ıando ego te fallere volebam, dum rtim ad amicam me conferebam, tu us nimio vigilabas, cum te vel maxi- o veterno irretitum cuperem: nunc, m quando minime est opus, dormitas. *ım te celare volebam.*] *Me celare volebam* ptem codices. quatuor *te solebam*. recte. anace, *id te celavimus unum* III. Fast. *t tegat hoc celetque viros Fortuna Virilis ræstat.* Heinsius.

44. *Pervigil.*] Plus est quam vigil. *In lera mediæ noctis.*] Id est, in mediam noctem.

47. *Dummodo sic.*] Supple, sit, ut scilicet cum servo janitore cubet amica. *In me duræ transite catenæ.*] Id est, ego veluti servus & custos duris catenis religer, ut requiescendi cum amica & mihi detur facultas.

49. *Verso sonuerunt cardine postes.*] Sic Virgil. 6.

— *horrisono stridentes cardine sacræ*
Panduntur portæ.

Et Æneid. 1.

— *foribus cardo stridebat ahenis.*

51. *Animoso.*] Vehementi. & allusit ad ventos, qui & animæ dicuntur.

52. *Aura.*] Ventus. Quando enim spes effectum suum non sortitur, eam vento ferri dicimus.

55. *Urbe silent tota.*] De silentio noctis dicemus Metam. 7. ℣ſ. 184.

57. *Ignique paratior ipse.*] Ut sit sensus: Aut ego ipse paratior, id est, promptior, quam tu, ad aperiendum, ferro ignique petam veluti hostis & incendam.

58. *Quam face sustineo.*] *Quem* Puteaneus

Nox, & Amor, vinumque, nihil moderabile suadent:
Illa pudore vacat: Liber Amorque metu.
Omnia consumsi: nec te precibusque minisque
Movimus, ô foribus surdior ipse tuis.
Non te formosæ decuit servare puellæ
Limina: sollicito carcere dignus eras.
Jamque pruinosos molitur Lucifer axes;
Inque suum miseros excitat ales opus.
At tu, non lætis detracta corona capillis,
Dura super totâ limina nocte jace.
Tu dominæ, cum te projectam mane videbit,

Tem-

neus & Arondelianus cum editionibus nonnullis. ignem subintellige. pro *paratior* primæ editiones & Scriverianus *potentior*. Mihi distichon hoc suspectum est. *Heinsius.*

59. *Vinum.*] Virg. *Bacchus & ad culpam causas dedit.* *Nihil moderabile.*] Quod modesti homines nunquam faciunt, aut dicunt. Ter. Heaut. 3. 3. *Vel heri in vino quam immodestus fuisti.* Qualem Græci φιλοπότην vocant.

60. *Illa.*] Scilicet nox. *Vacat.*] Caret. *Liber.*] Bacchus, sic dictus, quia curarum servitio animum liberat, & tristitiam removet. *Liber.*] Vide Odyss. Homer. δ. v. 221.

Νηπενθές, κακῶν ἐπίληθον ἁπάντων.

Quod Plutarch. vocat.

Ἀνώδυνον φάρμακον.

Et Eurip. in Bacch.

Οἶνος παῦσις λύπης. —

Lene tormentum ingenii, Horat.

62. *Movimus.*] Fleximus. *Durior foribus.*] Dixit enim supra, *Roboribus duris janua fulta riget.* *O foribus durior ipse tuis.*] *Surdior* Neapolitanus pro diversa lectione, eleganter. quomodo & Scriverianus codex. Paulo ante,

Huc ades & surdas flamine tunde fores.

Martial. lib. x.

Ad nocturna jaces fastosæ limina mœchæ:
Et madet heu lacrymis janua surda tuis.

infra Eleg. VIII.

Surda sit oranti tua janua, laxa ferenti.

sic *surda saxa* lib. III. El. VII.

Surdaque blanditiis saxa movere suis.

& *surdum fretum.* *surdior freto* de quo l. XIV. Met. fabula Iphidis dicemus. sic supra Elegia IV. *surdas* puto similiter scribendum. *Qua licet ad surdas prosequar usque fores.* nam veterrimus Puteaneus *suevas.* Vulgati *sævas.* Heins.

63. *Nocte formosæ.*] *Non* scripti. *Heins.* *Decuit servare.*] Non dignus eras, ut tibi pulchræ puellæ custodia mandaretur.

65. *Iamque pruinosos.*] Jam dies adventat. *Pruinosos axes.*] Quasi pruina aspersos, quæ matutino tempore à rore gelido constringitur. *Lucifer.*] Veneris stella, quæ, quando præcedit solem, lucifer, quando subsequitur, Hesperos appellatur.

66. *Miseros.*] Mortales scilicet, quia ad labores reducuntur. *Ales.*] Gallum gallinaceum dicit, qui adventantem diem cantu prænunciat. *Miseros.*] Ideoque Virgil. 4. *Lenibant curas, & corda oblita laborum.*

67. *Non lætis.*] Quia amica potiri non licuit.

68. *Tota nocte.*] Ut ostendat se multum temporis frustra consumpsisse. Solebant autem amantes, cum noctu ad amicas coronati accedebant, nec admitterentur, limini capiti detractas coronas relinquere, aut postibus suspendere.

71. Sen-

Temporis absumti tam male testis eris.
ualiscunque vale, sentique abeuntis amorem,
Lente, nec admisso turpis amante: vale.
os quoque crudeles rigido cum limine postes,
Duraque conservæ ligna valete fores.

1. *Sentique abeuntis amorem.*] *Hono-* meliores & pro *Lente*, *Lenta.* ut ad ninam hæc referantur. sed initio ele- similiter, *Te nimium lentum timeo.* insius. *Abeuntis.*] Discedens enim, te ere jubeo, quod ab amore procedit. mit. *Sentique abeuntis amorem.*] Non em erga te servum gero, sed quem er- dominam, cujus gratia totam no- m consumpsi. *Micyll.*

2. *Lente.*] Ad obsequendum aman- us piger. *Turpis.*] Quod amantem n admiseris.

3. *Crudeles.*] Quia mea vota inter- sistis. *Rigido.*] Aspero, duro.

4. *Duraque consertæ.*] Scripti pleri- e, ac in his meliores, *conservæ.* Jani- is conservas vocat fores. sic ille apud utum Asinaria. Act. II. Sc. III.

Nolo ego fores conservas meas à te verberarier.

Reddenda & Martiali ea vox ex veterrimis membranis,

Quæ mala sint domini, quæ servi commoda nescis.

Condyle. conservum te gemis esse diu.

Vulgati *te servum.* Cicero lib. XII. Ep. Fam. III. *Dominum ferre non potuimus; conservo servimus.* Neque aliter Plautus, Terentius, alii. sic & Jurisconsulti sæpe. apud quos *ædes servæ*, *area serva*, *fundus servus* & similia occurrunt. quomodo & noster paulo ante hac elegia *servam aquam* & *servam manum* lib. VI. Fast. & Remed. Amor. *servum vitii pectus.* & Horatius *servum pecus.* *servæ leges* apud Rutilium elegantissimo Itinerario,

Leges restituit, libertatemque reducit,
Et servas famulis non sinit esse suis.

sic videtur legendum. *Heinsius.*

ELEGIA VII.

Ad pacandam amicam, quam verberaverat.

ADde manus in vincla meas, (meruere catenas)
Dum furor omnis abit, si quis amicus ades.
am furor in dominam temeraria brachia movit.
Flet mea vesanâ læsa puella manu.
unc ego vel caros potui violare parentes:

Sæva

ADde manus in vincla.] Amicam iratus Poëta, ita ut plerumque fit, ver- raverat: sed postea facti eum pœni- t, unde multis argumentis in hac E- ia studet eam placare. *Adde manus.*] on puellam alloquitur, ut stulte qui- m arbitrantur, sed amicum, quicun- e adsit. *Meruere catenas.*] Dum se pplicia libenter laturum in amicæ ul- nem dicit, latenter in abalienatæ puellæ animum ingreditur, & benevolentiam captat.

2. *Dum furor omnis abest.*] *Abit* meliores. *Heinsius.* *Dum furor omnis abit.*] Alii, *Dum furor omnis abest:* hoc dicit, ut per furorem puellam verberasse videatur.

4. *Vesana.*] Male sana.

5. *Tunc ego.*] Non mirum, inquit, est, quod puellam quam charissimam habeo,

Sæva vel in sanctos verbera ferre Deos.
Quid? non & clypei dominus septemplicis Aiax
Stravit deprensos lata per arva greges?
Et, vindex in matre patris, malus ultor Orestes,
Ausus in arcanas poscere tela Deas?
Ergo ego digestos potui laniare capillos:
Nec dominam motæ dedecuere comæ?
Sic formosa fuit; talem Schœneïda dicunt
Mænalias arcu sollicitasse feras.

Ta-

beo, verberavi. Nam eo furore correptus fui, ut vel parentes, quibus post patriam nihil charius esse debet, vel inviolabiles deos violare potuerim.

7. *Quid? non.*] Ostendit quantum ira possit, exemplo Ajacis & Orestis. Moris enim est exemplo lenire, quod purgare non possis. *Clypei dominus septemplicis.*] Maximum enim clypeum è septem boum tergoribus confectum gessisse dicitur Ajax. de quo Iliad. lib. 7. Homerus. *Ajax.*] Ajacem intelligit, Telamonis regis filium, ex Hesiona Laomedontis filia. Hinc Horat. *Ajax Mille ovium insanus morti dedit, inclytum Ulyssem, Et Menelaum una mecum se occidere clamans.* Fuit & alter Ajax, Oilei filius, in cursu velocissimus. *Clypei septemplicis.*] Homer. Iliad. *η*.

Σάκος ἠΰτε πύργον
—— χάλκεον, ἑπταβόειον.

Quo respicit Virgil. 10.

—— ac clypeum, tot ferri terga, tot æris,
Cum pellis toties obeat circumdata tauri.

8. *Stravit.*] Per furorem interfecit.

9. *Et vindex in matre, patris malus ultor, &c.*] *Orestes*, Agamemnonis & Clytemnestræ filius, Ægysthum matris adulterum, patris Agamemnonis interfectorem peremit. *Nec matri pepercit*: eam enim, ut patrem ulcisceretur, interfecit. *Patris malus ultor.*] Neque enim à filio matrem necari oportuit. Potuit enim sine Orestis scelere, Clytæmnestræ factum puniri. *Orestes malus ultor.*] Vide Æschyl. Fab. 5. & 6. & Sophocl. fab. 2. Ovid. 4. trist. eleg. 4.

—— Dubium, pius, an sceleratus Orestes.

Et Juven. Satyr. 8.

Par Agamemnonidæ crimen, sed causa facit rem
Dissimilem: quippe ille, deis auctoribus, ultor
Patris erat cæsi media inter pocula. ——

Et Ennius. Eumenid.

Dico ego vicisse Orestea, vos ab hoc facessite.

Ideoque apud Eurip. in Tauris, ipse Orestes,

Φοῖβός μ' ἔσωσε, μαρτυρῶν. ἴσας δέ μοι
Ψήφους διηρίθμησε Παλλὰς ὠλένῃ.

10. *Tela.*] Arcus. *In deas arcanas.*] In furias, quas solus ipse videbat, aut videre videbatur.

11. *Ergo.*] Indignantis est particula. *Digestos.*] Id est, compositos, ornatos. *Digestos potui violare capillos.*] *Laniare* scripti. recte. nam *violare* jam præcesserat paulo ante. Ep. Medeæ,

Vix me continui, quin sic laniata capillos
Clamarem. & sæpe alibi. *Heinsius.*

12. *Motæ.*] Turbatæ.

13. *Sic formosa fuit.*] *Sic mihi pulchra fuit* Sarravianus. Forte, *sic quoque pulchra fuit.* pro *dicam* recte idem Sarravianus *dicas.* nisi cum Neapolitano & tribus aliis malis, *dicunt.* duo Vaticani *fama est.* Heins. *Sic.*] Scilicet turbatis capillis. *Schœneida.*] Atalantam Schœnei filiam dicit, cujus formam & cultum describit lib. 8. Metam.

14. *Mænalias.*] Arcadias. nam Mænalus est mons Arcadiæ. *Sollicitasse.*]

Sol-

Talis perjuri promissaque velaque Thesei
 Flevit præcipites Cressa tulisse Notos.
Sic, nisi vittatis quod erat Cassandra capillis,
 Procubuit templo, casta Minerva, tuo.
Quis mihi non, Demens, quis non mihi, Barbare, dixit?
 Ipsa nihil. pavido lingua retenta metu.
Sed taciti fecere tamen convitia vultus.
 Egit me lacrymis ore silente reum.
Ante meos humeris vellem cecidisse lacertos:
 Utilius potui parte carere mei.
In mea vesanas habui dispendia vires:
 Et valui pœnam fortis in ipse meam.
Quid mihi vobiscum, cædis scelerumque ministræ?
 Debita sacrilegæ vincla subite manus.
An, si pulsassem minimum de plebe Quiritem,
 Plecterer? in dominam jus mihi majus erit?
Pessima Tydides scelerum monumenta reliquit.
 Ille Deam primus perculit; alter ego.

Sed

ollicitas habuisse, & indesinenter feras ersecutam ut in perpetua essent fuga.

15. *Talis.*] Ariadnæ propter inspera-um Thesei abitum turbatæ, amicam omparat. Vide Diodorum libro quin-o. Fuit autem Minois regis Cretæ ex asiphaë uxore filia.

16. *Flevit.*] Flendo questa est. *Præ-ipites.*] Impetuosos, veloces. *Cressa.*] Cretensis Ariadna.

17. *Sic nisi vittatis quod erat.*] Talis, nquit, erat etiam Cassandra quando ei n Minervæ templo Ajax Oilei vim in-ulit: nisi quod illa crines vitta coërce-bat, tu autem sine vittis es. *Vittatis.*] Sacerdos enim & vates erat, & vittis sa-cerdotes crines cingebant. quod osten-dit Maro lib. Æneid. 2.

18. *Procubuit.*] Prostrata est dum in Palladis templo vitiaretur ab Ajace Oi-lei filio: qui ob hoc infandum scelus, do-mum rediens, à Pallade fulmine ictus, naufragio cum multis Græcis periit.

19. *Quis non mihi barbare dixit.*] Di-cat alter Mentelii. *Heinsius.*

20. *Ipsa.*] Scilicet puella. *Nihil.*] Sub-intellige, dixit.

24. *Utilius potui.*] *Utiliter* meliores. *Heinsius.*

25. *In mea dispendia.*] Id est, in mea damna & detrimenta.

26. *Et potui pœnam fortis inire meam.*] *Valui inire* septem scripti. tres *valui in esse valui in ipse* novem. At Puteaneus cum Juniano *valui in ipse.* quam veram esse lectionem jam monui Ep. IX. v. 96.

28. *Sacrilegæ.*] Quia amicam verbe-rantes, quasi sacrilegium commisistis.

31. *Pessima Tydides.*] Nimium ami-cam laudat, dum veluti deam facit. sed hoc astute: à quavis enim muliere ve-niam impetrabis, si eam ita laudaveris, ut ex animo id fieri credat. *Tydides.*] Diomedes Tydei filius. *Monumenta.*] Exempla, historias.

32. *Ille.*] Diomedes. *Deam.*] Vene-rem. *Perculit.*] Percussit. *Ego.*] Perculi deam.

33. Et

Sed minus ille nocens. mihi, quam profitebar amari,
  Læsa est: Tydides sævus in hoste fuit.
I nunc, magnificos victor molite triumphos,
  Cinge comam lauro; votaque redde Jovi:
Quæque tuos currus comitatus turba sequetur,
  Clamet; Iö forti victa puella viro!
Ante eat effuso tristis captiva capillo,
  Si sinerent læsæ, candida tota, genæ.
Aptius impressis erat os livere labellis,
  Et collo blandi dentis habere notam.
Denique, si tumidi ritu torrentis agebar,
  Cæcaque me prædam fecerat ira suam;
Nonne satis fuerat timidæ inclamasse puellæ,
  Nec nimium rigidas intonuisse minas?
Aut tunicam summâ deducere turpiter ora
  Ad mediam? mediæ zona tulisset opem.

A

33. *Et minus ille nocens. me quam profitebar amare Læsi.*] Lege *At minus.* aut cum Sarraviano *Sed.* Deinde Puteaneus, *mihi quam profitebar amari Læsa sit.* Lege *Læsa est.* nam Farnesianus & Dousæ liber *me quam profitebar amare Læsa est.* Arondelianus,

——— *mihi quam profitebar amare*
Læsa est. Heinsius.

Et minus.] Ordo est: Et ille Diomedes fuit minus nocens: ego enim læsi illam, quam profitebar me amare: ille autem crudelis fuit in hoste.

35. *I nunc, &c.*] Triumphandum, inquit, tibi est ex fœmina victa. Secum ironicōs loquitur Poëta. *Victor.*] Qui fœminam viceris. *Victor molire triumphos.*] Rectius codex Dousæ, *molite.* Heinsius.

36. *Votaque redde Iovi.*] Qui enim triumphabant, in Capitolium ascendebant, ut Capitolino Jovi sacrificarent.

37. *Comitantum turba sequetur.*] *Comitatus* Puteaneus. per appositionem ut in illis Statii,

——— *Infelix comitatus eunti*
Hærebant nati.

Malim tamen, *comitatrix turba.* nam optimus Palatinus *comitatur.* Neapolitanus & duo alii *comitetur.* Iunianus *comitantia.* Arondelianus, *comitatur turba sequentum.* alii aliter. *sic mendatrix lingua* Epistola Laodamiæ. *Heinsius.*

38. *Io.*] Hæc enim vox erat militum imperatorem triumphantem comitantium, *Io triumphe. Victa puella.*] *Nullum memorabile nomen Fœminea in pugna est nec habet victoria laudem.*

39. *Ante eat.*] Ut in triumphali pompa assolent captivi, *Effuso.*] Turbato.

41. *Aptius impressis fuerat livere labellis.*] Palatinus unus cum uno Vaticano, *erat os livere.* non invenuste. *Heinsius.*

42. *Et collum blandi.*] *Collo* meliores. *Idem.*

43. *Tumidi.*] Turgidi. *Ritu.*] More. *Torrentis.*] Rapidissimi fluminis. *Agebar.*] Ferebar, impellebar.

46. *Intonuisse minas.*] *Manius* Neapolitanus & Junianus. Certe de minis jam supra egerat. de hac locutione plura congessimus ad Claudianum. *Heinsius.*

48. *Ut mediam.*] Scribe cum Puteaneo & tertio Palatino, eodemque optimo,

At nunc ſuſtinui, raptis à fronte capillis,
Ferreus ingenuas ungue notare genas.
Adſtitit illa amens albo & ſine ſanguine vultu,
Cæduntur Pariis qualia ſaxa jugis.
Exanimes artus, & membra trementia vidi;
Ut cum populeas ventilat aura comas:
Ut leni Zephyro gracilis vibratur arundo:
Summave cum tepido ſtringitur unda Noto.
Suſpenſæque diu lacrymæ fluxere per ora,
Qualiter abjectâ de nive manat aqua.

Tunc

no, tum & primâ editione,

Aut tunicam ſummâ deducere turpiter orâ
Ad mediam: mediæ zona tuliſſet opem.

Atque ita ad Hiſtoriam Auguſtam Salmaſius. lib. VI. Met.

——— dicitur unus
Fleſſe Pelops, humeroque ſuas ad pectora poſtquam
Deduxit veſtes.

Ita reſtituendum ex duobus ſcriptis. vulgati *à pectore*. Calpurnius Eclog. III. ubi Mopſus narrat ſe verberaſſe amicam,

——— protinus ambas
Deduxi tunicas, & pectora nuda cecîdi.

Ita ſcribe. hoc enim *deducere* dicebant. Juvenalis Sat. XIII.

——— nemo dolorem
Fingit in hoc caſu, veſtem deducere ſummam
Contentus.

Ita ſcripti. nam in vulgatis pari modo peccatur. *Heinſius.*

49. *Suſtinui.*] Non erubui. non abſtinui. *Raptis à fronte capillis.*] Sic in Metam. *Arreptam prenſis à fronte capillis.*

50. *Ferreus.*] Crudelis. *Ingenuas.*] Ipſius ingenuæ: in ſerva enim tolerabilius eſſet. *Ungue.*] Unguibus, pugnis.

51. *Amant albo ſine ſanguine vultu.*] *Albo & ſine ſanguine* ſcripti potiores. pro *amens*, multi veteres *gemens*. duo *demens*. Lego *tremens pavido & ſine ſanguine vultu*. Met. VI. de Philomela,

Illa tremit, velut agna pavens, quæ ſaucia cani
Ore excuſſa lupi.

niſi pro *amens* malis *pavens*. Heinſius. *Amens.*] Turbata ex timore, & quaſi ſine mente. *Albo vultu.*] Hoc eſt, pallida. *Et ſine ſanguine.*] Phyſice palloris cauſam tangit.

52. *Cæduntur.*] Talis, inquit, ex albore facta eſt puella, qualia ſolent eſſe candidiſſima marmora Pari inſulæ. *Pariis jugis.*] Eſt enim Paros inſula una ex Cycladibus à Delo 38. millia paſſuum diſtans, marmore nobilis.

53. *Exanimes.*] Quaſi mortuos, & ſine anima. *Artus.*] Membra ipſius puellæ.

54. *Ut cum populeas ventilat aura comas.*] Scripſerat, niſi fallor, Naſo.

Ceu ſua populeas ventilat aura comas.

vide ſimilem locum à me emendatum Remed. Amor. v. 264. *Heinſ. Comas.*] Frondes, quæ eſſe dicuntur arborum crines.

55. *Utque levi Zephyro graciles vibrantur ariſtæ.*] *Ut leni Zephyro gracilis vibratur arundo* meliores libri. dixi Epiſt. Hypermneſtræ. v. 39. *Heinſius. Vibratur.*] Concutitur, agitatur.

56. *Tepido noto.*] Ad naturam venti retulit, qui cum flat per zonam torridam à meridie, eſt calidus & pluvius. *Stringitur.*] Criſpatur, ac veluti in rugas contrahitur.

57. *Suſpenſæ lacrymæ.*] Retentæ, repreſſæ, ne oculi extillarent.

58. *De nive manat aqua.*] Item Metam. 3. verſ. 487.

—— ſed

Tunc ego me primum cœpi ſentire nocentem.
  Sanguis erant lacrymæ, quas dabat illa, meus.
Ter tamen ante pedes volui procumbere ſupplex:
  Ter formidatas reppulit illa manus.
At tu, ne dubita (minuet vindicta dolorem)
  Protinus in vultus unguibus ire meos.
Nec noſtris oculis, nec noſtris parce capillis.
  Quamlibet infirmas adjuvet ira manus.
Neve mei ſceleris tam triſtia ſigna ſuperſint,
  Pone recompoſitas in ſtatione comas.

—ſed ut intabeſcere flavæ
Igne levi ceræ, matutinæque pruinæ
Sole tepente ſolent.

Quò etiam referri poſſit illud Plauti in Mercat. I. 2. v. 91. *Edepol, cor miſerum meum, quod guttatim contabeſcit, quaſi in aquam indideris ſalem.* Et Theocrit. Idyll. 7. v. 76. Εὖτε χιὼν ὥς τις κατετάκετο μακρὸν ὑφ' Αἷμον. Et Moſch. Idyll. 4. v. 45. --- σὺ δ' ἠΰτε λείβεαι ὕδωρ. *Manat.*] Stillat liqueſcente nive.

62. *Formidatas.*] Quas veluti violentas adhuc formidabat, nec eis credebat. *Reppulit.*] Rejecit.

63. *At tu.*] Convertit ſermonem ad puellam, eam monens, ut velit ſe ulciſci: præſto enim ſe eſſe, à quo pœnas illa repetere poſſit. *Minuet.*] Levabit.

66. *Quaſlibet infirmas adjuvat ira manus.*] Lege *Quamlibet* cum melioribus quibuſque ſcriptis. de qua locutione egimus Epiſt. VI. verſ. 140. deinde *adjuvet* ſcribendum cum Neapolitano & tribus aliis. Ep. Hypſ.
Quamlibet adverſo ſignetur epiſtola vento. Heinſius.

ELEGIA VIII.

Execratur lenam, quæ puellam ſuam meretricia arte inſtruebat.

EST quædam: (quicunque volet cognoſcere lenam,
  Audiat) eſt quædam nomine Dipſas anus.
Ex re nomen habet. nigri non illa parentem
  Memnonis in roſeis ſobria vidit equis.

Illa

1. E*St quædam, &c.*] Invectiva in ipſam lenam, quam execratur, ut ei omnia fere illa incommoda eveniant, quæ ſenili ætati acerbiſſima eſſe ſolent.

2. *Dipſas.*] Nomina perſonarum, ut in comœdiis, habere debent rationem & etymologiam. Eam enim ipſam ſitim appellavit: quaſi quæ propter ebrietatem & frequentem potum ſemper ſitiat. δίψα enim, ſive etiam δίψος, Græce *ſitis*, & διψάω, *ſitio.*

3. *Nigri non, &c.*] Illa nunquam, niſi ebria, advenientem auroram vidit. *Nigri.* Sic Virg. *Et nigri Memnonis arma.* Æthiops enim erat. *Parentem.*] Auroram, cujus filius fuit Memnon, ex Tithono Laomedontis regis Trojani filio.

4. *Roſeis.*] Puniceis. Alludere tamen videtur ad auroræ epitheton. Auroram enim

lla magas artes, Æææaque carmina novit,
  Inque caput liquidas arte recurvat aquas.
cit bene quid gramen, quid torto concita rhombo
  Licia, quid valeat virus amantis equæ.
um voluit, toto glomerantur nubila cœlo.
  Cum voluit, puro fulget in orbe dies.
anguine (ſi qua fides) ſtillantia ſidera vidi:
  Purpureus Lunæ ſanguine vultus erat.
Ianc ego nocturnas verſam volitare per umbras
  Suſpicor, & plumâ corpus anile regi.

Suſpi-

nim Homerus ῥοδοδάκτυλον appellat. Sobria.] Sine ebrietate. Equis.] Quadrigis.

5. *Magas arteis.*] Magicas arteis. Huus artis vanitatem Plinius tum alibi, um lib. 30. coarguit: quæ tamen artium fraudulentiſſima plurimum in too terrarum orbe, plurimiſque ſeculis valuit, eique auctoritas maxima fuit. *Ææaque carmina novit.*] Id eſt, incantationes, quibus Ææa Circe uſa eſt.

6. *In caput.*] In ſuum fontem. *Are.*] Scilicet magica. *Recurvat.*] Reflectit. *Liquidas aquas.*] *Rapidas* unus Medicêus cum excerptis Politiani. quod magis ad rem. *Heinſius.* *Recurvat.*] Ut verſæ recurrant, & retro properent.

7. *Scit bene.*] Optime callet, quid poſſit. *Gramen.*] Id eſt, herba. Ex herbis enim veneficia maxime fiunt. *Torto.*] In turbinem verſo. Rhombus præter alia ſignificata, denotat etiam magicum inſtrumentum, filis quibuſdam implicitum, quo in magica arte utebantur. Propert. *Deficiunt magico torti ſub carmine rhombi.*

8. *Licia.*] Fila, ſtamina. Sed licia vim majorem in carminibus habere creduntur, quod ita hominum mentes implicari poſſe exiſtimentur, ut à liciis ſtamen implicatur. Plin. lib. Natur. hiſtor. 28. *Quid valeat virus amantis equæ.*] Hippomanes dicit, quod Ariſtot. teſte præcipue ad amoris veneficia petitur. Et ut Servius ait, Hippomanes eſt virus defluens ex equarum inguinibus, quo tempore feruntur amoris furore: ut dictum ſit ἀπὸ τῆς μανίας, καὶ ἵππων, Heſiodus hippomanem herbam eſſe dixit, qua ſi equi veſcerentur in furorem verterentur. Plin. lib. 8. ſcribit, etiam equis innaſci veneficium, *hippomanes* appellatum, in fronte, caricæ magnitudine, colore nigro, quod ſtatim edito partu devorat fœta, aut partum ad ubera non admittit, ſi quis præreptum habeat. *Virus amantis equæ.*] *Matri præreptus amor.* Virgil. 4.

9. *Cum voluit.*] Hæc lena quandocunque ei collibuiſſet, cœlum aut nubilum aut ſerenum reddebat. *Glomerantur.*] In globi figuram condenſantur.

11. *Si qua fides.*] Supple, eſt mihi: ſi mihi creditur.

13. *Vivam volitare per umbras.*] *Verſam* veteres editiones & quinque ſcripti cum codice Neapolitano. multi *viſam.* quos inter Jureti & Puteani excerpta, duo *vetulam.* Puteaneus *verſam.* ſed poſtea *t* in *r* mutato, hoc eſt *verſam.* Opinor *ſuetam* ſcribendum. ut & apud Val. Flaccum lib. IV.

—— aut vobis ergo fera ſaxa pateſcunt,
Aut mea jam ſuetæ veniunt ad pabula diræ.

vulgati *ſævæ.* quæ vox ter quaterve eadem pagina occurrit nimis inconcinne. *Heinſ.* *Verſam.*] Tranſmutatam in avem quæ ſtrix à ſtridendo dicitur.

14. *Pluma.*] Pro plumis. *Anile.*] Cum invidia & contemptu dixit. *Tegi.*] Veſtiri.

Suſpicor; & fama eſt. oculis quoque pupula duplex
Fulminat, & gemino lumen ab orbe venit.
Evocat antiquis proavos atavoſque ſepulcris:
Et ſolidam longo carmine findit humum.
Hæc ſibi propoſuit thalamos temerare pudicos:
Nec tamen eloquio lingua nocente caret.
Fors me ſermoni teſtem dedit. illa monebat
Talia; me duplices occuluere fores:
Scis here te, mea lux, juveni placuiſſe beato.
Hæſit, & in vultu conſtitit uſque tuo.

Et

15. *Duplex.*] Plin. lib. 7. ſcribit, fœminas quidem omnes ubique viſu nocere, quæ duplices pupillas habeant.

16. *Fulminat.*] Ut fulmen ſplendet. *Geminum lumen ab orbe venit.*] *Gemino* Puteaneus & multi alii ex melioribus. Idem Puteaneus *micat* pro diverſa lectione. Met. VIII. *Fulmen ab ore venit*, de apro Calydonio. quamvis nec alterum temere rejecerim. *Heinſius. Lumen ab orbe micat.*] Abſiſtunt flammæ. *Igne tremunt oculi.* Silius: *Ardent oculi; toto ex ore crudelitas eminet.* Cic. 7. Verin. ὑποβλέψας δεινὸν ὥσπερ ἀστραπή. Dio Pruſ. orat. 56. Δυσαντίβλεπτος. Et Homer. Il. v. *vſ.* 474. Ὀφθαλμὼ δ' ἄρα οἱ πυρὶ λάμπετον —— & *vſ.* 3. ibid. —— αὐτὸς δὲ πάλιν τρέπεν ὄσσε φαεινώ.

17. *Proavos atavoſque.*] Quaſi difficilius ſit eos evocare ſepulchris, qui jam ante multos annos deceſſerint, quam qui nuper ſunt mortui.

18. *Solidam.*] Integram, plenam, nihil vacui aut concavi habentem. Hoc dixit ut lenæ vires exaggeraret, & maximas eſſe oſtenderet. *Longo carmine.*] Diutina incantatione. *Findit.*] Scindit, rumpit terram, unde umbras ejiciat.

19. *Thalamos violare pudicos.*] *Temerare* Puteaneus aliique meliores. & recte. Epiſtola OEnones,

Ut minor Atrides temerati fœdera lecti
Clamat.

Met. II:

An quæ per totam res eſt notiſſima Lesbon,
Ignorata tibi eſt? patrium temeraſſe cubile
Nyctimenen.

infra lib. II. El. VII.

—— *Cypaſſis*
Objicitur dominæ contemeraſſe torum.

Artis Amat. lib. I.

At non Actorides lectum temeravit Achillis.

ſic & *Venerem temerare maritam* epiſtola Paridis. & *Apollineæ temerator matris* Tityos Statio. vide quæ notamus Pont. lib. II. El. II. *vſ.* 27. *Heinſius. Temerare.*] Dum ſuis verbis uxorem ad adulterum, maritum ad pellicem inducit.

21. *Fors.*] Caſu, inquit, interfui hujus vetulæ ſermonibus: non igitur ignota loquor. *Fors.*] Caſus. Fors, fortuna. *Me teſtem dedit.*] Ut conſtet ἀξιοπιστίας, fingit auctor, ſe procul ſtantem omnia audiviſſe.

22. *Talia.*] Qualia ſubjiciam. *Occuluere.*] Occultavere.

23. *Here.*] Pro heri. *Mea lux.*] Mea vita. *Beato.*] Id eſt, diviti, eleganti.

24. *Hæſit, & in vultu, &c.*] Ut ſit ſenſus: Ille juvenis beatus, cui te heri placuiſſe non ignoras, in te oculos conjectos ſemper habebat: quod ſignum eſt, eum tui amore irretitum fuiſſe. *Hæſit.*] Defixus eſt.

25. Et

Et cur non placeas? nulli tua forma ſecunda eſt.
Me miſeram! dignus corpore cultus abeſt.
Tam felix eſſes; quam formoſiſſima, vellem.
Non ego te factâ divite pauper ero.
Stella tibi oppoſiti nocuit contraria Martis.
Mars abiit: ſigno nunc Venus apta tuo.
Proſit ut adveniens, en aſpice. dives amator
Te cupit; & curæ, quid tibi deſit, habet.
Eſt etiam facies, quæ ſe tibi comparet, illi:
Si te non emtam vellet, emendus erat.
Erubuit. decet alba quidem pudor ora: ſed iſte,
Si ſimules, prodeſt: verus obeſſe ſolet.
Cum bene dejectis gremium ſpectabis ocellis,
Quantum quiſque ferat, reſpiciendus erit:
Forſitan immundæ Tatio regnante Sabinæ

Nolue-

25. *Et cur non placeas?*] *Cui non placeas* unus Vatic. & Farneſianus. ſic alibi,

Tam doctas quis non poßit amare manus? Heinſius.

Et cui non placeas?] Omnibus placere debes. Et rationem reddens, ſubdit, *Nulli tua forma, &c.*] Nulli puellæ es poſtponenda.

26. *Me miſeram.*] Dolet Dipſas, puellam non habere cultum, qui dignus ſit corporis pulchritudine.

27. *Tam fœlix.*] Tam dives.

30. *Signo nunc Venus apta tuo.*] Tuum ſignum Venus eſt. hoc eſt tibi propitium. alii codices *ſuo*. Heinſius.

31. *Adveniens.*] Dixerat enim ſupra, *Mars abiit:* Cum igitur Mars, adverſum ſidus aberit, beneficum Veneris adveniens ſidus jam prodeſſe incipit: quod oſtendens, ait: *Dives amator te cupit.*] Te deperit: cui cura eſt id quod tibi deeſt, id eſt, dignus corpore cultus.

33. *Eſt etiam facies.*] Etiam facies eſt illi juveni: quæ merito tibi conferri poſſit: eſt pulcherrima illi facies.

34. *Si te non emptam.*] Niſi ipſe ultro precium pollicens, te amicam expeteret ſibi, tu illum tibi vel pretio deberes adjungere.

35. *Erubuit.*] Hoc à Poëta dictum eſt, non à lena. Pudicam ergo facit Poëta amicam ſuam, quæ ſtatim erubuerit, cum dixiſſet lena, *Emendus erat. Decet.*] Anus excipit: ſenſerat enim puellam erubuiſſe. unde ait: Candidam quidem faciem pulchriorem reddit pudor: ſed ſimulandus eſt, ſi vis tibi prodeſſe.

37. *Spectabis.*] Spectare autem gremium dejectis oculis, modeſtiæ eſt & pudoris. Hanc modeſtiam & pudorem conatur lena ſumma ope ab animo puellæ removere, ut facilius quod intendit, ei poſſit perſuadere. Nam pudor eſt hoſtis Cupidinis, ut ſupra dixit Naſo. *Cum bene ſpectabis gremium.*] Nam amatores ſolebant precium & munera in amicæ gremio deponere.

39. *Forſitan incultæ Tatio regnante Sabinæ.*] *Immundæ* meliores libri. & recte. ſic *mundus muliebris.* ἀκόσμους puellas dicit Lucretius lib. IV.

Nigra melichrus eſt, immunda ac fœtida acoſmos.

Cicero lib. IX. ad Atticum, ſicut ἐν τοῖς

Noluerint habiles pluribus eſſe viris.
Nunc Mars externis animos exercet in armis:
At Venus Æneæ regnat in urbe ſui.
Ludite formoſæ. caſta eſt, quam nemo rogavit:
Aut ſi ruſticitas non vetat, ipſa rogat.
Has quoque, quas frontis rugas in vertice portas,
Excute: de rugis crimina multa cadent.
Penelope juvenum vires tentabat in arcu:
Qui latus argueret, corneus arcus erat.

La-

τοῖς ἐρωτικοῖς alienantur immundæ, inſulſæ, indecoræ. immunda humus ſæpe apud noſtrum. *immundum vellus* & *immundus caper*, & *immunda manus* Art. Am. & *immundus torus* Rem. Amor. *immunda hara.* Ep. prima. *immunda hiſtoria* Triſt. *immundus pulvis.* Faſt. IV.

Venerunt cultus mundaque cura ſui.

& lib. III.

Pauper, ſed mundæ ſedulitatis, anus.

ita in optimis libris locus uterque ſcribitur. *munda verba* pro nitidis dixit Arte Amat. lib. III. infra El. x.

Et puer eſt & mundus Amor, ſine ſordibus annos
Et nullas veſtes, ut ſit apertus, habet.

quomodo & illic liber optimus. apud Propertium,

Mundus demiſſis inſtitor in tunicis.

& *mundus Menander* apud eundem. *Heinſius. Forſitan.*] Non debes, inquit lena, uſque adeo eſſe pudica, ut uno tantum aut duobus viris contenta eſſe velis. Hoc olim fortaſſe Sabinæ voluerunt, in quibus maxima fuit ſeveritas. *Immundæ.*] Omnium urbanitatum expertes. *Tatio regnante.*] Fuit hic Sabinorum rex, cum quo Romulus conſociavit Romanum imperium.

40. *Habiles.*] Aptæ. *Pluribus viris.*] Uno enim (ut pudicas decet) contentæ erant.

41. *Externis armis.*] Non domeſticis & civilibus bellis, quibus antea urbs Roma flagraverat.

42. *Et Venus Æneæ.*] *At Venus* meliores, rectius. *Heinſius. Venus regnat in urbe, &c.*] Id eſt, Romæ. Æneas enim Veneris filius fuit, à quo Romanos originem trahere nemo ignorat. *Venus regnat.*] Hic verſus Auguſtum Dioneum graviter offendere potuit.

43. *Ludunt formoſæ.*] *Ludite formoſæ* Sarravianus cum uno Moreti & Scriveriano. placet. Arte Amat. III.

Dum licet, & veros etiamnunc editis annos,
Ludite.

lib. II.

Ludite, ſed furto celetur culpa modeſto.

infra. El. x.

Parcite, formoſæ, pretium pro nocte paciſci. Heinſius.

44. *Si ruſticitas non vetat.*] Ruſticam puellam vocat, quæ eſt difficilis ad obſequendum amantibus. *Ipſa rogat.*] Sic erat Sempronia illa, quæ (ut Salluſtius ait) libidine ſic accenſa fuit, ut ſæpius peteret viros, quam peteretur.

45. *Frontis rugas.*] Has quoque rugas frontis, quas portas vertice, excute, &c. Alludit autem ad ſeverum vultum puellæ, averſantis dicta lenæ. *Micyl.*

47. *Penelope.*] Dipſas falſo exemplo puellam pervertere tentat. *Iuvenum.*] Procorum. *Tentabat.*] Experiebatur: ut quem viribus præſtantiorem cognoviſſet, eum ſibi virum legeret. *Tentabat in arcu.*] Huc alludit Petron.

Nemo meo melius nervum tendebat Vlyſſe,
Sive illi laterum, ſeu fuit artis opus.

48. *Qui latus.*] Lateris vires. *Argueret.*] Oſtenderet.

49. Labi-

Labitur occulte, fallitque volatilis ætas: Reg: volubilis.
Ut celer admiſſis labitur amnis aquis.
Æra nitent uſu: veſtis bona quærit haberi:
Caneſcunt turpi tecta relicta ſitu.
Forma, niſi admittas, nullo exercente ſeneſcit:
Nec ſatis effectûs unus & alter habent.
Certior è multis, nec tam invidioſa rapina eſt.

Plena

49. *Labitur.*] Celeriter tranſit, fugit.
50. *Et celer admiſſis labitur annus equis.*] Optime codex Sarravianus:

Ut celer admiſſis labitur amnis aquis.

lib. III. Artis Amat.

Ludite: eunt anni more fluentis aquæ.

lib. XV. Met.

Ipſa quoque aſſiduo labuntur tempora motu,
Non ſecus ac flumen.

admiſſas aquas pro citatis quoque dixit. Epiſtola Phyllidis,

Et ſacer admiſſas exigit Hebrus aquas.

Heinſius. *Admiſſis.*] Velocibus. Hoc autem dicit Dipſas, ut ævi brevis memor puella, dum eſt juvenis, plures amantes admittat: & quantum poſſit, amori indulgeat. *Labitur.*] Sic Senec. *Tanquam ex torrente eſt hauriendum.* πρὶν γῆρας ἀπολείψαι νεότητα. monet autem peſſima hæc lena puellam, ut ætate utatur. Sic Bacchis in Heautont. 2. 3.

Quippe formâ impulſi noſtra nos amatores colunt,
Hæc ubi imminuta eſt, illi ſuum animum aliò conferunt.
Niſi ſi proſpectum eſt interea aliquid, deſertæ vivimus.

Et Sophoclidiſca apud Plaut. Perſ. 2. 2. ỳſ. 47.

Tempori hanc vigilare oportet formulam, atque ætatulam,
Ne, capillo verſipelle, fœde ſemper ſervias.

Audi & Scapham, in Moſtellar. 1. 3. ỳſ. 44.

Qui Pol me, ubi ætate hoc caput colorem commutavit,
Reliquit, deſeruitque me. tibi idem futurum crede.

51. *Æra nitent uſu.*] Hæc quatuor carmina nullum habent ordinem in ſenſu. Hoc ordine ab Ovidio relicta exiſtimaverim: *Forma, niſi admittas, nullo exercente ſeneſcit: Caneſcunt turpi tecta relicta ſitu. Æra nitent uſu, veſtis bona quærit haberi: Nec ſatis effectus unus & alter habent. Forma..* Senſus autem erit, formam eſſe exercendam multos admittendo amatores, & frequenter. Nam & æra uſu ſplendent. *Aliter ſeneſcere*, & turpiorem fieri: ſicuti etiam ædes ipſæ, quando ab hominibus non habitantur, carie & pedore, ac ſitu, & aranearum telis obſitæ turpeſcunt. *Quærit haberi.*] *Quod niſi veſte bona utaris*, à tineis corrodetur: Eſt enim hic *haberi*, tractari, &c. *Mic.*

52. *Caneſcunt.*] Cana & alba fiunt ex ſitu. *Turpi.*] Indecoro.] *Relicta.*] Deſerta ab habitatoribus. *Situ.*] Sordibus, & ſqualore quodam, qui intra opaca ædium quæ diu non purgantur, eſſe ſolet.

53. *Seneſcit.*] Ante diem fit ſenex & turpis.

54. *Nec ſatis.*] Non ſufficiunt, inquit, pauci amatores, ad ſumptuoſas veſtes tibi emendas. *Unus & alter.*] Pro paucis. *Habent effectus.*] Id eſt, efficere poſſunt, ut bonam habeas veſtem. *Domit.* *Nec ſatis effectus.*] Hoc eſt, pauci aliqui non ſufficiunt ad hoc efficiendum, de quo modo dictum eſt. Eſtque genitivi caſus. *Micyl.*

55. *E multis.*] Amatoribus. *Invidioſa.*] Odioſa.

Plena venit canis de grege præda lupis.
Ecce, quid iste tuus præter nova carmina vates
Donat? amatoris millia multa leges.
Ipse Deus vatum, pallâ spectabilis aureâ,
Tractat inauratæ consona fila lyræ.
Qui dabit, ille tibi magno sit major Homero.
Crede mihi; res est ingeniosa, dare.
Nec tu, si quis erit capitis mercede redemtus,
Despice gypsati crimen inane pedis.
Nec te decipiant veteres quinquatria ceræ.

Tolle

56. *Venit.*] Contingit. *Canis.*] Canos pilos habentibus. *De grege.*] De multis ovibus.

57. *Ecce, quid iste tuus vates.*] Id est, Poëta Ovidius. *Nova*, id est, miranda.

58. *Amatoris millia.*] Non tibi deerunt multa amatoris carmina legenda. Sed carmina quid prosunt ad corporis cultum?

59. *Ipse deus fatum.*] Phœbus, musicæ artis inventor. *Palla.*] Longa & ad vestigia usque demissa veste, qualem vates & citharœdi habere soliti erant. *Spectabilis.*] Conspicuus. Intelligit autem Apollinis Palatini marmoreum simulachrum, quod auctore Augusto, tanto artificio fuerat fabrefactum, ut vivum esse, & plectra movere, & canere videretur. *Palla spectabilis.*] Vide Metam. XI de certam. Apollinis & Panos. ubi ℣s. 166.

Ille, caput flavum lauro Parnaßide vinctus,
Verrit humum Tyrio saturata murice palla.

Et Virgil. 6. Æneid.

Nec non Threïcius longa cum veste sacerdos.

60. *Tractat.*] Id est, movet. *Consona.*] Consonantia, ut harmonia reddatur. *Fila.*] Nervos, chordas, quæ septem numero sunt.

61. *Qui dabit.*] Pluris, inquit, faciendus tibi est amator qui munera dabit, quam qui optimus erit Poëta. *Sit major.*] Majorem apud te habeat auctoritatem.

62. *Dare.*] Afferre. *Dare res ingeniosa.*] Superat omnium ingenia. Puellas capit, quibus nihil præter lucrum dulce est. Vide eleg. 8. Amor. ℣s. 33.

63. *Nec tu, &c.*] Noli, inquit, Dipsas, humilioris fortunæ homines, & viles despicere, modo dent munera. Contra autem, vel nobilissimos exclude, nisi divitias habeant, quibus te ditare possint. *Si quis.*] Qui, cum antea servus fuerit, aliquo casu dives factus, se à servitio redemerit.

64. *Despice.*] Sperne. *Gypsati.*] Creta illiti, ut venales servi habebant. Plin. lib. 35. cap. 16. Gypsum enim est calcis genus, de quo Plin. lib. 36. cap. 24. Vult enim persuadere puellæ, nullius sortis homines, modo munera afferant, esse despiciendos. *Gypsati.*] Vide hac de re Clar. Gronov. ad Persam Plaut. I. 2. ℣s. 22. albo rete. Quò & alludit Cic. ad Trebatium. *Hoc tibi tam ignoscemus, inquit, nos amici; quam ignoverunt Medeæ, quæ Corinthi arcem altam habebat, matronæ opulentæ, quibus illa manibus gypsatißimis persuasit, ne sibi vitio verterent, &c. Crimen inane.*] Crimen enim non erit dedecus nec ignominia. *Crimen inane pedis.*] Alii *nomen.* utramque lectionem Puteaneus agnoscit. tam hæc quam illa arridet. *Heinsius.*

65. *Nec te decipiant.*] Nec te fallant alicujus stemmata & genus, ita ut ei

gratis

Tolle tuos tecum, pauper amator, avos.
Quin, quia pulcher erit, poſcet ſine munere noctem;
Quod det, amatorem flagitet ante ſuum.
Parcius exigito pretium, dum retia tendis,
Ne fugiant. captos legibus ure tuis.
Nec nocuit ſimulatus amor. ſine credat amari:
Sed cave, ne gratis hic tibi conſtet amor.
Sæpe nega noctes. capitis modo finge dolorem:

Et

gratis tui copiam facias. *Veteres.*] Antiquæ, fumoſæ. *Quinquatria.*] Quid ſignificet in hoc loco *Quinquatria*, non video. Quidam emendant, *Quinque atria*, ut ſit numerus finitus pro infinito. Nonnulli *Plena atria*, legunt. *Atria.* In atriis enim ſolebant priſci Romani majorum ſtatuas diſponere, ad generis nobilitatem jactandam. *Ceræ.*] Statuarum ex cera. *Domin.* *Quinquatria.*] Feſta Minervæ dicuntur, quæ menſe Martio per quinque dies celebrabantur. Ac ſunt qui putent, oſtentationem aliquam, aut pompam imaginum, in hoc feſto fieri ſolitam fuiſſe: & ideo per Metalepſin, feſti nomen, pro rebus quæ in ipſo celebrabantur, poſitum eſſe. Quod ſi igitur & mihi divinare liceat, legerim: *Nec te decipient veteris quicquam atria ceræ.* ut ſit ordo: *Nec te quicquam decipiant atria ceræ veteris, &c.* *Veteris quinquatria ceræ.*] *Veteris ceræ* Puteaneus. illud *quinquatria* non eſt nauci. nam ſi ad natalem ſuum alluderet, *quinquatrus* dicere debuiſſet. codex Douſæ *Veneris quinquennia ceræ.* Naugerius & Ciofanus & Quernius in Egregiis, *quinque atria* legendum contendunt. Lipſius in Electis *veteri cincta atria cera.* Barthius in Adverſariis, *decipiat veteris quinquatria ceræ,* ut quinquatria ſit porticus quinque ambulacrorum. audaci ſane commento. Ludovicus Orleantius ad Tacitum *decipiant quæ cingunt atria ceræ.* Petrus Scriverius, *veteres circa atria ceræ.* non male. Juvenalis, *Tota licet veteres exornent atria ceræ.* Heinſius.

67. *Qui quia.*] *Quin* Puteaneus cum duobus aliis. verſus, ni fallor, mendoſus. *Idem.*

70. *Ne fugiant, captos legibus ure tuis.*] Videtur reſcribendum,

Ne fugiat, captum legibus ure ſuis.

Superiora agunt de pulchro amatore: quo etiam hæc ſunt referenda. *ſuis legibus.* ut Ep. V.

Et poteras falli legibus ipſe tuis.

Ep. VI.

— *leges ſanciat ipſe ſuas.*

Val. Flaccus de Amyco,

— *lege quod occidit ultus*
Ipſe ſua. Idem.

72. *Et cave.*] *Sed cave* recte prima editio. Neapolitanus *ſed fuge.* quod jam præceſſerat. *Idem.* *Conſtet.*] Valeat.

73. *Sæpe nega noctem.*] *Noctes* ſcripti. *Heinſ.* *Sæpe nega noctes.*] Nam, ut inferius ait Naſo: *Quod licet, ingratum eſt: quod non licet, acrius urit.* *Nega noctes.*] Officium noctium. ſic Ter. Heaut. 2. 2. — *nam quendam miſerè offendi ibi militem Ejus noctem orantem. hac arte tractabat virum.* Et Plaut. in argum. Aſinar. vſ. 5. — *cedit noctem filius.* Et in Pænul. 1. 2. vſ. 62. Ut Camer. & Turneb. legunt.

Quo jus ego nebulæ cyatho ſeptem noctes
non emam.

Capitis.] Sic ipſe Naſo inferius de Corinna ait: *Ah quoties ſani capitis mentita dolorem, Cunctantem tardo juſſit abire pede.*

Et modo quæ causas præbeat, Isis erit.
Mox recipe; ut nullum patiendi colligat usum,
Neve relentescat sæpe repulsus amor.
Surda sit oranti tua janua, laxa ferenti.
Audiat exclusi verba receptus amans.
Et, quasi læsa prior, nonnunquam irascere læso.
Vanescat culpâ culpa repensa tuâ.
Sed nunquam dederis spatiosum tempus in iram.
Sæpe simultates ira morata facit.
Quin etiam discant oculi lacrymare coacti;

Et

74. *Modo.*] Interdum. *Causas.*] Scilicet differendi concubitus. *Isis erit.*] Hæc Inachi fluminis filia, à Jove in vaccam mutata est: tum in pristinam formam reversa & dea facta, ab Ægyptiis colebatur: cujus sacra ad Romanos translata sunt, quibus solennibus Romanæ mulieres secubabant per plurimos dies, nec se viris admiscebant. *Isis erit, quæ causas præbeat.*] *Simulat se à matre arcessi ad rem divinam, abit.* Ter. Hecyr. 1. 2. sic & Tibul. 4. lib. ad Junon.

Illa quidem ornandi causas tibi, Diva, relegat,
Est tamen occultè cui placuisse velit.

75. *Mox.*] Paulo post. Recipe amatorem, ne huic patientiæ assuefiat amator. *Colligat.*] Paulatim contrahat.

76. *Relentescat.*] Imminuatur, lentus fiat.

77. *Surda.*] Clausa. Amatorem, inquit, nummos ferentem admittes, ferentem preces excludes. *Laxa.*] Aperta.

78. *Audiat exclusi verba receptus amans.*] Ut largiora munera in posterum afferat, ne etiam ipse excludatur.

79. *Et quasi læsa prius.*] *Prior* meliores. *Heins. Et quasi, &c.*] Quando, inquit, amatorem læseris, quasi tu ab illo prius læsa fueris, ei irascere.

80. *Vanescat culpâ culpa repulsa tua.*] Puteaneus & Arondelianus,

Vanescat culpa culpa repensa tua.

recte nisi quod *suâ* legendum. Multum esse Nasonem in eâ locutione jam alibi monuimus. nisi *culpa nova* cum Sarraviano malis. ut Remedio Amoris,

Et prior est culpâ culpa repulsa novâ.

Codex Jureti *repressa.* sed *repensa* bene habet. Artis Amat. 11.

Illæ munditiis amorum damna rependunt. Heinsius.

Vanescat.] Diluatur, in vanum & nihilum redigatur. *Vanescat culpa repensa.*] Culpa cum culpa comparata, composita, compensata extinguatur. Pax rursum. Id quod Terent. explicat in Eunuch. 1. 1. *Bellum, pax rursum* —— *Et* ex Terentio Horat. lib. 2. 3. —— *in amore hæc sunt mala: bellum, Pax rursum.* Quod ex Plauto sumtum: Mercat. 1. 1. ℣s. 18. & seqq. *Nam amorem hæc cuncta vitia sectari solent.*

81. *Spaciosum.*] Longum.

82. *Sæpe.*] Ne facias, inquit, ut diu tibi iratus sit amator, ne, dum inveterascit ira, fiat odium ingens. *Ira morata.*] Ter. Hecyr. 3. 1.

Sed magnum nescio quid necesse est evenisse Parmeno,
Unde ira inter eos intercessit, quæ tam permansit diu.

Sic & Græci, χόλος ἐπίμονος. Μῆνις. Qui dolores non facile excidunt animo. *Simultates.*] Odia. *Morata.*] Id est, dilata, in longum producta. Et est à mora deductum.

13. *Oculi coacti.*] —— *Falsa lacrymula,* —— *Quam, oculos terendo miserè, vix vi expresserit.* Terent. Eunuch. 1. 1. Quod ex Plaut. Pseud. 1. 1. ℣s. 73.

—— *Pumiceos oculos habeo: non queo*

Lacry-

Et faciant udas illa vel illa genas.
Nec, ſi quem falles, tu perjurare timeto.
Commodat illuſis numina ſurda Venus.
Servus & ad partes ſollers ancilla parentur;
Qui doceant, apte quid tibi poſſit emi.
Et ſibi pauca rogent, multos ſi pauca rogabunt,
Poſtmodo de ſtipula grandis acervus erit.
Et ſoror & mater, nutrix quoque carpat amantem.
Fit cito per multas præda petita manus.
Cum te deficient poſcendi munera cauſæ,

Nata-

Lacrymam exorare, ut expuant unam modo.

Quod à Græco. —— ἐκβαλόντες δάκρυα ποιητῷ τρόπῳ. καὶ δόλιον οἶκτον εἰς μέσον φέροντες. *Coacti.*] Etiam inviti fictas lacrymas emittant.

84. *Et faciant udas ille vel ille genas.*] *Illa vel illa* ſeptem codices. finge ex zelotypiâ te plorare. Huc pertinet Elegia VII. lib. II. *Heinſ. Udas.*] Humefactas lacrymis. *Illa, vel illa.*] Alii, *ille* ſcil. amator: ut præ zelotypia eorum flere videaris: quod erit in cauſa, ut à te ſe amari credant.

85. *Nec ſi quem fallas.*] *Falles.* meliores. *Heinſ. Perjurare.*] Pejerare, falſo jurare. *Non perjurare timeto.*] Ut illæ ſolent, quæ non metuunt deos. Ter. Hecyr. Et Plaut. Amphytr. 2. 2. ℣ſ. 206. *Mulier es, audacter juras.* quali, ut Diogen. ne mortuæ quidem credendum. Ideoque Menand. rectè monet, loco 70. de Jurejur. —— φαύλων ὅρκον εἰς ὕδωρ γράφε. Unde proverbii loco, ὅρκος ἑταίρας, pro jurejur. nullius fidei.

86. *Commodat illuſis.*] *In luſus* iidem. Neapolitanus *in ludos.* Heinſ. *Commodat.*] Senſus eſt, Venerem non exaudire eos, qui illuſi & decepti fuerunt ab amica; ſi contra decipientem illius numina imploraverint. Nam *Iupiter ex alto perjuria ridet amantum.*

87. *Ad partes.*] Ut ſuas hic partes, tanquam in fabula agant. vel, κατὰ μέρος. Juven. Sat. 4. —— *eſt mihi ſæpe vocandus* —— *Ad partes.* Plaut. Aſinar. 3. 3. *Ageſis tu in partem nunc jam hunc delude.* Et Cato de R. R. *ad partes venire. Sollers.*] Arguta, callida.

88. *Apte.*] Non doceant apte, ſed quid poſſit tibi apte emi.

89. *Multi ſi pauca rogabunt.*] *Multos* cum iiſdem ſcribendum. *Heinſius.*

91. *Carpat amantem.*] Paulatim abſumat & attenuet opes amantis. *Carpat amantem.*] Plaut. Trucul. 4. 4. ℣ſ. 35.

Quæ cum multum abſtulimus, haud multum apparet, quod datum eſt.
Ita ſunt gloriæ meretricum.

Hæc fundi calamitas. Ter. Quæ ſuo arbitratu evertunt homines fundis, familiis. Plaut. in Perſa de Dordalo.

92. *Cito.*] Celeriter, brevi tempore.

93. *Cum tibi deficient.*] *Te deficient* iidem recte. ſic enim optimo illo ſæculo loquebantur. Met. II.

—— *qualis cum deficit orbem*
Eſſe ſolet.

lib. IX.

—— *linguam defecerat humor.*

Faſt. III.

Iam quoque, quem ſecum tulerant, defecerat illos
Victus.

Triſt. V. El. XIII.

Utque ſolebamus conſumere longa loquendo.
Tempora, ſermonem deficiente die.

ita

Natalem libo teſtificare tuum.
Ne ſecurus amet nullo rivale, caveto.
Non bene, ſi tollas prælia, durat amor.
Ille viri toto videat veſtigia lecto;
Factaque laſcivis livida colla notis.
Munera præcipue videat; quæ miſerit alter.
Si tibi nil dederit, Sacra roganda via eſt.
Cum multa abſtuleris: ut non tamen omnia donet;
Quod nunquam reddas, commodet uſque roga.
Lingua juvet, mentemque tegat. blandire, noceque.
Impia ſub dulci melle venena latent.
Hæc ſi præſtiteris, uſu mihi cognita longo;
Nec tulerint voces ventus & aura meas;
Sæpe mihi dices vivæ bene: ſæpe rogabis,
Ut mea defunctæ molliter oſſa cubent.
Vox erat in curſu, cum me mea prodidit umbra.

At

ita iſtis locis veterrimi codices agnoſcunt. vide Notas Metam. II. ỳſ. 382. *Heinſius*.

94. *Libo.*] Id eſt, placenta. Eſt enim libum (ut Servio placet) placenta de farre & melle, ſacrificiis apta. Dictum quod libandi cauſa fieret, ut Varro ſentit. Mos autem erat, ut natali die diſcumbentibus liba apponerentur, à nulloque guſtarentur prius, quam ab eo cujus natalis celebraretur: poſt cujus deguſtationem omnes deguſtabant, & bene precabantur.

95. *Rivale.*] Æmulo.

97. *Ille.*] Amator. *Viri.*] Alterius amatoris. *Veſtigia.*] Indicia viri.

100. *Si tibi nil dederit.*] Si ſponte ſua amator tibi nullum afferet munus, tu eum interrogabis, quænam merces in via ſacra vendantur, quanti conſtent: te illarum aliquam cupere, ſed nummis carere, ita ut ei innuas, quid tibi emere debeat. *Via ſacra.*] Via ſacra erat Romæ à curia veteri verſus Amphitheatrum, uſque ad arcem Capitolinam.

101. *Abſtuleris.*] Ab amatore. *Donet.*] Donare videatur.

102. *Commodet ille, roga.*] *Ipſa* conſtanter meliores. quidam *ipſe*. duo *uſque*. quod arridet. *Heinſius*.

103. *Tegat.*] Celet, ita ut aliud clauſum in pectore, aliud in lingua promptum habeas. *Blandire, noceque.*] Per blanditias amatorem expiles, ita ei nocebis; aut, *Blandire*, ut eum ad amorem tuum pellicias: *noce*, ne in tædia vertatur amor, qui his artibus retinetur.

104. *Impia.*] Dira, ſæva.

105. *Hæc.*] Mea præcepta. *Præſtiteris.*] Obſervaveris: *Cognita mihi uſu longo.*] Quæ ego longa experientia cognovi. *Et ſeris venit uſus ab annis.*

106. *Nec tulerint.*] Nec ego fruſtra, & quaſi ventis jactans mea verba, te admonuerim.

107. *Sæpe mihi dices, vivas bene.*] *Vivæ bene* Puteaneus & à manu primâ Sarravianus. recte. Triſt. v. El. IX.

Nec tibi ceſſaret doctus bene dicere lector. Heinſ.

Rogabis.] Precaberis.

III. *Al-*

At noſtræ vix ſe continuere manus,
Quin albam raramque comam, lacrymoſaque vino
Lumina, rugoſas diſtraherentque genas.
Dî tibi dent nudoſque lares, inopemque ſenectam;
Et longas hiemes, perpetuamque ſitim.

111. *Albam.*] Canam. *Raram.*] Paucorum crinium.

112. *Rugoſas.*] Rugis [illegible]tas. *Diſtraherent.*] Diſſiparent, dilaniarent, ſcinderent. *Diſtraheremque genas.*] *Diſtraherentque* Puteaneus cum aliis quibuſdam. de manibus ſuis loquitur. *Heinſius.*

113. *Di tibi dent nulloſque lares.*] *Nudoſque* quinque ſcripti. *Idem.* *Di tibi.*] Nunc lenæ imprecatur Naſo. *Nullos lares.*] Nullas ædes quas habites. *Inopemque.*] Ut nemo tuæ ſenectuti opituletur.

114. *Et longas hyemes.*] *Per* Farneſianus. Puto *Fer.* Heinſius. *Longas hyemes.*] Ut frigoribus geluque conficiaris. Senes enim propter ſanguinis defectum, frigora maxime timent: hinc & *aprici*, id eſt, ſole gaudentes, dicunt. *Perpetuamque ſitim.*] Id eſt, æternam. Nullum fere tormentum durius bibaciſſimæ Dipſadi imprecari potuit, niſi ut perpetuo ſitiat, nec habeat quo ſitim pellat.

ELEGIA IX.

Ad Atticum, amantem non oportere deſidioſum eſſe, ut nec militem.

Militat omnis amans, & habet ſua caſtra Cupido:
Attice, crede mihi; militat omnis amans.
Quæ bello eſt habilis, Veneri quoque convenit, ætas. Scriverii congruit.
Turpe ſenex miles, turpe ſenilis amor.
Quos petiere duces annos in milite forti,
Hos petit in ſocio bella puella toro.
Pervigilant ambo: terrâ requieſcit uterque.

Ille

Militat omnis amans.] Ad Atticum ſcribens Naſo, oſtendit, amorem ſpeciem eſſe militiæ.

2. *Attice.*] Fuit hic Atticus poëtæ ſodalis, ita charus, ut cum eo ſeria ludicraque omnia conferre ſolitus fuerit.

5. *Duces.*] Militum ductores.

6. *Hos.*] Scilicet annos. *In ſocio bella puella viro.*] *Toro* lege cum melioribus libris. Amor. III. El. VI.

Dicitur & ſocii jura dediſſe tori.

Art. I.

Atque erit in ſocii fœmina parte tori.

lib. II.

Socii deprensâ pellice lecti.

OEnones Epiſtola, *ſociati fœdera lecti.* & *ſocialia jura*, alibi. & *ſocialis torus* Faſt. II. & *ſociare cubilia* Ep. Briſeidis. Similiter peccatum erat Epiſtola Herus XIX. Vſ. 100. ubi vide Notas. *Heinſius.*

7. *Pervigilant.*] Quatuor vigilias nox continebat apud antiquos: ſingulæ triũ horarum ſpacio ſupputabantur, vigiles ſecundi primis, ſecundis tertii, tertiis noviſſimi in ſtatione ſuccedebant, dato ſigno à tubicine. Vigilant etiam amantes, dum intempeſta nocte iter ad amicam faciunt, & ante clauſas fores can

tan

Ille fores dominæ ſervat, at iſte ducis. *ille Putean: alter.*
Militis officium longa eſt via. mitte puellam;
Strenuus exemto fine ſequetur amans.
Ibit in adverſos montes, duplicataque nimbo
Flumina: congeſtas exteret ille nives.
Nec freta preſſurus tumidos cauſabitur Euros;
Aptaque verrendis ſidera quærit aquis.

Quis,

tantes aut conquerentes morantur. *Terra requieſcit uterque.*] Humi enim plerunque milites cubant. hinc dura & laborioſa dicitur militia. Terra quoq; & in duro limine amicæ requieſcit amator.

8. *Ille.*] Amator. *Fores dominæ ſervat.*] Veluti cuſtos. *Iſte.*] Miles, ſupple ſervat fores. *Ducis.*] Imperatoris. *At ille ducis.*] *At iſte* rectius nonnulli. *Heinſius.*

9. *Militis officium.*] Officium eſt id quod unuſquiſque facere debet. *Longa eſt via.*] Hinc apud hiſtoricos frequenter legimus; *Longis itineribus defeſſi milites.* Amatores etiam vel longiſſima conficiunt itinera, ut ad amicam perveniant. *Mitte puellam.*] Si miſeris aliquo puellam, eam etiam ab arctico ad antarcticum polum uſque ſequetur amans.

10. *Exempto fine.*] Sine fine.

11. *Adverſos.*] Oppoſitos, obſtantes. *Flumina duplicataque.*] Torrentes intelligit, qui hybernis imbribus augentur. *Nimbo.*] Imbre.

12. *Congeſtas conteret ille nives.*] *Exteret* meliores. ut apud Statium Theb. x.

— *gravis exterit artus Ungula.*

Phædrus lib. I. Fab. XXI.

— *Aſinus ut vidit ferum*
Impune lædi, calcibus frontem exterit.

ubi male ſcripti *extudit*. Plinius l. XVIII. c. VII. *In area exteruntur triticum & ſiligo & hordeum.* Lucret. *validis extritus viribus ignis.* vidit quoque veram in Naſone ſcripturam perſpicaciſſimus Gronovius in Obſervationibus. Gratius ex veteri codice Pithœi,

Lineaque extritis lucent anconibus arma.

ubi tamen *expoſitis* liber Thuaneus. deinde *conjectas nives* Jureti excerpta cum tribus aliis. unus *confertas*. duo *confectas*. *conjectas* ſequor. ſic alibi *nivem jactam* non uno loco dixit. ſupra El. VII.

Qualiter abjecta de nive manat aqua.

Triſt. III. El. x.

— *nix injecta ſub Arcto.*

Artis Amat. II.

Via per jactas candida facta nives.

Heinſius.

13. *Nec freta preſſurus.*] Navigaturus puellæ cauſa. *Cauſabitur.* Cauſari, eſt cauſam afferre, ſive excuſationem adducere. *Tumidos.*] Vehementer flantes.

14. *Aptaque vertendis ſidera quæret aquis.*] *Verrendis* probe Sarravianus cum duobus aliis. tres alii *verendis*. Catullus,

Cærula verrentes abiegnis æquora palmis.

Ennius:

Verrunt extemplo placide mare marmore flavo,

Virgilius lib. III.

— *nautæ*
Adnixi torquent ſpumas, & cærula verrunt.

mox,

Certatim ſocii feriunt mare, & æquora verrunt.

&,

Verrimus & proni certantibus æquora remis.

lib. VI.

— *illi remis vada livida verrunt.*

Heinſius. *Aptaque.*] Non requiret, inquit, amator puellam ſequens per mare, ſub quo ſidere ſit navigandum, an à navigatione abſtinendum.

15. *Fri-*

Quis, nisi vel miles, vel amans, & frigora noctis,
Et denso mistas perferet imbre nives?
Mittitur infestos alter speculator in hostes:
In rivale oculos alter, ut hoste, tenet.
lle graves urbes, hic duræ limen amicæ *dirae Reg:*
Obsidet: hic portas frangit, at ille fores.
æpe soporatos invadere profuit hostes;
Cædere & armatâ vulgus inerme manu.
ic fera Threïcii ceciderunt agmina Rhesi:
Et dominum capti deseruistis equi.
æpe maritorum somnis utuntur amantes;
Et sua sopitis hostibus arma movent.

Cu-

15. *Frigora noctis.*] Sæpe enim miles amans, foris & sub dio pernoctat.

17. *Mittitur.*] Ut apud Homerum Ulysses & Diomedes in Trojanos à Græcis, Dolon in Græcos à Trojanis mittuntur. *Alter.*] Id est, miles. *Speculator.*] Explorator.

18. *Alter.*] Scilicet amans. *Tenet oculos in rivali.*] Observat ac speculatur, quid rivalis agat.

19. *Ille.*] Miles. *Graves urbes.*] Molestas: utpote hostiles, quarum evertendarum causa multum laborant milites, & sudant. *Hic.*] Amans, *Duræ.*] Sævæ, crudelis: quia amantem non admittit.

20. *Obsidet.*] Assiduè desidet, excubat, servat. Eadem significatione apud Justin. 1. 5. *Regis custodibus omnes aditus obsidentibus.* Et Plaut. Pœn. 2. 2. Vs. 23. *servi ne obsideant.* Et alibi. — *ego fui hodie solus obsessor fori.* Transfertur etiam eleganter ad alia. Justin. 42. 4. *Multæ pellices, ex quibus generata tanta juventus erat, pro suis quaque solicitæ, animum senis obsidebant.* Insidiantes alienæ pudicitiæ Valer. Max. vocantur, *Obsessores alieni matrimonii.* Quò referri potest illud Senecæ in Hippol. a. 2. Vs. 559. *Sed dux malorum fœmina. hæc scelerum artifex Obsedit animos.* Quod & Græcis usurpatum, Æschyl. Agam. Vs. 830.

Δύσφρων γὰρ ἰὸς, καρδίαν προσήμενος,
Ἄχθος διπλοίζει τῷ πεπαμένῳ νόσον.

Portas.] Hic apertissime ostendit Naso, veram esse eorum differentiam, qui dicunt portam proprie murorum esse, munitionumque, atque castrorum: januam, ostium, fores, valvas, parietum, ac domorum privatarum.

21. *Sæpe.*] Alia similitudo inter militem & amantem. *Soporatos.*] Dormientes, sopore oppressos. *Invadere.*] Adoriri. *Profuit.*] Utile fuit, scilicet militi.

22. *Cedere.*] Interficere, perimere.

23. *Sic.*] Per soporem. *Fera.*] Acria, fortia. *Ceciderunt.*] Interierunt, & trucidata ab Ulysse & Diomede, ut ex Homero lib. 10. Iliad. liquet.

24. *Et.*] Qui abducti sunt ab Ulysse, & ad Græca castra deducti. *Dominum vestrum.*] Scilicet Rhesum.

25. *Nempe maritorum.*] *Sæpe* pro diversâ lectione Sarravianus. quod arridet. sic paulo ante. *Heins. Utuntur somnis maritorum.*] Quia dormientibus illis, ad eorum uxores accedunt, easque subagitant.

26. *Sopitis.*] Soporatis. *Hostibus.*] Ipsis maritis, quos hostes appellat. *Sua arma movent.*] Quia eorum uxores subagitant: quæ vulnera ingenuo viro acerbiora sunt, quam quæ ferro fiunt. *Movent.*] Admovent.

27. Cu-

Custodum transire manus, vigilumque catervas,
 Militis & miseri semper amantis opus.
Mars dubius, nec certa Venus; victique resurgunt:
 Quosque neges unquam posse jacere, cadunt.
Ergo desidiam quicumque vocabit amorem,
 Desinat. ingenii est experientis amor.
Ardet in abductâ Briseïde mœstus Achilles.
 Dum licet, Argolicas frangite Troës opes.
Hector ab Andromaches complexibus ibat in arma:
 Et, galeam capiti quæ daret, uxor erat.
Summa ducum Atrides visâ Priameïde fertur
 Mænadis effusis obstupuisse comis.

Mars

27. *Custodum transire manus.*] Custodes enim apponebantur puellis asservandis. Hos autem callidi amantes plerumque fallebant.

28. *Miseri.*] Infelicis. Amantes enim vel hoc miseri jure dicuntur, quod sui juris non sunt. Ordo est: Transire manus custodum, & catervas vigilum est opus militis & amantis semper miseri. *Manus custodum.*] Ad amantem refertur: *vigilum catervas*, ad militem.

29. *Mars dubius.*] Bella enim incertos habent exitus. *Nec certa Venus.*] Incerta quoque & dubia sunt amoris gaudia. *Victique resurgunt.*] Ut apud Virgil. in 2. Æn. *Quondam etiam victis redit in præcordia virtus.* Et, *Victoresque cadunt Danai.*

30. *Posse jacere, cadunt.*] *Iacent* quatuor libri, non invenusta repetitione. *Heinsius.*

31. *Vocabit amorem.*] *Vocabat* Puteaneus & quatuor alii. Forte *vocarat.* tres *vocavit.*

32. *Desinat.*] Scilicet vocare amorem desidiam. *Experientis.*] Usu & experientia docti.

33. *Magnus Achilles.*] *Mœstus* Puteaneus aliique multi. quidam *fortis.* etiam bene. *Heinsius.* *Ardet.*] Amoris incendio flagrat. *Abducta.*] Abrepta & ablata Achilli ab Agamemnone. *Briseïde.*] Hippodamia Brisei filia. *Mœstus.*] Propter amatæ puellæ absentiam. melior mihi videtur vetus lectio, quæ est, *Magnus.* Hoc enim cognomento illustres viri appellati sunt, ut Alexander, Pompejus, &c.

34. *Dum licet Argivas.*] *Argoas* Puteaneus & quatuor alii cum Jureti excerptis. quod est *Argolicas.* quomodo Neapolitanus ac Sarravianus cum tribus aliis. *Heinsius.* *Dum licet.*] Scilicet per Achillis absentiam.

35. *Hector ab Andromaches complexibus.*] Post complexus amatæ uxoris. *Ibat in arma.*] Contra Græcos.

37. *Summa.*] Id est, caput, & dux. Hinc *summates* dicti sunt principes, quos & optimates appellant: ad quos rerum summa pertinet. *Ducum.*] Principum Græcorum. *Atrides.*] Agamemnon, Atrei filius, Mycenarum rex. *Summa ducum.*] Agamemnon, ὁ βασιλεύτατος. Vide Epist. Hermion. vers. 46. *Dux erat ille ducum.* *Priameide.*] Cassandra, Priami filia. *Fertur.*] Dicitur, memoratur.

38. *Mænadis.*] Phœbadis, per furorem vaticinantis. Cassandra *Mænas* etiam à Propertio dicitur lib. 3. Vates enim erat, & Trojæ eversionem prædixit. *Effusis comis.*] Turbatis, & per humeros sparsis capillis, ut vaticinantes per furorem habere solent. *Obstupuisse.*] Attonitus fuisse propter illius egregiam formam.

39. Mars

Mars quoque deprensus fabrilia vincula sensit.
 Notior in cælo fabula nulla fuit.
pse ego segnis eram, discinctaque in otia natus:
 Mollierant animos lectus & umbra meos.
mpulit ignavum formosæ cura puellæ;
 Jussit & in castris æra merere suis.
nde vides agilem, nocturnaque bella gerentem. moventem Neapolitan:
 Qui nolet fieri desidiosus, amet.

39. *Mars quoque.*] Nunc Martis bel-
orum dei, in quo nulla potest esse desi-
ia, exemplum affert. *Deprensus.*] Sci-
cet in adulterio à Vulcano. *Fabrilia*
incula.] Laqueos fabrili arte elabora-
os.

41. *Ipse ego segnis eram.*] Sui exem-
lum affert. Antea, inquit, ignavus na-
ura eram: Nunc me fortem reddidit
mor. *Discincta.*] Mollia, dissoluta, im-
ellia. Est autem proprium ociosorum:
contra *præcinctos*, *accinctos*, strenuos
icimus. *Discincta otia.*] Sic Virgil. 8.
iscinctos Afros. prope fin. Ubi vide
erv. & Juv. Satyr. 8.

Cum tenues nuper Marius discinxerat Afros.

t Pers. Sat. 3.

Non pudet, ad morem discincti vivere Naccæ.

t Sil. 2.

Discinctos inter Libycos.

vide eleg. 2. lib. 3. Amor. ỷs. 31.

42. *Mollierant.*] Molles reddiderant: hinc ignavus eram. *Umbra.*] Qua ociosi homines maxime delectantur. *Lectum & umbram* pro ocio posuit.

43. *Impulit.*] Excitavit. *Cura.*] Amor.

44. *Jussit.*] Scilicet cura puellæ, amor. *Castris suis.*] Id est, castris amoris. *Æra merere.*] Stipendia facere.

45. *Inde vides vigilem.*] *Agilem* Puteaneus & quatuor alii cum prima editione. *Heins.* *Inde.*] Postquam me amor impulit. *Vides.*] O Attice. *Vigilem.*] Me scilicet.

46. *Qui non vult.*] *Nolet* meliores quo & alii alludunt, in quibus *nolit* vel *nollet*. Heins. *Qui nolit fieri.*] Non solum, inquit, amor non est desidia, sed etiam desidiosos homines reddit fortissimos. *Domin.*

ELEGIA X.

Ad puellam, ne pro amore præmia poscat.

QUalis, ab Eurotâ Phrygiis avecta carinis,

Con-

Q*Ualis ab Europa Phrygiis advecta carinis*] *Eurota* & *avecta* cum melio-
ous scribendum. ad Eurotam enim
ata Helena. Est quoque id nomen cor-
ptum in Agamemnone Senecæ Act.
.

Spartamne repetes spreta & Eurotan tuum?

c emenda. nam optimus codex Medi-
us *& euro tantum.* vulgo insulse, *& à*
nto viro. sed hoc credo viderit, qua est industria. Gronovius, cujus in scriptorem optimum animadversiones prælo describi jam cœptæ. *Heinsius.* *Qualis ab Eurota Phrygiis avecta carinis, &c.*] Liberali ingenio præditus poëta, dedignababatur, muneris tantum gratia ab amica se amari: quæ, quia precium petiit, ejus pulchritudinem mentis vicio imminutam esse dicit, nec eam amplius à se amari. *Qualis.*] Ut majorem injiciat dolorem puellæ, laudat pulchritudinem

ejus

Conjugibus belli causa duobus erat:
Qualis erat Lede, quam plumis abditus albis
Callidus in falsâ lusit adulter ave:
Qualis Amymone siccis errabat in agris,
Cum premeret summi verticis urna comam:
Talis eras; aquilamque in te taurumque timebam,
Et quidquid magno de Jove fecit Amor. *Fingit. Sarrav.*
abit Reg: Nunc timor omnis abest, animique resanuit error:
Nec facies oculos jam capit ista meos.

Cur

ejus ante petitionem munerum: eamque comparat formosissimis.

2. *Duobus conjugibus.*] Menelaum intelligit, qui legitimus erat conjux; & Paridem, qui Helenæ maritus esse volebat.

3. *Lede.*] Quemadmodum Jupiter in cycni formam versus, cum Lede Tyndari conjuge concubuerit, elegia tertia exposuimus. *Abditus.*] Absconditus.

4. *Callidus.*] Vafer, veterator, astutus. *Falsa.*] Simulata, ficta. Neque enim illa vere avis erat. *Lusit.*] Decepit, fefellit. *Adulter.*] Jupiter. *Ave.*] Cycno.

5. *Qualis Amymone.*] Hæc Danai filia fuit, admirabili forma prædita. Oblectabatur autem venandi studio.

6. *Cum premeret.*] Quando aquam in urna gerebat. *Comam summi verticis.*] Urna enim capiti imposita, comas premebat. *Urna comas.*] Rectius *comam* nonnulli. *Heinsius.*

7. *Aquilamque.*] Sollicitus, inquit, eram, ne propter egregiam tuam pulchritudinem, tui amore captus Jupiter te raperet. *Aquilam.*] Ne ad te rapiendam à Jove mitteretur, ut olim ad Ganymedem. *Taurum*] Ne iterum Jupiter in taurum conversus, te abduceret, quemadmodum Europam.

8 *Quicquid amor fecit de magno Iove.*] Id est, formas illas omnes in quas amoris gratia Jupiter mutatus est. *De Iove fecit amor.*] Vide Senec. Hippol. Chor. a. I.

Induit formas quoties minores,
Ipse qui cælum, nebulasque ducit,

& quæ seqq.

9. *Animique evanuit ardor.*] *Revanuit error.* excerpta Puteani & Sarravianus cum aliis nonnullis. quidam *revanuit ardor.* Puteaneus & Arondelianus, *resanuit error.* recte. lib. II. El. IX. ut & illic idem codex,

Cum bene pertæsum est, animoque resanuit ardor.

quod verbum vix alibi invenias: nisi apud unum Lactantium. ut jam monuit in Observationibus politissimus Gronovius. cap. XXI. lib. II. ubi hæc Nasonis duo loca pari modo emendavit. Cæterum *errorem* pro amore passim ponit noster. Met. X.

——*retinet malus error amantem.*

sic enim veteres libri, exemplo Virgiliano,

—— *Ut me malus abstulit error.*

Trist. I. El. II.

Imo ita, si scitis, si me me malus abstulit error.

ut & illic scripti quidam. lib. II. Trist.

Illo namque die, quo me malus abstulit error,
Parva quidem periit, sed sine labe, domus.

supra El. II. apud Cupidinem, ex veteribus libris,

Blanditiæ comites tibi erunt, Errorque, Furorque. Heinsius.

Animique.] Neque amplius amoris tui incendio uror. *Nec facies.*] Nec jam me juvat ista tua facies.

II. Mu-

Cur sim mutatus quæris? quia munera poscis.
  Hæc te non patitur causa placere mihi.
Donec eras simplex, animum cum corpore amavi:
  Nunc mentis vitio læsa figura tua est.
Et puer est & nudus Amor. sine sordibus annos,
  Et nullas vestes, ut sit apertus, habet.
Quid puerum Veneris pretio prostare jubetis?
  Quo pretium condat, non habet ille sinum.
Nec Venus apta feris, Veneris nec filius armis:
  Non decet imbelles æra merere Deos.
Stat meretrix certo cuivis mercabilis ære; circo. Glaserian.
  Et miseras jusso corpore quærit opes.
Devovet imperium tamen hæc lenonis avari:
  Et, quod vos facitis sponte, coacta facit.
Sumite in exemplum pecudes ratione carentes.
  Turpe erit ingenium mitius esse feris.
Non equa munus equum, non taurum vacca poposcit:
  Non aries placitam munere captat ovem.

11. *Munera poscis.*] Amor enim non bene venditur auro.

14. *Mentis vitio.*] Quia procax & petulans, & avara facta es. Hæc enim sunt animi vitia *Læsa.*] Polluta, contaminata

15. *Et puer est, & nudus Amor.*] *Mundus* optimus Palatinus. dixi supra Elegia VIII. ℣. 39. *Heins. Et puer est.*] Vult Naso simplicem & purum esse amorem. *Sine sordibus annos.*] Habet, inquit, annos; id est, ætatem puerilem; in qua non regnat avaritia.

16. *Ut sit apertus.*] Quinque veteres *opertus*. Lege cum Arundeliano, *quis sit opertus*. Heinsius.

17. *Puerum.*] Quid, inquit, Cupidinem prostituitis precio, cum nudus sit, nec habeat sinus, in quos precium mittat? *Prostare.*] Prostare, significat, corporis turpitudine quæstum facere. *Prostant.*] Venales. Plaut. Curcul. 4. 2. ℣. 21.

Hi saltem in occultis locis prostant, vos in foro ipso.
Vos fœnore, hi male suadendo, & lustris lacerant homines.

18. *Quo pretium condat.*] *Condas* Puteaneus. *Heinsius. Condat.*] In sinu enim precium collocabant.

19. *Nec Venus.*] Cupido, inquit, & Venus ferrea arma horrent, & imbelles sunt: non igitur decet eos merere, & stipendium facere, ut fortes milites.

21. *Meretrix.*] A merendo dicitur *Certo ære.*] Certa & decreta pecunia. *Mercabilis.*] Id est, venalis, quæ facile conducitur.

23. *Devovet.*] Execratur. Hæc tamen, inquit, minus est reprehendenda, quia coacta peccat: tu autem, & tibi similes, sponte in teterrimum illud avaritiæ vicium prolabimini. *Lenonis avari.*] Virtutes lenonum sic depingit Plaut. in Curcul. 4. 2.

— *quibus sui nihil est, nisi una lingua*

& deinde à. v. 13.

— *Qui abjurant, si quid creditum est.*

28. *Captat.*] Allicit.

Sola

Z 2

37. Con

Sola viro mulier ſpoliis exultat ademtis:
Sola locat noctes: ſola locanda venit.
Et vendit, quod utrumque juvat, quod uterque petebat:
Et pretium, quanti gaudeat ipſa, facit.
Quæ Venus ex æquo ventura eſt grata duobus;
Altera cur illam vendit, & alter emit?
Cur mihi ſit damno, tibi ſit lucroſa voluptas,
Quam ſocio motu fœmina virque ferunt?
Non bene conducti vendunt perjuria teſtes:
Non bene ſelecti judicis arca patet.
Turpe, reos emtâ miſeros defendere linguâ:
Quod faciat magnas, turpe, tribunal opes.
Turpe, tori reditu cenſus augere paternos,
Et faciem lucro proſtituiſſe ſuam.
Gratia pro rebus merito debetur inemtis:
Pro male conducto gratia nulla toro.
Omnia conductor ſolvit: mercede ſolutâ
Non manet officio debitor ille tuo.
Parcite, formoſæ, pretium pro nocte paciſci.
Non habet eventus ſordida præda bonos.
Non fuit armillas tanti pepigiſſe Sabinas,

Ut

37. *Conducti vendunt perjuria teſtes.*] Elegantiſſime quidem hoc expreſſit: conducuntur enim teſtes, dum pecunia corrupti ab eo, qui propter turpitudinem non ſatis fidit, in judicio adhibentur: ubi mercedulæ gratia falſo jurantes, perjuria vendere à Naſone dicuntur.

38. *Non bene ſelecti.*] Id eſt, non bene venditur juſtitia à corrupto judice.

39. *Reos.*] Rei omnes dicuntur qui in judicium veniunt, tam accuſator quam defenſor. *Empta.*] A reis conducta.

40. *Quod faciat magnas opes.*] Id enim fieri non poteſt, niſi vendatur juſtitia.

41. *Turpe tori.*] Ut ſuperiora turpia ſunt, ita turpe eſt fœminam velle corporis vulgati quæſtu patrimonium ſuum augere. *Cenſus paternos.*] Facultates paternas.

45. *Omnia.*] Hæc eſt cauſa, cur nulla gratia toro conducto debeatur: conductor enim tori, dato precio, nil amplius tibi debet.

47. *Parcite.*] Nolite.

48. *Non habet.*] Nunc timorem injicit puellis, ne precium concubitus faciant, & amantem deprædentur: cum hujuſcemodi ſordidiſſimæ prædæ infeliciſſimos habeant exitus, quod probat exemplo Tarpejæ & Eriphyles. *Sordida.*] Avara.

49. *Non fuit armillas.*] Tarpejæ Veſtalis hiſtoriam tangit, quæ Romanam arcem Sabinis prodidit: qui ob Sabinas mulieres raptas, duce Tatio bellum Romanis intulerunt.

50. *Ca-*

Ut premerent sacræ virginis arma caput.
E quibus exierat, trajecit viscera ferro *telo alter Mediceus.*
Filius: & pœnæ causa monile fuit.
Nec tamen indignum est, à divite munera posci.
Munera poscenti quod dare possit, habet.
Carpite de plenis pendentes vitibus uvas: *splendentes Junian.*
Præbeat Alcinoi poma benignus ager.
Officium pauper numeret, studiumque, fidemque:
Quod quis habet, dominæ conferat omne suæ.
Est quoque, carminibus meritas celebrare puellas,
Dos mea: quam volui, nota fit arte meâ.
Scindentur vestes, gemmæ frangentur & aurum:
Car-

50. *Caput virginis sacræ.*] Id est, Tarpejæ, quæ Vestalis fuit.

51. *Ex quibus exierat.*] *E quibus* meliores. *Heinsius. E quibus, &c.*] Nunc, ut ostendat, non bonum eventum sortiri sordidam prædam, adducit exemplum Eriphyles, quæ Amphiarai auguris Argivi uxor. Inquit igitur Naso: Monile illud muneri datum, quia avara admodum Eriphyle, quo viri vitam vendidit, in ejus perniciem versus est. *Exierat.*] Dum nasceretur. *Trajecit.*] Transfodit. *Viscera.*] Matris Eriphyles.

52. *Filius.*] Alemæon. *Pœnæ.* [Cedis maternæ. *Monile*] Aureus torquis, olim à Venere Hermionæ datus: postea à Polynice Amphiarai uxor dono accepit, mariti proditionis precium.

53. *A divite munera posci.*] *Præmia* Puteaneus & plures alii: mihi repetitio magis arridet. Sequenti versu idem optimus codex cum uno Moreti *quod dare possit*, non *quæ*. Heinsius.

55. *Carpite, &c.*] Exigite munera ab illis, qui, quia ditissimi sunt, multa dare possunt.

56. *Alcinoi.*] Fuit Alcinous Nausithoi filius, rex Phæacum justissimus. Hic diligentissime hortos colebat. *Benignus.*] Fertilis. *Alcinoi hortus.*] Hac de re vide Homer. Odyss. *η*.

—— *Phæacum felicibus obsita pomis*
Rura. ——

Lucan. 10. Propert. eleg. 1.

Nec mea Phæacas æquant pomaria sylvas.

Vide & Plutarch. Sympos. 5. qu. 8. & 9. Et Juven. Sat. 5.

Perpetuus Phæacum autumnus.

Vide & Eustath. ad Odyss. *η*. p. 445. Athen. lib. 1. c. 8. Diod. Sicul. lib. 3. c. 13. qui refert hoc ad beatas insulas.

57. *Officium pauper numeret.*] Puteaneus & Arondelianus *numerat*. Forte *numera*, quomodo & alibi peccatum. *Heins. Officium.*] Id est, obsequium, vel beneficium. *Numeret.*] In beneficii loco ponat, quod pro pecunia accipiat amica. *Pauper.*] Officiosus igitur erit puellæ pauper. *Fidemque.*] Dives enim hanc & illam, utcunque ei libuerit, pecunia corrumpere potest, ac amicam deserere: quod propter inopiam pauper non ita facile potest.

59. *Meritas.*] Quæ laudem meruerint. *Celebrare.*] Ornare.

60. *Dos.*] Virtus, ars. Dotes ingenii sive animi dicuntur virtutes. *Arte mea.*] Poëtica & Musica. *Nota fit arte mea.*] *Nota fit* Puteaneus & plures alii. vere. *Heinsius.*

61. *Scinduntur vestes, gemmæ franguntur.*] *Scindentur & frangentur* meliores cum Puteaneo. *Idem. Scindentur.*] Per contentionem extollit poëticam facultatem.

facient, primus Moreti.

Carmina quam tribuent, fama perennis erit.
Nec dare, ſed pretium poſci dedignor & odi.
Quod nego poſcenti, deſine velle; dabo.

tatem. Omnia, inquit, munera, quæ ab amatore divite acceperis, non diu duratura ſunt: fama autem, quam carminibus poëta tibi acquiret, æterna erit.

62. *Perennis.*] Lucanus in 9. *O ſocer & magnus vatum labor, omnia fato Eripis, & populis donas mortalibus ævum.*

63. *Quod nego.*] Non igitur Poëta dedignatur tantum munera præbere, quantum ab amica poſci. Ad eorum opinionem refellendam, qui dicunt, danda eſſe omnino munera puellis: aſſeruntque, id utile eſſe ad benevolentiam captandam. *Domin.*

ELEGIA XI.

Ad Napen, ut paratas tabellas ad Corinnam perferat.

Colligere incertos, & in ordine ponere, crines
Docta, neque ancillas inter habenda, Nape;
Inque miniſteriis furtivæ cognita noctis
Utilis & dandis ingenioſa notis;
Sæpe venire ad me dubitantem hortata Corinnam;
Sæpe laboranti fida reperta mihi;
Accipe, & ad dominam peraratas mane tabellas
Perfer; & obſtantes ſedula pelle moras.
Nec ſilicum venæ, nec durum in pectore ferrum,

Properatas Edit. pr.

Nec

Colligere incertos, & in ordine, &c.] Napæ ancillæ literas ad amicam deferendas tradit, quibus noctem petebat. Sed primum benovolentiam captat, laudans eam ab officio ſuo, quod optime exequebatur: ab ingenii felicitate, à ſedulitate, & fide: quia his maxime opus erat ad tabellas reddendas dominæ. *Incertos.*] Turbatos, indiſpoſitos. *Ponere.*] Dirigere.

2. *Nec ancillas inter habenda.*] Ita ut merearis haberi inter ingenuas mulieres.

3. *Miniſteriis.*] In dandis ſignis, in me admittendo, & janua clanculum aperienda.

5. *Sæpe venire ad me.*] Numeri duriores. Puto ſcribendum, *ſæpe venire mihi.* Vide quæ noto lib. II. Artis Amatoriæ. v. II. *Heinſ. Hortata.*] Quæ hortata es.

6. *Laborantis.*] Ex amoris incendio.

7. *Peraratas.*] Conſcriptas. *Mane* refertur ad participium *peraratas*, non ad verbum *Perfer.*

8. *Obſtantes.*] Nocentes. *Sedula.*] Diligens, officioſa. *Pelle.*] A te remove.

9. *Nec, &c.*] Non tu barbara & adeo crudelis es, ut mihi laboranti ſuccurrere nolis: tibi enim eſt natura longe melior tua ſorte. unde ego crediderim, te quoque expertam fuiſſe amoris incendia. *Venæ.*] Lapides enim & ipſi ſuas habent venas. *Silicum venæ.*] Virg. 6.

— *Quærit pars ſemina flammæ*
Abſtruſa in venis ſilicis. Georg.
Et ſilicis venis abſtruſum excuderet ignem.

Σπέρμα πυρός. Homer.

Durum in pectore ferrum, Ære gerens, ſolidóque datos adamante lacertos. Stat. 3. The-

Nec tibi ſimplicitas ordine major ineſt.
redibile eſt, & te ſenſiſſe Cupidinis arcus.
In me militiæ ſigna tuere tuæ.
i quæret, quid agam; Spe noctis vivere, dices. quaerat Junii
Cætera fert blanda cera notata manu.
um loquor, hora fugit. vacuæ bene redde tabellas:
Verum continuo fac tamen illa legat.
ſpicias oculos mando frontemque legentis.
E tacito vultu ſcire futura licet.
Nec mora: perlectis reſcribat multa jubeto
Odi cum late ſplendida cera vacat.
omprimat ordinibus verſus, oculoſque moretur
Margine in extremo littera raſa meos.
Quid digitos opus eſt graphio laſſare tenendo?

Hoc

hebaid. Et noſter Metam. 9. ✝ſ. 615.
Nec rigidos ſilices, ſolidumque in pectore ferrum
Aut adamanta gerit.
ic & Græci,
Παγχάλκεον δέμας. ἀτειρέ☉ ἐξ ἀδάμαντ☉.
Σαρκὶ σιδηρείη.

10. *Sed tibi ſimplicitas ordine major neſt.*] Scribe cum melioribus. *Nec tibi.* Nam & in comœdiis ſubdolæ ac vafræ am ancillæ quam ſervi inducebantur. ide notas lib. II. El. VII. verſ. 17. *adeſt* quoque Puteaneus & Arondelianus. *Heinſ. Ordine.*] Tua ſorte, ſcilicet ſervili. *Credibile eſt.*] Veriſimile videtur.

12. *Militiæ.*] Amatoriæ. *Nam militat omnis amans, & habet ſua caſtra Cupido.*

13. *Quæret.*] Ipſa amica mea.

14. *Cætera.*] Quæ ego eam ſcire volo. *Cera.*] Tabella cera illita. *Notata.*] Inſcripta.

15. *Dum loquor, hora fugit.*] *Hora fuit* Puteaneus. Forte *hora ruit.* ſic apud Virgilium, *Nox ruit Ænea.* & *ruit irrevocabile tempus* Juvenali. *Heinſ. Vacuæ.*] Ocioſæ, ac liberæ aliis negociis. *Bene.*] Opportune.

16. *Ipſa legat.*] *Illa* meliores. *Heinſ.*

18. *Ex tacito vultu.*] *Et* ſcripti. Lege *E tacito.* Idem.

19. *Nec mora perlectis.*] Quam primum tabellas perlegerit. *Reſcribat multa.*] Ex affectu amantis. *Reſcribat multa jubeto.*] Putem *videto.* Nam alterum in ancilla nimis imperioſum. *Heinſius.*

20. *Splendida.*] Splendebant enim hujuſcemodi tabellæ cera illitæ: mirifice enim dedolabantur, ac poliebantur. *Vacat.*] Vacua eſt, ac ſine litteris.

21. *Verſus.*] Non de carmine tantum, ſed etiam de ſoluta oratione verſus dicitur, à vertendo: quod cum ad extremum pagellæ ſcribens veneris, ſive ad marginem, ſtilus vertatur. *Moretur*] Teneat. *Comprimat ordinibus verſus.*] Hoc eſt, ipſos verſus ſive lineas addenſet, ita inter ſe jungat, ut ſint anguſta ac modica inter binos verſus ſpacia, ſive interſtitia. *Micyll.*

22. *Margine.*] Extremitate tabellæ.

23. *Quid digitos opus eſt graphium laſſare tenendo.*] *Graphio* Puteaneus & Potiani excerpta. *graphio laſſere retento* Jureti codex. ut ſit Græciſmus. *Heinſ.*

Hoc habeat ſcriptum tota tabella, Veni.
Non ego victrices lauro redimire tabellas,
Nec Veneris mediâ ponere in æde morer.
Subſcribam, Veneris fidas ſibi Naſo miniſtras
Dedicat. at nuper vile fuiſtis acer.

24. *Hoc habeat ſcriptum.*] *Fac habeat* puto reſcribendum. *Idem.*

25. *Non ego victrices lauro redimire tabellas, &c.*] Alludit ad morem Romanum. ſolebant enim literæ, quæ ab Imperatoribus parta victoria, Romam ſuper ea victoria mittebantur, lauro redimiri, atque ita conſulibus reddi: unde & *laureatæ* dicebantur. *Micyll.*

26. *Ponere in æde moror.*] *Morer* recte meliores. *Heinſ. In media æde.*] In medio templo: honoris gratia. *Veneris.*] Veneris genitricis, Romæ templum magnificentiſſimum erat, quod cum ipſo Veneris ſimulachro incendio crematum eſt, Claudii principatu, ut refert Plin. libr. 34. *Morer.*] Differam.

27. *Subſcribam.*] Titulum hunc ſubjiciam. *Veneri fidas ſibi.*] Ordo eſt: Naſo dedicat Veneri tabellas fidas ſibi. *Miniſtras.*] Poëta miniſtras ſuas appellat tabellas, quibus amores ſuos ad amicam miſerat. *Sibi.*] Scilicet Naſoni. *Fidas ſibi Naſo tabellas.*] *Miniſtras* iidem. probe. ſic Triſt. III. El. VII.

Littera ſermonis fida miniſtra mei.

Epiſtola Cydippes,

Lumina propoſiti facta miniſtra mei.

Heinſius.

28. *Dedicat.*] Conſecrat. *Nuper.*] Modo. *Acer.*] Acer arbor eſt, tiliæ fere ſimilis. Ex acere igitur erant hæ tabellæ. Conficiebantur etiam ex buxo: & hodie quoque buxeis pugillaribus vulgo utuntur. Fiebant quoque ex citro, ex ebore, ex membranis: qui citrei, eborei, & membranei dicebantur. *Domin.*

ELEGIA XII.

Tabellas, quas miſerat, execratur, quod amica noctem negaret.

FLete meos caſus: triſtes rediere tabellæ.
Infelix hodie littera poſſe negat.
Omina ſunt aliquid. modo cum diſcedere vellet,
Ad limen digitos reſtitit icta Nape.
Miſſa foras iterum limen tranſire memento

Cau-

1. *Flete meos caſus, triſtes rediere tabellæ.*] Remiſſæ ab amica Naſoni fuerant tabellæ, in quibus ſcriptum erat, ne ad eam accederet Naſo: minime enim hoc fieri poſſe, ut noctem illam habeat. Quod infœliciſſimum nuncium, fuiſſe omine præmonſtratum dicit. Tum in ipſos pugillares plenis velis invehitur, eiſque imprecatur.

2. *Negat.*] Supple, dominam poſſe hodie concedere mihi noctem.

4. *Reſtitit.*] Hæſit. Obſervabant enim antiqui in limine ingredientium & egredientium pedes: nam ſi in limine icti pedes fuiſſent, Janus & Veſta irati putabantur.

6. *Sa-*

Cautius; atque alte ſobria ferre pedem.
e hinc, difficiles funebria ligna tabellæ:
Tuque negaturis cera referta notis.
uam puto de longæ collectam flore cicutæ
Melle ſub infami Corſica miſit apis.
t, tanquam minio, penitus medicata rubebas.
Ille color vere ſanguinolentus erat. *certe, Glaser.*
rojectæ triviis jaceatis inutile lignum:
Voſque rotæ frangat prætereuntis onus.
lum etiam, qui vos ex arbore vertit in uſum,
Convincam puras non habuiſſe manus.
ræbuit illa arbor miſero ſuſpendia collo:
Carnifici duras præbuit illa cruces.
la dedit turpes raucis bubonibus umbras:

Vultu-

5. *Sobria.*] Non titubans, quod eſt ii.

8. *Referta.*] Plena. *Notis.*] Literis. *gaturis.*] Scilicet noctem mihi.

9. *Quam.*] Scilicet ceram. *Collectam.*] es enim flores colligunt, unde mel favum, & ceram, poſtea conficiant. *uta.*] Cicuta herba eſt (ut lib. 26. ibit Plinius) venenoſa, publica Athe-nſium pœna inviſa propter Socratem, i cicuta periit.

10. *Corſica miſit apis.*] Corſica, in-a eſt in Liguſtico mari. Hanc ſcribit odorus, abundare terebinthina, ce-, & melle, Corſicum etiam mel ama-m eſſe docet Plin. lib. 16.

11. *At tanquam.*] Nunc à colore ta-llarum infœlicitatem exprobrat. *Mi-.*] Rubro colore. *Penitus.*] Valde. *Me-ata.*] Tincta, infecta, illita.

12. *Sanguinolentus erat.*] Hoc eſt, tri-s & feralis, qualia ſunt quæ ſanguine ficiuntur. *Micyll.*

13. *Projectæ in triviis.*] Tò *in* abeſt à elioribus. *Heinſius.*

16. *Puras manus.*] Puræ manus di-ntur, nullo ſcelere & ſanguine pol-tæ. Senec. Med. a. 5. ℣ſ. 901. *Vin-dicta levis eſt quam ferunt puræ manus.* ubi videndus Doctiſſ. Gronovius. Nos paucula de noſtro addemus. Eurip. Iphig. in Taur. ℣ſ. 945.

Ἔστιν γὰρ ὁσία ψῆφος, ἣν Ἄρης ποτὲ
Ζεὺς εἵσατ' ἐκ τοῦ δὴ χερῶν μιά-
σματος.

Cui reſpondet Accius apud Nonium: —— *manus materno ſordet ſparſa ſanguine.* Qualem virum Halicarnaſſ. lib. 3. vocat, ἄνδρα μιαρὸν, καὶ ἠμαγμένον φόνοις. Et Theocr. Idyll. 26. ℣ſ. 25. de Bacchis, quæ Pentheum diſcerpſerant: Ἐς Θήβας δ' ἀφίκοντο πεφυρμέναι αἵματι πᾶσαι. Qui omnes ſacris arcebantur. Vide Liv. dec. 5. lib. 5. ubi inter alia hæc habentur. *cum omnis præfatio ſacrorum eos, quibus non ſint puræ manus, ſacris arceat.*

18. *Duras præbuit illa cruces.*] Scribe *diras.* Heinſius.

19. *Illa dedit turpes.*] In hac, inquit, ſederunt obſcœnæ ac mali ominis aves. *Turpes umbras*, propter avium turpitudinem. *Bubonibus.*] Bubo avis eſt nocturna, funebris, & maxime abominata, publicis præcipue auſpiciis. *Raucis bubonibus umbras.*] *Raſis* Puteaneus. A-

Z 5 ronde-

Vulturis in ramis & ſtrigis ova tulit.
His ego commiſi noſtros inſanus amores,
Molliaque ad dominam verba ferenda dedi?
Aptius hæ capiant vadimonia garrula ceræ,
Quas aliquis duro cognitor ore legat.
Inter ephemeridas melius tabulaſque jacerent,
In quibus abſumtas fleret avarus opes.
Ergo ego vos rebus duplices pro nomine ſenſi?
Auſpicii numerus non erat ipſe boni.
Quid precer iratus? niſi vos carioſa ſenectus
Rodat, & immundo cera ſit alba ſitu.

rondelianus *raris*. Scribo *ravis*. *ravum* enim quod obtuſum: ſive de voce accipias ſive de colore. hinc *ravis* pro *raucitate*. unde *rabulam* vult dictam Verrius. de qua voce videatur Feſtus. *Color ravus* inter flavum & cæſium medius. etſi pro *fulvo* Nonius accipit. Horatius certe Epod. XVI. *ravos leones* dixit,

Credula nec ravos timeant armenta leones.

ita enim vetuſtiſſimi codices. quomodo *ravam lupam* idem lib. III. od. XXVII. appellat. *Heinſ.*

20. *Strigis.*] Striges aves ſunt nocturnæ, de quibus fabuloſum arbitratur Plinius, ubera eas infantium labris immulgere.

21. *His.*] Scilicet tabellis. Reprehendit ſe, quod infœliciſſimis pugillaribus de amoribus ſuis verba commiſerit.

22. *Mollia.*] Suavia, placida, blanda.

23. *Aptius.*] Convenientius. *Capiant.*] Caperent. *Vadimonia.*] Id eſt, ſponſiones ad certum diem ſiſtendi ſe judicio. *Vadari* enim, eſt ſpondere ſe certo die in judicio affuturum, aut per ſe, aut per advocatum. *Garrula.*] Inepte compoſita. *Ceræ.*] Ceratæ tabulæ.

24. *Quas.*] Tabellas ceratas. *Duro ore.*] Id eſt, impudenti & inverecundo. Tales enim ſolent eſſe cauſarum defenſores audaciſſimi quidam, & impudentiſſimi proclamatores ac rabulæ, vel *duro*, id eſt, ſevero, triſti. *Domin. Cognitor.*] Cognitorem ego judicem intelligo, non defenſorem. Inde & cognitiones cauſarum, judicationes, ſive judicia. Et *cognoſcere*, judicare. *Micyll.*

25. *Ephemerides.*] Quem Latini *diarium* appellant, à Græcis ἐφημερὶς dicitur: liber eſt, in quo per ſingulos dies res geſtæ ſcribuntur.

27. *Ergò.*] Nunc à nomine tabellarum, infœlicitatem earum oſtendit. *Duplices.*] Nam pugillares erant apud veteres pluribus diſtincti nominibus: alii quincuplices, alii duplices, quidam triplices nominabantur. *Senſi.*] Expertus ſum. *Domin. Duplices.*] Quia *duplices*, fallaces & doloſos dicimus. ac ſi dicat, re ipſa nunc videre ſe, duplices illos fuiſſe duplices, quod eſt fallaces, & qui aliud primo aſpectu præ ſe tulerint, quam poſtea præſtiterint. *Micyll.*

28. *Auſpicii numerus non erat ille boni.*] Impare enim numero cum ſuperi gaudeant, par datur inferis. unde hic par numerus mali ominis cauſa fuiſſe dicitur à Poëta.

29. *Carioſa.*] Cariem afferens rebus. Vetuſta enim ligna teredinem ſentiunt.

30. *Immundo.*] Turpi, fœdo, ſpurco. *Cera.*] Qua illitæ eſtis. *Situ.*] Squalore.

ELEGIA XIII.

Ad auroram, ne properet.

IAm super Oceanum venit à seniore marito
Flava pruinoso quæ vehit axe diem.

Quo

IAm super Oceanum venit à seniore marito.] Numeri in hoc versu parum suntNasoniani. metuo ne scio- interpolarit. quare scribendum cen-

Iam super Oceanum venit seniore relicto.

in Fastis lib. VI.

Iam Phryx à nuptâ quæreris Tithone relinqui.

Proxima prospiciet Tithono nupta relicta
Parrhasiæ sacrum Pontificale deæ.

lib. IV.

Cum Phrygis Assaraci Tithonia fratre relicto
Sustulit immenso ter jubar orbe suum.

erte Puteaneus, & Arondelianus, *ve-* *seniore marito. seniore licto* pro *relicto* aratum à properante manu fuerat. cu- smodi errores in vetustis codicibus ssim observavi, nec uno exemplo in sce ipsis Notis jam palam feci. Apud lerium Flaccum locus extat insignis, io castigando nunc defungar. Is est ro VII. ubi de Medea agitur. ỳs. 357.

Cingitur inde sinus, &, qua sibi fida magis vis
Nulla, Promethea florem de sanguine fibræ
Caucaseum promit, nutritaque gramina tabo:
Quæ sacer ille nives inter tristesque pruinas
Durat alitque cruor.

c locum pessime in vulgatis libris ad- ectum corrigo. versu tertio in codici- us ante Carrionem editis legebatur, *aucaseum tonitru nutritaque gramina romit.* Carrionis liber,

Caucaseum promit nutritaque gramina ponit.

Scriptum videlicet antiquitus fuerat *gramina napo* pro *tapo* sive *tabo*; nam *p* pro *b* vetustissimis exemplaribus haud raro irrepsisse deprehendas. cum hærerent librarii, *ponit* reposuerunt. *Tonitru* hic locum non habet, quod de fulmine postea sit acturus. Versu quinto legitur in editionibus, *Durat editque cruor* nullo sensu. præsertim cum *adeso* sequatur eodem versu. nimirum *it* pro *alit* scripserat librarius, omissis duabus prioribus literis ob cognationem τ͂ *at* præcedentis verbi *durat*. sic & apud Martialem lib. VII. Ep. XCIII. cum nunc legatur,

Non ab amore recens hircus, non ora leonis,

& in tribus quatuorve, quos inspexi, libris veterrimis, *non à leonis* sit exaratum, haud dubito reponendum esse *non ala leonis.* pro axilla. nam *alæ* non hominum tantum, sed brutorum quoque animalium. sic alas elephanti assignat Plinius lib. XI. cap. XL. Cæterum quod diximus *b* & *p* frequenter confundi & misceri in vetustis exemplaribus, id manifestum fit ex *pube* & *puppe*, *nube* & *rupe* confusis. de quibus Notæ ad lib. VII. Met. ỳs. 51. & lib. XI. ỳs. 591. fusius egerunt. *suppremа crepuscula* in Fastis veterrimi codices, cum *sub prima* sit legendum. & apud eundem Valerium lib. VII. ỳs. 375.

Qualis adhuc teneros ubi primum pallida fœtus
Mater ab excelso produxit in aëra nido.

cum *supremum* illic perperam scribatur. Hæc in transcursu. *Heins. A seniore marito.*] A Tithono.

2. *Pruinoso axe.*] Pruinoso curru. Matutino enim tempore pruina, quæ est ros congelatus, cadit.

3. *Sic*

Quo properas, Aurora? mane. ſic Memnonis umbris
Annua ſolenni cæde parentet avis.
Nunc juvat in teneris dominæ jacuiſſe lacertis:
Si quando, lateri nunc bene juncta meo eſt.
Nunc etiam ſomni pingues, nunc frigidus humor:
Et liquidum tenui gutture cantat avis.
Quo properas, ingrata viris, ingrata puellis?
Roſcida purpureâ ſupprime lora manu.
Ante tuos ortus melius ſua ſidera ſervat
Navita; nec mediâ neſcius errat aquâ.
Te ſurgit, quamvis laſſus, veniente viator:
Miles & armiferas aptat ad arma manus.
Prima bidente vides oneratos arva colentes:

Prima

3. *Sic Memnonis umbras.*] *Umbra* Farneſianus. alii nonnulli, *umbram.* Legendum *umbræ* vel *umbris.* niſi ſequenti verſu pro *parentet*, cum Neapolitano & quatuor aliis reponas *frequentet.* Non enim memini ſcriptores Latinos id verbum cum alio quam tertio caſu conjunxiſſe. pro *ſolenni cæde* Sarravianus, qui eſt inter optimos, *ſolenni more.* & ſic pro diverſa lectione unus Vaticanus. Puto *ſolenni Marte.* quomodo & l. XIII. Met. in hac eadem fabula reponendum. —— *parentali pituræ Marte rebellant.* ut ſuo loco pluribus dicemus. *Heinſius.* *Sic Memnonis umbris.*] Memnonem Tithoni & Auroræ filium, qui Trojanis in auxilium venit, bello Trojano Achilles interfecit. Cumque mater Jovem rogaſſet, ut aliquo honore filium interemptum donaret, ille rogi favillas, ejuſque ſocios in aves vertit: quæ à Memnone Memnonides cognominatæ, quotannis ad Memnonis ſepulchrum inter ſe bella aſpera gerentes, ſuo regi parentare dicuntur. Fabulam narrat Ovid. lib. 13. Metam. *Sic.*] Particula eſt, qua precantes utuntur. *Domin.* *Sic Memnonis umbras.*] Mihi videtur *Umbris* legendum eſſe, ut ſit ordo: Sic annua avis parentet umbris Memnonis ſolenni cæde, &c. Nam & Cicero hoc verbum dativo junxit. *Micyl.*

4. *Parentet.*] *Parentare* autem proprie eſt, parentibus juſta celebrare. Hinc *parentalia* dicta ſunt convivia, quæ in parentum aut propinquorum mortibus fiebant.

5. *Nunc.*] Matutino tempore.

8. *Liquidum.*] Pro, liquide & clare. *Tenui.*] Parvo, exiguo. *Tenui gutture cantat avis.*] *Tereti* Regius. *Heinſius.*

10. *Lora roſcida.*] Id eſt, frena rore perfuſa. *Purpurea manu.*] Auroræ enim color purpureus eſt: unde ei roſas antiquitas dicavit. *Supprime.*] Attrahe, ut currum trahentes equi inhibeantur.

11. *Ante tuos.*] Hos quatuor verſus margini adſcriptos habet manu recentiori Puteaneus. *Heinſius.* *Sidera ſervat.*] Sic & Græci. Argon. Apollon. lib. 3. ℣ſ. 1028. Δὴ τότε μέσσην νύκτα διαμμοιρηδὰ φυλάξας. Et Halicarn. I. νύκτα ἀσέλλωον φυλάξαντες. Vide & Epiſt. Leandr. ℣ſ. 167.

12. *Nec media neſcit an erret.*] Bene idem Puteaneus *neſcius errat*, Ne enim neſcius erret, ſideribus refert acceptum, quæ navem regunt. *Heinſius.*

14. *Miles & armiferas.*] *Et miles ſævas* Puteaneus. nil muto. *Idem.*

15. *Prima ſubire jubes oneratos arva colo-*

Prima vocas tardos ſub juga panda boves.
Tu pueros ſomno fraudas, tradiſque magiſtris;
Ut ſubeant teneræ verbera ſæva manus.
Atque eadem ſponſum conſulti ante atria mittis;
Unius ut verbi grandia damna ferat.]
Nec tu conſulto, nec tu jucunda diſerto: caussidico, Barberin:
Cogitur ad lites ſurgere uterque novas.
Tu, cum fœminei poſſint ceſſare labores,
Lanificam revocas ad ſua penſa manum.
Omnia perpeterer. ſed ſurgere mane puellas
Quis, niſi cui non eſt ulla puella, ferat?
Optavi quoties, ne nox tibi cedere vellet;

Neu

os.] Scripti cum primis editionibus omnes,

rima bidente vides oneratos arva colentes.

ecte. nec male Junianus,

rima bidente vides oneratos colla colonos.

ns enim inſtrumentum ruſticum. ter Faſt. IV.

le ſuam peragebat humum, ſive uſus aratri,
Sive cava falcis, ſive bidentis erat.

libi,

rcula nunc curvuſque bidens & vomer aduncus
uris opes niteant.

ninit & Tibullus. *Heinſius. Oneratos nte.*] Id eſt, ſarculo. Eſt enim *bi*-, ruſticum inſtrumentum, duos denhabens. *Arva colentes.*] Id eſt, agriis.

6. *Tardos.*] Tarde incedentes. *Panda*] Subcurva.

9. *Atque eadem ſponſi conſultum antria mittis.*] Alii *ſponſos.* atque ita à nu ſecunda Puteaneus. in quo legeur,

Atque eadem ſponſum cultos ante atria mittis.

equenti verſu idem *ferant* pro *ferat.* omodo & alii ex melioribus. Latet te mendum. niſi mavis totum diſtin à mala manu eſſe. Nam quid opus *conſulti* hic meminiſſe, cujus ſequenti verſu mentionem ſit facturus. *Heinſius. Eadem.*] Tu ô Aurora. *Sponſum.*] Maritum, qui cum recenter uxorem duxerit, cum illa diutius ſe oblectare deberet. *Conſulti.*] Juriſperiti. *Ante atria.*] Eum expectans, dum è cubiculo prodeat.

20. *Unius ut verbi, &c.*] Senſus eſt, ut conſultus in lege, aut in alio ſcripto, unum verbum pro utilitate conſultoris interpretetur: quod niſi fieret maxima damna eum ſequerentur. *Ferat.*] Pro *auferat*, ſcilicet conſultus. id verbum interpretans ad utilitatem conſultoris, quod alioqui ei nocere videbatur.

21. *Nec tu jucunda diſerto es.*] Tolle *es* ex auctoritate codicum præſtantiorum. *Heinſius. Non tu jucunda.*] Id eſt, moleſta. *Conſulto.*] Juriſperito. *Diſerto.*] Cauſidico, eloquenti.

22. *Uterque.*] Conſultus & diſertus: hic ad agendas cauſas, ille ad conſulendum conſultori.

23. *Tu ne fœminei poſſint ceſſare lacerti.*] Puteaneus & tres alii,

Tunc cum fœminei poſſint ceſſare labores.

alii plures, *Tu cum. labores* etiam eſt in Arondeliano. *Heinſius. Ceſſare.*] Quieſcere.

24. *Penſa.*] Lanas nondum filatas. ſed adhuc colo impoſitas: quod à colo pendeant.

28. Nec

Neu fugerent vultus sidera mota tuos!
Optavi quoties, aut ventus frangeret axem,
Aut caderet spissâ nube retentus equus!
Invida, quo properas? quod erat tibi filius ater,
Materni fuerat pectoris ille color.
[Quid si non Cephali quondam flagrasset amore?
An putat ignotam nequitiam esse suam?]
Tithono vellem de te narrare liceret:
Fabula non cœlo turpior ulla foret.
Illum dum refugis, longo quia grandior ævo,

Surgis

28. *Nec fugerent.*] *Ne fugerent* meliores. quinque *Neu.* Tibull. *Hinc & fœmineus labor est, hinc pensa colusque.* Heinsius.

30. *Spissa.*] Densa. *Equus.*] Qui tuum currum trahit.

31. *Invida.*] Quæ requiem mortalibus invides. *Quod erat.*] A filii colore argumentum ducit, quo eam improbam & invidam esse probet. Niger enim color & lividus proprius est invidorum: *Filius.*] Memnon. *Ater.*] Niger. Æthiops enim erat.

33. *Quod si non Cephali.*] Numeri huic disticho duriores sunt, quam quos pro suis Ovidius admittat. & sane in optimo Puteaneo margini adscriptum erat. idque manu recentiori qui præterea agnoscit, *Quid si Cephalio.* Certe de Cephalo cum mox sit acturus, otiosa est hoc loco ejus mentio. Mycillo etiam ac Grutero suspectum habebatur hoc distichon. *Heins. Cephali.*] Cephalum quidam Æoli, alii Deionei filium fuisse dicunt. vide Higyn. c. 189.

34. *Nequitiam.*] Lasciviam.

35. *Tithono.*] Marito tuo. *De te narrare liceret.*] *Liberet* puto. in Fastis,

Nec libet, & longum est epulas narrare deorum.

ubi pari modo peccabatur. *Heinsius.*

36. *Fœmina non cœlo turpior ulla foret.*] *Fabula* Puteaneus alter cum excerptis Vossianis. recte. Noster supra l. x. El. ix.

Mars quoque deprensus fabrilia vincula sensit.
Notior in cœlo fabula nulla fuit.

Artis Amatoriæ libro I.

Fabula narratur toto notissima cœlo
Mulciberis capti Marsque Venusque dolis.

& lib. IV. Met. de eadem re,

—— diuque
Hæc fuit in toto notissima fabula cœlo.

Seneca Thyeste de Myrtilo,

—— notior
Nulla est Ioniis fabula navibus.

Idem Hippol.

Phædræ quem Bromio prætulerit soror
Omnes per populos fabula distulit.

Noster in Trist.

Nomine sub nostro fabula nulla fuit.

Am. III. El. I.

Fabula (nec sentis) tota jactaris in urbe.

Art. II.

Ut quamque attigeris, fabula turpis erit.

Statius Achilleide,

Ast ego vel primæ puerilis fabula culpæ,
Narrabor famulis.

Neque aliter passim optimi auctores. *Heinsius.*

37. *Longo quia marcet ab ævo.*] *Longo quia grandior ævo.* Puteaneus & complures alii. Trist. IV.

Sæpe suas volucres legit mihi grandior ævo.

de Macro. certe mox denuo sequitur, *si vir tibi marcet ab annis.* hinc *grandævus.* Idem. *Longo.*] Quia grandior ævo.

Sic

Surgis ad invisas à sene mane rotas.
t si, quem malles, Cephalum complexa teneres;
Clamares, Lente currite noctis equi.
ur ego plectar amans, si vir tibi marcet ab annis?
Num me nupsisti conciliante seni?
spice, quot somnos juveni donarit amato
Luna: neque illius forma secunda tuæ.
pse Deûm genitor, ne te tam sæpe videret,
Commisit noctes in sua vota duas.
urgia finieram. scires audîsse; rubebat.
Nec tamen assueto tardius orta dies.

c Flaccus. *Longa Tithonum minuit senectus.*

38. *Invisas.*] Scilicet mortalibus. ut pra: *Quo properas ingrata viris, ingrata puellis.*

39. *At si quem Cephalum manibus.*] *uem magis Cephalum* Puteaneus. *quod alles Cephalum* Jureti excerpta. Scribe, *uem malles Cephalum.* Heinsius.

40. *Lente.*] Tarde: ut diutius amato vene frueretur. *Noctis equi.*] Nox enim ipsa suo curru vehi dicitur.

41. *Cur ego plector amans.*] *Plectar* neliores. *Heins. Vir.*] Maritus Tithous.

42. *Non me nupsisti.*] *Num* Puteaneus alii quidam ex præstantioribus. *Heinus.*

43. *Aspice quos somnos.*] Lege *quot* scriptis. & mox cum iisdem. *neque lius forma secunda tuæ.* non *tua* est. Propert. lib. 1. El. 11. ut scribendum:
Aspice quot submittat humus formosa colores. Idem.

Aspice quot.] Ut magis Auroram deprinat, extollit Lunam, quæ dilecto juveni perpetuos somnos donaverit. *Iuveni.*] Endymionem intelligit, quem dormientem in Larmio monte Cariæ, Luna exosculabatur, jussitque perpetuo dormire.

44. *Nec illius forma secunda tua est.*] Ordo & sensus est: Nec tua forma, ô Aurora, est secunda, supple, formæ illius, id est, non pulchriorem formam quam tu, habet Luna: quæ causa esse deberet, ut amantibus te mitiorem ac faciliorem præberes. *Domin. Forma secunda tua est.*] Legere malim, *Nec illius forma secunda tua est*, Ut Poëta videatur Auroræ objicere exemplum Lunæ, quæ cum æque pulchra sit atque illa, tamen patiatur juvenes & amantes dormire. *Micyll.*

45. *Deum genitor.*] Jovem dicit, qui, quoniam singulorum cum summa benevolentia curam suscepit, pater est appellatus. Tangit autem hic Naso fabulam, quam plene describit Plautus in Amphitryone.

46. *Commisit noctes.*] Vide Epist. Deianir. v. 9. Hinc Sosia Plauti in Amphitr. 1. 1. v. 132. *Hac nox scita est exercendo scorto conducto male. In sua vota.*] Quæ erant, ut diutius cum Alcmena cubaret.

47. *Iurgia.*] Convicia in Auroram. *Scires.*] Pro, aliquis scire posset, ipsam audisse jurgia.

ELE-

ELEGIA XIV.

Puellam consolatur, cui præ nimia cura comæ deciderant.

DIcebam, Medicare tuos desiste capillos.
  Tingere quam possis, jam tibi nulla coma est.
At, si passa fores, quid erat spatiosius illis?
  Contigerant imum, qua patet usque, latus.
Quid, quod erant tenues, & quos ornare timeres;
  Vela colorati qualia Seres habent?
Vel pede quod gracili deducit aranea filum,

Cum

1. DIcebam, *Desiste tuos medicare capillos.*] Nasonis amica, ut est puellarum ambitio & temeritas, ut pulchriores redderet sibi capillos, multis ac venenatis eos medicamentis tinxit: unde paulatim defluentibus illis, penitus calva extitit: quapropter inconsolabiliter mœrebat. *Desiste.*] Desine. *Medicare.*] Medicamentis inficere.

2. *Tingere quam possis.*] Puto rectius *fingere.* ne bis idem dicat; jam enim *medicare capillos* præcessit. Med. Faciei,

Rure sedent, finguntque comas.

Art. Am. I.

Quid toties positas fingis inepta comas?

Statius Theb. V.

Aspiciens floremque genæ & quas finxerat auro
Ipsa comas.

Virgil. lib. IV.

—— mollique fluentem
Fronde premit crinem fingens atque implicat auro.

Met. IV.

Et finxit vultum & meruit formosa videri.

Remed. Am.

Proderit & subito, cum se non finxerit ulli,
Ad dominam celeres mane tulisse gradus.

quod ad faciem referendum. Neque aliter Phædrus l. II. Fab. XXX. de viro opera duum mulierum depilato, dum capillos ab iis ornari putat.

Cum se putaret fingi cura mulierum,
Calvus repente factus est.

sic scribo. vulgo *pingi.* Heinsius. *Nulla coma est.*] Omnis enim defluxerat.

3. *Si passa fores.*] Si eos non amplius tentasses. *Spaciosius.*] Pulchrius. *Quid erat speciosius illis?*] *Spaciosius* Puteaneus cum duobus aliis, & Jureti excerpta. recte. *Heinsius.*

4. *Contigerant.*] A longitudine capillos laudat. *Imum qua patet usque latus.*] Demissi erant usque ad talos.

5. *Quid, quod.*] Nunc à tenuitate eos probat. Crassiores enim capilli damnantur. *Tenues.*] Subtiles. *Et quos ornare timeres.*] Ne præ nimia tenuitate rumperentur.

6. *Colorati.*] Nigri. *Coloratos* optime dixit *Seras*, qui Indis sunt finitimi: ambo enim nimia solis vicinitate nigrescunt. Seres (ut in 6. scribit Plin.) regionem inhabitant, quæ spectat æstivum orientem: & primi sunt hominum, qui noscantur lanificio sylvarum nobiles, perfusam aqua depectentes frondium caniciem. *Domin. Vela colorat qualia.*] Videtur hæc similitudo ita accipienda esse, ut si dicas, capillitium illud totum ita fuisse tenue, ut sunt vela Serum. Aut rursum, pilos capilli illius ita tenues fuisse, ut simul juncti speciem talem præbuerint, qualem vela Serica solent. *Micyl.*

7. *Pede gracili.*] Id est, exili & parvo. *Aranea.*] Vide Ælian. de Hist. Animal. lib. I. cap. 12.

8. *Leve.*]

Cum leve desertâ sub trabe nectit opus?
Nec tamen ater erat, nec erat tamen aureus illis,
Sed, quamvis neuter, mistus uterque color.
Qualem clivosæ madidis in vallibus Idæ
Ardua derepto cortice cedrus habet.
Adde, quod & dociles, & centum flexibus apti,
Et tibi nullius causa doloris erant.
Non acus abrupit, non vallus pectinis, illos:
Ornatrix tuto corpore semper erat.

I. *Leve.*] Sine pondere. *Deserta.*] Derelicta, destituta: his enim locis non frequentatis, suas telas subnectunt araneæ. *Deserta.*] Similiter Catull. Eleg. 4.

Nec tenuem texens sublimis arenea telam
Deserto in Manli nomine opus faciat.

Theocrit. Idyll. 16. ℣s. 96.

—ἀράχνια δὴ εἰς ὅπλ' ἀράχναι
λεπτὰ διαστήσαιντο.

Hic Proverb. κατ' ἀράχνια. pro loco situ, inculto, & deserto. *Putris & in vacuo texetur aranea lecto.* lib. 3. eleg. 5.

9. *Nec tamen.*] Nunc à colore laudantur à Poëta amicæ capilli. *Ater.*] Niger. *Aureus.*] Qui auri colorem imitaretur. *Nec erat color aureus illis.*] Puteaneus & quidam alii, *neque erat tamen aureus ille*. Nonnulli, *nec erat tamen aureus illis*. utrumque bene. *Heinsius.*

10. *Mixtus uterque.*] Ex atro & aureo colore.

11. *Qualem.*] Scilicet colorem. Quem descripserat capillorum colorem, similitudine arboris ante oculos ponit. Talem esse dicit, qualem habet cedrus, ubi illi corticem detraxeris. *Clivosæ.*] Arduæ. Est autem *clivus*, descensus montis. *Madidis.*] Aquosis, propter flumina & montes, quibus Ida abundat. *Ida.*] Ida, sylva & mons fuit Trojanorum in Phrygia: Est & in Creta mons ejusdem nominis.

12. *Ardua.*] Procera, alta. *Derepto.*] Detracto. *Cedrus.*] Cedrus arbor est, quæ cariem, vetustatemque nunquam sentit. Cedrina quoque deorum simulachra fiebant, ut durarent. *Direpto cortice.*] *Derepto* Puteaneus. sic & paulo post codex idem *derepta acu.* dixi supra ad El. v. ℣s. 13. optimus Palatinus *directa cortice.* Lego *derepta.* nam nostro ea vox ut plurimum fœminini est generis, de qua ad Metamorph. IV. 375. *derepta pelle* de Marsya in Ibide, ex scripto codice.

13. *Dociles.*] Id est, faciles ornari & fingi. Hoc apertius exponens, subdit: *Et centum flexibus*, Orbibus, cincinnis.

14. *Et tibi nullius causa doloris erant.*] Dum calamistro, pectine, & discriminali eos ornares, te minime propter docilitatem lædebant.

15. *Non vallum pectinis illos.*] *Vallus* legit ex codice Arondeliano, qui Pirckeimeri olim fuit, in Observationibus Gronovius, ut & Met. VIII. *Stantque velut vallus setæ.* qui consulendus. Observ. lib. III. cap. XVIII. *Heins. Vallus pectinis.*] Suaviter dixit: vallus enim dicitur in castris aut urbibus, ipsa munitio. ut enim dentes pectinis ordine se sequuntur, ita & in vallo pali. *Vallus pectinis.*] Vide Epist. Phædr. v. 159.

Vallatus radiis.

Metam. 8. vers. 286.

Stantque velut vallus, velut alta hastilia setæ.

16. *Ornatrix.*] A capillis. *Ornatrix.*] Sic Juvenal. Satyr. 6.

Disponit crinem laceratis ipsa capillis
Nuda humeros psecas infelix, nudisque mamillis.

Dicebantur autem ejusmodi ornatrices ψέκαδες ab Etymologia nominis τῦ ψεκάζειν. Vide Scholiast. Juvenal. ad v. 489.

Ante

Ante meos sæpe est oculos ornata; nec unquam
  Brachia dereptâ saucia fecit acu.
Sæpe etiam, nondum digestis mane capillis,
  Purpureo jacuit semisupina toro.
Tum quoque erat neglecta decens: ut Threcia Bacche,
  Cum temere in viridi gramine lassa jacet.
Cum graciles essent tamen, & lanuginis instar;
  Heu mala vexatæ quanta tulere comæ!

Quam

v. 489. Satyr. 6. *Tuto corpore.*] Hoc sequentia declarant.

17. *Est ornata.*] Scilicet amica mea.

18. *Brachia direpta saucia fecit acu.*] Jam supra monuimus *derepta* legi in optimo Puteaneo, sed quia paulo ante *derepto cortice* habuimus, minus hoc loco id verbi nunc placet. Nonnulli *directa acu.* Puto *correpta acu.* Sed & *brachia fixit* pro *fecit* scribendum vel invitis membranis.

Brachia correpta saucia fixit acu.

Ecce locum prorsus similem libro III. Artis Amatoriæ:

Tuta sit ornatrix. odi, quæ sauciat ora
Vngibus, & rapta brachia figit acu.

Ita & *acu figi* crines dicebantur. ut apud Martialem lib. II. Epigr. LXVI.

Vnus de toto peccaverat orbe comarum
Annulus. incerta non bene fixus acu.

Quo loco malim reponi *torto orbe.* quomodo apud nostrum paulo post sequetur,

—torto flexilis orbe sinus.

Ipse Martialis in Apophoretis Epig. XI.

Tenuia ne madidos violent bombycina crines,
Figat acus tortas sustineatque comas.

Magæ quoque simulacra cerea acu figebant. Hinc *figere* & *defigere* verba magica. de quibus ad Epist. VI. v. 91. ubi de Medea,

—simulacraque cerea figit,
Et miserum tenues in jecur urget acus.

Amo. III. El. VII.

Sagave pœnicea defixit nomina cerâ,
Et medium tenues in jecur egit acus.

Heins. *Acu derepta.*] Id est, celeriter de manibus rapta, ut irati faciunt. *Brachia.*] Scilicet ancillæ ornatricis. Hanc mulierum sævitiam acerbe taxat Juvenalis satyra sexta.

19. *Nondum digestis.*] Nondum ornatis.

20. *Purpureo jacuit semisopita.*] *Semisupina* ex Puteaneo aliisque melioribus scribendum monui ad Epistolam decimam. v. 15. *Heins.* *Purpureo.*] Ostro & purpura instrato. *Semisupina.*] Id est, in latus cubans.

21. *Neglecta.*] Inornata. *Vt Threcia Bacche.*] Talis, inquit, erat amica mea neglecto crine, qualis mulier, quæ perfectis per furorem Orgiis, Bacchi sacris, in quibus passis ac turbatis capillis insanientes, discurrunt bacchantes cum defessa in gramineo campo se projecerit, quiescit. *Threcia.*] Threicia. In Thracia enim (ut scribit Pomponius Mela) sacra Liberi patris, Orpheo primum initiante, celebrantur, apud Hebrum, sub Rhodope monte nivoso. *Vt Thracia Bacche.*] *Threcia* Puteaneus recte. vide Notas ad Epist. XIX. v. 26. proximè verum duo Vaticani, in quibus *tetrica* & *territa.* Heinsius.

23. *Cum graciles essent tamen.*] Non satisfaciunt numeri. Sarravianus & Vaticanus unus, *tanquam lanuginis.* Mentelianus *tantum*, cum uno Mediceo. unus meus *cum & lanugines.* Excerpta Jureti, *tamen & sunt luminis instar.* Puto scribendum,

Tam graciles lævesque tamen lanuginis instar. Heinsius.

Lanuginis.] Ad lanæ similitudinem: qualem in adolescentium genis, & pomis cy-

Quam se præbuerant ferro patienter & igni;
Ut fieret torto flexilis orbe sinus!
lamabam, Scelus est, istos scelus urere crines.
Sponte decent: capiti, ferrea, parce tuo.
im procul hinc remove. non est qui debeat uri;
Erudit admotas ipse capillus acus.
ormosæ periere comæ: quas vellet Apollo,
Quas vellet capiti Bacchus inesse suo.
lis contulerim, quas quondam nuda Dione
Pingitur humenti sustinuisse manu.
uid male dispositos quereris periisse capillos?
Quid speculum mœstâ ponis, inepta, manu?

Non

loneis præsertim videmus. *Instar.*] similitudinem.

25. *Quam se præbuerant.*] Malim *præ-erunt.* nam *præbuerint* duo libri. Vide otas Epist. VII. *Heins. Ferro & igni.*] ferro ignito: id est, calamistro, quo illi crispabantur.

26. *Ut fieret torto flexilis orbe sinus.*] cinnum dicit, quæ est annulatus illus. *Nexilis orbe sinus.*] *Flexilis* mul-x scriptis. quod rectius videtur. Val. ccus lib. V.

ui chlamys & multâ spirat coma flexi-lis aurâ.

rtial. lib. X. Ep. LXV.

u flexa nitidus coma vagaris.

m alibi,

ectere te nolim, sed nec turbare capillos.

& *flexæ ambages.* de quibus dictum t. VIII. v 160. in Arondeliano *plexi-* Heinsius.

7. *Istos.*] Tam pulchros.

8. *Sponte.*] Sine calamistri admini-o. *Decent.*] Decori sunt. *Ferrea.*] Du-crudelis.

9. *Qui debeat uri.*] Omnes enim ori sunt.

0. *Erudit.*] Docet: quia jam eam itinet formam, quam illi acus ipsæ bere volunt. *Periere.*] Defluxerunt.

2. *Quas vellet capiti.*] *Quas portet* optimus Palatinus. Lego *quas optet.* Heinsius.

33. *Illis.*] Quondam tuis crinibus. *Contulerim.*] Comparaverim. *Quas quondam nuda Dione Pingitur, &c.*] Ad Veneris è mari exeuntis tabulam ab Apelle pictam alludit, quam (ut Plin. lib. 35. scribit) divus Augustus dedicavit in delubro patris Cæsaris, quæ Anadyomene dicta est. Hujus inferiorem partem corruptam qui reficeret, non est inventus. *Dione.*] Venus. Dione tamen nympha fuit, Oceani & Tethyos filia, quæ ex Jove Venerem concepit: sed frequentius pro ipsa Venere ponitur.

35. *Quid male compositos.*] Non damno hanc lectionem. libri tamen meliores cum Puteaneo *dispositos capillos.* Pont. lib. III. El. III.

Non bene dispositas comtus, ut ante, comas.

Martial. lib. XII.

Dicet Achilleas disposuisse comas.

Tibul.

Tune putas illam pro te disponere crines?

Seneca in fragmentis,

Sunt quæ Iunoni ac Minervæ capillos disponant. Heinsius.

Male compositos.] Non bene ornatos.

36. *Inepta.*] Hic est blandum convicium.

Non bene consuetis à te spectaris ocellis.
  Ut placeas, debes immemor esse tui.
Non te cantatæ læserunt pellicis herbæ;
  Non anus Hæmoniâ perfida lavit aquâ.
Nec tibi vis morbi nocuit; (procul omen abesto)
  Nec minuit densas invida lingua comas.
Facta manu culpâque tuâ dispendia sentis.
  Ipsa dabas capiti mista venena tuo.
Nunc tibi captivos mittet Germania crines:
  Culta triumphatæ munere gentis eris.

O quam

37. *Consuetis.*] Qui consueverint te integris capillis pulchriorem aspicere.

38. *Ut placeas.*] Scilicet tibi in speculo. *Debes.*] Debes oblivisci pristinam tuam formam, cum vigerent tui crines.

39. *Cantatæ herbæ.*] Incantatæ. Hinc carmina *incantationes* dicuntur. *Pellicis.*] Pellices enim pedibus & manibus obnixe operam dant, ut uxores virorum quos ad se pelliciunt, deformiores reddantur, quo facilius alienos maritos sibi devinciant.

40. *Non anus Hæmonia perfida lavit aqua.*] Tacent hic interpretes, quos certus sum nihil horum intellexisse. Mihi quidem ista magicæ artis species prorsus ignota est. quanquam succurrunt illa ex libro II. Fastorum,

Actoriden Peleus, ipsum quoque Pelea Phoci
Cæde per Hæmonias solvit Acastus aquas.

Sed illic de lustratione Pelei, re apud Thessalos gestâ, agitur. Libri nonnulli veteres ab aliis inspecti, tum ex nostris Neapolitanus, Palatinus optimæ notæ, & meus chartaceus, *læsit aqua.* Opinor scribendum,

Non anus Hæmonia perfida læsit acu.

ut ad defixiones magicas referatur. de quibus nonnihil paulo ante diximus, & Epistola VI. v. 91. *Heins.* *Anus.*] Vetula, venefica, saga. *Aqua Æmonia.*] Id est, Thessala, venefica. Thessalia enim veneficiis olim insignis fuit. *Perfida.*] Fallax, quæ quidem frangit, dum promittit crines pulchriores fore, qui penitus defluunt & depereunt.

41. *Non tibi.*] *Nec* scripti. ut & sequenti versu. *Heinsius.* *Vis.*] Violentia. *Morbi.*] Nam capillorum defluvii sæpe causa est valetudo & morbus. *Procul omen abesto.*] Sic alibi, *Nullum sit in omine pondus.*

42. *Densas invida lingua comas.*] Tam densæ, inquit, erant tuæ comæ, ut minime per invidiam aliquis fascinando illis nocere potuisset.

43. *Facta manu, culpaque tua.*] Hinc vehementius dolebat ipsa. *Dispendia.*] Damna.

45. *Nunc tibi captivos.*] Hoc in Augusti gratiam dicit. *Captivos.*] Ex captivarum capite recisos.

46. *Culta triumphatæ.*] Male Puteaneus aliique complures. *Tuta.* hæ duæ voces frequenter in libris antiquis confunduntur. sic apud Martialem scribendum lib. IX. Epig. XVIII. de speculo Earini,

Addidit & nitidum sacratis crinibus orbem;
Quo felix facies judice culta fuit.

cum in optimo Thuaneo codice *tuta* legatur. vulgati *tota.* frigide. idem Martialis alibi,

Captivis poteris cultior esse comis. Heins.

Culta.] Ornata. *Triumphatæ.*] A Druso *Gentis.*] Germanicæ.

47. Co-

) quam ſæpe, comas aliquo mirante, rubebis;
Et dices, Emtâ nunc ego merce probor!
Neſcio quam pro me laudat nunc iſte Sycambram;
Fama tamen memini cum fuit iſta mei.
Me miſerum! lacrymas male continet; oraque dextra
Protegit, ingenuas picta rubore genas. *tincta Moreti.*
Suſtinet antiquos gremio ſpectare capillos,
(Hei mihi!) non illo munera digna loco. *crimina Francof.*
Collige cum vultu mentem. reparabile damnum eſt. *corrige Barber. et Palat. III.*
Poſtmodo nativâ conſpiciere comâ.

47. *Comas.*] Non tuas, ſed Germanis. *Rubebis.*] Præ pudore.

48. *Empta nunc ego merce.*] Martialis: *entibus atque comis, nec te pudet, uteris mptis.* Hos capillos Propertius *exter- s* vocat.

49. *Sicambram.*] Sarravianus *Sycam- am.* Puteaneus, *Sygambram.* quæ vera riptura. Sic & in Claudiani veterrimo odice ſcribebatur. Ptolemæo Σύγαμ-βοι, Σύγαμβροι Staboni ſunt. ſic & onſolatione ad Liviam legendum,

Ille genus Suevos acre indomitoſque Sygambros
Contudit.
Nec tibi deletos poterit narrare Sygambros. Heinſius.

icambram.] Germanam. Sicambri enim unt populi Germaniæ quos auſpiciis ugusti Druſus ſubjugavit, & Auguſtus aduxit in Galliam, atque in proximis heni agris collocavit. Hi autem capillorum pulchritudine præ cæteris cenſentur.

50. *Memini cum fuit.*] Quando ego non alienis & emptis, ſed nativis capillis laudabar ab omnibus. *Iſta mea.*] *Mei* rectius tres ſcripti. Neapolitanus. *Forma.* ut & Regius. Forte,

Forma tamen memini cum fuit iſta meis.

Nimirum comis. quod præceſſerat. *Heinſius.*

53. *Antiquos.*] Qui defluxerant. *Spectatque capillos.*] *Spectare* ſex ſcripti, cum excerptis Jureti, quæ tu, Philiberte Mari, vir humaniſſime & ad omnem facte comitatem, mei juris feciſti. ea ſcriptura placet. *Heinſius.*

55. *Collige cum vultu mentem.*] Neque animo doleas, neque dolorem amplius facie & vultu præ te feras. *Reparabile.*] Quod facile reparari poterit.

56. *Nativa.*] Viva, naturali. *Conſpiciere.*] Conſpicua eris. *Domin.*

ELEGIA. XV.

Ad invidos, quod fama poëtarum ſit perennis.

QUid mihi, Livor edax, ignavos objicis annos;
Ingeniique vocas carmen inertis opus?

Non

. QVid mihi livor edax ignavos objicis annos.] Reſpondet Poëta hac legia iis, qui Poëticen ignaviam quandam dicunt: carminaque ipſa, opera inrtum atque ocioſorum ingeniorum. *Livor.*] Pro invidia, & livere, pro invidere. *Edax.*] Vorax, conſumptor. Invidus enim livido dente ſe alioſque rodit & conſumit.

2. *Inertis.*] Ignavi & pigri.

Non me more patrum, dum ſtrenua ſuſtinet ætas,
Præmia militiæ pulverulenta ſequi:
Nec me verboſas leges ediſcere: nec me
Ingrato vocem proſtituiſſe foro.
Mortale eſt, quod quæris, opus. mihi fama perennis
Quæritur: in toto ſemper ut orbe canar.
Vivet Mæonides, Tenedos dum ſtabit & Ide;
Dum rapidas Simoïs in mare volvet aquas.
Vivet & Aſcræus, dum muſtis uva tumebit:
Dum cadet incurva falce reſecta Ceres.
Battiades ſemper toto cantabitur orbe;

Quam-

3. *Non me.*] Supple, objicis hoc mihi, me non ſequi, &c. *More patrum.*] More majorum. *Strenua.*] Fortis. Juventutem dicit.

4. *Præmia.*] Opes intelligit, quæ ſunt militiæ præmia. *Pulverulenta.*] Quaſi multo ſudore pulveri admiſto parta. Horat. *Non indecoro pulvere ſordidos.*

5. *Verboſas leges.*] In quibus interpretandis opus eſt multis verbis.

6. *Voces proſtituiſſe.*] Turpiter in forenſibus cauſis agendis venalem linguam habuiſſe. Antiqui enim oratores clientum cauſas gratuita opera agere ſolebant. Cum ſtomacho autem hic dixit *Proſtituiſſe*, quod verbum eſt meretricium: ut quam ingrata ſibi fuerit hæc ars, oſtenderet.

7. *Mortale eſt quod quæris opus.*] Id eſt, divitiæ, quas ſordida officia exercendo quæris. *Mihi fama perennis, &c.*] Salluſtii conſilium ſecutus eſt. *Quoniam vita ipſa qua fruimur, brevis eſt, mihi rectius eſſe videtur, memoriam noſtri quam maxime longam efficere.*

8. *Quæritur.*] Acquiritur. *Ut toto ſemper in orbe canar.*] Hoc boni Poëtæ aſſequuntur. Naſo etiam in Artibus: *Me vatem celebrate viri, mihi dicite laudes: Cantetur toto nomen in orbe meum. Vivet Mæonides.*] Incipit enumerare Poëtas, quorum fama adhuc viget & in poſterum magis magiſque vigebit: ut probet Poëtarum famam perennem eſſe. Primum ex illis Poëtarum principem Homerum ponit. Ideo autem Mæonidem appellatum fuiſſe Homerum ſcribit Strabo, quod in Mæonia regione Phrygiæ, Smyrnam patriam habuit. *Tenedos dum ſtabit & Ide.*] Quia quæ in his locis geſta ſunt, cantat Homerus. Eſt autem *Tenedos* inſula, quæ extra Helleſpontum adverſa Sigæo littori adjacet. *Dum ſtabit.*] Sed ſemper ſtabit: locorum enim nomina non loca immutantur.

10. *Rapidas.*] Veloces. *Simoïs.*] Simois autem fluvius eſt Phrygiæ, qui ex Ida fluens, Ilium alluit, & prope mare Xantho admiſcetur, facta palude: apud Sigæum promontorium in mare cadit.

11. *Vivet & Aſcræus.*] Id eſt, Heſiodus: Et recte poſt Homerum poſuit: nam cum ſuper ætate Homeri atque Heſiodi non conſentiatur; illa probabilior fuit ſententia, Homerum aliquanto antiquiorem fuiſſe. Fuit autem Heſiodus Dii filius, ex Pycimede uxore: qui cum Æoles Cumæi eſſent, & paupertatem nimiam in eo loco ferre non poſſent, relicta patria, ad Aſcram vicum Bœotiæ confugerunt: unde *Aſcræus* dictus eſt Heſiodus. *Tumebit.*] Turgebit. Scripſit enim Heſiodus de vitibus, cæteriſque arboribus.

13. *Battiades.*] Callimachus, qui fuit filius Batti.

14. *Quam-*

Quamvis ingenio non valet, arte valet.
ulla Sophoclêo veniet jactura cothurno.
Cum Sole & Lunâ semper Aratus erit.
um fallax servus, durus pater, improba lena
Vivent, dum meretrix blanda, Menandros erit.
nnius arte carens, animosique Accius oris,
Casurum nullo tempore nomen habent.
arronem primamque ratem quæ nesciat ætas,

Aurea-

14. *Quamvis ingenio non valet.*] Quia n tam ingeniose scripsit, quod ad tentias graves: quam eleganter, quod verborum ornatum, & artis grammaticæ observationem: quod in conrium evenit Ennio.

14. *Nulla Sophoclêo, &c.*] Id est, Soocles quoque semper vivit fama, am ex tragœdiis quas scripsit, adipitur quotidie magis. Fuit poëta Atheensis tragœdiarum scriptor, qui grais scripsit quam Euripides. *Iactura.*] mnnum. *Cothurno.*] Pro tragico sty- Tragœdiæ enim calceamentum est thurnus, ut comœdiæ soccus.

19. *Cum Sole & Luna semper Aratus t.*] Id est, Aratus erit æternus, ut est l & Luna, de quibus cum reliquis stelscripsit. Fuit autem Aratus ex Asia lix, poëta celebris, filius Athenodori Litophyle uxore.

17. *Menander.*] Sive Menandrus, ablutissimus apud Græcos comicus poëfuit: unus omnium optime affectus pressit, atque omnem vitæ imagim. Scripsit (ut quidam volunt) coœdias centum & octo: ex his fabulis æ extent, quatuor transtulit Terenus, Andriam, Eunuchum, Heautonmorumenon, & Adelphos. *Fallax rvus.*] Ut est apud Terent. in Andria avus. *Durus pater.*] Id est, crudelis, per, severus, & minime filiis, amori peram dantibus, indulgens. *Improba.*] asatiabilis, impura, avara, perjura, quas lenones esse solent.

18. *Vivet dum.*] *Vivent* tres libri retius. & *Menandros* meliores postea, ut *nesciat* pro *nesciet*. Heins. *Meretrix blanda.*] Illecebrosa, quæ blanditiis illecebrisque misellos ad se attrahit & illaqueat amatores.

19. *Ennius.*] Q. Ennium ex oppido Calabriæ Rudiis oriendum fuisse testantur Strabo & Pomponius Mela. Rudinus igitur Ennius, primus omnium apud Italos versu heroico Annales scripsit, quibus Itala bella cecinit. Contrariam igitur habuit naturam naturæ Callimachi, de quo supra dixit Naso: *Quamvis ingenio non valet, arte valet.* Usus enim est sententiis optimis, & inventione: verbis autem non admodum ornatis, & ordine parum decoro. *Animosique Accius.*] L. Accius tragœdiarum scriptor agnoscitur: natus Mancino & Serano Coss. parentibus libertinis: & seni jam Pacuvio Tarenti sua scripta recitavit. De hoc ita scribit Fabius lib. 10. Tragœdiæ scriptores Accius atque Pacuvius, clarissimi claritate sententiarum, verborumque pondere, auctoritate personarum: cæterum nitor & summa in excolendis operibus manus, magis videri potest temporibus, quam ipsis defuisse. *Oris animosis.*] Id est, gravis & altisoni. Fuit enim in Accio altitudo ingenii, sublimitasque verborum.

20. *Casurum.*] Interiturum. Ambo enim poëtæ immortalitatem fama assequentur.

21. *Varronem.*] Nunc varians figuram Naso, per interrogationem asserit, Varronis poëtæ famam per omnia secula duraturam. Varronis nomine plures viri celebres apud antiquos fuerunt. Sed de illo P. Terentio Varrone hic est intelligendum, qui Attacinus dictus, ab

Aureaque Æsonio terga petita duci?
Carmina ſublimis tunc ſunt peritura Lucretî,
Exitio terras cum dabit una dies.
Tityrus, & fruges, Æneïaque arma legentur,
Roma, triumphati dum caput orbis eris.

Donec

Attace patria, qui vicus eſt in Gallia Narbonenſi. Scripſit Argonautica, ita imitatus Rhodium Apollonium, ut ejus quatuor Argonauticon libros in Latinum tranſtuliſſe videatur. *Primam ratem.*] Navem Argo, quam primam undas ſulcaſſe fabulantur poëtæ. *Quæ nesciet ætas.*] Quaſi dicat, nulla ætas ignorabit. fama enim notiſſimus erit. *Primamque ratem.*] Vide hac de re Epiſt. 12. v. 13. & Amor. 2. Eleg. 11. v. 1.

22. *Æſonio duci,*] Id eſt, Jaſoni Æſonis filio. *Aurea terga,*] Aureum vellus, vide Epiſt. 6. v. 2.

23. *Carmina, &c.*] Donec, inquit, mundus ſtabit, Lucretius poëta legetur, & fama vivet. *Sublimis.*] Qui ardua & ſublimia, id eſt, rerum naturas deſcripſit.

24. *Exitio terras cum dabit una dies.*] *Ima dies* Scaliger, ſed fruſtra. Illa Lucretii reſpexit noſter.

Principio maria ac terras cœlumque tuere,
Horum naturam triplicem, tria corpora, Memmi,
Tres ſpecies tam diſſimiles, tria talia texta,
Una dies dabit exitio.

idem,

At non multa virûm ſub ſignis millia ducta
Una dies dabit exitio.

ſic & noſter in Feſtis,

Una dies Fabium ad bellum miſerat omnes,
Ad bellum miſſos abſtulit una dies.

& in Ponticis,

—— quamvis cecidere trecenti,
Non omnes Fabios abſtulit una dies.

Propert.

Tantum operis belli ſuſtulit una dies

Statius Theb. III.

Felices, quos una dies, manus abſtulit una.

Auſonius Idyllio de Roſa,

Tot ſpecies tantoſque ortus, varioſque novatus,
Una dies aperit, conficit una dies.

Atque ita paſſim optimi auctores. *Heinſius. Exitio terras cum dabis una dies.*] Suaviter & ingenioſe, dum de Lucretio loquitur, ipſius Lucretii opinionem & verba quoque ponit. Lucretius enim idem ſenſit, quod & theologi noſtri ſentiunt, mundum quandoque interiturum incendio, & deinde in melius innovatum iri, & fore cœlum novum, & terram novam.

25. *Tityrus & ſegetes.*] *Et fruges* meliores libri. Nil temere tamen mutandum, ut ad illa reſpexerit,

Quid faciat lætas ſegetes. Heinſius.

Tityrus & ſegetes.] Nunc Virgilii Maronis famam perpetuam fore aſſerit. *Tityrus.*] Per *Tityrum.*] Bucolicorum opus intelligit, quod, jubente Pollione, Virgilius, Theocritum imitatus, per triennium compoſuit, atque emendavit. *Et ſegetes.*] Georgica dicit, quæ ad Mecœnatem ſcripſit Maro. Heſiodum imitatus. *Æneïaque arma.*] Per hoc tota Æneis Virgiliana ſignificatur, quam ille in Cæſaris Auguſti gratiam ſcripſit, annis undecim, ſed nec emendavit, nec edidit: unde eam moriens præcepit incendi. *Æneia arma.*] Id eſt, bella, quæ in Italia contra Latinum & Turnum geſſit Æneas..

26. *Roma triumphati dum caput orbis eris.*] Id eſt, ſemper. Æternitatem enim Romano imperio ominatur. *Roma.*]

Nimium vobis Romana propago
Viſa potens, ſuperi, propria hæc ſi dona fuiſſent.

Virgil. 6. Æneid. *Dum caput orbis erit.*]

Eris

‸onec erunt ignes arcuſque Cupidinis arma,
Diſcentur numeri, culte Tibulle, tui.
‸allus & Heſperiis, & Gallus notus Eoïs,
Et ſua cum Gallo nota Lycoris erit.
‸rgo, cum ſilices, cum dens patientis aratri,
Depereant ævo, carmina morte carent.
‸edant carminibus Reges, Regumque triumphi:
Cedat & auriferi ripa beata Tagi.
‸ilia miretur vulgus. mihi flavus Apollo
Pocula

‸s optimus Palatinus & unus Moreti ‸ diversâ lectione. *Heinſius.*

‸27. *Donec erunt ignes, arcuſque Cupi-‸is arma.*] Id eſt, æternum legetur Ti-‸llus. Cupido enim ſemper hæc arma ‸et; ſcilicet faces & arcus, quibus a-‸ntium corda exurat & vulneret.

‸28. *Numeri.*] Verſus. *Culte.*] Ornate. ‸uintilianus Tibullum poëtam & ele-‸ntem inprimis, ac terſum exiſtimat. ‸*bulle.*] Albius Tibullus Romæ natus ‸citur, eodem anno quo Ovidius, Hir-‸ & Panſa Conſulibus.

‸29. *Gallus & Heſperiis & Gallus no-‸s Eoïs.*] Cornelius Gallus, Foroiulien-‸ orator eximius, & poëta non me-‸ocris fuit, qui Euphorionem in Lati-‸um tranſtulit: & de Cytheride Volu-‸nii liberta, quam amavit, mutato no-‸ine *Lycorida* appellans, Amorum li-‸os quatuor ſcripſit. Sed hujus Cor-‸liiGalli nulla prorſus carmina extant. ‸*eſperiis.*] Id eſt, populis occidentali-‸us: propter Romam, quæ eſt occi-‸entem verſus, ubi Gallus & propter ‸oëticam facultatem, & propter princi-‸s amicitiam notiſſimus erat. *Eoïs.*] ‸rientalibus.

30. *Et ſua.*] Id eſt, à ſe amata. *Lyco-‸.*] Hæc Volumnii liberta *Cytheris* pro-‸io nomine dicebatur. *Nota.*] Carmi-‸ibus Galli.

31. *Silices.*] Saxa quibus ſtratæ ſunt ‸æ. Sed & ad omnia ſaxa, ut ſunt ſe-‸ulcra, ſtatuæ, & alia hujuſmodi mo-‸umenta, referre poſſumus. *Dens patientis aratri.*] Id eſt, duri vomeris. *Patiens* autem & *durum*, propria & pulcherrima ſunt vomeris epitheta.

32. *Ævo.*] Temporis longinquitate.

33. *Cedant carminibus reges.*] Sic Horat. 4. Carm. Od. 9.

Vixere fortes ante Agamemnona
Multi: ſed omnes illacrymabiles
Urgentur, ignotique longa
Nocte: carent quia vate ſacro.

Reges regumque triumphi.] Niſi enim carmina eſſent: eorum gloria brevi extingueretur.

34. *Cedat & auriferi.*] Carmina divitiis præponit. *Ripa beata.*] Id eſt, dives. *Tagi.*] Tagus: fluvius eſt Luſitaniæ, ob arenas auriferas cæteris ejuſdem regionis amnibus antefertur. *Auriferi ripa beata Tagi.*] *Benigna* Puteaneus atque alii complures non contemnendæ notæ. quod arripuit Salmaſius ad Hiſtoriam Auguſtam. at mihi vulgata lectio magis probatur. *Benignum* enim pro fertili, *beatum* pro divite apud optimos auctores paſſim ſumitur. recte ergo *beatus Tagus*, qui ab auro atque opulentiâ commendetur. *Heinſ.*

35. *Vilia.*] Ut aurum, argentum, gemmas, quæ ſapiens vilia exiſtimat: illis tamen indoctum & ignobile vulgus inhiat, ſummamque in illis felicitatem eſſe arbitratur. *Mihi.*] Quaſi dicat, qui odi vulgus profanum, & arceo. *Flavus Apollo.*] Phœbus etiam a Græcis χρυσοκόμος cognominatur, à fulgore radiorum, quæ ſunt Solis comæ aureæ.

 36. *Caſta*

Pocula Castaliæ plena ministret aquæ.
Sustineamque comâ metuentem frigora myrtum;
Atque à sollicito multus amante legar.
Pascitur in vivis Livor: post fata quiescit,
Cum suus ex merito quemque tuetur honos.
Ergo etiam, cum me supremus adederit ignis,
Vivam: parsque mei magna superstes erit.

36. *Castalia aqua.*] Quæ fluit ex Castalio fonte, qui est in radicibus montis Parnassi, Musis & Apollini sacer. Allegorice autem hic Naso per Castaliæ aquæ pocula, carmina ipsa dicit, quibus præest Apollo.

37. *Sustineamque.*] Et myrto coronabor, ut poëta, scribens amatoria. *Metuentem frigora myrtum.*] Huic enim arbusculæ frigus maxime nocet.

38. *Atque ita sollicito.*] *Atque à sollicito* rectius omnino quinque scripti. *Heins. Sollicito.*] Conveniens amantis epitheton. nam (ut alibi dixit Naso) *Res est solliciti plena timoris amor. Multus.*] Sic in 4. Trist. dicit. *In toto plurimus orbe leger.*

39. *Pascitur.*] Supra etiam appellavit livorem edacem. *In vivis.*] Et si ego, inquit, nunc non multum honoris consequor ex meis carminibus, non est mirum, nam viventium gloriam semper comitatur invidia.

40. *Tunc suus ex merito quemque tuetur honor.*] Meliores,

Cum suus ex merito quemque tuetur honos.

sed τὸ *cum* mox denuo sequitur. *Heins. Suus ex merito.*] Sic Cicero pro Marcello: *Servi igitur iis etiam judicibus, qui multis post seculis de te judicabunt, & quidem haud scio, an incorruptius quàm nos. Nam & sine amore, & sine cupiditate, & rursus sine odio, & sine invidia judicabunt.*

46. *Ergo etiam.*] Se quoque post mortem, dicit, carminum gratia immortalitatem assecuturum. *Supremus adederit ignis.*] Cadavera cremare apud Romanos non fuit veteris instituti: terra enim condebantur. At, postquam longinquis bellis obrutos erui cognovere, tum demum illud est institutum. *Supremus adusserit ignis.*] *Adederit* optime Puteaneus. Propert. lib. IV. El. VII.

Et solitam digito beryllon adederat ignis.

Nemesianus Eclog. IV.

Tum tandem fessi, quos lusus adederat ignis,
Sic sua desertis nudarunt vulnera sylvis.

Silius lib. I.

Dum penitus pluteis Vulcanum exercet adesis.

Virgil. lib. IX. de igne,

Corripuit tabulas & postibus hæsit adesis.

Idem lib. III. Georg. *contactos artus sacer ignis edebat. ignis edit exta* Statio Theb. I. Idem Theb. VI. *nocturna peredit Flamma nemus.* ubi nihil necesse reponi ex antiquis libris *peregit*. Horatius lib. III. Od. IV.

——— *nec peredit*
Impositam celer ignis Ætnam.

Idem Statius Theb. IX.

Nullæ illum volucres, nulla impia monstra, nec ipse,
Si demus, pius ignis edat.

Theb. I.

——— *lustralia que exta*
Lacte novo perfusus edet Vulcanius ignis.

Hinc & *ignis edax* passim poëtis. ita & *flamma vorat* Elegia in obitum Drusi, ut emendavimus v. 134. *Heins. Adederit.*] Consumserit. Virgil. 5. —— *Lentusque carinas* —— *Est vapor.* Et 4. Æneid. *Est mollis flamma medullas.*

42. *Pars mei.*] Sic in Perorat. Metam.

Parte tamen meliore mei super alta perennis
Astra ferar.

P. OVI-

P. OVIDII NASONIS

AMORUM

LIBER II.

ELEGIA I.

Quod pro gigantomachia amores scribere sit coactus.

HOc quoque composui, Pelignis natus aquosis,
Ille ego nequitiæ Naso poëta meæ.
Hoc quoque jussit Amor. procul hinc, procul este severæ:
Non estis teneris apta theatra modis.
Ne legat in sponsi facie non frigida virgo: *faciem, Moretis*
Et rudis ignoto tactus amore puer. *captus, Moreti 1.*
Atque aliquis juvenum, quo nunc ego, saucius arcu
Agnoscat flammæ conscia signa suæ:
Miratusque diu, Quo, dicat, ab indice doctus
Composuit casus iste poëta meos?

Ausus

HÆC *quoque composui.*] Libri veteres *Hoc. Heinsius. Hæc quoque composui Pelignis, &c.*] endit Poëta, se cum Gigantomaim scribere cœpisset, Cupidinis gitatum stimulis, grandia scribere isse, & ad Elegiarum lusus se retu. Tum removet deinde Naso à suis llis tetricos & severos homines: oditque, à quibus legi velit. *Quoque.*] quæ in superiore sunt libro. *Pelignis.*] Fuit enim Naso Sulmonensis. *gni* autem à Plinio ponuntur in rta Italiæ regione: quorum populi t Corfinienses, Superequani, Sulnenses. Hinc igitur Ovidius à Mare & aliis *Pelignus poëta* appellatur. *uosis.*] Propter ingentem aquarum iam, quæ ex nivosis montibus deint, unde & Flaccus lib. 3. Carm. *frigora Peligna* dixit: tum quod ibi multi sunt fontes & fluvii: *Nequitiæ.*] Lasciviæ.

2. *Ille ego nequitiæ Naso poëta meæ.*] Forte *deliciæ Naso poëta tuæ.* ut Lectorem alloquatur. sed & vulgata scriptura bene se habet. *Heinsius.*

3. *Hoc quoque jussit amor.*] Alludit ad id quod dixerat in 1. Amorum, de Cupidine loquens: *Quodque canas vates accipe, dixit opus. Procul este severi.*] *Severæ* rectius tres codices. de puellis agit. malim etiam *procul ite.* quod *estis* sequatur versu proximo. *Heinsius.*

4. *Non estis teneris.*] Mollibus & lascivis. *Theatra.*] Theatra pro spectatoribus posuit. *Modis.*] Versibus.

5. *In facie sponsi.*] Coram sponso.

10. *Meos casus.*] Quod enim Nasoni accidit in amore, id carminibus complexus

Ausus eram (memini) cælestia dicere bella,
 Centimanumque Gygen; & satis oris erat:
Cum male se Tellus ulta est, ingestaque Olympo
 Ardua devexum Pelion Ossa tulit.
In manibus nimbos, & cum Jove fulmen habenti,

Quod

plexus est: quod legens amator, qui simili fortuna usus est, existimat suos casus à Nasone prædictos esse. *Iste poëta.*] Ovidius.

11. *Ausus eram.*] Iterat, quod in primo dixit: *Arma gravi numero, violentaque bella parabam Edere, &c.* *Cælestia bella.*] Id est, Gigantomachiam. Macrobius lib. 1. Satur. Gigantes, inquit, quid aliud fuisse credendum est, quam hominum quandam impiam gentem, deos negantem, & ideo existimatam deos pellere de cœlesti sede voluisse? Ovidius igitur dicit, se hæc gigantum bella cum diis gesta heroicis carminibus scribere cœpisse, & feliciter quidem: spiritus enim ad tantas res describendas sufficiebat. Se tamen ab amica exclusum, ab incœpto destitisse, elegosque suos resumpsisse.

12. *Centimanumque Gygen.*] *Gygan* nonnulli codices. Scaliger *Gyen* legebat. ut & Fast. IV.

Quid gravius victore Gye captiva tulissem?

Trist. IV. El. VII.

Centimanumque Gygen, semibovemque virum.

ubi *Gyen* pari modo foret reponendum. Certe unus Palatinus *Giam.* alii plures *Gygam.* Rottendorph. *Gian.* Apollodorus initio Bibliothecæ, Οὐρανὸς πρῶτος τοῦ παντὸς ἐδυνάστευσε κόσμου. γήμας δὲ γῆν ἐτέκνωσε πρώτους τοὺς ἑκατόγχειρας προσαγορευθέντας, Βριάρεων, Γύην, Κοῖον. Sed cum cæteri auctores, Hesiodus nempe in Theogonia, ejusque ac Apollonii Rhodii Scholiastes, Palæphatus, Auctor Etymologici in Τειτοπάτορες, alii Γύγην appellent, Hygino etiam *Gyges* sit, Apollodorum potius ex his emendandum, quam hos ex Apollodoro parum abest quin censeam. Horatius quoque lib. II. Od. XVII.

Nec si resurgat centimanus Gyges.

lib. III. Od. IV.

Testis mearum centimanus Gyges Sententiarum.

quibus locis exemplaria nonnulla scripta à me inspecta *Gigas.* Theophilo in Apologia pro Christianis mendose Γύγος dicitur. *Heinsius.* *Satis oris erat.*] Id est, ad tantam materiam scribendam spiritus mihi non deerat. *Satis oris erat.*] Satis fiduciæ; Sumitur etiam pro impudentia. Vide Clariss. Gronovium Observ. lib. 3. c. 12. Sic & Varro ad Cicer. lib. 9. ep. 8. *Misi autem ad te quatuor monitores non nimis verecundos. Nostri enim profecto os adolescentioris Academiæ.* Etiam pro sermone. Lucan. 3. —— *Dissona vulgi* —— *Ora* —— Et noster Metam. 10. ℣s. 19. —— *& falsi positis ambagibus oris.* Quo referendum illud Phædri lib. 1. prol. —— *Duplex fabellis os est: quod risum movet,* —— *Et quod prudentis vitam consilio monet.* Pro quo perperam, *Duplex libelli mos est.*

13. *Cum male se tellus ulta est.*] In sui enim ultionem terra contra Deos pugnaturum genus gigantum genuit. Et Naso in Trist. *Terra feros partus, immania monstra, gigantes Edidit, ausuros in Iovis ire domum. Mille manus illis dedit, & pro cruribus angues: atque ait, In magnos arma movete Deos.* *Ingesta.*] Imposita, involuta. Est autem ordo, cum Ossa ardua ingesta Olympo tulit Pelion devexum. Olympus autem, Pelion, & Ossa, Thessaliæ montes sunt altissimi.

14. *Devexum.*] Inclinatum, pronum.

15. *In manibusque Iovem, & cum Iove fulmen habebam.*] Sarravianus, Aronde-

Quod bene pro cælo mitteret ille suo,
Clausit amica fores. ego cum Jove fulmina misi.
Excidit ingenio Jupiter ipse meo.
Jupiter, ignoscas: nil me tua tela juvabant. facta, Douzae.
Clausa tuo majus janua fulmen erat.
Blanditias elegosque leves mea tela resumsi.
Mollierunt duras lenia verba fores.
Carmina sanguineæ deducunt cornua Lunæ;
Et revocant niveos Solis euntis equos.
Carmine dissiliunt abruptis faucibus angues,

Inque

delianus, & quinque alii, cum pri- editione,

n manibus nimbos & cum Iove fulmen habebam.

te. Neque aliter Puteaneus, nisi quod illo vox *nimbos* desideratur. unde na- error. Cæteri codices *Iupiter in ma- us.* duo præterea *habebat.* unus Mo- i *habenti.* optime. refer ad sequen- ,

In manibus nimbos & cum Iove fulmen habenti,
Clausit amica fores.

nimbiferum ignem vocat fulmen Pont. t. ut recte meliores scripti,

Sic affectantes cælestia regna Gigantas
Ad Styga nimbifero vindicis igne datos.

m vulgati *nubifero igne.* perperam. *insius.*

17. *Clausit amica fores.*] Exclusus i. *Cum Iove.*] Desii Gigantomachiam ibere. *Ego cum Iove fulmen omisi.*] *lmen amisi* Puteaneus. à manu prima. l emendatum *fulmina misi.* quomodo ulti ex nostris. *mittere* pro *omittere.* ori sex *& cum Iove.* Forte, *en cum ve.* Heinsius.

19. *Ignoscas.*] Mihi parcas. *Iuvant.*] Quo minus clausæ essent fores. *il me tua tela juvabant.*] *Verba* Puteaus, Palatinus optimus, Neap. Aronl. & quinque alii reliqui *bella.* Heins.

20. *Clausa tuo majus.*] Magis, inquit, ihi nocent clausæ ab amica fores, am tua fulmina. In quo acerbissimos amantium, qui excluduntur, dolores indicat. *Ianua fulmen habet.*] Venuste Regius, unus Mediceus cum excerptis Jureti & Politiani *fulmen erat.* Heinsius.

21. *Blanditias.*] Quas continent Elegi. *Leves.*] Quibus non gravia, sed levia & amatoria describuntur.

22. *Mollierant duras.*] *Mollierunt* Puteaneus. dixi ad Epistolam VII. v. 166. *Heinsius.*

23. *Sanguineæ.*] Sanguinis colorem referentis. *Sanguineæ Lunæ.*] Similiter Virgil. de Cometis. lib. 10. *Non secus, at liquida si quando nocte Cometæ —— Sanguinei lugubre rubent* —— Quod ex Homer. Iliad. ε. v. 5. & Iliad. χ. v. 30.

Λαμπρότατος μὲν ὅγ' ἐστί, κακὸν δέ τε σῆμα τέτυκται.

Deducere.] E cœlo ducere: quod suis carminibus efficere magi profitebantur. Unde Thessalæ mulierculæ, timentes ne Luna audiret ea carmina, quibus incantaretur, æneorum vasorum tinnitu obstrepebant. Hinc Juvenalis Sat. 6. mulieris loquacitatem carpens, ait: *Nemo æra fatiget, Una laboranti poterit succurrere Lunæ.*

24. *Solis equos.*] *Interea volucres Pyroeis, Eous, & Æthon, —— Solis equi, quartusque Phlegon.* ——

25. *Carmine.*] Carminum incantamento. *Dissiliunt.*] Crepant, rumpuntur. *Angues.*] Sic Maro: *Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis.*

26. *Inque*

Inque ſuos fontes verſa recurrit aqua.
Carminibus ceſſere fores: inſertaque poſti,
Quamvis robur erat, carmine victa ſera eſt.
Quid mihi profuerit velox cantatus Achilles?
Quid pro me Atrides alter & alter agent?
Quique tot errando, quot bello, perdidit annos?
Raptus & Hæmoniis flebilis Hector equis?
At facie teneræ laudatâ ſæpe puellæ,
Ad vatem pretium carminis ipſa venit.
Magna datur merces. heroum clara valete.

Nomi-

36. *Inque ſuos fontes.*] Sic Tibullus, *Fluminis hæc rapidi carmine vertit iter.*

27. *Inſertaque poſti.*] Quamvis robore fores clauſæ eſſent. *Inſertaque poſti.*] Commiſſa poſti. Dicuntur & inſertæ feneſtræ: ſcil. in pariete, alioqui cæco, Virgil. 3. Æn. —— *qua ſe* —— *Plena per inſertas fundebat Luna feneſtras.* Ubi Servius dormitat.

28. *Quamvis robur erat.*] *Quamvis robuerat* Neapolitanus. Puto ſcribendum, *Quamvis roboreo*, nimirum poſti. *Heinſius. Carmine.*] Carminibus, quibus laudata eſt amica.

29. *Quid mihi profuerit.*] *Profueris* unus Mediceus. Lege, *profueris Achille.* Heinſius. *Quid mihi profuerit.*] Quaſi dicat, nihil ad amicæ aditus mihi faciliores faciendos. *Velox.*] Pernix, impiger. Talis enim ab Homero inducitur, ποδώκυς Ἀχιλλεύς.

30. *Quid pro me Ajaces alter & alter agent.*] Verſus haud dubie mendoſus. Sarravianus & octo alii, *Quid pro me Atrides.* quod ſequor, dum meliora offerantur. Excerpta Politiani, *Quid mihique Atrides.* Optimus Palat. & duo alii, *Quid vero Atrides.* Scriverianus, *Quidve aromethides.* Puteaneus, *Quidve romethides.* Fortaſſis, *Quid, quaſo, Atrides.* Regius *Quid pro meceados. agant* bene unus Moreti. *Heinſ. Atrides.*] Agamemnon & Menelaus. *Agent.*] Ad commovendam in me amicæ benevolentiam, quaſi dicat, nihil.

31. *Quique.*] Ulyſſem dicit, qui decem annos bello Trojano impendit: decem alios, dum plura videndi ſtudio per terrarum orbem erraret, conſumpſit: & tandem poſt vigeſimum annum, uxorem reviſit.

32. *Raptus, &c.*] Hoc quoque ex Homeri Iliade dicit, ubi Hector ab Achille interfectus, bigis raptatur. *Æmoniis.*] Theſſalis. Achilles enim Theſſalus fuit. *Flebilis.*] Dignus qui fleatur. *Hector raptatus.*] Vide Iliad χ. ex quo Virgil. 2. Æneid. Et Senec. Troad. ſic & Propert. 2. 8.

Fortem illum Hæmoniis Hectora traxit equis.

Senex Chiron de hoc immani facinore merito culpat Achillem, apud Dion. Pruſ. Orat. 58. his verbis. Ὥσπερ τὰ παιδάρια τὰ νήπια, ὅταν μυῖαν ἀποκλείνωσιν, ἕλκυσι κύκλῳ. Vide epiſt. 3. Heroid. verſ. 133.

33. *At facies teneræ ut laudata eſt ſæpe puellæ.*] Verſus duriter habitus à librariis. *ut* & *eſt* abſunt à prima editione & melioribus ſcriptis. Quantilli negotii erat veram inde lectionem nobis reddidiſſe, hoc modo:

At facie teneræ laudatâ ſæpe puellæ.

certe Neap. & Arondel. *teneræ laudatæ ſæpe puellæ.* alii nonnulli *laudataque.* Heinſius. *Laudata eſt.*] Meis carminibus.

34. *Ad vatem.*] Ad me poëtam.

37. *Ad*

Nomina: non apta est gratia vestra mihi.
l mea formosæ vultus adhibete puellæ
Carmina, purpureus quæ mihi dictat Amor.

7. *Ad mea formosos vultus.*] *Formosæ* ...tavianus. *Heinsius.*
8. *Purpureus.*] Pulcher. *Dictat.*] Quasi pronunciat, quæ ego scribens excipiam. *Domin.*

ELEGIA II.

Ad Bagoum, ut custodiam puellæ sibi commissæ laxiorem habeat.

QUem penes est dominam servandi cura, Bagoë,
Dum perago tecum pauca, sed apta, vaca.
esternâ vidi spatiantem luce puellam,
Illâ, quæ Danaï porticus agmen habet.
otinus, ut placuit, misi, scriptoque rogavi.
Rescripsit trepidâ, Non licet, illa manu.
: cur non liceat quærenti, reddita causa est;
Quod nimium dominæ cura molesta tua est.
sapis, ô custos, odium (mihi crede) mereri

Desi-

QUem penes est dominam, &c.] Pridie quam elegiam hanc scribe... Naso obambulantem in porticu Pa...ni Apollinis puellam quandam vi...at: quæ quoniam ipsi valde placue..., misit rogatum. Responsum autem ..., minime id licere per custodis sæ...iam. Unde nunc Ovidius custodem ...um alloquitur, eique multis argu...ntis persuadere conatur, indulgen...m esse puellæ, nec tam molestam ei ...ibendam custodiam: quibusque mo... id tuto efficere possit, docet. *Domi...n servandi.* In quibusdam exempla...us scriptum est, *Dominæ servandæ.* ...te utrumque. *Bagoë.*] Spadonis est ...men. Spadonibus autem puellarum ...todia antiquitus demandabatur.

2. *Perago.*] Loquor.

4. *Agmen Danaï.*] Belides dicit, quarum historia narratur à multis. Harum Danaïdum quinquaginta imagines erant in porticu Apollinis Palatini, cujus templum magnificentissimum in parte Palatinæ domus excitavit Augustus, addiditque bibliothecam Græcam & Latinam.

5. *Noctemque rogavi.*] Legitur in quibusdam manuscriptis exemplaribus, *Misi, scriptoque rogavi.* Quæ lectio magis placet, quia sequitur, *Rescripsit trepida, &c. Misi noctemque rogavi.*] *Scriptoque rogavi* Puteaneus & alii ex melioribus. nonnulli tamen *misso scriptoque.* Heinsius.

8. *Quod nimium dominæ cura molesta tua est.*] Censeo scribendum *tua es.* τὸ *est* enim inconcinne duriterque geminetur hoc disticho. *Idem. Cura.*] Diligens nimium custodia.

10. *Peri*

Desine. quem metuit quisque, perisse cupit.
Vir quoque non sapiens: quid enim servare laboret,
Unde nihil, quamvis non tueare, perit?
Sed gerat ille suo morem furiosus amori:
Et castum, multis quod placet, esse putet.
Huic furtiva tuo libertas munere detur;
Quam dederis illi, reddat ut illa tibi.
Conscius esse velis: domina est obnoxia servo.
Conscius esse times: dissimulare licet.
Scripta leget secum: matrem misisse putato.
Venerit ignotus: postmodo notus eat.
Ibit ad adfectam, quæ non languebit, amicam
Visere;

10. *Perire cupit.*] *Perisse* meliores. *Heins.*

11. *Vir.*] Maritus puellæ. *Quoque.*] Latenter etiam custodem ipsum insipientem esse dicit, qui in servanda puella tantam adhibeat diligentiam.

13. *Gerat morem.*] Indulgeat. *Furiosus.*] Ex amore, qui furor est, aut zelotypia.

14. *Et castam, multis quæ placet.*] *Castum, multis quod placet* iidem. *Heins.* *Et castum, &c.*] Innuit pudicam esse non posse, quæ, quia est formosissima, multis placeat. Hinc illud Juvenalis: *Rara est adeo concordia formæ, Atque pudicitiæ.*

15. *Tuo munere.*] Illa enim hoc pro munere à te accepisse existimans, te amabit, & quandoque libertate etiam donabit.

17. *Obnoxia.*] Perpetuo metuens, ne crimen prodas.

18. *Times.*] Ne detecto furto, tu, quod conscius fueris, à puellæ marito plectaris.

19. *Matrem scripsisse putato.*] *Misisse* Puteaneus, ut supra versu 5. *Heins.*

21. *Ibit ut adfectam, quæ non languebit amicam.*
Visat. judiciis ægra sit ille tuis.]
Hæc valde sunt mendosa. Scripti plerique *Ibit ad adflictam*, vel, *ad adfectam.* & postea *Visat & indiciis.* Alter Puteaneus *Viset & indiciis.* Sarravianus cum quatuor aliis *Visaque judiciis.* Scribe:

Ibit ad adfectam, quæ non languebit, amicam
Visere? judiciis ægra sit illa tuis.

Ibit visere Græcismus poëtis, maxime Propertio, familiaris. de quo ad Claudianum. *adfecta amica* pro ægra, aut quæ se ægram simulet, recte dicitur. nec in *adflictam* mutandum. *Visere ad aliquem*, etiam elegans loquendi modus, Terentio Plautoque non neglectus. Lucret. lib. VI.

Nam quicumque suos fugitabant visere ad ægros.

revisere ad stabulum, & *revisere ad lunam* de signis cœlestibus eidem. Sed utrumque loquendi modum Terentius simul conjunxit, qui apposite satis in Hecyra Ac. I. Sc. II.

Ægram esse simulant mulierem. nostra ilico
It visere ad eam. admisit nemo.

denique *judiciis tuis.* ut Art. Am. II.

Sunt qui præcipiant herbas saturea nocentes.
Sumere: judiciis ista venena meis.

Heinf. *Ibit visere.*] Similis est Græcismus in illo ejusdem Comici, Andr. 3. 2. v. 4. *Quod jussi, ei date bibere, & quantum imperavi:* id quod sciolus quidam, parum Latinè dictum volebat. Sic antiquitas loqui amabat. Plaut. Perf. 5. 2. verf. 40.

Visere; judiciis ægra sit illa tuis.
faciet tarde, ne te mora longa fatiget,
Impositâ gremio stertere fronte potes.
ec tu, linigeram fieri quid possit ad Isin,
Quæsieris: nec tu curva theatra time.
onscius assiduos commissi tollet honores.
Quis minor est autem, quam tacuisse, labor?
e placet, versatque domum, neque verbera sentit:
Ille potens: alii sordida turba jacent.

Huic,

ſ. 40. *Age circumfer mulsum, bibenda usque plenis cantharis.* Pherecrat. 11. de poculis. Δύστω σοὶ πιεῖν. Et bi, Δός μοι κύσαι. Et Homer. Odyss. π. ẏſ. 386. Δοῖμεν ἔχειν. Quod rgil. etiam imitatur 5. Æneid. *Do- habere viro.* Et sic in Tuscul. *Nisi id habes dicere.* sic Sophocl. in Ajac. 296. οὐκ ἔχω λέγειν. pro illo etiam, *e bibere*, invenio dictum, *quod bibat.* aut. Mostell. 1. 4. ẏſ. 30. *Ibit.*] Ille, licet amator.: quasi visendi causa. *uæ non languebit.*] Non vere ægrotabit: si se affectam simulaverit.

22. *Visere.*] Amator. *Iudiciis tuis.*] æ te feras, illam affecta esse valetudi-, & commento subservias.

23. *Faciet.*] Sui copiam tibi.

24. *Stertere fronte potes.*] *Putes* me-res. sed frustra. *Heinsius.*

25. *Niligenam Isim.*] *Lanigeram* pleque. At Puteani excerpta cum Barbeiano & uno Moreti *linigeram.* probe. xi lib. 1. Artis Amat. ẏſ. 79. *Idem. nigeram.*] Quia ejus sacerdotes lineis stibus induti celebrabant. Alii lendum censent, *Niligenam.* Nam lit Io, quæ postea Isis dea facta est, Ichi fluvii Achaiæ filia fuerit, quod tendit Naso in 1. Metam. tamen & ia in Ægypto apud Nilum pristinam rmam recepit, ibique ab Ægyptiis lebatur: unde etiam ejus sacra Roam advecta sunt, inde genita crediur. Quanquam & ad hoc faciat eorum pinio, qui dixerunt, Isidem Jovis gyptii regis filiam fuisse, eandemque cum Cerere esse. *Ad Isim.*] Id est, apud Isim, & in Isidis templo, quod erat Romæ in campo Martio, juxta ovile: in quo multa stupra, adulteria, & lenocinia fiebant.

26. *Nec tu curva theatra time.*] Id est, sine ut spectatum in theatra se conferat puella: nec tam timidus sis, ut id prohibeas. *Curva.*] Quæ in hemicycli formam structa fuerunt.

27. *Conscius commissi.*] Id est, adulterii. *Tollet.*] Capiet. *Assiduos.*] Perpetuos. *Honores.*] Dum enim dominæ favorem sibi conciliaverit, eum omnes domestici honorabunt.

28. *Quis minor est autem.*] *Est cauto* malim. sic lib. 11. Art.

Artis erunt cauto mollia jussa meæ.

at prima editio cum scriptis quibusdam, *unquam* pro *autem.* Heinsius.

29. *Ille.*] Scilicet commissi conscius. *Versatque domum.*] Puto *servatque.* Illi cura domûs committitur. nisi malis, *servatque domi.* ut apud Comicum, *Solus Sannio servat domi.* Heinsius.

30. *Ille placet dominæ, cætera turba jacet.*] Puteaneus, Mentelianus, & Aroudel.

Ille potens, alii sordida turba jacent.

quod sequor. nam *placet* jam præcesserat. Art. Amat. lib. 11. ex antiquis exemplaribus,

Utilitas tua sit; titulus donetur amicæ,
Perde nihil: partes illa potentis agat.

Met. x.

—— neve potentis
Concubitu vetito naturæ pollue fœdus.

Huic, veræ ut lateant causæ, finguntur inanes:
Atque ambo domini, quod probat una, probant.
Cum bene vir traxit vultum, rugasque coëgit;
Quod voluit fieri blanda puella, facit.
Sed tamen interdum tecum quoque jurgia nectat.
Et simulet lacrymas carnificemque vocet.
Tu contra objiciens, quæ tuto diluat illa,
In verum falso crimine deme fidem.
Sic tibi semper honos, sic curta peculia crescent:

Hæc

ib. III. de pulchris puellis,

Est illis sua dos forma sine arte potens.

Quomodo & Propertius lib. II. El. v.

Cynthia forma potens, Cynthia forma levis.

Amor. III. El. XI.

Desine blanditias & verba potentia quondam
Perdere.

Plura ad Metamorph. lib. IV. ℣s. 325. Met. XII. *Facit ira potentem.* ita libri veteres. Alii codices hoc loco.

Ille potens dominæ: cætera turba jacent.

potens dominæ, ut *potens mentis*, *potens voti.* de quibus alibi dicemus. *jacere*, quomodo lib. I. Fast. *Pauper ubique jacet.* Lucretius lib. v.

Nam fuit in pretio magis æs, aurumque jacebat
Propter inutilitatem hebeti mucrone retusum.
Nunc jacet æs, aurum in summum successit honorem. Idem.

Sordida.] Contempta, neglecta.

31 *Inanes.*] Falsæ. *Ambo domini.*] Id est, puella, & custos commissi conscius.

36. *Simulet lacrymas.*] Quod sibi molesta nimium sit custodis cura: ut tibi ab ejus marito fides major habeatur. *Carnificem.*] Hoc enim est convicium in servos.

37. *Tuto.*] Sine criminis suspicione. *Diluat.*] Refellat; confutet.

38. *In vero, falso crimine, deme fidem.*] *In verum* Puteaneus. recte, si *objiciens* superiori versu reponas pro *objicies*, levi mutatione. *Et vere* Sarravianus. non male. vide quæ noto ad Epist. XVI. ℣s. 60. unus Palatinus, *In veram falso.* tres libri, *In veri falso.* duo *In falso veri.* unus *In falso veram.* Scriverianus *Et veram in falso.* prima editio *In ficto veri.* Barberinianus. *In falso vero.* Posset quoque refingi,

Tu contra objiciens quæ tuto diluat illa,
I veris falso crimine deme fidem,

vel, *I veram.* Heins. *I vero falso crimine deme fidem.*] Ut sit sensus: Quando ipsum crimen quod objici potest, verum est, tu aliud falsum objice: ut cum hujus falsitas manifesto deprehendatur, etiam vero illi fides nulla detur. ita per falsum crimen, vero fides demetur. *Micyll.*

39. *Sic tibi semper honos, sic alta pecunia crescet.*] *Sic alta peculia crescent* optime Puteaneus, cum ejusdem excerptis, & quinque alii codices. nisi quod Jureti excerpta, *sic orta peculia crescent.* Lego, *sic curta peculia crescent.* quomodo *curta res* apud Horatium,

Curtæ nescio quid semper abest rei.

& *curtare rem.* *curta tabella* pro parvâ in Fast. lib. II.

Heu quantum fati curta tabella fuit!

sic scribendum puto. *curta supellex* Persio. vide Notas Fast. II. ℣s. 645. *Peculia* proprie servorum sunt, teste Festo. Olim *aucta peculia* legebam ex illo Juvenalis loco,

—— præstare tributa clientes
Cogimur, & cultis augere peculia servis.

Heinsius.

41. *Aspi-*

Hæc face, & exiguo tempore liber eris.
ſpicis indicibus nexas per colla catenas:
Squalidus orba fide pectora carcer habet.
uærit aquas in aquis, & poma fugacia captat
Tantalus: hoc illi garrula lingua dedit.
um nimium ſervat cuſtos Junonius Iö,
Ante ſuos annos occidit; illa Dea eſt.
idi ego compedibus liventia crura gerentem,
Unde vir inceſtum ſcire coactus erat.
œna minor merito. nocuit mala lingua duobus.
Vir doluit; famæ damna puella tulit.
ede mihi; nulli ſunt crimina grata marito:
Nec quenquam, quamvis audiat illa, juvant.
u tepet, indicium ſecuras prodis ad aures;
Sive amat, officio fit miſer ille tuo.
ulpa nec ex facili, quamvis manifeſta, probatur.
Judicis illa ſui tuta favore venit.
iderit ipſe licet; credet tamen ipſe neganti:
Damnabitque oculos; & ſibi verba dabit.

Aſpiciat

.1. *Aſpicis, &c.*] Deterret nunc alio- n exemplis cuſtodem ab indicio furti, uid commiſerit puella. *Indicibus.*] Il- qui ſecretum aliquod indicaverint.

2. *Squalidus.*] Pædore ac ſitu ple- s. *Orba fide.*] Id eſt, carentia fide. *lora.*] Hoc dicit, ut delinquenti do- næ fidem ſervet Bagous, nec ejus ta marito prodat.

5. *Dum.*] Argi exemplo dicit non n ſævam eſſe debere cuſtodum dili- itiam. *Cuſtos Iunonius.*] Id eſt, Argus, Junonis armenta ſervabat. *Io.*] Ina- Argivorum regis filiam à Jove in cam mutatum.

6. *Occidit.*] A Mercurio Jovis juſſu erfectus. *Illa.*] Io. *Dea.*] Iſis. Hanc ulam exequitur Naſo lib. 1. Metam.

8. *Unde.*] Id eſt, à quo. *Vir.*] Mari- s. *Inceſtum.*] Adulterium. *Coactus.*] aſi ipſe quoque non libenter id reſci- rit.

49. *Pœna minor merito.*] Supple fuit. Majorem, inquit, pœnam, quam com- pedibus teneri, meritus eſt index ille.

53. *Seu tepet.*] Friget in amore, ſcili- cet vir. *Securas.*] Negligentes. Vir enim uxorem non amans, illius furta parum curat: ſin amat, excruciatur. *Indicium prodis.*] *Perdis* Puteaneus & alii multi. Jureti excerpta *pergit.* Nil temere mu- tandum. *Heinſius.*

55. *Ex facili.*] Id eſt, facile. *Sui judi- cis.*] Sui mariti, apud quem cauſa agitur.

57. *Ille neganti.*] *Ipſe* quatuor libri, non inconcinna repetitione. niſi malis *illa neganti.* Heinſius.

58. *Damnabitque oculos.*] Juxta eo- rum opinionem, qui negant veros eſſe hominis ſenſus. *Damnabitque oculos.*] Quaſi luſcitioſi hominis. vide Plaut. Mil. Glor. 2. 3. vſ. 51. ubi multa le- pidè dicta invenies. *Et ſibi verba dabit.*] Id eſt, ſeipſum decipiet.

 59. *Aſpi-*

Aſpiciat dominæ lacrymas; plorabit & ipſe:
Et dicet, Pœnas garrulus iſte dabit.
Quam diſpar certamen inis! tibi verbera victo
Adſunt: in gremio judicis illa ſedet.
Non ſcelus aggredimur: non ad miſcenda coïmus
Toxica: non ſtricto fulminat enſe manus.
Quærimus, ut tutò per te poſſimus amare.
Quid precibus noſtris mollius eſſe poteſt?

59. *Aſpiciet.*] *Aſpiciat* Puteaneus. *Heinſius.*

61. *Quid diſpar certamen inis.*] *Quam diſpar* excerpta Jureti & Politiani, cum uno Mediceo & Farneſiano. *Idem. Tibi verbera victo.*] Quod illuſtrat Plaut. Mil. glor. 2. 3. ✠ſ. 22. in ſimili caſu.

Verum enim tu iſtam, ſi te dii ament,
temere haud tollas fabulam.
Tuis nunc cruribus capitique fraudem
capitalem hinc creas.
Non tibi jam, ut pereas, paratum eſt
dupliciter: niſi ſupprimis
Tuum ſtultiloquium ——
Primum dum, ſi falſo inſimulas Philocomaſium, hoc perieris:
Iterum, ſi id verum eſt, tu ei cuſtos additus perieris.

62. *Adſunt.*] Imminent, parata ſunt. *Iudicis.*] Mariti.

64. *Toxica.*] Venena. *Stricto.*] Nudato. *Fulminat.*] Coruſcat. *Manus.*] Noſtra.

ELEGIA III.

Ad Eunuchum ſervantem dominam.

HEI mihi, quod dominam nec vir nec fœmina ſervas;
Mutua nec Veneris gaudia noſſe potes!
Qui primus pueris genitalia membra recidit;
Vulnera, quæ fecit, debuit ipſe pati.
Mollis in obſequium, faciliſque rogantibus eſſes;
Si tuus in quavis prætepuiſſet amor.
Non tu natus equo, non fortibus utilis armis:
Bellica non dextræ convenit haſta tuæ.

Iſta

HAnc Scaliger ſuperiori cenſebat adnectendam. *Heinſius.*

1. *Hei mihi, quod dominam nec vir nec fœmina ſervas.*] Ad eundem Bagoum hæc dicuntur ad quem ſuperiore elegia. Eum rurſus precatur, ne impedimento ſit ſuis amoribus. *Hei mihi.*] Dolet, quia ſuperiore elegia minime motus erat Bagous.

2. *Gaudia noſſe potes.*] *Ferre* Neapolitanus & Douſæ excerpta. Monui ad Ep. XVIII. ✠ſ. 43. *Heinſius.*

7. *Non.*] Oſtendit, nihil aliud convenire ipſi Bagoo, niſi dominæ gratiam inire. *Equo.*]. Ut ſis eques.

9. *Iſta*

al. mel. officium.

ſta mares tractent: tu ſpes depone viriles. *Burmannus: res.*
Sint tibi cum dominâ ſigna ferenda tuâ.
Hanc imple meritis: hujus tibi gratia proſit.
Si careas illâ, quis tuus uſus erit?
Eſt etiam facies, ſunt apti luſibus anni.
Indigna eſt pigro forma perire ſitu.
'allere te potuit, quamvis habeare moleſtus: *poterit Palat. ſecund.*
Non caret effectu, quod voluere duo.
Aptius ut fuerit precibus tentaſſe, rogamus: *tentare, Doukae Cod.*
Dum bene ponendi munera tempus habes.

9. *Iſta viri tractant.*] *Tractent* melio-es. *Heinſ. Spes.*] Ne horum quicquam peres, quod ad viros attineat.
10. *Sunt tibi.*] *Sint* tres libri. *Heinſ. igna.*] Vexilla Cupidinis.
12. *Illa.*] Dominæ gratia.
13. *Eſt etiam facies.*] Supple, apta luſi-us. *Anni.*] Omnis enim ætas non eſt amori apta.
14. *Forma perire ſitu.*] Sic ſupra: *Forma, niſi admittas, nullo exercente ſeneſcit.*
18. *Munera.*] Quæ tibi, ſi nobis morem geſſeris, donabimus. *Tempus habes.*] Nam (ut Lucanus ait) *Semper nocuit differre paratis.* Domin.

ELEGIA IV.

Quod amet mulieres, cujuſcunque formæ ſint.

NOn ego mendoſos auſim defendere mores;
Falſaque pro vitiis arma movere meis.
Confiteor; ſi quid prodeſt delicta fateri:
In mea nunc demens crimina faſſus eo.
Odi: nec poſſum cupiens non eſſe, quod odi.
Heu quàm, quæ ſtudeas ponere, ferre grave eſt!
Nam deſunt vires ad me mihi juſque regendum.
Auferor ut rapidâ concita puppis aquâ.

Non

2. F*Alſa.*] Pro falſo, contra verum pugnantia. *Pro vitiis.*] Pro defenſione meorum vitiorum. Ille enim cum Propertio hæc dicat verè: *Unicuique dedit vitium natura creato, Mi fortuna aliquid ſemper amare dedit.*
4. *Demens.*] Quia mihi ipſe noceo.
5. *Non eſſe quod odi.*] *Odiſſe quod odi* plures ſcripti. alii *non noſſe.* Heinſius. *Odi, nec poſſum cupiens non eſſe quod odi.*] Impotentiam ſuam oſtendit Poëta: licet enim cupiat eo vitio carere, id tamen non poteſt.
6. *Quod ſtudeas.*] *Quæ* Puteaneus cum prima editione & uno Vaticano. *quanquam* Arondel. *Heinſius.*
7. *Nam deſunt vires.*] Ordo eſt: Nam vires, &, *Ius*, id eſt, poteſtas ad me regendum, deſunt mihi. *Ad me mihi.*] Junianus *in me mihi.* rectius. dixi ſupra lib. 1. El. 1. *Heinſ.*

una, Sarrav: Non est certa meos quæ forma irritet amores.
Centum sunt causæ, cur ego semper amem.
Sive aliqua est oculos in se dejecta modestos;
Uror: & insidiæ sunt pudor ille meæ.
Sive procax aliqua est; capior, quia rustica non est:
Spemque dat in molli mobilis esse toro.
secuta, Palat: Aspera si visa est, rigidasque imitata Sabinas;
Velle, sed ex alto dissimulare, puto.
Sive es docta; places raras dotata per artes:
Sive rudis; placita es simplicitate tuâ.
Est, quæ Callimachi præ nostris rustica dicat
Carmina; cui placeo, protinus ipsa placet.
Est etiam, quæ me vatem, & mea carmina culpet:
Culpantis cupiam sustinuisse femur.

Mol-

9. *Invitet amores.*] *Irritet* quatuor libri. Met. lib. I.

Tu face nescio quos esto contentus amores
Irritare tua.

sic *irritata voluptas* lib. II. Art. Am. Fast. II. v. 649.

Tum sicco primas irritat cortice flammas.

Vide quæ illic notamus. *Heinsius.*

11. *Oculos in me dejecta modestos.*] Argute, &, si quid judico, vere Junianus cum Jureti excerptis, *in se dejecta.* Epistola Cydippes,

Luminaque in gremio veluti defixa tenebam.

Am. I. El. VIII.

Cum bene dejectis gremium spectabis ocellis.

sic *in terram & humum oculos dejicere* passim poëtæ. de quo Amor. III. El. VII. v. 67. *Heinsius. Dejecta.*] Si modeste, inquit, oculos in me mulier aliqua dejecerit, modestia illa ad amandum me inducit.

12. *Sunt pudor ille meæ.*] *Fit pudor* Barberinianus & alter Moreti. *Heinsius.*

13. *Procax.*] Quæ oculis, vultu, verbis, libidinem præ se ferat.

15. *Rigidasque imitata Sabinas.*] Juvenal. Sat. X.

—— *Rara est adeo concordia formæ*
Atque pudicitiæ. sanctos licet horrida mores
Tradiderit domus, ac veteres imitata Sabinas.

Ita scribe ex veterrimo codice. Vulgati *Sabinos.* Heinsius.

16. *Velle.*] Scilicet mihi sui copiam facere. *Ex alto.*] Dixit hic Naso, *Ex alto*, quemadmodum supra, ex facili, *ex alto*, à longinquo.

17. *Sive est docta placet.*] *Sive es docta, places*, Puteaneus cum optimo Palatino & quinque aliis. bene. nisi quod malim, *si qua es docta, places.* Heinsius.

18. *Placita est simplicitate sua.*] *Places simplicitate tua* idem codex. nisi quod *placeas* emendatum postea. quomodo & alterum exemplar ejusdem Puteani & tres alii. At Palatinus optimus cum Barberiniano & duobus aliis, *placita es simplicitate tuâ.* recte. dixi Art. Amat. I. v. 37. & Epistola XIX. sub finem. *capior* Arondel. Neap. & Barberin. *Idem.*

19. *Callimachi.*] Græci poëtæ, qui primas in Elegia obtinuit. *Præ nostris.*] Id est, nostrorum carminum comparatione. *Rustica.*] Inepta, inculta.

20. *Illa placet.*] *Ipsa* Scripti. *Heinsius.*

22. *Sustinuisse femur.*] *Femen* Neapolitanus. *Idem.*

23. Mol-

Iolliter inceſſit; motu capit. altera dura eſt;
At poterit tacto mollior eſſe viro.
Iæc quia dulce canit, flectitque facillima vocem,
Oſcula cantanti rapta dediſſe velim.
Iæc querulas agili percurrit pollice chordas.
Tam doctas quis non poſſit amare manus?
la placet geſtu, numeroſaque brachia ducit,
Et tenerum molli torquet ab arte latus: Haec movet arte latus. Ovid.
't taceam de me, qui cauſa tangor ab omni;
Illic Hippolytum pone; Priapus erit.
'u, quia tam longa es, veteres heroïdas æquas:
Et potes in toto multa jacere toro. sola, Douzae.
Iæc habilis brevitate ſuâ. corrumpor utrâque.
Conveniunt voto longa breviſque meo.
Ion eſt culta; ſubit quid cultæ accedere poſſit.

23. *Molliter incedit; motu capit: altera dura eſt.*] *Inceßit* Puteaneus & alii plures. deinde ſcribo, *altera durè.* ſcilicet incedit. & ſequenti verſu *poterat mollius eſſe,* pro *mollior eſſe.* Remed. Amor.

Duriter incedit? fac ambulet.

Art. lib. III.

——— *ruſticus alter*
Motus in inceſſu, mollior alter erit.

Heinſ. *Molliter inceßit.*] Quod Petron. frangere gradum: more Junonis. *Capit.*] Me ad amorem ſui rapit. *Dura.*] In inceſſu inepta & inconcinna.

25. *Hæc quia dulce canit.*] Scribe *Huic.* pro *flectitque facillima vocem* unus Mediceus, *flectique* eleganti Græciſmo. de quo ad Claudianum plura. *Heinſ. Dulce canit.*] Pro adverb. More Græcor. ſic Horat. I. Od. 22.

Dulce ridentem Lalagen amabo,
Dulce loquentem.

Quibus in locutionibus poëtæ multi ſunt.

27. *Habili percurrit pollice chordas.*] *Agili* rectius excerpta Jureti ac Puteani & tres ſcripti. ſic Martial. lib. III.

Percurrit agili corpus arte tractatrix.

Heinſius.

29. *Numeroſaque brachia ducit.*] Alii *movit* vel *jactat.* Sed nil mutandum eſſe dixi ad Met. IV. v. 353. noſter alibi,

Sive aliquis molli deducit brachia geſtu.

Heinſius. *Numeroſa.*] In numerum mota.

32. *Illic.*] Ubi à mulieribus ſaltatur. *Hippolytum.*] Hippolytus Theſei ex Hippolyte, Amazonum regina filius, poſitum hic à Naſone pro caſtiſſimo ac continentiſſimo. *Priapus erit.*] Priapum pro laſcivo poſuit.

34. *Multa.*] Totoque ingens extendi lecto: majoremque ejus partem magno tuo corpore occupare. Sic *Plurima nux,* pro Amygdala. Virgil. & *Plurima cervix,* pro opima & pingui. Item de monte

—— *Qui plurimus imminet urbi.*

35. *Hæc.*] Non procera.

36. *Voto.*] Deſiderio.

37. *Culta.*] Ornata. *Subit.*] In mentem venit mihi. *Quid.*] Scilicet pulchritudinis. *Accedere.*] Adjungi. *Quid cultæ accedere poßit.*] Si quid adfuerit adjumenti ad pulcritudinem: καὶ διπλασίως ὁ προσιὼν ἁλίσκεται. Et Metam. 2. v. 734.

——— *Tanta eſt fiducia formæ*

Ornata est; dotes exhibet illa suas.
Candida me capiet, capiet me flava puella:
Est etiam fusco grata colore Venus.
Seu pendent niveâ pulli cervice capilli;
Leda fuit nigrâ conspicienda comâ.
Europa, Douza Seu flavent; placuit croceis Aurora capillis.
Omnibus historiis se meus aptat amor.
Me nova sollicitat, me tangit serior ætas:
Hæc melior specie corporis: illa sapit.
Denique quas totâ quisquam probet Urbe puellas;
Noster in has omnes ambitiosus amor.

Quæ quanquam justa est, cura tamen adjuvat illam.

40. *Est etiam in fusco.*] Tollunt *in* unus Moreti & Barberinianus. *Heins.*

42. *Leda.*] Helenæ mater, Tyndari uxor. *Conspicienda.*] Pulchra, digna quæ ab omnibus conspiciatur.

45. *Sollicitat.*] Invitat. *Serior.*] Provectior.

46. *Hæc melior specie: moribus illa placet.*] *Corporis illa placet.* Puteaneus & alii nonnulli. sed recte sex scripti,

Hæc melior specie corporis; illa sapit.

Heinsius. *Hæc*] Scilicet nova ætas. *Speciecorporis.*] Specioso corpore. *Illa.*] Scilicet ætas serior. *Placet moribus.*] Callet enim omneis arteis.

47. *Quisquam probat.*] Rectius alii *probet.* at optimus Palatinus,

— *quas laudet in urbe.*

pro,

Denique quas totâ quis laudet in urbe puellas.

48. *Ambitiosus.*] Cupidus. *Domin.*

ELEGIA V.

Ad amicam corruptam.

NUllus amor tanti est; (abeas, pharetrate Cupido)
Ut mihi sint toties maxima vota mori.
Vota mori mea sunt: cum te peccasse recordor,
Hei mihi, perpetuum nata puella malum!
Non mihi deletæ nudant tua facta tabellæ:

Non

N*Ullus amor tanti est, abeas pharetrate Cupido.*] Vehementer dolet Poëta, quod, cum in convivio quodam fuisset cum amica, & se dormire simulasset, eam viderit cuidam convivæ mutuum amorem nutu, verbis, & osculis ostendere.

3. *Peccasse.*] Fidem mihi in amore non servasse.

4. *Hei mihi.*] Rectius duo Moreti codices, *O mihi.* Heinsius.

5. *Non mihi deceptæ nudant tua facta tabellæ.*] Scribe *Non interceptæ* vel *Non mi interceptæ. Intercipere literas* usitatus optimis auctoribus loquendi modus. Met. IX. *ne res intercipe nostras.* in optimo Palatino *deleta.* etiam probe. sic Art. Am.

Nec

Non data furtive munera crimen habent.
utinam arguerem sic, ut non vincere possem!
Me miserum! quare tam bona causa mea est?
lix, qui quod amat, defendere fortiter audet:
Cui sua, Non feci, dicere amica potest.
rreus est, nimiumque suo favet ille dolori,
Cui petitur victâ palma cruenta reâ.
se miser vidi, cum me dormire putares,
Sobrius apposito crimina vestra mero. apposita manu Excerpta Puteani.
ulta supercilio vidi vibrante loquentes.
Nutibus in vestris pars bona vocis erat.
on oculi tacuere tui, conscriptaque vino
Mensa; nec in digitis littera nulla fuit.
rmonem agnovi, (quid non videatur amanti?)
Verbaque pro certis jussa valere notis.
mque frequens ïerat mensâ conviva remotâ:

Com-

Nec nisi deleta tutum est rescribere cera. lim tamen *Non male deletæ.* Heinsius. *dant.*] Demonstrant. *Tua facta.*] Tua ta. *Tabellæ.*] Amatoriæ literæ.

6. *Crimen.*] Si enim munera furtim ssa accipit mulier, amatori concedere stimatur.

7. *Arguerem.*] In te convincenda ita bilibus uterer argumentis, ut illis à te ile confutatis, ego causa caderem, tu toriam adipisceeris.

9. *Quod.*] Pro, quam puellam.

11. *Ferreus.*] Durus, crudelis. *Ferus.*] Sic & Græci. Mosch. Idyll. 4. v. 44.
—— πέτρης ὅγ' ἔχων νόον ἠὲ σιδήρε
Κάρτερον ἐν σήθεσι.
Æschyl.
Σιδηρόφρων θυμός.
vet.] Indulget.

12. *Victa rea.*] Victa puella, quam am peregerit. *Palma.*] Victoria. *Cruen-.*] Cruentam dicit, quia non sine acerssimo amantis dolore in tali causa ncitur puella.

16. *Pars bona.*] Nutus, inquit, vestri cis instar erant.

17. *Conscriptaque vino mensa.*] In Artibus enim dixit: *Blandiciasque leves tenui prascribere vino, Ut dominam in mensa se legat illa tuam.*

18. *Nec in digitis littera nulla fuit.*] Digiti loquaces fuere, significatione aliqua literarum.

19. *Sermonem agnovi. quid non videatur amanti?*] *Quod non videatur agentem* scripti omnes. nisi quod Neapolitanus *videbatur*, & *agenter* unus Mediceus. tertius Moreti, *quam non videatur agentem.* Latet aliquid. *Heins.* *Quod non videatur agentem.*] Amatores enim pluribus præsentibus, aut historiam, aut fabellam aliquam, & amorem narrant, & sub alieno nomine de se & amica præsente loquuntur, ne eorum amores deprehendantur. Quidam hæc legunt per parenthesin & interrogationem. *Quid non videatur amanti?*] Id est, *quis fallere posset amantes!*

20. *Notis.*] Literis.

21. *Frequens ierat mensa conviva relicta.*] Scribe *remotâ* cum septem scriptis. ita enim moris erat, ut mensæ post finitum convivium removerentur. Art. Am. lib, 1.

Compositi juvenes unus & alter erant.
Improba tum verò jungentes oscula vidi.
Illa mihi linguâ nexa fuisse liquet.
Qualia nec fratri tulerit germana severo;
Sed tulerit cupido mollis amica viro:
Qualia credibile est, nec Phœbum ferre Dianæ;
Sed Venerem Marti sæpe tulisse suo.
Quid facis, exclamo; quo nunc mea gaudia defers?
Injiciam dominas in mea jura manus.
Hæc tibi sint mecum, mihi sint communia tecum.
In bona cur quisquam tertius ista venit?
Hoc ego; quæque dolor linguæ dictavit: at illi
Conscia purpureus venit in ora pudor.
Quale coloratum Tithoni conjuge cælum
Subrubet. aut sponso visa puella novo.
Quale rosæ fulgent inter sua lilia mistæ:
Aut ubi cantatis Luna laborat equis:
Aut quod, ne longis flavescere possit ab annis,

Mæo-

nunc, Vatic. et Scriver. — vere, Francof. et Moreti. — splendent, Douzae. — nova, Moreti l.

At cum discedit mensâ conviva remotâ.
Met. XIII.
Mensâ somnum petiere remotâ.
Virgilius,
Postquàm exemta fames epulis, mensæque remotæ.
&,
Postquàm prima quies epulis mensæque remotæ.
contra *ponere* & *apponere mensam* passim occurrit. sed quid in re tritâ moramur? *Heins. Ierat.*] Abierat.

22. *Compositi.*] Sic libro superiore, *Si bene compositus vino somnoque jacebit.*

23. *Improba.*] Lasciva & proterva.

26. *Cupido mollis amica viro.*] Optimus Palatinus & Neapolitanus, *cupido suo.* Ep. XX.
Utraque victorem nempe secuta suum.
sic libri nonnulli veteres. Remedio Amoris,
Frigidior glacie fac videare tua.
hoc est, dominæ. ut recte veteres libri. Plura illic. *Heinsius.*

29. *Quo nunc mea gaudia differs!*] Neapolitanus & quatuor alii, *defers*, cum Scaligeri excerptis. recte. *quo jam* excerpta Puteani. Forte *quonam?* atque ita Arondelianus. *Idem.*

31. *Hæc tibi sunt mecum, mihi sunt.*] Mentelianus *sint* utroque loco. idque rectius. *Idem.*

33. *Hæc ego.*] *Hoc* Puteaneus. *Idem.* *Hoc ego.*] Subaudi, dixi clamitans & increpitans. *Quæque dolor linguæ dictavit.*] Suaviter dicit, quæcunque ex dolore loqui coactus sum. *Linguæ.*] Est dativ.

34. *Venit in ora pudor.*] *Rubor* quidam scripti. & placet. Catulli. *Conscius ore rubor.* Heinsius.

35. *Coloratum.*] Proprie dixit: colorari enim id dicitur, cujus alia fit quam fuit facies. *Tithoni conjuge.*] I. e. Aurora.

39. *Flavescere.*] Flavum colorem vetustate contrahere.

40. *Mæo-*

Mæonis Aſſyrium fœmina tinxit ebur.
His erat, aut alicui color ille ſimillimus horum:
Et nunquam caſu pulcrior illa fuit. nusquam Vatic.
Spectabat terram; terram ſpectare decebat.
Mœſta erat in vultu; mœſta decenter erat.
Sicut erant, (& erant culti) laniare capillos,
Et fuit in teneras impetus ire genas.
Ut faciem vidi, fortes cecidere lacerti:
Defenſa eſt armis noſtra puella ſuis.
Qui modo ſævus eram, ſupplex ultroque rogavi,
Oſcula ne nobis deteriora daret.
Riſit, & ex animo dedit optima: qualia poſſent
Excutere irato tela triſulca Jovi.
Torqueor infelix, ne tam bona ſumſerit alter:
Et volo non ex hac illa fuiſſe nota.
Hæc quoque, quam docui, multo meliora fuerunt;
Et quiddam viſa eſt addidiciſſe novi.
Quod nimium placuere, malum eſt: quod tota labellis
Lin-

40. *Mæonis fœmina.*] Id eſt, Lydia: Mæonia enim regio eſt minoris Aſiæ, quæ etiam à Lydo, Atys filio, Tyrrheni fratre, Lydia cognominata fuit. *Aſſyrium.*] Aſſyrium pro Indicum dixit. Aſſyria enim proxima eſt Indiæ. *Finxit.*] Scilicet oſtro.

41. *Hic erat aut aliquis color ille ſimillimus horum.*] Legendum *His erat, aut alicui*, cum Puteaneo, Sarraviano & quibusdam aliis, quod & Naugerius in ſuis invenerat.

44. *Decenter.*] Cum decore.

45. *Sicut erant, & erant comti.*] Culti politiores omnes. ſic *inculti capilli* & *incomtæ comæ* paſſim. Faſt. III.

Edidit incultis talia verba comis.

Heinſius.

46. *Et fuit in teneras.*] *Laniare capillos impetus fuit* quinque ſcripti cum primâ editione. *Idem. Impetus.*] Scilicet mihi.

48. *Suis armis.*] Id eſt, pulchritudine.

51. *Riſit & ex animo dedit oſcula.*] Imo *optima* cum Puteaneo, Arondeliano, & tribus aliis. Sequentia confirmant. *Heinſius.*

53. *Ne tam bona ſenſerit alter.*] Excerpta Scaligeri & Puteani cum Sarraviano & uno Palatino, *ſumſerit.* recte. Art. Am.

Oſcula qui ſumſit, ſi non & cætera ſumſit.

ſupra El. IV.

Oſcula jam ſumet, jam ſola nec Oſcula ſumet.

infra El. XI.

Et multa ſine ordine ſumam oſcula.

Faſt. III.

Oſcula ſumturus ſubito Mars aſpicit Annam.

Tibull.

Oſculaque admota ſumere rapta manu.

Heinſius. *Alter.*] Rivalis meus.

45. *Et volo non ex hac illa.*] Vel vellem unus Moreti. Lege,

Et vellem ex hac non illa fuiſſe nota.

vel, *Deque velim non hac illa fuiſſe nota.* Heinſius.

Lingua tua eſt noſtris, noſtra recepta tuis.
Nec tamen hoc unum doleo: non oſcula tantum
Juncta queror; quamvis hæc quoq; juncta queror:
Illa, niſi in lecto, nuſquam potuere doceri.
Neſcio quis pretium grande magiſter habet.

61. *Nunquam potuere doceri.*] *Nuſquam* Puteaneus & alii nonnulli. recte. *Idem.*

ELEGIA VI.

In mortem Pſittaci.

PSittacus, Eois imitatrix ales ab Indis,
Occidit. exequias ite frequenter aves.
Ite, piæ volucres; & plangite pectora pennis;
Et rigido teneras ungue notate genas.
Horrida pro mœſtis lanietur pluma capillis:
Pro longâ reſonent carmina veſtra tubâ.
Quid ſcelus Iſmarii quereris, Philomela, tyranni?

Ex-

PSittacus, *Eoïs imitatrix ales ab Indis, Occidit.*] Pſittaci, quem ſibi ab Orientalibus oris miſſum puellæ ſuæ donarat Ovidius, interitum deflet. *Ales mihi miſſus ab Indis.*] *Imitatrix ales ab Indis* probe Puteaneus, & Regius, & unus Moreti, & tres quatuorve alii, cum Arondeliano. quod Briſſonius & Carrion jam monuerunt. Statius,

Humanæ ſollers imitator Pſittace linguæ.

Ψιττακὸς ὁ βροτόγηρυς in Anthologia l. 1. *Heinſ.* *Ales imitatrix.*] —— *Illa loquax humanæ vocis imago.* ℣. 37. Hac Ep.

2. *Exequias ferte.*] Minus hoc Latinum. & ſane iidem libri *exequias ite.* quod verum eſt. ſic & *pompam funeris ire* Faſt. VI. ut habent libri veteres. *Heinſius.*

3. *Plangite.*] Percutite. *Et pectora plangite pennis.*] *Et paſſis plangite pennis* Arondelianus, ſic *paſſa comæ* frequenter apud noſtrum, *paſſæ palmæ* apud Germanicum Arateis. *paſſis victoria pennis* noſtro infra lib. III. El. II. *Heinſ.*

5. *Horrida.*] Turbata. *Lanietur.*] In ſummo enim dolore capillos lacerare conſueverant.

6. *Pro longa reſonent carmina veſtra tuba.*] Arondelianus & unus Mediceus *noſtra.* Forte *garrula roſtra.* Heinſius. *Pro longa reſonent.*] De funeſta tibia loquitur. Inſtitutum enim erat apud antiquos, ut præcedentibus tubicinibus cadavera ad ſepulchrum efferrentur. Hinc (ut Aulus Gellius ait) *ſiticines* appellati ſunt *tubicines*, quod apud ſitos, hoc eſt, vita functos & ſepultos, canere ſoliti ſint. *Longa.*] Directa. Nam & cornicines in funeribus adhibebantur.

7. *Quid ſcelus.*] Puteaneus *Quod.* opinor *Quo.* Heinſius. *Quid ſcelus.*] Fabulam ſcribit Naſo libro ſexto Metamorphoſ. Hic hortatur Naſo luſciniam, quæ antiquæ injuriæ ſibi à Tereo illatæ memor, flebilibus vocibus ſcelus illud queri videtur, ut pſittaci mortem querulis cantibus deploret. *Scelus.*] Stuprum, & linguæ abſciſſionem. *Iſmarii.*] Threjicii: à monte Iſmaro Thraciæ, quem maxime incoluit Orpheus. Tyrannum Iſmarium appellat Tereum, qui rex Thracum fuit. *Philomela.*] Quæ in luſciniam verſa eſt.

9. *Mi-*

Expleta est annis ista querela suis.
Alitis in raræ miserum devertite funus.
Magna, sed antiqui causa doloris Itys.
Omnes, quæ liquido libratis in aëre cursus;
Tu tamen ante alias, turtur amice, dole.
Plena fuit vobis omni concordia vitâ,
Et stetit ad finem longa tenaxque fides.
Quod fuit Argolico juvenis Phocæus Orestæ:

Hoc

9. *Miserum divertite funus.*] *Devertite* scripti. Lege *devertere.* ad Philomelam enim sermo est. quod ex versu proxime sequenti satis apparet. Art. Amat. II.

Docta quid ad Medicas Erato deverteris artes?

ita codices vetusti. Met. lib. IX.

Inferior virtute meas devertor ad artes.

Pont. IV. El. XIV.

Ad veteres scopulos iterum devertor.

Virgil.

Castaliam molli devertitur orbita clivo.

quomodo omnes vetusti codices, quos ego ac Pierius Valerianus inspeximus. Suetonius in Tiberio cap. XII. *nemine cum imperio aut magistratu tendente quoquam, quin deverteretur Rhodum.* ita scripta exemplaria. malim etiam *Alitis in caræ* quam *raræ.* quia mox sequitur, *rari forma coloris.* Heinsius.

10. *Magna sed antiqua est causa doloris Itys.*] *Sed antiqui causa doloris* bene Sarravianus. *antique est* Neapolitanus corrupte. *Idem. Itys.*] Progne, soror Philomelæ, quæ facta hirundo est. Met. 6.

11. *Libratis in aere pennas.*] *Cursus* scriptis meliores. Noster Art. Am. lib. II.

Et movet ipse suas & nati respicit alas
Dædalus: & cursus sustinet usque suos.

Statius Theb. III.

Nonne sub excelso spirantis limite cœli,
Amphiarae, vides, cursus ut nulla serenos
Ales agat?

ita & *meatum* pro volatu dicebant. de quo ad Raptum Proserpinæ in Claudiano l. II. v. 74. *Heins. Libratis in aere cursus.*] Id Virgil. illustrat. 4. Æn.

Heic primum paribus nitens Cyllenius alis
Constitit: hinc toto præceps se corpore ad undas
Misit ——

Quod & Metam. 2. ℣ſ. 710.

Hinc se sustulerat paribus Caducifer alis.

Ex Homer. Odyss. ε. ℣ſ. 51.

—— λάρῳ ὄρνιθι ἐοικώς.

Spectamus enim hic Mercurium
—— *avi similem.*

12. *Turtur amice dole.*] *Turtur amica* unus Vaticanus. quomodo dici posse notant ad Virgilium veteres Grammatici. *Heinsius.*

14. *Longa tenaxque fides.*] Fragmentum Patavinum *firma.* ut in Pont.

Firma tenaxque licet, solvetur in æquore navis. Idem.

15. *Quod fuit.*] Talem dicit fuisse inter psittacum & turturem amicitiam, qualis fuit olim inter Orestem & Pyladem. *Argolico.*] Fuit enim Orestes Agamemnonis regis Mycenarum filius. *Iuvenis Phocæus.*] Id est, Pylades, Strophii Phocensis filius. *Argolico Oresti.*] *Orestæ* Puteaneus & Neapolitanus. bene. dictum Ep. VIII. v. 9. *Heins. Iuvenis Phocæus Orestæ.*] Hujus mentionem facit Cicer. de Finib. *Tria,* inquiens, *vix amicorum paria reperiuntur, ut ad Oresten pervenias, profectus à Theseo. Hinc Pyladea amicitia.* De Theseo Bion. Idyll. 5. in fragment.

Ὄλβιος ἦν Θασεὺς τῷ Πειρίθῳ παρεόντος.

Et mox de Oreste subjungit.

Ὄλβιος ἦν χαλεποῖσιν ἐν ἀξείνοισιν Ὀρέστης,

Οὕνε-

Hoc tibi, dum licuit, Psittace, turtur erat.
Quid tamen ista fides? quid rari forma coloris?
Quid vox mutandis ingeniosa sonis?
Quid juvat, ut datus es, nostræ placuisse puellæ?
Infelix avium gloria, nempe jaces.
Tu poteras fragiles pennis hebetare smaragdos,
Tincta gerens rubro Punica rostra croco.
Non fuit in terris vocum simulacior ales:
Reddebas blæso tam bene verba sono.
Raptus es invidiâ. non tu fera bella movebas:
Garrulus, & placidæ pacis amator eras.
Ecce, coturnices inter sua prælia vivunt:
Forsitan & fiant inde frequenter anus.
Plenus eras minimo: nec præ sermonis amore

In

Οὕνεκά οἱ ξυνὰς Πυλάδας ἄρητο κελεύθους.

17. *Quid tamen.*] Subaudi profuit, aut juvit. *Rari coloris.*] Raræ enim aves virides sunt, ut psittacus.

19. *Ut datus es.*] Id est, Postquam datus es.

21. *Virides pennis hebetare smaragdos.*] Smaragdi proprie virides. Scripti tamen meliores magna ex parte, & in his Puteaneus, *fragiles*. Heins. *Pennis.*] Plumis tuis. *Hebetare.*] Id est, efficere, ut obscuri, hebetes, & minus virides viderentur, comparatione tuarum pennarum.

22. *Rostra punica.*] A colore rubeo & splendido, qui puniceus, Græce φοίνικεος dicitur.

23. *Vocum simulantior ales.*] Quatuor libri veteres *simulacior*. quo & alii nonnulli alludunt, quos inter Palatinus optimus & Arondelianus, *simulatior* exhibentes. sic *sonax concha*. lib. I. Met. & *vigilaces curæ* lib. II. & *expugnax herba* lib. XIV. & *fumax sulphur* Fast. IV. *liquaces rivi* Remed. Am. v. 177. ex scriptis libris. & similia, de quibus suo loco. *crepacem molam* Mæcenas dixit apud Senecam Epist. CXIV. Cicero Catone, *Ne vera de se prædicans nimis videretur aut insolens aut eloquax*. ut ibi est in vetustissimis libris. apud Plautum *trahax*. apud Gratium *curraces laquei*. apud Cajum l. 18. D. de ædil. edict. *servus curax. si laboriosum aut curacem aut vigilacem esse adfirmaverit*. apud Symmachum lib. I. Ep. XLI. *retinax advenarum lotos. equus sternax* Maroni & Silio Italico. *tagax* apud veterem poëtam, qui nunc non succurrit. *capax, rapax, edax, emax, salax, vorax*, & similia apud nostrum. *Heinsius*.

24. *Blæso.*] Balbutiente: nam à natura soli homini sermo attributus sit.

26. *Garrulus.*] Loquax.

27. *Ecce coturnices.*] Dolet, quod ferociores aves vivant, & placidissimus psittacus perierit. *Inter sua.*] Perdicum autem & coturnicum pugnas inter se, describit Aristoteles libro nono de Animalibus, capite octavo. *Inter fera prælia vivunt.*] *Sua prælia* meliores. recte. nam *fera bella* paulo ante præcesserant. *Heinsius*.

28. *Forsitan & fiunt.*] *Fiant* Puteaneus & unus Moreti. in nonnullis aliis *fient*. proxime verum. *Idem*.

29. *Plenus.*] Satur.

30. In

In multos poteras ora vacare cibos.
Nux erat eſca tibi; cauſæque papavera ſomnis:
Pellebatque ſitim ſimplicis humor aquæ.
Vivit edax vultur, ducenſque per aëra gyros
Miliius, & pluviæ graculus auctor aquæ.
Vivit & armiferæ cornix inviſa Minervæ;
Illa quidem ſæclis vix moritura novem.
Occidit ille loquax, humanæ vocis imago,
Pſittacus, extremo munus ab orbe datum.
Optima prima ferè manibus rapiuntur avaris; quaeque, Putean. Palat.
Implentur numeris deteriora ſuis.

Tri-

30. *In multos poterant ora vacare cibos.*] *Poteras ora vocare* multi ex ſcriptis. ...t Puteaneus & Arondelianus *poteras ...ra vacare.* eleganti Græciſmo. quod & ...n ſuis Dominicus Marius Niger videtur ...nveniſſe. Unus Vaticanus *poteras ore ...acare.* Heinſius.

31. *Nux.*] Amygdalam intellige: Pſittacorum autem peculiaris cibus amygdala. *Cauſæ ſomni.*] Appoſitio eſt. *Cau...æque papavera ſomni.*] *Somnis* Neapolitanus. Faſt. IV.

——— *ſomnique papavera cauſas*
Dat tibi cum tepido lacte bibenda puer.

Heinſius.

32. *Simplicis.*] Non mixtæ alio liquore.

33. *Vultur.*] Hæc avis triduo ante, aut ...iduo volat, ubi cadavera futura ſunt. *Ducitque per aëra gyros*] *Gyros*, circuitus, orbeis. Sic in 2. Metam. *Iterque Non ...git in rectum, ſed in orbem curvat eundem. Ducitque per aëra gyros Milvius.*] *Miliius* Puteaneus, Arondelianus, & ſex ...lii. quomodo paſſim apud noſtrum in ...ptimis exemplaribus. ut Faſtorum libro ...II. bis, & Met. II. ſic & apud Horatium l. I. Epiſt. XVI. Cæterum lege cum ...no Vaticano & Farneſiano *ducenſque ...er aëra gyros.* ſed & *pluviæ graculus augur ...quæ* exiſtimo ſcribendum pro *auctor.* Horat. lib. III. Od. XVII.

——— *Aquæ niſi fallit augur*
Annoſa cornix.

& Od. XXXVII.

Imbrium divina avis imminentum.

poſſet & legi *garrulus augur*, ut de corvo intelligatur, quæ avis imbrium præſaga habetur. Certe *garrulus auctor* eſt in multis ſcriptis. ſed graculus pluvias prædicit apud Avienum in prognoſticis. *Heinſius.*

35. *Inviſa Minervæ.*] Ad fabulam alludit, quam ipſe lib. 2. Metam. ſcribit.

36. *Quidem ſeclis vix moritura novem.*] Hoc ſecundum Heſiodum, qui cornici novem noſtras attribuit ætates: ut refert etiam Plinius lib. 7.

37. *Illa loquax.*] *Ille* ſex ſcripti. *Heinſ. Humanæ vocis imago Pſittacus.*] Plin. l. 10. Natur. hiſt. Super omnia, inquit, humanas voces reddunt pſittaci: & quidem ſermocinantes, imperatores ſalutant, &c.

38. *Ab extremo orbe.*] Id eſt, ab extrema & ultima orbis parte, India ab oriente.

39. *Optima prima fere, &c.*] Optima, inquit, primum intereunt: peſſima autem ſuperſunt, & diu vivunt, cum contra evenire deberet.

40. *Implentur numeris.*] Quam diutiſſime vivunt. De ratione horum numerorum vide Macrob. ad Somn. Scipion. c. 13. ubi inter alia hæc habentur. *Conſtat enim, numerorum certam conſtitutamque rationem animam ſociare corporibus. Hi numeri dum ſuperſunt, corpus animari non deſinit. Cum vero deficiunt, mox* arca-

Tristia Phyllacidæ Thersites funera vidit:
Jamque cinis, vivis fratribus, Hector erat.
Quid referam timidæ pro te pia vota puellæ;
Vota procelloso per mare rapta Noto?
Septima lux aderat, non exhibitura sequentem:
Et stabat vacuâ jam tibi Parca colo.
Nec tamen ignavo stupuerunt verba palato.
Clamavit moriens lingua, Corinna, vale.
Colle sub Elysio nigrâ nemus ilice frondens,
Udaque perpetuo gramine terra, viret.
Si qua fides dubiis; volucrum locus ille piarum
Dicitur, obscœnæ quo prohibentur aves.
Illic innocui late pascuntur olores:
Et vivax Phœnix, unica semper avis.
Explicat ipsa suas ales Junonia pennas:

Oscula

arcana illa vis solvitur, quâ societas illa constabat. Impletis igitur numeris, corpus fatiscit, animaque seducitur artubus. Quod Virgil. attingit lib. 6. Æneid. *Explebo numerum.* ubi Servius minus placet.

41. *Thylacidæ.*] Id est, Protesilai. Hic ex Phylace oppido Thessaliæ oriundus, filius fuit Isiphyli. Ejusdem uxor Laodamia Phylaceja dicta est. *Thersites.*] Vir Græcus fuit, *Quo non deformior alter Venerat ad Trojam, linguave protervior alter:* cum igitur ita & corporis & animi vitiis insignis esset, superstes tamen fuit Protesilao. *Thersites.*] Hoc ex Sophocl. Philoct. vers. 442. & seqq. illustratur.

42. *Hector cinis.*] Sic Senec. de Hercule in Oeta.

—— tam parvus cinis
Herculeus. huc huc ille decrevit gigas.
O quanta, Titan, in nihil moles abit.

Et alibi,

Hoc est quod digitis quinque levatur onus.

Vivis fratribus.] Quod ex Homer. Iliad. α. ℣s. 260.

Τὰς μὲν ἀπώλεσ' Ἄρης, τὰ δ' ἐλέγχεα πάντα λέλειπται.

ubi plura invenies huc spectantia.

43. *Timidæ.*] Timentis, ne moreretis

44. *Rapta noto.*] Id est, irrita, & qua nullum pondus habuerunt.

45. *Non exhibitura.*] Non datura. *Sequentem.*] Periit enim septima die.

47. *Ignavo.*] Pigro, & torpente pra ægritudine. *Stupuerunt.*] Proferri nor potuerunt.

49. *Colle sub Elysio.*] Animæ psittaci mortui, quasi hominis dat Elysium. *Nigra.*] Umbrosa. *Densa nemus ilice frondet.*] Excerpta Politiani, & unus Mediceus *frondens.* ut ad τὸ *viret* referatur nisi sequenti versu *Uvida* malis pro *Udaque.* nam unus Vaticanus *Vivida.* Heinsius.

50. *Perpetuo.*] In Elysiis enim campis ver est perpetuum.

52. *Obscœnæ.*] Turpes, rapaces: ut vultures, milvii, harpyjæ, & hujusmodi.

54. *Unica semper avis.*] Unum enim in toto orbe, nec visum magnopere dicunt.

55. *Explicat ipsa suas ales Iunonia pennas.*] *Atque suas* alii multi. neutrum satisfacit: forte legendum,

Explicat hic pictas ales Iunonia pennas.

vel *Explicat & passas pennas.* ut de pavo Horatius,

picta

Oscula dat cupido blanda columba mari.
Psittacus has inter, nemorali sede receptus,
Convertit volucres in sua verba pias.
Ossa tegit tumulus: tumulus pro corpore parvus:
Quo lapis exiguus par sibi carmen habet.
Colligor ex ipso dominæ placuisse sepulcro.
Ora fuere mihi plus ave docta loqui.]

—— *picta pandit spectacula cauda.* Heinsius. Tale quid latere existimo. *Ales Iunonia.*] Pavo. Pavones enim esse dicuntur in Iunonis tutela.

57. *Nemorali sede.*] Nam dixit: *Colle sub Elysio nigra nemus ilice frondet.*

58. *Convertit volucres in sua vota pias.*] In *sua verba* scripti. *Heins. In sua verba.*] Dicit psittacum & iisdem verbis, & humanis vocibus, quibus dum viveret, ad se homines convertebat & alliciebat, mortuum in Elysiis piarum avium umbras ad se itidem attrahere. Nam (ut in . Æneid. docet Maro) apud inferos iisdem quemque studiis teneri, quibus in vita delectabatur.

59. *Tumulus pro corpore magnus.*] Puteaneus alter cum excerptis Vossii *pro corpore parvus.* excerpta Politiani *parvo. parvus* res ipsa est. Callimachus in Epigrammatis,

Σύντομος ἦν ὁ ξεῖνος, ὁ καὶ τάφος.
οὐ μακρὰ λέξω.

Noster lib. IV. Met.

Conatæque loqui minimam pro corpore vocem
Emittunt.

Met. XIII.

Sentiet esse mihi tanto pro corpore vires.

Fast. lib. I.

Dira viro facies: vires pro corpore: corpus
Grande.

Postremum hujus Elegiæ distichon ab alienâ manu videtur. *Heinsius.*

ELEGIA VII.

Amicæ se purgat, quod ancillam non amet.

ERgo ego sufficiam reus in nova crimina semper?
Ut vincam, toties dimicuisse piget.
Sive ego marmorei respexi summa theatri;
Eligis è multis, unde dolere velis.

Can-

E*Rgo ego sufficiam reus in nova.*] Consuetudinem cum Cypassi Corinnæ ancilla furtim habebat Naso, quod nescio quo pacto persensisse videbatur Corinna: unde vehementer irata; & ipsi Nasoni, & ancillæ furtivos concubitus frequenter objiciebat. In hac igitur elegia Poëta se expurgat, affirmans multis argumentis, ancillam pellicatus falso accusatam esse. *Ergo.*] Particula hæc indignationem continet. *Domin.*

2. *Ut vincam, toties dimicuisse piget.*] Ego: Etiam si vincam, & obtineam, tamen me pudet toties contendere ac dimicare. *Micyll. Toties dimicuisse pudet.*] *Piget* meliores. *Heinsius.*

3. *Sive ego.*] Zelotypiam mulieris ostendit. *Summa.*] E quibus ludos spectabant mulieres.

4. *E multis.*] Scilicet fœminis. *Velis.*] Quasi merito dolere non possis.

Candida ſeu tacito me vidit fœmina vultu;
 In vultu tacitas arguis eſſe notas.
ſapis, Palat. Si quam laudavi; miſeros petis ungue capillos:
 Si culpo; crimen diſſimulare putas.
Sive bonus color eſt, in te quoque frigidus eſſe;
 Seu malus, alterius dicor amore mori.
Atque ego peccati vellem mihi conſcius eſſem.
 Æquo animo pœnam, qui meruere, ferunt.
Nunc temere inſimulas: credendoque omnia fruſtra,
 Ipſa vetas iram pondus habere tuam.
Aſpice, ut auritus miſerandæ ſortis aſellus
 Aſſiduo domitus verbere lentus eat.
tuum, Douza Ecce, novum crimen, ſollers ornare Cypaſſis

Obji-

6. *Notas.*] Signa amatoria.

7. *Petis ungue.*] Laceras, ſcindis præ dolore: credis enim me captum amore puellæ, quam laudo. *Capillos.*] Tuos.

9. *Color bonus.*] Vivus, purpureus. Sic Cic. I. Officior. *Bonitas coloris.* Dicit autem Poëta; Suſpicaris te negligi, cum valeo, & colore ſum vivido: ſin autem palleo, me fingis uri & carpi alterius puellæ ignibus.

11. *Atque ego peccati vellem modo conſcius eſſe.*] *Vellem mihi conſcius eſſem* meliores. quo & alii nonnulli tendunt, in quibus, *vellem mihi conſcius eſſe.* Met. XIII. ut & illic optimi codices,

Et quod præcipue vellem tibi demere poſſem. Heinſius.

Atque ego.] Quam caute crimen diſſimulat. Vellem, inquit, peccaſſem, in quo me accuſas, ut pœnam patientius ferrem.

13. *Nunc temere inſimulas.*] *Inſultas* Neapolitanus cum excerptis Scaligeri & Puteani. fruſtra. Feſtus: *Inſimulare, crimen in aliquem confingere.* Gloſſæ Stephani, *Inſimulatur*, διαβάλλεται. Heinſius.

15. *Auritus aſellus.*] Hinc adſerenda vetus ſcriptura Phædro lib. I. Fab. XI. de aſino & leone venantibus,

—— hic auritulus
Clamorem ſubitum totis tollit viribus.

ita enim veterrimæ Voſſii ſchedæ. niſi quod *auriculus* mendoſe exhibebant. mox cum eodem codice repone in Phædro,

Leonis adfliguntur horrendo impetu.

Heinſius.

16. *Verbere tardus erat.*] *Lentus eat* primæ editiones & ſcripti. ſic noſter de aſino ſemper. Met. XI.

Induiturque aures lente gradientis aſelli.

& alibi. *Idem.*

17. *Ecce tuum ſollers caput exornare Cypaſſis.*] Codices vetuſtiores magno numero, recte,

Ecce, novum crimen, ſollers ornare Cypaſſis.

ornare enim non *caput ornare* dicebant. hinc & *ornatrices* in Gruteri Inſcriptionibus ancillæ, quæ comebant heras, paſſim dicuntur. ſic *ornatrix à titulis* pag. DLXXIX. APONIÆ SUCCESSÆ A TUTUL. ORNATR. G. BATONIUS EPIGONUS ATRIENSIS. de titulis vide Varronem & Feſtum. & pag. MCXVIII. *ornatrix galeæ.* CALPURNIA L. ET Ɔ. L. GALEÆ ORNATRIX. ubi nota *galeam* dici pro galero vel galericulo comæ adſcititiæ. noſter lib. I. El. XIV.

Ornatrix tuto corpore ſemper erat.

& Arte Amatoria.

Tua ſit ornatrix.

duo

Objicitur dominæ contemeraſſe torum.
Dî melius, quam me, ſi ſit peccaſſe libido,
Sordida contemtæ ſortis amica juvet!
Quis Veneris famulæ connubia liber inire,
Tergaque complecti verbere ſecta velit?
Adde, quod ornandis illa eſt operata capillis;
Et tibi per doctas grata miniſtra manus. apta Neapol.
Scilicet ancillam, quæ tam tibi fida, rogarem?
Quid, niſi ut indicio juncta repulſa foret?
Per Venerem juro, puerique volatilis arcus,
Me non admiſſi criminis eſſe reum.

uo codices non male,

Ecce (novum crimen) ſollers ancilla Cypaſſis. Heinſius.

19. *Si ſit peccaſſe libido.*] *Si ſic* iidem meliores. Forte,

Dî melius, quam, ſi mihi ſit peccaſſe libido. Idem.

23. *Ornandis operoſa eſt illa capillis,*] *lla eſt operata* Puteaneus, Neapolitanus, & unus Palatinus, bene. Met. VIII.

— *ſtudioque operatus inhæſi.*

bi male *oneratus* legebatur. *votis pudicis* *perari* Ep. IX. v. 35. *ſiſtris Iſidis operari* Art. Am. *operari ſacris* ſæpe alibi. *Idem.* *Operoſa.*] Solers, & quæ comendis capillis operam diligenter impendit.

24. *Et tibi per doctas grata miniſtra manus.*] *Perdocta eſt* Puteaneus. Puto *perdoctâ manu.* ſic eandem *ponendis capillis* *perfectam* mox vocat. Ponticis,

Dignam Mæoniis Phæacida condere chartis

Cum te Pierides perdocuere tua.

uſi eo verbo quoque non ſemel Lucretius, Cicero, alii. *Heinſ.*

25. *Quæ ſit tibi fida rogarem.*] *Qui erat tibi fida* Puteaneus mendoſe. alii complures *quæ tam tibi fida.* recte. *Idem.*

26. *Quid, niſi ut.*] Rectius videatur, *Quo? niſi ut indicio juncta repulſa foret.* Idem. *Quid.*] Niſi ut præter repulſam, dominæ etiam indicaret, me fidem fallere voluiſſe.

27. *Per Venerem juro.*] Sic Tibul. I. Eleg. 4.

Nec jurare time. Veneris perjuria venti Irrita per terras, & freta ſumma ferunt.

Quod tamen male præcipitur: & plerumque pejus provenit.

28. *Me non eſſe reum.*] Id eſt, me non peccaſſe. *Domin.* *Admiſſi.*] Peccati. *Micyll.*

ELEGIA VIII.

Ad Cypaſſin ancillam Corinnæ.

Ponendis in mille modos perfecta capillis,
Comere ſed ſolas digna Cypaſſi Deas;

Et

Ponendis in mille modis.] *Modos* bene Puteaneus. *Heinſ.* *Comendis in mille modos perfecta, capillis, &c.*] Cypaſſim interrogat, unde Corinna furtivos ejus concubitus ſcire potuerit: & ſe laudat, quod egregie crimen diſſimulaverit. *Comendis.*] Ornandis. Legitur in vetuſtiſſimis codibus, *Ponendis in mille, &c.*

[Nocturno Sarravii.]
Et mihi jucundo non rustica cognita furto;
Apta quidem dominæ, sed magis apta mihi;
Quis fuit inter nos sociati corporis index?
[novos, Scriver. meos, Moreti.]
Sensit concubitus unde Corinna tuos?
Num tamen erubui, num verbo lapsus in ullo
Furtivæ Veneris conscia signa dedi?
Quid, quod in ancillâ si quis delinquere posset,
Illum ego contendi mente carere bonâ?
Thessalus ancillæ facie Briseïdos arsit?
Serva Mycenæo Phœbas amata duci.
Non ego Tantalide major, nec major Achille.
[vile, Barberinian.]
Quod decuit Reges, cur mihi turpe putem?

Ut

Mille modos.] Varie enim caput sibi ornant mulieres. *Perfecta.*] Peritissima.

7. *Non tamen.*] *Nam non* alter Mentelii. *Nunc tamen* Puteaneus. lege *Num tamen.* nam idem codex mox *num verbo* cum Neapolitano. sex alii *non verbo.* vulgati *nec* Heins. *Tamen.*] Quamvis persenserit. *Erubui.*] Conscius enim sibi commissi criminis, cum arguitur, erubescit. *Lapsus verbo ullo.*] Id est, titubavi, quod evenit illis, qui sunt sibi conscii peccati. *Verbo lapsus.*] Ter. Heaut. 2. 2. Clin. *Verum illa ne quid titubet. S. perdocta est probè.* Quod ex Plauto suo, ut pleraque transtulit. Isti autem homines dicuntur facundè mali.

9. *Quid quod in ancillam.*] *Ancillâ* rectius Puteaneus cum quatuor aliis. duo *ancillas.* Heinsius.

10. *Mente bona.*] Communi sensu.

11. *Thessalus ancillæ facie.*] Ducum exemplo dicit non pudendum esse domino, ancillæ amorem. *Facie Briseidos ancillæ.*] Huc alludit Horat. ex Homero:

—— prius insolentem
Serva Briseis niveo colore
Movit Achillem. 2. carm. Od. 4.

Thessalus.] Achilles, qui Thessalia fuit oriundus. *Ancillæ.*] Servæ, captivæ. *Briseidos.*] Hippodamiam dicit, Brisei filiam, quam Achilles amavit, eversa ejus patria Lyrnesso, captam. *Serva, &c.*] Exemplum affert etiam Agamemnonis, qui Cassandram Priami regis filiam amavit, eamque post eversum Ilion captivam secum in Græciam abduxit.

12. *Serva.*] Captiva. *Mycenæo duci.*] Id est, Agamemnoni, qui Mycænis oriundus fuit. *Phœbas.*] Mænas, vates. Cassandram designat, quæ à Phœbo vaticinandi facultatem acceperat. *Serva Mycenæo duci.*] Qua de causa etiam Clytæmnestra in caput Agamemnonis cum Ægistho conspiravit. Senec. Agam. ỷs. 255.

Tenetque regem famula veridici Dei.
Feresne thalami victa consortem tui.

Quod ex Æschyl. Agam. ỷs. 1436.

Ἥτ' αἰχμάλωτος ἥδε καὶ τερασκόπος.
Καὶ κοινόλεκτρος τοῦδε, θεσφατηλόγος,
Πιστὴ ξυνεύνος.

13. *Nec sum Tantalide, nec forti major Achille.*] *Nec sum ego Tantalide major, nec major Achilli* Puteaneus. plures etiam alii *major nec major Achille* & placet. multi *Non sum ego.* sed recte tres cum Arondeliano, *Non ego Tantalide.* Sarravianus *Non sum Tantalide.* Heins. *Tantalide.*] Id est, Agamemnone cujus avus fuit Tantalus, à quo patronymicum est Tantalides.

16. Vi-

Ut tamen iratos in te defixit ocellos;
Vidi te totis erubuisse genis.
At quanto, si forte refers, præsentior ipse
Per Veneris feci numina magna fidem!
Tu Dea, tu jubeas animi perjuria puri
Carpathium tepidos per mare ferre Notos. rapidos, Regius & Sarrav.
Pro quibus officiis pretium mihi dulce repende
Concubitus hodie, fusca Cypassi, tuos.
Quid renuis, fingisque novos, ingrata, timores? refugis, Regius.
Unum est è dominis emeruisse satis.
Quod si stulta negas, index anteacta fatebor;
Et veniam culpæ proditor ipse meæ.
Quoque loco tecum fuerim, quotiesque, Cypassi,
Narrabo dominæ, quotque quibusque modis.

16. *Vidit te totis.*] *Vidi* scribendum cum nonnullis scriptis, nisi malis *sensi.* Nam duo codices *sensit.* Superiori etiam versu concinnius legas *in me defixit*, quam, *in te.* Heinsius.

17. *Quanto præsentior.*] Quam tu scilicet: hoc est, audacior. *Si forte refert.*] *Refers* libri veteres. quod verum esse monui Epist. v. ℣s. 113. Tanaquillus Faber ad Phædrum lib. III. malit legi, *si fors refert.* hoc est, interest. sed frustra. *Heinsius.*

19. *Tu dea.*] Per apostrophen, Venerem alloquens, ab illa veniam petit: precaturque, ne male sibi eveniat perjurium. *Animi perjuria nostri.*] *Animi puri* Puteaneus & Arondelianus. optime. sic *pure sacra facere* & similia. sic *animum purum* & *religiosum* Cicero conjungit: *purum* & *insontem* Horatius. *Deus pura mente colendus* in distichis, quæ sub Catonis nomine circumferuntur. *Heinsius.*

Animi perjuria puri.] Improbè sibi ignoscit poëta. An, cum lingua juravit, mens injurata dici potest?

20. *Carpathium.*] Carpathus insula est inter Ægyptum & Rhodon posita, quæ Carpathio mari nomen dedit. Pro quocunque mari posuit Naso.

21. *Officiis.*] Quia tuam causam egi apud Corinnam, quæ propter pellicatus suspicionem te odio prosequebatur.

22. *Fusca.*] *Est etiam in fusco grata colore Venus.*

24. *Est unum è dominis promeruisse satis.*] *Unum est è dominis emeruisse satis* Puteaneus & Neapolitanus cum Arondeliano & quinque aliis plures *Est unum è dominis emeruisse.* puto *demeruisse* l. II. Art.

Nec tibi sit servos demeruisse pudor.

vide tamen quæ noto ad Epistol. VI. v. 138. ubi *emereri* pro *demereri* nonnunquam sumi docuimus. *Heinsius.*

ELEGIA IX.

Ad Cupidinem.

O Nunquam pro me ſatis indignate Cupido,
  O in corde meo deſidioſe puer!
Quid me, qui miles nunquam tua ſigna reliqui,
  Lædis? & in caſtris vulneror ipſe meis?
Cur tua fax urit, figit tuus arcus amicos?
  Gloria pugnantes vincere major erat.
Quid? non Hæmonius, quem cuſpide pertulit, heros,
  Confoſſum medicâ poſtmodo juvit ope?
Venator ſequitur fugientia, capta relinquit:
  Semper & inventis ulteriora petit.
Nos tua ſentimus populus tibi deditus arma:
  Pigra reluctanti ceſſat in hoſte manus.
Quid juvat in nudis hamata retundere tela
  Oſſibus? oſſa mihi nuda relinquit amor.

Tot

1. O *Nunquam pro me ſatis indignate Cupido.*] Amantium levitatem & inconſtantiam exprimens Naſo, Cupidinem alloquitur. *Nunquam pro me.*] Contra me ſemper ſtas, me figis, in meo corde deſides.

3. *Qui nunquam, &c.*] Idem in primo dixit, *Non ſum deſertor amoris. Nunquam reliqui.*] Semper enim amavi.

6. *Pugnantes.*] Juvenes & puellas tibi relictantes, & qui tui imperii juga fugiunt.

7. *Quid non, &c.*] Conveniens eſſe dicit, ut illata ſibi vulnera, eorum auctor Cupido ſanaret. Ut olim, *Vulnus Achilleo quæ quondam fecerat hoſti, Vulneris auxilium Pelias haſta tulit. Æmonius.*] Theſſalus. *Quem.*] Telephum. *Cuſpide.*] Peliadis haſtæ. *Heros.*] Achilles.

8. *Confoſſum.*] Vulneratum. *Iuvit.*] Sanavit. *Cum petiit, medica poſtmodo juvit ope.*] *Confeſſum* recte meliores. duo *Confeſſum.* Heinſ.

9. *Venator.*] Deberes, inquit, ô Cupido fugientes inſequi, nec in captivos tantopere ſævire: venatoris exemplo, qui captas feras relinquit, & fugientes ſectatur.

10. *Inventis.*] Partis. *Ulteriora.*] Plura.

11. *Nos.*] Amatores. *Populus tibi deditus.*] *Subditus.* Jureti excerpta; & tres alii ex melioribus. *Heinſius.*

12. *Reluctanti.*] Tibi adverſanti, tuaque imperia ſpernenti. *Manus.*] Tua.

13. *Hamata recondere tela.*] *Retundere* Puteaneus cum Regio, uno Vaticano, & excerptis Jureti. recte. hoc eſt obtuſa reddere, hebetare. Lucanus l. VI.

—— confringite tela
Pectoris in curſu, jugulisque retundite ferrum.

Prudentius Cathemerin. *Ultor retundit iram.* idem cum quatuor aliis mox *relinquit.* Heinſ. *Hamata tela.*] Id eſt, ſagittas, quarum cuſpides hamos imitantur.

14. *Reliquit amor.*] Dixit etiam in Artibus: *Attenuant juvenum vigilatæ corpora noctes.*

16. *Hinc*

Tot ſine amore viri, tot ſunt ſine amore puellæ.
  Hinc tibi cum magnâ laude triumphus eat.
Roma, niſi immenſum vires promôſſet in orbem,
  Stramineis eſſet nunc quoque tecta caſis.
Feſſus in acceptos miles deducitur agros:
  Mittitur in ſaltus carcere liber equus:
Longaque ſubductam celant navalia pinum:
  Tutaque depoſito poſcitur enſe rudis.
Me quoque, qui toties merui ſub amore puellæ,
  Defunctum placide vivere tempus erat.
Vive, Deus, poſito, ſi quis mihi dicat, amore;
  Deprecer. uſque adeo dulce puella malum eſt.
Cum bene pertæſum eſt, animoque relanguit ardor,
  Neſcio quo miſeræ turbine mentis agor.

Ut

16. *Hinc.*] Ex his viris atque puellis tibi ſubjugatis.

17. *Roma niſi, &c.*] Suadet Cupidini, ut imperium ſuum propagare velit: exemplo Romæ, quæ ab initio puſilla, poſtea totum ſibi terrarum orbem ſubjecit.

18. *Stramineis.*] E ſtramine conſtructis, qualis fuerat caſa Romuli. *Nunc quoque.*] Ut antea fuit. *Stramineis caſis.*] Virgil. 8.

Hinc ad Tarpejam ſedem, & Capitolia ducit,
Aurea nunc, olim ſylveſtribus horrida dumis.
Romuleoque recens horrebat regia culmo. ibid.

Nunc quoque denſa caſis.] *Tecta caſis* libri veteres. *Heinſ.*

19. *Feſſus in acceptos, &c.*] Ab amore militiæ vacationem & requiem ſe conſequi debere docet pluribus exemplis. *Feſſus.*] Longa militia. *Miles.*] Veteranum dicit, qui emeritis ſtipendiis honeſtam ab Imperatore miſſionem conſequitur.

21. *Subductam.*] Propriè ſubducere navem, eſt in terram trahere. *Deducere* autem, eſt in mare mittere. *Celant.*] Continent, abſcondunt. *Navalia.*] Navalia loca ſunt, in quibus naves, & remi, nauticaque omnia inſtrumenta fiunt. *Pinum.*] Navem.

23. *Me quoque.*] Jam tempus eſſe dicit, ut ab amatoriis doloribus procul degat ævum: exemplo veterani militis, gladiatoris, vetuſtæ navis, & equi ſeneſcentis. *Merui.*] Militavi.

24. *Defunctum.*] Qui jam finivi hujus militiæ labores. Virg. *O tandem magnis pelagi defuncte periclis.*

25. *Vive, Deus, poſito.*] Puto, *Vive Deus.* Auſonius, Idyll. VII.

—— quoſdam
Conſtat nolle deos fieri. Heinſ.

Vive.] Aperte nunc oſtendit, ſe amori adeo obnoxium eſſe, ut ab illo nunquam diſceſſurus ſit. *Deus.*] Qui hanc poteſtatem haberet. *Poſito.*] Depoſito.

26. *Deprecer.*] Pro deprecarer, & recuſarem: hoc ſcilicet, ut ſine amore viverem.

27. *Animique revanuit ardor.*] *Animique relanguit ardor* Puteaneus à manu prima. ſed emendatum *reſanuit.* neque aliter Arondelianus. quomodo & lib. I. El. X. quanquam hoc loco id verbi minus aptum videtur. alii codices *evanuit.* Heinſ.

Ut rapit in præceps dominum, ſpumantia fruſtra
Fræna retentantem, durior oris equus:
Ut ſubitus, prope jam prenſa tellure, carinam
Tangentem portus ventus in alta rapit:
Sic me ſæpe refert incerta Cupidinis aura;
Lapsaque, Francius. Notaque purpureus tela reſumit Amor.
Fige, puer; poſitis nudus tibi præbeor armis.
Hic tibi ſint vires: hic tua dextra facit.
Huc tanquam juſſæ veniunt jam ſponte ſagittæ.
post, Scriverius: Vix illis præ me nota pharetra ſua eſt.
Infelix, totâ quicunque quieſcere nocte
Suſtinet, & ſomnos præmia magna vocat.
Stulte, quid eſt ſomnus, gelidæ niſi mortis imago?
Longa quieſcendi tempora fata dabunt.
Me modo decipiant voces fallacis amicæ:
Sperando certe gaudia magna feram.

Et

30. *Frena retentantem.*] Preſſis repugnantem habenis. vel etiam, mordentem frena.

33. *Incerta.*] Inconſtans, inſtabilis, varia. Amor enim nullum in ſe neque modum, neque conſilium habet: ſed temere omnia agit.

34. *Nota tela.*] Id eſt, Solita.

36. *Hic tibi ſunt vires, hic tua dextra facit.*] Malim *huc facit*, & *ſint vires.* quod poſterius in primâ editione & duobus ſcriptis extat exemplaribus. *Heinſius.*

37. *Huc veniunt.*] *Hic* Puteaneus. *Idem.*

38. *Vix ullis præ me nota pharetra tua eſt.*] Prima editio cum melioribus,

Vix illis præ me nota pharetra ſua eſt.

recte. alii, *illis nota pharetra tua eſt.* proxime verum. *Idem.*

39. *Infœlix.*] Infœlicem eum vocat, qui nullo amoris incendio æſtuans, tota nocte ſtertit.

41. *Somnus imago mortis.*] Sic & Homer. Iliad. π. ὕπνῳ καὶ θανάτῳ διδυμάοσιν. Et Coluth. Theban. — ἐπεὶ θανάτῳ συνέμπορος ὕπνος. Qui vocatur ὕπνος ἀναγκαῖος. ἱερὸς ὕπνος χάλκεος ὕπνος. Ferreus ſomnus. Huc facit illud Livii lib. 1. dec. 5. ubi Hiſtri ſomno vinoque merſi à Romanis trucidantur: *Somno*, inquit, *mors continuata eſt.* Et Petron. in Haloſ. *Hic graves alios mero — Obtruncat, & continuat, in mortem ultimam — Somnos.* Sic Gorgias apud Ælian. lib. 2. Ἤδη με ὁ ὕπνος ἄρχεται παρακατατίθεσθαι τῷ ἀδελφῷ. *Gelidæ.*] Maro lib. 6. *Et conſanguineus leti ſopor.*

42. *Quieſcendi.*] Quietem etiam *mortem* appellavit. Et Maro quietem duram dixit mortem.

43. *Voces.*] Promiſſiones.

44. *Sperando.*] Spes enim eſt amantis perpetua fere comes. *Sperando gaudia feram.*] Sed illa ſpes hominis vigilantis eſt ſomnium. Τὸ ἐγρηγορότος ἐνύπνιον. ut in Eurip. Herc. Fur. ἐν φάει τι λεύσσουσιν ὄνειρον. — *Num ille ſomniat — Ea quæ vigilans voluit* Ter. Andr. Et Virgil. Pharmac. *Credimus? an qui amant, ipſi ſibi ſomnia fingunt.*

45. *Iur-*

Et modo blanditias dicat; modo jurgia nectat.
Sæpe fruar dominâ: sæpe repulsus eam.
Quod dubius Mars est; per te, privigne Cupido, est:
Et movet exemplo vitricus arma tuo.
Tu levis es, multoque tuis ventosior alis:
Gaudiaque ambiguâ dasque negasque fide.
Si tamen exaudis pulcra cum matre rogantem;
Indeserta meo pectore regna tene.
Accedant regno nimium vaga turba puellæ.
Ambobus populis sic venerandus eris.

45. *Iurgia nectat.*] Sic & Græci. πλέκειν λόγους. μηχανοῤῥαφεῖν. ὑφαίνειν δόλους.

46. *Fruar.*] Potiar.

47. *Dubius Mars.*] Incerti enim sunt bellorum exitus. *Cupido est.*] Tollunt scripti plures τὸ *est*. Heinsius.

51. *Pulchrâ cum matre Cupido.*] *Rogantem* pro diversâ lectione Puteaneus. *idem.*

52. *Indeserta.*] Nunquam deserta, perpetua. *Indeserta regna.*] Hoc loco præp. *in*, negativè posita est: ut in multis. In aliis intensive, uti quoque τὸ α. in Græcis. sic in illo Virgil. 12. *Turnus ut infractos.* ubi sane res ipsa satis indicat, quid sit: quanquam alii obnitantur. *Sævit, & infracta luctatur arundine telum, —— Eripere.* Virgil. ibid. Et Metam. 6. vs. 632. —— *infractaque constitit ira.* Cicero clarè hoc explicat 3. Tuscul. *Verisimile est igitur, in quem cadit ægritudo, in eundem cadere timorem, & infractionem quandam animi, & demissionem. Regna gere.*] *Tela gere* Jureti excerpta, cum tribus aliis. Puteaneus & Sarravianus pro diversa lectione *regna rege.* quo modo & primus Moreti. vel *tene.* quod postremum amplector. idque Ciofanus in uno ex suis invenerat. in Fastis lib. III.

Regna tenent fortes manibus pedibusque fugaces.

& sic sæpe alibi. *Heinsius.*

53. *Accedant.*] Adjungantur. *Nimium vaga.*] Id est, errans, & tuum imperium fugiens.

54. *Ambobus populis.*] Virorum scilicet & puellarum. *Sic.*] Si regno tuo puellæ accesserint. Dom. *Ambobus populis.*] Simile quid Aristoph. in Cerealib. τὰ βέλτιστα περὶ τὸν δῆμον γυναικῶν.

ELEGIA X.

Ad Græcinum, quod eodem tempore duas amet.

TU mihi, tu certe, (memini) Græcine, negabas,
Uno posse aliquem tempore amare duas.
Per te ego decipior: per te deprensus inermis,

Ecce

1. *TU, tu.*] Iteratio hæc emphasim habet, & quasi decepti querelam continere videtur. *Græcine.*] Græcinus hic Nasonis fidissimus ac vetus sodalis, & humanioribus literis & militari disciplina egregius fuit: unde ad consulatus honorem evectus est, eo tempore quo Naso in Scythia exulabat in Tomitano.

3. *Deprensus.*] Scilicet sum à Cupidine.

Ecce duas uno tempore turpis amo.
Utraque formosa est: operosæ cultibus ambæ:
Artibus in dubio est hæc sit, an illa, prior.
Pulcrior hac illa est: hæc est quoque pulcrior illâ:
Et magis hæc nobis, & magis illa placet.
Errant, ut ventis discordibus acta faselos,
Dividuumque tenent alter & alter amor.
Quid geminas, Erycina, meos sine fine dolores?
Nonne erat in curas una puella satis?
Quid folia arboribus, quid pleno sidera cœlo,
In freta collectas alta quid addis aquas?
Sed tamen hoc melius, quam si sine amore jacerem.
vota, Francof. Hostibus eveniat vita severa meis.
Hostibus eveniat viduo dormire cubili,
Et medio laxe ponere membra toro.
At mihi sævus amor somnos abrumpat inertes:
Simque mei lecti non ego solus onus.
Me mea disperdat nullo prohibente puella,
Si satis una potest: si minus una; duæ.

Suffi-

dine. *Inermis.*] Si enim mihi non persuasisses, non posse quempiam eodem tempore duas amare, ego solius Corinnæ amore captus, armassem me contra aliarum amorem, nec victus fuissem tam facile.

4. *Tempore solus amo.*] *Turpis amo* Puteaneus & quinque alii cum prima editione. *Heinsius.*

5. *Operosæ cultibus ambæ.*] *Operosis* Regius cum excerptis Dousæ & Politiani. *Heins.* *Operosæ cultibus.*] Quæ se mirifice ornant & excolunt. Sic supra: *Adde, quod ornandis operosa est illa capillis.*

6. *Artibus.*] Minervæ operibus.

8. *Et magis, &c.*] Ægre, inquit, mihi ambæ placent. Sed mira varietate utitur.

9. *Errat ut à ventis.*] *Errant, ut ventis* meliores. quos inter Puteaneus. qui & *Phaselos* Græco more. *Heins.* *Discordibus.*] Contrariis, & sibi repugnantibus. *Acta.*] Impulsa.

11. *Erycina.*] Venus, ab Erycino monte Siciliæ, in quo religiosissime colebatur.

12. *Non erat.*] *Nonne* cum Barberiniano & uno Vaticano. *Heinsius.*

15. *Sed tamen hoc melius.*] Ut duas amem.

17. *Vacuo dormire cubili.*] *Viduo* meliores. *Heins.*

18. *Et medio late ponere membra toro.*] *Laxe* Puteaneus & quatuor alii. quod & in suis Naugerius invenerat. duo *lassa*, quod ad veram scripturam alludit. l. III. Art. Am.

Hanc decet inflatos laxe jacuisse capillos.

Heins. *Laxe.*] Qui solus sine socia puella dormit, dicitur laxe ponere membra medio toro.

20. *Simque, &c.*] Non ego solus dormiam in meo lecto.

23. *Suffi-*

[S]ufficiant graciles sed non sine viribus artus:
Pondere, non nervis, corpora nostra carent.
[E]t lateri dabit in vires alimenta voluptas.
Decepta est operâ nulla puella meâ.
[S]æpe ego, lascivæ consumto tempore noctis,
Utilis & forti corpore mane fui.
[F]elix, quem Veneris certamina mutua perdunt!
Dî faciant, leti causa sit ista mei!
[I]nduat adversis contraria pectora telis
Miles, & æternum sanguine nomen emat.
[Q]uærat avarus opes; & quæ lassarit arando
Æquora, perjuro naufragus ore bibat.
[A]t mihi contingat Veneris languescere motu;
Cum moriar, medium solvar & inter opus:
[A]tque aliquis nostro lacrymans in funere dicat,
Conveniens vitæ mors fuit ista suæ. voto, Moreti unus.

23. *Sufficiant graciles non sunt sine viribus artus.*] *Sufficiam* codex Puteaneus. [R]ecte. nisi quod Neapolitani libri lectio [n]on minus arridet,

Sufficiant graciles sed non sine viribus artus.

[a]tque ita unus Vaticanus. nisi quod in [i]llo *& non sine*. Heinsius.

27. *Consumsi gaudia noctis.*] *Consum[t]o tempore* rectius exercepta Jureti, & [p]lures alii. Propert. lib. I. El. III.

Iamque ubi longa meæ consumsti tempora noctis?

[H]einsius.

29. *Certamina mutua perdunt.*] *Rumpunt* Puteaneus à manu secundâ. quod [&] in aliis multis invenire est. unus Va[t]icanus *produnt*. Nihil temere mutan[d]um. infra,

Et, quæ me perdunt, oscula mille dedit.

[I]dem.

31. *Induat.*] Per contentionem laudat suum consilium *Contraria pectora telis.*] Id est, se amet miles, & immortalem gloriam sanguine consequatur. Mortis enim & vulnerum contemptu laus victoris quæritur.

32. *Nomen.*] Gloriam.

33. *Et quæ lassarit eundo.*] *Arundo* Puteaneus. *irundo* Arondelianus. Scribe *arando*. Trist. I. El. II.

Latum mutandis mercibus æquor ero.

lib. III. El. XII.

Non nisi vicinas tutus araret aquas.

Virgilius,

Vastum maris æquor arandum.

& alibi,

Nullum maris æquor arandum.

Petronius,

——*gravidis freta pulsa carinis*
Iam perarabantur. Heinsius.

38. *Conveniens vitæ.*] Quod libidinosissime vixeris. *Mors fuit ista tuæ.*] In uno Moreti *suæ* pro diversa lectione est notatum. quod sequor. Lampridius in Heliogabalo: *Alios ab imâ parte perfoderunt, ut mors vitæ esset consentiens.* Heinsius.

ELEGIA XI.

Ad amicam navigantem.

PRima malas docuit, mirantibus æquoris undis,
Peliaco pinus vertice cæsa vias:
Quæ concurrentes inter temeraria cautes
Conspicuam fulvo vellere vexit ovem.

O uti-

1. *Prima malas docuit, &c.*] Navigaturam Bajas Corinnam ab instituto revocare nititur Naso, maris pericula memorans. *Malas vias.*] Humano generi perniciosas. *Docuit.*] Monstravit. *Prima pinus.*] Vide Epist. 12. vs. 13. cui addemus ex Cic. de N. D. lib. 2. Ubi ille apud Actium pastor, qui, cum navem nunquam antea vidisset, & procul, uti divinum, & novum maris vehiculum Argonautarum è monte conspexisset, primo admirans & perterritus loquitur:

—— tanta moles labitur.
Fremebunda ex alto ingenti sonitu, & spiritu
Præ se undas volvit, vertices vi suscitat: &c.

Dubitat, inquit Cicero, quæ sit ea natura, quam cernit ignotam: idemque juvenibus visis, auditoque nautico cantu, incipit suspicari quid sit. Quod Cicero optimè ad rationem philosophandi refert. Adeoque non temere hodie docent οἱ προσκαρτεροῦντες, assensum esse sustinendum à visis, & cum ratione deliberandum. *Mirantibus undis.*] Sic Virgil. 8. Æneid.

Labitur uncta vadis abies. mirantur & unda,
Miratur nemus insuetum fulgentia longe
Scuta virûm, pictasque innare carinas.

2. *Peliaco vertice.*] Pelion mons est Thessaliæ, ad meridiem spectans: in cujus summitate sunt maxima pineta. Juxta hunc montem navem Argo ædificavit Iason. unde Catullus: *Peliaco quondam prognata vertice pinus, &c.*

3. *Concurrentes cautes.*] Græcum verbum *Symplegades* interpretatur. Symplegades autem, quæ & Cyaneæ dicuntur, duæ sunt insulæ, sive potius scopuli in Ponto, contra Thracium Bosphorum. Has fabulati sunt Poëtæ inter se concurrisse: quoniam parvo discretæ intervallo, coëuntium speciem procul visentibus præbent; ut tradit Plin. 4. Natur. hist. *Concurrentes cautes.*] Vide Epist. 12. vers. 121. Idem in Argon. Apol. 4. vers. 786. ubi Juno Thetidi:

Οἶσθα μὲν ὅσσον ἐμῇσιν ἐνὶ φρεσὶ τίετ' ἥρως
Αἰσονίδης, ἠδ' ἄλλοι ἀοσσητῆρες ἀέθλου.
Οἵη τέ σφ' ἐσάωσα διὰ πλαγκτὰς περόωντας
Πέτρας, ἔνθα πυρὸς δειναὶ βρομέουσι θύελλαι.

Et lib. 2. v. 317.

Πέτρας μὲν πάμπρωτον ἀφορμηθέντες ἐμεῖο
Κυανέας ὄψεσθε δύω ἁλὸς ἐν ξυνοχῇσι.

ubi vide Scholiast. quare κυάνεαι dicantur. Quod & ex Homer. discimus. Odyss. μ. vers. 75. —— νεφέλη δέ μιν ἀμφιβέβηκε —— Κυανέη, & quæ seqq. *Temeraria.*] Quia ausa est per medias Symplegades transire. *Cautes.*] Scopulos.

4. *Conspicuam.*] Insignem, spectabilem. *Fulvo vellere.*] Aureum vellus dicit, ad quod rapiendum Iason profectus est. *Ovem.*] Arietem: de quo alibi Naso, *Aureus ille aries villo spectabilis aureo.*

5. Re-

) utinam, remo ne quis freta longa moveret,
 Argo funestas pressa bibisset aquas!
cce fugit notumque torum sociosque Penates;
 Fallacesque vias ire Corinna parat.
Quid tibi (me miserum!) Zephyros Eurosque timebo,
 Et gelidum Borean, egelidumque Notum?
Ion illic urbes, non tu mirabere silvas.
 Una est injusti cærula forma maris.
Iec medius tenues conchas pictosve lapillos
 Pontus habet: bibuli littoris illa mora est.
ittora marmoreis pedibus signanda, puellæ.
 Hactenus est tutum: cætera cæca via est.
t vobis alii ventorum prælia narrent;
 Quas Scylla infestet, quasve Charybdis aquas:

Et

5. *Remo freta longa moveret.*] *Secaret* rravianus. sequenti versu *mersa* pro *essa* prima editio, sed *pressa* pro de-essa. ut *pressa vallis* apud Gratium. ita *prensus* pro deprensus passim apud oëtas. *Heinsius.*

6. *Funestas.*] Letales, mortiferas. *essa.*] Cyaneis illisa. *Bibisset aquas.*] mmersa esset, & naufragium fecis-t.

7. *Patriosque penates.*] *Sociosque* scri-i. Nupta enim Corinna. ut patet ex egia IV. lib. I. & lib. II. Elegia II. m & aliis locis. *de sociis penatibus* onui ad Epist. V. ℣s. 126. *Heinsius.*

8. *Fallaces.*] Quid enim mari falla-us.

10. *Et gelidum Boream præcipitemque otum.*] *Borean & gelidumque Notum* ıteaneus & Arondelianus. Scribe *ege-lumque.* quomodo agnoscit Seneca . II. Controvers. X. etiam in Epi-me ab Andrea Schotto edita. *non ge-lumque* Neapolitanus & tres alii. duo *atepidumque.* Heinsius.

12. *Una est, &c.*] Nihil aliud, inquit, t cernere, nisi mare cœruleum. *In-sti.*] Quia, nullo discrimine, bonos & alos obruit. *Una est forma maris.*] Mare undique, & undique cœlum. Nil nisi pontus & æther. Quod ex Homer. Odyss. ξ. ℣s. 301.—— οὐδέ τις ἄλλη—— φαίνετο γαιάων, ἀλλ' οὐρανὸς ἠδὲ θάλασσα.

14. *Mora.*] Hoc dicit, quoniam, qui conchas, lapillos, & hujusmodi quærunt, in littoribus pedetentim progredientes morantur.

15. *Signate puellæ.*] *Signata* Puteaneus & tres alii. at complures *signanda.* Heinsius.

16. *Hactenus.*] Scil. in littoribus. *Cæca.*] Periculosa.

17. *Et vobis alii.*] Puto *At* vel *Ut.* Heinsius.

18. *Quas Scylla inflectit.*] *Infestet* meliores. nonnulli *infestat.* Metamorph. XIII.

Scylla latus dextrum, lævum irrequieta Charybdis
Infestant. Idem.

Scylla.] Scyllam & Charybdin fabulantur Poëtæ monstra esse, in freto Siculo posita, quæ transeuntes naves vorent & absumant. Re autem vera Scylla saxum est, & Charybdis, mare vorticibus plenum: ambo in Siculo mari, periculosa admodum navigantibus.

19. *Cerau-*

Et quibus emineant violenta Ceraunia ſaxis:
Quo lateant Syrtes, quove Malêa ſinu.
Hæc alii referant. at vos, quod quiſque loquentur,
Credite: credenti nulla procella nocet.
Sero reſpicitur tellus, ubi fune ſoluto
Currit in immenſum panda carina ſalum.
Navita ſollicitus qua ventos horret iniquos,
Et prope tam letum, quam prope cernit aquam.

Tendit, duo ſcr.

Quid

19. *Ceraunia.*] Ceraunia, quæ & *Acroceraunia* dicuntur, ſunt altiſſimi montes Epiri: à crebris fulminibus, quæ eos percutiunt, dicti; Græci enim κέραυνον fulmen appellant. Sunt autem naufragiis inſignes: unde eos Horatius *infames ſcopulos* dixit. *Violenta.*] Propter crebra naufragia, quæ ibi fiunt.

20. *Quo lateant Syrtes magna minorque ſinu.*] Optime codex Regius, *quove Malea ſinu.* infra El. XVI.

Nec timeam veſtros, curva Malea, ſinus.

Maleam cum Syrtibus quoque conjunxit Propert. lib. III.

Et placidum Syrtes portum, & bona littora nautis
Præbeat hoſpitio curva Malea ſuo.

curva igitur & ſinuoſa Malea. *Heinſius.* *Quo ſinu.*] Plin. lib. 5. natur. hiſt. de Africa loquens: Tertius ſinus, inquit, dividitur in geminos duarum Syrtium, vadoſo ac reciproco mari. Dictæ autem ſunt Syrtes à verbo Græco σύρειν, id eſt, trahere. Syrtes autem adeo ſunt periculoſæ, ut quæ ad eas pervenerint naves, perierint. *Syrtes.*] Virgil. 5. quoque cum Syrtibus Maleam conjungit.

Nunc animos, quibus in Gætulis Syrtibus uſi,
Ionioque mari, Maleæque ſequacibus undis.

21. *Quod quiſque loquetur.*] *Loquentur* Barberinianus & unus Moreti. recte. de quo loquendi modo plura ad Metam. lib. V. 212. & Faſt. II. 731. noſter infra lib. III. El. II.

Vincamus dominæ quiſque favore ſuæ.

Remed. Amor.

— vindictæ quiſque favete ſuæ.

Virgil.

Quiſque ſuos patimur Manes.

Artis Amat. I.

Reſpiciunt, oculiſque notant ſibi quiſque puellam.

lib. III.

Nota ſibi ſint quæque.

ut libri veteres. libro Artis I. ex antiquo codice,

Sibi quæque videntur amanda.

Nuce,

Devoveant umbras proxima quæque meas.

Faſt. lib. I.

— nam dis ut proxima quæque
Nunc pennâ veras nunc datis ore notas.

lib. II.

Oſcula quiſque ſuæ matri properata tulerunt.

Rem. Amor.

Dum ſibi quiſque placet, credula turba ſumus.

ita lego. vulgati *placet.* Heinſius.

22. *Credenti nulla procella nocet.*] *Quærenti* Puteaneus. *Idem.* *Procella.*] Hæc vis ventorum eſt cum pluvia: quod omnia procellat.

25. *Navita ſollicitus & ventos horret.*] *Qui ventos* Puteaneus, Arondelianus, & tres alii. Lege *quâ.* in ſalo nimirum. alii codices *jam* vel *quoque.* Heinſius.

26. *Letum.*] *Navigantes* enim (ut Juvenalis ait) *ſunt digitis à morte remoti Quattuor aut tribus.*

27. Quod

Quid ſi concuſſas Triton exaſperat undas?
Quam tibi nunc toto nullus in ore color!
Tum generoſa voces fœcundæ ſidera Ledæ:
Et, Felix, dicas, quam ſua terra tenet!
Tutius eſt foviſſe torum; legiſſe libellos;
Threïciam digitis increpuiſſe lyram.
At, ſi vana ferunt volucres mea dicta procellæ,
Æqua tamen puppi ſit Galatea tuæ.

Veſtrum

27. *Quod ſi.*] Nonnulli *Quid ſi.* re-ius. *Heinſ. Quid ſi.*] Alium terrorem ijicit. *Concuſſas.*] Commotas. *Triton.*] riton Neptuni filius, ejuſdemque tuicen à Poëtis dicitur.

28. *Quam tibi ſit toto.*] Alii, *Qui ti-i nunc toto.* vel, *toto eſt.* prima editio, *Quam tibi nunc toto eſt.* recte, ſi Tò *eſt* ollas.

Quam tibi nunc toto nullus in ore color! Heinſ. *Quam tibi ſit toto nullus in ore co-r.*] Id eſt, ex timore tota expalleſces. *Nullus color.*] Futura morte pallens. Cui pponitur bonus color. purpureum juentæ lumen.

29. *Tum.*] Invocabis, inquit, Caſtom & Pollucem in tempeſtate: quibus Neptunus dedit poteſtatem naufragis luti eſſe, quorumque ſidera alternis ucere dicunt. *Sidera Ledæ.*] Horat. 1. Od. 3. *Sic fratres Helenæ, lucida ſidera.* uibus Eurip. Fab. 2. ℣ſ. 1637. tertium Helenæ lumen addit.

Ζηνὸς γὸ ἔσαν ζῆν νιν ἄφθιτον
χρεὼν,
Κάστορί τε, Πολυδεύκη τ' ἐν αἰθέ-
ρος πτυχαῖς
Σωτῆρε ἔσαι, ναυτίλοις σωτή-
ριος.

Caſtor autem & Pollux, Διόσκουροι ἄνακτες dicti, ὡς τῶν πλεόντων ἐπιμελούμενοι. Euſtath. Iliad. α. vide & Horat. 1. Od. 12. —— *quorum ſimul alba nautis* —— *ſtella refulſit* —— *Defluit ſaxis agitatus humor. Concidunt venti, fugiuntque nubes* —— *Et minax (ſic di voluere) ponto* —— *Unda recumbit.* Et lib. 4. Od. 8. Et Theocr. Idyl. 22. ℣ſ. 17. Ἀλλ' ἔμπης ὑμεῖς τε καὶ ἐκ βυθοῦ ἕλκετε νῆας —— Αὐτοῖσιν ναύταισιν ὀϊομένοις θανέεσθαι, &c. *Voces.*] Invoces, implorabis, ut periclitanti navi adſint. *Generoſa ſidera.*] Caſtorem & Pollucem, qui nobiles, & præclaro genere nati ſunt. Eos enim ex Jove Leda peperit: quorum alter pugnis, alter equis fuit inſignis. *Fœcundæ.*] Hic Naſo dixit Ledam fœcundam, quia à Jove compreſſa, duo ova peperiſſe dicitur: ex quibus Caſtor, Pollux, Helena, & Clytæmneſtra orti ſunt. *Domin. Tum generoſa voces, &c.*] Non videtur hunc locum ſatis intellexiſſe Commentator: neque enim Poëta de ſideribus Caſtoris & Pollucis, quæ in cœlo videntur, hoc loco intelligit: ſed de iis ignibus, qui navibus inhærent, quos Caſtoris & Pollucis nomine nautæ invocant: de quibus Plin. lib. 2. cap. 37. *Micyll.*

30. *Et felix.*] Fœlicem eum appellabis, qui ſpreta navigatione, in terra ſe continuerit. *Quem ſua terra tenet.*] Rectius alii *quam.* Heinſius.

31. *Tutius.*] Quam navigare. *Libellos.*] Scil. amorum.

32. *Threïciam lyram.*] Quali Thracius Orpheus dicitur uſus eſſe. *Increpuiſſe.*] Perſonuiſſe. *Domin.*

33. *At ſi.*] Si, inquit, dum te à navigatione deterreo, nullum pondus mea verba habent, & omnino navigatura es, dii te incolumem ſervent. *Mea verba procellæ.*] *Dicta* ſcripti. *Heinſ.*

34. *Æqua.*] Amica favens. *Tamen.*] Quamvis me deſeras, amoris noſtri oblita. *Puppi.*] Navi. *Galatea.*] Una hæc nympha-

Vestrum crimen erit talis jactura puellæ,
  Nereïdesque Deæ, Nereïdumque pater.
Vade memor nostri, vento reditura secundo.
  Impleat illa tuos fortior aura sinus.
Tum mare in hæc magnus proclinet littora Nereus:
  Huc venti spirent: huc agat æstus aquas. Eurus, Putean.
Ipsa roges, Zephyri veniant in lintea soli:
  Ipsa tuâ moveas turgida vela manu.
Primus ego aspiciam notam de littore pinum;
  Et dicam, Nostros advehit illa Deos.
Excipiamque humeris, & multa sine ordine carpam
  Oscula. pro reditu victima vota cadet.

Inque

nympharum maris, filia fertur Nerei ac Doridis.

35. *Crimen.*] Delictum: nisi enim puellam servaveritis incolumem, criminandæ eritis. *Talis puellæ.*] Quasi dicat. pulcherrimæ, ac dignæ cui faveant dei.

36. *Nereides.*] Maris nymphæ Nereides dicuntur, montium Oreades, sylvarum Dryades: quæ cum sylvis nascuntur, Hamadryades: fontium Napææ, vel Najades. *Nereidumque pater.*] Id est, Nereus: cujus filiæ sunt Nereides, ex Doride uxore.

38. *Illa aura.*] Quæ te revehet. *Fortior.*] Vehementior: ut celerius revertaris. *Tuos sinus.*] Tua vela. *Tuos sinus.*] Malim *suos*. Heinsius.

39. *Tunc.*] Quando redibis in patriam. *Proclinet.*] Dicit se cupere, ut amica Romam reditura, & vento & mari secundo utatur, ut citius ad sua littora appellat.

40. *Huc venti spectent, huc agat æstus aquas.*] *Huc venti spirent* legendum. atque ita inveni postea in excerptis Dousæ. Sarravianus,

—— Huc ventus portet.

Pont. IV. El. X.

At Notus adverso tepidum qui spirat ab axe. Heinsius.

41. *Ipsa roges.*] Hoc eam facere cupit, quasi cupidam visendi suum Nasonem. *Zephyri veniant in lintea pleni.*] *Soli* Puteaneus cum quatuor aliis. *Heinsius.*

42. *Moveas.*] Tractes, redeundi cupiditate. *Turgida.*] Inflata.

43. *De littore puppim.*] *Pinum* excerpta Politiani. *Heinsius.*

44. *Nostros advehit illa deos.*] Id est, meam fœlicitatem.

45. *Excipiamque humeris.*] *Ulnis* excerpta Jureti & Puteani cum codice Sarraviano & sex aliis. Sed vulgata respicit ad ritum illum, quo è navi alienis humeris per primas undas deferebantur vectores in terram. sic infra El. XVIII. de natante,

Tu nostris niveos humeris impone lacertos.

& Epistola Herûs,

Nam modo te videor prope jam spectare natantum,
Brachia nunc humeris humida ferre meis. Heinsius.

Excipiamque humeris.] E navi descendentem Corinnam humeris ita feram, ut olim Æneas Anchisen. *Sine ordine.*] Confusa. *Carpam.*] Carptim rapiam.

46. *Victima*] Hostia. *Vota.*] Participium est à verbo Voveo, voves. Sic Maro: *Votum pro reditu simulant*: scilicet equum. *Cadet.*] Mactabitur.

47. *Teri.*]

nque tori formam molles sternentur arenæ:
Et tumulus mensæ quilibet instar erit.
llic apposito narrabis multa Lyæo,
Pæne sit ut mediis obruta navis aquis:
Dumque ad me properas, nec iniquæ tempora noctis,
Nec te præcipites extimuisse Notos.
Omnia pro veris credam, sint ficta licebit.
Cur ego non votis blandiar ipse meis?
Hæc mihi quamprimum cælo nitidissimus alto
Lucifer admisso tempora portet equo.

47. *Tori.*] Mensæ.
48. *Pro mensâ tumulus quilibet esse potest.*] *Et tumulus mensæ quilibet esse potest* Puteaneus. tres *Pro mensâ cumulus.* prima editio & scripti nonnulli *Et cumulus mensæ quilibet instar erit*, quomodo & Arondelianus. nec aliter Sarravianus, nisi quod in illo *tumulus.* & recte. *Heinsius.*.
49. *Illic.*] In littore. *Lyæo.*] Vino. *Lyæus* namque est ex nominibus Bacchi, ἀπὸ τοῦ λύειν, id est, *solvere*. quod mentes hominum curis solvat & liberet.
51. *Properas.*] Festinas. *Iniquæ.*] Molestæ propter frigora & vigilias.
54. *Cur ego.*] Quamobrem ego negem mea vota, quæ pro tuo reditu feci, valuisse, eis blandiens.
55. *Nitidißimus.*] Candidissimus, mihi fœlicissimus.
56. *Lucifer.*] Veneris stella. *Admisso.*] Celeri, veloce.

ELEGIA. XII.

Exultat quod amica potitus sit.

[Te triumphales circum mea tempora lauri.
Vicimus. in nostro est ecce Corinna sinu. vincimus; Neapol:
Quam vir, quam custos, quam janua firma, tot hostes,
Servabant; ne qua posset ab arte capi.
Hæc est præcipuo victoria digna triumpho:
In qua, quæcunque est, sanguine præda caret.
Non humiles muri, non parvis oppida fossis
Cin-

[Te triumphales circum mea tempora lauri.] Exultans lætatur, quod Corinna, quam diligentissime adhibito custode, clausisque foribus vir custodiebat, potitus fuerit: hancque victoriam triumpho dignissimam asserit, cum minime cruenta fuerit. *Lauri.*] *Laurus* Puteaneus. *Heins.*
3. *Quam janua firma, tot hostes.*] *Seraque* optimus Palatinus. *quot hostes* unus Mediceus. bene. vide Epist. VI. 118. *firmat ut hostis* Puteaneus. *firmus ut hostis* Neapolitanus. Arondelianus *firmus ut hostis*. alii aliter, sed mendose. *Heinsius.* *Tot hostes.*] Virum, custodem, & roboribus firmam januam, hostes dicit.

Cincta, ſed eſt ductu capta puella meo.
Pergama cum caderent bello ſuperata biluſtri;
Ex tot, in Atridâ pars quota laudis erat?
At mea ſepoſita eſt, & ab omni milite diſſors
Gloria: nec titulum muneris alter habet.
Me duce ad hanc voti finem, me milite veni:
Ipſe eques, ipſe pedes, ſignifer ipſe fui.
Nec caſum fortuna meis immiſcuit actis.
Huc ades, ô curâ parte Triumphe meâ.
Nec belli nova cauſa mei. niſi rapta fuiſſet
Tyndaris, Europæ pax Aſiæque foret.
Fœmina ſylveſtres Lapithas; populumque bimembrem
Tur-

8. *Cincta.*] Circumdata. *Meo ductu.*] Per me, meo conſilio, me duce.

9. *Pergama.*] Victoriam ſuam per contentionem extollit, majorem ſe laudem adeptum eſſe dicens, quam Agamemnonem & Menelaum ex Troja capta: ipſi enim multis adjuvantibus vicerunt, Naſo autem ſolus. *Bello biluſtri.*] Id eſt decennali.

10. *Ex tot in Atridis.*] *Atride* tres. prima editio & duo alii *Atridas*. ſed *Atridâ* verum eſt. quomodo Neapolitanus & Farneſianus. Ep. 111.

Si tibi ab Atridâ pretio redimenda fuiſſem. Heinſius.

Ex tot.] Scilicet militibus, qui mille navibus ad expeditionem contra Trojanos è tota Græcia profecti ſunt. *In Atrida.*] Agamemnone. *Quota.*] Id eſt, minima.

11. *Sepoſita.*] Remota, & ab omni milite diſſors. *Diſſors.*] Segregata. Ipſe dux, ipſe comes. *Et ab omni milite diſcors.*] *Diſſors* Puteaneus optime. vide de ea voce quæ notamus ad Epiſtolam Sabini primam. ℣ſ. 35. *Heinſius.*

12. *Muneris.*] Officii: id eſt, neque ego rem geſſi alienis auſpiciis.

13. *Me duce.*] Me imperatore. *Voti.*] Quod erat, ut potirer puella. *Ad hunc voti finem.*] *Hanc finem* Puteaneus. ſic Lucretius paſſim, ut & Virgilius, Horatius, alii optimi ævi ſcriptores. In Ibide, ex antiquis libris,

Quam finem vitæ Sardanapallus habet.

Artis Am. lib. 1. ex veteri codice,

Legitimam finem flamma virilis habet.

Heinſius.

15. *Nec caſum.*] Non inquit, caſu mihi victoria accidit, ſed meo conſilio, & mea cura. *Immiſcuit.*] Interpoſuit. *Actis.*] Geſtis.

17. *Nec belli eſt nova cauſa mei.*] Non ego primus pro fœmina bellare cœpi. *Rapta.*] A Paride.

18. *Tyndaris.*] Helena, Tyndari Oebaliæ regis & Ledæ filia. *Europæ.*] Europæ enim, id eſt, Græcis, bellum intulit. *Aſiæ.*] Id eſt, Trojanis.

19. *Fœmina.*] Hippodamiam dicit, de qua multa diximus ſuperiore libro, el. 4. *Silveſtres.*] Horridos, montanos. Lapitharum enim populorum Theſſaliæ ſedes ſunt Pindus & Othrys, montes ad occaſum vergentes. *Populumque bimembrem.*] Centauros dicit, & hos Theſſaliæ populos, duplicem formam habentes, ſcilicet viri & equi. Hi, cum in Pirithoi nuptiis, vino & amore calentes, rapere novam nuptam Hippodamiam auſi fuiſſent, à Theſeo & Lapithis populis fugati & devicti ſunt. *Populumque biformem.*] *Bimembrem* Excerpta Jureti, & Barberinianus pro diverſa lectione. dixi ad Claudianum. *Heinſ.*

20. Tur-

Turpiter apposito vertit in arma mero.
Fœmina Trojanos iterum fera bella movere
Impulit in regno, juste Latine, tuo.
Fœmina Romanis, etiam nunc Urbe recenti,
Immisit soceros, armaque sæva dedit.
Vidi ego pro nivea pugnantes conjuge tauros:
Spectatrix animos ipsa juvenca dabat. facit, Scriverii.
Me quoque cum multis, sed me sine cæde, Cupido
Jussit militiæ signa movere suæ.

20. *Turpiter.*] Quia in convivio id fieri minime debuit. *Apposito mero.*] Ubi incaluerant vino. Horat. 1. Od. 18.

At ne quis modici transiliat munera liberi,
Centaurea monet cum Lapithis rixa super mero.

De Romanorum antiqua epulandi & bibendi consuetudine vide Antiq. Rom. 5. c. 30.

21. *Fœmina Trojanos.*] Laviniam intelligit, Latini regis & Amatæ filiam, quam Æneæ in matrimonium pater dedit: unde Turnus Rutulorum rex, cui ante adventum Trojanorum in Italiam pacta Lavinia fuerat, prælatum sibi advenam ægre ferens, simul Æneæ Latinoque bellum intulit. *Trojanos.*] Qui Æneam ducem in Italiam secuti sunt. *Nova bella movere.*] *Fera* Sarravianus & duo alii rectius. nam *nova causa* præcesserat. *Heins.*

22. *Impulit.*] Coëgit. Pius enim celebratur Æneas: iccirco non nisi necessitate impulsus bella gessisse dicitur. *Iuste.*] Quia obsequendum fuit deorum imperiis.

23. *Urbe.*] Roma. *Recenti.*] Nova, nuper condita.

24. *Immisit.*] Sabinarum historiam tangit; quam descripsere Florus, Livius, Dionys. Plutar. *Soceros.*] Scilicet Romanis.

25. *Nivea conjuge.*] Candida & pulchra juvenca. *Pugnantes tauros.*] Virg. 3. Georgic.

Illi alternantes multa vi prælia miscent,
Versaque in obnixos urgentur cornua vasto
Cum gemitu.

Et XII. Æneid.

Cum duo conversis inimica in prælia tauri
Frontibus incurrunt,
Stat pecus omne metu mutum, mussantque juvencæ,
Quis pecori imperitet, quem tota armenta sequantur.

72. *Me quoque qui multos.*] *Cum multis* scripti potiores. Epistola Deianiræ,

Me quoque cum multis, sed me sine crimine, amasti. Heins.

28. *Militiæ.*] Dixit enim *Militat omnis amans, & habet sua castra Cupido.* *Movere.*] Movere signa dicitur exercitus pugnaturus. *Domin.*

ELEGIA XIII.

Ad Isidem, ut parientem Corinnam juvet.

DUm labefactat onus gravidi temeraria ventris,
lapsa, Regius In dubio vitæ lassa Corinna jacet.
Illa quidem, clam me tantum molita pericli,
Irâ digna meâ: sed cadit ira metu.
Sed tamen aut ex me conceperat; aut ego credo.
Est mihi pro facto sæpe, quod esse potest.
Isi Parætonium, genialiaque arva Canopi

Quæ

D*Vum labefactat onus gravidi temeraria ventris, &c.*] Corinna Nasonis amica, cum se gravidam sensisset, medicaminibus abortum facere voluit: unde merito in gravissimam ægritudinem inciderat. Quamobrem Poëta in hac elegia Isidem & Lucinam deas invocat, ut laboranti puellæ subveniant. *Labefactat.*] Excutere tentans & herbarum succis, & manu, specillisque admotis. *Onus gravidi ventris.*] Fœtum, & embryonem. *Temeraria.*] Audax, quæ ausa est tantum periculum subire.

3. *Molita.*] Quasi rem arduam & periculosam aggressa.

4. *Cadit ira metu.*] Quia non audeo illi irasci præ timore, ne gravior fiat morbus.

5. *Sed tamen.*] Malim *Et tamen.* Heins. *Sed tamen.*] Non tamen usque adeo Corinnæ succensere me decet, cum ego, ex quo gravida est, tanti periculi causa ei fuerim: licet hoc quoque dubium sit, an ex me.

6. *Est mihi pro facto sæpe, quod esse potest.*] Sæpenumero, inquit, id credo, quod etsi factum non sit, fieri tamen potuit. Quod est verisimile, ego plerunque pro vero habeo.

7. *Parætonium.*] Locus est Ægypti, unde cujusdam coloris species nomen traxit: ut lib. 35. refert Plin. *Venialia.*] Voluptuosa. Genio n. operam dare dicimur, quando voluptatibus indulgemus. Strabo lib. 17. scribit Canopi templum fuisse Serapidis, & cultu & religione excellens: ad cujus solennia per fossam ex Alexandria ingens turba descendebat. Nam die ac nocte navicculis plena erat virorum ac mulierum impudenter canentium, ac saltantium cum omni dissolutione. *Canopi.*] Canopus civitas est, centum & viginti stadiis distans ab Alexandria, pedestri itinere vadentibus. in quadam Nili insula sita. *Genitaliaque arva Canopi.*] Quomodo genitalia arva Isidis, ubi Isis nata non esset? Puteaneus & nonnulli *gentilia.* Regius & tres alii *genialiaque.* quod verum est. sic *rus geniale* Epistolâ Herus. & in Metamorph. *platanus genialis.* & *geniale littus* Statio lib. IV. Sylv. ad Marcellam. Elegos *musam genialem* noster vocat infra sub finem Amorum. & *genialem prædam* de raptu Sabinarum. Ægyptii enim molles & genio admodum indulgentes. Sed de Canopo rem fusius docet Strabo lib. XVII. ἀντὶ πάντων δ' ἐστὶν ὁ τῶν πανηγυριζόντων ὄχλος τῶν ἐκ τῆς Ἀλεξανδρείας κατιόντων τῇ διώρυγι. πᾶσα γὰρ ἡμέρα καὶ νὺξ πληθύει τῶν ἐν τοῖς πλοιαρίοις καταυλουμένων καὶ κατορχουμένων ἀνέδην μετὰ τῆς ἐσχάτης ἀκολασίας καὶ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν. quæ mirifice illustrant nostri illa Trist. lib. I. El. III.

Non ut Alexandri claram delatus in urbem

Deli-

Quæ colis, & Memphin, palmiferamque Pharon,
Quaque celer Nilus lato delapsus ab alveo
Per septem portus in maris exit aquas; *portas, Reg. 10 Francof. et Bentlejus.*
Per tua sistra precor, per Anubidis ora verendi:
Sic tua sacra pius semper Osiris amet,
Pigraque labatur circa donaria serpens,
Et comes in pompâ corniger Apis eat: *pompam, tres scripti et Burm.*

Huc

Delicias videam, Nile jocose, tuas.
hinc *hilaris Canopus* Columellæ quoque dicitur lib. x.

Nataque jam veniat hilari samsuca Canopo.

& Gratio *festivi turba Canopi.* quomodo legendum in Solinianis recte vidit Salmasius. cum *æstivi* perperam nunc legatur. sic *festum geniale* nostro l. III. Fast.

—— *Annæ festum geniale Perennæ.*

& *festum genialiter agere* libro XI. Met. de Bacchi sacris. *Heinsius.*

8. *Colis.*] Habitas. *Memphim.*] Memphis urbs est in angustiis Ægypti sita, omnium præclarissima, opportuno loco: ubi Nilus in plures scissus partes, efficit formam delta. *Pharon.*] Pharos insula quædam est oblonga in Ægypto, opposita Alexandriæ: & continenti adjacet. Plin lib. 2. & lib. 36. scribit, in ea turrim ingentem fuisse, navigantibus lumen in tempestate exhibentem, à Philadelpho rege exstructam: quæ inter spectacula mundi connumeratur, quia mirifice super quatuor cancris vitreis locata est. *Pharon*] *Pharos*, inquit Comm. Bel. Civ. in fine, *est in insula turris, magna altitudine, mirificis operibus exstructa, quæ nomen ab insula accepit.* Deinde situm ejus describit. *Hæc insula objecta Alexandriæ portum efficit: sed à superioribus regionibus in longitudinem passuum* DCCCC *in mare jactis molibus, angusto itinere, & ponte cum opido conjungitur.* & quæ seqq. Quod & Homer. noster Odyss. δ. ℣s. 354.

Νῆσος ἔπειτά τις ἐστὶ πολυκλύστῳ ἐνὶ πόντῳ.
Αἰγύπτου προπάροιθε (Φάρον δέ ἑ κικλήσκουσι)
Τόσσον ἄνευθ' & seqq.

9. *Celer.*] Rapidus, velox. *Delapsus ab alveo.*] *In alveo* meliores. *Heinsius.*

10. *Per septem portus.*] Per septem ostia, quorum hæc nomina geographi posuerunt: proximum Alexandriæ Canopicum, deinde Bolbitinum, Sebeniticum, Phanniticum, Mendesicum, Tanicum, ultimumque Pelusiacum. Hinc Nilum septemfluum, & Maro septemgeminum appellavit.

11. *Sistra,*] Sistrum erat instrumentum tinnulum, in tympani formam, quo in Isidis sacris utebantur sacerdotes. *Anubidis.*] Scribit Diodorus, Anubim filium fuisse Osiridis, qui canem gestare, tanquam armorum insigne solitus: ex quo Ægyptii canem venerantur, & Anubim deum canino capite effingunt. Hinc à Marone & Nasone dictus est *latrator Anubis.* Servius arbitratur hunc esse Mercurium.

12. *Sic.*] Particula est, qua precari solemus. *Osiris.*] Fuisse hic dicitur Jovis filius, ex Niobe filia Phoronei: qui post Ægyptum à se subjugatam, sibi uxorem adjunxit Isidem, primo dictam Io: tum à fratre occisus, pro deo coli cœpit.

13. *Pigra.*] Aut serpentum exprimit motum tardiorem: aut pigram dixit, quasi quæ diu blandiri sibi voluerit libatis dapibus, & per hoc grata sibi fuisse sacrificia ostenderet: aut aspidem intelligit, quam ab affectu *pigram* dixit, quod ejus ictus per pigrum somnum homines perire faciat. *Circum donaria serpens.*] *Circa* meliores. *Heinsius.*

14. *Et comes in pompa corniger Apis eat.*]

Huc adhibe vultus; & in unâ parce duobus.
Nam vitam dominæ tu dabis; illa mihi.
Sæpe tibi ſedit certis operata diebus,
Qua cingit lauros Gallica turma tuas.
Tuque laborantes utero miſerata puellas,
Quarum tarda latens corpora tendit onus;
Lenis ades; precibuſque meis fave, Ilithya.

Digna

eat.] Ægyptii credentes ex Pythagorico dogmate, interfecti Oſiris animam in bovem tranſmigraſſe, mutato nomine eum *Apim*, quod Ægyptiaca lingua *bovem* ſignificat, appellarunt. Plin. lib. 8.

15. *Huc.*] Ad ægrotantem Corinnam. *Adhibe vultus.*] Reſpice. Dii enim aſpectu ſolo juvant.

16. *Nam vitam, &c.*] Sic Tibul. *Phœbe fave, laus magna tibi tribuetur, in uno Corpore ſervato reſtituiſſe duos.*

17. *Sæpe tibi meruit feſtis operata diebus.*] *Tibi dedit* Puteaneus. Scribe *ſedit.* alter Mentelii, *dedit incertis.* unus meus *cedit feſtis.* Art. Am. III.

Cum ſedeat Phariæ ſiſtris operata juvencæ.

Triſt. II.

Iſidis æde ſedens cur hanc Saturnia quæret
Egerit Ionio Boſporioque mari.

Pont. I. El. I,

Vidi ego, linigeræ numen peccaſſe fatentem
Iſidis, Iſiacos ante ſedere focos.

Tibull. I. El. III.

Ut mea votivas perſolvens Delia voces
Ante ſacras lino tecta fores ſedeat.

Atque hæc de ſacris Iſidis. Sed & quibuſcunque in templis ſedebant operatæ. Virgil. lib. II.

Hic Hecuba & gnatæ ne quicquam altaria circum,
Præcipites atrâ ceu tempeſtate columbæ,
Condenſæ, & divûm amplexæ ſimulacra, ſedebant.

ſic veterrimus Mediceus. mox dicet,

Abdiderat ſeſe atque aris inviſa ſedebat.

Heinſius. *Certis.*] Statutis: Quotannis autem celebrabantur à Romanis mulieribus Iſidis ſacra. *Operata.*] Proprie hoc verbo in ſacris utimur, & ſignificat ſacra perficere.

18. *Qua cingit lauros Gallica turba tuas.*] *Quis cingit* tres ſcripti. quod Mario Nigro placebat. deinde *Gallica turma* Puteaneus & plurimi alii. ſic Faſt. II.

Cætera virgultis abdita turma latent.

ubi *turba* eſt in vulgatis. *tingit* quoque Puteaneus uterque. Hæc obſcuriſſima ſunt & quæ OEdipum requirant interpretem. *Heinſ.* *Qua cingit.*] In vetuſſimis exemplaribus legitur, *Queis*, pro quibus, ſcilicet diebus. *Cingit lauros.*] Propter inventum Oſirim. Solebant enim hi ſacerdotes Iſidi ſacra celebrantes, circa octavam diei horam pila & ſiſtra ferentes, primo cum fletu procedere: deinde canentes, & lauro coronati, triumphantium more cum maxima lætitia redibant. *Gallica.*] Galli ſacerdotes tam Cybeles quam Iſidis dicebantur. Denominati autem ſunt Galli, à Gallo Phrygiæ fluvio, cujus aquam potantes reddebantur inſani. *Turma.*] Et legitur *Turba*. *Tuas.*] In honorem tui.

19. *Laborantes utero.*] Sic Horat. l. 3. Carm. *Montium cuſtos, nemorumque virgo, Quæ laborantes utero puellas Ter vocata audis, adimiſque leto Diva triformis.*

20. *Onus.*] Infantis.

21. *Lenis.*] Propitia. *Precibuſque fave Lucina puellæ.*] *Precibuſque meis fave Ilithya* optime Puteaneus. nam & Latini hoc nomine uſi. Noſter Met. IX.

Præpoſitam timidis parientibus Ilithyam.

Virgil. Ciri,

Per te ſacra precor per numina Ilithyæ
Ne tantum in facinus tam nulla mente feraris.

Ita ſcribo iſtos verſus. Auſonius Id. XII.

At

Digna eſt, quam jubeas muneris eſſe tui. *al. numinis.*
Ipſe ego thura dabo fumoſis candidus aris:
Ipſe feram ante tuos munera vota pedes. *digna, Bouzat, vota, Palat. alter.*
Adjiciam titulum, Servatâ Naſo Corinnâ.
Tu modo fac titulo muneribuſque locum.
Si tamen in tanto fas eſt monuiſſe timore;
Hac tibi ſit pugna dimicuiſſe ſatis.

At ſi difficilis trahit Ilithya retrorſum,
Tetragono abſolvet dubiarum vincla morarum.

Quomodo videtur ſcribendus locus mendoſiſſimus. veterrimum namque exemplar Voſſianum,

At ſi difficilis trahit hiliahi ſidera rurſum

certe *Ilithyæ* nomen illic latere nullum dubium eſt. vulgati *trahit ilia ſidere rurſum.* Horatius carmine ſæculari,

Rite maturos aperire partus
Lenis Ilithya tuere matres.

Heinſ.

22. *Digna eſt.*] Scilicet Corinna. *Quam jubeas muneris eſſe tui.*] Id eſt, quæ tuo munere vivat: digna eſt, quæ à te vitam muneris loco accipiat.

23. *Candidus.*] Purus, caſtus. virgini enim Dianæ ſacrificaturus erat. aut *candidus*, id eſt, in veſte candida & pura, ut mos erat ſacerdotum.

24. *Vota.*] Quæ ego vovi: ut ſupra, *Victima vota cadet.*

25. *Adjiciam.*] Muneribus adjungam. *Titulum,*] Indicem, elogium. *Servata Naſo Corinna.*] Hic eſt titulus: Naſo, ſupple, hæc munera Dianæ obtulit: *ſervata Corinna*, id eſt, propter ſervatam Corinnam.

26. *Tu modo fac titulo muneribuſque locum.*] Id eſt, reſtitue ſalutem Corinnæ. hoc enim pacto locum facies muneribus meis & titulo.

27. *Si tamen.*] Sermonem convertit ad Corinnam: eandemque admonet, ne poſthac errorem hunc committat, ut gravida abigere partum velit quod perinde eſt, ac ſi bella ſecum gereret. *Timore.*] Timebat enim Corinna, ne moreretur. Naſo autem verebatur, ne ex admonitione magis ingraveſceret Corinnæ morbus. Hinc dixit, *Si fas eſt*, id eſt, ſi licet.

ELEGIA XIV.

In amicam, quod abortum ipſa fecerit.

QUid juvat immunes belli ceſſare puellas,
Nec fera peltatas agmina velle ſequi;
Si ſine Marte ſuis patiuntur vulnera telis,
Et cæcas armant in ſua fata manus!
Quæ prima inſtituit teneros convellere fœtus,
Mili-

1. IMmunes belli.] Id eſt, expertes.
2. *Peltatas.*] Id eſt, peltis armatas. Sunt autem peltæ, ſcuta breviſſima, in modum lunæ ſemiplenæ: his Amazones utebantur.

5. *Inſtituit.*] Cœpit: ſive inſtruxit, & docuit. *Tenetos avellere fœtus.*] *Convellere* ſcripti potiores. ſic Ep. Helenes,

 Deſint

Militiâ fuerat digna perire ſuâ.
Scilicet, ut careat rugarum crimine venter,
Sternetur pugnæ triſtis arena tuæ?
Si mos antiquis placuiſſet matribus idem;
Gens hominum vitio deperitura fuit:
Quique iterum generis jaceret primordia noſtri
In vacuo lapides orbe, parandus erat.
Quis Priami fregiſſet opes, ſi numen aquarum
Juſta recuſaſſet pondera ferre Thetis?
Ilia ſi tumido geminos in ventre necaſſet,
Caſurus dominæ conditor Urbis erat.
Si Venus Ænean gravidâ temeraſſet in alvo;
Cæſaribus tellus orba futura fuit.
Tu quoque, cum poſſes naſci, formoſa, perîſſes;
Tentaſſet, quod tu, ſi tua mater opus.
Ipſe ego, cum fuerim melius periturus amando,

Vidiſ-

Deſine molle precor verbis convellere pectus.

Met. XI.

Sive dapes avido convellere dente parabat. Henſius.

6. *Digna perire.*] *Nam* (ut in Artib. ait Naſo) *Lex non juſtior ulla eſt, Quam necis artifices arte perire ſua.*

8. *Sternetur pugnæ triſtis arena tuæ?*] Sumpta eſt metaphora à gladiatoribus, quibus pugnantibus arena in amphitheatro ſternebatur, ne aut pugnantes cruore occiſorum turparentur, aut cruor ipſe ſpectatoribus horrorem incuteret.

10. *Gens hominum.*] Humanum genus. *Vitio.*] Crimine & culpa matrum. *Deperitura.*] De auget.

11. *Quique iterum.*] Alter, inquit, Deucalion fuiſſet parandus, qui amiſſum, culpa matrum, genus humanum repararet. Fabulam narrat Ovid. lib. primo Metamorphoſeos.

12. *Vacuo.*] Sine hominibus. Sic Maro: *Deucalion vacuum lapides jactavit in orbem: Unde homines nati, durum genus.*

13. *Quis Priami fregiſſet opes, &c.*] Si Thetis in utero Achillem filium ſuum necaſſet, quis ei ſimilis fortitudine reperiri potuiſſet, qui Trojam diruiſſet? Thetis enim fuit Nerei ex Doride uxore filia, & Pelei uxor, Achilliſque mater. *Iuſta pondera.*] Quid enim eſt juſtius, quam matrem ferre in utero infantem, quem conceperat?

15. *Ilia.*] Numitoris regis Albæ filia, quæ Rhea Sylvia, & Ilia dicta eſt. Hæc, cum Veſtalis virgo eſſet, à Marte compreſſa, Romulum & Remum peperit, qui Romam condiderunt. *Tumido.*] Gravido. *Geminos.*] Gemellos: ſcilicet Romulum & Remum, qui eodem partu ſunt editi.

16. *Caſurus.*] Interiturus. *Urbis dominæ.*] Romæ.

17. *Temeraſſet.*] Temere & improbe abegiſſet.

18. *Cæſaribus.*] Romanis regibus, qui ab Ænea originem traxerunt. Virg. lib. I. Æneid. *Naſcetur pulchra Trojanus origine Cæſar, Imperium Oceano, famam qui terminet aſtris, &c.* *Orba.*] Privata, quaſi re præclara.

19. *Tu.*] Corinna:

22. *Vidiſ-*

Vidissem nullos, matre necante, dies.
Quid plenam fraudas vitem crescentibus uvis;
Pomaque crudeli vellis acerba manu?
Sponte fluant matura suâ. sine crescere nata.
Est pretium parvæ non leve vita moræ.
Vestra quid effoditis subjectis viscera telis; ofoditis Heinsius.
Et nondum natis dira venena datis? nato, Francius.
Colchida respersam puerorum sanguine culpant,
Aque suâ cæsum matre queruntur Ityn.
Utraque sæva parens: sed tristibus utraque causis dira, Palat. & Vatic.
Jacturâ socii sanguinis ulta virum.
Dicite, quis Tereus, quis vos irritet Iäson
Figere sollicita corpora vestra manu? Findere, Francof.
Hoc neque in Armeniis tigres fecere latêbris:

Per-

22. *Vidissem nullos.*] In lucem editus ion essem. *Matre necante.*] Si mater me nondum natum abjecisset. *Matre egante dies.*] *Necante* potiores. *Heinsius.*

23. *Plenam.*] Criminis est exaggeratio. am tanto atrocius peccatur, quanto ulchrior est res quæ læditur. *Fraudas.*] Quasi per fraudem privas. *Crescentibus.*] Adhuc acerbis & immaturis.

24. *Acerba.*] Immitia, immatura.

25. *Sponte sua matura fluent.*] *Fluant natura sua* Puteaneus & unus Moreti. nulti *fluent*. Heinsius.

26. *Non leve pretium moræ.*] Rem nagnam, pretiumque grande moræ.

27. *Vestra quid.*] Cur & vobis & fi- iis vestris pariter nocetis.

28. *Venena datis.*] Alludit ad mo- em malarum novercarum, quæ privi- nos veneno de medio tollere consue- erunt.

29. *Colchida respersam, &c.*] Pulcher- imo utitur argumento ad criminis ex- ggerationem. Si, inquit, Medea & rogne vehementer damnantur, quod njuriis maritorum irritatæ, in eorum ltionem proprios filios necarunt: mul- o vehementius vos estis culpandæ, quæ nullo lacessente, natos interficitis. *Colchida.*] Medeam. A Colchis, regione Asiæ, unde oriunda fuit Medea, Æëtæ Colchorum regis filia, quæ Jasonis amore capta, eum juvit ad aureum vellus rapiendum, postquam sibi ab eo fides data esset matrimonii: quem in Græciam secuta est.

30. *Atque sua.*] *Aque* unus Moreti. & recte. *Heinsius. Matre.*] Progne. *Queruntur.*] Lamentantur omnes, scelus tam atrox accusantes.

31. *Utraque.*] Medea & Progne.

32. *Socii.*] Communis. Optime filius dicitur mariti & uxoris socius sanguis.

33. *Quis vos irritet Iäson.*] *Iäso* Puteaneus. ut & infra El. XVIII. vs. 23. & sic lib. III. Artis, vs. 35. veterrimus Regiæ bibliothecæ codex. Latino more. sic *Agamemno*, *Amphitryo*. sic & *Lado* ex veteri codice lib. I. Fast. *Heins.*

35. *Hæc neque.*] *Hoc* meliores. Neapolitanus *Hoc neque marmoreis.* Forte pro *Marmaricis*. Idem. *Armeniis.*] Tigris enim est Armeniæ malum, quo etiam India & Hyrcania abundat. *Latebris.*] Lustris.

visa, Heinsii unus Perdere nec fœtus ausa leæna suos.
At teneræ faciunt, sed non impune, puellæ.
Sæpe, suos utero quæ necat, ipsa perit.
Ipsa perit, ferturque toro resoluta capillos:
quæ, Douza. Et clamant, Merito, qui modo cunque vident.
Ista sed ætherias vanescant dicta per auras:
in verbis, Francof. Et sint ominibus pondera nulla meis.
Dî faciles, peccasse semel concedite tutò:
Id satis est. pœnam culpa secunda ferat.

36. *Perdere nec fœtus.*] *Prodere* excerpta Politiani. *Heinsius. Ausa.*] Immo mira diligentia catulos suos custodiunt, eorumque raptum impatientissime ferunt.

37. *Teneræ.*] Delicatæ, quæ mitiores esse debent. *Non impune.*] Non sine pœna: quam subjungit.

39. *Ferturque rogo.*] *Toro* Sarravianus & unus ex meis. bene. in toro enim mortui efferebantur. quod & ab aliis jam animadversum. Art. Am. I.

Interea sive illa toro resupina feratur.

quanquam de vivente illic agit. Statius Theb. VI.

Ceu grande exequiis onus atque immensa ferantur
Membra toro.

Virgil.

Tum membra toro defleta reponunt.

Noster Met. IX.

——— *toroque*
Mortua componar.

& lib. VI.

—— *Stabant cum vestibus atris*
Ante toros fratrum.

Fast. VI.

Ducit supremos nænia nulla toros.

In mortem Drusi,

Flamma errat posito lenta subire toro.

& mox,

Quemque premat sine te sternitur ecce toro.

Pont. I. El. VIII.

Cui nos & lacrymas supremum in munere funus
Et dedimus medio scripta canenda toro.

Ita scribo. hunc *torum* etiam *lectum* vocabant. de quo Elegiâ in mortem Drusi dicetur. *ferri* pro *efferri*. Art. Am. III.

Proque viri est uxor funera lata sui.

hinc *ferri in exequias*. Fast. II.

Fertur in exequias animi matrona virilis.

ubi frustra magnus Scaliger *exequias fertur* reponi cupiebat. *Heinsius.*

40. *Et merito.*] Scilicet ista periit. *Qui modo cumque.*] Pro quicunque.

42. *Ominibus.*] Antiqui enim diligentissime omnia observabant. Hinc alibi Naso, *Procul omen abesto*. Et, *Nullum sit in omine pondus.*

44. *Et satis est.*] Scribo *Id satis est.* lib. III. El. II. sub finem,

Hoc satis hic: alio cætera redde loco.

quomodo & ibi est emendandum. & Trist. lib. IV. El. X.

Manibus hoc satis est. ad vos studiosa revertor
Pectora.

ut recte vetus liber. Amor. lib. III. El. VIII.

Tantum ne nostros avidi liceantur amores,
Id satis est. aliquid pauperis esse sinat.

Ita scribo. male ibi quoque legitur, *Et satis est.* Heins. *Et satis est, pœnam culpa secunda ferat.*] Clausulam *Et satis est* ad præcedentia refero, non ad sequentia. ut sit sensus: Et satis est, semel peccasse: scilicet id quod in superiore versu ponitur. Nam & præcedentem elegiam eadem sententia conclusit, hoc versu, *Hac tibi sit pugna dimicuisse satis.* Micyll.

ELE-

ELEGIA XV.

Ad annulum, quem dono amicæ dedit.

ANnule, formosæ digitum vincture puellæ,
In quo censendum nil, nisi dantis amor;
Munus eas gratum. te lætâ mente receptum
Protinus articulis induat illa suis.
Tam bene convenias, quam mecum convenit illi;
Et digitum justo commodus orbe teras.
Felix, à dominâ tractaberis, anule, nostrâ.
Invideo donis jam miser ipse meis.
O utinam fieri subito mea munera possim
Artibus Ææis, Carpathiive senis!

ANnule formosæ digitum, &c.] Corinnæ suæ annulum dono mittens Naso, dicit se sui muneris fortunæ invidere: & amatorie cupit in annulum ipsum magica arte se converti, ut diutius cum amica esse possit.

3. *Eas.*] Abeas ad Corinnam. *Læta mente.*] Non dixit, *Hilari fronte.* nam possumus simulare lætitiam.

5. *Quam mecum convenit illi.*] *Illa* Puteaneus. & alii multi. sed *illi* scribendum. quod est in octo scriptis & antiquis editionibus, agit enim de domina. *Heinsius.*

6. *Iusto orbe.*] Ut neque laxus fluites, neque nimium arctus digito dolorem inferas.

7. *Tractaberis.*] Frequenter tangeris.

9. *Munera.*] Annulus.

10. *Artibus Ææa.*] *Malim Ææis* cum primis editionibus & Barberiniano. sic supra l. 1. El. VIII. *Ææa carmina.* & infra *Ææa venefica.* Heins. *Ææis.*] Id est, Circes, Solis ex Persa nympha filiæ: quæ in feras homines mutabat. *Carpathiive senis.*] Proteum dicit, qui relicta patria Pallene urbe Thessaliæ, in Carpatho insula, & Carpathio mari regnavit, Oceani & Tethyos filius. Hunc artium peritum fuisse tradunt, & in varias sese formas vertere solitum, ut nunc animal, quandoque arbor, aut ignis, aut quid aliud videretur. Has nunc Protei arteis, quibus humanam speciem exueret, & in annulli formam se mutaret, optat Naso. *Senis.*] Quia Trojanis rebus interfuisse dicitur. Homerus enim scribit, vi coactum Proteum ab Agamemnone, futura prædixisse. *Carphathii senis.*] De Proteo multi multa: nos pauca addemus. Primus eum produxit Homer. Odyss. δ. vers. 384.

Πωλεῖταί τις δεῦρο γέρων ἅλιος νημερτὴς,
Ἀθάνατος Πρωτεὺς Αἰγύπτιος, ὅστε θαλάσσης
Πάσης βένθεα οἶδε, Ποσειδάωνος ὑποδμώς.

Deinde Virgil. 4. Georgic. Homerum secutus: Virgilium Stat. Thebaid. 7. vide & nostrum, Metam. 8. ℣s. 737. & seqq. & passim alibi. Sunt qui putant hunc Proteum fuisse Magnum Sophistam in Ægypto: quod videntur ex Homeri allato vers. colligere: imo, ipsum Cadmo Phœnica. Tzetz. Chil. 1. histor. 44. Philosophum eum summum vel Rhetora fuisse docet. Eustath. aliam, & longè petitam adfert mythologiam, quæ minus placet. Athenæo Proteus est

Tunc ego te dominæ cupiam tetigiſſe papillas,
Et lævam tunicis inſeruiſſe manum.
Elabar digito, quamvis anguſtus & hærens;
multa, Scriverii. Inque ſinum mira laxus ab arte cadam.
al. inde. Idem ego, ut arcanas poſſim ſignare tabellas,
Neve tenax ceram ſiccave gemma trahat,
Humida formoſæ tangam prius ora puellæ.
signet, Moreti et Douza. Tantum ne ſignem ſcripta dolenda mihi.
Si dabor, ut condar loculis; exire negabo,
Adſtringens digitos orbe minore tuos.
Non ego dedecori tibi ſim, mea vita, futurus;
Quodve tener digitus ferre recuſet, onus.
Me gere, cum calidis perfunderis imbribus artus:
Damnaque ſub gemma perfer euntis aquæ.
Sed puto te nudâ mea membra libidine ſurgent,
Et peragam partes anulus ille viri.

Irrita

eſt quivis κόλαξ, & forma, & oratione. lib. 6. c. 17. in princip. Quo non videtur abludere illud noſtri Poëtæ l. 1. Art. amator. v. 759.

Pectoribus mores tot ſunt, quot in orbe figuræ:
Qui ſapit innumeris moribus aptus erit.
Utque leves Proteus modo ſe tenuabat in undas;
Nunc leo, nunc arbor, nunc erit hirtus aper.

Vide etiam Lucian. Fabuloſ. dialog. Menelai & Protei: qui inter alia, ſic ridet, εἰ δὲ καὶ πῦρ γίνεσθαι δυνατὸν ἐν τῇ θαλάττῃ οἰκοῦντα, τοῦτο πανὺ θαυμάζω, καὶ ἀπιστῶ.

13. *Hærens.*] Tenaciter digitum premens.

14. *Mira lapſus ab arte.*] *Laxus* Puteaneus. bene. nam *elabar* præceſſerat. *Heinſius.*

17. *Tangam ora humida.*] Annulus enim prius humectatus ceræ imprimitur.

18. *Scripta dolenda mihi.*] Amatorias litteras ad rivalem ſcriptas.

19. *Si dabor.*] Ancillæ. *Ut condar.* Abſcondar, reponar. *Loculis.*] Capſulis eburnis.

21. *Non ego dedecori tibi ſum.*] *Sim* Puteaneus, *Heinſius.*

23. *Perſundes imbribus artus.*] *Perfundis* idem Puteaneus. Scribe *perfunderis.* obvio apud Poëtas Latinos Græciſmo. ſic lib. 1. Metam. ex antiquis codicibus,

Pulchra verecundo ſuffunditur ora rubore.

ubi plura de hoc loquendi modo. *Idem.*

24. *Perfer.*] Patere, quaſi dicat, ne me iccirco tuo digito detrahas. *Damna.*] Aquæ ſcilicet: obſcurior enim fit gemma.

25. *Sed puto te viſa.*] *Te nuda* Puteaneus & duo alii cum Jureti Excerptis. quatuor ſcripti *quod membra.* tres *quia.* puto, *mihi membra.* Heinſ.

26. *Et peraget.*] *Peragam* idem Puteaneus cum Barberiniano & uno Moreti. duo alii *perages.* deinde *anulus ille* pro *ipſe* meliores. *Heinſius.*

27. Pro-

rrita quid voveo? parvum proficiſcere munus.
Illa datam tecum ſentiat eſſe fidem.

27. *Proficiſcere.*] Ad puellam. 28. *Illa datam.* Cognoſcat Corinna, me ſibi cum annulo fidem amoris de diſſe.

ELEGIA XVI.

Ad amicam, ut ad rura ſua veniat.

PArs me Sulmo tenet Peligni tertia ruris; juris, Palat.
Parva, ſed irriguis ora ſalubris aquis.
ol licet admoto tellurem ſidere findat,
Et micet Icarii ſtella proterva canis;
rva pererrantur Peligna liquentibus undis:
Et viret in tenero fertilis herba ſolo. toro, Vatic. tert.
'erra ferax Cereris, multoque feracior uvæ:
Dat quoque bacciferam Pallada gratus ager:

Per-

P*Ars me Sulmo tenet Peligni tertia ruris, &c.*] Cum ruſticaretur aſo, elegiam hanc ſcripſit: in qua ocet, quam fertilia & amœna ſint ſua ira. Sed tamen ingrata & injucunda mnia ſibi videri abſente amica. *Sulmo.*] ulmo, quæ Naſonis patria fuit, oppi- im in Pelignis, diſtans Roma nona- nta millibus paſſuum. *Pars tertia.*] Plinio quoque Peligni in treis popu- s dividuntur: ſcilicet Corfinienſes, iperequanos, & Sulmonenſes.

2. *Parva, ſed.*] Sic lib. 4. Faſt. *Hac o Pelignos natalia rura petebam, Parva, l aſſiduis humida ſemper aquis.*

3. *Admoto.*] Quod terræ propius ac- fferit. *Sidere.*] Calore, qui à ſidere ovenit. *Findat.*] Rimis laxet, & ape- iat.

4. *Icarii ſtella, &c.*] Caniculam mi- orem dicit. Hæc (ut lib. 12. Columel- ſcribit) idibus Juliis oritur, arden- ſſimo æſtatis tempore, ſole primam irtem leonis ingrediente. Tunc au- m maxime ſolis calores accenduntur. adem ſtella *Syrius* quoque vocatur. Na- igitur ſua rura laudans, vel arden- ſſimo dicit æſtatis tempore, & cani- cularibus diebus ea uda, & amœniſſi- mis rivulis irrigari, ideoque feraciſſi- ma eſſe. *Icarii canis.*] Id eſt, Mœræ: ſic enim appellabatur canis illa, ex Hygi- no fabulam pete. *Proterva.*] Maligna, pernicioſa.

5. *Pererrantur.*] Irrigantur. *Liquenti- bus.*] Fluentibus.

6. *Viret.*] Viridis eſt, propter aqua- rum abundantiam. *In tenero ſolo.*] In molli prato.

7. *Multoque feracior uvæ.*] Lege *mul- tæque feracior uvæ.* Seneca Hercule Fu- rente,

Eſtne aliqua tellus Cereris & Bacchi fe- rax?

Cornelius Severus Ætna,

Fertilis hæc ſegetiſque feracior, altera vitis.

Heinſius.

8. *Bacciferam.*] Ferentem baccas, id eſt, olivas. *Pallada.*] Oleam. *Oleaque Minerva Inventrix. Rarus ager.*] *Gratus* optime Puteaneus. Martialis notum illud,

Non ingratus ager, focus perennis.

unus Vaticanus, *grajus ager.* duo *par- vus. nixus* eſt in Scriveriano. *Heinſius.*

9. *Reſur-*

Perque resurgentes rivis labentibus herbas
  Gramineus madidam cespes obumbrat humum.
At meus ignis abest. verbo peccavimus uno.
  Quæ movet ardores, est procul; ardor adest.
Non ego, si medius Polluce & Castore ponar,
  In cœli sine te parte fuisse velim.
Solliciti jaceant, terrâque premantur iniquâ,
  In longas orbem qui secuere vias.
Aut juvenum comites jussissent ire puellas,
  Si fuit in longas terra secanda vias.
Tum mihi, si premerem ventosas horridus Alpes,
  (Dummodo cum dominâ) molle fuisset iter.

Cum

9. *Resurgentes.*] Crescentes.

10. *Gramineus.*] Gramine plenus. *Obumbrat.*] Circumcirca tegit umbris. *Humum madidam.*] Terram madefactam. *Cespes.*] Cespes (ut Servius ait) herba est cum propria terra evulsa.

11. *At.*] Sed cum tot adsint commoda, unum vel maximum incommodum habeo, quod mea Corinna abest, nec mecum his voluptatibus & loci amœnitate fruitur. *Ignis.*] Amica. Sic Maro in Bucol. *At mihi sese offert ultro meus ignis Amyntas.* *Peccavimus.*] Erravimus. *Uno verbo.*] Quia amphibolon erat. *Meus ignis abest.*] Visus enim est dicere: Amoris incendium abest, nec amans amplius uror amore Corinnæ. Iccirco corrigit, subjiciens.

12. *Quæ movet ardores.*] Id est, Corinna. *Est procul.*] Abest. *Ardor.*] Amoris incendium.

13. *Non ego si, &c.*] Pro medius inter Pollucem & Castorem. Si me, inquit, cœlo Jupiter admitteret, & inter Geminos medium locaret, minime vellem in sede cœlesti esse sine te. *Polluce & Castore.*] Hi fratres conversi sunt in Geminos, Zodiaci signum, quod est inter Taurum & Cancrum, qui alternatim vivere dicuntur.

14. *In parte cœli.*] In Zodiaco.

15. *Solliciti jaceant.*] Contra, *Molliter ossa quiescant*: de illis qui amantur, & quibus quis bene precatur. *Terraque premantur iniqua.*] Id est, gravi: tanquam pondus id mortuorum ossa sentiant.

16. *Secuere.*] Diviserunt. *Secuere vias.*] In longè diversas, & disjunctas partes distulerunt. Quid sit secare viam, Secare spem, docet Serv. Æneid. x. *Quæ cuique est fortuna hodie, quam quisque secat spem.* Secare autem viam propriè videtur significare, cum quis compendio utitur, notis viarum divortiis. Sic Virgil. x. —— *Turnus curru medium secat agmen.* Et Silius, *Fallaci gyro campum secat.* Noster intelligit terram viis divisam cæruleis, ut Poëtæ loquuntur. Lucret. 6. *Qua via secta semel liquido pede detulit undas.*

17. *Aut juvenum.*] *At juvenum* Puteaneus & multi alii. *Heinsius.*

19. *Si premerem ventosas horridus Alpes.*] *Turbidus* prima editio. alii, *ventosi turbine Ponti* vel *venti.* atqui *horridus* pro frigido ponitur. sic *horrifer Boreas.* *horrere* quoque pro frigere. de quo dicemus Arte Amatoria. Vide & Notas Fast. I. v. 495. *Idem.*

20. *Durum cum dominâ.*] *Dummodo cum domina* scripti. recte. libro I. El. VI.

Dummodo sic, in me duræ transite catenæ.

Fast. IV.

Parva

Cum dominâ Libycas auſim perrumpere Syrtes,
Et dare non æquis vela ferenda Notis.
Non, quæ virgineo portenta ſub inguine latrant;
Nec timeam veſtros, curva Malêa, ſinus:
Non qua ſubmerſis ratibus ſaturata Charybdis
Fundit, & effuſas ore reſorbet aquas.
Quod ſi Neptuni ventoſa potentia vincit,

Parva bonæ Cereri, dummodo caſta, placent.

). v.

Et parere intacto, dummodo caſta, viro.

). Leandri,

Dummodo cum domina molle fuiſſet iter.

et. x.

Dummodo tale nihil vigilans committere tentem. Idem.

21. *Perrumpere.*] Ut Horat. *Perrupit cheronta Herculeus labor.*

22. *Non æquis.*] Non propitiis, adrſis.

23. *Quæ.*] Scyllam Phorci dicit, quæ m à Glauco deo marino amaretur, à lotypa Circe in marinum monſtrum rſa eſt. Maro: *Prima hominis facies, pulchro pectore virgo. Portenta.*] Mona, canes. *Latrant.*] Virgil. *Candi ſuccinctam latrantibus inguina monis, &c.*

24. *Malea.*] Promontorium eſt Lacoæ, quod quinque millia paſſuum in are protenditur: ubi undæ adeo vortiſæ ſunt, ut nautas perſequi videantur. um igitur propter adverſos ventorum tus ibi periculoſiſſima admodum ſit vigatio, ortum eſt proverbium illud: *m ad Maleam deflexeris, domeſticos iviſcere.* Dicta autem eſt Malea à Ma) Argivorum rege, qui ibidem magnientiſſimum Apollini templum erexit, od *Maleoticum* appellavit.

25. *Saturata Charybdis.*] Fœmina iſſe dicitur voraciſſima, quæ quia bos Herculis rapuit, à Jove fulminata, & in mare præcipitata: ubi ſervat turam ſuam.

26. *Ore receptat aquas.*] *Reſorbet* be excerpta Douſæ & unus Mediceus. *reportet* Barberinianus. primus Palatinus *reportat.* quod eſſet, *repotat.* ſed *reſorbet* impenſe placet. Ep. Medeæ, de Charybdi,

Quaque vomit fluctus totidem, totidemque reſorbet,
Nos quoque Trinacriæ ſuppoſuiſſet aquæ. Heinſius.

Ore reſorbet aquas.] Quod ex Homero expreſſum, Odyſſ. μ. v. 105. Nobiliſſimo Heinſ. debemus. Τρὶς μὲν γάρ τ᾽ ἀνίησιν ἐπ᾽ ἤματι, τρὶς δ᾽ ἀναῤῥοιβδεῖ δεινόν. Sumſerunt hoc Virgil. Ovid. Stat. & alii, qui mirificè hoc variarunt. ſunt autem duo periculoſa navigantibus ſaxa in Siculo mari: vide Mytholog. Plaut. huc alludit in Trinum. 4. 1. v. 16.

Ita jam quaſi canes, haud ſecus, circumſtabant navem turbines venti,
Imbres, fluctuſque atque procellæ infenſæ frangere malum, &c.

Caninæ enim dicuntur Scyllæ, & latrare, propter fluctum undarumque colliſionem, unde ille ſonitus. Lucret. *Aut rapidis canibus ſuccinctas ſemimarinis —— Corporibus ——* Cicer. 1. de Reſp. Aruſp. ad oratoriam commode transfert, unde juniores diſcant uſum hujus humanitatis. *Quam denique,* inquit, *tam immanem Charybdin Poëtæ fingendo exprimere potuerunt, quæ tantos exhaurire gurgites poſſet, quantas iſte Byzantiorum prædas exorbuit. aut tam eminentibus canibus Scyllam, tamque jejunis, quam quibus iſtum videtis Gellius, Clodiis, Titiis roſtra ipſa mandentem.*

27. *Ventoſa potentia.*] Ventorum vis, quæ in mari maxime regnat. *Vincit.*] Scilicet navem eandem obruens. *Vincat.*] *Vincit* & mox *auferet* meliores. *Heinſius.*

Et

28. Au-

Et subventuros auferet unda Deos;
Tu nostris niveos humeris impone lacertos.
Corpore nos facili dulce feremus onus.
Sæpe petens Hero juvenis tranaverat undas.
Tunc quoque tranasset; sed via cæca fuit.
At sine te, quamvis operosi vitibus agri
Me teneant, quamvis amnibus arva natent,
Et vocet in rivos parentem rusticus undam,
Frigidaque arboreas mulceat aura comas;
Non ego Pelignos videor celebrare salubres:
Non ego natalem rura paterna locum;
Sed Scythiam, Cilicasque feros, viridesque Britannos,
Quæ-

28. *Auferet.*] Impediat, ne auxilio subeant.

30. *Dulce onus.*] Te puellam.

31. *Sæpe petens, &c.*] Exemplo Leandri probat, nihil, vel periculosissimum deterrere posse amantem, si ille aut cum amica sit, aut ad eam iter habeat. *Iuvenis.*] Leander. *Undas.*] Hellespontiacas.

32. *Tunc.*] Quando obrutus undis periit. *Sed via cæca fuit.*] Quia lucerna ab Hero in summa turri posita, quam observabat natans Leander, à vento impetuoso extincta est.

35. *Et vocet.*] Evocet, educat. *Currentem.*] Defluentem. *Undam.*] Nam supra dixerat, *Amnibus arva natent.* *Currentem rusticus undam.*] Excerpta Puteani, Scaligeri, & Politiani venuste mehercules, *parentem undam.* Auctor Moreti,

——— tectusque galero
Subjuga parentes cogit lorata juvencos.

Horatius lib. 1. Sat. 1.

——— ut si quis asellum
In campo doceat parentem currere frenis.

Avienus ora Maritima, *qua tellus paret aratro.* *freta ventis parentia* habes apud Tibullum. *Heinsius.*

36. *Arboreas comas.*] Frondes, quæ arborum comæ esse videntur. *Arboreas comas.*] Pro frondibus, ubique apud poëtas. Unde etiam pergunt ad alia ejusdem generis, quæ de comis Latinè dicuntur. *Arbor tonsa comas*, Ovid. Et alibi, *Posuitque comas arbor.* Lepide Martial. 13. Epigr. 19. Porri capitati.

Mittit præcipuos nemoralis Aricia porros,
In niveo virides stipite cerne comas.

Id quod vir doctus in Emblematibus suis ad amatorem vetulum transtulit, cui viridis senectus nondum hebetaverat sanguinem.

37. *Celebrare.*] Frequentare.

39. *Sed.*] Supple, videor celebrare. *Scythiam.*] Regio est ad septentrionem spectans. Inhabitabilis ejus prima pars à Scythico promontorio, ob nives, proxima inculta sævitia gentium. *Cilicasque feros.*] Cilices populi sunt in minori Asia, Syriæ proximi: qui etiam immanes & efferi sunt. *Britannos.*] Gens inhospita & bellicosa. Jacet hæc insula in Oceano, inter septentrionem & occasum. Dicebatur antea *Albion*, à quorundam montium candore: postea à Britonne rege, Britannia. *Virides.*] Cœruleos: aut à cæsiis oculis, aut à maris vicinitate. Aut *virides* appellantur quia omnes se glausto inficiunt, quod cœruleum efficit colorem: ut horridiores videantur in pugna. *Viridesque Britannos.*] Meminit hujus Cæs. 5. Bell. Gall. *Omnes vero*, inquit, *Britanni se vitro inficiunt, quod cæruleum efficit colorem;*

Quæque Promethêo ſaxa cruore rubent.
Ulmus amat vitem, vitis non deſerit ulmum.
Separor à dominâ cur ego ſæpe meâ?
At mihi te comitem juraras uſque futuram,
Per me, perque oculos ſidera noſtra tuos. clara, Moreti.
Verba puellarum, foliis leviora caducis,
Irrita, quo viſum eſt, ventus & unda ferunt.
Si qua mei tamen eſt in te pia cura relicti;
Incipe pollicitis addere facta tuis:
Parvaque quamprimum rapientibus eſſeda mannis
Ipſa per admiſſas concute lora jubas.
At vos, qua veniet, tumidi ſubſidite montes:

Et

rem; *hoc horribiliores in pugna adſpectu: capilloque promiſſo, & omni corporis parte raſa.*

40. *Quæque Promethêo, &c.*] Caucaſum dicit montem inhoſpitalem & horridum: de quo Maro lib. 4. Æneid. *Sed duris genuit te cautibus horrens Caucaſus. Promethêo cruore.*] Promethei ſanguine. Qui ex corroſo ab aquila jecinore manans, Caucaſi cautes & ſaxa madefecit. *Promethêo cruore.*] Æſchyl. Fab. 1. Argon. Apollon. à verſu 1251.

Καὶ δὴ καυκασίων ὀρέων ἀνέτελλον ἐρίπναι
Ἠλίβατοι, τόθι γυῖα περὶ στυφελοῖσι πάγοισιν
Ἰλλόμενος χαλκέῃσιν ἀλυκτοπέδῃσι Προμηθεὺς
Αἰετὸν ἥπατι φέρβε παλιμπετὲς ἀΐσσοντα.

Vide Pauſan. Eliac. 1. Et Lucian. Fabul. ubi Prometheus ſtrenuè cauſam ſuam agit contra Mercurium.

41. *Vlmus amat vites.*] *Vitem* meliores. concinnius. deinde excerpta Juniti, *vitis non deſinit ulmum.* de qua lectione agemus lib. III. Artis ℣ſ. 726. & inſ.

43. *Iurabas uſque futuram.*] *Iuraras* Puteaneus cum Scaligeri excerptis. *Idem.*

44. *Oculos ſidera noſtra tuos.*] *Qui rapuere meos* alii. utrumque exemplis poſſit confirmari. *Idem.*

46. *Irritaque ut viſum eſt.*] *Irrita qua viſum eſt.* Puteaneus. recte. niſi quod *quo* malim. *Idem.*

47. *Si qua cura eſt mei.*] Id eſt, ſi me amas. *In te pia cura relicta.*] *Relicti* meliores. *Idem.*

48. *Pollicitis addere facta.*] Fac ſis nunc promiſſa appareant. *Et memor ſum, & diligens, ut quæ imperes compareant.* Plaut. Amph. 2. 1. ℣ſ. 83. ἡδὺ ἡμέτεροι τὴν ἐμὴν δεῖξαι χάριν. Eurip. Hel.

49. *Rapientibus.*] Celeriter trahentibus. *Eſſeda.*] Eſſeda currus ſunt Gallorum: unde eſſedarii milites illi appellati, qui ex eſſedis pugnare ſoliti ſunt. *Mannis.*] Manni, puſilli ſunt equi, admodum agiles. His ad currum utebantur. *Eſſeda.*] Cæſ. 4. de Bel. Gall. *Genus hoc eſt ex Eſſedis pugnæ: primò, per omnes partes perequitant, & tela conjiciunt, atque ipſo terrore equorum, & ſtrepitu rotarum, ordines plerumque perturbant: &, quum ſe inter equitum turmas inſinuavere, ex eſſedis deſiliunt, & pedibus præliantur. De Britannis.*

50. *Ipſa.*] Tu. *Admiſſas.*] Id eſt, admiſſorum & velocium mannorum. *Concute lora.*] Ex concuſſione enim frenorum incitantur equi.

51. *At vos cum veniet.*] *Qua veniet* me-

Et faciles curvis vallibus este viæ.

meliores. *Heinſ.* *Tumidi.*] Turgidi. Montes enim esse videntur terræ tumores. | *Subſidite.*] Deſcendite, in valles efficimini.

ELEGIA XVII.

Quod Corinnæ ſoli ſit ſerviturus.

SI quis erit, qui turpe putet ſervire puellæ;
Illo convincar judice turpis ego.
Sim licet infamis; dum me moderatius urat,
Quæ Paphon, & fluctu pulſa Cythera tenet.
Atque utinam dominæ miti quoque præda fuiſſem;
Formoſæ quoniam præda futurus eram.
Dat facies animos. facies violenta Corinnæ
(Me miſerum!) cur eſt tam bene nota ſibi?
Scilicet à ſpeculi ſumuntur imagine faſtus;
Nec niſi compoſitam ſe prius illa videt.

Non

SI *quis erit, qui turpe, &c.*] Ingenue fatetur Naſo, ſe Corinnæ captivum & mancipium eſſe. Conqueriturque de amica, quod conſcia ſuæ pulchritudinis nimium ſuperbiat, eumque ut diſſimilem ſpernat.

3. *Licet.*] Concedentis eſt. *Infamis.*] Vulgi fabula. *Moderatius.*] Parcius. *Dum me moderatius urat.*] Sic cum melioribus ſcribendum. Perperam *moderantius* vulgati. Adi Notas Metam. lib. 1. v. 510. *Heinſius.*

4. *Quæ Paphon, &c.*] Id eſt, Venus, quæ Paphi celebre fanum habebat. Eſt autem Paphos urbs Cypri, quæ portum habebat, & templa magnificè ſtructa. Virg. lib. 1. Æneid. de Venere loquens, ait: *Ipſa Paphon ſublimis abit, ſedeſque reviſit Læta ſuas.* *Cythera.*] Inſula eſt Laconiæ: quæ antea *Porphyris* dicebatur, à purpurarum præſtantia. Ad hanc Venus orta mari, primum appulſa dicitur: unde *Cytheræa* cognomen traxit. In Cytheris templum erat Veneris magnificentiſſimum. Inflectitur autem pluratívo numero tantum, Cythera, orum.

Fluctu pulſa.] Quia de inſula loquitur.

5. *Atque utinam dominæ mitis.*] *Miti* elegantius unus Moreti & Sarravianus cum tribus aliis. ut alibi,

Præda fuit canibus num minus ille ſuis?

Heinſius.

7. *Facie violenta Corinna eſt.*] *Facies violenta Corinnæ eſt.* optimus Palatinus, Puteaneus & tres alii: unus Med. τὸ *eſt* non habet. Scribe,

——*facies violenta Corinnæ*
(Me miſerum!) cur eſt tam bene nota ſibi? Idem.

Violenta.] Fera, procax, ſuperba. Nam

Faſtus ineſt pulchris, ſequiturque ſuperbia formam.

8. *Cur eſt tam, &c.*] Cur tam bene pulchritudinem ſuam intelligit, quæ eſt cauſa ejus ſupebiæ?

9. *Scilicet.*] Speculum culpat, unde Corinna ſe formoſam cognoſcit.

10. *Nec.*] Hoc quoque damni accedit, quod illa nunquam ſe in ſpeculo conſpicit, niſi ornatam: unde majores proveniunt faſtus.

11. Ni-

Non tibi si facies nimium dat in omnia regni;
    (O facies oculos nata tenere meos!)
Collatum idcirco tibi me contemnere debes.
    Aptari magnis inferiora licet.
Creditur & Nymphe mortalis amore Calypso
    Capta reluctantem detinuisse virum.
Creditur æquoream Phthio Nereïda Regi,
    Egeriam justo concubuisse Numæ;
Vulcano Venerem: quamvis, incude relictâ,
    Turpiter obliquo claudicet ille pede.
Carminis hoc ipsum genus impar: sed tamen apte
    Jungitur herôus cum breviore modo. pede, Scriver.
Tu quoque me, mea lux, in quaslibet accipe leges. partes, Junii.
    Te deceat medio jura dedisse toro.
Non tibi crimen ero, nec quo lætere remoto.

Non

11. *Nimium dat in omnia regnum.*] *Regni* venuste Puteaneus cum uno Vaticano & Barberiniano. *Heinsius.*

13. *Collatum.*] Comparatum.

14. *Aptari.*] Componi.

15. *Creditur.*] *Traditur.* Puteaneus & duo alii. *Heins. Calypso.*] Calypso, ut Hesiodus voluit, Oceani & Tethyos, ut Homerus, Atlantis filia. *Calypso.*] Vide Hom. Odyss. ε. ϔs. 118.

16. *Recusantem.*] Qui recusabat ibi diutius contra Jovis imperium manere.

17. *Credimus.*] *Creditur* idem Puteaneus cum Neapolitano & uno Moreti ac Sarraviano. pro *recusantem* octo libri *reluctantem.* Heinsius. *Æquoream Nereïda.*] Id est, Thetidem, quæ dea mortali Peleo nupsit: quorum nuptias Catullus pulcherrimo carmine prosecutus est. *Regi Phthio.*] Peleo qui regnavit Phthiæ, quod oppidum fuit Thessaliæ.

18. *Egeriam.*] Fuit hæc Aricini nemoris nympha, cum qua Numa Pompilius secundus rex Romanorum sibi nocturnos congressus esse simulavit: & Naso lib. 3. Fastorum: *Egeria est, quæ præbet aquas, dea grata camænis: Illa Numæ conjux, consiliumque fuit. Iusto.*] Nam justissimum fuisse Numam constat: Dixit enim Livius: Inclyta justitia religioque ea tempestate Numæ Pompilii erat. *Nostro concubuisse Numæ.*] *Iusto* meliores. quod conveniens Numæ epith. *Heins.*

19. *Quamvis incude relicta, &c.*] Duo ponit, quibus maxime spernuntur amantes, artis vilitatem, & corporis deformitatem. *Relicta.*] Dum enim apud incudem se exercet, non videtur claudus.

20. *Obliquo.*] Distorto. *Claudicet.*] Claudus incedat.

21. *Impar.*] Quia Hexametro supponitur pentametrum carmen, Sic Flaccus: *Versibus impariter junctis.*

22 *Iungitur Herous.*] *Heroum* Sarravianus. ut sit Græcismus. *in versus* Puteaneus. *Heins. Herous.*] Heroïcus hexameter, quo heroum gesta describuntur.

23. *Leges.*] Conditiones. Utere, inquit, me quomodocunque tibi libitum fuerit.

24. *Te decet in medio.*] *Te deceat medio* Puteaneus cum tribus aliis. idem *foro* pro *toro.* sed perperam. *Heinsius.*

25. *Non tibi crimen ero.*] Non tibi ignominiam, aut dedecus & damnum afferam.

26. Non

Non erit hic nobis inficiandus amor.
Sint tibi pro magno felicia carmina censu:
Et multæ per me nomen habere volunt.
Novi aliquam, quæ se circumferat esse Corinnam.
Ut fiat, quid non illa dedisse velit?
Sed neque diversi ripâ labuntur eâdem
Frigidus Eurotas, populiferque Padus:
Nec nisi tu, nostris cantabitur ulla libellis.
Ingenio causas tu dabis una meo.

labentur Francius.

26. *Non erit hic vobis.*] *Nobis* Puteaneus & multi alii. *Heins.* *Non erit hic.*] Non pudendus, inquit, est noster amor. *Vobis.*] Id est, tibi & aliis puellis. *Inficiandus.*] Inficiari, sive inficias ire, est negare.

27. *Sunt mihi.*] Tres scripti *sint tibi.* quod amplector. duo alii, *sunt tibi,* unus *sint mihi.* Heins. *Sunt mihi.*] Poëtica facultas est mihi instar maximarum divitiarum. *Fœlicia.*] Bona. *Vilia miretur vulgus, mihi flavus Apollo Pocula Castalia plena ministret aqua, &c.*

29. *Circumferat.*] Ubique jactet se esse Corinnam. Amica enim Nasonis alio nomine appellabatur. Non igitur mirum est, ut temeraria aliqua, & laudis cupida, se Corinnam esse falso jactaverit.

30. *Ut fiat.*] Scilicet Corinna: id est, ut meis carminibus celebretur. *Quid non.*] Quasi dicat, quicquid ab ea peterem, mihi libenter concederet.

31. *Sed neque.*] Quemadmodum, inquit, Eurotas & Padus diversi, una & eadem ripa fluere non possunt: sic tu sola, & non aliæ, meis carminibus celebraberis. *Diversi.*] Alter enim fluvius est Laconiæ, qui urbem Lacedæmona præterfluit. Padus autem, quem Græci Eridanum appellant, est in Gallia Cisalpina.

34. *Ingenio causas tu dabis una meo.*] Sic libro primo dixit, *Proveniant causa carmina digna tua.* Domin.

ELEGIA XVIII.

Ad Macrum, quod de amoribus scribat,

CArmen ad iratum dum tu perducis Achillen,
Primaque juratis induis arma viris;
Nos,

CArmen ad iratum dum, &c.*] Transferebat Macer in Latinum Homeri Iliada: ad cujus principium alludens, *Iratum Achillem* Naso dixit. *Achillen.*] Sic Puteaneus. *Heinsius.*

2. *Iuratis.*] Qui juraverunt in Aulide, se non ante reversuros, quam Ilium caperetur. *Induis.*] Hoc ad Macri laudem dicit, qui non rem factam narrare, sed eam facere videatur. *Viris.*] Græcis, qui è tota Græcia ad Trojanam expeditionem profecti sunt. *Iuratis.*] Bis dicuntur Græci de Helena conjurati: primum, cum Menelao collocaretur:, iterum, cum à Paride rapta esset. Hinc Lycophr. in Cassand. Ὅρκαν τὸ δευτερεῖχον ἄρσαντες ζυγόν. *Iurabant omnes in læsi verba mariti.* Quod Pausan. in Achaic. Ὁμαγύριον appellat. Cujus verba dictata in Corinthiac. Παραμυθεῖν πολεμοῦντας

Nos, Macer, ignavâ Veneris ceſſamus in umbrâ:
Et tener auſuros grandia frangit Amor.
Sæpe meæ, Tandem, dixi, diſcede, puellæ:
In gremio ſedit protinus illa meo.
Sæpe, Pudet, dixi. lacrymis vix illa retentis,
Me miſeram! jam te, dixit, amare pudet?
Implicuitque ſuos circum mea colla lacertos:
Et, quæ me perdunt, oſcula mille dedit.
Vincor; & ingenium ſumtis revocatur ab armis:
Reſque domi geſtas & mea bella cano.
Sceptra tamen ſumſi; curâque Tragœdia noſtrâ
Crevit: & huic operi quamlibet aptus eram.
Riſit Amor, pallamque meam, pictoſque cothurnos,

Sce-

ignavae, potiores ignavi, Moreti!

μεῦντας ἐς τ' ἂν ἢ τὸ Ἴλ ἕλωσιν, ἢ μαχομένους τελευτὴ σφᾶς ἐπιλάβῃ. Ideoque & Græcia conjurata dicitur Horat. I. Od. 17.

3. *Macer.*] Hic Æmilius Macer poëta Veronenſis fuit, Naſoni amiciſſimus, cum quo & in Aſiam & in Siciliam ſimul navigavit, & jocos ſeriaque conferre ſolebat. *Ceſſamus.*] Ceſſare dicit ſe amatoria ſcribere. *In umbra.*] In otio.

4. *Auſuros grandia.*] Me, qui audeo bella & heroïca aggredi, ut Gigantomachiam, & Tragœdias. *Frangit.*] Vires meas attenuat.

5. *Dixi tandem.*] *Tandem dixi*, meliores. *Heinſ.*

7. *Lachrymis vix illa retentis.*] Vix à lachrymis temperans.

8. *Me miſeram cur.*] Muliebrem querelam laſcivia plenam mirifice expreſſit. *Cur te dixit amare pudet.*] *Iam te, dixit* meliores. ſic Triſt. IV. El. VIII.

Me miſerum! ſi te jam pudet eſſe meam. Heinſius.

10. *Perdunt.*] Nam ex nimia dulcedine & ſuavitate quaſi mori videor. Et paulo inferius, *Felix quem Veneris certamina mutua perdunt.*

11. *Vincor.*] Unus Moreti, *Frangor.* ut epiſtola Penelop.

Ille tamen precibuſque meis lacrymiſque pudicis
Frangitur.

& ſic ſæpe alibi. *Heinſius. Vincor.*] Quia rurſus puellæ & amori ſuccumbo. *Ab armis ſumptis.*] A Giganteis bellis, quæ ſuſceperam ſcribere.

12. *Reſque domi geſtas, &c.*] Id eſt, amores compono. *Domi.*] Quando cum puella me oblecto. *Bella.*] Quando iræ interceſſerunt inter nos, & excluſus ad bella impellor.

13. *Sceptra tamen.*] Licet me ſæpius amor interpellaret, compoſui tamen tragœdiam Medeam, & fœliciter quidem. de qua ſic Quintilianus: Ovidii Medea mihi videtur oſtendere, quantum vir ille præſtare potuerit, ſi ingenio ſuo temperare, quam indulgere maluiſſet. *Cura noſtra.*] Sunt qui leg. *Noſtro verſu*, id eſt, carmine elegiaco.

14. *Et huic operi.*] Id eſt, tragœdiis ſcribendis. *Quamlibet aptus.*] Quantumvis idoneus. Pulcherrimam fuiſſe Ovidii Medeam, & ex ipſius poëtæ verbis, & ex judicio præſtantium virorum, qui eam viderunt, colligere poſſumus: hodie verò non extat.

15. *Pallamque meam, pictoſque cothurnos, Sceptraque, &c.*] Id eſt, ſtudium meum in tragœdiis ſcribendis. Palla veſtis erat demiſſa, qua indutæ honeſtæ

per-

al. bene. Sceptraque privatâ tam cito sumta manu.
Hinc quoque me dominæ numen deduxit iniquæ:
Deque cothurnato vate triumphat amor.
Quod licet, aut Artes teneri profitemur Amoris:
(Hei mihi! præceptis urgeor ipse meis.)
Aut, quod Penelopes verbis reddatur Ulyssi,
Scribimus: aut lacrymas, Phylli relicta, tuas.
Quod Paris, & Macareus, & quod male gratus Iason,
Hippolytique parens, Hippolytusque legant:
Quodque tenens strictum Dido miserabilis ensem
Dicat, & Æoliæ Lesbis amica lyræ.

Quam

personæ, in fabulis inducebantur: cujus repertor fuisse dicitur Æschylus. *Pictosque.*] Picturatos, pulchros.

16. *Sceptraque.*] Dixit supra, *Sceptra tamen sumpsi. Trivata.*] Id est, humili: quia levia antea scribere solitus sum, tunc ad tragœdiæ sublimitatem assurgo.

17. *Hinc.*] A tragœdiarum studio. *Deduxit.*] Removit. *Numen dominæ.*] Amatorie dixit. Amantes enim veluti numina puellas suas adorant. *Iniquæ.*] Iratæ, inimicæ, mihi infensæ. Dixerat enim superius: *Clausit amica fores, &c.*

18. *De vate cothurnato.*] De me, poëta tragico.

19. *Quod licet.*] Quod possumus. *Profitemur.*] Proprie dixit. nam artium professores dicuntur, qui in eis eruditi sunt, aut eas publice docent: quemadmodum Naso amandi artem.

20. *Præceptis torqueor ipse meis.*] *Urgeor* meliores. Sequenti tamen elegia habes,

Hei mihi! næ monitis torqueor ipse meis!

Heinsius.

21. *Aut quod Penelopes, &c.*] Nonnullas ex Heroïdum epistolis, quas composuit, memorat.

22. *Scribimus.*] Ludimus, componimus. *Et lachrymas.*] Id est, epistolam querelis plenam, quam lachrymans ad Demophoontem tuum, ab eo relicta, scripsisti.

23. *Quod Paris.*] Epistolam Oenones ad Paridem intelligit. *Et Macareus.*] Ad quem Canace soror, turpi flagrans amore, epistolam misit. *Et quod male gratus.*] Ingratus. *Iason.*] Duæ extant ad Iasonem epistolæ: altera, quam mittit Medea: altera, quam scribit Hypsipyle Thoantis filia: & de hac posteriore intelligit Poëta.

24. *Hippolytique parens.*] Id est, Theseus ad quem epistolam scripsit Ariadne Minoïs Cretæ regis filia, in Naxo insula ab ipso Theseo relicta.

26. *Aoniæ Lesbis amica lyræ.*] Alii, *Aonio Lesbis amata viro.* Puteaneus *Æoliæ Lesbis amata lyræ.* & à manu secundâ *amica.* recte. sic Sappho ipsa apud nostrum, *Lesbides Æoliâ nomina dicta lyra.* Inde & *Æolia puella* Horatio dicta. & apud eundem habes *Æoliis fidibus querentem Sappho.* In Anthologia, versibus incerti poëtæ, Σαπφὼς τ' Αἰολίδες χάριτες. & in Epigrammate Antipatri inedito,

Σαπφὼ τοὶ κεύθεις, χθὼν Αἰολὶ, τὰν μετὰ μουσαν
Αθανάταν θνατὰν μοῦσαν ἀειδομέναν. Heinsius.

Lesbis.] Id est, Lesbiæ Sapphus epistolam ad Phaonem. *Amica lyræ.*] Quia lyricum carmen scripsit. *Lesbis.*] Id est, ex Lesbo insula Hellesponti. Hinc Sappho.

27. *Quam*

Quam celer è toto rediit meus orbe Sabinus,
Scriptaque diversis rettulit ille locis!
Candida Penelope signum cognovit Ulyssis:
Legit ab Hippolyto scripta noverca suo.
Jam pius Æneas miseræ rescripsit Elissæ:
Quodque legat Phyllis, si modo vivit, habet. al. vivat.
Tristis ad Hypsipylen ab Iäsone littera venit:
Det votam Phœbo Lesbis amata lyram.
Nec tibi (qua tutum vati, Macer, arma canenti)
Aureus in medio Marte tacetur Amor.
Et Paris est illic, & adultera nobile crimen;
Et comes extincto Laodamia viro.

Si

27. *Quam cito de toto rediit celer orbe Sabinus.*] *Meus Sabinus* repone cum vetustioribus. Recte præterea Mentelianus, *Quam celer è toto rediit meus orbe Sabinus!* Heinsius.

Quam celer.] Interrogatio hæc continet celeritatis admirationem. *E toto orbe.*] Penè toto. *Rediit.*] Suaviter dicit Sabinum amicum suum, quia Heroïdum epistolis respondentes epistolas fecit, eas veluti tabellarium ex toto orbe retulisse. *Sabinus.*] A. Sabinus eques Romanus, celeberrimus poëta fuit, Nasoni amicissimus: qui præter quod epistolis Heroïdum respondit, scripsit etiam alia, ut Trœzena, Fastorum opus: quod tamen inchoatum, occupatus morte ad coronidem perducere non potuit.

28. *Diversis locis.*] In quibus tunc degebant heroïdum viri.

29. *Candida.*] Pulchra, sive potius bona, innocens, & pudica. *Signum.*] Sigillum gemmæ, qua signata erat Ulyssis epistola.

30. *Scripta.*] Literas. *Noverca.*] Phædra.

31. *Iam pius Æneas.*] *Impius* multi. unus Moreti *Et pius*. Lege, *En pius* Heins. *Pius Æneas.*] Vir pietate insignis. *Elisæ.*] Elisa proprium fuit nomen Didonis: Dido enim lingua Phœnicia *virago* significat.

32. *Si modo vivit.*] Quia poëtæ fabulantur eam, cum diutius Demophoontem frustra expectaret, existimassetque se ab illo spretam, amoris exagitatam furiis, laqueo vitam finiisse, & in amygdalum arborem conversam.

33. *Tristis.*] Quia recusabat Iason ad Hypsipylen nunquam redire in Lemnon.

34. *Det votam.*] Id est, ad Sappho rescripsit Phaon, se non rediturum: unde ipsa se ex Leucade in aquas præcipitavit, eoque pacto est amore liberata. *Votam.*] Antea enim voverat, si, cum de Leucade se dejecisset, amoris igne levaretur, se Phœbo, cujus magnificum ibi templum erectum erat, lyram suam donaturam. *Lesbis amica.*] *Amata* meliores. Heinsius.

37. *Illic.*] In opere tuo heroïco. *Et adultera.*] Helena, quæ violato matrimonii jure, adulterum Paridem secuta, ad Trojam venit. Hoc enim scribere necesse est illi, qui à prima origine bellum Trojanum describendum suscepit. *Nobile crimen.*] Nobilis bellorum causa, vel *crimen nobile* dicendum est, propter miram adulteræ pulchritudinem.

38. *Et comes extincto.*] Protesilaus Isiphyli filius, ad Trojam cum quadraginta navibus se contulit, & primus omnium à viro Dardanio est interemptus. Hujus uxor Laodameia Acasti filia, cum dile-

Si bene te novi; non bella libentius istis
Dicis: & à vestris in mea castra redis.

dilectissimi mariti mortem cognovisset, optavit, ut ejus umbram videret: quod cum impetrasset, non deserens eam, in ejus amplexibus periit.

40. *Dicis.*] Canis. *A vestris castris.*] Id est, bellis describendis. *In mea castra.*] In Cupidinis castra, in quibus ego milito: id est, te confers ad amatoria scribenda. *Domin. In mea castra venis.*] *Redis* prima editio. Sarravianus, & multi alii. recte. nam Macrum amatoria scripsisse jam ante, ex istis Tibullianis patet,

Castra Macer sequitur: tenero quid fiet Amori?
Sit comes, & collo fortiter arma gerat.

redire in castra. Hero suprà,

In tua castra redi socii desertor Amoris.

atque ita ex suis libris Ciofanus. *Heins.*

ELEGIA XIX.

Ad rivalem, cui uxor curæ non erat.

SI tibi non opus est servatâ, stulte, puellâ;
At mihi fac serves: quo magis ipse velim.
Quod licet, ingratum est: quod non licet, acrius urit.
Ferreus est, si quis, quod sinit alter, amat.
Speremus pariter, pariter metuamus amantes:
Et faciat voto grata repulsa locum.
Quo mihi fortunam, quæ nunquam fallere curet?
Nil ego, quod nullo tempore lædat, amo.

Vi-

SI *tibi non opus est servata stulte, &c.*] Maritum puellæ, cujus amore nuper captus fuerat, alloquitur Naso: eum monens, ut uxorem diligentius servet.

2. *Magis velim.*] Scilicet illam amare.

3. *Quod licet ingratum est.*] *Nolo nimis facilem, difficilemque nimis.* Quod nec cruciet, nec satiet. *Acrius.*] Vehementius. *Urit.*] Angit, sollicitat.

4. *Ferreus.*] Durus, & quasi ab humanitate alienus.

5. *Speremus pariter, &c.*] Duo ponit quæ maxime in amante reperiuntur, spem & metum.

6. *Et faciat voto.*] Id est, quandoque faciat puella, ut repulsam patiar: quod erit in causa, ut eam ardentius cupiam. & sic erit locus voto & desiderio. *Rara.*] *Ne* (ut lena supra dixerat) *relentescat sæpe repulsus amor. Rara repulsa.*] Sarravianus pro diversa lectione. Barberinianus & Arondelianus codices, *grata repulsa.* Potest & *cara repulsa* legi. quia *ingratum* paulo ante præcesserat. Sed nil mutandum. Art. Amor. III.

Miscenda est lætis rara repulsa jocis.

Heinsius.

7. *Quid mihi fortuna, quæ nunquam fallere possit.*] Quidam codices, *Quid cum fortuna.* alii, *Quid fortuna mihi*, vel, *Quid mihi fortuna est.* Puteaneus cum exerptis Scaligeri, *Quo mihi fortunam.* eleganter & vere. de quo loquendi modo copiose egimus ad Epistolam II. v. 53. Deinde *fallere curet* idem Puteaneus & unus Vatican. bene. septem alii *curat.* Idem.

8. *Quod nullo tempore, &c.*] Sic in Artibus ait: *Qualibet extinctos injuria suscitat ignes: En ego confiteor, non nisi læsus amo.*

10. *Opem.*]

/iderat hoc in me vitium versuta Corinna; *nimium, Moreti 1.*
Quaque capi possem, callida norat opem. *al. ope.*
Ah quoties sani capitis mentita dolores,
Cunctantem tardo jussit abire pede!
Ah quoties finxit culpam, quantumque libebat,
Insontis speciem præbuit esse, nocens!
ic ubi vexarat, tepidosque refoverat ignes;
Rursus erat votis comis & apta meis.
Quas mihi blanditias, quam dulcia verba parabat! *quæ, Moreti 1.*
Oscula (Dî magni) qualia quotque dabat!
u quoque, quæ nostros rapuisti nuper ocellos,
Sæpe time insidias, sæpe rogata nega:
Et sine me ante tuos projectum in limine postes
Longa pruinosâ frigora nocte pati. *tempora, Francof.*
ic mihi durat amor, longosque adolescit in usus:
Hoc juvat: hæc animi sunt alimenta mei.
Pinguis amor, nimiumque patens, in tædia nobis

Ver-

10. *Opem.*] Modum, potestatem.

11. *Sani.*] Quod nullo dolore afficie- atur. *Mentita.*] Lena superius sic puel- m instruit: *Sæpe nega noctem, capitis odo finge dolorem. Dolorem.*] *Dolores* im vetustioribus. *Heinsius.*

13. *Quantumque licebat.*] Imo *libebat*, t recte unus Moreti. dixi Ep. xv. vers. 34. *Idem.*

14. *Insontis speciem præbuit ipsa no- ns.*] Puteaneus,

Insonti speciem præbuit esse nocens.

se etiam optimus Palatinus & Neapo- tanus & Arondelianus cum Scaligeri xcerptis. quidam codices *illa*. Latet ali- uid. Forte,

Insontis speciem prætulit ore nocens.

dem.

19. *Tu quoque.*] Quemadmodum Co- nna. *Rapuisti.*] Tua pulchritudine. *O- llos.*] Dixit etiam Propertius: *Si nescis, uli sunt in amore duces.*

20. *Sæpe face insidias.*] *Time* Putea- eus, & plures ex præstantioribus alii. ecte. time me tibi insidiari, nec serio amare. posset & *cave* pro *face* legi. *Heinsius.*

23. *Sic mihi durat.*] Malo *duret* & *adolescat*. *juvet* etiam & *sint* sequenti versu. certe *sint* extat in Neapolitano codice. deinde *longos in usus* non *annos* optimus Palatinus & duo alii. Art. Am. lib. III.

Si qua fides arti quam longo fecimus usu.

Am. I. El. VIII.

Hæc si præstiteris usu mihi cognita longo.

& sic sæpe noster, de quo Pont. III. El. VI. vs. 53. *Idem.*

25. *Pinguis amor.*] Quemamodum pinguiores dulcioresque cibi stomachum corrumpunt, & fastidium movent: ita & amor nulla amaritudine mixtus, in tædium vertitur. *Nimiumque patens.*] Exponit quod dixerat, *Pinguis amor*. Appellat autem pinguem, & patentem amorem illum, in quo amans nullam patitur repulsam. *Nimiumque potens.*] *Latens* Puteaneus & emendatum manu secunda *patens*. quomodo & optimus Palatinus & quinque alii. ut *patens*

amor

Vertitur; & ſtomacho, dulcis ut eſca, nocet.
Si nunquam Danaën habuiſſet aënea turris; *ferrea, Palat.*
Non eſſet Danäe de Jove facta parens.
Dum ſervat Juno ſinuatam cornibus Iö;
Facta eſt, quam fuerat, gratior illa Jovi.
Quod licet & facile eſt, quiſquis cupit; arbore frondes
Carpat, & è magno flumine potet aquam.
Si qua volet regnare diu; deludat amantem.
Hei mihi, quod monitis torqueor ipſe meis! *Hei mihi! praeceptis torqueor ipse meis. El. 18. 20.*
Cuilibet eveniat, nocet indulgentia nobis.
Quod ſequitur, fugio: quod fugit, uſque ſequor.
At tu, formoſæ nimium ſecure puellæ,
Incipe jam prima claudere nocte forem.

In-

amor ſit, ad quem aditus non intercluditur. Met. XIV.

Si meæ virginitas Phœbo potuiſſet amanti.

& lib. x.

Numen confeßis aliquod patet.

ſic *patens campus.* & ſimilia. tamen & in Arondeliano *latens. juvenes tibi mille patebunt.* ex ſcriptis. Art. I. ỽſ. 64. *Heinſius.*

27. *Si nunquam.*] Exemplis Danaës & Iüs probat, quod ſupra propoſuit: *Quod licet, ingratum eſt: quod non licet, acrius urit.* Vide lib. 4. Metam. *Habuiſſet.*] Incluſam tenuiſſet. *Ahenea.*] Turrim hanc ex ære & ferro munitam fuiſſe fabulantur poëtæ. *Ahenea turris.*] Vide Eurip. Fab. 20.

Ἐν χαλκοδέτοις αὐλαῖς.

Ἐν τυμβήρει θαλάμῳ.

Vide amor. lib. 3. eleg. 4. ỽſ. 21.

28. *De Iove.*] Ὦ πάτερ, ὦ Ζεῦ —

Καὶ τὸ γυναικοφίλας.

Theoc. Idyll. 8. ỽſ. 60. Vide Appollodorum lib. 2. Lucianus male metuit Jovi, ἵνα μὴ τὸ χρυσοχόων τις κατεργάσηται αὐτὸν χρυσὸν ὄντα. in Fabuloſ. θεῶν Ἐκκλησ. *Facta parens.*] Ex Jove enim Perſeum peperit.

29. *Dum ſervat Iuno mutatam cornibus Iö.*] *Decoratam* duo libri. unus *munitam.* quinque *ſinuatam* quod arridet. nec male unus Moreti pro diverſâ lectione,

Dum nimium ſervat cuſtos Iunonius Iö.

Heinſius. *Servat.*] Diligenter ſervandam tradit Argo ſuo paſtori.

31. *Arbore frondes, &c.*] Quia neque arboribus frondes, neque fluminibus aquæ deſunt: quæ vilia ſunt.

32. *E medio flumine potet aquam.*] E *magno* ſcripti meliores. quidam etiam *ſumat aquam.* de quo dicendum Art. Am. III. ỽſ. 96. *Heinſius.*

34. *Hei mihi.*] Timet Poëta, ne ſuis telis petatur. *Ne monitis torqueor.*] *Torquear* Puteaneus. & complures alii. Forte *næ torqueor.* tres libri cum prima editione *nam torqueor.* tres *quod torqueor.* ſic ſupra,

Hei mihi, quod dominam nec vir nec fœmina ſervas!

Arondelianus cum aliis compluribus *nunc torqueor.* Heinſius.

35. *Quodlibet eveniat.*] *Quid libet* Puteaneus & alii multi. Lege *Cui libet* cum uno Moreti. *Idem. Indulgentia.*] Amicæ obſequium. *Nobis.*] Amatoribus.

36. *Ipſe ſequor.*] *Uſque* cum primâ editione & duobus ſcriptis. *Heinſius.*

37. *Formoſæ.*] Ideoque diligentius ſervandæ. *Nimium ſecura.*] Nimium negligens.

38. *Claudere nocte domum.*] *Forem* meliores, ut ſæpe alibi noſter. multi *fores.* Heinſius.

40. *Quid*

ncipe, quis toties furtim tua limina pulſet,
Quærere: quid latrent nocte ſilente canes.
Quo ferat & referat ſolers ancilla tabellas:
Cur toties vacuo ſecubet ipſa toro.
Mordeat iſta tuas aliquando cura medullas:
Daque locum noſtris materiamque dolis.
lle poteſt vacuo furari littore arenas,
Uxorem ſtulti ſi quis amare poteſt.
amque ego præmoneo; niſi tu ſervare puellam
Incipis, incipiet deſinere eſſe mea.
Multa diuque tuli: ſperavi ſæpe futurum,
Cum bene ſervaſſes, ut bene verba darem.
Lentus es, & pateris nulli patienda marito.
At mihi conceſſi finis amoris erit.
Scilicet infelix nunquam prohibebor adire?
Nox mihi ſub nullo vindice ſemper erit? judice, tres libri.
Nil metuam? per nulla traham ſuſpiria ſomnos?

Nil

40. *Quid latrent nocte ſilente canes.*] orte *cui latrent*. Triſt. lib. II.
Scit cui latretur, cum ſolus obambulat ipſe. Heinſ. *Nocte ſilente.*] Conticinium icit. Concubia enim nocte omnia fere ilent.

41. *Quas ferat.*] *Quo* multi. nonnulli *Quid*. Heinſ.

42. *Cur toties.*] Quia ſæpenumero nulieres ſimulabant ſe religionis cauſa maritis ſecubare & in cubiculum uum adulteros furtim admittebant, eoque pacto viris imponebant. *Illa toro.*] *pſa* meliores. *Heinſius.*

43. *Mordeat.*] Tandem doleas. *Mule ihil ſentis?* Catull.

44. *Detque locum.*] *Daque* meliores. qui & τὸ *in* tolli jubent ſequenti verſu. *Heinſ. Daque locum.*] Nullus enim locus ut materia eſt fraudibus & dolis, quando maritus æquo animo patitur uxorem uam ab alio amari.

45. *Ille poteſt, &c.*] Sicuti enim facilimum eſt, in littore arenam furari nemine prohibente: ita eſt, amplecti uxorem, quæ à viro non cuſtoditur, quæ omnibus patet, nullo vindice. *Vacuo.*] Deſerto, ſine cuſtodibus. *Furari.*] Clam ſurripere.

46. *Uxorem ſtulti.*] Malim *incauti*. Nam Tibulli illa imitatus eſt,
At tu fallacis conjunx incaute puellæ,
Me quoque ſervato, peccet ut illa nihil.
quemadmodum & Triſt. lib. II.
Denique ab incauto nimium petit illa marito,
Se quoque uti ſervet, peccet ut illa minus.
contra *cautus* & *vafer maritus*. de quo Epiſt. XVI. ℣ſ. 314. *Heinſ. Stulti.*] Inſipientis, cui facile imponi poteſt.

50. *Bene verba darem.*] Tibi ſcilicet: hoc eſt, te fallerem, tibi imponerem.

52. *Amoris conceſſi.*] Quem tam facile concedis.

53. *Adire.*] Ad amicam me conferre.

54. *Vindice.*] Ultore: ut impune mihi liceat omni nocte.

55. *Per nulla traham ſuſpiria ſomnos.*] Propertius libro tertio, *Odi ego, quæ numquam*

Nil facies, cur te jure periisse velim?
Quid mihi cum facili, quid cum lenone marito?
certa, Moreti alter. Corrumpis vitio gaudia nostra tuo.
Quin alium, quem tanta juvet patientia, quæris?
nega, Francof. Me tibi rivalem si juvat esse, veta.

quam pungunt suspiria somnos: Semper in iratam pallidus esse velim.

57. *Lenone marito.*] Mariti lenones dicuntur, qui uxorum adulteriis non offenduntur.

58. *Vitio.*] Indulgentia.

59. *Quin alium quem tanta juvet patientia quare.*] Multi *quaras*. Scaligeri excerpta *quæres*. Puteaneus. *quæris*. quod verum est. sic infra ex optimis codicibus lib. III. El. VII.

Quin istic pudibunda jaces pars pessima nostri.

Horatius Epod. VI.

Quin huc inanes, si potes, vertis minas,
Et me remorsurum petis?

quod Cruquius perperam mutavit. & sic passim tersæ Latinitatis scriptores. *Heinsius. Patientia.*] Quia dixit: *Multa diuque tuli.*

90. *Me tibi.*] Sensus est: Si me rivale oblectaris, prohibe me tibi esse rivalem: quæ ratio me rivalem faciet.

P. OVI-

P. OVIDII NASONIS
AMORUM
LIBER III.

ELEGIA I.

Deliberatio Poëtæ, utrum Elegos pergat scribere, an potius Tragœdias.

STat vetus & multos incædua silva per annos.
Credibile est illi numen inesse loco.
Fons sacer in medio, speluncaque pumice pendens:
Et latere ex omni dulce queruntur aves.
Hic ego dum spatior tectus nemoralibus umbris,
Quod mea, quærebam, Musa moveret opus.
Venit odoratos Elegeïa nexa capillos:
Et puto pes illi longior alter erat.
Forma decens: vestis tenuissima, cultus amantis:

In

Lucus erat longo nunquam violatus ab ævo, Lucan. III. 399. Tac. Germ. Noster El. 13. 7.
splendens, Palat.
Queruntur in silvis aves, Horat. Epod. 2. 26.

1. STat vetus, & multos, &c.] Decrevit Naso, duobus prioribus libris Elegiarum tertium addere, qui sine controversia cæteris est longe pulchrior: unde majorem & voluptatem & utilitatem lector sit capturus. Vetus.] Vetustas omnis est veneranda. Incædua.] Inviolata, quæ per multos annos cæsa non fuit. Sacros enim lucos cædere, nefas erat.

. Numen.] Deum aliquem. Numen inesse loco.] Suum cuique loco genium & numen affinxerunt veteres. Vide Serv. ad illud Virgil. 5. Incertus geniumne loci. Hinc lucos colebant relligione patrum late sacros.

. In medio.] Scil. sylvæ. Fortasse describit Poëta Aricinum nemus, de quo lib. 3. Fast. Pumice.] Saxo vetustate eroso. Pendens.] Imminens.

. Queruntur.] Querulos cantus cum suavitate edunt.

5. Nemoralibus.] Id est, frondibus, umbris.

6. Quod mea.] Cogitabam, quid potissimum canerem.

7. Venit odoratos Elegeïa nexa capillos.] An myrto nexa? an lauro? an aliâ quavis coronâ? Hoc sane additum oportuit. quomodo alibi, *Necte comam myrto.* Sed scribe meo periculo, quicquid membranæ veteres obnituntur, *pexa capillos.* Heinsius. Venit.] Hic Naso eleganti phantasia Elegiæ atque Tragœdiæ, actiones attribuit: & quæ sint utrique propria, venustissime ostendit. Odoratos.] Odoribus perfusos: quia deliciosa est elegia.

8. Et puto.] Ut puto.

9. Decens.] Honesta, pulchra. Vestis tenuissima.] Propter tenuem & humilem elegorum materiam, & non subli-

me

In pedibus vitium causa decoris erat.
Venit & ingenti violenta Tragœdia passu.
Fronte comæ torva, palla jacebat humi.
Læva manus sceptrum late regale movebat:
Lydius alta pedum vincla cothurnus erat.
Et prior, Ecquis erit, dixit, tibi finis amandi,
O argumenti lente poëta tui!
Nequitiam vinosa tuam convivia narrant:
Narrant in multas compita secta vias.
Sæpe aliquis digito vatem designat euntem:
Atque ait, Hic ille est, quem ferus urit Amor.

Fabula

me dicendi genus. *Cultus amantis.*] Quia hoc carminis genere amatoria maxime describuntur. *Vultus amantis.*] Rectius Moreti codex, *cultus.* quod ad vestem tenuissimam refer. *Heinsius.*

10. *In pedibus vitium.*] Pentameter syllaba brevior est Hexametro.

11. *Ingenti passu.*] Propter sublimem dicendi characterem, in quo versantur Tragœdiæ. *Violenta.*] Quia tragœdiæ est, narrare regnorum eversionem, & hujusmodi res violentas: ut Polydori necem, Medeam filios trucidantem, &c. taliaque violentiæ plena. *Tragœdia.*] Arrian. Epist. lib. 1. cap. 4. definit Tragœdiam hoc modo. τί γὰρ ἄλλο ἐστὶ τραγῳδία, ἢ ἀνθρώπων πάθη, τεθαυμακότων τὰ ἐκτός, διὰ μέτρου τοιοῦδ' ἐπιδεικνύμενα.

12. *Fronte comæ torva.*] Hoc dicit propter Tragœdiæ severitatem. *Palla.*] Tragici est vestimenti genus. *Iacebat humi.*] Unde tragici dicuntur pallam & syrma trahere.

13. *Lex sceptrum late regale tenebat.*] *Movebat* meliores libri magno numero cum primâ editione. *Heins. Late regale.*] Sic Maro dixit 1. Æneid. *Hinc populum late regem.*

14. *Lydius apta pedum vincla cothurnus erat.*] *Alta vincla* prima editio cum Puteaneo, Sarraviano, optimo Palatino, Arondeliano, & septem aliis. quomodo apud Virgilium.

Purpureoque alte suras vincire cothurno.

Sidonius,

Laxo pes natet altus in cothurno.

noster quoque infra *altum cothurnum* hac elegia appellat. *Heinsius. Cothurnus Lydius.*] Id est, histrionicus. Histriones enim primum ex Lydia, id est, Hetruria, accersiti sunt. *Alta.*] Quia cothurni sunt multo altiores, quam calcei: & propemodum genua contingunt.

15. *Hæc prior, Ecquis erit finis tibi dixit amoris?*] *Et prior* iidem codices, *amandi* quoque non *amoris*, nisi quod in optimo Palatino *amator.* venuste. *Heins. Ecquis.*] Quando desines amatoria scribere.

18. *Narrant in multas, &c.*] Triviales omnes, inquit, amores tuos loquuntur. *Secta.*] Divisa. *Compita.*] Quadrivia. Dicta, quod multæ viæ in unum confluant. Vide Serv. 2. Georg. Hinc compitalia, festa quæ in compitis celebrabantur. Et ludi compitalitii.

19. *Vatem.*] Te Poëtam. *Designat digito.*] Demonstrat, indicat.

20. *Atque ait, Hic hic est.*] *Hic ille est* Sarravianus cum primâ editione. Adi Nostros Met. XI. v. 6. *Heins. Hic est.*] Persius: *At pulchrum est digito monstrari, & dicier, hic est. Ferus.*] Crudelis.

21. *Fabu-*

Fabula (nec sentis) tota jactaris in Urbe;
  Dum tua præterito facta pudore refers.
Tempus erat thyrso pulsum graviore moveri.
  Cessatum satis est: incipe majus opus.
Materia premis ingenium. cane facta virorum:
  Hæc animo, dices, area digna meo est.
Quod teneræ cantent, lusit tua Musa, puellæ;
  Primaque per numeros acta juventa suos.
Nunc habeam per te Romana Tragœdia nomen.
  Implebit leges spiritus iste meas.
Hactenus: & movit pictis innexa cothurnis
  Densum cæsarie terque quaterque caput.

Altera

21. *Fabula.*] Scilicet tu, quia per totam urbem omnes de te loquuntur. *Fabula.*] Pro sermone. Ter. Hecyr. 4. 3. *Postremo nos jam fabulæ sumus, Pamphile; senex, atque anus.* Et alibi, *Lupus in fabula.* pro quo Plaut. Stich. 4. 1. v. 71. *Atque eccum tibi, lupum in sermone.* Et Pers. Sat. 5. —— *fabula fies. Iactaris.*] Exagitaris.

22. *Dum tua præterito facta pudore refers.*] *Furta* scribendum. quomodo & alibi non uno loco est peccatum. ut lib. 11. Trist. de Calvo,

Detexit variis qui sua furta modis.

pro *præterito pudore* male codices nonnulli *postposito*, *prætento*, *neglecto* & similia. Trist. 11.

Est & in obscœnos deflexa Tragœdia risus,
Multaque præteriti verba pudoris habet.

quo loco nihil est mutandum. *præteriti pudoris verba* in quibus verecundiæ ratio non habetur. *Heinsius.*

23. *Thyrso.*] Thyrsi proprie sunt hastæ hederis involutæ, quæ in Orgiis Bacchi sacris quatiebantur. Ipse quoque Liber pater fingitur tenere thyrsum, quod est latens telum, cujus mucro hedera circumtegitur. Hic autem ponitur pro Bacchico furore, id est, poëtico. *Pulsum.*] Id est, percussum.

24. *Majus.*] Quam opus Amorum.

25. *Materia.*] Materiæ & argumenti levitate vilescit ingenium tuum. *Cane facta virorum.*] Heroica scribe.

26. *Hæc area.*] Hic campus in quo exultent carmina tua. *Animo.*] Dicendi sublimitate.

27. *Lusit.*] Ludere enim dicuntur Poëtæ, levia scribentes.

28. *Primaque per numeros.*] Amatoria carmina, ætati tuæ juvenili convenientia satis scripsisti: nunc, quando ex prima juventa excessisti, majora aggredere. *Numeros.*] Versus, carmina. *Suos.*] Ætati proprios. Neque enim omnia in omni ætate decent.

30. *Leges.*] Tragœdiæ leges exigunt spiritus sublimitatem, & magnitudinem. *Spiritus iste.*] *Ipse* Puteaneus & quinque alii. *Heinsius.*

31. *Movit caput.*] Id est, concussit, agitavit: quod est iratorum. *Pictis.*] Picturatis, pulchris. *Innixa.*] Sic Flaccus. *Et docuit magnumque loqui, nitique cothurno. Innixa cothurnis.*] Prima editio cum Sarraviano & decem aliis *innexa.* quomodo cothurnum *vincla* paulo ante nominavit, & Virgilio,

——— *suras evincta cothurno.*

Heinsius.

33. *Alte-*

Altera (ſi memini) limis ſubriſit ocellis.
Fallor, an in dextrâ myrtea virga fuit?
Quid gravibus verbis, animoſa Tragœdia, dixit;
Me premis? an nunquam non gravis eſſe potes?
Imparibus tamen es numeris dignata moveri.
In me pugnaſti verſibus uſa meis.
Non ego contulerim ſublimia carmina noſtis.
Obruit exiguas regia veſtra fores.
Sum levis; & mecum levis eſt mea cura Cupido.
Non ſum materiâ fortior ipſa meâ.
Ruſtica ſit ſine me laſcivi mater Amoris.
Huic ego proveni lena comeſque Deæ.
Quam tu non poteris duro reſerare cothurno,
Hæc eſt blanditiis janua laxa meis.
Et tamen emerui plus quam tu poſſe, ferendo

Multa

33. *Altera.*] Elegia. *Limis.*] Aut tranſverſe tuentibus, quod irati eſt: ſubirata enim erat Tragœdiæ. aut *limis*, id eſt, pætis, quod eſt laſciviæ. unde Venus pætis ocellis pingitur.

35. *Gravibus verbis.*] Moleſtis. Alludit ad gravitatem & pondus verborum, quæ tragœdiæ inſunt. *Animoſa.*] Iracunda, animi vehementis, & elati ſpiritus.

36. *Me premis.*] Me lædis. quia dixerat tragœdia ſuperius, *O argumenti lente Poëta tui.* Et paulo inferius, *Materia premis ingenium:* quæ verba maxime elegiam premebant. *An nunquam non gravis eſſe potes?*] Semperne natura gravis eris.

37. *Imparibus numeris.*] Elegis carminibus. *Imparibus.*] Ad præſentem contentionem Tragœdiæ & Elegiæ referendum eſt: utraque enim elegiaco metro ſuam cauſam agit. *Micyl.*

38. *Meis.*] Elegis.

39. *Non ego.*] Non negaverim, inquit, tua carmina eſſe ſublimiora noſtris: ſed tamen carmina noſtra ſunt materiæ convenientia: & mihi eſt ea in dominam poteſtas, quam tu minime habes.

40. *Obruit.*] *Obruet* multi ex ſcriptis. *Obruat* duo. *Heinſ. Obruit.*] Operit, ita ut vix videri poſſint. *Regia.*] Quia in tragœdiis mentio fit de regum palatiis, in elegiis vero de amicæ foribus.

41. *Levis Cupido.*] Ad eum ſupra quoque dixit: *Tu levis es multoque tuis ventoſior alis.*

42. *Fortior.*] Apta igitur ſum meæ materiæ.

43. *Ruſtica ſit ſine me.*] *Fit* multi ex ſcriptis cum primâ editione. bene. *Heinſius.*

44. *Proveni.*] Nata ſum. *Lena.*] Elegia enim, dum iratam amicam amanti conciliat, dum puellæ ad virum, viri ad puellam verba amatoria perfert, lenæ officio fungitur.

45. *Duro cothurno.*] Severo carmine.

46. *Blanditiis.*] Elegia enim blanditias maxime continet. unde eſt, *Blanda pharetratos Elegeia cantet amores. Ianua.*] Amicæ. *Laxa.*] Aperta.

47. *Et tamen.*] Licet ſim levis. *Emerui.*] Merita ſum. *Poſſe plus quam tu.*] Majorem habere poteſtatem, quam tu habes.

48. *Tuo*

Multa ſupercilio non patienda tuo.
er me decepto didicit cuſtode Corinna
Liminis adſtricti ſollicitare fidem;
)elabique toro tunicâ velata recinctâ;
Atque impercuſſos nocte movere pedes.
'el quoties foribus duris inciſa pependi,
Non verita à populo prætereunte legi!
Quin ego me memini, dum cuſtos ſævus abiret,
Ancillæ miſſam delituiſſe ſinu.
Quid, cum me munus natali mittis? at illa
Rumpit, & appoſitâ barbara merſit aquâ?
rima tuæ movi felicia ſemina mentis.

48. *Tuo ſupercilio.*] Tuæ ſeveritati.

49. *Per me.*] Mea opera. *Obſtricti.*] ʒo, inquit, Corinnam docui, quo pa-o cuſtodem decipere, & clauſam ja-ıam aperire poſſer.

50. *Liminis obſtricti ſollicitare forem.*] *ldſtricti* meliores. Deinde & *fidem*, uteaneus, optimus Palatinus & quin-ue alii. veriſſime. vidit & Gronovius)bſervat. lib. II. cap. XI. Appoſite Pro-ertius de Tarpeia,

Prodiderat portæque fidem, patriamque jacentem.

emedio Amoris,

Sed tamen eſt artis ſtrictiſſima janua noſtræ.

a ſcribendum ex libris. ſic contra *ja-ıa laxa.* de quo lib. I. Faſt. dicemus. 456. Art. Am. lib. I. *pectora dolore lſtricta* habes. *Heinſ.*

51. *Delabique.*] Supple à ſuperiori-us, Per me didicit Corinna ſenſim è ıariti lecto ſe ſurripere, & ad Naſonem ergere. *Velata.*] Cooperta, veſtita. *ecincta.*] Diſcincta. *Tunica velata ſo-ıta.*] *Recincta* multi ex ſcriptis. Quo-ıodo ſupra lib. I. El. V.

Ecce Corinna venit tunica velata recincta.

ıfra lib. III. El. VII.

Nec mora; deſiluit tunica velata recinctâ.

ırtis I.

Utque erat è ſomno tunica velata recincta.

Faſt. III.

Quaque metu rapitur tunica velata recincta.

ſic & zonam *recinctam* dixit Epiſtola II. *Heinſ.*

52. *Atque impercuſſos.*] Lego vel invitis libris *imperculſos pedes*, hoc eſt intrepidos. contra lib. II. Faſt.

Turbatam viſo rettulit angue pedem.

Idem. *Nocte.*] Per noctis tenebras.

53. *Ah quoties foribus duris inciſa pependi!*] *Vel quoties* Puteaneus & optimus Palatinus. recte. pro *inciſa*, Sarravianus & duo alii *illiſa.* optimus Palatinus, Neapolitanus, & alii tres *conciſa.* duo *illuſa.* quod Politiano probabatur ex illo Virgilii, *Illuſaque auro veſtes.* Sed quid hoc ad rem? unus, *infixa.* alius *concuſſa.* Excerpta Jureti *conciſſa.* Heinſ. *Foribus duris.*] Mos enim erat amatorum, qui non admiſſi ante amicæ oſtium pernoctarent, in ipſis foribus literas incidere, quibus puellæ ſævitiam objiciebant, aut blandiebantur. *Inciſa.*] Literæ proprie incidi dicuntur in marmore, in ligno, in ære.

57. *Quid cum me munus natali miſit.*] *Mittis* ſcribe cum Puteaneo & meo chartaceo. & mox pro *Rupit* idem Puteaneus & unus Moreti *Rumpit.* Heinſ.

59. *Movi.*] Excitavi. Ad Naſonem

Munus habet, quod te jam petit, iſta meum.
Deſierant; cœpi: Per vos utramque rogamus,
In vacuas aures verba timentis eant.
Altera me ſceptro decoras, altoque cothurno.
Jam nunc contacto magnus in ore ſonor.
Altera das noſtro victurum nomen amori.
Ergo ades, & longis verſibus adde breves.
Exiguum vati concede, Tragœdia, tempus.
Tu labor æternus: quod petit illa, breve eſt.
Mota dedit veniam. teneri properentur amores,
Dum vacat. à tergo grandius urget opus.

convertit ſermonem. *Fœlicia.*] Aliis enim aliud natura ingenium tribuit: benignius & fœlicius igitur Naſo ſortitus fuerat. *Semina.*] Igniculos eos, de quibus Cicero in Tuſculana tertia: Quis igniculos, hominum ignavia & ſocordia ſæpenumero extinguit. Quoniam igitur Ovid. ſe primum elegis exercuit, nunc dicit, Elegiam primam moviſſe ſuæ mentis ſemina.

60. *Munus.*] Id eſt, ſcribendi fœliciter facultatem, quam tibi donavi. *Iſta.*] Tragœdia.

61. *Deſierat: cœpi, Per vos utraſque rogamus.*] Primo *deſierant* ex quatuor libris reponendum. deinde *per vos utramque* cum Puteaneo & multis aliis. *Heinſ. Deſierant.*] Ambæ, Tragœdia ſcilicet & Elegia, finierant, & ſuis ſermonibus modum impoſuerant. *Cœpi.*] Scilicet eas alloqui.

62. *In vacuas auras.*] *Vacuas aures* Puteaneus, tertius Palatinus & prima editio. atque ita legit Tranquillus Faber in Phædrum c. III. noſter Met. IV.

—— aliquid vacuas referamus ad aures.

quod non eſt mutandum. *vacivas aures* dixit Plautus. Met. XII.

E quibus hi vacuas implent ſermonibus aures.

ubi *auras* etiam nonnulli. & poſtea,

Verbaque tot fudit vacuas animoſus in aures.

etſi *auras* ibi pertinaciter tam ſcripti quam typis editi codices. *In auras fundere verba* dicuntur, quos nemo exaudit. ut *ventis verba profundere* Lucretio.

—— tu fac ne ventis verba profundam.

Heinſius. *Timentis.*] Scilicet judicium meum. *In auras vacuas.*] Ad nihilum, inquit, redigantur hæc veſtra verba, quibus utraque timorem oſtenditis, ne à me deſeramini.

63. *Sceptro & cothurno.*] Tragica ſcriptione.

64. *Iam nunc contracto magnus in orbe ſonor.*] *Contacto magnus in ore ſonus* Puteaneus & optimus Palatinus cum Scaligeri excerptis. recte. niſi quod *ſonor* non eſt mutandum. alii *contacto orbe*, vel *contracto orbe*. Prima editio *cantato ore*. at fruſtra. Salmaſius libro de Coma reſtituit, *contecto ore*. perſonati nempe tragœdi. ſed *contacto ore* non eſt ſollicitandum. ponitur nempe pro adflato. Met. XIV.

—— ambroſiâ dulci cum nectare miſtâ
Contigit os, fecitque deum.

Epiſtola IV.

Ut quos ſemideæ Dryades Faunique bicornes
Nomine contactos attonuere ſuo.

Heinſ.

70. *A tergo grandius urget opus.*] Attentionem captat. Sic Virgil. lib. 7. *Major rerum mihi naſcitur ordo, Majus opus moveo.* Domin.

ELE-

ELEGIA II.

Ad amicam, cursum equorum spectantem.

NOn ego nobilium sedeo studiosus equorum:
Cui tamen ipsa faves, vincat ut ille precor.
Jt loquerer tecum veni, tecumque sederem:
Ne tibi non notus, quem facis, esset amor.
Tu cursus spectas, ego te. spectemus uterque
Quod juvat, atque oculos pascat uterque suos.
), quicumque faves, felix agitator equorum!
Ergo illi curæ contigit esse tuæ;
Hoc mihi contingat; sacro de carcere missis
Insistam forti mente vehendus equis.
Et modo lora dabo; modo verbere terga notabo:
Nunc stringam metas interiore rota.

Si

NON *ego nobilium venio spectator equorum. &c.*] Dum ludi Romæ celebrarentur, in theatrum & circum, quem *maximum* dicebant, ingens utriusque sexus hominum multitudo ad spectandum confluebat. Juvenes puellis assidebant, lege loci permittente. Hinc Poëta in Artibus præcepit illi, qui puellam, quam amet, eligere cupiat, ut in his locis præcipue eam venetur. *Equorum.*] Inde Equiria dicebantur hi ludi, qui in Circo maximo, inter Palatinum & Aventinum, quinto Idus Apriles fiebant. Sed potius de Circensibus.

2. *Cui tamen ipsa faves.*] Sic enim præceperat in Artibus: *Nec mora, quisquis erit cui favet illa, fave.*

5. *Tu cursum spectes, ego te.*] *Spectas* meliores cum Puteaneo, qui etiam *cursus*. Forte *spectans*. Heins.

9. *Sacro.*] Quia in deorum honorem ludi fere omnes edebantur.

12. *Stringam.*] Radam. *Interiore.*] Propinquiore. *Interiore rota.*] Compendio spatii. sic Cic. in Academ. quæst. ex Arato. — *quæ, cursu interiore, brevi convertitur orbe.* Et noster vers. 70. — *admoto proximus axe subit.* Stat 6. Thebaid. *Speravit flexæ circum compendia metæ — Interius ductis Phœbæius augur habenis — Anticipare viam.* Et Virgil. 5.

Radit iter lævum interior, subitusque priorem
Præterit, & metis tenet æquora tuta relictis.

& deinde: — *dum proram ad saxa suburget* — *Interior.* Ubi Serv. *interior*, id est, *sinisterior.* Quod & ex Lucano discimus 8.

— *non sic moderator equorum*
Dexteriore rota, lævum cum circuit axem,
Cogit inoffensæ currus accedere metæ.

Quæ omnia ex perenni Homeri fonte, Iliad. ψ. ℣s. 334. & seqq. ubi plenissimam hujus certaminis descriptionem habemus.

Τῷ σὺ μάλ' ἐγχρίμψας. ἐλάαν σχεδὸν ἅρμα καὶ ἵππους.
Αὐτὸς δὲ κλινθῆναι ἐϋπλέκτῳ ἐνὶ δίφρῳ,
Ἦκ' ἐπ' ἀριστερὰ τοῖιν. ἀτὰρ τὸν δεξιὸν ἵππον
Κένσαι ὁμοκλήσας, εἶξαί τέ οἱ ἡνία χερσίν.

Si mihi currenti fueris conſpecta, morabor:
Deque meis manibus lora remiſſa fluent.
Ah quam pæne Pelops Piſæâ concidit haſtâ,
Dum ſpectat vultus, Hippodamia, tuos!
Nempe favore ſuæ vicit tamen ille puellæ.
Vincamus dominæ quiſque favore ſuæ.
Quid fruſtra refugis; cogit nos linea jungi.
Hæc in lege loci commoda Circus habet.
Tu tamen, à dextrâ quicunque es, parce puellæ.
Contactu lateris læditur iſta tui.
Tu quoque, qui ſpectas poſt nos, tua contrahe crura,
Si pudor eſt, rigido nec preme terga genu.

Sed

Ἐν νύσσῃ δέ τοι ἵππος ἀριστερὸς ἐγχριμφθήτω,
Et Theocrit. Idyll. 24. verſ. 117.
Ἵππους δ᾽ ἐξελάσασθαι ὑφ᾽ ἅρματι, καὶ περὶ νύσσαν
Ἀσφαλέως κάμπτοντα τροχῶν σύριγγα φυλάξαι.

14. *Fluent.*] Elabentur.

15. *Ah quam pæne Pelops Piſæo concidit axe.*] *At quam pæne* Puteaneus cum Menteliano & Neapolitano. idem cum Barberiniano & duobus aliis, *Piſæa haſta.* quod verum eſt. neque aliter Jureti & Scaligeri Excerpta. habes fabulam apud Pindarum, qui OEnomao Pelopen inſequenti ἔγχος χάλκεον quoque dat. Apollonius libro 1.
Τὸν δὲ μεταδρομάδην ἐπὶ Μυρτίλος ἤλασεν ἵππους
Σὺν τῷ δ᾽ Οἰνόμαος προτενὲς δόρυ χειρὶ μεμαρπώς.
Claudianus laude Serenæ,
—— *curru Piſæa marito*
Fugit tela Pelops. Heinſ.

Pelops.] Tantali filius, qui Piſam acceſſerat, viſa Hippodamia, id concipiens connubium, corrupit Myrtilum aurigam patris, primi coitus pactione. Qui factis cereis axibus rotarum, effecit ut Pelops victoria potiretur, primuſque ad aram Neptuni perveniret. *Concidit.*] Hoc eſt, interfectus fuit. *Axe Piſæo.*] Id eſt, ab Oenomao, qui curru Piſæo vectus haſtam manu tenebat, qua procos perimebat, dum eos præcurrentes aſſequeretur. ut ſit ſenſus: Pelops, dum Hippodamiæ, quam ſecum in ſuis quadrigis vehebat, faciem cum ſtupore conſpiceret, & propter hoc aliquantulum moraretur, parum abfuit, quin ab inſequente Oenomao fuerit occiſus. *Piſæo.*] A Piſa Arcadiæ oppido, quod præterfluit Alpheus amnis.

18. *Vincamus.*] Hippodamiæ exemplo debemus, inquit, amantes victoriam adipiſci, puella noſtra nobis favente.

19. *Quid refugis.*] Puellarum exprimit ingenium, quæ facile diſſimulant.

20. *In lege loci.*] Lex enim neminem prohibet, quo minus in publicis ſubſelliis aſſideat. *Hæc commoda.*] Ut tangere & alloqui puellam poſſis. *Circus.*] Spacium erat oblongum, in cujus principio carceres, unde quadrigæ effundebantur, & equi currunt. Circi Romæ tres fuiſſe ſcribuntur, Maximus, Flaminius, vel Apollinaris, & Neronis in Vaticano.

21. *Tu tamen.*] Hæc omnia, licet non fuerint, tamen in puellæ gratiam dicit, ut illius animum ſibi conciliet.

24. *Rigido nec preme terga genu.*] *Rigida manu* Puteaneus & Arondelianus. ſed male. lib. 1. Art.

Reſpice

ied nimium demiſſa jacent tibi pallia terræ.
Collige; vel digitis en ego tollo meis.
nvida veſtis eras, quæ tam bona crura tegebas:
Quoque magis ſpectes, Invida veſtis eras.
Talia Milanion Atalantes crura fugacis
Optavit manibus ſuſtinuiſſe ſuis.
Talia ſuccinctæ pinguntur crura Dianæ,
Cum ſequitur fortes, fortior ipſa, feras.
His ego non viſis arſi. quid fiet ab iſtis?
In flammam flammas, in mare fundis aquas.
ſuſpicor ex iſtis & cætera poſſe placere,
Quæ bene ſub tenui condita veſte latent.
Vis tamen interea faciles arceſſere ventos, teneros Scriver:
Quos

Reſpice præterea, poſt vos quicunque ſedebit,
Ne premat oppoſito mollia terga genu.
Heinſ.

25. *Demiſſa jacent tua pallia terræ.*] *Dimiſſæ jacent tibi terra* meliores. ſic & b. I. Artis Amat. in iiſdem,
Pallia ſi terra nimium dimiſſa jacebunt.
c *terrâ deponere* non *terræ* Amor. III. l. v. ex optimo codice. Vulgatam tanen loco non auſim movere. *Idem. Pallia.*] Veſtes. Sic in Artibus: *Pallia ſi terræ nimium demiſſa jacebunt, Collige, & nmunda ſedulus effer humo.*

29. *Atalantæ crura fugacis.*] *Atalantis* ſcripti. Lege *Atalantes.* pro *Melanion* arravianus *Minalion.* lege *Milanion*, & ide quæ noto Art. Amat. II. v. 188. b. III. Art.
Milanion humeris Atalantes crura ferebat.
c & ibi ex optimis libris ſcribendum. Heinſ. *Atalantes.*] Duæ fuerunt: altera choenei filia, nobilis curſu, altera Arcadica, quam perdite amavit Milanion, & uæ ſpecioſiſſima crura habuit. Quod ſtendit Poëta & hic, & in Artibus, diens: *Milanion humeris Atalantes crura ferebat: Si bona ſunt, hoc ſunt aſpicienda nodo. Fugacis.*] Velocis.

31. *Succinctæ.*] Venatricis habitum exprimit. *Succinctæ Dianæ.* Sic Virgil. I. *Succinctam pharetra, & maculoſæ tegmine Lyncis.* Ubi Servius non placet. ſimpliter intelligendum videtur, altius cinctam, & pharetram habentem. Quod ex illo patet, *Nuda genu:* quo reſpexit noſter. βαθύζωνος. Et Ennius annal. 15. —— *Succinctei corda machairis. Succinctus trabea.* Virgil. Veteres utebantur verbo ζῶσαι, pro accingi, indui ad pugnam. εὐζωνότατος. Halicar. 3. Contra, diſcinctus pro ignavo & inerti. Diſcinctus verna. Diſcinctus nepos. Transfertur etiam ad alia: pro inſtruere, munire, fulcire. Petron. in Schedio. *His animum ſuccinge bonis.* Juſtin. 6. I. *Pharnabazum, & Tiſſafernem maximarum gentium viribus ſuccinctos.* & lib. 35. cap. I. *Totius orientis viribus ſuccinctus.* Vide eleg. 9. I. Amor. v. 41. *diſcinctaque in otia natus.*

32. *Sequitur feras.*] Perſequitur jaculis, & clamore premit.

35. *Cætera.*] Sic in Metamorph. *Si qua latent, meliora putat.*

36. *Condita.*] Celata.

37. *Vis tamen interea tenues arceſſere ventos.*] *Faciles ventos* libri meliores. probe. vide Notas Triſt. El. II. lib. I. v. 81. *Heinſ. Interea.*] Interim, dum

Quos faciat nostra mota tabella manu?
An magis hic meus est animi, non aëris, æstus,
Captaque fœmineus pectora torret amor?
Dum loquor, alba levi sparsa est tibi pulvere vestis.
Sordide de niveo corpore pulvis abi.
Sed jam pompa venit. linguis animisque favete.
Tempus adest plausûs: aurea pompa venit.
Prima loco fertur passis Victoria pennis:
Huc ades; & meus hic fac, Dea, vincat amor.
Plaudite Neptuno, nimium qui creditis undis.
Nil mihi cum pelago: me mea terra capit.
Plaude tuo, miles, Marti: nos odimus arma.

Pax

ludi incipiant agi. *Faciles.*] Leves, non impetuosos. *Arcessere.*] Advocare.

38. *Quos faciant nostra mota flabella manu.*] *Facies tabella* Puteaneus. *faciat tabella* prima editio, cum Jureti excerptis, Neapolitano, & sex aliis. plures, *faciet tabella. tabella* hic legendum jam monui Notis ad lib. I. Artis v. 163. quæ consulantur. *Heins. Quos faciant nostra.*] Hoc quoque ad ineundam puellæ gratiam facit.

41. *Alba nigro sparsa est tibi pulvere vestis.*] *Alba levi* Puteaneus cum excerptis Scaligeri & Politiani. in multis aliis extat *brevi*. Heins.

43. *Sed.*] Particula hæc comica semper novum aliquid demonstrat. *Pompa.*] Pompa in his ludis dicebatur ordo eorum, qui præcedentes, deorum imagines circumferebant: post autem pompam sequebatur equorum cursus. *Linguis.*] Quo ad verba & omina. *Animis.*] Quo d cogitationes bonas. *Favete.*] Favere, nquit, Festus, est bona fari: sed veteres ?oëtæ pro *silere* usi sunt. Hoc autem verbo in sacris taciturnitas, in ludis favor indicitur. *Favete linguis.*] Εὐφημεῖτε. Bona dicite verba.

45. *Sparsis Victoria pennis.*] *Passis pennis* Puteaneus, Sarravianus, Arondelianus, & quinque alii. recte. Claudianus,

Ipsa duci sacras Victoria panderet alas.

sic & de Pavone Horatius,

—— picta pandet spectacula cauda.

noster superiore libro El. VI.

Ite piæ volucres & passis plangite pennis.

ita enim Arondelianus liber inter optimos. vulgati *pectora plangite pennis*. Heinsius. *Victoria*] Victoriæ simulachrum. *Pennis.*] Victoria enim propter levitatem, & inconstantiam, ambiguitatemque alata fingebatur.

46. *Huc ades atque meus.*] *Et meus hic* meliores, *Heins. Huc ades.*] Mihi faveas, ut in amore meo vincam.

47. *Neptuno.*] Cui sorte obtigit maris imperium: ex quo patet, inter reliquas deorum imagines Circensibus Neptuni quoque simulachrum ferri solitum. *Nimium.*] Per hoc, navigandi periculosum studium damnat.

48. *Nil mihi cum pelago.*] Sic Labrax ille Plaut. in Rud. 2. 6. à princip.

Qui homo sese miserum & mendicum volet,
Neptuno credat sese atque ætatem suam:
Nam si quis quid cum eo rei commiscuit,
Ad hoc exemplum amittit ornatum, domum.

Hinc Eurip. Hippol. πικρὰ ναυκληρία. *Me mea terra tenet.*] *Capit* meliores. *Heinsius.*

52. *Arti-*

Pax juvat, & mediâ Pace repertus Amor.
Auguribus Phœbus, Phœbe venantibus adsit: *adsis, Mentelii.*
Artifices in te verte, Minerva, manus. *Lanificas, Francius.*
Ruricolæ Cereri, teneroque adſurgite Baccho:
Pollucem pugiles, Caſtora placet eques.
Nos tibi, blanda Venus, puerisque potentibus arcu
Plaudimus. inceptis annue, Diva, meis.
Daque novæ mentem dominæ, patiatur amari. *meam, Francius.*
Annuit; & motu ſigna ſecunda dedit.
Quod Dea promiſit, promittas ipſa rogamus.
Pace loquar Veneris: tu Dea major eris.
Per tibi tot juro teſtes, pompamque Deorum,

Te

52. *Artifices in te verte.*] Id eſt, tibi plaudas. Omnium fere artium, lanificii præſertim dea dicitur Minerva.

53. *Agricolæ Cereri.*] Meliores *Ruricolæ*. Heinſ. *Tenero*] Quia puer fingitur. *Aſſurgite.*] Honoris cauſa.

54. *Caſtora placet eques.*] Quod Pollux pugil, Caſtor autem equorum domitor extiterit, præter Homerum, oſtendit etiam Propertius: *Qualis & Eurotæ Pollux & Caſtor habenis, Hic victor pugnis, ille futurus equis. Placet.*] Sibi conciliet.

55. *Nos.*] Veneris ſimulachrum alloquitur. *Blanda.*] Perpetuum eſt Veneris epitheton. *Potentibus.*] Quia *Regnat, & in dominos jus habet ille deos. Puerique potentibus armis.*] *Puerisque potentibus arcu* Puteaneus. recte. hinc illa, *Armipotens, ignipotens, omnipotens* & ſimilia. *Heinſius.*

56. *Inceptis meis.*] Quia modo puellam, cui aſſidebat, amare cœperat.

57. *Daque novæ mentem dominæ, ut patiatur amari.*] Libri præſtantiores *ut* non agnoſcunt. Magna etiam pars codicum, *novam mentem. novam dominæ mentem* excerpta Douſæ. Scribe,

Daque bonam dominæ mentem.

libro I. El. II.

Mens bona ducetur manibus poſt terga revinctis.

lib. II. El. VIII.

Quid quod, in ancilla ſi quis delinquere poſſet,
Illum ego contendi mente carere bona.

Heinſ. *Mentem.*] Animum, voluntatem.

60. *Pace loquor.*] *Loquar* vetuſtiores. malim etiam *major eras.* Heinſ. (*Pace loquar Veneris.*)] Hac parentheſi utimur, quando oratio noſtra aliquem offendere videtur. *Major.*] Scilicet ipſa Venere.

61. *Per ſuperos juro teſtes.*] *Per tibi tot juro teſtes. juro tibi.* eleganter. ſic lib. I. in Faſt.

Per tibi ego hunc juro fortem caſtumque cruorem.

Met. III.

Per tibi nunc ipſum (neque enim præſentior illo
Eſt Deus) adjuro.

Epiſtola Sapphus,

Per tibi (qui nunquam longe diſcedat) Amorem
Perque novem juro nomina noſtra Deas.

Propertius libro II. Eleg. XX.

Oſſa tibi juro per matris & oſſa parentis.

mox vetuſtiores codices *tempus in omne peti.* non *fore.* Heinſius.

64. *Can-*

Te dominam nobis tempus in omne peti.
Sed pendent tibi crura: potes, si forte juvabit,
Cancellis primos inseruisse pedes.
Maxima jam vacuo Prætor spectacula Circo
Quadrijuges æquo carcere misit equos.
Cui studeas video: vincet cuicunque favebis.
Quid cupias ipsi scire videntur equi.
Me miserum! metam spatioso circuit orbe.
Quid facis? admoto proximus axe subit.
Quid facis, infelix? perdis bona vota puellæ.
Tende precor validâ lora sinistra manu.
Favimus ignavo. sed enim revocate, Quirites;
Et date jactatis undique signa togis.
En revocant. at, ne turbet toga mota capillos,
In nostros abdas te licet usque sinus.
Jamque patent iterum reserato carcere postes.
Evolat admissis discolor agmen equis.

Nunc

64. *Cancellis.*] Clatris. Sunt autem ligna in transversum compacta instar retis, ex quorum foraminibus spectatur.

65. *Maxima.*] Præcipua. *Iam vacuo.*] Ante enim quam è carceribus emitterentur equi, omnes è Circo decedebant, ne impedimento essent currentibus. *Prætor.*] Si quidem apud Romanos prætores præerant ludis exhibendis.

66. *Æquo carcere.*] Pro, æqualibus carceribus.

67. *Cui faveas video.*] *Studeas* multi ex præstantioribus, quod probum. hinc *studia partium.* Heinsius.

68. *Quod capias.*] Imo *Quid* cum Puteaneo & sex aliis. *Idem.*

69. *Spacioso circuit orbe.*] Id enim industriæ & laboris erat in hoc certamine, ne adeo à meta agitator diversus abiret, ut inter ipsum & metam alius subiret, aut nimium metæ adhærens rotam frangeret. *Spacioso orbe.*] Magno gyro.

70. *Admoto proximus axe subit.*] Superius, v. 12. quo etiam refer v. 72. *Proximus arte subi.*] *Subit* recte meliores. *Heinsius.*

72. *Tende.*] Intende, trahe. *Valida.*] Forti. *Lora sinistra.*] Meta enim erat ad lævam.

73. *Favimus.*] Puellam aspiciens hoc dixit. *Ignavo.*] Inerti & pigro agitatori. *Sed eum revocate Quirites.*] *Sed enim* iidem. probe. *Heins.*

74. *Et date jactatis undique signa togis.*] Togarum enim jactatio signum erat revocationis.

77. *Patent.*] Aperti sunt. *Iterum.*] Revocatus enim fuerat. *Reserato carcere.*] Apertis carceribus.

78. *Et volat admissis.*] *Evolat* præstantiores. nisi malis cum Juniano & tribus aliis, *Et volat emissis. emissis*, scilicet carcere. optimus Palatinus *Advolat amissis.* Heinsius. *Discolor.*] *Discolor agmen* dixit, quia Circensibus ludis primitus fuerunt quatuor aurigarum factiones, Veneta, Prasina, Alba, & Rosea,

Nunc ſaltem ſupera, ſpatioque inſurge patenti. propera, Palat.
Sint mea, ſint dominæ fac rata vota meæ.
Sunt dominæ rata vota meæ: mea vota ſuperſunt.
Ille tenet palmam: palma petenda mihi eſt.
Riſit, & argutis quiddam promiſit ocellis.
Hoc ſatis hic. alio cætera redde loco.

Roſea, à coloribus dictæ. Cauſam numeri & diverſorum colorum hanc tra-it Caſſiodorus, ut quatuor anni tempora repræſentarentur. Siquidem Pranus, qui color eſt viridis, virenti Veri icatus erat, Roſeus flammeæ æſtati, Venetus nubilæ hyemi, Albus pruino-o autumno.

81. *Sunt.*] Videbat enim agitatorem, ui puella favebat, ad metam perveniſſe, t jam victoriam adeptum. *Mea vota.*] Quæ ſunt, ut in amore mihi obſequatur uella.

82. *Ille.*] Equorum agitator. *Palmam.*] Victoriam. *Palma petenda mihi ?.*] Reliquum eſt, inquit, ut ego quoque victoria potiar. *Palma petenda mea ?.*] *Mihi eſt* prima editio, Arondelianus. & Sarravianus cum ſex aliis. *Heinſ.*

83. *Argutis.*] Micantibus, radiantibus. *Argutis ocellis.*] Idem Eleg. ſeq. v. 9. *Argutos habuit, radiant ut ſidus ocelli.* Quaſi acute arguens animi affectum. Cic. 1. de legib. *Oculi nimis arguti, quemadmodum animo affecti ſumus, loquuntur.* Item arguta exta: quæ maxime declarant, quod futurum ſit. Inſtantes oculi. Epiſt. 17. v. 78.

84. *Hoc ſatis eſt.*] Excerpta Douſæ, *Hoc ſatis hic.* quod & Naugerius in ſuis invenerat. ſequor. duo alii ex noſtris, *Hæc ſatis hic.* etiam non male. *Hinſius.* *Hoc.*] Scilicet quod ocellis promiſiſti. *Hic.*] In Circo. *Redde.*] Da mihi. *Domin.*

ELEGIA III.

De amica, quæ pejeraverat.

ESſe Deos, i, crede. fidem jurata fefellit:
Et facies illi, quæ fuit ante, manet.

Quam

E*Sſe Deos credamne.*] Puteaneus & optimus Palatinus, *hic crede.* Scribe, , *crede.* elegans loquendi modus, ſed on raro ab oſcitantibus librariis interverſus. de quo nonnihil jam ad Claudianum diximus, & ſupra ad Epiſt. IV. ſ. 127. Ep. Deianiræ,

I nunc tolle animos & fortia facta recenſe.

picedio Druſi,

I nunc &, rebus tantâ impendente ruinâ,
In te unam oculos & tua damna refer.

rt. Am. 1.

Atque ait exta tenens, Ite, placete meo.

emed.

Tu tamen i, quamvis firmis retinebere vinclis.
I procul, & longas carpere perge vias.

Ita ex veſtigiis membranarum utroque loco ſcribendum. & poſtea,

Quæris, ubi invenias? artes, i, perlege noſtras.

ſic veterrimus Regius. & mox denuo,

Tu tamen, i, numero pugna; præceptaque manu
Contrahe.

&,

I fruere uſque tua nullo prohibente puella.

Elegia de Nuce,

Quam longos habuit nondum perjura capillos,
 Tam longos, postquam numina lusit, habet.
Candida candorem roseo suffusa rubore
 Ante stetit: niveo lucet in ore rubor.
Pes erat exiguus: pedis est artissima forma.
 Longa decensque fuit: longa decensque manet.
Argutos habuit, radiant ut sidus, ocellos;

Per

Scilicet ite, oleas distringite, cædite messes.

ita & illic ex vestigiis veteris scripturæ emendo. Fast. VI.

Si vir es, i, dictas exige dotis opes.

ubi perperam *indictas* nunc legitur. Pont. II. El. III.

Nil nisi quod prodest, carum est. i, detrahe menti.
Spem fructus avidæ, nemo petendus erit.

sic & ibi ex vestigiis codicum refingo. Virgilius,

Tyrrhenas, i, sterne acies: tege pace Latinos.

Catalectis Pithœi,

I nunc & vitæ fugientis tempora vende
Divitibus cœnis.

In iisdem pag. 33.

I nunc & Reges tantum fuge. vivere doctus.
Uni vive tibi, ne moriare tibi.

sic scribo. veterrimus enim codex Vossii sub finem, *nam moriare*. est ironia. idem codex *Nunc & Reges tantum fuge*. nimirum excidit τὸ *I* initio versus. allusit ad illa Martialis lib. X. Ep. XCVI. *i, cole nunc reges*. sic supra Amor. I. El. VII.

I nunc magnificos victor molire triumphos.

veterrimus Puteaneus *I* non agnoscit. unde alii codices postea finxerunt, *Nunc jam*, *Nunc nunc*, *Nunc tibi* & similia. Martialis lib. XI. ℣s. 71.

Vende senes servos, agros, i, vende paternos.

sic & ibi lego. nam duo libri veteres ignoscent *vende*. nihil usitatius hoc loquendi modo apud poëtas. Sed illud minus obvium, pari modo *abi* illos dixisse. Lucretius libro III.

Aufer, abi, hinc lacrumas, balatro, & compesce querelas.

ita locus mendosissimus fingendus. vulgati frigide,

Aufer abhinc lacrumas, barde & compesce querelas.

Scripti plerique, quos inter duo Vossiani veterrimi *baratre*. unus Lambini *baratro*. quod illi frustra arrisit. *balatronem* pro homine nihili aut nugaci veteres videntur sumsisse. quo significatu etiam apud Varronem occurrit libro II. de re rustica cap. V. vide Festum in *Balatrones*, & Observationes parentis mei ad lib. II. Sat. III. Horatii. hæc παρέργως. Heins. *Esse deos i, crede. fidem jurata fefellit, &c.*] Deceptus Naso puellæ jurejurando, cum eam nulla affectam pœna videret, de diis dubitat. Aut, inquit, nulli sunt dii, & falsa religione tenemur: aut si sunt, puellis nimium indulgent. *Iurata.*] Quæ juravit.

4. *Postquam numina læsit.*] Rectius *lusit* quinque scripti cum excerptis Jureti. sic infra,

Et mecum lusos ridet inulta Deos.

fallere Deos Epistola II. ℣s. 37. ut illic observavi. *Heinsius*. *Lusit.*] Pejerando.

6. *Lucet ore.*] Tantum egregio decus enitet ore.

7. *Pedis est aptißima forma.*] *Artißima* meliores. frustra. *Heins.* *Pedis est artißima forma.*] Non major factus est post perjurium.

8. *Longa decensque.*] Id est, longa cum decore. *Manet.*] Postquam numina læsit

9. *Argutos.*] Micantes.

10. Te

Per quos mentita eſt perfida ſæpe mihi.
Scilicet æterno falſum jurare puellis
Dî quoque concedunt; formaque numen habet.
Perque ſuos illam nuper juraſſe recordor,
Perque meos oculos; & doluere mei.
Dicite, Dî; ſi vos impune fefellerit illa,
Alterius meritis cur ego damna tuli?
At non invidiæ vobis Cepheïa virgo eſt,
Pro male formoſâ juſſa parente mori.
Non ſatis eſt, quod vos habui ſine pondere teſtes,
Et mecum luſos ridet inulta Deos:
Ut ſua per noſtram redimat perjuria pœnam,
Victima deceptus decipientis ero?
Aut ſine re nomen Deus eſt, fruſtraque timetur;
Et ſtultâ populos credulitate movet:
Aut, ſi quis Deus eſt, teneras amat ille puellas;
Et nimium ſolas omnia poſſe jubet.

Nobis

10. *Per quos mentita eſt.*] Et puellæ per ſuos oculos jurabant. Tibullus libro tertio, *Et ſi perque ſuos fallax juravit ocellos. Per quos mentita.*] *Tetigit puer oculos ſuos, conceptiſſimiſque verbis juravit.* Petron.

11. *Scilicet æterni.*] *Æterno* prima editio cum Puteaneo, optimo Palatino & ſex aliis. quod eſſet pro *æternum.* ut habent duo alii. Plinius lib. 11. cap. ult. *Viret æterno hunc fontem igneum contegens fraxinus. Exit in Mutinenſi agro ſtatis Vulcano diebus.* Heinſ. *Falſum jurare.*] Pejerare.

22. *Forma.*] Corporis pulchritudo. *Habet numen.*] In deos jus habet.

14. *Et doluere mei.*] Quaſi hic dolor provenerit ex perjurio puellæ.

15. *Fefellerit illa.*] *Fefellerat* meliores. *Heinſ.*

16. *Alterius meriti.*] *Meritis* opt. Palatinus, & unus Moreti. *Idem. Alterius meritis.*] Alterius peccatis. *Damna.*] Oculorum dolorem, quem pati debuerat, ipſa puella, criminis rea.

17. *At non.*] Caſſiopea, Cephei regis Æthiopum uxor, adeo forma ſuperbivit, ut auſa fuerit ubique jactare ſe Nereïdibus eſſe pulchriorem. Fabulam tetigit Higynus, & Naſo lib. 4. Metamorph. Inquit igitur hic Poëta: O dî, nonne ſatis invidiæ contraxiſtis quando pro Caſſiopeæ matris peccato inſontem filiam Andromedam mori juſſiſtis? nunc quoque me immeritum perjuria puellæ luere facitis? *Cepheia virgo.*] Andromeda Cephei filia.

18. *Male formoſa.*] Quia formæ ſuperbia adjuncta erat, unde mortis periculum filiæ evenit. *Iuſſa.*] A Jove Ammone. Hoc tamen Poëta nunc ad omneis deos refert. *Parente.*] Matre Caſſiopea. *Mori.*] Quia ceto devoranda expoſita fuit.

19. *Quod vos.*] Quod vos cum fraude teſtata eſt, & vos una mecum læſerit. *Habuit ſine pondere teſtes.*] *Habui* cum caſtigatioribus ſcribendum. *Heinſ.*

27. *No-*

Nobis fatifero Mavors accingitur ense:
  Nos petit invictâ Palladis hasta manu.
Nobis flexibiles curvantur Apollinis arcus:
  In nos alta Jovis dextera fulmen habet.
Formosas Superi metuunt offendere læsi:
  Atque ultrò, quæ se non timuere, timent.
Et quisquam pia thura focis imponere curet?
  Certe plus animi debet inesse viris.
Jupiter igne suo lucos jaculatur & arces.
  Missaque perjuras tela ferire vetat.
Tot meruere peti. Semele miserabilis arsit:
  Officio est illi pœna reperta suo.
At si venturo se subduxisset amanti,
  Non pater in Baccho matris haberet onus.

Quid

27. *Nobis.*] Ira, inquit, deorum, viris tantum nocet, fœminis autem parcit. *Nobis.*] Contra nos, in nostram perniciem. *Nobis accingitur.*] Archaismus. Sic antiqui dicebant, ut Servius ad illud Virgil. *impar ingressus Achilli.*

——— Pelidæ tunc ego forti
Congressum Æneam nec dis nec viribus æquum
Nube cava eripui.

Fatifero.] Fatum, id est, mortem, ferente: letifero. *Accingitur.*] Armatur.

28. *Palladis.*] Quæ & ipsa bellis præest. *Hasta.*] Quod est Palladis telum. unde dicta est Pallas, ἀπὸ τ πάλλειν id est, à vibrando.

29. *Nobis.*] In nostra damna. *Curvantur.*] Intenduntur.

33. *Imponere curat.*] *Curet* opt. Palatinus. sed nil necesse. vide infra quæ noto ad Eleg. VIII. ℣s. I. *Heinsius.*

35. *Arces.*] Sancta deorum templa.

37. *Tot meruere pati.*] Imo *peti*. fulmine nimirum. atque ita libri præstantiores. idque Ciofanus in uno ex suis invenerat. Elegia de Nuce.

Optavi valido fulminis igne peti.

Trist. I. El. I.

Mereor infesto, cum tonat, igne peti.

Heinsius. *Tot meruere.*] Cum Semelem Cadmi & Hermionis filiam Jupiter amaret, Juno pellicis impatiens, eam de medio tollere decrevit. Fabulam narrat Ovid. lib, 3. Metamorph. *Arsit.*] Jovis fulminibus incensa & extincta est.

31. *Officio.*] Beneficio: quia obsecuta est Jovi. Sensus est: Cum Semele benemerita esset de Jove, ab illo pœnis est affecta: eoque pacto Jupiter illi gratiam retulit, beneficiorum memor.

39. *At si.*] Sed si, inquit, Semele subterfugisset Jovem cum fulminibus properantem in suos complexus, extincta non esset, nec ejus utero cæso Bacchus infans adhuc immaturus femori Jovis insutus fuisset. *Amanti.*] Jovi.

40. *Pater.*] Jupiter. *In Baccho.*] Scilicet ferendo. *Onus matris.*] Quod mater Semele ferre utero debuerat. Sane hac de causa Poëtæ bimatrem Bacchum appellarunt, & *Dithyrambon*, quod διὰ δύο θυρῶν, hoc est, per duas januas transierit. *Haberet onus.*] *Opus* Puteaneus & Barberinianus cum Scaligeri excerptis. sed *onus* rectum est. Adi Notas Fast. III. ℣s. 718. *Heinsius.*

41. *Toto*

Quid queror, & toti facio convitia cælo?
Dî quoque habent oculos: Dî quoque pectus habent.
Si Deus ipse forem; numen sine fraude liceret
Fœmina mendaci falleret ore meum.
Ipse ego jurarem verum jurare puellas;
Et non de tetricis dicerer esse Deus. duris, Putean. et alii
Tu tamen illorum moderatius utere dono:
Aut oculis certè parce, puella, meis.

41. *Toto facio convitia cælo.*] *Toti* magis arridet cum duobus scriptis. vide Notas Remed. Am. 507. *Idem. Convitia.*] Jurgia. *Cœlo.*] Id est, deis, qui cœlum habitant.

43. *Sine fraude.*] Sine læsione, impune. *Liceret.*] Scilicet per me: id est, permitterem.

45. *Ipse ego jurarem.*] Perjurio puellæ perjurium meum adderem, dum eam defendere studerem. *Verum jurasse puellas.*] *Iurare* Puteaneus, Arondelianus, & duo alii. *Heins.*

46. *Tetricis.*] Severis. *Dicerer esse deis.*] *Deus* idem cum primâ editione & multis scriptis. *Heins. Tetricis.*] De Dis non tristibus, Metam. 4. ℣s. 187. Respicit Poëta ad illud Homer. Od. θ. v. 351.

Δειλαί τοι δειλῶν γε καὶ ἐγγύαι ἐγγυάασθαι.

47. *Tamen.*] Licet tibi indulgeant. *Illorum.*] Deorum. *Moderatius.*] Parcius. *Dono.*] Indulgentia.

48. *Aut oculis certe.*] Aut saltem noli per meos oculos falso jurare, ne inde mihi dolor accedat. *Domin.*

ELEGIA IV.

Ad virum servantem conjugem.

DUre vir, imposito teneræ custode puellæ,
Nil agis. ingenio quæque tuenda suo.
Si qua metu demto casta est; ea denique casta est:
Quæ, quia non liceat, non facit; illa facit.
Ut jam servaris bene corpus; adultera mens est:
Nec custodiri, ni velit, illa potest.
Nec mentem servare potes, licet omnia claudas.
Omnibus occlusis intus adulter erit.

Cui

D*Ure vir imposito teneræ custode puellæ, &c.*] Maritum puellæ, cui adhibitus fuerat custos, monet, ne tantopere servare eam velit: quia frustra id faciat. Ingenua enim mulier quanto majorem habet peccandi potestatem, tanto minus peccat. *Imposito.*] Addito.

3. *Metu dempto.*] Ablato peccandi timore. Sensus est: Si quæ, cui est peccandi potestas, non peccat, illa est dicenda casta & pudica: non autem, quæ, quia non licet, pudica esse cogitur.

5. *Ut*] Quamvis. *Bene.*] Diligenter. *Corpus.*] Scilicet puellæ. quia animus servari minime potest. *Adultera mens est.*] Quia animo & voluntate peccat.

6. *Custodiri.*] Servari.

8. *Omnibus exclusis.*] Prima editio & duo

Cui peccare licet, peccat minus. ipsa potestas
Semina nequitiæ languidiora facit.
Desine (crede mihi) vitia irritare vetando:
Obsequio vincas aptius illa tuo.
Vidi ego nuper equum, contra sua vincla tenacem,
Ore reluctanti fulminis ire modo.
Constitit, ut primum concessas sensit habenas,
Frænaque in effusâ laxa jacere jubâ.
Nitimur in vetitum semper, cupimusque negata.
Sic interdictis imminet æger aquis.
Centum fronte oculos, centum cervice gerebat
Argus: & hos unus sæpe fefellit Amor.
In thalamum Danaë saxo ferroque perennem

Quæ

duo scripti, *occlusis*. venustâ repetitione. nisi superiore versu legas, *licet omnia ser-* quod est in quinque codicibus. *ves.* *Heinsius. Intus.*] In mente & animo.

10. *Nequitiæ.*] Lasciviæ, libidinis. *Langu idiora facit.*] Hoc est, quod supra dixerat: *Quod licet, ingratum est: quod non licet, acrius urit.*

12. *Obsequio vinces aptius ipse tuo.*] *Illa* meliores. quod sequendum existimo. *vincas* etiam unus Moreti. *Heinsius.*

13. *Contra sua frena tenacem.*] *Vincla* meliores omnes recte. *frena* alterius interpretamentum est, quod & mox sequitur. *Idem.*

14. *Ire modo fulminis.*] Id est, velocissime.

15. *Constitit.*] Se repressit, cursum inhibuit. *Concessas.*] Immissas.

16. *Frenaque in effusas laxa jacere jubas.*] *In effusa juba* Puteaneus cum multis aliis. *Heinsius. In effusa juba.*] Equi exemplo probavit Poëta, obsequium valere plus quam vim, ad regendam uxorem.

19. *Centum fronte.*] Iôs & Danaës exemplo ostendit, non tutum esse puellam servare: cum tutius sit, liberam amoto custode eam habere. Nam Penelopen nemo servabat: ea tamen, quamvis inter lascivam procorum turbam versaretur, pudicissima mansit, & absenti viro fidem incorrupta servavit. *Centum oculos.*] Id est, plurimos. Argus enim non poterat, nisi quinquaginta oculos in fronte, & totidem in cervice habere, tot enim illi dat Naso, cujus hæc sunt verba ex lib. 1. Metamorph. *Centum luminibus cinctum caput Argus habebat. Cervice.*] Ut & aversus videre posset.

20. *Argus.*] Hic Arestoris filius, armentorum Junonis pastor fuisse dicitur. *Hos.*] Licet multi essent. *Sæpe fefellit.*] Innuit Jovem sæpenumero oculatum Argum fefellisse, dum in Iüs amasiæ suæ amplexus iret, postquam in vaccam versa, & à Junone custodienda ipsi Argo est tradita. ut ostendat: parum prodesse custodiam.

21. *In thalamo Danaë saxo ferroque perenni.*] *In thalamum perennem* prima editio & castigatiores scripti. recte *perennem.* sic *perennem adamantem* Met. XV. ℣s. 113. dixit. quem *invictum* vocavit Pont. IV. El. XII. alludens ad Græcum *adamantis* nomen. Claudianus,

——— *Mansuroque adamante ligat.*

Heins. *Danaë.*] Acrisii Argivorum regis filia. *Saxo ferroque.*] Id est, munitissima turri.

Quæ fuerat virgo tradita, mater erat.
enelope mansit, quamvis custode carebat,
Inter tot juvenes intemerata procos.
uidquid servatur, cupimus magis: ipsaque furem
Cura vocat. pauci, quod sinit alter, amant.
ec facie placet illa suâ, sed amore mariti. magistri Francof.
Nescio quid, quod te ceperit, esse putant.
on proba sit, quam vir servat, sed adultera; cara est. al. fit.
Ipse timor pretium corpore majus habet.
ndignere licet; juvat inconcessa voluptas.
Sola placet; Timeo, dicere si qua potest.
ec tamen ingenuam jus est servare puellam.
Hic metus externæ corpora gentis agat.
cilicet ut possit custos, Ego, dicere, feci,
In laudem servi casta sit illa tui.
usticus est nimium, quem lædit adultera conjux;
Et notos mores non satis Urbis habet:

In

ri. *Danaë in thalamum tradita.*] Quod am attingit Propert. 2. 32.

Nec minus ærato Danaë circumdata muro,
Non potuit magno casta negare Iovi.

usan. in Corinthiac. dicit subterraum fuisse conditorium ibique thalaum ex ære. Et Lucianus in Timoth. ... τὴν Δανάην παρθένον ἔτι οὖσαν χαλκῷ ἢ σιδηρῷ θαλάμῳ Adi l. 2. nor. eleg. 19. vers. 27. Et Horat. 3. l. 16.

22. *Quæ fuerat virgo credita.*] Iidem liores *tradita.* Heinsius. *Mater erat.*] ia ex Jove Perseum conceperat.

23. *Penelope.*] Contra Penelope intodita pudicitiam servavit. *Quamvis ode careret.*] *Carebat* meliores. Scrivenus *vacaret.* sic lib. 11. Met.

Iupiter ut vidit fessam & custode vacantem. Heinsius.

24. *Inter tam multos.*] *Inter tot juve-* Puteaneus, quod sequor. quomodo Scaligeri excerpta & Arondelianus. m. *Intemerata.*] Inviolata, incorrupta. Ergo unaquæque tuenda est ingenio suo.

25. *Quidquid.*] Alio argumento dissuadet marito custodiam uxoris. *Servatur.*] Custoditur. *Furem.*] Adulterum.

26. *Cura.*] Id est, servandi diligentia, & accurata custodia. *Vocat.*] Provocat.

17. *Facie.*] Faciei pulchritudine. *Illa.*] Tua uxor. *Sed amore mariti.*] Arbitrantur enim, uxorem tuam longe pulchriorem esse, quam illis appareat cum tu ex nimio amore ei custodem adhibueris.

29. *Proba.*] Pudica, casta. Contra *improba* impudica & lasciva dicitur.

30. *Ipse timor.*] Sensus est: Ipsa puella magis censetur timore mariti, quam corporis pulchritudine.

32. *Sola placet, timeo.*] Ordo est: Si qua potest dicere, *Timeo*, scilicet mariti minas, custodis sævitiam, & hujusmodi verba: quibus ostendit fœmina non nisi difficulter adulteris copiam sui facere posse.

37. *Rusticus.*] Durus, difficilis.

38. *Et notos.*] Et non satis cognoscit

ille

In qua Martigenæ non ſunt ſine crimine nati
Romulus Iliades Iliadeſque Remus.
Quo tibi formoſam, ſi non niſi caſta placebat?
Non poſſunt ullis iſta coïre modis.
Si ſapis, indulge dominæ; vultuſque ſeveros
Exue: nec rigidi jura tuere viri.
Et cole, quos dederit (multos dabit) uxor amicos.
Gratia ſic minimo magna labore venit.
Sic poteris juvenum convivia ſemper inire:
Et, quæ non dederis, multa videre domi.

ille mores urbis Romæ, in qua non poſſunt retineri puellæ, quo minus peccent.

39. *In qua.*] Urbe Roma. *Martigenæ.*] A Marte geniti. *Sine crimine.*] Ex ſacrilegio enim nati ſunt: quod gravius eſt crimen, quam adulterium.

40. *Iliadeſque Romas.*] *Remos* Puteaneus. *Heinſius.*

41. *Quid tibi formoſa.*] Alii, *Quid formoſa tibi.* prima editio & duo ſcripti, *Quid tibi formoſam.* Lege cum Puteaneo & optimo Palatino., *Quo tibi formoſam* ut jam monuimus Ep. II. ✠ſ. 53. Arondelianus, *Quo tibi formoſa.* vidit jam ad Senecam Gronovius. *Idem. Si non niſi caſta placebat?*] Si caſta uxor tibi placebat, non formoſam ducere debebas.

42. *Iſta.*] Forma & caſtitas. *Non poſſunt coïre.*] Id eſt, miſceri, & ſimul eſſe. Sic Juvenalis: *Rara eſt adeo concordia formæ Atque pudicitiæ.*

44. *Rigidi.*] Aſperi. *Iura.*] Poteſtatem.

47. *Sic.*] Cum uxoris opera gratiam acquiſiveris.

48. *Et quæ non tuleris.*] *Dederis.* codices meliores ad unum omnes. pro *domi* Barberinus *dare.* Forte,

Et, quæ non dederis, multa videre dari.

Heinſ. *Et quæ non.*] Præterquam quod ad convivia ſemper invitaberis, domi quoque tuæ, res creſcet: nam adulteri multa munera uxori tuæ dabunt. *Domin.*

ELEGIA V.

Somnium. Elegia quæ ex MSS. huc revocata eſt.

NOx erat: & ſomnus laſſos ſummiſit ocellos.

Ter-

HÆc Elegia, quæ ſub finem operum Ovidianorum fragmenti nomine perperam hactenus legebatur, huc revocanda eſt ex fide optimorum ac veterrimorum codicum. uti parens meus jampridem monuit. *Heinſius.*

1. *Laſſos ſubmiſit ocellos.*] *Lapſos* pro diverſâ lectione Sarravianus. utrumque probum eſt. ſic Seneca Epiſt. VIII. *Oculos vigilia fatigatos cadenteſque* dixit. Triſt. III. El. IV. ex ſcriptis.

Labentes oculos condet amica manus.

ubi plura. Propertius lib. I. El. X.

Quamvis labentes premeret mihi ſomnus ocellos.

& Eleg. III. ejuſdem libri,

Dum me jucundis lapſam ſopor impulit alis.

ubi fruſtra *laſſam* Lipſius reponit. Noſter tamen Epiſtola Herûs, *ſubit furtim lumina feſſa ſopor.* idem Propertius l. II. El. XV.

Illa

Terruerunt animnm talia visa meum.
olle sub aprico celeberrimus ilice lucus
Stabat; & in ramis multa latebat avis. Vid. Eleg. I.
rea gramineo suberat viridissima prato,
Uvida de guttis lene sonantis aquæ. fluentis, Palat. sec.
pse sub arboreis vitabam frondibus æstum;
Fronde sub arboreâ sed tamen æstus erat.
cce, petens variis immistas floribus herbas,
Constitit ante oculos candida vacca meos.
andidior nivibus, tunc cum cecidere recentes;
In liquidas nondum quas mora vertit aquas.
andidior, quod adhuc spumis stridentibus albet,
Et modo siccatam, lacte, relinquit ovem.
aurus erat comes huic, feliciter ille maritus:

Cum-

Illa meos somno lapsos patefecit ocellos.
veteres libri. Quintilianus in Prooe-
o lib. VI. de filio moriente, *Tuosne, mea spes inanis, labentes oculos, tuum fugientem spiritum vidi?* Petronius, *tremulis manibus. Eumolpi jam soporem labentis laciniam duxi.* I-
n.

2. *Terruerant.*] *Terruerunt* Puteaneus. te. dixi Ep. VII. v. 166. *Idem. Visa.*] omnia, quæ videre per quietem visus n.

3. *Aprico.*] Soli exposito, ac propter c florido & amœno. *Celeberrimus.*] axime frequens.

5. *Area.*] Campus, planicies. Prope *area* locus est æquus, consolidatusque, in quo rustici frumentum triturant. *amineo.*] Herboso.

6. *Humida.*] Puteaneus *Uvida.* Avies Ora Maritima,

Uvetque semper dulcibus tellus aquis.

Uvida vestimenta apud Horatium l. I. l. v. ut est in libris antiquis. Fast. IV.

Valle sub umbrosâ locus est aspergine multâ
Uvidus ex alto desilientis aquæ.

Huc ego Pelignos natalia rura petebam,
Parva, sed assiduis uvida semper aquis.

sic repono. nam libri veteres *obvia.* Met. lib. V.

Frigora dant rami: varios humus uvida flores.

sic & ibi lego. nam *humus humida* ingratum sonat. Virgilius lib. I. Georg. *& Iupiter uvidus Austris.* quomodo veterrimus Mediceus in Bucolicis dixerat,

Uvidus hybernâ venit de glande Menalcas. Heinsius.

11. *Nives recentes.*] Metam. 2. v. 854.

Quippe color nivis est, quam nec vestigia duri
Calcavere pedis, n solvit aquaticus auster.

item, 2. de Ponto.

Et non calcata candidiora nive.

sic & Rhesi equos Euripides comparat cum cygnorum candidis pennis. v. 618.

Στίλβουσι δ' ὥστε ποταμίου κύκνου πτερόν.

13. *Candidior.*] Ordo est: Vacca candidior lacte, quod albet spumis adhuc stridentibus, & modo reliquit ovem siccatam.

14. *Reliquit ovem.*] *Relinquit* Puteaneus & unus Vaticanus. *Heins.*

Cumque suâ teneram conjuge pressit humum.
Dum jacet, & lentè revocatas ruminat herbas,
Atque iterum pasto pascitur ante cibo;
virenti, Mentelian. Visus erat, somno vires adimente; ferenti
Cornigerum terræ deposuisse caput.
Huc levibus cornix pennis delapsa per auras
Venit; & in viridi garrula sedit humo.
Terque bovis niveæ petulanti pectora rostro
Fodit; & albentes abstulit ore jubas.
Illa locum taurumque diu cunctata relinquit.
Sed niger in vaccæ pectore livor erat.
Utque procul vidit carpentes pabula tauros;
(Carpebant tauri pabula læta procul)
Illuc se rapuit, gregibusque immiscuit illis;
Et petiit herbæ fertilioris humum.
Dic, age, nocturnæ, quicunque es, imaginis augur,
velint, Junii. (Si quid habent veri) visa quid ista ferant.

Sic

16. *Teneram.*] Propter molles herbas.

17. *Lente.*] Avide enim pascuntur, & tarde ruminant boves. *Revocatas.*] In os reductas: eo enim pacto fit ruminatio.

18. *Atque iterum pasto.*] Ita citat Servius ad Eclog. VI. frustra Puteaneus ergo *facto cibo*. Heins. *Atque iterum, &c.*] Ruminationem describit,

19. *Somno vires adimente ferendi.*] *Ferenti* Puteaneus, Arondelianus, & unus Moreti. scilicet *terræ*. sic Statius,

——— *quantâque ferentem*
Fortunam virtute domas!

ita & *ferentes venti* Poëtis. fuit cum *virenti terræ* scribendum censerem. quod confirmat Mentelianus. *Heinsius.*

20. *Cornigerum terræ.*] *Terrâ* Puteaneus & Arondelianus. *Idem.*

23. *Bovis.*] Vaccæ. Per hunc candorem amicæ suæ simplicitatem ostendit. *Petulanti rostro.*] Per hoc designat lenæ procacitatem & petulantiam, in prævertendo puellæ animo.

24. *Fodit & albentes.*] *Cadit* Fragmentum Patavinum. quod placet. Scriverianus *Rodit*. Heins. *Albentes.*] Per hoc candorem & probitatem ex puellæ animo sublatam demonstrat.

25. *Diu cunctata.*] Per hoc ostenditur puellæ probitas, quæ haud facile impelli potuerit, ut statim amatorem suum relinqueret. *Reliquit.*] Rectius *relinquit* in Menteliano. *Heinsius.*

29. *Illic se rapuit.*] *Illuc* cum primâ editione & scriptis melioribus. sic alibi, *Quo te rapis?* Idem.

30. *Et petiit herbæ fertilioris opem.*] *Humum* Puteaneus & Sarravianus cum primâ editione, Jureti exerceptis, ac quatuor aliis scriptis. *Idem. Petiit.*] Carpsit. ut supra, *Ecce potens variis immistas floribus herbas. Herbæ fertilioris.*] Per hoc largioribus muneribus, quam quæ à se dabantur, corruptam puellam demonstrat.

31. *Nocturnæ imaginis.*] Id est, insomnii. Somniorum autem interpretationem; sicut etiam ostentorum, Amphyction primus invenit. Auctor Plin. Natur. hist. lib. 7.

33. Si

Sic ego: nocturnæ ſic dixit imaginis augur,
Expendens animo ſingula viſa ſuo:
Quem tu mobilibus foliis vitare volebas,
Sed male vitabas, æſtus amoris erat.
Vacca puella tua eſt. aptus color ille puellæ.
Tu vir, & in vaccâ compare taurus eras.
Pectora quod roſtro cornix fodiebat acuto;
Ingenium dominæ lena movebit anus.
Quod cunctata diu taurum ſua vacca reliquit;
Frigidus in viduo deſtituere toro.
Livor, & adverſo maculæ ſub pectore nigræ,
Pectus adulterii labe carere negant.
Dixerat interpres. gelido mihi ſanguis ab ore
Fugit; & ante oculos nox ſtetit alta meos.

33. *Sic ego.*] Subaudi, dixi.
34. *Expendens.*] Quatuor, *Exponens.* otidem *Expediens.* Quomodo Faſt. III. re ſimili,
Expedit errantem nemori gratiſſima conjux.
nus *Attendens.* duo *Extendens.* unus *xcedens.* unus Ambroſianus *Excutiens,* on male. Vulgati quidam *Excudens.* einſius.
35. *Quem tu.*] Verba ſunt auguris inrpretantis ſomnium.
36. *Æſtus amoris.*] Ardor ex amore oveniens, qui male vitatur.
40. *Ingenium dominæ lene movebit anus.*] Scribe cum melioribus. ac primâ editione *lena anus.* ſeptem alii *prona. movebit* etiam rectius quatuor ſcripti. *Heinſius. Ingenium.*] Bonam puellæ naturam & animum. *Movebit.*] Sollicitabit, prævertet.
42. *Frigidus.*] Solus, ſine puella.
44. *Labe.*] Turpitudine.
46. *Et ante oculos nox ſtetit alta meos.*] Hoc quidem uſu venire ſolet, ut præ nimio timore & dolore ſenſus amittamus & vel medio die nos in tenebris eſſe exiſtimemus. *Domin.*

ELEGIA VI.

Ad amnem, dum iter faceret ad amicam.

AMnis, arundinibus limoſas obſite ripas,
Ad dominam propero; ſiſte parumper aquas.

Nec

A*Mnis.*] Magis proprie inferius *Torrens* dixit. *Domin.* Amnis de quo c agit Poëta, is eſt, qui propè Sulmonis œnia labitur, quem noſtro idioma *Vellam* dicimus. *Ciofan. Arundinibus.*] eſt, cannis, calamis, quibus fluminum ripæ abundant. *Limoſas.*] Lutulentas, cœnoſas. *Obſite.*] Pro, obſitas & circumſitas habens ripas arundinibus.
2. *Ad dominam.*] Ad amicam meam. Cauſam petitioni præponit, ne prima fronte arrogans videatur.

Nec tibi sunt pontes, nec quæ sine remigis ictu
Concava trajecto cymba rudente vehat.
Parvus eras, memini; nec te transire refugi;
Summaque vix talos contigit unda meos.
Nunc ruis adposito nivibus de monte solutis,
Et turpi crassas gurgite volvis aquas.
Quid properasse juvat? quid parca dedisse quieti
Tempora? quid nocti conseruisse diem?
Si tamen hic standum; si non datur artibus ullis
Ulterior nostro ripa premenda pedi?

Nunc

3. *Nec quæ.*] Nec tibi sunt lintres, & naviculæ quæ fune trahantur, & ad ulteriorem ripam homines trajiciant. *Remigis.*] Nautæ, qui remo naviculam impellat.

4. *Concava cymba.*] Periphrasis est lintris. Lintres enim naviculæ sunt è cavatis arboribus confectæ. *Cymba.*] Proprie cymba ea dicitur navicula, cujus in medio major est latitudo. hanc Phœnices invenerunt. *Rudente.*] Nautico fune.

5. *Refugi.*] Recusavi, timui.

7. *Ruis.*] Cum magno impetu fluis. *Apposito.*] In manuscriptis legitur, *Opposito*, id est, adverso monte: hic enim mons è regione & in conspectu fluminis erat. Hunc altum & sublimem montem *Majellam*, vocant. *Solutis.*] Liquescentibus. *Opposito nivibus de monte solutis.*] *Adposito* Puteaneus & reliqui majori ex parte: nisi quod in plerisque eorum *appositis*. *apposito monte* recte. sic supra Elegia prima hujus libri *appositam aquam* pro vicina dixit. Val. Flaccus l. v. ℣ſ. 556.

—— *longo nam tuta recessu*
Puppis, & apposita fluvius defenditur urbe.

ubi pari modo in vulgatis libris peccatur. Corippus,

Portus, quem geminæ complexant brachia ripæ
Mœnibus appositis.

Propertius lib. II. El. IX.

—— *dominum lavit captiva cruentum*
Appositum flavis in Simoenta vadis.

quomodo locus vexatissimus scribendus. ni mavis *apposito Simoente*. de *fluviis vadis* nollem argutati essent viri eruditi. Amor. I. El. II.

—— *appositas sparsit in ora rosas.*

infra El. XIV.

Appositâ populum submovet ante serâ.

ita codex optimus. plura qui cupit, adeat, quæ notamus ad Epist. VII. & IX. *Heinsius.*

8. *Crassas.*] Turbidas, cretosas. *Gurgite.*] Alveo.

9. *Quid pauca dedisse quieti Tempora.*] *Parva* libri quatuor. *parca* Puteaneus cum Jureti & Scaligeri excerptis. sic lib. II. El. XV. sub finem ex codice Menteliano, *parcum proficiscere munus*. *grana parca* ex antiquis libris Art. Am. l. III. ℣ſ. 54. & Fast. II. ℣ſ. 538. *vena parca* Trist. III. El. ult. ut scribendum puto. etiam Art. Am. III. *parca aluta*. & *parca crimina*. ex scriptis codicibus. *Heinsius.* *Quid.*] Frustra, inquit, ante lucem propere huc veni, siquidem hic cessandum est. *Quid parca dedisse quieti Tempora.*] Id est, me somno fraudasse festinationis causa.

10. *Quid nocti conseruisse diem?*] Id est, ante diei ortum surrexisse? *Conseruisse.*] Conjunxisse.

12. *Ripa premenda pede.*] *Pedi* rectius quinque libri. *Heinſ.* *Tremenda.*] Calcanda. Si ad ulteriorem ripam pervenire non possum.

13. Nunc

Nunc ego, quas habuit pennas Danaeïus heros,
 Terribili denſum cum tulit angue caput;
Nunc opto currum; de quo Cerealia primum
 Semina venerunt in rude miſſa ſolum. *creverunt, Neapolit.*
Prodigioſa loquor veterum mendacia vatum.
 Nec tulit hæc; nec fert, nec feret ulla dies.
Tu potius, ripis effuſe capacibus amnis, *rapacibus, Francof.*
 (Sic æternus eas) labere fine tuo.
Non eris invidiæ, torrens, (mihi crede) ferendæ,
 Si dicar per te forte retentus amans.
Flumina deberent juvenes in amore juvare?
 Flumina ſenſerunt ipſa, quid eſſet amor.
Inachus in Melie Bithynide pallidus iſſe

Di-

13. *Nunc ego.*] Sic cupere dicit aut Perſei talaria, aut Triptolemi currus, quibus per aërem vehatur ad ripam ulteriorem. *Opto pennas.*] Mercurii talaria, alas. *Danaeïus heros.*] Id eſt, Perſeus, Jovis & Danaës filius, fabulam pete ex Ovidio, Hygino, &c.

14. *Denſum.*] Spiſſum anguibus pro capillis. *Angue.*] Pro anguibus. *Caput.*] Scilicet Meduſæ.

15. *Nunc opto currum.*] Malo *optem.* Triſt. lib. III.

Nunc ego Triptolemi cuperem conſcendere currum. Heinſius.

Currum.] Qui ab alatis draconibus per aëra tractus, Triptolemum vehebat, qui frumenti uſum & agriculturam docuit: vide Naſonem libr. 5. Metam. *Cerealia ſemina.*] Id eſt, fruges, quarum Ceres dea dicitur.

16. *Rude ſolum.*] Incultam terram.

18. *Nec tulit hæc unquam.*] *Nec tulit hac, nec fert* duo Moreti, cum Neapolitano, Menteliano, ac uno Palatino, placet. ſic Homerus,

Ὃς ᾔδη τά τ' ἐόντα, τά τ' ἐσσόμενα,
 πρό τ' ἐόντα.

de Calchante. Apollo apud noſtrum Met. I.

—— *per me quod eritque fuitque*
Eſtque, patet. Heinſ.

20. *Æternus eas.*] Perpetuum fluas. Æſtatis enim tempore hujuſmodi brevia flumina ſiccantur. *Labere fine tuo.*] Effuſus enim ſuper ripas, terminum, ad quem fluere ſolitus fuerat tranſierat.

21. *Non eris invidiæ, &c.*] Omnes te acerbiſſimo odio proſequentur, quicunque audient, te mihi ad amicam properanti obſtitiſſe. *Torrens.*] Proprie torrens fluvius is dicitur, qui æſtatis tempore ſiccatur. *Ferendæ.*] Tolerandæ. *Domin.*

25. *Inachus in media Bithynide.*] Quidam *in Nympha.* Excerpta Politiani *Melia.* Puteaneus cum excerptis Scaligeri *Melie.* quomodo Parrhaſius Epiſt. VI. & Naugerius in Notis. qui videantur. Hæc opinor Amici Bebrycis mater fuit. nam & illa Βιθυνὶς Μελίη Apollonio dicta initio libri II. Argonautic. hinc emenda Apollodorum libro primo. ubi Αμύκος Ποσειδῶνος παῖς καὶ Βιθυνίδος dicitur. cum vox una exciderit. ſcribendum enim καὶ Μελίης Βιθυνίδος. *Melien* quoque Valerius Flaccus appellat, & Hyginus. *Heinſ.* *Inachus.*] Fluvius hic eſt Achaiæ, ſic dictus ab Inacho primo Argivorum rege. *Melie.*] Eſt nomen proprium nymphæ, ex qua Neptunus Amycum ſuſcepit: ut refert Servius

Dicitur, & gelidis incaluiſſe vadis.
Nondum Troja fuit luſtris obſeſſa duobus,
Cum rapuit vultus, Xanthe, Neæra tuos.
Quid? non Alpheon diverſis currere terris
Virginis Arcadiæ certus adegit amor?
Te quoque promiſſam Xantho, Penêe, Creüſam
Phthiotum terris occuluiſſe ferunt.
Quid referam Aſopon, quem cepit Martia Thebe,
Natarum Thebe quinque futura parens?

Cor-

ſuper illud Virgilianum lib. 5. Æneid. *Bebricia veniens Amyci de gente ferebat. Pallidus.*] Quia color eſt hic aptus amanti.

26. *Gelidis incaluiſſe vadis.*] A contrariis exornavit. *Incaluiſſe.*] Amoris incendio arſiſſe.

29. *Quid non Alpheon.*] Fabula talis eſt: Arethuſa virgo, Dianæ comes, cum poſt venationis laborem ſe ablueret in Alpheo flumine, ab eodem eſt adamata: illum tamen fugiens, ne virginitatem amitteret, Dianæ auxilio in fontem ſui nominis mutata eſt, & in Siciliam per ſubterraneos meatus devenit, quouſque eam inſecutus eſt Alpheus: ut ſcribit Naſo libr. 5. Metam. *Diverſis currere terris.*] Quia ab Arcadia per ſecretos meatus in Siciliam venit, dum Arethuſam ſequeretur, ut diximus.

30. *Virginis Arcadiæ.*] Arethuſæ. *Adegit.*] Impulit.

31. *Te quoque promiſſam Xantho, Penêe, Creüſam*
Phthiotum terris occuluiſſe ferunt.] Suſpicabar aliquando ſcribendum eſſe *promiſſam Xutho.* & intelligebam de Creüſa Erechtæi Athenarum Regis filia, quæ Xutho Theſſalo Hellenis filio nupſit. rem narrat Pauſanias Achaïcorum initio: tum & alii, qui addunt ab Apolline compreſſam Ionem genuiſſe; atque hinc Apollinem πατρῷον ab Athenienſibus cultum. ſed cum Pindarus Pythiorum ode IX. Creüſam Naidem Terræ filiam à Peneo amatam innuat, nunc muto ſententiam. de Xutho tamen placet conjectura, quod is Theſſalus fuerit. Xanthus toto orbe à Theſſalia remotus locum hic vix habet: præſertim cum ejus amores paulo ante jam occurrerint. *Phthiotum* autem *terris* repoſuimus ex Puteaneo codice. in quo *Phiotum* cum *Phthiiadum* ante legeretur. ſed quod codices plerique *Phitiadum* & *Phiciadum* agnoſcunt, opinor ſcribi debere, ——— *Creüſam*
[*Phthiada ſub terris occuluiſſe ferunt.*
Creüſam Phtiada ut ab Athenienſi altera Xuthi amica diſtinguat. De voce *Phthias* diximus ad Epiſt. VII. *Heinſ. Te quoque.*] Peneus quoque ejuſdem Neæræ, quam Xanthus amavit, & cui antea promiſſa fuerat, amore captus, eam abſcondidit apud Phthiam, ne ſibi eriperetur. *Penêe.*] Peneus fluvius eſt Theſſaliæ, qui inter Oſſam & Olympum nemoroſa convalle defluit. *Domin. Xantho Penee Neæram, &c.*] *Creuſam* Pindarus ode 9. Pythiorum, ex Creuſa Naïde, & Peneo, Hypſeum regem Lapitharum patrem Cyrenes natum dicit: ipſam autem Creuſam γαίας θυγατέρα vocat.

33. *Aſopon.*] Aſopus amnis juxta Thebas Bœotias fluit. Hic amavit Theben nympham, ex qua quinque filias ſuſcepit. *Martia.*] Bellicoſa. Aut quia ex ea Mars ſuſcepit Euadnen. *Domin.*

34. *Natarum Thebe quinque futura parens.*] Has quinque recenſet interpres Pindari ode 6. Olympiorum, his nominibus: Corcyra, Ægina, Salamis, Thebe, & Harpinna: eaſque natas ex Metope dicit, quæ filia Ladonis. Sed Ovidius alios ſecutus auctores videtur, qui matrem

Cornua si tua nunc ubi sint, Achelöe, requiram;
Herculis iratâ fracta querere manu.
Nec tanti Calydon, nec tota Ætolia tanti;
Una tamen tanti Deïanira fuit.
Ille fluens dives septena per ostia Nilus,
Qui patriam tantæ tam bene celat aquæ,
Fertur in Euadne collectam Asopide flammam
Vincere gurgitibus non potuisse suis.
Siccus ut amplecti Salmonida posset Enipeus;

Ce-

trem harum Theben facit, non Metopen. *Micyll.*

35. *Cornua si tua sunt ubi nunc.*] *Si tua nunc ubi sint* meliores recte. *Heins. Cornua tua.*] Achelous filius Oceani & Tethyos, pariter cum Hercule Deïaniram Oenei Calydoniæ regis filiam petierunt: quamobrem in certamen ambo descenderunt. Fab. scribit Ovid. l. 9. Metam. *Requiram.*] Quæram.

36. *Iratą manu.*] Pro, manu Herculis irati. *Fracta.*] A fronte rupta.

37. *Calydon.*] Calydonia civitas fuit Ætoliæ, ubi regnavit Oeneus Deïaniræ pater. *Ætolia.*] Regio hæc est contigua Acarnaniæ, Phocidi, & Locris: sic dicta ab Ætolo rege Martis filio.

38. *Una.*] Sola Deïanira fuit tanti, ut Archelous esset cornibus mutilatus.

39. *Ille fluens.*] Nilus quoque Euadnen Asopi filiam amavit. *Dives.*] Propter ingentem aquarum copiam, aut quia sua inundatione fertilem & divitem reddit Ægyptum.

40. *Qui patriam.*] Nili fons ignoratur, & incertus est, quamvis Juba rex Nili ortum reperisse dicatur in monte Mauritaniæ. *Patriam.*] Originem, fontem. *Tantæ.*] Tam copiosæ. *Nilus celat patriam aquæ.*] Multi multa de Nilo, nec reperire ejus fontem potuerunt. Noster ad fabulas refert in Metam. 2. vs. 254.

Nilus in extremum fugit perterritus orbem,
Occuluitque caput, quod adhuc latet.

vide inprimis Plutarch. de placit. Philosophor. ibidemque de Nili incremento varias variorum sententias: quarum pleræque ridiculæ. Interim non abs re videtur Homeri versiculus, Od. δ. v. 581.

Ἂψ δ' εἰς Αἰγύπτοιο διιπετέος ποταμοῖο
Στῆσα νέας.

Quod Lucanus 10. videtur attingere:

—— *medio consurgis ab axe:*

idque fortasse ad australes & æstivas pluvias, nivesque liquefactas referendum, unde illa inundatio & incrementum Nili. Euripid. quoque in Helena vers. 3. ad nives liquefactas respicit: Λευκῆς τακείσης χιόνος ὑγραίνει γύας --- Νεῖλος ---- Καὶ Αἰγύπτου πέδον. Vide Lindsch. in descriptione Chinens. ubi de lacu Caire, fonte Nili in Congo.

41. *In Euadne collectam*] Sensus est: Quamvis Nilus maximam habeat aquarum copiam, illa tamen non potuit extinguere amoris incendium, quod ipse collegerat in Euadne, quam ardentissime amavit. *Asopide.*] Patronymicum est à marito matris. Euadne enim hæc filia fuit Martis ex Thebe uxore Asopi. *Flammam.*] Amoris incendium.

42. *Vincere.*] Extinguere.

43. *Siccus.*] Enipeus etiam fluvius, & Tyro Salmonei filia se invicem miro amore dilexerunt. *Salmonida.*] Id est, Tyro, filiam Salmonei, qui in Pisana regione dicitur regnasse. Hanc Neptunus in Enipei formam versus compressit, ex quo compressu nati sunt Pelias & Neleus. *Enipeus.*] Duos hujus nominis fluvios legimus, alterum Achaiæ, alterum Thessaliæ.

45. Nec

Cedere jussit aquam: jussa recessit aqua.
Nec te prætereo, qui per cava saxa volutans
Tiburis Argêi pomifer arva rigas.
Ilia cui placuit, quamvis erat horrida cultu,
Ungue notata comas, ungue notata genas.
Illa, gemens patruique nefas delictaque Martis,
Errabat nudo per loca sola pede.
Hanc amnis rapidis animosus vidit ab undis;
Raucaque de mediis sustulit ora vadis:

Bentlejus, pomifera legit.
sicca, Politiani.
al. in.

Atque

45. *Nec te prætereo qui per cava saxa volutus.*] *Volutans* Puteaneus & complures alii. Deinde Sarravianus cum Menteliano *Nec te prætercam.* Scribe, *Ne te prætercam.* cujusmodi errores plures in hoc opere deprehendimus. *Heinsius.* *Nec te prætereo.*] Nec te silentio involvo. *Qui per cava.*] Anienem dicit. Anio enim fluvius, in monte Trebanorum ortus, lacus treis amœnitate nobiles in Tiberim defert.

46. *Tiburis Argei spumifer arva rigas.*] *Pomifer* Puteaneus & alii magno numero. optime. Propertius lib. IV. El. VII.

Ramosis Anio qua pomifer incubat arvis.

Horatius etiam,

Et præceps Anio, & Tiburni lucus, & uda
Mobilibus pomaria ripis.

quem locum Naugerius quoque huc adduxit. Silius præterea lib. IV. *Pomifera arva Tiburis* dixit. & *Pomosum Tibur* Columella. *Et Turni lacus & pomosi Tiburis arva.* *Tibur* autem *Argeum*, ut apud Horatium *Tibur Argeo positum colono.* Heinsius. *Tiburis Argei.*] Quia Tibur condidere tres fratres, scilicet Tiburtus, Catillus, & Coras, quos Argivos fuisse, testis est Maro lib. 7. Unde & dictum ab Horatio, Ode sexta libri secundi Carm. *Tibur Argeo positum colono.* Oppidum autem hoc in Romæ conspectu situm erat loco admodum clivoso. *Pomifer.*] Propertius lib. 4. eleg. 7. dixit, *Ramosis Anio qua pomifer incubat arvis.* *Rigas.*] Irrigas, interfluis.

47. *Ilia cui placuit.*] Ilia, in amnem Tiberim jussu Amulii regis Albanorum præcipitata fuit. Acron autem scribit, mortuam Iliam sepultam fuisse ad ripam Anienis fluvii, qui in Tiberim incidit abundanteque aquis alveo, cineres Iliæ in Tiberim deduxisse. Inde fabulæ datum locum, ut Tiberi nupsisse dicatur. *Cui.*] Anieni. *Horrida.*] Quia suis unguibus præ nimio dolore faciem sibi dilaceraverat. *Quamvis erat horrida vultu.*] *Cultu* meliores cum prima editione. & hoc verum est. nisi quod Moreti unus *horrida cultus.* ut sit Græcismus. infra Tybris ad Iliam, *Quo cultus abiere tui?* Hensius.

49. *Illa gemens patruique nefas.*] Existimo scribendum *patruumque nefas.* sic & noster Met. XI.

Quem (misera ô pietas) ego tum patruoque dolorem
Corde tuli, fratrique pio solatia dixi.

lib. XII.

Annuit, atque animo pariter patruoque suoque
Delius indulgens.

sic scribendum utroque loco ex optimis membranis. ut & Fast. IV. *Ense cadit patruo Lausus.* apud Horatium habes *patruæ verbera linguæ.* Heins. *Patrui.*] Amulii, qui Numitorem fratrem regno pepulerat, ejusque virilem stirpem necari, & Iliam neptem, ut pariendi spem eriperet, Vestalem virginem esse jusserat. *Delictaque Martis.*] Quia à Marte stuprata fuerat.

52. *Rauca ora.*] Ad fluminis naturam refert.

53. Te-

tque ita, Quid noſtras, inquit, teris anxia ripas,
 Ilia ab Idæo Laomedonte genus?
uo cultus abiere tui? quid ſola vagaris?
 Vitta nec evinctas impedit alba comas?
uid fles, & madidos lacrymis corrumpis ocellos?
 Pectoraque inſanâ plangis aperta manu? *tundis inepta, Mediceus l.*
le habet & ſilices, & vivum in pectore ferrum,
 Qui tenero lacrymas lentus in ore videt.
ia, pone metus; tibi regia noſtra patebit:
 Teque colent amnes. Ilia, pone metus.
u centum, aut plures, inter dominabere Nymphas: *celebrabere, Politiani.*
 Nam centum, aut plures flumina noſtra tenent.
e me ſperne, precor, tantum, Trojana propago:
 Munera promiſſis uberiora feres. *ulteriora, Francof.*
ixerat. illa oculos in humum dejecta modeſtos *defixa, alter Mentelii*
 Spargebat tepidos flebilis imbre ſinus.

Ter

53. *Teris.*] Perambulas. *Anxia.*] Sol-
ita.
54. *Idæo.*] Trojano. *Laomedonte.*] ıomedon fuit rex Trojæ, Ili Trojani gis filius.
55. *Quo.*] Cur tibi, inquit, non idem tcultus, quem habere ſoles. *Sola.*] In-mitata. *Vagaris.*] Erras.
56. *Vitta.*] Vittis enim ligabant ſibi pillos Veſtales virgines. *Evinctas.*] bligatas. *Alba.*] Ut pudicitiæ cando-m indicaret.
58. *Tundis aperta manu.*] *Plangis* Pu-aneus. parum refert. *Heinſius.*
59. *Et durum in pectore ferrum.*] *Vi-um ferrum* Puteaneus cum Scaligeri ex-rptis. optime. hoc eſt quod alibi in riſtibus dixit,

Et rigidum ferri ſemina pectus habent.

pe autem ea vox ad res non animatas ansfertur. ſic *viva ſaxa* Ep. Hypſip. & b. VII. Met. *vivum gramen, vivus ceſpes, ivi fontes, viva ſulphura. viva flamma.* & milia paſſim apud noſtrum alioſque eteres. Sulpitius Severus in Dialogis. *onec, quod contra omnem naturam erat, gnum aridum in ſolo arente viviſceret.* Met. VII. *extinctaque flamma revixit.* ita enim recte libri veteres. ubi plura. *Idem.*

60. *Qui tenero lachrymas, &c.*] Id eſt, qui non congemiſcit, quando lachrymantem puellam videt. *Latus in ore videt.*] *Lentus* probe Puteaneus. cum Scaligeri excerptis. dixi ad Epiſt. XV. v. 169. *Idem.*

65. *Romana propago.*] *Trojana* Puteani & Scaligeri excerpta & quatuor libri ex noſtris. ſupra dixit,

Ilia ab Idæo Laomedonte genus.

atque ita lib. III. Faſtor. initio, videtur legendum,

Tum quoque inermis eras cum te Trojana ſacerdos
Cepit, ut huic urbi ſemina digna dares.

& apud Statium epulo Domitiani,

—— Trojanæ qualis ſub collibus Albæ

quod doctiſſimus Gronovius jam vidit. Niſi Romanam propaginem accipis, pro ea, unde Romani propagati. *Idem.*

67. *Dixerat.*] Scilicet Anio. *Illa.*] Scilicet Ilia. *Dejecta.*] Pro, dejectos habens oculos, modeſte terram intuens.

68. *Tepido flebilis imbre ſinus.*] *Teneros* Puteaneus, optimus Palatinus, & unus

Ter molita fugam, ter ad altas reſtitit undas,
  Currendi vires eripiente metu.
Sera tamen ſcindens inimico pollice crinem,
  Edidit indignos ore tremente ſonos:
O utinam mea lecta forent, patrioque ſepulcro
  Condita. dum poterant virginis oſſa legi?
Cur modo Veſtalis tædas invitor ad ullas
  Turpis, & Iliacis inficianda focis?
Quid moror? en digitis deſignor adultera vulgi.
  Deſit famoſus, qui notet ora, pudor.
Hactenus; & veſtem tumidis prætendit ocellis:

Atque

Moreti cum Sarraviano, cui id pro diverſa lectione adſcriptum. alii multi cum prima editione *tepidos ſinus*. Faſt. IV.

Dixit, & ut lacryma (neque enim lacrymare deorum)
Decidit in tepidos lucida gutta ſinus.

Art. Am. lib. II.

Hoſpitis eſt tepido nocte recepta ſinu.

lib. III. ex auctoritate vetuſtorum codicum,

Quas tegat in tepido faſcia lata ſinu.

Epiſtola Briſeidis,

Te tenet in tepido mollis amica ſinu.

Martial. lib. IX. Ep. LIX.

Et latet in tepido plurima mappa ſinu.

Calpurnius Ecloga V.

—— natoſque tepenti
Ferte ſinu tremulos.

Sed & *tepidas lacrymas* recte dici non inficior. *Heinſius. Tepidos imbre.*] Id eſt, lachrymis. *Flebilis.*] Flens.

69. *Molita.*] Conata, quæ paravit dare ſe præcipitem in fluvium. *Reſtitit.*] Se repreſſit. Puellaris metus exprimitur. *Altas.*] Altum & profundum promiſcue uſurpamus. *Tum Maja genitum cœlo demiſit ab alto.* Idemque vocat cœlum profundum. Quod & de Silvis. Similiter de faſtigio. Æneid. 2. *Ilicet ignis edax ſumma ad faſtigia vento Volvitur.* Alibi de imo. *Forſitan & ſcrobibus quæ ſint faſtigia quæras.* Quod Serv. etiam annotat.

71. *Sæva tamen ſcindens.*] Lege *Sera* cum Puteaneo & decem aliis. Nonnulli etiam *Sero.* proxime verum. Triſt. IV. El. IX.

Noſtraque vincetur lacrymis clementia ſeris. Heinſius.

73. *O utinam mea tecta forent.*] Scribe *mea lecta forent.* Nam Puteaneus ſequenti verſu optime, *dum poterant virginis oſſa legi*, non *tegi.* quod hactenus circumfertur. de oſſilegio dixi ad Epiſt. x. ỳſ. 150. & Paſſeratius ad Propertii lib. II. Eleg. XXIV. *Idem.*

75. *Veſtalis.*] Deæ Veſtæ ſacerdos. Veſtales, per decem annos ſacra diſcebant, per totidem faciebant, & per alios decem cæteras docebant: peractis autem triginta annis, ſacerdotio ſolutæ, nubere poterant. *Invitor.*] Quia ſupra ad eam dixerat Anio: *Tibi regia noſtra patebit.* hoc eſt, te uxorem ducam.

76. *Focis Iliacis.*] Sacrificiis Veſtæ deæ, quam è Phrygia Æneas in Italiam advexit. *Focis.*] Aris.

77. *Quid moror?*] Sic Virgiliana Dido: *Quid moror? an mea Pygmalion dum mœnia frater Deſtruat? En digitis.* Id eſt, Jam, inquit, infamis ſum, & fabula vulgi. *Deſignor.*] Demonſtror adultera digitis vulgi. *Adultera*, pro ſacrilega dixit.

78. *Deſit famoſus.*] Nolo, inquit, vivere præ pudore amiſſæ pudicitiæ.

79. *Timidis prætendit ocellis.*] Recte. *tumidis* Puteaneus & quatuor alii. ex fletu tumentes intelligit. *Heinſ.*

80. *Ita.*]

Atque ita ſe in rapidas perdita miſit aquas.
ppoſuiſſe manus ad pectora lubricus amnis
Dicitur; & ſocii jura dediſſe tori.
: quoque credibile eſt aliquâ caluiſſe puellâ:
Sed nemora & ſilvæ crimina veſtra tegunt.
ım loquor, increvit latis ſpatioſius undis,
Nec capit admiſſas alveus altus aquas.
uid mecum, furioſe tibi? quid mutua differs perdis, Putean. alter.
Gaudia? quid cœptum, ruſtice, rumpis iter?
uid, ſi legitimum flueres, ſi nobile flumen?
Si tibi per terras maxima fama foret?
omen habes nullum, rivis collecte caducis;
Nec tibi ſunt fontes, nec tibi certa domus.
ntis habes inſtar pluviamque niveſque ſolutas;
Quas tibi divitias pigra miniſtrat hyems.
ıt lutulentus agis brumali tempore curſus:
Aut premis arentem pulverulentus humum.
uis te tum potuit ſitiens haurire viator?
Quis gratâ dixit voce, Perennis eas?
amnoſus pecori curris, damnoſior agris.

For-

80. *Ita.*] Clauſis ocellis. *Miſit.*] Præ-
citavit.
81. *Suppoſuiſſe manus.*] Scilicet caden-
liæ. *Amnis.*] Anio.
82. *Et ſocii jura dediſſe tori.*] Hoc eſt,
n conjugem accepiſſe.
85. *Dum loquor.*] Dum fluminum a-
ores narro. *Increvit.*] Auctus eſt tor-
ıs. *Latis ſpatioſus in undis.*] Sic noſtri.
ugerius ex ſuis malit *latis ſpatioſius
dis.* quod & Grutero arridebat, & jam
itiones nonnullas occupavit. *Hein-
s.*
88. *Cœptum.*] A me. *Ruſtice.*] Diffi-
is, inurbane. *Iter.*] Meum ad ami-
m.
89. *Quid ſi legitimum flueres, &c.*]
ajor eſſet tua inſolentia & ſuperbia,
ando illegitimum & vile tantopere
perbis.

91. *Nivibus collecte caducis.*] Libri potiores *rivis.* & recte. de nivibus mox ſequetur. deinde Puteaneus. cum Scaligeri excerptis *pluviamque* pro *pluviaſque.* Heinſius. *Rivis collecte caducis.*] Nam mox ait, *Fontis habet inſtar pluviaſque niveſque ſolutas.*

93. *Niveſque ſolutas.*] Liquefactas.

95. *Lutulentus.*] Cœnoſus, limoſus, luto plenus, turbidus. *Brumali.*] Hiberno.

97. *Quis te unquam potuit.*] *Quis te tum potuit,* Puteaneus. probe. æſtivo tempore nimirum, quando arentem humum pulverulentus premis. *Heinſius. Haurire.*] Bibere.

99. *Damnoſus pecori curris.*] Quia tuas aquas pecudes bibentes in morbos incidunt. *Damnoſior agris.*] Quia inundati tuis aquis ſterileſcunt.

100. *Hac.*]

Forsitan hæc alios; me mea damna movent.
Huic ego væ demens narrabam fluminum amores?
Jactasse indigno nomina tanta pudet.
Nescio quid spectans, Acheloon & Inachon amnes,
Et potui nomen, Nile, referre tuum.
At tibi pro meritis opto, non candide torrens,
Sint rapidi soles, siccaque semper hyems.

100. *Hæc.*] Scilicet damna movent alios. *Mea damna.*] Quia prohibeor in amicæ complexus ire.

101. *Huic ego næ demens.*] *Væ* libri meliores magno numero cum prima editione. unus Mediceus, *ah demens.* Scriverianus *vah demens.* Lege,

Huic egon' ah demens?

sic Epistola Herus:

Mentior ah demens! ille secundus erat.

Virgil.

Quo fugis, ah demens?

Deinde pro *fluminum amores*, quod præter morem Nasonis durius, duo codices, *flumen.* unus *flumini.* Optimus Palatinus, *flumus.* Latere mendum suspicor. *Heins.* *Huic.*] Quasi dicat, vilissimo. *Væ demens.*] Valde demens. *Væ*, Particula interdum auget, interdum minuit.

102. *Iactasse.*] Jactavisse, id est, inaniter & frustra dixisse. *Indigno.*] Cui tantorum fluminum nomina & amores narrarentur. *Iactasse.*] Eclog. 2. *studio jactabat inani.* ubi Serv. *Fundebat in cassum.*

103. *Nescio quem spectans.*] Puteaneus cum Jureti excerptis, *Nescio quem huc spectas. hunc spectans* duo alii cum codice Neapolitano. *Nescio quam spectas* Farnesianus. *amnem* etiam Puteaneus. Forte,

Nescio cui spretos Acheloon & Inachon amnes.

Latet certe mendum. *Heinsius.* *Nescio quem.*] Id est, vilissimum & ignobilem quendam torrentem aspiciens.

105. *Non candide.*] Id est, turbide.

106. *Rapidi.*] Maxime ardentes. Sol enim attrahit & rapit ad se liquorem: unde minores fluvii æstatis tempore siccantur. *Sicca.*] Sine pluviis & nivibus, ut penitus arescas. *Domin.*

ELEGIA VII.

Quod ab amica receptus, cum ea coïre non potuerit, conqueritur.

AT non formosa est, at non bene culta puella;
At, puto, non votis sæpe petita meis!

Hanc

1. *AUt non formosa est, aut.*] *At* pro *Aut* ter geminandum ex auctoritate Puteanei, Sarraviani & trium aliorum. quomodo & Naugerius ex suis. Vide Notas nostras initio Epist. XII. *Heins.* *Aut non formosa est, &c.*] Vehementissime dolet Naso, quod cum sibi pulcherrima puella contigerit, cum illa tamen dulce Veneris opus peragere non potuerit: quod fortasse evenerat, quia tunc Corinnæ, quam ardentissime amabat, recordatus est. Alii leg. *At non formosa est at non, &c.* Ut ironice loquatur. Præcipuas enim causas removet, quibus id evenire potuerit: cum deformi enim fœmina, aut inornata,

aut

Hanc tamen in nullos tenui male languidus usus,
Sed jacui pigro crimen onusque toro.
Nec potui cupiens, pariter cupiente puellâ,
Inguinis effœti parte juvante frui.
Illa quidem nostro subjecit eburnea collo
Brachia, Sithoniâ candidiora nive:
Osculaque inseruit cupidæ luctantia linguæ: *cupide linguis, Putean.*
Lascivum femori supposuitque femur.
Et mihi blanditias dixit, Dominumque vocavit:
Et quæ præterea publica verba juvant.
Iacta tamen veluti gelidâ mea membra cicutâ,
Segnia propositum destituere suum. *deseruere, Scriverii.*
Truncus iners jacui, species, & inutile signum:
Nec satis exactum est, corpus an umbra forem.
Quæ mihi ventura est (siquidem ventura) senectus,
Cum

...a non optata, non mirum est, si quis ...quiverit. Quod autem hæc puella ...mosa fuerit, ostendit inferius, di...cis: *At qualem vidi, qualem tetigique puellam: Illius attactu Pylius juvenescere ...let.*

4. *Sed jacui.*] *Se jacui*, optimus Pa...inus. Puto, *Et jacui.* Heinsius.

5. *Pariter.*] Una mecum.

6. *Effœti.*] Languidi. *Frui.*] Proprie ...imur cum delectatione.

8. *Sithonia nive.*] A Sithone monte ...hraciæ, qui perpetuis nivibus opertus ...

9. *Cupida luctantia lingua.*] Repone ...primâ editione & tribus scriptis *cupi... linguæ.* duo, *cupidis linguis.* Putea...us & tres alii, *cupide linguis.* Heinsius.

12. *Publica.*] Communia verba: ut ἡ καὶ ψυχή, id est, vita & anima.

13. *Gelida.*] Mortifera. *Cicuta.*] Ve...num est publica Atheniensium pœ...a invisa: ea enim Socratem necari ...fferunt.

14. *Propositum meum.*] *Suum* excer...a Politiani & Barberinianus. concin...e. nam τὸ *mea membra* præcesserat. ...einsius.

15. *Species.*] Non homo, sed veluti simulachrum & imago hominis. *Et inutile signum.*] *Pondus.* ac sequenti versu *Et non exactum corpus* Puteaneus cum aliis nonnullis ex meliorum numero. Nil mutem temere. Forte tamen scribendum, *signumque & inutile pondus.* certe Arondelianus, *pondusque & inutile lignum.* Heinsius.

16. *Exactum.*] Exploratum, certum. Dubium est, inquit, fuerimne corpus, an umbra sine corpore. *Corpus an umbra.*] Umbras enim, tenues sine corpore vitas, cava sub imagine formæ volitare docuit docta comes Ænean. Quas Lucian. in Menip. vocat τελειγύας τῶν νεκρῶν σκιάς. ubi etiam vide τὰς πρὸς τὸν ἥλιον ἀποτελεσθείσας σκιάς. Quod sane philosopho dignum. Homerus Odyss. λ. ℣s.475.—— βροτῶν εἴδωλα καμόντων. Ideoque non sine ratione ℣s. 15. dixit, *inutile signum*, quod simulacrum, non ipsa res. Sic Noster Metam. 10. ℣s. 14. Umbras vocat, *leves populos, simulacraque functa sepulcro.*

17. *Quæ mihi.*] Si, inquit, juvenis puellam decepi, & iners fui: cum ad senectutem pervenero, multo segnior in
Vene-

Cum desit numeris ipsa juventa suis?
Ah pudet annorum! quo me juvenemque virumque,
Nec juvenem nec me sensit amica virum?
Sic flammas aditura pias æterna sacerdos
Surgit, & à caro fratre verenda soror.
At nuper bis flava Chlide, ter candida Pitho,
Ter Libas officio continuata meo.
Exigere à nobis angustâ nocte Corinnam,
Me memini numeros sustinuisse novem.
Num mea Thessalico languent devota veneno
Corpora? num misero carmen & herba nocent?

Sagave

Venerem ero. *Quæ.*] Inertissima. *Siquidem est ventura.*] Quia nemini exploratum est, utrum ad senectutem perventurus sit, an non. *Siquidem est ventura senectus.*] *Siquidem ventura* Puteaneus cum quatuor aliis. complures *si qua est ventura*. Fast. IV.

Hoc quoque tentemus; siquidem jejuna remansit. Heinsius.

Senectus.] Cum sanguis hebet, & vires frigent in corpore effœto. Ideoque & Homero Odyss. λ. v. 195. vocatur χαλεπὸν γῆρας. Sic Plaut. lepide in Mercat. 4. I. v. 6.

SY. *Nequeo mecastor, tantum hoc oneris est, quod fero.*
DO. *Quid oneris?* SY. *annos octoginta & quatuor.*

Φοβοῦ τὸ γῆρας, οὐ γὰρ ἔρχεται μόνον.
Χαλεπὸν τὸ γῆράς ἐστιν ἀνθρώποις βάρος.

Menand. in fragm. loc. 22. de Sen. Et Eurip. in Herc. fur. τὸ δὲ γῆρας αἰεὶ βαρύτερον Αἴτνας σκοπέλων. Quod Cic. de Senect. exprimit.

18. *Numeris.*] Perfectionibus, viribus, officiis. *Suis.*] Sibi propriis. Proprium enim adolescentiæ est, libidinibus flagrare.

19. *Quod me juvenemque virumque.*] *Quo me* Puteaneus. dictum alibi. *Heins.* *Iuvenemque virumque.*] Inter ætatem juvenilem & virilem, quæ ætas ludo aptissima.

20. *Nec juvenem.*] Quia nec juvenis nec viri officio functus sum.

21. *Sic flammas.*] Ita à me intacta surrexit amica, ut Vestalis virgo è lecto ad sacra se confert, & pudica soror à fratre mane surgit. *Sic sacerdos surgit.*] Ὅσιος ἀπ' εὐνᾶς ὤν. Eurip. Ion. v. 150. *Pias æterna.*] Hypallage est: pro sacerdos pia, & flammas æternas. Nam in templo deæ Vestæ ignis perpetuus servabatur, qui tamen quotannis renovabatur Calendis Martiis.

22. *Verenda.*] Hoc verbo omnis suspicio sceleris removetur.

23. *At nuper.*] Ex anteactis hoc dedecus abolere nititur. *Bis.*] Subaudi à consequentibus, continuata est meo officio. *Flava.*] A capillorum colore. *Pitho.*] Fortasse hæc meretrix facillime aliquid persuadere poterat suis amatoribus. *Bis flava Chie.*] Alii aliter. Puteaneus *Clide.* hoc est χλίδη. *Clyte* Barberinianus. *Heinsius.*

24. *Libas.*] Nomen hoc meretricis est. forsitan à λείβω, libo ac degusto. sive à libandis osculis.

26. *Et memini.*] *Me memini* in scriptis. *Heins.*

27. *Thessalico.*] Thessalia enim veneficiis infamis. *Devota.*] Incantata.

28. *Misero.*] Mihi.

29. *Saga-*

agave Pœniceâ defixit nomina cerâ,
Et medium tenues in jecur egit acus?
armine læſa Ceres ſterilem vaneſcit in herbam: auram, Iunii.
Deficiunt læſæ carmine fontis aquæ,
icibus glandes, cantataque vitibus uva
Decidit; & nullo poma movente fluunt.
Quid vetat & nervos magicas torpere per artes?
Forſitan impatiens ſit latus inde meum.
Huc pudor acceſſit: facti pudor ipſe nocebat. facto, Neapolit.
Ille fuit vitii cauſa ſecunda mei.
t qualem vidi tantum tetigique puellam,
Sic etiam tunicâ tangitur ipſa ſuâ.
llius ad tactum Pylius juveneſcere poſſit,
Tithonoſque annis fortior eſſe ſuis.

Hæc

29. *Sagave Phœnicea.*] Sic Puteaeus & multi alii. quidam *punicea.* quoodo noſter alibi. Sed *Pœnicea* legenum Metam. lib. XII. v. 104. apud Seecam Medea,
Oſtro ſic niveus pœniceo color.
bi tamen Mediceus liber *punicea.* Heinus. *Saga.*] Saga, dicitur incantatrix & alefica, quæ carminibus vel arceſſere oſſit mala hominibus, vel pellere. *Phœcea.*] Purpurea: ut ſit color ignis, proter amoris incendiũ. *Nomina.*] Meum omen. Excantatores enim ceream imanem fingebant, cum nomine illius uem incantabant.

30. *In jecur urget acus.*] *Egit* melios. vulgata lectio ex Epiſtola Hypſip. omanavit,
Devovet abſentes ſimulacraque cerea figit,
Et miſerum tenues in jecur urget acus.
erte & hic loci *miſerum jecur* in nonullis ſcriptis. *Heinſ.* *In jecur.*] Quia n jecore ſedes amoris eſſe dicitur. *Iecur.*] Lactant. lib. 6. c. 15. & de Opif. ei. c. 14. *Lætitiæ affectus,* inquit, *in ſplee eſt: iræ in felle, libidinis in jecore, timoris in corde, ut medici dicunt.* Cui & oëta accinit lib. 1. Od. 25.
Cum tibi flagrans amor, & libido,
Quæ ſolet matres furiare equorum,
Sæviet circa jecur ulceroſum,
Non ſine queſtu.
Et lib. 4. Od. 1. *Si torrere jecur quæris idoneum.* Quod videtur ex Theocriti Idyll. 13. v. 71.
— Χαλεπὸς γὰρ ἔσω θεὸς ἧπαρ ἄμυσσεν.

31. *Steriles vaneſcit in herbas.*] *Sterilem herbam* libri meliores. & *læſæ aquæ* ſequenti verſu. *Heinſius.*

32. *Deficiunt.*] Fluere deſinunt. *Carmine.*] Incantatione.

34. *Nullo movente.*] Nemine excutiente. *Fluunt.*] Excantata poma ex arboribus ſponte defluunt.

36. *Impatiens.*] Debile. *Inde.*] A magicis artibus.

39. *At qualem vidi, qualem.*] *Vidi tantum* Puteaneus ac Arondelianus, cum tribus Moreti & aliis duobus. *Heinſius.* *Qualem.*] Formoſiſſimam.

41. *Illius attactu.*] *Ad tactum* Puteaneus, & *poſſit.* & *Tithonoſque* pro *Tithonuſque.* Heinſius. *Pylius.*] Neſtor; ex Pylo.

42. *Tithonus.*] Fuit Laomedontis regis Trojæ filius: quem, quia juvenis, & forma egregius erat, Aurora adamavit, rapuitque: ex quo Memnonem peperit.

Tithonus

Hæc mihi contigerat; ſed vir non contigit illi.
Quas nunc concipiam per nova vota preces?
Credo etiam magnos, quo ſum tam turpiter uſus,
Muneris oblati pœnituiſſe Deos.
Optabam certe recipi; ſum nempe receptus:
Oſcula ferre; tuli: proximus eſſe; fui.
Quo mihi fortunæ tantum? quo regna ſine uſu?
Quid niſi poſſedi dives avarus opes?
Sic aret mediis taciti vulgator in undis;
Pomaque, quæ nullo tempore tangat, habet.
A tenerâ quiſquam ſic ſurgit mane puellâ,
Protinus ut ſanctos poſſit adire Deos.
Sed non blanda, puto, non optima perdidit in me
Oſcula: non omni ſollicitavit ope.
Illa graves potuit quercus, adamantaque durum,
Surdaque blanditiis ſaxa movere ſuis.
Digna movere fuit certe vivoſque viroſque.
Sed neque tum vixi; nec vir, ut ante, fui.

Quid

Tithonus autem poſt longiſſimam optatamque vitam, audita filii morte, in cicadam verſus eſſe dicitur. Poſuit autem Naſo Neſtorem & Tithonum pro quibuſcunque hominibus ſenio confectis. Adeo pulchra, inquit, eſt hæc puella, ut ſenes vel decrepiti, ſi eam attingant, juvenes fieri poſſint.

43. *Hæc.*] Talis puella. *Sed vir non contigit illi.*] Dixit & ſupra: *Nec juvenem, nec me ſenſit amica virum.*

44. *Nova.*] Quia ante ſæpius ejuſdem puellæ conſuetudinem cupivit.

45. *Quo ſum tam turpiter uſus.*] Malo *ſim.* Heinſ. *Quo.*] Scilicet munere. *Tam turpiter.*] Quia puellam in nullos uſus tenuit.

47. *Recipi.*] A puella admitti.

49. *Quid mihi fortunæ tantum.*] *Quo* Puteaneus cum optimo Palatino. & mox, *quo regna.* vide Notas Epiſt. 11. v. 53. *Heinſius.*

50. *Quid niſi.*] Divites avari fruſtra poſſident divitias, cum illis uti timeant. Non aliter inquit Poëta, puellam poſſedi: id eſt, ſine uſu.

51. *Aret.*] Siti conficitur, ſiccus eſt. *Vulgator.*] Proditor Tantalus, qui immortalium deorum ſecreta, quæ communis cœnæ uſu perceperat, vulgavit, & hominibus prodidit.

52. *Tangat.*] Tangere poſſit.

54. *Protinus.*] Statim, ſine aliqua expiatione. *Sanctos poßit adire deos.*] Religio enim removet pollutum hominem à re divina.

55. *Sed puto non blanda.*] Præfero quod eſt in nonnullis editionibus, *Sed non blanda puto.* Heinſ. *Sed non blanda.*] Ironice loquitur, ut ſupra: *At non formoſa eſt, &c.* *Perdidit.*] Quia fruſtra me eſt exoſculata.

59. *Divoſque viroſque.*] *Vivoſque* optime Puteaneus cum Jureti excerptis. ſequentia confirmant. atque ita Lucas Fruterius in Veriſimilibus conjecerat ſcribendum. *Heinſius.*

60. *Vixi.*] Senſum habui.

61. *Quid*

Quid juvet, ad ſurdas ſi cantet Phemius aures:
  Quid miſerum Thamyran picta tabella juvet?
Et quæ non tacitâ formavi gaudia mente!
  Quos ego non finxi diſpoſuique modos!
Noſtra tamen jacuere, velut præmortua, membra
  Turpiter, heſternâ languidiora roſâ.
Quæ nunc ecce rigent intempeſtiva valentque:
  Nunc opus expoſcunt, militiamque ſuam.
Quin iſtâc pudibunda jaces, pars peſſima noſtri?
  Sic ſum pollicitis captus & ante tuis.
Tu dominam fallis: per te deprenſus inermis
  Triſtia cum magno damna pudore tuli.
Hanc etiam non eſt mea dedignata puella

Molli-

61. *Quid juvat.*] *Iubet* Puteaneus. ...ge, *juvet.* & ſic ſequenti verſu opti...us Palatinus. *Heinſius.* *Phemius.*] Ho...er. Odyſſ. χ. v. 330.

Τερπιάδης δέ τ' ἀοιδὸς ἀλύσκαζε κῆρα μέλαιναν
Φήμιος, ὅς ῥ' ἤειδε μετὰ μνηστῆρσιν ἀνάγκῃ.

...deinde v. 347.

Αὐτοδίδακτος δ' εἰμί. θεὸς δέ μοι ἐν φρεσὶν οἴμας
Παντοίας ἐνέφυσεν. & alibi.

52. *Quid miſerum Thamyran.*] Phi...nonis filius, cum ex urbe Oechalia ...erteretur, in Dorio Muſas obvias ha...it, eaſque, canendi ſcientia gloriabun...s, in certamen provocavit: qua in...entia Muſæ permotæ, eum & modu...ione, qua præclarus erat, & ſenſu ...endi privaverunt. Hic autem poëta ...quocunque homine cæco *Thamyran* ...nit. *Thamyram.*] *Thamyran* Putea...us. quidam *Thamyrin.* utrumque re...m. *Heinſius.*

57. *Quæ nunc ecce vigent.*] *Rigent* ...ma editio & ſex ſcripti. optime. hinc *arrigere* de illa parte. lib. II. Faſt. ex ...tiquis libris,

Et rigidum cornu durius inguen erat.

...& *rigidæ tentigo vulvæ* Juvenali dicta. ...ratius Epod. VIII.

Illitterati num magis nervi rigent,
  Minuſve languet faſcinum?

Ita locus ille ſcribendus. *languere* & *rigere* inter ſe opponuntur, cum contraria ſint. Vulgo *num minus nervi rigent?* hinc & *rigidus ruris cuſtos* noſtro Priapus dictus lib. I. Faſt. & *rigidus Deus* in Priapeis. In loco Horatiano Franciſcus Guietus ſcribi volebat notis ad Andriam Terentii. Act. II. Sc. I.

Illitteratis num minus nervi rigent,
  Magiſve languet faſcinum.

Sed non perſuadet. alii alia commenti ſunt. *Idem.*

68. *Militiamque ſuam.*] Et Virgil. *At non in Venerem ſegnes, nocturnaque bella.*

69. *Quin iſtic pudibunda jace.*] *Iaces* meliores recte. dixi ſupra lib. II. El. XIX. prima editio, *pars peſſima rerum.* non invenuſte. *Heinſius.*

70. *Sic ſim pollicitis captus, ut ante, tuis.*] Libri fere omnes *ſic ſum.* & Puteaneus, *captus es.* unde *captus* & refinxi minimâ mutatione. atque ita unus Moreti.

Sic ſum pollicitis captus & ante tuis.

Idem.

71. *Tu dominum fallis.*] Malo *dominam* cum quatuor ſcriptis, atque in iis Neapolitano. *Idem.*

75. *Aſtra-*

Molliter admotâ sollicitare manu.
Sed postquam nullas consurgere posse per artes,
Immemoremque sui procubuisse videt;
Quid me ludis, ait? quis te, male sane, jubebat
Invitum nostro ponere membra toro?
Aut te trajectis Ææa venefica lanis
Devovet: aut alio lassus amore venis.
Nec mora: desiluit tunicâ velata recinctâ:
Et decuit nudos proripuisse pedes.
Neve suæ possent intactam scire ministræ;
Dedecus hoc sumtâ dissimulavit aquâ.

exsurgere, Iunii.

Letheis ramis Francof. convectis ramis, Bernensis.

75. *Assurgere posse per artes.*] *Consurgere* meliores. *Idem.*

79. *Lanis.*] Id est, lanea imagine. Excantatores enim duas imagines, ex lana alteram, alteram ex cera fingebant.

81. *Nec mora: dissiluit.*] Imo *desiluit*, ut est in melioribus. de lecto videlicet. sic supra Elegiâ primâ, de Corinna itidem,

Delabique toro tunicâ velata recinctâ.

Heinsius. *Desiluit.*] E toro se corripuit.

82. *Et decuit.*] Cum decore nudis pedibus proripuit.

83. *Intactam.*] Ad tempus hoc dicit: alias *intacta* dicitur incorrupta virgo.

ELEGIA VIII.

Quod ab amica non recipiatur, dolet.

sustinet, Neapolit.

ET quisquam ingenuas etiamnum suspicit artes,
Aut tenerum dotes carmen habere putat?

Inge-

1. EN *quisquam ingenuas etiamdum suscipit artes?*] *Suspicit* rectius alii. bene etiam Puteaneus, *Et quisquam.* sic supra Eleg. III.

Et quisquam pia thura focis imponere curat?

In obitum Drusi,

Et quisquam leges audet tibi dicere flendi?

& sub finem,

Et cuiquam miserandus ero?

Rem. Amor.

Et quisquam præcepta potest mea dura vocare?

Virgil. lib. I. ex optimo Mediceo,

—— *& quisquam numen Iunonis adorat Præterea, aut supplex aris imponit honorem?*

non *adoret* & *imponat.* quod est in vulgatis. noster infra El. X. cum optimis libris,

Hanc quisquam lacrymis lætari credit amantum? Heinsius.

En quisquam ingenuas.] Exclusus ab amica, cujusdam opulenti militis causa, Naso dolet & conqueritur, plus posse divitias quam ingenium: & rivalem, in odium & invidiam adducit. *En.*] Particula hæc comica est, & affectui servit. *Ingenuas.*] Liberales, quibus ingenui homines institui debent.

2. *Dotes.*] Id est, quibus in precio sit ille qui carmen facit. Unusquisque enim suis dotibus solet censeri.

3. *Inge-*

Ingenium quondam fuerat pretiosius auro:
At nunc barbaries grandis, habere nihil.
Cum pulcrè nostri dominæ placuere libelli;
Quo licuit libris, non licet ire mihi.
Cum bene laudavit, laudato janua clausa est.
Turpiter huc illuc ingeniosus eo.
Ecce recens dives, parto per vulnera censu,
Præfertur nobis sanguine pastus eques.
Hunc potes amplecti formosis, vita, lacertis?
Hujus in amplexus, vita, jacere potes?

Si

3. *Ingenium quondam.*] Sic in Arti-)us ait: *Cura ducum fuerant olim regum-*|*ue poëtæ, Præmiaque antiqui magna tu-ere chori: Nunc ederæ sine honore jacent.*

4. *At nunc barbaria est grandis.*] Lege *arbariæ est grandis* secundo casu. nisi nalis cum quinque scriptis *barbaries randis.* idque sequor. *Heins.* *At nunc arbaries.*] Sed nunc, ait, barbarus, ıullisque ingenuis artibus præditus existimatur esse, qui pauper est, licet virutes habeat. *Habere nihil.*] Scilicet divitiarum, & egenum esse.

5. *Libelli.*] Scilicet Amorum.

6. *Quo.*] Admissi, inquit, fuere li-)elli: sed ego non admittor.

7. *Laudato.*] Scilicet mihi. *Ianua lausa est.*] Ab amica. Nam (ut in Aribus ait Naso) *Carmina laudantur, sed nunera magna petuntur: Dummodo sit ives, barbarus ille placet. Ipse licet veias Musis comitatus Homere, Si nihil atuleris, ibis, Homere, foras.*

9. *Per vulnera.*] Quæ aliis ipse intuit, & sibi ab aliis illata sunt. *Censu.*] cilicet equestri, qui erat quadringenorum sestertiorum. nam qui eam sumnam habebant, inter equites Romaıos numerabantur edicto Roscii Othoıis.

10. *Sanguine factus eques.*] Unus Moeti cum Jureti excerptis *sanguinolentus.* lter Puteani *sanguine sparsus.* quomoo & Vossii excerpta. optimus Palatiıus, *sanguine partus.* quod & ex suo Codice Barthius in Adversariis est secutus. sed frustra; cum id verbi jam præcesserit superiore versu. proxime tamen veram lectionem, quam præ se fert Puteaneus ille, *sanguine pastus.* Met. VIII.

Actæo bis pastum sanguine monstrum.

Petronius,

——— *est mihi cordi*
Quippe cremare viros, & sanguine pascere luxum.

sic *pavit flumina sanguis* Claudiano III. consulatu Honorii ex membranis. ℣s. 101. ubi vide quæ noto. sic in Tristibus codex præstantissimus, lib. IV. El. IV.

Cæde pharetratæ pascitur ara Deæ.

ubi plura. Val. Flaccus lib. VII.

—— *Vobisne domos, vobisne parentes*
Esse putem, ratis infandis quos sola rapinis
Sævaque pascit hyems? Heinsius.

Sanguine.] Id est, precio sanguinis.

11. *Formosis stulta lacertis.*] Pro *stulta* tam hic quam sequenti versu Puteaneus, *vita, mea vita, mea lux.* blanditiæ amatorum. Propertius lib. I. El. II.

Quid juvat ornato procedere, vita, capillo?

atque ita ille passim alibi. optimus Palatinus utroque loco *fulta* sequenti versu quidam,

Hujus in amplexus, stulta, venire potes?

etiam bene. *in amplexus jacere* non *amplexu* unus Moreti cum Puteaneo. *Heins.*

Si nescis, galeam caput hoc portare solebat:
  Ense latus cinctum, quod tibi servit, erat.
Læva manus,cui nunc serum male convenit aurum,
  Scuta tulit. dextrum tange, cruenta fuit.
Qua periit aliquis, potes hanc contingere dextram?
  Heu! ubi mollities pectoris illa tui?
Cerne cicatrices veteris vestigia pugnæ.
  Quæsitum est illi corpore, quidquid habet.
Forsitan &, quoties hominem jugulaverit, ille
  Indicet. hoc fassas tangis, avara, manus?
Ille ego Musarum purus Phœbique sacerdos

En, Palatini.

Ad

15. *Serum.*] Quia sero factus est e- ques: & cum antea in extrema pauper- tate fuerit, nunc male convenit illi au- rum. *Aurum.*] Equestris annulus.

18. *Heus ubi.*] Lege *Heu* cum me- lioribus. Vide Notas Epist. IV. ℣s. 150. Τὸ *est* etiam meliores non agnoscunt. *Heins.*

20. *Quæsitum.*] Partum. *Corpore.*] Cor- poris exercitio. Pugnando, inquit, divi- tias omnes quas possidet, acquisivit.

21. *Quoties hominem jugulaverit ipse Indicet.*] *Ille* meliores. *hostem jugulave- rit* etiam Sarravianus. probe. pro *In- dicet.* Puteaneus *Et dicet.* Arondelianus *Dicat & hoc fassas.* Lego *Prædicet.* Hein- sius.

22. *Avara.*] Quæ pecuniis corru- pta, non times homicidam & impuris- simum hominem attrectare.

23. *Purus.*] Musarum ministri & sa- cerdotes sunt eruditi omnes. Hinc *sacri* poëtæ dicuntur. *Purus sacerdos.*] Nulla cæde & cruore maculatas manus ha- bens, ut decet sacerdotem Phœbi, at ille miles scilicet, multo sanguine re- spersus, & impurus est. Ideoque impura dicuntur loca, quæ cæde & sanguine sunt polluta. Propert. lib. 4. eleg. 8. De Appia.

Appia dic quæso quantum, te teste, triumphum
Egerit effusis per tua saxa rotis.
Spectaculum ipsa sedens primo temone pependit,
Ausa per impuros frena movere locos.

Contra, pura loca, quæ cadaveribus sublatis purgata sunt. Quod ex Home- ro discimus Iliad. κ. ℣s. 199.

Ἐν καθαρῷ, ὅθι δὴ νεκύων διεφαίνετο Χῶρος
Πιπτόντων. Et pura domus, in qua ne- mo mortuus. Eurip. Helen. v. 1446. καθαρὰ γὰρ ἡμῖν δώματ'. οὐ γὰρ ἐνθάδε —— ψυχὴν ἀφῆκε. Pertinet hæc vox proinde ad multa. Sic mortem im- puram vocat Homerus, quam quis eli- sis laqueo faucibus sibi ipse consciscit, anima interclusa. Odyss. χ. v. 462.

Μὴ μὲν δὴ καθαρῷ θανάτῳ ἀπὸ θυμὸν ἑλοίμην
Τάων αἳ δὴ ἐμῇ κεφαλῇ κατ' ὀνείδεα χεῦαν.

κελεύθῳ ἐν καθαρᾷ. Pind. Olimp. 6. ἐπὶ καθαρῷ πυρί. Halicarn. I. Non amplius humanis crematis hostiis. Ha- sta pura: non præpilato ferro: qua do- nabantur tirones, qui tunc primum vi- cissent. Quod Serv. annotat ex Varron. de G. P. R. Docemur tamen ex Sueton. in Claud. non tironi magis quam ve- terano datam fuisse hastam puram: Fe- lix enim ille, donatus hasta pura à Claudio, non erat tiro, sed trium regi- narum maritus. Adi quoque Eleg. 12. Amor. I. v. 16.

24. *Rigi-*

Ad rigidas canto carmen inane fores.
Discite, qui sapitis, non quæ nos scimus inertes,
Sed trepidas acies, & fera castra sequi:
Proque bono versu primum deducite pilum.
Hoc tibi, si velles, posset, Homere, dari.
Jupiter admonitus nihil esse potentius auro,
Corruptæ pretium virginis ipse fuit.
Dum merces aberat; durus pater, ipsa severa,
Ærati postes, ferrea turris erat:
Sed postquam sapiens in munera venit adulter; ad, Sarravii et Palat. sec. munere, Francius.
Præ-

24. *Rigidas.*] Asperas, duras. *Inane.*] Nihil profuturum. *Canto carmen inane.*] *Nomen inane* unus Moreti. ut de se ipso loquatur. *Heinsius.*

25. *Discite.*] Cum nulla, inquit, præmia sint carminibus, divitiæque prævaleant, nullus sit qui posthac poëticæ se dedat; sed rei militari, quæ divites reddit homines. *Hæc.*] Humanitatis studia. *Inertes.*] Desides, pigri, inutiles. Cum stomacho id dixit ex vulgi sententia, qui poëticam ut inutilem & ignavam cavillantur. *Non hæc quæ scimus inertes.*] *Non quæ non scimus* Puteaneus. Lege, *non quæ nos scimus.* atque ita unus Moreti & unus meus, Arondelianus quoque pro diversa lectione. at Neapolitanus, *non quod nos scimus.* Heins.

26. *Et fera bella sequi.*] *Castra sequi* Puteaneus cum Sarraviano & uno Moreti. sic Tibull. *Castra Macer sequitur.* Arondelianus *lustra* mendose. Lucanus,

Nulla fides pietasque viris qui castra sequuntur. Idem.

27. *Deducite.*] Ingeniose Poëta verbum hoc elegit, quod utrique rei congruit. nam & carmina proprie deduci dicuntur. *Primum pilum.*] Id est, centuriam primam primæ cohortis.

28. *Posset Homere.*] *Possit* Puteaneus. *Heins.*

29. *Admonitus.*] Sciens. *Nihil esse potentius auro.*] Hoc nobis Danaës fabula declarat.

30. *Corruptæ virginis.*] Id est, Danaës. *Ipse fuit precium.*] Quia in aurum versus est.

31. *Merces.*] Præmium, amplexus. *Durus.*] Difficilis, asper, intractabilis. *Pater.*] Acrisius. *Ipsa.*] Virgo Danaë. *Severa.*] Minime inepta. Nullum admittens amantem: Non amans hunc ludum. Ter. Eunuch. 2. 1.

——— *Hoc nemo fuit*
Minus ineptus, magis severus quisquam, nec magis continens.

Illud *Severum* Plautus explicat in Captiv. 1. 2.

Ille demum antiquis est adolescens moribus;
Cujus nunquam voltum tranquillavi gratiis.

32. *Ferrea turris erat.*] Lege *erant.* Heinsius.

33. *Sapiens amator.*] Est enim res ingeniosa, dare. Jupiter ἄπυρος χρυσὸς γεγὼς — ποθεινὸν εἰδὼς τοῦτο κτῆμα τοῖς βροτοῖς. Eurip. in fragmento Danaës v. 30. Σαφῶς ἡ πειθὼ οὐκ ἔχων, εἰς μηχανὴν — Τοιάνδ᾽ ἐχώρησεν. istud autem Pindarus vocat αὐτόρρυτον. Pyth. 7.

Ζεὺς κύκνος, ταῦρος, σάτυρος, χρυσὸς, δι᾽ ἔρωτα
Λήδης, Εὐρώπης, Ἀντιόπης, Δανάης.

Taurus, olor, Satyrus, fit & aurum Iupiter, ardens
Europen, Leden, Antiopen, Danaen.

 34. *Iussa.*]

Præbuit ipsa sinus: &, dare jussa dedit.
At cum regna senex cœli Saturnus haberet;
Omne lucrum tenebris alta premebat humus.
Æraque & argentum, cumque auro pondera ferri
Manibus admôrat: nullaque massa fuit.
At meliora dabat; curvo sine vomere fruges,
Pomaque, & in quercu mella reperta cavâ.
Nec valido quisquam terras findebat aratro;
Signabat nullo limite mensor humum.
Non freta dimissi verrebant eruta remi,
Ultima mortali tum via littus erat.
Contra te sollers, hominum Natura, fuisti;
Et nimium damnis ingeniosa tuis.
Quo tibi turritis incingere mœnibus urbes?
Quo tibi discordes addere in arma manus?
Quid tibi cum pelago? terra contenta fuisses.
Cur non & cælum tertia regna petis?

demisso verrebat navita remo. Junianus.

Quà

34. *Iussa.*] Nec potuit magno casta negare Jovi. *Dedit.*] Sui copiam Jovi fecit.

35. *At cum regna senex cœli.*] *Iura* Scriverianus. Met. XV.

O cui jus cœli his sex fecere labores!

Heinsius. *At cum.*] Virgil. lib. 8. *Aureaque (ut perhibent) illo sub rege fuerunt Secula.*

38. *Manibus.*] Umbris inferorum. *Admôrat.*] Apposuerat. *Massa.*] Metalli pondus.

39. *Dabat.*] Præbebat, scilicet terra. *Sine vomere.*] Sic in Metamorph. *Mox etiam fruges tellus inarata ferebat.*

41. *Terram scindebat aratro.*] *Findebat* quidam codices. *terras aperibat* excerpta Jureti venuste. *terras findebat* excerpta Politiani. *Heinsius.*

42. *Fossor humum.*] *Mensor* recte Puteaneus cum aliis sex. sic Metam. libro I.

Cautus humum longo signavit limite mensor.

ubi pari modo in quibusdam libris peccatur. Horatius lib. I. Od. XXVIII.

Et maris & terræ numeroque carentis arenæ

Mensorem vocat Archytam. Hinc *agrimensura*, & *agrimensores*. Idem.

43. *Nec freta demisso verrebant eruta remo.*] *Non freta dimissi v. e. remo* Puteaneus. *demissi remi* quatuor alii. recte. *Idem. Verebant.*] Sic Virgil. *Certatim socii feriunt mare, & æquora verrunt. Eruta.*] Evulsa.

47. *Quid tibi turritis.*] Scribe tam hic, quam sequenti versu *Quo* ex auctoritate optimorum codicum, & vide notas nostras Artis Amatoriæ l. I. v. 303. *Heinsius. Turritis.*] Turribus munita mœnia.

50. *Cur non & cœlum.*] Cum stomacho dixit. Sic Horat.

Nil mortalibus arduum est.

Cœlum ipsum petimus stultitia.

Tertia regna.] Jovi sorte obtigit cœlum, Neptuno mare, Plutoni terra. *Tertia regna petis.*] *Tertia dona facis* Puteaneus. *regna facis* excerpta Scaligeri. *Heinsius.*

51. *Qua*

Quà licet, affectas cœlum quoque. templa Quirinus,
Liber, & Alcides, & modo Cæsar, habent.
Eruimus terrâ solidum pro frugibus aurum.
Possidet inventas sanguine miles opes.
Curia pauperibus clausa est: dat census honores.
Inde gravis judex; inde severus eques.
Omnia possideant: illis Campusque Forumque
Serviat. hi pacem crudaque bella gerant.
Tantum ne nostros avidi liceantur amores;
Et satis est, aliquid pauperis esse sinant.
At nunc, exæquet tetricas licet illa Sabinas,
Imperat ut captæ, qui dare multa potest.
Me prohibet custos: in me timet illa maritum.

Si

51. *Qua licet.*] Optimus Palatinus, *Qua libet.* Forte *Quamlibet.* de quo ad Epistolas est dictum. *Idem.* *Affectas.*] Nimia, sed frustra petis. *Quirinus.*] Romanus.

52. *Liber & Alcides.*] Non damno hanc lectionem; cum tamen optimus Palatinus, *Viribus & Alcides.* Forte scribendum *Virbius, Alcides.* Certe in antiquis inscriptionibus *Virbialis Flaminis* occurrit mentio. *Heinsius.* *Liber.*] Bacchus. *Alcides.*] Hercules. *Cæsar.*] Julius, Augusti pater. Hi omnes mortales fuerunt, & post mortem inter deos fuisse relatos credidit posteritas.

55. *Curia pauperibus clausa est.*] Quia non licet pauperibus quamvis sapientibus, consulendi gratia in curiam accedere. *Dat census.*] Sic Fast. *In precio precium nunc est: dat census honores, Census amicitias: pauper ubique jacet.* *Census.*] Divitiæ. *Honores.*] Magistratus.

57. *Campus.*] Scilicet Martius, ubi comitia habebantur. *Forum.*] Ubi jura reddebantur.

59. *Nostros avidi lucrentur amores.*] *Liciantur* Puteaneus. quo & optimus Palatinus alludit, in quò *ejiciantur.* A rondelianus etiam *ejiciantur.* cum diversa lectione *velliciantur.* Scribe *liceantur.* *Liceri* & *licitari* pretium offerre pro re venali. Festus, *Licitati, in mercando sive pugnando contendentes.* Vide & Nonium in eodem verbo. In aliis codicibus est, *venentur, prædentur, precientur, lanientur, luctentur,* & similia. Verbum *liceri* minus notum loco corrumpendo ansam dedit. quod tamen & apud Martialem exstat. *Heins.* *Nostros amores.*] Nostram puellam.

60. *Et satis est, aliquam pauperis esse sinant.*] *Aliquid* libri meliores. Præterea legebam *Id satis est.* sic apud Martial. lib. III. Ep. V. pro *Hoc satis est.* libri veteres *Et satis est.* Lege *Id.* Vide Notas supra Amor. II. El. XII. v. 44. Hoc tamen loco nihil mutandum præter distinctionem. Satis est sinant aliquid esse pauperis. *Heinsius.*

61. *Tetricas licet illa Sabinas.*] *Rigidas* unus Mediceus. ut lib. II. Amor. El. IV.

Aspera si visa est, rigidasque imitata Sabinas.

alii codices, *duras, fortes, tetras.* unus Farnesianus, *tacitas Sabinas.* Puto, *Tatias.* vide quæ noto Fast. I. v. 261. *Idem.*

62. *Multa.*] Munera. *Hæc etiam clausas expugnant arma pudicas:* ut Propertius ait.

63. *Me.*] Quia nihil affero. *Prohibet.*] In puellæ amplexus ire. *In me.*] Quasi dicat

cat

Si dederim, totâ cedet uterque domo.
O, si neglecti quisquam Deus ultor amantis,
Tam male quæsitas pulvere mutet opes!

cat, non in eos qui afferunt. *Illa.*] Amica mea.

64. *Si dederim.*] Si precium attulerim. *Cedet.*] Sic Tibullus elegia quarta libro secundo, *Sed precium si grande feras, custodia victa est: Nec prohibent claves, & canis ipse tacet. Uterque.*] Scilicet custos & maritus.

66. *Pulvere mutet.*] In pulverem resolvat, id est, ad nihilum redigat. *Dom.*

ELEGIA IX.

Tibulli mortem deflet.

MEmnona si mater, mater ploravit Achillem,
Et tangunt magnas tristia fata Deas;
Flebilis indignos, Elegeïa, solve capillos.
Ah nimis ex vero nunc tibi nomen erit?
Ille tui vates operis, tua fama Tibullus
Ardet in extructo corpus inane rogo.
inversamque, Frascius. Ecce, puer Veneris fert eversamque pharetram,
Et fractos arcus, & sine luce facem.
dejectis, Barthius Aspice, demissis ut eat miserabilis alis;
Pectoraque infestâ tundat aperta manu.
Excipiunt sparsi lacrymas per colla capilli,
Oraque singultu concutiente sonant.
Fratris in Æneæ sic illum funere dicunt
Egressum tectis, pulcher Iüle, tuis.
Nec minus est confusa Venus moriente Tibullo,
vapuit, Palat. sec. Quam juveni rupit cum ferus inguen aper.

At

1. MAter.] Aurora. *Mater.*] Thetis.

4. *Ex vero nunc tibi nomen.*] Elegia enim dicitur ἀπὸ τοῦ ἐλέγου, id est, à Luctu. *Nunc tibi nomen erit.*] Quidam, *inest.* Heinsius.

5. *Ille.*] Optimus amorum scriptor.

6. *Inane.*] Carens anima.

11. *Excipiunt.*] Proprie enim cadentia excipiuntur.

14. *Castris, pulcher Iüle, tuis.*] *Tectis* meliores. *Heinsius.* *Pulcher Iule.*] Ex Virgil. qui lib. 5. ait:

Formaque ante omnes pulcher Iulus.

15. *Confusa.*] Turbata.

16. *Iuveni.*] Adonin autem intelligit, quem ardentissime Venus amavit. Is dum venaretur, ab apro in inguine vulneratus interiit, non sine maximo Veneris dolore. Fabulam scribit Naso lib. 10. Metamorph. *Aper ferus.*] Trux aper. Metam. 10. v. 715. Hunc autem

Veneri

At sacri vates, & Divûm cura vocamur:
Sunt etiam, qui nos numen habere putent.
Scilicet omne sacrum mors importuna profanat:
Omnibus obscuras injicit illa manus.
Quid pater Ismario, quid mater profuit, Orpheo?
Carmine quid victas obstupuisse feras?
Ælinon in silvis idem pater, Ælinon, altis
Dicitur invitâ concinuisse lyrâ.
Adjice Mæonidem, à quo, ceu fonte perenni, ê, Francius.
Vatum Pieriis ora rigantur aquis;
Hunc quoque summa dies nigro submersit Averno,

Diffu-

Veneri luctum debuit Diana propter Hippolyti miserabilem interitum. Sic enim interminatur apud Eurip. in Hippolyto v. 1420.

Ἐγὼ γὰρ αὐτῆς ἄλλον ἐξ ἐμῆς χερὸς,
Ὃς ἂν μάλιστα φίλτατος κυρῇ βροτῶν,
Τόξοις ἀφύκτοις τοῖσδε τιμωρήσομαι.

17. *Cura.*] Amor, ut Veneris justissima cura.

18. *Nos.*] Poëtas. *Numen habere.*] Secundum Platonem. Sic Naso lib. 6. Fastorum. *Est Deus in nobis, agitante calescimus illo: Impetus hic sacræ semina mentis habet.* Numen.] *Et fuit in tanto non parvum pectore numen.* Silius. lib. 13. laudat autem Homerum prolixe.

19. *Importuna.*] Molesta. *Profanat.*] Violat.

20. *Obscuras.*] Nigras. Inferis enim & morti omnia nigra dantur.

21. *Quid.*] Probat exemplis, quod proposuerat: scilicet mortem omnibus manus injicere, nulla habita aut generis, aut doctrinæ, alteriusve rei ratione. *Pater.*] Apollo. secundum eorum opinionem, qui dicunt Orpheum Apollinis ex Musa Calliope filium fuisse. *Ismario.*] Thracio. Ismarus enim mons est Thraciæ. *Mater.*] Calliopea.

23. *Et Linon in silvis idem pater abditus altis.*] *Et Linon altis* Puteaneus cum optimo Palatino, Arondeliano, & tribus aliis. venustâ mehercules repetitione. pro quo alii, *edidit*, *abditum in*, vel *expositum*. & similia. Cæterum Puteaneus à manu primâ *Elinon*. ut utroque forsan loco sit scribendum *Ælinon*. priori certe. sic unus Vaticanus atque unus Mediceus. quomodo cantus ille vocatus, quo Linum Apollo deflevit. atque ita Scaliger in margine codicis sui emendarat. Nota illa Moschi, Αἴλινά μοι στοναχεῖτε νάπαι. Hesychius, Αἴλινος, ὕμνος, θρῆνος. Vide Athenæum & Sophoclis Scholiasten in Ajace. sed nec αἴλινος semper carmen lugubre. Athenæus lib. XIV. λίνος δὲ καὶ αἴλινος οὐ μόνον ἐν πένθεσιν, ἀλλὰ καὶ ἐπ' εὐτυχεῖ μολπῇ κατὰ τὸν Εὐριπίδην. Rutgersius præterea Venusinis Lectionibus cap. v. *id silvis Idæ* legendum contendit. quomodo unus Vaticanus. Apollo nimirum tutelaris Troadi deus. *Heinsius.*

24. *Invictâ concinuisse lyrâ.*] Lege cum eodem Rutgersio & quibusdam codicibus *invitâ lyrâ*. Idem.

25. *Aspice Mæonidem.*] *Adjice* meliores. & recte. *Idem.* *Mæoniden.*] Homerum.

27. *Hunc quoque summa dies.*] Zinzerlingus ex veteri libro, *magna dies*, nostri omnes pro vulgatâ lectione stant. quibus accedo. *Heins.* *Averno.*] Avernus est lacus in sinu Bajano prope Puteolos.

Diffugiunt avidos carmina ſola rogos.
Durat opus vatum Trojani fama laboris,
Tardaque nocturno tela retexta dolo.
Sic Nemeſis longum, ſic Delia nomen habebunt;
Altera cura recens, altera primus amor.
Quid vos ſacra juvant? quid nunc Ægyptia proſunt
Siſtra? quid in vacuo ſecubuiſſe toro?
Cum rapiant mala fata bonos, (ignoſcite faſſo)
Sollicitor nullos eſſe putare Deos.
Vive pius; moriere pius. cole ſacra; colentem
Mors gravis à templis in cava buſta trahet.

Carmi-

reolos. Hic pro inferno ponitur, quia inde ad inferos aditum eſſe vulgo credunt.

28. *Effugiunt avidos.*] *Diffugiunt* vetuſtiores cum primâ editione. *Heinſius.*

30. *Tardaque nocturno tela, &c.*] Scribit Homerus in Odyſſea, Penelopen, cum à procis ſollicitaretur, pollicitam ſe tunc conditionem accepturam, cum telæ finem impoſuiſſet: utque procos in longum duceret, quantum per diem texuiſſet, tantum per noctem ad lucernam detexuiſſe ſolitam. Hic igitur Poëta per *Trojanum laborem*, Iliada: per telam *retextam*, Odyſſeam intelligit. *Tela retexta.*] Sic ipſa de ſe, Epiſt. 1.

Nec mihi quærenti ſpatioſam fallere noctem
Laſſaret viduas pendula tela manus.

Penelope autem hanc ſeſe telam inſtituere ſimulabat ad ταφήϊον Λαέρτῃ ἥρωϊ. Simile hujus exemplum habemus 9. Æneid. ubi mater Euryali:

—— nec te, tua funera, mater
Produxi, preßive oculos, aut vulnera lavi,
Veſte tegens, tibi quam noctes feſtina dieſque
Urgebam, & tela curas ſolabar aniles.

Ad Penelopes ἱστὸν λεπτὸν καὶ περίμετρον videtur Plautus alludere in Pſeud. 1. 4 v. 7. *Neque ad detexundam telam certos terminos —— Habes.* Ubi vide Caſaub. qui hoc eleganter explicat. Quid ſit *pallium detexere*, docet Douza in Amphitr. Plaut. 1. 1. v. 138. Quo refer illud Virgil. 10. *Dum texit Imaona Haleſus.* id eſt, ſpoliat.

31. *Sic.*] Per carmina.

32. *Altera.*] Nemeſis. *Cura recens.*] Amor novus. *Altera.*] Delia. Primum enim Tibullus Deliam, tum Nemeſin amavit.

33. *Quid nos ſacra juvant.*] Bene *vos* Puteaneus & quinque alii. ut ad Nemeſin & Deliam referatur. niſi *nunc* præferas cum aliis codicibus. Reſpexit illa Tibulli, ubi *mihi* pro *tibi* repono.

Quid tua nunc Iſis mihi, Delia quid mihi proſunt
Illa tuâ toties æra repulſa manu?

Heinſ. *Quid.*] Nihil, inquit, prodeſt religio, ſi nemini mors parcit. *Ægyptia.*] Ex Ægypto enim Iſidis ſacra Romam advecta ſunt.

35. *Cum rapiant.*] *Rapiunt* meliores. *Heinſius.*

37. *Vive pius, moriere tamen.*] *Moriere pius* iidem cum Puteaneo. recte. niſi quod Neapolitani codicis lectio omnino arridet, in quo, *Vive pius, moriture pius.* quomodo legendum jam pridem conjeceram. *Idem.*

38. *Mors tamen à templis.*] *Mors gravis.* codices caſtigatiores magno numero & prima editio. *Idem. Cava buſta.*] In ſepulchra. *Buſtum* tamen proprie locus dicitur, in quo combuſtorum cadaverum

tarminibus confide bonis. jacet ecce Tibullus, latet, Bernensis.
Vix manet è tanto parva quod urna capit.
ene, ſacer Vates, flammæ rapuere rogales;
Pectoribus paſci nec timuere tuis?
urea ſanctorum potuiſſent templa Deorum
Urere, quæ tantum ſuſtinuere neſas.
vertit vultus Erycis quæ poſſidet arces.
Sunt quoque, qui lacrymas continuiſſe negent.
ed tamen hoc melius, quam ſi Phæacia tellus
Ignotum vili ſuppoſuiſſet humo.
inc certè madidos fugientis preſſit ocellos
Mater; & in cineres ultima dona tulit:
inc ſoror in partem miſerâ cum matre doloris
Venit, inornatas dilaniata comas.

Cum-

n cineres reponuntur. Aut potius id od ex combuſto cadavere reſtat.

39. *Iacet ecce Tibullus.*] *Ille Tibullus* cerpta Jureti. Vide Notas ad Ep. XIV. 95. ſupra,

Ille tui vates operis, tua fama Tibullus
Ardet. Heinſius.

40. *Vix manet è toto parva quod urna* *it.*] *Et tanto* rectius unus Palatinus, & us Vaticanus. Præterea in uno More- & Menteliano *curva urna*. Putem *cur-* Met. XIII.

Iam cinis eſt, & de tam magno reſtat
Achille
Neſcio quid, parvam quod non bene com-
pleat urnam.

opert. lib. II. El. IX.

——— *& tanti corpus Achillis*
Maximaque in parva ſuſtulit oſſa manu.

einſius.

42. *Pectoribus.*] Corpore. *Paſci.*] oprie ignis dicitur paſci materia, quam mburit.

43. *Aurea.*] Ad Capitolium alludit.

45. *Erycis quæ poſſides arces.*] Id eſt, nus, cui magnificentiſſimum tem- um ſtructum fuit in Erycino monte iliæ: unde ipſa Venus appellatur à étis *Erycina.*

47. *Sed tamen hoc melius.*] Ut mortuus ſit inter ſuorum manus. *Phæacia tellus.*] Corcyra, Ionii maris inſula, olim Phæacum patria, ubi Alcinous regnavit. In hac inſula Tibullus Meſſalam ſecutus, in adverſam valetudinem inciderat: qua tamen levatus, Romam rediit, ubi mortem obiit.

48. *Suppoſuiſſet.*] Sepeliviſſet. *Humo vili.*] Reſpectu Italiæ.

49. *Hic certe manibus.*] Puteaneus & optimus Palatinus *Hinc* tam hic, quam ſequenti hexametro. alii tres *Huic* cum Jureti excerptis. At idem Puteaneus cum Sarraviano & Farneſiano *madidos fugientes.* ſeptem *madidos fugientis.* Forte, *madidos fugienti preſſit ocellos*, ut ſint *madidi ocelli*, quos Met. IV. vocat, *oculos jam morte natantes.* & Epicedio Druſi,

Lumina cæruleâ jam jamque natantia
morte.

Sed opinor ſcribendum *gravidos fugienti preſſit ocellos.* quomodo Met. IV.

—— *oculos jam morte gravatos*
Tyramus erexit.

& apud Virgilium Dido moritura.

Illa graves oculos conata attollere.

Heinſius.

52. *Dilacerata comas.*] *Dilaniata* cum primâ editione & ſcriptis compluribus. *Idem.*

53. *Tuis.*]

Cumque tuis sua junxerunt Nemesisque priorque
  Oscula: nec solos destituêre rogos.
Delia discedens, Felicius, inquit, amata
  Sum tibi: vixisti, dum tuus ignis eram.
Cui Nemesis, Quid, ait, tibi sint mea damna dolori?
  Me tenuit moriens deficiente manu.
Si tamen è nobis aliquid, nisi nomen & umbra,
  Restat; in Elysiâ valle Tibullus erit.
Obvius huic venias hedera juvenilia cinctus
  Tempora cum Calvo, docte Catulle, tuo.
Tu quoque (si falsum temerati crimen amici)
  Sanguinis atque animæ prodige Galle tuæ.
His comes umbra tua est; si quid modo corporis umbra est.

Auxi-

53. *Tuis.*] Osculis. *Prior.*] Delia, quam primum amavit.

54. *Oscula.*] Id optavit ipse Tibullus elegia prima lib. I. dicens: *Te spectem, suprema mihi cum venerit hora, Et teneam moriens deficiente manu. Flebis & arsuro positum me Delia lecto: Tristibus & lachrimis oscula mista dabis.*

56. *Vixisti, dum tuus ignis eram.*] Quasi hæc mors ex eo provenerit, quod Nemesin amarit.

57. *Cui.*] Scilicet Deliæ. *Tibi sunt.*] Quid tu tantopere doles meis damnis? *Tibi sunt mea damna dolori.*] *Sint* Moreti. *Heinsius.*.

60. *In Elysia valle Tibullus.*] Hoc prædixit ipse Tibullus l. I. Eleg. 3. inquiens: *Sed me quod facilis tenero sum semper amori, Ipsa Venus campos ducet in Elysios.*

61. *Obvius huic venies.*] *Venias*, Puteaneus & alius Moreti. *Heinsius.*

62. *Calvo.*] Calvus poëta. Propert. lib. 2. *Hæc eadem docti confessa est pagina Calvi, cum caneret miseræ funera Quintiliæ. Docte Catulle.*] Catullus Veronensis fuit, poëtarum elegantissimus, eruditissimusque. Non est autem mirum, Nasonem hic Calvum & Catullum conjunxisse: horum enim carmina à musicæ modulatoribus Hermogene, Tigellio, & Demetrio cantabantur.

63. *Quoque.*] Sicut Catullus & Calvus. *Si falsum est.*] Nam si verum esset crimen illud, inter impiorum umbras in tartaro acerbis pœnis multaretur, neque in Elysio cum piis esset. *Temerati.*] Violati. Suspicio enim fuit, Cornelium Gallum conjurasse in Augustum: cumque senatui damnandus traditus esset, sua se manu interfecisse. *Amici.*] Augusti: qui eum adeo amavit, ut Ægypti provinciam illi primum commiserit.

64. *Prodige.*] Contemptor. ut apud Horat. *Animæque magnæ Prodigum Paulum.*

65. *Si qua est modo corporis umbra.*] *Si quæ modo* Puteaneus à manu emendatrice. excerpta Jureti & tres alii codices, *si quid modo corporis umbra est.* recte. Pont. IV. El. I.

Da mihi (si quid ea est) hebetantem pectora Lethon.

El. XIII.

Styx quoque (si quid ea est) bene commutabitur Istro.

Prudentius Procemio Cathem. *Cum jam, quicquid id est, quod fueram, mors aboleverit.* Heinsius.

68. Et

Auxisti numeros, culte Tibulle, pios.
Ossa quieta, precor, tutâ requiescite in urnâ:
Et sit humus cineri non onerosa tuo.

68. *Et sit humus cineri non onerosa tuo.*] Sic solebant antiqui amicis mortuis precari. *Micyl.*

ELEGIA X.

Ad Cererem, conquerens quod sacris ejus cum amica esse non permittatur.

ANnua venerunt Cerealis tempora sacri. Propertius Lib II. El. 24.
Secubat in vacuo sola puella toro.
Flava Ceres, tenues spicis redimita capillos,
Cur inhibes sacris commoda nostra tuis?
Te, Dea, munificam gentes ubicunque loquuntur: quaecunque, Farnesianus. al. ubi quaeque.
Nec minus humanis invidet ulla bonis. invidiosa, Sarravii.
Ante nec hirsuti torrebant farra coloni:
Nec notum terris area nomen erat.
Sed glandem quercus oracula prima ferebant.
Hæc erat, & teneri cespitis herba cibus.

Pri-

CErealis.] Hujus deæ ludi celebrabantur Romæ quinto Idus Aprilis.

3. *Flava.*] A maturæ segetis colore.

4. *Inhibes.*] Prohibes.

7. *Hirsuti.*] Asperi, inculti, sylvestres. *Torrebant.*] Coquebant. Sic Virg. 1. Æn. *Frugesque receptas Et torrere parant flammis, & frangere saxo. Farra.*] Frumenta.

8. *Nec notum terris.*] Nec sciebant mortales, quid area esset. *Area.*] Area locus est in agris, creta consolidatus, ubi sectæ fruges teruntur & arefiunt.

9. *Quercus.*] In Epiro enim Dodona urbs fuit, juxta quam Jovi sacrum nemus erat, glandibus abundans. *Oracula prima.*] Appositio est. Hoc dicit, quia fama est, in Dodonæo nemore arbores fuisse, quæ responsa darent. Virg. lib. 2. Georg. *Atque habitæ quondam Grajis oracula quercus. Quercus oracula.*] Dodonæa, quercus vetustissima credebatur, & verissima edere miracula: Cujus & Homer. mentionem facit Odyss. ξ. vs. 327.

Τὸν δ' ἐς Δωδώνην φάτο βήμεναι, ὄφρα θεοῖο
Ἐκ δρυὸς ὑψικόμοιο Διὸς βουλὴν ἐπακούσῃ.

Unde & Lucan. 6.

——— *primis quid frugibus altrix*
Ore Iovis Dodona sonat.

Et noster Metam. 13. Herodot. lib. 2.

Τὸ γὰρ δὴ μαντήιον τοῦτο νενόμιστο ἀρχαιότατον
Τῶν ἐν Ἕλλησι χρηστηρίων εἶναι.

Et Eurip. in Phœniss.

Σεμνὰ Δωδώνης βάθρα.

Hac tibi non hominem, sed quercus crede Pelasgas
Dicere. 2. Art. amat. vs. 541.

10. *Hac cibus, & teneri cespitis herba torus.*] Puteaneus cum multis aliis melioris notæ.

Hac erat, & teneri cespitis herba cibus.

Quod

Prima Ceres docuit turgeſcere ſemen in agris;
  Falce coloratas ſubſecuitque comas.
Prima jugo tauros ſupponere colla coëgit;
  Et veterem curvo dente revellit humum.
Hanc quiſquam lacrymis lætari credit amantum,
  Et bene tormentis ſecubituque coli?
Nec tamen eſt (quamvis agros amet illa feraces)
  Ruſtica: nec viduum pectus amoris habet.
Cretes erunt teſtes; nec fingunt omnia Cretes:
  Cretes, nutrito terra ſuperba Jove.
Illic, ſideream qui mundi temperat arcem,
  Exiguus tenero lac bibit ore puer.
Magna fides teſti: teſtis laudatur alumno.

sidereum arcem Palat. Moreti, et Francof.

Faſſu-

Quod amplector. neque aliter Jureti & Scaligeri excerpta. ſimilis locus Faſt. IV.

Panis erant primis virides mortalibus herbæ
Quas tellus nullo ſollicitante dabat.
Et modo carpebant vivax è ceſpite gramen,
Nunc epulæ tenerâ fronde cacumen erant.
Poſtmodo glans nata eſt: bene erat jam glande repertâ:
Duraque magnificas quercus habebat opes.
Prima Ceres hominem ad meliora alimenta vocato
Mutavit glandes utiliore cibo.

Nihil ibi de toro gramineo. lib. II. Artis tamen,

Tum genus humanum ſolis errabat in arvis:
Idque meræ vires & rude corpus erat.
Sylva domus fuerat, cibus herba, cubilia frondes. Heinſius.

11. *Prima Ceres.*] Sic in 5. Met. ait: *Prima Ceres unco glebam dimovit aratro, Prima dedit fruges alimentaque mitia terris.*

12. *Coloratas.*] Flavas, maturas. *Comas.*] Fruges.

13. *Prima jugis tauros.*] *Iugo* excerpta Politiani. quod mollius. *Heinſ.*

14. *Curvo dente.*] Periphraſis eſt vomeris.

15. *Hanc.*] Quæ tot ac tanta mortalibus munera attulit. *Credit.*] Credibile non eſſe, tam liberalem & mitem deam lætari cruciatibus & tormentis amantum. *Lætari credat amantum.*] *Credit* meliores cum primâ editione. dixi ſupra El. VIII. *Heinſ.*

17. *Quamvis agros amet.*] Licet rure degat, non tamen eſt ruſtica, id eſt, ſevera, difficilis.

18. *Nec vacuum pectus amoris habet.*] *Viduum* libri caſtigatiores magna copia cum vetuſtis editionibus. *Heinſ.*

19. *Cretes.*] Cretenſes. *Nec fingunt omnia Cretes.*] Hoc dixit, quia de Cretenſibus proverbialiter dicitur, Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται.

20. *Superba.*] Id eſt, nobilis, inſignis. *Iove nutrito.*] Vide Fabulam. Scribunt nonnulli ideo fictum eſſe, ut in Creta natus dicatur Jupiter: quia Cretenſes primo religionem invenerunt.

21. *Sideream.*] Sideribus ornatam. *Arcem mundi.*] Cœlum. *Temperat.*] Moderatur, regit.

22. *Lac bibit.*] Scribit Lactantius, Amaltheam una cum ſorore Meliſſa aluiſſe Jovem puerum lacte caprino ac melle.

23. *Teſtis.*] Creta. *Laudatur.*] Probatur

Fassuram Cererem crimina nota puto.
iderat Iäsium Cretæâ Diva sub Idâ
Figentem certa terga ferina manu.
idit, & ut teneræ flammam rapuere medullæ;
(Hinc pudor, ex alia parte trahebat amor.)
ictus amore pudor. sulcos arere videres,
Et sata cum minimâ parte redire sui.
um bene jactati pulsarant arva ligones,
Ruperat & duram vomer aduncus humum,
eminaque in latos iërant æqualiter agros;
Irrita decepti vota colentis erant.
)iva potens frugum silvis cessabat in altis:
Deciderant longæ spicea serta comæ.
ola fuit Crete fœcundo fertilis anno.
Omnia, quâ tulerat se Dea, messis erant. Optima erat, Palat.
)pse locus nemorum canebat frugibus Ide,
Et ferus in silvâ farra metebat aper.
)ptavit Minos similes sibi legifer annos:

Opta-

1. *Alumno.*] Jove.
24. *Fassuram Cererem.*] Adeo hæc ıæ mox dicam, nota sunt, ut nec ipsa eres sit negatura. *Crimina.*] Amores os. *Crimina nota.*] *Nostra* quinque ex elioribus. sequenti versu *Iäson* unus ıticanus. *Heinsius.*
25. *Viderat.*] Cereris amores narra- incipit. *Iasium.*] Jasius Jovis fuit filius Electra. Scribit Diodorus Cadmum genoris filium uxorem duxisse Har- ıoniam, Jasii sororem: quas nuptias à ıis primum celebratas ferunt, Cere- mque in gratiam Jasii ex frumento ınem attulisse. *Sub Ida Cretæa.*] Ad fferentiam Idæ Phrygiæ. *Diva.*] Ceres.
26. *Figentem.*] Jaculo percutientem. rta.] Ejus enim ictus nunquam falle- ıt.
27. *Flammam rapuere medullæ.*] Ut moris incendio ardere cœpit.
28. *Hinc pudor ex illâ parte.*] Multi bri *ex alia.* Sarravianus *ast aliâ parte.* leinsius.

30. *Sata.*] Segetes.
31. *Cum bene.*] Licet diligentissime terram colerent, non tamen iccirco uberiores proveniebant fruges.
33. *Ierant.*] Jacta & sparsa fuerant. *Æqualiter.*] Hoc ratio agriculturæ exigit.
35. *Diva potens frugum.*] Periphrasis est Cereris. *Silvis errabat in altis.*] *Cessabat* meliores. quomodo supra,

Nos, Macer, ignavâ Veneris cessamus in umbrâ. Heinsius.

38. *Qua tulerat se dea.*] Per quemcunque locum transierat Ceres. *Messis.*] Seges. Proprie tamen fructuum perceptio, *messis* dicitur.
39. *Ipse locus nemorum.*] In sylvis minus proveniunt fruges: iccirco Poëticè hoc dicit. *Canebat.*] Arva enim maturis segetibus canescunt. Sic in Metamorph. *Nec renovatus ager gravidis canebat aristis.*
40. *Metebat.* Adunco dente decutiebat, ut metere videretur.
41. *Legifer.*] Minos primus Cretensibus

Optavit Cereris longus ut esset amor.
Quod tibi secubitus tristes, Dea flava, fuissent;
Hoc cogor sacris nunc ego ferre tuis.
Cur ego sim tristis, cum sit tibi nata reperta;
Regnaque quam Juno sorte minore regat?
Festa dies, Veneremque vocat, cantusque merumque.
Hæc decet ad dominos munera ferre Deos.

sibus leges dedit.

42. *Cereris longus ut esset amor.*] Malim *Cereri*. Heins. *Longus.*] Ut diutius fertilis esset Creta.

43. *Qui tibi secubitus.*] Alii codices *Quid* concinne. unus Palatinus *Quod*, & sequenti versu *Hoc* pro *Hos*. Heins.

45. *Cur ego sum tristis.*] *Sim* meliores. *Idem*. *Cur ego.*] Nulla, inquit, est causa, quamobrem ego tristis esse debeam tuis solennibus: nata enim, quam lachrymans per universum orbem quærebas, inventa tibi est uxor Plutonis: unde tua sacra cum voluptate & lætitia celebrari deberent, non cum amantium lachrymis & tormentis. *Nata.*] Filia tua Proserpina.

46. *Regnaque quam Iuno sorte minora rogat.*] *Sorte minora* plerique libri. & recte. *sorte minore* Puteaneus & sex alii. Posset etiam legi, *Regnaque Iunonis sorte minora regat*. De hac sorte inter tres fratres ducta plena poëtarum ubique scripta. *Heinsius*. *Regna.*] Infernum. *Quam Iuno.*] Junonis regna sorte majora sunt, quia in orbis divisione Jovi cœlum obtigit.

47. *Festa dies Veneremque vocat.*] Alii codices *Cereremque colat. vocat*, ut l. IV. Fast.

Scena sonat, ludique vocant. spectate,
Quirites.

ELEGIA XI.

Ad amicam, à cujus amore discedere non potest.

MUlta diuque tuli: vitiis patientia victa est.
Cede fatigato pectore, turpis Amor.
Scilicet asserui jam me, fugique catenas:
Et quæ depuduit ferre, tulisse pudet.
Vicimus; & domitum pedibus calcamus Amorem.
Venerunt capiti cornua sera meo.
Perfer, & obdura: dolor hic tibi proderit olim.

Sæpe

M*Vlta diuque tuli, &c.*] Hæc elegia mirum in modū exprimit amantum inconstantiam. *Vitiis.*] Puellæ.

3. *Fugique catenas.*] *Rupique* Scriverianus. *Heinsius*.

4. *Et quæ non puduit ferre.*] *Depuduit* bene Jureti excerpta. Epist. IV.

Depuduit, profugusque rubor sua signa
reliquit. Idem.

6. *Venerunt capiti cornua sera meo.*] Id est, sero admodum meam ignominiam animadverti. *Domin.* *Cornua sera meo.*] Id est: Sero tandem cœpi indignari, & me opponere. *Micyl.*

8. *Sæpe*

Sæpe tulit lassis succus amarus opem. *lapsis Sarravii, et Francius.*
Ergo ego sustinui, foribus tam sæpe repulsus,
  Ingenuum durâ ponere corpus humo.
Ergo ego nescio cui, quem tu complexa tenebas,
  Excubui clausam, servus ut, ante domum.
Vidi, cum foribus lassus prodiret amator,
  Invalidum referens emeritumque latus.
Hoc tamen est levius, quam quod sum visus ab illo.
  Eveniat nostris hostibus ille pudor.
Quando ego non fixus lateri spatiantis adhæsi,
  Ipse tuus custos, ipse vir, ipse comes?
Scilicet & populo per me comitata placebas.
  Causa fuit multis noster amoris amor.
Turpia quid referam vanæ mendacia linguæ,
  Et perjuratos in mea damna Deos?
Quid juvenum tacitos inter convivia nutus,
  Verbaque compositis dissimulata notis?
Dicta erat ægra mihi: præceps amensque cucurri.

Veni;

8. *Sæpe tulit.*] Alibi: *Ut valeas, multa* [...]*lenda feres. Sæpe bibi succos, quamvis in*[...]*itus, amaros Æger, &c. Lassis.*] Morbo [...]centibus.

11. *Nescio cui.*] Nescio in cujus gra[...]am. Cum contemptu dixit.

12. *Excubui ante domum.*] Justin. 8. 4. [...]ptimè utitur hoc verbo: ubi de Græ[...]a, bellum deprecante, loquitur: *regum* [...]*rtè*, inquiens, *gentiumque semper victri*[...]*m, & multarum adhuc urbium dominam,* [...]*lienis excubare sedibus*. Vide & Phædr. 3. [...]prol. ad Eutych. *tradere vigiliam suam* [...]*teri*. Qua etiam Cicero utitur locutio[...]e ad Brutum epist. 24. lib. 11. ad fam. [...]*upio jam*, inquit, *Vigiliam meam, Brute,* [...]*bi tradere*. Horat. l. 4. Od. 13. — *pota* [...]*pidinem* — *Lentum sollicitas. Ille vi*[...]*ntis & doctæ psallere Chiæ pulcris excubat* [...]*genis. Excubui.*] Vigilavi. *Clausam* [...]*rvus ut ante domum.*] Excerpta Scaligeri, [...]uteani, & Jureti, cum sex aliis *forem*. [...]uod probarem, nisi *foribus* mox seque[...]tur. *Heins.*

13. *Vidi ego cum foribus.*] Meliores scripti Tò *ego* non agnoscunt. quare licet tollatur. *Idem. Foribus.*] A foribus amicæ.

17. *Quando ego non.*] Id est, semper. *Spatiantis.*] Mos enim erat Romanis viris & mulieribus, refrigerationis gratia sub aliqua porticu æstatis tempore spatiari. *Lateri spatiantis adhæsi.*] *Patienter* Puteaneus cum duobus aliis. *Heinsius.*

21. *Vanæ mendacia linguæ.*] τὸ γὰρ ψεύδεσθαι καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις μισεῖσθαι ἄξιον, καὶ οὐδὲ μετρίοις δούλοις συγγνωστόν. Plutarch. de liber. educ. Plaut. eleganter in Curcul. 4. 1. ℣ſ. 9.

Qui perjurum convenire volt hominem,
mitto in Comitium.
Qui mendacem & gloriosum, apud Cloacinæ sacrum.

Et in Pseud. 1. 5. ℣ſ. 12.

Homines qui gestant, quique auscultant crimina,
Si meo arbitratu liceat, omnes pendeant.
Gestores linguis, auditores auribus.

Ii

26. *Veni;*

Veni; & rivali non erat ægra meo.
His, & quæ taceo, duravi ſæpe ferendis.
Quære alium, pro me qui queat iſta pati.
Jam mea votivâ puppis redimita coronâ
Læta tumeſcentes æquoris audit aquas.
Deſine blanditias & verba potentia quondam
Perdere. non ego ſum ſtultus, ut ante fui.
Luctantur, pectuſque leve in contraria tendunt,
Hac amor, hac odium: ſed, puto, vincit amor.
[Odero, ſi potero: ſi non, invitus amabo.
Nec juga taurus amat: quæ tamen odit, habet.]
Nequitiam fugio: fugientem forma reducet.
Averſor morum crimina: corpus amo.
Sic ego nec ſine te, nec tecum vivere poſſum:
Et videor voti neſcius eſſe mei.
Aut formoſa fores minus, aut minus improba, vellem.
Non facit ad mores tam bona forma malos.
Facta movent odium; facies exorat amorem.

Me

26. *Veni. rivali non erat ægra meo.*] *Veni & rivali* ſcripti pleriquecum primâ editione. *Heinſ.*

27. *His.*] Scilicet ſuperius commemoratis. *Et quæ taceo.*] Plura alia quam memoravi, perpeſſus ſum. *Duravi.*] Pro, *Obdurui.* Micyll.

29. *Iam mea.*] Se jam extra periculum conſtitutum eſſe dicit. *Votiva corona.*] Quam ego in tempeſtate vovi.

30. *Læta tumeſcentes.*] *Lenta* ſcribendum, quicquid libri veteres diſſentiunt, dixi Epiſt. XIX. ℣ſ. 81. at nunc eam conjecturam invenio confirmatam in codice Arondeliano. *Heinſ. Læta.*] Quod periculum evaſit. *Tumeſcentes.*] Turgidas, inflatas. *Æquoris.*] Allegoricῶs ad puellæ inconſtantiam & fraudem reſpiciens, ipſam æquori comparavit. *Audit.*] Non horreſcit, ut antea, quia in tuto eſt.

31. *Potentia quondam.*] Quæ olim valebant, & poterant mihi perſuadere quicquid volebas.

32. *Non ego ſum ſtultus.*] *Non ego nunc* Scriverianus. rectius. *Heinſius.*

33. *In contraria ducunt.*] *Tendunt* meliores. nonnulli *vertunt.* ſequenti verſu *vincit* pro *vincet* iidem præſtantiores. *Idem.*

34. *Hac amor, hac odium.*] Vide Epiſt. 19. ℣ſ. 173.
Calor & reverentia pugnant.

35. *Odero ſi potero.*] Diſtichon hoc Ovidianum non videtur eſſe. *Heinſ.*

37. *Nequitiam.*] Amicæ improbitatem. *Fugiente.*] Me. *Forma.*] Pulchritudo corporis. *Reducet.*] Revocabit. *Forma reducit.*] *Reducet* Puteaneus. *Heinſ.*

38. *Morum crimina.*] Id eſt, malos mores.

39. *Sine te.*] Quia corpus tuum amo *Nec tecum vivere poſſum.*] Quia animum odi.

40. *Voti.*] Voluntatis, deſiderii.

42. *Non facit ad mores tam bona forma.*] Dedecorant ergo mores quem vultus honeſtat.

43. *Facta merent odium.*] *Movent* quidam

Me miserum! vitiis plus valet illa suis. *placet, Mentelii alter.*
Parce, per ô lecti socialia jura, per omnes
 (Qui dent fallendos se tibi sæpe) Deos,
Perque tuam faciem magni mihi numinis instar,
 Perque tuos oculos, qui rapuere meos;
Quidquid eris, mea semper eris. tu selige tantum,
 Me quoque velle velis, anne coactus amem?
Lintea dem potius, ventisque ferentibus utar;
 Ut quamvis nolim, cogar amare tamen.

lam codices. *merent* pro merentur. Me-icamine faciei. *mundicie crimine nulla* *erent*. si tamen locus iste est sanus. *Heinsius*. *Exorat*.] Impetrat à me amo-em.

44. *Vitiis plus valet illa suis*.] Quia on prohibent ejus mores, quo minus am amem.

46. *Qui dant fallendos*.] *Qui dent* le-endum cum codice Neapolitano. Vide Notas ad Epistolam xv. vs. 107. *Heins.*

48. *Qui rapuere meos*.] Sic libro secundo Amorum: *Per te, perque oculos, qui rapuere meos*.

49. *Quidquid eris*.] Qualiscunque fueris.

51. *Lintea*.] Vela. *Potius*.] Quam te coactus amem. *Ferentibus*.] Secundis, prosperis.

52. *Cogar*.] Tuis illecebris. *Domin.*

ELEGIA XII.

Dolet amicam suam ita suis carminibus innotuisse, ut rivales multos sibi pararit.

Quis fuit ille dies, quo tristia semper amanti
 Omina non albæ concinuistis aves?
Quodve putem sidus nostris occurrere fatis?
 Quosve Deos in me bella movere querar?
Quæ modo dicta mea est, quam cœpi solus amare,
 Cum multis vereor ne sit habenda mihi. *amanda, Junii.*
Fallimur? an nostris innotuit illa libellis?
 Sic erat: ingenio prostitit illa meo.
Et merito. quod enim formæ præconia feci?

Ven-

3. *Quodve putem sidus nostris occurrere votis*.] *Fatis* Puteanus & multi alii. Epistola OEnones vulgatam tuetur,
Quis Deus opposuit nostris sua numina votis? Heins.
Occurrere.] Obstare, obesse, impedimentum afferre.

8. *Sic est*.] *Sic erat* meliores. nisi quod Sarravianus cum duobus aliis, *Sic eris* lib. 1. El. 11.
Sic erat. hæserunt molles in corde sagittæ.

Vendibilis culpâ facta puella meâ eſt,
Me lenone placet. duce me perductus amator.
Janua per noſtras eſt adaperta manus.
An proſint, dubium; nocuerunt carmina certè.
Invidiæ noſtris illa fuere bonis.
Cum Thebæ, cum Troja forent, cum Cæſaris acta;
Ingenium movit ſola Corinna meum.
Averſis utinam tetigiſſem carmina Muſis;
Phœbus & inceptum deſtituiſſet opus!
Nec tamen, ut teſtes mos eſt audire poëtas,
Malueram verbis pondus abeſſe meis.
Per nos Scylla patri canos furata capillos
Pube premit rabidos inguinibuſque canes.
Nos pedibus pennas dedimus, nos crinibus angues.

conductus, Junū Bernensis, Moreti.

Victor

gittæ. Heinſius.
Ingenio.] Ingenioſis carminibus. *Proſtitit.*] Proſtare eſt, turpitudine corporis quæſtum facere, ut meretrices.

10. *Vendibilis.*] Venalis.

11. *Duce me productus amator.*] *Perductus* Puteaneus & quatuor alii. hinc *perductores* pro lenonibus apud Comicos. *Heinſ.*

12. *Eſt adaperta.*] Patefacta eſt rivali ad amicam introëunti.

15. *Cum Thebæ, cum Troja foret.*] *Forent* prima editio cum quinque ſcriptis. eadem *Thebe* quoque agnoſcit. atque ita Puteaneus. neque aliter Statius plureſque ex antiquis. ſingulari numero. *Heinſ.* *Cum.*] Cum multa alia eſſent, de quibus canere potuiſſem, Corinnam ſolam meis carminibus celebrandam ſuſcepi. *Thebæ.*] Thebana bella: de quibus Papinius cecinit, & operi titulum *Thebaïdos* indidit. *Troja.*] Trojana bella: quæ apud Latinos Macer Naſonis amicus ſcribebat. *Cæſaris acta.*] Hoc in Auguſti gratiam dixit.

16. *Movit.*] Ad ſcribendum de ejus pulchritudine.

17. *Adverſis Muſis.*] *Averſis* Puteaneus & complures alii. dictum initio Epiſtolæ VII. *Heinſius.*

19. *Ut teſtes.*] Tanquam teſtes, quos mentiri non decet.

20. *Maluerim.*] *Malueram* ſcripti. *Heinſius.*

21. *Per nos.*] Scilicet poëtas, qui hæc fingimus. Probat, quod ſupra dixit, non debere poëtas ut teſtes audiri quia monſtroſa & naturæ repugnantia ſcribunt. *Scylla.*] Duas fuiſſe Scyllas fabulantur poëtæ, alteram Niſi Megarenſium regis filiam: Alteram autem Scyllam Phorci filiam, quam Glaucus amavit, quamque Circe Glauci amore capta in canes media ſui parte mutavit. Fabulas ſcribit Naſo l. 8. & 14. Metamorphoſ. *Patri.*] Niſo. *Canos.*] Ad illius ætatem reſpiciens hoc dixit. Coma enim, quam furata eſt Scylla ſuo patri, purpurea fuiſſe dicitur. *Canos furata capillos.*] *Caros* Puteaneus & quinque alii. quod ſit, pretioſos. ſed male. Met. VIII. de Niſo,

Inter honoratos medio de vertice canos
Crinis inhærebat magni fiducia regni.

Heinſius.

22. *Pube.*] Virgil. *Prima hominis facies, & pulchro pectore virgo Pube tenus: poſtrema immani corpore piſtrix.*

23. *Pennas.*] Talaria: quibus uſus eſt.

Per-

Victor Abantiades alite fertur equo.
Iidem per ſpatium Tityon porreximus ingens:
Et tria vipereo fecimus ora cani.
Fecimus Enceladum jaculantem mille lacertis;
Ambiguæ captos virginis ore viros.
Æolios Ithacis incluſimus utribus Euros:
Proditor in medio Tantalus amne ſitit.
De Niobe ſilicem, de virgine fecimus urſam:
Concinit Odryſium Cecropis ales Ityn.

Jupi-

Perſeus, dum Meduſam interficeret. *Crinibus angues.*] Meduſam Phorci filiam intelligit.

24. *Abantiades.*] Significat Bellerophontem, Glauci regis Ephyræ filium, qui uſus eſſe dicitur Pegaſo alato equo, cum vinceret Chimæram. *Equo alite.*] id eſt, Pegaſo: Ovid. lib. 4. Metamorphoſ. *Fertur.*] Per nos poëtas, qui hæc fingimus.

25. *Tityon.*] Titius Jovis ex Elara filius, cum Latonæ vim inferre tentaſſet, ab Apolline ſagittis confoſſus eſt: & apud inferos ea pœna damnatus, ut ejus jecur ſemper renaſcens volucres exederent. Hunc poëtæ adeo magnum finxerunt, ut ejus corpus novem jugera terræ occuparet. Ovid. lib. 4. Metamorph.

26. *Et tria.*] Cerberum tricipitem dicit, qui fingitur pro pilis habere ſerpentes.

27. *Fecimus Enceladum.*] *Enceladon* Moreti unus. Puteaneus deficiebat hoc loco. *Heinſ. Fecimus.*] Proprie poëtæ facere dicuntur. *Enceladon.*] Enceladus fuit Titani & Terræ filius, qui cum deis bella gerere auſus eſt, eum Jupiter fulmine percuſſit, & monti Ætnæ ſuppoſuit.

28. *Ambiguæ.*] Duplicis, bimembris. Et ſic per ambiguam virginem poteris intelligere Sirenem, cujus à capite uſque ad pubem forma erat formoſæ virginis, cætera in duos piſces reflexos deſinebant. Aut, qui ſenſus fortaſſe erit melior, per virginem ambiguam accipe Circen, quæ ambigua, id eſt, duplex, fallax & varia fuit. *Viros.*] Id eſt, Ulyſſi ſocios, qui carminibus Circes in varias feras mutati ſunt.

29. *Æolios Ithacis.*] Scribit Homerus Æolum ventorum regem Ulyſſi, ut tutior navigaret, ventos utre concluſos dediſſe: ſed ſocios in coriis aurum incluſum exiſtimantes, utrem Ulyſſe dormiente diſſolviſſe, l. 4. Metamorphoſ. *Euros utribus incluſimus.*] Hanc fabulam habemus in Homer. Odyſſ. κ. ỽſ. 19.

Δῶκε δέ μοι δείρας ἀσκὸν βοὸς ἐννεώροιο.
Ἔνθα δὲ βυκτάων ἀνέμων κατέδησε κέλευθα.

Hinc & Lycophr. Caſſandr.

Βύκτας ἐν ἀσκῷ συγκατακλείσας βοός.

Et noſter Metam. 14. ỽſ. 224.

Æolon Hippotaden, cohibentem carcere ventos:
Quos bovis incluſos tergo memorabile munus
Dulichium ſumſiſſe ducem: &c.

30. *Proditor.*] Quia deorum ſecreta mortalibus prodidit.

31. *De Niobe.*] Niobe Tantali filia, & Amphionis uxor, cum ſeptem filios totidemque filias forma egregias peperiſſet, ea re in tantam ſuperbiam elata eſt, ut ſe Latonæ præferret: unde ejus proles omnis Apollinis & Dianæ ſagittis interiit, ipſa autem Niobe in marmor mutata. Fabulam narrat Naſo lib. 6. Metamorphoſ. *Virgine.*] Calliſtone. Caliſto enim Lycaonis Arcadiæ regis filia. vide Ovid. lib. 2. Metamorphoſ.

32. *Concinit.*] Mortuum cantu deflet.

Jupiter aut in aves, aut ſe transformat in aurum:
  Aut ſecat impoſitâ virgine taurus aquas.
Protea quid referam, Thebanaque ſemina dentes?
  Qui vomerent flammas ore, fuiſſe boves?
Flere genis electra tuas, auriga, ſorores?
  Quæque rates fuerint, nunc maris eſſe Deas?
Averſumque diem menſis furialibus Atrei?
  Duraque percuſſam ſaxa ſecuta lyram?
Exit in immenſum fœcunda licentia vatum:
  Obligat hiſtoricâ nec ſua verba fide.
Et mea debuerat falſo laudata videri
  Fœmina. credulitas nunc mihi veſtra nocet.

feralibus, Francius.

facunda Franc. Gud. Palat. 2. Bernens. et 8. al. al. jucunda.

Odryſium.] Threïcium: ab Odryſarum gente,quæ Thracia fuit. *Cecropis.*]Athenienſis. *Ales.*] Prognen dicit, Pandionis Athenarum regis filiam: quæ, ut maritum Tereum ulciſceretur, ei Itym filium communem appoſuit comedendum. Tum in hirundinem mutata eſſe dicitur, Itys in phaſianum.

34. *Virgine.*] Europa Agenoris Phœnicum regis filia.

35. *Protea.*]De Proteo Oceani & Tethyos filio: qui ſe in varias formas ſecundum poëtarum figmenta vertere ſolebat, diximus libro ſuperiore, elegia decima quinta. *Thebanaque ſemina dentes.*] Fabulantur poëtæ, Cadmum Agenoris filium à patria profugum,maximi cujuſdam ſerpentis dentes juſſu Palladis ſeminaſſe: unde ſubito orti ſunt armati homines, qui omnes præter quinque, quos condendæ urbis Thebarum ſocios habuit Cadmus, mutuis vulneribus ſe confecerunt. Fabulam Ovid. lib. 3, Metamorphoſ. deſcribit. *Thebanaque ſemina dentes.*] Vide Ep. 6. ℣ſ. 11.

36. *Vomerent.*] Iaſon Æſonis filius, ut aureum vellus raperet, boves ore naribuſque ignem efflantes jugo ſubmiſiſſe à poëtis dicitur. Lege Naſonem lib. 7. Metamorphoſ.

37. *Flere genis electra.*] Apoſtrophe eſt ad Phaëtontem. Fabula narratur à Naſone lib. 2. Metamorph. Ordo eſt: O auriga, ſubaudi à ſuperioribus, quid referam tuas ſorores flere electra genis? *Flere genis.*] A genis. *Electra.*] Quod Græci ἤλεκτρον à ſole, dicebant: id Latini,quia arboris ſuccum credidere,ſuccinum appellitarunt. hodie vulgo *ambra* dicitur. *Auriga.*]Phaëton. *Sorores.*]Heliades.

38. *Quæque rates fuerant.*]*Fuerint* legendum cum octo libris. poſſit & *fuerunt* reſcribi. *Heinſ.* *Quæque rates.*] Subaudi à ſuperiorius, Quid referam? Scribit Virgil. Æneæ naves,ne à Rutulis incenderentur, in Cybeles gratiam à Jove mutatas fuiſſe in marinas nymphas.

35. *Averſumque diem.*] Fabulantur poëtæ, Atreum & Thyeſtem Pelopis ex Hippodamia filios, cum ſibi in diſſenſione nocere non poſſent, in ſimulatam gratiam rediiſſe. Inde captata occaſione, cum fratris uxorem Thyeſtes ſubagitaſſet, illi Atreus filios epulandos appoſuit: quæ ſcelera Sol, ne pollueretur, averſus effugiſſe dicitur. *Menſis.*]Epulis. *Furialibus.*] Furiis impulſus Atreus.

40. *Duraque percuſſam ſaxa ſecuta lyram.*] Amphion, Jovis & Antiopes, ſive Mercurii filius, tanta cantus ſuavitate valuit, ut ad citharam canens, ſaxa ad ſtruenda Thebarum mœnia traxiſſe à poëtis dicatur. *Domin.*

ELEGIA XIII.

De Junonis festo.

CUm mihi pomiferis conjux foret orta Phaliſcis; *piniferis Palat. et al. duo*
Mœnia contigimus victa, Camille, tibi.
Caſta ſacerdotes Junoni feſta parabant
Per celebres ludos, indigenamque bovem.
Grande moræ pretium, ritus cognoſcere: quamvis
Difficilis clivis huc via præbet iter.
Stat vetus, & denſâ prænubilus arbore lucus.
Aſpice; concedas numen ineſſe loco.
Accipit ara preces, votivaque thura piorum;
Ara per antiquas facta ſine arte manus.

C*Um mihi pomiferis, &c.*] Cum Naſoni è Phaliſcorum gente uxor contigiſſet, illius gratia ad Phaliſcos pervenit: ubi ſacrorum Junonis ritum edidit, & ſimul originem Phaliſcorum docet. *Pomiferis.*] In Phaliſcis enim maxima provenit pomorum copia. *Conjux.*] aut primam aut ſecundam intellige. Treis enim uxores habuit Poëta: quarum duabus repudiatis, cum tertia conjunctiſſime vixit.

2. *Mœnia.*] Flerios oppidum Phaliſcorum. *Victa Camille tibi.*] M. Furius Camillus vir ſumma virtute præditus, Faliſcos ad deditionem coëgit. Vide Flor. lib. I. cap. XII. *Tibi.*] A te. *Victa, Camille, tibi.*] Falerios intelligit. Excerpta Puteanei & Jureti tamen cum octo ſcriptis *culta tibi.* ut Vejos deſignet. multi ex ſcriptis *juncta tibi*, vel, *juncta tuis.* Heinſius.

3. *Caſta placent ſuperis. Iunoni.*] In honorem Junonis, quæ maxime à Phaliſcis colebatur.

4. *Per celebres ludos indigenamque bovem.*] *Et celebres* ſcripti plerique cum primâ editione. Jureti Excerpta, *indigenaque Iovi.* fruſtra. Faliſcus enim ager victimis paſcendis dicatus. *Heinſius. Ludos.*] Ludi antiquitus dicebantur omnia ſpectacula publica, quæ in deorum honorem fiebant.

5. *Grande moræ pretium.*] *Voco meritum* quatuor codices. Forte, *Grande loco meritum.* Martialis lib. VIII. Ep. LXIV.

Grande loci meritum teſtantur & altera dona.

ſed vulgata ſcriptura bene ſe habet. Epiſtola Didûs,

Grande moræ pretium tuta futura via eſt.

Heinſius.

6. *Difficilis via.*] Phaliſci enim montana fere incolunt.

7. *Stat vetus.*] Lucum deſcribit, in quo ara Junoni conſtituta erat.

8. *Aſpice.*] Id eſt, ſi aſpexeris, concedes. *Numen ineſſe loco.*] Sic ſupra: *Credibile eſt, illi numen ineſſe loco. Concedes numinis eſſe locum*] *Numen ineſſe loco* Excerpta Scaligeri, Puteani, ac Jureti, cum noſtrorum multis. Faſt. III. *Supra El. I. 2. Credibile est illi numen inesse loco.*

Lucus Aventino ſuberat niger ilicis umbra,
Quo poſſis viſo dicere, numen ineſt.

Heinſ.

10. *Ara per antiquas facta, &c.*] Antiqui enim non ambitioſi erant, nec in exornandis rebus multum elaborabant-

Hinc ubi præsonuit solenni tibia cantu;
It per velatas annua pompa vias.
Ducuntur niveæ populo plaudente juvencæ,
terra Bernensis et 6. al. metuendi minace, Puteau.
Quas aluit campis herba Phalisca suis:
Et vituli nondum metuendâ fronte minaces;
Et minor ex humili victima porcus harâ:
Duxque gregis cornu per tempora dura recurvo.
Invisa est dominæ sola capella Deæ,
Illius indicio silvis inventa sub altis
Dicitur inceptam destituisse fugam.
Nunc quoque per pueros jaculis incessitur index;
Et pretium auctori vulneris ipsa datur.
Qua ventura Dea est, juvenes timidæque puellæ
Præverrunt latas veste jacente vias.
Virginei crines auro gemmâque premuntur:
Et tegit auratos palla superba pedes.
More patrum Grajo velatæ vestibus albis

Tra-

11. *Hic ubi personuit.*] *Præsonuit* sex scripti. pro *Hic*, *Hac* Sarravianus. tres alii *Hinc*. Lege *Huc*. Heinsius.

12. *It.*] Procedit. *Velatas.*] Velis & vestibus stratas. Dicit enim inferius: *Qua ventura dea est, juvenes timidæque puellæ Præbuerant latas veste jacente vias.*

14. *Herba Phalisca suis.*] Ex religione: ut supra: *Indigenamque bovem*. Dom. *Campis herba Phalisca suis.*] Perinde ac si dicat: Quales peculiariter in agro Phalisco habentur, propter amnem Clitumnum, cujus aqua candidas facit. *Micyll.*

16. *Minor victima.*] Quæ dicantur majores victimæ, quæ minores ex Livio & aliis cognitum est. Hodie licenter confundimus Hostias cum Victimis. Veteres autem victimas eas vocabant, quæ post victoriam immolabantur: hostias, quum in hostem irent. Quod & Servius notat ad 1. Æneid.

Multa tibi ante aras nostra cadet hostia dextra.

18. *Invisa.*] Ex omnibus brutis solam capellam Juno odit. *Dea domina.*] Junoni: quæ uxor dicitur Jovis, qui omnibus dominatur.

21. *Incessitur.*] Petitur. *Index.*] Capella: cujus indicio fugiens Juno in sylvis inventa est.

23. *Dea.*] Junonis simulachrum.

24. *Præbuerant latas veste jacente vias.*] *Præverrunt* optime excerpta Scaligeri, Puteani, ac Jureti. etiam Arondelianus liber pro diversa lectione. Auctor Moreti,

Præverrit caudâ silices gremiumque molarum.

unus tamen Mediceus *velarant*: unus Vaticanus *Præbuerunt*. Junianus *Prævertunt*. alius Vaticanus *Straverunt*. Forte *Prasternunt*. Heinsius.

26. *Auratos.*] Aureis calceamentis ornatos. *Palla.*] Vestis longa.

27. *More patrum sancta.*] *Grato* excerpta Puteani, Scaligeri ac Jureti. Lege *Grajo*. atque ita Arondelianus, & pro diversâ lectione Sarravianus & Barberinianus. optimus Palatinus *Grajum*. mox dicet, *Argiva est pompa facies*. Statius

Tradita ſuppoſito vertice ſacra ferunt.
)re favent populi, tunc cum venit aurea pompa:
Ipſa ſacerdotes ſubſequiturque ſuas.
Argiva eſt pompæ facies. Agamemnone cæſo
Et ſcelus & patrias fugit Haleſus opes.
amque pererratis profugus terrâque fretoque
Mœnia felici condidit alta manu.
lle ſuos docuit Junonia ſacra Phaliſcos.
Sint mihi, ſint populo ſemper amica ſuo.

us Theb. IX.

Militiamque trucem ſexum indignata frequento,
More nihil Grajo. Heinſius.

Albis.] Albarum enim veſtium uſus in crificiis.

28. *Tradita ſacra.*] Sarravianus *Condi-*. ut Arte Amatoria,

Condita ſi non ſunt Veneris myſteria ciſtis.

n Faſtis tamen,

Cœptaque ſunt purè tradita ſacra coli.

Met. lib. XI.

—— *cui Thracius Orpheus*
Orgia tradiderat cum Cecropio Eumolpo.

einſius. *Tradita.*] Sibi impoſita. *Ver-ce.*] Capite.

29. *Ore favent populi.*] *Favet populus* nus Politiani & Moreti. Puto *favent pulus.* Heinſius. *Ore favent populi.*] Id t, tacent.

31. *Agamemnone caſo, Et ſcelus, &c.*] Haleſum alii aurigam, alii filium Agamemnonis fuiſſe dicunt. Is, ubi Agamemnon uxoris Clytæmneſtræ & Ægiſti adulteri inſidiis interfectus eſt, ſceleris atrocitate permotus, patriam fugiens, in Italiam ſe contulit: & oppidum, quod non longe à Sabinis diſtabat, condidit: quod à ſuo nomine *Phaleſum.* præpoſito *P.* nominavit. id poſtea *Phaliſcum* appellarunt. *Caſo.*] Ab Ægiſto & Clytæmneſtra interfecto. *Scelus.*] Agamemnonis cædem.

33. *Terraque marique.*] *Fretoque* ſcripti plerique. cum prima editione. *Heinſ.*

34. *Mœnia.*] Phaleſum. *Alta.*] Quia in monte poſita.

35. *Ille.*] Haleſius, qui Græcus erat. apud Græcos autem Juno maxime colebatur.

36. *Sint.*] Sacra Junonia: per quæ ipſam deam intelligit. *Suo populo.*] Phaliſcis. *Domin.*

ELEGIA XIV.

Ad amicam, ſi peccatura eſt, ut occultè peccet.

NOn ego, ne pecces, cum ſis formoſa, recuſo;
Sed ne ſit miſero ſcire neceſſe mihi.
Nec te noſtra jubet fieri cenſura pudicam:
Sed, tantum tentes diſſimulare, rogat.

Non

Cum ſis formoſa.] Quia difficile eſt, formoſam mulierem pudicam eſſe.

2. *Sed ne ſit.*] Ne cogar tua furta deprehendere.

3. *Noſtra cenſura.*] Noſtrum judicium.

4. *Sed tamen ut tentes.*] *Sed tantum* Mentelianus. Excerpta Jureti, *Sed tantum tentes.* recte. *Heinſius.*

Non peccat, quæcunque poteſt peccaſſe negare:
Solaque famoſam culpa profeſſa facit.
Quis furor eſt, quæ nocte latent, ſub luce fateri?
Et quæ clam facias, facta referre palam?
Ignoto meretrix corpus junctura Quiriti
Appoſitâ populum ſubmovet ante ſerâ.
Tu tua proſtitues famæ peccata ſiniſtræ;
Commiſſi perages indiciumque tui?
Sit tibi mens melior, ſaltemve imitere pudicas;
Teque probam, quamvis non eris, eſſe putem.
Quæ facis, hæc facito; tantum feciſſe negato:
Nec pudeat coram verba modeſta loqui.
Eſt qui nequitiam locus exigat. omnibus illum
Deliciis imple. ſtet procul inde pudor.
Hinc ſimul exieris; laſcivia protinus omnis
Abſit: & in lecto crimina pone tuo.
Illic nec tunicam tibi ſit poſuiſſe rubori;
Nec femori impoſitum ſuſtinuiſſe femur:

Illic

6. *Solaque.*] Famoſæ, inquit, & meretrices illæ tantum appellandæ ſunt, quæ palam peccant: non illæ quarum furta diſſimulantur.

7. *Quis furor.*] In artibus, inquit, Poëta: *Præcipue Cytherea jubet ſua ſacra taceri. In luce fateri.*] *Sub luce* duo ex melioribus. *Heinſius.*

9. *Ignoto.*] Ignobili. per quod vilem & diobolarem meretricem oſtendit.

10. *Oppoſita ſera.*] *Appoſita* Puteaneus cum Jureti excerptis. vide quæ ſupra ad Elegiam VI. hujus libri notamus. l. II. Artis, quomodo & illic in membranis.

Atque erit appoſita janua firma ſera.

ut & Faſtor. lib. I.

Et jam contigerant portam. Saturnia cuſtos
Demſerat appoſitas inſidioſa ſeras.

Neque aliter apud Feſtum in *Adſerere* antiqui codices. *unde etiam ſeræ appellantur, quia foribus admotæ apponuntur. addere poſtibus ſeram* noſter in Arte dixit;

—— *Et centum duris poſtibus adde ſeras.*

apud Appuleium, *adducta fore peſſulis firmatis.* Heinſ. *Populum.*] Prætereuntes. *Summovet.*] Removet, & arcet. *Ante.*] Priuſquam corpus ſuum Quiriti jungat. *Sera appoſita.*] Oſtio peſſulum obdit, & fores claudit.

12. *Commiſſi.*] Peccati. *Perages indicium.*] Tu ipſa tui peccati eris index.

13. *Saltemque imitare pudicas.*] *Saltemve* meliores. rectius. *imitere* etiam Junianus. probe. tres alii cum Arodeliano *pudicam.* quomodo libri veteres. Arte Amatoria I.

—— *imitataque amantum*
Verba. Heinſius.

17. *Locus.*] Lectum dicit.

18. *Sit procul inde pudor.*] *Stet procul* Puteaneus. ſic alibi, *ſtat pudor ante genas.* Heinſius.

19. *Hinc.*] E lecto.

21. *Tunicam tibi ſit poſuiſſe pudori.*] *Rubori* rectius Sarravianus. nam *pudor* præceſſerat. Vide quæ obſervavi ad Epiſt. XX. ẜ. 202. *Heinſius.*

25. Nec

Hic purpureis condatur lingua labellis;
Inque modos Venerem mille figuret amor. *Mille modi Veneris, Art. Am. 3. 787.*
Hic nec voces, nec verba juvantia cessent:
Spondaque lascivâ mobilitate tremat.
Indue cum tunicis metuentem crimina vultum:
Et pudor obscœnum diffiteatur opus.
Da populo, da verba mihi: sine nescius errem;
Et liceat stultâ credulitate frui.
Cur toties video mitti recipique tabellas?
Cur pressus prior est interiorque torus?
Cur plus, quam somno, turbatos esse capillos;
Collaque conspicui dentis habere notam?
Tantùm non oculos crimen deducis ad ipsos.
Si dubitas famæ parcere; parce mihi.
Mens abit, & morior; quoties peccasse fateris:
Perque meos artus frigida gutta fluit. *cadit, Palatin.*
Tunc amo: tunc odi frustra, quod amare necesse est.
Tunc ego, sed tecum, mortuus esse velim.
Nil equidem inquiram; nec, quæ celare parabis,
Insequar: & falsi criminis instar erit.
Si tamen in mediâ deprensa tenebere culpâ,
Et fuerint oculis probra videnda meis;
Quæ bene visa mihi fuerint, bene visa negato.

Con-

5. *Nec verba juvantia cessent.*] *Desint* ... libri. *Idem.*

7. *Vultum metuentem crimina.*] Id ... severum, honestum.

8. *Opus.*] Amoris. *Diffiteatur.*] Ne- ... celet.

9. *Da populo, da verba mihi.*] Me & populum falle. *Sine.*] Permitte. *Nescius.*] ... furti ignarus. *Errem.*] In dubio sim, ... peccaveris.

34. *Collaque conspicio dentis.*] *Compositi* ... *tis* Hafniensis. *conspicuo* Neapolitanus. Lege *conspicui dentis*. Heinsius.

37. *Mens abit.*] *Fugit* Sarravianus. ut ... II. Artis, *miseræ mensque colorque fu-* ... ita libri veteres. Epistola Deianiræ,
Mens fugit admonitu; frigusque per-
ambulat artus.
Barberinianus vero & Arondelianus *Mens hebet.* ut & in Tristibus,
Temporis adversi sic mihi sensus hebet.
Vulgata tamen lectio proba est. Fast. II.
Mens abit & morior, quoties pugnantis imago
Me subit.
Idem.

42. *Falsi criminis instar erit.*] *Facti muneris* optimus Palatinus. at in Puteaneo, Sarraviano & quinque aliis, *falsi muneris.* Nil muto. nisi quod scribendum puto, *falsi criminis instar erunt*. nimirum, *quæ parabis celare*. Heins. *Erit.*] Scilicet verum crimen.

44. *Probra.*] Tua flagitia & crimina.

47. *Prona*

Concedent verbis lumina noſtra tuis.
Prona tibi vinci cupientem vincere palma eſt.
Sit modo, Non feci, dicere lingua memor.
Cum tibi contingat verbis ſuperare duobus;
Et ſi non cauſâ, judice vince tuo.

47. *Prona tibi.*] Ordo eſt: Palma, id eſt, victoria, eſt prona tibi vincere cupientem vinci. *Prona.*] Facilis. *Cupientem.*] Scilicet me, qui victoriam non quæro.

49. *Contingat.*] Liceat tibi. *Superare.*] Vincere me. *Duobus verbis.*] *Non feci.*

50. *Cauſa.*] Cauſæ honeſtate. *Iudice.*] Scilicet me. *Domin.*

ELEGIA XV.

Ad Venerem, quod elegis finem imponat.

QUære novum vatem, tenerorum mater Amorum:
Raditur hic Elegis ultima meta meis.

Quos

MAter *Amorum.*] Venus.

2. *Traditur hæc Elegis ultima meta meis.*] Rectius *hic Elegis* unus Moreti. Scriverianus *his.* alius *hoc* pro *meta*, quidam codices tam ſcripti quam editi, *charta.* optimus Palatinus *nota.* Mentelianus *cura.* Lipſius Antiquis Lectionibus & ad Symmachum Juretus *creta* legendum contendunt. Sed perperam. Scribe minimâ mutatione vel invitis membranis,

Raditur hîc Elegis ultima meta meis.

Elegos enim tanquam curru vectos deſignat paſſim noſter. ſic Art. Am. I. *imparibus vecta Thalia rotis. radere metam* quid ſit, non eſt ut multis explicem. Nihil aptius aut elegantius dici potuit. *Terere metam* id ipſum alibi vocat. Simile mendum ex Propertio ſuſtuli l. II. El. I.

Hoc ſi quis vitium poterit mihi demere, ſolus
Tantaleâ poterit radere poma manu.

ſic enim ſcribendum cenſeo. *Radere* pro *corradere* poſuit. Noſter Metam. l. XIV.

Raſerat Occiduus Tarteßia littora Phœbus.

ſic & ibi opinor eſſe reponendum. Nam libri vetuſtiores, *Sparſerat.* vulgati *Preſſerat. radere littora* Virgilius quoque dixit, etſi alio ſenſu,

Proxima Circææ raduntur litora terræ.

& alibi,

Ille inter navemque Gyæ ſcopuloſque ſonantes
Raſit iter lævum interior.

Val. Flaccus lib. V. *alba Carambis Raditur* ab Argo videlicet. *ripas radentia flumina* Lucretius ſimiliter dixit. Noſter, *ſicco freta radere paſſu* Met. X. Medic. Faciei *radenti tubera nitro* eſt legendum pro eradenti. ſic *radere nomen faſtis* apud Ciceronem pro eradere. *radere cultros* Martial. lib. IX. Ep. LXXII.

Delibata ſemel ſummos modo purpura cultros
Raſerat.

ſic ſcribendum puto. quod mollitiem capillorum optime exprimit. vulgo *ſparſerat,* & *Et libata. lima radere librum* noſter Triſt. & Martial. X. Ep. 2. *Tybris radit arenas* Faſt. I. *Aquoſus Eurus arva radit imbribus* Horatio Epod. XVI. *Heinſius.* *Vltima meta.*] Id eſt, ultimus terminus. *Vltima.*] Quia in curuli certamine plures erant metæ. *Vltima meta.*] Quod explicat Virgil. 5. Æneid.

Iam-

Quos ego composui Peligni ruris alumnus:
Nec me deliciæ dedecuere meæ.
i quid id est, usque à proavis vetus ordinis hæres,
Non modo militiæ turbine factus eques.
Mantua Virgilio gaudet, Verona Catullo:
Pelignæ dicar gloria gentis ego.
Quam sua libertas ad honesta coëgerat arma,
Cum timuit socias anxia Roma manus.
tque aliquis spectans hospes Sulmonis aquosi
Mœnia, qua campi jugera pauca tenent;
Quæ tantum, dicet, potuistis ferre poëtam,
Quantulacunque estis, vos ego magna voco.
ulte puer, puerique parens Amathusia culti,

Au-

Iamque fere spatio extremo, fessique sub ipsam
Finem adventabant.

4. *Nec me.*] Quia juvenis hæc lusi. *edecuere meæ.*] *Tuæ* malim cum uno oreti. nam *meis* sub finem proximi entametri jam præcesserat. *Heinsius.*

5. *Si quid id est.*] Esse ex equestri orne. *A proavis.*] Modeste se à genere udat. *Ordinis.*] Equestris.

6. *Modo.*] Nuper. Ad illud refert, quod xit, *Vetus ordinis hæres. Militiæ turne factus eques.*] Rivalem suum obiter ordet, de quo supra dixit:

Ecce recens dives parto per vulnera censu,
Præfertur nobis sanguine factus eques.

omin. *Turbine.*] Pro turbulentia & quietudine: aut certe pro rotatione quorum, quos in gyrum circumagere lebant. Quasi dicat: Non bello, aut te aliqua militari equestrem dignitaem consecutus sum: sed à majoribus ccepi, &c. *Micyl. Militiæ turbine factus ques.*] Quidam *fortunæ munere.* ut lib. IV. rist. Elegia ult. *Heinsius.*

7. *Mantua Virgilio.*] Quemadmodum Mantua Virgilio, & Verona Catullo amnis lætatur, & illustris est: sic ego, quit, Pelignam gentem illustrabo.

9. *Quam sua libertas.*] *Quam* legenum cum quatuor scriptis atque ita Scaliger in ora libri sui emendarat. mox *Martia Roma* unus Moreti. *Heinsius. Quam.*] Scilicet Pelignam gentem: laus enim hæc patriæ Nasonis in ipsum quoque redundat. *Honesta.*] Honestissima enim arma sunt, quæ pro libertate sumuntur. *Coëgerat.*] Impulerat, est enim boni viri, ut non nisi coactus ad arma confugiat. *Libertas.*] —— *Virei validis cum viribu' luctant* —— *Libertatem ut perpetuassint maxime.* Enn. 9. Annal. Lucan. 7. —— *hæc libera nasci* —— *Hæc vult turba mori.* Sic Metius ad suos Albanos. ἐλεύθεροι γὰρ ἐξ ἐλευθέρων ἔφυμεν. Halic. 3. ἔμφυτον γὰρ πᾶσιν ἀνθρώποις τὸ ἐλευθερίας πάθος.

10. *Socias manus.*] Quando omnes fere socii populi Romani defecerunt, & ad arma conversi sunt. Unde maximus terror & solicitudo Romanis incessit. Lege Lucium Florum lib. 3. *Anxia.*] Sollicita. Adeo enim consternatos sociali bello Romanos legimus, ut magnos ludos Jovi Optim. Maxim. si Rempubl. in meliorem statum vertisset, voverint.

11. *Spectans.*] Aspiciens. *Hospes.*] Peregrinus. *Sulmonis.*] Quæ est mea patria.

12. *Qua campi.*] *Qua* rectius duo scripti. nam *quæ* sequitur. *Heinsius. Iugera pau-*

Aurea de campo vellite ſigna meo.
Corniger increpuit thyrſo graviore Lyæus:
Pulſanda eſt magnis area major equis.
Imbelles Elegi, genialis Muſa, valete;
Poſt mea manſurum fata ſuperſtes opus.

pauca.] Parvum fuiſſe Sulmonis oppidum oſtendit.

13. *Tantum.*] Tam magnum. Mos eſt poëtarum, hujuſcemodi laudes ſibi attribuere. *Ferre.*] Proferre, gignere. *Poëtam.*] Naſonem.

15. *Culte puer.*] Satis ſuperque, inquit, amoribus indulſi: nunc ad majora tendo. Ordo eſt: O puer culte longo tempore mihi, & parens pueri, vellite ſigna, &c. *Culte.*] Amate. *Puerique parens mihi tempore longo.*] *Tempore in omni* excerpta Jureti & unus Moreti. Scriverianus, *parens amat hoſtia cultus.* Arondelianus pro diverſa lectione *amat hoſtia cultu.* Optimus Palatinus, *parens Amathuntia culta.* Scribe, *Amathuſia culti.* ab Amathunte, Amathuſia, ut à Rhamnunte Rhamnuſia, à Selinunte, Selinuſia. hinc *creta Selinuſia* apud Plinium. ſic *Amathuſiacas bidentes* noſter dixit lib. x. Met. Amathuntem enim ab Amathuſa Cinyræ matre appellatam volunt. quomodo & apud Catullum lego,

Nam, mihi quam dederit duplex Amathuſia curam,
Scitis.

& in Ciri Virgiliana,

Nam te jactari, non eſt Amathuſia noſtri
Tam rudis, ut nullo poſſim cognoſcere ſigno.

ubi & *noſtra* male legitur. Catulli illa reſpiciebat

——— *non eſt Dea neſcia noſtri,*
Quæ dulcem curis miſcet amaritiem.

Non eſt Amathuſia tam rudis noſtri, pro nos non ſimus tam rudes Amathuſiæ aut Veneris. Symmachus l. 1. Ep. VIII. *Amathuſias renidens.* ſic in iis verſibus ſcribendum eſſe alibi monemus. non *Amathuſium*, ut nunc legitur. ſi quis *Amathuntia* præfracte tuetur, non omnino me oppono. nam & *Selinuntii* apud Ciceronem occurrunt, & *Hydruntii* apud Plinium. præſtat tamen alterum. *Heinſius.*

61. *Vellite.*] Extrahite. *Signa.*] Vexilla.

17. *Corniger.*] Cornua gerens. Quare cum cornibus fingatur Bacchus, docet Diodorus lib. 4. *Increpuit.*] Scilicet me, monens ut majora ſcriberem. *Thyrſo.*] Furore.

18. *Pulſanda eſt magnis area major.*] Majora mihi ſcribenda ſunt. *Magnis equis.*] Ad carminis qualitatem refert: id eſt, heroïcis carminibus. *Area.*] Campus. Hoc ad materiam.

19. *Imbelles.*] Qui reſpuunt bellicam & altam materiam. *Genialis.*] A Genio voluptatis deo.

AMORUM FINIS.

P. OVI-

P. OVIDII NASONIS
ARTIS AMATORIÆ
LIBER PRIMUS.

SI quis in hoc artem populo non novit amandi;
Me legat; & lecto carmine doctus amet.
Arte citæ veloque rates remoque moventur:
Arte leves currus, arte regendus Amor.
urribus Automedon lentiſque erat aptus habenis:
Tiphys

) OVIDII NASONIS ARTIS AMATORIÆ LIBER PRIMUS.] •DE ARTE AMANDI hactenus ſcripti ſunt in vulgatis editionibus hi ri. nos veram inſcriptionem revocamus; quam veterrimus Codex Gallis bibliothecæ Regiæ, Franciſci Jure- Joſephi Scaligeri ac Claudii Puteaexcerpta cum fragmento Oxonienſi dlejanæ bibliothecæ itidem antiquiſno agnoſcunt. Seneca excerptis Conoverſiarum lib. III. cap. VII. *Iſte ſus eſt ejus, qui hoc ſæculum Amatos non Artibus tantum, ſed ſententiis imvit. Ovidius enim in libris Metamoroſeon dicit, Ipſe ſuos artus, &c.* Aulius Victor vulgatus in vita Auguſti æſaris: *Nam & poëtam Ovidium, qui Naſo, pro eo quod tres libellos Artis matoriæ conſcripſerat, exilio damnavit.* eculphus lib. VIII. cap. X. Chronici: *uibus diebus Ovidius poëta in exilio diem iit. qui ab Auguſto ſene damnatus fuerat, opter libros Amatoriæ Artis, quos comſuerat.* Neque alio nomine ab Eutyche rammatico hi libri citantur, aut à choliaſtis Mss. in Metamorphoſeis, cætera ejuſdem opera. idque paſſim. ocat quidem ARTEM AMANDI ſe Ovidius primo hujus operis verſu, d legi carminis id dedit, quæ verum oëmatis hujus titulum non admitteat. unde & errorem natum exiſtimo. ἐρωταγογείδυ ἀκροάσεις ἐρωτικάς. laudat Athenæus lib. IV. *Heinſius.*

1. *Si quis in hoc artem, &c.*] Ex Latinorum poëtarum conſuetudine proponit, invocat, & narrat Ovidius. Nam primis duobus verſibus amatoriam artem ſe doctum profitetur; deinde Venerem Amorum matrem invocat: narrat poſtremo, quomodo invenienda & concilianda ſit amica. *In hoc populo.*] In Romana civitate. *Artem amandi.*] Modum conciliandæ amicæ.

2. *Me legat.*] *Hoc legat* codex Regius & Bodleianus cum duobus aliis. ſed nil muto. tres etiam *doctus eat,* non *amet.* & placet. quo alii alludunt nonnulli, in quibus *erat* vel *erit.* Heinſius.

3. *Arte citæ.*] Ut naves & currus gubernantur à perito homine, ita & amor regi debet ab optimo magiſtro. *Remoque rates veloque reguntur.*] *Moventur* Regius, Bodlejanus, & alii nonnulli cum excerptis Scaligeri & Puteani. placet. Epiſt. Laodam.

Cum venies veloque move remoque carinam.

viro clariſſimo mihique conjunctiſſimo Jano Vlitio legendum videbatur,

Arte citæ remique rates velique reguntur.

nec obnitor. dummodo *moventur* admittamus. *Heinſius.*

5. *Curribus Automedon.*] Automedon Diorei filius fuit, & Achillis auriga. Unde quum aurigam deſignant poëtæ,

eum

Tiphys in Hæmoniâ puppe magister erat.
Me Venus artificem tenero præfecit Amori.
Tiphys & Automedon dicar Amoris ego.
Ille quidem ferus est, & qui mihi sæpe repugnet.
Sed puer est; ætas mollis & apta regi.
Phillyrides puerum citharâ perfecit Achillem;
Atque animos placidâ contudit arte feros.
Qui toties socios toties exterruit hostes;
Creditur annosum pertimuisse senem.
Quas Hector sensurus erat, poscente magistro,
Verberibus jussas præbuit ille manus.
Æacidæ Chiron, ego sum præceptor Amoris.
Sævus uterque puer: natus uterque Deâ.
Sed tamen & tauri cervix oneratur aratro;

Fræ-

eum *Automedonta* appellant. *Lentis habenis.*] Flexibilibus, & se implicantibus.

6. *Tiphys in Æmonia.*] Tiphys fuit gubernator Argonautarum, qui in ea expeditione periit. *In Æmonia puppe.*] In Argo navi, fabricata in Thessalia.

8. *Tiphys & Automedon, &c.*] Dicar esse optimus amoris magister, ut Tiphys & Automedon habiti sunt optimi gubernatores.

9. *Ille quidem ferus est.*] Fateor sævum esse Cupidinem. *Et qui mihi sæpe repugnat.*] *Repugnet* excerpta Puteani & Scaligeri cum optimo Regio & Bodlejano. *Heinsius.*

11. *Phillyrides puerum.*] Chiron filius fuit Saturni ex Phillyra Oceani filia: cum qua ille in equum conversus, dum per Thraciam Jovem filium quærit, consuevit. Hic herbariam disciplinam invenit: docuitque Achillem medicinam & citharœdicam artem, ut Statius tradit. *Perfecit Achillem.*] Sic à manu prima codex Regius, & quatuor alii. quomodo Naugerius monuit legendum. non *præfecit.* sic Amor. lib. II.

Ponendis in mille modos perfecta capillis. Heinsius.

12. *Contudit.*] Domuit.

13. *Perterruit hostes.*] *Exterruit* libri meliores constanter. *Heinsius. Exterruit socios.*] Centauros perterrefecit, quum Pelion habitaret.

14. *Annosum senem.*] Longævum Chironem.

15. *Quas Hector sensurus erat.*] Hoc dicit, quoniam Achilles Hectorem occidit.

17. *Æacidæ Chiron præceptor.*] Vide Stat. Achilleid. —— *nam tunc labor unus*
Nosse salutiferas dubiis animantibus herbas,
Aut monstrare lyra veteres Heroas alumno.

Ælian. lib. 9. Ὅμηρος τὸν Ἀχιλλέα πεποίηκε τὴν ὀργὴν πέπτοντα τὴν πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα διὰ Μουσικῆς, ἧς ἔμαθε παρὰ τοῦ σοφωτάτου Χείρωνος. Et Sen. Troad. a 3. v. 830.

—— *hic recumbens*
Montis exesi spatiosus antro
Iam trucis Chiron pueri magister,
Tinnulas plectro feriente chordas,
Tunc quoque ingentes acuebat iras
Bella canendo.

18. *Uterque puer.*] Et Cupido & Achilles. *Natus uterque dea.*] Cupido ex Venere, Achilles ex Tethide.

18. *Sed tamen & tauri cervix.*] Tauri & equi

Frænaque magnanimi dente teruntur equi.
t mihi cedet Amor: quamvis mea vulneret arcu *sauciet Regius.*
Pectora, jactatas excutiatque faces.
uo me fixit Amor, quo me violentius ussit;
Hoc melior facti vulneris ultor ero.
on ego, Phœbe, datas à te mihi mentiar artes:
Nec nos aëriæ voce monemur avis:
ec mihi sunt visæ Clio Cliusque sorores,
Servanti pecudes vallibus, Ascra, tuis.
sus opus movet hoc. vati parete perito.
Vera canam. cœptis, mater Amoris, ades.
ste procul vittæ tenues, insigne pudoris;
Quæque tegis medios, instita longa, pedes.
os Venerem tutam concessaque furta canemus:

Inque

qui exemplo probat, Cupidinem pos- gubernari. *Tauri cervix oneratur ara-*] *Tauri curvis onerantur aratris* unus nbrosianus & unus Vaticanus *aratra* ssim *curva* nostro aliisque poëtis di- tur. *Heinsius.*

4. *Ultor ero.*] Docendo modum andi.

5. *Non ego Phœbe datas.*] Non di- , me artem amatoriam ab Apolli- non ab avium auspiciis, non à Mu- sed ab usu, & longa amandi peri- accepisse.

6. *Voce aëriæ avis.*] Garritu volu- m: quem augures maxime observa- t.

7. *Nec mihi sunt visæ Clio.*] Hesio- n dicit: qui cum patris oves pasceret a Heliconem, à Musis ad fontem pocrenem ductus, poëta evasit. *Clio* em una est ex Musis: sic appellata pter gloriam, quæ ex poëtarum lau- is oritur. *Cliusque sorores.*] Reliquas sas intellige. *Clius* autem genitivus Græcus. *Clio Cliusque sorores.*] *Clios-* scripti. sic in Priapeis Epigramm. 11. cum in priscis codicibus,

enelopes primam Dido fac prima se-
quatur,

et, facile apparet *Didus* esse repo- nendum. vulgati *Didonis prima.* præter usum cultioris ævi. *Heins.*

28. *Ascra.*] Vicus est in Thespiis, juxta Heliconis partem: quam Dius & Pycimede, Hesiodi parentes coluerunt, relicta patria Cuma.

29. *Usus opus movet hoc.*] Usu & experientia doctus hæc canto.

31. *Este procul vittæ tenues.*] Rejicit Vestales, & matronas castissimas, quas tenui vitta & instita denotat. *Stola* autem matronæ utebantur ad imos pedes: quam instita assuta, hoc est, tenuissima fasciola, ambibat. Hanc nonnulli limbum appellant. Vitta vero Vestalium peculiaris erat, qua capillos ligabant. Magis tamen placet, ut per *vittas*, puellas virgines, & nondum nuptas intelligas, potius quam Vestales virgines: quæ etiam vitta utebantur. Ovid. in Metam. *Vitta coërcebat positos sine lege capillos.*

33. *Venerem tutam.*] Ignobiles fœminas, ad quas est aditus tutus: Quum è diverso ad nobiles periculosus sit. *Concessaque furta.*] Amores lege permissos, & aditu faciles. *Nos Venerem tutam.*] Libro Tristium secundo, ubi quatuor hi versus repetuntur, legere est,

Inque meo nullum carmine crimen erit.
Principio, quod amare velis, reperire labora,
Qui nova nunc primum miles in arma venis.
Proximus huic labor est, placitam exorare puellam.
Tertius, ut longo tempore duret amor.
Hic modus; hæc nostro signabitur area curru:
Hæc erit admissâ meta terenda rotâ.
Dum licet, & loris passim potes ire solutis;
Elige cui dicas, Tu mihi sola places.
Hæc tibi non tenues veniet delapsa per auras.
Quærenda est oculis apta puella tuis.
Scit bene venator, cervis ubi retia tendat:

Scit

Nil nisi legitimum concessaque furta canemus. Heins.

37. *Placidam exorare puellam.*] *Placitam* ex melioribus libris omnino est legendum. & mox,

Tot tibi tamque dabit formosas Roma puellas.

non *namque dabit.* Epistola Acontii,

Per gladios alii placitas rapuêre puellas.

Amor. I. Eleg. X.

Non aries placitam munere captat ovem.

lib. II. El. IV.

Si verudis, placita es simplicitate tua.

Art. III.

Nec Thuscus placitis devehit amnis aquis.

& mox,

Nos facimus placitæ late præconia formæ.

ut illis locis restituendum. Plura vide Notis ad Epistolam XIX. ℣s. 208. *Idem.* *Exorare.*] Precibus & blanditiis tibi morigeram reddere.

39. *Hic modus.*] Hæc mensura. *Nostro curru.*] Nostris præceptis. Est enim similitudo ab aurigis sumpta. *Signabitur area.*] Describetur spatium operis.

40. *Hæc erit admissa meta.*] Currendum erit per hoc spacium. *Admissa rota.*] Admoto vel celeri curru. *Meta terenda rota.*] Memini illorum Propertii,

Septima quam metam triverit arte rota.

Memini & à nostro lib. II. mox dici,

Interior curru meta terenda meo est.

Libri tamen meliores hoc loco *meta premenda.* nec male. unus Vaticanus cum Ambrosiano, *tenenda.* quomodo Trist. lib. IV. El. VIII.

Nec procul â metis, quas pene tener videbar.

Virgilius lib. V.

Iamque propinquabant scopulo, metamque tenebant.

Paulo post etiam nonnulli codices *met tenenda*, non *terenda.* Heins.

41. *Dum licet.*] Dum nihil tibi ol stat: vel dum fas est per ætatem. na senem non decet. *Loris solutis.*] Amo omni alia cura.

43. *Hæc tibi non veniet tenues.*] *Ten veniet* meliores libri. *Heins.*

44. *Quærenda est.*] Non enim dc mienti tibi hæc confecturi sunt supe Nec sine tua opera deducetur tibi an ca.

45. *Ubi retia tendat.*] *Tonat* Arge tinensis liber. etiam non male. sic infra ℣s. 263. libri meliores,

Hactenus unde legas quod ames, ubi tia ponas.

Virgilius Georg. lib I.

Tunc gruibus pedicas & retia por cervis.

noster quoque Metam. VII.

——positarum lina plagarum.

& alibi,

Scit bene, qua frendens valle moretur aper.
Aucupibus noti frutices. qui sustinet hamos,
Novit quæ multo pisce natentur aquæ.
Tu quoque, materiam longo qui quæris amori,
Ante frequens quo sit disce puella loco.
Non ego quærentem vento dare vela jubebo:
Nec tibi, ut invenias, longa terenda via est.
Andromedan Perseus nigris portarit ab Indis,
Raptaque sit Phrygio Graja puella viro.
Tot tibi tamque dabit formosas Roma puellas;
Hæc habet, ut dicas, quidquid in orbe fuit.
Gargara quot segetes, quot habet Methymna racemos;
Æquore quot pisces, fronde teguntur aves;
Quot cœlum stellas, tot habet tua Roma puellas:
Mater & Æneæ constat in urbe sui.]
Seu caperis primis & adhuc crescentibus annis;
Ante oculos veniet vera puella tuos:

Sive

—— *in laqueos, quos posuere, cadent.* Heinsius.

47. *Qui sustinet hamos.*] Periphrasis piscatoris. *Sustinet hamos.*] *Continet* fragmentum Bodlejanum & tres quatuorve alii codices. sic infra, *pressas continet arte jubas.* Heinsius.

49. *Longo amori.*] Diu duraturo.

51. *Dare vela.*] Non est, inquit, longis navigandum, ut puellam invenias: quemadmodum fecit Paris, qui in Græciam navigavit.

52. *Longa terenda via est.*] Non etiam peragranda erit terra, ut fecit Perseus, qui à Polydecte Magnetis filio ad Gorgonas missus, Andromedan invenit in littore, ceto expositam, ut in Metam. docet Ovid.

53. *Andromeden.*] *Andromedan* legunt meliores libri. quod jam monui nobis ad Epist. XVIII. vs. 149. in cæteris Naugerii conjecturam expressimus. Omnes scripti codices cum vulgatis *portarit* & *Raptaque sic.* Heins. *Nigris portarit ab Indis.*] In Ioppe, quæ est in Palæstina, ante diluvium condita, ubi Cepheus regnavit, id factum fuisse prædicant. *Nigris* autem, hoc est, fuscis, solis ardore.

57. *Gargara quot segetes.*] Gargara sunt in Mysia, quæ est Hellesponti provincia. Hic autem pro oppido accipitur, frugum feraci. *Methymna racemos.*] Methymna est urbs Lesbiorum, in qua vinum optimum nascitur.

59. *Quot cœlum stellas.*] Distichon hoc non esse Ovidianæ notæ contendo. Pentameter ex illis nostri adumbratus est Amor. lib. I. El. VIII.

Nunc Mars externis animos exercet in armis:
At Venus Æneæ regnat in urbe sui.

In Oxoniensi fragmento legebatur,

Mater in Æneæ constitit urbe sui.

constitit etiam Regius. *Heinsius.*

60. *Mater & Æneæ.*] Venus, Æneæ mater, Romæ sedem habet: ex quo ostendit, lascivas esse Romanas mulieres.

Sive cupis juvenem; juvenes tibi mille placebunt.
Cogêris voti neſcius eſſe tui.
Seu te forte juvat ſera & ſapientior ætas;
Hoc quoque (crede mihi) plenius agmen erit.
Tu modo Pompejâ lentus ſpatiare ſub umbrâ,
Cum ſol Herculei terga leonis adit: habet Patav.
Aut ubi muneribus nati ſua munera mater
Addidit, externo marmore dives opus.
Nec tibi vitetur, quæ priſcis ſparſa tabellis
Porticus auctoris Livia nomen habet.
Quaque parare necem miſeris patruelibus auſæ
Belides, & ſtricto ſtat ferus enſe pater.
Nec te prætereat Veneri ploratus Adonis;

Palatin: lenius.
colla, Vatic: membra, Palat. ſigna, al. duo.
pictis, duo. preſſis, Voſſii.

Cul-

63. *Sive cupis juvenem.*] Majorem natu puellam.

64. *Cogeris voti.*] Scripti plerique, *Cogeris &c.* Puto, *Cogêre &c.* Comelinianus codex ſuperiori verſu non male, *juvenes tibi mille patebunt.* patebit tibi aditus ad mille juvenes. dictum Notis ad lib. II. Amor. El. XIX. vſ. 25. *Heinſ. Cogeris voti neſcius eſſe tui.*] Ignorabis, quænam ex tam multis puellis eligenda ſit.

66. *Crebrius agmen erit.*] *Plenius* meliora exemplaria. idque conſtanter. *Heinſius.*

67. *Tu modo Pompeja.*] Porticus olim Romæ erigebantur, ad inambulationes & umbras. Inter cæteras maximæ fuit admirationis porticus Corinthia, ad circum Flaminium erecta à Cneo Octavio: ita appellata propter æs Corinthium, quod erat in columnis.

68. *Quum ſol Herculei.*] Quum Sol eſt in Leone. Sol enim 13. Calend. Aug. in Leonem tranſitum facit. Deſignat æſtatem. *Leonis Herculei.*] Nemeæum leonem dicit, quem Hercules inermis occidit, & inter ſidera collocatus eſt.

69. *Aut ubi muneribus.*] Sunt qui intelligant de templo Concordiæ. Mihi magis placet, intelligas de porticu Octaviæ.

70. *Externo marmore.*] Peregrino marmore: quod è Laconia, Phrygia, Numidia, Paro, Cariſto advehebant.

71. *Priſcis tabellis.*] Antiquorum pictorum clariſſimis picturis, quæ in porticibus locabantur.

72. *Livia nomen habet.*] Porticus Liviæ meminit Ovidius in Faſtis: *Diſce tamen veniens ætas, ubi Livia nunc eſt Porticus, immenſæ tecta fuiſſe domus.* Domin. Porticus Livia, teſte P. Victore, erat in tertia urbis regione, prope Suburram. *Cioſan.*

73. *Quaque parare necem miſeris.*] Porticum Apollinis Palatini intelligit. Nam Auguſtus templum Apollinis in parte Palatinæ domus excitavit, cui addidit porticum cum bibliotheca græca latinaque. In ea erant imagines Danaidum 50.

74. *Belides.*] Danaïdes. Belus enim pater fuit Danaï & Ægypti.

75. *Nec te prætereat.*] In templis adulteria exerceri ſolita, docet Juvenalis. Intelligit autem hic Ovidius de templo Veneris, quæ ritu Aſſyrio Romæ colebatur cum Adonide, maxima veneratione. Fuit autem Adonis filius regis Cinyræ, & Myrrhæ ejus filiæ, quem ardentiſſime amavit Venus: ſed ab apro vulneratus interiit, non ſine deæ luctu maximo.

Cultaque Judæo septima sacra Syro.
Neu fuge linigeræ Memphitica templa juvencæ. *tecta, Vatic. Neapolit. al. sacra.*
Multas illa facit, quod fuit ipsa Jovi. *ante, multi MSS. et Gebhardus.*
E fora conveniunt (quis credere possit?) amori; *al. ad*
Flammaque in arguto sæpe reperta foro.
Subdita qua Veneris facto de marmore templo

Appias

imo. Is deinde in florem mutatus ut docet Ovid. in Metam.

6. *Cultaque Iudæo septima sacra viro.*] optime Bodlejanum fragmentum diversa lectione. Nisi quod *Idumæo* reponi malim. quod magis poëticum. etsi & Judæos Syris fuisse adscriptos ex Strabone liquet. Ptolemæus: Παλαιστίνης Συρίας, ἥτις καὶ Ἰουδαία καλεῖται, θέσις. Infra v. 418. similiter ex Puteaneis excerptis scribendum,

Culta Palæstino septima sacra Syro.

Nam & illic *viro* legebatur. In fragmento Bodlejano tam illic quam hic *Deo.* Tibullus lib 1.

Alba Palæstino sancta columba Syro.

Ut minime ferendum *suo.* quod Scaligeri codex exhibebat, illo non improbante. Syria enim triplex apud veteres Geographos, Συρία Κοίλη, Φοινίκη, καὶ Παλαιστίνη. *Heinsius. Cultaque Iudæo.*] Cærimonias Judaïcas accipe, ad quas confluebant Romanæ puellæ. Sed eas Tiberius postmodum compescuit. *Septima sacra.*] Cærimoniæ Judæorum, quæ fiant septimo quoque die, quem Judæi *Sabbatum* appellant.

7. *Neu fuge Niligenæ Memphitica templa juvencæ.*] Ad Nilum Iö cum non sit genita, perperam Niligena dicatur. Scripti plerique *lanigeræ.* sed *linigeræ* verum est. quod in optimo Regio, Puteani excerptis, & duobus tribusve aliis erat. lib. 1. Pont. Eleg. 1.

Vidi ego linigeræ numen violasse fatentem
Isidis Isiacos ante sedere focos.

Amor. II. El. II.

Nec tu linigeram fieri quid possit ad Isin
Quæsieris.

Quibus locis pari modo turbant libri veteres. *Linigera* quemadmodum Isis sic ejus quoque sacerdotes *Linigeri* poëtis passim dicti. Noster Met. 1.

Nunc dea linigera colitur celeberrima turba.

Linigeri calvi Martiali iidem lib. XII. Ep. 29. & Juvenali,

Qui grege linigero circumdatus & grege calvo.

Claudianus,

——— *plurimus infra*
Liniger imposito suspirat vecte sacerdos.

Sed hac de re jam copiose egerunt viri eruditi. *Heins. Nec fuge linigeræ.*] Templum Isidis dicit: quod fuit proximum ei campo, qui erat conjunctus campo Martio. Juven. *Isidis antiquo quæ proxima surgit ovili.* Hujus deæ sacra celebrabantur quotannis à mulieribus decem continuis diebus, ut ostendit Propert. ubi sæpenumero scortationes & lenocinia exercebantur. *Memphitica sacra.*] Ægyptia. Memphis enim urbs in angustiis Ægypti sita fuit. *Iuvencæ.*] Isidis, quam Juno mutavit in vaccam.

78. *Multas illa facit.*] Multæ illic vitiantur. *Quod fuit ipsa Iovi.*] Nam Io, quæ postea Isis dicta fuit, à Jove compressa est.

79. *Quis, credere posset.*] *Possit* meliores. *Heins.*

80. *Foro arguto.*] Frementi litigantium vocibus, & convitiis.

81. *Subdita qua Veneris.*] *Qua*, ubi. Appiam aquam dicit. nam Appius Claudius in censura viam munivit, quæ à porta Latina, sive Capena, quam etiam Fontinalem Pompejus appellat, Brundusium usque ducebat. *Facto de marmore.*]

Appias expreſſis aëra pulſat aquis.
Illo ſæpe loco capitur conſultus Amori:
Quique aliis cavit, non cavet ipſe ſibi.
Illo ſæpe loco deſunt ſua verba diſerto:
Reſque novæ veniunt, cauſaque agenda ſui eſt.
Hunc Venus è templis, quæ ſunt confinia, ridet.
Qui modo patronus, nunc cupit eſſe cliens.
Sed tu præcipue curvis venare theatris.
Hæc loca ſunt voto fertiliora tuo.
Illic invenies, quod ames, quod ludere poſſis,
Quodque ſemel tangas, quodque tenere velis.
Ut redit itque frequens longum formica per agmen,
Granifero ſolitum cum vehit ore cibum;
Aut ut apes, ſaltuſque ſuos & olentia nactæ
Paſcua,

re.] Nam in foro C. Cæſaris erat Veneris genitricis, quod fecit Archelaus: ſed feſtinatione dedicandi reliquit imperfectum.

82. *Appias.*] Ab Appio cenſore eo ducta, ubi poſtea forum Cæſar extruxit. *Expreſſis.*] Ejaculatis, emiſſis. *Aëra pulſat aquis.*] Id eſt, è fontibus in altum erumpens, aërem ferit.

83. *Capitur conſultus amore.*] *Amoris* vetuſtiores libri. Lege *Amori*, id eſt, Cupidini. atque ita fragmentum Bodlejanum, cum alio codice quem Andreas Cavalcantes Patricius Florentinus, vir ad comitatem & elegantias factus, mihi dono obtulit. *Conſultus* pro juriſconſulto. ut noſter Amorum lib. I. El. XIII.

Nec tu conſulto, nec tu jucunda diſerto es.

& mox,

Hæc eadem ſponſum conſulti ante atria mittit.

Horatius,

—— eris tu, qui modo miles,
Mercator, tu conſultus modo

& *conſultor* apud eundem,

Sub galli cantum conſultor ubi oſtia pulſat.

Heinſ. *Conſultus.*] Juriſperitus. *Aliis cavit.*] Reos defendit.

85. *Deſunt ſua verba.*] Neſcit juriſperitus uti apud amicam eloquentia, qua in foro uti ſolet.

86. *Reſque novæ.*] Novæ cauſæ, non judiciales, ſed amoris. *Cauſaque agenda ſua eſt.*] Unus Vatican. & Palatin. *ſubit.* Rottendorphianus *ſubeſt.* Scribe cum Politiani codice, *cauſaque agenda ſui eſt.* ſui ipſius cauſa, non aliena. *Heinſius.*

89. *Sed tu præcipue.*] Fœminæ ad ſpectandos ludos ex omni urbis parte in theatrum decurrebant. *Curvis theatris.*] Curvum theatrum appellat propter formam hemicycli quam obtinebat.

90. *Voto fertiliora.*] In theatro uberior eſt puellarum copia, quam ſperes. *Votis fertiliora tuis.*] *Voto tuo* meliores. *Heinſ.*

93. *Longum formica per agmen.*] Quod ex Virgil. 4. Æneid. videtur deſumtum. *It nigrum campis agmen* & quæ ſeqq. Et hoc ex Ennio, & Acilio.

95. *Et olentia nacta Paſcua.*] Non damno penitus hanc lectionem, quam codices ſcripti tuentur. minimum tamen abeſt, quin *Hymettia paſcua* reponendum cenſeam. ſic infra pro *Hymettia mella* plurimæ membranæ *humentia.* Laudatiſſimum mel Atticum ex Hymet-
te

Pascua, per flores & thyma summa volant; *per, Palat. duo & Regius.*
ic ruit ad celebres cultissima fœmina ludos.
Copia judicium sæpe morata meum.
pectatum veniunt, veniunt spectentur ut ipsæ.
Ille locus casti damna pudoris habet.
rimus sollicitos fecisti, Romule, ludos:
Cum juvit viduos rapta Sabina viros.
'unc neque marmoreo pendebant vela theatro:
Nec fuerant liquido pulpita rubra croco. *tincta, Francof. et Heinsii.*
lic, quas tulerant nemorosa Palatia, frondes
Simpliciter positæ; scena sine arte fuit.
n gradibus sedit populus de cespite factis;
Qualibet hirsutas fronde tegente comas.

Respi-

› monte. ut & Hyblæum favi Siculi. oster Met. x. *ut Hymettia sole cera re-ollescit. Hymettia* quoque *mella* habes oud Horatium. & sane frequenter in isce propriis nominibus peccatur. sic n Tristibus pro *Pæstana rosaria* nunc le-itur *& amœna.* ut suo loco dicetur. *Ieinsius.*

96. *Per flores & thyma.*] *Fervet opus, dolentque thymum fragrantia mella.*

101. *Sollicitos.*] A Romulo primum n theatro cœpisse lascivam licentiam, stendit. *Ludos sollicitos.*] Inquietos, & urarum amoris plenos.

102. *Rapta Sabina.*] Noster Fastor. 3. v. 187.

Iamque loco majus nomen Romanus habebat:
Nec conjux illi, nec socer ullus erat.
Spernebant generos inopes vicinia dives

& quæ seqq.

103. *Tunc neque marmoreo.*] Vela in heatris umbram faciebant: quod primus omnium invenit Q. Catulus, quum Capitolium dedicaret. Mox Cæsar totum forum Romanum intexit. *Pendebant.*] Sic & Propert. *Nec sinuosa cavo pendebant vela theatro. Marmoreo theatro.*] Theatra quondam non ex marmore structa erant: ut postea theatrum Pompeji.

104. *Nec fuerant liquido.*] Croco trito, & mero infuso vasi vitreo, quod Mart. *nimbum* appellat, spargebantur theatra, populo nimia opulentia luxuriante, ut testis est Plin. *Pulpita rubra croco.*] Similiter in Fast. 1. v. 342. *Nec fuerant rubri cognita fila croci.* Vide Ep. 21. v. 162.

105. *Illic quas tulerant.*] Scena prius frondibus è Palatino monte decerptis ornabatur. At postea Claud. Pulcher scenam varietate colorum adumbravit.

107. *In gradibus de cespite factis.*] Hanc Romanorum tunc temporis honestam paupertatem, vel continentiam laudat Poëta in Fast. 1. v. 203.

Frondibus ornabant, quæ nunc Capitolia gemmis:
Pascebatque suas ipse Senator oves.
Nec pudor, in stipula placidam cepisse quietem,
Et fœnum capiti supposuisse, fuit.

108. *Qualibet hirsutas.*] Coronam frondeam gestabant majores in spectandis ludis. Postea tanta inolevit luxuria, ut etiam rosacea cœperint uti. *Comas hirsutas.*] Quia Romani antea intonsi fuerunt. Olim tonsores non fuisse, significant antiquorum statuæ.

Respiciunt, oculisque notant sibi quisque puellam,
Quam velit: & tacito pectore multa movent.
Dumque, rudem præbente modum tibicine Thusco,
Ludius æquatam ter pede pulsat humum;
In medio plausu (plausus tunc arte carebat)
Rex populo prædæ signa petenda dedit.
Protinus exiliunt, animum clamore fatentes:
Virginibus cupidas injiciuntque manus.
Ut fugiunt aquilas timidissima turba columbæ,
rapidos, Patav. Utque fugit visos agna novella lupos;

Sic

109. *Respiciunt.*] Lustrant, & inquirunt quam rapiant.

110. *Multa movent.*] Cum animo suo taciti cogitant, inque varias partes rapiunt, & volvunt per singula.

111. *Rudem modum.*] Rudem modulationem. Rudibus adhuc hujus artis Hetruscis: quia nondum tam inflexo sono, nec multiforatili tibia utebantur. *Tibicine Thusco.*] Quia ex Hetruria venerant tibicines: quorum ad sacra tibiæ ex buxo fiebant, ludicræ vero ex loti arbore. Deinde ex ossibus asininis, postea ex argento.

112. *Lydius æquatam.*] *Ludius* Scaliger & Politianus. nec aliter pro diversa lectione in Moreti libro. *Ludii* iidem qui histriones. de quibus cum alii jam abunde ex professo egerint, quod addam non habeo. Ad rem tamen facit Livii locus lib. VII. cap. II. *Ludiones ex Hetruria acciti, ad tibicines modos saltantes haud indecoros motus more Thusco dabant.* Optimus Regius *Ludis* à manu primâ, sed emendatum postea *Lydius*. Heinsius. *Pulsat pede humum.*] Saltat. Sic Horat. I. Carmin. od. 37. — *nunc pede libero pulsanda tellus.* De veterum Saltatione vide Athen. lib. I. c. 14. 18. & 19. Homer. Odyss. θ. v. 264.

— αὐτὰρ Ὀδυσσεὺς
Μαρμαρυγὰς θηεῖτο ποδῶν θαύμαζε δὲ θυμῷ.

Quod Didym. explicat, illas pedum micationes vocans τὰς σιωπώσας τῶν ποδῶν κινῆσεις. & deinde ἐν γὰρ ταῖς ὀξείαις κινήσεσι ἀπόστιλψις τῶν ποδῶν γίνεται.

113. *In medio plausu.*] In media populi plaudentis lætitia.

114. *Rex populo.*] Romulus signum dedit rapiendi virgines Sabinas.

115. *Animum clamore fatentes.*] Hostili & incondito fremitu, qualem tollere solent qui in hostem procurrunt: Δορίκλυπον ἀλαλάν. Pindar. Nem. 3. Et Diod. Sicul. 14. c. II. De Persis. Ἐπεφάνησαν οἱ Πέρσαι διεσκοιασμένοι καταπληκτικῶς, καὶ μετὰ βοῆς ἐπιφερόμενοι.

117. *Ut fugiunt aquilas.*] Idem in Metamorphos. *Sic aquilam penna fugiunt trepidante columbæ. Ut fugiunt columbæ.*] Similiter de accipitre. Horat. I. Carmin. od. 37.

Remis adurgens, accipiter velut
Molleis columbas, aut leporem citus
Venator, in campis nivalis
Æmoniæ.

Ideoque & Homero Iliad. *o.* vocatur. Ἴρηξ φασσοφόνος.

118. *Utque fugit visos.*] *Ut fugit visos* Regius & Bodlejanus. in quinque aliis, *ut fugit invisos.* sed nulla opus mutatione. Pont. II. El. VII.

Sæpe canem longe visum fugit agna, lupumque
Credit: & ipsa suam nescia vitat opem. Heins.

Agna novella.] Tenera: recens à matre. Sic Cicer. *novellæ arbores. Præda novella.*

ic illæ timuere viros ſine lege ruentes.
Conſtitit in nullâ, qui fuit ante, color. et nulli, Vatic.
ſam timor unus erat; facies non una timoris.
Pars laniant crines: pars ſine mente ſedet: Regius et Moreti, ruit, al. jacet.
lteraa mœſta ſilet; fruſtra vocat altera matrem:
Hæc queritur; ſtupet hæc: hæc manet; illa fugit.
ucuntur raptæ genialis præda puellæ:
Et potuit multas ipſe decere pudor.
qua repugnârat nimium, comitemque negarat;
Sublatam cupido vir tulit ipſe ſinu.
tque ita, Quid teneros lacrymis corrumpis ocellos?
Quod matri pater eſt, hoc tibi, dixit, ero.
omule, militibus ſciſti dare commoda ſolus.
Hæc mihi ſi dederis commoda, miles ero.
cilicet ex illo ſolennia more theatra
Nunc quoque formoſis inſidioſa manent.
ſec te nobilium fugiat certamen equorum:

Multa

lla. 3. Art. 560. Quo vulgo utuntur
commentariis, & actis.

119. *Sine lege,*] Sine ordine.

121. *Nam timor unus erat.*] Omnes
riter timebant. *Facies non una timoris.*]
uia aliæ aliam timoris faciem oſten-
bant. Quædam enim mortem, aliæ
otivitatem, & alia id genus ſupplicia
nebant.

122. *Pars laniat.*] *Laniant* Vaticanus
us cum codice Patritii Junii. & tum
ent. lege. *Heinſius.*

124. *Hæc fugit, illa manet.*] *Hæc ma-
t, illa fugit* ſcripti fere omnes. *Idem.*

125. *Genialis præda.*] Generandis li-
ris parata.

126. *Ipſe decere pudor.*] Vetuſtiores,
nor. Heinſius.

127. *Si qua repugnabat nimium, comi-
nque negabat.*] *Repugnarat* & *negarat*:
elioris notæ libri. ſed *comitem negarat*
n placet, ut *ſe* ſubintelligatur. Ni-
irum huic loco accidit, quod aliis
ultis, ut repetitio ejuſdem vocis ne-
ecta à ſupinis librariis cauſam errori
dederit. Lege,

Si qua repugnarat nimium, nimiumque negarat.

plures hujuſmodi errores deteximus à
librariis commiſſos Notis ad Epiſt. VI.
v. 29. *Idem.*

129. *Atque ita, Quid teneros.*] Livius
quoque docet, Romanos precibus, quæ
maxime ad muliebre ingenium efficaces
ſunt, Sabinas raptas conciliaſſe.

133. *Solemnia theatra.*] In quibus ſo-
lennes ludi exhibentur.

134. *Inſidioſa manent.*] Ex eo tempo-
re quo raptæ ſunt Sabinæ, ſemper in
theatris paratæ fuerunt puellis ab aman-
tibus inſidiæ.

135. *Nec te nobilium.*] Sunt qui hoc
ad equiria tantum referendum putent:
quæ fiebant quinto idus Apriles, in Cir-
co maximo, inter Palatinum & Aven-
tinum. Magis placet intelligas de ludis
omnibus, qui fiebant in Circo. Inter
quos etiam Megaleſiaci, qui in honorem
magnæ matris celebrabantur, magna
hominum frequentia.

136. *Mul-*

Multa capax populi commoda Circus habet.
Nil opus est digitis, per quos arcana loquaris:
Nec tibi per nutus accipienda nota est.
Proximus à dominâ, nullo prohibente, sedeto:
Junge tuum lateri, quàm potes, usque latus:
Et bene, quod cogit, si nolis, linea jungi;
Quod tibi tangenda est lege puella loci.
Hic tibi quæratur socii sermonis origo:
Et moveant primos publica verba sonos.
Cujus equi veniant, facito, studiose, requiras.
Nec mora; quisquis erit, cui favet illa, fave.
At cum pompa frequens cœlestibus ibit eburnis;

jungenda, Bernensis.

Tu

136. *Multa commoda.*] Quia eo confluunt puellæ. *Circus habet.*] Circus dictus est, quod circum metas pompa ferebatur, & equi currebant: ut auctor est Varro. Tres autem Circos Romæ fuisse legimus: Maximum, Flaminium vel Appollinarem, & Neronianum in Vaticano. Disponebatur autem circus in formam spacii oblongi: & in summitate circi, carceres erant, unde equi curribus juncti ad cursum incitabantur.

139. *Proximus à domina.*] *Ad dominam* multi ex scriptis. Forte, *Proximus at dominam.* ut apud Ciceronem lib. I. Ep. IX. ad Atticum, *Proximus Pompejum sedebam.* Heinsius.

140. *Quam potes.*] Scripti majori ex parte *qua.* sed nihil mutandum. vid. lib. III. ℣.262. *Idem.*

141. *Et bene quod cogit si nolit linea jungi.*] *Si nolis* recte castigatiores libri. Amor. lib. III. El. II.

Quid frustra refugis? cogit nos linea jungi.
Hæc ex lege loci commoda Circus habet.

hinc apparet infra v. 497. scribendum esse,

Nec sine te curvo sedeat spatiosa theatro.

idque cum melioribus libris. *Idem.* *Et bene te cogit.*] Sedendi ordo & locus jungit te puellæ, etiam si id ipsa nollet. Mer. *Et bene te cogit, si nolit, linea jungi.*] Per lineam funiculum, aut simile aliquid intelligo, quo sedilia in circo distincta fuere. *Micyl.*

142. *Qua tibi tangenda est.*] *Quod* Regius, & unus Palatinus, ut referantur hæc ad τὸ *Et bene.* Oxoniensis *Quid.* primus Vaticanus *Quo.* proxime verum. *Heinsius.*

144. *Et moveant primos.*] Primus sermo sit cum puella, quisnam sit futurus victor in ludis, ex omnium sententia, vel simile quid.

145. *Cujus equi veniant.*] Docet juvenes studiis puellarum obsequi debere, favendo ei quem ipsa laudarit, ex illis quatuor factionibus Circensium ludorum, à panni coloribus denominatis.

247. *At quum pompa frequens.*] Qualis sit hæc pompa in ludis Megalesiacis, docet in Fast. *At cum pompa frequens, &c.*] De ea pompa intellige, quæ ipsum certamen præibat, in qua deorum imagines per circum & circa metam gestabantur. *Micyl.* *Pompa frequens certantibus ibit ephebis.*] *Cælestibus eburnis* Jureti liber & fragmentum Oxoniense. quomodo & Comelini codex pro diversa lectione. optime. Vide de hac Deorum pompa per Circum ferri solita ipsum Ovidium copiose agentem Amor. lib. III. Elegia II. quibus totus hic locus mire illustratur. *Heinsius.*

148. Tu

Tu Veneri dominæ plaude favente manu.
tque fit, in gremium pulvis si forte puellæ
Deciderit, digitis excutiedus erit.
t, si nullus erit pulvis, tamen excute nullum.
Quælibet officio causa sit apta tuo.
allia si terræ nimium demissa jacebunt;
Collige, & immundâ sedulus effer humo.
rotinus officio pretium, patiente puella, *præstante, Ambrosianus.*
Contingent oculis crura videnda tuis.
espice præterea, post vos quicunque sedebit:
Ne premat opposito mollia terga genu.
arva leves capiunt animos. fuit utile multis,
Pulvinum facili composuisse manu.
rofuit & tenui vento movisse tabellam;

Et

148. *Tu Veneri dominæ.*] In pompa egalesiaca non modo ipsam Cybelen ferebant in circum, sed alia quoque nulacra: id quod etiam in pompa Ceris fieri solitum testatur Ovid. in Fast. mantes autem Veneri potissimum asrgebant.

153. *Pallia si terræ.*] Pallium supra nicam gestabatur à viris & mulieriis. *Terræ nimium demissa.*] *Terra diissa* Regius & Oxoniensis cum aliis nnullis monui Amor. III. El. II. 25. *Heinsius.*

154. *In munda sedulus effer humo.*] *mmunda humo* bene libri veteres. nonılli *aufer.* Idem. *Effer humo.*] Id est, noveas è loco immundo.

155. *Protinus officii pretium.*] *Officio* egius, Oxoniensis, & unus ex meis, o vir optimus Angelus Aprosius Inmelius me donavit. *Heinsius.*

159. *Parva leves capiunt animos.*] Pars hujusmodi officiis conciliantur ıellæ.

160. *Pulvinum facili.*] *Pulvinar* multi scriptis. sed male. Pulvinaria enim roprie in sacris locum habent. Epistoı Herus,

Collaque pulvino nostra ferenda dedi.

einf. *Pulvinum facili supposuisse manu.*] Huc non incommode videtur referri posse illud Plaut. in Sticho. I. 2. vſ. 35. PI. *aſside hic, Pater.* —— AN. *Non ſedeo iſtic: vos ſedete: ego ſedero in ſubſellio.* PI. *Mane pulvinum.* AN. *bene procuras mihi: ſatis ſic fultum eſt mihi.*

161. *Profuit & tenues ventos moviſſe flabello.*] *Tenui ventos*, ſcripti plerique. Regius tamen & Oxonienſis, *tenui vento moviſſe tabellam.* optime. Intimelii codex *ventos moviſſe tabello.* in uno Vaticano, *tenui tabella.* quod maxime placet. neque aliter Arondelianus. In Farneſiano *ſcabella.* duo alii *flagello.* Amorum lib. III. El. II.

Vis tamen interea tenues arceſſere ventos,
Quos faciat noſtra mota tabella manu.

Ita & illo loco vetuſtiores libri, ut Salmaſius in ſuis quoque invenerat. ut teſtatur ad Pallium Tertulliani. apud Propertium lib. IV. El. IX. Hercules de ſe,

Mollis & hirſutum cepit mihi faſcia pectus,
Et manibus duris apta tabella fuit.

Ita ſcribo. vulgo inepte legitur *apta puella fui.* Noſter Faſt. II. de Omphate eadem,

Aurea pellebant rapidos umbracula ſoles,
Quæ tamen Herculeæ ſuſtinuere manus.

Flabellum Latine dici haud ignoro, cum

Teren-

Et cava sub tenerum scamna dedisse pedem.
Hos aditus Circusque novo præbebit amori,
Sparsaque sollicito tristis arena foro.
Illâ sæpe puer Veneris pugnavit arenâ:
Et qui spectavit vulnera, vulnus habet.
Dum loquitur, tangitque manum, poscitque libellum;
Et quærit posito pignore, vincat uter;
Saucius ingemuit, telumque volatile sensit:
Et pars spectati muneris ipse fuit.

Quid

Terentius ac Martialis ea voce sint usi, sed primam ejus vocis syllabam non posse corripi habeo persuasum. Producunt certe Propertius, & Martialis. Fiebant autem flabella ex tabulis tenuioribus, unde & tabellæ dictæ. Puto pari modo corrigendum esse carmen de Mensibus, quod in Catalectis Pithœanis extat,

Augustum penitus torret Phaëthontius ardor:
Quem recreant fessum, gillo, fabilla, melo.

Ita enim legitur posterior versus in codice longe vetustissimo, quem Petrus Scriverius mihi aliquando utendum dedit. Nec in diversum abit alter, qui penes multæ eruditionis virum Isaacum Vossium extat. in quo *gillo, faula.* Eliæ Vineti codex *gillo, saula.* Scripserat auctor, nisi fallor, *gillo tabella.* unde *tavella* & mox *taula, saula, faula* factum. Nisi *flabella* ab eo relictum fuisse credimus, non habita metri ratione. Esse enim carmen posteriorum temporum vox *gello* abunde evincit, cum *gellonem* Isidorus in Glossis *baucalem* interpretetur, vas nempe vitreum. de quo videndus Scaliger ad illa Propertii l. IV. *Vitrique æstiva supellex.* nam quod idem *facilla* pro *fabella* agnoscit in illo carmine, non persuadet, nec probo. alter tamen *gillonem* seu *gellonem* interpretantur Glossæ optimæ Mss. in quibus, *Aquale, gello,* ποδόκοιλον. Heins.

164. *Sparsaque sollicito.*] Ludos gladiatorios intelligit, de quibus multa Juvenalis. Exhibebantur autem in foro arena constrato: unde arena pro loco accipitur, ubi munus gladiatorium exhibebatur. *Tristem* autem arenam appellat, propter gladiatorum vulnera.

166. *Vulnera habet.*] Vulneratur à Cupidine. *Vulnus habet.*] Proprie de gladiatoribus: quorum si quis vulneraretur, spectatores clamabant, *habet* i. e. ictus est, percussus est. Sic Virgil. 12.

Desuper altus equo graviter ferit, atque ita fatur:
Hoc habet. hæc melior magnis data victima divis.

Quò etiam referunt illud Terent. *certe captus est: habet.* Et Plaut. Mostell. 3. 2. ℣s. 26. *Hoc habet: repperi, qui senem ducerem.* Ubi Donatus: *Vox propria in gladiatores vulneratos, aut irretitos: vel insultantis adversarii: vel vulgi acclamantis.* Et in Rudente. 4. 4. ℣s. 99. *Hoc habet, solutum est.* ubi Taubm. *tralatitio more exultantium exclamat statim à solutione.*

168. *Posito pignore.*] Amantes in spectaculis sponsione facta, anulos deponebant, quum alii alium victorem fore affirmarent.

169. *Saucius ingemuit.*] Amator sensit, se esse à Cupidine vulneratum.

170. *Et pars spectati vulneris ipse fuit.*] Regius & Oxoniensis cum Excerptis Scaligeri ac Puteani, *spectati muneris.* egregie, ut jam monui ad Claudianum, lib. II. in Rufin. ℣s. 396. intelligit enim munus gladiatorium. sic *spectare munus* Martiali,

Spectabat modo solus inter omnes
Nigris munus Horatius lacernis.

Cur

Quid modo cum belli navalis imagine Cæsar
Persidas induxit Cecropidasque rates?
empe ab utroque mari juvenes, ab utroque puellæ
Venêre: atque ingens orbis in Urbe fuit.
uis non invênit, turbâ quod amaret in illâ?
Eheu, quàm multos advena torsit Amor!
cce parat Cæsar domito, quod defuit, orbi
Addere. nunc, Oriens ultime, noster eris.
arthe, dabis pœnas: Crassi gaudete sepulti,
Signa-

ur autem munera dicta causam adfert ervius l. III. Æn. *Apud veteres etiam mines inteficiebantur, sed mortuo Iunio ruto cum multæ gentes ad ejus funus caivos misissent, nepos illius eos qui missi ant, inter se composuit, & sic pugnaveunt: & quod muneri missi erant, inde mus appellatum.* Quanquam munus voatum, quicquid spectaculi aut in theais aut in circis exhiberetur. *Circi munus* ixit noster lib. v. Fastorum. *Heinsius.*

171. *Quid modo, quum belli.*] Augustus Cæsar præter cæteros ludos, quorum ssiduitate: varietate, & magnificentia mnes antecessit, dedit etiam prælium avale circa Tiberim, cavato solo, in uo postea fuit Cæsarum nemus: quibus iebus custodes in urbe disposuit, ne raitate remanentium grassatoribus oboxia esset.

172. *Persidas indixit Cecropiasque rates.*] *Cecropidasque* lege cum prima editione & multis scriptis. Schedæ Oxonienses *Cecropetasque.* sic *Dardanides rates* ex veteri libro, & *Argolides puppes* Remediis Amoris. & *Paratonides rates* ib. infra III. & *Dardanides pinus* lib. I. Fast. & *Hæmonides aquæ* ex veteri libro Fast. II. *Bistonides aquæ* Trist. I. El. IX. itidem ex veteri codice. *Pegasides undæ* Trist. III. El. VII. quod male mutant libri veteres. Plura à me hujus generis observata ad Epist. IX. vs. 73. *Heinsius.* *Persidas induxit.*] Classem designat, quam M. Antonius (ut docet Plutarch.) partim orientalibus copiis, partim viatoribus, agasonibus, messoribus, adolescentulis per totam Græciam à magistris captis, collegerat, & contra Augustum duxerat: quæ deinde apud Actium devicta, & Romam adducta, in naumachia Cæsaris pulcherrimum præbuit spectaculum. *Persidas* ergo, Orientis populos accipe. *Induxit.*] Invexit in cavatum circa Tiberim solum ut pugnarent. *Cecropidas.*] Athenienses, qui Antonianas partes secuti sunt.

173. *Ab utroque mari.*] Ab orientali & occidentali plaga.

177. *Ecce parat Cæsar.*] Augustus finito Hispano bello, in Syriam ad componendum Orientis statum venit: metumque Phrahati injecit, ne bellum Parthis inferret. Itaque tota Parthia captivi ex Crassiano, sive Antonii exercitu recollecti, signaque cum his militaria Augusto remissa. *Mer. Domito quod defuit, &c.*] De Cajo magis quam de Tiberio intelligendum hoc loco & sequentibus videtur: propterea quod Tiberius, Lucio & Cajo jam mortuis, in Cæsarum familiam adoptatus demum fuit: ut per id tempus, quando ipse in Armeniam profectus est, id quod longe ante mortem C. & Lucii factum est, Cæsar dici nondum potuerit. Deinde, quod & *puerum* vocat: quo nomine immerito, ut puto, Tiberius vocaretur, qui jam plusquam viginti ætatis annos impleverat, cum expeditio Syriaca susciperetur.

179. *Crassi gaudete.*] M. Crassum patrem, & Publium filium, spectatæ virtutis adolescentem designat, quos Parthi trucidarunt.

180. *Si-*

Victor, Bernensis et s. alii: ab annis, Frank. cof.

Signaque barbaricas non bene passa manus.
Ultor adest; primisque ducem profitetur in armis:
Bellaque non puero tractat agenda puer.
Parcite natales, timidi, numerare Deorum:
Cæsaribus virtus contigit ante diem.
Ingenium cæleste suis velocius annis
Surgit; & ignavæ fert male damna moræ.
Parvus erat, manibusque duos Tirynthius angues
Pressit: & in cunis jam Jove dignus erat.
Nunc quoque qui puer es, quantus tum, Bacche, fuisti,
Cum timuit thyrsos India victa tuos!
Auspiciis animisque patris puer arma movebis:
Et vinces animis auspiciisque patris.
Tale rudimentum tanto sub nomine debes;
Nunc juvenum princeps, deinde future senum.
Cum tibi sint fratres; fratres ulciscere læsos:

Cum-

180. *Signaque barbarica.*] Signa à Parthis bis sunt adempta Romanis: primo Crasso devicto, deinde etiam M. Antonio.

188. *Primisque ducem profitetur in annis.*] *Armis* sex libri. sic l. VIII. Met.

—— & primis etiamnum Nestor in armis.

ut quidem illic complures membranæ ex melioribus. Intelligenda autem hæc de Cajo Cæsare Agrippæ filio, qui ab Augusto adoptatus expeditionem Parthicam suscepit. Rem narrant Dio & Paterculus. Adi Notas lib. VIII. Met. vs. 313. *Heinsius.*

183. *Parcite natales.*] Puerilis ætatis immaturam virtutem divinitati Cæsarum ascribit. *Timidi.*] Pavidi & timentes, ne quid adversi accidat Cajo contra Parthos eunti, propter ætatem. *Natales deorum.*] Dies quibus nati sunt dii, seu partus deorum.

187. *Tirynthius.*] Hercules, à Tirynthe oppido haud longe à Mycænis, appellatus: ex quo pulsus Amphytrion ejus pater conventitius, Thebas concessit.

189. *Nunc quoque qui puer es.*] Bacchus Bœotias Thebas patriam habuit. Puer orbem peragravit, multas domuit nationes. Primus omnium triumphavit, vectus Indico elephanto.

191. *Auspiciis animisque patris.*] Ita castigatiores libri. ante perperam *annis* in utroque versu legebatur. *Heins.* *Auspiciis annisque patris.*] Auspiciis & annis Augusti patris per adoptionem, quasi dicat, multum tibi puero conferent auspicia & anni Augusti. Tiberius, sive Cajus, dicitur arma movere auspiciis Augusti: quoniam ei Cæsar bellum gerendum mandarat. Romæ enim consuetudo erat, ut nihil domi forisque gereretur, nisi captatis auspiciis. Captabantur autem auspicia duobus modis, aut volatu, aut garritu avium: quarum quædam oscines, quædam præpetes dicebantur.

193. *Tale rudimentum.*] Tale initium, sub tanto nomine Cæs. Augusti patris.

195. *Quum tibi sint fratres.*] Vel M. Agrippam & Lucium innuit, quos læsos dicit propter jus accipiendi rectores. Vel si ad Tiberium referas, Cajum & Lucium

Cumque pater tibi sit; jura tuere patris.
Induit arma tibi genitor patriæque tuusque:
Hostis ab invito regna parente rapit.
Tu pia tela feres, sceleratas ille sagittas:
Stabunt pro signis jusque piumque tuis.
Vincuntur causâ Parthi; vincantur & armis.
Eöas Latio dux meus addat opes. [novus, Ambrosian.]
Marsque pater, Cæsarque pater, date numen eunti.
Nam Deus è vobis alter es, alter eris.
Auguror en; vinces: votivaque carmina reddam:
Et magno nobis ore sonandus eris.
Consistes; aciemque meis hortabere verbis.
O desint animis ne mea verba tuis! [Fac, Vatic.]
Tergaque Parthorum, Romanaque pectora dicam;

Tela-

Caium intelligit, quos ex Julia nepotes Augustus adoptavit: quibus intra triennium defunctis adoptatur ab Augusto Tiberius simul cum fratre M. Agrippa, quos læsos dicit Poëta propter Cajum à Parthis interemptum.

196. *Iura tuere patris.*] Nam Armeniis victo rege Tigrane, in hoc unum servitutis genus asseruerat Pompejus, ut rectores à Romanis acciperent. Intermissum ergo jus Augustus primo per Caium, deinde per Tiberium recuperare voluit.

197. *Genitor patriæque, tuusque.*] Augusto senatus populusque Romanus per Valerium Messalam patris patriæ cognomen detulerunt.

198. *Hostis.*] Parthus. *Rapit regna.*] Armeniam dicit; quæ ad Parthos defecerat. *Ab invito parente.*] Ab Augusto id moleste ferente.

199. *Pia tela.*] Quia causa tua est honesta. *Sceleratas ille sagittas.*] Quia Parthorum causa iniqua est.

200. *Stabit pro signis.*] Placet cum uno Vaticano legi *Stabunt*. Heinsius. *Stabit pro signis.*] Romanæ militiæ consuetudinem notat. Solebant enim in exercitu numen aliquod Imperatores præferre: ut C. Cæsar victricem Venerem, Pompejus Herculem invictum in auxilium vocabat.

202. *Eoas opes.*] Parthicas gentes. *Dux meus.*] Tiberius, vel Cajus.

204. *Deus è vobis alter.*] Cæsarem Augustum dicit, qui vivus divinos meruit honores, & mortuus in deorum numerum relatus est. *Alter es, alter eris.*] Intelligit autem Martem & Augustum, quorum alter, hoc est, Mars jam deus erat: alter autem, Augustus scilicet, futurus erat. Non autem de Cajo Tiberiove intelligendum, quorum neutro neque vivo neque mortuo divini honores constituti fuere.

205. *Votivaque carmina.*] Quæ diis vovi, si Parthos viceris.

207. *Consistes.*] In concione stabis. *Meis verbis.*] Meo carmine.

208. *O desint animis.*] *Fac desint* unus Vaticanus. *Heins. O desint animis ne mea verba tuis.*] Utinam nostra carmina respondeant & paria sint tuis animis ingentibus: nec deficiant mea verba, quum scribam gesta tua, & Parthos à te debellatos.

209. *Terga Parthorum.*] Fugam Parthorum. *Romanaque pectora.*] Romanas vires & victoriam.

210. *Te-*

Telaque, ab averso quæ jacit hostis equo.
Qui fugis, ut vincas, quid victo, Parthe, relinques?
Parthe, malum jam nunc Mars tuus omen habet.
Ergo erit illa dies, qua tu, pulcherrime rerum,
Quattuor in niveis aureus ibis equis?
Ibunt ante duces onerati colla catenis;
Ne possint tuti, quâ prius, esse fugâ.
Spectabunt læti juvenes mistæque puellæ:
Diffundetque animos omnibus ista dies.
Atque aliqua ex illis cum Regum nomina quæret,
Quæ loca, qui montes, quæve ferantur aquæ;
Omnia responde: nec tantum si qua rogabit;
Et quæ nescieris, ut bene nota refer.
Hic est Euphrates præcinctus arundine frontem:
Cui coma dependet cærula, Tigris erit.
Hos facito Armenios: hæc est Danaëia Persis:
Urbs

210. *Telaque ab adverso.*] Plutarchus scribit, Parthos in fuga etiam sagittas emittere consuevisse, idque post Scythas omnium optime facere: unde fugientes non minori hostes afficiebant calamitate, quam stantes.

211. *Quid fugis ut vincas? quid victos, Parthe, relinquis?*] Ita ne? ut victos Ovidius Romanos appellarit, ob excercitum Crassi à Parthis deletum? absit omen. Indignum sane id fuerit majestate nominis Romani. Quid ergo? Libri sex, *quid victo, Parthe, relinquis?* Nec aliter fragmentum Bodlejanum, nisi quod *relinques* in eo. Arondelianus,

Quod fugis ut vincas, quid te victo parte relinques?

Scribe meo periculo,

Qui fugis ut vincas, quid victo, Parthe, relinques?

hoc est, quid tibi ipsi victo relinques. Quid aliud victus facias? In Vintimeliano certe codice, *Quo fugis.* Heinsius. *Quid fugis, ut vincas.*] Apostrophe ad Parthos est, quorum pugnandi morem deridet.

214. *Quattuor in niveis.*] Triumphi forma describitur.

216. *Ne possint tuti.*] Causam assignat, cur catena vincti sint captivi.

218. *Diffundetque animos.*] Exhilarabit. *Illa dies.*] *Ista* meliores omnes, & superiori versu *læti juvenes.* & sequenti: *cum regum nomina quæret.* Heinsius.

220. *Quæ loca.*] Nam homines & loca imaginibus scriptisque in triumpho præferebantur.

223. *Hic est Euphrates.*] Qui serta arundinea capite gestabit, illum Euphratem esse dicito. Coronæ enim ex arundine à poëtis fluminum diis dantur.

224. *Cui coma dependet cærula.*] Qui capillos habet cœruleos. *Tigris erit.*] Tigris fluvius est, qui ex Armeniis fluit, à celeritate dictus. Medi enim tigrim sagittam appellant.

225. *Hos fac Armenios.*] Regius, *facis* cum duobus aliis. totidem cum fragmento Bodlejano, *facit.* Scribe, *Hos facito Armenios.* Simile mendum tollendum ex Ponticorum lib. I. El. III.

Non petis ut bene sit, sed uti male tutus.

Ubi

Urbs in Achæmeniis vallibus iſta fuit.
e, vel ille, duces. & erunt, quæ nomina dicas:
Si poteris, verè: ſi minus, apta tamen.
ant etiam poſitis aditum convivia menſis:
Eſt aliquid, præter vina, quod inde petas.
:pe illic poſiti teneris adducta lacertis
Purpureus Bacchi cornua preſſit Amor.
naque cum bibulas ſparſere Cupidinis alas,
Permanet, & capto ſtat gravis ille loco.

Ille

Vaticanus unus, *petit.* alius *pete* *l.* cum vera lectio ſit,

Non petito ut bene ſit, ſed uti male tutius.

ib. II. Metamorph. ſabula Phaëntis,

—polumque
ffugit Auſtralem.

ı *Effugito* ſit refingendum. Remed. or.

— Exige quod cantet.

uſtiſſimi libri, *Exige ut.* pro *Exigito* Epiſt. IV. ſub finem,

erlegis, & lacrymas finge videre meas.

perlegito. Heinſ. *Hos fac Armenios.*] ;e illos eſſe Armenios, quos devi- Auguſtus per Tiberium. *Hæc eſt aeia Perſis.*] Perſis regio eſt orienta- oſt Carmaniam, à Perſe Danaës ne- , cognominata.

26. *In Achæmeniis vallibus.*] Hoc Perſicis.

27. *Et erunt quæ nomina dicas.*] Fin- nomen.

29. *Dant etiam poſitis.*] Inter epulas que poteris tibi amicam conciliare.

31. *Sæpe illic poſitis.*] Lege *poſiti* codice Regio. & intellige, *Bacchi*, d ſequitur. infra hoc libro,

rgo ubi contigerint poſiti tibi munera Bacchi.

III. Artis,

t moveat poſita brachia juſſa mero.

Herus,

iluitur poſito ſerior hora mero.

dis,

Hoſtibus eveniant convivia talia noſtris,
Experior poſito qualia ſæpe mero.

Libro VI. Met. fabula Philomelæ,

Regales epulæ menſis, & Bacchus in auro
Ponitur.

Faſtorum lib. II.

Ecce nurum regis fuſis per colla coronis
Inveniunt poſito pervigilare mero.

lib. III. V. 301.

Plenaque adorati Dis ponit pocula Bacchi.

ſic emendo. cum hactenus legatur, *diſponit.* eodem libro,

Et ducunt poſito duras cratere choreas.

lib. V.

Nunc dape, nunc poſito menſe nituere Lyæo.

Amor. lib. IV.

— poſito quod candida vino
Atracis ambiguos traxit in arma viros.

lib. II. El. XI.

Illic appoſito narrabis multa Lyæo.

Propertius lib. II. El. III.

Quantum quod poſito formoſe ſaltat Iaccho!

Sed exemplorum jam ſatis eſt. ſic & *poſita menſa* & *appoſita* paſſim, ut paulo ante noſter. *Heinſius.*

232. *Purpureus amor.*] Formoſus Cupido, qui inter epulas verſatur. *Preſſit.*] Demulſit, inclinando ad amoris illecebram, priorem animi ferociam & faſtum. *Berſman.*

234. *Et capto ſtat gravis ille loco.*] Libri veteres *cæpto* vel *cepto.* ſic Calpurnius Eclog. V.

 ſit

Ille quidem pennas velociter excutit udas:
Sed tamen & ſpargi pectus amore nocet.
Vina parant animos, faciuntque caloribus aptos:
Cura fugit multo diluiturque mero.
Tunc veniunt riſus; tunc pauper cornua ſumit:
Tunc dolor & curæ, rugaque frontis abit.
Tunc aperit mentes, ævo rariſſima noſtro
Simplicitas; artes excutiente Deo.
Illic ſæpe animos juvenum rapuere puellæ:
Et Venus in vinis, ignis in igne fuit.
Hic tu fallaci nimium ne crede lucernæ.
Judicio formæ, noxque merumque nocent.
Luce deas cœloque Paris ſpectavit aperto;
Cum dixit Veneri, Vincis utramque Venus.
Nocte latent mendæ, vitioque ignoſcitur omni:
Horaque formoſam quamlibet illa facit.
Conſule de gemmis, de tincta murice lana;
Conſule de facie corporibuſque diem.

Quid

—ſit tibi cœli
Vilis amor, cœptamque pater ne deſere terram.

In Catalectis Pithœi,

Occidit infelix cœpto modo flore juventæ.

ſic *cœptum carmen* Lucanus initio Panegyrici ad Piſonem. *cœptus furor* Seneca Hercule furente, & *cœpta verba* Hippolyto. *iter cœptum annus peragit* noſtro Faſt. lib. I. & lib. IV. *cœptum perficere opus*. atque his ſimilia plura, quæ paſſim occurrunt. *Heinſius.*

239. *Tunc pauper cornua ſumit.*] Fit protervus: in effuſam prolabitur audaciam.

243. *Illic ſæpe animos, &c.*] In conviviis ſæpenumero juvenes capti ſunt amore.

244. *Et Venus in vinis.*] Vera lectio. ne dubita. Epiſtola Paridis,

Sæpe mero volui flammam compeſcere, at illa
Crevit: & ebrietas ignis in igne fuit.

Claudianus de bello Gildon.

Ut vino calefacta Venus, tum ſævior ardet
Ebrietas.

Hinc natum apud Græcos proverbium πῦρ ἐπὶ πῦρ, de quo Zenobius & Apoſtolius videndi. Perperam alii, *Venus in venis*. Callimachus apud Athenæum lib. II.

Οἶνος μὲν πυρὶ ἶσον ἔχει μένος.

Heinſ. *Ignis in igne fuit.*] Amoris calo additur calori vini.

245. *Hic tu fallaci.*] Docet, eligendam eſſe amicam in luce & ſole.

246. *Noxque merumque nocet.*] Nocent meliores. *Heinſius.*

248. *Vincis utramque Venus.*] *Utramque Deam* Intimelii & Comelini liber. *Idem.*

251. *De tincta murice lana.*] Murex genus conchæ eſt, à purpura haud diſſimilis: ſed pro purpura accipitur à Poëtis.

253. Qui

Quid tibi fœmineos cœtus venatibus aptos
Enumerem? numero cedet arena meo.
Quid referam Bajas, prætextaque littora velis;
Et, quæ de calido sulfure fumat, aquam? manat, Vossianus et alii.
Hinc aliquis vulnus referens in pectore, dixit;
Non hæc (ut fama est) unda salubris erat.
Ecce suburbanæ templum nemorale Dianæ,
Partaque per gladios regna nocente manu.
Illa quod est virgo, quod tela Cupidinis odit;
Multa dedit populo vulnera, multa dabit.
Hactenus, unde legas quod ames, ubi retia ponas,

Præci-

253. *Quid tibi fœmineos.*] Docet, mantes quoque posse in sylvis puellas onciliare, præsertim si venatione delectentur. *Mer.*

255. *Quid referam Bajas.*] Bajæ à Ba- Ulyxis socio nomen traxere. Fuit utem oppidum Campaniæ amœnissimum. Quo sub æstivum tempus, saluritatis causa navigabant matronæ cymis, variis coloribus pictis, ubi nocturna canentium convivia & symphoniæ udiebantur. *Prætextaque littora velis.*] *ais* fragmentum Oxoniense. Puto *Bau-s. Bauli* enim *Baiis* vicini, & quidem ipso littore. Vide Cluverii Italiam. trumque locum conjunxit quoque Martialis, lib. IV.

Dum petit à Baulis mater Cerellia Bajas,
Occidit insani crimine mersa freti.

otest & ferri *prætexta Baiis littora* ut otum illum tractum littoralem desinet, qui a Puteolis Misenum usque omontorium incurvus tenditur, ac nuosus. Sed & *prætexta velis littora* ita telligi possunt, ut apud Virgil. lib. VI. *tora curvæ Prætexunt puppes.* Per sium enim istum inter Puteolos & *Ba-s* lintres frequentissime volabant. *prætexta villis littora* Gronovius etiam eleanter conjiciebat. sequenti versu multi ori, *manet aquam.* Heinsius.

256. *Et quæ de calido.*] Bajæ habebant quas calidas, & ad voluptatem & sanandos morbos accommodatissimas.

257. *Vulnus referens.*] Amoris vulnus.

259. *Ecce suburbanæ.*] Lucum describit, ubi erat Dianæ templum: de quo in Fastis Ovid. *Suburbanæ Dianæ.*] Templum enim non longe aberat ab Aricia.

260. *Partaque per gladios, &c.*] Poëta historiam & morem tangit, quo sacerdotes apud Ariciam alii aliis succedebant. Non enim ingenui hoc munus obibant, sed servi, iidemque fugitivi. Qui singulari certamine inter sese dimicantes, cum victoria etiam sacerdotium adipiscebantur: semperque victor idem, & successor alterius erat. Per *regnum* ergo sacerdotium intellige. nam & ipse sacerdos rex nemoralis, à Nemore scil. Aricino, ubi templum deæ erat, vocabatur. *Micyll.*

261. *Illa quod est virgo.*] Diana enim à poëtis virginitatis dea appellatur.

262. *Multa vulnera.*] Quia illic multi amore capiuntur.

263. *Hactenus unde legas.*] Docuit, ubi quærenda esset amica: nunc quemadmodum concilianda sit, præcipit. *Unde legas.*] Unde eligas. *Ubi retia tendas.*] *Ponas* scripti meliores. nisi quod in Oxoniensi *pones. tendi retia* usitatum optimis auctoribus non ignoro. sed & alterum elegans, pro quo librorum pugnat auctoritas. idque eo magis arridet, quod *plagas tendere* paulo post se-

 qua-

Præcipit imparibus vecta Thalia rotis.
Nunc tibi, quæ placuit, quas ſit capienda per artes,
Dicere præcipuæ molior artis opus.
Quiſquis ubique viri, dociles advertite mentes;
Pollicitiſque favens vulgus adeſte meis.
Prima tuæ menti veniat fiducia, cunctas
Poſſe capi; capies. tu modo tende plagas.
Vere prius volucres taceant, æſtate cicadæ;
Mænalius lepori det ſua terga canis:
Fœmina quam juveni blandè tentata repugnet.
Hæc quoque, quam poteris credere nolle, volet.
Vtque viro furtiva Venus, ſic grata puellæ.
Vir male diſſimulat: tectius illa cupit.
Conveniat maribus, ne quam nos ante rogemus;
Fœmina jam partes victa rogantis agat.
Mollibus in pratis admugit fœmina tauro:
Fœmina cornipedi ſemper adhinnit equo.
Fortior in nobis, nec tam furioſa libido.

Legi-

quatur. dixi ſupra ✝ſ. 45. ſequenti verſu *imparibus rotis*, non *modis* reponendum ex eorundem codicum auctoritate. Ponticorum lib. III. El. IV.

Ferre etiam molles elegi tam vaſta triumphi
Pondera diſparibus non potuere rotis.

Atque ita legendum jam vidit Zinzerlingius in Promulſide Critica. Jureti codex *notis*. proxime verum. *Heinſ.*

264. *Imparibus modis.*] Inæquali modulatione, Hexametri & Pentametri.

267. *Quiſquis ubique viri.*] Videtur legendum, *Quotquot ubique viri*, vel *Quicquid ubique virûm*. Heinſius.

269. *Prima fiducia.*] Prima ſpes. *Veniat fiducia cunctas.*] *Fiducia formæ* Regius & Oxonienſis. Lego *formâ poſſe capi*, puellas tua forma capi poſſe. idem Oxonienſis *capias* ſequenti verſu. *Heinſius.*

272. *Mænalius canis.*] Canis Arcadicus, venaticus, qui in Mænalo monte feras inſequitur.

273. *Tentata repugnet.*] *Captata* Vaticanus unus, infra,

Nec teneras ſemper tutum captare puellas.

Epiſtola Acontii,

Sit dubium poſſiſne capi, captabere certe.

Nihil tamen temere hîc mutandum. *Heinſius.*

276. *Male diſſimulat.*] Neſcit amorem celare. *Tectius cupit illa.*] Cautior eſt in regendo amore.

278. *Rogantis aget.*] *Agat* meliores libri. *blanda roganſque cogat*, pro *blanda rogantis agat* Oxonienſis. *Heinſ.*

280. *Adhinnit.*] Quo deſiderium & voluptatem Veneris ſignificat. Cicero in Piſon. tranſlatè dixit: *Sic ſuos ſenſus voluptarios omnes incitavit; ſic ad illius han[c] orationem adhinnivit.*

281. *Parcior in nobis nec tam furioſ[a] libido eſt.*] *Fortior* primæ editiones, [&] Intimelianus codex pro diverſa lectio[-]ne. eleganter. quomodo & Naugeriu[s]

con[-]

Legitimum finem flamma virilis habet.
Byblida quid referam, vetito quæ fratris amore
Arsit; & est laqueo fortiter ulta nefas?
Myrrha patrem, sed non quò filia debet, amavit:
Et nunc obducto cortice pressa latet.
Illius & lacrymis, quas arbore fundit odorâ,
Ungimur; & dominæ nomina gutta tenet.
Forte sub umbrosis nemorosæ vallibus Idæ
Candidus armenti gloria taurus erat;

Signa-

onjiciebat. & in margine Gryphianæ gitur editionis. *Fortis* enim Ovidio ro eo, qui moderatur adfectibus, sæpe onitur. Remed. Am.

Fortius è multis mater desiderat unum,
Quam quæ flens clamat, Tu mihi solus eras.

a enim illic legit optimus liber Reius. Paulo ante dixerat,

Hortor & ut pariter binas habeatis amicas.
Fortior est, plures si quis habere potest.

b. II. ut & illic scribendum puto,

—— fortior ille est,
Quo veniant alii conciliante viro.

o. VII. Met. Fabula Medeæ,

Et jam fortis erat, fractusque resederat ardor.

ont. lib. I. El. IV.

Sic ego mente jacens & acerbo saucius ictu,
Admonitu cœpi fortior esse tuo.

oistola Herus:

Urimur igne pari, sed sum tibi viribus impar.
Fortius ingenium suspicor esse viris.

uctor Elegiæ in obitum Drusi,

Scilicet exiguo percussa es fulminis ictu,
Fortior ut poßis cladibus esse tuis.

mox,

Omnia jam metuo. fortior ante fui.

ura vide Notis ad Remed. Amor. . 463. *Heinsius.*

282. *Legitimum finem.*] *Legitimam* entelii liber. adi notas ad Amor. l. II. . XII. Propertius lib. I. Eleg. XVI. *Nullane finis erit.* Virgilius lib. II. *Hac finis Priami fatorum.* lib. III. *Quam fessis finem rebus dabis?* & lib. V. vs. 327. *sub ipsam finem.* quomodo illis locis Grammatici veteres & præstantiores membranæ agnoscunt. Noster in Ibide,

Quam finem vitæ Sardanapallus habet.

ita optimus codex. *Idem. Legitimam finem.*] Certum modum. *Flamma virilis.*] Amor virorum.

283. *Byblida quid referam.*] Exemplis agit, amori esse magis obnoxias fœminas, quam viros. Byblis ex filia Mæandri nata, Caunum fratrem turpiter amavit: qui scelesto amore cognito, ex patria profugit. Fabulam Plin. narrat. Et Ovid. in Metam.

284. *Et est laqueo.*] Hic laqueo eam dicit vitam finivisse: in Metam. vero aliter ejus exitium describit.

285. *Myrrha patrem.*] Fabulam in Metam. narrat. *Qua filia debet.*] *Quo* meliores, *Heinsius.*

286. *Obducto cortice.*] *Abducto* tres libri. Commelinianus cum uno Palatino. *adducto.* placet. *conducto cortice* dixit libro IV. Met. *Idem. Obducto cortice.*] Nam in arborem mutata est.

287. *Illius lacrymis.*] *Illius & scripti* nonnulli. haud male. *Illius* è Oxoniensis. Puto, *Illis & lacrymis, quas arbore fundit odore, Ungimur.* Heins. *Ilius lachrymis.*] Myrrhæ guttis, ex arbore stillantibus.

289. *Vallibus Idæ.*] Ida mons fuit non modo Troïcus, sed & Cretensis.

 291. *Te-*

Signatus tenui media inter cornua nigro.
Una fuit labes; cætera lactis erant.
Illum Gnosiadesque Cydoneæque juvencæ
Optarunt tergo sustinuisse suo.
tauro, Ambros. Pasiphaë fieri gaudebat adultera tauri:
deformes, Bernens. Invida formosas oderat illa boves.
Nota cano. non hoc, centum quæ sustinet urbes,
Quamvis sit mendax, Creta negare potest.
Ipsa novas frondes, & prata tenerrima, tauro
Fertur inassuetâ subsecuisse manu.
sit, Francof. et 2. ab. It comes armentis; nec ituram cura moratur
Francius, ut Conjugis: & Minos à bove victus erat.
Quò tibi, Pasiphaë, pretiosas sumere vestes?

Iste

291. *Tenui media inter cornua nigro.*] Alii, *tenui virga.* unus Vaticanus, *gyro.* Sed nil mutandum. *nigro* ut *albo* apud Virgilium lib. III. Georg.

Nec mihi displiceat maculis insignis & albo,
Aut juga detrectans.

Noster Met. III.

Et nigram medio frontem distinctus ab albo
Harpalos. Heinsius.

Tenui nigro.] Macula nigra, sed parva. *Mer.*

292. *Una fuit labes.*] Hanc solum habuit maculam nigram. *Micyll.*

293. *Illum Gnosiadesque Cydoniadesque juvenca.*] Mire variant hic libri. meliores tamen *Gnosiades Cydoneaque.* quod sequendum duxi. nisi quod *Gnosiadesque* lego vel invitis scriptis. cum prior in *Cydon* syllaba corripiatur ab antiquis scriptoribus. apud Maronem tamen *Cydon* nomen viri productum exstat. *Heins.* *Gnosiadesque.*] Cretenses à Gnoso Cretæ urbe, quam condidit Minos. *Cydoneaque.*] A Cydone ejusdem Cretæ oppido, condito ab eodem Minoë.

297. *Centum quæ sustinet urbes.*] Creta enim à Creta nympha, Hesperidis filia cognominata, centum fuit urbium clara, ut Plin. docet. Et Strabo scribit, eam Hecatonpolin appellatam esse.

298. *Quamvis sit mendax.*] Cretenses enim mendaces appellantur.

299. *Ipsa novas frondes & prata tenerrima.*] *Per prata* libri nonnulli. sed male. frondes & herbas sic quoque conjunxit lib. I. Metam. de Io,

Frondibus arboreis & amarâ pascitur herbâ. Heinsius.

301. *Ituram.*] Pasiphaën taurum secuturam.

302. *A bove victus erat.*] Quia illa pluris faciebat taurum quam maritum.

303. *Quid tibi Pasiphaë, pretiosas sumere vestes?*] Omnino scribendum, vel contra libros, *Quo tibi?* eleganter enim id cum infinitivo jungitur. Certe in codice Regio, *Quod tibi.* sic apud Persium Sat. I. *Quo didicisse.* ubi veterrimus codex Puteaneorum fratrum *Quod* similiter scriptum exhibebat lib. III. Amor. El. VIII.

Quo tibi turritis incingere mœnibus urbes?
Quo fera discordes addere in arma manus?

ut recte meliores libri. Horatius lib. I. Sat. VI.

——— *quo tibi Tulli*
Sumere depositum clavum, fierique tribuno.

noster

Iste tuus nullus sentit adulter opes.
Quid tibi cum speculo montana armenta petenti?
Quid toties positas fingis, inepta, comas?
Cede tamen speculo, quod te negat esse juvencam.
Quam cuperes fronti cornua nata tuæ!
Sive placet Minos; nullus quæratur adulter.
Sive virum mavis fallere; falle viro.
In nemus & saltus thalamo regina relicto
Fertur, ut Aönio concita Baccha Deo.
Ah quoties vaccam vultu spectavit iniquo, *speculatur, Patavin.*
Et dixit, Domino cur placet ista meo!
Aspice, ut ante ipsum teneris exultet in herbis:
Nec dubito, quin se stulta decere putet. *quin est ulta, Regius et Oxoniens.*
Exit; & ingenti jamdudum de grege duci
Jussit; & immeritam sub juga panda trahi:
Ait cadere ante aras commentaque sacra coëgit:
Et tenuit lætâ pellicis exta manu.
Pellicibus quoties placavit numina cæsis:

Atque

Inter Fastor. lib. v. ex vestigiis veteris libri,

Quo tibi nunc solitas mitti post terga sagittas?

Pont. lib. I. El. v. ex antiquis itidem libris,

Quo mihi diversum famâ contendere in orbem?

Similiter dicebant, *Quo tibi, si contendis* eadem elegia, ut ex vestigiis veterum librorum est legendum,

Quo tibi, si calidâ positus laudere Syene? Heins.

304. *Ille tuus.*] *Iste* Oxoniensis. *Idem.*

310. *Virum fallere.*] Maritum Minoa decipere. *Falle viro.*] Ames hominem, non taurum.

312. *Concita Baccha.*] Sacerdos Bacchi furore numinis impulsa. *Aonio deo.*] Baccho, qui in Bœôtia colitur, ubi erat Thebe, natale solum Liberi patris, & Herculis: & Cithæron, fabulis carminumque celebratissimus.

315. *Ut ante ipsum teneris exultat.*] *Exultet* meliora exemplaria. & mox, *quin se stulta decere putet*, non *placere*. ita in Metam. IV.

Et quid se deceat spectatas consulit undas.

Remedio Amorum,

Et nihil est quod se dedecuisse putent.

codex tamen Regius & Oxoniensis, *quin est ulta decere*. Forte *quin & stulta docere putet*. Heins.

318. *Sub juga curva trahi.*] *Iuga panda* prima editio cum quatuor scriptis. quæ vox in deliciis est nostro. Epistola Hypsipyles,

Isse sacros Marti sub juga panda boves.

Amor. lib. I. El. XIII.

Prima vocas tardos sub juga panda boves.

Pont. lib. I. El. IX.

Ducam ruricolas sub juga panda boves.

sic & *pandus asellus*, *panda carina*, *pandum rostrum* & similia apud nostrum passim. Vide Notas Metamorph. lib. x. ℣s. 270. *Idem.*

viro, al. Atque ait exta tenens, Ite, placete meo!
Et modo se Europen fieri, modo postulat Iö:
Altera quod bos est; altera vecta bove.
ahena, Vatic. Hanc tamen implevit vaccâ deceptus acernâ
Dux gregis: & partu proditus auctor erat.
Cressa Thyesteô si se abstinuisset amore;
carere, Oxoniens. (O quantum est, uni posse placere viro!)
Non medium rupisset iter, curruque retorto
adversis, Lincoln. Auroram versis Phœbus adisset equis.
Filia purpureos Niso furata capillos,
Pube premit rabidos inguinibusque canes.
Qui Martem terrâ, Neptunum effugit in undis,
Conju-

323. *Et modo se fieri Europam.*] *Se Europen fieri* castigatiores libri. *Idem.*

324. *Altera quod bos est.*] Io facta est vacca.

327. *Cressa Thyesteo.*] Æropen Cretensem Atrei uxorem cum Thyeste concubuisse, scribit Seneca: quod ægre ferens Atreus, liberos ei epulandos apposuit: quæ Sol, ne pollueretur, effugit. *Amore Thyesteo.*] Nefando Thyestis concubitu.

328. *O quantum est.*] *Et quantum* Regius cum tribus aliis. Puto, *At quantum est. Ha quantum* decem alii. Oxoniensis,

Et quantum est uno posse carere viro.

Heinsius.

329. *Non medium rupisset iter.*] Non in medio itinere Sol cursum avertisset, ne scelus conspiceret. *Rupisset medium iter.*] Interrupisset: nec perrexisset, retrocessisset. Sic Sen. in Thyest. a. 4. ℣s. 776.

O Phœbe patiens, fugeris retro licet,
Medioque ruptum merseris cœlo diem.

Sic dicimus, rumpere vocem, pro abrumpere, tacere. infra v. 539. *Excidit illa metu, rupitque novissima verba.* Contra, rumpere silentia, pro loqui. Virgil. 10. —— *quid me alta silentia cogis Rumpere, & obductum verbis vulgare dolorem?* Vide Æneid. 2. ibique Servium, —— *Composito rumpit vocem.* *Curruque retorto.*] Curru reflexo, & ad orientem, unde discesserat, redeunti.

331. *Filia purpureos.*] Scylla, Nisi Megarensium regis filia, capta amore Minois, qui ejus patriam obsidebat, purpuream comam patris, in qua fata urbis constabant, illi attulit, sed à Minoë spreta, in avem cyrin à Neptuno mutata est: ut in Metamorphosi narrat Ovid.

332. *Puppe celsa.*] Cui hæserat, dum Minos discederet. *Puppe cadens celsa facta refertur avis.*] Multi codices,

Hunc hostem patitur cum reliquis avibus.

at in Oxoniensi nec hic nec sequens versus ille,

Altera Scylla maris monstrum medicamine Circes,

exstabat, ut nec in Regio secundæ notæ. at optimus manu recentiori margini adscriptos agnoscebat, alterumque legebat hoc modo,

Altera Scylla novum Circes medicamine monstrum.

Patavinus Trevisani,

Filia sed Phorci correpta cupidine Glauci.

alii codices aliter legunt hos versus. Quæ Grammaticorum commenta sunt. Utrumque autem delendum esse pluribus docui ad Sabini Penelopen. *Heins.*

333. *Qui Martem terris.*] *Terra* meliores. *Idem.* *Qui Martem terrâ.*] Agamemnon

Conjugis Atrides victima dira fuit.
Cui non defleta eſt Ephyrææ flamma Creüſæ?
Et nece natorum ſanguinolenta parens?
Flevit Amyntorides per inania lumina Phœnix:
Hippolytum pavidi diripuiſtis equi.
Quid fodis immeritis, Phineu, ſua lumina natis?
Pœna reverſura eſt in caput iſta tuum.
Omnia fœmineâ ſunt iſta libidine mota.

Acrior

amemnon poſt excidium Trojanæ urbis totum annum erravit. Deinde in patriam venit: ſed ſceleratæ conjugis Clytemnæſtræ dolis, ab Ægiſtho adultero incautus in convivio obtruncatur. *Marem terrâ.*] Ex prælio enim Trojano incolumis evaſit. *Neptunum effugit.*] Evasit maris procellas.

334. *Atrides victima.*] Agamemnon enim convivio exceptus ab impia conjuge, tanquam bos cecidit. Odyſſ. δ. 534.

Τὸν δ᾽ οὐκ εἰδότ᾽ ὄλεθρον ἀνήγαγε καὶ κατέπεφνε
Δειπνίσσας, ὥς τίς τε κατέκτανε βοῦν ἐπὶ φάτνῃ.

Similiter Juven. Satyr. 10. de Priamo.

Et ruit ante aram ſummi Iovis, ut vetulus bos.

Et Senec. Agamemn. a. 5. v. 897.

Armat bipenni Tyndaris dextram furens.
Qualiſque ad aras, colla taurorum prius
Deſignat oculis, ante quam ferro petat.
Mactati more juvenci. ——

335. *Cui non defleta eſt.*] Jaſon rapto vellere, id Creonti Corinthiorum regi retulit: cujus filiam Creuſam vel Glaucen (ut maluit Diodorus) uxorem duxit, repudiata Medea: quæ irata regiam cum conjuge Creuſa incendit, laniavitque filios duos, quos ex Jaſone ſuſceperat. De Jaſone plura legito apud Diodorum in 5. *Flamma.*] Qua Medea Creuſam abſumſit. *Creuſæ Ephyrææ.*] Id eſt, Creuſæ Corinthiacæ. Corinthus enim urbs Achajæ, quæ prius dicebatur *Ephyra*, ut docet Plin.

336. *Nece natorum.*] Duos enim filios ex Jaſone interemit.

337. *Flevit Amyntorides.*] Phœnix filius fuit Amyntoris filii Cercaphi: quem Phocidem, alii Ormenium genuiſſe volunt. Hic cum amica patris rem habebat: ſed poſt multas ejus imprecationes ex Hellade diſceſſit. Is igitur ad Peleum fugit, quem filio Achilli comitem præceptoremque dedit. *Per inania lumina Phœnix.*] *Perinania* quidam. ut apud Martialem, *magnum ſed perinane ſophos.* unica voce. *Heinſius.*

338. *Hippolytum rapidi.*] Phædræ etiam exemplo, majorem eſſe in fœminis quam in viris amorem, oſtendit. *Rapidi diripuiſtis equi.*] *Pavidi* eſt in nonnullis. ut Remedio Amoris,

Perdat opes Phædra, parces, Neptune, nepoti,
Nec faciet pavidos taurus avitus equos.

Eoſdem equos *conſternatos* & *attonitos* alibi vocat. Regius, Oxonienſis & quatuor alii, *rabidi equi.* Heinſius.

339. *Quid fodis immeritis.*] Phineus rex fuit Arcadiæ: qui repudiata Cleopatra, uxorem Harpalicem Scythicam duxit, cujus inſtinctu filios occæcavit. Sed in hujus rei vindictam mox illum dii oculis privarunt, & harpyias aves immiſerunt, quæ dapes diripiebant, atque ventris profluvio fœdabant.

341. *Sunt iſta libidine mota.*] *Cupidine plena* Oxonienſis. *Heinſius.* *Libidine fœminea.*] Amore muliebri.

Acrior eſt noſtrâ, pluſque furoris habet.
Ergo age, ne dubita cunctas ſuperare puellas.
Vix erit è multis quæ neget una tibi.
Quæ dant, quæque negant, gaudent tamen eſſe rogatæ.
Ut jam fallaris, tuta repulſa tua eſt.
Sed cur fallaris, cum ſit nova grata voluptas?
Et capiant animos plus aliena ſuos?
Fertilior ſeges eſt alienis ſemper in agris:
Vicinumque pecus grandius uber habet.
Sed prius ancillam captandæ noſſe puellæ
Cura ſit: acceſſus molliat illa tuos.
Proxima conſiliis dominæ ſit ut illa videto;
Neve parum tacitis conſcia fida jocis.
Hanc tu pollicitis, hanc tu corrumpe rogando.

Quod

343. *Cunctas ſuperare puellas.*] Imo *ſperare.* quod emendatiores membranæ agnoſcunt, quanquam *ſuperare* pro *expugnare* poſſit capi. ut in iſto Virgilii,

—— dominamque potentem
Supplicibus ſupera donis.

quomodo & idem alibi locutus. *Heinſ.*

346. *Ut jam fallaris.*] Quum negaverit mulier. *Tuta repulſa.*] Quia nihil mali ex ea conſequeris.

348. *Et capiant animos plus aliena ſuis.*] *Suos* Jureti & Politiani codex cum aliis quibuſdam. Oxonienſis *animis plus aliena ſuis.* Metuo ne diſtichon ſit ab interpolatrici manu confictum, cum ad rem non ſatis faciat: idque eo magis, quod *alienis* mox denuo ſequatur inconcinna repetitione. *Heinſius.*

351. *Captatæ noſſe puellæ.*] *Captandæ* Intimelianus. *Idem. Ancillam captandæ puellæ noſſe.*] Hæc enim diſciplina eſt amatoribus: *munerarier ancillas primum, ad dominam qui affectant viam.* Hinc callida ancilla ad Menæchm. Soſicl. 3. 3. v. 17.

AN. *Amabo, mi Menæchme, inaureis da mihi*
Faciundas pondo duum nummum ſtalagmia,
Ut te libenter videam, cum ad nos veneris.
ME. *Fiat.*

Et in Aſinar. 1. 3. v. 31.

Volt placere ſeſe amicæ, volt mihi, volt pediſſequæ,
Volt famulis, volt etiam ancillis: & quoque catulo meo
Subblanditur novus amator.

352. *Molliat.*] Molles & faciles reddat. *Tuos acceſſus.*] Tuos aditus ad amicam. *Mer.*

353. *Proxima conſiliis dominæ ſit ut illa videto.*] Tò *ut* libri quidam non agnoſcunt. Oxonienſis & Petavianus, *ſit an illa.* Forte *Conſcia conſiliis. conciliis* etiam eſt in Commeliniano. de qua voce lib. 1. Met, v. 711. actum eſt. ſic Ep. Helenæ legendum videtur,

Quæ mihi ſunt comites conciliumque duæ.

non *conſilium.* Heinſ.

354. *Neve parum tacitis conſcia, &c.*] Senſus eſt: Videto ne parum fida ſit, tacitis jocis conſcia: hoc eſt, concilia eam tibi ſic, ut luſibus occultis veſtris, quorum conſcia fuerit ipſa, ſilentium adhibeat.

359. *Latiſ-*

Quod petis, è facili, ſi volet illa, feres.
a legat tempus (medici quoque tempora ſervant)
Quo facilis dominæ mens ſit, & apta capi.
ens erit apta capi tunc, cum lætiſſima rerum
Ut ſeges in pingui luxuriabit humo.
ectora dum gaudent, nec ſunt adſtricta dolore, *labore, Vatican.*
Ipſa patent: blandâ tum ſubit arte Venus.
um cum triſtis erat defenſa eſt Ilios armis:
Militibus gravidum læta recepit equum.
um quoque tentanda eſt, cum pellice læſa dolebit:
Tum facias operâ, ne ſit inulta, tuâ.
anc matutinos pectens ancilla capillos
Incitet: & velo remigis addat opem.
t ſecum tenui ſuſpirans murmure dicat;
Ut puto, non poteris ipſa referre vicem.
um de te narret: tum perſuadentia verba
Addat; & inſano juret amore mori.
ed properet, ne vela cadant, auræque reſidant. *reſistant, Bernens. al. recedant.*

Ut

359. *Lætiſſima rerum.*] Amica hilaris.
360. *Luxuriabit humor.*] *Luxuriavit* egius & Oxonienſis cum aliis nonnul-. Jureti *luxuriatur.* Lege *luxuriarit.* ſic unus Vaticanus. *Heinſius.*
363. *Defenſa eſt Ilion armis.*] *Ilios* egius, Oxonienſis, aliique non pauci : melioribus. Vide notas ad Epiſtolam imam, v. 48. *Idem.*
366. *Tunc facies.*] *Tum facias* tres ripti. *Idem.*
368. *Remigis addat opem.*] Subremi-et: negotium noſtrum promoveat, & amore adjutrix ſit, quo melius pro-eniat: uti, qui remis & velis utuntur, rocedunt citatius. Et eam ſententiam ſſe Virgilii 10. Æneid. mihi perſuadeo; on ſimpliciter, *ſubnatat*, ut vult Ser-ius: Verſus hi ſunt:

Pone ſequens dextra puppim tenet, ipſaque dorſo
Eminet, ac læva tacitis ſubremigat undis.

d quod ex ſequentibus clarum eſt:

Dixerat: & dextra diſcedens impulit altam,
Haud ignara modi, puppim. fugit illa per undas
Ocior & jaculo, & ventos æquante ſagitta.

Atque id remigis eſſe puto opem velo addere.

370. *Ut puto, non poteris ipſa.*] *Poteras ipſe* Regius. alius, *poteras ipſa.* nihil videtur mutandum. Non poteris vicem illi in amando referre. *Heinſius.* *Referre vicem.*] Referre gratiam amanti. *Mer.* *Ipſa referre vicem.*] Hoc eſt, compenſare id quod conjux in te peccavit. te ulciſci. *Micyll.*

373. *Sed propera, ne vela cadant, iræque reſidant.*] *Properet* Oxonienſis, ut ad ancillam referatur. deinde *auræque reſidant* unus Palatinus. ut in metaphora perſiſtat. quo alludunt duo alii, in quibus *vireſque.* Virgil. Æn. VII.

—— *omniſque repente reſedit*
Flatus. Heinſ.

Ut fragilis glacies, interit ira morâ.
Quæris, an hanc ipſam proſit violare miniſtram?
Talibus admiſſis alea grandis ineſt.
Hæc à concubitu fit ſedula; tardior illa:
Hæc dominæ munus te parat, illa ſibi.
Caſus in eventu eſt. licet hæc indulgeat auſis;
Conſilium tamen eſt abſtinuiſſe meum.
Non ego per præceps & acuta cacumina vadam:
Nec juvenum quiſquam me duce captus erit.
Si tamen illa tibi, dum dat recipitque tabellas,
Corpore, non tantum ſedulitate, placet;
Fac dominâ potiare prius; comes illa ſequatur.
Non tibi ab ancillâ eſt incipienda Venus.
Hoc unum moneo (ſi quid modo creditur arti.
Nec mea dicta rapax per mare ventus agit)
Aut non tentaris, aut perfice. tollitur index;
Cum ſemel in partem criminis ipſa venit.

Non

Ne vela cadant.] Ne opportunitas negligatur. in tempore enim venire, omnium eſt rerum primum. πολλῶν γὰρ ὁ καιρὸς γίνεται παραίτιος. Menand. lib. 53. *Dum vocat aura ratem.*

375. *Violare miniſtram.*] Duo codices *vitiare.* unus *mollire. temerare* opinor legendum Naſoniano verbo. Vide Notas Amor. lib. 1. El. VIII. v. 19. *Heinſius.*

377. *Hac ad concubitum.*] *A concubitu* Regius à manu prima, cum Scaligeri & Puteani excerptis. Sequenti etiam verſu *te parat* pro *temperat* ex auctoritate optimorum codicum ſcribendum. quod in Obſervationibus jam monuit accuratiſſimus Gronovius lib. 1. cap. X. *Idem.*

379. *Caſus in eventu eſt.*] Succeſſus rei pendet è fortuna. *Licet hic indulgeat auſis.*] Scripti plurimi *hæc.* nimirum ancilla. & recte. *Heinſius.*

381. *Acuta cacumina.*] Albertus Rubenius magno rei literariæ damno nuper extinctus, retulit mihi aliquando vidiſſe ſe codicem, in quo *acuta Ceraunia* legeretur. noſtri omnes cum vulgatis ſentiunt. *Idem.*

385. *Comes illa ſequatur.*] *Comes inde* unus Palatinus. non male. *Heinſius.*

388. *Per mare ventus agat.*] Scribe *agit* cum melioribus. *Idem.*

389. *Aut nunquam tentes, aut perfice.*] *Aut non tentaſſes* Regius & multi alii. Jureti codex, nec pauci alii, *Aut non tentabis.* Oxonienſis, *tentares.* Lego *Aut non tentaris.* Mutarunt id ſcioli, quod neſcirent ultimam ſyllabam ſæpe produci in hujuſmodi verbis. quâ de re diximus ad Epiſtolam VII. v. 53. noſter infra hoc ipſo libro, v. 447.

Si dederis aliquid, poteris ratione relinqui.

Cum vulgo legatur, *ſi dederis quicquam.* ſequenti verſu *ipſa veni* pro *illa* iidem libri. *Idem.*

390. *Cum ſemel in partem criminis illa venit.*] Quaſi dicat, nunquam illa de domina

Ion avis utiliter viſcatis effugit alis:
Non bene de laxis caſſibus exit aper.
Lucius arrepto piſcis teneatur ab hamo.
Perprime tentatam: nec, niſi victor, abi.
Tum neque te prodet communi obnoxia culpæ:
Factaque erunt dominæ dictaque nota tibi.

Sed

na indicabit marito, poſtquam ipſa oque in eadem culpa erit, & in ſocietem criminis venit. *Micyl.*

191. *Non avis utiliter.*] Avis exemplo cet, ancillam non tuto intactam relqui, cum ſemel tentatur.

192. *Laxis caßibus.*] Non bene tentis bus.

93. *Piſcis retinetur ab hamo.*] *Teneа-* ſcripti. *Heinſius.*

94. *Opprime tentatam.*] Scripti fere nes *Perprime.* id eſt, uſque preme. *m.*

95. *Communi noxia culpa.*] Alii *con- culpa:* duo *noxia culpæ.* Patavinus ıs *obnoxia culpa.* Scribe, *communi ob- ia culpæ.* Accius apud Feſtum in oxa, *Te eſſe huic noxæ obnoxium.* Auſo- is Cupidine Cruci adfixo,

Ipſa etiam ſimili genitrix obnoxia culpæ
Alma Venus.

œdrus libro I. Fab. X.

Lepus arguebat vulpem furti crimine:
Negabat illa ſe eſſe culpæ obnoxiam.

ſcribo: non quod ignorem *culpæ pro- num* & *affinem* Latine dici: ſed quod minus huic loco convenire cenſeam, i de ipſa culpa agitur. oportunum ve- τὸ *proximus culpæ* apud Val. Flaccum . III. in oratione Mopſi,

At quibus invito maduerunt ſanguine dextræ.
Si fors læva tulit miſeros & proxima culpæ.

emenda. perperam nunc circumfer- r,

Si fors ſæva tulit miſeros, ſed proxima culpa.

it enim de iis, qui nolentes cædem miſerunt. apud eundem Valerium ex dem Mopſi oratione aliud mendum llatur,

——— *ſed noſtra requiret*
Cura viam, memori jampridem cognita vittæ.

ſic enim reſtituo, cum *memori vate* nunc occupet ſcriptos ac vulgatos, quos vidi, codices. atque ita libro IV. quoque reſtituendum puto in oratione Phinei,

——— *Salve ô mihi longum*
Expectata manus, noſtriſque, ait, agnita vittis.

quod ſequentia cofirmant. *votis* nunc legitur. *vittas* pro vaticinio poſuit. *communi noxia culpæ* pro *obnoxia* apud noſtrum abſorpta una ſyllaba, cujuſmodi mendas non paucas alibi caſtigavimus. ſic apud eundem Valerium hoc ipſo tertio libro ỹſ. 213.

——*graviorque oculos jam luce propinqua*
Umbra premit,

ſcribendum, cum *locos* inepte legatur. idem Valerius libro IV.

Sævit inops Amycus, nullo diſcrimine ſeſe
Præcipitans aviduſque viri (reſpectat ovantes
Quippe procul Minyas) cæſtu velatus utroque
Irruit.

τὸ *velatus* otioſum. jam enim *cæſtu velatum* ſatis deſcripſerat, ſi tamen id recte dicitur. Legendum *cæſtuque elatus utroque.* Sublato utroque cæſtu, quod improvidum, & contra regulam artis. opinor etiam reponendum *aviduſque iræ.* nam ſequitur mox *trucis ultro Advolat ora viri. Elatus mediis aquis Alcides* eidem Valerio libro II. & lib. I. *elatis cornibus amnes.* & *elata dextra* libro III. & lib. VIII. & *elata ſecuri* libro V. pro ſublata. apud Gratium,

Ipſe deus cultorque feri Tirynthius orbis
Hinc decus & famæ primum impetravit honorem.

per

Sed bene celetur. bene si celabitur index,
Notitiæ suberit semper amica tuæ.
Tempora qui solis operosa colentibus arva,
Fallitur, & nautis aspicienda putat.
Nec semper credenda Ceres fallacibus arvis:
Nec semper viridi concava puppis aquæ.
Nec teneras semper tutum captare puellas.
Sæpe dato melius tempore fiet idem.
Sive dies suberit natalis; sive Kalendæ,
Quas Venerem Marti continuasse juvat:
Sive erit ornatus, non ut fuit ante, sigillis;
Sed Regum positas Circus habebit opes;

accipienda, Palat. tradenda Palat. seges, al. liquidæ, Commelin.

Differ

perperam *primus patravit* nunc legitur. *impetrare* secunda producta apud Gratium bis alibi, & apud Propertium occurrit. *Heinsius. Noxia.*] Nocens ancilla vel conscia, & obnoxia.

397. *Sed bene celetur.*] Quicquid tibi ancilla dixerit de amica. *Bene si celabitur index.*] Ancilla.

400. *Et nautis aspicienda putat.*] Tempora non modo ab agricola & nauta, sed etiam ab amante observanda esse dicit.

401. *Nec semper.*] Non omni tempore seminandum est.

402. *Viridi aquæ.*] Mari glauco. Nam austris spirantibus, mare fit glaucum & cœrulum; aquilonibus, obscurius atriusve.

403. *Nec teneras semper tutum est.*] Potiores scripti,

Nec teneras semper tutum captare.

Heinsius.

404. *Fiet idem.*] Captabitur puella.

405. *Si dies suberit.*] To *suberit* paulo ante præcesserat. Quare malim *sive dies aderit*, quod est in duobus. totidem *fuerit*. Aut forte *veniet* scribendum. *Heins. Dies natalis.*] Amicæ: qui apud priscos habebatur in magna veneratione. *Sive calendæ.*] Ovid. in Fastis docet cur matronæ Romanæ, calendis Martiis Junoni sacrificent. Mittebantur autem munera ad amicas calendis Martiis.

406. *Quas Venerem Marti.*] Hoc dicit, quia calendæ Martiæ etiam Veneri serviebant, quoniam colebatur à mulieribus. Vel quia Martiæ calendæ Aprilem Veneri dicatum præcedebant.

407. *Sigillu.*] Parvis statuis, quibus etiam theatra ornabantur. Scribit Plin. lib. 7. cap. 3. Pompejum Magnum, in ornamentis theatri: mirabiles fama positisse effigies. Ordo autem est: Sive non erit ornatus circus sigillis, ut fuit ante: quia primo ille solum parvis statuis ornabatur, deinde regalibus muneribus ornari cœpit. Dicit Ovidius, non captandas esse puellas tempore quo tragœdia aliqua recitatur: quia tunc puellæ sunt tristes, propter flebilem tragœdiæ materiam.

408. *Sed regum positas.*] Obeliscos dicit, qui in medio circo locabantur. Est autem *obeliscus* lapis in figuram metæ cujusdam, sensim in excelsum consurgens. *Mer. Circus habebit opes.*] Ego vero simpliciter accipio de quibuscunque regum opibus ac spoliis, Romam per imperatores allatis, quibus circus & theatra exornari solebant. Innuit Poeta, cum varie ac speciosis rebus circus exornatus erit, ita ut puellæ illis contemplandis vacare magis quam amatori velint, tunc abstinendum esse: tunc enim operam in illis conciliandis frustra sumi. *Micyll.*

409. Dis-

Differ opus. tunc triſtis hyems, tunc Pliades inſtant:
Tunc tener æquoreâ mergitur Hœdus aquâ.
Tunc bene deſinitur: tunc, ſi qui creditur alto, [differtur Cantabr. et Lincoln.]
Vix tenuit laceræ naufraga membra ratis.
Tu licet incipias, qua flebilis Allia luce
Vulneribus latiis ſanguinolenta fuit:
Quaque die redeunt rebus minus apta gerendis
Culta Palæſtino ſeptima feſta Syro. [Grata, Vossian.]
Magna ſuperſtitio tibi ſit natalis amicæ: [Multa, Palat. Vana, Mentelii.]
Quaque aliquid dandum eſt, illa ſit atra dies.
Cum bene vitaris; tamen auferet. invenit artem
Fœmi-

409. *Differ opus.*] Quia hyems, & Pliades, & Hœdi inſtant: hoc eſt, non eſſe ndandum puellæ animum tunc, quia periclitaturus ſit amator, perinde ut nautæ qui ſub ortum aut occaſum Pleiadum & Hœdorum navigationem inſtituit. *Myll. Pleiades inſtant.*] Libri veterrimi *Pliades.* ut & alibi in iiſdem ſcribi videas apud Virgilium Mediceum & Germanicum Cæſarem Voſſii literis majoribus Romanis exaratos. atque ita ſemper ſcribendum cenſeo, quoties ea vox triſyllaba occurrit. Cæterum legendum videtur,

— dum triſtis hyems, dum Pliades inſtant,
Dum tener æquorea mergitur Hœdus aqua.

ut metaphorice hæc omnia dicantur. *Heinſius.*

410. *Hœdus aqua.*] Auriga hœdos humeris geſtat, qui à poëtis *Olenium pecus appellantur. Et capram Oleniam* appellat Ovid. in Metamorph. Oriuntur autem Hœdi 5. Calend. Octob. In ortu autem & occaſu tempeſtatem pluviamque faciunt.

411. *Tunc bene deſinitur.*] Ceſſatur à captanda puella.

413. *Tunc licet incipias.*] Oxonienſis *Tu licet.* & ſequor. ſic infra,

Tu licet & Tamyran ſuperes & Amœbea cantu.

Lib. III. Pont. El. IV.

Tu licet erroris ſub imagine crimen obumbres. Heinſius.

Qua flebilis Allia.] Allia fluvius eſt XI. millibus paſſuum ab urbe diſtans, Cruſtumeniis defluens montibus: apud quem deletæ ſunt à Gallis copiæ Romanæ ad 15. Calend. Sextiles, quem diem atrum, velut infauſta appellatione damnarunt.

415. *Quaque die redeunt.*] Saturnalia intelligit, id eſt, diem Saturno ſacrum, qui erat ad decimum quartum, vel decimum ſextum calendas Januarias. Erant autem dies lætitiæ & jocorum pleni: quibus arma ſumere, & pœnas à nocente exigere, piaculum erat.

416. *Palæſtino.*] Viro Judæo. Nam Judæi diem, quem Latini Saturnum dicunt, *Sabbatum* appellant, & obſervant mira ſuperſtitione. *Septima feſta.*] Saturnalia. *Septima feſta viro.*] *Syro* legendum eſſe ex Puteani & Scaligeri excerptis jam ſupra monui. *Heinſius.*

418. *Sit atra.*] Sit infauſta.

419. *Invenit artem Femina.*] Quam natura inſtruxit dolis, ſed vim negavit. Sic Oreſtes in Taur. Eurip. ✠ſ. 1032.

Δειναὶ γὰρ αἱ γυναῖκες εὑρίσκειν τέχνας.

Hinc proverbii locum fecit

Τὸ, γυναικεῖόν τι δρᾶν.

Et in Med.

Κακῶν πάντων τέκτονες.

421. *Veniet*

Fœmina, qua cupidi carpat amantis opes.
Institor ad dominam veniet discinctus emacem:
Expediet merces teque sedente suas.
Quas illa, inspicias, sapere ut videare, rogabit.
Oscula deinde dabit: deinde rogabit, emas.
Hoc fore contentam multos jurabit in annos.
Nunc opus esse sibi, nunc bene dicet emi.
Si non esse domi, quos des, causabere nummos;
Littera poscetur; ne didicisse juvet.
Quid, quasi natali cum poscit munera libo;
Et quoties opus est, nascitur ipsa sibi?
Quid, cum mendaci damno mœstissima plorat;
Elapsusque cavâ fingitur aure lapis?
Multa rogant utenda dari: data reddere nolunt.
Perdis; & in damno gratia nulla tuo.
Non mihi, sacrilegas meretricum ut prosequar artes,
Cum totidem linguis, sint satis ora decem.
Cera vadum tentet rasis infusa tabellis:
Cera tuæ primum nuncia mentis eat.

Blan-

421. *Veniet discinctus.*] Oxoniensis *veniat*, & sequenti versu *Expediat.* quomodo & duo alii. recte. modo pro *Quas illa* reponas, *Has illa.* Heins.

428. *Littera poscetur, nec didicisse juvat.*] *Ne didicisse juvet* Regius, Oxoniensis, aliique nonnulli. ne prosit forte, quod didicisti literas. sic Trist. II.

Hei mihi cur didici? cur me docuere parentes?
Litteraque est oculos ulla morata meos?

Heins. *Littera poscetur.*] Petet à te syngraphum pro emtis mercibus, ut institori cautum sit.

429. *Quid quasi natali.*] Arbitror ab Ovidio fuisse scriptum,

Quid sua natali cum poscit munera libo.

mox libri nonnulli pro *illa*, *ipsa sibi.* Heins. *Natali libo.* Sic etiam in Amoribus: *Quum tibi deficient poscendi munera causæ, Natalem libo testificare tuum.*

430. *Nascitur illa sibi.*] Fingit natalem suum adesse, ut mittas ei munera.

432. *Lapis.*] Margarita. *Elapsusque cava.*] Fingit ex aure unionem decidisse.

433. *Multa rogant reddenda dari.*] Commodus his inest sensus. Libri tamen uno consensu meliores *utenda dari.* nisi quod Jureti codex pro vulgatâ stat lectione. quidam etiam *tradenda sibi.* unus, *optanda dari.* Heins.

437. *Cera vadum tentet.*] Sollicitandam esse literis amicam dicit. *Cera.*] Literæ scriptæ in tabulis ceratis. *Tentet vadum.*] Sollicitet & experiatur animum puellæ.

438. *Cera tuæ primum conscia mentis eat.*] *Nuncia* Oxoniensis, Sarravianus & unus Palatinus. bene. Noster Epist. Hypsip.

Cur mihi fama prior, quam nuncia litera venit?

Epist. XVII. ut quidem illic scribendum videtur,

Hactenus arcanum furtivæ nuntia mentis
Littera jam lasso pollice sistat opus.

Pont.

Blanditias ferat illa tuas: imitataque amantem
 Verba, nec exiguas, quisquis es, adde preces.
Hectora donavit Priamo prece motus Achilles:
 Flectitur iratus voce rogante Deus.
Promittas facito: quid enim promittere lædit?
 Pollicitis dives quilibet esse potest.
Spes tenet in tempus, semel est si credita, longum:
 Illa quidem fallax, sed tamen apta Dea est.
Si dederis aliquid, poteris ratione relinqui.
 Præteritum tulerit, perdideritque nihil.

At

...ont. lib. IV. El. XI.

Nuncia nam luctûs mihi nuper epistola venit.

...pistola Paridis,

Uror: habes animi nuncia verba mei.

...atius Sylv. lib. IV. ad Julium Menecratem,

Protinus ingenti non venit nuncia cursu Litera.

& *vultûs nuncia fama* Epistola Paridis. *Heinsius.*

439. *Imitataque amantum Verba.*] ...eapolitanus *mentem*. Lego *amantem*. ...l, *amorem*. nam *amorum* est in Oxoniensi. infra,

Est tibi agendus amans, imitandaque vulnera verbis.

Amor. lib. III. El. XIV. *imitare pudi...n.* ut veteres libri. non *pudicas* cum ...lgatis. *Idem.*

441. *Hectora donavit Priamo.*] Precio ...emtum. Vide Iliad. ω.

—— ἐϋξέστου δ᾽ ἀπ᾽ ἀπήνης
Ἤιρεον Ἕκτορέης κεφαλῆς ἀπερείσι᾽ ἄποινα.

...uod invidiâ notat Virg. I. Æneid.

Exanimumque auro corpus vendebat Achilles.

...i. Agam. a. 3. ℣ſ. 447.

Et emto redditum corpus rogo.

...o Plautus alludit, solens, in Mercat. ...4. ℣ſ. 20. *Achillem orabo, aurum mihi ..., Hector quo expensus fuit.*

446. *Spes apta dea.*] Miserum enim ...e spe vivere. *Sed tamen apta dea est.*] Spes tamen hominibus commoda.

447. *Si dederis quicquam.*] *Dederis aliquid* libri plerique meliores. & recte. diximus supra ℣ſ. 389. l. II. infra,

Sed non, quo dederis, à littore carbasa, vento
Utendum est.

ita & illic veteres libri. ut & in Remedio Amoris,

Munera, quæ dederis, habeat sine lite jubeto.

Amor. II. El. II.

Quod dederis illi, reddat ut ille tibi.

Trist. V. El. V.

Terga vapor dederis, Ausoniamque petas.

Horatius,

Cuncta manus avidas fugient hæredis, amico
Quæ dederis animo.

libro I. Fastorum,

Da mihi te placidum: dederis in carmina vires.

ubi *dederisque* insulse reponunt l. VII. Met. *vitam dederitis in undis.* Vide quæ noto ad Epistolam Didus. ℣ſ. 51. ubi plura hujus notæ. *Heins.* *Poteris ratione relinqui.*] Quia, quum acceperit quod volet, te relinquet.

448. *Præteritum tulerit perdideritque nihil.*] *Tulerit* unus Patavinus. tertius Regius, *perdiderisque*. nil muta. Videbitur accepisse, quod promiseras, nec quicquam perdet. *Heins.* *Præteritum tulerit.*] Illa, quod voluerit, abstulerit, habeatque, nempe à te munera data: nihil

Mm autem

At quod non dederis, semper videare daturus.
Sic dominum sterilis sæpe fefellit ager.
Sic, ne perdiderit, non cessat perdere lusor:
Et revocat cupidas alea blanda manus.
Hoc opus, hic labor est: primò sine munere jungi.
Ne dederit gratis; quæ dedit, usque dabit.
Ergo eat; & blandis peraretur littera verbis:
Exploretque animos, primaque tentet iter.
Littera Cydippen pomo perlata fefellit:
Insciaque est verbis capta puella suis.
Disce bonas artes, (moneo) Romana juventus;
Non tantum trepidos ut tueare reos.
Quam populus, judexque gravis, lectusque senatus;
Tam dabit eloquio victa puella manus.
artes, Palat.
severus, alii
Sed lateant vires; nec sis in fronte disertus.
Effugiant ceræ verba molesta tuæ.
Quis, nisi mentis inops, teneræ declamet amicæ?
Sæpe

autem reddiderit sui, nec voluptatem tuam expleverit.

449. *Et quæ non dederis.*] *At quod* meliores libri. nisi quod Oxoniensis *At quæ non dederas*. Hensius.

451. *Sic.*] Sperando. *Lusor.*] Aleator.

452. *Revocat cupidas alea sæpe manus.*] *Alea blanda* ex suo codice Zinzerlingus Promulside Critica. quod & in Commeliniano & quatuor aliis ipse offendi. Pont. l. I. El. VI.

Nec tenet incertas alea blanda manus.

sic & Martiali. *blandâ vagus aleâ December.* l. IV. Ep. XIV. & apud eundem l. I.

Supposita est blando nunquam tibi tessera talo.

Sequenti versu *primo* pro *primum* meliores libri. *Heinsius.*

454. *Si dederit gratis.*] Regius & Oxoniensis, *Ne dederit*. argute. Sperat enim se imposterum non daturam gratis. superiora hanc lectionem confirmant. Ambrosianus *Ne dederis*. alius, *Nec dederit*. Idem.

457. *Littera Cydippen.*] Acontius ex Cæa insula Delum navigavit ad sacra Dianæ, quæ à virginibus celebrabantur: ubi in amorem Cydippes exarsit. & quum aperte non auderet eam uxorem petere, ipse dolo & fraude pomum ad pedes puellæ projecit, in quo hæc carmina scripta erant:

Iuro tibi sane per mystica sacra Dianæ,
Me tibi venturam comitem, sponsamque futuram.

Puella, pomo accepto, doli ignara, carmen legit, visumque est sese uxorem polliceri Acontio. Erat enim lex, ut quæ in templo Dianæ Deliæ dicerentur, rata essent.

463. *Sed lateant vires.*] Dissimulandam esse eloquentiam dicit. id quod etiam præcipit Fabius. quo plus dicentibus fidei, minusque suspectæ advocatorum insidiæ forent. *In fronte disertus.*] Ne præ te feras, aut jactes artem.

464. *Effugiant voces.*] *Ceræ* libri tres probe. *verba magistra* Argentinensis. vi de Notas in Epistolam Sapphus vs. 83 sed Tò *magistra* hic minus placet. *Heins*

465. *Declamat amicæ.*] *Declamet* ve rius meliores. *Idem.*

466. *Lit*

Sæpe valens odii littera causa fuit.
Sit tibi credibilis sermo, consuetaque verba:
Blanda tamen, præsens ut videare loqui. *sic, Bernensis.*
Si non accipiet scriptum, illectumque remittet; *intactamque, 6. libri*
Lecturam spera: propositumque tene.
Tempore difficiles veniunt ad aratra juvenci:
Tempore lenta pati fræna docentur equi. *Francius, dura,*
Ferreus assiduo consumitur anulus usu:
Interit assiduâ vomer aduncus humo.
Quid magis est saxo durum? quid mollius undâ?
Dura tamen molli saxa cavantur aquâ.
Penelopen ipsam (persta modo) tempore vinces.
Capta vides sero Pergama; capta tamen:
Legerit, & nolit rescribere; cogere noli.
Tu modo blanditias fac legat usque tuas.
Quæ voluit legisse, volet rescribere lectis.
Per numeros venient ista gradusque suos.
Forsitan & primo veniet tibi littera tristis;
Quæque roget, ne se sollicitare velis.
Quod rogat illa, timet: quod non rogat, optat, ut instes.
Insequere; & voti postmodo compos eris.
Interea sive illa toro resupina feretur;
Lecticam dominæ dissimulanter adi: *dissimulator, Heinsii unus.*
Neve aliquis verbis odiosas offerat aures, *conferat, Vatican.*

Quam

466. *Littera causa fuit.*] Epistolam dicit nimis disertam, & in declamationis modum compositam. *Littera valens.*] Epistola dicendi efficax.

467. *Consuetaque verba.*] Alii *consultaque.* hoc est cauta, prudentia. sed alterum præstat. Noster lib. XI. Metam.

Addidit his voces & consuetissima cuique
Verba.

& infra libro III. Artis,

Munda, sed è medio consuetaque verba puellæ
Scribite. sermonis publica forma placet.
Heinsius.

469. *Scriptum.*] Litteras missas.

477. *Perstes modo.*] *Persta* libri pleri-que. *Heins.*

480. *Legat ipsa tuas.*] *Legat usque* iidem. *Idem.*

482. *Per numeros veniunt.*] *Venient* Oxoniensis, & quatuor alii. duo *veniant.* Idem.

484. *Quæque roget.*] Legendum vel invitis libris, *Quaque roget.* de epistola intellige. *Idem.*

487. *Sive illa toro resupina feratur.*] *Feretur* scripti. *Idem.*

488. *Quasi dissimulantur.*] Nescias, quæ sit in lectica.

489. *Odiosas afferat aures.*] *Offerat* Regius

Quàm potes, ambiguis callidus abde notis.
Seu pedibus vacuis illi ſpatioſa teretur
Porticus; hic ſocias tu quoque junge moras.
Et modo præcedas facito; modo terga ſequaris:
Et modo feſtines; & modo lentus eas.
Nec tibi de mediis aliquot tranſire columnas
Sit pudor, aut lateri continuaſſe latus.
Nec ſine te curvo ſedeat ſpatioſa theatro:
Quod ſpectes, humeris afferet illa ſuis.
Illam reſpicias, illam mirere licebit;
Multa ſupercilio, multa loquare notis.
Et plaudas, aliquam mimo ſaltante puellam;
Et faveas illi, quiſquis agatur amans.
Cum ſurget, ſurges; donec ſedet illa, ſedebis.
Arbitrio dominæ tempora perde tuæ.
Sed tibi nec ferro placeat torquere capillos:
Nec tua mordaci pumice crura teras.
Iſta jube faciant, quorum Cybeleïa mater
Concinitur Phrygiis exululata modis.

For-

gius & Oxonienſis cum uno Vaticano. dixi Epiſt. xx. ✠ſ. 194. *Heinſius.*

490. *Abde.*] Abſconde, ne intelligaris. *Notis ambiguis.*] Dubio ſermone.

495. *Nec tibi de mediis aliquam tranſire columnis.*] *Aliquot tranſire columnas* Oxonienſis & decem alii. quæ vera lectio. *aliquod columnas* Regius. quidam *aliquot columnis.* quos inter Arondelianus. etiam non male. Lapides autem milliares intelligit. *Heinſ. Aliquot tranſire columnas.*] Partem porticus, quæ columnis fulta erat.

497. *Sedeat ſpecioſa theatro.*] *Spatioſa* libri majori ex parte. idque vere. vide ſupra ✠ſ. 143. *Heinſ.*

501. *Et plaudas aliquo mimo ſaltante puellæ.*] *Aliquam mimo ſaltante puellam* optime Scaligeri excerpta cum codice Oxonienſi. neque aliter veterrimus Regius à manu prima. Remedio Amoris, ubi agit de theatris,

Illic aſſidue ficti ſaltantur amantes.

quæ vera illic lectio eſt. Juvenalis,

Chyronomon Ledam molli ſaltante Bathyllo. Idem.

502. *Et faveas illi.*] *Ut faveas* potiores ſcripti. *Idem. Quiſquis agatur amans.*] Quicunque amans repræſentetur ab aliquo mimo ſaltante fabulam.

503. *Cum ſurgit ſurgas, donec ſedet illa ſedeto.*] *Surges* & *ſedebis* iidem ſcripti. *ſurget* etiam quidam. *Heinſ.*

505. *Torquere.*] Criſpare. *Ferro.*] Calamiſtro.

506. *Mordaci pumice.*] *Pumices*, ut Plinius ſcribit, ſunt in uſu corporum lævigandorum fœminis, jam quidem & viris. Precium in candore, & in minimo pondere, & ut quam maxime ſpongioſi aridique ſint.

508. *Exululata.*] Ululatu celebrata.

509. *Forma*

orma viros neglecta decet. Minoïda Theseus
Abstulit à nulla tempora comtus acu.
ippolytum Phædra, nec erat bene cultus, amavit.
Cura Deæ silvis aptus Adonis erat.
lunditiæ placeant: fuscentur corpora Campo:
Sit bene conveniens, & sine labe toga. tibi, Palatin. & Vatican.
inguaque ne rigeat: careant rubigine dentes:
Nec vagus in laxâ pes tibi pelle natet.
ec male deformet rigidos tonsura capillos:
Sit coma, sit doctâ barba resecta manu.
t nihil emineant, & sint sine sordibus ungues:
Inque cavâ nullus stet tibi nare pilus
ec male odorati sit tristis anhelitus oris:
Nec lædant nares virque paterque gregis.
ætera lascivæ faciant concede puellæ:
Et si quis male vir quærit habere virum.
cce suum vatem Liber vocat. hic quoque amantes
Ad-

509. *Forma viros neglecta decet.*] Cul- negligentia in viro laudatur. unde llius ornatos à se rejicit Phædra:

int procul à nobis juvenes ut fœmina compti,
ine coli modico forma virilis amat.

noïda.] Phædram. nota est fabula.

12. *Aptus Adonis.*] Adonis in syl- amatus est à Venere.

13. *Fuscentur.*] Sole nigrescant. *Cor- campo.*] Campum Martium intelli- ubi juvenes Romani variis certami- us corpora exercebant. *Horat.*

ur apricum oderit campum Patiens pulveris atque solis?

14. *Sine labe.*] Toga sine macula & libus. *Et sine labe toga.*] *Sit sine labe* ndeliano. *Heinsius.*

15. *Linguaque nec rigeat.*] *Ne rigeat* ique libri veteres. *Idem.*

16. *In laxa pelle.*] In calceo ma- .

17. *Deformet capillos.*] Deformes fa- capillos, sectos in gradus.

11. *Sit docta barba resecta manu.*] *Sit* Oxoniensis & Regius. quod non capio. nisi legendum *scita manu.* idque verum arbitror. sic in Fastis *curvæ scita Thalia lyræ.* & *scitus vadorum* libro IX. Metamorph. *scite & literate præscriptæ literæ* Ciceroni oratione in Pisonem. Multi sunt in ea voce Plautus ac Terentius: tum & Tullius. sequenti versu *Ut nihil emineant* pro *Et* veteres fere omnes, certe præcipui. *Heinsius.*

522. *Nec lædat nares.*] *Lædant* iidem. duo præterea libri *duxque paterque gregis*, non *virque*, quod mox sequitur. *Dux gregis*, ut in istis,

Dux gregis ipse caper deerraverat.

Heins. *Nec lædat nares.*] Alæ sive axillæ, partes sunt sub brachiis, per quas natura expellit sordidiores humores, qui fœtidum relinquunt odorem, nisi munditia succurratur. Hinc proverbium est *hircum in alis cubare*, quoniam male olet. Horat.

——*An gravis hirsutis cubet hircus in alis.*

523. *Cætera.*] Superfluum cultum & mundum.

594. *Vel si quis male vir.*] *Et si quis* scripti. Pathicōs intelligit. *Heins.*

Adjuvat; & flammæ, qua caret ipſe, favet.
Gnoſſis in ignotis amens errabat arenis,
Qua brevis æquoreis Dia feritur aquis.
Utque erat è ſomno tunicâ velata recinctâ,
Nuda pedem, croceas irreligata comas;
Theſea crudelem ſurdas clamabat ad undas,
Indigno teneras imbre rigante genas.
Clamabat, flebatque ſimul; ſed utrumque decebat:
Nec facta eſt lacrymis turpior illa ſuis.
Jamque iterum tundens molliſſima pectora palmis,
Perfidus ille abiit: quid mihi fiet? ait.
Quid mihi fiet? ait. ſonuerunt cymbala toto
Littore, & attonitâ tympana pulſa manu.
Excidit illa metu, rupitque noviſſima verba:
Nullus in exanimi corpore ſanguis erat.
Ecce Mimallonides ſparſis in terga capillis:
Ecce leves Satyri prævia turba Dei:
Ebrius ecce ſenex pando Silenus aſello,

Vix

527. *Gnoſis in ignotis.*] Theſeus ſuperato Minotauro Ariadnæ auxilio, cum ea & ſorore Phædra Athenas redibat. Ariadnæ promiſerat, ſe eam ducturum uxorem, Hippolyto vero filio Phædram daturum. Quare quum Diam appuliſſet, Ariadnam dormientem reliquit, ipſe cum Phædra abiit 3. Faſt. & 8. Metam. *Gnoſis in ignotis amens.*] Ariadna, à Gnoſo Cretæ urbe, Minois regia.

528. *Dia feritur.*] Alluitur. Dia inſula Cretæ adjacens.

530. *Croceas comas.*] Flavos capillos.

532. *Imbre indigno.*] Indignis lachrymis.

536. *Quid mihi fiet.*] Etiam auſer. caſu. Ter. Heaut. *Quid te futurum cenſes.* Quod Plautinum. Moſtellar. 1. 3. vſ. 65. *Di me faciant quod volunt.* id eſt de me. Ut in Epidic. 1. 2. vſ. 48. *Quid de illa fiet fidicina igitur.* Qui & dandi caſu in Trucul. 2. 8. v. 3. *Quid mihi futurum eſt.*

539. *Excidit illa metu.*] Omnem metus illi animum expectoravit. Ut Ennius. Sen. caſum addit, in Hippol. a. 2. verſ. 589. *Quam bene excideram mihi.* & ad omnes affectus accommodatur. ſic Græci, ἐκπίπτειν φρενῶν. Eurip. Hippolyt. v. 365. μαλαχῦσαι φρενῶν. quò Senec. reſpexit in d. l. *Excidit; & miſera voxque colorque fugit.* 2. art. amat. v. 450. *Rupit.*] Intermiſit territa cymbalorum ſtrepitu. *Mer.*

541. *Mimallonides.*] Mimallonides ſunt Bacchæ mulieres, dictæ à monte minoris Aſiæ, qui Mimas dicitur, ubi ſacra fieri conſuevere. *Sparſis in terga capillis.*] De more Bacchantium. *Mimallonides.*] Vide Epiſt. 10. v. 48.

542. *Leves Satyri.*] Veloces Satyri. Ovid. *Me Satyri celeres, ſylvis ego tectæ latebam, Quæſierant, rapido turba proterva pede.* *Prævia turba Dei.*] Malim *deo*: ut vitetur κακοφωνία. Heinſ.

543. *Silenus.*] Silenus fuit Bacchi pædagogus, ac nutritor, bonorumque inſtitutor ſtudiorum: plurimum Dionyſio

ad

Vix sedet; & pressas continet arte jubas.
[I]um sequitur Bacchas, Bacchæ fugiuntq; petuntq;
Quadrupedem ferula dum malus urget eques;
[I]n caput aurito cecidit delapsus asello.
Clamarunt Satyri, Surge age, surge, pater.
[J]am Deus è curru, quem summum texerat uvis,
Tigribus adjunctis aurea lora dabat.
[E]t color, & Theseus, & vox abiêre puellæ:
Terque fugam petiit: terque retenta metu
[H]orruit, ut steriles, agitat quas ventus, aristæ:
Ut levis in madidâ canna palude tremit.
[C]ui deus, En adsum tibi cura fidelior, inquit:
Pone metum; Bacchi, Gnossias, uxor eris.
[M]unus habe cælum: cælo spectabile sidus
Sæpe reges dubiam Cressa Corona ratem.

Dixit;

virtutem & gloriam, resque bellicas
posuit. Sileni appellantur Satyri senio-
res, qui in exteriori Oceano insulas mul-
tas desertas incolunt.

544. *Et pressas continet arte jubas.*] ...e nimia ebrietate titubat. *Pressas ju-bas.*] Malim *prensas*. Heins.

548. *Surge pater.*] *Senex* Oxoniensis & Sarravianus. sequenti versu *è curru* ...inque libri. *Heinsius.*

550. *Tigribus adjunctis.*] Curru enim ...chus vehitur, quem tygres & lynces ...cunt. Idcirco autem dicuntur currum ...cchi trahere simul cum lyncibus, quod (...t tradit Solinus) utrumque animal ...as depascitur.

551. *Et color & Theseus.*] Politiani ...er & Hafniensis, *Et color & sensus.* ...ins. *Et Theseus, & vox abiere, &c.*] ...x, Theseum vociferans.

553. *Steriles agitat quas ventus aristæ.*] ...tabam aliquando legendum *steriles* ...*enæ.* quod sic Virgilium quoque lo-...tum meminissem. nunc nihil mutan-...m censeo. intelligit aristas sole ad-...tas, ac proinde steriles. Epist. v.

Et minus est in te, quam summa pondus arista,
Quæ levis assiduis solibus usta riget.

Adi Notas ad Epist. XIV. v. 39. *Heins.*

557. *Cælo spectabere sidus.*] *Spectabile* Arondelianus. ut ex eo monuit legen-dum præstantissimus Gronovius Obser-vat. lib. II. cap. XXI. cui subscribo. quan-quam reliqui nostri vulgatam sequun-tur. sequenti versu scripti plerique *Cressa Corona* non *puella*. De Ariadnes Corona in cœlum relata fuse noster l. III. Fa-storum aliique jam egerunt. Trist. lib. x. Eleg. III.

Sic micet æternum vicinaque sidera vin-cat
Conjugis in cælo Cressa Corona tuæ.

Ut vere illic Zulichemianus liber, cum in vulgatis sit *clara Corona. Gnossida Coro-nam* vocat in Fastis noster, *Gnosiam Coro-nam* Virgilius, Statius *Coronam Gnosia-cam.* Idem.

558. *Sæpe reges dubiam.*] Nautæ sole-bant dirigere cursum ad siderum ratio-nem: nec septentriones tantum, sed etiam illis vicinas stellas intuebantur, ut Boöten, Oriona, & coronam Ariad-næ, quam humero sinistro prope con-tingit Arctophylax. *Dubiam ratem.*] Navem viæ ignaram.

 560. *Cessit*

Dixit; & è curru, ne tigres illa timeret,
Desilit: imposito cessit arena pedi.
Implicitamque sinu (neque enim pugnare valebat)
Abstulit: ut facile est omnia posse Deo.
Pars, Hymenææ: canunt: pars clamant, Evie evoe!
Sic coëunt sacro nupta Deusque toro.
Ergo, ubi contigerint positi tibi munera Bacchi,
Atque erit in socii fœmina parte tori;
Nyctelîumque patrem, nocturnaque sacra precare,
Ne jubeant capiti vina nocere tuo.
Hic tibi multa licet sermone latentia tecto
Dicere, quæ dici sentiat illa sibi:

Blan-

560. *Cessit arena pede.*] *Pedi* sex libri. bene. *Heins.*

562. *Ut facile est.*] *In facili est* Regius & unus Patavinus. Oxoniensis & Vaticanus unus, *en facile est.* sic *ex facili.* Remed. Amor. *ex facili gaudia ferre licet.* & supra, *Quod licet, ex facili, si volet illa, feres.* & in Fastis, *Non ex difficili causa petenda subest.* Idem.

563. *Hymenæa canunt.*] De more nubentium invocabant Hymenæa, quem Catullus Musæ Uraniæ filium appellat. *Euhyos.* enim bonus filius est: quo nomine eum Jupiter pater appellavit, *Pars Hymenæe canunt: pars altera Evoë clamant.*] Mire variant hic veteres libri. Regius cum Excerptis Scaligeri & Puteani, aliisque nonnullis atque eos inter Arondeliano,

Pars Hymenæe canunt, pars clamant Evion evoe.

Nec abludit Oxoniensis, in quo *Evio evoë.* forte pro *Evie evoë.* Posset & legi *Evan evoe.* ut versus sit spondaicus. Jureti liber,

Pars Hymenæa vocat, pars altera clamat ehohe.

Alii codices, *pars Evion Evie clamat*, & his similia, quæ recensere odiosum foret. Quare scribi etiam posset,

Hymen pars Hymenæe canunt, pars Evie evoë.

vel, *Evan evoë*, vel *Evie Evan.* ut Lucretio, *graditur simul Evius Evan.* Columella libro x.

Exstimulet vatem per Dindyma casta Cybelles
Perque Cithæronem, Nysëia per juga Bacchi
Per sua Parnassi, per amica silentia Musis
Pierii nemoris Bacchea voce frementem
Delie iö Paan, teque Evie Evoë Evan.

sic versus mendosissimi scribendi. Paulo ante etiam reponendum, *Ista canat majore Deo.* non *majora.* Heinsius.

567. *Nocturnaque sacra.*] Bacchi sacra, Orgia, Bacchanalia, & Trieterica appellata, nocte fiebant. *Nyctelius.*] Nocturnus est.

568. *Ne jubeant capiti vina nocere tuo.*] Scaliger conjiciebat, *Ne subeant capiti vina nociva tuo.* Lego, *Ne subeant nocere*, usitato Græcismo. noster in Tristibus l. I. El. VI:

Quæ quoties spectas, subeat tibi dicere forsan.

Statius Theb. VI.

Sunt & qui nudo subeant concurrere ferro.

Propertius lib. IV. El. II.

Clamabis capiti vina subisse tuo.

quæ vera lectio. Idem l. II. El. XXVII:

Neu subeant labris pocula nigra tuis.

Idem.

569. *Sermone latentia ficto.*] *Tecto* scripti nostri. *Idem.*

571. *Ter-*

Blanditiasque leves tenui perscribere vino;
Ut dominam in mensâ se legat illa tuam:
Atque oculos oculis spectare fatentibus ignem.
Sæpe tacens vocem verbaque vultus habet.
Fac primus rapias illius tacta labellis
Pocula; quaque bibet parte puella, bibas.
Et quodcumque cibi digitis libaverit illa,
Tu pete: dumque petes, sit tibi tacta manus.
Sint etiam tua vota viro placuisse puellæ.
Utilior vobis factus amicus erit.
Huic, si forte bibes, sortem concede priorem:
Huic detur capiti demta corona tuo.
Sive erit inferior, seu par, prior omnia sumat:
Neu dubites illi verba secunda loqui.
Tuta frequensque via est, per amicum fallere nomen.

Tuta

571. *Perscribere vino.*] *Præscribere* Regium cum quatuor aliis. nil muto. *Idem.*

573. *Oculis fatentibus ignem.*] Instantibus. Ut in epist. Helen. ℣s. 78. in oculis enim & genis amor excubare videtur unde ignis ille absistit. *Fatentibus ignem.*] *Foventibus* tres libri. sed vulgata non est sollicitanda. *Heins.*

574. *Vultus habet.*] Sic & ad Corinnam *Me specta, nutusque meos, vultumque loquacem.*

576. *Quaque bibit.*] *Bibet* potiores. & Jureti codex cum quibusdam aliis, *tu quoque parte bibas.* ut Epistola Helenæ,

— modo pocula proxima nobis
Sumis, quaque bibi, tu quoque parte bibis.

Heinsius.

577. *Et quemcunque cibum.*] Probe in uno Vaticano *Et quodcunque cibi.* sic Remedio Amoris ex antiquis libris,

— Quodcunque in corpore menda est.

Idem.

580. *Utilior votis.*] *Vobis* Regius aliique multi. *Idem.*

581. *Huic si forte bibas.*] *Si forte* Puteani & Scaligeri excerpta. vere. notum illud, *Nec regna vini sortiere talis.* tum & hoc *Quem Venus arbitrum dicet bibendi.* De lege Talaria conviviorum jam abunde disseruerunt homines eruditi. *Idem. Huic.*] Marito puellæ.

582. *Capiti missa corona tuo.*] *Demta corona* Jureti codex, Ambrosianus unus & Neapolitanus. infra l. II.

Et capiti demtas in fore pone rosas.

Met. XV. fabula Cipi,

Et demta capiti populo prohibente corona.

Epistola Medeæ,

Demta forent capiti quam mala multa (meo.

pro vulgata tamen lectione faciunt, quæ notavi Fast. II. v. 634. *Heins. Demta corona tuo.*] In potu atque hilaritate coronis utebantur, ut docet Plin.

583. *Prior omnia sumat.*] *Omina* Scaliger. cujus ut & Jureti codex sequenti versu *Neu dubites.* pro *sive erit inferior* Regius mendose *si velit.* Lege *sive sit.* atque ita decem scripti. *Heins.*

584. *Verba secunda.*] Optata. aures juvantia, quibus eum capi posse putes.

585. *Tuta frequensque via est per amici fallere nomen.*] Fuit cum *Trita frequensque via est* opinarer legendum. Nunc nihil muto. nisi quod *amicum nomen* cum codice Patricii Junii & uno Vaticano amplector. Manilius l. II.

 — illis

Tuta frequensque licet sit via; crimen habet.
Inde procurator nimium quoque multa procurat,
Et sibi mandatis plura videnda putat.
Certa tibi à nobis dabitur mensura bibendi:
Officium præstent mensque pedesque suum.
Jurgia præcipuè vino stimulata caveto,
Et nimium faciles ad fera bella manus.
Occidit Eurytion stultè data vina bibendo.
Aptior est dulci mensa merumque joco.
Si vox est, canta: si mollia brachia, salta:
Et, quacunque potes dote placere, place.
parte, Vatican. arte, Commelin.
Ebrietas ut vera nocet, sic ficta juvabit.

Fac

—— *illis (sæpe est nam subdolus astus)*
Scorpios aspergit noxas sub nomine amico.
Ubi perperam vir magnus *nomine amici* reponit ex codice Gemblacensi. pro *subdolus actus* emendavi *astus*. sic *ungues amicos* dixit Juvenalis Sat. V. ut in Leidensi codice legitur,

——— *custos adfixus ibidem*
Qui numeret gemmas, unguesque observet amicos.

ventus amicus nostro Met. XIII. ℣ſ. 440. *amica causa* Trist. I. El. VIII. ℣ſ. 65. *amica lima* Pont. II. El. IV. ℣ſ. 17. quomodo ista ex codicibus vetustis castigavi. sic *alumnum numen* in Metamorph. & *cognatum nomen* in Fastis, aliaque his similia. *Heinsius.*

587. *Inde procurator nimium quoque multa procurat.*] De propinatore propinante, quod viri eruditi, depravatos codices secuti, hic produnt, à vero alienum est. Libri certe meliores nihil variant. Agit de procuratoribus, quos domini absentes rebus suis constituebant, quique ista occasione eorum auctoritate, quorum res curabant, nonnunquam abutebantur. Ita cum Naugerio etiam doctissimus Gronovius locum capit. qui illud *videnda* sequenti versu interpretatur pro providenda & curanda. ut apud Terentium, *Aliud sodes lenius vide: &* Ciceronem, *Mandavi ei, ut prandium nobis videret:* & sæpe apud eundem. Neque aliter magnus Cujacius Observat. l. XII. c. XXIV. qui addidit locum Varronis, *Tu domi videbis.* & Plauti, *Qui herilem rem procurat, videt.* perperam igitur tres codices cum Jureti libro, qui *jubenda*, & Rottendorphian. qui *bibenda* exhibent. quod postremum tamen Scaligero quoque conjectanti in mentem venerat. *Id.*

589. *Certa tibi à nobis.*] Regius τὸ à non agnoscit. *Idem.*

590. *Officium præstent.*] Ὁ γὰρ νοῦς ὑπὸ οἴνου διαφθαρεὶς ταὐτὰ πάσχει τοῖς ἅρμασι τοῖς τοὺς ἡνιόχους ἀποβαλοῦσιν. Isocrat. ad Demonic. Hoc nempe illud poculum Circæum, quo ex homine fiebat fera. Ἀεὶ γὰρ ἄνθρωπος, τῇ τῆς ἀρετῆς καὶ κακίας ἀνὰ μέσον κλίσει, θεὸς ἢ θηρίον γίνεσθαι λέγεται. Hier. ad carm. Pythag. v. 53. Vide v. 54. quid sit ὁρμὴ τῆς πλεορρυήσεως.

592. *Faciles ad fera bella manus.*] Regius, & sex alii *fera verba*. hoc est, manus cavete inter jurgia nimium paratas & promtas, per quas ad verbera à verbis veniatur. *Heins.*

593. *Occidit Eurytion.*] Centaurus in nuptiis Pirithoi mero incaluit: & quum Hippodamen rapuisset, à Theseo vasto cratere prostratus, animam vinumque evomuit. ut in 12. Metamorph.

597. *Ebrietas ut vera nocet, sic ficta juvabit.*]

Fac titubet blæſo ſubdola lingua ſono:
I:, quidquid facies diceſve protervius æquo,
Credatur nimium cauſa fuiſſe merum.
I, Bene, dic, dominæ; bene, cum quo dormiat illa:
Sed male ſit tacitâ mente precare viro.
A, cum diſcedet mensâ conviva remotâ;
(Ipſa tibi acceſſus turba locumque dabit)
Iſere te turbæ: leviterque admotus eunti, Amor. Lib. 1. El. 4.
Velle latus digitis; & pede tange pedem.
Colloquio jam tempus adeſt. fuge ruſtice longe
Hinc pudor: audacem Forſque Venuſque juvant.
Non tua ſub noſtras veniat facundia leges.

Fac

it.] Docet quandoque ſimulandam : ebrietatem.

599. *Et quicquid dices facieſve.*] *Ut* *cquid facias dicaſve* ſcripti meliores. d verè Neapolitanus. *Ut, quicquid* *ies diceſve.* τὸ *Ut* refer ad *Credatur.* *inſius.*

601. *Et bene, dic, Dominæ.*] *Dominam* ibendum exiſtimo vel contra libros. utus Sticho Act. v. Sc. iv.

Tibi propino decumâ fonte. tibi tute inde,
ſi ſapis.

. *Bene vos, bene nos, bene te, bene me, bene* *ram etiam Stephanium.* ut precor va- e ſubintelligatur. noſter in Faſtis I. 11.

Et, bene nos, bene te, patriæ pater optime,
Cæſar,
Dicite.

i *bene tu* perperam hactenus legeba- r. Tibullus,

Et bene Meſſalam, ſua quiſque ad pocu-
la dicat.

uod mutari à Scaligero nolim. etſi n ignorem iſta Plauti Perſa Act. v. . 1.

Bene mihi, bene vobis, bene amicæ meæ.

mox,

Bene omnibus nobis! hoc mea manus tuæ
poculum donat,
Bene ei qui invidet mihi, & ei qui hoc
gaudio gaudet.

nde liquet utrumque in uſu fuiſſe. *dormiat* etiam pro *dormiet* recte veteres libri. & *diſcedet* ſequenti verſu pro *diſcedit.* Idem. *Bene dic dominæ.*] Φέρε τύχῃ ἀγαθῇ, poculum offerentis vox. Athen. 15. c. 13. Τὸ τ' ἀγαθοῦ δαίμονος πολήριον, καὶ Διὸς Σωτῆρος, καὶ ὑγιείας. ἤτοι ἐδεξιοῦντο προπίνοντες ἑαυτοῖς ταῖς δεξιαῖς. Idem lib. 1. cap. 11. hoc eſt, ut Virgil. *ſtatuere dextris pocula.* Et Plaut. in Perſ. 5. 1. v. 22. *Tua factum opera BENE omnibus nobis, hoc mea manus tuæ poculum donat.*

604. *Turba locumque dabit.*] *Locuſque dabunt* unus Vaticanus. Lege, *locumque dabunt.* & ſic Jureti liber. ſic *Turba ruunt* & ſimilia paſſim. *Heinſius.*

606. *Velle latus.*] Sic & in Hecyr. 3. 5. *Noli fodere, juſſi.* Et Plaut. Menæch. 4. 2. v. 49. *Non hercle ego quidem uſquam quidquam nuto neque nicto tibi.* Et in Trucul. 4. 3. v. 14.

Omnium primum diverſæ ſtate, hem ſic:
iſtuc volo.
Neve inter vos ſignificetis, ego ero
paries.

609. *Sub noſtras leges.*] Non finem ſtatuo orationi. Nec præfinitò loqui neceſſe eſt. Sic Argyrippus apud Plaut. Aſinar. 1. 2. v. 26. *Meo modo loquar quæ volam, quoniam intus non licitum eſt mihi.* *Veniet facundia leges.*] *Veniat* meliores libri. Scribo, *Ne veniat.* Heinſius.

610. *Fac*

Fac tantum incipias, ſponte diſertus eris.
Eſt tibi agendus amans, imitandaque vulnera verbis.
Hinc tibi quæratur qualibet arte fides.
Nec credi labor eſt: ſibi quæque videtur amanda.
Peſſima ſit, nulli non ſua forma placet.
Sæpe tamen verè cœpit ſimulator amare:
Sæpe, quod incipiens finxerat eſſe, fuit.
Quo magis ô faciles imitantibus eſte, puellæ.
Fiet amor verus, qui modo falſus erat.
Blanditiis animum furtim deprendere nunc ſit:
Ut pendens liquidâ ripa ſubitur aquâ.
Nec faciem, nec te pigeat laudare capillos;
Et teretes digitos, exiguumque pedem.
Delectant etiam caſtas præconia formæ.
Virginibus curæ grataque forma ſua eſt.
Nam cur in Phrygiis Junonem & Pallada ſilvis
Nunc quoque judicium non tenuiſſe pudet?
Laudatas oſtentat avis Junonia pennas:

Si

610. *Fac tantum cupias.*] Imo *incipias.* quod in multis codicibus extat, & in Erfurtano Zinzerlingus invenit. notum illud, *Dimidium facti qui bene cepit, habet.* & adagium Græcum Ἀρχὴ δὲ τοὶ ἥμισυ παντός. Heinſius.

911. *Eſt & agendus amans.*] Vetuſtiores *Eſt tibi agendus.* Idem. *Agendus amans.*] Amantis partes agendæ, vulnuſque amoris exhibendum.

612. *Hinc tibi quæratur.*] Regius, Excerpta Scaligeri, prima editio, & decem libri ſcripti, *Hac tibi.* Lege,

Hac tibi quæratur quam libet arte fides.

De voce *quamlibet*, quæ Ovidio in deliciis eſt, jam egi Notis ad Ep. VI. v. 140. *Heinſius.*

613. *Sibi quæque videtur amanda.*] *Videntur* unus meus. venuſte. vide quæ noto Amor. II. El. XI. v. 21. *Idem.*

614. *Forma placet.*] Nulla enim illi ſexui ſit major, quam ſpretæ formæ, injuria.

617. *Imitantibus.*] Simulantibus ſe amare.

618. *Qui modo fictus erat.*] *Falſus* libri meliores. & ſane *finxerat* jam præceſſit. *Heinſius.*

619. *Animum.*] Amantis puellæ. *Furtim deprendere nunc ſit.*] Eſt Græciſmus, de quo infra lib. II. verſ. 28. male igitur potior librorum pars *fas ſit*, At Regius & Oxonienſis, cum Excerptis Scaligeri, & alio codice, *non ſit.* proximo verſu pro *ripa ſubitur*, Lincolnienſis *ſalitur.* Arondelianus *cavatur.* Heinſius.

625. *Nam cur in Phrygiis.*] Cur Juno & Pallas deſcenderunt ad judicium Paridis, quo ille malum aureum, velut victoriæ calculum Veneri dandum cenſuit? nempe quia ambæ ſe Veneri præferendas formæ elegantia credidere.

626. *Non tenuiſſe.*] Non obtinuiſſe.

627. *Laudatas oſtendit avis.*] Malo *oſtentat.* quod in Sarraviano eſt, & quatuor aliis. Arondelianus & Aproſianus

ex-

Si tacitus ſpectes, illa recondit opes.
Quadrupedes, inter rapidi certamina curſus,
Depexæque jubæ plauſaque colla juvant.
Nec timidè promitte: trahunt promiſſa puellas.
Pollicito teſtes quoslibet adde Deos.
Jupiter ex alto perjuria ridet amantum;
Et jubet Æolios irrita ferre Notos.
Per Styga Junoni falsùm jurare ſolebat
Jupiter: exemplo nunc favet ipſe ſuo.
Expedit eſſe Deos: &, ut expedit, eſſe putemus.
Dentur in antiquos thura merumque focos.
Nec ſecura quies illos ſimiliſque ſopori
Detinet. innocuè vivite; numen adeſt.
Reddite depoſitum: pietas ſua fœdera ſervet: pignora, Vossian.
Fraus abſit: vacuas cædis habete manus.
Ludite, ſi ſapitis, ſolas impune puellas.
Hac magis eſt unâ fraude pudenda fides.
Fallite fallentes: ex magnâ parte profanum
Sunt genus. in laqueos, quos poſuere, cadant.
Dicitur Ægyptos caruiſſe juvantibus arva

Im-

...ndit. an *diſtendit? picta pandit ſpectatam cauda* de Pavone Horatius. *diſtenta miracula* mox habebimus. *Heinſ. Avis Junonia.*] Pavonem deſignat, cujus caudæ Argi oculos, à Mercurio interfecti Junonem appoſuiſſe, narrat in Metam.

628. *Recondit opes.*] Aureas pennas, versicoloreſque abſcondet.

632. *Pollicitis teſtes.*] *Pollicito* libri. *...libet adde* etiam in nonnullis. Forte *quamlibet adde*, ut paulo ante. *Heinſius.*

633. *Perjuria amantum.*] Quære Ep. 2. v. 82. Et Amor. 2. v. 27. eleg. 7.

635. *Per Styga.*] Virgilius, *Dii cujus jurare timent, & fallere numen.*

636. *Nunc favet ille.*] *Ipſe* libri. & ſuperiori verſu quidam *falſo jurare* cum Regio. male. Amor. III.

Scilicet æterni falſum jurare puellis
Dii quoque concedunt. Heinſius.

638. *Thura merumque.*] Thure & vino deos colamus.

639. *Nec ſecura quies.*] Secundum Stoicos dicit, deos curare mortalia, & nocentes punire. *Secura quies.*] Ut impius Epicurus docebat: & ejus ſectatores, qui didicerant *Deos ſecurum agere ævum: nec ira nec gratia tangi.*

640. *Innocui vivite.*] *Innocue* ſcripti. *Heinſius.*

644. *Hac minus eſt una fraude.*] *Hac magis eſt* Regius & alii quidam. Sed probe Oxonienſis & Scaligeri excerpta cum potioribus, *Hac magis eſt una fraude.* Jureti codex aliique tres, *Hac magis eſt una parte.* Idem.

647. *Dicitur Ægyptus.*] *Ægyptos* Regius. pro *juvantibus* Ramirezius in Martialem *rigantibus* reponit. ſed perperam. noſter Pont. l. II. El. I.

Iupiter utilibus quoties juvat imbribus agros

Mixta

Imbribus; atque annos ſicca fuiſſe novem.
Cum Thraſius Buſirin adit, monſtratque piari
Hoſpitis effuſo ſanguine poſſe Jovem.
Illi Buſiris, Fies Jovis hoſtia primus,
Inquit: & Ægypto tu dabis hoſpes aquam.
Et Phalaris tauro violenti membra Perilli
Torruit. infelix imbuit auctor opus.
Juſtus uterque fuit. neque enim lex æquior ulla,
Quam necis artifices arte perire ſuâ.
Ergo, ut perjuras merito perjuria fallant,

Exem-

Mixta tenax ſegeti creſcere lappa ſolet.
ut vere illic membranæ meliores. Plinius Epiſtola IX. l. VII.

Utque ſacris fontes non ſola incendia ſiſtunt.
Sæpe etiam flores vernaque prata juvant.

Ita ſcriptum offendi in veterrimo libro Mediceo. neque aliter edidit in catale- ctis Pithœus. Nam vulgati codices *ri- gant* agnoſcunt. Seneca Natural. Quæſt. l. IV. c. II. de Nilo, *aut nulli imbres ſuos aut rari, & qui inſuetam aquis cæleſtibus terram non adjuvent.* Sic & rei ruſticæ ſcriptores nonnunquam locutos memi- ni. Sequenti verſu *annos novem* libri ple- rique non *annis*. Idem. *Dicitur Ægypto.*] Exemplis arguit, meretricias fraudes fraude propulſandas eſſe. Buſiris rex Ægypti, Neptuni & Libyes filius fuit, ſub quo quum novem annis nimia ſiccitate magna eſſet ſterilitas, Thraſius docuit Buſirim, humana hoſpitum nece poſſe aquas elici: ſed primus ipſe immolatus eſt. Inde cum cæteri quoque hoſpites ſimili modo mactarentur, ab Hercule Buſiris eadem pœna affectus interiit.

648. *Imbribus.*] Nili irrigationem intelligit.

650. *Hoſpitis effuſo ſanguine.*] *Adfuſo* Regius, ut ad aram Jovis reſpiciat. Ep. Laodamiæ,

Ut ſolet adfuſo ſurgere flamma mero.

libr. I. Pont. El. III. ex veteri codice,

Ut ſolet affuſo vena redire mero.

ſic & apud Martialem ſcribendum l. IX. Ep. LXII.

Crevit & adfuſo lætior umbra mero.

ubi de platano agit. Plinius libro XVI. Nat. Hiſt. cap. XLIV. *Eſt in ſuburbano Tuſculani agri colle, qui Corne appellatur, lucus antiqua religione Dianæ ſacratus à Latio: velut arte tonſili comâ, fagei nemoris. In hoc arborem eximiam ætate noſtra adamavit Paſsienus Criſpus, bis conſul, orator. Agrippinæ matrimonio & Nerone privigno clarior poſtea; oſculari complectique eam ſolitus, non modo cubare ſub ea, vinumque illi affundere.* ubi ſcribendum, *ſacratus à Tatio.* ut in Priapeis ipſo initio Petrus Scriverius recte caſtigabat,

Conveniens Tatio pone ſupercilium.

cum *Latio* perperam legatur. Apud Propertium quoque libro II. Eleg. XXXIII. Paſſeratius ſcribendum cenſebat,

Largius effuſo madeat tibi menſa Falerno.

pro *effuſo*. ſed vide ne *infuſo* illic reponendum ſit, cum de potatione agat potius quam de libatione. *Heinſ.*

653. *Et Phalaris.*] Perillus, ad Agrigentinum tyrannum Phalaridem taurum æreum attulit: docuitque, eo includi poſſe noxios, & impoſito circumquaque igni, vocem bovis mugientis audiri. Tyrannus opus laudavit, ut ipſe in epiſtolis ſcripſit: ſed artificem primum experiri voluit.

657. *Ergo & perjuras merito perjuria fallant.*] *Ut fallant* ſcripti plerique: ſed Regius & Oxonienſis, *ut fallent.* quinque

alii:

Exemplo doleat fœmina luſa ſuo.
t lacrymæ proſunt: lacrymis adamanta movebis.
Fac madidas videat, ſi potes, illa genas.
lacryma (neque enim veniunt in tempore ſemper)
Deficient; unctâ lumina tange manu.
uis ſapiens blandis non miſceat oſcula verbis?
Illa licet non det; non data ſume tamen.
ugnabit primo fortaſſis; &, Improbe, dicet:
Pugnando vinci ſed tamen illa volet.
antum, ne noceant teneris male rapta labellis,
Neve queri poſſit dura fuiſſe, cave.
ſcula qui ſumſit, ſi non & cætera ſumet;
Hæc quoque, quæ data ſunt, perdere dignus erit.
uantum defuerat pleno poſt oſcula voto;
Hei mihi! ruſticitas, non pudor ille fuit.
im licet appelles; grata eſt vis iſta puellis:
Quod juvat, invitæ ſæpe dediſſe volunt.
uæcunque eſt ſubitâ Veneris violata rapinâ,
Gaudet: & improbitas muneris inſtar habet.
t, quæ cum cogi poſſet, non tacta receſſit,
Ut ſimulet vultu gaudia, triſtis erit. abit, Francius.
im paſſa eſt Phœbe; vis eſt allata ſorori: oblata, Francof.

Et

i: *ut perjuras merito perjuria fallunt.* od verum puto, ut parentheſi hæc ludantur. ſequenti verſu *femina luſa* n *læſa* codex meus. & placet. *Heinſius.*

659. *Adamanta movebis.*] Fœminam riſſimam.

662. *Deficiunt, uda lumina tange ma-*.] Primo *Deficient* eſt in melioribus. inde *uncta manu* Regius cum Politiani dice & quinque aliis. Oxonienſis *cun-*. tres *tincta.* duo *unda.* ſed *uncta* ve-m eſt. ſic & *unctas comas* pro unguento libutis lib. v. Faſtorum dixit. *Heinſ.*

666. *Pugnando vinci ſe tamen illa vo-*.] *Sed tamen* ſcripti nonnulli. dictum . 1. Amor. El. v. *Idem.*

668. *Dura oſcula.*] Hinc puella apud neocrit. Idyl. 27. ỳſ. 7. κῆλόν σοι δα-μάλας φιλέειν, ἐκ ἄζυγα κώραν.

670. *Perdere dignus erat.*] *Erit* meliores. & ſuperiori verſu, *ſi non & cætera ſumet*, vel, *ſumit.* Heinſius.

671. *Pleno poſt oſcula voto.*] *Facto* Jureti & Intimelii liber. Forte *furto.* Idem.

673. *Vim licet appellent.*] *Appelles* & *vis iſta* Jureti & Intimelii libri. *Idem.*

676. *Gaudet.*] Ὄμμασιν αἰδομένη, κραδίη δέ οἱ ἔνδον ἰάνθη. Theocr. Idyll. 27. ỳſ. 69.

679. *Vim paſſa eſt Phœbe.*] Phœben & Ilairam formæ elegantia excellentes Leucippus pater deſpondit Idæ & Lynceo fratribus: quas quum rapuiſſent Caſtor & Pollux, inter eos pugnatum eſt ante Spartanam urbem, ut Hyginus docet. *Eſt paſſa vim.*] Rapta eſt enim à Ca-

ſtore

Et gratus raptæ raptor uterque fuit.
Fabula nota quidem, ſed non indigna referri,
Scyrias Hæmonio juncta puella viro.
Jam Dea laudatæ dederat ſua præmia formæ
Colle ſub Idæo vincere digna duas.
Jam nurus ad Priamum diverſo venerat orbe;
Grajaque in Iliacis mœnibus uxor erat.
Jurabant omnes in læſi verba mariti:
Nam dolor unius, publica cauſa fuit.
Turpe, niſi hoc matris precibus tribuiſſet, Achilles
vir in, Salmasius Veſte virum longa diſſimulatus erat.
Quid facis, Æacide? non ſunt tua munera lanæ.
feres, Politiani; tene, Neapolit. Tu titulos aliâ Palladis arte petas.
Quid tibi cum calathis? clypeo manus apta tenendo eſt.
Penſa quid in dextrâ, qua cadat Hector, habes?

Re-

ſtore & Polluce. *Sorori.*] Ilairæ. *Vis eſt illata ſorori.*] *Allata* Regius & Oxonienſis cum ſex aliis. bene. dictum epiſtola XVII. ℣ſ. 21. *Heinſius.*

680. *Et gratus raptis.*] *Rapta* meliores. *Idem. Uterque raptor.*] Caſtor & Pollux.

681. *Fabula nota quidem.*] Vim puellis gratam eſſe, docet exemplo Deïdamiæ Lycomedis regis filiæ, apud quem Thetis Achillem ſub muliebri habitu celavit: quoniam à Proteo acceperat, illum periturum eſſe in bello Trojano.

682. *Scyrias Æmonio.*] Puella Scyrias, Deidamia filia Lycomedis, regis Scyri. Quæ clariſſima propter Lycomedis cum Achille affinitatem, & Achillis filium Neoptolemum ibi procreatum. *Victa puella viro.*] *Iuncta* iidem, & ſequenti verſu *ſua præmia*, non *mala*, ut vulgati. Forte legendum *Hæmonio juncta puella toro.* Frequenter enim inter ſe confunduntur *viro* & *toro*. ut monui. Epiſt. XIX. v. 100. Propertius, *Sciria non viduo Deidamia toro.* ita enim vetus codex. vulgati & illic *viro*. Heinſius.

683. *Iam dea.*] Venus. *Præmia.*] Helenam, quam Venus Paridi promiſerat.

684. *Vincere digna Venus.*] *Duas* pro diverſa lectione Oxonienſis. quomodo & prima editio & tres ſcripti. *Venus* ex Gloſſa videtur natum. Epiſtola Paridis,

Arbiter es formæ, certamina ſiſte dearum,
Vincere qua formâ digna ſit una duas.

Heinſius.

686. *Grataque in Iliacis.*] Lege *Grajaque* cum Jureti codice & aliis nonnullis. atque ita prima editio ſupra,

Raptaque ſit Phrygio Graja puella viro.

ſimile mendum ex Metamorph. lib. IV. ſuſtulimus. *Idem.*

687. *Iurabant omnes.*] Vide Amor. 2. eleg. 18. ℣ſ. 2.

690. *Veſte longa.*] Thetis fœmineo habitu Achillem induit.

692. *Titulos.*] Gloriam. *Alia arte Palladis.*] Quoniam tractabis arma & prælia, quorum Pallas quoque fuit princeps. *Mer.*

693. *Clypeo manus apta terendo.*] *Tenenda eſt* Oxonienſis. *terenda eſt* alii nonnulli. Puto, *terendo eſt.* & ſic unus Vaticanus. *ferendo* tamen non ablegem. *Heinſius.*

695. *Suc-*

.ejice succinctos operoso stamine fusos.
Quassanda est istâ Pelias hasta manu.
orte erat in thalamo virgo regalis eodem:
Hæc illum stupro comperit esse virum.
iribus illa quidem victa est, ita credere oportet:
Sed voluit vinci viribus illa tamen.
epe, Mane, dixit, cum jam properaret Achilles:
Fortia nam positâ sumserat arma colo.
is ubi nunc illa est? quid blandâ voce moraris
Auctorem stupri, Deïdamia, tui?
ilicet, ut pudor est quondam cœpisse priorem,
Sic alio gratum est incipiente pati.
ı nimia est juveni propriæ fiducia formæ,
Expectat si quis, dum prior illa roget!
r prior accedat: vir verba precantia dicat.
Excipiet blandas comiter illa preces.
potiare, roga: tantum cupit illa rogari.
Da causam voti principiumque tui.
piter ad veteres supplex Heroïdas ibat:
Corripuit magnum nulla puella Jovem.

Si

95. *Succinctos stamine fusos.*] Vide
5. 2. 3. Amor. ℣s. 31. *Fusos succin-*] Alligatos.

96. *Pelias hasta.*] Hasta Achillis, à
o Thessaliæ monte. Ea erat ex fraxi-
tantæ magnitudinis, ut cum Patro-
arma sumpsisset ab Achille, hastam
ıuerit tanquam intractabilem. *Pe-*
ıasta.] Homer. Iliad. τ. ℣s. 387.

κ δ' ἄρα σύριγγος πατρώϊον
ἐσπάσατ' ἔγχος,
ιθὺ, μέγα, στιβαρόν. τὸ μὲν ἐ
δύνατ' ἄλλος Ἀχαιῶν
άλλειν, ἀλλά μιν οἶος ἐπίστατο
πῆλαι Ἀχιλλεὺς,
ηλιάδα μελίην, τὴν πατρὶ φί-
λῳ τάμε Χείρων
ηλίου ἐκ κορυφῆς, φόνον ἔμμεναι
ἡρώεσσιν.

697. *Virgo regalis.*] Deïdamia, regis filia.

698. *Comperit.*] Nam antea crediderat puellam esse Achillem.

702. *Fortia sumpserat arma.*] Achilles jam deposita colo, & muliebribus exercitiis relictis, induerat arma bellica, ut cum Græcis ad Trojam abiret: nihilominus tamen Deïdamia instabat rogando, ut maneret, &c. *Micyll.*

705. *Quiddam cœpisse priorem.*] Meliores libri, *quadam* vel *quandam*. Scribe, *quondam* cum prima editione & tribus scriptis. vide Notas Epistola XVII. v. 71. *Heinsius.*

708. *Expectet.*] *Expectat* meliores libri. & mox *Excipiet* pro *Excipiat*. pro *comiter* perperam multi, *molliter*. lib. II. Fast. *Comiter excipitur: sanguine junctus erat.* Id.

715, *Tumi-*

Si tamen à precibus tumidos accedere flatus
  Senſeris? incepto parce, referque pedem.
Quod refugit, multæ cupiunt: odêre, quod inſtat.
  Lenius inſtando tædia tolle tui.
Nec ſemper Veneris ſpes eſt profitenda roganti:
  Intret amicitiæ nomine tectus amor.
Hoc aditu vidi tetricæ data verba puellæ:
  Qui fuerat cultor, factus amator erat.
Candidus in nautâ turpis color: æquoris undâ
  Debet, & à radiis ſideris eſſe niger.
Turpis & agricolæ: quia vomere ſemper adunco,
  Et gravibus raſtris ſub Jove verſat humum.
Et tua, Palladiæ petitur cui palma coronæ,

Candi-

715. *Tumidos accedere faſtus.*] *Flatus* Oxonienſis. venuſte. lib. III. v. 511.

Odimus immodicos (expertæ credite) flatus.

ſic videtur legendum. nam vetus liber illic *fatus*. Propertius lib. II. El. XXV.

Mendaces ludunt flatus in amore ſecundo.

non *ſecundi*. quod nunc legitur. Statius Theb. III.

—— Cum magniloquos luit impia flatus Tantalus.

& lib. I.

Attolit flatus ducis, & ſediſſe ſuperbum
Dejecto ſe fratre putat.

Drances de Turno,

Det libertatem fandi, flatuſque remittat.

Seneca Agamnone,

Tamen ſuperba & impotens flatu nimis
Fortuna magno ſpiritus tumidos daret.

idem Thyeſte,

Ponite inflatos tumidoſque vultus.

Valerius Flaccus libro III.

Non hi tum flatus, non iſta ſuperbia dictis.

& paulo ante,

—— tali mentem pars maxima flatu
Erigit, & vana gliſcunt præcordia lingua.

Corippus Africanus libro III.

Quod tua ventoſis inflata ſuperbia verbis Iactitat.

tumentes flatus in re ſimili dixit Ammianus Marcellinus. memini & apud Silium id occurrere, ad Claudianum plura. Cæterum Regius, Oxonienſis, Jureti codex & alii nonnulli, *abſcedere* non *accedere* contrario plane ſenſu. ſed male. *Heinſ. Tumidos flatus.*] Sic & Græci. Theocr. In ſcuto Hercul. verſ. 24. —— ὑπὲρ σακέων πνείοντες. Et Eurip. in Herc. fur. πνόας θερμὰς πνέω.

722. *Qui fuerat cultor factus, amator erat.*] Puto,

Qui fuerat cultor fictus, amator erat.

Heinſ.

725. *Turpis in agricola.*] *Et agricola* libri veteres. *Idem.*

226. *Sub Iove.*] Sub cœlo aperto. Horatius: *Manet ſub Iove frigido Venator.*

727. *Et tu Palladiæ.*] *Et tua* Regius. Oxonienſis, Jureti codex, & tres alii. bene, ut ad *Corpora* referatur. *palma coronæ* pro *fama* quatuor libri. nec damno *Heinſ. Coronæ Palladiæ.*] Coronæ oleaginæ. Eſt enim olea arbor ſacra Palladi, qua victores in Olympico certamine coronabantur. Erant olim in Græcia quatuor ludorum genera præ cæteris celebratiſſima. Ludi *Olympici*, qui celebrabantur quinto quoque anno, magna homi-

Candida si fuerint corpora; turpis eris.
alleat omnis amans: hic est color aptus amanti.
Hic decet; hoc vultu non valuisse putent.
allidus in Lyrice sylvis errabat Orion:
Pallidus in lentâ Naïde Daphnis erat.
rguat & macies animum: nec turpe putaris,
Palliolum nitidis imposuisse comis.
ttenuent juvenum vigilatæ corpora noctes;

Cura-

minum frequentia, in honorem Jo- Olympici. *Pythii*, Apollini sacri, in ibus victor poma referebat. *Isthmii* o ludi erant Palæmoni dicati, victo- orona ex apio dabatur. *Nemeai*, in emoriam Archemori instituti. victo- pinea corona ornati discedebant.

730. *Hoc decet: hoc multi non valuisse tant.*] *Hic decet* bene nonnulli codi- : nimirum *color. Hic decet hunc multi* cerpta Scaligeri & Puteani cum aliis ibusdam. *putent* etiam Regius & duo i. pro *multi* unus meus *vultu*. Forte,

Hic decet, hoc vultu non valuisse putent.

hoc vultu colligant ac persuadeantur ellæ te non valere, & ægrum esse præ mio sui amore. Tò *putent* sic & usus lib. II.

Quo magis ô juvenes deprendere parcite vestras.

Peccent: peccantes verba dedisse putent.

multi non valuisse putent, prima edi- . *Heins.*

731. *Pallidus in Lyrice sylvis erra- t Orion.*] Noti sunt Amores Orionis, i OEnopionis filiam perdite amarit, iam Meropen alii, Parthenius in E- ticis cap. XX. Hæro appellat. De *Ly- e* nihil legisse me memini. Nec con- nt sibi veteres membranæ. Jureti co- x *Pallidus in Licea. in Linces* unus ex eis. ut & Regius. nisi quod à manu cunda *Linea*. quomodo in multis aliis. tondelianus *in silvis Lincea*; vel *Liceæ*, l *Linces*. Cæteri, *Lincam, Lincem, Li- , Litie, Lincie, Licita, in Linceis; il- lincis*, & similia. Nam codex Oxonien- sis hunc versum non habebat. Lege *in Dirces sylvis*. Nam Orion Thebanus. hinc *Bœotus* sæpe poëtis dicitur, & Dirce fons Thebani agri, quem inter alios Statius in Thebaïde sua luculentis ver- sibus descripsit. Regius etiam *Arion* pro *Orion*. De Daphnidis Amoribus ex Parthenio, Scholiaste Theocriti, Junio Philargyro, & Servio res est non plane ignota. *Idem.*

732. *Pallidus in lenta.*] Ex Mercurio & Nympha Daphnidem natum in Si- cilia, scribit Diodorus: & à lauro- rum multitudine, in quas diverte- bantur nymphæ, ita appellatum. E- ducatus à nymphis boum permulta possedit armenta, à quorum cura *bu- culos* est dictus. Quum esset ingenio acri, studiumque plurimum guber- nandis bobus impenderet, carmen bucolicum, quod postea à Siculis in pretio habitum fuit, invenit. In Dia- næ gratiam venatui operam dedit, eamque fistula & cantu bucolico de- lectavit. *Lenta.*] Dura, & tarda ad amandum Daphnidem.

734. *Pileolum nitidis imposuisse co- mis.*] *Palliolum* melioris notæ libri. nec dubium quin recte. Qui enim infirmæ valetudinis erant, palliolis obnubebant caput. Quintilianus: *Palliolum, sicut fascias & focalia, sola potest excusare vale- tudo.* Monuit jam ad Historiam Au- gustam Salmasius. Sequenti versu *At- tenuent* etiam bene tres libri. vulgo *At- tenuant.* & *è magno qui fit amore* non- nulli, non *in magno*. Heins.

Curaque, & è magno qui fit amore, dolor.
Vt voto potiare tuo, miserabilis esto:
Ut, qui te videat, dicere possit, Amas.
Conquerar, an moneam, mistum fas omne nefasque?
Nomen amicitiæ, nomen inane fides.
Hei mihi! non tutum est, quod ames, laudare sodali.
Cum tibi laudanti credidit, ipse subit.
At non Actorides lectum temeravit Achillis:
Quantum ad Pirithoum, Phædra pudica fuit.
Hermionen Pylades, quo Pallada Phœbus, amabat:
Quodque tibi geminus, Tyndari, Castor erat.
Si quis idem sperat; jacturas poma myricas
Speret: & è medio flumine mella petat.

Nil,

739. *Conquerar an moneam mistum fas esse nefasque.*] Libri meliores *fas omne nefasque.* Deinde Regius *Cum querar admoneam.* *Admoneam* etiam est in Oxoniensi. Scribe,

Num querar ac moneam mistum fas omne nefasque,
Nomen amicitias, nomen inane fidem?

ut *esse* subintelligatur. Nisi quis malit *Conquerar an taceam*, quod est in excerptis Politiani, & tribus à me inspectis. *Idem.*

741. *Quod amas.*] *Quod ames* meliores. *Idem.*

743. *At non Actorides.*] Perpaucos amicis fidos fuisse commemorat: sed nullos tales reperiri amplius posse, ostendit. *Actorides*, patronymicum est, ab avo deductum. Actor enim fuit pater Menœtii, patris Patrocli. *Lectum Achillis.*] Hippodamiam Brisei filiam. *Lectum temeravit Achillis.*] *Achilles* Regius, Oxoniensis, & alii quidam. Scribe *Achillei.* sic *Vlyssei* pro *Vlyssis* passim quoque tam apud Virgilium, quam nostrum. Remed. Amor. ℣s. 473. *ope tutus Achillei.* ex vestigiis vetusti codicis. in veterrimo codice Virgilii Mediceo semper *Achilli* & *Vlyssi* scribitur in secundo casu. & *Oili* non *Oilei.* quomodo & *Oronti.* & sane *Achillei* & *Vlyssei* apud Horatium quadrisyllaba sunt. pluribus de his accurate disputavit ex antiquis grammaticis Pierius Valerianus ad ℣s. 30. libri primi Æneidos. *Persei ala* apud Propertium; & *Persei uxor.* Vide Notas Gronovii ad Livium lib. XLII. cap. XXV. nos plura ad Metamorphoses. *Heinsius.*

744. *Ad Pirithoum.*] Initium amicitiæ inter Theseum & Pirithoum, & quàm se mutuo dilexerint, docet Plutarch. in Theseo. *Phadra pudica fuit.*] Pirithous non violavit Phædram, uxorem Thesei. *Mer.*

745. *Qua Pallada Phœbus.*] *Quod* Regius. reliqui plerique, *quo.* ut supra,

Myrrha patrem, sed non quo filia debet, amavit. Heins.

747. *Laturas poma myricas.*] *Iacturas* Regius, Oxoniensis & sex alii. quomodo in Observationibus ex Arondeliano codice restituit præclare Gronovius lib. I. cap. XVIII. qui videatur omnino. *cornua jacta* Art. III.

Nec faciunt cervos cornua jacta senes.

sic & alibi *nix jacta.* mox *è medio flumine* libri meliores. Remed. Amor.

Cedimus, è medio jam licet amne bibas. Idem.

753. *Fidum*

Nil, nisi turpe juvat: curæ est sua cuique voluptas.
Hæc quoque ab alterius grata dolore venit.
Heu facinus: non est hostis metuendus amanti.
Quos credis fidos, effuge; tutus eris.
Cognatum fratremque cave, carumque sodalem:
Præbebit veros hæc tibi turba metus.
Finiturus eram: sed sunt diversa puellis
Pectora. mille animos excipe mille modis. decipe, Palatin.
Nec tellus eadem parit omnia. vitibus illa
Convenit; hæc oleis; hac bene farra virent.
Pectoribus mores tot sunt, quot in orbe figuræ:
Qui sapit, innumeris moribus aptus erit.
Utque leves Proteus modo se tenuabit in undas;
Nunc leo, nunc arbor, nunc erit hirtus aper.
Hi jaculo pisces, illi capiuntur ab hamis: retinentur, Palatin.
Hos cava contento retia fune trahunt.
Nec tibi conveniat cunctos modus unus ad annos:
Longius insidias cerva videbit anus.

Si

753. *Fidumque sodalem.*] *Carumque* ... rigatiores. nam *fidos* præcesserat superiori versu. *Idem.*

761. *Utque levis Proteus modo se tenuabat in undas.*] Primo *leves undas* reponendum est ex auctoritate optimi Regii, fragmenti veterrimi Oxoniensis, & octo vel novem aliorum codicum. *leves aquas* noster alibi non uno loco dixit. ut in Fastis, *leves cursum sustinuistis aquæ.* Pro *tenuabat*, deinde idem Regius, & duo alii *tenuavit.* sed probe prima editio, & unus Vaticanus, *tenuabit.* & sequenti versu pro *erat*, fragmentum Oxoniense, Codex Regius, & duo alii, *erit.* verissime. Instar Protei, inquit, modo in leves undas, nunc in leonem, aut aprum, aut arborem se mutabit. De Proteo noster pluribus libro Met. VIII. & res est cæteroquin nota. Porro Horatii ista, Satyrâ III. lib. II. respexit hoc loco noster, ubi is agit de malo debitore.

Scribe decem à Nerio. non est satis. adde Cicutæ
Nodosi tabulas centum: mille adde catenas.
Effugiet tamen has sceleratus vincula Proteus,
Cum rapiens in jus malis ridentem alienis:
Fiet aper, modo avis, modo saxum, & cum volet, arbor.

nam proverbii locum obtinuisse videtur, ut qui urgentes eludebant, Protei dicerentur. idem Horatius libro I. Epist. I.

Quo teneam vultus mutantem Protea nodo? Idem.

766. *Longius insidias curva videbit anus.*] Ridicule profecto. Causæ scilicet multum est, cur anus jam curvata præ senio insidias amatorum metuat. Quis credat optimo poëtæ tale quid excidisse? Tollit scrupulum codex Regius, in quo à manu prima legebatur *cerva*

 anus.

Si doctus videare rudi, petulansve pudenti;
 Diffidet miseræ protinus illa sibi.
Inde fit, ut, quæ se timuit committere honesto,
 Vilis in amplexus inferioris eat.
Pars superat cœpti, pars est exhausta, laboris.
 Hic teneat nostras anchora jacta rates.

anus. Nec aliter in Oxoniensi pro diversa lectione. *cervum senem* pari modo Lucretius dixit lib. III. & noster infra lib. III.

Nec faciunt cervum cornua jacta senem.

similes autem metaphoræ familiares sunt nostro, quoties de puellis agit. sic supra,

Saucius arrepto piscis teneatur ab hamo.

& postea,

—— lepus hic aliis exagitandus erit.

&, initio sequentis libri,

Decidit in casses præda petita meos.

sed nihil opus est, ut elegantissimam lectionem pluribus adstruamus. *Idem.*

P. OVI-

P. OVIDII NASONIS
ARTIS AMATORIÆ
LIBER SECUNDUS.

DIcite, Iö Pæan: &, iö, bis dicite, Pæan.
Decidit in caſſes præda petita meos.
Lætus amans donet viridi mea carmina palmâ:
Præferor Aſcræo Mæonioque ſeni.
Talis ab armiferis Priameïus hoſpes Amyclis
Candida cum raptâ conjuge vela dedit.
Talis erat, qui te curru victore ferebat,
Vecta peregrinis Hippodamia rotis.
Quid properas, juvenis? mediis tua pinus in undis
Navigat: & longè, quem peto, portus abeſt.

Non

DIcite Io Pæan.] Ex tribus partibus quas propoſuerat Ovid. duas abſolvit: tertia ſupereſt, quam nunc exequitur. Docet enim in hoc 2. lib. quemadmodum ab amatore conſervandus diu ſit amicæ amor, quam aſſiduo labore ſibi morigeram reddidit. *Dicite Io Pæan.*] Triumphantum eſſe dicit de amica victâ: & Apollinem invocandum, ut in ttiumphis fieri ſolebat. *Pæan* autem non modo Apollinem ſignificat, ſed ipſius & cæterorum deorum laudem.

2. *In meos caſſes.*] Capta eſt. *Præda petita.*] Puella quæſita.

3. *Lætus amans donet.*] *Donat* optimus Regius cum aliis nonnullis & primâ editione. Forte *dona.* Heinſius.

4. *Præferor Aſcræo.*] Præponor Heſiodo, ab Aſcra, Bœötiæ vico appellato. *Mæonioque ſeni.*] Homero, à Mæone patre, eodemque patruo, ut Plutarchus ſcribit.

5. *Ab Amyclis armiferis.*] A bellicoſis Amyclis. Amyclæ autem fuit civitas Laconiæ, patria Helenæ. *Priameïus hoſpes.*] Paris, quem Menelaus ſuſcepit hoſpitio.

6. *Conjuge vela dabat.*] *Dedit* meliores. *Heinſius.*

7. *Talis erat, qui te curru.*] Oenomaus rex Piſæ & Elidis in Peloponneſo, filius Martis & Æginæ, quum accepiſſet ex oraculo, ſe moriturum, quamprimum filia nupſiſſet, eam in perpetua virginitate aſſervandam curavit. Itaque, quicunque filiam peteret, curſu certabat. Habebat enim duos velociſſimos equos, Pſillam & Harpinam. Tandem Pelops, Tantali filius, ex Peloponneſo veniens, corrupto Myrtilo, victor evaſit. Oenomaus, exiſtimans adveniſſe reſponſi tempus: ſibi mortem conſcivit. Pelops ducta uxore Hippodamia, Piſæ regnum tenuit. *Diodorus.*

8. *Peregrinis rotis.*] Curru peregrini Pelopis.

9. *Tua pinus.*] Amoris curſus.

10. *Et longe.*] Nam plura adhuc reſtant dicenda.

Non ſatis eſt veniſſe tibi me vate puellam.
Arte meâ capta eſt: arte tenenda meâ eſt.
Nec minor eſt virtus, quam quærere, parta tueri.
Caſus ineſt illic: hîc erit artis opus.
Nunc mihi, ſi quando, Puer & Cytherêa, favete:
Nunc Erato: nam tu nomen amoris habes.
Magna paro; quas poſſit Amor remanere per artes
Dicere, tam vaſto pervagus orbe puer.
Et levis eſt, & habet geminas, quibus avolet, alas.
Difficile eſt illis impoſuiſſe modum.
Hoſpitis effugio præſtruxerat omnia Minos.

Auda-

11. *Non ſatis inveniſſe tibi eſt me vate puellam.*] Regius cum reliquis pleriſque, *Non ſatis eſt veniſſe tibi.* optime. ſic & Græci ferè συνέρχεσθαι de re venereâ honeſto vocabulo utebantur. noſter infra,

Hoc eſt, uxores quod non patiatur amari.
Conveniunt illas, cum voluere, viri.

Epiſtola Sapphus,

Iam tibi Sicelides veniunt nova præda puellæ.

Amor. I. El. x.

Quæ Venus ex æquo ventura eſt grata duobus,
Altera cur illam vendit, & alter emit?

El. XI.

Sæpe venire mihi dubitantem hortata Corinnam.

ut illic ſcribendum videtur. Martial. lib. I. Ep. LXXI.

Omnis ab infuſo numeretur amica Falerno;
Et quia nulla venit, tu mihi, ſomne, veni.

in Apophoretis,

Tunc triplices noſtros non vilia dona putabis,
Venturam cum ſe ſcribet amica tibi.

Propertius lib. II. El. XIV.

Sic veniet hodie, ſi qua negavit heri.

El. XVIII.

Mi formoſa ſat es, ſi modo ſæpe venis.

Ita ſcribo. ubi τὸ *venit* perperam interpretatur magnus Scaliger. El. XX.

Speranti ſubito ſi qua venire negat.

Noſter infra,

—fortior ille eſt,
Quo veniunt alii conciliante viro.

uxores nimirum. ita corrigendum. Modus loquendi Propertio admodum familiaris. *Heinſius.*

15. *Puer & Cytherea.*] Cupidinem & Venerem invocat. *Si quando.*] Faviſtis.

17. *Remanere.*] Durare.

19. *Quibus evolet alas.*] *Avolet* Regius & alii complures cum primâ editione. quod ſequor. ſed & multi *advolat.* proxime verum. *Heinſius.*

21. *Hoſpitis.*] Dædalus genere Athenienſis, natus ex Metione Eupalami, præclarus architectus fuit. Fabulam refert Diodor. & Ovid. in Metam. *Præcluſerat omnia.*] Terras & maria clauſerat. *Præcluſerat omnia Minos.*] *Præſtruxerat* meliores libri magno numero. rectius. nam *clauſit* mox ſequitur. Dædalus ipſe lib. VIII. Met. de Minoë,

—Terras licet, inquit, & undas
Obſtruat: at cœlum certe patet. ibimus illac.
Omnia poſſideat, non poſſidet aëra Minos.

Faſt. I. de Caco,

Ille aditum fracti præſtrinxerat objice montis.

Heinſ.

23. *Cri-*

Audacem pennis repperit ille viam.
)ædalus ut clausit conceptum crimine matris
Semibovemque virum semivirumque bovem;
it modus exilio, dixit, justissime Minos:
Accipiat cineres terra paterna meos.
:t quoniam in patriâ fatis agitatus iniquis
Vivere non potui, sit mihi posse mori.

Da

23. *Crimine matris.*] Pasiphaës infan-o amore. *Ut clausit.*] Posteaquam la-yrinthum ædificavit.

25. *Sit modus exilio.*] Verba sunt Dæ-ali precantis Minoa.

26. *Terra paterna.*] Urbs Athenæ.

28. *Da mihi posse mori.*] *Sit mihi* Ju-ti excerpta eleganti Græcismo, γένοι-ο, ἔςι, ἐνδέχοιτο. sic contra, *Non est*, ἔςι. *Non sit*, *Ne sit*, μὴ γένοιτο, μὴ ἔςω. ἐκ ἔςι, pro non licet, non da-ır. imitatus hunc Nasonis locum Ma-mianus in Elegiis,

Nunc, quia longa mihi gravis est & inutilis ætas,
Vivere cum nequeam, sit mihi posse mori.

ibet paulum exspatiari, ut modum lo-uendi elegantem illustremus. Tibul-ıs lib. I. El. VI.

Tunc mihi non oculis sit timuisse meis.

: lib. III. El. IV.

Nec tibi sit duros acuisse in pectora dentes.

irgilius,

Tu procul à patriâ, nec sit mihi credere tantum.

oster superiori libro, quod non est mu-ındum,

Blanditiis animum furtim deprendere nunc sit.

b. III. Art.

Nec mihi tot positus numero comprendere nunc sit.

a scribo, vel invitis scriptis codicibus. ulgo nunc legitur. *fas est.* & hoc ipso ibro,

O quater & quoties numero comprendere non est,
Felicem!

sic lego ex scriptis. vulgo, *O quantum.* unde emendandus in itinerario Rutilius,

O quater & quoties non est numerare beatos,
Nasci felici qui meruere solo!

ita enim scribo, cum perperam ibi extet,

O quantum & quoties possem numerare beatos!

respexit illa Rutilius Trist. III. El. XII.

O quater, & quoties non est numerare, beatum,
Non interdictâ cui licet urbe frui.

Ubi etiam codices plurimi *O quantum.* frustra. lib. V. Trist. El. XI.

Utque aliis, quorum numerum comprendere non est,
Cæsareum numen, sic mihi mite fuit.

noster libro III. infra,

Quid minus Andromedæ fuerat sperare revinctæ,
Quam dotes ulli posse placere suas?

ita præstantiores libri. recte. vulgati,

Quid minus Andromede poterat sperare relictâ.

lib. II. Met.

Et modo, quos illi fato contingere non est,
Prospicit occasus.

quomodo & ille locus corrigendus. ubi plura lib. II. Fast. *& quam corrumpere non est.* pro quam non datur corrumpere. lib. III. Met. fabula Narcissi,

—— liceat, quod tangere non est,
Aspicere.

Trist. lib. I. El. I. ad Deos,

Fallere quos non est, hanc mihi fertis opem.

Da reditum puero, senis est si gratia vilis:
  Si non vis puero parcere, parce seni.
Dixerat hæc. sed & hæc, & multo plura licebat
  Dicere: regressus non dabat ille viro.
Quod simulac sensit, Nunc, ô nunc, Dædale, dixit,
Mate-

Pont. IV. El. XII.
Quid mandem, quæris? peream, nisi dicere vix est.
Virgilius præfatione Æneidos,
Si mihi susceptum fuerit decurrere munus.
Silius lib. VI.
Sed mihi sit Stygios ante intravisse penates,
Talia quam videam ferientes pacta Latinos.
lib. VIII.
——— *nec longius uti*
His opibus Battoque fuit.
lib. III. El. IV.
Sic tamen hæc absunt, ut quæ contingere non est,
Corpore, sint oculis cuncta videnda meis.
Virgil. IV. Georg.
Scis, Proteu, scis ipse: neque est te fallere cuiquam.
Horat. lib. I. Sat. V.
Mansuri oppidulo, quod versu dicere non est.
Propert. lib. II. El. X.
Ut caput in magnis ubi non est tangere signis,
Ponitur his imos ante corona pedes.
idem lib. I. El. XX.
Nec tibi sit duros montes & frigida saxa,
Galle, nec expertos semper adire lacus.
ita codices, quos consului, ex scriptis meliores. *duri montes*, usitato poëtis Epitheto. Noster Met. XIV.
—— *durisque in montibus orta*
Molle fretum celebrant.
Idem Propertius lib. III. El. III.
Nec tibi sit rauco prætoria classica cornu Flare.
Germanicus Arateis,
Est etiam propiore deum cognoscere motu.
ἔςι γινώσκειν. Avienus Prognosticis,
Nec minus ex aliis aderit cognoscere motus
Æquoris, & magnos cœli callere tumultus.
πάρεςαι γινώσκειν. Græcismus & ille. Martialis lib. XII. Epist. XI.
Et si forte (sed hoc vix est sperare) vacabit.
& Ep. LXXXII. ejusdem libri,
Effugere è thermis & circa balnea non est
Hermogenen, omni tu licet arte velis.
& lib. XI.
Effugere non est, Basse, basiatores.
ex quibus duobus postremis locis liquet & apud nostrum infra loco vexatissimo scribendum esse,
Effugere hunc non est, cave ne tibi possit amica
Dicere.
Met. IX.
Et quoniam non est ad vos incumbere nobis.
ita enim ex vestigiis scriptorum codicum reponendum videtur. vulgati,
—— *mihi fas ad vos incumbere non est.*
Heinsius.

29. *Senis.*] Patris Dædali.

30. *Puero.*] Filio Icaro.

32. *Dicere, at egressus.*] Et *egressus* scripti plerique. Regius *dicere egressus.* prima editio & sex scripti, *regressus.* Lege, *regressus nec dabat ille.* Heinsius.

33. *Quod simul ac.*] *Simul ut* Regius cum Scaligeri & Jureti excerptis & octo aliis. sed frustra. Met. II. *Quod simul ac sensere, ruunt.* quatuor libri, *nunc ô nunc Dædale.* concinnius. *sentit* etiam recte Comelinianus. *Idem.*

35. *Possi-*

Materiam, qua sis ingeniosus, habes.
ossidet en terras, & possidet æquora Minos:
Nec tellus nostræ, nec patet unda fugæ.
estat iter cœlo: cœlo tentabimus ire.
Da veniam cœpto, Jupiter alte, meo.
on ego sidereas affecto tangere sedes.
Qua fugiam dominum nulla, nisi ista, via est.
r Styga detur iter: Stygias tranabimus undas.
Sint mihi naturæ jura novanda meæ.
genium mala sæpe movent. quis crederet unquam,
Aërias hominem carpere posse vias?
emigium volucres disponit in ordine pennas:
Et

5. *Possidet & terras.*] Argentinus unus Vaticanus & pro diversa lectio- Arondelianus, *Possidet en.* Lego,

Possidet en terras, en possidet æquora Minos. Idem.

ssidet & terras & æquora.] Virgil. 9.

Nec spes ulla fugæ: rerum pars altera ademta est:
Terra autem in manibus nostris.

uod imitatur Lucan.

Abstulimus terras, exclusimus æquore toto.
Ecce maris magno claudit nos objice Pontus,
Deest jam terra fugæ.

rgil. d. l. Χώρης ὀλίγην ἔτι μοῖραν ὄντες —— Ἀργεῖοι.

37. *Restat iter cœli.*] *Cœlo* Politiani cerpta & duo alii. non male. *Cœlo tabimus ire.*] *Cœlum* Sarravianus & o alii. vide Notas ad Epist. VII. ℣s.40. *einsius.*

42. *Sunt mihi.*] *Sint mihi* Regius & teani excerpta. *Idem. Iura novanda.*] aturæ jura Dædalus dicitur innovare, um aërem volucribus concessum ten- t, relicta terra.

43. *Ingenium mala sæpe movent.*] Pe- cula reddunt hominem ingeniosum.

44. *Aërias vias.*] Horat. *Expertus cuum Dædalus aëra Pennis non homini tis.*

5. *Remigium volucrum disponit in ordine pennas.*] Alas remigium quoque Græci vocant nonnunquam. sic εἰρεσίαν πτερῶν Lucianus Timone de Mercurio. ὁ μὲν ἀπελήλυθεν, ὡς δοκεῖ· τεκμαίρομαι γὰρ τῇ εἰρεσίᾳ τῶν πτερῶν. sic & *alarum remigium* Virgilius in hac eadem de Dædalo Fabula. & *Dædaleum remigium* auctor supplementi ad Plautinam Amphitryonem,

—— *non ocyus quivi, si me*
Dædaleis tulissem remigiis.

noster *alarum remos* Met. v.

—— *Posse super fluctus alarum insistere remis*
Optastis.

Silius lib. XII. de Dædalo,

—— *natumque solutis*
Pennarum remis & non felicibus alis
Turbida plaudentem vidit freta.

Lucret. VI.

Remigii oblitæ pennarum vela remittunt.

ubi *remigium* simpliciter habes. quomodo & apud Avienum in Phænomenis, de Cygno,

—— *dextro late Cepheïda dextram*
Radens remigio.

pennarum quoq; *vela* Lucretianum imitatus Apulejus in Floridis, de Aquila, *Velificatas alas quo libuit advertens modico caudæ gubernaculo.* & noster infra,

Quaque ferent auræ, vela secunda dato.

de

Et leve per lini vincula nectit opus:
Imaque pars ceris aſtringitur igne ſolutis:
Finituſque novæ jam labor artis erat.
Tractabat ceramque puer pennaſque renidens,
Neſcius hæc humeris arma parata ſuis.
Cui pater, His, inquit, patria eſt adeunda carinis:
Hac nobis Minos effugiendus ope.
Aëra non potuit Minos; alia omnia clauſit.
Quem licet, inventis aëra rumpe meis.
Sed tibi nec virgo Tegeæa, comeſque Bootæ
Enſiger Orion aſpiciendus erit.
Me pennis ſectare datis: ego prævius ibo.

Sit

de alis. *Pedum remigium* dixit Statius Theb. IX. hinc *tranare nubila* obvium, tanquam de mari. cæterum in quinque ſcriptis *Remigium volucris* legitur. ſed *volucres pennas*, ut unus habet Palatinus, probum eſt. eleganti appoſitione. ſic *volucer Cupido*, & ſimilia. *volucris turba* pro avibus Met. V. ex optimis libris,

——— nuper & iſtæ
Auxerunt volucrem victa certamine turbam.

non *volucrum*. Faſt. I. ex antiquis itidem libris,

Tuta diu volucris proles tum denique cæſa eſt.

Heinſius.

54. *Qua licet.*] *Quem licet* meliores cum prima editione. nonnulli *Quem libet*. Commelinianus & tres alii, *Quam libet*. etiam non male. Vide Notas Ep. VI. ℣ſ. 140. *Idem.*

55. *Virgo Tegeæa.*] Caliſto Arcadia ab urbe Tegea, Lycaonis Arcadiæ regis filia à Iove compreſſa, mutata fuit à Junone in urſam, quam Jupiter cum filio inter ſidera collocavit: eamque Arcton, filium *Arctophylaca* nominavit. Fabulam narrat Ovid. & plenius Hyginus. *Comeſque Bootæ.*] Arcton, plauſtrum nominarunt: nam ex ſeptem ſtellis, duas quæ pariles videntur, pro bobus habuerunt: reliquis vero quinque, figuram plauſtri dederunt. Proximam illi ſtellam *Boôten* dixerunt, à bobus, quos videtur agitare. Hunc & *Arctophylaca*, id eſt, urſæ cuſtodem, appellari diximus. *Comeſque Bootes.*] Novi illa Heſychii, Βοώτης, ὁ Ὠρίων. & Βοωτεῖν ἀροτριᾶν. ὅτε ὁ Ὠρίων δύνη Λάκωνες. ubi Orion cum *Bootâ* confunditur. quomodo alii cum Icario unum faciunt. unde *Actæus Bootes* Valerio Flacco dictus lib. II. ℣ſ. 69. qui locus non eſt ſollicitandus. Propertio quoque lib. II. El. XXXIII,

Flectunt Icarii ſidera tarda boves.

Hic tamen ſcribe *Bootæ* cum optimo Regio & uno Patavino. Neque obſtat ſidera hæc minus ſibi vicina eſſe, cum & Catullus *proximum Hydrochoo Orionem* ponat carmine de Comâ Berenices, niſi pro *Hydrochoo* ſcribendum illic *Heniocho*. Heinſius.

56. *Enſifer Orion.*] *Enſiger* Regius cum quinque aliis & prima editione. ſic & meliores libri quarto Faſtorum,

Enſiger Orion æquore merſus erat.

Idem. *Enſifer Orion.*] Orionis ſidus obſervari à nautis, docet etiam Virgil. *Enſifer* autem appellatur, quoniam tres ſtellæ ſunt, quibus gladius in ejus dextra formatur, ut Hig. docet.

57. *Me pennis ſectare.*] Ne aſpicias ulla ſidera, ſed me tantum volatu ſubſequere.

58. *Sit*

Sit tua cura ſequi: me duce tutus eris.
Iam ſive ætherias vicino ſole per auras
Ibimus; impatiens cera caloris erit.
Sive humiles propiore freto jactabimus alas;
Mobilis æquoreis penna madeſcet aquis.
Inter utrumque vola: ventos quoque, nate, timeto;
Quaque ferent auræ, vela ſecunda dato.
Iam monet; aptat opus puero, monſtratq; moveri:
Erudit infirmas ut ſua mater aves.
Inde ſibi factas humeris accommodat alas:
Perque novum timidè corpora librat iter.
Iamque volaturus parvo dedit oſcula nato:
Nec patriæ lacrymas continuere genæ.
Monte minor collis, campis erat altior æquis:
Hinc data ſunt miſeræ corpora bina fugæ.
Et movet ipſe ſuas, & nati reſpicit alas
Dædalus; & curſus ſuſtinet uſque ſuos.
Iamque novum delectat iter: poſitoque timore
Icarus audaci fortius arte volat.
Hos aliquis, tremulâ dum captat arundine piſces,
Vidit; & inceptum dextra reliquit opus.
Iam Samos à læva fuerant Naxoſque relictæ,

Et

8. *Sit tibi cura ſequi.*] *Tua cura* pri- editio cum melioribus ſcriptis. & ox *timeto* pro *caveto*, & *ſibi factas* pro . & *timide* pro *timidus*. Heinſ.

53. *Inter utrumque vola.*] Medium e.

71. *Monte minor collis,*] Collem Cre- deſcribit, unde Dædalus cum filio olavit.

78. *Inceptum dextra reliquit opus.*] *inquit* nonnulli. unus Vaticanus, *re- ſit.* alter Regius *remittit*. ſic Faſt. II.

Deſinit in lacrymas, inceptaque fila remiſit.

t. VI.

Aſpicit hanc torvis, inceptaque fila remiſit.

& illic quidam ex antiquis libris. quomodo & *remiſſa ambages* de quo ad epiſt. VII. v̄ſ. 149. *Heinſ.*

79. *Iam Samos à læva fuerat.*] *Fuerant* cum melioribus. Sequenti etiam hexametro unus meus cum Vaticano uno *erant*. pro *Calydna* Regius veterrimus *Paliſmne*. prima editio cum nonnullis ſcriptis *Palymne*. Forte pro *Calymne*. tam enim Calymnam quam Calydnam inter inſulas recenſet Stephanus. Certe lib. VIII. Met.

Dextra Lebinthos erat fœcundaque melle Calymna,

occurrit in eadem hac narratione, ſive *Calymne*, ut libri meliores agnoſcunt conſtanter, niſi quod *Calydne* in uno regio illic offendi. alii *Calynne* & *Calyne*. apud Strabonem quoque ſub finem libri

Et Paros, & Clario Delos amata Deo.
Dextra Lebynthos erant ſilviſque umbroſa Calymne,
Cinctaque piſcoſis Aſtypalæa vadis:
Cum puer incautis nimium temerarius auſis
Altius egit iter, deſeruitque ducem.
Vincla labant; & cera Deo propiore liqueſcit:
Nec tenues ventos brachia mota tenent.

Ter-

libri x. non conſtant ſibi codices, qui modo hanc modo illam lectionem agnoſcunt. De melle tamen Calymnio ſubſcribit Ovidianæ lectioni in Metamorphoſi, Ἅπαν μὲν οὖν τὸ νησιωτικὸν μέλι, ὡς ἐπιτοπολὺ ἀστεῖόν ἐστι, καὶ ἐνάμιλλον τῷ Ἀττικῷ. τὸ δὲ ἐν ταῖς νήσοις, διαφερόντως· μάλιστα δὲ τὸ Καλύμνιον. At Plinius lib. XI. cap. XIII. de melle. *Ibi optimum ſemper, ubi optimorum caliculis florum conditur. Atticæ regionis hic & Siculæ Hymetto & Hybla ab locis, mox Calydnâ inſula;* Euſtathius ad illa Homeri Iliad. β'. νήσους τε Καλύδνας, inter alia, νῆσοι αἱ Καλύδναι εἰσίν, ἃς ἕτεροι διὰ τοῦ μ' γράφουσι Καλύμνας. ὅτι δὲ ἀγαθὸν μέλι τὸ Καλύδνιον. Deinde ubi diverſas ſententias retulit de his inſulis, Καλύδναι νῆσοι κατά τινας αἱ Σποράδες, ὧν μία Καλύμνα. *Calydnas* numero plurali efferunt. ut apud Senecam Troadibus ex fide optimi Medicei,

Semper Euripo properante Chalcis,
Quolibet vento faciles Calydnæ.

Nam vulgatum *Echydnæ* nihil eſt. niſi *Echinæ* reponas, quomodo Echinadas eſſe dictas ἀπὸ Ἐχίνου μάντεως teſtatur Stephanus Byzantinus, cujus etiam nominis oppidum fuerit in Acarnania. *Heinſius. Iam Samos à lævа.*] Samos (ut Apulejus ſcribit) modica inſula eſt, in mari Icario, adverſa Mileto, ad occidentem ejusſita. In ea fanum fuit Junonis, antiquitate celebre. *Naxos.*] Naxos una eſt ex Cycladibus.

80. *Et Paros.*] Paros quoque inter Cyclades ponitur, marmore nobilis. *Et Clario Delos.*] Delos Cycladum eſt longe clariſſima, natali & templo Apollinis, & mercatu celebrata. *Clario deo.*] Apollini dicto, ut arbitratur Servius: vel à Clario oppido, in confinio Colophoniorum: vel à Claro, Cycladum una, ubi colebatur.

81. *Dextra, Lebinthos erat.*] Lebinthos quoque una eſt ex Cycladibus. *Umbroſa Calydne.*] Calydne inſula à Strabone ponitur inter Sporadas. Ovid. in Metam.

Fœcundaque melle Calydne.

82. *Cinctaque piſcoſis Aſtypalæa.*] Aſtypalæa inſula eſt Sporadum una, unam habens civitatem. Hæc ad Cnidiam oram protenditur, longa, ſublimis, anguſta.

83. *Incautis nimium temerarius annis.*] *Armis* prima editio cum primo Mediceo. unus Vaticanus & unus Ambroſianus *alis.* alius Vaticanus *auſis.* quod placet. *Heinſius.*

84. *Deſeruitque patrem.*] *Ducem* malo cum Moreti & Mentelii codice. ſic Dædalus ad Icarum Met. VIII.

Me duce carpe viam.

Faſt. lib. IV.

Dux comiti narrat, quam ſit ſibi filius æger.

lib. VI.

Nympha jubet quæri de more remotius antrum.
Utque comes ſequitur, deſtituitque ducem. Idem.

Deſeruitque ducem.] Viam, quam tenebat dux pater, reliquit.

85. *De propiore.*] Sole vicino.

86. *Nec tenues venti.*] *Ventos* potiores ſcripti. *Heinſius.*

93. Non

Territus è ſummo deſpexit in æquora cœlo:
Nox oculis pavido venit oborta metu.
Tabuerant ceræ; nudos quatit ille lacertos:
Et trepidat; nec, quo ſuſtineatur, habet.
Decidit; atque cadens, Pater, ô pater, auferor, inquit.
Clauſerunt virides ora loquentis aquæ.
At pater infelix, nec jam pater, Icare, clamat,
Icare, clamat, ubi es? quove ſub axe volas?
Icare: clamabat: pennas aſpexit in undis.
Oſſa tegit tellus; æquora nomen habent.
Non potuit Minos hominis compeſcere pennas:
Ipſe Deum volucrem detinuiſſe paro.
Fallitur, Hæmonias ſi quis decurrit ad artes;
Datque, quod à teneri fronte revellet equi.
Non facient, ut vivat amor, Medeïdes herbæ;
Miſtaque cum magicis nænia Marſa ſonis.

Phaſias

3. *Non jam pater.*] *Nec jam* iidem ...i prima editione. *Idem. Nec jam pa-*...] Filio jam perdito.

5. *Icare clamabat.*] *Dum clamat* Lin-...ienſis. *Heinſius.*

5. *Æquora nomen habent.*] Ab Icaro ...n Icarium mare appellatum fuit.

8. *Deum volucrem.*] Cupidinem ala-...

9. *Fallitur Æmonias.*] Magicam va-...tem in Perſide à Zoroaſtre ortam ...it Plinius, tum deinde tranſiſſe ad ...ſſalas urbes. *Æmonia* enim Theſ-...a cognominata eſt, ab Æmone Deu-...onis filio.

00. *A teneri fronte revellit equi.*] Ca-...culam intelligit, quæ naſcitur in ...nte pulli. de qua Plin. hæc: Et ſane ...is innaſci amoris veneficium, hippo-...nes appellatum, in fronte, caricæ ma-...tudine, colore nigro, quod ſtatim ...to partu devorat fœta, aut partum ad ...ra non admittit: ſi quis præreptum ...eat, olfactu in rabiem agitur. *Fron-*...*evellit equi.*] Sic Juvenal. Satyr. 6.

Et furere incipias: ut avunculus ille Ne-
ronis,
Cui totam tremuli frontem Caſonia pulli
Infudit.

Virg. 4. Æneid.

Quæritur & naſcentis equi de fronte re-
vulſus,
Et matri præreptus amor.

ubi videndus Servius. *Revellit.*] *Revellet* Regius. alii tres *revellat.* Heinſius.

101. *Medeides herbæ.*] Veneficæ herbæ, quibus utebatur Medea. *Ut vivat amor.*] Ut permaneat.

102. *Miſtaque cum Magicis merſa venena ſonis.*] *Marſa* legendum omnino cum primâ editione & ſcriptis quamplurimis. Sed nec dum ſanum præſtiterim locum, niſi cum optimo Regio & excerptis Scaligeri ac Puteani reponas, *nænia Marſa.* Cantus enim magicus Marſorum ſerpentibus fatalis creditus. Atque ita lib. VI. Faſtorum optimi codices, de ſtrigibus,

Sive igitur naſcuntur aves, ſeu carmine
fiunt,
Næniaque in volucres Marſa figurat
anus.

ubi *Nænia falſa* vulgo legebatur. Horat. Ep. XVI.

— *vincor,*

Phaſias Æſoniden, Circe tenuiſſet Ulyſſem;
  Si modo ſervari carmine poſſit amor.
Nec data profuerint pallentia philtra puellis.
  Philtra nocent animis; vimque furoris habent.
Sit procul omne nefas. ut ameris, amabilis eſto:
  Quod tibi non facies, ſolave forma dabit.

Sis

—— vincor, ut credam miſer
Sabella pectus increpare carmina,
Caputque Marsâ diſſilire naniâ.

& Ep. v.

Ad me recurres, nec vocat amens tua
Marſis redibit vocibus.

Noſter Medicamine faciei,

Nec media Marſis ſinduntur cantibus angues.

Lucilius lib. Sat.

Iam diſrumpetur medius, jam ut Marſu' colubras
Diſrumpit cantu', venas cum extenderit omnes.

Pomponius Piſtoribus,

Mirum eſt, ni hæc Marſa eſt, in colubros callet
Cantiunculam.

Silius lib. VIII.

Hæ bellare acies nôrant. at Marſica pubes
Et bellare manu, & chelydris cantare ſoporem,
Vipereumque herbis hebetare & carmine dentem.

Hinc *ſerpentum domitores Marſos* appellant Plinius ac Gellius. eoſque originem à Marſo Circes filio ducere teſtantur, ut artis magicæ peritia, qua vulgo male audiebant, in iis nequaquam ſit miranda. Arnobius lib. II. *Adverſus ictus noxios, & venenatos colubrarum morſus remedia ſæpe conquirimus, & protegimus nos laminis, Pſyllis, Marſis vendentibus, aliiſque inſtitoribus atque planis.* Marſos ob artis cognationem cum Pſyllis frequenter veteres conjungebant, quo modo Plinius lib. XV. c. II. & Gellius lib. XVI. c. XI. locis jam citatis. Julius Firmicus, *ſub angue nati Marſi erunt, vel qui venenis ex herbarum pigmentis confectis ſalutaria ſoleant hominibus remedia comparare.* ſimilia his & idem alibi. Virgil. lib. VII.

—— neque ejus juvere in vulnera cantus
Somniferi, & Marſis quæſitæ montibus herbæ. Heinſius.

Marſa venena.] Herbarum ſuccos dicit: aut carmina, quibus Marſi utebantur. Aut certe ſerpentes dicit, à Marſis domitos, quarum membrana in veneficiis utebantur. Marſi autem populi fuere in Italia, Albæ finitimi, prope Fucinum lacum. Gellius ſcribit, Marſorum genti datum eſſe, ut ſerpentium virulentorum domitores eſſent, & incantationibus, herbarumque ſuccis faciant miracula medelarum. *Cum magicis ſonis.*] Cum carminibus magicis.

103. *Phaſias Æſonidem.*] Exemplis docet, non poſſe magicis carminibus amorem retineri *Phaſias* autem Medea appellatur, à Phaſi Colchorum fluvio. *Æſonidem.*] Jaſonem Æſonis filium. *Circe tenuiſſet Ulyſſem.*] Sol (ut Diodorus refert) duos procreavit pueros, Æëten & Perſen. E Perſe nata eſt Hecate, quæ prima aconitum invenit. Patrem veneno ſuſtulit. Poëtæ tamen dicunt, Circen ex Sole & Perſa Oceani filia ortam.

104. *Carmine.*] Incantatione. *Poſſet amor.*] *Poſſit* meliores. *Heinſius.*

105. *Nec data profuerint.*] Alii *profuerant*. Lego *profuerunt*. ſic ſupra l. I.

Profuit & tenui ventos moviſſe tabella.

& Medicamine faciei,

Profuit & marathos bene olentibus addere myrrhis. Idem.

Philtra pallentia.] Quæ reddunt homines pallidos. *Philtra* enim pocula & Venena ſunt, quæ amorem ingerunt.

109. Sit

s licet antiquo Nireus adamatus Homero;
Naïadumque tener crimine raptus Hylas.
t dominam teneas, nec te mirere relictum,
Ingenii dotes corporis adde bonis.
orma bonum fragile est. quantumque accedit ad annos,
Fit minor; & spatio carpitur ipsa suo.
ec violæ semper, nec hiantia lilia florent;
Et

09. *Sic licet antiquo Nireus adamatus* *mero.*] *Scilicet* quinque libri. unus, *si* t. alius, *sic licet.* Scribe, *sis licet*, atque Moreti codex. Licet, inquit, Nireum Homero tantopere laudatum æques lchritudine, aut Hylan. respexit illa,

Νιρεὺς ὃς κάλλιστος ἀνὴρ ὑπὸ Ἴλιον ἦλθε
Τῶν ἄλλων Δαναῶν.

are Thersiten Lucianus apud inferos n Nireo colloquentem sic inducit, ρὶ ἤδη τοῦτ' ἔχω, ὅτι ὅμοιός εἰμι , καὶ οὐδὲν τηλικοῦτον διαφέρεις, καί- σε Ὅμηρος ἐκεῖνος ὁ τυφλὸς ινεσεν, ἁπάντων εὐμορφότατον προσει- ν. hinc Νιρέως εὐμορφότερος ada- m apud Græcos, & Νιρέως καλλίων. in priore editione jam castigaram, od alius sibi postea vindicavit. Τὸ *matus* cave mutes. *Bersman.* *Sis licet* *iquo Nireus.*] Nireus Caropei filius Aglaies, ex Sime insula, tribus na- us ad bellum Trojanum profectus, nium pulcherrimus fuisse scribitur mero, secundo Iliad. præter Achil- n. Propert. *Nirea non facies, quamvis* *candida, cepit.*

10. *Crimine raptus Hylas.*] *Crimina* mus Vaticanus, ut epistola Paridis,

Et tua sim, quæso, crimina solus ego.

n Amor.

Vestrum crimen erit talis jactura puellæ.

ullus,

Tam formosa tuum mortua crimen erit.

ue ita passim poëtæ. *Heins.* *Hylas te-* .] Quum Hercules per Dryopas iter eret, à Thiodamante, quem arantem enerat, cibum petiit. Sed cum ille c negaret, Hercules bovem ab aratro abductum mactavit: inter eos pugna orta, Thiodamas periit. Tum Hylam, ejus filium Hercules abduxit: qui & à parte *Thiodamanteus* dicitur à Propert. Sed quum Argonautæ in Bythiniam venissent, Hylas ab Hercule aquatum missus, à nymphis ob pulchritudinem raptus dicitur. Juvenalis: *Et multum quæsitus Hylas, urnamque secutus.* *Crimine Naiadum.*] Nympharum amore: vel insidiis nympharum, à quibus captus est.

115. *Nec semper violæ, nec semper lilia florent.*] Mire turbatur versus hic in vetustis libris. alii codices, *mollia lilia*, vel *candida.* optimus Regius, *Nec violæ semper, nec hyacintia lilia florent.* cum glossa adscripta, *id est, Apollinea*; sed Tὸ *hyac* linea subductum erat, quo id delendum esse significabatur. certe *cinthia lilia* in sex aliis quoque inveni. Unde fuit cum legendum censerem,

Nec violæ aut semper hyacinthia lilia florent.

lilia enim & *hyacinthus* solo colore distinguuntur. nisi malis *hyacinthina.* quomodo *florem hyacinthinum* Catullus dixit. Hæc olim. nunc scribo,

Nec violæ semper, nec hiantia lilia florent.

atque id confirmat cum Palatinus unus, tum codex probæ notæ, quo Andreas Cavalcantes Patricius Florentinus vir eleganter eruditus me donavit: præterea in uno Ambrosiano id ipsum quoque offendi, & in Hafniensi ac Menteliano. duo alii *olentia.* proxime verum. *lilia* optime *hiantia* dicuntur, quod omnium florum maxime patula sint. De floribus Columella libro x.

Pangite tunc varios terrestria sidera flores.

Et riget amissâ spina relicta rosâ.
Et tibi jam cani venient, formose, capilli:
Jam veniunt rugæ, quæ tibi corpus arent.
Jam molire animum, qui duret; & adstrue formæ.
Solus ad extremos permanet ille rogos.
Nec levis, ingenuas pectus coluisse per artes,
Cura sit; & linguas edidicisse duas.
Non formosus erat, sed erat facundus Ulysses:
Et tamen æquoreas torsit amore Deas.
O quoties illum doluit properare Calypso;
Remigioque aptas esse negavit aquas!
Hæc Trojæ casus iterumque iterumque rogabat.

Ille

Candida leucoia, & flaventia lumina caltha
Narcißique comas, & hiantes apta leones
Hora seri.

sic scribendos puto mendosissimos versus. Leontopetalum florem intelligit, de quo Dioscorides. vulgo pessime legitur, *Pingit & in varios, & hiantis sæva leonis Ora feri.* Vetustus codex *Pingit & unco varios. Pangere* non semel alibi in eodem Columellæ carmine occurrit. Propertius l. IV. El. II.

Nec flos ullus hiat pratis, quin ille decenter
Impositus fronti langueat ante meæ.

sic idem, *calamum hiantem* alicubi vocat pro fistula, *Capripedes calamo Panes hiante canent*, quæ ex illis Lucretii est imitatus lib. IV.

——— *cum Pan*
Unco sæpe labro calamos percurrit hiantes. Heinsius.

119. *Iam molire animum, qui duret, & astrue formam.*] Recte *adstrue formæ* optimus Regius cum Scaligeri excerptis & septem aliis. hoc est, *superadde.* sic *novum veteri ædificio adstruere* dixit Columella. neque aliter optimi Latinitatis auctores. *moliri animum* eleganter dixit. est enim *moliri* magno conatu & magno molimine aliquid agere. sic *moliri terram.* & *moliri carmina.* l. XIV. Met. ex veteri codice. ubi plura. nonnunquam & ad ornatum refertur. quomodo hoc loco & in illis Terentii,

Dum moliuntur, dum comuntur, annus est. Idem.

122. *Duas linguas.*] Græcam & Latinam.

124. *Æquoreas torsit amore deas.*] Scribe *æquoream Deam.* nisi & Circe deabus æquoreis accensenda. *Idem.*

125. *Ah quoties.*] *O quoties* meliores. malim etiam *illo properante.* Idem. *Calypso.*] Calypso, nympha fuit, Oceani & Tethyos filia. Homerus tamen eam Atlantis filiam fuisse scribit. *Calypso doluit properare Ulyssem.*] Odyss. ε. ℣. 203.

Διογενὲς Λαερτιάδη πολυμήχαν' Ὀδυσσεῦ,
Οὕτω δὴ οἶκόνδε φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν
Αὐτίκα νῦν ἐθέλεις ἰέναι;

Quod Propert. assumit. I. 15.

At non sic Ithaci digressu mota Calypso
Desertis olim fleverat æquoribus.
Et quamvis nunquam posthac visura, dolebat
Illa tamen, longæ conscia lætitiæ.

127. *Hæc Trojæ casus iterumque iterumque rogabat.*] *Hic* prima editio cum Cavalcantiano. Puto *Hæc rogante*, vel *Huic roganti.* sic & infra pro *muros in littore fecit*, idem codex *muros factos* habet. quare placet reponi,

Hæc,

Ille referte aliter ſæpe ſolebat idem.
ittore conſtiterant: illic quoque pulcra Calypſo
Exigit Odryſii fata cruenta ducis.
le levi virgâ, (virgam nam forte tenebat)
Quod rogat, in ſpiſſo littore pingit opus.
Hæc, inquit, Troja eſt: (muros in littore fecit:)
Hic tibi ſit Simoïs: hæc mea caſtra puta.
ampus erat, (campumque facit) quem cède Dolonis
Sparſimus, Hæmonios dum vigil optat equos.
llic Sithonii fuerant tentoria Rheſi:

Hac

Hæc, inquit, Troja eſt; muris in littore factis. Heinſius.

erumque iterumque rogabat.] Ex Virg. 4. neid.

Iliacoſque iterum demens audire labores
Expoſcit, pendetque iterum narrantis ab ore.

130. *Ducis Odryſii.*] Rheſi, regis Thraæ. *Odryſium* autem eum appellat, ab dryſarum gente, quam in Thracia fuiſ- Plinius docet. Rheſus autem Phoroi filius fuit; qui cum candidiſſimis & erniciſſimis equis, & curru auro argenque ornatiſſimo in auxilium Trojaorum venerat: ſed noctu à Diomede Ulyſſe interfectus eſt, & equi abducti ere, ut Homerus 10. Iliad. oſtendit.

135. *Campus erat, campum fecit.*] *Camumque facit*, emendatioris notæ libri agno numero. *Heinſ. Cæde Dolonis.*] olon, Eumedis filius, à Trojanis miſs ſpeculator ad Græcorum caſtra, paus pro remuneratione Achillis equos, Diomedem & Ulyſſem incidit, qui eculatum quoque ierant ad Trojanos. li promiſſa ei impunitate Trojanom conſilia ab eo didicere. Inter cætefacti certiores de adventu Rheſi, Doonem interficiunt, Thracum caſtra agrediuntur, & equos inde abducunt.

136. *Æmonios equos.*] Equos Achils. *Hæmonios dum vigil optat equos.*] om. Il. κ. ℣ſ. 322.

Ἦ μὲν τοὺς ἵππους τε καὶ ἅρματα ποικίλα χαλκῷ
Δωσέμεν, οἳ φορέουσιν ἀμύμονα Πηλείωνα.

De equis autem Achillis habemus Il. ρ. ℣ſ. 76.

--- οἱ δ' ἀλεγεινοὶ
Ἀνδράσι γε θνητοῖσι δαμήμεναι, ἠδ' ὀχέεσθαι
Ἄλλῳ γ' ἢ Ἀχιλῆϊ.

Ideoque Virgil. 12.

Hic quondam caſtra ut Danaûm ſpeculator adire
Auſus Pelidæ precium ſibi poſcere currus,
Illum Tydides alio pro talibus auſis
Affecit pretio; nec equis adſpirat Achillis.

Hinc & prov. Δόλωνος ἀγλυέστερος. Quia metu mortis deinde omnia prodidit. Quod & noſter in Metamorph. 13. verſ. 244.

—— *Phrygia de gente Dolona*
Interimo; non ante tamen, quam cuncta coegi
Prodere, & edidici quid perfida Troja pararet.

Et deinde.

Cujus equos pretium pro nocte popoſcerat hoſtis. Vide & Euripid. Rheſum.

137. *Sithonii.*] Threjici. Nam (ut Gellius ſcribit) *Thracia* Sithon prius dicebatur.

 138. *Captis*

Hac ego ſum captis nocte revectus equis.
Pluraque pingebat: ſubitus cum Pergama fluctus
Abſtulit, & Rheſi cum duce caſtra ſuo.
Tum Dea, Quas, inquit, fidas tibi credis ituro,
Perdiderint undæ nomina quanta, vides?
Ergo age, fallaci timidè confide figuræ,
Quiſquis es: aut aliquid corpore pluris habe.
Dextera præcipuè capit indulgentia mentes:
Aſperitas odium ſævaque verba movent.
Odimus accipitrem, quia ſemper vivit in armis,
Et pavidum ſolitos in pecus ire lupos.
At caret inſidiis hominum, quia mitis, hirundo:
Quaſque colat turres Chaonis ales habet.
Eſte procul lites, & amaræ prælia linguæ.
Dulcibus eſt verbis mollis alendus amor.
Lite fugent nuptæque viros, nuptaſque mariti:
Inque vicem credant res ſibi ſemper agi.
Hoc decet uxores: dos eſt uxoria lites.
Audiat optatos ſemper amica ſonos.
Non legis juſſu lectum veniſtis in unum:

Fun-

138. *Captis nocte reverſus equis.*] *Revectus* potiores ſcripti. probe. Ulyſſes in Sabiniana reſponſione,

Evaſi & Thracum cæſo duce prælia Rheſo
In mea captivis caſtra revectus equis.

Heinſ.

141. *Tum dea.*] Calypſo.

143. *Fallaci timide confide figuræ.*] Duo codices *timide ne crede.* Forte, *fallaci timide te crede figuræ.* Heinſius. *Timide confide fallaci figuræ.*] Timidius ſpem ponas in pulchritudine tua.

144. *Atque aliquid corpore pluris habe.*] *Aut aliquid* meliores. *Heinſius.*

145. *Indulgentia dextera.*] Obſequium. *Capit mentes.*] Allicit puellas.

146. *Aſperitas odium ſævaque bella movet.*] *Verba movet* quatuor libri. duo *bella movent.* Comelinianus cum Arondeliano *ſævaque verba movent.* recte. *Heinſius.*

150. *Turres.*] Columbaria, periſterones. *Chaonis ales.*] Columba Epirotica. Species pro genere. *Chaonia* pars eſt Epiri, à Chaone Trojano appellata, ut voluit Maro. Erat illic templum Jovis Dodonei, ubi columbæ humana voce dabant reſponſa. *Quas colat.*] Propter ejus manſuetudinem.

153. *Lite fugant.*] *Fugent* Regius & Lincolnienſis cum excerptis Puteani & Scaligeri. *credant* quoque ſequenti verſu pro *credunt* iidem. & *res* pro *rem* meliores omnes. ſequor. *Heinſ.* *Lite fugant.*] Uxores de dote cum maritis contendant, non amantes, inter quos hæc inimicitiarum cauſa minime intercedit.

154. *Rem ſibi ſemper agi.*] Signate verbis uſus eſt, quibus in divortiis utebantur. Dicebant enim: *Tuas res tibi habeto, tuas res agito.*

156. *Sonos optatos.*] Placita verba.

159. *Au-*

Fungitur in vobis munere legis amor.
ſlanditias molles, auremque juvantia verba
Affer; ut adventu læta ſit illa tuo.
ſon ego divitibus venio præceptor Amoris:
Nil opus eſt illi, qui dabit, arte meâ.
ſecum habet ingenium.qui cum libet, Accipe, dicit.
Cedimus: inventis plus placet ille meis.
ſauperibus vates ego ſum; quia pauper amavi.
Cum dare non poſſem munera, verba dabam.
ſauper amet cautè: timeat maledicere pauper:
Multaque, divitibus non patienda, ferat.
ſe memini iratum dominæ turbaſſe capillos:
Hæc mihi quam multos abſtulit ira dies!
ſec puto, nec ſenſi tunicam laniaſſe; ſed ipſa
Dixerat: & pretio eſt illa redemta meo.
ſt vos, qui ſapitis, veſtri peccata magiſtri
Effugite: & culpæ damna timete meæ.
ſrælia cum Parthis, cum cultâ pax ſit amicâ;
Et jocus, & cauſas quicquid amoris habet.
ſi nec blanda ſatis, nec erit tibi comis amanti;

Per-

159. *Aureſque juvantia verba.*] *Au-emque* iidem cum primâ editione. re-tius. ſic & infra optimus codex, *tibi -mper præbeat aurem.* Heinſius.

161. *Præceptor amandi.*] *Amoris* mul-i codices. lib. 1,

Æacidæ Chiron, ego ſum præceptor Amoris.

nfra,

Is mihi, laſcivi dixit præceptor Amoris.

dem.

163. *Qui cum libet, Accipe, dicit.*] *Qui ui libet* legi cum uno Palatino malim. *dem.*

164. *Inventis plus habet ille meis.*] *Plus lacet* Regius & multi alii cum Jureti xcerptis. plures cum primâ editione & xcerptis Puteani ac Scaligeri, *plus valet.* dem.

169. *Me iratum memini.*] *Me memini iratum* ſcripti & primæ editiones. *Idem.*

170. *Hæc mihi quam multos abſtulit ira dies.*] *Illa* ſcripti plerique. Regius pro diversâ lectione *Heu mihi.* atque ita magnus ſcriptorum numerus, vel *Hei.* prima editio *Hic.* Legendum forte,

Lis mihi quam multas abſtulit illa dies!

ſic lib. II. Triſtium,

Nec male commiſſa eſt nobis fortuna reorum,
Vſque decem decies inſpicienda viris.

nullo ſenſu nunc legitur. Cum *Liſque* reponendum ſit. Cæterum de hac lite vide Eleg. VI. l. I. Amorum. *Idem.* *Quam multos dies.*] Quia excluderet me amica.

173. *At vos ſi ſapitis,*] *Qui ſapitis* nonnulli. *Heinſius.*

177. *Nec erit tibi comis amica.*] *Tibi amanti* meliores cum primâ editione. *Idem.*

180. *Fran-*

Perfer, & obdura. poſtmodo mitis erit.
Flectitur obſequio curvatus ab arbore ramus.
Frangis; ſi vires experiere tuas.
Obſequio tranantur aquæ: nec vincere poſſis
Flumina; ſi contra, quam rapit unda, nates.
Obſequium tigreſque domat Numidaſque leones.
Ruſtica paulatim taurus aratra ſubit.
Quid fuit aſperius Nonacrinâ Atalantâ?
Succubuit meritis trux tamen illa viri.
Sæpe ſuos caſus nec mitia facta puellæ
Fleſſe ſub arboribus Milaniona ferunt.

Sæpe

180. *Franges, ſi vires experiere tuas.*] *Frangis* meliores. *experiare* etiam nonnulli. *Idem.*

183. *Tumidoſque leones.*] *Numidaſque* Regius cum Puteani ac Scaligeri excerptis, & duodecim aliis. Jureti excerpta cum nonnullis. *Numidoſque.* prima editio *mundoſque.* duo *timidoſque.* unus *undaſque.* quæ omnia ad veram lectionem alludunt. Martial. l. VIII. Epiſt. LV. de leone eleganter & vere.

Sed cujus tremerent ipſi quoque jura leones.
Cui diadema daret marmore picta Nomas.

urſos Numidas habes apud Juvenalem Sat. IV. El. VI.

Tempore Pœnorum compeſcitur ira leonum. quomodo & Virgilius in Eclogis & in Ciri. *Gætulos.* Plautus Menæchmis & Horatius l. I. od. XXIII. & Statius Theb. IX. ſic *Armeniæ tigres* alibi non uno loco occurrunt, & *Oſſæa urſa* Met. XII. ubi male *obſcœnam* reponunt. Veram hujus loci lectionem Fruterius quoque vidit in Veriſimilibus. *Idem.*

185. *Nonacrina Atalanta.*] Atalante Arcadica, à Nonacri urbe appellata. Duas autem Atalantas fuiſſe legimus: alteram nobilem curſu, alteram vero Arcadicam: de qua nunc Ovid. loquitur, ex qua natus eſt Parthenopæus. Hanc amavit Hyleus & Mimalion: qui obſequiis tandem puella potitus eſt, ut docet Propertius. *Mer.*

118. *Melaniona.*] Valde turbant in hoc nomine veteres libri. ſed lege *Milaniona* cum Regio. qui libro etiam III. cum aliis melioribus, *Milanion humeris Atalantes crura ferebat.* Reliqui codices, *Minaliona* aut *Mimaliona.* apud Græcos Μιλανίων eſt: ut Xenophonti de Venatione. at poëtis Μειλανίων. ſic Muſæus,

Παρθένος οὐ σὲ λέληθεν ἀπ' Ἀρκαδίης Ἀταλάντη,
Ἥποτε Μειλανίωνος ἐρασσαμένου φύγεν εὐνήν.

atque ita Tzetzes quoque Chiliad. XII. 453. & Scholiaſtes Apollonii Rhodii, Ἀταλάντη Ἰάσονος θυγάτηρ, ἣν ἔγημε Μειλανίων. ἑτέρα γάρ ἐστιν ἡ Ἀργεία ἡ Σχοινέως ἣν ἔγημεν Ἱππομέδων. Ubi Ἰασίωνος θυγάτηρ ſcribendum eſt, & ἣν ἔγημεν Ἱππομένης. quanquam apud Johannem Tzetzen Chiliad. XII. cap. CCCCLIII. etiam Hippomedon dicitur. ſed locus eſt mendoſus. Repone igitur Ἡπτᾶται Ἱππομένῃ pro Ἱππομέδοντι. Antiphanus Comicus citatur ἐν Μειλανίωνι apud Athenæum l. X. Amorum libro III. Eleg. II. & apud Propertium libro I. Eleg. I. quoque *Milanionis* nomen caſtigandum eſt. Apud Palæphatum Μηλανίων eſt. apud Apollodorum modo Μελανίων, modo Μειλανίων. *Melanion* etiam Servio ad l. VI. Æn. *Parthe-*

Sæpe tulit juſſo fallacia retia collo:
Sæpe ferâ torvos cuſpide fixit apros.
Senſit & Hylæi contentum ſaucius arcum:
Sed tamen hoc arcu notior alter erat.
Non te Mænalias armatum ſcandere ſilvas,
Nec jubeo collo retia ferre tuo.
Pectora nec miſſis jubeo præbere ſagittis.
Artis erunt cauto mollia juſſa meæ.
Cede repugnanti; cedendo victor abibis.
Fac modo, quas partes illa jubebit, agas.
Arguet, arguito; quicquid probat illa, probato:
Quod dicet, dicas: quod negat illa, neges.
Riſerit, arride: ſi flebit, flere memento.
Imponat leges vultibus illa tuis.
Seu ludet, numeroſque manu jactabit eburnos;
Tu male jactato, tu male jacta dato.

Seu

thonopæus Menalippæ & Martis ſive Melanionis filius. Heinſius.

189. *Fallentia retia.*] *Fallacia* cum ſcriptis & priſcis editionibus. *Idem.*

191. *Senſit & Hylæi contentum.*] Sic eſſe legendum, ex Callimacho patet, hymno in Dianam: ubi de Hylæo & Rhœco centauris agit. Intelligimus autem hic, Poëtam illud voluiſſe ſignificare, in gratiam Atalantæ Melanionem ſuſtinuiſſe ab Hylæo ultro ſauciari. Quod & verſus innuere videtur, qui infra ſequitur:

Pectora nec miſſis jubeo præbere ſagittis, &c. Micyl.

192. *Notior alter erat.*] Arcus Cupidinis.

194. *Nec jubeo collo retia ferre tuo.*] Tò *jubeo* cum denuo occurrat verſu proxime ſequenti, hic nequaquam videtur admittendum. nec juvant tamen libri veteres. Cenſeo nihilominus ſcribendum eſſe ex Naſonis ſententia,

Subdola nec collo retia ferre tuo.

ut apud Martialem,

Subdola tenduntur craſſis modo retia turdis.

&,

Subdola famoſæ, moneo, fuge retia mœchæ.

&,

Nunc tendit avidis rete ſubdolum turdis.

noſter ipſe *fallacia retia* paulo ante dixerat. *Heinſius.*

196. *Artis erunt cautæ mollia juſſa meæ.*] Lege *cauto.* cautis ac prudentibus, inquit, non difficilis erit ars mea. ſic infra,

Crimina ſunt cautis iſta timenda viris.

Idem.

198. *Fac modo quas partes illa jubebit agas.*] *Eas* Regius cum multis aliis non contemnendæ notæ. quare ſcribendum fortaſſis, etſi vulgata non diſplicet,

Fac modo quas partes illa ſubibit, eas.

pro *ſubeas.* *ſubibit* certe in altero Regio legebatur. *Idem.*

199. *Arguit.*] *Arguet* & *dices* ſequenti verſu meliores cum primâ editione. & mox *flebit* pro *flevit.* Idem.

204. *Tu male jactato.*] Ut te vincat amica. *Tu bene jacta dato.*] Concede illi puncta meliora. *Mer.*

Seu jacies talos, victam ne pœna ſequatur,
   Damnoſi facito ſtent tibi ſæpe canes:
Sive latrocinii ſub imagine calculus ibit;
   Fac pereat vitreo miles ab hoſte tuus.
Ipſe tene diſtenta ſuis umbracula virgis:
   Ipſe face in turba, quâ venit illa, locum.
Nec dubita tereti ſcamnum producere lecto:
   Et tenero ſoleam deme, vel adde, pedi.
Sæpe etiam dominæ, quamvis horrebis & ipſe,
   Algentis manus eſt calfacienda ſinu.

Nec

Seu ludet, numeroſque manu jactabit eburnos,

Tu malè jactato, tu malè jacta dato.] Præcipit amanti cum amica ſua ludenti, ut & malè teſſeras jactet, & male calculos moveat, & ſic de induſtria perdat, ac ſe vinci patiatur. Male ergo hodie legitur: *tu bene jacta dato.* nos ex vett. libris ita correximus. jactabantur teſſeræ, dabantur calculi, id eſt, promovebantur. dare enim calculum dicebant, pro movere. in jactandis teſſeris fortuna dominabatur; in dandis, hoc eſt, promovendis calculis ſola ars locum habebat. male ergo jactabat, qui in teſſerarum jactu fortunam parum ſibi faventem habebat: male autem calculum dabat, qui male ludebat, & imperitè, nec ex arte calculum promovebat. *Salmaſ. Tu bene jacta dato.*] *Male jacta* ſcripti cum prima editione quod Salmaſio Notis in Hiſtoriam Auguſtam arridebat. *Heinſius.*

205. *Seu jacies talos.*] Talus rectus eſt in articulo pedis ventre eminens, ut vertebra ligatus, ut Plin. docet: quo veteres in ludendo uſi ſunt. Hunc Græci *aſtragalum* appellant: & *aſtragalizontes* dicuntur à Plinio, talis ludentes. *Ne pœna ſequatur.*] Ne doleat amica, ſe eſſe à te ſuperatam. *Mer.* Vel pœnam hic accipe pro pecunia ſeu mulcta, quam qui victus eſt, perſolvere neceſſe habet. *Micyll.*

206. *Damnoſi facito.*] In tali latus, quod unitatem ſignificat, canis, ſive canicula dicebatur, & ſemper jacturam afferebat.

207. *Sive latrocinii ſub imagine calculus.*] Calculus is eſt, qui etiam latro, ſive per diminutionem latrunculus appellatur. vulgo *ſchacum* dicimus. Martial. *Hic mihi biſſeno numeratur teſſera puncto: Calculus hic gemino diſcolor hoſte perit. Sub imagine latrocinii.*] Sub forma rapiendi & occidendi militis tui. Nam qui ludunt calculis, inſidiantur ſemper colluſoribus. Et is ludus eſt quaſi pugnæ cujuſdam ſimulachrum.

208. *Tunc miles.*] Tuus calculus: qui in eo certamine militis partes agit. Calculi enim duas in partes diviſi ſunt: & alii milites, alii hoſtes dicuntur. *Fac pereat.*] Capiatur. Tunc enim dicitur perire. *Ab hoſte vitreo.*] Ab hoſtili calculo, qui ex vitro conſtabat.

209. *Ipſe tene diſtincta tuis umbracula virgis.*] *Diſtenta ſuis virgis* meliores. proprio diſtinendi verbo hic uſus eſt. *Heinſ. Umbracula.*] Umbraculum, vel umbella, ab umbra deducitur. Eſt autem capitis tegmentum adverſus ſolem. *Diſtincta.*] Diviſa. Alii legunt *Diſtenta*, id eſt, lata. *Suis virgis.*] Vel calamis, vel pennis, ex quibus fiunt umbracula.

212. *Deme ſoleam.*] Quibus plantæ tantum in fine teguntur ac teretibus habenis juncta ſunt, *ſoleas* appellari, ſcribit Gellius, *crepidas* voce Græca.

213. *Quamvis horrebis & ipſe.*] Nonnulli *algebis* ſed *horrere* pro *algere* rectum eſt. Juvenalis,

—— *horrenti tunicam non reddere ſervo.*

hinc & *horror* pro frigore. *Heinſius.*

215. *Quam-*

Nec tibi turpe puta (quamvis tibi turpe, placebit)
Ingenuâ ſpeculum ſuſtinuiſſe manu.
Ille, fatigatæ perimendo monſtra novercæ,
Qui meruit cælum, quod prior ipſe tulit,
Inter Iöniacas calathum tenuiſſe puellas

Credi-

.*Quamvis ſit turpe, placebit.*] *Quam- bi turpe* venuſtâ repetitione Sarra- us & prior viri humaniſſimi Jacobi telii. *Idem.*

17. *Ille fatigatæ vincendo monſtra no- c.*] *Præbendo* Regius cum excerptis igeri & ſex aliis præſtantioris notæ. d tamen non ſatisfacit. totidem ticum primâ editione *perdendo.* ut . IV. *Silvaque perdendas præbeat alta* . Impenſius tamen placet, quod odice Argentinenſi offendebam, *mendo.* atque ita inſiſtens veſtigiis mi Regii jam ante conjeceram le- dum. duo codices *premendo.* hæc ulatur lib. IX. Met. ubi Hercules.

—— *defeſſa jubendo eſt*
æva Iovis conjunx, ego ſum indefeſ- ſus agendo. Idem.

fatigatæ.] Ordo eſt: Ille qui meruit um, &c. creditur tenuiſſe cala- m. Deſignat autem Herculem, qui (Diodorus ſcribit) quum Iphitum urri Tirynthia præcipitaſſet, & pur- mox vellet, vendique oporteret ex culo Apollinis, ut eo precio Iphiti ris ſatisfaceret, Omphalæ reginæ lorum venditus, regionem latroni- purgavit. *Fatigatæ novercæ.*] Juno- , jam defeſſæ imperando. *Perimen- nonſtra.*] Sic Virgil. 8. Æneid.

—— *ut duros mille labores*
Rege ſub Euryſtheo, fatis Iunonis ini- quæ
Pertulerit.

quæ ſeqq. Et alibi. —— *uſque graves n terra labores* —— *Præbuit.* Et Senec. rc. fur. a. I. ℣ſ. 40.

—— *monſtra jam deſunt mihi:*
Minorque labor eſt Herculi juſſa exequi,
Quam mihi jubere.

eoque laborioſo functus fato dicitur. etz. Hiſtor. 417. Chil. 12.

Τὸν Ἡρακλῆ λέγουσι μηνὸς τετράδι
Τεχθέντα,

& quæ ſeqq. Sic & ipſe apud inferos de ſe fatetur Ulyſſi. Odyſſ. λ. ℣ſ. 619.

Ζηνὸς μὲν πάϊς ἦα Κρονίονος, αὐτὰρ ὀϊζὺν
Εἶχον ἀπειρεσίην.

218. *Meruit cælum.*] Et propter vir- tutem, & quia erat filius Jovis. *Quod prior ipſe tulit.*] Hercules cœlum ab At- lante ſuſceptum ſuſtinuit. quod ideo fingitur, quoniam Atlas ei tradidit ſcien- tiam. Conſtat enim, Herculem fuiſſe philoſophum: unde non immerito tot monſtra dicitur viciſſe.

219. *Inter Ioniacas calathum tenuiſſe puellas.*] *Ionicas inter* prima editio & po- tiores ſcripti. alii *Inter Ionicas*, vel *Io- nias inter.* Comelinianus *Inter Achaja- das.* Scribo, *Inter Mæonidas* vel *Mygdo- nidas.* quod poſterius malo. Lyda enim aut Phrygia Omphale. quæ & *Mæonis* no- ſtro dicta lib. II. Faſtorum. Neque me fugiunt quæ ad Epiſtolam IX. ℣ſ. 73. hoc de loco notavi, ſed accuratius ſingula perpendenti, tam illic quam hic cenſeo legendum,

Inter Mygdonidas calathum tenuiſſe puellas.

Nam *Mæonia zona* illic paulo ante præ- ceſſerat. ſed & eadem Epiſtola IV. ℣ſ. 100.

Hæc tu Mygdonio potes inſignitus ami- ctu.
Dicere,

opinor à Naſone nobis relictum. Non, *Sidonio amictu.* quod in editis ac ſcriptis exemplaribus nunc legitur. *Heinſ.* *Inter Ioniacas puellas.*] Inter puellas Mæonias. *Ionia* pars eſt minoris Aſiæ. *Tenuiſſe ca- lathum.*] Nam apud Omphalem pro an-

Creditur, & lanas excoluisse rudes.
Paruit imperio dominæ Tirynthius heros.
I nunc; & dubita ferre, quod ille tulit:
Jussus adesse foro, jussâ maturius horâ
Fac semper venias; nec nisi serus abi.
Occurras aliquo tibi dixerit; omnia differ.
Curre; nec inceptum turba moretur iter.
Nocte domum repetens epulis perfuncta redibit:
Tunc quoque pro servo, si vocat illa, veni.
Rure eris, & dicet venias, (Amor odit inertes)
Si rota defuerit, tu pede carpe viam.
Nec grave te tempus sitiensque Canicula tardet,
Nec via per jactas candida facta nives.
Militiæ species amor est: discedite segnes.
Non sunt hæc timidis signa tuenda viris.
Nox, & hiems, longæque viæ, sævique dolores
Mollibus his castris, & labor omnis inest.
Sæpe feres imbrem cælesti nube solutum;

Frigi-

cilla servivit: & clavam, leonis pellem, arcum, sagittasque concessit Omphalæ: ipse vero monilia, gemmas, mitram, zonam, cæteraque mulierum gestamina sumpsit, nevitque etiam interdum.

221. *Tirynthius.*] Hercules, à Tirynthe oppido appellatus: ex quo postea Eurystheus illum veluti sibi insidiantem ejecit, cum matre Alcmena.

222. *Quod ipse tulit.*] *Quod ille* meliores. *Heinsius.*

223. *Adesse foro.*] Ut ejus causam tucaris in judicio.

225. *Occurras aliquo tibi dixerit.*] Scribe, *alio.* nam de foro jam egerat. Neapolitanus *aliqui si dixerit.* Puto pro *alibi.* Vide notas ad Epistolam XII. v. 80. *Heinsius.*

227. *Epulis perfuncta redibit.*] *Epula* Regius. hoc est, ni fallor, *epulo.* nisi malis *epulas perfuncta.* ut apud Lucretium, *Omnia perfunctus vitai præmia.* sic & *officium fungi* Terentius. & *munera fungi* Tacitus dixerunt. Remediis Amoris,

Dixeris ut veniat pactâ tibi nocte, venito.

Idem.

229. *Rure erit, & dicet, Venias.*] *Eris* prima editio cum scriptis quatuor & Jureti excerptis. Scribe etiam, *dicet venias.* pro *ut venias.* nempe, ad se. ut convenias. *dicere* pro jubere. hinc legem dicere. *Idem.*

230. *Si rota.*] Si currus.

231. *Grave tempus.*] Gravis cœli temperies. Designat autem frigus. *Sitiensve canicula.*] Oriens cum Leone, æstu omnia urit.

234. *Signa tuenda.*] Jureti codex cum multis aliis *signa ferenda.* nil muto. *Heinsius.*

236. *Mollibus his castris.*] *In castris* quinque libri. Neapolitanus *&.* Forte *hæc.* Idem. *Mollibus his castris.*] In quibus mollis fovetur voluptas.

238. *Fri-*

Frigidus & nudâ ſæpe jacebis humo.
Cnthius Admeti vaccas paviſſe Pheræas
Fertur, & in parvâ delituiſſe casâ.
Quod Phœbum decuit, quem non decet? exue faſtus,
Curam manſuri quiſquis amoris habes.
Si tibi per tutum planumque negabitur ire,
Atque erit appoſitâ janua fulta ſerâ;
At tu per præceps tecto delabere aperto:
Det quoque furtivas alta feneſtra vias.
Læta erit, ut cauſam tibi ſe ſciet eſſe pericli.
Hoc dominæ certi pignus amoris erit.
Sæpe tuâ poteras, Leandre, carere puellâ:
Tranabas; animum noſſet ut illa tuum.
Nec pudor ancillas, ut quæque erit ordine prima;

Nec

238. *Frigidus in nudâ ſæpe jacebis hu-m.*] *Et nuda* meliores. *manebis* etiam excerpta Jureti. ut apud Horatium, *manet ſub Iove frigido venator.* Suetonius in Octavio, *Matutinâ vigiliâ offendebatur, ac ſi vel officii vel ſacri causâ maturius evigilandum eſſet, ne id contra commodum faceret, in proximo cujuſcumque domeſticorum cœnaculo manebat.* Hinc *manſores*; Gloſſæ Stephani, *Emanſio*, παννυχισμός. *Emanet*, διανυκτερεύει, παννυχεύει. *Heinſ.*

239. *Cynthius Admeti vaccas paviſſe per æſtus.*] Scripti multi *per herbas.* Sed aut *Pherei* legendum cum Regio, Jureti, Scaligeri ac Puteani excerptis, & Lincolnienſi codice, aut *Pheræas* cum uno Vaticano & Patavino ac primâ editione. Vide quæ de hoc loco jam à nobis notata ſunt ad Epiſt. v. ℣ſ. 151. *Idem.* *Cynthius Admeti.*] Apollinis exemplo amatorem quoque dicit debere omnia perferre, ut amica potiatur. Apollo (ut Servius ſcribit) ob occiſos Cyclopas ſpoliatus divinitate, Admeti, regis Theſſaliæ, novem annos pavit armenta. *Admeti vaccas.*] Vide Eurip. Fab. 6. Apollodor. 1. & lib. 3. Tzetz. Chil. 1. hiſtor. 53. περὶ Ἀλκήστιδος.

Pheræas.] Theſſalas. Pheræ enim oppidum eſt Theſſaliæ.

241. *Exue faſtus.*] Pone ſuperbiam.

243. *Si tibi per tutum placitumque negabitur ire.*] *Placidumque* ſcripti plerique. Sed diu eſt quod *planumque* vidi corrigendum. quod unus ex Vaticanis poſtmodum confirmavit. *plana* arduis & præruptis opponuntur. Seneca Phœniſſis, ita enim optimus Mediceus inſcribit Tragœdiam, quæ Thebaïdis nomine perperam circumfertur,

In plana tendis? vado. prærupta appetis?
Non obſto; ſed præcedo.

Heinſius.

244. *Oppoſitâ janua fulta ſerâ.*] *Appoſitâ* alter Regius. diximus Amor. III. El. XIV. *Idem.*

245. *Feneſtra.*] Quodlibet in pariete foramen. ſic Virg. 2. Æn. — *ingentem lato dedit ore feneſtram.* Quod & ex Statio probatur, lib. 10. Thebaid. *Armatæque vomunt ſtridentia tela feneſtræ.*

247. *Ut cauſam tibi ſe ſciet eſſe pericli.*] Te ejus cauſa periculum adiiſſe.

249. *Sæpe.*] Leandrum ſæpenumero adiſſe mortis periculum conſtat, quo ſe fidum amicæ oſtenderet.

252. Ser-

Nec tibi ſit ſervos demeruiſſe pudor.
Nomine quemque ſuo (nulla eſt jactura) ſaluta:
Junge tuis humiles, ambitioſe, manus.
Sed tamen & ſervo (levis eſt impenſa) roganti
Porrige fortunæ munera parva tuæ.
Porrige & ancillæ, qua pœnas luce pependit
Luſa maritali Gallica veſte manus.
Fac plebem (mihi crede) tuam: ſit ſemper in illâ
Janitor, & thalami qui jacet ante fores.
Nec dominam jubeo pretioſo munere dones:
Parva, ſed è parvis callidus apta dato.
Dum bene dives ager, dum rami pondere nutant;
Afferat in calatho ruſtica dona puer.
Rure ſuburbano poteris tibi dicere miſſa;
Illa vel in Sacrâ ſint licet emta Viâ.

Afferat

252. *Servos demeruiſſe pudor.*] *Emeruiſſe* codex Moreti, & unus Vaticanus. Vide Notas ad Epiſt. VI. ℣ſ. 138. *Heinſ.* *Demeruiſſe.*] Beneficio conciliaſſe.

254. *Iunge tuas humiles ambitioſe manus.*] Imo *tuis* cum optimo Regio. quo alludunt Politiani excerpta & unus Palatinus, in quibus *ſuis*. Heinſius.

256. *Fortunæ munera parva tuæ.*] Malim *parca.* nam *parva* mox ſequitur. ſic apud Martialem lib. V. Epigr. ult. pro *munera parva* puto reponendum *parca.* quia *minora* ſequitur. ne bis idem dicat. *Idem.*

257. *Porrige & ancillæ.*] Ordo eſt: Porrige & munera ancillæ, quæ Gallica, luſa maritali veſte, luce pependit pœnas. *Porrige & ancillæ.*] Dona etiam aliquid ancillæ. *Luce pependit pœnas.*] Quia ſi maritus deprehenderet, eam eſſe uxoris lenam, mane illam pulſaret. Sunt qui legant: *Porrige & ancillæ, qua pœnas luce pependit.* ut ſit ordo: Porrige & ancillæ ea luce, qua manus Gallica luſa maritali veſte, pependit pœnas. hoc eſt: Dona etiam ancillam aliquo munere nonis Juliis, quem diem Romæ ancillæ magnifice ornatæ, circumeundo jocandoque cum occurrentibus ſcommatibus agunt. Hiſtoriam refert Macrob. lib. Saturn. I. cap. II. *Ea luce.*] Eo die. *Pependit pœnas.*] Quia eos Romani dormientes trucidarunt in caſtris. *Mer.* *Qua pœnas luce pependit.*] Hoc eſt: Feſto ancillarum, quod peragebatur nonis Julii, quæ & *Caprotinæ* dicebantur. *Micyl.* *Qua pœnas luce pependit.*] Nonas Caprotinas intelligit. *Heinſ.*

258. *Quæ Gallica.*] Quæ ancilla ex gente Galliæ. *Luſa Maritali veſte.*] Decepta veſte mariti. Credens enim ancilla, adulterum ſe introducere nocte ad dominam, inſciens maritum alia veſte indutum, ut fidem uxoris experiretur, recepit.

263. *Cum bene dives ager.*] Non gemmas, nec aurum, ſed dona ruſtica mittenda eſſe dicit. *Pondere nutant.*] Dum rami præ nimia pomorum copia curvantur.

266. *Illa vel in ſacra.*] *Illa tibi in ſacra* quidam. *Heinſius.* *In ſacra via*] Ubi poma vendebantur. *Sacra* autem *via* ideo appellatur, quod in ea fœdus ictum eſt inter Romulum & Tatium.

268. *At*

Affrat aut uvas, aut quas Amaryllis amabat;
t: nunc castaneas non amat illa nuces.
Qun etiam turdoque licet missâque coronâ
Te memorem dominæ testificere tuæ.
Tupiter his emitur spes mortis, & orba senectus.
h pereant, per quos munera crimen habent!
Qid tibi præcipiam teneros quoque mittere versus?
lei mihi! non multum carmen honoris habet.
Camina laudantur: sed munera magna petuntur.
)ummodo sit dives, barbarus ipse placet.
Area nunc verè sunt sæcula. plurimus auro
'enit honos: auro conciliatur amor.
Ip: licet Musis venias comitatus, Homere;
i nihil attuleris, ibis, Homere, foras.
Sunt tamen & doctæ rarissima turba puellæ:
Altera non doctæ turba, sed esse volunt.

Utra-

58. *At nunc castaneas nunc amat illa nuces.*] Scribe *non amat* cum Regio, Scaligeri excerptis, & uno Patavino. malis *haud amat*. Nam Hafniensis *amat*. Argute avaritiam notat in lis sui sæculi. Atque ita legendum ri Janus quoque Vlitius noster per as me monuit, neque aliter nobimus Dousa in suo codice conjecta. Respicit autem illa,

astaneasque nuces mea quas Amaryllis amabat.

) alludunt etiam Catalecta Petrona,

Nolo nuces, Amarylli, tuas, nec cerea pruna.
Rusticus hæc Corydon munera magna putet.

& noster de castaneis lib. III.

Nec glandes, Amarylli, tua, nec amygdala desunt

Copâ,

Castaneæque nuces, & suaverubentia mala.

alpurnius Ecloga II.

Mille renidenti dabimus tibi cortice Chias,
Castaneasque nuces.

Serenus Sammonicus cap. XXX.

Proderit & pueris, quos dentis origo fatigat,
Castaneas coxisse nuces.

Heinsius.

269. *Quin etiam turdoque licet.*] Turdi sermonem humanum imitantur. Hi in Germania hyeme maxime cernuntur. Inter aves primæ sunt. Martial. *Inter aves turdus, si quis me judice certet, Inter quadrupes gloria prima lepus.* Mittebantur autem in corona pendentes. *Missaque corona.*] Turdis corona alligatis.

271. *Turpiter his emitur.*] Captatores hæreditatum execratur, qui viventibus munera mittebant, ut scriberentur hæredes. *Orba senectus.*] Senectus sine liberis.

282. *Altera non docta, sed tamen esse volunt.*] Scripti potiores cum primâ editione,

Altera non docta turba, sed esse volunt.

Heinsius.

283. *Utra-*

Utraque laudentur per carmina: carmina lector
Commendet dulci qualiacunque ſono.
His ergo, aut illis, vigilatum carmen in ipſas,
Forſitan exigui muneris inſtar erit.
At, quod eris per te facturus, & utile credis,
Id tua te facito ſemper amica roget.
Libertas alicui fuerit promiſſa tuorum;
Hanc tamen à dominâ fac petat ille tuâ.
Si pœnam ſervo, ſi vincula ſæva remittis;
Quod facturus eras, debeat illa tibi.
Utilitas tua ſit: titulus donetur amicæ.
Perde nihil: partes illa potentis agat.
Sed te, cuicunque eſt retinendæ cura puellæ,
Attonitum formâ fac putet eſſe ſuâ.
Sive erit in Tyriis; Tyrios laudabis amictus:
Sive erit in Coïs; Coä decere puta.
Aurata eſt, ipſo tibi ſit pretioſior auro:
Gauſapa ſi ſumſit; gauſapa ſumta proba.
Adſtiterit tunicata; Moves incendia; clama:

Sed

283. *Utraque laudetur.*] *Laudentur* Neapolitanus cum uno Vaticano. concinnius. turbam ſubintellige. Adi Notas Faſt. lib. I. ỹſ. 696. *Idem.*

285. *His ergo atque illis.*] *Aut illis* libri meliores. *Idem. Carmen vigilatum.*] Elegans carmen & multa vigilia politum. *In ipſas.*] In laudem ipſarum.

286. *Exigui muneris inſtar erit.*] *Habet* tres ſcripti. Vide quæ noto ad Epiſt. XVI. ỹſ. 360. *Heinſ. Erit inſtar muneris.*] Erit fortaſſe gratum, perinde ac munus.

287. *At quod eris per te facturus.*] *Eras* malim. ut mox,

Quod facturus eras, debeat illa tibi.

Heinſius.

294. *Partes illa petentis agat.*] *Potentis agat* ſcribendum cum potioribus ſcriptis jam monuimus Notis ad Amor. l. II. El. II. v. 30. *Idem.*

297. *Sive erit in Tyriis.*] In veſte purpurea, dicta à Tyro olim inſula, nobilis conchylio atque purpura.

298. *Sive erit in Coïs.*] Cos inſula eſt in Ægæo, ex adverſo Atticæ, quæ à Latinis *Cæa* appellatur, unde & Cous, & Cæus deduci poteſt. *Cæa* autem veſtis bombycina erat, ad luxum fœminarum inventa, valde tenuis. Vide Plin. lib. II. cap. 22.

299. *Aurata eſt.*] Si eſt aurea veſte amicta.

300. *Gauſapa ſi ſumſit.*] *Sumit* membranæ caſtigatiores. aliter tamen Soſipater & Priſcianus, qui hunc verſum citant. *Heinſ. Gauſupa ſi ſumit.*] Gauſape veſtis erat villoſa, quæ hyemali tempore geſtabatur. De hoc nomine Cariſius lib. I. & poſt eum Priſcianus lib. 7.

301. *Aſtiterit tunicata.*] Tunica veſtis erat, quæ longiores uſque ad digitos manicas habebat, fluebat uſque ad talos. *Moves incendia.*] Clama: dic contenta voce, tunicam confecturam illam calore.

303. *Diſcri-*

ed timidâ, caveat frigora, voce roga.
Compositum discrimen erit; discrimina lauda:
orserit igne comam; torte capille place.
Brchia saltantis, vocem mirare canentis:
t, quod desierit, verba querentis habe.
Ipos concubitus, ipsum venerere licebit,
Quod juvat; & querulâ gaudia voce notes.
Ufuerit torvâ violentior illa Medusâ;
iet amatori lenis & æqua suo.
Tntum, ne pateas turbis simulator in illis,
Effice: nec vultu destrue dicta tuo.
Satet ars, prodest; adfert deprensa pudorem:
Atque adimit merito tempus in omne fidem.

Sæpe

03. *Discrimen.*] Divisio crinium in cate.

04. *Torte capille places.*] *Place* Regi & tres alii. *Heins.* *Torserit igne comn.*] Si calamistro, hoc est, acu ferrea facta, crispos fecerit capillos.

06. *Et cum desierit.*] *Et quod desierit* Rgius aliique duo. *Heins.* *Verba quereis.*] Quod tam cito desierit.

08. *Et querulâ gaudia voce notes.*] De *rulâ voce* jam præcesserat, cum dix: *verba querentis habe.* scripti & *qua gaudia voce notes*, vel, & *quadam dia vocis habe.* Nisi quod Regius & qtuor alii cum Jureti ac Scaligeri exotis *quadam gaudia noctis habe.* neque aer prima editio. præterea unus meus crtaceus & *qua das gaudia vocis habe.* Lcus haud dubie corruptus, nihil tan nunc succurrit, quod convenients sit, quam si refingas *atque datâ dia nocte probes.* *Dare noctem* in re nerea usitatum. Noster Remed. Aor.

Institor heu noctes, quas mihi non dat, habet.

,

Est data nox; dubita nocte venire datâ.

mox apposite,

Hic mihi lascivâ gaudia nocte dedit.

udia noctis Ep. Leandri,

Non magis illius numerari gaudia noctis,
Hellespontiaci quam maris alga potest.

atque ita passim *gaudia* pro coitu aut concubitu ponit. *Heinsius.*

309. *Si fuerit torvâ violentior ipsa Medusâ.*] *Ut fuerit* Regius cum excerptis Scaligeri & quatuor aliis. Adi Notas Pont. I. El. VII. ℣s. 50. meliores etiam *violentior illa.* Idem. *Violentior.*] Asperior, difficilior ad amandum. *Torva Medusa.*] Quæ se intuentes mutabat in saxum. Aut *torva* propter aspectum, & crines in serpentes mutatos à Minerva, cujus rei causam Ovid. in 4. Metam. describit.

310. *Æqua.*] Mutuo amore. Sic ille apud Ter. Eunuch. I. 2. *utinam esset mihi pars æqua amoris tecum.* Item in Plaut. Rud. 2. 6. ℣s. 68. *Æquas habemus partes.* Et in Trin. 2. 4. PH. *Bene volt tibi.* LE. *edepol mutuom mecum facit.* sic, *Mutuum sentire.* Cæs. Et Cicer. *Mutuus me sensus admonet.*

311. *Verbis simulator in illis.*] *Turbis* Regius. ut de concubitu pergat loqui. *Heinsius.*

312. *Nec vultum.*] Videndum est, ne vultu videaris aliter sentire, quam loqueris.

317. *Cum*

Sæpe ſub autumnum (cum formoſiſſimus annus,
  Plenaque purpureo ſubrubet uva mero;
Cum modo frigoribus premitur, modo ſolvitur æſtu)
  Aëre non certo corpora languor habet.
Illa quidem valeat: ſed ſi male firma cubabit,
  Et vitium cæli ſenſerit ægra ſui;
Tunc amor & pietas tua ſit manifeſta puellæ:
  Tunc ſere, quod plenâ poſtmodo falce metas.
Nec tibi moroſi veniant faſtidia morbi;
  Perque tuas fiant, quæ ſinet ipſa, manus.
Et videat flentem; nec tædeat oſcula ferre:
  Et ſicco lacrymas combibat ore tuas.
Multa vove; ſed cuncta palam: quotieſque libebit,
  Quæ referas illi, ſomnia læta vide.
Et veniat, quæ luſtret anus lectumque locumque:
  Præferat & tremulâ ſulphur & ova manu.
Omnibus his inerunt gratæ veſtigia curæ:
  In tabulas multis hæc via fecit iter.

Ne

317. *Cum modo frigoribus premimur.*] *Premitur* & *ſolvitur* Regius, ut ad aërem aut annum hæc referantur. mox *ſi cubarit* videtur ſcribendum, pro *cubabit.* etſi ἀρχαϊκῶς· ſequens τὸ *ſenſerit* ita requirit. Sane Plinius lib. x. cap. XLVII. *cubatum* pro cubitum dixit. *Heinſ.*

322. *Tunc ſere, qua plenâ.*] *Quod plenâ* ſcripti potiores. *Idem.*

324. *Qua ſinit illa manus.*] *Sinet ipſa* iidem. ſubintellige, fieri. ſic infra lib. III.

—— petite hinc præcepta puellæ
Quas pudor & leges, & ſua jura ſinunt.

Amor. III. El. IV.

—— pauci, quod ſinit alter, amant.

Idem.

327. *Quotieſque licebit.*] *Libebit* ſcribe cum Regio & Sarraviano. dixi Epiſt. XV. ỳſ. 134. *Idem.*

329. *Et veniat quæ luſtret anus.*] Sacrum pro amicæ ſalute faciendum eſſe dicit: cujus meminit Apulejus in ultimo Metam. quo dicit, ſummum ſacerdotem Iſidis teda lucida, & ovo, & ſulphure, ſolenniſſimiſque precibus uſum fuiſſe.

330. *Præferat & tremulâ ſulphur & ova manu.*] Prima editio cum Lincolnienſi & uno Vaticano, *ſulphura viva.* ſed cum ovorum quoque uſus in luſtrationibus ſit notiſſimus, nil hoc loco mutandum cenſeo. Superiori verſu pro *Et veniat*, unus Vaticanus, *Ter veniat quæ luſtret anus.* ut *Ter* ad τὸ *luſtret* referatur. *Heinſius. Sulphur.*] Quod ideo κακῶν ἄκος vocat Homer. Odyſſ. χ. v. 481. καὶ θεῖον πῦρ. Vide Plin. 35. c. 15. & l. 16. c. 10. Et Theocr. Idyll. 24. v. 94. —— Καθαρῷ δὲ πυρώσατε δῶμα θεείῳ. Lucian. Διαλογ. ὠὸν ἐκ καθαρσίου. Adi Tzetz. Hiſtor. 440. Chil. 12. περὶ θείου ἀπύρου, καὶ τί θεῖον καλεῖται.

332. *In thalamos multis hæc via fecit iter.*] *In tabulis* ſcripti plerique cum pri-

ma

:tamen officiis odium quæratur ab ægrâ;
Sit ſuus in blanda ſedulitate modus.
:ve cibo prohibe, nec amari pocula ſucci
Porrige: rivalis miſceat illa tuus.
Sed non, cui dederis à littore carbaſa, vento
Utendum, medio cum potiere freto.
um novus errat amor, vires ſibi colligat uſu:
Si bene nutrieris tempore, firmus erit.
uem taurum metuis, vitulum mulcere ſolebas:
Sub qua nunc recubas arbore, virga fuit.
aſcitur exiguus, ſed opes acquirit eundo;
Quaque venit, multas accipit amnis aquas.
ıc tibi conſueſcat: nil conſuetudine majus.

Quam

a editione. Regius cum duodecim is, *In tabulas.* quod verum eſt. intlige tabulas ſupremæ voluntatis ſeu ſtamenta. ſic Horatius, Juvenalis, ii auctores cum Juriſconſultis paſſim quuntur. eamque lectionem in ſuis ıoque codicibus Naugerius invenerat. *einſius.*

335. *Neve cibos prabe.*] Scripti pleriue *cibos prohibe.* Regius cum duobus aticanis & primâ editione *cibo prohibe.* uod verum eſt. Odioſum enim eſt, & ıale ægros habet, ſi cibo prohibentur. Iam,

Nitimur in vetitum ſemper, cupimuſque negata.
Sic interdictis imminet æger aquis.

Seminus huic, de quo agimus, locus Remedio Amoris,

Sæpe bibi ſuccos, quamvis invitus amaros
Æger: & oranti menſa negata mihi eſt.

prohibere cibo, ut *prohibere aquis & aditu.* Met. VI.

Quid prohibetis aquis? uſus communis aquarum eſt.

& lib. XII.

—— prohibent aditu littuſque tuentur
Troës.

quibus locis in vulgatis libris pari modo peccabatur. *prohibere thalamis* apud Claudianum initio Raptus Proſerpinæ, ut & ibi reſtituimus. Met. VIII.

——— obſtruximus orbem
Terrarum nobis, ut Crete ſola pateret.
Hac quoque ſic prohibes.

ita & ibi recte vetuſtiores libri. Met. XV.

Vos urbe virum prohibete, Quirites.

ſic apud Virgilium, *hoſpitio prohibemur arenæ.* Val. Flaccus lib. III.

—— quæ me hoſpita tellus
Accipiet? quæ non primis prohibebit arenis?

Cornelius Nepos vita Hannibalis, *Alpicos conantes prohibere tranſitu concidit.* ubi perperam *tranſitum* nunc legitur. Seneca Theb. *morte prohiberi haud queo.* Idem.

337. *Sed non quod dederis à littore carbaſa vento.*] *Cum dederis* erat emendatum in Regio. Scribe *cui dederis.* ut tertii ſit caſus. vel *quîs dederis, ventis.* nam *ventis* erat in Regio. *dare carbaſa vento.* uſitatus loquendi modus poëtis. ſequenti verſu pro *potiare* idem Regius *potiore.* Lego, *potiere.* & ſic prima editio cum tribus aut quatuor ſcriptis. *Idem.*

339. *Vires ſibi colligit uſu.*] *Colligat* Regius & octo alii ex melioribus. *Idem.*

345. *Nihil aſſuetudine majus.*] *Nil*

ſcripti

Quam tu dum captas, tædia nulla fuge.
Te ſemper videat: tibi ſemper præbeat aurem:
Exhibeant vultus noxque dieſque tuos.
Cum tibi major erit fiducia, poſſe requiri;
Tum procul, abſenti cura futurus, abi.
Da requiem. requietus ager bene credita reddit:
Terraque cæleſtes arida ſorbet aquas.
Phyllida Demophoon præſens moderatius uſſit:
Exarſit velis acrius illa datis.
[Penelopen abſens ſolers torquebat Ulyſſes:
Phyllacides aberat, Laodamia, tuus.]
Sed mora tuta brevis: lenteſcunt tempore curæ;
Vaneſcitque abſens, & novus intrat, amor.
Dum Menelaus abeſt, Helene, ne ſola jaceret,
Hoſpitis eſt tepido nocte recepta ſinu.
Qui ſtupor hic, Menelaë, fuit? tu ſolus abibas:
Iſdem ſub tectis hoſpes & uxor erant.

Acci-

ſcripti potiores. quatuor *nil conſuetudine.* concinnius. *Idem.*

346. *Quam tu dum capias.*] *Captas* unus Vaticanus. placet ut de puella intelligatur. *Idem.*

347. *Præbeat aures.*] *Aurem* rectius in Sarraviano. dixi ſupra. *Idem.*

348. *Exhibeat vultus noxque dieſque tuos.*] *Exhibeant* unus Regius. recte. *Idem.*

349. *Poſſe requiri.*] Poſſe te ab ea peti.

350. *Tum procul abſenti cura futurus eris.*] Sarravianus & prior Moreti, *abi.* recte.

Tunc procul, abſenti cura futurus, abi. vel *cum procul*, ut Regius aliique nonnulli. niſi quod *eris* in illis, non *abi.* unus tamen Mentelii, *I procul.* ſed alterum præſtat. *Heinſ. Tum procul.*] Tunc ab ea te aliquandiu amovebis.

351. *Da requiem*] Da amicæ, ſine te reſpirandi ſpacium.

353. *Phyllida Demophoon.*] Abſentes magis deſiderari, probat exemplis. Nam Phyllis impatientius Demophoontis abſentiam tulit, Penelope Ulyſſis.

355. *Penelopen abſens.*] Prior Mentelii hoc diſtichon non agnoſcit. & abeſſe poteſt ſalvâ orationis ſerie. eſt enim frigidiuſculum. *Heinſ.*

356. *Tuus Phylacides.*] Tuus Proteſilaus. Ab avo ſic dictus. Fuit enim Phylacus pater Iphicli, Iphiclus Proteſilaï. Hic ad bellum Trojanum profectus, quum in Aulide tempeſtate teneretur, ab uxore Laodamia Acaſti filia epiſtolam accepit: quæ quantum ob ejus abſentiam anxia fuerit, facile oſtendit.

357. *Sed mora tuta brevis.*] Non diutius abſtinendum eſſe dicit ab amicæ conſpectu. *Lenteſcunt tempore.*] Minuuntur intervallo temporis.

359. *Dum Menelaus abeſt.*] Menelai exemplo, abſentiam amantum non eſſe tutam, docet. Nam cum ille in Cretam profectus eſſet, & Paridem domi reliquiſſet, Helena capta ejus amore, mariti abſentis immemor, cum Paride in Aſiam navigavit.

361. *Quis ſtupor.*] *Qui ſtupor* Regius & tres alii. *Heinſius.*

363. *Credis*

ccipitri timidas credis, furiose, columbas?
Plenum montano credis ovile lupo?
Iil Helene peccat; nil hìc committit adulter:
Quod tu, quod faceret quilibet, ille facit.
ogis adulterium, dando tempusque locumque.
Quo, nisi consilio est usa puella tuo?
uid faciat? vir abest; & adest non rusticus hospes:
Et timet in vacuo sola cubare toro.
iderit Atrides: Helenen ego crimine solvo.
Usa est humani commoditate viri.
ed neque fulvus aper mediâ tam sævus in irâ,
Fulmineo rabidos cum rotat ore canes:
Iec lea, cum catulis lactentibus ubera præbet:
Nec brevis ignaro vipera læsa pede:
œmina quàm, socii deprensâ pellice lecti,
Ardet; & in vultu pignora mentis habet.
n ferrum flammasque ruit: positoque decore
Fertur, ut Aonii cornibus icta Dei.

Conju-

363. *Credis furiose columbas.*] Committis ovem lupo.

368. *Quo nisi consilio est usa puella tuo.*] *Quid nisi* Regius & Junianus. Remed. Amor.

Quid nisi secretæ læserunt Phyllida sylvæ?

Art. lib. III.

Quid, nisi quam sumes, dic mihi, perdis aquam?

nox,

Quæ nunc sub Phœbo ducibusque palatia fulgent,
Quid nisi araturis pascua bubus erant?

Amor. II. Eleg. VII.

Scilicet ancillam, quæ tam tibi fida, rogarem?
Quid, nisi ut indicio juncta repulsa foret?

Trist. II.

Quid nisi Mæonides Venerem Martemque ligatos
Narrat in obsceno corpora prensa toro?

ibi frustra reponunt, *quis nisi*. Heins.

371. *Viderit Atrides.*] Menelaus ipse judicet.

373. *Sed neque fulvus aper.*] Diligentissimè videndum esse docet, ne amica intelligat te aliam amare.

374. *Fulmineo ore.*] Similiter Metam. 8. v. 189. —— *dentes æquantur dentibus Indis* —— *Fulmen ab ore venit; frondes afflatibus ardent.* & lib. I. v. 305. —— *nec vires fulminis apro* —— *Prosunt.* Quia instar fulminis ruit & icit: formidabilis & vulnificus. *Rapidos dum rotat ore canes.*] *Rabidos* Regius & alii nonnulli cum primâ editione. *cum* etiam meliores. Amor. III. & Artis lib. I. de Scyllâ,

Pube premit rabidos inguinibusque canes.

Ep. I. Sabini de Hecubâ,

Et stetit in rabidam protinus acta canem.

Heinsius.

380. *Cornibus icta.*] Furore stimulata. *Dei Aonii.*] Bacchi, qui Thebas patriam habuit in Bœotia, quam primum

Conjugis admiſſum, violataque jura maritæ,
Barbara per natos Phaſias ulta ſuos.
Altera dira parens (hæc eſt, quam cernis, hirundo:
Aſpice) ſignatum ſanguine pectus habet.
Hoc bene compoſitos, hoc firmos ſolvit amores:
Crimina ſunt cautes iſta timenda viris.
Nec mea vos uni damnat cenſura puellæ.
Dî melius! vix hoc nupta tenere poteſt.
Ludite: ſed furto celetur culpa modeſto.
Gloria peccati nulla petenda ſui.
Nec dederis munus, cognoſſe quod altera poſſit:
Nec ſint nequitiæ tempora certa tuæ.
Et, ne te latebris capiat ſibi fœmina notis,
Non uno eſt omnis convenienda loco.
Et quoties ſcribes, totas prius ipſe tabellas
Inſpice. plus multæ, quam ſibi miſſa, legunt.
Læſa Venus juſta arma movet, telumque remittit:
Et, modo quod queſta eſt, ipſe querare, facit.
Dum fuit Atrides unâ contentus, & illa

Aones barbari tenuerunt, à quibus Aonia Bœotia cognominata eſt.

381. *Conjugis admiſſum!*] Jaſonem, ſcribit Diodorus, annis decem cum Medea Corinthi apud Creontem regem vixiſſe: cujus filia, quam Glaucam appellat, uxore ſumpta, Medeam expulit. *Violataque jura mariti.*] *Maritæ* Regius. ne bis idem dicat. Cæterum hi verſus eo, quo exhibemus ordine, legebantur in prima editione & ſcriptis exemplaribus pleriſque. *Heinſius.*

382. *Phaſias.*] Medea à poëtis Phaſias dicitur, à Phaſi fluvio, qui Colchon influit.

383. *Altera dira parens.*] Altera mater etiam ulta eſt per natum, jura mariti violata. Prognen autem Terei regis Daulidis uxorem intelligit, quæ filium occidit, & patri appoſuit, propter violatam ſororem Philomenam. 6. Metamorph. *Mer.*

385. *Hoc firmos rumpit amores.*] *Solvit* ſcripti cum primâ editione. *Heinſ.*

387. *Mea cenſura.*] Meum judicium. *Uni puellæ.*] Ut cum una puella tantum rem habeatis. *Donat cenſura puellæ.*] Placet cum Lincolnienſi libro reponi, *damnat cenſura.* de quo ad Claudianum. *Heinſius.*

388. *Nupta tenere poteſt.*] *Potes* alter Mentelii. *Idem.*

390. *Gloria peccati nulla petenda tui.*] *Sui* meliores. recte. dictum alibi. *Idem.*

394. *Non uno eſt ſemper convenienda loco.*] *Non uno eſt omnis* ſcripti plerique cum primâ editione, id quod ſuperiora confirmant. *Idem.*

396. *Inſpice.*] Ne quid ſcripſeris, quod amicam lædat. *Plus legunt.*] Plura interpretantur in literis, quam ſcripſeris.

398. *Et modo quæ queſta eſt ipſa.*] Meliores,

Et, modo quod queſta eſt, ipſe querare, facit. Heinſius.

399. *Dum fuit Atrides.*] Clytemneſtræ

Casta fuit; vitio est improba facta viri.
udierat laurumque manu vittasque ferentem
Pro natâ Chrysen non valuisse suâ.
udierat, Lyrnesi, tuos abducta dolores;
Bellaque per turpes longius isse moras.
Hæc tamen audierat: Priameïda viderat ipsam.
Victor eras prædæ præda pudenda tuæ.
nde Thyestiaden thalamoque animoque recepit;
Et male peccantem Tyndaris ulta virum.
Quæ bene celaris, si qua tamen acta patebunt,
Illa licet pateant, tu tamen usque nega.
Tum neque subjectus, solito nec blandior esto.
Hæc animi multum signa nocentis habent.
ed lateri nec parce tuo. pax omnis in uno
Concu-

træ exemplo probat, læsas fœminas ulcisci injurias. *Contentus una.*] Sola Clytemnestra uxore contentus.

401. *Audierat laurumque.*] Causam assignat, quare facta sit uxor Agamemnonis impudica, vitio mariti. *Laurum & vittas.*] Quod ex Homer. Iliad. α. v. 14.

Στέμματ' ἔχων ἐν χερσὶν ἑκηβόλου Ἀπόλλωνος.
Χρυσέῳ ἀνὰ σκήπτρῳ.

Sic & Virgil. 8. —— *vittâ comtos prætendere ramos.* Κλάδος ἐλαίας ἐρίῳ περιπεπλεγμένος. Plutarch. Hinc & vocatur εἰρεσιώνη. Chryses autem laureatas vittas tulit, quod Apollinis esset sacerdos.

403. *Audierat.*] Clytemnestra etiam senserat. *Lyrnesi.*] Hippodamia. Fuit enim ex Lyrneso oppido in ora Trojæ, contra Lesbon. *Tuos abducta dolores.*] Regius cum aliis nonnullis, *adducta.* sed frustra. Ep. Hermiones,

Abductâ viduum conjuge flere virum.

Rem. Amor.

Hoc & in abductâ Briseïde flebat Achilles. Heinsius.

405. *Hæc tantum audierat.*] *Tamen* meliores, & *Priameida ipsam.* sic Epistola Deianiræ.

Hæc tamen audieram: licuit non credere famæ:
En venit ad sensus mollis ab aure dolor. Idem.

Priameida viderat ipsa.] Cassandram enim Priami filiam, everso Ilio, Agamemnon Mycenas duxit.

406. *Victor erat prædæ præda pudenda suæ.*] Prior Mentelianus probe, *eras prædæ præda pudenda tuæ.* Heins. *Prædæ præda pudenda suæ.*] Agamemnonem dicit fuisse Cassandræ prædam, quoniam ejus amore captus tenebatur.

407. *Thyestiadem.*] Ægisthum dicit, Thyestis filium.

408. *Ulta virum.*] Quia rem habebat cum Ægistho. vel quia eum occidit in convivio.

409. *Si quâ tamen acta patebunt.*] *Si qua* Regius & quatuor alii. Puto *si cui.* Heinsius.

411. *Tu neque subjectus.*] *Tum* meliores. *Idem.*

413. *Sed lateri ne parce tuo.*] *Nec parce* scripti multi cum primâ editione pro *pax omnis in illo.* meliores *in uno.* Scribe,

Concubitu: prior hoc inficianda Venus.
Sunt, qui præcipiant herbas ſatureia nocentes
Sumere: (judiciis iſta venena meis.)
Aut piper urticæ mordacis ſemine miſcent;
Tritaque in annoſo flava pyrethra mero.
Sed Dea non patitur ſic ad ſua gaudia cogi,
Colle ſub umbroſo quam tenet altus Eryx.
Candidus Alcathoï qui mittitur urbe Pelaſgâ

Bulbus,

Sed lateri nec parce tuo. pax omnis in uno
Concubitu. prior hoc inficianda Venus. Idem.

Pax in uno.] Sic Andromache in Troad. Eurip. v. 660.

Καί τοι λέγουσιν, ὡς μὲν εὐφρόνη χαλᾷ
Τὸ δυσμενὲς γυναικὸς εἰς ἀνδρὸς λέχος.

Oſcula da flenti: Veneris da gaudia flenti.
Pax erit: hoc uno ſolvitur ira modo.

Lib. 2. v. 459. Art.

415. *Saturea.*] Saturea herba eſt, quam *thymbram* Plinius nominat. Dicta eſt à ſatyris, ut quidam putant: quod, qui ea utuntur, ſalaces fiant ut Satyri. Alii, à ſaturitate. Ejus vis eſt calidiſſimæ naturæ, & incitat Venerem. Martialis:

Sed nihil erucæ faciunt, bulbique ſalaces.

417. *Aut piper urticæ.*] Piper calidum eſt, & ſiccum. Scribit Plinius, urticæ ſ[illegible]men cum ſemine lini lateri mederi, ſi addatur hyſopum, & piperis aliquid.

418. *Flava pyretra.*] Pyretrum herba eſt, ab ignea vi appellata. Calida eſt, & ſicca: ideo rebus venereis apta.

420. *Quam tenet altus Eryx.*] Venerem dicit. Nam Eryx Veneris & Butæ regis filius, ſuper locum excelſum civitatem condidit in Sicilia, in cujus arce matri templum dicavit. quam civitatem Venus plurimum dilexit: unde ipſa *Erycina* dicta eſt.

421. *Candidus Alcathoë.*] Quum Pandionis regis quatuor eſſent filii, Ægeus, Lycus, Pallas, & Niſus, & Attica regio quatuor eſſet in partes diviſa, Niſo Megara ſorte obvenerunt, qui Niſeam condidit, quæ alteram arcem habuit: quam Ovidius *Alcathoën* appellat. Hic autem Ovidius bulbos Megarici ſoli deſignat, quos maxime probat Cato: ſunt enim calidiſſimæ naturæ. *Urbe Pelaſga.*] Urbe, quam permiſti Pelaſgi habitarent. Pelaſgi oriundi ab Arcadibus. *Alcathoi qui mittitur urbe Pelaſgâ.*] *Pelaſgi* Vaticanus unus cum Tomaſiniano. ſic Ep. Hypermn.

Ducimur Inachides magni ſub tecta Pelaſgi.

Pelaſgi enim propriè dicuntur à Pelaſgia Argolica urbe. hinc & Juno Pelaſga. Recte ergo Danaus Argorum Rex Pelaſgus. recte & Alcathous, utpote qui filius Pelopis fuerit. codices nonnulli *Alcathoë* ut Met. VIII.

Prætentatque ſui vires Mavortis in urbe Alcathoë.

ubi tamen *Alcathoi* etiam in vetuſto codice inveni. & recte. niſi præferas *arce Alcathoë* quod in duobus codicibus offendi. *Alcathoë* enim arx Megaris appellabatur teſte Pauſaniâ. Triſt. I. El. IX.

Et quos Alcathoi memorant à mœnibus ortos
Sedibus his profugum conſtituiſſe larem.

ubi *Alcathois*, & *Alcathoës* ſcripti plerique. Alcathoum autem Megaras condidiſſe, operam ei navante Apolline, ferunt veteres. Theognis:

Φοῖβε

Bulbus, & ex horto quæ venit herba ſalax,
vaque ſumantur, ſumantur Hymettia mella,
Quaſque tulit folio pinus acuta nuces.
octa, quid ad medicas, Erato, deverteris artes?
Interior curru meta terenda meo eſt.
ui modo celabas monitu tua crimina noſtro;
Flecte iter, & monitu detege furta meo.
ec levitas culpanda mea eſt. non ſemper eodem
Impoſitos vento panda carina vehit.
am modo Threïcio Borea, modo currimus Euro:
Sæpe tument Zephyro lintea, ſæpe Noto.
ſpice, ut in curru modo det fluitantia rector
Lora, modo admiſſos arte retentet equos.
unt quibus ingratè timida indulgentia ſervit:
Et, ſi nulla ſubeſt æmula, languet amor.

Luxu-

Φοῖβε ἄναξ, αὐτὸς μὲν ἐπύργωσας
πόλιν ἄκρην
Αλκαθόῳ Πέλοπος παιδὶ χα-
ριζόμενος.

Heinſius.

424. *Quaſque tulit folio.*] Nucleos pineos dicit, quos in uſum Veneris adhiberi ſolitos, docuimus ex ſententia Apicii. Et Plinius docet, nucleos nucis pineæ infirmitatem virilium roborare, renibus & veſicæ utiles eſſe. *Pinus acuta.*] Pinus ideo acuta appellatur, quia folium habet capillamenti modo prætenue, longumque, & mucrone aculeatum, ut Plinius docet.

425. *Docta quid ad magicas Erato converteris artes?*] *Diverteris* ſcripti plerique. niſi quod Regius *deverteris*. quomodo ſemper in vetuſtioribus libris ſcribi jam obſervavimus ad lib. II. Amor. El. VI. ubi & de hoc loco. unus meus *reverteris*. proxime verum. Sed cur *magicas artes?* Lege omnino *medicas artes* cum Moreti codice. Remedio Amoris ſub finem,

Ecce cibos etiam, medicinæ fungar ut omni
Munere, quos fugias, quoſque ſequare, dabo.

ubi de cibis ad rem veneream facientibus, ut & hoc loco. *Idem.*

425. *Deverteris.*] Moraris narrando.

426. *Interior curru meta terenda meo eſt.*] *Tenda* Regius. unde ſcripti complures *tenenda* cum prima editione. utrumque probum eſt. Vide Notas ad l. I. v. 40. *Heinſ. Interior meta.*] Redi ad eleg. 2. Amor. 3. ỳſ. 12.

427. *Qui modo celabas.*] Ad amantem redit. *Celabas.*] Amicam. *Tua crimina.*] Inhoneſti amoris crimen.

431. *Threïcio Borea.* Qui ſpirat per Thraciam, & ſeptentrionalem plagam.

433. *Modo dat fluitantia rector.*] *Det* cum ſcriptis melioribus & primâ editione. *Heinſ. Fluitantia lora.*] Laxas & ſolutas habenas. *Fluitantia lora.*] Virg. 5. Æneid.

Non tam præcipites bijugi certamine campum
Corripuere, ruuntque effuſi carcere currus:
Nec ſic immiſſis aurigæ undantia lora
Concuſſere jugis, pronique in verbera pendent.

436. *Et ſi nulla ſubeſt æmula.*] Forte

ſubis

Luxuriant animi rebus plerumque ſecundis;
Nec facile eſt æquâ commoda mente pati.
Ut levis abſumtis paulatim viribus ignis
Ipſe latet, ſummo candet in igne cinis:
Sed tamen extinctas admoto ſulfure flammas
Invenit; & lumen, quod fuit ante, redit:
Sic, ubi pigra ſitu ſecuraque pectora torpent,
Acribus eſt ſtimulis eliciendus amor.
Fac timeat de te, tepidamque recalfalce mentem:
Palleat indicio criminis illa tui.
O quater, & quoties numero comprendere non eſt,
Felicem, de quo læſa puella dolet!
Quæ, ſimul invitas crimen pervenit ad aures,
Excidit; & miſeræ voxque colorque fugit.
Ille ego ſim, cujus laniet furioſa capillos:
Ille ego ſim, teneras cui petat ungue genas:
Quem videat lacrymans: quem torvis ſpectet ocellis:
Quo ſine non poſſit vivere; poſſe velit.
Si ſpatium quæras; breve ſit, quo læſa queratur:
Ne lentâ vires colligat ira morâ.
Candida jamdudum cingantur colla lacertis:

Inque

ſubis. ut lib. I.

Cum tibi juranti credidit, ipſe ſubit. Heinſius.

440. *Summo candet in igne cinis.*] Si *cinis*, quomodo *candet?* In Regio & uno Vaticano *calet* contra metrum, unde alii, *ſummo qui calet, ſed calet, cum calet, qui latet*, & ſimiliâ. Scribe, *ſummo canet in igne cinis.* Hinc paſſim apud Poëtas, *cinis canus* & *favilla cana* dicuntur. noſter infra lib. III. *canere* quoque dixit de violariis,

Hos ego, qui canent, frutices violaria vidi. Heinſius.

443. *Pigra ſitu.*] Tarda amandi deſuetudine. *Pigra ſitu.*] Videtur Poëta reſpexiſſe ad Virg. 7. Æneid.

Sed te victa ſitu, veriquæ effeta ſenectus
O mater, curis ne quidquam exercet.

Quanquam in diſſimili ætate. Sic & Senec. Odip. a. IV. ℣ſ. 817.

—— Prima langueſcit ſenum
Memoria, longo laſſa ſublabens ſitu.

447. *O quantum & quoties numero comprendere non eſt, Felicem!*] *O quater* Regius cum quatuor aliis. recte. dixi de hoc loco ſupra v. 28. poſſet & legi *Ter quater.* ut Pont. lib. IV. El. IX.

Ter quater imperii lætus honore tui.

Virgil. *ô terque quaterque beati.* Horat. *felices ter & amplius.* ſed nil temere mutandum. *Heinſius.*

449. *Crimen pervenit ad aures.*] Intelligit te aliam amare.

450. *Excidit.*] Redi ad l. I. art. amat. ℣ſ. 539.

458. *In*

Inque tuos flens eſt accipienda ſinus.
ſcula da flenti: Veneris da gaudia flenti.
Pax erit: hoc uno ſolvitur ira modo.
um bene ſævierit, cum certa videbitur hoſtis;
Tum pete concubitûs fœdera: mitis erit.
lic depoſitis habitat Concordia telis:
Illo (crede mihi) Gratia nata loco eſt.
uæ modo pugnarunt, jungunt ſua roſtra columbæ;
Quarum blanditias, verbaque murmur habet.
rima fuit rerum confuſa ſine ordine moles:
Unaque erant facies ſidera, terra, fretum.
Mox cælum impoſitum terris; humus æquore cincta eſt:
Inque ſuas partes ceſſit inane Chaos.
ilva feras, volucres aër accepit habendas:

In

458. *Inque tuo flens eſt accipienda ſinu.*] *Tuos ſinus* ſcripti. *Heinſius.*

460. *Hoc uno ſolvitur ira modo.*] Vel, *tollitur* Regius. quod & in aliis nonnullis occurrit. *Idem.* *Hoc uno ſolvitur ira modo.*] Vide ſupra vſ. 413. *Pax omnis in uno eſt.*

464. *Illo crede mihi gratia nata loco eſt.*] *Juncta* tres ſcripti. quomodo & Arondelianus. Unde Petrus Scriverius, approbante in Obſervationibus Gronovio,

Illic, crede mihi, Gratia juncta loco eſt.

Heinſius. *Illo gratia nata loco eſt.*] Ubi dulce morari eſt. *Carpamus dulcia.* Perſ. 5. ἀφροδίτη ἡδεῖα θεός. Eurip. Phœniſſ. Et noſter. 2. de Remed.

Illo lotophagos, illo Sirenas in antro
Eſſe puta.

Prudenter autem hic navigandum,

Μὴ ὅλως ἔχειν γνῶσιν μετὰ γυναικῶν.

Quanquam Piſtocler. Plauti, in ſuppoſitis, a. 1. verſ. 21. ſibi facile ignoſcit, *&* *ætati licere pluſculum jacturæ facere* exiſtimat. Sic tamen flos ætatis delibatus imminuitur: ut præclarè Pindar. Pyth. Od. 4.

Ἀθρόαις πέντε δρακὼν
Νύκτεσσιν ἔνθ' ἁμέραις
Ἱερὸν εὐζωᾶς ἄωτον.

Et Od. 9. ibid.

Ἦ ῥα καὶ ἐκ λεχέων
Κεῖρεν μελιηδέα ποίαν.

467. *Prima fuit rerum.*] Homines per Venerem primum conciliatos dicit: ut doceat, amicam iratam poſſe quoque reconciliari.

468. *Unaque erat facies, ſidera, terra, fretum.*] *Erant facies* ſcripti multi cum prima editione. recte. ſic in Faſtis l. 1.

Ignis, aqua, tellus, unus acervus erant.

Met. 1.

Ante mare & tellus, & quod tegit omnia cælum,
Unus erant toto Naturæ vultus in orbe.

ſic & ibi ſcribendum opinor. *Heinſius.*

469. *Mox cœlum impoſitum terris.*] Per cœlum ignem & aërem denotat.

470. *Inane chaos.*] Chaos fuit quædam ab initio unitas hians, patenſque in profundum: quam principium fuiſſe dicunt productionis omnium rerum.

471. *Silva feras cepit, volucres agitabilis aër.*] Interpolarunt hunc locum, ex libro Metamorphoſeon primo, qui poſteriorem in *aër* ſyllabam non poſſe produci exiſtimarunt. Nam ſcripti veteres cum primis editionibus conſtan-

 ter

In liquidâ pisces delituistis aquâ.
Tum genus humanum solis errabat in agris:
Idque meæ vires, & rude corpus erat.
Silva domus fuerat, cibus herba, cubilia frondes:
Jamque diu nulli cognitus alter erat.
Blanda truces animos fertur mollisse voluptas:
Constiterant uno fœmina virque loco.
Quid facerent, ipsi nullo didicere magistro:
Arte Venus nullâ dulce peregit opus.
Ales habet, quod amet: cum quo sua gaudia jungat
Invenit in mediâ fœmina piscis aquâ.
Cerva parem sequitur; serpens serpente tenetur:
Hæret adulterio cum cane nexa canis.
Læta salitur ovis: tauro quoque læta juvenca est:
Sustinet immundum sima capella marem.
In furias agitantur equæ, spatioque remota

Per

ter, & recte,

Silva feras, volucres aër accepit habendas. Heinsius.

473. *Tum genus humanum solis errabat in agris.*] Cic. quoque idem refert his verbis: *Nam fuit quoddam tempus, quum in agris homines passim bestiarum more vagabantur, & sibi victu ferino vitam propagabant: nec ratione animi quicquam, sed pleraque viribus corporis administrabant. Solis errabat in agris.*] Veteres enim & rudes illi homines olim, sub Saturno, montes, rupes, & cavas arbores incolebant pro domibus, ferarum modo. Ideoque Virgil. rude illud, & indocile vocat genus hominum, truncis & robore duro natum, queis neque mos, neque cultus. Quod & de Arcadib. Apoll. in Argon. 4. v. 265.

Ἀρκάδες, οἳ καὶ πρόσθε σεληναίης ὑδέονται)
Ζώειν φηγὸν ἔδοντες ἐν οὔρεσιν. ——

474. *Hisque meræ vires.*] *Idque* potiores scripti cum primâ editione. *Heinsius.*

477. *Blanda truces animos.*] Amor (inquit) reddidit homines mansuetos & placidos.

478. *Constiterant uno fœmina virque toro.*] *Loco* recte cum primâ editione scripti. nam in *toro* non statur. & tori usus illa tempestate haud ullus erat, nisi frondes pro toro accipis. *Heinsius.*

479. *Quid facerem?*] Probe Arondelianus,

Quod facerent, ipsi nullo didicere magistro. Idem.

482. *Invenit in media.*] *Convenit* unus Regius. sic l. III.

Conveniunt illas cum voluere viri. Idem.

483. *Cerva parem sequitur.*] Sic & in 9. Met. *Sequitur sua fœmina cervum. Parem* autem, aut ejusdem generis, aut pariter copulatum. Sic in Fastis:

Et docuit jungi cum pare quemque sua.

Serpens serpente tenetur.] Viperæ coëunt complexu, adeo circumvolutæ sibi, ut una existimari biceps possit. auctor Plin.

485. *Salitur.*] Initur *Immundum marem.*] Hircum male olentem.

487. *In furias agitantur equæ.*] Virgil. *Scilicet ante omnes furor est insignis equarum. Spatioque remotæ.*] Disjunctæ locorum intervallo. *Spatioque remoto.*] *Remotæ*

Per loca dividuos amne sequuntur equos.
rgo age; & iratæ medicamina fortia præbe:
Illa feri requiem sola doloris habent.
a Machaonios superant medicamina succos:
His, ubi peccaris, restituendus eris.
æc ego cum canerem, subito manifestus Apollo
Movit inauratæ pollice fila lyræ.
manibus laurus: sacris inducta capillis
Laurus erat: vates ille videndus agit.
mihi, Lascivi, dixit, præceptor Amoris,
Duc, age, discipulos ad mea templa tuos.
st ibi diversum famâ celebrata per orbem
Littera; cognosci quæ sibi quemque jubet.

Qui

otæ scripti nonnulli cum prima editio-e. Lego, *spatioque remota Per loca*. Heins.

491. *Succos Machaonios.*] Scribit Dio-orus, Æsculapium filios reliquisse Ma-haonem & Podalirium, qui cum Aga-nemnone ad Trojam navigarunt, & lurimum curandis vulneribus profuis-e: unde eis immunitas rerum omnium st concessa.

493. *Manifestus Apollo.*] In nimbo. ic Virgil. 4.

——*ipse Deum manifesto in lumine vidi.*

Sed non omnium oculi sunt idonei ad id dijudicandum: ideoque Minerva ad Tydid. Iliad. ε. v. 127.

Ἀχλὺν δ' αὖ τοι ἀπ' ὀφθαλμῶν ἕλον, ἣ πρὶν ἐπῆεν,
Ὄφρ' εὖ γινώσκῃς, ἠμὲν θεὸν, ἠδὲ καὶ ἄνδρα.

Hujus meminit Socrat. in Alcibiad. 2. apud Platon.

496. *Vates ille videndus adest.*] Prima editio cum scriptis plerisque *adit*. Regius cum uno Patavino *abit*. Septem alii *erat*. Quatuor *ait*. Comelinianus ex melioribus *agit*. ne dubita quin vere. Statius Theb. III.

Sed me vester amor, nimiusque arcana profari
Phœbus agit.

Achilleide,

Non patiar. meus iste, meus. tu diva profundi,
Et me Phœbus agit.

Nota etiam illa VI. Fast.

Est Deus in nobis. agitante calescimus illo.

Avienus Arateis,

——— *major,*
Major agit mentem solito deus.

sic & *agi furiis*, & similia. *Heinsius.*

498. *Discipulos tuos.*] Quibus tradis præcepta amandi. *Ad mea templa.*] Ædem Apollinis Delphici intelligit, de qua multa Justinus l. 24.

499. *Est ubi diversum.*] *Ibi* majori ex parte scripti. nisi quod Regius & duo alii cum primâ editione *tibi*. Heins. *Est ibi diversum.*] Sapientissimum dictum Chilonis Lacedæmonii designat, quo jubet unumquemque se agnoscere. Juvenalis: E cœlo descendit γνῶθι σεαυτόν.

505. *Taciturna silentia vitet.*] *Rumpat* excerpta Jureti & quatuor ex nostris. l. I. Metam.

Iupiter hoc iterum sermone silentia rupit.

Met. XI.

—— *nec voce silentia rumpunt*
Sollicitive canes canibusve sagacior anser.

Val. Flaccus l. III.

Ingemuit Iuno, tandemque silentia rumpit.

libro

Qui ſibi notus erit, ſolus ſapienter amabit;
  Atque opus ad vires exiget omne ſuas.
Cui faciem natura dedit, ſpectetur ab illâ:
  Cui color eſt, humero ſæpe patente cubet.
Qui ſermone placet, taciturna ſilentia rumpat:
  Qui canit arte, canat: qui bibit arte, bibat.
Sed neque declament medio ſermone diſerti:
  Nec ſua veſanus ſcripta poëta legat.
Sic monuit Phœbus: Phœbo parete monenti.
  Certa Dei ſacro eſt hujus in ore fides.
Ad propiora vocor. quiſquis ſapienter amabit,
  Vincet, & è noſtrâ, quod petet, arte feret.
Credita nec ſemper ſulci cum fœnore reddunt:
  Nec ſemper dubias adjuvat aura rates.
Quod juvat, exiguum; plus eſt, quod lædit amantes.
  Proponant animo multa ferenda ſuo.
Quot lepores in Atho, quot apes paſcuntur in Hyblâ;
  Cærula quot baccas Pallados arbor habet;
Littore quot conchæ; tot ſunt in amore dolores:
  Quæ patimur, multo ſpicula felle madent.

Dicta

libro v.

Non tulit hæc animis, quin longa ſilentia Pallas
Rumperet irridens.

Silius l. v.

Iſque inſueta tubâ monſtravit murmura primus
Gentibus, & bellis ignava ſilentia rupit.

Claudianus IV. Conſ. Honorii,

Et dudum taciti rupere ſilentia Delphi.

Alcimus Avitus,

Perſtrepuit ſubitus, rumpitque ſilentia clamor. Heinſius.

Taciturna ſilentia rumpat.] Adi Epiſt. 14. v. 34.

508. *Veſanus ſcripta poëta legat.*] *Non ſanus* libri veteres cum primâ editione. *Heinſius.*

515. *Quod lædit amantes.*] *Lædat* ſcripti potiores. *Heinſius.*

517. *Quot lepores in Atho.*] Athos mons eſt Macedoniæ, quem Xerxes rex Perſarum continenti abſcidit in longitudine paſſuum mille quingentorum, adeo ſublimis, ut altior æſtimetur quam unde imbres cadunt. Statius: *Ingenti tellurem proximus umbra Veſtit Athon, nemorumque obſcurat imagine pontum.* *Paſcuntur in Hybla.*] Hybla fuit urbs Siciliæ, ab Hyblone rege dicta, ut voluit Thucydides. Hæc poſtea *Megara* appellata fuit: unde Maro *apes Hyblæas* appellat, quæ in Sicilia mel optimum conficiebant.

520. *Multo ſpicula felle madent.*] *Virent* unus Regius. de qua lectione diximus ad Aponum Claudiani, ſub finem. Met. 11. *Pectora felle virent.* Heinſius. *Spicula.*] Tela Cupidinis. *Multo felle.*] Multo dolore.

521. *Quam*

Dıta erit isse foras, quam tu fortasse videbis:
ſſe foras, & te falsa videre, puta.
C.usa tibi fuerit promissâ janua nocte:
Perfer, & immundâ ponere corpus humo.
F.sitan & vultu mendax ancilla superbo
Dicet, Quid nostras obsidet iste fores?
P.tibus & duræ supplex blandire puellæ;
Et capiti demtas in fore pone rosas.
C.m volet, accedes: cum te vitabit, abibis.
Dedecet ingenuos tædia ferre suï.
Effugere hunc non est; quare tibi possit amica
Dicere. non omni tempore sensus adest.
Nec maledicta puta nec verbera ferre puellæ
Turpe, nec ad teneros oscula ferre pedes.

Quid

21. *Quam tu fortasse videbis.*] Vide-
Regius, Forte
—— tibi quam fortasse videre est.
.nsius.
24. *Perfer & immundâ.*] *Perfer &*
.udâ tres libri. etiam bene. Vide no-
ad Epist. XIV. v. 14. quidam *in durâ.*
.ra tamen lib. I.
Pallia si terræ nimium dimissa jacebunt,
Collige, & immundâ sedulus effer humo.
ponere multi *ponito.* male. unus *Per-*
in nuda. Lege *perfer in immunda pone-*
Amor. III. El. XI.
Ergo ego sustinui, foribus tam sæpe repulsis
Ingenuum dura ponere corpus humo.
.em.
528. *Limine pone rosas.*] *In fore* scripti.
.I. Fastorum,
—— custos in fore nullus erat.
531. *Effugere hinc non est, quare tibi*
.sit amica Dicere. Non omni tempore
.sus abest.] Codices quidam *Effugere*
.ic. quare scribo, *Effugere hunc non est.*
. quâ correctione adeantur notæ no-
.ræ supra hoc libro ad ỷſ. 28. unde li-
.uet à magno Scaligero pro *Dicere* fru-
.ra *Cedere* reponi. pro *abest* prima editio
.m Regio, Jureti excerptis, & scriptis
plerisque, *obest.* Neapolitanus & sex alii *adest.* quod amplector. Intelligit sensum rerum amatoriarum. noster infra,
Tu quoque, cui sensum Veneris natura negavit.
Sed ne sic quidem locus integer satis aut perspicuus, nisi reponas pro *quare,* *cave ne.*
Effugere hunc non est, cave ne tibi possit amica
Dicere. non omni tempore sensus adest.
cave à verbo antiquo *cavo* tertiæ conjugationis. noster l. I. Amor. El. VIII.
Sed cave ne gratis hic tibi constet amor.
Pont. III. El. I.
Hanc cave degeneres, & sint præconia nostra
Vera vide.
sic non Cicero tantum in Arateis aut Lucretius, sed Horatius quoque & Tibullus & Propertius non uno loco. certe libro primo supra in veterrimo Regio codice *care* pro *cave* offendi scriptum. Propertio redde hoc verbum, libro IV. Eleg. de Tarpeia,
Cras, ut rumor ait, tota pugnabitur urbe.
Tu cave spinosi roscida terga jugi.
ita enim scribendum esse sequentia evincunt: neque aliter exstat in nonnullis membranis. vulgati *Tu cape.* Heins.

538. Dis-

Quid moror in parvis? animus majoribus inſtet.
  Magna canam: toto pectore, vulgus, ades.
Ardua molimur: ſed nulla niſi ardua virtus.
  Difficilis noſtrâ poſcitur arte labor.
Rivalem patienter habe; victoria tecum
  Stabit: eris magni victor in arce Jovis.
Hæc tibi non hominem, ſed quercus crede Pelaſgas
  Dicere. nil iſtis ars mea majus habet.
Innuet illa, feras: ſcribet, ne tange tabellas:
  Unde volet, veniat: quoque libebit, eat.
Hoc in legitimâ præſtent uxore mariti;
  Cum, tener, ad partes tu quoque, ſomne, venis.
Hac ego, confiteor, non ſum perfectus in arte.
  Quid faciam? monitis ſum minor ipſe meis.
Mene palam noſtræ det quiſquam ſigna puellæ?
  Et patiar? nec me quolibet ira ferat?
Oſcula vir dederat (memini) ſuus: oſcula queſtus
  Sum data. barbarie noſter abundat amor.
Non ſemel hoc vitium nocuit mihi. doctior ille,
  Quo veniunt alii conciliante viro.
Sed melius neſciſſe fuit. ſine furta tegantur:

Ne

538. *Difficilis labor.*] Ut patienti animo rivalem feras. quod perquam difficile eſſe, oſtendit Propertius dicens, *Rivalem poſſum non ego ferre Iovem.*

540. *Eris magni victor in arce Iovis.*] Triumphabis de amica, ut imperatores, qui triumphantes ad ædem Jovis Capitolini vehebantur triumphali curru.

541. *Quercus Pelaſgas.*] Pelaſgi Dodoneum Jovis templum conſtruxerunt, ſubjectum monti Tomaro, centum fontibus celebrato. In eo loco Probus grammaticus ſcribit columbas & quercus humana voce reſponſa dediſſe. Virg.

Atque habitæ Grajis oracula quercus.

Quercus Pelaſgas.] Redi ad Eleg. 10. l. 3. Amor. ℣ſ. 9.

542. *Majus iſtis.*] Ut rivalem feras patienter.

543. *Innuet.*] Illa nutu ſignificat rivali. *Scribet.*] Ad rivalem. *Ne tange tabellas.*] Ne reſigna literas.

545. *Hoc in legitima præſtant.*] *Præſtent* in uno Vaticano rectius. ut ſupra;

Lite fugent nuptæque viros, nuptaſque mariti. Heinſ.

Præſtant.] Ut eant quo velint.

546. *Ad partes venis.*] Adi Amor. l. 1. Eleg. 8. ℣ſ. 87.

550. *Quolibet ira ferat.*] *Feret* ſcripti cum primâ editione. *Heinſius.*

553. *Doctior ille eſt, Quo veniunt alii conciliante viri.*] *Viro* Regius, excerpta Jureti, & multi alii ex melioribus. optime. *veniunt*, uxores nimirum. Quo conciliante uxores veniunt alii viro. egimus jam de hoc loco initio hujus libri. Præterea pro *doctior* opinor eſſe ſcribendum

ſtro

Ne fugiat victo faſſus ab ore pudor.
[Q]uo magis, ô juvenes, deprendere parcite veſtras.
Peccent: peccantes verba dediſſe putent.
[C]reſcit amor prenſis. ubi par fortuna duorum eſt,
In causâ damni perſtat uterque ſui.
[F]abula narratur toto notiſſima cælo,
Mulciberis capti Marſque Venuſque dolis.
[M]ars pater, inſano Veneris turbatus amore,
De duce terribili factus amator erat.
[N]ec Venus oranti (neque enim Dea mollior ulla eſt)
Ruſtica Gradivo difficiliſve fuit.
[A]h quoties laſciva pedes riſiſſe mariti
Dicitur, & duras igne vel arte manus!
[M]arte palam ſimulat Vulcanum imitata, decebat;

Mul-

...tior, quicquid obnituntur libri vete...s. & id quoque jam monitum à nobis ...o. I. ℣ſ. 281. *Idem.*

556. *Faſſus ab ore pudor.*] *Læſus* primâ ...ditio & multi ex ſcriptis. ut Ep. Didus,

Exige læſe pudor pœnas, violate Sichæo.

...n pluribus *falſus*. forte pro *pulſus*. Neapolitanus codex probe,

Ne fugiat faſſo victus ab ore pudor.

...dem.

560. *In cauſam damni.*] *In causâ* me...mores. *Idem.*

561. *Fabula narratur.*] Malim *narran...tur*. Mars & Venus videlicet. & mox,

Ut quamque attigeris, fabula turpis erunt.

Martial. l. XII. ad Semproniam.

Dulcis in Elyſio narraris fabula campo.

Statius Achilleide,

Aſt ego vel primæ puerilis fabula culpæ
Narrabor famulis.

Horat. Epod. XI.

Per urbem Fabula quanta fui!

Tibullus libro II. Eleg. III.

Fabula nunc ille eſt.

& alibi,

Parce, puer, quæſo: ne turpis fabula fiam.

noſter Amor. l. III. Eleg. I.

Fabula, nec ſentis, tota jactaris in urbe.

plura ad Amor. lib. I. Eleg. XIII. *Heinſ.*

Fabula narratur toto notiſſima cælo.] *Quid niſi Mæonides Venerem, Martemque ligatos* —— *Narrat.* Adagium in Suida. Ἡφαίστιος δεσμός. de re inexplicabili. Affabulationem invenies in Euſtach. Odyſſ. θ. qui ſatis honeſtam præfert orationem. Athenæus quoque l. I. c. 12. humaniter hoc excuſat, nempe, cantorem hunc dehortari voluiſſe hoc exemplo Phæacas à malis moribus. item l. 12. in princip. ad mores refert corrigendos. οὐ γδ' ἀρετᾷ κακὰ ἔργα. κιχάνει τοι βραδὺς ὠκύν. Quod præclarè Homerus epiphonema huic fabulæ ſubjicit.

562. *Mulciberis.*] Vulcani, qui à mulcendo *Mulciber* appellatur. quoniam, ignis ſit, & omnia mulcet: Scribit Diodorus Vulcanum ferri, æris, auri, argenti, omniumque quæ arte fabricantur, artem inveniſſe, cæteroſque docuiſſe. quapropter harum rerum opifices omnes, vota, ſacraque huic deo maxime facientes, ignem in æternam memoriam ſuſcepti beneficii *Vulcanum* vocavere.

567. *Pedem riſiſſe mariti.*] *Pedes* ſcripti & prima editio. *Heinſius.*

569. *Marte palam ſimul eſt Vulcanum imitata decebat.*] *Simulet* quinque libri. *ſimulat* Moreti codex. & pro *decebat* unus Patavinus *decenter*. ut infra l. III.

diſcans

Multaque cum formâ gratia mista fuit.
Sed bene concubitus primos celare solebant.
Plena verecundi culpa pudoris erat.
Indicio Solis (quis Solem fallere possit?)
Cognita Vulcano conjugis acta suæ.
Quam mala, Sol, exempla moves? pete munus ab illa,
Et tibi, si taceas, quod dare possit, habet.
Mulciber obscuros lectum circaque superque
Disponit laqueos: lumina fallit opus.
Fingit iter Lemnon: veniunt ad fœdus amantes:
Impliciti laqueis nudus uterque jacent.
Convocat ille Deos. præbent spectacula capti.
Vix lacrymas Venerem continuisse putant.
Non vultus texisse suos, non denique possunt
Partibus obscœnis opposuisse manus.
Hos aliquis ridens, In me, fortissime Mavors,
Si tibi sunt oneri, vincula transfer, ait.
Vix precibus, Neptune, tuis captiva resolvit
Corpora. Mars Threcen occupat; illa Paphon.

Hoc

discant lacrymare decenter. in illo Tibulli,
Mille habet ornatus, mille decenter habet. Idem.

Marte palam simul est.] Coram Marte. *Vulcanum imitata.*] Vulcanum claudicantem.

571. *Sed bene concubitus primo.*] *Primos* prima editio cum scriptis plerisque. *Heinsius.*

573. *Quis solem fallere posit.*] Redi ad Epist. 12. ℣s. 78. *Fallere posset.*] *Posit.* iidem. *Heinsius.*

579. *Fingit iter Lemnon.*] Lemnos insula est in Ægæo mari ante montem Atho. In eam insulam, Jupiter Vulcanum è cœlo dejecit. hinc à poëtis Lemnius & Tardipes appellatur.

582. *Continuisse ferunt.*] *Putant* scripti cum primâ editione. *Heinsius.*

584. *Partibus obscœnis opposuisse manus.*] *Apposuisse* sex scripti. recte. quatuor *imposuisse.* vide Notas ad Epist. IX. ℣s. 60. *Idem.*

585. *Hic aliquis ridens.*] *Hos* tres scripti. plures *Hinc.* nil mutandum. *Idem.* *Hos aliquis ridens.*] Aliquis de dis non tristibus. adi Homer. Odyss. ϑ. ℣s. 340. unde hæc translata sunt.

587. *Vix precibus Neptune, &c.*] Venus enim dicitur nata ex spuma maris, ideo pro ea Neptunus Vulcanum exoravit, ut vincula solveret.

588. *Mars Creten occupat, illa Paphon.*] *Mars Threcen* Joannes Rutgersius in Venusinis Lectionibus; quod ego optimi doctissimique avunculi scriptum aliquando luci dabo. quomodo & in orâ codicis sui Scaliger. optime. Mars enim Thracius, cui nihil cum Cretâ est negotii. certe Patavinus unus *Thracem.* Idem. *Illa Paphon.*] Venus Paphon abiit. Est enim urbs Cypri duplex, Paphos scilicet, & Palæpaphos, id est, antiqua Paphos: utraque Veneri sacra, unde Venerem

ɔc tibi pofectum, Vulcane: quod ante tegebant,
Liberius faciunt; ut pudor omnis abeſt.
:pe tamen demens ſtultè feciſſe fateris:
Teque ferunt iræ pœnituiſſe tuæ.
ɔc vetui. vos ecce vetat deprenſa Dione
Inſidias illas, quas tulit ipſa, pati.
ec vos rivali laqueos diſponite: nec vos
Excipite arcanâ verba notata manu.
a viri captent (ſi jam captanda putabunt)
Quos faciunt juſtos ignis & unda viros.
n iterum teſtor: nihil hîc, niſi lege remiſſum,
Luditur in noſtris inſtita nulla jocis.
uis Cereris ritus auſit vulgare profanis,

Ma-

n Paphiam & Palæpaphiam appella-
ıs.

589. *Hoc tibi profecit, Vulcane.*] Re-
ıs *perfecto.* cæteri plerique *profecto.* Le-
profectum. quomodo jamdudum con-
i. quod Vaticanus unus confirmat.
ɔc profeciſti, inquit, Vulcane, ut libe-
ıs nunc faciant, poſtquam pudor ab-
e cœpit, quod tegebant ante. Nam &
quenti verſu ſcribendum *ut pudor om-*
abeſt, non *& pudor.* quod ſcriptos
itoſque perperam occupavit præter
tavinum unum. *Heinſius.*

593. *Deprenſa Dione.*] Dionem ſeu
nerem dicit ſuo & Vulcani exemplo
onere & jubere cæteros, ne mutuo ſibi
ſidias faciant. Dione autem nympha
it Oceani & Tethyos filia, ex qua Ju-
ter Venerem ſuſtulit.

594. *Inſidias illas, quas tulit ipſa, da-*
.] *Pati* rectius in nonnullis legitur ve-
ſtioribus. niſi mavis, *Inſidiis illis, quas*
lit ipſa, peti.* certè in uno Vaticano *peti*
gebatur. *Heinſ.*

598. *Quos faciunt.*] Juſtitiam ſervare,
non reſignare alienas literas. *Merul.*
gnis & unda viros.*] Senſus poëtæ eſt,
teras amatorum, ſi intercipiendæ adeo
identur, intercipiant illi, qui adhibitis
gne & aqua, juſti, hoc eſt, legitimi ma-
iti facti ſunt, non rivales, aut ſimilis
conditionis. Solebant autem in ſolen-
nibus nuptiis, quibus uxor & maritus
legitime jungebantur, ignis & aqua ad-
hiberi, quæ utrinque ſponſus & nova
nupta contingerent: ad ſignificandum,
quod, ut hæc elementa potiſſimum ac
maxime neceſſaria, inter ſe in commu-
ne tangerent: ita cæteras quoque res
neceſſarias communes eſſent habituri:
Micyll.

600. *Nulla inſtita.*] Nulla matrona.
Luditur.] Ridetur, violatur.

601. *Quis Cereris ritus audet vulgare*
profanus.] *Auſit vulgare profanis* recte
meliores libri. Hinc illa ſacrorum for-
mula paſſim obvia, *procul eſſe profani*, &
apud Græcos ἑκὰς ἑκὰς ἐστε βέβηλοι. &
ἑκὰς ἑκὰς ὅστις ἀλιτρός. excludebantur
enim non initiati. Orpheus apud Cle-
mentem & Tatianum,

--- θύρας δ' ἐπίθεσθε βεβήλοις
Πάντες ὁμῶς.

Horatius,

Illum vetabo, qui Cereris ſacrum
Vulgarit arcanæ, ſub iiſdem
Sit trabibus, fragilemque mecum
Solvat phaſelum. Heinſ.

Quis Cereris ritus.] Scribit Diodor. Ce-
rerem, Proſerpinam quærentem, faci-
bus in Ætna accenſis: varias orbis partes

 per-

Magnaque Threïciâ ſacra reperta Samo?
Exigua eſt virtus, præſtare ſilentia rebus:
At contra gravis eſt culpa, tacenda loqui.
O bene; quod, fruſtra captatis arbore pomis,
Garrulus in mediâ Tantalus aret aquâ!
Præcipuè Cytherêa jubet ſua ſacra taceri.
Admoneo, veniat ne quis ad illa loquax.
Condita ſi non ſunt Veneris myſteria ciſtis;

peragraſſe: homineſque, qui eam ſuſceperant. frumenti uſum docuiſſe. Primi fuerunt Siculi, deinde Athenienſes, qui hanc deam publice præ ceteris colucre, cum ſacrificiis ampliſſimis, tum Eleuſinæ myſteriis: quæ antiquitate caſtimoniaque apud homines ſunt vulgata. Myſteria Cereris Atticæ nulla magis re, quam ſilentio ſacrata ſunt. *Cereris ritus vulgare profanis.*] Sic illa de ſuis ſacris. Τοὔνομ' ἦ καλὸν μόνον, τὰ δ' ἄλλα σιγῶ. Vide Herod. De Cereris initiatione l. 2. *Hæc ſacra Græci* θεσμοφόρια *vocant: abſit ut eloquar,* inquit. Hic ritus à filiabus Danaes, ex Ægypto venientibus, in Græciam illatus creditur. *Hinc fida ſilentia ſacris.* Virgil. Nempe inſtituta ab hominibus callidis, ut, quid colat populus, neſciat. Lactant. 5. cap. 18. Itaque ſub ſpecie religionis pii tantum & caſti admittebantur, profanis excluſis. Ut Nobiliſſ. Heinſ. Græco verſiculo ex Orph. annotavit: cujus principium eſt: Δέξομαι ὡς θέμις ἐστί.

602. *Magnaque Threicia ſacra reperta Samo.*] Sacra Cereris, & quæ fiebant in Samothracia, ſecreta fuiſſe, docet Diodorus in 6. his verbis: Nam Cerimoniæ, quas Athenienſes omnium celeberrimas in Eleuſina faciunt, quæque in Samothracia, atque in Thracia, unde eas Orpheus ſumpſiſſe traditur, fiunt, in Gnoſo apud Cretam priſca lege ſtatutoque tempore celebrantur: quo palam eſt, ejuſmodi cerimonias ab eis ad alias gentes fuiſſe traductas. Vide Macrob.

603. *Eximia eſt virtus præſtare ſilentia rebus.*] *Exigua* ſcripti pot ores cum primâ editione. & ſequenti verſu. *At contra* pro *Et.* ſupra dixerat lib. 11. Am. Eleg. 11.

Quis minor eſt autem quam tacuiſſe labor?

Curtius lib. IV. *Lingua apud Perſas gravius caſtigatur; quam ullum probrum: nec magnam rem Magi ſuſtineri poſſe credunt ab eo, cui tacere grave ſit, quod homini facillimum eſſe voluerit natura.* Heinſ.

605. *Quam bene.*] *O bene* iidem veteres. & ſequenti verſu *Garrulus Tantalus* tranſpoſitis vocibus. Triſt. 1.

O bene. quod non ſum mecum deſcendere paſſus. Idem.

606. *Garrulus.*] Qui deorum ſecreta hominibus prodidit.

609. *Ciſtu.*] Loco tuto & ſecreto. Alludit autem ad Cereris ſacra, quæ more Attico in ciſtulis recondita capitibus virginum ſuſtinebantur: quas *Canephoras* appellabant. *Mer. Condita ſi non ſunt.*] Confundit hoc loco Merula cerimonias Cereris, & Canephorias. Aliud enim κανηφορεῖν Græcis fuit, aliud ciſtæ Cereris. κανηφορεῖν enim puellæ Græcorum ſolebant, vel cum in pompa Minervæ ſacris, quæ *Panathenaica* dicebantur, caniſtra capitibus impoſita gerebant, quibus ea quæ Deæ offerenda eſſent, continebantur. *Ciſta* autem in ſacris Cereris inter ſymbola habebantur, ſignificantes clauſa atque arcana omnia haberi debere: (ſive in iis incluſa ſacra deæ fuerint, ut hic Merula putat, ſive ſecus) perinde ut in ceremoniis Bacchi vannus, cujus & Virgil. meminit. Quod autem ſilentium adhiberi ſacris

Nec cava veſanis ictibus æra ſonant:
.tamen inter nos medio verſantur in uſu:
Sic tamen, inter nos ut latuiſſe velint.
Iſa Venus pubem, quoties velamina ponit,
Protegitur lævâ ſemireducta manu.
I medio paſſimque coït pecus, hoc quoque viſo
Avertit vultus ſæpe puella ſuos.
onveniunt thalami furtis & janua noſtris:
Parſque ſub injectâ veſte pudenda latet.
t ſi non tenebras, at quiddam nubis opacæ
Quærimus; atque aliquid luce patente minus.
unc quoque, cum ſolem nondum prohibebat & imbrem
Tegula, ſed quercus tecta cibumque dabat;
ı nemore atque antris, non ſub Jove, juncta voluptas:
Tanta rudi populo cura pudoris erat.
t nunc nocturnis titulos imponimus actis:
Atque emitur magno nil, niſi poſſe loqui.
cilicet excuties omnes ubicunque puellas,

Cuili-

ereris neceſſe fuerit, vulgo notum eſt. *icyll.*

610. *Nec cava veſanis.*] Nec inanis leæ pulſu, tanquam ære Corybantum, t tubæ clangore omnibus retegantur: ılt enim Venus celari ſua furta. Sane r *cava æra* poëtæ tubas deſignant, per *xum* verò *æs* cornu intelligimus. quo præliis utebantur majores. Ovid.

Non tuba directi, non æris cornua flexi.

elius tamen eſt, ut per *flexum æs* buccinam intelligamus. *Ictibus æra ſonant.*] miciſſimus & doctiſſimus Hadrianus 'allius noſter,

Nec cava veſanis ictibus æra ſonent.

recte. Monet ſine multo ſtrepitu pergenda eſſe Veneris ſacra. & alludit ad cra Iſidis ac Cybeles, in quibus plurius ſiſtrorum ac tympanorum uſus. roximo verſu videtur ſcribendum,

Illa quidem inter nos medio verſantur in uſu. Heinſius.

612. *Sic tamen inter nos.*] *Sed ſic inter nos* libri veteres plerique cum primâ editione. *Idem.*

618. *Parſque ſub injecta veſte.*] *Superjectâ veſte* duo codices. de hoc loco actum à nobis Amor. I. El. IV. ℣ſ. 48. *Idem.*

623. *Non ſub Iove.*] Non in luce, aut aperto.

625. *At nunc nocturnis.*] Eos damnat, qui quod nocte egerunt, die proferunt. *Mer.*

627. *Scilicet excuties omnes ubi quæque puella eſt.*] *Ubicunque puella eſt* prima editio cum multis ſcriptorum. Lege cum Comeliniano & quatuor aliis, *omnes ubicunque puellas.* ſic Amor. lib. III. El. IX.

Te dea munificam gentes ubicunque loquuntur.

Virgilius lib. VII.

—— torvumque repente
Clamat, Iö matres audite ubicunque Latinæ.

Cuilibet ut dicas, Hæc quoque noſtra fuit:
Ne deſint, quas tu digitis oſtendere poſſis.
Ut quamque attigeris, fabula turpis erit.
Parva queror: fingunt quidam quæ vera negarent,
Et nulli non ſe concubuiſſe ferunt.
Corpora ſi nequeunt, quæ poſſunt nomina tractant:
Famaque, non tacto corpore, crimen habet.
I nunc, claude fores, cuſtos odioſe, puellæ;
Et centum duris poſtibus obde ſeras.

Quid

Statius Sylv. I. Soteriis,

——legeſque urbeſque ubicunque togatæ
Certent lætitiâ.

& Theb. XI.

Conveniant ubicunque nurus matreſque Pelaſgæ
Longævique patres. Heinſius.

Scilicet excuties omnes, &c.] Monet poëta, minime hoc eſſe faciendum. *Micyll.*

629. *Nec deſint.*] Ne meliores. *Heinſ.*

633. *Corpora ſi nequeunt, quæ poſſunt nomina tangunt.*] *Tractant* unus Ambroſianus, & optimus Regius. pro *attrectant*. Pont. III. El. III.

Qualis in aëriæ tergo ſolet eſſe columbæ,
Tractantum multæ quam tetigere manus.

Gratius Cynegetico:

——illi aggeribus tentare ſuperbis
Æthera, tum matres auſi tractare Deorum.

ita locus vexatiſſimus ſcribendus, niſi *attrectare* mavis. *Idem.*

634. *Famaque non facto crimine crimen habet.*] *Non tacto corpore* ſcripti fere omnes cum primâ editione. quod omnino admittendum. bene igitur *tractant* pro *tangunt* ſuperiori verſu repoſuimus, ne bis eodem verbo odioſe utatur. *Idem.*

636. *Et centum duris poſtibus adde ſeras.*] *Obde* Regius cum Scaligeri excerptis & aliis nonnullis. ſic & *obdere peſſulum foribus* apud Comicos. *obdere forem* infra lib. III. ex antiquis codicibus,

Obde forem: & duro dicat tibi janitor ore,
Non potes: excluſum te quoque tanget amor.

Faſt. I.

Pace fores obdo, ne qua diſcedere poßit.

Pont. II. Eleg. II.

Nec rigidam timidis vocibus obde forem.

Faſt. I.

Proque domo longis ſpelunca receßibus ingens
Obdita.

ita veterrimus Vaticanus. vulgati, *Abdita.* Reddenda & ea vox Propertio lib. II. Eleg. X. ad Cynthiam,

Anne ego tranſirem tua limina clauſa maritus,
Reſpiciens udis obdita luminibus?
Ah mea tum quales faceret tibi tibia ſomnos,
Tibia funeſta triſtior illa tuba!

ſic locus ille mendoſiſſimus conſtituendus. pro *obdita* vulgati nullo ſenſu *perdita.* ſcripti *prodita.* quod paulo ante præceſſerat,

Quam poßim nuptæ prodere amore facem.

ita enim illic reponi debere recte vidit Paſſeratius ex illo Virgiliano,

Non jam conjugium antiquum, quod prodidit, oro.

tertio verſu cum vulgati agnoſcant, *caneret mea Cynthia cantus*, ſcripti omnes, *caneret mea tibia ſomnos*, repono *faceret ſomnos.* quod id elegans & Latinum ſciam. noſter alibi,

Quid tuti superest, cum nominis extat adulter;
Et credi, quod non contigit esse, cupit?
Nos etiam veros parce profitemur amores:
Tectaque sunt solidâ mystica furta fide.
Parcite præcipuè vitia exprobrare puellæ,
Utile quæ multis dissimulasse fuit.
Nec suus Andromedæ color est objectus ab illo,
Mobilis in gemino cui pede penna fuit.
Omnibus Andromache visa est spatiosior æquo:
Unus, qui modicam diceret, Hector erat.
Quod male fers, assuesce; feres bene. multa vetustas
Lenit: at incipiens omnia sentit amor.
Dum novus in viridi coalescit cortice ramus,
Concutiat tenerum quælibet aura, cadet.
Mox eadem ventis spatio durata resistet,
Firmaque adoptivas arbor habebit opes.
Eximit ipsa dies omnes è corpore mendas:

Quod-

Et faciat somnos hæc tibi cura breves.
Paulo post apud eundem loco vexatissimo scribendum,
Quod mea si teneræ comitarent castra puellæ.
Sed jam satis est. *Idem.*

637. *Ubi nominis extat adulter.*] *Cum nominis* scripti. *Idem.*

640. *Furta mystica.*] Clausa & secreta.

641. *Exprobrare puellis.*] *Puellæ* multi ex scriptis. *Heinsius.*

642. *Utile quæ multis.*] *Nam multis* Regius. alii, *quod.* prima editio, & decem scripti, *quam.* Idem.

643. *Nec suus Andromedæ.*] Andromeda fusca fuisse dicitur. placuit tamen illa Perseo, qui eam ceto liberavit, & uxorem duxit. *Penna mobilis.*] Talaria designat. Perseus enim Mercurio dilectus, talaria ab eo & petasum accepit, & galeam, qua indutus ex adverso non poterat videri. Accepit & à Vulcano falcem ex adamante factam, qua Medusam Gorgona interfecit. Auctor Hyg.

644. *Mobilis in gemino pede penna.*] De talaribus dictum invenies Ep. 16. ℣s. 68.

645. *Omnibus Andromache.*] Andromache filia fuit Æætionis Thebarum regis, uxorque Hectoris, grandi corpore. ea nomen accepit à virili pugna.

646. *Unus qui modicam.*] Quamvis Andromache esset grandi statura, id tamen tanquam vitium illi nunquam exprobravit Hector maritus, imo eam esse modicam dicebat.

647. *Male.*] Scil. moleste fers puellæ vitium.

648. *Leniet: incipiens.*] Scribe cum uno Mediceo, *Lenit, at.* & sic editiones nonnullæ. Regius & multi ex scriptis, *Lenit, &.* Heinsius.

651. *Mox etiam ventis.*] *Mox eadem* Regius pro diversa lectione & quatuor alii. bene. Met. xiv.
Mox eadem Teucras fuerat mersura carinas. Idem.

653. *Omnes de corpore mendas.*] *E corpore* scripti. *Idem.*

 657. *Nomi-*

Quodque fuit vitium, deſinit eſſe morâ.
Ferre novæ nares taurorum terga recuſant:
Aſſiduo domitas tempore fallit odor.
Nominibus mollire licet mala. fuſca vocetur,
Nigrior Illyricâ cui pice ſanguis erit.
Si pæta eſt, Veneri ſimilis: ſi flava, Minervæ.

Sit

657. *Nominibus mollire licet.*] Puellæ vitia aliqua honeſta appellatione poteris imminuere.

658. *Pice Illyrica.*] Quæ in Illyria naſcitur, ſupra Macedoniam & Thraciam.

659. *Si pæta eſt, Veneri ſimilis: ſi flava, Minervæ.*] Locus valde affectus. agit de vitioſis oculis Naſo. atqui pæti oculi parum vitioſi ſunt, quos in Venere tantopere commendatos fuiſſe conſtet ab ipſo Paride, egregio illo formarum ſpectatore. Noſter Remediis Amoris,

Pæta ſub Idæo judice Cypris erat.

hinc φιλομειδὴς Ἀφροδίτη paſſim Græcis poëtis. Sed nec flavi oculi vitioſi. imo Pallade laudabantur. quare & γλαυκῶπις illa Homero aliiſque frequentiſſime dicta. Auctor Priapejorum, *Minerva flavo lumine eſt, Venus pæto.* quod in utraque illic pulchrum ducitur. Quid ergo? Τὸ *pæta* in membranis vetuſtioribus, non comparet. pro quo *craſſa* plerique, vel *graſſa*. nonnulli & *læta*, ſed ii recentiores. codex Regius omnium antiquiſſimus, *Si craſia eſt Veneris ſimilis.* etiam mendoſe. Mihi dubium vix eſt Naſonem ſcripſiſſe, *Si qua ſtraba eſt, Veneri ſimilis.* ſubaudi *ſit*, quod ſequitur proximo pentametro. *Strabo* & *ſtrabus* dicebatur Latinis, quemadmodum Græcis ϛραβὸς καὶ ϛραβῶν. Nonius Marcellus, *Strabones ſunt ſtrabi, quos nunc dicimus.* Strabones cum pætis quoque conjunxit Horatius lib. I. Sat. III.

At, pater ut gnati, ſic nos debemus amici,
Si quod ſit, vitium non faſtidire: ſtrabonem
Appellat pætum pater.

nihil magis appoſitum conjecturæ noſtræ adſtruendæ in medium proferri poterat. ſed & pari modo Cicero, qui locus quoque ad rem facit, libro primo de Natura Deorum. *Nævus in articulo pueri delectat Alcæum. at eſt corporis macula nævus. illi tamen hoc lumen videbatur. Redeo ad Deos. Ecquos, ſi non tam* (lege *jam*) *ſtrabones, at pætulos eſſe arbitramur? ecquos nævum habere?* Plinius Hiſt. Natural. lib. XI. cap. XXXVII. *Uni animalium homini oculi depravantur. unde cognomina Strabonum & Pætorum.* Cognata ergo vitia pætorum ac ſtraborum oculorum, quorum tamen alterum ſit gratum, ingratum alterum. Nunc de Minerva videamus. pro *flava* prima editio cum ſex ſeptemve ſcriptis *parva*. *parva* etiam optimus Regius, & *flava* pro diverſa lectione. Arondelianus *flamma*. ſecundus Ambroſianus *prava*. proxime verum. eſt enim *rava* legendum. Feſtus, *Ravillæ à ravis oculis. quemadmodum cæſullæ à cæſiis.* Non diffiteor *flavam* paſſim Palladem à poëtis appellari: ſed tum capillus ejus innuitur. Eſt autem *color ravus*, ſi Feſto credimus, *inter flavum & cæſium.* ſic Horatio *leones* modo *cæſii* dicuntur, modo *ravi*. Vide quæ notamus Amor. lib. I. El. XII. de hac voce. hinc *cæſii Palladis oculi* ſæpe occurrunt apud ſcriptores. Cæſii igitur & flavi oculi non tam vitioſi, quam vitioſis, hoc eſt, ravis, proximi, ac proinde etiam nonnunquam improbati. at feſtiviſſimus Anacreon, Ode XXVIII. ad pictorem de Amica ſua, quam depingi volebat.

Τὸ δὲ βλέμμα νῦν ἀληθῶς
Ἀπὸ τοῦ πυρὸς ποίησον;

Ἄγε

Sit gracilis, macie quæ malle viva suâ est.

Dic

ἰμα γλαυκὸν, ὡς Ἀθήνης,
ἰμα δ' ὑγρὸν, ὡς Κυθήρης.

d Terentium Heautontim. Act. v. v.

io. *Gnate mi, ego pol tibi dabo illam lepidam, quam tu facile ames,*
Filiam Phanocratæ nostri. CL. *rufamne illam virginem,*
Cæsiam, sparso ore, adunco Naso? non possum pater.

eterum Palladis oculos nonnunquam probatos esse ex Nonno patet Dionisiac. libro primo,

Σοὶ γάμον, ἣν ἐθέλῃς, δωρήσομαι ἁγνὸν Ἀθήνης.
Εἰ δέ σοι οὐ γλαυκῶπις ἐπαδέ δέχνυσο Λητώ.
Ἢ Χάριν, ἢ Κυθέρειαν, ἢ Ἄρτεμιν, ἢ γάμον Ἥβης.

ropertius lib. II. El. XXVIII. de Cynhia ægrotante.

An contempta tibi Iunonis templa Pelasgæ?
Palladis aut oculos ausa negare bonos?

pud Hyginum quoque Pallas à Venere Junone ridetur ob cæsios oculos. & pud Antonium Liberalem Fab. XV. grон nigros sororum oculos cæsiæ Deæ gratos esse irridens negat. Apud Lucianum Dialogis Deorum Vulcanus d Jovem de Minerva, *γλαυκῶπις μὲν ἀλλὰ κοσμεῖ καὶ τοῦτο ἡ κόρυς.* apud eundem Paridis Judicio Venus Minervæ, *ἐπισείεις τὸν λόφον, καὶ τὸν δικαστὴν φοβεῖς; ἢ δέδιας μή σοι ἐλέγχηται τὸ γλαυκὸν τῶν ὀμμάτων ἄνευ τοῦ φοβεροῦ βλεπόμενον;* *Ravum* autem colorem contemptui objectum fuisse, hominesque *ravos* pro pessimis habitos ex Festi fragmentis discimus. ubi plura de hoc colore ad rem. *ravam* etiam *vocem* dictam fuisse ex illo constat, pro qua *raucam vocem* nunc in multis scriptorum locis legi est suspicio. Confido versum mendosissimum nostra industria jam bene se habere.

Si qua straba est, Veneri similis; si rava, Minervæ. Heinsius.

660. *Macie quæ male visa sua est.*] *Male nisa* Guilielmius legit verisimilium l. I. cap. XII. & Theodorus Marcilius ad Horatii Od. V. lib. I. *mala visa* parens meus: quomodo *μακόκναμοι Πάνες* pro λεπτόποδες apud Theocritum. eamque lectionem in tribus codicibus inveni. sic *pes malus* apud nostrum & *dens malus* pro pravo. Vulgatam lectionem tuetur Cl. Gevartius Electorum lib. III. cap. VI. unus Vaticanus & unus Palatinus, *male sicca*. non inscite, ut *male siccæ* opponatur *succi plena*. Sed quid moramur? optimus Regius, Sarravianus, & octo aut novem alii ex melioribus cum ptimâ editione, *male viva*. quo nihil verius. atque ita jampridem castigavit Salmasius Notis ad Tertulliani Pallium ex Lucretii loco prorsus simili,

Ἰσχνὸν ἐρωμένιον *tum fit, cum vivere non quit*
Præ macie.

neque aliter Lucilius, *vix vivum hominem ac monogrammon* dixit. Noster Met. XV.

Nec catulus, partu quem reddidit ursa recenti,
Sed male viva caro est.

quanquam sensu paulum diverso. Idemque jam ante Salmasium ab aliis occupatum monuit clarissimus Gevartius in Electis, qui addit Dousam *male nisa* castigasse, quomodo Guilielmium & Marsilium legere jam monui. Porro *Τὸ male viva* marginem Mycillianæ ac Bersmannianæ editionum jam dudum insedit. Quæ cum ita sese habeant, miror exstitisse nuperadmodum Tanaquillum Fabrum, virum cætera eruditum & ingeniosum, sed præ nimio sui amore caligantem haud raro, quod ferendum utcunque esset, si hæc *φιλαυτία* & immoderata sui ostentatio cum malignitate & contemptu alieno non conjungeretur. Hunc, inquam, Tanaquil-

lum Fabrum miror in Epistolis nuper editis ausum affirmare, nævum in hoc ipso, de quo nunc agimus, Nasoniano loco à nemine animadversum, nedum sublatum fuisse, cum vix alius in toto Nasone locus occurrat, qui ingenia nostri temporis plura exercuerit, atque in se converterit, ut jam vidimus. nec monere id neglexit meus pater in editione sua, qua se usum esse Faber ipse non diffitetur. Istud vero magis mirandum tam secure & confidenter Salmasiana scrinia à Fabro compilari, & cum pulvisculo, quod ajunt, hoc est, cum Lucretiano loco, qui Nasoniani castigationem unice confirmet, corradi, atque in succum & sanguinem Epistolarum suarum converti. Sed non novum in illo id esse alibi uberius ostendemus. Nunc se ultro offert Horatii locus ille ex Arte Poëtica, *Ut ridentibus arrident, ita flentibus adsunt*, in quo *flentibus adflent* reponit. Id quod Theodorus Marcilius suis ad Horatium commentariis Lutetiæ jampridem editis & Michael Piccartus Periculis Criticis diu ante illum observarant monuerantque. In tanta librorum copia atque ubertate, qua abundamus, fieri posse non nego, ut in mentem subinde ea nobis ignaris veniant, quæ ab aliis ante nos jam sint dicta. Sed humanitatis lex, & ipsæ hæ literæ, quarum præcipuum condimentum innocentia candorque ac benignitas sunt, postulant omnino, ne in altero insectemur eum errorem, qui à nobis quoque aut commissus sit aut committi possit. Nam quod emendationes nonnullas, quæ in Nasonis mei editione jam ante decennium publice legebantur, sibi vindicavit, non sum is ego, qui hominibus literatis parum in me permittam. Hoc quoque præter morem meum est, quod nunc in hanc contentionis arenam descendo. Sed urit me, ut aperte tecum agam, Clarissime Menagi, & male habet, quod hic ipse Faber Epistola LXIX. à carpendo parente meo, viro nec male, ut scis, de litteris dum vixit merito, & nunc, quod rei caput est, è vivis sublato, procacem & contumeliosum calamum haud continuit. Non quod eruditionis laudem illi detractum ivit: (atque utinam ivisset! pateret enim ignominia, qua appetimur) sed quod fidem ejus & ingenuitatem in discrimen vocat. Hanc tam atrocem injuriam nisi amoliar à sepulcro optimi parentis, indignus profecto sim, qui aliquo inter homines cordatos habear loco. Magno gentem mehercules vestram studio senex noster à teneris est prosecutus. Testantur tot scripta ejus, Thuanis, Janiniis, Busenvalliis, Maureriis, Scaligeris, Casaubonis, aliis, partim dicata, horum partim laudes ore pleno deprædicantia. Ejus vero tam profusi affectus fructum hunc tulit, ut identidem à vestris hominibus publice sit laceratus, vixque ullum inter adversarios suos numerarit, præter unum Gasperem Schioppium, qui Gallus non esset. Videlicet in formis etiam elegantissimis nævi nonnunquam apparent: & sunt in humanissima gente sui quoque Thersitæ & Alastores. De Salmasio non queror, qui cum nemini suorum temporum literato pepercerit, non magis quam ille Schioppius, quem insignis maledicentia Zoilo quovis nobiliorem reddidit, nihil profecto rationis est, cur parentis mei causam potiorem ducam, quam cæterorum omnium, qui ætate nostra claruere, quorum nemo virulentum ejus dentem evasit. Nec queror de Joanne Croyo, qui non solum oblitus patriæque patrisque Latini, ac communium studiorum, sed ordinis quoque sui, homo Theologus senio confectum parentem meum nulla provocatus injuria petulantissime exagitarit. Audio enim illum à collegis suis officii admonitum, quibus facinus istud barbarum displicebat, resipuisse. Possim alios proferre, quos missos facio, ne tibi sim gravis. Atque hæc vivo patri contigisse, ac proinde invidiæ & obtrectationi exposito, minus indignor. De Claudio Sarravio & hoc ipso Fabro nondum cicatricem vulnus duxisse fateor. Sed de Sarravio alibi videbimus, qui, cum Salmasiani moris malignitatem satis haberet perspectam, ut de ea moribundus

..etiam sit conquestus, tam servili-
..men ei obsecutus atque adulatus
..n epistolis, ut ejus simultatibus,
..propemodum innumeras exerce-
..immiscere sese, easque pro suis
..re haud sit gravatus, Heinsiumque
..c miris laudibus extollat, (levitatem
..so in homine togato & Senatore
..ferendam vide) nunc sugillet ac
..temptissime excipiat; calumniam
..que ei non unam aspergat. Denique
..d Heinsium totus sit Heinsianus,
..nasianus apud Salmasium, hoc est,
..nsii obtrectator insignis. Ignosce,
..so, mi Menagi, si delicias istas
..iciarum artium nos Batavi, quæ
..icitas est nostra, non assequimur
..approbamus. Sed Sarravio pessime
..sultum ivere, qui epistolas istas di-
..garunt, non sublatis atque erasis
.., quæ integritatis famam in illo ipso
..rsus evertunt. Nam quam candide
..n nobis egerit, & tu ex me olim in-
..lexisti, & ipsum facti indignissimi
..te mortem puduisse non ignorant il-
..qui eo usi sunt familiariter. Decre-
..ram hæc concoquere & dissimulare
..publico, ne cum larvis luctandum
..ihi esset, sed quoniam per filium ejus
..non licuit, dicentur ea alio loco &
..timoniis suis confirmabuntur, quæ
..torsisse se mihi invito fortasse nolit.
..unc de Fabro videamus. Accusat ille
..einsium in Epistolis, quod locum Ho-
..tianum ex Callimachi epigrammate
..pressum observarit, dissimulata Sca-
..geri laude, qui id ipsum observasset
..m ante, idque in Epistola ad Salma-
..um exarata. Si consuluisset primas
..oratii Heinsiani editiones Faber, jam
..iret, extitisse publice eam Heinsii ob-
..rvationem, ante editam Scaligeri epi-
..olam. itaque probandum accusatori
..uerat, Scaligeri epistolam, cum nec-
..um luci esset commissa, ab Heinsio
..erlectam fuisse: quod probabit nun-
..uam. probandum etiam, Anthologiæ
..ræcæ partem ineditam, in qua Calli-
..nachi id exstet epigramma, in manus
..Heinsianas nunquam devenisse; ejus-
..que notitiam Heinsio ex sola Scaligeri
..pistola datam. Atqui norunt popula-
res nostri, Heinsium totis fere quinquaginta annis curam habuisse publicæ Leidensium bibliothecæ. norunt in eadem bibliotheca asservari Anthologiæ ineditæ exemplar. quem librum ab Heinsio diligenter perlectum fuisse manus ejus satis evincit, quæ in ipso codice passim apparet. Evincunt & poëmata ejus, in quibus multa passim occurrunt inserta hujus Anthologiæ à se Latinis donata versibus. Jam vero imitatio Callimachi Horatiana adeo est aperta ac luculenta, ut qui Flaccum vel semel legerit, incideritque postea in hoc ipsum Callimachi epigramma, facillime deprehensurus sit tam manifestam imitationem. Neque dubium est, quin ante Heinsium hoc Turnebus, Lambinus, Torrentius, alii, quos jactat Faber, & qui Horatium suis commentariis illustravere viri eruditi, animadversuri fuerint, si Callimachi epigramma in illorum manus incidisset. At vero, quando severus adeo est Faber, ut Heinsium multa cum acerbitate vellicandum putet, quod ignarus in eadem cum Scaligero conspirarit observatione, de se viderit, qui Salmasianas ad Pallium Tertulliani Notas sibi perlectas esse diffiteri non possit, aut si diffiteatur, fidem se non inventurum sat sciat. Illud vero minime omnium ferendum, quod in eadem, qua Heinsium exagitat epistola, Horatiani alterius loci castigationem non solum sibi sit ausus vindicare, quam Marcilio & Piccarto deberi jam ostendi, verum etiam, quod alterum nescio quem hominem doctum furti accuset, qui eundem Horatii locum à se quoque pari modo restitutum esse affirmarit. Nonnulla sane Tanaquillus Faber feliciter in Nasone restituit, sed quorum pars major partim à me in priore editione, partim ab aliis sit occupata, in nonnullis lapsus & conjecturæ falsus est: nec propterea illum insectatus sum. sed silentio plerumque involvi, quæ reprehensionem merebantur; quæ laude digna judicabam, prædicavi ingenue. Exuat mores istos feroculos Tanaquillus vester, quos ipse in discipulis credo suis, quo est superci-

 perci-

Dic habilem, quæcunque brevis; quæ turgida, plenam:
  Et lateat vitium proximitate boni.
Nec quotus annus eat, nec quo ſit nata require
  Conſule: quæ rigidus munera Cenſor habet.
Præcipuè, ſi flore caret, meliuſque peractum
  Tempus; & albentes jam legit illa comas.
Utilis, ô juvenes, aut hæc, aut ſerior ætas.
  Iſte feret ſegetes; iſte ſerendus ager.
Dum vires annique ſinunt, tolerate labores:
  Jam veniet tacito curva ſenecta pede.
Aut mare remigiis, aut vomere findite terras;
  Aut fera belligeras addite in arma manus:
Aut latus, & vires, operamque adferte puellis.
  Hoc quoque militiæ eſt: hoc quoque quærit opes.
Adde, quod eſt illis operum prudentia major:
  Solus & artifices qui facit, uſus adeſt.

Illæ

percilio, non ferret, ferulaque ac ſcutica debellandos ſibi proponeret. hoc ſi impetrare à ſe poteſt, nos ingenio ejus & ſtudio, quod rei literariæ augendæ dedicavit dedicabitque, favebimus inter primos atque applaudemus. Non ignorat penes me exſtare epiſtolam ſuam, in qua inclementer multa dicuntur in virum quendam doctiſſimum, cujus tamen amicum apud alios ſe ſit profeſſus: quæ ſi proferatur in lucem, facile appareat, non ſolos ſcriptores antiquos eſſe, in quibus multum emendandum reſtet. me quidem amicum poſthac experiatur licet, ſi injuriam parenti meo illatam publice agnoſcat. & agnoſcet, niſi omnem prorſus candorem ejuravit. Hæc copioſius præter inſtitutum. Sed nec tute improbabis tam piæ velitationis cauſam, ſi de paterna exiſtimatione agi memineris, Doctiſſime Menagi, cujus patrocinium ipſa naturæ jura unice mihi commendent. nunc in Naſone pergamus. *Heinſius.*

661. *Dic agilem, quæcunque brevis.*] *Habilem* ſcripti cum primâ editione. etiam bene. lib. II. Amor. El. IV.

Hæc habilis brevitate ſua eſt. Idem.

662. *Proximitate boni.*] Propter virtutum & vitiorum confinia.

666. *Albentes jam ligat illa comas.*] *Legit* prima editio cum Jureti ac Scaligeri excerptis & aliis quibuſdam ſcriptis. At Regius cum potioribus *leget.* recte. alii *legat* vel *liget. legit*, evellendas ſcilicet. Phædrus lib. II. Fab. 33.

Ambæ videri dum volunt illi pares,
Capillos homini legere cœpere invicem.

hoc eſt, *evellere.* ut ipſe mox. *Idem.*

671. *Aut mare navigiis.*] *Remigiis* & *terras* pro *terram* meliores ſcripti cum primâ editione. *Idem.*

674. *Hac quoque fecit opes.*] Iidem libri *quærit opes.* proprie. ſic Amor. lib. II. El. X. *Quærat avarus opes.* & lib. III. El. VIII.

Tam male quæſitas pulvere mutet opes.

& paulo ante,

Quæſitum eſt illi ſanguine, quicquid habet.

pro acquiſitum. Faſt. II.

Atque ita quæſitas arte ferebat opes.

ſcribe præterea *militiæ eſt* cum Jureti excerptis. *Idem.*

680. *In-*

Il munditiis annorum damna rependunt:
t faciunt curâ, ne videantur anus.
Ut que velis, Venerem jungunt per mille figuras.
ıveniat plures nulla tabella modos.
Il sentitur non irritata voluptas:
Quod juvet, ex æquo fœmina virque ferant.
O i concubitus, qui non utrumque resolvunt:
Hoc est, cur pueri tangar amore minus.
O i quæ præbet, quia sit præbere necesse;
Siccaque de lanâ cogitat ipsa suâ.
Quæ datur officio, non est mihi grata voluptas.
Officium faciat nulla puella mihi.
Me voces audire juvat sua gaudia fassas:
Utque morer memet sustineamque roget.
Aspiciam dominæ victos amentis ocellos.
Langueat; & tangi se vetet illa diu.
Hæc bona non primæ tribuit natura juventæ,
Quæ cito post septem lustra venire solent.
Qui properant, nova musta bibant. mihi fundat avitum
Consulibus priscis condita testa merum.
Nec platanus, nisi sera, potest obsistere Phœbo:

Et

680. *Invenit plures.*] Prima editio cum tribus scriptis *Invenit &c.* alii pleque *Inveniet.* unus ex meis *Inveniat,* ıod amplector. *Idem.*

682. *Quod juvat, ex æquo fœmina rque ferunt.*] *Iuvet* & *ferant* scripti eliores, & sequenti versu *utrumque re-vunt* pro *utrimque.* nec aliter prima litio. at Regius *lubet* pro *juvat.* Idem.

687. *Quæ datur officio.*] De officio abuimus Ep. 6. vs. 17.

690. *Utque morer meme sustineamque get.*] *Memet* primo reponendum cum riptis plerisque & primâ editione. dende Regius & quinque alii *Atque.* uıus meus *Ubique.* Puto,

Quæque morer memet sustineamque rogent.

ıt ad voces referatur. *Heinsius.*

693. *Hæc bona.*] Has voluptates, quæ sunt in ea quæ caret flore.

694. *Post septem lustra.*] Post trigesimum quintum annum.

696. *Consulibus priscis.*] Vina enim, quot annos haberent, per consules designabant. *Condita testa.*] Appositio est: id est, dolia terræ infossa. ut fieri solitum fuisse Plinius in 14. testatur.

997. *Nec platanus nisi sera potest.*] Platantus arbor est, umbræ gratia tantum ex alieno petita orbe, ut Plinius docet: fuitque in usu apud Romanos ad umbras ambulationum. *Obsistere ventis.*] *Vento* plerique scripti. At Regius cum decem aliis *Phœbo.* optime. Atque ita in Observationibus doctissimus Gronovius lib. I. cap. V. qui adeundus. *Heinsius.*

699. Her.

Et lædunt nudos prata novella pedes.
Scilicet Hermionen Helenæ præponere posses?
Et melior Gorge, quam sua mater, erat?
Ad Venerem quicunque voles attingere seram;
Si modo duraris, præmia digna feres.
Conscius ecce duos accepit lectus amantes:
Ad thalami clausas, Musa, resiste fores.
Sponte suâ sine te celeberrima verba loquentur:
Nec manus in lecto læva jacebit iners.
Invenient digiti, quod agant in partibus illis,
In quibus occulte spicula figit Amor.
Fecit in Andromache prius hoc fortissimus Hector;
Nec solum bellis utilis ille fuit.
Fecit & in captâ Lyrneside magnus Achilles,
Cum premeret mollem lassus ab hoste torum.
Illis te tangi manibus, Brisëi, sinebas,
Imbutæ Phrygiâ quæ nece semper erant.
An fuit hoc ipsum, quod te, lasciva, juvaret,
Ad tua victrices membra venire manus?
Crede mihi, non est Veneris properanda voluptas;
Sed sensim tardâ prolicienda morâ.

Cum

699. *Hermionem.*] Filiam Helenæ & Menelai.

700. *Et melior Gorge.*] Gorge filia fuit Altheæ, matris Meleagri, & Oenei regis Calydoniæ.

701. *At Venerem quicunque voles attingere seram.*] *Ad Venerem* scripti meliores. Plautus Mercat. Act. I. Sc. I.

— hoc ideo fit, quia
Quæ nihil attingunt ad rem, nec sunt usui, hæc
Amator profert sæpe adverso tempore.

Heinsius.

707. *Invenient digiti quid agant.*] *Quod agant* cum Regio, aliis quibusdam scriptis, ac prima editione. similiter initio lib. III. Fast. reponendum,

— invenies, & quod inermis agas.

Idem.

708. *Spicula tingit amor.*] *Tangit* multi ex scriptis. sed placet cum Jureti excerptis & quinque aliis *figit* legi. *Idem.*

710. *Non solum bellis.*] *Nec solum* scripti. *Idem.*

711. *In capta Lyrneside.*] In Hippodamia, ex oppido Lyrneso.

718. *Tarda perficienda mora.*] Scripti fere omnes cum primâ editione *projicienda.* unus Regius *prospicienda.* tres *proficienda.* Unde arduum non fuit conjectare *prolicienda.* quod unus Patavinus confirmat. Statius Theb. IV.

—— non ille ad sanguinis haustus
Cætera ceu pubes, aliumve accedit ad imbrem
Immortale odium spirans. sed prolicit ultro
Aonius vates.

Ita scribendum, cum in veterrimis codicibus legatur *proligit.* vulgati *prosilit.*

Apud

m loca reppereris, quæ tangi fœmina gaudet;
Non obſtet, tangas quo minus illa, pudor.
ɔicies oculos tremulo fulgore micantes,
Ut ſol à liquidâ ſæpe refulget aquâ.

imitatio Epigrammatis ap. Ruhnken. Ep. Crit. I. p. 40.

cedent queſtus, accedet amabile murmur,
Et dulces gemitus, aptaque verba joco.
d neque tu dominam velis majoribus uſus
Deſine; nec curſus ante eat illa tuos.
l metam properate ſimul. tum plena voluptas;
Cum pariter victi fœmina virque jacent.
ic tibi ſervandus tenor eſt: cum libera dantur
Otia; furtivum nec timor urget opus.
um mora non tuta eſt; totis incumbere remis
Utile, & admiſſo ſubdere calcar equo.
nis adeſt operi. palmam date, grata juventus;
Serta-

ud Plautum Curculione merobiba us illa de vino,

Ejus odor cupidam huc me per tenebras prolicit foras.

prolectare in Faſtis lib. IV. ỳſ. 433. antiquis codicibus. ubi plura. ſic *al-ere* & *elicere* ſupra,

Dulcibus eſt verbis alliciendus amor.

mox,

Acribus eſt ſtimulis eliciendus amor.

lib. III.

Comibus eſt oculis alliciendus amor.

inc *electare* & *allectare*. quomodo & *lectare* ab *illicere*, & *pellectare* à *pelli-re*. Heinſius.

723. *Accedant queſtus, accedat.*] *Accedent, accedet* ſcripti meliores. *Idem.*

725. *Sed neque tu dominam velis ma-oribus uſus Deſere.*] *Deſine* ſcripti cum rimà editione conſtanter, præter codi-em Arondelianum, & tres quatuorve lios recentioris notæ. Met. III.

Quo fugis? oro, mane. nec me, crudelis, amantem
Deſine, clamavit.

quomodo illic ſcripti. lib. VI.

Deſine, Phœbus ait, (pœnæ mora longa) querelas.

ita & ibi ex veſtigiis optimorum codicum reponendum. lib. VII.

Neu me morte ſua ſceleratum deſinat oro.

Pont. lib. II. El. VII.

Cœpta tene quæſo, nec in æquore deſine navem.

lib. IV. El. VIII.

Sed dare materiam nobis, quam carmina mavis:
Nec tamen ex toto deſinere illa potes.

Quomodo tribus illis locis nonnulla exemplaria probæ notæ. Virgilius,

Deſine Mænalios mecum mea tibia verſus.

& *Deſine plura puer*. Silius lib. XII.

Cede Deis tandem, & Titania deſine bella.

ita Ciceronem, Suetonium, Gellium quoque locutos alii jam monuerunt. Appulejus lib. V. Met. *Lugubres voces deſinite & diutinis lacrymis madentes genas ſiccate.* Val. Flaccus,

Deſinite amplexus, propiuſque accedite dextræ.

ſed ibi ſcribendum eſt, *Dem ſinite amplexus.* Idem.

729. *Hic tibi ſervandus tenor eſt.*] *Verſandus* ſcripti potiores cum primâ editione. *Idem.*

734. *Serta*

Sertaque odoratæ myrtea ferte comæ.
Quantus apud Danaös Podalirius arte medendi,
Æacides dextrâ, pectore Nestor erat;
Quantus erat Calchas extis, Telamonius armis,
Automedon curru; tantus amator ego.
Me vatem celebrate, viri; mihi dicite laudes:
Cantetur toto nomen in orbe meum.
Arma dedi vobis. dederat Vulcanus Achilli.
Vincite muneribus, vicit ut ille, datis.
Sed quicunque meo superarit Amazona ferro,
Inscribat spoliis, Naso magister erat.
Ecce rogant teneræ, sibi dem præcepta, puellæ.
Vos eritis chartæ proxima cura meæ.

734. *Serta myrtea.*] Quod res Veneris descripserim, cui myrtus dicata est, qua lyrici & elegi poëtæ coronabantur.

735. *Podalirius.*] Fuit Æsculapii filius, & frater Machaonis. *Arte medendi.*] Malim *arte medenti.* pro *arte medicâ.* sic & lib. VII. Met. scribo, *pugnatum est arte medenti.* & lib. XV. ex veteri libro,

—— Postquam mortalia cernunt
Tentamenta nihil, nihil artes posse medentes.

ut *verba medentia* apud Statium. *Heinsius.*

736. *Æacides dextra, pectore Nestor erat.*] Hippias apud Platonem, Ὅμηρον, inquit, πεποιηκέναι ἄριστον μὲν ἄνδρα Ἀχιλλέα, τῶν εἰς Τροίαν ἀφικομένων, σοφώτατον δὲ Νέστορα, πολυτροπώτατον δὲ Ὀδυσσέα. Adi. & Tzetz. περὶ τῶν, φρονιμώτερος Ὀδυσσέως καὶ Νέστορος. *Pectore.*] Eloquentia, & consilio utpote cujus ex ore dulcior melle fluebat oratio.

737. *Quantus erat Calchas extis.*] Calchas Thestoris filius fuit, longe omnium ariolandi peritia, quam ab Apolline didicerat, præstantissimus.

741. *Dederat Vulcanus Achilli.*] Mortuo enim Patroclo, qui ab Hectore Achillis armis spoliatus. Thetis à Vulcano petiit, ut in ejus gratiam arma filio fabricaret.

P. OVI-

P. OVIDII NASONIS
ARTIS AMATORIÆ
LIBER TERTIUS.

ARma dedi Danaïs in Amazonas. arma superſunt
Quæ tibi dem, & turmæ, Pentheſilêa, tuæ.
Item bella pares: vincant, quibus alma Dione
Iuverit, &, toto qui volat orbe, Puer.
Non erat armatis æquum concurrere nudas:
Sic etiam vobis vincere turpe, viri.
Dixerit è multis aliquis, Quid virus in anguem
Adjicis? & rabidæ tradis ovile lupæ?

Par-

P*rima dedi Danaïs.*] *Arma dedi* reponatur cum ſcriptis & prima editione. *Heinſ.* *Arma dedi Danaïs.*] Fatetur Ovidius, ſe primis duobus voluminibus dediſſe præcepta amatoria, & docuiſſe amantes, quibus modis poſſent puellas capere. Nunc è diverſo pollicetur, ſe puellis quoque arma allaturum, quibus ſe tueri poſſint. *Danaïs.*] Viris pugnantibus contra puellas: ut Danai in bello Trojano contra Amazones.

2. *Et turbæ Pentheſilea tuæ.*] *Turmæ* rectius in Regio, Scaligeri excerptis, & aliis. Pont. IV. El. X.

tu fœmineæ Thermodon cognite turmæ.

Propertius,

Qualis Amazonidum nudatis bellica mammis,
Thermodontiacâ turma lavatur aquâ.

Statius Kalendis Decembribus Sylv. I.

edas ad Tanaïn ferumque Phaſin
Thermodontiacas calere turmas.

Claudianus Rapt. Proſ. lib. II.

Qualis Amazonidum peltis exſultat aduncis
lava cohors: quoties Arcton populata virago
Hippolyte niveas ducit poſt prælia turmas.

Theb. XII.

Iſſet & Arctoas Cadmea ad mœnia ducens
Hippolyte turmas.

Val. Flaccus de Amazonibus lib. IV.

—— ludo volitans cum turma ſuperbo
Pulvereis exſultat equis.

turma autem pro *turba* ſæpe poëtæ utuntur. de quo alibi plura dicentur. *Heinſ.* *Et turmæ Pentheſilea tuæ.*] Per Amazonas & catervam Pentheſileæ, fœminas omnes deſignat. Fuit autem Pentheſilea Amazonum regina. Trojanis auxilio affuit: quæ poſt Hectoris obitum, multis præclaris belli facinoribus editis, ab Achille interfecta eſt.

3. *Pares.* Utrique armati.

7. *Quid virus in angues Adjicis.*] *In anguem* prima editio cum quinque ſcriptis. *Heinſ.* *Quid virus, &c.*] Cur venenum addis ſerpenti, quum id illi à natura ſit datum? Ex quo innuit, mulieres natura callidas, fore his præceptis magis inſidioſas amantibus.

8. *Rapidis tradis ovile lupis.*] Alii *rabidis lupis*, ſed prima editio, Regius, Aron-

Parcite paucarum diffundere crimen in omnes.
    Spectetur meritis quæque puella suis.
Si minor Atrides Helenen, Helenesque sororem
    Quo premat Atrides crimine major habet.
Si scelere Oeclides Talaioniæ Eriphyles
    Vivus, & in vivis ad Styga venit equis;
Est pia Penelope, lustris errante duobus,
    Et totidem lustris bella gerente viro.
Respice Phyllaciden: & quæ comes isse marito
    Fertur; & ante annos occubuisse suos.
Fata Pheretiadæ conjux Pagasæa redemit:

Pro-

rondelianus, & quatuor alii, *rabidæ lupæ*. bene. de fœminis enim agitur. Avien. Fab. I. *rabido quod foret esca lupo.* Prudentius Psychomach. *rabidorum more luporum Crimina persultant.* Idem Cathem.

Impavidas lupus inter oves
Tristis obambulat, & rabidum
Sanguinis immemor os cohibet.

sed & *rapax lupus* nostro Trist. IV. El. I. *Heinsius.*

11. *Minor Atrides.*] Menelaus, ex duobus fratribus minor natu. Hoc dicit propter Helenam, quæ Paridem marito Menelao præposuit. *Helenesque sororem.*] Clytæmnestram, quæ cum Ægistho adultero rem habebat.

12. *Major Atrides.*] Agamemnon.

13. *Si scelere, &c.*] Amphiaraum Oeclei filium dicit, augurandi arte peritissimum, qui adolescens Argonautas secutus est. Sed quum postea suaderent amici Polynicis, ut ad bellum Thebanum iretur: isque prævideret, si ei bello afforet, se periturum, idque propterea recusaret, ferunt Polynicem aureum torquem à Venere Hermionæ datum, Amphiarai uxori, quo belli societatem viro persuaderet, donasse. *Talaioniæ Eriphyles.*] Talaionis Argivorum regis filiæ.

16. *Totidem lustris.*] Decem aliis annis, quibus pugnatum est contra Trojanos.

17. *Respice Phylaciden.*] Respice Protesilaum, qui ad Trojam cum 40. navibus navigavit: Quem ex cunctis Græcis primum è navi in littus descendentem, vir Dardanus interemit: cujus mors magnum uxori, magnum desolatæ domui, magnum etiam bellatoribus sociis desiderium reliquit. Nam quum Laodamia ejus uxor, Acasti filia, maritum in bello cecidisse intellexisset, optavit ut ejus umbram videret, qua re concessa, non deserens eam, in ejus amplexibus periit: ut Servius docet. Protesilaus autem *Phylacides* à Phylace Phthioticæ regionis Thessaliæ urbe, quæ sub ejus fuit imperio, appellatus est: vel ab avo Phylaco, Iphicli patre. Laodamia quoque *Phylacis*, à poëtis appellatur. *Comes isse marito.*] Mortua enim Laodamia in amplexu viri Protesilai, cum eo comes ad inferos profecta est. Sunt qui hoc de Didone intelligant.

19. *Fata Pheretiadæ.*] Admetus Pheretis filius Thessalus Alcestin Peliæ filiam uxorem duxit: quæ tanto amore maritum dilexit, ut pro eo mortem non recusarit, quum ejus parentes id facere neglexissent. *Conjunx Pagasæa.*] Alcestis Thessala. *Pagasæ* enim sunt Pherarum emporium, dictæ (ut Strabo scribit) propter vicinos fontes, id est, pagas, qui frequentes aquarum ubertatem effundunt: vel quod eo in loco Pelias Argo navem compegerit, quæ *Pagasæa* ideo à poëtis appellata fuit, & Jason Pagasæus.

Con-

Proque sui est uxor funere lata viri.
ccipe me, Capaneu; cineres miscebimus, inquit
Iphias: in medios desiluitque rogos.
sa quoque & cultu est & nomine fœmina Virtus.
Non mirum, populo si favet illa suo.
ec tamen hæ mentes nostra poscuntur ab arte.
Conveniunt cymbæ vela minora meæ.
il, nisi lascivi per me discuntur amores:
Fœmina præcipiam quo sit amanda modo.
œmina nec flammas, nec sævos discutit arcus.

Par-

ijux Pagasæa.] De Alcestide habes in rip. Fab. 6. Ridet hæc Juvenal. Sat. 6. n longè à fine.

--- Spectant subeuntem fata mariti
Alcestin: similis si permutatio detur
Morte viri, cupiant animam servare catellæ.

laudian. in Laud. Ser. Regin. aliter ijus meminit.

Dignius an vates alios exercuit unquam
Femineæ virtutis opus: quod sponte redemto
Casta maritali successit Thessala fato,
Inque suos migrare virum non abnuit annos?
Hoc Graji memorant.

21. *Cineres miscebimus inquit.*] Scribo *iscebimur*. In obitum Drusi,

Miscebor cinerique cinis atque ossibus ossa.

opertius libro III. Eleg. IV.

Victor cum victis pariter miscebitur umbris.

nacreon,

Ὀλίγη ἣ κεισόμεσθα
Κόνις ὀςέων λυθέντων,

n veteri Epigrammate,

——— ἐν δ᾽ Ἀχέροντι
Ὀςέα καὶ σποδίη πάρθενε κεισόμεθα.

einsius.

22. *Iphias in medios desiluit rogos.*] anc fabulam habemus in Eurip. Supplic. 8. ubi inter alia à vs. 1059.

Ἐν ταῦθα γὰρ δὴ καλλίνικος ἔρχομαι
Νικῶσα-----
Πάσας γυναῖκας ἃς δέδορκεν ἥλιος,
Ἀρετῇ. πόσει γὰρ συνθανοῦσα κείσομαι.
Αἴσσω θανόντος Καπανέως τήνδε εἰς πυράν.

De hoc barbaro τῶν ξυνθανόντων more, qui præcipuè Indis fuit familiaris, hoc docet Cicero 5. Tusculan. *Mulieres verò in India,* inquit, *cum est cujusque earum vir mortuus, in certamen, judiciumque veniunt, quam plurimum ille dilexerit (plures enim singulis solent esse nuptæ) quæ est victrix, ea læta, prosequentibus suis, una cum viro in rogum imponitur. Illa victa, mæsta discedit.* De interitu autem Capanei reperies in Stat. Thebaid. 10. Adi nostrum de Cons. ad Liv. vs. 322.

23. *Ipsa quoque & cultu.*] Virtus & nomine & habitu muliebri Romæ colitur. quod significat, in eo sexu virtutem esse.

24. *Nec mirum, populo si placet ipsa suo.*] Non & *illa* scripti cum prima editione. & sequenti versu *Nec tamen.* Heins. *Populo suo.*] Muliebri turbæ.

25. *Hæ mentes.*] Virtute præditæ.

26. *Vela minora.*] Mulieres minus bonæ..

28. *Fœmina præcipio.*] *Præcipiam* potiores scripti. *Heins.*

29. *Excutit arcus.*] *Discutit* prima editio cum plerisque membranis. etiam Regio. nisi quod ille pro diversa lectio-

ne

Parcius hæc video tela nocere viris.
Sæpe viri fallunt; teneræ non ſæpe puellæ:
Paucaque, ſi quæras, crimina fraudis habent.
Phaſida jam matrem fallax dimiſit Iäſon:
Venit in Æſonios altera nupta ſinus.
Quantum in te, Theſeu, volucres Ariadna marinas
Pavit, in ignoto ſola relicta loco.
Quære, novem cur iſſe vias dicatur; & audi

De-

ne *effugit*. quod & in multis aliis inveni. *Idem.*

30. *Parcius hæc video.*] Malim *videas.* Idem.

32. *Paucaque, ſi quæras crimina fraudis habent.*] *Parcaque* Sarravianus. Lego,

Raraque, ſi quæras, crimina, fraudis habet.

in Nuce,

Raraque in hoc ævo eſt, quæ velit eſſe parens.

certe unus Palatinus, *habet.* Idem.

33. *Phaſiadem matrem.*] *Phaſideam* Regius cum multis aliis. Sed verum eſt, quod prima editio & tres ſcripti agnoſcunt, *Phaſida jam matrem.* Ep. Paridis,

Phaſida puppe novâ vexit Pagaſæus Iaſon.

Ep. Herus,

Ut ſemel intravit Colchos Pagaſæus Iaſon,
Impoſitam celeri Phaſida puppe tulit.

Faſt. I.

Credulis immeritâ Phaſida fovit ope.

Phaſides aves apud Martialem. Regius etiam *Iaſo.* dictum Amor. l. II. El. XIV. *Idem.* *Phaſiada jam matrem.*] Medeam. à Phaſi Colchorum fluvio dictam. Probat autem, puellas ſæpius falli quam viros.

34. *Altera nupta ſinus.*] *Vel toros* Regius. Emenda in tranſcurſu locum Propertii valde depravatum. l. II. El. XXI. ubi de hac ipſa Creuſa agit,

Colchida ſic hoſpes quondam decepit Iaſon,
Ejecta eſt. tenuit namque Creüſa domum.

poſteriorem verſum quis non videt corruptum eſſe? quomodo enim tenuiſſe domum Jaſonis dici poteſt, quæ ipſo nuptiarum die conflagrarit? ſcripti plerique *tenuis domo* vel *tenui.* Scribe,

Lecta Creonteâ eſt namque Creüſa domo.

Creon enim *Creüſæ* pater. Nos in noſtris ad Propertium notis eam caſtigationem pluribus adſtruemus. *Heinſ.* *Altera nupta.*] Creuſa. *In ſinus Æſonios.*] In ſinus Jaſonis Æſonis filii.

35. *Quantum te Theſeu.*] *In te* ſcripti & prima editio. *Heinſ.* *Quantum in te Theſeu.*] Quum Theſeus in Cretam navigaſſet, Ariadne Minoïs filia, ejus ſpecie capta docuit eum, quo pacto poſſet Minotaurum occidere: deinde cum eo nocte clam recedens, in inſulam appulit Naxum. Ibi ferunt, Dionyſium Ariadnes pulchritudine captum, à Theſeo virginem abſtuliſſe, duxiſſeque uxorem. Ovid. tamen ſcribit, eam dormientem à Theſeo in inſula relictam.

37. *Quare novem cur iſſe vias dicatur.*] Ita ex ſuis libris caſtigavit ad Claudianum Janus Parrhaſius. Regius *cur una vices dicantur.* & emendatum poſtea, *cur una vices iter iſſet.* quomodo plurimi ex ſcriptis. tres, *cur una vices iteraſſet.* unus *cur una vices ſic iſſet.* prima editio cum ſex ſcriptis, *quare novem vicibus cur una feratur.* unus *cur una vices feratur.* alius, *Quare novem vices cur una ter iſſet.* ſed ſolus codex Regius hic audiendus: qui nobis inter tantas fluctuationes Cynoſura eſt. Ejus veſtigiis inſiſtens, levi mutatione genuinam, niſi fallor, lectionem habebis, ſi pro his,

vices

Depositis sylvas Phyllida flesse comis.
t famam pietatis habet; tamen hospes & ensem
Præbuit, & causam mortis, Elissa, tuæ.
uid vos perdiderit, dicam? nescistis amare.
Defuit ars vobis. arte perennat amor.
Tunc quoque nescirent: sed me Cytherêa docere
Jussit: & ante oculos constitit ipsa meos.
um mihi, Quid miseræ, dixit, meruere puellæ?
Traditur armatis vulgus inerme viris.
llos artifices gemini fecere libelli:
Hæc quoque pars monitis erudienda tuis.
robra Therapnææ qui dixerat ante maritæ,
Mox cecinit laudes prosperiore lyrâ.
i bene te novi, cultas ne læde puellas.
Gratia, dum vives, ista petenda tibi.
Dixit: & è myrto (myrto nam vincta capillos

Con-

vices dicantur, reponas *Quare novem cur una via dicatur*: vel *dicantur*. cur novem viæ appellentur, quæ una est via. Remed. Amor.

Vixisset Phyllis, si me foret usa magistro,
Et per quod novies, sæpius isset, iter.

& postea,

Limes erat tenuis longâ subnubilus umbrâ
Quo tulit illa suos ad mare sæpe pedes.
Nona terebatur misere via.

Alludit ad vicum in Thracia, qui inde dictus ἐννέα δρόμοι, postea Amphipolis. cujus Geographi passim meminerunt. de origine nominis jam dixi. Coluthus,

Φυλλίδος ἀντέλλοντα φιλήνορος ἔδρακε τύμβον.
Καὶ δρόμον ἐννεάκυκλον ἀλήμονος εἶδε κελεύθου.

& quæ sequuntur. Hyginus Fab. LIX. de Phyllide & Demophoonte. *Qui die constitutâ cum non venisset, illa eo die dicitur novies ad littus cucurrisse, quod ex ea* ἐννέαδος *Græce appellatur.* & sic locus is etiam Hesychio appellatur, cum aliis ἐννέα ὁδοὶ dicatur, ut jam vidimus. atque ita tam in Hygino quam Hesychio videtur corrigendum. *Heinsius.*

39. *Et famam.*] *At* rectius duo libri. *Id.*

40. *Elissa.*] Elissa est nomen Didonis proprium: *Dido* enim lingua Phœnissa virago dicitur.

43. *Nescirent.*] Ignorarent puellæ amandi modum.

47. *Gemini libelli.*] Duo volumina superiora.

49. *Probra Terapnææ.*] Stesichorum poëtam designat, in cujus ore infantis luscinia cecinit, ut Plinius tradit, mirabili auspicio summum eum poëtam futurum præmonstrans. Hic in Helenam carmen contumeliæ plenum scripsit, quo Castor & Pollux eum luminibus privarunt: sed quum in somno monitus, palinodiam cecinisset, visum recepit. *Maritæ Therapnææ.*] Therapnæ oppidum fuit Laconiæ. Ibi nata est Helena: unde à poëtis *Therapnæa* appellatur.

51. *Si bene te nosti.*] *Novi* scripti plerique cum primâ editione. Forte, *Si bene me novi.* & pro *vivis* sequenti versu *vives*, ut versui consulatur. *Heinsius.*

54. *Gra-*

Conſtiterat) folium, granaque pauca dedit.
Senſimus acceptis numen quoque. purior æther
Fulſit, & è toto pectore ceſſit onus.
Dum facit ingenium; petite hinc præcepta, puellæ,
Quas pudor, & leges, & ſua jura ſinunt.
Venturæ memores jam nunc eſtote ſenectæ:
Sic nullum vobis tempus abibit iners.
Dum licet, & veros etiam nunc editis annos;
Ludite: eunt anni more fluentis aquæ.
Nec, quæ præteriit, iterum revocabitur unda:
Nec, quæ præteriit, hora redire poteſt.
Utendum eſt ætate. cito pede labitur ætas:
Nec bona tam ſequitur, quam bona prima fuit.
Hos ego, qui canent frutices, violaria vidi:

Hac

54. *Granaque pauca.*] Paucas myrti baccas.

55. *Senſimus acceptum numen quoque. purius æther fulſit.*] *Acceptis* prima editio cum ſcriptis pleriſque. recte. poſt accepta folia & grana myrti. *purior* etiam *æther* iidem. *Heinſius.* *Acceptis.*] Donis myrti à Venere ſumptis.

56. *Ceſſit onus.*] Scribendi difficultas amota eſt, favente Venere.

57. *Dum facit ingenium.*] Putabam *ingenio.* Dum Cytherea facit ingenio, hoc eſt, favet. in Triſtibus,

Cultor & antiſtes doctorum ſumme virorum,
Qui facis ingenio ſemper amice meo.

vide quæ annotamus ad Epiſt. II. v. 39. *Heinſius.*

58. *Quas pudor, & leges, & ſua jura ſinunt.*] *Vita ſinit* Regius. Puto,

Qua pudor, & leges, & ſua vitta ſinit.

ut Pont.

Qua ſinit officium militiaque labor.

ſupra lib. II.

Perque tuas fiant, qua ſinet ipſa, manus.

huc refer, quod initio hujus poëmatis dixerat,

Eſte procul vittæ tenues inſigne pudoris.

Idem. *Quas pudor.*] Nam matronas & caſtas rejicio.

61. *Veros etiam nunc editis annos.*] Regius mendoſe *veros etiamnum reciditis annos.* unus meus *veros nunc editis.* metuo ut τὸ *editis* integrum ſit. pro *veros*, aliquando conjiciebam *vernos.* ut Propert. l. IV. El. V.

Dum vernat ſanguis, dum rugis integer annus,
Utere, ne quis eat liber amore dies.

Arondelianus *teneros annos.* Sed *veri anni* videntur eſſe juveniles, ac proinde amoribus apti. ſupra l. I.

Ante oculos veniet vera puella tuos.

hoc eſt, quæ revera ſit puella. *Heinſius.*

63. *Nec quæ præteriit, rurſum revocabitur unda.*] *Iterum* ſcripti plerique cum prima editione. placet. Vide Notas ad Epiſt. VI. ỷſ. 31. *Idem.*

67. *Qui canent frutices, violaria vidi.*] Id ipſum Daphnis ſuæ puellæ quoque occinit apud Theocr. Idyll. 27 ỷſ. 8.

δ. Μὴ καυχῶ. τάχα γάρ σε παρέρχεται, ὡς ὄναρ, ἥβη.
κ. Ἁ σταφυλὶς σταφίς ἐστι, καὶ οὐ ῥόδον αὖον ὀλεῖται.

Quò etiam ſpectant ſuaviſſimi verſiculi Idyll. 23. à ỷſ. 28.

Καὶ τὸ ῥόδον καλόν ἐστι, καὶ ὁ χρόνος αὐτὸ μαραίνει.

Καὶ

Hac mihi de ſpinâ grata corona data eſt.
Tempus erit, quo tu, quæ nunc excludis amantem,
Frigida deſertâ nocte jacebis anus:
Nec tua nocturnâ frangetur janua rixâ:
Sparſa nec invenies limina mane roſâ.
Quam cito (me miſerum!) laxantur corpora rugis,
Et perit in nitido qui fuit ore color!
Quaſque fuiſſe tibi canas à virgine jures,
Spargentur ſubitæ per caput omne comæ.
Anguibus exuitur tenui cum pelle vetuſtas;
Nec faciunt cervos cornua jacta ſenes.
Noſtra ſine auxilio fugiunt bona. carpite florem;
Qui, niſi carptus erit, turpiter ipſe cadet.
Adde, quod & partus faciunt breviora juventæ
Tempora. continuâ meſſe ſeneſcit ager.
Latmius Endymion non eſt tibi, Luna, rubori;

Nec

Καὶ κάλλος καλόν ἐστι τὸ παιδικὸν
ἀλλ' ὀλίγον ζῇ.

Canent.] Arent.

68. *Hac.*] De hac ſpina quæ aruit, & ubi ante fuerant roſæ, nil præter ſpinas videmus.

69. *Excludis amantes.*] *Amantem* rectius quidam libri. *Heinſius.*

71. *Nec tua frangetur janua.*] Sic Horat. lib. 1. carm. od. 25. ad Lydiam:

Parcius junctas quatiunt feneſtras
Ictibus crebris juvenes protervi:
Nec tibi ſomnos adimunt, amatque
Ianua limen.

72. *Sparſa.*] Nocte coronati amantes ſtabant ante limen amicæ, & excluſi coronas relinquebant.

75. *A virgine juras.*] *Iures* ſcripti plerique cum primâ editione. *Heinſius.*

76. *Sparguntur ſubito per caput omne comæ.*] *Spargentur* iidem. lege etiam *ſubitæ comæ*, dictum Epiſt. XVIII. ℣ſ. 160. *Idem.*

78. *Nec faciunt cervos.*] Cornua cervi mares habent: eaque omnibus annis ſtatuto veris tempore amittunt: & latent amiſſis, veluti inermes. Indicia ætatis in illis gerunt, ſingulis annis adjicientibus ramos uſque ad ſextum annum. Ab eo tempore ſimilia reviviſcunt. nec poteſt ætas diſcerni: ſed dentibus, quos paucos habent, aut nullos, ſenecta declaratur: nullique in imis cornibus rami. Vita his longa: centeſimum annum excedunt.

79. *Veſtra ſine auxilio fugiunt bona.*] *Noſtra* Regius & multi alii. ſic infra etiam nonnulli ex ſcriptis,

— *damnis munera noſtra carent.*

Heinſius.

81. *Adde quod & partus.*] Partus quoque ipſe puellis adimit juventæ florem, quod antequam eveniat, utendum eſſe ætate docet. *Faciunt breviora juventæ Tempora.*] *Seniora* Regius cum Politiani excerptis, prima editione, & quinque ſcriptis. nil muto. *Heinſ.*

83. *Latmius Endymion.*] Dearum exemplis dicit Veneri indulgendum eſſe. Endymion autem dictus eſt à Luna amatus, quæ eum dormientem fovit amplexu in Latmio monte Cariæ, quoniam (ut ſcribit Plinius) primus ejus curſum deprehendit.

Nec Cephalus roseæ præda pudenda Deæ.
Ut Veneri, quem luget adhuc, donetur Adonis;
Unde habet Ænean Harmonienque suos?
Ite per exemplum, genus ô mortale, Dearum;
Gaudia nec cupidis vestra negate viris.
Ut jam decipiant, quid perditis? omnia constant.
Mille licet sumant; deperit inde nihil.
Conteritur ferrum, silices tenuantur ab usu.
Sufficit, & damni pars caret illa metu.
Quid vetet apposito lumen de lumine sumi,
Quisve cavo vastas in mare servet aquas?
Det tamen ulla viro mulier, non expedit, inquis.

Quid,

84. *Nec Cephalus.*] Auroram Cephali amore captam docet Ovid. in 6. Metam. *Deæ roseæ.*] Auroræ.

85. *Ut taceam de te, quem nunc quoque luget, Adoni:*
Unde habet Ænean Harmonienque Venus?]

Codex optimus Regius,

Ut Veneri, quem luget adhuc, ponetur Adonis,
Unde habet Ænean Harmoniamque suos?

Venuste, si *donetur Adonis* levi mutatione reponas. *donetur* pro condonetur. Pont. II. El. VII.

Culpa gravis precibus donatur sæpe suorum.

sic Juno apud Horatium l. III. Od. III. *Quirinum Marti redonabo.* Statius Thebaid. VII.

An suspectus ego? abscedo & mea vulnera dono.

Val. Flaccus libro I. ℣s. 473.

Donat & Iphiclo pelagus, juvenumque labores
Æsonides,

hoc est remittit. Seneca Phœnissis Actu primo,

Subinde & aures ingerunt, quicquid mihi
Donastis oculi.

hoc est, cujus mihi gratiam fecistis. sic pulcherrime codex egregius Mediceæ bibliothecæ à me cum vulgatis libris collatus. deprehendit quoque elegantiam ejus lectionis Gronovius noster. In vulgatis *Negastis oculi*. Heins.

86. *Hermonienque.*] Hermoni filia fuit Veneris & Martis, quæ Cadmo nupsit.

93. *Quis vetet.*] *Quid vetat* Junianus. Scribe, *Quid vetet.* dixi ad Epist. x. ℣s. 88. *Heinsius.*

94. *Quisve cavum vastas in mare servet aquas.*] *Cavo in mare* scripti potiores cum primâ editione. recte. sic in Trist. lib. v. El. I.

Exiguum pleno de mare demat aquæ.

Idem.

95. *Et tamen ulla viro mulier non expedit, inquit.*] Nihil sensus est in hoc carmine. Scribe vel invitis membranis,

Det tamen ulla viro mulier, non expedit, inquis.

non expedit ut mulier ulla det viro. *Dare* pro copiam sui facere usitatum poëtis. Noster supra,

Quæ dant, quæque negant, gaudent tamen esse rogatæ.

& sæpe alibi. Martialis quoque,

Casta igitur nulla est? castæ sunt mille. quid ergo
Casta facit? non dat; non tamen illa negat.

sic idem passim alibi. hinc etiam *dare gau-*

Quid, nisi quam sumes, dic mihi, perdis aquam?
Nec vos prostituit mea vox; sed vana timere
Damna vetat. damnis munera vestra carent.
Sed me flaminibus venti majoris iturum,
Dum sumus in portu, provehat aura levis.
Ordior à cultu. cultis bene Liber ab uvis
Provenit; & culto stat seges alta solo.
Forma Dei munus: formâ quota quæque superbit?
Pars vestrûm tali munere magna caret.
Cura dabit faciem: facies neglecta peribit;
Idaliæ similis sit licet illa Deæ.
Corpora si veteres non sic coluere puellæ;
Nec veteres cultos sic habuere viros.
Si fuit Andromache tunicas induta valentes;

Quid

gaudia, & dare noctem. inquis, ut in Trist. lib. v. El. I.

At poteras, inquis, melius mala ferre
silendo.

sequenti versu *sumes* pro *sumis* libri veteres. quæ magnus Scaliger ad Propertium de lotio reddendo, & eum secutus Bersmannus, interpretantur. Nolim factum. *sumere aquam* usitatum pro lavare partes obscœnas, quod post rem Veneream peractam, aut nocturnas pollutiones fiebat, aut etiam post exoneratam alvum. noster. l. III. Amor. El. VII. de re simili,

Neve suæ possent intactam scire ministræ,
Dedecus hoc sumtâ dissimulavit aquâ.

& infra hoc libro,

Scilicet obstabit custos ne scribere possis,
Sumendæ detur cum tibi tempus aquæ.

Martialis lib. II.

Quod fellas, & aquam potas, nil Lesbia
peccas.
Qua tibi parte opus est, Lesbia, sumis
aquam.

& in Priapeis Epigramma.

Falce minax & parte tui majore, Priape,
Ad fontem, quæso, dic mihi, qua sit iter.
Vade per has vites, sed si quam carpseris
uvam,
Quas aliter sumas, hospes, habebis aquas.

ita scribendum. Certe cum Plautus dixit *sumere aquam è puteo*, de lotio non intelligebat. *Idem.*

101. *Ordiar à cultu.*] *Ordior* Regius. Idem. *Liber.*] Vinum.

103. *Forma Dei munus.*] Lege *Deûm.* aliquis Christianus hoc interpolarat, puto. sequenti etiam versu malim *carent.* Heins.

107. *Corpora si veteres.*] Docet rudi majorum ætate, puellas non usas fuisse cura in cultu corporis, uti postea didicere puellæ Romanæ: quas hortatur, ut externo nitore faciem commendent.

108. *Non veteres cultus sic habuere viri.*] *Nec* scripti cum prima editione. Deinde cum Regio, Neapolitano, & duobus aliis legendum *cultos viros*. Med. Faciei, ad puellas,

Nec tamen indignor, si vobis cura pla-
cendi,
Cum comtos habeant sæcula nostra
viros.

Heinsius.

109. *Valentes.*] Crassas & densas, non quales tum Romæ gestabant, bombycinas & pellucidas plerasque, ut supra quoque meminit. *Micyll.*

 111. *Sci-*

Quid mirum? duri militis uxor erat.
Scilicet Ajaci conjux ornata venires,
Cui tegumen ſeptem terga fuere boum?
Simplicitas rudis ante fuit: nunc aurea Roma
Edomiti magnas poſſidet orbis opes.
Aſpice, quæ nunc ſunt Capitolia, quæque fuerunt;
Alterius dicas illa fuiſſe Jovis.
Curia, concilio quæ nunc digniſſima tanto eſt,
De ſtipula, Tatio regna tenente, fuit.
Quæ nunc ſub Phœbo ducibuſque Palatia fulgent;

Quid,

111. *Scilicet Ajaci conjunx.*] Tecmeſſam dicit, cujus amore tenebatur Ajax. *Conjux ornata veniret.*] *Venires* bene Regius & quinque alii. ſequenti etiam verſu vetuſtiores plerique *tegimen* pro *tegmen. tegumen* Regius cum uno Ambroſiano. quod placet. *Heinſius.*

112. *Cui tegmen.*] Qui habuit non ornatiſſimum & precioſum ſcutum, ſed ex pellibus boum, ut rudi ætati conveniens. Homer. in 7. Iliad.

113. *Nunc aurea Roma eſt Et magnas domiti poſſidet orbis opes.*] *To eſt* in quibuſdam libris non comparet. deinde plerique veteres, *Et domiti magnas.* Lincolnienſis, *edomiti.* Scribe,

—— nunc aurea Roma
Edomiti magnas poſſidet orbis opes.

ſic in Faſtis lib. IV. de eadem Roma;

Crevit, & edomito ſuſtulit orbe caput.

Priori etiam verſu Comelinianus eleganter *Simplicitas rudis illa fuit.* de quo ad Epiſtolam XVII. v. 192. *Heinſ. Aurea Roma.*] Vel pulchra, vel dives: vel propter Capitolium, quod auratum fuiſſe, docet Maro eo verſu: *Atque his auratis volitans argenteus anſer Porticibus.*

115. *Quæque fuerunt.*] Vel ſub Tarquinio, vel Romulo regnante. unde in Faſtis ſcribit:

Iuppiter anguſta vix tutus ſtabat in æde,
Inque Iovis dextra fictile fulmen erat.
Frondibus ornabant, quæ nunc Capitolia gemmis.

116. *Alterius dices.*] *Dicas* Lincolnienſis. bene. *Heinſius. Alterius Iovis.*] Quam hujus qui nunc in his colitur. *Capitolium* autem mons eſt Romæ, à capite hominis invento ab aperientibus fundamenta, ut Livius & Dionyſius ſcribunt.

117. *Curia conſilio.*] *Concilio* Comelinianus & quinque alii. recte. cæterum prima editio & aliæ nonnullæ, ut & tres ſcripti *conſilii digniſſima tanti* ſecundo caſu. quod & alibi apud noſtrum in veterrimis libris offendi. Vide Notas Triſt. IV. El. III. v. 57. Arondelianus, *conſilii nunc quæ digniſſima tanti. nunc eſt digniſſima tanti* Regius. forte *nunc en.* Heinſ. *Curia conſilio.*] Curiam duorum generum fuiſſe, ſcribit Varro, ubi curarent ſacerdotes res divinas, & ubi ſenatus humanas: ut curia Hoſtilia, quam primus ædificavit Hoſtilius rex. Ante hanc roſtra erant, de quibus in octavo Livius ſcribit.

118. *De ſtipula.*] Sic etiam Virgilius:

Romuleoque recens horrebat regia culmo.

Tatio regna tenente.] T. Tatio Sabino pariter cum Romulo regnante, ut Livius docet.

119. *Quæ nunc ſub Phœbo.*] Apollinis Palatini templum intelligit, quod in Palatio Auguſtus ædificavit. *Ducibuſque palatia fulgent.*] Per duces, imperatores deſignat, & Auguſtum potiſſimum, ac Tiberium: quorum alter in Palatio habitavit, alter vero illic etiam natus eſt. *Palatium* autem ideo appellatum eſt,

quod

Quid, niſi araturis paſcua bubus, erant?
Priſca juvent alios: ego me nunc denique natum
Gratulor. hæc ætas moribus apta meis.
Non quia nunc terræ lentum ſubducitur aurum;
Lectaque diverſo littore concha venit.
Nec quia decreſcunt effoſſo marmore montes:
Nec quia cæruleæ mole fugantur aquæ.
Sed quia cultus adeſt; nec noſtros manſit in annos
Ruſticitas priſcis illa ſuperſtes avis.
Vos quoque non caris aures onerate lapillis,
Quos legit in viridi decolor Indus aquâ.
Nec prodite graves inſuto veſtibus auro:
Per quas nos petitis, ſæpe fugatis, opes.
Munditiis capimur: non ſint ſine lege capilli.
Admotæ formam dantque negantque manus.
Nec genus ornatûs unum eſt: quod quamque decebit,
Eligat; & ſpeculum conſulat ante ſuum.

Longa

quod (ut Varro docet) Palantes cum Euandro venerunt, qui etiam Palatini Aborigenes ex agro Rheatino, qui appellatur *Palatium*, ibi conſederunt. Alii à Palatia uxore Latini putaverunt.

123. *Terra ſubducitur aurum.*] *Terræ* ſcripti. *Heinſius.*

124. *Lectaque concha venit.*] Margaritas intelligit, quæ naſcuntur in conchis. Earum dos omnis in candore, magnitudine, orbe, lævore, pondere. *Diverſo littore.*] Rubri ſcilicet & Indici maris, ubi clariores naſcuntur. *Concha venit.*] Tres noſtri *bacca.* quod Gronovio placebat Obſervat. l. II. cap. XXI. ex Pirckheimeriano. meliores tamen cum vulgatum amplectantur, nil auſim mutare. Nam per Conchas baccæ intelliguntur, quæ in conchis naſcuntur ut plurimum. ſic Culice Virgiliano,

— Indi Conchea bacca maris.

Tibullus libro II. Eleg. IV.

Hic dat avaritiæ cauſas & Coa puellis
Veſtis, & è rubro lucida concha mari.

& libro III. Eleg. III.

Quidve in Erythræo legitur quæ littore concha,
Tinctaque Sidonio murice lana juvat?

Propertius libro I. Eleg. VIII.

Hanc ego non auro, non Indis flectere conchis,
Sed potui blandi carminis obſequio.

libro III. El. XII.

Et venit è rubro concha Erycina ſalo.

ita & concham pro purpura ponebant. *Idem.*

126. *Nec quia cæruleæ mole fugantur aquæ.*] Nec quia ſumptuoſiſſima eriguntur ædificia, ubi fuerant maria. *Aquæ fugantur mole.*] Sic Horat. 3. Carm. od. 1.

Contracta piſces æquora ſentiunt,
Iactis in altum molibus. huc frequens
Cæmenta demittit redemtor
Cum famulis, dominuſque terræ
Faſtidioſus.

133. *Nec ſint ſine lege capilli.*] Scribe, *ne ſint.* Scripti tamen plerique cum primâ editione *non ſint.* Heinſius.

134. *Admotæ manus.*] Ad ornandum adhibitæ.

 137. Di-

Longa probat facies capitis diſcrimina puri:
Sic erat ornatis Laodamia comis.
Exiguum ſummâ nodum ſibi fronte relinqui,
Ut pateant aures, ora rotunda volunt.
Alterius crines humero jactentur utroque.
Talis es aſſumtâ, Phœbe canore, lyrâ.
Altera ſuccinctæ religetur more Dianæ:
Ut ſolet, attonitas cum petit illa feras.
Huic decet inflatos laxè jacuiſſe capillos:
Illa ſit adſtrictis impedienda comis.
Hanc placet ornari teſtudine Cylleneâ:
Suſtineat ſimiles fluctibus illa ſinus.
Sed neque ramoſâ numerabis in ilice glandes;
Nec quot apes Hyble, nec quot in Alpe feræ;
Nec mihi tot poſitus numero comprendere fas eſt.

Ad-

137. *Diſcrimina.*] Diviſionem capillorum. *Puri capitis.*] Sine ullo velamine.

139. *Exiguum modum.*] Crines in orbem redactos: quem *cincinnum* Juvenalis, *annulum* Martialis appellat.

143. *Succinctæ Dianæ.*] Agili & expeditæ. *Religetur.*] Capillos poſt cervicem collectos aſtringat, ita tamen ut defluant.

145. *Hanc decet inflatos.*] *Huic* Regius & duo alii. quod cum τῷ *jacuiſſe* conſtruendum. & ſic mox idem codex cum plurimis aliis *Hanc placet ornari.* non *Huïc. Hanc* ſcilicet *ornari.* Heinſius.

147. *Teſtudine Cyllenæa.*] Reticulo curvo in modum teſtudinis, quo utuntur mulieres ad ornatum capitis. *Teſtudinem* autem *Cyllenæam* appellat, quoniam Cyllenius Mercurius dicitur, à Cyllene monte Arcadiæ, qui (ut ſcribit Diodorus) ad formam teſtudinis lyram invenit.

149. *Numerabis in ilice frondes.*] *Glandes* ſcripti plerique cum primâ editione. Amor. III. El. VI.

Ilicibus glandes cantataque vitibus uva
Decidit.

Met. VII.

—— veluti cum putria motis
Poma cadunt ramis agitataque ilice glandes.

lib. X.

Enodiſque abies, curvataque glandibus ilex.

Virgilius,

Nec de concuſſâ tantum pluit ilice glandis.

hinc *glans iligna* apud Horatium alioſque occurrit. Lege præterea *numeraris*. ſic & ſupra peccatum non ſemel. *Heinſius.*

151. *Nec mihi tot cultus numero comprendere fas eſt.*] *Tot poſitus* recte libri veteres magno numero. niſi quod Regius *poſito*. prima editio *poſitos* cum ſcriptis nonnullis. *poſitus* etiam in ſuis Zinzerlingus invenerat. Met. II.

Non erat hujus opus, lanam mollire trahendo,
Nec poſitu variare comas.

Medic. Faciei,

Vultis adornatos poſitu variare capillos.

Hinc *ponere, componere, diſponere comas*, noſter infra,

Quique ſuas ponunt in ſtatione comas.

in Amoribus,

Ponere compoſitas in ſtatione comas.

&c.

Adjicit ornatus proxima quæque dies.
l: neglecta decet multas coma. sæpe jacere
Hesternam credas; illa repexa modo est.
rs casum simulet. sic captâ vidit ut urbe
Alcides Iölen, Hanc ego, dixit, amo.
aiem te Bacchus, Satyris clamantibus Euœ,
Sustulit in currus, Gnossi relicta, suos.
) quantum indulget vestro Natura decori,
Quarum sunt multis damna pianda modis!
Jos male detegimur, raptique ætate capilli
Ut Boreâ frondes excutiente, cadunt.

Fœ-

:,

Ponendis in mille modos perfecta capillis.

eterum existimo hinc quoque exulare ræcissimum Ovidio usitatum, sed ab nperitis librariis passim ejectum, quicuid veteres libri pro vulgata lectione igladientur, Scribe igitur,

Nec mihi tot positus numero comprendere nunc sit.

ide Notas ad lib. II. v. 21. *Idem.*

154. *Hesternam credas.*] Hinc emenla Propertium lib. XV.

Et potes hesternos manibus componere crines.

ta diu est quod scribendum vidi. quam onjecturam confirmavit postea Neaolitanus codex satis vetustus, & alter qui penes me exstat. De externis & adcititiis crinibus quæ dici possint scio. sed huic opprobrio hic locus non est. Potes, inquit, singulis diebus crines componere. *hesternas coronas* pari modo dixit l. II. Eleg. XXXIV. pro heri plexis. ut recte illic restituit Lipsius. & *hesternas lucernas* libro III. El. VII. quæ vera illic scriptura. *hesternas rosas* noster libro III. Amor. Eleg. VII. pro heri carptis. *Idem. Illa repexa.*] Paulo ante ornata, iterum pectitur.

155. *Ars casum simulet.*] Capillos casu inornatos esse simulabis, quum tamen eos pexueris. *Sic capta vidit in urbe.*] Hercules Iolen, Euryti filiam in Oechalia dominantis, uxorem petiit. Pater, quia Megaram uxorem ille paulo ante dimiserat, veritus ne idem filiæ eveniret, super eo se matrimonio consulturum dixit. Hercules frustratus in Ætoliam venit, & Deianiram Oenei ex Althea duxit uxorem. Deinde in Oechaliam contra Euryti liberos, quoniam Iole uxor ei negata fuerat, exercitum duxit. Urbe capta, Euryti filios Toxeum, Molionem, ac Pytium occidit: Iolen vero abduxit, quam miro amore prosecutus est. auctor Diodorus. *Sic captâ ut vidit in urbe.*] *Captâ vidit ut urbe* Regius & duo alii. recte. cæteri fere omnes *captâ vidit in urbe. Ars casus similis* pro *casum simulet* idem Regius. *Heinsius.*

156. *Sic capta vidit in urbe Alcides Iolen.*]

Hoc usitatum est Herculi, captas amat.

Senec. Herc. in Oeta. v. 362. & v. 377.

Ubique caluit, sed levi caluit face.

157. *Euhoe.*] Vox est bacchantis.

158. *Gnossi relicta, suos.*] Ariadnam significat.

160. *Damna pianda.*] Quia corporis vitia celatis. *Mer. Damna pianda modis.*] *Pianda* dixit improprie, pro *compensanda*, & quasi dissimulanda, sive celanda. *Micyl.*

161. *Raptique ætate capilli.*] Defluvium capillorum in muliere rarum, in spadonibus non visum, nec in ullo, ante Veneris usum.

163. *Fœ-*

Fœmina canitiem Germanis inficit herbis;
  Et melior vero quæritur arte color.
Fœmina procedit denſiſſima crinibus emtis;
  Proque ſuis alios efficit ære ſuos.
Nec rubor eſt emiſſe palam. vænire videmus
  Herculis ante oculos, Virgineumque chorum.
Quid de veſte loquar? nec vos, ſegmenta, requiro;
  Nec quæ bis Tyrio murice lana rubes.
Cum tot prodierint pretio leviore colores;
  Quis furor eſt, cenſus corpore ferre ſuo?
Aëris ecce color, tum cum ſine nubibus aër,
  Nec tepidus pluvias concitat Auſter aquas.
Ecce tibi ſimilis, qui quondam Phryxon & Hellen
Di-

163. *Fœmina caniciem Germanis inficit herbis.*] Oſtendit, fœminas ætatis etiam vitia poſſe celare. *Germanis herbis.*] Quibus Germani utuntur ad colorandos capillos. *Caniciem.*] Canos capillos.

164. *Vero.*] Nativo colore.

165. *Crinibus emptis.*] Fœminæ enim defluentibus capillis, alienis utuntur. Et Martialis, *Dentibus atque comis, nec te pudet, uteris emptis.*

167. *Nec pudor eſt emiſſe palam.*] *Rubor* libri meliores cum primâ editione. dixi Epiſtola XX. v. 204. *Heinſius.*

168. *Herculis ante oculos.*] Hercules Romæ ædem habuit, foro boario proximam, ubi ejus ſtatuam ſacravit Euander, quæ triumphalis dicebatur, & per triumphos veſtiebatur habitu triumphali. Hujus templum, ut Solin. docet, nec canes, nec muſcæ ingrediebantur. Fuit & Romæ ad portam trigeminam juxta Tyberim ædes Herculis. Fuit quoque ad circum Flaminium ædes Herculi cum Muſis communis, inde dictus *Muſagetes.* Fuit etiam Hercules apud circum maximum in æde Pompeii Magni, opus Myronis: cujus meminit Ovid. in Faſtis.

169. *Non jam ſegmenta requiro.*] *Nec nunc* Regius & decem alii. Jureti excerpta *nec enim.* alii aliter. Comelinianus aliique novem cum prima editione *nec vos.* quo ſex alii cum Neapolitano alludunt, *non vos.* ſed præſtat alterum quod & Zinzerlingo placebat, *rubes* etiam Regius ſequenti verſu & unus Vaticanus cum prima editione. *Heinſius.* *Segmenta.*] Veſtes aureas, vel potius *ſegmentatas.* hinc *ſegmentarii.* Sunt etiam ſegmenta faſciolæ quædam, quæ extremam partem veſtis ambiunt, à crebris ſectionibus appellata. Juvenalis, *Segmenta & longos habitus monilia ſumunt.*

172. *Suos cenſus.*] Quicquid poſſident. *Cenſus corpore ferre ſuos.*] *Suo* tres libri. *Heinſ.*

173. *Aëris ecce color.*] *Cæſius* appellatur, à cœli colore: eum quidam *hiacinthinum* appellant.

175. *Qui quondam Phryxon & Hellen.*] Referendum ad aureum arietis Phryxi colorem: Tibi enim, inquit, ſimilis, qui Phryxum & Hellen eripuiſti ex inſidiis novercæ. Phryxus Athamantis regis Thebarum ex Nephele filius, Novercæ inſidias declinans, una cum ſorore Helle è Græcia aufugit: quibus transfretantibus juxta quoddam deorum oraculum ex Europa in Aſiam ſuper aureo ariete, ajunt virginem in mare delapſam, dediſſe Helleſponto nomen:
Phryxum

Diceris Inôïs eripuiſſe dolis.
Hic undas imitatus, habet quoque nomen ab undis:
Crediderim Nymphas hac ego veſte tegi.
Ie crocum ſimulat: croceo velatur amictu
Roſcida luciferos cum Dea jungit equos.
Hic Paphias myrtos: hic purpureas amethyſtos,
Albenteſve roſas, Threïciamve gruem.
Nec glandes, Amarylli, tuæ, nec amygdala deſunt:
Et ſua velleribus nomina cera dedit.
Quot nova terra parit flores, cum vere tepenti
Vitis agit gemmas; pigraque cedit hyems:
ana tot, aut plures ſuccos bibit. elige certos.
Nam non conveniens omnibus omnis erit.
ulla decent niveas: Briſeïda pulla decebant.

Cum

ıryxum à Ponto proficiſcentem, delaım in Colchida: qui quum ſecundum raculum arietem ſacrificaſſet, pellem ı templo Martis ſuſpendit, auctor iodorus.

176. *Dolis Inois.*] Inſidiis novercæ ıus, quare conati ſunt aufugere.

177. *Hic undas imitatur.*] Rectius *nitatus* in uno Vaticano & Politiani exerptis. *Heinſ. Hic undas imitatur.*] Glauum, hoc eſt, viridem colorem deſignat, uem Hyalum quoque appellamus.

181. *Paphias myrtos.*] Veneri dicaas. Unde Romæ ara vetus fuit Veneris Myrteæ, quam *Murtiam* vocabant. *Amehyſtos.*] Amethyſtinus color eſt violaeus, ab Amethyſto gemma appellatus. *Purpureos amethyſtos.*] *Purpureas* Regius & Sarravianus cum duobus aliis. probe. dixi ad Claudianum pluribus. Priſcianus Periegeſi,

Purpureoque amethyſtus ineſt ſuffuſa
rubore. Heinſius.

182. *Threjiciamve gruem.*] Quam Maro *Strimoniam* appellavit. Eſt enim *Strimon* Macedoniæ terminus, qui eam à Thracia dividit, ad quam æſtatis tempore multæ advolant grues.

183. *Nec glandes Amarylli tuæ.*] Alludit ad illud Maronis carmen: *Caſtaneaſque nuces, mea quas Amaryllis amabat.* Colorem autem eum deſignat, quem in caſtaneis videmus. *Mer.*

184. *Et ſua velleribus nomina, &c.*] Qui color cerinus dicitur, à quo *Cerinarii*, qui cerina, id eſt, cerei coloris veſtes tingunt, ſive inficiunt.

186. *Pigraque fugit hyems.*] *Cedit* ſcripti multi & prima editio. *Heinſius.*

187. *Plures ſuccos.*] Plures colores. *Elige certos.*] Elige decentes colores.

188. *Omnibus unus erit.*] *Omnis erit* meliores cum primâ editione. argutè. Scribonius Largus præfatione, ubi de Compoſitionibus, *Quædam quibuſdam magis, & non omnes omnibus conveniunt.* Propertius lib. III. Eleg. VIII.

Omnia non pariter rerum ſunt omnibus
apta.

Maximinianus Elegia prima,

Diverſos diverſa juvant. non omnibus
annis
Omnia conveniunt. res prius apta no-
cet.

Calvus in fragmentis Orationum, *neque ambitus magis quam omnium legum omnia judicia interierunt.* Heinſ.

189. *Pulla decet niveas.*] *Decent* & *decebant* libri veteres cum primâ editione. *Idem.*

190. *Cum*

Cum rapta eſt, pullâ tum quoque veſte fuit.
Alba decent fuſcas: albis, Cephêï, placebas
Sic tibi veſtitæ preſſa Seriphos erat.
Quam pæne admonui, ne trux caper iret in alas;
Neve forent duris aſpera crura pilis!
Sed non Caucaſeâ doceo de rupe puellas,
Quæque bibant undas, Myſe Caïce, tuas.
Quid, ſi præcipiam, ne fuſcet inertia dentes;
Oraque ſuſceptâ mane laventur aquâ?
Scitis & inductâ candorem quærere cerâ.
Sanguine quæ vero non rubet; arte rubet.
Arte, ſupercilii confinia nuda repletis,

Parva-

190. *Cum rapta eſt.*] Scribe *capta eſt.* quanquam aliter codices antiqui. Vide notas ad Epiſtolam III. ℣ſ. 16. *Idem.*

Quum rapta eſt.] Vel ab Achille, diruta ejus patria: vel ab Agamemnone Achilli erepta, miſſis præconibus Talthybio & Eurybate, qui eam abduxere invitam, mœſtam, & recuſantem.

191. *Cephei.*] Andromeda, filia Cephei Æthiopum regis.

192. *Preſſa Seriphos erat.*] Vel à te calcata & habitata, quum in eam delata es à Perſeo: vel parum mari eminens. Eſt enim Seriphos, parva inſula, Cycladum una, in qua ea facta vulgantur, quæ de Perſeo dicuntur in fabulis.

193. *Quam ſæpe admonui,*] Ubi vero? certe nuſquam in his libris, quod ſciam. Optime Regius, *Quam pæne.* excerpta Politiani *bene.* proxime verum. Unus Palatinus, *Quod pæne.* Negat eſſe monendum, de axillarum fœtore, cum per ſe ſatis id caveatur à puellis non omnino ſtupidis. *Heinſ. Ne trux caper iret in alas.*] Ne male olerent alæ, in quibus hircus cubat.

195. *Sed non Caucaſea.*] Non doceo fœminas barbaras, & incultas, & montium incolas. Eſt enim *Caucaſus* mons ab India, uſque ad Taurum porrectus.

196. *Quæque bibunt.*] *Bibant* Regius & quinque alii. ſequor. *Heinſius. Myſe Caice.*] Caicus fluvius eſt Phrygiæ, à Myſia veniens.

198. *Oraque ſuſcepta mane laventur aqua.*] Nec rubiginem contrahant: aut violetur halitus, quod fit ciborum ac dentium vitiis, maxime ſenio. Utile eſt autem, mero ante ſomnos colluere ora propter halitum, frigida mane. *Mer.*

199. *Candorem quærere cerâ.*] An *creta?* quomodo apud Martialem,

Craſſior in facie vetulæ ſtat creta Fabullæ.

&,

Quam cretata timet Fabulla nimbos.

In Catalectis Petronianis,

Dum ſumit creteam faciem Sertoria, cretam
Perdidit illa, ſimul perdidit & faciem.

ita ſcribendum. ſic apud Ovidium Met. VII. ex veſtigiis optimorum codicum,

—— creteis regionibus applicat angues.

ut illic dicemus. Horat. Epod.

—— neque illi
Iam manet humida creta colorque
Stercore fucatus crocodili.

Heinſius.

201. *Arte ſupercilii.*] Fœminæ calamiſtro & coloribus raritatem ſuperciliorum emendabant. Juvenal. *Ille ſupercilium madida fuligine tinctum, Obliqua producit acu.*

202. *Parva*

Parvaque finceras velat aluta genas.
ec pudor eft oculos tenui fignare favillâ;
Vel prope te nato, lucide Cydne, croco.
ft mihi, quo dixi veftræ medicamina formæ,
Parvus, fed curâ grande libellus opus.
Iinc quoque præfidium læfæ petitote figuræ:
Non eft pro veftris ars mea rebus iners.
Jon tamen expofitas mensâ deprendat amator
Pyxidas. ars faciem diffimulata juvet.
Quem non offendat toto fæx illita vultu,
Cum fluit in tepidos pondere lapfa finus?
)efypa quid redolent, quamvis mittantur Athenis,

Demtus

202. *Parva aluta.*] Parvum tecto-ium, quafi quædam pellis. Eft enim *aluta*, mollior pellis.

203. *Nec pudor eft, oculos.*] Cinere & croco utebantur mulieres ad venuftandos oculos. Utebantur etiam ftibio.

204. *Lucide Cydne croco.*] Cydnus fluvius eft Ciliciæ, quem à Tauro ortum habere fcribit Strabo. In Cilicia autem optimum crocum nafcebatur, quo in venuftandis oculis utebantur.

205. *Eft mihi, quo dixi.*] Libellum Ovidius compofuit de medicamine faciei, quem defideramus: nam eum qui extat, non Ovidii effe, quidam arbitrantur.

207. *Læfæ petitote puellæ.*] *Læfæ figuræ* prima editio & quatuor fcripti. probe. alibi,

Nunc mentis vitio læfa figura tua eft.

Heinfius.

209. *Non tamen expofitas.*] Comelinianus, *& pofitas.* forte *ut pofitas.* vide de eo loquendi modo quæ noto ad Epift. v. ỷf. 83. *pofitæ pyxides*, ut *pofita venena* Remed. ỷf. 351. *Idem.*

210. *Diffimulata juvet.*] *Iuvat* fcripti cum primâ editione. *Idem.*

213. *OEfypa quid redolent, quamvis mittantur Athenis.*] Magnus Scaliger reponebat,

OEfypa quid redolent, quamvis mutantur ahenis.

OEfypa certe in Regio & uno Vaticano. Remed. Amor.

Pyxidas invenies, & rerum mille colores,

Et fluere in tepidos œfypa lapfa finus.

Οἴσυπος καὶ Οἰσύπη καὶ Οἴσυπις, ὁ τῆς αἰγὸς ῥύπος. fordes ovium, vel fordes ovillæ lanæ adhærentes, aut lana fuccida & fordida prope nates ovium, vel etiam pinguedo quæ exprimitur ex hifce fordibus. Οἰσύπειον, ἔριον ῥυπαρὸν προβάτων. ita Hefychius. OEfypon autem neutro genere quoties dicitur, fubintellige medicamentum. Οἴσυπον φάρμακον. fic Græci medici fæpe: quo. modo hic apud Nafonem. erat autem fœtidi odoris OEfypon. hinc οἰσυπηρὸς & οἰσυπώδης, qui redolet œfypum. Cæterum fruftra eft vir maximus qui pro *mittantur Athenis*, *mutantur ahenis* reponit. Plinius l. XXVIII. c. II. *Quin ipfa fordes pecudum, fudorque fœminum & alarum, adhærentes lanis (OEfypum vocant) innumeros prope ufus habent. In Atticis ovibus genito palma.* ut jam liqueat, Athenis cur mitti dixerit Ovidius. Galenus quoque lib. XIII. Meth. laudat τὸ Ἀττικὸν οἴσυπον. etfi perperam apud illum ὕσσωπον legatur, frequenti errore. Pergit Plinius. *Fit pluribus modis. fed probatiffimum lana ab his partibus recenti concerpta, aut quibfcun-*

que

Demtus ab immundo vellere ſuccus ovis?
Nec coram miſtas cervæ ſumſiſſe medullas,
Nec coram dentes defricuiſſe probem.
Iſta dabunt faciem; ſed erunt deformia viſu.
Multaque, dum fiunt turpia, facta placent.
Quæ nunc nomen habent operoſi ſigna Myronis,
Pondus iners quondam duraque maſſa fuit.
Anulus ut fiat, primo colliditur aurum:
Quas geritis veſtes, ſordida lana fuit.
Cum fieret, lapis aſper erat; nunc nobile ſignum
Nuda Venus madidas exprimit imbre comas.

Tu

que ſordibus ſuccidis primum collectis ac lento igni in æneo vaſe ſubfervefactis & refrigeratis, pinguique, quod ſupernatat, collecto in fictili vaſe, iterumque decocta priori materia. quæ pinguitudo utraque frigida aqua lavatur, & in linteo ſiccatur, ac ſole torretur, donec candida fiat ac tranſlucida. Tum in ſtannea pyxide conditur. Probato autem, ut ſordium virus oleat, & manu fricante ex aqua non liquetur, ſed albeſcat ut ceruſa. Quæ omnia fere ad verbum hauſit ex Dioſcoride lib. II. cap. LXXXIV. ut & ſuam œſipi compoſitionem Aëtius lib. II. Tetrabibli cap. CXX. *Idem.*

214. *Immundæ vellere ſuccus ovis.*] *Immundo* ſcripti cum primâ editione. bene. *mittatur* etiam non *mittantur* verſu præcedenti codex Regius. *Idem.*

216. *Dentes perfricuiſſe probem.*] *Defricuiſſe* iidem etiam probe. ſic apud Catullum, *dens Iberâ defricatus urinâ.* & eidem *Dentem atque ruſſam defricare gingivam.* & apud Horatium, *quod ſale multo Urbem defricuit Lucilius.* cæterum huc alluſit auctor epigrammatis in Catalectis Petronianis, venuſti ſane ſed valde depravati. Adſcribam illud, quomodo emendandum cenſeo,

Semper munditias, ſemper, Baſiliſſa, decores,
Semper compoſitas arte recente comas,
Et comptos ſemper cultus, unguentaque ſemper,
Omnia ſollicitâ comta videre manu,
Non amo. neglectim mihi ſe quæ comit, amica,
Et decor ornatæ ſimplicitate placet.
Vincula nec cures capitis diſcuſſa ſoluti,
Nec coram faciem me lavet illa ſuam.
Fingere ſe ſemper, non eſt confidere amori.
Quid quod ſæpe decor, cum prohibetur, adeſt?

verſu ſexto & octavo veſtigiis Voſſiani codicis inſtitimus, in quo *Sedet ornate & coram faciem mel habet illa ſuam.* In vulgatis libris omnia inquinatiſſima ſunt. *Idem.*

217. *Iſta dabunt faciem.*] *Curam* Regius & quinque alii. Puto *formam.* ſupra,

Admotæ formam dantque negantque manus. Idem.

219. *Signa Myronis.*] Myrones duos fuiſſe Plinius ſcribit, alterum Lycium, Polycleti diſcipulum, qui floruit Olympiade 87. alterum vero Eleutheris natum, Ageladis diſcipulum.

220. *Pondus iners.*] Æs ſine forma.

224. *Nuda Venus.*] Potes intelligere de Venere Praxitelica, nuda illa, Gnidiam antecedente, & quemcunque alium locum nobilitatura: quæ fuit in templo Bruti Callaici, apud Circum Flamineum, cujus meminit Plin. *Exprimit imbre comas.*] Tanquam exiens è mari, ex quo nata fertur. talem enim

cam

Tu quoque dum coleris, nos te dormire putemus;
Aptius à summâ conspiciare manu.
Cur mihi nota tuo causa est candoris in ore?
Claude forem thalami, quid rude prodis opus?
Multa viros nescire decet. pars maxima rerum
Offendat, si non interiora tegas.
Aurea quæ pendent ornato signa theatro;
Inspice, quam tenuis bractea ligna tegat.
Sed neque ad illa licet populo, nisi facta, venire:
Nec nisi submotis forma paranda viris.
At non pectendos coram præbere capillos,
Ut jaceant fusi per tua terga, vetem.

Illo

eam fecerat, qualem etiam Apelles pinxerat. Videtur ad Venerem alludere, quam ἀναδυομένην Græci vocant.

224. *Aptius à summa.*] Aptius, inquit, aspiciere ab amante, quum extremam manum imposueris tuo cultui. *Conspiciere.*] *Conspiciare* Sarravianus & unus Patavinus. *Heinsius.*

227. *Cur mihi nota tui.*] *Tuo in ore* rectius tres scripti. *Idem.*

228. *Claude fores thalamis, quæ rude cogimus.*] *Forem* prima editio cum scriptis potioribus. sic passim noster. Puto & *claude forem.* de quo lib. II. ℣s. 636. deinde Regius, *quid rude cogis.* at prima editio, & Sarravianus, *quid rude prodis opus* recte. quatuor alii, *quæ prodis.* unus *quod prodis.* Forte *quo prodis?* de prodeundi verbo hac significatione diximus Fast. ℣s. 508. *Idem.*

230. *Offendit.*] *Offendat* Regius & quinque alii. prima editio *Offendet* cum tribus scriptis. *Idem.*

231. *Aurea signa.*] Quæ inter columnas locabantur. unde in M. Scauri theatro legimus signa ærea inter columnas fuisse numero tria milia.

232. *Quam tenuis bractea ligna tegat.*] *Tegat* jam præcessit superiori pentametro. *ligat* Farnesianus. Scribo *linat.* ut alludatur ad derivationem vocis. *bractea* enim seu βρακτία ἀπὸ τοῦ βρέχειν deducitur, à linendo. Hinc Martialis quoque, lib. IX. Ep. LVII.

Et linit Hesperium bractea viva pecus.

bracteam, sputum idem vocat lib. VIII. Ep. XXXIII.

Hoc linitur sputo Iani Caryota calendis.

Idem lib. I.

Nec quæ Callaïco linuntur auro.

sic & *illita porticus auro* apud Calpurnium Eclog. VII. & *aurum vestibus illitum* Horatio od. IX. lib. IV. & *vestes auro illitæ* apud Senecam Hippolyto Act. II. noster Met. XI.

Neve male optato maneas circumlitus auro.

noster Medicamine Faciei,

Culta placent: auro sublimia tecta linuntur.

hinc *bractearii*, πεταλουργοὶ. & *bracteatores*, πεταλοποιοὶ. Eleganter Arnobius *bracteolis fucari.* lib. IV. *Antiochum Cyzicenum ferunt quindecim cubitorum Iovem ex delubro aureum sustulisse, & ex ære bracteolis substituisse fucatum.* ita & *aerius bracteolæ fucus* Ausonio Epist. IV. ad Symmachum. *auro inbracteari* apud Ammianum lib. XIV. & *inbracteatum auro* lib. XVII. sic & *linere cedro.* vide Notas ad lib. I. Trist. El. I. ℣s. 7. ubi pro *ligetur* similiter *linatur* reponimus. *Heins.* *Tenuis bractea.*] Tenuis lamina.

236. *Ut jaceant fusi per tua colla veto.*] *Terga* scripti fere omnes cum primâ editione. Lege *sua terga.* sic infra.

Illo præcipue, ne ſis moroſa, caveto
Tempore: nec lapſas ſæpe reſolve comas.
Tuta ſit ornatrix. odi, quæ ſauciat ora
Unguibus & raptâ brachia fugit acu.
Devovet, & dominæ tangit caput illa: ſimulque
Plorat ad inviſas ſanguinolenta comas.
Quæ male crinita eſt, cuſtodem in limine ponat;
Orneturve Bonæ ſemper in æde Deæ.
Dictus eram cuidam ſubito veniſſe puellæ;
Turbida perverſas induit illa comas.
Hoſtibus eveniat tam fœdi cauſa pudoris;
Inque nurus Parthas dedecus illud eat.
Turpe pecus mutilum: turpe eſt ſine gramine campus;
Et ſine fronde frutex; & ſine crine caput.
Non mihi veniſtis, Semele, Ledeve, docendæ;

Conf. Tomas. de Donat. C.12. p. 109.

Per-

Spectentur tergo, quis ſua terga placent.

multus in hac locutione Ovidius. ut jam alibi copioſe eſt dictum. mox infra,

Arida nec vinclis crura reſolve ſuis.

ita & illic libri veteres. *vetem* etiam recte unus ex meis. *Heinſ.*

237. *Moroſa*] Difficilis, querula.

238. *Nec lapſas ſæpe reſolve comas.*] *Laxas* prima editio & quinque ſcripti. tres *laſſas*, totidem *nexas*. Puto pro *pexas*. Propertius tamen lib. 1. El. III.

Et modo gaudebam lapſos formare capillos.

laxas etiam placet. ſupra,

Huic decet inflatos laxe jacuiſſe capillos.

quibus *adſtrictos* ibidem opponit, *Illa ſit adſtrictis impedienda comis.* B. Hieronymus adverſus Rufinum, *Habent acus mulieres, quibus ornatorum crinium compago retinetur, ne laxius fluant.* Petronius.

Serta placent, fractique enervi corpore greſſus,
Et laxi crines, & tot nova nomina veſtis. Heinſ.

239. *Tuta ſit ornatrix.*] Ne eam pulſes.

242. *Plorat ad inviſas.*] *Et inviſas* ſcripti plerique cum prima editione. ſed perperam. ſuperiori verſu puto ſcribendum. *Devovet, ut tangit.* Heinſius.

244. *In æde.*] In loco minime viris pervio. *Bonæ deæ.*] Ad quam viris non erat acceſſus. Propert. *Sacra bonæ maribus non adeunda deæ.*

246. *Perverſas comas.*] Capillos confuſos & diſturbatos.

247. *Tam fœdi pudoris.*] Ut deprehendatur puella, dum ornat caput.

248. *In nurus Parthas.*] In uxores Parthorum, hoſtes Romani nominis.

249. *Turpe pecus mutilum: turpis ſine gramine campus.*] *Turpe eſt* primus Patavinus. recte. ſic infra,

Turpe jacens mulier multo madefacta Lyæo.

Amor. 1. Eleg. IX.

Turpe ſenex miles, turpe ſenilis amor.

ſupra,

Turpe vir & mulier juncti modo protinus hoſtes.

pecus mutilum pro depilato ponit. ſic Nemeſianus in Cunegetico de Sileno,

Applauditque manu mutilum caput.

Sileni enim calvi. *Heinſ. Pecus mutilum.*] Sine cornibus.

251. *Non mihi veniſtis Semele, Ledeque docendæ.*] Non hæc ſcribuntur pulcherri-

Perque fretum falſo, Sidoni, vecta bove:
Aut Helene, quam non ſtulte, Menelaë, repoſcis;
Tu quoque non ſtultè, Troïce raptor, habes.
Turba docenda venit pulcræ turpeſque puellæ:
Pluraque ſunt ſemper deteriora bonis.
Formoſæ minus artis opem præceptaque curant:
Eſt illis ſua dos, forma ſine arte potens.
Cum mare compoſitum eſt, ſecurus navita ceſſat,
Cum tumet, auxiliis aſſidet ille ſuis.
Rara tamen mendo facies caret. occule mendas:
Quamque potes, vitium corporis abde tui.
Si brevis es, ſedeas; ne ſtans videare ſedere:
Inque tuo jaceas quantulacunque toro.
Hîc quoque, ne poſſit fieri menſura cubantis,
Injectâ lateant fac tibi veſte pedes.
Quæ nimium gracilis, pleno velamina filo

Su-

cherrimis, ut fuit Semele, Cadmi Thebarum regis filia, aut Leda, Helenæ mater.

252. *Sidoni vecta bove.*] *Sidonis* Europa dicitur, à Sidone urbe: quam à Phœnicibus conditam, à piſcium ubertate, quos *ſidones* vocant, appellatam ſcribit Juſtinus.

254. *Troïce raptor.*] *Troïe* Johannis Schefferi codex viri doctiſſimi. Dixi Notis ad Epiſt. 1. *Heinſ.* *Troïce raptor.*] Paris Trojane.

256. *Pulchraque ſunt ſemper deteriora bonis.*] Scripti plerique *Pluraque.* quod verum eſt. In Jureti excerptis *Plurima.* Heinſius.

257. *Præceptaque quærunt.*] *Curant* Jureti excerpta, Sarravianus, & duo alii cum primâ editione. Amor. lib. II. El. XIX. ex veteribus libris,

Quo mihi fortunam, quæ nunquam fallere curet. Idem.

259. *Ceſſat.*] Ab arte ſua, & navigandi peritia: ſic formoſa mulier præceptis noſtris minus utitur.

261. *Rara tamen menda facies caret.*] *Mendo* Regius. bene. quomodo & Remed. Amor.

Tunc oculis ſigna quodcunque in corpore mendum eſt.

& ſic infra ſcribendum puto, *carent cui pectora mendo.* ut concurſus duum *a* vitetur, quem & hic vitavit. Nam alibi fœminino genere effert noſter. *Heinſ.*

262. *Quaque potes.*] *Quamque* Comelinianus, excerpta Politiani, & Jureti, & quatuordecim alii. ſic Remed.

Quam potes, in pejus dotes deflecte puellæ.

ſupra lib. I.

Iunge tuum lateri, quàm potes, uſque latus.

&,

Neve aliquis verbis odioſas offerat aures,
Quam potes, ambiguis callidus abde notis.

Idem.

265. *Hic quoque.*] Malim *ſic quoque.* Idem.

267. *Quæ nimis eſt gracilis.*] *Nimium gracilis* ex ſcriptis ac prima editione reponatur. ut & *tangat viris* pro *tingat* ſequenti verſu. infra hoc libro,

 Tuta

Sumat: & ex humeris laxus amictus eat.
Pallida purpureis tangat sua corpora virgis:
Nigrior ad Pharii confuge piscis opem.
Pes malus in niveâ semper celetur alutâ:
Arida nec vinclis crura resolve suis.
Conveniunt tenues scapulis analectrides altis:

In-

Tuta quoque est fallitque oculos è lacte recenti
Littera. carbonis pulvere tange, leges.
Fast. IV.
Tactaque fumanti sulphure balet ovis.
& supra lib. I.
——— *uncta lumina tange manu.*

Plura qui desiderat, adeat Gronovii Observ. l. III. c. XVIII. quæ scripta limpidos Romanæ antiquitatis fontes sitientibus diligenter sunt terenda. *Idem.*

270. *Ad Pharii confuge piscis opem.*] Ad medicinam crocodili. Potes etiam de stercore crocodili intelligere, quo puellæ utebantur ad cutis nitorem.

271. *Pes malus.*] Turpis pes. *Aluta.*] Calceo.

272. *Arida crura.*] Macie tenuata. *Vinclis crura resolve tuis.*] *Suis* bene excerpta Jureti, & quinque alii. libro III. Fastor. ỷs. 293. ut & illic monui scribendum, *adhibe sua vincula captis.* Heins.

273. *Conveniunt tenues scapulis ameletides altis.*] Magnus Scaliger ad Varronem legit *Omaletides* ὁμαλήτιδες. quod humeros nimirum æquos & ὁμαλοὺς reddebant. sed earum nullus quod sciam meminit. Certe aliter libri meliores. Regius *analecptrides* & in margine *analetrides*. Sarravianus, *analentrides*, Jureti excerpta *analectides*. Comelinianus & alius, *amaletides*, quod proxime conjecturam Scaligeri accedit. tres alii, *amalectides*. Neapolitanus, & alius, *analedides*. Alii quinque *analectrides*. quidam, *analectides*, *analetides*, *analetrides*, *analatrides*, *analantrides*, *analentrides*, *aneletides*, *anacledides*, *anasecrides*, *analemptrides*, *analeides*, *anelantides*, *analattides*, *aneclides*, *amaleptrides*, *anchiletrides*, *audatides*. quæ monstra lectionum sunt; & tamen apponenda duxi, ut alienæ quoque conjecturæ locus esset. Turnebus Adversar. lib. IV. cap. XXIII. *ometides*, humerales fascias legendum contendit, & reprehendit illos qui *analectides* emendant, Cælium Rhodiginum, &, qui illum sequitur, Mycillum tangens, cujus hanc conjecturam probabat tamen Gruterus. Ego ad Regii codicis, sacræ tanquam Anchoræ, confugiens scripturam, Το *analecptrides*, geminam lectionem designare opinor, videlicet in nonnullis codicibus *analectrides* ἀπὸ τοῦ ἀναλέγειν scriptum fuisse, in nonnullis *analeptrides* ἀπὸ τοῦ ἀναλαμβάνειν *colligere, restringere* monens. Ego tamen *analectrides* malim, quod earum etiam usus in lecto fuerit. ita & ὁμολεκτρίδες. *concubinæ*. olim refingebam *anacleptides*. ἀπὸ τοῦ ἀνακλέπτομαι, *retrocedo*. vel, *anacletides*. Alexis Comicus apud Athenæum lib. XIII. ἐν τῷ δράματι ἐπιγεγραμμένῳ Ἰσοστάσιον, multa ad rem habet, & inter cætera de tumore dorsi cohibendo,

--- κοιλίαν ἁδρὰν ἔχει τίς; τ' ἰτέως
Ταυταισὶ, τούτων ὧν ἔχουσ' οἱ Κωμικοὶ,
Ὀρθὰ προσθεῖσαι, τοιαῦτα γονῶ, αὐτῶν τὰς κοιλίας
Ὥσπερεὶ κοντοῖσι τούτοις εἰς τὸ πρόσθ' ἀπήγαγον.

Ubi vides etiam pectori adhibitas fuisse virgas tiliaceas. Antoninus Pius apud Capitolinum, *fasciabatur tiliaceis tabulis in pectore positis, ut rectus incederet.* Idem.

274. *An-*

Inflatum circa fascia pectus eat.
xiguo signet gestu quodcunque loquetur;
Cui digiti pingues, & scaber unguis erunt.
ui gravis oris odor, nunquam jejuna loquatur;
Et semper spatio distet ab ore viri.
i niger, aut ingens, aut non erit ordine natus
Dens tibi: ridendo maxima damna feres.
uis credat? discunt etiam ridere puellæ:
Quæritur atque illis hac quoque parte decor.
int modici rictus, sint parvæ utrimque lacunæ;
Et summos dentes ima labella tegant.
Nec sua perpetuo contendant ilia risu:
Sed leve nescio quid fœmineumque sonent.
Est, quæ perverso distorqueat ora cachinno:
Cum risu læta est altera, flere putes.
lla sonat raucum, quiddamque inamabile stridet;
Ut rudit ad scabram turpis asella molam.
Quo non ars penetrat? discunt lacrymare decenter:
Quo-

274. *Angustum circum fascia pectus eat.*] Regius alter *Inflatum pectus.* quod verum est. Remediis Amoris,

Durius incedit? fac ambulet. omne papilla
Pectus habent? vitium fascia nulla tegat.

sic & *inflatos capillos* supra dixerat.

Hanc decet inflatos laxe jacuisse capillos.

Intelligit autem *Strophium*, quod *luctantes papillas vincibat*, ut cum Catullo loquar. Nonius certe *Strophium* vocat *fasciam brevem, quæ virginalem papillarum tumorem cohibet.* Martial. Apoph. CXXXIV.

Fascia crescentes dominæ compesce papillas.

Idem.

275. *Exiguo signet gestu, quodcunque loquatur.*] *Loquetur* Regius. unus Vaticanus *signes* & *loqueris.* duo alii *signi.* Junianus *signat.* Scribe,

Exiguo signa gestu quodcunque loqueris.

Idem.

276. *Et scaber unguis erit.*] *Erunt* recte Bartholi Bartholini clarissimi & humanissimi viri. *Idem.*

283. *Sint parvæ utrimque lacunæ.*] *Parvæque* scripti plerique cum prima editione, nisi quod Regius, *parieque.* Forte *pariles & utrimque lacunæ.* nam Tò *que* geminatum offendit aures duriore sono. ea vox Ovidio in deliciis, ut dicemus Met. VII. ℣s. 638. *Idem.*

286. *Fœmineumque sonent.*] *Sonet* iidem libri. quod si sequamur, *contenderit etiam* superiori versu erit scribendum, vel *contendat ut.* Idem.

287. *Perverso cachinno.*] Turpi risu.

288. *Cum risu læta est altera.*] *Risu usa est* vel *læta.* Regius. *usa* etiam duo alii. unus *lusa.* duo alii, *risuque usa est.* Puto, *Cum risu effusa est.* vel, quod malim, *In risum effusa est altera.* Heinsius.

289. *Quiddam atque inamabile ridet.*] Tres libri cum Jureti excerptis, *quiddamque inamabile.* Scribe, *quiddamque inamabile stridet.* Idem.

290. *Ut rudit à scabrâ turpis asella molâ.*]

Quoque volunt plorant tempore, quoque modo.
Quid, cum legitimâ fraudatur littera voce,
Blæſaque fit juſſo lingua coacta ſono?
In vitio decor eſt, quædam malè reddere verba.
Diſcunt poſſe minus, quam potuere, loqui.
Omnibus his, quoniam proſunt, impendite curam.
Diſcite fœmineo corpora ferre gradu.
Eſt & in inceſſu pars non temnenda decoris.
Allicit ignotos ille fugatque viros.
Hæc movet arte latus, tunicisque fluentibus auras
Excipit; extenſos fertque ſuperba pedes.
Illa, velut conjux Umbri rubicunda mariti,
Ambulat; ingentes varica fertque gradus,

Sed

mola.] *Ad ſcabram molam* ſcripti multi. probe *Idem.*

294. *Lingua coacta ſono.*] Unus meus *ſubdola lingua.* ſic ſupra l. I.

Fac titubet blæſo ſubdola lingua ſono.

Idem.

295. *Quædam male reddere verba.*] *Male verba recidere quædam* unus Patavinus & Argentinenſis. in Arondeliano pro diverſa lectione, *quædam reſcindere.* Idem.

296. *Diſcunt poſſe minus.*] Diſcunt blæſa verba pronunciare, quod negavit illis natura.

297. *Omnibus his, quando proſunt.*] Scripti cum primâ editione, *quoniam.* etſi alterum quoque non inelegans. Junianus, *magnam prodeſt impendere curam.* *magnam (prodeſt) impendite curam* prior Mentelianus. quæ lectio arridet præ reliquis. *Heinſius.*

298. *Fœmineo corpora ferre gradu.*] Redi ad Amor. 2. Verſ. 23. El. 4. Sic Eurip. Med. verſ. 1164, —— ἁβρὸν βαίνουσα παλλεύκῳ ποδί. Cui Poëta opponit deinde v. 337. Durius incedit.

300. *Allicit ignotos illa.*] Legendum *ille.* de inceſſu agit. deinde *Alligat* prima editio, cum multis ſcriptis, quos inter & Regius. fortaſſe rectius. Terentius Adelphis Act. V. Sc. III.

—— *D. iſtam pſaltriam*
Una illuc mecum hinc abſtraham. M. pugnaveris.
Eo pacto prorſum illi alligaris filium.

apposite Propertius de Cynthia libro I. El. V.

Illa feros animis alligat una viros.

Heinſius.

301. *Hæc movet arte latus.*] Alia in inceſſu movet ſe mollius quam par ſit.

302. *Excipit.*] *Accipit* ſcripti cum primâ editione. *Heinſ.* *Extenſos pedes.*] Quaſi digitis pedum inſiſtat.

303. *Illa velut conjunx.*] Alia velocius incedit, ut videatur ruſtica, aut varicoſa. *Conjunx rubicunda.*] Fortis uxor, nec mollis. *Umbri mariti.*] Umbri populi Italiæ fortiſſimi fuere, quos ipſorum fœminæ in inceſſu imitabantur. *Umbri conjux rubicunda mariti.*] *Catonis* unus Patavinus. Puto, *coloni.* ut apud Statium libro V. Sylvar. Pietate Abaſcantii,

—— *velut Appula conjux Agricolæ parci.*

ſequentem verſum Quintiliani illa de geſtu pedum illuſtrant lib. II. cap. III. *Varicare ſupra modum & in ſtando deforme eſt, & accedente motu prope obſcœnum.* Heinſius.

304. *Ingentes gradus.*] Ampliores greſſus.

Sed ſit, ut in multis, modus hic quoque. ruſticus alter
Motus; in inceſſu mollior alter erit.
Pars humeri tamen ima tui, pars ſumma lacerti
Nuda ſit, à lævâ conſpicienda manu.
Hoc vos præcipuè, niveæ, decet. hoc ubi vidi,
Oſcula ferre humero, qua patet, uſque libet.
Monſtra maris Sirenes erant; quæ voce canorâ
Quam-

greſſus. *Varica.*] Quaſi varica. *Vari*, ſeu *varici* dicuntur, qui obtortis introrſum cruribus diſtortè ambulant. *Mer.* Sed *varica* non hoc loco accipitur de pedum vitio; ſed varicam ingentes gradus ferre dicit, quæ grandis incedit, & ingentes paſſus metitur; quod fieri non poteſt, niſi multum apertis & varicatis cruribus. *Salmaſ. Ingentes varica ferque gradus.*] Magnis it paſſibus. —— *Magno Megareïa præceps* —— *Arva rapit paſſu.* Stat. Thebaid. 10. Qualem ſolent concitati homines ferre gradum: unde ex inceſſu quoque notatur animus: quod poëta hoc loco videtur innuere. Sic Senec. in Herc. fur. de Lyco. v. 329.

Sed, ecce, ſævus, ac minas vultu gerens,
Et qualis animo eſt, talis inceſſu venit,
Aliena dextra ſceptra concutiens manu.

Μακρὰ βιβάσθων. Iliad. v. ℣ſ. 809. De Ajace commoto. Quò reſpexit Lucian. in Dialog. Αἴας ὑπὲρ μεγάλα βαίνων. *Feroci ingenio torvus, prægrandique gradu.* Pacuv. Plaut. Aulular. 1. 1. v. 10. *Teſtudineum iſtum tibi ego grandibo gradum.* Spiſſigradus. Pœnul. 3. 1. v. 3.

305. *Sed ſit, ut in multis, modus hic quoque.*] Ita libri omnes. Cenſeo ſcribendum nihilominus,

Sed ſit, ut in cultu, modus hic quoque.

De cultu enim fœminarum egit paulo ante. *Heinſ.*

307. *Pars humeri tamen ima tui.*] Hic locus in mentem mihi revocat alterum Propertianum in fabula Hylæ lepidiſſima, ſed peſſime à librariis habita, quæ ingenia noſtri temporis critica non minus exercuit, quam Hylas ipſe antiquos olim poëtas. locus eſt libro 1. El. xx.

Tandem haurire parat demiſſis flumina palmis
Innixus dextro plena trahens humero.

quo loco ſcribendum,

Nixus, & exſerto plena trahens humero.

ſequens verſus conjecturam confirmat, qui ad exſertum humerum referendus,

Cujus ut accenſæ Dryades candore puellæ.

Exerere humerum elegans & Latinum. de quo nos pluribus aliquando ad ipſum Propertium. *Idem.*

311. *Monſtra maris Sirenes erant.*] Puellas admonet, ut cantare diſcant. Sirenes autem fuerunt Achelai, & Muſæ Calliopes, vel (ut alii malunt) Terpſichores filiæ, numero tres, Parthenope, Leucoſia, & Ligia: quarum una voce, alia cithara, tertia tibiis utebatur. Has ajunt cantus dulcedine naves detinere ſolitas, & ſopitos homines mergere. Quare cum Ulyſſes ante eorum littora navigaret, ſociorum aures cera obturavit, & illæſus evaſit. Eaſdem ſcribit Euſeb. meretrices fuiſſe, ſolitas navigantes decipere. *Sirenes.*] Apollon. in Argon. lib. iv. ℣ſ. 891. illarum ſedem in inſulis ponit —— αἶψα δὲ νῆσον Καλὴν, ἀνθεμόεσσαν ἐσέδρακον, ἔνθα λίγειαι Σειρῆνες σίνοντ' Ἀχελωΐδες ἡδείῃσι Θέλγουσαι μολπῇσιν ὅτις παρὰ πεῖσμα βάλοιτο.

Virgil. 5. Æneid. non longe à fine, in ſcopulis & ſaxis maris locat: ubi conſule Servium:

Iamque adeo ſcopulos Sirenum advecta ſubibat,
Difficiles quondam, multorumque oſſibus albos:

Quod ex Homer. Odyſſ. μ. v. 44.
Ἀλλὰ

Quamlibet admiſſas detinuere rates.
His ſua Siſyphides auditis pæne reſolvit
Corpora. nam ſociis illita cera fuit.
Res eſt blanda canor: diſcant cantare puellæ.
Pro facie multis vox ſua lena fuit.
Et modo marmoreis referant audita theatris;
Et modo Niliacis carmina luſa modis.
Nec plectrum dextrâ, citharam tenuiſſe ſiniſtrâ
Neſciat arbitrio fœmina docta meo.
Saxa feraſque lyrâ movit Rhodopeïus Orpheus,
Tartareoſque lacus, tergeminumque canem.
Saxa tuo cantu, vindex juſtiſſime matris,
Fecerunt muros officioſa novos.
Quamvis mutus erat, voci faviſſe putatur
Piſcis, Arioniæ fabula nota lyræ.
Diſce etiam duplici genialia naulia palmâ

Ver-

Ἀλλά τε Σειρῆνες λιγυρῇ θέλγουσιν ἀοιδῇ,
Ἥμεναι ἐν λειμῶνι. πολὺς δ' ἀμφ' ὀστεόφιν θὶς
Ἀνδρῶν πυθομένων, περὶ δὲ ῥινοὶ μινύθουσιν.

Cantum illarum, quo invitabant prætereuntem Ulyſſem, videbis in Homer. d. l. verſ. 184. Quos verſiculos Cicero Latine reddidit 5. de finib.

O decus Argolicum quin puppim flectis, Ulyſſes, & quæ ſeqq.

312. *Quaſlibet admiſſas detinuere rates.*] Scribe cum Regio *Quamlibet*. ſic in Triſt. lib. I. El. IX.

Quamlibet egreſſas occupat ante rates.

Vide Notas ad Epiſt. VI. v. 140. eandem vocem hoc ipſo libro mox ſemel iterumque reſtituemus. *Heinſius.*

313. *Siſyphides.*] Ulyſſes Siſyphi filius, qui Autolycam, Laërtæ deſponſatam violavit, ex eaque Ulyſſem peperit. *Pæne reſolvit corpora.*] Erat enim malo navis alligatus.

314. *Illita cera.*] Circes conſilio, ne cantus ſuavitate decor periret.

318. *Modis Niliacis.*] Canticis Ægyptiis. Cantilenæ namque Ægyptiæ & Gaditanæ ob laſciviam maxime placebant. Martial. *Cantica qui Nili, qui Gaditana ſuſurrat.*

321. *Rhodopeïus Orpheus,*] Threjicius. Fuit enim Thrax genere, ut Diodor. ſcribit, filius Oeagri & Calliopes.

323. *Saxa tuo cantu.*] Jupiter in Satyri formam Antiopem Nictei filiam, compreſſit: quæ iram paternam verita, ad Epopeum, regem Sicyonum ſe contulit: ubi Zethum & Amphionem peperit, quos paſtor educavit. Nicteo deinde mortuo ob dolorem amiſſæ filïæ, ejus frater Lycus, ducto exercitu, Epopeum occidit, Antiopenque abduxit. quam Dircæ uxori cuſtodiendam tradidit. Ea quum fugiſſet, filios ad ulciſcendam Dircen impulit. Hi eam revinctam taurorum ſylveſtrium caudis, laniarunt ad eum locum, qui fontis Dircæi ab ea nomen accepit. unde Ovidius, Amphiona matris vindicem appellavit.

324. *Fecerunt muros.*] Thebanos enim muros lyra ſtruxiſſe dicitur Amphion.

327. *Genialia naulia palma vertere.*]

Ver-

Verrere: conveniunt dulcibus illa jocis.
Sit tibi Callimachi, sit Coï nota poëtæ,
Sit quoque vinosi Teïa Musa senis.
Nota sit & Sappho: quid enim lascivius illa?
Cuive pater vafri luditur arte Getæ.
Et teneri possis carmen legisse Properti:
Sive aliquid Galli, sive, Tibulle, tuum.
Dictaque Varroni fulvis insignia villis
Vellera germanæ, Phryxe, querenda tuæ.
Et profugum Ænean, altæ primordia Romæ;
Quo nullum Latio clarius extat opus.
Forsitan & nostrum nomen miscebitur istis;
Nec mea Lethæis scripta dabuntur aquis.
Atque aliquis dicet, Nostri lege culta magistri
Carmina, quis partes instruit ille duas.

Verrere eleganter Regius. & Arondelianus. quomodo & Scaliger in ora sui codicis conjecerat legendum. in eodem *nubila.* sed *naulia, ναύλια,* probum est. quæ νάβλα apud Suidam. vide & Pollucem *Heins. Genialia naulia palma Verrere.*] Nablium, sive naulium, instrumentum est musicum. Vide Politian. Miscell. 14. *Genialia* Delectantia.

329. *Sit tibi Callimachi.*] Callimachus progenitorem habuit Battum, qui Cyrenen condidit. Poëta simul, & grammaticæ studiosus, cui primas in Elegia tribuit Quintilianus. *Coï Poëtæ,*] Philetas, Poëta simul, & antiquorum scriptorum censor, ex Co insula.

330. *Teïa Musa.*] Anacreon, Poëta lyricus auctore Srrabone, Teon patriam habuit, quem Plinius scribit acino uvæ passæ strangulatum.

331. *Nota sit & Sappho.*] Sappho, Mitylenæa cum Alcæo claruit, cui in poëtica nullam fœminam comparandam scribit Strabo. scripsit enim elegias, libros lyricos novem: carmen invenit, quod à se *Sapphicum* denominavit: prima etiam plectrum reperit.

332. *Cuive pater vafri.*] Terentium innuit, qui in Phormione Getam inducit, Chremetem & Demiphontem senes fallentem.

334. *Sive aliquid Galli.*] Cornelius Gallus, Forojuliensis fuit, Euphorionem in Latinum transtulit.

335. *Dictaque Varroni.*] Eusebius chronographus, Varrones duos fuisse scribit: alter M. Terentius Varro appellatus, philosophus pariter & Poëta, Romanorum omnium (ut Fabius auctor est) eruditissimus, linguæ Latinæ peritissimus, & omnis antiquitatis. Alter fuit P. Terentius Varro Attacinus, ab Attace vico Narbonensis provinciæ, ubi natus est. De hoc nunc loquitur Ovidius.

336. *Tuæ germanæ.*] Quæ ex ariete aureo decidit, cujus vellus postea in templo Martis in Colchide fixum Argonautæ abstulerunt.

342. *Duas partes.*] Viros & fœminas.

343. *Deque tribus libris.*] *Deve* scripti cum primà editione. Regius *Deve cerem libris titulos quo signat amorum.* quod monstrum lectionis non capio. tamen & in uno Palatino, *De veterum libris.* An *Deve trium?* sequenti versu *quod legas* bene libri iidem. *Heinsius.*

Deve tribus libris, titulus quos ſignat Amorum,
  Elige, quod docili molliter ore legas.
Vel tibi compoſitâ cantetur Epiſtola voce;
  Ignotum hoc aliis ille novavit opus.
O ita, Phœbe, velis; ita vos, pia numina vatum,
  Inſignis cornu Bacche, novemque Deæ!
Quis dubitet, quin ſcire velim ſaltare puellam;
  Ut moveat poſito brachia juſſa mero?
Artifices lateris ſcenæ ſpectacula amantur:
  Tantum mobilitas illa decoris habet.
Parva monere pudet: talorum ducere jactus
  Ut ſciat, & vires, teſſera miſſa, tuas.
Et modo tres jactet numeros: modo cogitet, aptè
  Quam ſubeat partem callida, quamque vocet.
Cautaque non ſtultè latronum prælia ludat:
  Unus cum gemino calculus hoſte perit.
Bellatorque ſuâ prenſus ſine compare bellat;

Æmu-

347. *Ita velis.*] Ut legatur & cantetur meum opus.

351. *Artificis lateris, ſcenæ ſpectacula amantur.*] Malo *emuntur*. ſic Triſt. l. II.

Quæ mimis prodeſt, ſcena eſt lucroſa poëtæ:
Tantaque non parvo crimina Prætor emit.
Inſpice ludorum ſumtus, Auguſte, tuorum:
Emta tibi magno talia multa leges.

Heinſius. *Artifices lateris.*] Hiſtriones latera in ſcena concinne moventes. Ars autem hiſtrionica adeo olim Romæ claruit, ut Clodius Æſopus, hiſtrio-tragicus ex eo quæſtu patinam ſexcentis ſeſteriis inſignem fecerit, in qua poſuit aves cantu aliquo, aut ſermone humano vocales: & ejus filius Clodius, relictus ab eo in amplis opibus hæres, uniones in cœna magni pretii devoravit, ut auctor eſt Plinius.

353. *Talorum dicere jactus.*] *Diſcere* multi ex ſcriptis. *ducere* Junianus & primus Patavinus. recte, ſic infra,

Ducere conſueſcat multas manus una figuras.

Heinſius.

356. *Quam ſubeat partem.*] Cui ſit periculo ſubjecta. *Quamque vocet.*] Quot puncta cupiat ad obtinendam victoriam.

357. *Latronum prælia.*] Calculorum ludum.

358. *Unus cum gemino.*] Caute ludendum eſt, quum ſolus latrunculus tuus cum duobus hoſtibus pugnam capeſſit, & obſidetur.

359. *Bellatorque ſuo prenſus ſine compare pugnet.*] *Suâ compare* & *bellat* prima editio cum Regio, Sarraviano, & aliis quibuſdam. Plures *bellet*. ſequenti verſu etiam *recurrit* legendum. Ut hæc omnia ad latrunculorum luſum referantur. *ſuâ compare*, uxore. Amor III. El. v.

Tu vir, & in vaccâ compare taurus eras.

Heinſius. *Bellatorque.*] Quem equitem *regem* appellant in calculis. Sunt qui intelligi malint *equitem*. *Sine ſuâ compare.*] Sine eo latrunculo, quem in eo ludo reginam

Æmulus & cœptum ſæpe recurrit iter.
Reticuloque pilæ læves fundantur aperto:
Nec, niſi quam tolles, ulla movenda pila eſt.
Eſt genus in totidem tenui ratione redactum
Scriptula, quot menſes lubricus annus habet.
Parva tabella capit ternos utrimque lapillos;
In qua viciſſe eſt, continuaſſe ſuos.
Mille faceſſe jocos. turpe eſt neſcire puellam
Ludere: ludendo ſæpe paratur amor.
Sed minimus labor eſt, ſapienter jactibus uti.
Majus opus, mores compoſuiſſe ſuos.
Dum ſumus incauti, ſtudioque aperimur in ipſo;
Nudaque per luſus pectora noſtra patent;
Ira ſubit deforme malum, lucrique cupido;
Jurgiaque, & rixæ, ſollicituſque dolor.
Crimina dicuntur: reſonat clamoribus æther:
Invocat iratos & ſibi quiſque Deos.
Nulla fides tabulis, quæ non per vota petuntur:
Et lacrymis vidi ſæpe madere genas.
Jupiter à vobis tam turpia crimina pellat,
In quibus eſt ulli cura placere viro.

Hos

ginam nominant. Alii vero equitem colluſoris accipiunt.

361. *Reticuloque pilæ.*] Reticulum appellat *alveolum*, ſignatum in retis formam. *Pilam* vero, quam peditem in calculis dicunt. *Fundantur.*] Spargantur in alveolo, & ducantur ſemel tantum.

362. *Quam tollas.*] Quam rapias adverſario.

363. *Eſt genus, &c.*] Ludum eum deſignat, qui conſtat ex duodecim calculis. *Tenui ratione redactum Spicula.*] *Scriptula* Scaliger, & Salmaſius ad Hiſtoriam Auguſtam; qui videndus. codices quidam *reductum*. Forte, *tenui ſtatione reductum*. Heinſius.

367. *Mille face eſſe jocos.*] *Faceſſe* Regius & quatuor alii. Reliqui *fac eſſe*. Idem.

371. *Tunc ſumus incauti.*] Lege, *Dum ſumus* cum primâ editione & quatuor ſcriptis. & *aperimur in ipſo* pro *ab ipſo* meliores libri. *Idem.*

377. *Nulla fides tabulis, quæ non per vota petuntur.*] *Tabulæ* Regius princeps, & quatuor alii. tertius Regius pro diverſa lectione *talis*. Scribo,

Nulla fides talis, qui non per vota petuntur.

aut, quod malo, *per vota teruntur*. Nihil ſibi promittunt nec bene ſperant de jactu talorum. cui vota deſint. Ita noſtri aleatores etiamnum, qui ſine votis & jurejurando nihil moliuntur in luſu. ſi *tabulæ*. cum primo Regio mavis, legendum,

Nulla fides tabulæ. quæ non per vota petuntur?

ſed præſtat altera ſcriptura. *Idem.*

383. Sunt

Hos ignava jocos tribuit Natura puellis:
  Materiâ ludunt uberiore viri.
Sunt illis celereſque pilæ, jaculumque, trochique,
  Armaque, & in gyros ire coactus equus.
Nec vos Campus habet, nec vos gelidiſſima Virgo;
  Nec Thuſcus placidâ devehit amnis aquâ.
At licet & prodeſt, Pompeias ire per umbras;
  Virginis ætheriis cum caput ardet equis.
Viſite laurigero ſacrata Palatia Phœbo:
  Ille Paræctonias merſit in alta rates.
Quæque ſoror conjuxque Ducis monumenta pararunt:
  Navalique gener cinctus honore caput.

Viſite

383. *Sunt illis celereſque pilæ.*] *Tereteſque* tertius Regius pro diverſa lectione. quod placet. ſic *teres malum* apud auctorem Panegyrici ad Piſonem. Auſonio, *mundi inſtar habens, teres atque rotundus.* Idem. *Celereſque pilæ.*] Utebantur enim pila, quam paganicam appellabant. *Iaculumque.*] Jaculo etiam exercebantur Romani.

385. *Nec vos campus habet.*] Campi Martii admirabilis erat magnitudo: ſuppeditabat enim curules pariter curſus, & alia equeſtria certamina expedita. *Gelidiſſima virgo.*] Aquam virginem intelligit: à virgine, quæ ejus fontem indicavit, ita appellata, ut Frontinus docet.

386. *Nec Tuſcus placidâ.*] Tuſcum ideo Tybrim nominat, quoniam ab Apennino defluens, per Tuſciam Romam defertur. *Placida devehit amnis aqua.*] *Placida aqua* Tyberi non recte datur, cum ſit rapidus. Scribe *placitâ aquâ.* & adi quæ notamus ad Epiſtolam XIX. ℣ſ. 208. *Heinſ. Placida aqua.*] Sic Virgil.

Leni fluit agmine Tiberis.

Et 8. Æneid.

—— fluvio Tiberinus amano.

387. *Pompejas ire per umbras.*] Porticus Pompeji erat in Campo Martio.

388. *Virginis æthereis.*] Æſtatem deſignat: nam Sol per Cancrum & Leonem tranſiens, & Virginem, æſtatem efficit, ex ſententia Hyginii.

389. *Sacrata palatia.*] Palatinum collem conſecratum Apollini, cui templum in eo Auguſtum erexiſſe diximus, cujus meminit Ovid. in 4. Faſt.

390. *Ille Parætonias merſit in alta rates.*] *Parætonicas* optimus Regius & duo alii. Puto *Parætonidas.* vide notas ſupra lib. 1. ℣ſ. 172. *Heinſ. Parætonias.*] Ægyptias. Eſt enim Parætonium urbs Ægypti in ora maritima, & portus ingens 40. fere ſtadiorum. Hanc alii *Parætonium*, alii *Ammoniam*, vocant. Intelligit autem Apollinem, qui in prælio apud Actium contra M. Antonium & Cleopatram affuit Auguſto.

391. *Quæque ſoror.*] Porticum Octaviam dicit, ita appellatam ab Octavia ſorore Auguſti. *Conjuxque ducis.*] Liviæ porticum, è Livia uxore Auguſti cognominatam, accipe.

392. *Navalique gener.*] Agrippam Auguſti generum dicit; ejus enim filiam Juliam duxit uxorem. Illum Auguſtus navali corona donavit, qua donari ſolebat, qui primus in hoſtium navem armatus tranſiliiſſet. *Navali honore.*] Reſpicit Poëta ad illud Virgil. 8. Æneid.

Parte alia ventis, & Dis Agrippa ſecundis
Arduus, agmen agens; cui belli inſigne ſuperbum
Tempora navali fulgent roſtrata corona.

393. Vi-

Visite thuricremas vaccæ Memphitidos aras:
  Visite conspicuis terna theatra locis.
Spectentur tepido maculosæ sanguine arenæ;
  Metaque ferventi circueunda rotâ.
Quod latet, ignotum est: ignoti nulla cupido.
  Fructus abest, facies cum bona teste caret.
Tu licet & Thamyran superes, & Amœbea cantu;
  Non erit ignotæ gratia magna lyræ.
Si Venerem Cous nusquam posuisset Apelles;

Mersa

393. *Visite thuricremas.*] De templo Isidis, repete quæ diximus in primo. *Vaccæ Memphitidos.*] Isidis Ægyptiæ, quæ olim in vaccam mutata, apud Ægyptios colebatur.

394. *Terna theatra.*] *Trina* codex unus Patavinus. *Heinsius. Terna Theatra.*] Ea in campo proximo Campo Martio fuisse, docet Strabo. unde hic *conspicuis locis* addidit Ovid. erant enim eó in loco præclara ædificia. *Conspicuis terna theatra locis.*] Adi Barth. Marlian. in epitom. antiq. Rom. topograph. lib. 6. c. 12.

395. *Maculatæ sanguine arenæ.*] *Maculosæ* scripti cum primâ editione. Ausonius de Cæsaribus,

Commodus insequitur maculosæ sanguine arenæ. Heins.

Sanguine.] Gladiatorum cruore.

396. *Metaque ferventi.*] Ludos Circenses dicit. *Mer.*

399. *Thamyran superes atque Orphea cantu.*] *Et Amœbea* scripti potiores cum primâ editione. nisi quod in nonnullis *Amebeaque.* frustra. Nihil certius. quod & sibi in membranis fuisse inventum monuit me per literas vir celeberrimus Joannes Fredericus Gronovius, ac demum in Observationibus l. IV. cap. XV. est testaus. Fuit autem Amœbeus Citharœdus Atheniensis magni nominis, cujus ex Aristeæ de Citharœdis libro meminit Athenæus lib. XIV. Zenoni coætaneum facit Plutarchus περὶ τ̃ ἠθικῆς ἀρετῆς. laudat eum à continentia Clemens Alexandrinus lib. III. Strom. Ælianus Histor. Animal. l. VI. cap. 1. & Variæ Historiæ lib. III. c. XXX. Miror interpretes, imprimis Ciofanum, cui copia fuit tot veterum librorum, hunc locum præteriisse idictum. *Heins. Tu licet & Thamyras.*] Thamyras Philamonis filius, rediens ex urbe Ætolia, quum Musas habuisset obvias, scientia cantandi gloriabundus, affirmavit se eas superaturum, si secum certare auderent. Ad quam insolentem vocem filiæ Jovis exarserunt, & modulationem, & pulsandæ citharæ peritiam, & communem homini sensum abstulerunt. Hæc Homerus in 2. Iliad. Diodorus eum lyra & cantu tantum privatum scribit.

401. *Si Venerem Cous.*] Apelles ex Epheso Olymp. 3. floruit. in pictura solus plura quam cæteri omnes contulit, voluminibus editis, quæ doctrinam eam continebant. Hic pinxit Venerem exeuntem è mari, quam divus Augustus dedicavit in delubro patris Cæsaris, quæ Anadyomene vocatur. *Mer. Nunquam posuisset.*] Ita scriptum in optimis membranis repperi; cum vulgò legatur, *pinxisset.* γράφειν, tam de pictoribus, quam de scriptoribus dicitur: & γράμμα non solum quicquid scriptum, sed etiam quicquid pictum est. Hinc & *ponere* de utrisque. *Salmas. Nunquam pinxisset Apelles.*] *Nusquam posuisset* prima editio, cum Regio, Sarraviano, Jureti excerptis, & quinque aut sex aliis scriptis. Recte. Horatius,

Hic saxo, liquidis ille coloribus

Sollers

Merſa ſub æquoreis illa lateret aquis.
Quid petitur ſacris, niſi tantum fama, poëtis?
Hoc votum noſtri ſumma laboris habet.
Cura Deûm fuerunt olim Regumque poëtæ:
Præmiaque antiqui magna tulere chori.
Sanctaque majeſtas, & erat venerabile nomen
Vatibus: & largæ ſæpe dabantur opes.
Ennius emeruit, Calabris in montibus ortus.
Contiguus poni, Scipio magne, tibi.
Nunc ederæ ſine honore jacent: operataque doctis
Cura vigil Muſis nomen inertis habet.
Sed famæ vigilare juvet. quis noſſet Homerum,

Ilias

Sollers nunc hominem ponere, nunc deum.

Atque ita Salmaſius quoque ex veteri codice ad Pallium Tertulliani repoſuit. recte addito hoc ipſo Horatiani loco, qui Naſoniani loci reſtitutionem egregie confirmat. ut dubitandum non ſit de Regii codicis ſcriptura. Neque aliter Echo apud Auſonium in Epigrammatis,

Vane, quid affectas ſpeciem mihi ponere pictor. Heinſius.

404. *Hoc votum.*] Ut fama vigeat.

405. *Cura Ducum fuerant.*] Deûm Regius & quatuor alii. Elegia in Obitum Tibulli noſter,

At ſacri vates, & divûm cura vocamur.

Minutius Octavio, *qui adhuc rudi ſæculo in ipſius mundi natalibus, meruerunt Deos vel faciles habere, vel Reges.* ſed tamen *ducum cura* retineri malo. Præterea *fuerunt* legendum cum excerptis Jureti. vide Notas ad Epiſt. VII. ℣ſ. 166. Poëtas olim ducibus curæ fuiſſe Pauſanias docet in Atticis exemplo Philoxeni & Arati. ſic Euripides Archelao Macedoniæ regi, Anacreon Polycrati Samio, Simonides, Pindarus, Bachilides Hieroni Siciliæ tyranno, iidem quoque Anacreon, & Simonides Hipparcho Piſiſtrati filio cariſſimi fuere. *Heinſius.* *Cura ducum fuerant olim.*] Horat. quoque oſtendit, Poëtas olim fuiſſe in precio, eo verſu: *Sic honor & nomen divinis vatibus atque Carminibus venit.*

409. *Ennius emeruit Calabris in montibus ortus*
Contiguus poni, Scipio magne, tibi.]
Ita optime hunc locum reſtituit Janus Parrhaſius & feliciter interpretatus eſt Commentario ad Raptum Proſerpinæ Claudiani. cum in ſcriptis omnibus ſit *hortos* vel *ortos.* & poſteriori verſu *contiguos pœne tibi,* vel, *tuis.* Regius *pœnis. poni,* ſepeliri. vide infra notas ℣ſ. 736. *Heinſius.* *Ennius emeruit.*] Q. Ennius in Calabria Rudias patriam habuit. Scripſit primus apud Latinos verſu heroïco annales, quibus bella Italiæ cecinit, & ſecundum bellum Punicum, in gratiam Scipionis, carmine minus polito. nam ingenio valuit, ſed arte caruit.

410. *Contiguus poni, Scipio magne, tibi.*] Quod confirmat Cic. pro Arch. Poëta: *Carus fuit Africano ſuperiori noſter Ennius; itaque etiam in ſepulcro Scipionum putatur eſſe conſtitutus è marmore.*

413. *Sed famæ invigilare juvat.*] *Vigilare* ſcripti potiores cum primâ editione. quomodo apud Propertium *ſtudiis vigilare ſeveris.* Rectius quoque *juvet* Aproſianus. Juvet vos vigilare in ſpem famæ. *Heinſius.*

415. *Clauſa*

Ilias æternum ſi latuiſſet opus?
Quis Danaën noſſet, ſi ſemper clauſa fuiſſet;
Inque ſuâ turri perlatuiſſet anus?
Utilis eſt vobis, formoſæ, turba, puellæ.
Sæpe vagos ultra limina ferte pedes.
Ad multas lupa tendit oves, prædetur ut unam:
Et Jovis in multas devolat ales aves.
Se quoque det populo mulier ſpecioſa videndam:
Quem trahat, è multis forſitan unus erit.
Omnibus illa locis maneat ſtudioſa placendi:
Et curam totâ mente decoris agat.
Caſus ubique valet: ſemper tibi pendeat hamus.
Quo minime credas gurgite, piſcis erit.
Sæpe canes fruſtra nemoroſis montibus errant:
Inque plagam nullo cervus agente cadit.
Quid minus Andromedæ fuerat ſperare revinctæ,
Quam lacrymas ulli poſſe placere ſuas?
Funere ſæpe viri vir quæritur. ire ſolutis
Crinibus, & fletus non tenuiſſe decet.

Sed

415. *Clauſa fuiſſet.*] Regius *cluſa.* ſic paſſim in antiquis libris. *Idem.*

417. *Utilis eſt vobis formoſæ cura puellæ.*] *Turba* ſcribendum cum primâ editione, codice Regio, & uno Vaticano. & ſequenti verſu *ferte pedes* non *ferre.* quicquid obſtant libri veteres. qui tamen *ultra limina* pro *extra* conſtanter, & recte. *Turba* pro populo. Remed. Amor.

Ipſe face in turbâ, cum venit illa, locum.

ſic & eodem libro, ꝟſ. 581.

Non tibi ſecretis (augent ſecreta furores)
Eſt opus. auxilio turba futura tibi eſt.

ita enim iſti verſus ex fide veterrimi codicis ſcribendi. *Idem.*

421. *Mulier formoſa.*] *Specioſa* ſcripti cum primâ editione. *Idem.*

426. *Quo minime credis.*] *Credas* unus Vatic. bene. Junianus *credes.* Idem.

428. *Inque plagas.*] *Plagam* ſcripti cum prima editione. *Idem.*

429. *Quid minus Andromede potuit ſperare revincta.*] *Andromedæ fuerat ſperare revinctæ* lege cum prima editione, & potioribus ſcriptis. niſi quod in nonnullis eorum *relectæ* & *revictæ.* Regius tamen *revinctæ.* Diximus de hoc loco ſupra Notis ad lib. II. ꝟſ. 28. Germanicus in Arateis de Caſſiopia,

Sic tendit palmas ceu ſit planctura relictam
Andromedam meritæ non juſta piacula matris.

ubi *revinctam* ſimiliter puto ſcribendum. *Idem.* *Quid minus Andromeda.*] Nunquam, inquit, ſperaſſet Andromeda auxilium Perſei.

431. *Funere ſæpe viri.*] Sæpenumero puella mariti mortem deplorans, in ipſo funere virum alium invenit. *Funere ſæpe viri.*] Cujus malitiæ inſigne exemplum ſuppeditat Petronius. *Ire ſolutis.*] *Iſſe* ſcripti magno numero. *Heinſius.*

437. *Fœmi-*

Sed vitate viros cultum formamque professos;
Quique suas ponunt in statione comas.
Quæ vobis dicunt, dixerunt mille puellis.
Errat, & in nullâ sede moratur amor.
Fœmina quid faciat, cum sit vir lævior ipsa;
Forsitan & plures possit habere viros?
Vix mihi credetis; sed credite: Troja maneret,
Præceptis Priami si foret usa sui.
Sunt qui mendaci specie grassentur amoris,
Perque aditus tales lucra pudenda petant.
Nec coma vos fallat liquidâ nitidissima nardo:
Nec brevis in rugas cingula pressa suas.
Nec toga decipiat filo tenuissima: nec si
Anulus in digitis alter & alter erit.
Forsitan ex horum numero cultissimus ille
Fur sit; & uratur vestis amore tuæ.
Redde meum, clamant spoliatæ sæpe puellæ:
Redde meum, toto voce boante foro.
Has, Venus, è templis multo radiantibus auro

Lenta

437. *Fœmina quid faciet.*] *Faciat, & sit vir* pro *vir sit* scripti plerique cum primâ editione. *Idem.*

439. *Troja maneret.*] Docet puellas Priami exemplo, non adolescentibus credendum esse, sed majoribus natu.

440. *Præceptis Priami si foret usa senis.*] *Priame tuis* prima editio, Regius, & complures alii. sed *Priami sui* verum est, quod septem aut octo veteres agnoscunt. *Heinsius.* *Præceptis Priami.*] Qui suadebat reddendam esse Helenam.

441. *Grassantur amoris.*] *Grassentur* meliores cum primâ editione. & *petant* sequenti versu. *Heinsius.*

442. *Perque aditus tales.*] Per speciem ficti amoris. *Lucra pudenda petunt.*] Simulant se vos amare: sed nihil aliud à vobis petunt, quam dedecus vestrum.

444. *Cingula pressa.*] Sic & Remed. Amor.

Et nova velocem cingula lædat equum.

Regius tamen cum aliis nonnullis *lingula* habet. alii *ligula.* Intelligit fasciam, quâ cingebatur toga. Certe nimis operosa ac morosa togæ structura mollitiem prodebat. quod & in Hortensio notarunt veteres. *Heinsius.*

445. *Filo tenuissima.*] Ex tenui lana.

451. *Has Venus è templis multo radiantibus auro*
Læta videt lites Appiadesque deæ.]

Lenta codex Regius. & recte. vide quæ notamus ad Epist. XIX. vs. 82. & Epist. XV. vs. 169. Hoc primum. deinde in nonnullis aliis *vides.* qui etiam *Appiadesque tuæ.* quomodo & optimus Regius. Scribe,

Lenta vides lites, Appiadesque tuæ.

ut per *Appiadas* meretrices intelligat. Valde illæ Deæ Appiades magnum Turnebum exercuerunt Advers. lib. v. scio *Appiada Minervam* à Cicerone dici libro III. Familiar. Epist. I. scio & Musarum ædem in via Appia fuisse. sed quid illæ ad has lites? Quare olim *Appiadesque*

Lenta vides lites, Appiadesque tuæ.
Sunt quoque non dubiâ quædam mala nomina famâ:
Deceptæ à multis crimen amantis habent:
Discite ab alterius vestris timuisse querelis:
Janua fallaci ne sit aperta viro.
Parcite, Cecropides, juranti credere Theseo;
Quos faciet testes, fecit & ante Deos.
Et tibi, Demophoon, Thesêi criminis hæres,
Phyllide deceptâ nulla relicta fides.
Si bene promittant, totidem promittite verbis:
Si dederint, & vos gaudia pacta date.
Illa potest vigilis flammas extingere Vestæ;
Et rapere è templis, Inachi, sacra tuis;
Et dare mista viro tritis aconita cicutis;
Acce-

piadesque viæ legendum videbatur. Nunc libros veteres sequendos duco. in Arondeliano,

Læta videt lites Appiadesque suæ.

Extra urbem plebs submœniana & meretriculæ habitabant. maxime viâ Appiâ. quod ex hoc loco liquide apparet. lib. 1. ubi loca describit amantibus adeunda.

Subdita qua Veneris facto de marmore templo
Appias expreßis aëra pulsat aquis.
Illo sæpe loco capitur consultus Amori.

& quæ sequuntur. Rem. Amor.

Turpe vir & mulier juncti modo, protinus hostes,
Non illas lites Appias ipsa probet.

ubi forte legendum,

Non Venus has lites Appias ipsa probet.

sic & lib. 1. ubi de via Appia,

Hunc Venus è templis, quæ sunt confinia, ridet.

Heins.

454. *Crimen amantis habent.*] Quia alios decipiunt, ipsæ ab amantibus deceptæ.

455. *Discite ab alterius vestris timuisse querelis.*] *Vobis timuisse* Thomasini codex concinnius. *Heinsius.*

457. *Cecropides.*] Athenienses puellæ, à rege Cecrope: per quas omnes designat. *Iuranti Theseo.*] Viro perfido, ut fuit Theseus, qui Ariadnam reliquit.

458. *Quos faciet testes, fecit & ante Deos.*] Præclarum hujus, & commodum habemus exemplum in Livio, Lib. 10. Decad. 3. non longè à fine: ubi Pœnorum Legati, ob perfidiam suspecti, cum rogarentur, per quos Deos fœdus icturi essent, cum eos, per quos ante ictum esset, fefellissent? Asdrubal quidam respondisse fertur; per eosdem, qui tam infesti sunt fœdera violantibus. *Fecit & ante deos.*] Antea deos adhibuit testes, & tamen fidem violavit.

461. *Si bene promittent.*] *Promittant* quidam ex melioribus. alii *promittunt.* Heinsius.

463. *Illa potest vigiles.*] Quæ alio munere promissas noctes negabit, audebit etiam violare sacra Vestæ & Isidis, & necare virum veneno. *Vigiles flammas.*] Inextinctum ignem, qui in templo Vestæ servabatur. *Vigiles flammas extinguere Vestæ.*] *Vigilis* rectius legas. Nam *vigilis* in uno Patavino. Pont. 1.

Ut vigil infusa Pallade Vesta solet.

Heins.

Accepto Venerem munere ſi qua negat.
Fert animus propius conſiſtere, ſupprime habenas,
Muſa; nec admiſſis excutiare rotis.
Verba vadum tentent abiegnis ſcripta tabellis.
Accipiat miſſas apta miniſtra notas.
Inſpice: quodque leges, ex ipſis collige verbis,
Fingat, an ex animo ſollicituſque roget.
Poſtque brevem reſcribe moram. mora ſemper amantes
Incitat, exiguum ſi modo tempus habet.
Sed neque te facilem juveni promitte roganti:
Nec tamen eduro, quod petit, ore nega.
Fac timeat ſperetque ſimul: quotieſque remittes,
Speſque magis veniat certa, minorque metus.
Munda, ſed è medio, conſuetaque verba, puellæ,
Scribite. ſermonis publica forma placet.
Ah quoties dubius ſcriptis exarſit amator;

Et

469. *Verba vadum tentant.*] *Tentent* iidem. pro *abiegnis tabellis* prima editio, Regius, & alii nonnulli ex melioribus, *alienis*, unde fuit cum legendum putarim *in acernis ſcripta tabellis.* quomodo noſter Eleg. XI. lib. I. Amor. ſed & *abiegnæ* probum. ita *abies* ſumitur Plauto Persâ. *Idem.*

471. *Inſpice, dumque leges.*] *Quodque leges* meliores cum prima editione. *Id.*

475. *Sed neque te facilem juveni promitte roganti.*] Malim *permitte.* Idem.

476. *Nec tamen edure, quod petit ille, nega.*] *E duro* ſcripti meliores cum prima editione. alii quidam *è toto.* tertius Regius & unus Vaticanus, *è duro ore.* optime. ſic *duri puer oris & audax* lib. V. Metam. ſupra,

Poſtibus eduræ ſupplex blandire puellæ.

ut & illic ſcribendum monuimus, niſi *è duro* hic ſumptum velis, ut ex facili, ex difficili, ex toto, & ſimilia. ſupra in Amoribus,

Culpa nec ex facili, quamvis manifeſta, probatur.

ſupra,

Quæ datur ex facili non eſt mihi grata voluptas.

&,

Protinus ex facili gaudia ferre licet.

infra,

Quod datur ex facili, longum male nutrit amorem.

in Faſtis,

Non ex difficili cauſa petenda ſubeſt.

in Triſtibus,

Non tamen ex toto deſerere illa potes.

Idem.

478. *Spes magis hinc veniat.*] *Speſque magis veniat* prima editio & ſcripti plerique. Puto *ſpes magis huic veniat.* vide Notas ad Epiſt. IV. v. 113. *Idem.*

479. *Munda, ſed è medio.*] *Blanda* unus Vaticanus. quomodo ſupra lib. I.

Sit tibi credibilis ſermo, conſuetaque verba,
Blanda tamen, præſens ut videare loqui.

nihil tamen temere mutandum. *Idem.*

481. *Dubiis ſcriptis exarſit amator.*] *Dubius* cum prima editione, Regio, & tribus aliis. *Idem.*

483. *Quam-*

Et nocuit formæ barbara lingua bonæ!
Sed quoniam, quamvis vittæ careatis honore,
Eſt vobis veſtros fallere cura viros;
Ancillæ puerive manus ferat apta tabellas:
Pignora nec juveni credite veſtra novo.
Vidi ego pallentes iſto terrore puellas
Servitium miſeras tempus in omne pati.
Perfidus ille quidem, qui talia munera ſervat:
Sed tamen Ætnæi fulminis inſtar habet.
Judice me fraus eſt conceſſa, repellere fraudem:
Armaque in armatos ſumere jura ſinunt.
Ducere conſueſcat multas manus una figuras.
Ah pereant, per quos iſta monenda mihi!
Nec niſi deletis tutum reſcribere ceris:
Ne teneat geminas una tabella manus.
Fœmina dicatur ſcribenti ſemper amator.
Illa ſit in veſtris, qui fuit ille, notis.
Sed libet à parvis animum ad majora referre,

Plena-

483. *Quamvis vittæ careatis honore.*] Quamvis ſitis infames.

485. *Ancillæ puerique manus ferat arte tabellas.*] *Puerive.* deinde prima editio & tres ſcripti *ante.* duo *apte.* Sarravianus & alius *arta.* unus, *arce.* Lege *apta* cum Argentinenſi, uno Patavino, & Vaticano. ſupra,

Accipiat miſſas apta miniſtra notas.

Amor. II. Eleg. VII.

Eſt tibi per doctas apta miniſtra manus.

& ad Cypaſſim,

Apta quidem dominæ, ſed magis apta mihi.

Met. lib. IX. ubi Byblis queritur de famulo cum literis miſſo,

Non adiit apte, non legit idonea credo Tempora.

Heinſius.

486. *Pignora nec juveni credite veſtra novo.*] *Novo juveni*, novo amanti. ut ſupra,

—— novus viſo caſſe reſiſtet amans.

ſed libri omnes veteres cum primâ editione *puero*, quod jam præceſſit. Junianus *rudi*. Forte *vernæ rudi*. ita ſæpe pro ſervo poetæ: Regius, *credita noſtra*. Idem. *Veſtra pignora.*] Veſtras literas. *Novo juveni.*] Novus, inquit, amator literas amicæ ſervat, quibus tanquam fulmine utatur in punienda amica: timet enim ſemper, ne iratus amator illas marito oſtendat.

494. *Per quos.*] Quorum cauſa hæc moneo.

496. *Nec teneat geminas.*] *Ne* Regius cum prima editione, & quinque aliis ſcriptis. bene. *Heinſ.*

497. *Fœmina dicatur.*] Fœmina in literis appellet ſe nomine amatoris. *Scribentis ſemper amator.*] *Scribenti* quatuor codices. *Heinſius.*

499. *Si licet à parvis.*] *Sed licet* ſcripti meliores cum priſcis editionibus. Lege *ſed libet.* quomodo alter Mentelii: nam Moreti codex *ſi libet.* Arondelianus *ſed placet.* vide Notas ad Epiſt. XV. v. 144. *Idem.*

Plenaque curvato pandere vela ſinu;
Pertinet ad faciem rabidos compeſcere mores.
Candida pax homines, trux decet ira feras.
Ora tument irâ; nigreſcunt ſanguine venæ;
Lumina Gorgoneo ſævius igne micant.
I procul hinc, dixit, non es mihi tibia tanti;
Ut vidit vultus Pallas in amne ſuos.
Vos quoque ſi mediâ ſpeculum ſpectetis in irâ;
Cognoſcat faciem vix ſatis ulla ſuam.
Nec tumeat vultu damnoſa ſuperbia veſtro:
Comibus eſt oculis alliciendus amor.
Odimus immodicos (expertæ creditæ) faſtus.
Sæpe tacens odii ſemina vultus habet.
Spectantem ſpecta: ridenti mollia ride.
Innuet; acceptas tu quoque redde notas.
Sic ubi prælusit, rudibus puer ille relictis

Spicula

501. *Rapidos compeſcere mores.*] Prima editio cum Regio & octo aliis *rabidos.* quod verum eſt. *Idem.*

504. *Gorgoneo ſævius angue micant.*] *Igne* ſcripti omnes potiores cum prima editione. hoc eſt, oculis Gorgoneis. ſic lib. III. Met.

Igne micant oculi, corpus tumet omne veneno.

libro VIII.

Sanguine & igne micant oculi. riget horrida cervix.

Virgilius,

Oculis micat acribus ignis.

pro *ſævius* unus Vaticanus, *fortius.* Puto, *torvius.* lib. I.

Si fuerit torvâ violentior illa Meduſâ.

Idem.

505. *Non eſt mihi tibia tanti.*] *Non es* libri meliores cum prima editione. Sic in Faſtis codices vetuſti,

Ars mihi non tanti es, valeas mea tibia, dixit.

ubi legendum *Ah mihi non tanti es.* Metamorph. VI. de Marſya,

— quid me mihi detrahis, inquit?
Ah piget, ah non eſt, clamabat, tibia tanti!

ubi pari modo *non es* reponendum videtur. ita & tibiam alloquitur Propertius lib. II. Eleg. XXX.

Hic locus eſt in quo tibia docta ſones.
Quæ non jure vado Mæandri jacta nataſti,
Turpia cum faceret Palladis ora tumor. Idem.

509. *Nec minus in vultu damnoſa ſuperbia veſtro.*] *Nec tumeat vultu* prima editio & plurimi ex ſcriptis. ſed paulo ante præceſſerat. *Ora tument ira.* Idem.

510. *Comibus oculis.*] Læto aſpectu.

511. *Odimus immodicos (experto credite) faſtus.*] Unus meus *fatus.* Puto *flatus.* Vide notas ad lib. I. v. 715. Argute etiam Regius cum Neapolitano & uno Vaticano *expertæ credite.* Heinſ.

515. *Sic ubi prælusit.*] *Prolusit* cum primâ editione ſcripti meliores. Seneca Hippol.

Ut cepit animos, ſeque prætentans ſatis
Prolusit ira.

ita optimus Mediceus. nec dubita quin recte.

Spicula de pharetrâ promit acuta ſuâ.
Odimus & mœſtas. Tecmeſſam diligat Ajax:
Nos hilarem populum fœmina læta capit.
Nunquam ego te, Andromache, nec te, Tecmeſſa, rogarem,
Ut mea de vobis altera amica foret.
Credere vix videor, cum cogar credere partu,
Vos ego cum veſtris concubuiſſe viris.
Scilicet Ajaci mulier mœſtiſſima dixit,
Lux mea; quæque ſolent verba juvare viros?
Quid vetat à magnis ad res exempla minores
Sumere, nec nomen pertimuiſſe ducis?
Dux bonus huic centum commiſit vite regendos:
Huic

recte. Propertius lib. IV. Eleg. IV:

Vidit arenoſis Tatium proludere campis.

ſic ſcripti conſtanter. neque aliter paſſim codices caſtigatiſſimi apud ſcriptores antiquos, ut etiam teſtatur ad Senecæ Herculem Furentem Gronovius noſter. apud Virgil. III. Georg. *ſparſa ad pugnam proludit arena.* Auctor Panegyrici ad Piſones,

Tunc etiam levibus veluti proluſit in armis. Idem

517. *Tecmeſſam diligat Ajax.*] Quia mœſta erat, & ſevera.

518. *Nos hilarem populum.*] Nos minime triſtes lætam etiam fœminam volumus.

519. *Nunquam ego, te, Andromache, rogarem.*] Fuit enim fidiſſima ſuo Hectori conjux: & non ἐνδεὴ μαχομένη. ut nonnulli volunt. Quod patet ex illo Eurip. Troad. v. 640.

Ἃ γὰρ γυναιξὶ σώφρον' ἔσθ' ηὑρημένα,
Ταῦτ' ἐξεμόχθουν Ἕκτορος κατὰ στέγας.

Et deinde v. 668.

Σὲ δ', ὦ φίλ' Ἕκτορ, εἶχον ἄνδρ' ἀρκοῦντά μοι,
Ξυνέσει, γένει, πλούτῳ τε κἀνδρείᾳ μέγαν.

520. *Amica foret.*] *Fores* rectius legatur. *Heinſius.*

521. *Cum cogar credere partu.*] *Niſi cogar credere partus* prima editio & duo ſcripti. Mentelianus *niſi cogar credere partu.* Lege,

Credere vix videar, niſi cogar credere partu.

vel *cogant partus.* Natus enim ex Andromacha Hectori Aſtyanax, ex Tecmeſſa Ajaci Euryſaces, à quo Euryſacidæ clariſſima apud Athenienſes familia. *Idem.*

525. *Quid vetat, à magnis.*] Exempla ducum ad res amatorias, &c. *Mycill.*

527. *Huic centum commiſit jure regendos.*] Optime Regius & unus Vaticanus, *vite.* quomodo Cujacius Obſervat. l. XII. cap. XXXIV. ex ſuis ſcriptis. de vite, quam centurio geſtabat. loquitur. de qua & Martialis,

Vare, Paratonias Latiâ modo vite per urbes
Cognite.

Juvenalis de Mario,

Nodoſam poſthac frangebat vertice vitem.

Silius de Ennio,

——— *Latiaque ſuperbum*
Vitis adornabat dextram decus.

Nihil frequentius apud rei militaris ſcriptores.

Huic equites; illi ſigna tuenda dedit.
Vos quoque, de nobis quem quiſque ſit aptus ad uſum,
Inſpicite: & certo ponite quemque loco.
Munera det dives: jus qui profitebitur, adſit:
Facundus cauſam ſæpe clientis agat.
Carmina qui facimus, mittamus carmina tantum.
Hic chorus ante alios aptus amare ſumus.
Nos facimus placitæ latè præconia formæ.
Nomen habet Nemeſis: Cynthia nomen habet.
Veſper & Eoæ novere Lycorida terræ:
Et multi, quæ ſit noſtra Corinna, rogant.
Adde, quod inſidiæ ſacris à vatibus abſunt:
Et facit ad mores ars quoque noſtra ſuos.
Nec nos ambitio, nec amor nos tangit habendi:

Con-

ptores. Neque aliter hunc locum emendavit ad Statium doctiſſimus Gronovius. Codex alter Regius *Marte regendos*. Heinſius.

529. *Quem quiſque erit aptus in uſum.*] *Ad uſum* ſcripti. deinde *quiſque ſit* Neapolitanus & prior Ambroſianus. bene. *Idem.*

532. *Cauſam ſæpe clientis agat.*] Malim *nempe*. Idem.

534. *Nam chorus.*] *Hic chorus* meliores ſcripti cum primâ editione. unus Regius *Nos chorus*. Idem.

535. *Placitæ latè præconia formæ.*] Poſſet & *læti* legi. certe in Arondeliano *læte*. Idem.

536. *Nemeſis.*] Tibullus Deliam & Nemeſin amavit. *Cynthia.*] Propertii amica.

537. *Veſper.*] Occidentalis plaga. *Lycoris.*] Galli Poëtæ amica. Eam *Cithereidam* appellatam fuiſſe Servius ſcribit.

538. *Noſtra Corinna.*] Corinnæ duæ fuerunt: altera Thebana, quæ ſcripſit epigrammata, & lyrica poëmata: de qua Propertius. Altera Theſpia, quæ à quibuſdam *Corinthia dicitur*. Ovid. amicam ſuam *Corinnam* appellavit ab eruditione, & formæ elegantia, de qua ipſe alibi: *Nomine non vero dicta Corinna mihi.*

540. *Et facit ad mores ars quoque noſtra bonos.*] *Suos* ſcripti cum prima editione. bene. ſic Martialis *mores* pro bonis moribus ponit lib. XI. Ep. XVIII.

Mores non habet hic meus libellus.

eleganter autem & Ovidiane *ſuos*. ſic ſupra lib. II.

Sit ſuus in blandâ ſedulitate modus.

&,

Gloria peccati nulla petenda ſui.

& hoc ipſo libro,

—— pectendos coram præbere capillos,
Ut jaceant fuſi per ſua terga, veto.

ita iſtis locis libri veteres. Paulo poſt,

Sit ſua in infidâ proditione fides.

ut ibi ſcribendum cenſeo. Plura hujus notæ alibi non uno loco congeſſimus. *Heinſius.*

541. *Nec amor nos urget habendi.*] *Nec amor nos tangit* ſcripti plerique meliores cum primâ editione. quod ſecuti ſumus. infra, *excluſum te quoque tanget amor.* tres tamen, *nec amor nos urit.* de quo Amor. I. El. II. v. II. vulgata ſcriptura Virgilii auctoritate ſe tuetur, qui in Georgicis,

Cecropias innatus apes amor urget habendi. Idem.

545. *Inge-*

Contemto colitur lectus & umbra foro.
Sed facilè hæremus, validoque perurimur æstu;
Et nimium certâ scimus amare fide.
Scilicet ingenium placidâ mollimur ab arte:
Et studio mores convenienter eunt.
Vatibus Aoniis faciles estote, puellæ.
Numen inest illis; Pïerideſque favent.
Est Deus in nobis; & sunt commercia cœli.
Sedibus ætheriis spiritus ille venit.
A doctis pretium scelus est sperare poëtis.
Me miserum! scelus hoc nulla puella timet.
Dissimulate tamen, nec prima fronte rapaces
Este. novus viso casse resistet amans.
Sed neque victor equum, qui nuper sensit habenas,
Comparibus frænis, artificemque reget.
Nec stabiles annis animos, viridemque juventam
Ut capias, idem limes agendus erit.
Hic rudis, & castris nunc primum notus Amoris,
Qui tetigit thalamos præda novella tuos;
Te solam norit; tibi semper inhæreat uni.
Cingenda est altis sepibus ista seges:
Effuge rivalem: vinces, dum sola tenebis.
Non bene cum sociis regna Venusque manent.

Ille

545. *Ingenium placidâ mollitur ab arte.*] *Mollimur* optime Sarravianus cum quatuor aliis. usitatus Nasoni Græcismus. *Idem,*

549. *Est deus in nobis, sunt &c.*] *Et sunt* scripti. Lege cum uno Vaticano,

Et Deus in nobis, & sunt commercia cœli. Idem.

Est deus in nobis.] Idem etiam ostendit Plato de Furore poëtico. unde non immerito Ennius sanctos poëtas appellavit.

554. *Viso casse.*] Cognitis insidiis.

555. *Sed neque rector equum.*] Prima editio cum Regio & multis aliis *vector.* probe. nam *rector regit equum* odiosâ repetitione non placet. pro *regit* iidem codices *reget.* sed *regat*, quod in tribus aliis est, amplector. sic Trist. lib. I. El. III. v. 115. *vector* pro nauta. ut illic legi in codicibus scriptis monui. *Heins.*

Qui nuper sensit habenas.] Qui nondum est domitus.

556. *Comparibus frænis.*] Æquis habenis.

557. *Nec stabiles animos annis.*] Amoris duo genera esse docet: alterum juvenum, alterum majorum natu. Quomodo autem cum utroque agendum sit, designat eleganter Ovidius.

558. *Idem limes.*] Eadem via.

562. *Cingenda est.*] Munienda est. *Altis sepibus.*] Ne rivalis subeat.

564. *Non bene cum sociis regna Venusque*

que

Ille vetus miles ſenſim & ſapienter amabit:
  Multaque tironi non patienda feret.
Nec franget poſtes, nec ſævis unguibus uret;
  Nec dominæ teneras appetet ungue genas.
Nec ſcindet tunicaſve ſuas tunicaſve puellæ:
  Nec raptus flendi cauſa capillus erit.
Iſta decent pueros ætate & amore calentes:
  Hic fera compoſitâ vulnera mente feret.
Ignibus hic lentis uretur, ut humida tæda;
  Ut modo montanis ſilva reciſa jugis.
Certior hic amor eſt: brevis & fœcundior ille.
  Quæ fugiunt, celeri carpite poma manu.
Omnia tradantur. portas reſeravimus hoſti;
  Et ſit in infidâ proditione fides.
Quod datur ex facili longum male nutrit amorem.
  Miſcenda eſt lætis rara repulſa jocis.
Ante fores jaceat: Crudelis janua, clamet:
  Multaque ſubmiſſe, multa minanter agat.
Dulcia non ferimus: ſucco renovemur amaro.

Sæpe

que manent.] Sic & Lucanus: *Omniſque poteſtas impatiens conſortis erit.*

571. *Iſta decent pueros.*] *Animos* Bartholinianus. placet. *Heinſius.*

573. *Ut humida tæda.*] *Fæna* Sarravianus & multi alii. Regius *fræna* quod idem eſt. multi etiam *ligna.* nihil mutandum. *Idem.*

575. *Certior hic amor eſt.*] In majoribus natu amor eſt certior. *Brevis & fœcundior ille.*] Qui eſt in juvene. *Brevis & fœcundior ille*] Prima editio, cum Regio & multis aliis ſcriptorum, *gravis.* Vulgatæ lectioni ſequens verſus videtur ſuffragari. Regius, *gravis & fœcundior. illa Quæ fugiunt.* Jureti excerpta, *quamvis fœcundior* Arondelianus,

Certior huic amor eſt, gravis & fœcundior illi. Heinſius.

576. *Carpite poma.*] Fructum colligite, ô puellæ, â junioribus, antequam diſcedant à vobis juvenes amatores.

577. *Reſerabimus hoſti.*] *Reſeravimus* editio prima & ſcripti meliores. Sequenti verſu iidem *Et ſit* vel *Et ſit*, Latet aliquid. Lege,

Sit ſua in infidâ proditione fides.

ut lib. II.

Sit ſuus in blandâ ſedulitate modus.

ſua fides, quia promiſerat omnia ſe traditurum puellis non minus quam viris. Forte etiam legendum, *Mœnia tradantur* pro *omnia.* Heinſius.

579. *Quod datur ex facili.*] Non ſemper intromittendum eſſe dicit amatorem: ne quod ex facili dederis, contemptum pariat: raritas enim conciliat rebus admirationem.

581. *Ante fores jaceant, crudelis janua clament.*] *Iaceat*, & *dicat* prima editio cum ſcriptis melioribus. & *agat* ſequenti verſu. *Heinſ.*

583. *Dulcia non ferimus.*] Viri aſpernantur, quod facile conſequuntur. *renovamur.*] Ardentiores reddimur in amando. *Succo renovamur amaro.*] *renovemur*

Sæpe perit ventis obruta cymba ſuis.
Hoc eſt, uxores quod non patiatur amari:
Conveniunt illas, cum voluere, viri.
Obde forem; & duro dicat tibi janitor ore,
Non potes. excluſum te quoque tanget amor.
Ponite jam gladios hebetes; pugnetur acutis.
Nec dubito, telis quin petar ipſe meis.
Dum cadit in laqueos captus quoque nuper amator;
Solum ſe thalamos ſperet habere tuos.
Poſt modo rivalem, partitaque fœdera lecti
Sentiat. has artes tolle; ſeneſcet amor.
Tum bene fortis equus reſerato carcere currit;
Cum quos prætereat, quoſque ſequatur, habet.
Quamlibet extinctos injuria ſuſcitat ignes.
En ego (confiteor) non niſi læſus amo.
Cauſa tamen nimium non ſit manifeſta doloris:

Plura-

novemur Regius. quo alludunt tres alii in quibus, *removemur*. Heinſ.

584. *Suis ventis.*] Nimium ſecundis.

587. *Claude fores: duro dicat tibi janitor ore.*] Regius & tres alii, *Adde forem, & duro.* Prima editio cum Sarraviano & decem aliis, *Obde forem &c.* quod placet. ut diximus ſupra lib. II. ℣ſ. 634. Quidam *Claude forem &c. ſibi* etiam pro *tibi* plerique ſcripti. ſed fruſtra. Forte tamen pro *Claude forem*, vel quod in aliis eſt, *Adde forem* & *Abde* ſcribendum, *Cede fore.* pro abſcede à foribus. ut janitoris herum increpantis hoc ſit. ſic *cedere domo* epiſtola Medeæ,

Auſus Æſonia dicere cede domo.

ſcriptum nempe *Caede* pro *Cede* fuerat. ut infra in optimo Regio,

Et caedat lecto quamlibet ægra ſuo.

ſequenti verſu nihil mutandum. niſi pro *te quoque*, placet *ſic quoque* cum altero Ambroſiano & uno meo. quo plurimi ex ſcriptis videntur ſpectare, in quibus, *ſe quoque.* Senſus eſt, Obdantur tibi ipſi fores tuæ, & dicat tibi duro ore Janitor, Non potes admitti; dubium non eſt, quin te quoque, ſi excludaris, uxoris tuæ amor ſit tacturus, quam nunc vix amas. Arondelianus liber,

Obde forem duro dicat ſub janitorære.

ita enim in illo ſcribitur, non *Claude fores duro.* id quod probavit ſe doctiſſimo Gronovio Obſervat. l. III. c. XIX. ut *durum æs* de catenis janitoris intelligatur. *Heinſ.*

590. *Meis telis.*] Meis his præceptis.

591. *Dum cadat.*] *Cadit* meliores ſcripti. Puto etiam ſcribendum, *captus tibi nuper amator.* vel *captatus nuper amator.* ſic *captata puella* lib. I. Artis. *Idem.*

594. *Seneſcit amor.*] *Seneſcet* rectius prima editio & quatuor ſcripti. *Idem:*

595. *Reſerato carcere.*] Apertis carceribus, unde equi procurrunt.

597. *Quoslibet exſtinctos.*] Prima editio cum ſcriptis pleriſque *Qualibet.* Regius & Arondelianus, & unus Patavinus *Quamlibet.* recte. vide notas ad Epiſt. VI. ℣ſ. 140. *ſuſcitet* etiam Jureti excerpta & duo alii pro *ſuſcitat.* Heinſius.

599. *Ne ſit manifeſta doloris.*] *Non ſit* ſcripti cum prima editione. *Idem.*

 606. *Signa*

Pluraque ſollicitus, quam ſciat, eſſe putet.
Incitet & ficti triſtis cuſtodia ſervi,
Et nimium duri cura moleſta viri.
Quæ venit ex tuto, minus eſt accepta voluptas.
Ut ſis liberior Thaïde; finge metus.
Cum melius foribus poſſis, admitte feneſtrâ:
Inque tuo vultu ſigna timentis habe.
Callida proſiliat, dicatque ancilla, Perîmus:
Tu juvenem trepidum quolibet abde loco.
Admiſcenda tamen Venus eſt ſecura timori;
Nec tanti noctes non putet eſſe tuas.
Qua vafer eludi poſſit ratione maritus,
Quaque vigil cuſtos, præteriturus eram.
Nupta virum timeat: rata ſit cuſtodia nuptæ.
Hoc decet: hoc leges juſque pudorque jubent.
Te quoque ſervari, modo quam vindicta redemit,
Quis ferat? ut fallas, ad mea ſacra veni.
Tot licet obſervent, (adſit modo certa voluntas)
Quot fuerant Argo lumina; verba dabis.
Scilicet obſtabit cuſtos, ne ſcribere poſſis,
Sumendæ detur cum tibi tempus aquæ?
Conſcia cum poſſit ſcriptas portare tabellas,
Quas tegat in tepido faſcia lata ſinu?

Cum

606. *Signa timentis habe.*] *Verba* ſcripti plerique cum prima editione. perperam. Remedio Amoris.
Et nulla in vultu ſigna dolentis habe.
Idem.

609. *Sed miſcenda tamen.*] *Admiſcenda* cum prima editione & ſcriptis pleriſque. *timenti* etiam unus ex meis pro *timori*. argute. ut timentem ſeu timidam Venerem ſecuræ opponat. *Idem.*

613. *Rata ſit cuſtodia nuptæ.*] Hoc eſt, habeat certum cuſtodem, à quo obſervetur & cuſtodiatur, ne quis ad eam furtim veniat, &c. quaſi dicat: In nuptis hoc jus eſt ac licitum, ut habeant ſuos cuſtodes: ſolutæ autem ac liberæ debebunt ſine cuſtode agere, &c. *Micyl.*

614. *Iuſque pudorque.*] *Duxque* prima editio, cum Regio, Sarraviano & duobus aliis. ut Legem Juliam reſpiciat. ſed puto *faſque* ſcribendum. *Heinſ.*

615. *Te quoque ſervari.*] Libertinam fœminam docet poſſe cuſtodes fallere. Eſt autem *vindicta*, virga, qua ſervi libertate donabantur, à prætore Vindicio appellata, ut Liv. docet. *Mer.*

617. *Adſit modo certa voluntas.*] *Voluptas* prima editio cum ſcriptis potioribus. non ſequor. *Heinſ.*

621. *Conſcia cum poßit.*] Malim *Nuncia*, quanquam & alterum probum eſt. *Idem.*

622. *In medio faſcia lata ſinu.*] *In tepido ſinu* ſcripti fere omnes cum prima editio-

'um possit surâ chartas celare ligatas;
Et vincto blandas sub pede ferre notas?
'averit hæc custos: pro chartâ conscia tergum
Præbeat; inque suo corpore verba ferat.
'uta quoque est, fallitque oculos è lacte recenti
Littera: carbonis pulvere tange; leges.
'allet & humiduli quæ fiet acumine lini,
Et feret occultas pura tabella notas.
'dfuit Acrisio servandæ cura puellæ:
Hunc tamen illa suo crimine fecit avum.
Quid faciat custos; cum sint tot in Urbe theatra?
Cum spectet junctos illa libenter equos?
Cum sedeat Phariæ sistris operata juvencæ;
Quoque sui comites ire vetentur, eat?

Cum

'editione. dixi Amor. lib. III. El. VI. v. 68. *Idem.*

623. *Soleâ chartas celare ligatas.*] *Surâ* editio prima & scripti præstantiores magno numero. recte. nisi quod malim *surâ ligatâ.* sic *vinctum pedem* mox dicet. fascia enim suræ obligabantur. Gratius *tegat imas fascia suras.* sic *suræ cothurno vinctæ* Maroni. pro *chartas* etiam unus Regius cum prima editione *ceras.* bene illud quoque. ita passim noster. *ceram* unus Vaticanus. De solea sequens versus est intelligendus. *Idem.*

624. *Sub pede vincto.*] Sub calceo. *Blandas notas.*] Literas amatorias.

629. *Fallet & humiduli.*] Docet, lini viridis succo posse amicam etiam tuto scribere ad amantem. *Acumine lini humiduli.*] Acuta avena viridis lini, qua scribebant amantes: postea carbonis pulvere conspersæ literæ legebantur.

330. *Et feret.*] *Ferat* multi ex scriptis. Lego, *Vt ferat.* Heinsius.

631. *Adfuit Acrisio.*] *At fuit* duo Regii. *Idem. Servandæ puellæ.*] Danaën dicit, quam pater Acrisius in turri ænea clauserat.

633. *Quid faciet custos, cum sint tot in orbe theatra.*] *Faciat* & *in urbe* reponendum cum prima editione & melioribus scriptis. *Heins. Tot in urbe theatra.*] Tria theatra simul & amphitheatrum scribit Strabo fuisse eo campo, qui campo Martio adjacet: quibus in locis poterit esse puella sine custode.

634. *Iunctos equos.*] Hoc est, aurigationes, & certamina equestria, quæ in Circo fieri solebant. *Micyl.*

635. *Quum sedeat Phariæ.*] Sacra Isidis dicit quæ ex Ægypto Romam translata fuerunt, dicente Lucano: *Nos in templa tuam Romana accepimus Isim.* Ea autem celebrabantur à Romanis mulieribus, castimonia multorum dierum. *Sistris.*] Sistrum crebra agitatione argutum erat, multis crepitaculis circumsonantibus. unde Papin. id *multisonum* appellavit. *Phariæ sacris operata juvencæ.*] *Sistris* scripti potiores cum primâ editione. quam lectionem non est ut multis adstruam. cum de sistro Isidis res sit vel pueris notissima. Tibullus de sistris.

Quid tua nunc Isis mihi, Delia? quid mihi prosunt
Illa tua toties æra repulsa manu?

Heinsius.

637. Cum

Cum fuget è templis oculos Bona Diva virorum,
Præterquam ſi quos illa venire jubet:
Cum, cuſtode foris tunicas ſervante puellæ,
Celent furtivos balnea tuta viros:
Cum, quoties opus eſt, fallax ægrotet amica;
Et cedat lecto quamlibet ægra ſuo:
Nomine cum doceat, quid agamus, adultera clavis,
Quaſque petas, non det janua ſola, vias.
Fallitur & multo cuſtodis cura Lyæo:
Illa

637. *Cum fugit à templis.*] *Fuget è templis* cum tribus ſcriptis ſcribendum. alii magno numero *fugat* proxime verum. Sequenti verſu pro *Præterquam* ſcripti plerique *Præter quos.* ſed fruſtra Triſt. IV. El. VI.

Cuncta poteſt igitur tacito pede lapſa vetuſtas
Præterquam curas attenuare meas.

Idem. *Cum fuget.*] Cum expellat. *Oculos virorum.*] Nam ſacris bonæ deæ non licebat viris iutereſſe. Propert. *Sacra bonæ maribus non adeunda deæ.*

639. *Tunicam celante puellæ.*] *Tunicas* prima editio & ſcripti. Sequenti verſu pro *furtivos jocos.* Sarravianus, Comelinianus & octo alii *viros.* probe. *Furtivi viri* aut adulteri, aut qui clam irrepſerunt. Pont. III. El. III.

Quas lex furtivos arcet habere viros.

excerpta Jureti,

Celent furtivos balnea tuta viros.

non *multu.* etiam bene. alludit autem ſimul ad ἱματιοκλέπτας & fures balnearios, de quorum ſubdola rapacitate plurima apud veteres eſt querela. Vide Freherum Parerg. lib. II. cap. XII. *Heinſius.*

642. *Et celet lecto quemlibet ægra ſuo.*] *Et cedat lecto quamlibet ægra ſuo* optimus Regius cum Scaligeri excerptis quomodo omnino ſcribendum. Neque aliter Aproſianus, niſi quod in illo, *qualibet.* male. dixi de voce *quamlibet* ad Epiſt. VI. v. 140. *cedere lecto.* ut *cedere domo.* ſupra, *tutâ cedet uterque domo.* Editiones quædam cum nonnullis ſcriptis,

Tollat & in lectum quemlibet ægra ſuum.

Farnesianus,

Et credat lecto cum libet ægra ſuo.

Idem.

643. *Quid agatur adultera clavis.*] *Quid agamus* ſcripti plerique cum prima editione. *Idem. Adultera clavis.*] Quaſi altera facta. *Nomine cum doceat, quid agamus, adultera clavis.*] Hoc eſt: Cum ipſa clavis, quæ *adulterina* dicitur, quam puella vel amator habet, doceat ac moneat ſuo nomine, quid agatur, ſive in quem uſum ac finem ipſa comparata ſit, hoc eſt, adulteria exerceri. *Micyl.*

644. *Quaſque petet non det janua ſola vias.*] *Petes* editiones vetuſtæ, cum Regio codice & multis aliis. alii nonnulli *petas.* Lego, *quaque petas*, nempe amicam. vel etiam. *Quaſque patens non det janua ſola, vias.* quod verius eſt. Adultera clavis cum vias doceat, quas non ſola patens janua det. hoc eſt, cum vias doceat quibus occluſum oſtium adulterinæ clavis ope intres. Clavem adulteram pro adulterinâ ponit, argute ludens eo in nomine. Clavis adulterina, quæ ad imitationem veræ clavis erat facta. ſic ſignum adulterinum dixit Cicero pro Cluentio, *Teſtamentum in alias tabulas tranſcriptum ſignis adulterinis obſignavit.* Heinſ. *Ianua ſola.*] Quia ſunt & feneſtræ.

646. *Illa*

Illa vel Hiſpano lecta ſit uva jugo.
Sunt quoque quæ faciant altos medicamina ſomnos;
Victaque Lethæâ lumina nocte premant.
Nec male delitiis odioſum conſcia tardis
Detinet; & longâ jungitur ipſa morâ.
Quid juvat ambages præceptaque parva monere;
Cum minimo cuſtos munere poſſit emi?
Munera (crede mihi) capiunt homineſque Deoſque:
Placatur donis Jupiter ipſe datis.
Quid ſapiens faciat? ſtultus quoque munere gaudet.
Ipſe vir, accepto munere, mutus erit.
Sed ſemel eſt cuſtos longum redimendus in annum:
Sæpe dabit, dederit quas ſemel, ille manus.
Queſtus eram (memini) metuendos eſſe ſodales:
Non tangit ſolos iſta querela viros.
Credula ſi fueris, aliæ tua gaudia carpent;
Et lepus hic aliis exagitandus erit.

Hæc

646. *Illa vel Hiſpano lecta ſit uva jugo.*] Laletana provincia eſt Hiſpaniæ, quæ vinum peſſimum mittebat. Potes, inquit Ovid. multo vino vel peſſimo janitori ſomnum inducere. aut certe optimo vino, quod etiam naſcebatur in Hiſpania, januæ præfectum evincendum eſſe dicit.

650. *Longâ jungitur illa morâ.*] *Ipſa morâ* ſcripti cum primâ editione. recte. Non male, inquit, ancilla ipſa cum cuſtode coit, idque lente, quo is diutius detineatur. ſic *jungere Venerem, jungere corpus* de quibus ad Remedia Amoris dicetur. *Heinſ.*

651. *Præceptaque parva monere.*] Malo *moneri.* Idem.

953. *Munera crede mihi capiunt.*] *Captant* Farneſianus. ſic Amor. lib. I.

Non aries placitam munere captat ovem.

Parœmia Græca apud Platonem l. III. de Rep.

Δῶρα θεοὺς πείθει, καὶ αἰδοίους βασιλῆας.

Euripides in Medea,

Πείθειν δῶρα καὶ θεοὺς λόγος.

Argute Petronius, *Ipſe Senatus recti bonique præceptor mille pondo auri Capitolio promittere ſolet, & ne quis dubitet pecuniam concupiſcere, Iovem quoque peculio exorat.* Heinſius.

656. *Ipſe vir accepto munere mutus erit.*] Prima editio cum Regio, Sarraviano, & aliis nonnullis, *Ipſe quoque.* ſed vulgatum præſtat. *Idem.*

657. *Longum redimendus in ævum.*] *Longum in annum* Jureti excerpta. Venuſte. Faſt. IV.

Hoc pater Iliades cum longum ſcriberet annum,
Vidit.

Met. I.

—— *longique perit labor irritus anni.*

Amor. I. Eleg. III.

Accipe per longos tibi qui deſerviat annos.

Idem.

662. *Exagitatus erit.*] *Exagitandus* rectius quidam ſcripti cum Jureti excerptis, niſi malis,

Et

Hæc quoque, quæ præbet lectum studiosa locumque;
Crede mihi, mecum non semel illa fuit.
Nec nimium vobis formosa ancilla ministret:
Sæpe vicem dominæ præstitit illa mihi.
Quo feror insanus? quid aperto pectore in hostem
Nitor; & indicio prodor ab ipse meo?
Non avis aucupibus monstrat, qua parte petatur:
Non docet infestos currere cerva canes.
Viderit utilitas; præcepta fideliter edam.
Lemniasi gladios in mea fata dabo.

Efficite

Et lepus ipsa aliis exagitandus eris.
nam Sarravianus, *eris.* Idem.

663. *Quæ præbet lectum studiosa locumque.*] Quicquid pro vulgata stant libri veteres, scribe,

—— *cui præbes lectum studiosa locumque.*

vel *focumque.* Tangit violati hospitii sacrilegium. *Idem.*

666. *Vicem dominæ.*] Quia cum illa rem habui loco dominæ.

667. *Quid aperto pectore in hostem Mittor.*] *Nitor* Cavalcantianus cum duobus Vaticanis. quod arridet. Met. II.

Nitor in adversum, nec me, qui cætera, vincit
Impetus.

In Amor.

—— *Nitimur in vetitum.*

Epist. Phædræ,

—— *ignotas nitor in artes.*

sic ex optimo codice scribendum, ut suo loco dixi. Pont. II. Eleg, VII.

Et quot aves motis nitantur in aëra pennis. Heinsius.

In hostem mittor.] Aperiendo consilium fœminis, quæ tanquam hostes viris insidiantur. *Aperto pectore.*] Apertis consiliis.

671. *Ego cœpta fideliter edam.*] *Præcepta*, duo codices. sic supra,

Quid si quid præcepta valent mea.

&,

Formosæ minus artis opem præceptaque curant.

&,

Quid juvat ambages præceptaque parva monere.

& sic sæpe his libris. *Heinsius.*

672. *Lemniadum gladios in mea fata dabo.*] Regius *Lemnias &.* Farnesianus *Lemnios &.* Quinque *Lemniades.* tres, *Lemniadis.* duo, *Lemniadi.* unus *Lemniados.* Scribe; *Lemniasi.* & vide quæ noto ad Epistolam XIII. vs. 137. atque iis adde locum Propertii, egregie, nisi fallor, à me restitutum, qui exstat lib. IV. Elegia prima,

Quo ruis imprudens vaga dicere facta, Properti?
Non sunt ab dextra candida fila colo!
Aversis Charisin cantas. aversus Apollo
Poscitur invita verba pigenda lyra.

ita quippe ista censeo constituenda, quæ videamus nunc singula. Primo versu *vaga facta* non *vage*, lego. quia *imprudens* præcesserat. secundo legebatur *a dextra condita fila colo.* *a* pro *ab.* quomodo sæpe apud Propertium peccatur. ut alibi pluribus dicemus: posset & *tam dextra* legi. *candida* etiam *fila* malui quam *condita.* quod Naso pari modo in Tristibus,

Non ita sunt fati candida fila mei.

pro *Aversis Charisin cantas*, in scriptis editisque legebatur *Accersis lacrymis cantus* nullo sensu. nisi quod in codice magni Scaligeri, *Accersis lacrymis Charites.* quod illi arrisit, non mihi. τὸ *Charites* nempe diversam lectionem τῆς *lacrymis* designat. pro quo *charitis* antiquitus sit lectum. versu postremo *posci-*

tur

Efficite (& facile eſt) ut nos credamus amari:
  Prona venit cupidis in ſua vota fides.
Spectet amabilius juvenem; ſuſpiret ab imo
  Fœmina; tam ſero cur veniatque roget.
Accedant lacrymæ, dolor & de pellice fictus;
  Et laniet digitis illius ora ſuis.
Jamdudum perſuaſus erit; miſerebitur ultro:
  Et dicet, Curâ carpitur iſta mei.
Præcipue, ſi cultus erit, ſpeculoque placebit,
  Poſſe ſuo tangi credet amore Deas.
Sed te, quæcunque es, moderatè injuria turbet;
  Neu ſis auditâ pellice mentis inops.
Nec cito credideris. quantum cito credere lædat,
  Exemplum vobis non leve Procris erit.
Eſt prope purpureos colles florentis Hymetti
  Fons ſacer, & viridi ceſpite mollis humus.
Silva nemus non alta facit: tegit arbutus herbam:
  Ros maris, & lauri, nigraque myrtus olent.
Nec denſæ foliis buxi, fragileſque myricæ,

tur repoſui. Nam in uno Voſſiano *Toſcis &*. Vulgati *poſcis ab.* pro *fata* apud Naſonem ſcripti plerique *damna.* Regius, *fama.* Nil muto. *Idem. Lemniades.*] quæ una nocte viros trucidarunt.

673. *Credamus amari.*] *Credamur* prima editio & unus Vaticanus. *Heinſius.*

675. *Et ſuſpiret ab alto.*] Tò *&* non agnoſcunt libri meliores, nec prima editio. *Idem.*

678. *Et laniet digitis.*] Prælia puellarum cum amantibus deſignat Horatius: *Nos prælia virginum Sectis in juvenes unguibus acrium.* Mer.

680. *Cura carpitur ipſa mei.*] *Iſta* ex ſcriptis & prima editione. *Heinſius.*

683. *Sed te quæcunque eſt.*] *Es* ex iiſdem. Remed.

At tu, quicunque es, quem noſtra licentia lædit. Idem.

684. *Nec ſis.*] *Ne* multi ſcripti. Lege *Neu ſis* cum uno Palatino. *Idem.*

687. *Florentis Hymetti.*] Veſtitur enim ſemper floribus Hymettus mons Atticæ, melle celebratus, & effoſſione marmorum, ut Strabo ſcribit.

690. *Roſmaris & laurus.*] *Ros maris & lauri* ex ſcriptis. *Heinſ. Ros maris.*] Ros maris etiam à Plinio *libanotis* appellatur. *Et laurus.*] Laurus (ut Diod. docet) ab Apolline inventa eſt, ob idque ei conſecrata fertur. Triumphis dicata erat, gratiſſima janitrix domibus Cæſarum atque Pontificum, dicente Ovidio in Metam. Vide Plin. lib. 15.

691. *Nec denſum foliis buxum.*] *Denſa foliis buxi* quatuor codices. totidem *denſus foliis buxus.* Puto, *denſaque nec foliis buxus* cum uno Patavino. ſic *multifora buxus* Met. XII. & apud Martialem,

Multifido buxus quæ tibi dente datur. Heinſius.

Nec tenues cytiſi, cultaque pinus abes.
Lenibus impulſæ Zephyris aurâque ſalubri
Tot generum frondes herbaque ſumma tremunt.
Grata quies Cephalo. famulis canibuſque relictis
Laſſus in hac juvenis ſæpe reſedit humo.
Quoque meos releves æſtus, cantare ſolebat,
Accipienda ſinu, mobilis Aura, veni.
Conjugis ad timidas aliquis malè ſedulus aures
Auditos memori detulit ore ſonos.
Procris ut accepit nomen, quaſi pellicis, Auræ;
Excidit: & ſubito muta dolore fuit.

Pal-

692. *Nec tenues cytiſi.*] Cytiſus frutex eſt, miris laudibus celebratus ab Antinomacho Athenienſi, pabulo ovium. Non enim ex alio pabulo lactis major copia, aut melior. *Cultaque pinus abeſt.*] *Tinus* legendum cenſet Salmaſius ad Solinum. p. 387. Ego quemadmodum facile conceſſerim in Columella & Virgiliano Culice *tinum* reponi debere, ita hoc loco ſcripturam receptam haud mutem. Intelligit autem *pinum domeſticam* ſeu *hortenſem*. ac proinde *cultam* dixit ut à ſylveſtri pinu diſtinguat. Virgil.

Fraxinus in ſilvis pulcherrima, pinus in hortis.

ubi Peleſſerius Epiſcopus Monpeſſulanus volebat reponi *pinus in oris.* quod illa oris maritimis gaudeat. ſed erravit. Vegetius lib. IV. cap. XXXIV. *Ex cupreſſu ergo & pinu domeſticâ ſive ſilveſtri larice & abiete præcipue liburna contexitur.* per *cultam tinum* quid poſſit intelligi, præter laurum, non video; cum lauri jam meminerit Ovidius. atque ita bis idem dixerit. Nam quod χαμαίπιτυς intelligebatur à Scaligero, ne illud quidem admiſerim, cum χαμαίπιτυς inter herbas à Plinio recenſeatur. & vocetur ab eo *abiga*: Pinus nuſquam appelletur. Deſcribere autem Ovidium non frutices ſolummodo, ſed arbores quoque, ex buxo liquet, de qua paulo ante egerat. At libro Metam. x. ubi arbores varias recenſet, illo verſu,

Et bicolor myrtus, & baccis cærula ficus:

cum libri vetuſtiores *pinus* agnoſcant, *tinum* reponi debere non eſt dubium. quod Salmaſium non vidiſſe miror. Ita enim Plinius lib. XV. cap. ult. de tino. *Hanc ſylveſtrem laurum aliqui intelligunt, nonnulli ſui generis arborem. differt color. eſt enim cærulea bacca.* Junius Philargyrus ad illum verſum quarto Georg. *Ipſe thymum pinoſque ferens. Legitur & tinos. Eſt autem laurus ſylveſtris cæruleâ baccâ.* Recte ergo Ovidius *baccis cærulam tinum* dixit. *Heinſius.*

694. *Herbaque ſumma tremit.*] *Tremunt* bene alter Regius & Lincolnienſis. *Idem.*

697. *Quaque meos releves æſtus.*] *Quoque* reponendum cum duobus Vaticanis. *Idem.*

699. *Conjugis.*] Procridis.

700. *Auditos ſonos.*] Auditam vocem, qua auram vocabat.

701. *Quaſi pellicis auræ.*] Credidit enim, auram vocatam non ventum, ſed pellicem.

702. *Mota dolore fuit.*] *Muta* ſcripti potiores cum prima editione. recte. ſic *muta metu Iphianaſſa* apud Lucretium. Virgilius,

Stat pecus omne metu mutum.

ita quoque apud Senecam Medea Act. II. ex optimo Mediceo reponendum:

Sile, obſecro queſtuſque ſecreto abditos
Manda dolori. gravia quiſquis vulnera

Pa-

alluit, ut feræ, lectis de vite racemis,
Pallefcunt frondes, quas nova læfit hiems.
Quæque fuos curvant matura cydonia ramos.
Cornaque adhuc noftris non fatis apta cibis.
Jt redit animus, tenues à pectore veftes
Rumpit, & indignas fauciat ungue genas.
Nec mora; per medias paffis furibunda capillis

EVO-

Patiente & æquo mutus animo pertulit,
Referre potuit.

ulgo *immotus*. Rem. Amor.

——lectica prodeat, inquit.
Prodierat. visâ conjuge mutus erat.

upra,

Ipfe vir accepto munere mutus erit.

rudentius l. II. contra Symmachum,

Quæ regio gradibus vacuis jejunia dira
Suftinet? aut quæ Ianiculi mola muta
quiefcit?

ic fcribo. vulgati & fcripti male *mota* vel *nota*. ftrepitum enim inter verfandum molæ edebant, unde *crepaces* dixit Mæcenas apud Senecam. fic idem Prudentius Paffione Hippolyti *muta marmora* vocat fepulcra quæ infcriptionem non habent,

Sunt & muta tamen tacitas claudentiâ tumbas
Marmora. Heinfius.

703. *Palluit, ut feræ, lectis de vite racemis.*] *Sera lectus de vite racemus*, aut *lectis racemis* fcripti plerique. alii *fectis racemis*. *fera lectis de vite racemis* prima editio & feptem fcripti. Vulgata lectio non eft follicitanda, quam & Regius codex tuetur. Remedio Amoris,

——maturam rufticus uvam
Deligit.

Faft. III.

Dum legit in ramo pictas temerarius uvas,
Decidit.

Priapeorum auctor Epigr. II.

Uvæque quales flava legit Arete.

vinum legere dixit Varro l. V. R. R. Varro lib. V. L. L. *Nam Flamen Dialis aufpicatur vindemiam, & ut juffit vinum legere, agna Iovi facit. inter cujus exta cæfa & porrecta Flamen prorfus vinum legit.* Martial. lib. VI. Epift. XLIX.

Nam fi vel minimos manu rapaci
Hoc de palmite legeris racemos.

fic omnino fcribendum. non *læferis*. quod tamen editos ac manu exaratos, quos vidi, codices omnes occupavit, fic & *poma legere* paffim apud auctores, & *lecta apyrina* apud Martialem Xeniis Epigr. XLIII. de ficu Faft. II.

Stabat adhuc ficus duris denfiffima pomis,
Tentat eam roftro; non erat apta legi.

feræ frondes ut Virgil. *feras pofuit cum vinea frondes.* Faft. VI.

Quid faceret, color oris erat, qui frondibus olim
Effe folet feris, quas nova læfit hyems:

Idem.

704. *Nova hyems.*] Autumnus: Ut nova æftas pro vere. Virg. I. Æn.

Qualis apes æftate nova per florea rura
Exercet fub fole labor.

Sic etiam æftas adulta; Autumnus adultus, pro præcipite, & inclinante, Redi ad Epift. 18. ℣f. 55.

Tranfit in æftatem, poft Ver, robuftior annus,
Fitque valens juvenis.

Metam. 15. ℣f. 206. Ubi eleganter quatuor anni partes cum ætate hominis comparantur.

706. *Non fatis apta.*] Nondum matura.

707. *Utque animus rediit.*] Epiftola VI. verf. 31. monui ex melioribus libris legendum effe, *Ut rediit animus*. ita certe primâ editio, Regius, Sarravianus, excerpta Jureti, atque alii complures. vide quæ illic notamus. *Heinf.*

Evolat, ut thyrſo concita Baccha, vias.
Ut prope perventum; comites in valle relinquit.
Ipſa nemus tacito clam pede fortis init.
Quid tibi mentis erat, cum ſic male ſana lateres,
Procri? quis attoniti pectoris ardor erat?
Jam jam venturam, quæcunque erat Aura, putabas
Scilicet; atque oculis probra videnda tuis.
Nunc veniſſe piget; neque enim deprendere velles:
Nunc juvat. incertus pectora verſat amor.
Credere quæ jubeant, locus eſt, & nomen, & index;
Et quia amans ſemper, quod timet, eſſe putat.
Vidit ut oppreſſam veſtigia corporis herbam;
Pulſantur trepidi corde micante ſinus.
Jamque dies medius tenues contraxerat umbras;
Inque pari ſpatio veſper & ortus erant.
Ecce redit Cephalus ſilvis Cyllenia proles,
Ora-

711. *Ut prope perventum eſt, comites in valle reliquit.*] Regius *relinquit*, nec *io eſt* agnoſcit. atque ita quinque aut ſex. *Idem.*

713. *Quid tibi mentis erat.*] *Erit* unus. alius *eras*. certe *erat* ſequitur. Scribe, *Quid tibi mentis, iö?* ſic paulo poſt ex antiquis libris,

Labor iö, charâ lumina conde manu.

Met. III.

Iö geminæ clamavit adeſte ſorores.

ſic & ibi veteres libri. Epiſtola Hypermneſtræ, *quid iö freta longa pererras?* Id.

719. *Locus eſt.*] Quo veniebat Cephalus. *Et nomen.*] Auræ. *Et index.*] Accuſator Cephali & auræ.

720. *Et quia mens ſemper quod timet, eſſe putet.*] *Putat* ſcripti plerique cum prima editione. *Et quæ mens* tres ſcripti cum Arondeliano. *Et quod amans.* Lege *Et quia amans.* ſic Epiſt. 1.

Res eſt ſolliciti plena timoris amor.

in Triſtibus,

Datque tuus caſti ſigna timoris amor.

Idem.

721. *Vidit ut oppreſſam veſtigia corporis herbam.*] *Vidit & oppreſſa herba* ſcripti cum prima editione plerique. fruſtra. eſt enim elegans appoſitio. *Idem.*

722. *Pulſantur trepidi corde micante ſinus.*] Redi ad v. 37. Epiſt. Ænon. Plaut. Ciſtellar. 2. 3. v. 9.

Horret corpus, cor ſalit.

Et Aulul. 4. 3.

Cor mihi cœpit in pectus emicare.

725. *Ecce redit Cephalus proles Cyllenia.*] Cephalus in Metamorph. ab Ovid. Æoli, à Strabone Dionei, filius fertur: qui ex Athenis profugus, ab Amphitryone Dulichium accepit, ab eoque poſtea inſula Cephalenia eſt appellata. Cur autem ab Ovidio *proles Cyllenia* dicatur, docet Strabo l. 10. *Mer. Proles Cyllenia.*] Credimus *prolem Cylleniam* à Poëta dici Cephalum, eo quod à quibuſdam Mercurii, quem vulgo *Cyllenium* vocant poëtæ, filius habitus fuerit. Cujus rei teſtem Hyginium habemus, c. 241. *Micyll. Proles Cyllenia ſylvis.*] *Sylvis Cyllenia proles.* Scaliger & Leopardus Miſcell. lib. VII. cap. XXIII. *Hellenia.* ab Hellene Æoli patre. qui Cephali proavus fuerit.

Sed

Oraque fontanâ fervida ſpargit aqua.
Anxia, Procri, lates. ſolitas jacet ille per herbas;
Et, Zephyri molles, Auraque, dixit ades.
Ut patuit miſeræ jucundus nominis error;
Et mens, & rediit verus in ora color.
Surgit; & appoſitas agitato corpore frondes
Movit, in amplexus uxor itura viri.
Ille feram ſonuiſſe ratus, juveniliter arcus
Corripit: in dextrâ tela fuere manu.
Quid facis, infelix? non eſt fera: ſupprime tela.
Me miſerum! jaculo fixa puella tuo eſt.
Hei mihi? conclamat, fixiſti pectus amicum.
Hic locus à Cephalo vulnera ſemper habet.
Ante diem morior, ſed nullâ pellice læſa:
Hoc faciet poſitæ te mihi terra levem.

No-

Sed vulgatam lectionem non eſſe ſollicitandam pluribus ad v. 673. lib. VII. Met. monui. Mercurii enim filius Cephalus à nonnullis eſt creditus. *Heinſ.*

726. *Fervida ſpargit aqua.*] Scripti plerique cum prima editione *pulſat.* quod & Zinzerlingus in Promulſide Criticâ eſt amplexus. Nec ignoro ſic alibi Ovidium locutum. Sed præceſſit paulo ante,

Pulſantur trepidi corde micante ſinus.

noſter lib. V. Faſtorum,

Spargit aquis aditus.

& ibidem,

Virgaque rorantes laurea ſpargit aquas.

duo codices *lavit aqua.* ut Remedio Amoris,

Arida nec ſitiens ora lavabis aqua.

Idem.

730. *Et mens, & rediit.*] *Ut mens & rediit* duo libri. duo alii, *Ut mens, ut rediit,* dixi ad Ep. XII. v. 33. *Idem.*

731. *Oppoſitas frondes.*] *Appoſitas* Sarravianus. bene. quod & in ſuis Naugerius invenerat. vide notas Epiſt. VII. v. 100. *Idem.*

733. *Ille feram ſonuiſſe ratus.*] *Vidiſſe* Regius & ſex alii. Scribo, *moviſſe.* ſcriptum fuit *Ille feram oviſſe.* omiſſo altero *m* qui frequens error in libris antiquis. Ibidem,

——juveniliter arcum
Corripit.

arcus ſcripti plerique cum primâ editione. deinde *Arripit* tres ſcripti. ut libro Met. V. *—— arcum*

Arripit, &, Mecum tibi ſint certamina dixit.

Met. XIII.

—— arripit enſem.
Et meus hic certe eſt. Idem.

738. *Hic locus.*] Pectus meum. *A Cephalo vulnera ſemper habet.*] Prius enim ſollicita eram, ne captus eſſes Auræ amore; nunc vero jaculo me fixiſti.

740. *Hoc faciet poſitam te mihi terra levem.*] Codex Regius mendoſe, *Hoc face & poſita eu te mihi terra livet.* Sed ſcribendum eſt *poſitæ te mihi.* & ſic Aproſianus. quod & è ſuis annotavit Naugerius. *Poſiti* vel *compoſiti* mortui. Ovid. Faſt. III. ut bene veteres libri,

Compoſituſque cinis, tumulique in marmore carmen
Hoc breve, quod moriens ipſa reliquit, erat.

Nomine suspectas jam spiritus exit in auras:
  Labor io! carâ lumina conde manu.
Ille sinu dominæ morientia corpora mœsto
  Sustinet; & lacrymis vulnera sæva lavat.
Exit, &, incauto paulatim pectore lapsus,
  Excipitur miseri spiritus ore viri.
Sed repetamus iter. nudis mihi rebus agendum est,
  Ut tangat portus fessa carina suos.

Sci-

Persius, *omnes composui felices.* lib. V.
Compositique nepos busta piabat avis.
& mox,
Illâ, quâ positis justa feruntur avis.
Statius Theb. VIII.
—— positusque beata
Morte pater.
libro XII.
Hei mihi, quod positos humus alma diesque resolvit.
& mox,
Dum funus putat omne suum, visuque sagaci
Rimatur positos.
in veteri Epicedio Inscript. apud Gruterum,
Heu positæ natæ miseri posuere parentes.
noster Ep. Ariad.
Nec positos artus unget amica manus.
sic intelligendum & supra, quod dicit,
Ennius emeruit Calabris in montibus ortus
Contiguus poni, Scipio magne, tibi.
Trist. III. El. III. de ossibus suis,
Inque suburbano mortua pone solo.
sic & sæpe Epicedio Drusi. *Heins.*

741. *Suspectam auram.*] *Suspectas auras* scripti & prima editio. *Idem.*

742. *Iam morior. cara lumina conde manu.*] *Labor jam* quatuor libri. duo *Labor & ô.* Recte autem prima editio, Regius, & duo Vaticani, *Labor iö* Diximus paulo ante. *Labi* pro *Mori.* sic Met. X.
Laberis OEbalide primâ fraudate juventa.
Parthenopæus moriens apud Statium Theb. IX.
Labimur. i miseram, Dorceu, solare parentem.
& de Creonte moribundo Theb. XII.
—— ille oculis extremo errore solutis
Labitur.
apud eundem in Silvis Priscilla moriens,
Hæc dicit labens, sociosque amplectitur artus.
Camilla apud Virgilium,
Labitur exsanguis, labuntur frigida letho
Lumina.
Val. Flaccus V.
Argolicus morbis fatisque rapacibus Idmon
Labitur. Idem.

Chara lumina conde manu.] Scribit Plin. morientibus oculos operire, rursusque in rogo patefacere, Quiritium magno ritu sacratum fuisse. Solebant autem propinquiores mortuorum oculos claudere.

743. *Dixit, & incauto.*] Scripti cum primis editionibus huic disticho sequens præponunt, *Ille sinu dominæ.* & recte. modo pro *Dixit*, rescribas *Exit.* ut sit repetitio verborum Procridis. Nam τὸ *dixit* hic locum non habet, etsi in omnibus antiquis libris legitur. quod cum viderent correctores, ordinem versuum inverterunt. *Heins.*

747. *Sed repetamus iter. nudis mihi rebus agendum est.*] Scripti plerique cum primâ editione,
Sed repetamus opus. mihi nudis rebus eundum est.
Frustra. Rutilius Itinerario,
Carmine proposito jam repetamus iter.
Heinsius. *Sed repetamus iter.*] A diverticulo ad rem redeamus.

749. *Sci-*

Scilicet expectas, dum te in convivia ducam,
Et quæris monitus hac quoque parte meos?
Sera veni; positâque decens incede lucernâ.
Grata mora est Veneri: maxima lena mora est.
Etsi turpis eris, formosa videbere potis:
Et latebris vitiis nox dabit ipsa tuis.
Carpe cibos digitis; est quiddam gestus edendi:
Ora nec immundâ tota perunge manu.
Neve domi præsume dapes: & desine, citra
Quam capies paulo, quam potes esse, minus.

Pria-

749. *Scilicet expectas ut te in convivia ducam.*] *Sollicite expectes, dum te* scripti plerique cum primâ editione. & *quæras* nonnulli libri sequenti versu. *Heinsius.* *In convivia ducam.*] Ut doceam, quomodo cœnandum sit apud amatorem.

752. *Grata mora venies.*] *Veniens* Regius & quatuor alii. unus *Grata mora est Veneris.* unus Vaticanus cum primâ editione *Grata mora Venus est.* non male. Sed rectius Neapolitanus cum Cavalcantiano, *Grata mora est Veneri.* Heins.

753. *Et si turpis eris.*] Lege *Etsi.* Idem.

755. *Est quidam gestus edendi.*] Diu est quod vidi *quiddam* reponi debere. quod prima editio confirmat, & unus Vatic. lib. II. Pont. El. I.

Quod precor eveniet. sunt quædam oracula vatum.

scribe *sunt quiddam* Propert. lib. IV. *Sunt aliquid manes.* sic *Est aliquid* & *sunt aliquid.* in Amoribus lib. II. *Omina sunt aliquid.* Remed. Amor.

Est aliquid valida sceptra tenere manu.

Met. XII.

Est aliquid non esse satum Nereïde; sed qui
Nereaque & natas & totum temperat æquor. Idem.

757. *Neve domi præsume dapes. sed desine citra*
Quam cupias, paulo quam potes esse minus.

Locus perplexissimus. Vetustæ editiones *Neve diu.* Sarravianus & septem alii, *Neve nimis.* Sed pro vulgatâ stant vetustiores libri. & rectè omnia constabunt, si pro *sed desine,* & *desine* reponas. & sequenti versu pro *cupias, capies,* ut in Regio est & aliis quatuor. Multi *cupies* proxime verum. *præsumere.* quomodo apud Plinium l. 36. c. 11. *Theophrastus auctor est, potores in certamine bibendi præsumere farinam ejus.* Tangit & damnat morem puellarum quarundam, quæ domi præsumebant dapes, ut in convivio à cibis abstinerent. quod & nunc apud multas in usu est. tres *capias, capere,* ut apud Horatium lib. I. Sat. I.

Non tuus hoc capiet venter plus, quam meus.

noster lib. VII. Metam.

Plusque capit, quo plura suam demittit in alvum.

ita censeo scribendum. Lucret. lib. IV.

Nec refert quicquam, quo victu corpus alatur.
Dummodo quod capias, concoctum didere possis.

Est pro edit apud Virgilium & Gratium. *esses* pro edisses apud Val. Maxim. l. IV. cap. III. sub finem. *esset* pro ederet Hygin. Fab. 139. *Estur* pro editur dixit noster Pont. I. El. I.

Estur ut occulta vitiata teredine navis.

sensus est, desine priusquam capies paulo minus, quam potes edere. Vir doctus in Epistolis nuper editis, *paulo quam potes esque minus.* pro *ede.* Sed proferat exemplum velim vel unicum, quo li-

queat

Priamides Helenen avidè si spectet edentem,
  Oderit; & dicat, Stulta rapina mea est.
Aptius est, deceatque magis potare puellas.
  Cum Veneris puero non male, Bacche, facis.
Hoc quoque, qua patiens caput est: animusque pedesque
  Constent: nec, quæ sint singula, bina vide.
Turpe jacens mulier multo madefacta Lyæo
  Digna est concubitus quoslibet illa pati.
Nec somnis positâ tutum succumbere mensâ:
  Per somnos fieri multa pudenda solent.
Ulteriora pudet docuisse: sed alma Dione,
  Præcipuè nostrum est, quod pudet, inquit, opus.
Nota sibi sint quæque: modos à corpore certos
  Sumite. non omnes una figura decet.
Quæ facie præsignis eris, resupina jaceto:
  Spectentur tergo, quîs sua terga placent.
Milanion humeris Atalantes crura ferebat:

Si

queat veteres *es* pro *ede* dixisse. Perperam etiam Merula lectionem *Neve nimis præsume dapes* approbat. Saltem *nimis dapis*, vel *Neu nimium præsume dapis* refinxisset. *Idem.*

760. *Oderit & dicet.*] *Dicat* Regius & tres alii ex melioribus. rectius. *Idem.*

762. *Non male Bacche facis.*] Hoc est, non inutiliter aut inconvenienter jungeris cum amore. *Micyll.*

763. *Hoc quoque vide.*] Qua patiens caput est: id est, quatenus caput tuum potationes & crapulam ferre potest, &c.

764. *Nec quæ sint singula, bina vide.*] Smyrn. 1. Καὶ ἔδερκε διπλόα πάντα. Quod est, οὐχ ὁρῶν, ἀλλὰ παρορῶν ἐκ ἴς. ἐπίσημον καὶ παρακινοῦντα τοῖς λογισμοῖς. Emota mente circumferri. Plutarch. de Pentheo advers. Stoicos. Sic Cyclops ebrius, Eurip. ὄμμά μου νοσεῖ. Juven. Sat. 6.

—— cum jam vertigine tectum
Ambulat & geminis exsurgit mensa lucernis.

Senec. æmulatur Virgil. Agam. 728.

Sed ecce gemino sole præfulget dies,
Geminumque duplices Argos attollit domos.

Aliam hujus rei Lactantius affert rationem quàm Farnab. h. l. De opific. Dei cap. 9. Quia visus oculorum intentione animi constat: qui, unâ cum lumine mentis vitiatus, caligat & distorquetur. Huc alludere videtur Plaut. Mil. 2. 4. ℣s. 16. *Oculi, qui plus vident, quàm quod vident.*

767. *Nec somno tutum est posita.*] Lege cum castigatioribus,

Nec somnis positâ tutum succumbere mensâ.

& sic prima quoque editio. *Heinsius.*

771. *Nota sibi sit quæque.*] *Sint* Regius & unus Vaticanus. vide Notas ad Amor. lib. 11. El. xi. ℣s. 21. *Idem.*

774. *Spectetur tergo, cui sua terga placent.*] *Spectentur, quîs sua* Regius & sex alii. & superiori versu *eris* pro *erit* bene multi veteres. *Idem.*

775. *Melanion humeris Atalantæ crura*

ra

Si bona sunt, hoc sunt accipienda modo.
Parva vehatur equo: quod erat longissima, nunquam
Thebaïs Hectoreo nupta resedit equo.
Strata premat genibus, paulum cervice reflexâ,
Fœmina, per longum conspicienda latus.
Cui femur est juvenile, carent cui pectora mendâ,
Stet vir, in obliquo fusa sit ipsa toro.
Nec tibi turpe puta crinem, ut Phylleïa mater,
Solvere: & effusis colla reflecte comis.
Tu quoque, cui rugis uterum Lucina notavit,
Ut celer aversis utere Parthus equis.
Mille modi Veneris. simplex minimique laboris,
Cum jacet in dextrum semisupina latus.
Sed neque Phœbêi tripodes, nec corniger Ammon,
Vera

ra ferebat.] *Milanion* meliores. alii, *Minalion* aut *Mimalion*. dixi Artis lib. II. ※s. 188. *Atalantes* quoque scribendum cum Regio & quatuor aliis. Multi *Atalantis*. Sequenti versu *hoc sunt accipienda modo* non *aspicienda* Comelinianus, Neapolitanus & septem alii. bene. nam *conspicienda* mox sequitur. Amor. III. El. II.

Talia Milanion Atalantes crura fugacis
Optavit manibus sustinuisse suis.

Idem.

781. *Carent quoque cætera menda.*] *Quoque pectora* scripti meliores *cui* etiam prior Mentelianus. Lege, *carent cui pectora mundo*. ut concursus vitetur duum *a*. vide supra hoc libro Notas v. 261. *quoi* scriptum erat: hinc *quoque* factum. *Idem.*

782. *Semper in obliquo fusa sit illa toro.*] Optime prima editio & scripti meliores,

Stet vir, in obliquo fusa sit ipsa toro.

Idem.

783. *Ut Phylleïa mater.*] *Ut Phylaceïa* Bersmannus. sed frustra. vide Notas ad Epistolam XIII. v. 35. *Idem. Ut Phylleïa mater.*] Tanquam quæ Bacchi sacra celebrans, demittit capillos per colla. A Phylla autem Magnesiæ oppido, Baccham Phylleïam appellavit.

784. *Et effusis colla reflecte comis.*] *Renecte* prior Mentelii. Aprosianus, *reflente*. Lege, *colla replere*. sive passivum sit, Græcismo usitato, sive infinitivum. *reflecte* quem hic locum habeat non video. *Heinsius.*

787. *Mille modi Veneris.*] *Ioci* Regius & Scaligeri excerpta, cum aliis nonnullis. sed nil mutandum. noster Am. III. El. VII. de concubitu,

Quos ego non fixi dispofuique modos?

de re Venerea. & alibi,

Inque modos Venerem mille figuret amor.

Martial. l. IX. Ep. LXIX.

Lassus mille modis illud puerile poposci.

jocos paulo post vocabit. *Idem.*

789. *Sed neque Phœbei tripodes.*] Tripodes erant mensæ in templo Apollinis Delphici, ex quibus Phœbades vaticinabantur. *Nec corniger Hammon.*] Hammonem dicit, qui in Cyrenaïca regione colebatur, & dabat responsa. *Corniger* autem ideo appellatur, quoniam Ammon galea in bello usus est, cujus insigne fuit arietis caput. Sunt qui ipsum asserant natura parvula habuisse cornua, propterea ejus filium Dionysium eodem fuisse aspectu: posterisque traditum, deum cornua gestasse.

 790. *Quam*

Vera magis vobis, quam mea Muſa, canent.
Si qua fides arti, quam longo fecimus uſu;
Credite: præſtabunt carmina noſtra fidem.
Sentiat ex imis Venerem reſoluta medullis
Fœmina: & ex æquo res juvet illa duos.
Nec blandæ voces, jucundaque murmura ceſſent:
Nec taceant mediis improba verba jocis.
Tu quoque, cui Veneris ſenſum Natura negavit,
Dulcia mendaci gaudia finge ſono.
Infelix, cui torpet hebes locus ille, puella es;
Quo pariter debent fœmina virque frui.
Tantum, cum finges; ne ſis manifeſta caveto:
Effice per motum luminaque ipſa fidem.
Quod juvet: & voces & anhelitus arguat oris.
Ah pudet! arcanas pars habet iſta notas.
Gaudia poſt Veneris quæ poſcet munus amantem,
Ipſa ſuas nolet pondus habere preces.
Nec lucem in thalamos totis admitte feneſtris.
Aptius in veſtro corpore multa latent.
Luſus habet finem: cycnis deſcendere tempus,
Duxerunt collo qui juga noſtra ſuo.
Ut quondam juvenes, ita nunc mea turba puellæ
Inſcribant ſpoliis, Naſo magiſter erat.

ARTIS AMATORIÆ FINIS.

790. *Quam mea Muſa canet.*] *Canent* rectius quatuor libri. unus *canat*. Puto *canant*. Heinſius.

794. *Res juvet iſta duos.*] *Illa* meliores. quidam *una* cum Jureti excerptis, & codice Sarraviano. *Idem.*

799. *Ille puella.*] *Puellæ* Regius. ſex alii cum primâ editione, *puella eſt*. ſed bene Sarravianus, *puella es*. Idem.

801. *Tantum cum finges.*] *Cum ſimulas* Jureti excerpta. Lege, *dum ſimulas*. Nonnulli ex melioribus, *Dum nimium ſimulas*. duo *Tute cum ſimulas*. Forte, *At tu dum ſimulas*. Idem.

803. *Quod juvat.*] *Iuvet* quidam. *Id.*

805. *Quæ poſcit munus amantem.*] *Poſcet* prima editio & Regius. qui & *amantes*. Idem.

806. *Illa ſuas nolit.*] *Nollet* Regius, & multi alii. plures *nolet*. quod ſequor. *Idem.*

809. *Luſus.*] Opus meum. *Cygnis diſcedere tempus.*] Non immerito poëta, qui eſt in tutela Apollinis, & cecinit res Veneris, ab avibus utrique numini dicatis vectum ſe fuiſſe dicit. Sed currum Veneris non modo olores ducunt, ſed etiam columbæ. *Cygnis diſcedere tempus.*] *Diſcendere* Regius. alii multi *deſcendere*. pro deſcendere curru, quem olores traxerunt. bene. *Heinſ.*

812. *Spoliis.*] Exuviis amantum. *Mic.*

P. OVIDII NASONIS REMEDIORUM AMORIS LIBER UNUS.

LEgerat hujus Amor titulum nomenque libelli:
Bella mihi, video, bella parantur, ait.
Parce tuum vatem ſceleris damnare, Cupido;
Tradita qui toties te duce ſigna tuli.
Non ego Tydides, à quo tua ſaucia mater
In liquidum rediit æthera Martis equis.
Sæpe tepent alii juvenes: ego ſemper amavi.

DE REMEDIO AMORIS LIBER PRIMUS.] Codex Regius & alii nonnulli librum unum faciunt ex duobus. & recte. Noſter enim ipſe *libellum* vocat hujus poëmatis initio. Deinde idem Regius *Remediorum Amoris librum* inſcribit. & hoc quoque recte. P. OVIDII NASONIS ARTIS AMATORIÆ LIB. III. EXPL. INCIPIT EJUSDEM REMEDIORUM LIBER I. Unus quoque Vaticanus *De Remediis Amoris* inſcribit. *Heinſius.*

1. *Legerat hujus Amor titulum nomenque libelli.*] Scripturus de remedio amoris Ovidius, primo ſe excuſat Cupidini: oſtenditque, non eum adverſari velle ſuis præceptis, ſed his ſe opem ferre paratum eſſe, qui adeo impatienter amant, ut quandoque neceſſe ſit præ nimio amore, aut laqueo, aut ferro, aut alia via vitam finire. quod quidem alienum eſſe dicit à Cupidinis regnis, qui amantum lachrymis tantummodo contentus, citra mortem jocari ſolet.

5. *Non ego Tydides.*] Non ſoleo ego pugnare contra te, aut matrem Venerem, ut olim Diomedes, (ut in 5. Iliad. ſcribit Homerus.) *A quo tua ſaucia mater.*] Id quod ipſa acerbè queritur apud Virgil. 10.

Atque iterum in Teucros Ætolis ſurgit ab Arpis
Tydides: equidem, credo, mea vulnera reſtant.
Et, tua progenies, mortalia demoror arma.

Et auctor ipſe, iratam expertus, deinde factum damnat, Æneid. 11.

Hæc adeo ex illo mihi tum ſperanda fuerunt
Tempore, cum ferro cæleſtia corpora, demens,
Appetii, & Veneris violavi vulnere dextram.

Noſter hoc ſæpiuſcule in uſus ſuos converrit. Faſtor. 4. ex Pont. 2. 2. & alibi. Sed huic amorum matri non congruebat grave Martis opus: Iliad. 2. verſ. 428.

Οὔτοι, τέκνον ἐμὸν, δέδοται πολεμήϊα ἔργα.
Ἀλλὰ σύγ᾽ ἱμερόεντα μετέρχεο ἔργα γάμοιο.

6. *Martis equis.*] Verba Veneris, Martis currum ſibi orantis, hæc ſunt. Iliad. ε. 359.

Φίλε κασίγνητε, κόμισαί τέ με, δὸς δέ μοι ἵππους,
Ὄφρ᾽ ἐς Ὄλυμπον ἵκωμαι, ἵν᾽ ἀθανάτων ἕδος ἐστί.

Et si, quid faciam nunc quoque, quæris; amo.
Quin etiam docui, qua possis arte parari:
Et quod nunc ratio est, impetus ante fuit.
Nec te, blande puer, nec nostras prodimus artes:
Nec nova præteritum Musa retexit opus.
Si quis amat, quod amare juvat, feliciter ardens
Gaudeat, & vento naviget ille suo.
At si quis male fert indignæ regna puellæ;
Ne pereat, nostræ sentiat artis opem.
Cur aliquis collum laqueo nodatus ab arcto
Et trabe sublimi triste pependit onus?
Cur aliquis rigido fodit sua viscera ferro?
Invidiam cædis, pacis amator, habes.
Qui, nisi desierit, misero periturus amore est;
Desinat: & nulli funeris auctor eris.
Et puer es; nec te quicquam, nisi ludere, oportet.
Lude: decent annos mollia regna tuos.

Nam

Αἰδῶ ἄχθομαι ἕλκος ὅ με βροτὸς οὔτασεν ἀνὴρ
Τυδείδης, ὃς νῦν γε ἂν Διὶ πατρὶ μάχοιτο.

9. *Qua posses arte parari.*] *Possis* rectius quidam scripti. & sequenti versu, *quod nunc ratio est.* non *quæ.* Heinsius. *Qua possis arte parari.*] Quo posses conciliari amantibus. Designat autem libros Artis amatoriæ.

11. *Nec prodimus.*] Nec tanquam proditores oppugnamus. *Nostras artes.*] Nostra amatoria præcepta.

12. *Nec nova præteritum Musa retexit opus.*] *Prætextum* prior Mentelianus. sic Pont. I. El. IV.

Quod tua texuerunt scripta retexit opus.

quomodo vetus codex. Matius apud Ciceronem Ep. XXVIII. lib. XI. *An quod adolescens præstiti, id nunc ætate præcipitata commutem, ac me ipse retexam.* sic & alibi idem. *Heins.*

13. *Feliciter ardet.*] *Ardens Naviget,* Puteaneus optimus. & recte. *Idem.*

14. *Et vento naviget ille suo.*] Et amare pergat.

16. *Ne pereat.*] Ne conficiatur amore. *Nostræ artis.*] Nostrorum præceptorum.

17. *Cur aliquis laqueo collum nodatus amator.*] *Collo laqueum nodatus ab alto* Puteaneus præstantissimus & duo alii. Scribo, *laqueo ab arto.* & sequenti versu *Et trabe sublimi* non *A.* Nam *amator* ex Glossa irrepsit. & ea vox paulo post denuo sequitur. *Pendere è trabe,* quomodo *pendere è collo* & similia. Seneca Theb.

Ferrum negabis? noxias lapso vias
Cludes? & arctis colla laqueis inseri
Prohibebis? herbas, quæ ferant, lethum auferes?
Ubique mors est.

sic ibi scribo. non *ferunt.* sic *innodatum guttur laquei nexibus* dixit Ammianus lib. XXIX. *Heins.*

18. *Triste pependit onus.*] Ideoque Homero appellatur μὴ καθαρὸς θάνατος. Eurip. Helen. vs. 306.

Ἀσχήμονες μὲν ἀγχόναι μετάρσιοι
Κἀν τοῖσι δούλοις δυσπρεπὲς νομίζεται.

19. *Cur aliquis rigido fodiat sua pectora ferro.*] *Viscera* rectius Jureti excerpta

cum

Iam poteras uti nudis ad bella sagittis:
 Sed tua letifero sanguine tela carent.
Vitricus & gladiis & acutâ dimicet hastâ;
 Et victor multâ cæde cruentus eat.
Tu cole maternas, tuto quibus utimur, artes:
 Et quarum vitio nulla fit orba parens.
Effice nocturnâ frangatur janua rixâ;
 Et tegat ornatas multa corona fores.
Hac coëant furtim juvenes, timidæque puellæ:
 Verbaque dent cauto qualibet arte viro.
Et modo blanditias, rigido modo jurgia posti
 Dicat; & exclusus flebile cantet amans.
His lacrymis contentus eris sine crimine mortis.
 Non tua fax avidos digna subire rogos.
Hæc ego. movit Amor gemmatas aureus alas;
 Et mihi, Propositum perfice, dixit, opus.
Ad mea, decepti Juvenes, præcepta venite;
 Quos suus ex omni parte fefellit amor.
Discite sanari, per quem didicistis amare:
 Una manus vobis vulnus opemque feret.

Terra

um Puteaneo. *fodit* etiam scribendum um quatuor scriptis superiora evincunt. *Heinsius.*

25. *Nudis sagittis.*] Vel expromptis pharetra, vel non occulto, sed aperto Marte.

26. *Mortifero vulnere tela carent.*] scripti omnes meliores *sanguine.* prima editio cum uno Farnesiano *lethifero sanguine* ut Fast. I.

Sanguine lethifero totus miscebitur orbis.
Amor. II. Eleg. XII.

In qua quacunque est sanguine præda caret.

Heinsius.

27. *Vitricus & gladiis.*] Martem designat, quem Diodorus scribit primum fabricatis armis armasse milites, pugnandique ac certandi morem induxisse.

29. *Maternas artes.*] Jocos Veneris matris. *Quibus tuto utimur.*] Quibus nos amantes utimur sine mortis periculo.

34. *Verbaque dent cauto qualibet arte viro.*] Non damno hanc lectionem. Opinor tamen scribendum, *quamlibet apta.* In Amoribus, *huic operi quamlibet aptus eram.* sic *apta verba joco* Epistola Sapphus, Artis lib. II. & in Fastis. *arte* pro *apta* perperam etiam alibi scriptum offendas. vide Notas lib. Artis III. v. 485. potest & *quamlibet* cum *cauto* conjungi. *Heinsius.*

35. *Et modo blanditias.*] Sic Tibullus januam execrando inquit: *Ianua difficilis dominæ te verberet imber.* Et paulo post blanditiis utitur, quum inquit: *Et mala si qua tibi dixit dementia nostra, Ignoscas, capiti sint precor illa meo.*

40. *Propositum opus.*] Libros de remedio amoris.

44. *Vulnus opemque feret.*] *Vulnus* intel-

Terra ſalutares herbas, eademque nocentes,
  Nutrit: & urticæ proxima ſæpe roſa eſt.
Vulnus in Herculeo quæ quondam fecerat hoſte,
  Vulneris auxilium Pelias haſta tulit.
Sed quæcunque viris, vobis quoque dicta, puellæ,
  Credite. diverſis partibus arma damus.
E quibus ad veſtros ſi quid non pertinet uſus;
  Attamen exemplo multa docere poteſt.
Utile propoſitum, ſævas extinguere flammas;
  Nec ſervum vitii pectus habere ſui.

Vixiſſet

telligit præcepta amatoria, *opem* vero remedium amoris.

45. *Terra ſalutiferas herbas.*] *Salutares* eſt in libris melioribus. pro *nocentes* unus Puteaneus *nocivas*. ſic *nocivum periculum* dixit Phædrus lib. I. Fab. XXX. noſter Triſt. lib. V. Eleg. X. *tela nociva*, ut in veteri codice legitur, non *noxia*. eamque vocem Arte Amatoria Scaliger reſtitutam cupiebat, ut monuimus Artis l. II. v. 436. *Heinſius.*

47. *Vulnus Achilleo quæ quondam fecerat hoſti.*] Regius cum optimo Puteaneo & Hafnienſi probè,

Vulnus in Herculeo quæ quondam fecerat hoſte.

Telephus enim Herculis ex Auge filius. *Idem. Vulnus in Herculeo.*] Telephus (ut in quinto ſcribit Diodorus) filius fuit Herculis & Auges, filiæ Alei regis Arcadiæ: qui inter virgulta inventus, quod à cerva nutritus eſſet, Telephi nomen accepit. Hic donatus à paſtoribus Coryto, Theſſaliæ regi, à quo ut filius educatus, vir factus, matrem inveſtigans, Delphos venit: reſponſoque accepto, ut in Myſiam navigaret, ad Teuthrantem regem, inventa matre cognitoque cujus eſſet filius, magno in honore eſt habitus. Teuthras virili ſtirpe carens, Argiopen filiam Telepho deſpondit, eumque reliquit regni ſucceſſorem. Græci deinde ignorantes iter ad Trojam, in Myſiam per errorem pervenerunt. Contra quos Telephus in pugnam deſcendens, inſequenſque Ulyſſem cecidit: ibique ab Achille, qui imminebat, vulneratur. Et quum reſpondiſſet oraculum, Telephi vulnus ſanari non poſſe, niſi iterum ab Achille eodem in loco vulneraretur, in Græciam navigavit, quo ex Myſia Græci redierant: promiſitque Achilli in præmium ſanati vulneris, ſe ducem futurum ad littus Trojanum: ac ita ſanatus eſt, dicente Ovid. in Metam.

51. *Ad veſtros uſus.*] Quia multa dicet agenda à viris, quæ non decent puellas.

52. *Attamen exemplo.*] Exemplo præceptorum, quæ viris dabuntur, poterunt & fœminæ quid agendum ſit, intelligere.

53. *Sævas extinguere flammas.*] Unus Puteaneus *diſtinguere*. alius ex meis *aſtringere*. Puto, *reſtinguere*. infra,

Nutritur vento, vento reſtinguitur ignis.

Heinſ. *Sævas flammas.*] Amorem intolerabilem.

54. *Nec ſervum vitiis pectus habere tuum.*] Scripti plerique *ſuum* rectius. duo *vitii ſuum*. quinque *vitii tuum*. Regius *vitii tui*. Lege *vitii ſui*. atque ita alter Regius. ſic *ſervi pœna* apud Juriſconſultos. vide Notas ad Amor. lib. I. El. VI. ſub finem. *ſui vitii*, quomodo *ſuus amor* ſupra v. 42. *ſua vindicta* infra v. 74. *ſua retia* v. 202. *ſua aura* v. 264. qualia nos plurimis locis Naſoni reſtituimus. *Heinſius.*

56. No-

ixiſſet Phyllis, ſi me foret uſa magiſtro;
Et per quod novies, ſæpius iſſet iter.
ec moriens Dido ſummâ vidiſſet ab arce
Dardanidas vento vela dediſſe rates.
ec dolor armaſſet contra ſua viſcera matrem;
Quæ ſocii damno ſanguinis ulta virum eſt.
rte meâ Tereus, quamvis Philomela placeret,
Per facinus fieri non meruiſſet avis.
a mihi Paſiphaën; jam tauri ponet amorem:
Da Phædram; Phædræ turpis abibit amor.
edde Parin nobis; Helenen Menelaus habebit:
Nec manibus Danaïs Pergama victa cadent.
npia ſi noſtros legiſſet Scylla libellos;
Hæſiſſet capiti purpura, Niſe, tuo.
e duce damnoſas, homines, compeſcite curas:
Rectaque cum ſociis me duce navis eat.
aſo legendus erat, tunc cum didiciſtis amare;
Idem nunc vobis Naſo legendus erit.
ublicus aſſertor dominis oppreſſa levabo

Pe-

56. *Novies.*] Phyllis enim ad littus a profecta eſt, ut proſpiceret an De- ophoon veniret.

58. *Dardanias rates.*] *Dardanidas* tres ipti. rectius. vide Notas lib. I. Artis. 172. *Heinſius.*

60. *Socii ſanguinis.*] Communium li- rorum. δι ἐπιμιξίας.

62. *Per facinus.*] Per vim Philomenæ atam. *Fieri avis.*] Non meruiſſet mu- ri in upupam.

63. *Paſiphaen.*] Metam. 9. v. 740.

64. *Da Phædram.*] Quæ privigni Hip- olyti amore exarſit.

65. *Redde Parin nobis.*] Ita libri vete- s. cum Naſonem ſcripſiſſe cenſeam, ede Parin nobis. ſic infra,

—*qui fueras dominæ male creditus uni.*

einſius.

66. *Nec manibus Danaum Pergama vi- a cadent.*] *Manibus Danaïs* Regius & uteaneus optimi, & Arondelianus. quomodo Epiſtola tertia *Danaas opes*, & VIII. *Danaum ignem* ac *Danaum mili- tem.* & *rem Danaam* Met. XIII. veteres libri. Deinde pro *cadent* plerique vete- res *forent.* niſi fallor, pro *ruent. ruit alto à culmine Troja.* & *Urbs antiqua ruit.* de eadem Propertius lib. II. Eleg. VIII. ut ſcribendum ſimiliter puto,

Et Thebæ ſteterunt, altaque Troja ruit.

quanquam & vulgata proba eſt, in Na- ſone, quam liber Regius tuetur. *Heinſius.*

67. *Scylla.*] Metam. 8.

69. *Damnoſas curas.*] Damnum & mortem afferentes.

70. *Rectaque cum ſociis me duce navis eat.*] Sic in I. de Arte ſe Typhin appel- lavit.

73. *Vitiis ſuppreſſa levabo Pectora.*] Quantivis pretii eſt, quod in Regio, Pu- teaneo, Lincolnienſi, & Scaligeri excer- ptis legebatur *dominis ſuppreſſa.* Scribe, *Dominis oppreſſa Pectora.* Jureti excerpta

& duo

Pectora: vindictæ quisque favete suæ.
Te precor, arcitenens, adsit tua laurea nobis,
Carminis & medicæ Phœbe repertor opis.
Tu pariter vati, pariter succurre medenti:
Utraque tutelæ subdita cura tuæ.
Dum licet, & modici tangunt præcordia motus;
Si piget, in primo limine siste pedem.

Oppri-

& duo alii proxime verum *damnis suppressa.* supra, *vitii servum pectus* dixerat. Sallustius egregie in fragmentis: *Porro ii, quibus bis die ventrem onerare, nullam noctem sine scorto quiescere mos est, ubi animum, quem dominari decebat, servitio oppressere, nequaquam eo postea hebeti atque claudo pro exercitio uti volunt.* Lucretius lib. II.

—— natura videtur
Libera continuo, & dominis privata superbis.

Monosticha de moribus in Catalectis Pithœi,

Tu, si animo regeris, rex es; si corpore, servus.

Cicero lib. VI. de Republ. apud Nonium in *Expleri. Graves enim dominæ cogitationum libidines, infinita quadam cogunt atque imperant* &c. Idem adeatur sub finem Somnii Scipionis. & Lactant. lib. VII. cap. I. Plura huc congerere possemus ex Philosophorum placitis, sed commentarios non scribimus. Vide ad hanc rem divinam Horatii Satyram l. II. apud quem frugi ille Davus super tota hac re egregie philosophatur. *Heinsius.*

74. *Vindictæ suæ.*] Libertati: à virga, qua servi à prætore libertate donabantur.

75. *Te precor incipiens.*] Alii codices, *ô vates.* Sed Jureti excerpta, *arcitenens.* optime. Apollinem sic passim dici, Dianam quoque, qui nescit, valde is oportet peregrinus ac hospes sit in scriptis poëtarum veterum. Noster l. VI. Met.

—— motus erat, cum jam revocabile telum
Non fuit, Arcitenens.

sic & in fabula Daphnes Metamorph. I. Qua voce Apollinem à Nævio lib. II. belli Punici, Hostio lib. II. belli Histrici, ac Lucretio designatum monet Macrobius lib. VI. cap. V. Saturnal. Quod Virgilius, Statius, alii, postea sunt imitati. idem *Arcipotens* Valerio Flacco dictus lib. V. Sic & *anguitenens*, signum cæleste, & *thyrsitenens* Bacchus dictus à veteri poëta in Catalectis Pithœi, judicio Coci & Pistoris,

Thyrsitenens satyros facio & saturo ego plures.

ita enim versus mendosissimus videtur scribendus. *Heinsius.*

76. *Repertor carminis.*] Sic Tibull. *Nec prosunt elegi, nec carminis autor Apollo.* Versum enim heroïcum Pythio oraculo debemus. *Et medicæ opis.*] Quam Apollo invenit. Ovid. *Inventum medicina meum est, opifexque per orbem Dicor, & herbarum subjecta potentia nobis.*

77. *Medenti.*] Remedia amantibus afferenti.

78. *Utraque cura.*] Et poëticæ, & medicinæ.

79. *Dum licet.*] Nondum amori obnoxius. *Et modici motus.*] Moderatus amor. *Tangunt præcordia.*] Sollicitant mentem. Quid autem sint *præcordia*, docet Plinius: Exta homini ab inferiore viscerum parte separantur membranis, quæ præcordia appellant, quia cordi prætenduntur.

80. *Siste pedem.*] *Gradum* duo scripti. ut Virgilius,

Siste gradum, teque aspectu ne subtrahe nostro. Heinsius.

Si

pprime, dum nova ſunt, ſubiti mala ſemina morbi;
Et tuus incipiens ire reſiſtat equus.
am mora dat vires, teneras mora percoquit uvas:
Et validas ſegetes, quod fuit herba, facit.
uæ præbet latas arbor ſpatiantibus umbras,
Quo poſita eſt primum tempore, virga fuit.
um poterat manibus ſummâ tellure revelli;
Nunc ſtat in immenſum viribus aucta ſuis.
uale ſit id, quod amas, celeri circumſpice mente:
Et tua læſuro ſubtrahe colla jugo.
rincipiis obſta. ſerò medicina paratur,
Cum mala per longas convaluere moras.
ed propera: nec te venturas differ in horas.
Qui non eſt hodie, cras minus aptus erit.
erba dat omnis amor, reperitque alimenta morando.
Optima vindictæ proxima quæque dies.
lumina pauca vides de magnis fontibus orta:
Plurima collectis multiplicantur aquis.
i cito ſenſiſſes, quantum peccare parares,

Non

i piget.] Te amare. *In primo limine.*] In rimo aditu amoris. *Siſte.*] Ne ulterius rocedas.

81. *Mala ſemina.*] Mala principia.

83. *Teneras mora percoquit uvas.*] *Deoquit* ſcripti nonnulli, etiam ex melioibus, cum primâ editione. nil muta tanen. Germanicus Cæſar in fragmento rognoſticorum inedito,

Libra tumeſcentes muſto bene percoquit uvas.

roprie autem *coqui* de vindemia. Virilius,

Mitis in apricis coquitur vindemia ſaxis

inc *coctura* dicebatur ea cœli tempeies, quæ uvas maturas reddebat. Vide linium lib. XIV. cap. IV. & c. VI. Marialis,

Cæcuba ſaccentur, quæque annus coxit Opimi.

&,

Cæcuba Fundanis generoſa coquuntur Amyclis.

Nam aliud eſt *decoquere olus* apud Horatium, & *humorem muſti Vulcano decoquere* apud Virgilium. *Heinſius.*

84. *Quæ fuit herba.*] Scripti plerique *quod.* & recte. *Idem.*

90. *Læſuro jugo.*] Servituti amoris nocituræ.

93. *Nec te venturas differ in horas.*] *Profer* Puteaneus optimus. eleganter. hinc *res prolatæ.* ſic & infra v. 642. meliores libri,

Nec ſi ſcire voles, quid agat tamen illa, rogabis.

Profer: erit lucro lingua retenta ſuo. Heinſius.

25. *Verba dat omnis amans.*] Amantes omnes ſe ipſos fallunt, differendo amoris remedia.

97. *Flumina pauca vides magnis, &c.*] Quod eſt: Flumina non ſtatim ab ortu ſuo magna ſunt, ſed plerumque augentur in curſu, aquis undecunque affluentibus.

100. *Cor-*

Non tegeres vultus cortice, Myrrha, tuos.
Vidi ego, quod primo fuerat ſanabile, vulnus
Dilatum longæ damna tuliſſe moræ.
Sed, quia delectat Veneris decerpere flores,
Dicimus aſſidue, Cras quoque fiet idem.
Interea tacitæ ſerpunt in viſcera flammæ;
Et mala radices altius arbor agit.
Si tamen auxilii perierunt tempora primi,
Et vetus in capto pectore ſedit amor;
Majus opus ſupereſt: ſed non, quia ſerior ægro
Advocor, ille mihi deſtituendus erit.
Quam læſus fuerat partem Pœantius heros,

Certâ

100. *Cortice Myrrha vultus tegeres.*] Metam. 10. ꝟſ. 498. —— *merſitque ſuos in cortice vultus.*

203. *Veneris decerpere flores.*] *Fructum* prima editio cum Puteaneo, Regio & quatuor aliis. multi, *fructus* vel *florem.* parum refert. Puto *præcerpere* eſſe ſcribendum. nimirum antequam deſinamus amare. *Heinſ.*

104. *Cras quoque fiet idem.*] Sic Græci: δός μοι τὴν σήμερον, καὶ λάβε σοι τὴν αὔριον.

108. *In capto pectore ſedit amor.*] *In cauto* ſeptem libri. Puto *incauto pectore.* Art. III.

—— *incauto paulatim pectore lapſus*
Excipitur miſeri ſpiritus ore viri.

infra,

Affluit incautis inſidioſus amor.

Vulgatæ tamen ſcripturæ controverſia haud movenda temere. *Heinſius.*

109. *Majus opus ſupereſt.*] Major eſt difficultas ferendæ opis.

111. *Qua læſus fuerat partem.*] *Quam* veterrimus Regius, ut ſit Græciſmus in quibus elegantiis eſt multus noſter. ſupra, *collum nodatus laqueo. teneram cuſpide læſa manum* Faſt. IV. atque ita alibi infinitis propemodum locis. *Heinſius.*

Pœantius heros.] Philoctetes, Pœantis filius, à quo Hercules (ut Servius ſcribit) in Oeta, hominem exuens, petivit, ne alicui ſui corporis reliquias indicaret, jurareque coëgit; & ſuas ſagittas, Hydræ felle tinctas, dedit. Et cum reſponſum fuiſſet, Herculis ſagittis opus eſſe ad expugnandam Trojam, inventus eſt Philoctetes: & de Hercule interrogatus, negavit ſe ſcire. deinde quum cogeretur, confeſſus eſt mortuum: ſepulchrumque, ne jusjurandum falleret, non voce, ſed pede oſtendit. Poſt hæc quum duceretur ad bellum, caſu in eum pedem, quo ſepulchrum oſtendit, ſagitta cecidit: vulnereque immedicabili confectus eſt. cujus fœtor quum à Græcis ſuſtineri non poſſet, in Lemno relictus eſt. Vide Ovidium in 13. Metamorph.

Pœantius heros.] Adi Sophocl. fab. 7. Hæc fabula à multis celebrata eſt. Noſter quoque pluribus in locis. Homer. Iliad. ϐ. verſ. 228. in catalogo Heroum.

Ἀλλ᾽ ὁ μὲν ἐν νήσῳ κεῖτο κρατέρ᾽ ἄλγεα πάσχων,
Λήμνῳ ἐν ἠγαθέῃ, ὅθι μιν λίπον υἷες Ἀχαιῶν
Ἕλκεϊ μοχθίζοντα κακῷ ὀλοόφρονος ὕδρου.
Ἔνθ᾽ ὅγε κεῖτ᾽ ἀχέων· τάχα δὲ μνήσεσθαι ἔμελλον
Ἀργεῖοι παρὰ νηυσὶ Φιλοκτήταο ἄνακτος.

Omnem rem, velut in compendium miſſam, hic videmus. Pauſan. in Arcadicis etiam hujus meminit, & à dra-

cone

Certâ debuerat præſecuiſſe manu.
Poſt tamen hic multos ſanatus creditur annos
Supremam bellis impoſuiſſe manum.
Qui modo naſcentes properabam pellere morbos,
Admoveo tardam nunc tibi lentus opem.
Aut nova, ſi poſſis, ſedare incendia tentes:
Aut ubi per vires procubuere ſuas.
Cum furor in curſu eſt; currenti cede furori.
Difficiles aditus impetus omnis habet.
Stultus, ab obliquo qui cum deſcendere poſſit,
Pugnat in adverſas ire natator aquas.
Impatiens animus, nec adhuc tractabilis arte
Reſpuit, atque odio verba monentis habet.
Aggrediar melius tunc, cum ſua vulnera tangi
Jam

cone morſum aſſerit. Dio Pruſ. Orat. 59. Attius: *Cui viperino morſu venæ viſcerum — Veneno imbutæ tetros cruciatus cient.* Et noſter 5. Triſtium Eleg. 4. ℣ſ. 12. *Quidve Philoctetes ictus ab angue gemat.* Item. Eleg. 2. ℣ſ. 13.

Pæne decem totis aluit Pæantius annis
Peſtiferum tumido vulnus ab angue datum.

Alii ſagittas veneno imbutas malunt.

112. *Debuerat celeri præſecuiſſe manu.*] *Certâ debuerat* Puteani & Jureti codex. neque aliter Regius, niſi quod in eo mendoſe, *Cætera debuerat.* Amor. III. Eleg. III.

Viderat Iaſium Cretæâ diva ſub Idâ
Figentem certâ terga ferina manu.

Martial. lib. VI. de Othone,

Damnavit multo ſtaturum ſanguine Martem,
Et fodit certâ pectora nuda manu.

Martialis ſpectaculis,

O quam certa fuit librato dextera telo!

ſic *certa ſagitta* Met. I. Fabula Daphnes. *certa ſecuris* Pont. IV. Eleg. IV. *certi venatus* apud Claudianum. ubi nonnihil dictum eſt. *Heinſius.*

113. *Poſt multos annos.*] *Contempla hanc ſedem, in qua ego novem hyemes, ſaxo ſtratus, pertuli.* Attius. Adeundus etiam Calab. Smyrn. lib. 5. ubi Ajax Ulyſſi exprobrat πανουργοτάτῳ.

114. *Supremam bellis impoſuiſſe manum.*] Ultimum finem. nam poſt excidium Trojanum præ pudore noluit in patriam redire: ſed in Calabriam venit, ubi Petiliam condidit. *Supremam bellis impoſuiſſe manum.*] Sic Metam. 13. ℣ſ. 403. *Impoſita eſt ſero tandem manus ultima bello.* Quod fatale fuiſſe affirmant. Ideoque ℣ſ. 54. eodem Metam. *debita Trojanis ſpicula fatis.* Alii duplex, alii fuiſſe triplex Trojæ fatum volunt. Pauſan. in Eliac. duo dicit fata: Ἡρακλέους τόξα, καὶ ὀστοῦν Πέλοπος. Adi etiam Caſſand. Lycophr.

115. *Naſcentes properabam pellere morbos.*] Amorem ſurgentem.

116. *Admoveo tardam nunc quoque lentus opem.*] *Nunc tibi* meliores libri. recte. *Heinſius.*

119. *Dum furor.*] *Cum* prima editio, & meliores ſcripti. *Idem.*

121. *Qui cum diſcedere poſſit.*] *Deſcendere* iidem. probe. malo etiam *Pugnet* ſequenti verſu, quam *Pugnat.* Idem.

123. *Impatiens animus, &c.*] Amatoris animus in medio amoris curſu conſtitutus.

Jam ſinet, & veris vocibus aptus erit.
Quis matrem, niſi mentis inops, in funere nati
Flere vetet? non hoc illa monenda loco.
Cum dederit lacrymas, animumque impleverit ægrum;
Ille dolor verbis emoderandus erit.
Temporis ars medicina ferè eſt. data tempore proſunt,
Et data non apto tempore vina nocent.
Quin etiam accendas vitia, irriteſque vetando;
Temporibus ſi non aggrediare ſuis.
Ergo, ubi viſus eris noſtræ medicabilis arti,
Fac monitis fugias otia prima meis.
Hæc, ut ames, faciunt: hæc, ut fecere, tuentur:
Hæc ſunt jucundi cauſa cibuſque mali.
Otia ſi tollas, periere Cupidinis arcus;
Contemtæque jacent, & ſine luce, faces.
Quam platanus vino gaudet, quam populus undâ,
Et quam limoſâ canna paluſtris humo;
Tam Venus otia amat. qui finem quæris amoris,
(Cedit amor rebus) res age: tutus eris.
Languor, & immodici ſub nullo vindice ſomni,
Alea-

129. *Animumque expleverit ægrum.*] *Impleverit* ſcripti cum primâ editione. *Heinſius.*

131. *Temporibus medicina valet.*] Veterrimus Regius, *Temporis ars medicina ferè eſt.* eleganter mehercules. hoc eſt, ars quæ ſe ad temporis oportunitatem componit. ſic *Temporis arma* dixit Triſt. IV. El. ult.

Inſolitâ cepi temporis arma manu.

arma ad quæ capienda temporis neceſſitate compellebar. ubi fruſtra vir maximus *tum prius* reponit. *Idem.*

135. *Noſtra medicabilis arte.*] *Noſtræ arti* Regius, Puteaneus, & tres alii. probe. *Idem.*

137. *Hæc quod fecere tuentur.*] *Ut fecere* iidem. hoc eſt, ubi, poſtquam fecere, aut quemadmodum fecere, ita, & tuentur. Multi alii, *quæ fecere.* Idem.

138. *Iucundi cauſa mali.*] Otium: χολὴ τερπνὸν κακόν. Eurip.

141. *Quam platanus rivo gaudet.*] *Limo* tres ſcripti. ſed Regius & Scaligeri excerpta optime *vino.* Atque ita jam reſtituit exactiſſimus Gronovius, qui videndus Obſervationum lib. I. cap. V. Neque aliter Douſa divinarat in ora codicis ſui. hinc *platanum genialem* noſter dixit Met. X. *Heinſius.*

143. *Finem qui quæris amoris.*] *Amori* rectius duo libri. ſic infra, *hinc odiis ſemina quære tuis.* quomodo & illic videtur ſcribendum. & mox ex antiquis libris,

Tu quoque qui cauſam finito quæris amori.

Idem.

144. *Cedit amor rebus.*] Quia aliquid agendo amor tollitur.

145. *Vindice.*] Qui te cogat è ſtratis ſurgere.

146. *Multo*

Aleaque, & multo tempora quaſſa mero,
Eripiunt omnes animis ſine vulnere nervos.
Adfluit incautis inſidioſus Amor.
Deſidiam puer ille ſequi ſolet. odit agentes.
Da vacuæ menti, quo teneatur, opus.
Sunt fora: ſunt leges: ſunt, quos tuearis, amici.
Vade per urbanæ candida caſtra togæ.
Vel tu ſanguinei juvenilia munera Martis
Suſcipe. delitiæ jam tibi terga dabunt.
Ecce fugax Parthus, magni nova cauſa triumphi,
Jam videt in campis Cæſaris arma ſuis.
Vince Cupidineas pariter Parthaſque ſagittas:
Et refer ad patrios bina tropæa Deos.
Ut ſemel Ætolâ Venus eſt à cuſpide læſa;
Mandat amatori bella gerenda ſuo.
Quæritis, Ægiſthus quare ſit factus adulter?

In

146. *Multo tempora quaſſa mero.*] Percuſſum tempora Baccho. Tib. I. 2. ℣ſ. 3. Qui οἰνοπλήξ. Redi ad Ep. Her. 14. v. 19.

147. *Animo ſine vulnere vires.*] *Nervos* ſcripti meliores. *animis* etiam recte quidam. *Heinſius.*

150. *Menti vacuæ.*] Animo ocioſo.

152. *Urbanæ ſplendida caſtra togæ.*] *Candida caſtra* venuſte Jureti codex. age candidatum, inquit, atque in ambitu honorum mentem diſtrahe. *Heinſius.*

155. *Ecce fugax Parthus.*] Bellum Parthicum deſignat, quod Cajus, vel Tiberius ſumpſit Auguſti auſpiciis. *Fugacem* autem Parthum appellat, quoniam Parthi in fuga ſolent à tergo ſagittas emittere, adeo ut fugientes non minores hoſtibus afferant calamitates, quam conſiſtentes.

158. *Bina tropæa.*] *Tropæa* autem apud Græcos fuere arbores amputatæ, eo in loco, ubi hoſtes viciſſent, atque in fugam vertiſſent: amputabant enim ramos arborum, ac deinde armis ſpoliiſque hoſti detractis ornabant, ut eſſet poſteris monumentum victoriæ partæ in eo loco. Dicta autem ſunt tropæa à τροπή, quod qui hoſtem in fugam vertiſſet, tropæum mereretur. *Tropæa.*] Virgil. II. ℣ſ. 5. hæc omnia exequitur.
Ingentem quercum, deciſis undique ramis,
Conſtituunt. & ſeqq.

159. *Ætola cuſpide.*] Telo Diomedis regis Ætoliæ.

160. *Mandat amatori bella gerenda ſuo.*] Hoc eſt: Ipſa quidem abſtinet bellis, gerenda autem eadem committit amatori ſuo, id eſt, Marti, à quo amabatur. *Micyll.*

161. *Quæritur Ægiſthus.*] *Quæritis* Scaligeri excerpta. probe. Faſt. v.
Quæritis unde putem Maio data nomina menſi?
& eodem libro,
—— *Nunc ubi ſunt quæritis? urna tegit.*
lib. IV.
Cur igitur Veneris feſtum Vinalia dicant
Quæritis?
Propertius lib. II. Eleg. I.
Quæritis, unde mihi toties ſcribantur amores?
Noſter infra,

In promtu causa eſt: deſidioſus erat.
Pugnabant alii tardis apud Ilion armis:
Tranſtulerat vires Græcia tota ſuas.
Sive operam bellis vellet dare, nulla gerebat;
Sive foro, vacuum litibus Argos erat.
Quod potuit, ne nil illic ageretur, amavit.
Sic venit ille puer: ſic puer ille manet.
Rura quoque oblectant animos, ſtudiumque colendi:
Quælibet huic curæ cedere cura poteſt.
Colla jube domitos oneri ſupponere tauros;
Sauciet ut duram vomer aduncus humum.

Obrue

Quæris, ubi invenias, Artes, i, perlege noſtras.

Medea, *Dos ubi ſit quæris?* & ſic alibi quoque. *Heinſ.* *Quæritur, Ægiſthus.*] Ex Pelope, à quo Peleponneſus cognominata eſt, natus eſt Thyeſtes, qui concubuit cum Ærope uxore fratris Atrei, & cum filia Pelopeja inceſtum perpetravit: cujus filius Ægiſthus rem habebat cum Clytemneſtra, & ambo Agamemnonem occiderunt.

164. *Quo tulerat vires Græcia tota ſuas.*] Scripti omnes cum primâ editione, *Tranſtulerat.* ſic Faſt. I.

Tranſtulit Evander ſilveſtria numina ſecum.

lib. VI.

Imperium ſecum transferet illa loci.

lib. XIII. Met.

Permanet Aoniis Nereus violentus in undis,
Velaque non transfert.

Claudian. bello Gild.

——ſocia comitentur claſſe Sycambri.
Pallida tranſlatum jam ſentiat Africa Rhenum.

Cæterum Regius veterrimus, *Tranſtulerant Græcia.* quod non eſt de nihilo. Faſt. lib. I.

Feſta corymbiferi celebrabant Græcia Bacchi.

quomodo & illic liber unus ex melioribus. & mox,

Iuraque ab hac terrâ cætera terra petent.

ita vetuſtiſſimus Zulichemius. Faſt. II.

Græcia principium moris dedit. illa nocentes
Impia luſtratos ponere facta putant.

ſic ibi optimus Mazarinianus & duo alii. Faſt. I.

Curia pauperibus clauſa eſt. dant cenſus honores,
Cenſus amicitias.

ita optimus codex Arondelianus. ſic *vicinia ſpernebant.* de quo Faſt. III. ỳſ. 189. & Met. II. ỳſ. 688. & apud Silium lib. III. codex itidem egregius exhibebat,

Vos quoque deſertis in caſtra mapalibus itis
Miſceri gregibus Gætulia ſueta ferarum.

Plures invenies hujuſmodi loquendi modos in commentario Gronoviano de pecunia veteri. cap. III.

167. *Quod potuit, fecit. ne nil ageretur. amavit.*] Regius cum Puteaneo & Scaligeri excerptis rectius,

Quod potuit, ne nil illic ageretur, amavit. Idem.

Quod potuit, fecit.] Cum Ægiſtho nihil relinqueretur agendum, amori, quod ſolum poterat facere, indulſit.

169. *Rura quoque oblectant.*] *Oblectent* malim. *Heinſ.*

171. *Colla jube domitos.*] *Indomitos* quidam ex melioribus. *Idem.*

173. Ce-

Obrue versatâ Cerealia semina terrâ,
Quæ tibi cum multo fœnore reddat ager.
Aspice curvatos pomorum pondere ramos;
Ut sua, quod peperit, vix ferat arbor onus.
Aspice jucundo labentes murmure rivos:
Aspice tondentes fertile gramen oves.
Ecce petunt rupes præruptaque saxa capellæ.
Jam referent hœdis ubera plena suis.
Pastor inæquali modulatur arundine carmen:

Nec

173. *Cerealia semina.*] Farnesianus *munera.* Pont. III. Eleg. VIII.

Fœmina pro lanâ Cerealia munera frangit.

Medicamine faciei,

Cultus humum sterilem Cerealia pendere jussit
Munera.

quibus locis tamen nonnulli codices *semina.* Avienus descriptione Orbis,

Hi quanquam steriles decurrant semper arenas,
Munera nec carpant Cerealia.

sic & *munus Cereale* apud Ausonium Epig. CXXVI. Priscianus Periegesi,

Non Bacchi donum, Cereris nec munera norunt.

Epigramma in Catalectis Pithœi de mensibus,

Quintilis messis Cereali germine gaudens.

sic scribe. non *mensis.* *Cerealia dona* noster Fast. I.

Neve graves cultis Cerealia dona cavete
Agmine læsuro depopulentur aves.

Nemesianus Cynegetico,

Tunc rursus miscere sero Cerealia dona
Conveniet.

Avienus Ora Maritima,

Quà dona flavæ Cereris educat solum.

at Amor. lib. III. Eleg. VI.

Nunc opto currum de quo Cerealia primum
Semina venerunt in rude missa solum.

ita ibi constanter codices. ut & Met. I.

Semina tum primum longis Cerealia sulcis
Obruta sunt. Idem.

177. *Aspice labentes.*] *Liquaces* pro diversâ lectione optimus Puteaneus. eleganter. à *liquando.* sic noster in Fastis,

—— expressis mella liquata favis.

id inverterunt, qui primam syllabam non posse produci crediderunt. Met. VIII.

—— flagrantem mater ab igne
Eripuit ramum, sparsitque liquacibus undis.

ita illic etiam vetus codex. Met. III.

Quæ simul aspexit liquaci rursus in unda.

ita censeo scribendum, vel *liquenti.* Nam vulgatum *liquefacta unda* omnino ineptum est. etiam apud Prudentium Cathemer. Hymno V. parum abest quin reponendum censeam,

Cui jejuna heremi saxa liquacibus
Exundant scatebris, & latices novos
Fundit scissa silex.

quanquam non ignoro *loquaces* etiam *scatebras* dici posse. sed sane quod in nonnullis exemplaribus illic legitur *madentibus scatebris* glossema est τῦ *liquacibus.* De ejusmodi vocibus nonnihil dixi Amorum lib. II. Eleg. VI. v. 23. *Idem.*

180. *Iam referunt.*] *Ut referant* multi ex scriptis. sed Regius & sex alii, *Iam referent.* bene. *Idem.*

181. *Modulatur arundine carmen.*] *Moderatur* Jureti excerpta, & multi alii. *meditatur* unus Mediceus. quod placet. ut initio Tityri Virgiliani. *Idem.*

Nec desunt comites sedula turba canes.
Parte sonant aliâ silvæ mugitibus altæ;
Et queritur vitulum mater abesse suum.
Quid cum suppositas fugiunt examina taxos,
Ut relevent demti vimina torta favi?
Poma dat autumnus: formosa est messibus æstas:
Ver præbet flores: igne levatur hiems.
Temporibus certis maturam rusticus uvam
Deligit; & nudo sub pede musta fluunt:
Temporibus certis desectas alligat herbas;
Et tonsam raro pectine verrit humum.
Ipse potes riguis plantam deponere in hortis:
Ipse potes rivos ducere lenis aquæ.

Vene-

185. *Quid cum suppositos fugiunt examina fumos.*] *Suppositos taxos* Jureti excerpta. *compositas taxos* Puteaneus. Regius, *compositos fumos.* Lego *suppositas taxos.* nisi mavis *combustas taxos.* Virgilius IV. Georg. de apibus,

Nec propius tectis taxum sine, neve rubentes
Ure foco cancros.

& Ecloga IX. quæ noster respexit,

Sic tua Cyrnæas fugiant examina taxos.

De fumo apibus noxio cæteroquin res minime ignota. Scholiastes Apollonii lib. II. ad illa de Apibus, Καπνῷ τυφόμεναι πέτρης ἐκὰς ἀΐσσουσιν. conyzæ fumo apes fugari asserit. εἰώθασι γὰρ καπνίζειν κόνυζαν. δριμὺς γὰρ μάλιστα ὁ ταύτης καπνός. *Idem.*

186. *Demti vimina curva favi.*] *Vimina torta* optimus Puteaneus. quomodo *funes torti*, *capilli torti*, & alia. *retia torta* apud Tibullum lib. IV. *Idem. Vimina torta.*] Alvearia ex viminibus contexta.

189. *Maturas rusticus uvas Colligit.*] *maturam uvam.* scripti meliores. pro *Colligit* Puteaneus & duo alii *deligit.* sic Ep. Phædræ, *deligere rosam* dixit. hinc *delectus.* supra sub finem lib. III. Artis simpliciter dixit, *lecti de vite racemi.* apud Propertium,

Celsaque mortali deligere astra manu.

Heinsius.

191. *Desectas alligat herbas.*] *Colligit* prima editio cum scriptis nonnullis. codex Moreti pro diversâ lectione *aggregat.* Forte *aggerat*, ut de fœno intelligat, quod convertitur & in cumulos coacervatur. quos *metam fœni* & *fœnistriam* Rei Rusticæ scriptores appellant. hinc *fœnum in metam exstruere* apud Columellam. cui tamen l. II. c. XVIII. de fœno *desectam herbam religare*, idem est, quod *alligare* Nasoni. per *desectam* igitur *herbam* fœnum intelligit. hinc Severus in Ætna,

Plenaque desecto surgant fœnilia campo.

Idem.

192. *Raro pectine.*] Rastro.

193. *Plantas deponere in hortis.*] *Plantam* scripti. deinde nonnulli *deducere* vel *defigere.* Sed nil mutandum. Virgil. Georg. II.

Hic plantas tenero abscindens de corpore matrum
Deposuit sulcis.

Auctor Moreti,

— varias disponere plantas
Norat, & occultæ committere semina terræ.

Heinsius.

195. *Vene-*

Venerit inſitio; fac ramum ramus adoptet:
 Stetque peregrinis arbor operta comis.
Cum ſemel hæc animum cœpit mulcere voluptas,
 Debilibus pennis irritus exit Amor.
Vel tu venandi ſtudium cole. ſæpe receſſit
 Turpiter à Phœbi victa ſorore Venus.
Nunc leporem pronum catulo ſectare ſagaci:
 Nunc tua frondoſis retia tende jugis.
Aut pavidos terre variâ formidine cervos:
 Aut cadat adverſâ cuſpide foſſus aper.
Nocte fatigatum ſomnus, non cura puellæ,
 Excipit; & pingui membra quiete levat.
Lenius eſt ſtudium, ſtudium tamen, alite captâ,
 Aut lino, aut calamis præmia parva ſequi.
Vel, quæ piſcis edax avido male devoret ore,
 Abdere ſupremis æra recurva cibis.
Aut his, aut aliis, donec dediſcis amare,
 Ipſe tibi furtim decipiendus eris.

Tu

195. *Venerit inſitio.*] Cum aderit vernum inſerendi tempus. De inſitione autem plura legito apud Plinium in 17. *Fac ramum ramus adoptet.*] Tangit duos illos modos inſerendi, quos Maro poſuit.

196. *Peregrinis comis.*] Foliis alienæ arboris. nam ceraſus in ſalice, platanus in lauro, laurus in ceraſo naſcuntur. *Arbor comis ſtet.*] Frondibus. Redi ad Amor. 2. ℣ſ. 36. Eleg. 16.

197. *Voluptas.*] Agriculturæ.

200. *A Phœbi ſorore.*] A Diana, venationis dea.

202. *Nunc tua frondoſis retia tende jugis.*] Puto *nunc ſua.* ut ſæpe noſter. ſupra,

Ut ſua, quod peperit, vix ferat arbor onus.

ſuperiori verſu *catulo ſequaci* pro *ſagaci* codex Jureti. ſed nil muta. eſt enim *ſagax* perpetuum canum epitheton. noſter,

— canibuſque ſagacior anſer.

Halieut. de canibus,

Venandique ſagax virtus.

Seneca Thyeſte,

Sic cum feras veſtigat, & longo ſagax Loro tenetur Umber.

Idem Hippolyto de canibus,

Nunc demiſſi nare ſagaci captent auras.

vide Feſtum in *ſagaces.* Servius de Anubide lib. VIII. Æn. *quidam hunc Mercurium volunt, quia nihil eſt cane ſagacius.* ſic Ennius quoque & Gratius de canibus, aliique paſſim. *Heinſ.*

206. *Pingui membra quiete levat.*] Sic Regius cum Scaligeri excerptis, & Puteaneus pro diverſa lectione. Reliqui fere, *dulci quiete.* perperam dictum Notis ad Epiſt. XII. ℣ſ. 170. *Idem.*

208. *Aut lino.*] Aut retibus. *Aut calamis.*] Aut ſagittis. Aut calamum aucupatorium intelligit, quo viſcato aves capiuntur.

210. *Æra recurva.*] Hamos.

Tu tantum î, quamvis firmis retinebere vinclis,
I procul, & longas carpere perge vias.
Flebis, ut occurret desertæ nomen amicæ:
Stabit & in mediâ pes tibi sæpe viâ.
Sed quanto minus ire voles, magis ire memento:
Perfer: & invitos currere coge pedes.
Nec pluvias vites: nec te peregrina morentur
Sabbata; nec damnis Allia nota suis.

Nec

213. *Tu tantum quamvis firmis retinebere vinclis,*
I procul, & longas carpere perge vias.] Ita Regius cum vulgatis, cæteri majori ex parte cum prima editione, *Tu tamen &c.* duo, *Tu tamen infirmis quamvis.* quartus Puteaneus, *Tu tamen hic quamvis.* Jureti codex, *Tu tandem firmis quamvis*, & tres alii. Scribe,

Tu tamen î, quamvis firmis retinebere vinclis,
I procul.

dixi Amor. lib. III. El. III. nisi mavis, *Tu tamen hinc i procul:* deinde *finge moras* duo. unus, *posce vias.* alius *perge moras.* *Rumpere perge moras* unus Vaticanus, ut apud Virgilium, *Eja age rumpe moras.* certe *Tò vias* cum mox sequatur, hoc loco alienum videtur. *Idem.*

215. *Flebis & occurret.*] *Ut occurret* omnino legendum, quicquid obnituntur libri veteres. Fast. II.

Flent tamen, ut geminas in loca jussa ferunt.

sic & ibi scribendum. *Idem.*

217. *Sed quando minus.*] *Quanto* cum scriptis. *Idem.*

219. *Nec pluvias opta.*] Quæ moram tibi abituro injiciant. at prima editio *vites* cum duobus Farnesianis. lege *vita.* Sic apud Gratium, *& pluvias & Cauri frigora vitent.* & contra *vitare æstum.* Amor. III. El. V. & *vitare solem* Nuce. *Idem. Nec te peregrina morentur Sabbata.*] Sabbati enim diem aliquo profecturi, tanquam atrum & perniciosum, propter frigidum & nocens Saturni sidus, maxime verentur, & infelicem existimant. *Peregrinam* autem ideo appellat, quia peregrini Judæi eum diem in primis observant.

220. *Nec damnis Allia nota suis.*] Poëta hic loquitur de diebus atris, & inauspicatis, quale tum sabbatum habitum fuit, propter Judæos: item Alliensis dies, quo Romani à Gallis ad Alliam flumen superati ac cæsi sunt. de qua re supra quoque dictum. *Micyll. Damnis Allia nota suis.*] *Alea* scripti perperam: deinde *nata* tres scripti cum prima editione. forsan recte. Propertius lib. I. El. VI.

Non ego sum laudi, non natus idoneus armis.

& apud eundem lib. III. El. VIII.

Hic satus ad pacem, hic castrensibus utilis armis.

Amo. II. Eleg. XXII. noster,

O nimis exitio nata theatra meo.

eodem libro El. III.

Non tu natus equo, non fortibus utilis armis.

Paris Sabini,

Tyndaris heu flammis nata puella meis.

Pont. III. Eleg. I. cum optimis libris,

Telegonique parens vertendis nata figuris.

El. II.

Fœmina sacra facit tædæ non nata jugali.

sic & illic puto scribendum. Trist. IV. El. ult.

Fortia verbosi natus ad arma fori.

natus lædere Elegia de Nuce,

At rubus & sentes tantummodo lædere natæ.

Epistola Paridis,

O facies oculos nata tenere meos. Heins.

222. Nec,

Nec quod transieris, sed quot tibi quære supersint
 Millia: nec, maneas ut prope, finge moras.
Tempora nec numera: nec crebro respice Romam.
 Sed fuge. tutus adhuc Parthus ab hoste fugâ est.
Dura aliquis præcepta vocet mea; dura fatemur
 Esse: sed, ut valeas, multa dolenda feres.
Sæpe bibi succos, quamvis invitus, amaros
 Æger; & oranti mensa negata mihi.
Ut corpus redimas, ferrum patieris & ignes;
 Arida nec sitiens ora lavabis aquâ; f. levabis v. IV. Epist. Her. 174.
Ut valeas animo, quicquam tolerare negabis?
 At pretium pars hæc corpore majus habet.
Sed tamen est artis strictissima janua nostræ,
 Et labor est unus tempora prima pati.
Aspicis, ut prensos urant juga prima juvencos?
 Ut nova velocem cingula lædat equum?
Forsitan à Laribus patriis exire pigebit.
 Sed tamen exibis: deinde redire voles.
Nec te Lar patrius, sed amor revocabit amicæ,
 Prætendens culpæ splendida verba suæ.
Cum semel exieris, centum solatia curæ
 Et rus, & comites, & via longa dabunt.
Nec satis esse puta discedere: lentus abesto;

222. *Nec, maneas ut prope, finge moras.*] Quod est: Ne ipse tibi fingas moras, quo causam manendi ac cessandi habeas, &c. *Micyl.*

229. *Ferrum patiaris & ignes.*] *Patieris* scripti. idque sequens versus requirit. ubi pro *lavabis* primâ editio & scripti *levabis*. ut epist. IV. *arentem quæ levet unda sitim*. Heinsius.

233. *Artis tristißima janua nostræ.*] *Strictißima* decem scripti. quod verum est. hinc *adstringere limen*. de quo dixi in Notis ad Amor. lib. III. El. I. vs. 50. sic *janua laxa*. de quo ad Fastos lib. II. vs. 456. *Idem.*

235. *Aspicis ut prensos urant juga.*] Hanc lectionem tuetur ad Statium Gronovius cap. IX. & Elencho Antidiatribes. qui videatur. alii codices *pressos*. Idem. *Prensos juvencos.*] Aratro subditos.

240. *Prætendes culpæ splendida verba tuæ.*] *Prætendens* primo cum primâ editione & scriptis legendum plerisque. deinde *culpæ facta suæ* cum Sarraviano. *facta tuæ* quatuor alii ut apud Horatium lib. II. Ep. I.

— *Scriptores carmine fœdo*
Splendida facta linunt.

Heins. *Prætendens culpæ splendida verba.*] Verisimilia. Speciosa. Redi ad Ep. Her. 5. vs. 130. & 131. *culpam nomine veles.*

243. *Nec satis esse putes.*] Multi *puta* rectius.

Dum perdat vires, ſitque ſine igne, cinis.
Si niſi firmatâ properabis mente reverti,
Inferet arma tibi ſæva rebellis Amor.
Quid quod, ut abfueris, avidus ſitienſque redibis;
Et ſpatium damno ceſſerit omne tuo?
Viderit, Hæmoniæ ſi quis mala pabula terræ,
Et magicas artes poſſe juvare putat.
Iſta veneficii vetus eſt via. noſter Apollo
Innocuam ſacro carmine monſtrat opem.
Me duce non tumulo prodire jubebitur umbra:
Non anus infami carmine rumpet humum.
Non ſeges ex aliis alios tranſibit in agros:
Nec ſubitò Phœbi pallidus orbis erit.
Ut ſolet, æquoreas ibit Tyberinus in undas:
Ut ſolet, in niveis Luna vehetur equis.

Nulla

rectius. *Heinſ. Lentus abeſto.*] Diu abſis ab urbe.

244. *Cinis.*] Amoris æſtus refrixerit. An huc referri poſſit illud Plauti? in Mil. 4. 2. ỽſ. 10. *Meam laudat ſpeciem. edepol hujus ſermo nos, haud cineres quæritat.* Lepida enim, & nitida nimis fœmina quærit illum, qui nondum ex amœnis rebus exaruerit. Eſt hic ludus poëticus. Viri celeberrimi ad hunc locum rationes firmæ ſtant, quas non attingo.

247. *Quicquid eras fueris, ſitiens avidusque redibis.*] *Quiſquis es affueris*, unus. *Quiſquis & duo. Quicquid eris fueras* alius. unus Vaticanus *Quid quod & afſueris.* proxime verum. Reliqui cum primâ editione *Quicquid & abfueris.* Regius *Quicquid & afueris.* Scribe,

Quid quod, ut abfueris, avidus ſitienſque redibis?

nam poſteriores voces eo legunt ordine ſcripti omnes meliores. de quo dixi Epiſt. VII. v. 53. malim & *damno ſuo* ſequenti verſu. ſic infra, 642. *Erit lucro lingua retenta ſuo*, ex veteri codice. *Heinſ.*

249. *Viderit Hæmoniæ.*] Hæc vera lectio eſt, licet *Fallitur* ſit in pleriſque ſcriptis. atque ita loquitur Artis l. 11.

Fallitur Hæmonias ſi quis decurrit ad artes.

adeantur Notæ Pont. 1. Eleg. 11. *Idem. Mala pabula.*] Herbas nocentes. *Æmoniæ terræ.*] Terræ Theſſaliæ, ubi ars magica olim floruit.

254. *Non anus.*] Non ſaga, & venefica mulier. *Carmine.*] Incantatione. *Rumpet humum.*] Terram findet. Tibul. *Hæc cantu finditque ſolum, maneſque ſepulcris Elicit.*

255. *Non ſeges ex aliis.*] Docet Cicero, & Seneca, meſſes in agros traduci poſſe magicis præſtigiis. unde in 12. tabulis cautum erat, ne quis alienam ſegetem pelliceret. Virgil. *Atque ſatas alio vidi traducere meſſes.*

256. *Nec ſubitò Phœbi.*] Non inficietur ſol, me duce, quod à Magis fieri ſolet.

257. *Ut ſolet æquoreas.*] Tybris curſu ſolito in mare deſcendet: non autem retro, quod magi efficiebant. *Tybrim* autem pro quocunque poſuit flumine.

258. *In niveis luna vehetur equis.*] Per me

Nulla recantatas deponent pectora curas;
Nec fugiet vivo sulfure victus amor.
Quid te Phasiacæ juverunt gramina terræ,
Cum cuperes patriâ, Colchi, manere domo?
Quid tibi profuerunt, Circe, Perseïdes herbæ,
Cum sua Neritias abstulit aura rates?

Omnia

: etiam luna non deducetur è cœlo ıgico carmine.

259. *Curas recantatas.*] Amores ma- is carminibus repressos.

260. *Vivo sulphure.*] Id sacrum intel- it, quo adhibito sulphure, ovo, & te- lustrabantur amantes.

261. *Quid te Phasiacæ.*] *Pasiphe* Re- ıs & duo alii. tres *Phasideæ*. unus *asiadæ*. alius *Perseidos*. Lege *Phasia- s terræ*. dixi Epist. XIV. v. 164. sic *Pha- s* passim pro Medea. *Heinsius*. *Terræ asiacæ.*] Colchon insulam designat, lumine *Phasis* dictam. Medeam au- m dicit, quæ relicta patria, Jasonem quuta est.

263. *Quid tibi profuerunt Perseïdes rbæ.*] Herbæ veneficæ, sic dictæ à Per- nympha Oceani filia, ex qua Sol ge- ıit Circen. Vel à Perse: nam Sol ex rsa duos filios habuit, Æëtam & Per- n. Ex Perse nata est Hecate, quæ quum ıtrem veneno absumpsisset, nupsit Aë- e patruo, tresque liberos sustulit, Cir- n, Medeam. & Ægialeum. auctor iodor.

264. *Cum tibi Neritias abstulit hora ates.*] *Cum sua* optime Regius & alii de- em. ita & scribo Amor. l. I. El. VII. v. 54.

Ut sua populeas ventilat aura comas.

ro *hora* etiam *aura* ex primâ editione c scriptis præstantioribus reponen- lum. Deinde *Neritias* quod sæpius apud ıostrum occurret, perperam in *Naricias* cripti libri plerique mutant. *Narycius*, nim est Locrensis. *Neritius* seu *Nericius*, thacensis aut Epirota. sic libro VIII. Met. *Naryciusque Lelex*. quomodo scri- bendum. recte *Narycius*, ut hunc Lo- crensem à Lelege autochthone primo Laconum rege distinguat. Homerus Iliad. *B*.

Αὐτὰρ Ὀδυσσεὺς ἦγε Κεφαλλῆνας μεγαθύμους,
Οἵ δ' Ἰθάκην εἶχον καὶ Νήριτον εἰνοσίφυλλον.

& quæ sequuntur ubi Eustathius, Νήριτον τὸ ὄρος διὰ τοῦ τ΄ τὸ δ΄ διὰ τοῦ κ΄ Νήρικον πόλις Ἠπείρου ὡς δεδήλωται. Hinc Ἰθάκην Νηρικίην dixit Periegetes. quare non penitus est damnandum illud *Naricias* ἀπὸ τοῦ Νηρίκου, seu Ναρίκου Dorico. quanquam Naso Homerum in plerisque sequitur auctorem. Met. XIV.

Neritius Macareus comes experientis Ulyssi.

& eodem libro,

Neritiæque ratis viderunt fragmina lætis
Vultibus.

& Fastorum IV. *Dux quoque Neritius* de Ulysse. sic enim meliores. & Trist. I. Eleg. IV. bis. & Met. XIII.

Neritiasque domos regnum fallacis Ulyssi.

noster Trist. I. El. IV.

Nec mihi Dulichium domus est Ithaceve Sameve.

ubi plerique veteres *Samosve*. Idem. Eustathius Neriti montis nomen deducit ἀπὸ Νηρίτου υἱοῦ Πτερελάου ad Odyss. P. Nerici oppidi ipse quoque Homerus meminit Odyss. Ω. sed *Neriti* sæpius. Noster lib. XIII.

Et jam Dulichios portus, Ithacamque Samonque
Neritiasque domos regnum fallacis Ulyssi,
Præter erant vecti.

ubi nihil necesse contra auctoritatem veterum librorum *Samenque* reponi.

cum

Omnia fecisti, ne callidus hospes abiret:
Ille dedit certæ lintea plena fugæ.
Omnia fecisti, ne te ferus ureret ignis:
Longus at invito pectore sedit amor.

Ver-

cum Homerus quoque Iliad. B. ubi apparatum classis Ulysseæ describit, loco jam supra adducto inter alia,

Οἱ δὲ Ζάκυνθον ἔχον, ἠδ᾽ οἳ Σάμον ἀμφενέμοντο.

ubi Eustathius, *λέγεται δὲ καὶ Σάμη. ἧς ὁ πολίτης, Σαμαῖος, οἱ δέ φασι καὶ ὅτι ἡ μὲν νῆσος Σάμος λέγεται μόνον. ἡ δὲ πόλις, καὶ Σάμος καὶ Σάμη.* atque ita quoque alibi Homerus. In Odyssea tamen *Σάμην* vocat frequentius. ut libro A.

Δουλιχίῳ τε Σάμῃ τε καὶ ὑλήεντι Ζακύνθῳ.

quod Virgilius expressit lib. Æn.

—— apparet fluctu nemorosa Zacynthos,
Dulichiumque, Sameque, & Neritos ardua saxis.

ubi Servius. *Same Cephallenia civitas. nam Samos in Asia est.* qui non meminerat præter hanc nostram, tertiam quoque esse in Thracia, Samothracem dictam. Trist. I. El. IV.

Nec mihi Dulichium domus est, Ithaceve, Samosve.

sic ibi constanter veteres. Vulgati *Sameve.* certe Samon nostro fuisse dictam, apparet ex epistola prima ubi habes *Dulichios, Samiosque.* Samius enim Sami incola dicitur, quemadmodum *Samæus* Sames. Eustathius in A. Odyss. *Σάμη νῆσος περὶ Κεφαλληνίαν, λεγομένη καὶ Σάμος. καὶ ὁ πολίτης αὐτῆς, Σαμαῖος, ὁ μὲν τοι τῆς ἑῴας Σάμου πολίτης Σάμιος λέγεται.* Ausonius quoque in Periocha Odysseæ IV. *Circa Asteriam ergo insulam, quæ Ithacam Samumque interjacet, delitescentes occasionem fraudis expectant.* Atque hæc de Nerito & Nerico Epiri. Nunc de Naryce aut Narycio videamus. Stephanus, Byzantinus: *Νάρυξ πόλις Λοκρίδος, θηλυκῶς λεγομένη. Τινὲς δὲ Νάρύκιον τὴν πόλιν φασίν, ἐξ ἧς Αἴας. ὁ πολίτης Ναρύκιος, καὶ Ναρυκία δὲ οὐδετέρως λέγεται καὶ Ναρύκη καὶ Ναρυκαῖος θηλυκῶς, καὶ οὐδετέρως.* quæ fere totidem verbis habes apud Suidam in *Νάρυξ.* Hinc *Narycios Locros* dixit Virgilius de colonia Locrensium in Calabria, quam & noster lib. XV. Metam. *Narycium* vocat. ita enim scribo. cum non Stephano tantum ac Suidæ, sed Plinio quoque *Narycium* non *Narycia* dicatur. atque inde quoque *Narycia picis lucos* idem Virgilius in Georgicis dixit. & Columella,

—— sobolem dabit illa capacem
Narycia picis, aut Actæi mellis Hymetti.

sed Virgilianus locus de pice Brutiâ intelligendus, quam commendat Plinius. Locri enim in Brutiis. ea est vera lectio apud Virgilium. neque aliter vetustissimi codices. etsi Probus & Servius *Mariciaque* illic agnoscunt. mendose. alter etiam de pice Locride non Brutia perperam interpretatur. sed in duobus Servii vetustis codicibus Leidensis bibliothecæ, *Narycia picis à loco in quo abundant picea.* male vulgo, *abundant pices.* Hæc scripseram, cum obtulit se mihi Scholiastes Virgilii ineditus, qui meam de pice Brutia interpretationem confirmat. eum audi. *Narycia, Brutia, quæ in similitudinem picis arborum corticibus fluunt. Item, Narycia, Brutia, quæ in silva* (lego *quæ ea in silva*) *fiunt. Hic & Narycii posuerunt mœnia Locri.* Interpretes ex hoc Virgilii loco non satis se expediunt, cujus nec mentem videtur assecutus Plinius nam cum libro XIV. cap. XX. picem Brutiam jam commendasset, subjungit paulo post, Naryciam à Virgilio laudari. Hæc copiosius præter institutum. *Heins. Neritias rates.*] Naves Ulyssis.

268: *Longus & invito pectore sedit amor.*] Lege *at invito* cum priscis editioni-

ertère tu poteras homines in mille figuras:
Non poteras animi vertere jura tui.
iceris his etiam, cum jam diſcedere vellet,
Dulichium verbis detinuiſſe ducem:
on ego, quod primò (memini) ſperare ſolebam,
Jam precor, ut conjux tu meus eſſe velis.
t tamen, ut conjux eſſem tua, digna videbar:
Quod Dea, quod magni filia Solis eram.
e properes oro: ſpatium pro munere poſco.
Quid minus optari per mea vota poteſt?
t freta mota vides; & debes illa timere.
Utilior velis poſtmodo ventus erit.
uæ tibi cauſa fugæ? non hic nova Troja reſurgit:
Non alius ſocios Rheſus ad arma vocat.

Hîc

ibus, & duobus ſcriptis. alii nonnulli *invito.* pro *ſedit* fruſtra Puteaneus & nonnulli alii *manſit.* noſter ſupra,

Et vetus in capto pectore ſedit amor.

p. II.

Sedit in ingenio Creſſa relicta tuo.

p. IV.

Sarcinaque hæc animo non ſedet apta meo.

Amor. I. Eleg. II.

Nec in lecto pallia noſtra ſedent.

Triſt. III. Eleg. IX. ex veteribus libris,

Pallor in attonitæ virginis ore ſedet.

Met. II.

Pallor in ore ſedet, macies in pectore toto.

plura ex Martiali Gronovius noſter collegit Obſerv. lib. II. cap. III. *Heinſius.*

269. *Vertere quæ poteras.*] Scripti cum prima editione *tu poteras.* mihi tamen vulgatum magis arridet. *Idem. Homines in mille figuras.*] Circe enim deformabat homines in mille figuras animalium, ut docet Virg.

270. *Iura tui animi.*] Poteſtatem tuæ mentis, quæ erat amori obnoxia.

272. *Dulichium ducem.*] Ulyſſem, ſic appellatum à Dulchio inſula, una ex Echinadibus.

280. *Utilior ventus.*] *Utilius tempus* quatuor libri. ut Ep. Laodamiæ,

Illud erat ſævis utile tempus aquis.

Heinſius.

281. *Nova Troja reſurgit.*] Sic. Luc. 9.

—— gratâ vice mœnia reddent.
Auſonidæ Phrygibus, Romanaque Pergama ſurgent.

Propert. 4. Eleg. I.

Dicam, Troja cades, & Troïa Roma reſurges.

Ennius. I. Annal.

In Roma Troja revixti.

His addemus mutuam Ilienſium ac Romanorum gratulationem: *Ilienſibus Æneam, cæteroſque cum eo duces à ſe profectos: Romanis, ſe ab his procreatos referentibus. Optabilem Trojæ ruinam fuiſſe, ut tam feliciter renaſceretur.* Hæc erat illa *Trojæ renaſcens fortuna.* Hor. 3. 3. Conſule Celeberrimum Gronovium, Sen. Troad. ℣ſ. 472. *Recidiva ponas Pergama.* Virgil. ſæpe utitur hac voce.

282. *Non aliquis ſocios rurſus ad arma vocat.*] Hæc non ſunt nauci. optimus Puteaneus *Rheſus,* ut & Argentinenſis. vere. niſi quod ſcribo, *alius Rheſus ad arma vocat.* Victoriam de Rheſo paſſim jactat & oſtentat Ulyſſes. ita in Reſponſione Sabiniana ad Ovidianam Penelopen, ita Met. XIII. in oratione adverſus Ajacem, ita Artis l. II. ubi cum Ca-

Hic amor, hîc pax eſt; in quâ male vulneror unâ:
 Totaque ſub regno terra futura tuo eſt.
Illa loquebatur: navem ſolvebat Ulyſſes:
 Irrita cum velis verba tulere Noti.
Ardet, & aſſuetas Circe decurrit ad artes:
 Nec tamen eſt illis attenuatus amor.
Ergo age, quiſquis opem noſtrâ tibi poſcis ab arte,
 Deme veneficiis carminibuſque fidem.
Si te cauſa potens dominâ retinebit in Urbe;
 Accipe, conſilium quod ſit in Urbe meum.
Optimus ille fuit vindex, lædentia pectus
 Vincula qui rupit, dedoluitque ſemel.
Si cui tantum animi eſt, illum mirabor & ipſe:
 Et dicam, Monitis non eget iſte meis.

Tu

Calypſo colloquens inducitur. bene etiam unus Farneſianus *in arma.* vide notas ad Epiſt. III. ỷſ. 136. *Heinſ.*

283. *Hic amor, hic pax eſt.*] *Et pax* meliores, præter excerpta Jureti. ſequens verſus aut ſpurius eſt, aut aliquid hic excidit. *Idem. Male vulneror.*] Nimio amore angor.

286. *Irrita cum velis verba.*] *Cum votis* Puteaneus. forte *cum velis vota.* ſed ſupra in Epiſtola Sapphus,

Qui mea verba ferunt, vellem tua vela referrent.

&,

Demophoon, ventis & verba & vela dediſti. Heinſius.

287. *Ad aſſuetas artes.*] Ad artes magicas.

289. *Ergo quiſquis opem.*] In uno Regio, *Ergo age quiſquis opem.* ut Artis libro primo,

Ergo age ne dubita cunctas ſuperare puellas.

& lib. II.

Ergo age & iratæ medicamina fortia præbe. Heinſius.

291. *Domina retinebit in urbe.*] Sic bene Regius. reliqui fere *dominæ in urbe.* male. Martialis III.

Plus ſane placeat, domina qui natus in urbe eſt.

lib. IX.

Octavum domina marmor ab urbe legis.

Nemeſianus Eclog. I.

Non ſic dulce ſonas, ut te placatus Apollo Provehat, & felix dominam perducat ad urbem.

Eclog. II.

Tityrus è ſilvis dominam pervenit ad urbem.

& Calpurnius Eclog. IV.

Tu mihi talis eris, qualis, qui dulce ſonantem
Tityron è ſilvis dominam perduxit ad urbem.

ſic & *dominam Romam* Martial. lib. X. & *dominas arces* Rutilius. ſic & Græci frequenter βασιλεύουσαν πόλιν. Idem.

293. *Optimus vindex.*] Optimus defenſor & liberator. *Qui rupit.*] Qui potuit ſolvere. *Lædentia pectus vincula.*] Amorem, amatoris mentem torquentem.

294. *Dedoluitque ſemel.*] Semel amoris impatientiam & dolorem abjecit.

295. *Sed cui.*] Malo *Si cui* cum duobus ſcriptis. *Heinſius.*

299. Sce-

ı mihi,qui, quod amas, ægrè dediſcis amare;
Nec potes,& velles poſſe; docendus eris.
:pe refer tecum ſceleratæ facta puellæ;
Et pone ante oculos omnia damna tuos.
ud & illud habet: nec eâ contenta rapinâ
Sub titulum noſtros miſit avara lares.
: mihi juravit: ſic me jurata fellit.
Ante ſuam quoties paſſa jacere forem!
iligit ipſa alios: à me faſtidit amari.
Inſtitor heu noctes, quas mihi non dat, habet!
æc tibi per totos inaceſcant omnia ſenſus:
Hæc refer: hinc odii ſemina quære tui.
tque utinam poſſis etiam facundus in illis
Eſſe! dole tantum; ſponte diſertus eris.
æſerat in quâdam nuper mea cura puellâ:
Conveniens animo non erat illa meo.
urabar propriis æger Podalirius herbis:
Et (fateor) medicus turpiter æger eram.

Pro-

299. *Scelerata facta puellæ.*] Alii ver- aut *dicta*. Sarravianus *regna*. elegan- r mehercules. ſic de regno amatorio pra,

At ſi quis male fert indignæ regna puellæ.

orat. Od. I. lib. IV.

Non ſum qualis eram bonæ ſub regno Cynaræ.

ropertii Cynthia lib. III. El. X.

Inque meum ſemper ſtent tua regna caput.

: lib. II. Eleg. X.

Et ſubito felix nunc mea regna tenet.

b. IV. El. VII.

Longa mea in libris regna fuere tuis.

t mox,

Et quererer lecti frigida regna mei.

dem.

301. *Nec eâ contenta rapinâ eſt.*] Pu- eaneus & quinque alii, *contenta rapinâ.* cribe,

—— *nec eâ contenta rapinâ.*
Sub titulum noſtros miſit avara lares.

fruſtra ſcripti *ſub titulo.* Tibullus,

—— *ſi juſſerit illa,*
Ite ſub imperium ſub titulumque lares.

Idem.

304. *Ante ſuas fores.*] *Suam forem* unus meus. bene. *Idem.*

307. *Per totos marceſcant omnia ſenſus.*] Unus *vaneſcant*, alius *maneſcant.* prior Mentelianus *aceſcant.* Regius cum duobus aliis *inaceſcant.* vere. atque ita, quem nihil præterit, perſpicaciſſimus Gronovius Obſerv. lib. II. cap. XXI. is plura de eo verbo collegit. *non ceſſent* codex Jureti fruſtra. *inaceſcere* Scribonius Largus Compoſitione CIV. & Marcellus Empiricus quoque dixerunt. Sic *inamareſcere* Horat. l. II. Sat. VII.

Nempe inamareſcunt epulæ ſine fine petitæ. Idem.

308. *Odii ſemina quære tui.*] Malo *tuis odiis.* dixi ſupra ad v. 143. ſequenti verſu *poſſis* pro *poſſes* meliores. *Idem.*

314. *Æger.*] Amore captus.

315. *Pro-*

Profuit aſſiduæ vitiis inſiſtere amicæ.
  Idque mihi factum ſæpe ſalubre fuit.
Quàm mala ſunt noſtræ, dicebam, crura puellæ!
  Nec tamen, ut verè confiteamur, erant.
Brachia quàm non ſunt noſtræ formoſa puellæ!
  Et tamen, ut verè confiteamur, erant.
Quàm brevis eſt! nec erat. quam multum poſcit amantem!
  Hinc odio venit maxima cauſa meo.
Et mala ſunt vicina bonis. errore ſub illo
  Pro vitio virtus crimina ſæpe tulit.
Quàm potes, in pejus dotes deflecte puellæ:
  Judiciumque brevi limite falle tuum.
Turgida, ſi plena eſt; ſi fuſca eſt, nigra vocetur.

In

315. *Profuit aſſidue.*] *Aſſiduæ amicæ* Regius. eleganter. ſic in Ibide libri veteres,

Viſceraque aſſidua dedita præbet avi.

Heinſius.

318. *Ut verum confiteamur.*] *Vere* tam hic quam ſequenti pentametro libri meliores. & recte. infra,

Sic facies verè, quod meditatus eris.

Idem.

320. *Nec tamen.*] *Et tamen* ſcribe cum Puteaneo, & Argentinenſi. aliter ſenſus non conſtabit. & ſequenti verſu, *Quam brevis eſt! nec erat.* cum eodem Puteaneo, & duobus aliis. vulgati inſulſe, *& erat.* Idem.

322. *Hinc odio.*] *Hac* ſcripti plerique. *Idem.*

323. *Et mala ſunt vicina bonis.*] Lego, *Ut mala ſunt vicina bonis*: hoc eſt, quemadmodum. *Idem.*

325. *Quam potes.*] Regius, Puteaneus, & plures alii, *Qua potes.* nil muta. dictum alibi. ſic infra libri quidam veteres,

Et modo, quam poterat, latum ſpectabat in æquor.

Triſt. I. Eleg. VIII.

Quam potes excuſa, nec amici deſere cauſam.

ſic libri quidam veteres. ut & lib. III. Eleg. III.

Quam potes, extenua forti mala corde ferendo.

& Eleg. IV.

Et quam quiſque poteſt, oro, mala noſtra levate.

El. VII.

Effuge venturos, quam potes, uſque rogos.

lib. IV. Eleg. VIII.

Sed qui, quam potuit, dat maxima, gratus abunde eſt.

Met. III. ỽſ. 300. ex antiquis itidem libris,

Quam tamen uſque poteſt, vires ſibi demere tentat.

& lib. VIII.

Quam potuit precibus deus annuit.

Val. Maximus libro IV. cap. I. *Fabius Maximus cum à ſe quinquies, & à patre, avo, proavo, majoribuſque ſuis ſæpenumero conſulatum geſtum animadverteret; comitiis, quibus filius ejus ſummo conſenſu conſul creabatur, quam potuit, conſtanter cum populo egit, ut vacationem aliquando hujus honoris Fabiæ genti daret.* Idem.

326. *Brevi limite.*] Brevi via: tranſeundo de virtute ad vitium.

329. *Et*

...n gracili macies crimen habere potest.
Et poterit dici petulans, quæ rustica non est:
Et poterit dici rustica, si qua proba est.
Quin etiam, quacunque caret tua fœmina dote,
Hanc moveat, blandis usque precare sonis.
Exigito cantet, si qua est sine voce puella:
Fac saltet, nescit si qua movete manum.

Bar-

29. *Et poterit dici petulans.*] Inverecunda poterit appellari. *Quæ rustica non est.* Quæ est urbana. Fabius *urbanitatem* appellat, in qua nihil absonum, nihil agreste, nihil inconditum, nihil peregrinum neque sensu, neque verbis, neque ore, gestuve possit deprehendi.
31. *Caret tua dote puella.*] *Tua fœmina dote* scripti fere omnes cum prima editione. bene. ita sæpe pro amica nomen *puella* mox sequitur. *Heins.*
32. *Blandus sonis.*] Blandis verbis.
33. *Exige quod cantet.*] *Vt cantet* Regius & Puteaneus, cum alio Regio. *uti cantet* Scaligeri excerpta & Jureti cum uno Puteaneo. Lege, *exigito cantet.* sæpe hic peccatum. pro *si qua est* unus ex meis, *si qui sint.* Forte,

——*si cui sine voce puella est.*

Heinsius.

34. *Fac saltet, nescit si qua movere manum.*] *Movere manum* Regius, & pro diversâ lectione Puteaneus cum Lincolniensi. optime. *Movere manum*, χειρο-νομεῖν. sic & lego Met. XIV.

In numerum motis manibus duxere choreas.

Jactare in numerum brachia Lucretio, & *...ia mobiliter brachia mittere* l. IV. Gestus enim manuum & brachiorum in saltatione puellarum plus commendabatur, quam pedum motus. Noster sic etiam. Fast. III.

Illic & cantant quicquid didicere theatris,
Et jactant faciles ad sua verba manus.

A. Am. III.

Quis dubitet, quin scire velim saltare puellam,
Vt moveat posito brachia docta mero.

ubi forte *brachia ducta* reponendum. Amor. II. Eleg. IV.

Illa placet gestu, numerósaque brachia ducit,
Et tenerum molli torquet ab arte latus.

& Ponticorum libro IV. Eleg. II.

Sive quod in tenebris numerosos ponere gestus,
Quodque legat nemo scribere carmen, idem est.

ubi perperam *gressus* in multis codicibus exstat. Noster infra,

Enervant animos loti, citharæque lyræque,
Et vox, & numeris brachia mota suis.

lib. II.

Brachia saltantis, vocem mirare canentis,
Et quod desierit, verba querentis habe.

Ita Juvenalis cum dixit,

Chironomon Ledam molli saltante Bathyllo.

designat gesticulatione manuum saltationem potissimum fuisse confectam. Propertius libro II. Elegia XXII.

Sive aliquis molli deducit candida gestu
Brachia: seu varios incinit ore modos.

Statius Sylvarum l. III. ad Uxorem,

Candida seu molli deducit brachia motu.

hoc est saltat. male *diducit* legitur. l. III. Artis,

Cui vox est canta, cui mollia brachia salta,
Et quacunque potes dote placere place.

ducere igitur & *deducere brachia*, in saltatione idem quod movere. sed & *jactare* dicebant. Propertius libro IV. Eleg. IX.

Nanus & ipse suos breviter concretus in artus

Jacta-

Barbara ſermone eſt; fac tecum multa loquatur.
  Non didicit chordas tangere; poſce lyram.
Durius incedit; face inambulet. omne papillæ
  Pectus habent tumidæ; faſcia nulla tegat.
Si male dentata eſt; narra, quod rideat, illi.
  Mollibus eſt oculis, quod fleat illa, refer.
Proderit & ſubitò, cum ſe non finxerit ulli,
  Ad dominam celeres mane tuliſſe gradus.
Auferimur cultu: gemmis auroque teguntur
  Omnia. pars minima eſt ipſa puella ſui.
Sæpe, ubi ſit, quod ames, inter tam multa requiras.
  Decipit hac oculos ægide dives Amor.
Improviſus ades; deprendes tutus inermem:
  Infelix vitiis excidet illa ſuis.

Nec

Iactabat truncas ad cava buxa manus.
Noſter Faſtor. III.

Illic & cantant quicquid didicere theatris,
Et jactant faciles ad ſua verba manus.

ſed & de natatione Epiſtola Leandri,

Iactabam liquido brachia lenta mari.

quare parum abeſt, quin apud Propertium libro IV. Eleg. V. illis verſibus,

In mores te verte viri. ſi cantica jactat,
I comes; & voces ebria junge tuas.

ſi brachia jactat cenſeam reponendum. *Idem.*

335. *Barbara ſermone eſt.*] *Sermonem eſt* Patavinus. ut ſit Græciſmus, cujus notæ multæ occurrunt apud Naſonem noſtrum. *Idem.*

337. *Durius incedit, face ut ambulet.*] Scripti plerique *fac ambulat.* Regius, *fac inambulet.* Excerpta Scaligeri *face inambulet.* recte. *face* pro *fac* uſitatiſſimum noſtro. inambulandi verbo frequenter uſus eſt Cicero. hinc & *inambulatio* apud Catullum. *Idem.*

338. *Omne papillæ Pectus habent: vitium faſcia nulla tegat.*] *Pectus habent tumidæ*, priſcæ editiones & Sarravianus, cum quatuor aliis codicibus: quod præ vulgata lectione placet. malim etiam *faſcia nulla liget*, quam *tegat.* ſic Martialis,

Faſcia luctantes dominæ compeſce papillas. Idem.

339. *Narra quod rideat illa.*] Multi *ipſa.* unus *ipſam.* Regius *illi.* diſtingue, *narra, quod rideat, illi.* niſi malis forte, *quo rideat,* & *quo fleat.* Idem.

340. *Mollibus eſt oculis.*] Si habet oculos ad flendum faciles.

341. *Cum ſe non finxerit ulli.*] Cum nondum ſe fucaverit, aut gemmis ornaverit, ut alicui placeat.

346. *Hac ægide.*] Ægis eſt munimentum pectoris æreum, habens in medio Gorgonis caput. quod munimentum ſi in pectore numinis fuerit, *ægis* vocatur: ſi in pectore hominis, ſicut in antiquis imperatorum ſtatuis videmus, *lorica* dicitur. Hic autem gemmas, quibus teguntur fœminæ, *ægida* appellat Ovidius, quod illæ, defendant deformitatem his ornamentis, ut ægis pectus tuetur.

347. *Improviſus ades.*] Puellam improviſo adeas, antequam ornetur. *Inermem.*] Inornatam.

348. *Vitiis excidet ipſe ſuis.*] Scripti *illa.* ſic & alibi noſter, ut Art. l. I.

Ex-

ec tamen huic nimium præcepto credere tutum eſt
Fallit enim multas forma ſine arte decens.
um quoque, cum poſitis ſua collinet ora venenis,
Ad dominæ vultus (nec pudor obſtet) eas.
yxidas invenies, & rerum mille colores;
Et fluere in tepidos œſypa lapſa ſinus.
la tuas redolent, Phineu, medicamina menſas:
Non ſemel hinc ſtomacho nauſea facta meo.
unc tibi, quæ medio Veneris præſtentur in uſu,
Elo-

Excidit illa metu, rupitque noviſſima verba.
). II.
Quæ, ſimul inviſas crimen pervenit ad aures,
Excidit, & miſeræ voxque colorque fugit.
). III.
Procris ut accepit nomen, quaſi pellicis auræ,
Excidit, & ſubito muta dolore fuit.
riſt. I. Eleg. I.
Ingenium tantis excidet omne malis.
legia V.
Si quid & in nobis vivi fuit ante vigoris,
Extinctum longis excidit omne malis.
legia IV.
Quam ſubeant animo meritorum oblivia noſtro,
Et longa pietas excidat iſta die.
xcidere ſibi dixit Seneca Hippol.
Quis me dolori reddit, atque æſtus graves
Reponit animo? quam bene excideram mihi!
hædra, deliquium animi paſſa. *linqui* ixit noſter Ep. Phyllidis,
Linquor, & ancillis excipienda cado.
aſtorum V.
Excidit, & lævo fixa ſagitta pede eſt.
xcidet.] Animo tuo. *Suis vitiis.*] Sua urpitudine.

349. *Non tamen.*] *Nec* prima editio x ſcripti nonnulli. Heinſ.

350. *Fallit enim multas.*] *Multos* Regius. & bene. *Idem.*

351. *Tum quoque compoſitis ſua cum linit ora venenis.*] *Compoſitis cum linit* Regius corrupte. forte pro *liverit*. ita enim dicebant quoque veteres, non *leverit* tantummodo. vel, *cum poſitis ſua leverit ora venenis. cum poſitis ſua collinet* Puteaneus cum quinque aliis. recte. unus *colliget*. quod proximum vero. ſic apud Horatium, *crines pulvere collines. compoſitis cum liniet ora venenis* prima editio & ex ſcriptis multi. non male à *liniendo*. ſi lex metri id ferret. *poſita venena* nempe in menſa. Art. Am. III.
Nec tamen ut poſitas menſa deprendat amator.
Pyxidas.
ubi dixi de hoc loco. ſic *poſita lucerna* Ep. Herus. & *poſitæ dapes* ſæpe alibi, & *poſitus Bacchus*. de quo Artis lib. I. unus codex Regius *delinit*, alius *delinet*. quo verbo uſus eſt Accius. *Idem. Compoſitis venenis.*] Fucum intelligit, quo mulieres faciem fingunt.

355. *Illa tuas redolent Phineu.*] Phineus rex fuit Arcadiæ, qui filios occæcavit: in cujus vindictam, illum quoque dii oculis privarunt. dapibus non poterat veſci: nam admotæ harpyjæ menſis, eas ventris profluvio fœdabant. Fabulam habes Metam. 7. vſ. 3. & Diod.

356. *Nauſea facta meo eſt.*] Malim *nata*. ſed libri obſtant. *Heinſius.*

357. *Medio Veneris præſtemus in uſu.*] *Medios in uſus* Puteaneus & quatuor alii. *præſtamus* idem cum Jureti libro. ſed Farneſianus unus *præſtentur*. quod ſequor. *Idem.*

Eloquar. ex omni parte fugandus amor.
Multa quidem ex illis pudor eſt mihi dicere: ſed tu
Ingenio verbis concipe plura meis.
Nuper enim noſtros quidam carpſere libellos;
Quorum cenſurâ Muſa proterva mea eſt.
Dummodo ſic placeam, dum toto canter in orbe;
Quod volet, impugnent unus & alter opus.
Ingenium magni detrectat Livor Homeri:
Quiſquis es, ex illo, Zoïle, nomen habes.
Et tua ſacrilegæ laniarunt carmina linguæ,
Pertulit huc victos quo duce Troja Deos.
[Summa petit livor: perflant altiſſima venti:
Summa petunt dextrâ fulmina miſſa Jovis.]
At tu, quicunque es, quem noſtra licentia lædit;
Si ſapis, ad numeros exige quidque ſuos.
Fortia Mæonio gaudent pede bella referri.
Delitiis illic quis locus eſſe poteſt?
Grande ſonant Tragici; Tragicos decet ira cothurnos:
Luſi-

364. *Quam volet impugnent.*] *Impugnet* plerique ſcripti. pro *Quam volet*, *Qui* prima editio & exarati calamo quatuordecim. *Quod volet* Regius, & Puteaneus. & multi alii. duo *Quamlibet.* de quo ad Epiſt. VI. ỳſ. 140. unus *Quolibet.* unus item, *Qua valet.* Excerpta Puteani *Quo volet.* Latet aliquid. Jureti excerpta *Quum volet.* Idem.

365. *Ingenium magni livor.*] Tangit Ovidius hiſtoriam, quam Vitruvius libro 7. de Architectura refert. ea talis eſt: Quum Zoilus libros in Homerum compoſuiſſet, Alexandriæ eos recitavit Ptolemæo regi: cui nullum ille dedit reſponſum, quod tantum poëtam immerito culpari videret. Is poſtea ad egeſtatem compulſus, regem adiit, rogans ut ſibi aliquid dari juberet. tum rex reſpondit: Homerus, qui ante annos mille deceſſit, ævo perpetuo tot millia hominum paſcit. quare tu quoque debes, qui meliori ingenio te profiteris, non modo unum, ſed etiam plures alere poſſe. Accuſatus deinde Zoilus parricidii, cruci affixus eſt. Hic ergo cum eſſet Homeri obtrectator adoptavit ſibi hoc cognomen, ut *Homeromaſtix* vocaretur.

366. *Quiſquis es.*] Recte. Non enim conſtabat, quis aut cujas fuiſſet Zoilus. *Heinſius.*

367. *Et tua ſacrilega.*] Maronem dicit, qui cecinit adventum Æneæ in Italiam, &c. Et tamen clariſſimus poëta non caruit obtrectatore.

369. *Summa petit Livor.*] Diſtichon hoc ſuperfluum eſt, cum de livore jam egerit. *Heinſius.*

372. *Exige quæque.*] Sarravianus *quodque.* Regius, *quidque.* bene. *Idem.*

373. *Pede Mæonio.*] Verſu heroico, quali uſus eſt Homerus.

376. *Verſibus è mediis.*] *Uſibus è mediis* Regius. Lego *Luſibus.* ſic Pont. IV. Eleg. ult.

Et tua cum ſocco Muſa Meliſſe levi.

ſcripſerat enim ludicra & jocos Meliſſus. ut illic dicemus. *Verſibus è modicis*

Pu-

Lusibus è mediis soccus habendus erit.
Liber in adversos hostes stringatur Iämbus;
Seu celer, extremum seu trahat ille pedem.
Blanda pharetratos Elegëia cantet Amores:
Et levis arbitrio ludat amica suo.
Callimachi numeris non est dicendus Achilles:
Cydippe non est oris, Homere, tui.
Quis ferat Andromaches peragentem Thaïda partes?
Peccat, in Andromache Thaïda si quis agat.
Thaïs in arte meâ: lascivia libera nostra est.
Nil mihi cum vittâ: Thaïs in arte meâ est.
Si mea materiæ respondet Musa jocosæ,
Vicimus, & falsi criminis acta rea est.

Rum-

Puteaneus. Reliqui plerique majori ex parte *Versibus in mediis*. Heins. *Versibus è mediis.*] E mediocri dicendi genere, & rebus ac personis conveniente. Est enim Comœdia, privatæ civilisque fortunæ, sine periculo vitæ, comprehensio. *Soccus habendus erit.*] *Soccum* pro comico stylo posuit, ut supra *cothurnum* pro tragico.

377. *Liber in adversos hostes.*] Jambicum carmen est maledicum, à jambo pede sic appellatum. Hujus carminis præcipui scriptores fuere apud Græcos Archilochus & Hipponax: apud Romanos vero Lucilius, Catullus, Horatius.

378. *Extremum seu trahat ille pedem.*] Duplicem jambicum versum designat: scilicet rectum jambicum, & choriambum, vel scazonta, hoc est, claudicantem. Ambo autem versus *trimetri* appellantur: constat enim sex pedibus, suntque utrique ad maledicentiam facti. Per *celerem* ergo *pedem*, rectum jambicum: per *extremum* vero, claudicantem & scazonta intelligito.

379. *Blanda elegeia.*] *Versibus impariter junctis querimonia primum, Post etiam inclusa est voti sententia compos.*

380. *Et levis arbitrio ludat amica suo.*] *Laudat* Regius, & *cantat* superiori versu. *laudat* etiam quinque alii. plures, *plaudat*. unus, *laudet*. Forte scribendum.

Et levis arbitrio plaudat amica tuo.

hoc est tuis desideriis applaudat æqua.

381. *Callimachi numeris.*] Versibus elegis, in quibus scribendis Callimachus primas obtinuit. *Achilles.*] Fortium gesta.

382. *Cydippe.*] Cujus nominis poëma scripserat Callimachus, ex quo fragmenta ab antiquis Grammaticis citantur. *Heins. Cydippe.*] Amica Acontii: hoc est, materia mollis & lasciva. *Tui oris.*] Tui carminis & cantus. Homerus enim virorum fortium facta cecinit, non autem amatoria. *Non est oris, Homere, tui.*] Redi ad Amor. 2. v. 12. El. 1.

383. *Quis feret.*] Rectius alii *ferat*. & tum sequenti versu *Peccet* quoque sit scribendum. *si quis agat* etiam recte prima editio cum Puteaneo & multis aliis. *Heins. Quis ferat Andromaches peragentem Thaida partes?*] Redi ad ℣s. 519.

Nunquam ego te, Andromache, nec te,
Tecmessa, rogarem.

Fuit enim gravissima fœmina. Quod graviter exprimit Virg. 3. Æn.

Heu: quis te casus dejectam conjuge tanto
Excipit, aut quæ digna satis fortuna revisit?
Hectoris Andromache.

388. *Vincimus.*] *Vicimus* Regius aliique

Rumpere, Livor edax; jam magnum nomen habemus:
  Majus erit; tantùm, quo pede cœpit, eat.
Sed nimium properas: vivam modo; plura dolebis:
  Et capiant animi carmina multa mei.
Nam juvat, & ſtudium famæ mihi creſcit honoræ:
  Principio clivi veſter anhelat equus.
Tantum ſe nobis Elegi debere fatentur;
  Quantum Virgilio nobile debet epos.
Hactenus Invidiæ reſpondimus. attrahe lora
  Fortius; & gyro curre, poëta, tuo.

Ergo

que complures. *Heinſ. Vicinus.*] Superavimus invidos. *Acta rea eſt.*] Agere reum, eſt reum accuſare: peragere vero reum eſt condemnare.

391. *Sed nimium properas.*] Invide.

392. *Et capient anni carmina multa mei.*] Scripti non pauci *capient animi carmina plura. plura* quoque codex Jureti. *capiunt* Regius. Politiani liber *capient animi carmina magna mei.* quod placet, modo *capiunt* cum Regio admittas. hinc *capax animus.* Legebam aliquando pro *carmina multa, culta.* ut de Horatio in Triſtibus,

Dum ferit Auſoniâ carmina culta lyrâ.

Heinſius.

393. *Studium famæ mihi creſcit honore.*] Lege *fama honora.* ut apud Statium Theb. II.

Vos quoque Theſpiadæ non inficiatus honorâ
Arcuerim famâ.

quo reſpicit unus codex Patavinus, in quo *honeſta.* editio prima & ſcripti nonnulli *amore.* Sed cum Regius & Puteaneus à manu primâ agnoſcant, *mihi crevit honori*, alii ſex *creſcit honori.* Forte legas rectius *famæ ſtudium mihi ceſſit honori*, vel, *cedit.* nam in uno Vaticano eſt *credit.* ſic *bene cedere* in Faſtis l. II. v. 380.

Et memorem famam, quis bene ceſſit, habent.

ita locus mendoſiſſimus ex veſtigiis veterum librorum eſt ſcribendus. ubi plura. *Idem.*

394. *Principio clivi.*] In aditu & primordio famæ comparandæ nonnulla eſt mihi difficultas. *Noſter anhelat equus.*] *Veſter* Regius & tres alii. melius. ut ad livorem referatur. *Heinſius.*

396. *Quantum Virgilio nobile debet opus.*] *Epos* legebat Muretus apud Ciofanum. quod ſi hoc loco admittimus, etiam Statio erit reddendum, ubi de Heroo carmine Sylv. I. Epithalamio Stellæ,

—— eat enthea vittis,
Atque hederis redimita cohors, ut pollet ovanti
Quiſque lyra. ſed præcipue qui nobile greſſu
Extremo fraudatis epos.

ita enim ſcribo. Martialis,

Scribebamus epos; cœpiſti & ſcribere: ceſſi.

forte epos dixit Horatius, ubi agit de Vario. Hoc tamen Naſonis loco, vulgatam lectionem non temere ſollicitem, præſertim cum ſcripti codices noſtri omnes pro eâ ſtent. nam per *nobile opus* quid intelligat, ſatis apparet, cum de Virgilio loquatur. ſic idem Statius Sylv. IV.

Iam diu lato ſpatiata campo
Fortis heroos Erato labores
Differ, atque ingens opus in minores
Contrahe gyros.

Propertius lib. III. Eleg. II.

—— quis te
Carminis heroi tangere juſſit opus?

Idem.

398. *Curre tuo gyro.*] Tuam materiam & opus exequere.

399. *Po-*

Irgo ubi concubitus, & opus juvenile petetur;
Et prope promissæ tempora noctis erunt;
audia ne dominæ, pleno si pectore sumes,
Te capiant; ineas quamlibet ante velim.
uamlibet invenias, in qua tibi prima voluptas
Desinat: à primâ proxima segnis erit.
ustentata Venus gratissima. frigora sole,
Sole juvant umbræ: grata fit unda siti.
t pudet, & dicam, Venerem quoque junge figura;
Qua

399. *Petetur.*] Lege *petentur.* versus nim exigit ut Τὸ *concubitus* sit pluralis umeri. *Heinsius.*

401. *Pleno si corpore sumas.*] *pectore* 'uteaneus & Jureti excerpta, cum aliis ionnullis. *Idem.*

403. *Tua prima voluptas.*] *Tibi* rectius luo libri. *Idem.*

405. *Frigore soles.*] Concinnius Sartavianus & quinque alii, *frigora sole.* alii totidem *frigora soles*, proxime verum. *Idem.*

407. *Veneris quoque junge figuram.*] *Venerem junge figurâ* Regius & Puteaneus pro diversa lectione. bene. quomodo & duo alii. & sequenti versu pro *quamque decere putes*, *quaque* libri meliores. *putas* Regius & multi alii. Scribe, *quaque decere potest.* alioquin sensum vix commodum elicias. alter Regius, *Venerem finge figura.* sed Jureti codex & Puteani,

—— Veneri quoque junge figuram,
Quam minime jungi quamque decere putes.

jungere Venerem elegantius est. Art. lib. II.

Utque velis, Venerem jungunt per mille figuras.

Martialis lib. II. Eleg. LIII.

Quod plebeia Venus gemino tibi jungitur asse.

ita scribe: cum nullo sensu in vulgatis legatur *vincitur.* In antiquis codicibus, maxime Bilbilitani poëtæ, *c* & *g* promiscue confunduntur. Noster in Ibide,

Quæque sui Venerem junxit cum fratre mariti
Locris.

Tibullus lib. I. Eleg. IX.

—— hunc ego credam
Cum trucibus Venerem jungere posse feris.

& libro IV. Eleg. XIII.

Hoc primum juncta est fœdere nostra Venus.

auctor Argumentorum Virgilii lib. IV. de Ænea & Didone, *Veneris clam fœdera jungunt.* sic *jungere membra* noster lib. II. Fast.

—— vitat
Vestra soror summo jungere membra Deo.

ut & alibi non semel. *jungere* quoque *gaudia* & *amplexus*, & *corpora. jungere concubitus* Avienus descriptione orbis. sic *committere Venerem* Propertius lib. II. Eleg. XV. ut quidam codices,

Non juvat in cæco Venerem committere motu.

& libro IV. Eleg. VII.

Sæpe Venus trivio commissa, & pectore misto
Fecerunt tepidas pallia nostra vias.

ita & illo loco ex vetustis libris legendum. cæterum figuram Veneris alibi quoque dixit Trist. II.

Sic quæ concubitus varios Venerisque figuras
Exprimat, est aliquo picta tabella loco.

eodem libro *Veneris stantes ad genus omne* dixerat. Auctor etiam obscœni carminis,

Quo tot figuras. quot Philænis enarrat,
Non admovente, pruriosa discedit.

Qua minime jungi quaque decere poteſt.
Nec labor efficere eſt. raræ ſibi vera fatentur:
Et nihil eſt, quod ſe dedecuiſſe putent.
Nunc etiam jubeo totas aperire feneſtras,
Turpiaque admiſſo membra notare die.
At, ſimul ad metas venit finita voluptas,
Laſſaque cum totâ corpora mente jacent;
Dum piget, & nullam malis tetigiſſe puellam,
Tacturuſque tibi non videare diu;
Tunc animo ſigna, quodcumque in corpore mendæ eſt:
Luminaque in vitiis illius uſque tene.
Forſitan hæc aliquis (nam ſunt quoque) parva vocabit:
Sed, quæ non proſunt ſingula, multa juvant.
Parva necat morſu ſpatioſum vipera taurum:
A cane non magno ſæpe tenetur aper.
Tu tantum numero pugna; præceptaque in unum
Contrahe: de multis grandis acervus erit.
Sed quoniam mores totidem, totidemque figuræ;
Non ſunt judiciis omnia danda meis.
Quo tua non poſſunt offendi pectora facto;
Forſitan hoc alio judice crimen erit.
Ille quod obſcœnas in aperto corpore partes
Viderat; in curſu qui fuit, hæſit amor:
Ille quod à Veneris rebus ſurgente puellâ

Vidit

ita ex veſtigiis libri vetuſti legendum, qui habebat *admonetis*. nam *pruriginoſa* lex carminis non admittit. verſus iſti mendoſiſſimi erant. *Idem.*

409. *Raro tibi vera fatentur.*] *Raræ* Puteaneus & editiones nonnullæ. Regius *rara eſt ibi vera.* Lego *raræ ſibi vera.* & ſic alter Regius. Blandiuntur, inquit, ſibi & verba dant. Vulgata lectio quid ſibi velit non video. *Idem.*

411. *Tunc etiam jubeo.*] *Iubeas* alter Regius. Lego *jubeam.* Idem.

415. *Dum piget & nullam malles tetigiſſe puellam.*] *Malis* Regius, Puteaneus & duo alii. forte, *ut nullam malis.* ſæpe ſic peccatum. *Idem.*

417. *Quæcunque in corpore menda eſt.*] *Quodcunque mendum* Regius & Puteaneus cum tribus aliis. Lego, *quod, cunque mendi.* dixi ſupra. ſeptem alii. *quodcunque mendæ eſt.* etiam bene. *Idem.*

423. *Tu tantum numero pugna.*] Duo libri, *Tu tamen &c.* unus, *Tu tamen in.* alius *Tu tantum in.* Lege *Tu tantum, i, numero pugna,* vide quæ notavi Amor. III. Eleg. IV. v. I. *præceptaque in uſum* Puteaneus, non *unum.* Idem.

424. *Grandis acervus.*] *Magnus* quidam ex melioribus. *Idem.*

435. *At-*

Vidit in immundo signa pudenda toro.
Luditis ô, si quos potuerunt ista movere.
Adflarant tepidæ pectora vestra faces.
Attrahet ille puer contentos fortius arcus;
Saucia majorem turba petetis opem.
Quid, qui clam latuit reddente obscœna puellâ;
Et vidit, quæ mos ipse videre vetat?
Dî melius, quam nos moneamus talia quemquam!
Ut prosint, non sunt experienda tamen.
Hortor &, ut pariter binas habeatis amicas.
Fortior est, plures si quis habere potest.
Secta bipartito cum mens discurrit utroque:
Alterius vires subtrahit alter amor.
Grandia per multos tenuantur flumina rivos,
Cassaque seducto stipite flamma perit.
Non satis una tenet ceratas anchora puppes:
Non satis est liquidis unicus hamus aquis.
Qui sibi jam pridem solatia bina paravit;
Jam pridem summâ victor in arce fuit.
At

435. *Attrahat ille.*] *Attrahet* scripti meliores. *Idem.*

438. *Et vidit quæ mos.*] *Mox* libri meliores, sed male. *Idem.*

440. *Expedienda tamen.*] *Experienda* Puteaneus & multi alii ex scriptis cum prima editione. sic infra vice versa scribendum est,

Spe citius monitis expediere meis.

ubi *experiere* legebatur.

446. *Sectaque subducto stipite flamma perit.*] Ita Jureti codex. quod ferri non potest, cum mox præcesserit. prima editio, & major scriptorum pars *Magnaque.* octo codices, *Lataque.* quinque *Altaque.* tres *Lentaque.* duo, *Multaque.* unus, *Cunctaque.* alius, *Totoque.* vetustissima editio, & quinque scripti, *Læsaque.* Politiani *Lataque.* Regius *Hæsaque* vel *Cassaque.* quod postremum amplector. vide Notas Fast. VI. v. 406. Puteaneus *Totaque* & *Lataque* vel *Læsaque* pro diversa lectione. præterea pro *subducto* Regius optimus & septem alii *seducto.* etiam bene. Nec male *diducto* Puteaneus cum alio ex nostris.

447. *Ceratas puppes.*] Naves vel pice, vel cera illitas.

448. *Nec satis.*] *Non satis* scripti majori ex parte.

449. *Qui sibi jam pridem solatia bina paravit.*] *Commodius esse opinor duplici spe nitier.* Ter. Phorm. 4. 2. Cui respondet illud Plauti in Trucul. 44. ỷs. 15.

——— *Sed tamen*
Cogitato, mus pusillus quam sit sapiens bestia,
Ætatem qui uni cubili nunquam committit suam.
Quia si unum ostium obsideatur, aliud perfugium gerit.

At tibi, qui dominæ fueris male creditus uni,
Nunc ſaltem novus eſt inveniendus amor.
Paſiphaës Minos in Procride prodidit ignes:
Ceſſit ab Idæâ conjuge victa prior.
Amphilochi frater ne Phegida ſemper amaret,
Callirhoë fecit parte recepta tori.
Et Parin Oenone ſummos tenuiſſet ad annos,
Si non Oebaliâ pellice læſa foret.

Con-

451. *At tibi qui fueras.*] Docet ab eo qui uni tantum puellæ addictus fuerat, alteram quoque inveniendam eſſe, quo prior amor ab altero vincatur. *Fueras dominæ.*] *Fueris* Regius, Puteaneus, & ſeptem alii. *Heinſius.*

453. *In Prognide perdidit ignes.*] Variant hic denuo codices. Naugerius notat *Phronide* ex ſuis. qui de hac fabula nihil ſibi eſſe compertum fatetur. Puteaneus *Procride.* Regius, *Prognæde.* alter, *Prognide. Progride* Patavinus. Lego *Proeride.* Procridis enim amore captus Minos, cum eam Cephalo elapſam & fugitivam excepiſſet in Creta, cane donaſſe velociſſimo fertur, de quo ad lib. VII. Met. nobis erit agendum. Ejus rei meminit Scholiaſtes Germanici inter alios. ſed præ ceteris Antoninus Liberalis cap. XLI. Metam. Palæphatus etiam, & Pollux. cæterum pro *perdidit ignes* optime Puteaneus, *prodidit.* ut & duo aut tres alii. *Prodere* Donatus ad Terentium. pro *deſerere, projicere* exponit frequenter. ſic Dido de Ænea,

Non jam conjugium antiquum, quod prodidit, oro.

Propertius libro II. Eleg. VII.

Nam citius paterer caput hoc diſcedere collo,
Quam poſſem nupta prodere amore faces. idem.

Procride.] Procris enim Cephali uxor, Minoa laborantem ſanavit, ut ſcribit Higynius.

455. *Amphilochi frater ne Phegida ſemper amaret.*] *Amarit* rectius legatur. cæterum totus hic verſus valde eſt turbatus in libris ſcriptis. ita tamen ut ad vulgatam ii lectionem alludant, cui controverſia non eſt movenda. Hiſtoriam hanc tangit noſter etiam in Metamorph. lib. IX. ſed paucis verbis. Agitur autem hic de Alcmæone, qui Alpheſibœæ Phegei filiæ Callirhoen Acheloi filiam ſuperduxit. rem narrant cum alii, tum Pauſanias in Arcadicis, & Apollodorus. Alcmæon & Amphilochus Amphiarai filii. male ergo *Antiochi frater* in multis codicibus. Apud Lucianum quoque in Pſeudomanti hic Amphiarai filius perperam Ἀντίλοχος appellatur, pro Ἀμφίλοχος. *Idem.* *Amphilochi frater.*] Fabula talis eſt: Alcmæon filius vatis Amphiarai quærebat purgari ob interfectam matrem Eriphylen, venitque ad Phegeum patrem Alpheſibœâ, cui dedit monile maternum precioſum, cujus & maritus factus eſt. Profectus deinde ad Acheloum, filiam ejus adamavit, nomine Callirrhoën: quæ quum & ipſa monile illud poſceret, rediit ad Alpheſibœam: ſed illic à Temeno & Axione Alpheſibœæ fratribus interfectus eſt. Alpheſibœa autem fratres in ultionem necati mariti interfecit. Ovid. in VIII. Met. fabulam breviter tangit.

457. *Et Paris OEnonen ſummos tenuiſſet in annos*] Rectius Regius, *Parin OEnone.* idem *ad annos* cum aliis pleriſque. *Heinſius.*

458. *Oebalia pellice.*] Helena ex Lacedæmonia.

459. Odry-

Cnjugis Odryſio placuiſſet forma tyranno:
Sed melior clauſæ forma ſororis erat.
Quid moror exemplis, quorum me turba fatigat?
Succeſſore novo vincitur omnis amor.
Fortius è multis mater deſiderat unum;
Quam cui flens clamat, Tu mihi ſolus eras.
Et ne forte putes nova me tibi condere jura;
(Atque utinam inventi gloria noſtra foret!)
Vidit id Atrides. quid enim non ille videret,
Cujus in arbitrio Græcia tota fuit?
Marte ſuo captam Chryſeïda victor amabat:
At ſenior ſtultè flebat ubique parens.
Quid lacrymas, odioſe ſenex? bene convenit illis.
Officio natam lædis, inepte, tuo.
Quam poſtquam reddi Calchas ope tutus Achillis
Juſſe-

459. *Odryſio tyranno.*] Tereo regi Daulidis, oriundo à Thracibus.

460. *Sororis clauſæ.*] Philomenæ à Tereo ductæ in ſtabula, ibique incluſæ.

461. *Turba fatigat.*] Malim *fatiget.* Heinſius.

463. *Parcius è multis mater deſiderat unam.*] Regius præſtantiſſimus *Foritus.* Lege *Fortius.* & vide quæ notavi v. 281. libri primi Artis. *Fortis*, quæ dolori moderatur, & adfectibus. idque ex placito Stoïcorum, apud quos fortitudo in robore animi conſiſtit potius, quam in corporis viribus. Statius Theb. v.

At non magnanimo pietas ignava Lycurgo.
Fortior ille malis, lacrymaſque inſana reſorbet
Ira patris.

Et Sylv. lib. II. conſolatione ad Urſum,

O quam divitiis cenſuque exutus opimo
Fortior, Urſe, fores? Idem.

464. *Quam quæ flens clamat.*] Regius mendoſe, *Quem quoque flens.* Sarravianus, *qui flens.* Lege, *Quam cui flens clamat.* Idem.

465. *Et ne forte putes.*] Prima editio & duo libri ſcripti, *Ac.* alius, *Sed.* Scribo *At.* pro *condere jura* Arondelianus, *prodere.* Idem.

469. *Amabat.*] Unus Puteaneus *amarat.* Idem.

471. *Bene contigit illi.*] Prima editio cum ſcriptis fere omnibus, *bene convenit illi*, præter optimos Regium & Puteaneum, in quibus *convenit illis.* vere. Martial. lib. VIII. Ep. XXXV.

Miror non bene convenire vobis.

Faſtorum IV.

Contrahere agreſtes, & mœnia ponere utrique
Convenit.

Pont. III. Eleg. II.

Extitit hoc unum, quo non convenerit illis.

pro *tuo* mox multi *tuam.* Idem.

473. *Calchas ope tutus Achillis.*] Cum Agamemnon raptam Chryſeida nollet patri reddere, Apollo per novem dies totidemque noctes ſagittas emittens, primum jumenta, deinde homines percuſſit. Quam rem quum Achilles ad ſenatum retuliſſet, placuit Calchantem augurem conſuli. Qui cum timeret divinationem proloqui, propter Agamemnonem,

Jusserat, & patriâ est illa recepta domo;
Est, ait Atrides, illi quàm proxima formâ;
Et, si prima sinat syllaba, nomen idem:
Hanc mihi, si sapiat, per se concedat Achilles:
Si minus; imperium sentiat ille meum.
Quod si quis vestrum factum hoc incusat, Achivi;
Est aliquid validâ sceptra tenere manu.
Nam, si Rex ego sum, nec mecum dormiet illa,

In

mnonem, juravit ei Achilles, se vivo neminem passurum ipsi injuriosas manus afferre, ne ipsum quidem Agamemnonem. Quibus verbis tutus Calchas, pestilentiam docuit posse sedari, si Chryseis patri redderetur. Quo facto, Agamemnon Briseida Achilli eripuit, ut in primo Iliad. cecinit Homerus. *Ope tutus Achillis.*] *Achilli* Farnesianus, recte omnino. ita Virgilius sæpe. sic & *Ulyssi* noster in metamorph. passim secundo casu. monui ad librum 1. Artis ꝟs. 743. *Heinsius.*

475. *Atrides ait, Est illius proxima forma.*] Numeri duriores, quam ut Nasoniani videantur. Nec constant sibi libri veteres. quorum nonnulli, *Est ait Atrides.* concinnius. Sed Jureti & Puteani codex,

Atrides ait, jam illius est proxima forma.

duo alii, *Atrides ait illius est proxima.*
duo alii, *Hæc ait Atrides illius proxima forma est.*
Lego, *Est, ait Atrides, illi quam proxima formâ.*
in quo nihil mihi permisi, nisi quod pro *illius jam* veteri lectione reposui, *illi quam.* Idem.

476. *Et si prima sinat littera.*] *Syllaba* Regius cum Lincolniensi & uno meo recte. Nam inter Briseidem & Chryseïdem tota prima syllaba differt. de solâ primâ litterâ manifeste falsum est. sic lib. 11. Fastorum,

—— *prima sed illi*
Dicta bis antiquum syllaba nomen erat.

Idem.

Et si prima sinat syllaba.] Si Bryseis, non Chryseis diceretur.

478. *Sin minus.*] Scripti tam hic quam aliis locis semper *Si minus.* Heinsius. *Imperium sentiet ille meum.*] Iliad. α. vers. 80. Calchas ipse Achilli.

Κρείσσων γὰρ βασιλεὺς ὅτε χώσεται ἀνδρὶ χέρηϊ,

Et Nestor ibidem, ꝟs. 278.

—— ἐπεὶ οὔποθ' ὁμοίης ἔμμορε τιμῆς
Σκηπτοῦχος βασιλεύς, ᾧτε Ζεὺς κῦδος ἔδωκεν.

Silius 11. *armat Majestas æterna ducem.* Ideoque sceptrum Agamemnoni à Jove permissum atque datum esse per ordinem successionis non temerè confingit Homerus β. Iliad. à ꝟs. 101. Eadem ratione Æschyl. χοηφόρ. præcipit κεραυνοῦχον ἀρχὰν σέβειν. Alexander, Amyntæ filius, ad Athenienses de Xerxe, καὶ γὰρ δύναμις ὑπὲρ ἄνθρωπον ἡ βασιλῆός ἐστι, καὶ χεὶρ ὑπερμήκης; Herod. 8. *sunt longæ regibus manus.* Et Pindar. Olymp. od. 1. in fine. ἐπ' ἄλλοισι δ' ἄλλοι μεγάλοι, τὸ δ' ἔσχατον κορυφοῦται βασιλεῦσι,

479. *Accusat.*] *Incusat* prima editio, & ex scriptis satis multi. *Heinsius.*

481. *Nam si Rex ego sum.*] Scribo *sim.* ita postulat τὸ *dormiat.* quod sequitur. nisi mavis *sum* & *dormiet.* Sequenti versu pro *eat* liber Vaticanus *eas.* Puto,

In mea, Thersite, regna licebit, eas.

Idem.

483. *Hanc*

n mea Therſites regna licebit eat.
Di it; & hanc habuit ſolatia magna prioris:
t prior eſt curâ cura repulſa novâ.
Er o aſſume novas auctore Agamemnone flammas;
Jt tuus in bivio diſtineatur amor.
Q æris, ubi invenias? artes, î, perlege noſtras.
Plena puellarum jam tibi navis eat.
Q od ſi quid præcepta valent mea; ſi quid Apollo
Jtile mortales perdocet ore meo;
Q amvis infelix mediâ torreberis Ætnâ;
Frigidior glacie fac videare tuæ.

Et

83. *Hanc habuit ſolatia magna prio-*
ris.] *Solatia bina* meus & Voſſianus. ut et. ſupra,

Qui ſibi jam pridem ſolatia bina paravit.

Idem.

484. *Prior cura.*] Prior Chryſeïdis amor. *Nova.*] Novo amore Bryſeidis.

486. *In bivio detineatur amor.*] *Diſtineatur* Regius, & Scaligeri excerpta. recte. Sarravianus *deſtituatur.* dixi Epiſt. a VIII. ℣ſ. 69. Horatius libro IV. C. V.

Ut mater juvenem, quem Notis invido
Flatu Carpathii trans maris æquora
Cunctantem ſpatio longius annuo
Dulci diſtinet à domo.

i meliores codices. non *detinet.* Idem.
In bivio.] In duabus puellis.

487. *Artes tu perlege noſtras.*] *En perlege* duo libri. totidem cum prima editione, *jam perlege.* Sed vere Regius, *i, perlege.* vide Notas ad lib. III. Amor. Eleg. III. *Heinſius.*

488. *Iam tibi navis erit.*] *Eat* repo- e cum Politiani excerptis & duodecim l minimum noſtris. ſic ſupra,

Rectaque cum ſociis me duce navis eat.

: infra,

Quaque vocant fluctus, hac tibi remus eat.

Triſt. v. Eleg. v.

Quod ſupereſt, tutum per mare navis eat.

k Eleg. ult.

Vela damus, quamvis remige navis eat.

alibi in Triſtibus,

Sed non per placidas it mea navis aquas.

Idem.

490. *Edocet ore meo.*] *Perdocet* ſcripti cum primâ editione. *Idem.*

491. *Media Ætna.*] Maximo æſtu amoris.

492. *Frigidior dominæ fac videare tuæ.*] Videtur ſcribendum *dominâ tuâ.* Niſi quod unus Puteaneus & unus Leidenſis, *Frigidior glacie.* quod arridet. ſic Ep. I.

Frigidius glacie pectus amantis erat.

& Ariadna,

Frigidior glacie ſemanimiſque fui.

tuæ pro amicæ tuæ Tibull. lib. IV. Eleg. VII.

Dicetur ſi quis non habuiſſe ſuam.

ita enim legendum videtur. niſi *ſua* malis. Noſter infra ex veteri codice,

Iamque face è multis una ſit illa tuis.

Horatius libro I. Od. XV. *Non hoc pollicitus tuæ.* Helenæ ſubaudi. nam ad Paridem eſt ſermo. Propert. I. Eleg. IX.

Et nihil iratæ poſſe negare tuæ.

lib. III. Eleg. VII.

Me doceat livor mecum habuiſſe meam.

noſter lib. I. Artis de Paſiphaë,

Atque ait, exta tenens, Ite placete meo.

Hinc illa apud noſtrum paſſim obvia, *Clamabo, meus eſt. Dicam, Meus es. Exclamat, Meus es.* Artis lib. II.

Quo

Et ſanum ſimula; ne, ſi quid forte dolebis,
 Sentiat: & ride, cum tibi flendus eris.
Non ego te jubeo medias abrumpere curas:
 Non ſunt imperii tam fera jura mei.
Quod non es, ſimula; poſitoſque imitare furores:
 Sic facies verè, quod meditatus eris.
Sæpe ego ne biberem, volui dormire videri:
 Dum videor, ſomno lumina victa dedi.
Deceptum riſi, qui ſe ſimulabat amare;
 In laqueos auceps decideratque ſuos.
Intrat amor mentes uſu: dediſcitur uſu.
 Qui poterit ſanum fingere, ſanus erit.
Dixerit, ut venias pactâ tibi nocte, venito.
 Veneris, & fuerit janua clauſa; feras.
Nec dic blanditias, nec fac convitia poſti,

Nec

Quo magis, ô Iuvenes, deprendere parcite veſtras.
Faſtorum II.
Eſt locus: antiqui Capream dixere paludem,
Forte tuis illic, Romule, jura dabas.
tuis, nempe civibus. Fruſtra *viris* reponunt. *Heinſius.*

493. *Nec ſi.*] *Ne ſi* ſcripti cum prima editione. *Idem.*

495. *Medias abrumpere flammas.*] *Curas* primâ editio cum ſcriptis melioribus omnino bene. *cura* enim pro amoribus. ſic Dido apud Virgilium, *gravi dudum ſaucia curâ.* lib. VI. Met. ex antiquo codice, *nec capiunt incluſas pectora curas.* ſic noſter, ſic Tibullus ac Propertius, ſic alii paſſim. Sequenti verſu pro *imperii fera juſſa*, rectius Puteaneus & duo alii ex melioribus, *jura*. Vide Notas ſub finem Ep. III. *Idem.* *Abrumpere medias curas.*] Medium amorem non quamprimum, ſed paulatim ſolvere.

497. *Quod non eſt ſimula.*] *Non es* lege cum melioribus. *Heinſ.* *Poſitos furores.*] Depoſitum amorem vehementem.

501. *Simularat amare.*] *Simulabat* ſcripti & prima editio. *Idem.*

507. *Nec dic convitia poſti.*] *Nec fac* prima editio & ſcripti meliores magno numero. Amor. I. Eleg. VII.
At taciti fecere tamen convitia vultus.
lib. III. Eleg. III.
Quid queror, & toti facio convitia cælo.
& apposite ad hunc locum Met. XIV.
—— poſuitque in limine duro
Molle latus, triſtique feræ convitia fecit.
Ep. Leandri,
Nec faciam ſurdis convitia fluctibus ulla.
Cydippe,
Quam ſæpe, ut tardis, feci convitia, remis!
Propertius lib. I. Eleg. VI.
Ut mihi deductæ faciat convitia puppi Cynthia?
Jureti codex & ſex ex noſtris, *fer convitia. fac incendia poſti* pro diverſa lectione Puteaneus. ſic Artis libro III.
Ille vetus miles ſenſim & ſapienter amabit,
Multaque tironi non patienda feret.
Nec franget poſtes, nec ſævis ignibus uret.
Eleg. VI. lib. I. Amor. ad Janitorem,
Aut ego jam ferroque ignique paratior omni,

Quem

Nec latus in duro limine pone tuum.
Altera lux aderit; careant tua verba querelis:
Et nulla in vultu signa dolentis habe.
Jam ponet fastus, cum te languere videbit:
Hoc etiam nostrâ munus ab arte feres.
Te quoque falle tamen, nec sit tibi finis amandi.
Propositis frænis sæpe repugnat equus.
Utilitas lateat; quod non profitebere fiet.
Quæ nimis apparent retia, vitat avis.
Nec sibi tam placeat, quò te contemnere possit;
Sume animos: animis cedat ut illa tuis.
Janua fortè patet; quamvis revocabere, transi.
Est data nox; dubita nocte venire datâ.
Posse pati facile est; tibi ni sapientia desit.
Promtius è facili gaudia ferre licet.
Et quisquam præcepta potest mea dura vocare?
En etiam partes conciliantis ago.
Nam, quoniam variant animi, variamus & artes.
Mille mali species, mille salutis erunt.
Corpora vix ferro quædam sanantur acuto:

Auxi-

Quem face sustineo, tecta superba petam. Idem.

512. *Feras.*] *Feres* scripti cum primâ editione. *Idem.*

513. *Te quoque fallet amor, dum sit tibi finis amandi.*] *Tunc quoque fallit amor, ne sit tibi* Puteaneus. pro *fallit* multi *fallat.* pro *dum sit*, Sarravianus *dum fit*. tres *nisi sit.* alii. *nec, ne, ni.* unus *ut sit.* Regius,

Te quoque falle tamen, nec sit tibi finis amandi.

quod secuti sumus. *falle tamen* etiam in excerptis Politiani & uno ex nostris. Non satis est, inquit, ut fallas dominam, atque illi persuadeas te non amare, sed tibi quoque ipsi persuadeas velim, non eo fine hæc à te agi, ut amare desinas. *Idem.*

517. *Nec tibi tam placeat, ut te contemnere poßit.*] Puteaneus *sibi* pro diversâ lectione. quod & Patavinus agnoscebat. Regius, *Nec sibi tam placeat, nec te.* Scripti plerique *quod te* cum prima editione. unus meus pro diversa lectione *quo.* recte. *Idem.*

521. *Tibi ni patientia desit.*] Alii, *si non.* unus Vaticanus, *nisi patientia.* Lege *nisi si.* & vide Notas ad Epist. IV. V. VI. *sapientia* etiam in nonnullis. Regius, *Posse pati facile est. ubi sapientia desit.* Puto, *nisi si sapientia desit.* sic supra,

Artis erunt cauto mollia jussa mea.

Idem.

522. *Protinus ex facili gaudia ferre licet.*] Lego *Pronius.* ut supra,

Prona venit cupidis in sua vota fides.

&, *Prona tibi vinci cupientem vincere palma est.*

sed Puteaneus à manu primâ *Promtius.* quod sequor. *Idem.*

525. *Variabimus artes.*] *Variamus &* bene Puteaneus. nisi *variemus* mavis. *Id.*

528. *Aux-*

Auxilium multis ſuccus & herba fuit.
Mollior es, nec abire potes, vinctuſque teneris;
Et tua ſævus Amor ſub pede colla premit;
Deſine luctari; referant tua carbaſa venti:
Quoque vocant fluctus, hac tibi remus eat.
Explenda eſt ſitis iſta tibi, qua perditus ardes.
Cedimus: è medio jam licet amne bibas.
Sed bibe plus etiam, quam quod præcordia poſcunt:
Gutture fac pleno ſumta redundet aqua.
Perfruere uſque tuâ nullo prohibente puellâ.
Illa tibi noctes auferat, illa dies.
Tædia quære. malis faciunt & tædia finem.
Jam quoque, cum credas poſſe carere, mane.
Dum bene te cumules, & copia tollat amorem;

E fa-

528. *Auxilium multis ſuccus & herba fuit.*] Male quidam codices *tulit*, vel *dedit*. *Auxilio fuit* non male duo codices. ſic infra vſ. 581. *auxilio turba futura tibi eſt.* ut quidem legendum. Met. XII.

—— *nec onus cava parma ſiniſtræ*
Auxilio mihi ſunt.

nihil tamen hic mutem. vide Notas Faſtorum II. v. 408. *Idem.*

529. *Nec abire potes.*] Nec potes longius diſcedere ab amica.

531. *Deſine luctari.*] Ceſſa pugnare cum amore. *Referant tua carbaſa.*] Redeas ad amicam. *Referant tua carbaſa venti.*] *Referent* libri meliores cum prima editione. ſcribendum eſt *referant ſine*. nam *tua* paulo ante præceſſit. niſi mavis, *ſua carbaſa*. & mox, *Quoque vocant* pro *Quaque* Puteaneus. *Heinſ.*

535. *Præcordia poſcunt.*] Poſcant malo.

537. *Utere & uſque tuâ.*] Regius & Puteaneus cum quatuor aliis & prima editione *Et fruere*. alter Regius *in fruere*. duo *ſic fruere*. Scribe *I fruere*. & vide Notas ad lib. III. Amor. Eleg. III. codex tamen Scaligeri & unus Vaticanus *Perfruere*. ſic Ep. Herm.

Perfruor infelix liberiore malo. Idem.

539. *Tædia quære mali: faciunt & tædia finem.*] *Faciunt quoque* octo. tres, *quia*. unus *nam*. Scribe,

Tædia quære: malis faciunt & tædia finem. Idem.

540. *Iam quoque cum credes poſſe carere mane.*] *Credas* multi ex melioribus. Lege,

Tum quoque, cum credes poſſe carere, mane. Idem.

Mane.] Perſevera in amore.

541. *Dum bene te cumulas, & copia tollit amorem.*] *Cumules* & *tollet* ſcripti cum prima editione. Sequenti verſu pro *libet eſſe* veteres plerique *juvet* vel *juvat*. ſed meliores *juvet*. Scaligeri codex & unus Vaticanus. *Infaſtiditâ*. Lego minimâ mutatione,

Dum bene te cumules, & copia tollat amorem,
E faſtiditâ non juvet iſſe domo.

pro *Et* repoſuimus *E*, pro *eſſe*, *iſſe*. in quibus frequentiſſime peccant libri veteres. cætera auctoritate codicum ſcriptorum nituntur. Avienus Fab. XXXVII.

Nec cuſtoditâ fas ſit abire domo.

apud Valerium Flaccum ſimilis error commiſſus libro III.

—— *quod ſi jam bella manebant,*
Et placitum hoc ſuperis: nonne hic mea juſtius iſſent
Funera? neque tuus melius nunc plangeret error?

non

E faſtidita non juvet iſte domo.
t quoque longus amor, quem diffidentia nutrit.
Hunc tu ſi quæres ponere; pone metum.
ui timet, ut ſua ſit, neu quis ſibi detrahat illam;
Ille Machaoniâ vix ope ſanus erit.
us amat è natis mater plerumque duobus,
Pro cujus reditu, quod gerit arma, timet.
t prope Collinam templum venerabile portam:
Impoſuit templo nomina celſus Eryx.
ſt illic Lethæus Amor, qui pectora ſanat;
Inque ſuas gelidam lampadas addit aquam.
lic & juvenes votis oblivia poſcunt:
Et ſi qua eſt duro capta puella viro.
mihi ſic dixit: (dubito, veruſne Cupido
An ſomnus fuerit; ſed puto ſomnus erat.)
qui ſollicitos modo das, modo demis, amores,
Adjice præceptis hoc quoque, Naſo, tuis.
d mala quiſque animum referat ſua; ponet amorem:
Omnibus illa Deus pluſve minuſve dedit.

Qui

hac mea juſtius eſſent nunc legitur. opertius,

Iſſent Phlegræo melius tibi funera campo.

einſ. *Dum bene te cumules.*] Dum bene expleas amore.

544. *Hunc ſi tu quæris.*] *Tu ſi quæres* eliores. *Heinſius.*

545. *Qui timet ut ſua ſit, ne quis ſibi btrahat illam.*] *Detrahat* primâ editio plerique ſcripti. ſic Met. VI.

Quid me mihi detrahis, inquit?

æterea legendum,

Qui timet, ut ſua ſit; neu quis ſibi detrahat illam. Idem.

546. *Vix ope ſanus erit.*] Alii libri *tu-s.* unus *ſalvus.* Sed nil muta. Patavi-us *ſanus erat.* Lego *ſanus eat.* Vide Nc-s in Elegiam de morte Druſi ſub nem. *Idem.*

547. *Plus amat è natis.*] Timorem robat amorem augere. Ordo eſt: Ma-er plerunque è duobus natis plus amat lum, pro cujus reditu timet, quod gerit arma, hoc eſt, quia militat.

549. *Eſt prope Collinam.*] Porta Collina etiam *Salaria* dicebatur, qua in collem Quirinalem ibatur. Illi propinquum fuit templum Veneris Erycinæ.

550. *Impoſuit nomina.*] Quia cognominatum eſt templum Veneris Erycinæ, ab Eryce colle Siciliæ.

551. *Letheus amor.*] Cupido, oblivionem amoris inducens amantibus.

553. *Oblivia.*] Amoris.

556. *Sed puto ſomnus erat.*] Scribo *nec puto.* infra,

Deſtituit ſomnum: ſi modo ſomnus erat.

Faſtorum III.

Utile ſit fauſtumque precor, quod imagine ſomni

Vidimus. an ſomno clarius illud erat?

ſuperiori verſu pro *Hic* meliores libri *Is.* Heinſius.

558. *Hæc quoque.*] *Hoc quoque* meliores. *Idem.*

560. *Omnibus illa deus.*] *Ille* Scripti ple-

Qui Puteal Janumque timet, celeresque Kalendas;
  Torqueat hunc æris mutua summa sui.
Cui pater est durus, votis ut cætera cedant,
  Huic pater ante oculos durus habendus erit.
Hic malè dotatâ pauper cum conjuge vivit:
  Uxorem fato credat obesse suo.
Est tibi rure bono generosæ fertilis uvæ
  Vinea: ne nascens uva sit usta time.
Ille habet in reditu navim: mare semper iniquum
  Cogitet, & damno littora fœda suo.
Filius hunc miles, te filia nubilis angant.
  Et quis non causas mille doloris habet?
Ut possis odisse tuam, Pari, funera fratrum
  Debueras oculis substituisse tuis.

Plura

plerique cum prima editione. sed male. refer ad mala. *Idem.*

561. *Qui Puteal.*] Enumerat res Poëta, ad quas animum referendum esse dixit. Erat autem Puteal locus Romæ, ad quem conveniebant fœneratores. Porphyrius vero dicit, sedem fuisse prætorum prope Circum Fabianum: quod *Libonis* dicebatur, quia à Libone illud primum tribunal, & subsellia collocata sunt. *Ianumque timet.*] Vel mensem Januarium, quo in jus trahebantur debitores à creditoribus: vel forum judiciale intelligit, quod erat propinquum templo Jani. *Celeresque Kalendas.*] Celeres appellat Kalendas, quod debitori tempus solvendi videbatur celerius advenisse, quam vellet. Horat.

Quod nisi cum tristes misero venere Kalendæ,
Mercedem, aut nummos, unde extricat.

563. *Cui durus pater est, ut voto cætera cedant.*] Concinnius quatuor scripti,

Cui pater est durus, ut votis cætera cedant,

nisi quod transpositis vocibus lego, *votis ut.* Heinsius.

565. *Cum conjuge vivit.*] *Dormit* Politianicodex & Cantabrigensis. ut epist. Helenæ, *& tu sine conjuge dormis.* Idem.

566. *Uxorem fato credat obesse suo.*] *Facto adesse* vel *abesse* scripti plerique. Nil muto. *Idem.*

569. *Ille habet in reditu navem.*] *Navim* Regius. sic idem cum aliis melioribus paulo post,

—media navim Palinurus in unda
Deserit. Idem.

570. *Damno littora sæva suo.*] *Littora fœda* prima editio & scripti omnes meliores. Quid si *fœta* legas? sic noster lib. XIV. Met.

Littora Cumarum, loca fœta palustribus ulvis?

Virgil. lib. Æn. I.

Nimborum in patriam loca fœta furentibus austris
Æoliam venit. Idem.

571. *Hunc filia nubilis angat.*] *Te filia* iidem libri. & hoc bene. *angant* etiam Puteaneus. *Idem.*

573. *Ut posses odisse.*] *Possis* iidem. *Idem. Et posses odisse tuam Pari.*] Paris quoque odisset Helenam, si fratrum pericula considerasset.

574. *Substituisse tuis.*] *Sustinuisse* scripti plerique cum Jureti & Scaligeri excerptis. Excerpta Politiani & sex alii codices, *Præposuisse.* Lego *proposuisse.* supra,

Pro-

lura loquebatur; placidum puerilis imago
Destituit somnum: si modo somnus erat.
uid faciam? mediâ navim Palinurus in undâ
Deserit. ignotas cogor inire vias.
uisquis amas, loca sola nocent: loca sola caveto.
Quo fugis? in populo tutior esse potes.
on tibi secretis (augent secreta furores)
Est opus: auxilio turba futura tibi est.
ristis eris, si solus eris: dominæque relictæ
Ante oculos facies stabit, ut ipsa, tuos.
ristior idcirco nox est, quam tempora Phœbi:
Quæ relevet luctus, turba sodalis abest.
ec fuge colloquium: nec sit tibi janua clausa:
Nec tenebris vultus flebilis abde tuos.
emper habe Pyladen, qui consoletur Orestem.
Hic quoque amicitiæ non levis usus erit.

Quid

Proponent animo multa ferenda suo.
c paulo ante,
Propositis frenis sæpe repugnat equus.
bi scripti fere omnes, *præpositis*. Vulgaam tamen lectionem non damno. quonodo & alios locutos memini, sed loca non succurrunt. *Heinsius.*

575. *Plura loquebatur: placidum puerilis imago
Destituit somnum.*] Scripti nonnulli *placide* & *Destituit somnus* cum primâ editione; vel etiam *Destituor somno*. perperam. *Plura loquebatur*, hoc est, postquam plura esset locuta, destituit somnum. *Idem.*

577. *Media navem Palinurus in unda.*] *Navim* Regius & Puteanus cum uno Vaticano, ut jam dixi. deinde *medias undas* Puteaneus. *Idem. Palinurus.*] Letheus Cupido, optimus magister remedii amoris, ut Palinurus fuit optimus navis Æneæ gubernator. *Deserit navem.*] Deserit materiam hanc meam.

581. *Nam tibi secretos augent secreta furores,
Est opus auxilio, turba futura tibi est.*] Hæc inquinatissima sunt. pro *secretos* alter Regius *secretis*, pro *Nam* Puteaneus *Non*. & sequenti versu pro *auxilio*, *in populo*. alii *Nunc* vel *Iam*. codex Regius optime,
*Non tibi secretis (augent secreta furores)
Est opus. auxilio turba futura tibi est.*
cui scripturæ nihil de nostro addidimus, præter nudas distinctiones. *turbam* pro populi confluxu ponit hic, ut & libro de Art. Am. III. ỳs. 417. ubi vide notas nostras. *Heins.*

587. *Nec sit tua janua clausa.*] *Sit tibi* meliores. *Idem.*

588. *Nec tenebris luctus flebilis adde tuos.*] *Vultus flebilis abde* cum primâ editione, & iisdem scriptis reponendum. *abde tuis* prima editio & Regius. Lego *abde suis*. nam *oculos tuos* paulo ante præcesserat. *Idem.*

589. *Semper habe Pyladen aliquem, qui curet Oresten.*] *Pyladen, qui te procuret* Mentelianus. alius, *Pyladen te cum qui curet*. duo, *socium qui curet*. tres, *qui te consoletur*. malim *qui te soletur*. Latet aliquid mendi. *Idem.*

Quid nisi secretæ læserunt Phyllida sylvæ?
Certa necis causa est: incomitata fuit.
Ibat, ut Edono referens trieterica Baccho
Ire solet fusis barbara turba comis.
Et modo, qua poterat, longum spectabat in æquor:
Nunc in arenosâ lassa jacebat humo.
Perfide Demophoon, surdas clamabat ad undas:
Ruptaque singultu verba dolentis erant.
Limes erat tenuis longâ subnubilus umbrâ:
Quo tulit illa suos ad mare sæpe pedes.
Nona terebatur miseræ via. Videris, inquit:

Et

593. *Edono.*] *Edonio* scripti, vel *Aonio.* quod posterius Naugerius, in Notis suis & Alexander Paganinus apud Ciofanum amplectuntur. quia scilicet noster Art. lib. I.

Fertur ut Aonio concita Baccha deo.

& l. II. *Aonii cornibus icta Dei*, dixerit. sed de Bacchis Thraciis, & cultu Bacchi in Thracia res est notissima. Noster Met. VI.

Tempus erat quo sacra solent trieterica Bacchi
Sithoniæ celebrare nurus.

& alibi,

Ismariæ celebrant repetita triennia Bacchæ.

celebrans trieterica Sarravianus. vide Trist. IV. Eleg. I. ℣s. 42. *Idem. Trieterica.*] Triennalia sacra. Liberi enim sacra (ut docet Servius) tertio quoque anno novabantur.

595. *Et modo, qua poterat, latum spectabat in æquor.*] *Longum æquor* scripti omnes meliores cum primis editionibus. Am. II. Eleg. XI.

O utinam, ne quis remo freta longa moveret,
Argo funestas pressa bibisset aquas?

Ep. Hypermnestræ,

—— quid, iö, freta longa pererras.

Ep. Parid.

Longa Phereclæa per freta puppe vias.

Fast. III.

Ille vehit per freta longa duos.

Horatius,

Dum longus inter sæviat Ilion
Trojamque Pontus.

pro *qua poterat*, quatuor *quod.* totidem *quam.* vide Notas supra ℣s. 325. *Heins.*

596. *In humo arenosa.*] In littore.

598. *Ruptaque singultu verba loquentis.*] *Raptaque* Regius & Puteaneus. non probo. idem Regius *dolentis* pro diversa lectione. quomodo septem alii. recte. sed *querentis* puto scribendum, quo verbo noster impense gaudet. sic infra v. 644.

Deque tua domina multa querenda refers.

ubi libri veteres similiter, *dolenda* Heins. *Ruptaque singultu verba loquentis erant.*] Quod Virgilius illustrat 3. Æn. —— *vix pauca furenti-Subjicio, & raris turbatus vocibus hisco.* Mox deinde: *Et multum lacrimas verba inter singula fundit.* Hor. I. Satyr. 6. *Ut veni coram, singultim pauca locutus.* item 4. Carm. Od. I. *Manat rara meas lacryma per genas? —— Cur facunda parum decoro —— Inter verba cadit lingua silentio? ——* ἀρεῖα δ' ἵκετο φωνά. Theocrit. Idyll. 13. ℣s. 59. Quæ dicuntur Apulejo lib. 5. *verba dimidiata, tertiata, quartata:* quod est, *singultu crebro verba interficere.*

600. *Qua tulit ipsa.*] *Quo tulit illa* meliores cum primis editionibus. *Heins.*

601. *Viderit, inquit.*] Optimus Patavinus *videris*, ut se ipsam alloquatur. quomo-

Et ſpectat zonam pallida facta ſuam.
dſpicit & ramos: dubitat, refugitque quod audet:
Et timet: & digitos ad ſua colla refert.
thoni, tunc certè vellem non ſola fuiſſes;
Non fleres poſitis Phyllida, ſylva, comis.
hyllidis exemplo nimium ſecreta timete,
Læſe vir à dominâ, læſa puella viro.
ræſtiterat juvenis, quidquid mea Muſa jubebat;
Inque ſuæ portu pæne ſalutis erat.
ecidit, ut cupidos inter devenit amantes:
Et, quæ condiderat, tela reſumſit Amor.
i quis amas, nec vis; facito contagia vites.
Hæc etiam pecori ſæpe nocere ſolent.

Dum

ıomodo ſæpe alias. vide Notas ad Eſt. x. ℣ſ. 75. de Elegantia verbi *videris* xit Pontic. libro I. Eleg. II. *Idem.* *ideris.*] Demophoon aſpexeris.

603. *Aſpicit & ramos, dubitat, refugitque quod audet,*
Et timet, & digitos ad ſua colla refert.]
ectius puto ſcribendum,
Aſpicit & ramos dubitans fugienſque quod audet,
Et timidè digitos ad ſua colla refert.
imidè. ut infra,
Tu timide flammæ perfida verba dabis?
dem.

604. *Et digitos ad ſua colla refert.*] Zoıam collo innectit.

605. *Sithoni.*] O Phyllis, ex Thraia, quæ prius *Sithonia* dicebatur.

606. *Non fleſſet.*] *Fleſſes* Jureti codex & ſeptem alii cum altero Regio. duo nei & duo alii *fleres.* ut Tò *Sithoni* in ſuperiori verſu cum *ſylva* conſtruatur. *non ſola* in ſuperiori verſu ſcripti pro *ne.* Heinſius.

607. *Nimium ſecreta cavete.*] *Timete* ſcripti & prima editio. *Idem.*

611. *Decidit.*] Duo *Accidit.* Regius *Reccidit* pro *Recidit.* ut fere ſemper ſcribitur in vetuſtiſſimis libris, quando prima ſyllaba producitur. recte. *Recidit* etiam eſt in excerptis Scaligeri. Vide Epiſt. XIV. v. 46. *Idem.* *Recidit.*] Redit ad ingenium & priſtinum morbum amoris.

612. *Et qui deciderant tela.*] *Conciderant* plerique veteres. unus *ceciderant.* alius *reciderant.* ſed Sarravianus, alter Regius, & unus Vaticanus *condiderat.* probe. in pharetra videlicet. ſic in Faſt. lib. II.
Conditaque in pharetra tela minora ſua.
Propertius libro II. Eleg. XVI.
Illa, qua vicit, condidit arma manu.
Horatius carmine ſæc.
Condito mitis placiduſque telo.
& Epod. Od. VII.
Cur dexteris Aptantur enſes conditi?
Auctor Panegyrici ad Piſonem,
Ignea quin etiam superûm pater arma recondit.
Heinſius.

613. *Si quis amas, nec vis.*] Illud *nec vis* non eſt nauci. Cum ſatis ſuperque initio operis inculcarit Ovidius, ſe iis, qui cupiant ab amore liberari, medicinam facturum. Scripſerat, ni fallor, noſter,
Si quis amas, urbis facito contagia vites.
vel *turbæ contagia.* de qua voce paulo ante. *Idem.* *Nec vis.*] Amare. *Contagia.*] Contagia appellant amantum conſortia. Juvenal. *Dedit hanc contagio labem, Et dabit in plures, &c.*

 619. *Ma-*

Dum ſpectant oculi læſos, læduntur & ipſi:
  Multaque corporibus tranſitione nocent.
In loca nonnunquam ſiccis arentia glebis
  De prope currenti flumine manat aqua.
Manat amor tectus, ſi non ab amante recedas:
  Turbaque in hoc omnes ingenioſa ſumus.
Alter item jam ſanus erat; vicinia læſit.
  Occurſum dominæ non tulit ille ſuæ.
Vulnus in antiquum rediit male firma cicatrix;
  Succeſſumque artes non habuere meæ.
Proximus à tectis ignis defenditur ægre:
  Utile finitimis abſtinuiſſe locis.
Nec, quæ ferre ſolet ſpatiantem porticus illam,
  Te ferat: officium neve colatur idem.
Quid juvat admonitu tepidam recaleſcere mentem?
  Alter, ſi poſſis, orbis habendus erit.
Non facile eſuriens poſitâ retinebere menſâ:
  Et multum ſaliens incitat unda ſitim.
Non facile eſt viſâ taurum retinere juvencâ:
  Fortis equus viſæ ſemper adhinnit equæ.
Hæc ubi præſtiteris, ut tandem littora tangas,
  Non ſatis eſt ipſam deſeruiſſe tibi.
Et ſoror, & mater valeant, & conſcia nutrix.
  Et quicquid dominæ pars erit ulla tuæ.

Nec

619. *Manat amor tectus.*] Furtim amor redit, & illabitur pectori. *Ab amante.*] Ab amantum conſuetudine.

623. *In antiquum vulnus.*] In priſtinum dolorem. *Cicatrix.*] Amor antea ſanatus. *Male firma cicatrix.*] *Male ſana* quidam libri. non male. ſed præceſſit. *Heinſius.*

625. *Proximus à tectis.*] *è tectis* Puteaneus & Vaticanus. *Idem.*

628. *Officium neve colatur idem.*] Nec cætera facias, quæ, dum puellam conciliares, faciebas.

630. *Alter orbis.*] Alia regio.

632. *Et multum ſaliens incitat unda ſitim.*] Lege *multam ſitim* cum prima editione & Bartholiniano. neque aliter pro diversâ lectione Puteaneus. ſic libro III. Faſtor. *multæ ſedulitatis anus.* & ibid. *Conſilium multæ calliditatis*, & lib. I.

Multam præterito tempore nacta fidem. ut ſcribendum cenſeo. ubi nunc legitur *Multaque præterea. multa vetuſtas* Faſt. v. v. 132. ex antiquis libris. infra,

Multa ſit ut placeas alienæ cura puellæ. ubi *Nulla* perperam nunc legitur. *Heinſ.*

635. *Littora.*] Finem amandi.

638. *Et quiſquis dominæ.*] *Quicquid* bene quinque libri. *Heinſ. Pars erit ulla.*] Amicus.

640. Sup-

Nec veniat ſervus: nec flens ancillula fictum
Suppliciter dominæ nomine dicat, Ave.
Nec, ſi ſcire voles, quid agat tamen illa, rogabis.
Profer: erit lucro lingua retenta ſuo.
Tu quoque, qui cauſam finiti reddis amoris,
Deque tuâ dominâ multa querenda refers;
Parce queri. melius ſic ulciſcêre tacendo;
Dum deſideriis effluat illa tuis.
Et malim taceas, quam te deſiſſe loquaris.
Qui nimium multis, Non amo, dicit; amat.
Sed meliore fide paulatim extinguitur ignis,
Quam ſubitò. lentè deſine; tutus eris.
Flumine perpetuo torrens ſolet acrius ire.
Sed tamen hæc brevis eſt, illa perennis aqua.
Fallat, & in tenues evanidus exeat auras,
Perque gradus molles emoriatur amor.

Sed

640. *Suppliciter.*] *Fictum* & *ſupplici-* duo adverbia dure concurrunt. Puto gendum,

—— *nec flens ancillula fictum*
Supplicet, & dominæ nomine dicat ave.

einſ.

642. *Perfer.*] Prima editio cum Pu-eaneo & tribus aliis, *Profer.* eleganter enuo. monui ſupra v. 93. pro *lucro tuo* egius etiam bene *ſuo*. dixi ſupra v. 248. *dem. Lingua retenta.*] Sermo non ha-itus de amica.

643. *Qui cauſam finito reddis amori.*] ic pro diverſa lectione Puteaneus. qui amen cum Regio, Scaligeri excerptis & tribus aliis, *finiti reddis amoris.* quod verum eſt. Tu, inquit, cum reddes cau-ſam ſodalibus tuis, quare deſieris amare. Alii magno numero *finiti quæris amoris* cum excerptis Jureti. *finem veſani quære-re amoris* apud Propertium lib. II. El. XV. primæ editiones cum duobus ſcriptis, *fugitivi quæris amoris*. apud Horatium libro I. Od. XIX. *finitis animum reddere amoribus.* Heinſius.

645. *Melius ſit te ulciſcere tacendo.*] *Sic ulciſcere* meliores ſcripti cum primis editionibus. recte. ut Tò & ſubintelligatur. pro *tacendo* Cantabrig. *querendo.* forte *premendo.* hoc eſt tegendo, & occulendo injuriam. *tacendo* minus placet, ne bis idem dicat. nam ſequitur, *Et malim taceas.* Heinſ.

646. *Ut deſideriis.*] *Dum deſideriis* meliores. *Idem. Dum illa effluat.*] Donec illa tibi elabatur.

651. *Torrens ſolet altius ire.*] *Acrius* bene quinque ſcripti. ſic Claudianus,

Acrior & tacitas rapidus prætermeat ingens
Danubius ripas.

altior Regius. *Heinſius.*

653. *Fallat.*] Amor paulatim ita evaneſcat, ut non ſentiatur. *Per molles gradus.*] Per facilem viam, hoc eſt, ſenſim. *Evanidus exeat auras.*] *Radicitus* nonnulli ex ſciptis. ſed nihil muto. Met. V.

Pectoraque in tenues abeunt evanida rivos. Idem.

654. *Perque gradus molles amoveatur amor.*] Quod & Cicero præcipit (ſed in cauſa honeſtiore) ad Pompon. Atticum de Amicit. *Tales igitur*, inquit, *amicitiæ ſunt remiſſione uſus levandæ, & (ut Catonem*

Sed modo dilectam scelus est odisse puellam:
  Exitus ingeniis convenit iste feris.
Non curare sat est. odio qui finit amorem,
  Aut amat, aut ægre desinet esse miser.
Turpe, vir & mulier, juncti modo, protinus hostes:
  Non illas lites Appias ipsa probat.
Sæpe reas faciunt, & amant. ubi nulla simultas
  Incidit, admonitu liber aberrat amor.
Forte aderam juveni: dominam lectica tenebat:
  Horrebant sævis omnia verba minis.
Jamque vadaturus, Lectica prodeat: inquit.
  Prodierat: visâ conjuge mutus erat.
Et manus, & manibus duplices cecidere tabellæ:
  Venit in amplexus: atque ita, Vincis, ait.
[Tutius est, aptumque magis, discedere pace,
  Quam petere à thalamis litigiosa fora:]
Munera quæ dederis, habeat sine lite jubeto:

Esse

nem dicere audivi) dissuendæ magis, quam discindendæ sunt. Emoriatur amor.] *Emolliatur* Vossianus, *emoderatur* Mentelianus. *emoveatur* quatuor. Nil muta. *Heinsius.*

656. *Exitus iste.*] Iste amoris finis. *Feris ingeniis.*] Duræ & immiti naturæ.

657. *Nec curandus adest.*] Regius & pro diversâ lectione Puteaneus, *Non curare sat est.* neque aliter Scaligeri excerpta. duo *Non curandus abest. Non curasse sat est* prima editio. Sequenti versu pro *amat* & *desinit* scripti plerique *amet* & *desinat.* Regius *amat* & *desinet.* recte. *Heinsius.*

658. *Aut ægre desinit esse miser.*] Difficile sanatu.

660. *Appias ipsa.*] Ipsa Venus genitrix, cujus templum erat in foro C. Cæsaris, ab aqua Appia, quæ illic erat, cognominata.

662. *Liber oberrat amor.*] *Aberrat* Regius, & sex alii bene. hoc est, abit. *Heins.*

663. *Forte aderat juvenis.*] Imo *aderam juveni* cum Regio, Puteaneo, uno ex meis, & prima editione. *aderam*, advocationem præstabam. ita illud quoque intelligendum lib. III. Artis,

Munera det dives, jus qui profitebitur, adsit.

Et Art. Am. II.

Jussus adesse foro, jussâ maturius horâ
Fac semper venias,

Huc spectat locus quoque ille apud Gellium lib. I. cap. XXII. ubi prætor ad imperitum patronum, qui se *causæ superesse* dixisset. *Tu plane, inquit, superes, non ades.* pro *lectica tenebat* Vaticanus unus *tenebas.* non ineleganter. *Idem.*

665. *Prodeat Lectica.*] Exeat amica de lectica.

666. *Mutus erat.*] Erat sine voce, visa amica.

667. *Duplices tabellæ.*] Codicillos dicit, in quibus jura continebantur.

669. *Tutius est aptumque magis.*] Nemo mihi persuaserit hoc distichon Nasonianæ venæ fœtum esse. *Heinsius.*

670. *A thalamis.*] A lecto, & amore. *Mer.*

671. *Munera quæ dederas.*] *Dederis* Puteaneus & tres alii. vide Notas ad Epist. VII. vs. 51. & lib. I. Artis v. 447. *habeat sine lege* Puteaneus. *Heins. Munera quæ*

Esse solent magno danda minora bono.
Quod si vos aliquis conducet casus in unum,
Mente memor totâ, quæ damus arma, tene.
Nunc opus est armis: hîc, ô fortissime, pugna.
Vincenda est telo Penthesilêa tuo.
Nunc tibi rivalis, nunc durum limen, amanti,
Nunc mediis subeant irrita verba Deis.
Nec compone comas, quia sis venturus ad illam:
Nec toga sit laxo conspicienda sinu.
Multa sit ut placeas alienæ cura puellæ:
Jam facito è multis una sit illa tibi.

Sed

quæ dederis, &c.] Verba artis sunt. sic enim solebat dicere, qui divortium faciebat: *Abeas, valeas, tuas res tibi habeas.* Micyll.

672. *Magno bono.*] Liberando te ab amicæ amore.

673. *Conducat in unum.*] Libri meliores *conducet* vel *conducit.* sic supra,

Quod si quid præcepta valent mea.

Heinsius. *Casus conducat in unum.*] Scil. locum. Sic & Græci. εἰς ἕνα χῶρον. Theocr. Idyll. 6. v. 1. συνελθεῖν εἰς ἓν χωρίον. Halicar. 2. Eurip. simpliciter, εἰς ἓν συνελθών. Phœniss. v. 465. Noster ad Virgil. 8. Æneid.

Si visurus eum vivo, & venturus in unum.

674. *Arma.*] Præcepta, consilia.

675. *Hic opus est armis: hic ô fortißime pugna.*] *Nunc opus est* Regius, Puteaneus, & plures alii. Pro *hic ô* idem Puteaneus, Jureti codex, aliique multi, *nunc ô.* unus, *his ô.* alii duo, *hic hic fortißime.* unus Leidensis, *His opus est armis, his ô.* Puto, scribendum,

Hic opus his armis: his hîc, fortissime, pugna.

vel,

Nunc opus his armis. his nunc, fortißime pugna. Heinsius.

676. *Penthesilea.*] Amica tua.

677. *Nunc durum limen amicæ.*] *Amanti* rectius Regius & duo alii. sex, *amantis.* Heinsius.

678. *Mediis deis.*] Qui, quasi ad partes vocati intervenerunt medii, jurejurando inter duos dato. Sic Virgil. sed in causa dispari:

Quos inter medius venit furor.

Etiam de inopinato interventu. 1. Æn.

Ne qua scire dolos, mediusque occurrere poßit.

679. *Nec compone comas, cum sis venturus ad illam.*] *Comam* Puteaneus, & tres alii (sed paulo durius) *& illam.* deinde *quia sis venturus* meliores omnes. quinque alii minoris notæ, *si sis.* Heinsius.

680. *Nec toga sit laxo.*] Molles & libidinosi ad pedes togam demittebant. Nam alias toga in sinum collecta subcingebatur.

682. *Iam face ut & multis una sit illa tibi.*] *Iam facito è multis* Regius, quidam alii *Iam face è multis* vel *Iam fac. face* pro *fac* cum in deliciis sit Ovidio, scribam libenter, *Iamque face è multis.* Ep. 11.

Phylli face expectes Demophoonta tuum.

& sic passim alibi. supra,

Durius incedit; face inambulet.

sed & superiori versu pro *Nulla cura* omnino *Multa* legendum, ut paulo ante monui. quicquid libri veteres dissentiunt.

Multa sit ut placeas alienæ cura puellæ,
Iamque face è multis illa sit una tibi.

Eo, inquit, curam converte, ut alii puellæ placeas. utque tuam illam non nisi

Sed quid præcipuè noſtris conatibus obſtet
  Eloquar; exemplo quemque docente ſuo.
Deſinimus tardè, quia nos ſperamus amari.
  Dum ſibi quiſque placet, credula turba ſumus.
At tu nec voces (quid enim fallacius illis?)
  Crede, nec æternos pondus habere Deos.
Neve puellarum lacrymis moveare caveto:
  Ut flerent, oculos erudiere ſuos.
Artibus innumeris mens oppugnatur amantum;
  Ut lapis æquoreis undique pulſus aquis.
Nec cauſas aperi, quare divortia malis:
  Nec dic, quid doleas, clam tamen uſque dole.
Nec peccata refer; ne diluat. ipſe favebis:
  Ut melior cauſâ cauſa ſit illa tuâ.
Qui ſilet, eſt firmus: qui dicit multa puellæ
  Probra, ſatisfieri poſtulat ille ſibi.
Non ego Dulichio furiales more ſagittas,
  Nec rapidas auſim tingere in amne faces.

Nec

inter multas ames. ne ſola ſenſus tuos occupet. *Heinſ.* *E multis una ſit illa tibi.*] *Sit illa tuis* unus ex meis. vide Notas ſupra v. 492. *Heinſius.*

683. *Quid præcipue veſtris conatibus obſtet.*] *Obſtat* ſcripti. vel, *quod obſtat. noſtris* etiam *conatibus* Puteaneus & multi alii cum prima editione. quod ſequentia confirmant. ſic infra,

Æmulus eſt noſtri maxima cauſa mali.

Idem.

686. *Dum ſibi quiſque placet.*] Malo *placent.* vide Notas Amor. lib. II. El. XI. verſ. 21. *Idem.*

695. *Nec peccata refer. ne diluat ipſe cavebit.*] *Nec diluat ipſa caveto* plerique ſcripti. quidam etiam *illa* vel *ipſe caveto.* alter Regius, *Nec peccata refer, nec cui favet ipſa favebis.* alius, *illa favebis.* ſed recte ille omnium optimus & venuſte,

Nec peccata refer; ne diluat. ipſe favebis,

ſic Amor. lib. II. Eleg. II.

Tu contra objicies, quod tuto diluat illa.

Idem.

697. *Qui ſilet.*] Qui non dicit probra puellæ.

699. *Non ego Dulichias furiali more ſagittas.*] Andreas Naugerius terſiſſimi vir ingenii, & omnium optimè de Naſone meritus, valdè æſtuat in hoc loco, nec ſcire ſe negat, quænam ſint *Dulichiæ* iſtæ *ſagittæ* & jure ſane. ſunt enim nullæ. Scaligeri excerpta & optimus Regius, *Dulichio furiali.* quod & in altero ejuſdem Bibliothecæ codice pro diverſa lectione erat notatum. Scribe,

Non ego Dulichio furiales more ſagittas.

& ſequenti verſu pro *raptas faces* lege *rapidas* cum Lincolnienſi libro. unus Farneſianus *rabidas. rapidæ faces*, quomodo *rapidi ignes.* per *furiales ſagittas*, Cupidinis ſagittas intelligit. *Dulichio more*, more Ulyſſis, quia amores ſuos cum Calypſo & Circe, de quibus ſupra, nimis præceps abrupit. Omnia jam plana & perſpicua ſunt. *Heinſ.*

701. Nec

Nec nos purpureas pueri resecabimus alas:
Nec sacer arte meâ laxior arcus erit.
Concilium est quodcunque cano. parete canenti:
Utque facis, cœptis, Phœbe saluber, ades.
Phœbus adest: sonuere lyræ; sonuere pharetræ.
Signa Deûm nosco per sua: Phœbus adest.
Confer Amyclæis medicatum vellus ahenis
Murice cum Tyrio: turpius illud erit.
Vos quoque formosis vestras conferte puellas:
Incipiet dominæ quemque pudere suæ.
Utraque formosæ Paridi potuere videri;
Sed sibi collatam vicit utramque Venus.
Nec solam faciem; mores quoque confer & artem:
Tantum judicio ne tuus obsit amor.
Exiguum est, quod deinde canam: sed profuit illud
Exiguum multis: in quibus ipse fui.
Scripta cave relegas blandæ servata puellæ:
Constantes animos scripta relecta movent.
Omnia pone feros (quamvis invitus) in ignes:

Et

701. *Nec nos purpureas.*] Nec amantes tenebimus invitos, quo minus evolent, ad quam velint puellam.

703. *Consilium est quodcunque cano.*] Scribe *Concilium.* atque ita in uno codice Gallicano scriptum offendi. Hoc est mirum, quod supra dixerat,

t quisquam præcepta potest mea dura vocare,
n etiam partes conciliantis ago.

Concilium pro conciliatione, aut *conciliatu*, ut Lucretius loqui amat. qui & *concilii* voce hac, qua noster significatione est usus. Met. 11.

Hoc mihi concilium tecum dixisse manebit.

Et ibi est scribendum ex auctoritate optimorum codicum. Diximus nonnihil de hac voce ad Claudianum. lib. 1. in Eutrop. v. 368. *corporalia concilia* pro coitu dixit Arnobius. *Heinsius.*

708. *Murice cum Tyrio.*] Cum Tyria purpura, quæ omnium laudatissima habebatur, præsertim si dibapha erat.

711. *Utraque.*] Et Juno & Pallas.

712. *Sed sibi collatam vincis.*] *Vicit* libri meliores cum primâ editione. alia tamen editio ex primis & duo scripti, *tibi collatam vincis.* etiam bene. *Heins.*

713. *Confer & artes.*] *Artem* meliores. *Idem.*

714. *Tantum judicio.*] Vide ne præ amore plus placeat amica, quam par sit. *Ne tuus obsit amor.*] Alii *obstet.* nos meliores sequimur. *suus amor* est in Sarraviano. probe. quod jam sæpius supra inculcatum. *Heinsius.*

715. *Exiguum est, quod deinde canam.*] Quidam τὸ *&* non agnoscunt. Forte, *Exiguum quid.* Heinsius.

719. *Omnia pone feros.*] Omnia scripta cremato.

720. *Ar-*

Et dic, Ardoris ſit rogus iſte mei.
Theſtias abſentem ſuccendit ſtipite natum.
Tu timidè flammæ perfida verba dabis?
Si potes, & ceras remove. quid imagine mutâ
Carperis? hoc periit Laodamia modo.
Et loca multa nocent. fugito loca conſcia veſtri
Concubitûs. cauſas mille doloris habent.
Hîc fuit; hîc cubuit: thalamo dormivimus iſto:
Hic mihi laſcivâ gaudia nocte dedit.
Admonitu refricatur amor; vulnuſque novatum
Scinditur. infirmis cauſa puſilla nocet.
Ut pæne extinctum cinerem ſi ſulfure tangas;

Vivet,

720. *Ardoris ſit rogus iſte mei.*] Iſte ſit finis mei amoris.

721. *Theſtias abſentem.*] Oeneus in magna frumenti copia, quum cæteris diis, ſola Diana neglecta, ſacrificaſſet, irata dea, Calydonium aprum ingenti magnitudine, ad vaſtandam late patriam propinquam immiſit. Ad hunc tollendum Meleager, ætate viribuſque integer, pluribus aſſumptis ſecum ſociis, aprum jaculatus, occiſæ beſtiæ præmium (id erat feræ pellis) omnium conſenſu tulit. Cum in venatione Atalanta, Schœnei filia adeſſet, ejus amore captus, pellem occiſæ feræ ipſi conceſſit. Quod factum, qui una venati fuerant Theſtii filii ægre ferentes, Atalantæ per inſidias, cum Arcadiam rediret, pellem abſtulere. Meleager puellæ auxilium ferens, Altheæ matris fratres necavit. Illa Meleagrum execrata filio mortem imprecata eſt. Fabulam narrat Ovidius in Metamorph. *Theſtias.*] Althea Theſtii filia.

722. *Tu timide flammis perfida verba dabis.*] *Flammæ* meliores. *Heinſius.*

723. *Ceras amicæ.*] Imagines cereas.

724. *Carperis.*] Delectaris hoc modo, quia Proteſilai mariti ceream imaginem Laodamia finxerat, in Epiſtola:

Dum tamen arma geris diverſo miles in orbe,
Quæ referat vultus, eſt mihi cera, tuos.

725. *Et loco ſæpe nocent.*] *Multa* Regius. *Heinſius.*

726. *Cauſas illa doloris habent.*] Legendum *cauſas mille.* atque ita Leidenſis unus & Cantabrigenſis. ſupra Arte Amat.

Et quis non cauſas mille doloris habet?

Idem.

729. *Admonitu recreatur amor.*] Alii, *renovatur* & *revocatur.* *Recreare* dixit, quomodo Horatius, *Arbor æſtivâ recreatur aurâ.* Non dubita tamen præferre Regii codicis lectionem, in quo, *refricatur.* ſic *refricare obductam reipublicæ cicatricem.* pro *vulnus novatum* alter Regius, *vulnus coactum*, quod ſit conductum. quomodo *cogere rugas* & ſimilia. poteſt & *coaltum* legi pro *coalitum.* Plinius lib. IX. cap. II. *A partu coaleſcit vulnus, quod & in cæcis ſerpentibus tradunt.* Arte Am.

Dum novus in viridi coaleſcit cortice ramus.

Mentelianus, *creatum.* ſed vide Notas Pont. IV. Eleg. XI. *Idem.* *Recreatur admonitu.*] Fovetur recordatione. *Vulnuſque novatum.*] Amor recrudeſcens.

730. *Scinditur.*] Aperitur. *Culpa puſilla.*] Rectius multi ex ſcriptis *cauſa.* Heinſius.

732. Et

Vivet, & è minimo maximus ignis erit.
Si, nisi vitaris quicquid renovabit amorem,
Flamma redardescet, quæ modo nulla fuit.
Argolides cuperent fugisse Capharea puppes;
Teque, senex, luctus ignibus ulte tuos.
Præteritâ cautus Niseïde navita gaudet.
Tu loca, quæ nimium grata fuere, cave.
Hæc tibi sunt Syrtes; hæc Acroceraunia vita:
Hic vomit epotas dira Charybdis aquas.
Sunt, quæ non possint aliquo cogente juberi;
Sæpe tamen casu facta juvare solent.
Perdat opes Phædra; parces, Neptune, nepoti:

Nec

732. *Et ex minimo.*] *Et è minimo* cum …is veteribus. *Idem.*

733. *Revocabit amorem.*] *Renovabit* …iores libri. malim tamen *renovarit*. …m.

734. *Flamma redardescet.*] Sic Re…s. Puteaneus & Farnes. *retardescet*. …qui plerique cum primâ editione, …*ndescet*. ut alibi, *totoque recanduit* …. & sæpe alibi, præsertim in Meta…orph. nonnulli *recalescet*, vel *recalescit*. …rte *recaldescet*. quomodo *recalfacere* …tit Met. VIII.

—— calidumque priori
…Cade recalfecit consorti sanguine ferrum.

…*ardescere*, ut in *redamare*, *redarguere*, …*ambulare* & *redauspicare* apud Plau…m, & multos alios. *Idem.*

Flamma recandescet.] Renovabitur …nor.

735. *Argolicæ cuperent.*] *Argolides* …eliores. monui Art. Am. lib. I. v. 172. …*rgolicæ cuperent.*] Docet à simili, lo… quæ nocent amanti, vitanda esse. …auplius Palamedis pater, ut ulciscere…ur filii necem, elevata facula, signum …edit ex Caphareo, Euboiæ promonto…o, Græcis naufragio laborantibus: qui …redentes, eos ignes indicare portum …utissimum, inter asperrimos scopulos …aufragium fecerunt.

736. *Teque senex.*] Nauplium Palamedis patrem dicit.

737. *Præterita cautus Niseide.*] Strabo in nono scribit, juxtà petras Scironides, Minoam rupem prorumpere in pelagus, Niseæ effici autem portum. Fuit autem Nisea Megarensium emporium, quod etiam *Minoa* vocabatur: à qua Poëta procellosum mare, & oram illam *Niseïda* appellavit. *Niseïde.*] Perperam major scriptorum pars *Ripheide*. dixi ad Epist. I. Sabini, v. 33. *Heinsius.*

739. *Hæc Acroceraunia vita.*] Effuge hæc loca, tanquam nautæ fugiunt Ceraunia. Horat.

Qui vidit mare turbidum,
Et infames scopulos, Acroceraunia.

740. *Hic movit.*] Malo *vomat*. putetur vomere. *Heins.* *Hic vomit epotas.*] Charybdis fœmina fuit voracissima, ut docet Servius: quæ quia Herculis boves rapuit, à Jove dicitur fulminata, & in mare præcipitata. unde naturam pristinam servat: nam sorbet universa.

741. *Quæ non possunt.*] *Possint* Lege. *Heinsius.*

742. *Iuvare solent.*] *Levare* Regius & duo alii cum primâ editione. *Idem.*

743. *Perdat opes Phædra.*] Si Phædra sit sine divitiis. *Parces Neptune nepoti.*] Non capietur privigni Hippolyti amore, nec ille interficietur à Neptuno, immisso tauro. Fabulam elegantissime narrat Ovid. in ultimo Metamorph.

747. Car

Nec faciet pavidos taurus avitus equos.
Gnoſſida feciſſes inopem; ſapienter amaſſet.
Divitiis alitur luxurioſus amor.
Cur nemo eſt, Hecalen; nulla, eſt, quæ ceperit Iron?
Nempe quod alter egens, altera pauper erat.
Non habet, unde ſuum paupertas paſcat amorem:
Non tamen hoc tanti eſt; pauper ut eſſe velis.
At tibi ſit tanti, non indulgere theatris;
Dum bene de vacuo pectore cedat amor.
Enervant animos citharæ, lotoſque, lyræque;
Et vox, & numeris brachia mota ſuis.
Illic aſſiduè ficti ſaltantur amantes:
Quid caveas actor, quid juvet, arte docet.
Eloquar invitus: teneros ne tange poëtas.
Submoveo dotes impius ipſe meas.

Cal-

747. *Cur nemo eſt Hecalen, nulla eſt quæ ceperit Irun.*] *Iron* Regius & decem alii cum nonnullis editionibus. malo,

Cur Hecalen nullus, nulla eſt quæ ceperit Iron.

Hecale.] Anus paupercula, quæ Theſeum excepiſſe hoſpitio dicitur. Qua de re Apul.

751. *Non indulgere theatris.*] Non frequentare theatra, in quibus laſciva agitari ſolent. Propertius:

O nimis exitio nata theatra meo.

753. *Enervant animos citharæ cantuſque lyræque.*] *Citharæque jocique* Excerpta Politiani & multi alii. unus *citharæ jocique.* quomodo & à Vincentio Belluacenſi memini citatum. Regius, *citharæ lutoſque lyræque.* optime pro *lotos.* quomodo Scaligeri quoque excerpta. atque ita jam ad Solinum Salmaſius ex ſuis codicibus. Repone eandem vocem Met. IV. ex veſtigiis veterum codicum,

Sertaque dependent tectis: lotique, lyræque
Tibiaque & cantus animi felicia læti
Argumenta ſonant.

vulgo, *& ubique.* Heinſius.

754. *Et vox.*] Verba laſciva cantantium in theatris. *numeris brachia mota ſuis.*] Concinnis geſticulationibus manuum, brachiiſque in numerum jactatis, ex diſciplina ſaltatoria. Cicer. 3. de finib. *Motus certus datus ſaltatori.* Qui motus, pro gentium ingenio, diverſus erat: Horat. 3. Carm. Od. 6. *Motus doceri gaudet Ionicos Matura virgo. Illa placet geſtu, numeroſaque brachia ducit.* Amor. 2. Eleg. 4. ℣. 29. Etiam ad pedum jactationem. Lucret. 2. *Ludunt, in numerumque exultant ſanguine læti.*

755. *Illic aſſidue ficti ſaltantur amantes.*] Alii codices, *cantantur amantes* vel *amores* & ſimilia. Sed nil mutandum. vide Notas Art. verſ. 501. *Heinſius.*

756. *Quid caveas actor, quid juvet arte docet.*] Locus mendoſus. Scripti plerique *auctor,* & *juvat.* Regius *qua juvet.* Lego.

Quos caveas actor, quâ juvet arte, docet.

caveas dixit pro ſpectatoribus in caveâ ſedentibus. *Idem.* *Quid caveas.*] Quid vites tanquam damnoſum. nam comœdia eſt vitæ ſpeculum.

757. *Poëtas.*] Elegos & molles dicit.

758. *Meas dotes.*] Meos libros.

759. *Cal-*

Callimachum fugito; non eſt inimicus Amori:
Et cum Callimacho tu quoque, Coë, noces.
Me certe Sappho meliorem fecit amicæ:
Nec rigidos mores Teïa Muſa dedit.
Carmina quis potuit tutò legiſſe Tibulli,
Vel tua, cujus opus Cynthia ſola fuit?
Quis potuit lecto durus diſcedere Gallo?
Et mea neſcio quid carmina dulce ſonant.
Quod niſi dux operis vatem fruſtratur Apollo;
Æmulus eſt veſtri maxima cauſa mali.
At tu rivalem noli tibi fingere quemquam:
Inque ſuo ſolam crede jacere toro.
Acrius Hermionen ideo dilexit Oreſtes;
Eſſe quod alterius cœperat illa viri.
Quid, Menelaë, doles? ibas ſine conjuge Creten:
Et poteras nuptâ lentus abeſſe tuâ.
Ut Paris hanc rapuit; nunc demum uxore carere
Non potes. alterius crevit amore tuus.
Hoc & in abductâ Briſeide flebat Achilles,

Illam

759. *Callimachum fugito.*] Callimachus in elegia princeps habetur, Fabii judicio. Fuit Cyrenæus à Batto oriundus. *Non eſt inimicus amori.*] Quia res amatorias & laſcivas ſcripſit verſu elegiaco. nam Lyden amavit, de qua elegias ſcripſit.

760. *Tu quoque Coë noces.*] Philetas eum ex Coo inſula in mari Carpathio, elegiam ſcripſit, & in eo ſcribendi genere ſecundas tulit, ut Fabius docet.

761. *Me certe Sappho.*] Sapphus opera erant laſciva. unde & in Arte amatoria ſcripſit: *Nota ſit & Sappho, quid enim laſcivius illa?*

762. *Teïa Muſa.*] Anacreon Poëta, patria Teïus.

764. *Cujus opus Cynthia ſola fuit.*] Propertium quoque non tuto legi poſſe docet.

766. *Carmina tale ſonant.*] *Dulce* Juniani codex cum reliquis majori ex parte. ut Triſt. v. Eleg. 1.

Invenies toto carmine dulce nihil.

Heinſius.

768. *Noſtri maxima cauſa mali.*] *Veſtri* Vaticanus. ſed nil opus. vide ſupra, ℣ſ. 683. *Idem.*

772. *Alterius viri.*] Pyrrhi, Achillis filii.

674. *Nuptâ latus abeſſe tuâ.*] *Lentus* lege cum primâ editione & ſcriptis pleriſque. ſic ſæpe. Ep. 1.

Quas habitas terras, aut ubi lentus abes.

Ep. 11.

At tu lentus abes, nec te jurata reducunt
Numina.

vide Notas Epiſtol. xv. verſ. 169. *Heinſius.*

776. *Tum demum uxore carere.*] *Nunc demum* prima editio cum Regio & duobus aliis. *Idem.*

778. *Viro*

Illam Plisthenio gaudia ferre toro.
Nec frustra flebat; mihi credite. fecit Atrides,
Quod si non faceret, turpiter esset iners.
Certe ego fecissem, nec sum sapientior illo.
Invidiæ fructus maximus ille fuit.
Nam sibi quod nunquam tactam Briseïda jurat,
Per sceptrum; sceptrum non putat esse Deos.
Dî faciant, dominæ possis transire relictæ
Limina; proposito sufficiantque pedes.
Et poteris; modo velle tene. nunc fortiter ire,
Nunc opus est celeri subdere calcar equo.
Illo Lotophagos, illo Sirenas in antro
Esse puta: remis adjice vela tuis.
Hunc quoque, quo quondam nimium rivale dolebas,
Vellem desineres hostis habere loco.

At

778. *Viro Plisthenio.*] Agamemnoni Plisthenis filio. *Mer.* Tres fuerunt Pelopis filii, Atreus, Thyestes, & Plisthenes: quorum ultimus hic, cum juvenis diem obiisset, relictis Agamemnone & Menelao filiis, horum curam Atreus in se suscepit, eosque educavit. *Atridas* vocet, nulla Plisthenis facta mentione. *Micyll.* *Plisthenio gaudia ferre viro.*] Regius & unus Vaticanus *toro.* bene. consule quæ notamus Ep. XIX. ℣. 100. *Heinsius.* *Plisthenio.*] Per contemtum Agamemnona & Menelaon vocatos fuisse Plisthenios à militibus, & ignobiles Atridas, propter iniquum armorum judicium, affirmat D. Cretens. lib. 5.

779. *Atrides fecit.*] Agamemnon rem habuit cum Bryseide.

783. *Nam sibi quod nunquam, &c.*] Agememnon in 9. Iliad. cum maximis muneribus pollicetur, se etiam Bryseïda, quam Achilli eripuerat, remissurum, eamque integerrimam; magnumque jusjurandum interponit. *Nunquam tactam Briseïda.*] Iliad. τ. v. 261.

Μὴ μὲν ἐγὼ κούρῃ Βρισηΐδι χεῖρ' ἐπε-
νεῖκα,
Οὔτ' εὐνῆς πρόφασιν κεχρημένος,
οὔτέ τευ ἄλλου.
Ἀλλ' ἔμεν' ἀπροτίμαστος ἐνὶ κλισίῃσιν
ἐμῇσιν.

Agamemnona verò jurasse per sceptrum, non reperio.

784. *Sceptrum non putat esse deos.*] Quia, credit, aliud esse jurare per sceptrum, aliud per deos.

789. *Illo Lothophagos.*] Lotophagi fuere populi Africæ, incolentes Menyngen insulam, ut scribit Strabo: sic appellati, quoniam comedunt loton, quæ est arbor ferens fructum suavissimum, & tam dulcem cibum, ut (auctore Plinio libro 14.) nomen etiam genti terræque dederit, nimis hospitali advenarum, oblivione patriæ. nam Ulysses in Africam delatus, socios escitatum misit: qui gustata loto, nunquam renunciare, aut redire curabant: cibi enim suavitate suorum obliti erant, quos Ulysses inultos ad navem reduxit. *In illo antro.*] In amicæ aditu.

700. *Remis adjice vela tuis.*] Hic denuo *suis* legendum. *Heins.* *Adjice vela.*] Ocyssime transi.

723. Aut

Aut certè, quamvis odio remanente, saluta.
Oscula cum poteris jam dare; sanus eris.
Ecce cibos etiam, medicinæ fungar ut omni
Munere, quos fugias, quosve sequare, dabo.
Daunius, an Libycis bulbus tibi missus ab oris,
An veniat Megaris, noxius omnis erit.
Nec minus erucas aptum vitare salaces;
Et quidquid Veneri corpora nostra parat.
Utilius sumas acuentes lumina rutas;
Et quicquid Veneri corpora nostra negat.
Quid tibi præcipiam de Bacchi munere, quæris?
Spe brevius monitis expediere meis.
Vina parant animum Veneri, nisi plurima sumas;
Ut stupeant multo corda sepulta mero.
Nutritur vento, vento restinguitur ignis.
Lenis alit flammam, grandior aura necat.
Aut nulla ebrietas, aut tanta sit, ut tibi curas
Eripiat: si qua est inter utramque, nocet.
Hoc opus exegi. fessæ date serta carinæ.

Con-

93. *Aut certe.*] *At certe* libri me-
es cum primâ editione. sic Met. XI.
At certe vellem, quoniam fugitivus abibas,
Me quoque duxisses.
nsius.

95. *Ecce cibos etiam.*] Cibos quoque
dinem incitantes, vitandos esse di-

97. *Daunius bulbus.*] Bulbus ex Apu-
quem post Africanos laudat Plinius
19.

98. *An veniat Megaris.*] Megara
s fuit Atticæ, de qua Pausanias l. I.

01. *Utilius sumas acuentes lumina ru-*
.] Ruta sculptores & pictores usos
sse scribit, oculorum causa, Plinius
o. Eadem generationes impedit.

804. *Monitus experiere meos.*] *Moni-*
meis scripti plerique cum prima edi-
ne. Lege,
Spe brevius monitis expediere meis.
vide notas supra v. 440. ubi jam id monui. sic in Fast. lib. III.
Expedit hærentem nemori gratissima conjux.
certe Vaticanus unus, *excipiare*. Hasniensis non male, *erudiere*. in Fast.
Erudit infirmas ut sua mater aves.
Heinsius.

805. *Vina parant animos.*] *Animum* libri plerique veteres cum prima editione. *Idem.*

806. *Ut stupeant.*] Iidem, *Et stupeant*. Idem.

807. *Nutritur vento.*] *Ignem ventus alit*, Jureti excerpta, codex Puteaneus, & sex alii. mox *flammam* prima editio cum tribus scriptis, non *flammas*. Idem.

810. *Si qua est inter utrumque nocet.*] *Inter utramque* bene scripti quatuor. *Idem.*

811. *Hoc opus exegi.*] *Ecce opus malim.* *Idem.*

Contigimus portum, quo mihi curſus erat.
Poſtmodo reddetis ſacro pia vota poëtæ,
Carmine ſanati fœmina virque meo.

813. *Poſtmodo reddatis.*] Scripti fere omnes cum vetuſtis editionibus *reddetis*. Forte, *Eos modo reddatis*. Idem.

REMEDIORUM AMORUM FINIS.

MEDICAMINA FACIEI.
FRAGMENTUM.

DIſcite, quæ faciem commendet cura, puellæ:
Et quo ſit vobis forma tuenda modo.
Cultus humum ſterilem Cerealia pendere juſſit
Munera;

INtegrum hunc libellum fuiſſe ex ipſo Ovidio colligimus, qui in Arte Amatoria,

Eſt mihi, quo dixi veſtræ Medicamina formæ,
Parvus, ſed curâ grande libellus, opus.

De inſcriptione non ſatis conſtat. quæ vulgo circumfertur, ex hoc Ovidii verſu videtur conflata. ſcripti, quos vidi, nullam agnoſcunt, præter unum Vaticanum, qui de *Ornatu faciei* inſcribit. prima tamen editio *Medicatam faciem* vocat. quid, ſi *Artem Medicandæ faciei* inſcribamus? *Heinſius.*

1. *Diſcite quæ faciem commendet cura puellæ.*] Traditurus Naſo puellis præcepta de medicamentis & cultu faciei, primum docet, in omnibus utilem eſſe cultum, cultaque omnia maxime placere. Deinde puellarum ambitionem circa cultum & curam placendi oſtendit: eaſque docet, inanem eſſe curam circa philtra & magicas arteis; potiorem eſſe morum probitatem: cum forma ſit bonum fragile. Tum, quo modo, & ex quibus rebus fiat illud faciei medicamen, demonſtrat. *Commendet.*] Decoret, pulchriorem reddat.

2. *Forma tuenda.*] *Cura tuenda* veteres omnes noſtri. Marius Niger ex ſuis alterum profert & Ciofanus ex uno Maffeiano. Forte,

Et quo ſint vobis ora tuenda modo. Heinſ.

3. *Cultus humum quondam.*] *Humum ſterilem* prima editio cum ſcriptis pleriſque. recte. quod & in duobus ſuis Ciofanus invenerat. *Idem.* *Cultus humum.*] Sic in Artibus:

Ordiar à cultu, cultis bene liber ab uvis
Provenit, &c.

Iuſſit.] Qui agrum colit, *jubere* dicitur: ager autem, qui colitur, colenti parere. Sic Virg. in Georg. *Exercetque frequens tellurem, atque imperat arvis.*

4. *Inte-*

Munera: mordaces interiere rubi.
Cultus & in pomis ſuccos emendat acerbos;
Fiſſaque adoptivas accipit arbor opes.
Culta placent. auro ſublimia tecta linuntur:
Nigra ſub impoſito marmore terra latet.
Vellera ſæpe eadem Tyrio medicantur aheno:
Sectile delitiis India præbet ebur.
Forſitan antiquæ, Tatio ſub rege, Sabinæ
Maluerint, quam ſe, rura paterna coli.
Cum matrona premens altum rubicunda ſedile
Aſſiduo durum pollice nebat opus.
Ipſaque claudebat, quos filia paverat, agnos:

Ipſa

4. *Interiere.*] Priorem illum efferum & ſilveſtrem victum, inventa agricultura ſublatum eſſe dicit. *Rubi*] Rubus eſt genus fruticis ſpinoſum, & mora ferens: dictum, quod ejus virgulta rubeant. Plin. lib. 24.

5. *Succos emendat.*] Scilicet per inſitionem, ut inferius apertius docet. *Acerbos.*] Amaros.

6. *Fiſſaque.*] Oſtendit, quo pacto fiat inſitio. de qua Plinius lib. 17. Natur. hiſtor. *Adoptivas.*] Suaviter, quod proprium eſt hominis, ad arbores transfert. *Adoptivas opes.*] Adoptio enim imitatur naturam.

8. *Nigra.*] Proprium eſt terræ epitheton à colore.

9. *Vellera.*] Lanæ, veſtes. *Sæpe eadem.*] Iterantur enim, ut magis colorentur. Fortaſſe dibapham purpuram dicit, quam precioſiſſimam fuiſſe conſtat. de qua Flaccus: *Te bis Afro murice tinctæ Veſtiunt lanæ. Tyrio.*] Tyria enim purpura apud antiquos laudatiſſima exiſtimabatur. Plin. lib. 5. *Medicantur.*] Inficiuntur. *Aheno.*] Labro, vaſe ex ære conflato.

10. *Sectile.*] Secatur enim ebur ad varia ornamenta, & maxime ad laquearia tectorum. Horat. *Non ebur, neque aureum Mea renidet in domo lacunar.* Maro in Georg. *India mittit ebur.*

11. *Forſitan.*] Priſcæ, inquit, illæ Romanæ mulieres corporis cultum negligebant, malebantque agros, quam ſecoli: at vobis longe aliud eſt ingenium, & animi mollities.

12. *Quam ſe.*] *Simplicitas rudis ante fuit, nunc aurea Roma eſt.*

13. *Cum.*] Quando. *Matrona.*] Materfamilias. *Altum ſedile.*] Intelligit ſedilia, quæ in hortis conſtituebantur. *Rubicunda.*] Non arte, ſed ſanguine, & colore nativo. Per quod robuſtiorem, ruſticanamque mulierem oſtendit. *Matrona rubicunda.*] Quæ nulla mala re muliebri expolita. Cui *verus color, corpus ſolidum, & ſucci plenum:* Ubi ὁ χυμὸς ὁμαλῶς πανταχοῦ συνίστα). Damoxen. lib. 2. Contra redditur juncea curatura: καλάμινα σκέλη φέρουσα; Plato Comic. l. 9.

14. *Aſſiduo durum pollice nebat opus.*] Lanificio enim Romanæ priſcæ exercebantur.

15. *Ipſa.*] Non ancilla aliqua. *Claudebat.*] Septis & ovilibus includebat. *Filia paverat.*] Hanc priſcorum Romanorum ſeveritatem oſtendit & Flaccus lib. 3. Carm. ode 6. inquiens: *Sed ruſticorum maſcula militum Proles Sabellis docta ligonibus Verſare glebas, & ſeveræ Matris ad arbitrium reciſos Portare fuſtes, &c.*

Ipsa dabat virgas cæsaque ligna foco.
At vestræ teneras matres peperere puellas.
Vultis inauratâ corpora veste tegi.
Vultis odoratos positu variare capillos:
Conspicuam gemmis vultis habere manum.
Induitis collo lapides Oriente paratos:
Et quantos oneri est aure tulisse duos.
Nec tamen indignum, si vobis cura placendi,
Cum comtos habeant sæcula nostra viros.
Fœmineâ vestri poliuntur lege mariti:
Et vix ad cultus nupta, quod addat, habet.
Proin se quæque parent; nec quò venentur amores,
Refert.

17. *Teneras puellas.*] Reprehendit hanc morum corruptelam Horat. 3. Carm. Od. 6. —— *Fingitur artibus* —— *Iam nunc, & incestos amores* —— *De tenero meditatur ungui.*

19. *Odoratos.*] Unguentis delibutos. *Positu.*] Ornatu.

21. *Oriente petitos.*] *Paratos* Neapolitanus & Mentelianus. hoc est, emtos. libro tamen VII. Metamorph.

Addidit extremo lapides Oriente petitos. Heinsius.

22. *Et quantos onus est.*] *Quanto bonus* duo libri. totidem, *& quantus honor est.* Lege, *Et quantos oneri est.* Met. x. *Ipsa sibi est oneri cervix.* Seneca Hercule OEtæo,

Nec gemmiferas detrahit aures
Lapis Eoâ lectus in undâ. Idem.

Et quantos.] Subaudi, tantos,, id est, tam magnos, ut oneri sit tulisse duos aure. *Aure.*] Plin. lib. 11. Natur. hist. Idem lib. 9. de margaritis. Cleopatra quoque auribus gerebat unionem illum, singulare & vere unicum naturæ opus: quem, spectante Antonio, liquefactum aceto absorbuit. *Mer.*

23. *Nec tamen indignum, si vobis cura placendi.*] *Sit vobis* scripti plerique. sed alterum ex suis Marius Niger recte præfert. *Non tamen* iidem nostri. *Heinsius.*

24. *Comptos.*] Cultos, ornatos. Nam *Fine coli modico forma virilis amat.* *Secula nostra.*] Sic in Arte:

Corpora si veteres non sic coluere puellæ,
Nec veteres cultus sic habuere viri.

25. *Fœminea vestri potiuntur lege mariti.*] Ita scripti. Sed legendum *poliuntur.* sic *mores frugalitatis lege polire* dixit Petronius,

Artis si veræ si quis hamat effectus,
Mentemque magnis applicat, prius mores
Frugalitatis lege poliat exactâ.

Quomodo mendosissimos versus esse restituendos censeo. *Heinsius.* *Fœminea lege.*] Quia muliebriter se ornant.

26. *Et vix.*] Omnes, inquit, muliebres cultus sibi vindicarunt viri: quo fit, ut nihil ab illis relictum sit, quod uxor sibi addere possit.

27. *Per se quæque paret, & quos venetur amores*
Refert munditia crimina nulla merens.] Hæc fœdissime sunt inquinata. *Pro se quæque parat,* sex libri, *quos & venere-tur,* nonnulli alii, cum primâ editione. *venerentur* duo. pro *Refert* unus *Præfert.* Non video quid commodius extricari possit, quam si legas,

Proin se quæque paret; nec quo venetur amores
Refert. mundicie crimina nulla merent.

vel *mundicies meret.* ut in Amorib. *Facta merent odium.* *Proin* una syllaba, ut apud Maronem, *Proinde tona eloquia.* sic &
Dein

Refert. munditiæ crimina nulla merent.
Rure latent, finguntque comas. licet arduus illas
Celet Athos; cultas altus habebit Athos.
Est etiam placuisse sibi quotacunque voluptas:
Virginibus cordi grataque forma sua est.
Laudatas homini volucris Junonia pennas
Explicat; & formâ muta superbit avis.
Sic potius nos uret amor; quam fortibus herbis,
Quas maga terribili subsecat arte manus.
Nec vos graminibus, nec misto credite succo.

Nec

Dein monosyllabum. *Parare* pro *ornare.* unde *paratus* pro *cultu.* Propertius libro II. El. XXIV.

Et se plus uni si qua parare potest.

de *venatu amoris* alibi dictum. Viderint acutiores. ego enim hic mihi vix satisfacio. Posset & legi,

Se sibi quæque parent, nec quo venentur amores
Refert. munditie crimina nulla ferent.

Heins. *Per se quæque paret, &c.*] Non, inquit, refert, ut se exornet & excolat mulier: quæ enim munditiis studet, laudanda potius, quam improbanda videtur. Illud potius refert, quos amores ipsa sibi paret & venetur. Nam cultus non cogit puellas peccare: nec, licet ornatissimæ sint, omnibusque placeant, idque sibi gratissimum contingat, idcirco impudicæ fiunt. Legimus enim, Claudiam illam Romanam pudicissimam, cultus studiosissimam fuisse, aliasque complures. Bonæ enim puellæ non ipsæ per se amores quærunt, sed relinquunt hoc negocium parentibus, qui maritum legitimum, quem semper ament, inveniant. *Venetur amores.*] Inhonestæ puellæ non manent auspices, ultro eunt nuptum: ἰδίοισιν ὑμέναιοισι. παρθένοι ἀλφεσίβοιαι. Λυδῶν δήμου αἱ θυγατέρες πορνεύονται πᾶσαι, καὶ συλλέγουσι σφίσι φερνάς, ἐς ὃ ἂν συνοικήσουσι τοῦτο ποιέουσαι. ἐκδιδόασι δὲ αὐταὶ ἑωυτάς. Herod. lib. I.

30. *Athos.*] Athos mons est inter Thraciam & Macedoniam, tam arduus, ut usque ad Lemnum insulam per 86. millia passuum ejus umbra protendatur. unde Virgil. lib. 12. Æneid. inquit: *Quantus Eryx, aut quantus Athos.*

31. *Quæcunque voluptas.*] *Quotacunque* malim cum Mycillo. vide Epist. XIII. v. 60. ubi dictum. *cuicunque* malit Niger. *Heinsius.* *Quotacunque.*] Est etiam quotacunque, hoc est, aliqua voluptas, placuisse sibi, &c. *Mycill.*

32. *Grataque forma sua est.*] Delectant etiam castas præconia formæ.

33. *Laudatas.*] Pavo (ut l. 10. Plin. scribit) laudatus expandit colores, adverso maxime sole, quia sic fulgentius radiat.

34. *Et forma muta superbit avis.*] Scio *muta* animalia dici. sed libri plerique *multa.* Puto pro *culta.* unus Palatinus *læta.* unus Patavinus *cauda.* Forte, *cauda superbit avis.* Ciofanus ex uno suo *cauta* profert. an *lauta avis*? nam & *lauti*, splendide vestiti. Mycillus, qui *stulta* legit, aliud agebat. *Heinsius.*

35. *Sic potius nos tanget amor.*] Scripti cum prima editione, *urget.* unus Ambrosianus, *vos uret.* Lege, *Hinc potius nos urat Amor.* vide notas Amor. lib. I. Eleg. II. v. II. *Idem.* *Sic potius, &c.*] Si se mulier adornaverit munditiisque excoluerit. *Nos tanget amor.*] Facilius nos viros in amorem vestrum trahetis cultu corporis, quam magicis artibus.

 38. *Ten-*

Nec tentate nocens virus amantis equæ.
Nec mediæ Marſis finduntur cantibus angues:
Nec redit in fontes unda ſupina ſuos.
Et quamvis aliquis Temeſæa removerit æra;
Nunquam Luna ſuis excutietur equis.
Prima ſit in vobis morum tutela, puellæ:
Ingenio facies conciliante placet.
Certus amor morum eſt: formam populabitur ætas,
Et placitus rugis vultus aratus erit.
Tempus erit, quo vos ſpeculum vidiſſe pigebit,
Et veniet rugis altera cauſa dolor.
Sufficit, & longum probitas perdurat in ævum;
Fertque ſuos annos: hinc bene pendet amor.

Diſce

38. *Tentate.*] Experiamini. *Nocens.*] In furorem enim vertit. *Virus amantis equæ.*] Hippomanes dicit: de quo diximus in Amoribus eleg. 8. lib. 1. *Virus amantis equæ.*] Adi Amor. 1. Eleg. 8. v. 8. Virgil. 3. Georgic.

Hinc demum, Hippomanes vero quod nomine dicunt
Paſtores, lentum deſtillat ab inguine virus.

Et Juvenal. Satyr. 6. vocat *Frontem pulli tremuli.*

39. *Nec.*] Vanam dicit eſſe magicam artem, aſſerens neque angues incantatione rumpi, neque flumina in ſuos fontes redire, neque lunam cœlo deduci poſſe. *Marſis cantibus.*] Marſi populi fuerant Italiæ, qui à Circes filio originem trahebant, & ideo ſerpentium domitores extiterunt. Plin. lib. Natur. hiſt. 28. *Finduntur cantibus angues.*] Tres libri *fundantur.* duo *findantur.* & ſic citat Chariſius. neque aliter ſenſus requirit. Quare ſequenti verſu, pro *Nec redit*, ſcribendum,

Nec ruat in fontes unda ſupina ſuos.

vel *repetat fontes.* deinde & *excutiatur.* ita hiſce omnibus ſenſus ſuus conſtabit. *Heinſ.*

40. *Supina.*] Quæ ſupina videretur, ſi in contrarium verteret curſum. *Dom.*

41. *Temeſaa æra.*] Temeſe in Italia, Brutiorum oppidum fuit, à Latinis *Templa* dictum, ut Plinius lib. 3. docet. Ibi erant aurifodinæ: quas tamen ſuo tempore defeciſſe, Strabo ſcribit. *Removerit.*] Ut enim in ſuperioribus diximus, credebant ſtulti mortales, è cœlo Lunam extrahi poſſe incantatorum carminibus, niſi æris tinnitu obſtrepentes laboranti ſuccurrerent. Inquit igitur Poëta nunc: licet nullus tympanis æris ſtrepitus fiat, omniaque æra removeantur, non tamen lunam è cœlo deduci.

44. *Ingenio facile conciliante placet.*] *Facies placet* bene prima editio cum duobus ſcriptis, tres alii *facies placent.* unde Mycillus,

—— puellæ
Ingenio faciem conciliante placent.

quod tantundem eſt. *Idem.*

45. *Certus.*] Hinc in Catilina Salluſtius: *Divitiarum & formæ gloria fluxa atque fragilis eſt, virtus clara æternaque habetur.*

46. *Aratus.*] Quibuſdam veluti ſulcis turpatus. Sic in Artibus: *Iam venient rugæ, quæ tibi corpus arent.*

50. *Perque ſuos annos hinc bene pendet amor.*] Hæc nihili ſunt. nec juvant libri veteres. Scribe nihilominus,

—— longum probitas perdurat in ævum.

Ferque

Disce age, cum teneros somnus demiserit artus,
Candida quo possint ora nitere modo.
Hordea, quæ Libyci ratibus misere coloni,
Exue de paleâ tegminibusque suis.
Par ervi mensura decem madefiat ab ovis:
Sed cumulent libras ordea nuda duas.
Hæc ubi ventosas fuerint siccata per auras;
Lenta jube scabrâ frangat asella molâ.
Et, quæ prima cadunt vivaci cornua cervo,
Contere: in hæc solidi sexta face assis eat.
Jamque ubi pulvereæ fuerint confusa farinæ,
Protinus in cribris omnia cerne cavis.

Adjice

Ferque suos annos. hinc bene pendet amor.

Quintilianus lib. II. cap. IV. *Quare mihi maturitas ne festinet quidem, nec musta in lacu statim austera sint. sic annos ferent.* ita & *ætatem ferre.* Simile mendum insedit codices Valerii Flacci lib. I. ℣s. 767. ubi pro *Talia fert lacrymans*, perperam *per lacrymas* nunc legitur. *Heins.*

51. *Dic age.*] Lege *Disce age* cum Menteliano. nam *jube* paulo post sequitur. primâ editio & septem scripti, *Discite*, ut initio operis. quod & Marius Niger agnoscit. Mycillus malit *Ergo age.* Lege etiam *dimiserit* cum iisdem scriptis & primâ editione. postquam somnus te destituit. *Idem.*

54. *Exue.*] Nuda, extrahe. *De palea.*] Palea proprie est folliculus ipse granulorum, dicta à pala, ut Varroni placet: *pala* enim ventilatur, ut frumentum purgetur. *Tegminibus.*] Corticibus. Exponit quod dixerat. Decorticatum hordeum Græci πτισάνην vocant.

55. *Ervi.*] Ervum, quod & Græci ὄροβον dicunt, genus est leguminis. Ervi farina (ut Varro ait) maculas corporis emendat.

56. *Sed cumulent libras.*] Forte *Et cumulent libras.* Heins. *Nuda.*] Tegminibus & paleis exuta.

59. *Et quæ prima cadent.*] Cervi soli animalium (ut lib. 8. scribit Plin.) omnibus annis, statuto veris tempore, cornua amittunt. Ergo dixit Poëta, *Prima:* quia quotannis cornua cervis decidunt, & ipse de cervo loquitur, cui tunc primum cornua deciderint. *Prima cadent.*] *Cadunt* scripti quinque & prima editio. *Heinsius.*

60. *Contere in hæc solida sexta face assis eat.*] Hæc mendosa sunt. *in hoc solida* tres libri. *in hac solida* duo. unus, & *hoc solido.* Moreti codex, *in hoc solida texta fac agis eat. texta* etiam in aliis. Legendum, *& huc solidi sexta face assis eat. in hæc* lectio est Nigri. infra,

Huc novies tanto plus tibi mellis eat.

sexta subintellige pars. sic *sextula* sexta pars unciæ apud Rhemnium de ponderibus. *solidus as* vel *assis*, idem qui & *solida libra* antiquis. *Idem.*

61. *Namque ubi.*] *Iamque* prima editio & scripti. quomodo Marius quoque Niger & Naugerius ex suis annotarunt. *Idem. Pulvereæ.*] Quæ est instar pulveris. *Fuerint confusa.*] Id est, mista: scilicet cornua illa cervi. *Farinæ.*] Quæ confecta fuerit ex hordeo, & ervo, atque ovis.

62. *Protinus in mundis omnia cerne cavis.*] Ita legit Domitius Marius Niger ex suis libris, vel *innumeris.* quod & alii secuti sunt. *in numeris cavis* scripti nostri cum primâ editione præter duos,

Adjice Narcissi bis sex sine cortice bulbos,
  Strenua quos puro marmore dextra terat:
Sextantemque trahat gummi cum semine Thusco.
  Huc novies tanto plus tibi mellis eat.
Quæcunque adficiet tali medicamine vultum;
  Fulgebit speculo lævior ipsa suo.
Nec tu pallentes dubita torrere lupinos,
  Et simul inflantes corpora frige fabas.

Utraque

duos, qui *in numeris suis. in numeris conde cavis*, Neapolitanus. Lego,

—— *In cribris omnia cerne cavis.*

ita medici passim loquuntur. noster infra,

—— *per densa foramina cerne.*

Hinc *succernere cribris* apud Plinium, & *cribris incernere* apud Columellam. *Heinsius. Cerne.*] Secerne farinam à furfure *Dom.* Mycill. censet legendum, *Protinus innumeris.* Intelligit enim cribrum, cujus cava, hoc est, foramina, infinita sunt. *Mycill.*

63. *Bulbos.*] *Bulbus est*, quem Græci βολβὸν dicunt, cepæ instar Ascaloniæ. Plura sunt bulborum genera, ut docet Plinius lib. 19. & 20. Bulbi omnes calidi & viscidi sunt: comesti excitant Venerem, linguam & fauces exasperant, succum corpori addunt, stomachum inflant.

65. *Sextantemque trahat.*] *Terat* scripti plerique. Neapolitanus *sextantesque trahat.* alii duo *sextantem trahere.* sic & mox ℣s. 80. lego *trahant.* bulbi nempe. vide quæ noto mox ℣s. 92.

67. *Quæcunque adficiet.*] Malim *inficiet.* Heinsius.

69. *Nec tu pallentes.*] Aut ad colorem ipsorum refer, aut ab effectu dictos pallentes accipe: quod, qui gustaverint, palleant. Est leguminis genus, ab omnibus animalibus amaritudine sua tutum. De hoc Plinius plura libro 18. cap. 14.

70. *Et simul instantis corpora singe seræ.*] *Frugifera* scripti potiores. quomodo & ex suis Ciofanus notat. unus ex nostris *frigesere.* Ciofani unus, *fige, fece.* Ipse Nigri emendationem probat. legentis *inflantis corpora frange fabæ.* quod & Mycillus amplectitur, & Muretus. Ego diu est quod insistens propius vestigiis depravatæ lectionis emendabam,

Et simul inflantes corpora frige fabas.

nam *instantes* habebat codex unus Patavinus. *inflantes corpora* recte *fabas* dixit, quod nihil sit flatulentius iis. Est autem *frigere*, idem quod *torrere.* Plinius XVIII. cap. VII. *Græci perfusum aqua hordeum siccant nocte una, ac postero die frigunt, deinde molis frangunt.* Hinc *frictum cicer* apud Plautum, *frictum triticum, frictum sal, fricta ova* apud alios passim. Produci autem primam syllabam inde liquet, quod Nonius Marcellus observet, *Frigit, quando significat erigit, corripere primam syllabam.* quod non addidisset, si in *frigit* pro *torret* eundem usum obtinere opinatus esset. Diomedes lib. I. *Sunt quædam perfecta à diversis instantibus derivata. ut frigeo, friges, frixi. & frigo, frigis, frixi.* Idem notat Phocas Grammaticus. Apud Festum, *Frigere & frictum à Græco venit φρικεῖν.* Lege φρυγεῖν. Nam vetustus codex Vossianus *frigin.* Glossæ Stephani: *Frigit*, φρύγω τηγανίζω. bene. Fuit cum *pinse fabas* legendum putarem. ut auctor Panegyrici apud Pisonem,

Humida callosa cum pinseret hordea dextrâ.

Superiori versu pro *nudare lupinos*, quod Marii Nigri commentum est, (nam in scriptis *nudare* nusquam comparet,) quicquid ille de suis id adfirmet, probetque Ciofanus, prima editio & tres scripti *præbere.* Moreti codex *pallere* &

sex

Utraque ſex habeant æquo diſcrimine libras:
    Utraque da nigris comminuenda molis.
Nec ceruſſa tibi, nec nitri ſpuma rubentis
    Deſit, & Illyricâ quæ venit iris humo.
Da validis juvenum pariter ſubigenda lacertis:
    Sed juſtum tritis uncia pondus erit.
Adjice & è querulo volucrum medicamina nido.

ſex alii. Ambroſianus *torrere*. *Torrida farra* Faſt. II. initio de febr uis. non male unus Patavinus S. Antonii *terere*. Palatinus *ferrere*. Scribo, *frendere lupinos*. Seren. Sammon. *Copia farris uti frendentibus edita ſaxis*. Feſtus: *Frendere eſt frangere. unde & faba freſſa. inde & dentibus dicimus frendere*. Pacuvius apud Nonium Antiopa. *Fruge frendo ſolas ac ſic probere*. *Accius Troadibus*, *Saxo fruges frendas*. Nihil his inquinatius. Lege, *Fruges frende mola ac ſaxis probe*. Papias: *Freſa, fracta, diviſa, molita, à frendeo dicta*. Hinc *freſſa faba* apud Martialem, Columellam, alios. & *cicera freſſa* apud eundem Columellam. Varro de Re Ruſt. *Amiſſo nomine lactentis dicuntur nefrendes ab eo quod nondum fabam frendere poßint*. *Pallentes lupinos* dixit, ut *pallentem fabam* Martialis. *Heinſius*.

71. *Æquo diſcrimine.*] Æqua differentia, ut ſingula habeant ternas libras.

72. *Utraque da nigris comminuenda molis.*] *Libris molis* Patavinus. alius *det nigris*. Puto, *ſcabris molis*, ut ſupra, *Lenta jube ſcabra frangat aſella mola*. ubi Moreti codex *ſcribra*. poſſet & legi,

Utraque puniceis ſunt minuenda molis.

vel *da minuenda*: ſed hoc à vulgata lectione longius abit. pro *Utraque* vetuſtæ editiones & duo ſcripti *Lectaque*. unus, *Letaque*. Forte, *Frictaque*.

73. *Ceruſa.*] Ceruſſam, Græci *ψιμμύθιον* appellant (ut lib. 34. Plin. ſcribit) plumbariæ dant officinæ, laudatiſſima in Rhodo. Fit autem ramentis plumbi tenuiſſimis ſuper vas aceti aſperrimi impoſitis, atque ita deſtillantibus: quod ex eo cecidit in acetum, arefactum mollitur, & cribratur: iterumque aceto miſtum in paſtillos dividitur, & in ſole ſiccatur æſtate. De hoc lege Dioſcoridem lib. 5. & 6. *Nitri.*] Nitrum ſpecies eſt ſalis. de quo Plin. lib. 31. Proxima ætas medicorum *Aphronitrum*, id eſt, ſpumam nitri tradidit in Aſia colligi, in ſpeluncis mollibus deſtillans. De nitro ac ſpuma nitri Dioſcorides lib. 5. *Spuma.*] Aphronitrum dicit.

74. *Et Illyrica quæ venit iris humo.*] Iris herba eſt (ut lib. 21. ſcribit Plin.) gratiſſimi odoris, cujus radix maxime commendatur ad unguenta. Caulem habet cubitalem & rectum: floret diverſi coloris ſpecie, ſicut arcus cœleſtis: unde etiam nomen traxit. Laudatiſſima provenit in Illyrico.

76. *Sed juſtum tritis.*] *Et* unus. Lege *Quis juſtum tritis*. Heinſius. *Iuſtum.*] Conveniens: nec plus, nec minus una uncia.

77. *Addita da querulo.*] *Addita de* quatuor libri. *Additaque* duo, *Addita quod* unus. alius *Addita que*. Lego, *Adjice & è querulo*. Marius Niger *Addito* quod Mycillus probat. Ciofanus *Addita de*. *querulos* etiam *nidos* dixit Seneca Hercule Furente,

Pennaſque novo credere ſoli
Geſtit querulos inter nidos
Thracia pellex.

De Halcyoneis medicamentis Plinius libro XXXII. c. VIII. *Heinſ.*

Volucrum.] Halcyones dicit, quæ (ut lib. 10. ſcribit Plin.) aves ſunt paulo ampliores paſſeribus, colore cyano ex parte majore tantum purpureis & candidis admiſtis pennis, collo gracili ac

Ore fugant maculas: Halcyonêa vocant.
Pondere, si quæris, quo sim contentus in illis;
Quod trahit in partes uncia sexta duas.
Ut coëant, aptèque lini per corpora possint,
Adjice de flavis Attica mella favis.
Quamvis thura Deos irataque numina placent;
Non tamen accensis omnia danda focis.
Thus ubi miscueris radenti tubera nitro;

Ponde-

procero. Halcyonem videre rarissimum est, nec nisi Vergiliarum occasu, & circa solstitia, brumamve. *Nido.*] Hi Halcyonum nidi (ut ait Plin.) admirationem habent, pilæ figura paulum eminenti, ore perquam angusto, grandium spongiarum similitudine.

78. *Ore fugant maculas.*] Plinius de Halcyoneis medicamentis libro 32. loquens, sic ait: Lepras, lichenas, lentigines tollunt cum lupino, & sulphuris duobus obolis. *Ore.*] Ab ore & facie. *Fugant.*] Removent, tollunt. *Maculas.*] Lepras, lichenas, lentigines, & id genus alia vitia, quæ faciem infestant.

80. *Quod trahit in partes uncia sexta duas.*] *Quos trahit* duo libri. unus, *Quo.* per *unciam sextam* Marius Niger selibram intelligit. Scribe *uncia secta.* Heinsius. *Trahit in partes uncia sexta duas.*] Selibram dicit.

81. *Coëant.*] Cohæreant. *Dom. Apteque lini.*] Illini, & inungi. *Mic.*

85. *Thus ubi miscueris radenti corpora nitro.*] Male multi ex scriptis *radianti.* illud vero recte, quod quinque exhibent, *radenti tubera nitro.* Metam. VIII. *immodico prodibant tubere tali. tubera* hic posuit pro furunculis, papulis, pustulisque. de hac nitri vi vide Plinium lib. XXXI. cap. X. viderat ex suis libris veram lectionem Marius Niger; sed in contraria itum est inscite à Ciofano. *radere*, pro eradere. ut monui Amor. lib. III. El. ul. *radere tubera* etiam Juvenalis dixit, sed de terræ tuberibus, Satyra V.

Anseris ante ipsum magni jecur, anseribus par
Altilis, & flavi dignus ferro Meleagri
Fumat aper. post hunc raduntur tubera, si ver
Tunc erit, & faciens optata tonitrua cœnas
Majores.

ita veterrimi codices locum illum exhibent. Perperam vulgo *Spumat aper* & *traduntur tubera.* Idem. Juvenalis Satyr. XIV.

Nec melius de se cuiquam sperare propinquo
Concedet juvenis, qui radere tubera terræ,
Boletum condire, & eodem jure natantes
Mergere ficedulas didicit nebulone parente.

cæterum in superiori Juvenalis loco pro & *flavi Meleagri* epitheto otioso libens reposuerim,

—— *validi dignus ferro Meleagri*
Fumat Aper.

& *vali dignus* scriptum fuerat anriquitus, cum τὸ *di* geminare librarius neglexisset. hinc *flavi* postea factum. Si quis malit *navi* seu *gnavi Meleagri*, nam utrumque dicebatur, nil repugnem. sic apud Valerium Flaccum lib. II.

—— *mihi dextera ferro*
Navet opus. Heinsius.

Radenti.] Complananti, ac polienti.

86. *Pon-*

Ponderibus juſtis fac ſit utrimque triens.
Parte minus quartâ dereptum cortice gummi,
* Et modicum è myrrhis pinguibus adde cubum.
Hæc ubi contrîris, per denſa foramina cerne:
Pulvis ab infuſo melle premendus erit.
Profuit & marathros bene olentibus addere myrrhis;
Quinque trahant marathri ſcrupula, myrrha novem.
Arentiſque roſæ quantum manus una prehendat,
Cumque Ammoniaco maſcula thura ſale.

Hordea

86. *Ponderibus juſtis fac ſit utrumque trahens.*] Jam Ciofanus monuit *triens* ex libris eſſe ſcribendum. quomodo & duo ex noſtris cum primâ editione. Sed lege inſuper, *utrimque.* Heinſius.

87. *Direptum cortice gummi.*] Lege *dereptum* & vide quæ noto Amor. lib. 1. Eleg. ℣ſ. 13. *Idem.*

88. *Et modicum è myrrhis pinguibus adde cibum.*] *Cubum* Ciofanus ex ſuis libris. quomodo & duo ex noſtris. Sed Palatinus *medium cubum. cubus* pro Amphora ponitur apud Rhemnium, qui priorem producit. Amphora facit duas urnas. Hui! tantum myrrhæ! minus certe liberalis codex Palatinus, qui dimidiam cubo aufert partem. At Ciofanus pro teſſera quadrata interpretatur. Ne illud quidem placet: ut dicat Ovidius myrrham addendam eſſe ad menſuram modicæ teſſeræ. Sed quare myrrhæ hic meminit, cum paulo poſt myrrhæ fiat mentio? codex Neapolitanus ante quingentos annos ſcriptus *modicum emiriris pigribus.* Patavinus *è mutis.* prima editio *modicum meritis pigibus.* Bartholini liber τὸ *è* non agnoſcit, ut nec quatuor alii. Vaticanus *mirtis.* pro *cibum* etiam *thymum* Patavinus. Scribo, *Et modicum miſtis picribus adde thymum.* niſi malis *piſtis picribus*, hoc eſt in pilo tunſis. *thymus* certe huic rei non inepta videtur. De Picribus Plinius lib. XXII. cap. XXII. *Picris ab inſigni amaritudine cognominatur, ut diximus: rotundo folio. Tollit eximie verrucas.* poteſt & legi, *modicum miſti thymi.* Idem.

89. *Hæc ubi contrieris, per denſa foramina cerne.*] *Contriveris* prima editio & plerique ſcripti. *contereris* Moreti codex. *Contrieris* pro *contriveris.* Nam chariſius notat ex Apuleio, *Tero, terii* & *trivi.* dicebant & *conterui.* de quo nonnihil jam dictum ad Epiſt. XIX. ℣ſ. 17. ut hæc cohæreant cum ſequentibus, caſtigandum forte,

His, ubi contrieris, per denſa foramina cretis,
Pulvis ab infuſo melle premendus erit.

Idem.

91. *Profuit & Marathos.*] *Marathros* legit Micyllus. ut fœniculus intelligatur. Marathus certe nihili vox eſt. *Idem.*

92. *Quinque parent.*] *Parant* ſcripti plerique cum prima editione. Unde Muretus, teſte Ciofano, *Quinque trahant.* ut ſupra,

Sextantemque trahat gummi cum ſemine Thuſco.

&,

Quod trahit in partes uncia ſecta duas.

pro *novem* quidam libri *decem.* Idem.

Quinque ſcrupula.] Hoc eſt, duas drachmas minus uno ſcrupulo. Nam tria ſcrupula conficiunt unam drachmam. *Dom. Et Marathos.*] Arbitror legendum *Marathros*, ut fœniculum ſignificet. Neque repugnat genus, cum pleraque ejuſmodi nomina in *us* & in *um* declinata reperiantur: ut hyſſopus & hyſſopum, crocus & crocum, & id genus alia. *Micyll.*

94. *Ammoniaco.*] Plinius lib. 12. tradit in Africa Æthiopiæ ſubjecta arborem

Hordea quem faciunt illis adfunde cremorem.
  Æquent expensas cum sale thura rosas.
Tempore sis parvo molles licet illita vultus;
  Hærebit toto multus in ore color.
Vidi quæ gelidâ madefacta papavera lymphâ
  Contereret, teneris illineretque genis.

borem esse, non procul ab Ammonis oraculo, quam *Metopion* vocant: inde emanare Ammoniaci lachrymam resinæ modo. *Sale.*] Hodie quoque, paululum immutatis literis, vulgo *Sale Armoniago* vocitant, quem triremes nostræ ex Alexandria frequenter afferre solent. *Mascula thura.*] Plinius lib. 22. de thure loquens, ait: Quod ex eo rotunditate guttæ pependit, masculum vocamus.

95. *Hordea.*] Itali quidem (ut Plin. lib. 18. ait) maxime oriza gaudent: ex qua ptisanam conficiunt. *Cremorem.*] Cremor id fortasse est, quod Dioscorides χυλὸν appellat. Cornelius Celsus *cremorem ptisanæ* pro succo fere accipit, ut hic Naso. *Æquent expensas.*] Idem, inquit, sit pondus in thure & Ammoniaco sale, quod in rosis, quas una manus prehenderit. *Illis infunde cremorem.*] Rectius tres libri *adfunde.* Heinsius.

96. *Expensas.*] Expensas, ad libram scilicet: id est, ponderatas. *Micyll.*

97. *Tempore sit parvo.*] Etsi, inquit, non diu hoc medicamine fœmina sibi vultum illeverit, omneis tamen maculas ex ore fugabit. *Mulier licet illita vultum.*] *Molli vultu* quinque scripti. *mollis vultu* prima editio & sex alii. *molli vultus* duo. Lego,

Tempore sis parvo molles licet illita vultus.

non *sit.* supra,

Nec tu pallentes dubita torrere lupinos.

&,

Nec cerussa tibi nec nitri spuma rubentis Desit. Idem.

98. *Nullus in ore color.*] *Multus* quinque libri. bene. quod & Ciofanus observavit. *Idem.*

P. OVI-

P. OVIDII NASONIS
HALIEUTICON.
FRAGMENTUM.

* * * *

ACcepit mundus legem: dedit arma per omnes,
Admonuitque ſui. vitulus ſic namque minatur,
Qui nondum gerit in tenerâ jam cornua fronte:
Sic damæ fugiunt, pugnant virtute leones,
Et morſu canis, & caudæ ſic ſcorpius ictu:
Concuſſiſque levis pennis ſic evolat ales.
Omnibus ignotæ mortis timor, omnibus hoſtem,
Præſi-

HOc poëmatium cum Ovidianum eſſe teſtetur Plinius, non eſt quod de auctore dubitemus: ſed lacerum ad nos pervenit, nec id in fine tantum, cum ipſum quoque initium deſideretur. Reliqua etiam valde luxata ac turbata ſunt. Nam niſi juſtum hoc fuit poëma, inoportune admodum (dicendum enim) inſeritur digreſſio illa de quadrupedibus, niſi & illa ex alio opere huc irrepſit, aut poſt Naſonis mortem, quæ in ſcriniis ejus inventa erant, aliquis turbato ordine vulgavit. Cæterum Hieronymus Columna Commantariis ad Ennii Phagetica hoc Halieuticon Ovidii longe auctius in lucem profert, deſcriptum ex veterrimo, ut ait, codice à Sertorio Quadrimano, cui id acceptum refert. Sed nollem vir cætera naris emunctæ paſſus eſſet ſibi fucum hic fieri. Eſſe enim ab homine mediocris ingenii conficta liquidò apparet, nec linguæ Latinæ ſatis perito. Cæterum quicquid in recenſione hujus fragmenti caſtigavimus, id codici Thuaneo ante ſeptingentos annos ſcripto debetur: ne in ſingulis, præſertim levioribus, diu ſit hærendum cum tædio lectoris. idem vetus codex, INCIPIT OVIDII VERSUS DE PISCIBUS ET FERIS. Codex chartaceus Ambroſianus inſcribit HALIEUTICON cum vulgatis. *Heinſius.*

Si hoc poëma, quod Halieuticon inſcripſit OVIDIUS, *ad nos integrum perveniſſet, nemo ſane eſſet ex omnibus honeſtarum artium profeſſoribus, quin ex eo ſummos fructus ſumma cum voluptate perciperet. Sed quando neque ſpes ulla eſt, fore, ut reperiatur, neque ullus hodie, quod equidem ſciam, extat liber ſcriptus, cujus ope, quæ maxima, ac turpiſſima ei inflicta ſunt vulnera, ſanari poſſint, dandam eſſe operam cenſui, ut, ſi quid auxilii, quod perexiguum plane eſt, induſtria mea adferre poſſit, experirer.* Hercules Ciofan.

1. *Dedit arma per omnes.*] Neſcio an ſatis Latine. deinde de omnibus falſum eſt. Lego,

—— *Dedit arma, fere & omnes*
Admonuitque ſui. Heinſius.

2. *Vitulus ſic namque minaci.*] Thuan. *vitulus quæ manuque minatur.* Ambroſian. *vitulus manuque minatur.* quare *minatur* repoſuimus. *Idem.*

8. *Præſi-*

Præsidiumque datum sentire, & noscere teli
Vimque modumque sui: sic & Scarus arte sub undis,
Incidit, adsumptamque dolo tandem pavet escam.
Non audet radiis obnixâ occurrere fronte,
Aversus crebro vimen sed verbere caudæ
Laxans subsequitur, tutumque evadit in æquor.
Quin etiam si forte aliquis, dum pone nataret,

Mitis

8. *Præsidiumque datum sentire.*] Potentis nempe naturæ: quod & Horatius attingit eleganter lib. 2. Satyr. 1.

—— si quis se judice certet,
Ut, quo quisque valet, suspectos terreat, utque
Imperet hoc natura potens, sic collige mecum;
Dente lupus, cornu taurus ferit; unde nisi intus
Monstratum.

Id quod ad Philosophiam accommodatum pulchrè explicat Arrian. Epict. lib. 1. cap. 2. ἐπύθετό τις, πόθεν οὖν αἰσθησόμεθα τοῦ κατὰ πρόσωπον ἕκαστος, πόθεν δ' ὁ ταῦρος, ἔφη, λέοντος ἐπελθόντος, μόνος αἰσθάνεται τῆς αὑτοῦ παρασκευῆς, καὶ προβέβληκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ τῆς ἀγέλης; ἢ δῆλον, ὅτι εὐθὺς ἅμα τῷ τὴν παρασκευὴν ἔχειν, ἀπαντᾷ καὶ συναίσθησις αὐτῆς· καὶ ἡμῶν τοίνυν ὅς τις ἂν ἔχοι τοιαύτην παρασκευὴν, οὐκ ἀγνοήσει αὐτήν. ἄφνω δὲ ταῦρος οὐ γίνεται, οὐδὲ γενναῖος ἄνθρωπος. ἀλλὰ δεῖ χειμασκῆσαι, παρασκευάσασθαι· καὶ μὴ εἰκῇ προσπηδᾶν ἐπὶ τὰ μηδὲν προσήκοντα.

9. *Sic & Scarus arte sub undis.*] Plinii hæc verba sunt lib. 30. c. 2. Scaurum inclusum nassis non fronte erumpere, nec infestis viminibus caput inserere, sed aversum caudæ ictibus crebris laxare fores, atque ita retrorsum erumpere. Quam luctam ejus si forte alius Scaurus extrinsecus videat, apprehensa mordicus cauda adjuvat. Quo loco, quem nullis propemodum immutatis verbis ab Ovidio mutuatus est Plinius, amici hominis conjectura nititur. SCARUS autem marinus & saxatilis est, dictus ἀπὸ τοῦ σκαίρειν, quod salire est; vel, ut alii, pascere: quamvis in eo significatu vix reperiatur: dentes serratos non habet, pectinatimque coëuntes, ut ceteri pisces, sed planos & latos, solusque inter pisces ruminat, ut infra dicturus est Ovidius: alga, herbisque vescitur: Coriandro delectatur, ut Aristoteles lib. 2. de hist. c. 13. ait. Hunc autem piscem ob eximiam saporis gratiam ac suavitatem Ennius Jovis pæne cerebrum vocat. De Scaro etiam Ælianus cum alibi tum lib. 1. c. 5.

10. *Decidit.*] Ante hunc versum legebatur *sim.* cætera hiatu unius versus relicto. quod ex diversa lectione τοῦ *Decidit* natum puto; cui aliquis superscripserit *In.* hoc est, vel, *Incidit. Incidere escam*, ut *Incidere terras*. Met. VII.

Incidit exosæ dictas à pellice terras.

Virgil. Æneid. IX.

Bellatorque animos deus incidit.

ita vetustissimus Mediceus. Gesneri editio hic uno versu est locupletior aliis. sed nescio qua nitatur auctoritate. *Heinsius.*

12. *Aversus crebro veniens sub.*] Pro *veniens* cod. Thuan. & Ambrosian. *vimen.* pro *sub* margo editionis Gesneri *sed.* Lego,

Aversa crebro vimen sed verbere caudæ
Laxans subsequitur.

vimen, nassam ex viminibus textam vocat. *Idem.*

14. *Si forte aliquis damptus nataret.*]

Aliquis

Mitis luctantem Scarus hunc in vimine vidit,
Averſam caudam morſu tenet: atque ita*
Uber ſervato, quem texit, in *reſultet.
Sepia tarda fugæ, tenui cum fortè ſub undâ
Deprenſa eſt, jam jamque manus timet illa rapaces,
Inficiens æquor nigrum vomit ore cruorem.
Avertitque vias, oculos fruſtrata ſequentes,
Clauſus rete Lupus, quamvis immanis & acer,
Dimotis caudâ ſubmiſſus ſidit arenis.
. . . . in auras
Emicat, atque dolos ſaltu deludit inultus:
Et muræna ferox teretis ſibi conſcia tergi,

Ad

Aliquis dam pronata retro Thuan. Ambroſian. *dam pro nata rete.* Scribe, *ſi forte alius, dum prænatat, arto. arto* ſc. vimine, quod ſequitur. *prænatat* pro præternatat. niſi malis, *prope, dum natat.* poſſet & *dum pone nataret* cum Pantagatho & Geſnero. *Idem.*

16. *Averſi caudam.*] *Averſum* uterque codex. Lege *Averſam. ita* addidi ex utroque veteri libro. *Idem.*

17. *Nato quem texitque reſultet.*] *Uber ſervato quem texit inreſultet;* Thuan. Ambroſian. *Uberet nato quem texit quem reſultat.* Puto,

—— atque ita tandem
Victor ſervato, quem texit, cive reſultat.

vel, *quem traxit.* Idem.

18. *Sepia tarda fugæ.*] Sepia è mollium eſt genere: marina eſt & litoralis, ſepium habet, quod cum ſpinis proportionem obtinet, ſicut Lolligo, Gladiolum. Mollia omnia proprium atramentum habent, eo tamen plurimum abundant Sepiæ quod litoralem agant vitam, & nihil præterea illis Natura dederit, quo aut ieſe tueri, aut piſcantium manus evadere poſſint; præſertim cum earum motus tardiſſimus ſit. Hæc de Sepia Gulielmus Giſcaferius. Vide & Ælium lib. 1. cap. 35.

20. *Nigrum vomit illa cruorem.*] Lege *vomit ore.* nam *illa* præceſſerat. atque ita Pantagathus. *Heinſius.*

21. *Avertitque vices.*] *Vias* ſcripti. *Idem.*

22. *Clauſus rete Lupus.*] Gulielmus Giſcaferius, Lupus, Latine; λάβραξ, Græce; *Spigola*, Italice. E mari flumina ingreditur, in aquis dulcibus non naſcitur: à parvis ſquillis interficitur, Mugiles inſequitur, inter quos perpetua eſt inimicitia. *Quamvis immanis.*] *Immitis*, Thuan. *Heinſius.*

23. *Et acer Dimotis cauda ſubmiſſus cedet armis.*] Pantagathus legebat: —— *ſidit arenis. Submiſſus ſedet armis in auſtri.*] Thuan. & Ambr. *ridet arenis in auras.* Lege, *ſidit arenis. in auras* ſequentis verſus duæ ultimæ ſunto voces. Met. lib. 1. ex antiquis libris,

Quæſitiſque diu terris ubi ſidere detur.

cum *ſiſtere* illic legeretur in vulgatis. poſſit & ſcribi *ſe dat arenis.* Idem.

25. *Dolos ſaltu deludit inultus.*] Lege *inultos.* Met. 11.

Nil poterit Iuno niſi inultos flere dolores.

Idem.

26. *Et Muræna.*] Μύραινα, Græce: *Morena*, Italice. Muræna litoralis eſt, & marina: rabies ei velut canino generi accidit. *Giſcaferius.* Hunc locum adumbravit Plinius lib. 32. cap. 2. ubi ita: Murænam maculas appetere ipſas, conſciam

Ad laxata magis conversa foramina retis,
Tandem permultos evadit lubrica flexus,
Exemploque nocet, cunctis intervenit una.
At contra scopulis crinali corpore segnis
Polypus hæret, & hac eludit retia fraude,
Et sub lege loci sumit mutatque colorem;
Semper ei similis, quem contigit. atque ubi prædam
Pendentem setis avidus rapit, hic quoque fallit
Elato calamo, cum demum emersus in auras
Brachia dissolvit, populatumque expuit hamum.
At Mugil caudâ pendentem everberat escam,
Excussamque legit. Lupus acri concitus irâ
Discursu fertur vario, fluctusque ferentes
Prosequitur, quassatque caput, dum vulnere sævus
Laxato cadat hamus, & ora patentia linquat.
Nec proprias vires nescit Muræna nocendi:
Auxilioque sui, morsu nec cominus acri
Deficit, aut animos ponit captiva minaces.
Anthias his, tergo quæ concutit, utitur armis,

Vim

sciam teretis ac lubrici tergi, tum multiplici flexu se laxare, donec evadat.

30. *At contra scopulis, &c.*] Idem tradit Ælianus lib. 7. cap. 11. & Plin. lib. 9. cap. 29. lib. 32. cap. 2.

32. *Et sub lege loci.*] Ovidiana locutio Artis 1.

Hæc ex lege loci commoda circus habet.

Amor. lib. III. Eleg. II.

Qua tibi tangenda est lege puella loci.

Heinsius.

33. *Atque ubi prædam, &c.*] Pantagathus legendum putavit, *Setis*, non *Retis*, vere. Equinis enim, ut nunc quoque fit, setis albis ad suspendendos hamos captandis piscibus usos priscos, docet Plutarchus in libello de industria animalium. Ejusque rei rationem adfert Oppianus lib. 3. Eundem morem ostendit & Ovidius lib. 3. Metam.

34. *Pendentem retis.*] *Setis* bene Thuan. & Ambr. *Heinsius.*

37. *At mugil.*] De Mugili Plinius, eodem lib. cap. 17. & 42. & alibi.

38. *Lupus acri concitus ira.*] De Lupo, deque ejus cum Mugili inimicitia: eodem lib. cap. 62. De Lupo etiam Ælianus lib. 1. cap. 31.

42. *Murana nocendi.*] De Muræna idem Ælianus lib. 1. cap. 3. & lib. 10. cap. ult. Plinius multis in locis.

43. *Auxilioque sibi.*] Lege *sui* ex Thuan. & deinde *cominus* pro *eo minus* ex utroque scripto. sequenti versu, *hamos ponat captura minaces* Thuan. *Heins.*

45. *Anthias his tergo, &c.*] De hoc pisci idem Plinius lib. 9. cap. 59 Est autem à Græcis vocatus ἱερὸς ἰχθὺς, ut ait Aristoteles lib. 9. De hist. anim. cap. 37. quod in eo loco sit ubi nulla reperiatur bellua. De eodem etiam pisce Ælianus lib. 1. cap. 3. & lib. 8. cap. 27. Plutarchus in libro, cui titulum fecit, an terrenæ bestiæ aquatilibus sint prudentiores. *Tergo quæ non videt.*] *Vidit* Thuan. *quem non vidit* Ambros.

Lege,

Vim ſpinæ novitque ſuæ, verſoque ſupinus
Corpore lina ſecat, fixumque intercipit hamum.

* * *

Cætera quæ denſas habitant animalia ſilvas,
Aut vani quatiunt ſemper lymphata timores,
Aut trahit in præceps non ſana ferocia mentis.
Ipſa ſequi Natura monet, vel cominus ire.
Impiger ecce Leo venantum ſternere pergit
Agmina, & adverſis infert ſua pectora telis.
Quoque venit, fidens magis & ſublatior ardet,
Concuſſitque toros, & viribus addidit iram.
*Prodidit, atque ſuo properat ſibi robore letum.
Fœdus Lucanis provolvitur Urſus ab antris,
Quid niſi pondus iners, ſtolidæque ferocia mentis?
Actus Aper ſetis iram denuntiat hirtis:
Et ruit oppoſiti nitens in vulnera ferri,

Preſſus

Lege, *quæ concutit*, vel *quæ continet*. Met. I.

Sanguineaque manu crepitantia concutit arma.

Met. XII.

Armaque concuſſit, certumque equitavit in orbem.

ſic & ſæpè alibi. *Heinſius.*

47. *Corpore lina ſecat fixumque, &c.*] His carminibus, quæ poſt hunc verſum ſequuntur, uſque ad illud, *Nec tamen in medias*, & reliqua, quidvis aliud, quam quod ad piſcationem pertineat, continetur; iis enim omnibus carminibus de venatione ſermonem eſſe perſpicue cognoſcitur. Unde facile crediderim fragmentum hoc jam deploratum totum eſſe perturbatum, & ex duobus non ſanis corporibus unum non integrum, ac vegetum effectum.

48. *Cætera quæ denſas.*] *Et cætera* Thuan. *Æthera* Ambroſ. Puto,

At fera quæ denſas habitant animalia ſilvas.

multa hic deërant in Ambroſiano, videlicet de quadrupedibus agentia & adſcriptum. *Multa hic deſunt.* Heinſ.

51. *Ipſa ſequi natura. &c.*] Hic verſus eſt infra. Unde hæc omnia è ſuis locis convulſa, & turpiſſimo mendo deformata, vel etiam adulterina eſſe, qui judicio pollet, nullo negotio animaduertet. Poſt hunc verſum reponendum putat, qui legitur ſextus ab hoc. *Fœdus, &c.* Aldus Manutius, Pauli F. Aldi N.

52. *Impiger & telo.*] Scribe cum Thuaneo, *ecce Leo.* & ſic Ciofanus. *Sternere pergit.*] Putabam *fervet*, vel quid ſimile. Sed & Valerius Flaccus lib. I. *Ergo anteire metus, juvenemque extinguere pergit Æſonium*, de Pelia. *Heinſius.*

55. *Concuſſitque toros & viribus addidit iram.*] *addidit iram* Thuan. & *prodedit* pro prodidit. Lego,

Concuſſatque toros, & viribus adjicit iram,

Prodigus.

Tò *Prodigus* à viro clariſſimo mihique conjunctiſſimo Jano Vlitio jam occupatum video. *Idem.*

58. *Ferocia mentis.*] *Menti* reponit Aldus.

60. *Et ruit.*] *Se ruit* Thuan. Forte,

iram

Preſſus & emiſſo moritur per viſcera telo.
Altera pars fidens pedibus, dat terga ſequenti,
Ut pavidi Lepores, ut fulvo tergore Damæ,
Et cauto fugiens Cervus ſine fine timore.
[Ipſa ſequi natura docet, vel cominus ire.]
Hic generoſus honos, & gloria major Equorum:
Nam capiunt animis palmam, gaudentque triumpho.
Seu ſeptem ſpatiis Circo meruêre coronam;
Nonne vides victor quanto ſublimius altum
Attollat caput, & vulgi ſe venditet auræ?
Celſave cum cæſo decoratur terga leone,
Quam tumidus, quantoque venit ſpectabilis actu,
*Compeſcatque ſolum generoſo concita pulſu
Ungula ſub ſpoliis graviter redeuntes opimis:

Quid

iram dum nunciat (vel *concitat*) *hirtis*, *ſe ruit*. Eleganter. ſic *omnia ruere* Germanicus fragmento Prognoſticorum,

Scorpios at raris ne quis cava terra gravetur
Horrebit pluviis: ac diris omnia nimbis
Continuiſque ruet.

ita ex veſtigiis codicis Puteanei eſt ſcribendum. *Heinſius.*

63. *Et fulvo tergore.*] *Ut* Thuan. *Idem.*

64. *Et capto fugiens cervus ſine fine timore.*] Repoſui *cauto timore.* quod paſſim in vetuſtiſſimis Ovidii codicibus pro *cauto capto* ſcribi animadverterim. Triſt. III. Eleg. IV.

Sed timor officium cautas compeſcit.

ſequens verſus ex quinquageſimo primo hujus poëmatii repetitus perperam videtur. *Idem.*

66. *Hic generoſus.*] Puto legendum. *Hinc* & pro *Nam* ſequenti verſu *Iam.* Idem.

68. *Seu ſeptem ſpaciis Circo.*] Hinc emenda Gratium ſub finem Cunegetici, ubi legendum,

—— ille vigebit
Septem actus ſpatiis

de Numida equo. Cum nunc ſcribatur *Centum ſpatiis.* In Catalectis Pithœi p. 75. epigrammate de Circo,

Septem etiam gyris claudunt certamina palmæ.
Quod cælum ſtringunt cingula ſorte pari.

ita vetuſtiſſimus codex: ubi vulgati,

Sæpe etiam gyris condunt certamina planæ.

Seneca Epiſt. XXX. *Quomodo manifeſtior notari ſolet agitatorum lætitia, cum ſeptimo ſpatio palmæ appropinquant.* Lactantius libro VII. Divinar. inſtitut. cap. XXVII. *Quoniam decurſis propoſiti operis ſeptem ſpatiis ad metam provecti ſumus.* Suetonius Domitiano, *ſingulos miſſus à ſeptenis ſpatiis ad quinos corripuit. Septimam orbitam & ſeptimam rotam* dixit Propertius ſeptem circi ſpatia reſpiciens, *ſeptem gyros* Arnobius. ſic & alios locutos recordor. *Idem.*

72. *Quantoque venit ſpectabilis actu.*] Malim *quanto veniat.* vel, *quanto ut veniat.* Idem.

73. *Compeſcatque ſolum.*] *Compiſcatque ſolimi* Thuan. Forte, *concutiatque ſolum.* Idem.

75. *Quæ*

Quid laus prima Canum? quibus eſt audacia præceps,
Venandique ſagax virtus, vireſque ſequendi.
Quæ nunc elatis rimantur naribus auras,
Et nunc demiſſo quærunt veſtigia roſtro;
Et produnt clamore feram, dominumque vocando
Increpitant. quem ſi collatis effugit armis,
Inſequitur tumuloſque canis campoſque per omnes,
Noſter in arte labor poſitus: ſpes omnis in illa.
Nec tamen in medias pelagi te pergere ſedes
Admoneam, vaſtique maris tentare profundum.
Inter utrumque loci melius moderabere funem.
Aſpera num ſaxis loca ſint. nam talia lentos
Depoſcunt calamos. at purum retia littus.
Num mons horrentes demittat celſior umbras
In mare. nam variè quidam fugiuntque petuntque.
Num vada ſubnatis imo viridentur ab herbis

* *

Objectetque moras, & molli ſerviat algæ.
Deſcripſit ſedes variè Natura profundi:
Nec cunctos unà voluit conſiſtere piſces.
Nam gaudent pelago, quales Scombrique, Boveſque,
Hippu-

75. *Quæ laus prima canum.*] *Qui* Thuan. lego, *Dein* vel, *Quid*, Idem.

80. *Quem ſi collatis effugit armis.*] Locus mendoſus. forte *quæ*, ut ad feram referatur. *Idem.*

85. *Loci melius moderabere funem.*] *Finem* Thuan. & *quoci* pro *loci*. Idem.

86. *Lentos calamos.*] Redi ad Epiſt. Leand. 18. ℣ſ. 58. *Brachia* lenta. Ubi etiam de lento arcu, & remo lentando.

87. *Purum littus.*] Liberum, apertum, nulla ſaxorum aſperitate præpeditum: Nullis *montibus obſtipeis obſtantibus*. Ennius 16. annal. Quod imitari videtur Statius Thebaid. 7.

Nulli aliis à montibus obſtant Deſpectus. Sic dicitur *pura humus*. Tacit. 2. Annal. Et Liv. 3. 4. *Signis collatis dimicare puro ac patenti campo.* Purum itaque, ſive patens, cum ex terra nihil eminet. Cicer. 1. de divinat. Sic & Græci, κελεύθῳ ἐν καθαρᾷ Olymp. 6. ἐς φανερὰν ὁδόν. ibid. Pindar.

91. *Oblectetque moras.*] Scribe omnino *Objectetque*. Heinſius.

92. *Deſcripſit ſedes varias.*] *Varie* Thuan. ut ſupra.

Nam varie quidam fugiuntque petuntque.

an *Diſſepſit?* ut in Metamorph. lib. 1. ſed nihil temere muta. *Idem.*

94. *Scombrique.*] Idem. Scombrus, Latine: σκόμβρος, Græce. *Macarello*, Italice. Marinus, in arenoſis litoribus eſt. *Boveſque.*] De Bobus Ælianus lib. 1. cap. 20.

Hippuri celeres, & nigro tergore Milvi;
Et pretiosus Helops nostris incognitus undis;
Ac durus Xiphias, ictu non mitior ensis:
Et pavidi magno fugientes agmine Thunni:
Parva Echenêis adest (mirum) mora puppibus ingens:
Tuque comes ratium, tractique per æquora sulci
Qui semper spumas sequeris, Pompile, nitentes:
Cercyrosque ferox scopulorum fine moratus:
Cantharus ingratus succo: tum concolor illi

Or-

95. *Hippuri celeres.*] Hippurus à caudæ equinæ similitudine nomen accepit, pinna scilicet à capite ad caudam deducta, quæ caudæ equinæ simillima est, hieme latitat, æstate tantum capitur: carnivorus est, nostris litoribus ignotus: Hispanis cognitus, à quibus vocatur *Lampurga*. Giscaf.

96. *Et pretiosus Elops, &c.*] Quod, ut scribit Columella, in mari Pamphylio tantum capitur. Idem tradidit Ælianus lib. 8. cap. 26. qui quidem piscis squamas ad os versas habere dicitur. *Elops.*] Et ex Plinio, & infra ex hoc nostro perspicue constat, Elopen ab Accipensere diversum esse: qua in re nonnulli eruditi errarunt. *Pretiosus.*] Præclarus dicitur à Lucilio: *Quem præclarus Elops, quem Ægypto Sargus movebit.* Elops autem per simplex E metri causa hic scribendum.

27. *At durus.*] *Ac* bene scripti. *Heins.* *Xiphias.*] Plinio c. 49. l. 9. Trigon vocatur De quo Ælianus l. 9. c. 40. & l. 14. c. 22. Oppianus l. 2. Latine, Gladius: Italice, *Pesce spada.* Giscaferius. Marinus est, & Thunni, & Gladii agitantur circiter Canis exortum: habent enim utrique per id tempus sub pinna ceu vermiculum, effigie Scorpionis, magnitudine Aranei: ad Cetaceam magnitudinem pervenit: rostro est acuto, utramque maxillam rostratam habet; inferiorem tamen brevem, & triangularem: superiorem magis osseam, duriorem, longissimam, ensiformem.

98. *Thunni.*] Thunnus, Latine: θύννος, Græce: *Tonno*, Italice. Ubi primum natus est, Latinis *Cordila*; ubi ad sex menses pervenit, *Pelamis*; ubi ad annum, *Thunnus* dicitur. A verbo Græco θύνειν, quod est cum impetu promoveri: ubi major factus est ὄρκυνος: in immensum auctus, κῆτη. Giscaf.

99. *Parva Echineis adest mirum.*] Puto
Parva Echineis, at & (mirum) mora puppibus ingens. Heins.

Parva Echeneis adest.] Plin. l. 9. cap. 25. Parvo admodum pisce, Echeneide carinis adhærente, naves tardius ire creduntur: inde nomine imposito, quem piscem Latini *Remoram* vocant: sed qui sit, & quæ ejus notæ, diversa inter se tradiderunt Oppianus, Ælianus & Aristoteles.

100. *Tuque comes ratium, tractique.*] De Pompyli natura Ælianus lib. 2. c. 15. & lib. 15. cap. 33. Plin. lib. 9. c. 15. & alibi. Hic autem piscis Neptuno sacer est, quod navigia ad portum usque sequatur.

103. *Cantharus.*] De hoc pisce Ælianus lib. 1. cap. 27. *Tum concolor illis Orphas.*] *Orpham Cernuam* vocat Gaza Latine: adeo ὀψίμορος est, ut etiam dissectus diu vivat, ut ait Aristoteles: cito adolescit, cum biennium vita non superest. Giscaf.

104. *Ery-*

Orphas, cæruleâque rubens Erythinus in undâ:
Insignis Sargusque notis, insignis & alis:
Et superauratâ Sparulus cervice refulgens;
Et rutilus Pagur, & fulvi Synodontes, & ex se
Concipiens Channe gemino fraudata parente.
Tum viridis squamis parvo Saxatilis ore,
Et rarus Faber, & pictæ Mormyres, & auri
Chrysophrys imitata decus: tum corporis Umbræ
Liventis, rapidique Lupi, Percæque, Tragique.
Quin

104. *Erythinus.*] Plinius l. 9. cap. 16. & alibi. Giscaf. Latinis, Rubellio: Italis, *Fravolino*, dicitur. Marinus est Aristoteli: Oppiano vero littoralis: in mari tantum reperitur: omnes feminæ sunt, eo quod omnes gravidæ capiantur, sicut & Hiatulæ: hoc autem non toto anni tempore, sed ineunte æstate intelligendum est.

105. *Insignis Sargus.*] Festus: *Sargus piscis genus, qui in Ægyptio mari fere nascitur.* De Sargo Plinius quinque in locis, & Ælianus l. 1. c. 24. Giscafer. σάργος, Græce: Sargus, Latine: *Sargo*, Italice: littoralis, marinus, Auratis, & Sparis fere similis, latior, rotundior tamen est: bis parit, Vere, & Autumno: plures habet uxores, & pro iis certamen init: caprarum est amantissimus: Mulli lutarii reliquias sequitur.

106. *Sparulus.*] Sparus Auratæ simillimus est, adeo ut etiam piscatoribus frequenter imponat. Verum rotundiore, minore, & magis compresso est corpore. Giscaferius.

107. *Et rutilus Pagur.*] Pagur, Græce πάγρος, seu φάγρος, quod voracissimus sit, ab Erythino diversus est, ut notat Rondeletius: distinguitur magnitudine corporis, & latitudine, & rostri figura. Fallitur Jovius, qui Pagrum eum esse existimat, qui vulgo Romanis Fravolino, & Gallis Narbonensibus Fragellus vocatur, cum is potius Erythinus sit. *Et fulvi Synodontes.*] Συνόδους συνάγρις χάραξ, & Latinis *Dentix*, eundem piscem significant: nomen enim ab extantibus, & prominentibus dentibus impositum est. Romanis *Dentale.* Giscaf. De eodem pisce Ælianus lib. 1. cap. 49.

108. *Et ex se Concipiens Chane, &c.*] Idem tradit Plin. lib. 9. cap. 16. & l. 32. cap. ult.

110. *Et rarus Faber.*] Faber is est, qui χαλκεῦς Græcis, vel ζαιός. Plinio *Faber* dicitur: Romanis *pesce S. Pietro*: Gallis *Dorce*. Captus grunnit suum more: Romæ in foro piscario frequens est. *Et pictæ Mormyres.*] Mormures Gazæ dicuntur: Græcis μόρμυρες, vel μορμύλοι, quod etiam nomen hodie Romani imitari videntur, à quibus *Mormilli* vocantur. Lyncis pullis in lateribus, parallelis insignis est, unde ab OVIDIO pictæ dicuntur. Giscaf.

111. *Chrysophrus.*] Aurata, Latine: *Orata*, Italice; Litoralis, marinus, & in marinis stagnis capitur, æstate mediis fervoribus, diebus circiter sexaginta, ut Glaucus, & Asellus, latet. hieme etiam laborat, solum carne vescitur; timidissimus est. Giscaf. *Umbra.*] Idem Giscaf. σκίαινα, Græce: *Umbra*, Latine: *Ombrina*, Italice, quod suo natatu oculos effugiens piscis umbra potius, quam verus piscis, intuentibus appareat. Ausonius: *Effugiens oculos celeri levis Umbra natatu.* Marinus piscis est, loca saxosa & herbis virentia incolens, carnivorus est, & solivagus.

112. *Percæque.*] Plin. lib. 9. cap. 16.

 & Au-

Quin laude insignis caudæ Melanurus & ardens
Auratis Muræna notis, Merulæque virentes,
Immitisque suæ Conger per vulnera gentis;
Et capitis duro nociturus Scorpios ictu,
Ac nunquam æstivo conspectus sidere Glaucus.
At contra herbosâ pisces laxantur arenâ,
Ut Scarus, epastas solas qui ruminat escas;
Fœcundumque genus Mænæ, Lamirosque, Smarisque,
Atque immunda Chromis, merito vilissima Salpa:
Atque avium dulces nidos imitata sub undis,

Et

& Auson. in Mosel. ubi ita scribit:

Nec te delicias mensarum Perca silebo
Amnigenos inter pisces dignande.

113. *Quin laude insignis, &c.*] Aliter videtur tradere Ælianus l. 1. c. 43.

114. *Merulæque virentes.*] Idem eodem lib. cap. 19. ejus mentio est apud Plinium.

115. *Conger.*] Idem Plin. lib. 9. c. 20. Giscafer. κόγγρος, Græce: *Groncho*, Italice. Marinus est, & litoralis, albicans, nigrans, ambigue.

116. *Et capitis duro nociturus Scorpius ictu.*] Ciacconus legit, *Et captus duro &c.* probabilis admodum conjectura: Scorpii autem non semel mentio est apud Ælianum, & apud Plinium lib. 9. c. 51. Giscaf. de eo ita: litoralis, in saxosis, & arenosis littoribus maris, Oppiano teste, aut in alto agit, Ovidio teste. bis in anno parit, & alga, & carne vescitur: cujus ictus venenatus est: solivagus est. Græce σκορπίος: Latine, Scorpius. Italice, *Strofano*: Gallice, Scorpeno. *Scorpius.*] Libri veteres *Scorpios*. Heins.

117. *Glaucus.*] De Glauco Ælianus cap. 17. lib. 1. sed ne verbum quidem de hoc, quod hic ait Ovidius. *Æstivo sidere.*] Exorto Cane, id est, quo in cœlo Canis conspicitur.

119. *Ut scarus, epastas, &c.*] Idem auctor lib. 2. cap. 53. ubi, quod poëta noster hic adfirmat, se ab aliis accepisse testatur: idem fere Plinius l. 9, c. 15. & alibi.

120. *Fecundumque genus, &c.*] Depravatus locus, ita ab Octavio Pantagatho restitutus est, *Mænæ, Lamirosque, &c. Mænæ.*] *Menule* vulgo Romæ dicuntur. *Smarisque.*] De hoc pisce Plin. lib. 32. cap. ult. *Smyrusque*, alii legebant. *Meryxque* alius. *Menelamirosque Smarisque.*] Lege *Mænæ Lamyrosque.* de Lamyro Plinius lib. XXXII. cap. XI. de Mæna egimus. Fast. II. vs. 578. *Heins.*

121. *Chromis.*] Plinius lib. 9. cap. 15. & alibi. De Chromi sic Bossuetus:

Æstate excellit, doleat cum tempore bruma,
Nam duros lapides in capite ille gerit.
Majorem ergo χρόμιν sumes sed tempore messis,
Namque χρόμις tum sit pinguior & melior, &c.

Salpa.] Idem auctor non uno loco. Giscaf. σάλπη, Græce: *Salpa*, Italice. Marinus piscis est, & in marinis lacubus vivit: & herbosa arena laxatur: autumno tantum parit, sicut & Sargus, clarissime audit: erro non est, stercore, & alga vescitur.

122. *Atque avium dulces nidos imitata.*] Ingeniosissimus Ulitius noster notis ad Halieuticon suis ex Plinio emendat feliciter, *Atque avium Phicis nidos imitata.* qui videatur tam hoc

quam

Et Squalus & tenui ſuffuſus ſanguine Mullus:
Fulgentes Soleæ candore, & concolor illis
Paſſer, & Adriaco mirandus littore Rhombus:
Tunc Epodes lati, tum molles tergore Ranæ.
Extremi parent

*
*
*

Lubricus & ſpinâ nocuus non Gobius ullâ,
Et nigrum niveo portans in corpore virus
Loligo, durique Sues, ſinuoſaque Caris:
Et

quam aliis hujus poëmatii locis egregiè à ſe illuſtratis. *Heinſ.* *Atque avium dulces, &c.*] Phycidi uni id tribuit Ariſtoteles, Plutarchus, & Plinius. Hæc Pantagathus, qui verſum deeſſe ſuſpicabatur.

123. *Et ſqualus tenui ſuffuſus ſanguine Mullus.*] Aſſentior Aldo Aldi M. qui legit, *Et ſquamas tenui, &c.* Eſt autem uſitata figura: ut, *Oculos ſuffuſa nitenteis*; Auſonius in Moſella eodem ſenſu vocat Mullos Puniceos. ubi ita legitur: - *Marinus Solus puniceis facilis contendere Mullis.* *Mullus.*] Hujus piſcis apud utrumque, quibus potiſſimum utor auctoribus, frequens mentio eſt. Giſcaf. Græce, τρίγλα: Italice, *Triglia.* Marinus eſt Galeno: Ariſtoteli vero litoralis: Oppiano ſaxatilis dicitur: parit ter in anno. Dianæ ſacrificabatur. Oceanus Septentrionalis, & Occidentalis hunc gignit. Carne, alga, concha, & cœno veſcitur. Leporem marinum inſequitur: homini noxius, & eo veſcitur.

124. *Soleæ.*] Hujus item piſcis creberrima apud eundem Plinium mentio.

125. *Paſſer.*] Idem cap. 20. lib. 9. *Rhombus.*] Idem auctor.

127. *Extremi paſſ.*] *Pareuc* Thuan. *Pareus.* Ambroſ. *Heinſius.*

128. *Gobius.*]Giſcaf. γωβιὸς, Græcè, *Govion*, Gallice, Fluviatilis eſt, calvariis cadaverum in aquam projectis maxime delectatur: qua induſtria Galli piſcatores equorum, & boum capitibus plurimos una capiunt. Sunt etiam Gobii marini, & litorales, in arenoſis, aut ſcopulis degentes, quorum tres ſunt differentiæ, albicantium, nigrorum, & flaveſcentium; ejuſdem tamen ſpeciei: luto, alga, & muſco veſcitur: gregalis eſt, nobilis & ſuaviſſimus.

130. *Lolligo.*] Plinius multis in locis: Ælianus lib. 9. cap. 52. Giſcaf. τεῦθις, Græce: *Calamaro*, Italice: *Lolligo*, Latine. Marinus eſt, ex mollium genere, ſicut Polypus, & Sepia: vivendi ſpatium tam Sepiæ, quam Lolligni breve eſt. Nam, paucis exceptis, biennium non explent: numquam illi deeſt copia atramenti. *Sinuoſaque Ceſſ.*] Præclare, ut omnia, hoc vulnus ſanavit Pantagathus; legit enim, *Ceſtra.* Eſt autem Ceſtra, piſcis, quæ in capite habet duos aculeos, quibus Thunnum vel maxime infeſtat, ac perſequitur. Aldus Aldi N. reponebat, *Theſſa*, quo de piſce Plin. lib. 32. c. 11. *Sinuoſaque ceſſ.*] *Caris* libri ſcripti. Sed hæc omnia accuratius perpendemus in uberioribus notis ſecundæ curæ. *Heinſius.*

Et tam deformi non dignus nomine Aſellus:
Tuque peregrinis, Accipenſer, nobilis undis.

* * * * *

Deerant non admodum multa in eo exemplari, conſumta penitus vetuſtate.

Plin. lib. XXXII. cap. ult. Hiſt. Nat.

His adjiciemus apud Ovidium poſita nomina, quæ apud neminem alium reperiuntur, ſed fortaſſis in Ponto naſcuntur, ubi id volumen ſupremis ſuis temporibus inchoavit. Idem lib. XXXII. cap. ſecundo: *Mihi videntur mira, quæ Ovidius prodidit piſcium ingenia, in eo volumine, quod Halieuticon inſcribitur.*

131. *Et tam deformi. non, &c.*] Ingenioſe dictum, *Aſellus.*] Ælianus lib. 5. c. 20. & 6. c. 29. Giſcaf. ὄνος, Græce: *Aſellus,* Latine: *Merluccio,* Italice. Duo Aſellorum genera, primum, ὄνος; Plinio *Bacchus* vocatur, hi in alto mari capiuntur: alterum genus, *Gallarius* dicitur: litoralis eſt; latet plurimo tempore.

132. *Tuque peregrinus Accipenſer.*] De Accipenſere Plin. l. 9. c. 17. & alibi. Italice, *Storione.* De Accipenſere, varia eſt inter ſcriptores ſententia, quiſnam ſit, & quo apud nos vocetur nomine. Paulus Jovius *Silurum* eſſe noſtrum arbitratur. Hoc animadvertendum exiſtimo, mirum videri Accipenſerem ab Ovidio *peregrinum* vocari, ſi noſter Sturio ſit, cum non procul à mœnibus Urbis in Tiberi Vere, & Æſtate Sturiones laudatiſſimi frequenter capiantur. Hoc autem argumento facile credi poſſe alium eſſe Accipenſerem, qui è remotis maribus Romam vehi ſolitus eſſet. Hæc Giſcaferius. Ego vero in ea ſententia maneo, ab OVIDIO ſignificari arbitror Accipenſerem eſſe nobiliorem ac præſtantiorem in peregrino mari, quam in noſtro, & propterea dici,

Tuque peregrinis Accipenſer nobilis undis.

Hujus tam fœde, ac miſere corrupti, ac mutilati operis bis mentio eſt apud Plinium: ſemel l. 32. c. 2. his verbis: *Mihi videntur mira; quæ* OVIDIUS *prodit piſcium ingenia in eo volumine, quod Halieuticon inſcribitur.*

INCER-

INCERTI AUCTORIS CONSOLATIO AD LIVIAM AVGVSTAM, DE MORTE DRUSI NERONIS FILII EJUS, QUI IN GERMANIA MORBO PERIIT.

ARGUMENTUM.

Livia, cognomento Drusilla, ad quam Poëta hic scribit, duos maritos habuit, priorem Tiberium Neronem, qui bello civili Antonium secutus est: alterum Augustum, de cujus nomine & ipsa postea Augusta appellata fuit. Ex Augusto igitur nihil liberorum sustulit. Ex Nerone autem Tiberium, qui Augusto in imperio successit: & Drusum; Hic in quæsturæ præturæque honore dux Rhetici, deinde Germanici belli factus (quorum illud cum fratre divisum, hoc solus gessit, ut Paterculus tradit) Oceanum septentrionalem primus Romanorum ducum navigavit, transque Rhenum fossas novi & immensi operis effecit, quæ ab eo Drusianæ *vocatæ, &c. Ac post præturam, confestim inito consulatu, atque expeditione repetita, supremum diem obiit. Hujus igitur Drusi mortem Poëta hoc carmine deplorat. At primum quidem longa querela, variisque amplificationibus dolorem Liviæ exaggerat atque auget: id quod in consolatoriis commune ac solitum est. Mox animi ejus ægritudinem mitigat, exemplis ac rationibus monens, ne nimio dolore frangi animumque veluti despondere velit: introducta ad postremum etiam prosopopœia ipsius Drusi, qui eadem illa matrem adhortetur.*

VIsa diu felix, mater modo dicta Neronum,
Jam tibi dimidium nominis hujus abest.

Jam

POëmatium hoc quantivis pretii, & dignum Genio ac majestate sæculi Nasoniani, qui primus eruit è tenebris, næ ille insignem thesaurum usibus publicis est largitus! Pedonem Albinovanum ejus auctorem Scaliger aliique constituunt. Ego etsi nihil temere adfirmo, videor tamen mihi non omnino falli, qui Nasoni hunc fœtum haud esse adscribendum arbitrer. Inscriptionem ejus, quam primæ editiones & scripti codices constanter agnoscunt, admittendam duxi, nisi quod in iis ad Ovidium auctorem hæc elegia refertur, cum ad alium potius quemvis illorum temporum poëtam debuerit. Est quidem carmen longe præstantissimum indignis modis acceptum per librariorum oscitantiam, nobis tamen vel sic curæ erit, ut aliquanto emendatius imposterum legatur: quanquam in libris vetustis minimum præsidii fuit. quorum

 unum

Jam legis in Drusum miserabile, Livia, carmen.
Unum, qui dicat jam tibi, mater, habes.
Nec tua te pietas distendit amore duorum:
Nec posito filî nomine, dicis; Uter?
Et quisquam leges audet tibi dicere flendi?
Et quisquam lacrymas temperat ore tuas?
Hei mihi, quam facile est (quamvis hic contigit omnes)
Alterius luctu fortia verba loqui!

Sci-

unum Romæ apud amicum vidi, secundum Florentiæ in Medicea bibliotheca. Tertius & quartus penes me extant, quorum altero heredes Combiani Venetiis me donarunt, altero vir amicissimus Lucas Langermannus Neapoli advecto. Omnes post inventam jam artem typographicam exarati, & per omnia propemodum primis editionibus respondentes, quas etiam religiose consuluimus. Interim, dum subsidia majoris momenti circumspiciuntur, videamus, si quid conferri à nobis possit ad detergendos nævos, qui scripto pulcherrimo non pauci etiamnum adhærent. In iis autem indagandis quemadmodum non omnino infeliciter versati sumus, ita conjecturæ interdum nobis sunt subnatæ, quas Scaligero, Lipsio, Rutgersio, aliis in mentem ante nos venisse serius cum essemus edocti, viros tamen præstantissimos sua laude non fraudavimus, id quod suis locis, ni fallor, apparebit. *Heinsius.*

2. *Dimidium nominis.*] Altero nempe filiorum, Druso, morte absumto. Quod repetitur v. 4.

3. *Iam legis in Drusum miserabile, Livia, &c.*] Expolitio propositionis est, qua superiora latius explicat & declarat. Nam & Drusum ipsum jam nominat, & miserabile carmen, hoc est, elegiam in illum, sive illius mortem, se edere indicat.

5. *Nec tua te pietas distendit.*] Malim *se distendit.* Heins. *Nec tua pietas.*] Amor maternus, φιλοστοργία, quæ erga liberos pietas est, jam se plane transfert ad unum, antea inter duos dividebatur; adeoque nec quidquam materni affectus superstiti Tiberio decedit.

7. *Et quisquam leges audet.*] Modum ac finem, quatenus doleas.

8. *Lachrymas temperat ore tuas.*] Hoc est, consolando & dicendo moderatur ac lenit. Estque hæc conclusio expolitionis, à qua ad narrationem, sive querelam transit Poëta.

9. *Quamvis hoc contigit, omnes Alterius luctu.*] Scribe.

Hei mihi! quam facile est (quamvis hic contigit omnes)
Alterius luctu fortia verba loqui!

quamvis hic luctus omnes contingit. Viderunt ex parte veram lectionem in Variis Rutgersius & Behotius in Apophoretis. *Heinsius.* *Quamvis hic contigit omnes.*] Ut sit sensus: Facile est, in alterius luctu fortia verba loqui, quamvis hic luctus non alterius, hoc est, privati alicujus sit, sed æque ad omnes pertineat.

10. *Alterius luctu.*] Notum est illud Terent. Andr. 2. 1. *Facile omnes, cum valemus, &c.* Quod ex Plaut. Epid. 1. 2. v. 43.

Facile tu istuc sine periculo & cura, corde libero
Fabulare. novi ego nostros: mihi dolet, quem ego vapulo.

Similiter & Græci. Eurip. Hercul. fur. v. 1249.

Σύ γ' ἐκτὸς ὢν γε συμφορᾶς, με νουθετεῖς.

Et in Alcest.

Ῥᾷον παραινεῖν ἢ παθόντα καρτερεῖν.

His addimus Joseph. Scaligeri annotat. in

cilicet exiguo percussa es fulminis ictu;
Fortior ut possis cladibus esse tuis.
ccidit exemplum juvenis venerabile morum:
Maximus ille armis, maximus ille togâ.
le modo eripuit latebrosas hostibus Alpes,
Et titulum belli dux duce fratre tulit.
lle genus Suevos acre, indomitosque Sicambros
Contudit, inque fugam barbara terga dedit:
gnotumque tibi meruit, Romane, triumphum;
Protulit in terras imperiumque novas.
olvere vota Jovi, fatorum ignara tuorum
Mater, & armiferæ solvere vota Deæ,
Gradivumque patrem donis implere parabas;
Et quoscunque coli jusque piumque Deos.

Ma-

n hunc locum. *Hanc sententiam prius xtulerat Æschylus Prometh.* ἐλαφρὸν . στις πημάτων ἔξω πόδα —— ἔχει, παραινεῖν, νουθετεῖν τε τοὺς κακῶς πράσσοντας. Dio historicus. ὅτι ῥᾷον παραινέσαι ἑτέροις ἐστὶν, ἢ αὐτὸν παθόντα καρτερῆσαι, πάνυ καλῶς εἴρηται). *Fortia verba.*] Quæ jubeant, animo forti ac firmo esse dolentem.

11. *Scilicet exiguo percussa.*] Quasi dicat: Haud quaquam ita parvam ac contemnendem cladem accepisti, ut dolori resistere, ac forti animo esse possis. nam occidit juvenis ille, qui exemplum morum ac vitæ cæteris esse poterat, &c.

13. *Exemplum venerabile morum.*] Sic & Paterculus: *Morum certe dulcedo ac suavitas, & adversus amicos æqua ac par sui æstimatio, inimitabilis fuisse dicitur.*

14. *Maximus ille armis, maximus ille toga.*] Hoc est, bello ac pace inclytus.

15. *Ille modo eripuit latebrosas.*] Bello Rhetico scilicet, de quo Paterculus: *Reversum inde Neronem* inquit, *Cæsar haud mediocris belli molem experiri statuit, adjutore operis dato fratre ipsius Druso Claudio.*

16. *Et titulum belli dux duce fratre tulit.*] Hoc est: dux Rhetici belli appellatus fuit, quanquam fratrem haberet ducem. Additus enim in partem operis Tiberio fratri fuit.

7. *Ille genus Suevos acre.*] Suevi Germaniæ populus, qui illo tamen tempore ad Albim habitavit, ea loca tenens, quæ hodie Marchiæ & Pomeraniæ nomine vocantur. *Indomitosque Sicambros.*] Hi olim ad Rhenum habitarunt, iis locis, quæ hodie Geldri tenent. Postea Augustus eos in deditionem acceptos, in Galliam traduxit. ut Suetonius auctor est.

19. *Ignotumque tibi meruit Romane triumphum.*] Hoc est, de gentibus hactenus tibi ignotis.

20. *Protulit in terras imperiumque novas.*] Hoc est, Romanum imperium propagavit, terrasque novas, id est, hactenus ignotas Romanis, eidem subjecit. Quanquam (ut Florus ait) lib. 4. difficilius est provincias obtinere, quam facere: Viribus parantur, jure retinentur.

22. *Armiferæ deæ.*] Palladi.

23. *Gradivumque patrem.*] Qui marspiter, mars pater dicitur:, Homero ἀλλοπρόσαλλος.

24. *Et quoscunque coli est.*] Tollendum *est* ex fide priscarum editionum. *Heins. Et quoscunque coli jusque piumque deos.*]

Hoc

Maternâque ſacros agitabas mente triumphos:
Forſitan & curæ jam tibi currus erat.
Funera pro ſacris tibi ſunt ducenda triumphis,
Et tumulus Druſum pro Jovis arce manet.
Fingebas reducem; præceptaque mente fovebas
Gaudia; & ante oculos jam tibi victor erat.
Jam veniet: jam me gratantem turba videbit:
Jam mihi pro Druſo dona ferenda meo.
Obvia progrediar, felixque per oppida dicar;
Collaque & hos oculos illius ore premam.
Talis erit: ſic occurret: ſic oſcula junget:
Hoc mihi narrabit: ſic prior ipſa loquar.
Gaudia vana foves: ſpem pone, miſerrima, falſam.
Deſine de Druſo læta referre tuo.
Cæſaris illud opus, voti pars altera veſtri,
Occidit. indignas, Livia, ſolve comas.

Quid

Hoc eſt, cæteroſque deos legitimos ac patrios.

25. *Maternaque agitabas mente triumphos.*] Id eſt, affectu materno præcipiebas animo triumphos filii.

27. *Funera ducenda.*] Pro producenda. Æneid. 9.

—— *nec te, tua funera, mater* —— *Produxi.*

28. *Iovis arce*] Capitolio. Quod Cicero illuſtrat Catilin. I. in peroratione. *Tum tu, Iupiter, qui iiſdem, quibus hac urbs, auſpiciis à Romulo es conſtitutus; quem ſtatorem hujus urbis atque imperii verè nominamus. &c.* & alibi.

31. *Gratantem.*] Id eſt, gratulantem. Alias idem verbum ſignificat diis agere gratias, & ſupplicare. *Gratantem.*] Gratulari & gratari promiſcuè uſurpatum reperimus. Liv. *Templum gratantes ovanteſque adiere.* Cic. ad Brutum XI. ep. 18. *Sed tamen recenti gratulatione, quam tuo nomine ad omnia Deorum templa fecimus.*

34. *Collaque & os oculoſque.*] Libri ſcripti cum priſcis editionibus partim *oſque oculoſque*, partim *os oculos* ut fortaſſis legendum ſit, *hos oculos*, vel, *hoc oculos illius ore premam.* hoc meo ore premam illius oculos. *Heinſius.*

35. *Talis erit: ſic occurret, &c.*] Πάθος ab effictione geſtuum reducis filii. Sunt autem verba matris, ſecum ſpe & gaudio ita loquentis.

37. *Gaudia magna foves.*] *Vana* omnino legendum quod notat ex libris Berſmannus. nec aliter poſtrema Aldi. *Heinſius. Gaudia vana foves.*] Ex perſona Poëtæ, qui monet Liviam ne nimium ſpe falſa ducatur: quando Druſus, quem ipſa tantopere expectat, rediturus non ſit. *Gaudia vana foves.*] Redi ad Ep. 4. ℣ſ. 15.

39. *Cæſaris illud opus.*] Hoc eſt, Druſus, qui Cæſaris opera ad id faſtigium venerat, ut eſſet veluti altera quædam pars familiæ Cæſaris ac Liviæ. Nam & adoptatus à Cæſare fuit, & ſucceſſor ipſi deſtinatus, ut Suetonius ait. *Veluti pars altera veſtri.*] Lege, *voti pars altera veſtri.* Ovidius lib. v. Faſtor.

En ego dimidium veſtri parſq; altera voti. ſic idem Druſus, *duplicis pars altera partus* non ſemel infra vocabitur. *Heinſius.*

42. *Viro.*]

Quid tibi nunc mores proſunt, actumque pudicè
Omne ævum, & tanto tam placuiſſe viro?
Quidque pudicitia tantum inviolata bonorum,*
Ultima ſit laudes inter ut illa tuas?
Quid tenuiſſe animum contra ſua ſæcula rectum;
Altius & vitiis exſeruiſſe caput?
Nec nocuiſſe ulli, & fortunam habuiſſe nocendi?
Nec quemquam nervos extimuiſſe tuos?
Nec vires erraſſe tuas Campoque Foroque;

Quam-

42. *Viro.*] Scilicet Auguſto.

43. *Quidque pudicitia tantum inviolata bonorum.*] Locus contaminatiſſimus, cui utcunque conſuletur, ſi *meruiſſe* pro *inviolata* reponas, quod ex veteri libro Berſmannus notat. Sed cum noſtri omnes pro vulgatâ lectione ſtent, Berſmanno nihil temere hic deferam. Muretus notarat in libro ſuo corrigendum, *Cumque pudicitia.* Sed ne ſic quidem ſenſus conſtabit. Cogitabam aliquando,

Quidque pudicitia tantum cumulare bonorum.

certe tale quid voluit auctor. *Heinſius.* *Quidque pudicitia tantum.*] Locus dubius, & ut nunc legitur, non ita facile explicandus. Nam ſive nominativo caſu accipias nomen *Pudicitia* (cui tamen repugnat quantitas) ſive ablativo poſitum, ſententia atque ordo verborum non ſatis conſtabunt. Proinde dubito, an pro voce *Inviolata* verbum aliquod infinitivum, quale fuerit *Meruiſſe*, quæſiſſe, cumulaſſe aut ſimile reponi debeat. ut ſit ſenſus: Quid tibi nunc prodeſt, tot ac tantos honores per pudicitiam quæſiviſſe, ut ſi illi cum hac conferantur, hæc, quanquam alias præcipuam ac primam laudem meretur, inter illos tamen ultima videri queat.

45. *Contra ſua ſecula rectum.*] Contra mores ejus ſeculi corruptos ac pravos. Neque enim ullum ſceleris genus eſt, quod illo ſeculo non fuerit perpetratum, quando omne in præcipiti vitium ſtetit, ut Juvenalis ait.

46. *Altius & vitiis exeruiſſe.*] Epexegeſis: idem enim dicit, illam ſcilicet ſuperiorem vitiis fuiſſe, hoc eſt, à vitiis invictam, eaque velut ex alto deſpexiſſe.

47. *Fortunam habuiſſe nocendi.*] Hoc eſt, facultatem. Et hoc ad amplificationem virtutis attinet. multis enim voluntas lædendi non deeſt: ſed quia facultatem non habent, abſtinent.

48. *Nec quemquam nervos.*] *Nervos,* vires dicit, ſive potentiam. Laudat clementiam illius: ut quæ in magna potentia ita ſe geſſerit, ut potentiam ejus nemo metuerit.

49. *Nec vires erraſſe tuas.*] *Bella viri, pacemque gerant, queis bella gerenda.* Virgil. 7. Quod ex Homer. Iliad. v.

— πόλεμος δ' ἄνδρεσσι μελήσει.

Quod & noſter in Metam. 12. *Bella relinque viris.* Sophocl. fab. 2.

Μέλει γὰρ ἀνδρὶ, μὴ γυνὴ βουλευέτω.

Sic & Telemachus matri, Odyſſ. φ. vſ. 351.

——— ἀμφιπόλοισι κέλευε
Ἔργον ἐποίχεσθαι. τόξον δ' ἄνδρεσσι μελήσει
Πᾶσι, μάλιστα δ' ἐμοί. τοῦ γὰρ κράτος ἔστ' ἐνὶ οἴκῳ.

Eoſdem verſ. etiam invenies Odyſſ. α. vſ. 356. Et Apollon. in Argonant. 1. vſ. 303.

Ἀλλὰ σὺ μὲν νῦν αὖθι μετ' ἀμφιπόλοισιν ἕκηλος
Μίμνε δόμοις,
Femina quippe venit rebus minus apta gerendis.

Nec

Quamque libet citra conſtituiſſe domum?
Nempe per hos etiam Fortunæ injuria mores
Regnat; & incertâ eſt hîc quoque nixa rotâ.
Hîc quoque ſentitur: ne quid non improba carpat,
Sævit; & injuſtum jus ſibi ubique facit.
Scilicet immunis ſi luctûs una fuiſſet
Livia; Fortunæ regna minora forent?
Quid ſi non habitu ſic ſe geſſiſſet in omni,
Ut ſua non eſſent invidioſa bona?
Cæſaris adde domum. quæ certe funeris expers
Debuit humanis altior eſſe malis.
Ille vigil, ſummâ ſacer ille locatus in arce,
Res hominum ex tuto cernere dignus erat.
Nec fleri ipſe ſuis, nec quenquam flere ſuorum;
Nec, quæ nos patimur vulgus, & ipſe pati.
Vidimus ereptâ mœrentem ſtirpe ſororis.

Lu-

Nec talem ſpectat vir generoſus opem. Nec vires erraſſe tuas campoque.] Neque pro potentia tua ſuffragia in comitiis, quæ in campo Martio fiebant, corrupiſſe, neque in foro judicia.

50. *Quamque libet citra conſtituiſſe domum.*] Puto *continuiſſe* legendum. continuiſſe te vires tuas citra quamcunque domum. *Heinſius.*

51. *Nempe per hos etiam.*] Nam & per mulieres, inquit, exercet fortuna vim ſuam aliquando, multoſque ſæpe injuſte evertit: quod poſtea ſub Claudio & Nerone factum, quorum alterius uxor Meſſalina cognitionibus principis adeſſe ſolebat, multoſque interventu ſuo indigne pervertit: alterius autem matet Agrippina, etiam ipſa Claudii uxor, ſuggeſtum conſcendebat, legationeſque audiebat. mox totam filii vitam & imperium gubernabat: id quod ex Taciti libris. 11. & 12. patet.

52. *Et incerta eſt hic quoque nixa rota.*] Etiam hic inſtabilis & inconſtans eſſe ſolet, inſtar rotæ volubilis.

53. *Hic quoque ſentitur.*] Scilicet fortuna. *Ne quid non improba carpat.*] Id eſt: ut quovis loco, & per omnem ſexum vim ac poteſtatem ſuam exerceat. *Improba.*] Inſatiabilis. *Carpat.*] Deripiat invadat, vel lædat. *Ne quid non improba carpat.*] Puto *neu quid.* Heinſius.

54. *Et injuſtum jus ſibi ubique facit.*] Expoſtulat cum Fortuna non tam in omnes quam in Liviam ſæviente. Quare refinxerim libens, *iniqua facit.* Similis error infra quoque commiſſus verſ. 371. *Idem.*

57. *Quid ſi non habitu ſic ſe geſſiſſet.*] Argumentum καθ' ὑπόθεσιν, ut Fabius vocat. Tale eſt & quarto Æneidos illud: *Quid ſi non arva aliena, domoſque Ignotas peteres. Habitu.*] Moribus, ac tota vita.

60. *Debuit humanis altior eſſe malis.*] Et hoc propter majeſtatem Cæſaris, quem tanti fecere Romani, ut divinos honores etiam vivo decernerent.

61. *Sacer ille locatus in arce.*] *Sacer ipſe* priſcæ editiones cum membranis conſtanter. *Heinſius.*

65. *Vidimus erepta.*] Ἀντίθεσις ſuperiorum, cum enumeratione earum cladium, quæ Cæſari in hoc genere ante mortem Druſi accidere. Quamquam enim,

Luctus,ut in Druso, publicus ille fuit.
Condidit Agrippam, quo te, Marcelle, sepulcro:
Et cepit generos jam locus ille duos.
Vix posito Agrippâ tumuli bene janua clausa est:
Perficit officium funeris, ecce, soror.
Ecce, ter ante datis jactura novissima Drusus
A magno lacrymas Cæsare quartus habet.
Claudite jam, Parcæ, nimium reserata sepulcra;
Claudite: plus justo jam domus ista patet.
Cedis; & incassum tua nomina, Druse, levantur.
Ultima sit fati hæc summa querela tui.
Iste potest implere dolor vel sæcula tota,
Et magni luctûs obtinuisse locum.

Mul-

enim, inquit, Cæsar expers omnis luctus esse debebat, vidimus tamen mœrentem illum, quando scilicet sororis ipsius filius Marcellus fato ereptus fuit: qui luctus non minus magnus ac publicus fuit,quam hic obDrusi mortem susceptus. Fuit autem Marcellus Octaviæ sororis Augusti filius, ex C. Marcello priore marito: nam postea eadem etiam M.Antonio nupsit. De hoc & Virg.meminit. 6. Æneid.

67. *Condidit Agrippam.*] Hic gener Augusti fuit ex Julia, ob virtutem ab illo ascitus: Nam & dux navali bello contra Sextum Pompeium, & mox apud Actium contra Antonium fuit: ubi ita bene rem gessit, ut corona navali ab eodem Augusto donaretur. cujus rei & Virgil. meminit libro octavo Æneid. *Parte alia ventis, & diis Agrippa secundis Arduus &c.* Decessit autem superstite Augusto, relictis filiis ex Julia, Cajo, Lucio, & Agrippa: filiabus autem Julia & Agrippina.

68. *Et cepit generos jam locus ille duos.*] Marcellum & Agrippam: utrique enim Julia nupta fuit. ut Suetonius in Augusto. Qui Juliam primum, inquit, Marcello Octaviæ sororis suæ filio, tantumque pueritiam egresso: dein ut is obiit, M.Agrippæ nuptui dedit, exorata sorore, ut sibi generum cederet.

69. *Vix posito Agrippa, tumuli.*] Hoc est: Vix dum mortuus sepultusque fuerat Agrippa, & ecce tertius luctus, tertiumque funus accessit, Octaviæ sororis scilicet. hæc enim non ita longe post Agrippam decessit, cum Drusus jam in Germania bellum gereret: *Agrippa posito*, hoc est, sepulto. *Tumuli janua.*] Sic enim veterum monumenta & sepulchra ædificabantur, ut haberent januam, tectum, & interiorem cellam, ubi corpora, aut etiam cineres deponebantur.

70. *Perficit officium.*] *Percipit* Lipsius ad Consolationem Senecæ ad Marciam. *Heins. Officium funeris.*] Redi ad Ep. 6. ℣s. 17.

71. *Ecce ter ante datis.*] Scilicet lachrymis: primo Marcello, mox Agrippæ, uitimo sorori Octaviæ. *Iactura novissima Drusus:* Drusus, cujus jactura, sive mors, post tres superiores ultimo loco secuta est.

74. *Domus ista.*] Sepulchrum, monumentum Cæsaris.

75. *Cedis, & incassum tua nomina Druse.*] Hoc est: Moreris, neque tibi quicquam prosunt magnifica tua nomina, & tituli.

76. *Ultima sit fati hæc summa.*] Εὐκτικῶς. pro, Atque utinam hæc querela, licet

Multi in te amiſſi: nec, cui tot turba bonorum,
Omnis cui virtus contigit, unus eras.
Nec genitrice tuâ fœcundior ulla parentum:
Tot bona per partus quæ dedit una duos.
Heu! par illud ubi eſt, totidem virtutibus æquum?
Et concors pietas, nec dubitatus amor?
Vidimus attonitum fraternâ morte Neronem
Squallida promiſsâ flere per ora comâ,
Diſſimilemque ſui vultu profitente dolorem.
Hei mihi, quam toto luctus in ore fuit?
Tu tamen extremo moriturum tempore fratrem
Vidiſti: lacrymas vidit & ille tuas.
Affigique ſuis moriens tua pectora ſenſit,
Et tenuit vultu lumina fixa tuo:
Lumina cæruleâ jam jamque natantia morte,

Lu-

licet alias ſumma atque graviſſima, de fato, ſive morte tua, ultima ſit, neque amplius conqueramur.

79. *Nec tu tot verba bonorum.*] Optime avunculus meus Joannes Rutgerſius in Variis Lectionibus, *nec cui tot turba bonorum.* atque ita tres ſcripti, cum veterrima editione. minus bene Scaliger, *nam cui tot turba bonorum.* Heinſ.

81. *Nec genitrice tua.*] Livia.

82. *Partus duos.*] Te Druſum, & fratrem Tiberium.

85. *Neronem.*] Tiberium. Cognomento enim Nero dicebatur, à parte Nerone, cui Livia nupta fuit, antequam ab Auguſto duceretur.

86. *Pallida promiſſa.*] Malim *Squallida ora.* & ſequenti verſu *profitente colorem.* vel *prodente.* Noſter infra,

At comitum ſquallent immiſſis ora capillis.

Pont. l. III. El. IV.

Squallidus immittat fracta ſub arundine crines
Rhenus.

Triſt. l. I. Eleg. III.

Squallidus immiſſis hirta per ora comis.

libro IV. Eleg. II.

Squallida promiſſis qui tegit ora comis.

Faſtorum III.

Squallenti Dido ſanguinolenta coma.

Heinſ. *Promiſſa coma.*] Id enim lugentium erat, promittere barbam ac comam, ac ſordidatos incedere, & ſqualidos.

87. *Diſſimilem ſui.*] Squalidum ac triſtem, cum ipſe alias formoſus ac pulcher videri ſoleret.

88. *Quam toto luctus in orbe fuit.*] *In ore* omnino ſcribendum cum Rutgerſio. *Heinſius.*

91. *Adfigique.*] Malim *Adfligique.* quia *fixa lumina* ſequitur. *Idem.*

92. *Et tenuit vultu lumina fixa tuo.*] Te aſpexit coram immoto vultu. *Tenuit lumina fixa.*] Virgil. 2. Æneid. — *intentique ora tenebant.* Ubi Servius, *immobiles vultus habebant:* ut, *Tenuitque inhians tria Cerberus ora.* Enn. in Incert. *Ora tenent rebus.*

93. *Lumina cærulea.*] Cœruleam mortem, pro nigra dixit. *Natantia lumina.*] Fluitantia & moribunda. *Natantia lumina morte.*] Errantia. ut Virg. 4. Æneid. Item *oculi graves.* Quod Noſter in Metam. 4. v. 144. quoque exprimit: —*oculos*

Lumina fraternas jam subitura manus.
At miseranda parens suprema neque oscula fixit,
Frigida nec fovit membra tremente sinu.
Non animam apposito fugientem excepit hiatu;
Nec traxit cæsas per tua membra comas.
Raptus es absenti, dum te fera bella morantur,

Uti-

os jam morte gravatos Pyramus erexit. *Oculos femineces*, infra v. 493.

94. *Fraternas jam subitura manus.*] Id est, jam claudenda fratris manibus. Solebant enim hoc officium præstare morientibus propinquiores.

95. *Suprema neque oscula fixit.*] *Freit* duæ editiones ex vetustioribus. Forte *legit*. ut de Hecuba Met. XIII.

Osculaque ore legit, consuetaque pectora plangit.

Sic enim veteres nonnulli libri exaratum illic exhibent. *sumpsit* tamen hic codex unus. alii tres, *figit* an *fingit*? ut Met. IV. de Thisbe, *gelidis in vultibus oscula fingens.* sed *figere oscula* usitatum. nec loco movendum. *Heins.*

96. *Frigida nec movit membra tremente sinu.*] Ne dubita *fovit* reponere vel contra libros. quod et Lipsio in Epistolicis Quæstionibus probabatur. Tibullus libro I. Eleg. VIII.

Ut foveat molli frigida membra sinu.

Et apud Maronem Æn. IV. de Anna,

Semanimemque sinu germanam amplexa fovebat. Idem.

97. *Apposito hiatu.*] Hoc est, ore. Nam & hoc solebant matres excipere spiritum morientis ore, atque inspirare denuo, ad prorogandam scilicet vitam. *Excepit animam fugientem.*] Sic Anna 4. Æneid. —— *extremus si quis super halitus errat* —— *Ore legam.* item infra ℣s. 158.

98. *Nec traxit cæcas per tua membra comas.*] *Sectas comas* corrige. atque ita idem Lipsius. Ovidius Met. III.

Naides & sectos fratri imposuere capillos.

Statius Theb. VI.

Mæstarumque super libamina secta comarum.

ita scribe, cum vetus liber Tiliobrigæ *serta* exhibeat. Idem Statius lib. XII.

Cæsariem ferro minuit, sectisque jacentis
Obnubit tenuia ora comis.

Martialis lib. II. Ep. LXVI.

Hoc facinus Lalage speculo, quo viderat, ulta est,
Ceciditur & sectis icta, Plecusa comis.

sic emendo. Et *cecidit sectis* inconcinne illic nunc legitur. Propertii enim illa cogitabat, libro IV. Eleg. VII.

Caditur & Lalage tortis suspensa capillis.

Val. Flaccus lib. II.

Huic dea cum lacrymis & nota veste Neæra,
Secta genas: Utinam non hic tibi nuncius essem
O soror!

sic corrigo. Vulgo perperam *Icta genas.* Unde *Picta* & *Ficta* faciunt. Epist. OEnones,

Et secui madidas ungue rigente genas.

Hoc tamen loco fortasse *cæsas comas* legi sit satius, ut Mediceus liber agnoscit. *Heins.* *Cæsas comas.*] Redi ad Epist. II. ℣s. 116. Quibus addimus ex Eurip. Alcest. ℣s. 425.

Πᾶσιν δὲ Θεσσαλοῖσιν, ὧν ἐγὼ κρατῶ,
Πένθους γυναικὸς τῆσδε κοινοῦσθαι λέγω,
Κουρᾷ ξυρήκει, καὶ μελαμπέπλῳ στολῇ.

Et deinde,

—— μονάμπυκας
Πώλους σιδήρῳ τέμνετ' αὐχένων φόβην.

69. *Dum te fera bella morantur.*] Retinent, in Germania videlicet.

Utilior patriæ, quam tibi, Druse, tuæ.
Liquitur: ut quondam, Zephyris & solibus ictæ
Solvuntur teneræ, vere tepente, nives.
Te queritur, casusque malos, irrisaque tales,*
Accusatque annos, ut diuturna, suos.
Talis in umbrosis, mitis nunc denique, silvis
Deflet Threïcium Daulias ales Ityn:
Halcyonum tales ventosa per æquora questus
Ad surdas tenui voce sonantur aquas.
Sic plumosa novis plangentes pectora pennis
Oeniden subitæ concinuistis aves.
Sic flevit Clymene: sic & Clymeneïdes, alte.

Cum

100. *Utilior patriæ.*] Dum pro imperio propagando bellum geris, teque ipsum interea, & salutem tuam negligis.

101. *Liquitur.*] Scilicet mater: id est, mœrore ac luctu resolvitur. *Solibus ictæ.*] Solaribus radiis percussæ & liquefactæ. *Liquitur ut nives.*] Contabescit. *κατωφθινεῖν* Eurip. Alcest. ✠ſ. 622. Redi ad Amor. I. v. 58. Eleg. 7.

103. *Irrisaque tales.*] Hæc etiam fœde corrupta sunt. Combianus liber, quod interpolatricem manum sapit,

Te queritur, casusque etiam derisa malignos.

106. *Daulius ales.*] Nota autem est fabula de Tereo & Philomela, quomodo hæc ab illo vi compressa fuerit, lingua etiam abscissa, ne facinus hoc eloqui posset: & rursum quo pacto sorores Philomela & Progne se ultæ fuerint, occiso Ity filio, Tereoque patri epularum vice apposito. Lusciniam igitur querulo suo cantu adhuc lugere fatum Ityos, fingunt poëtæ, quem hic Threjicium vocat, quia Tereus Thrax fuit. *Dauliaden* autem Philomelam sive quis Prognen intelligere maluerit, ab eo dicit, quod Daulide habitavit Tereus. *Mitis nunc denique.*] Quasi quæ tum immitis fuerit, cum Ityum interfecere mater & matertera. Aut si per *Daulida* intelligas Prognen, quæ sit in hirundinem versa, *mitis* dicetur, quia nunc cum hominibus conversetur, & sub tectis iisdem habitet.

107. *Halcyonum tales.*] Halcyone & Ceyx conjuges fuere, quorũ cum alter naufragio periisset, altera quoq; in mare se præcipitavit. Quorum dii miserti, ambos in aves convertere, quas halcyones Græci vocant, Latini alcedines. Hæc circa brumam fœtificant in mari, per quos dies ipsum mare tranquillissimum esse solet: unde iidem etiam *Alcedonia* vocantur. Metam. II. ✠ſ. 410.

109. *Sic plumosa novis.*] Diomedeas aves intelligit, in quas socii Diomedis conversi dicuntur, cum ille in insula, quæ ab eodem *Diomedea* appellata est, subito disparuisset. Hæ nusquam alibi, quam in sola hac insula cernuntur, circa sepulchrum & delubrum Diomedis, fulicarum similes. Advenas barbaros infestant: Græcis tantum adulantur miro sensu, veluti generi Diomedis hoc tribuentes.

110. *Oeniden.*] Diomedem, filium Tydei, Oenei nepotem. Fuit enim Tydeus, Oenei filius, frater Meleagri.

111. *Sic & Clymeneides altæ.*] *Alto* Rutgersius. *alte* libri scripti. distingue,

— sic & Clymeneides, alte
Cum juvenis patriis excidit ictus equis.

Martialis lib. XII. ep. XXIX.

Casu-

Cum juvenis patriis excidit ictus equis.
Congelat interdum lacrymas, duratque, tenetque,
Suspensasque oculus fortior intus agit.
Erumpunt, iterumq; gravant gremiumque sinusq;,
Effusæ gravidis uberibusque genis.
In vires abiit flendi mora. plenior unda
Defluit, exiguâ si qua retenta morâ.
Tandem ubi per lacrymas licuit, sic flebilis orsa est,
Singultu medios impediente sonos.
Nate, brevis fructus, duplicis sors altera partûs,
Gloria confectæ, nate, parentis, ubi es?
Sed neque jam duplicis neque jam sors altera partûs,
Gloria confectæ nunc quoque matris, ubi es?
Heu! modo tantus ubi es? tumulo portaris & igni.
Hæc sunt in reditus dona paranda tuos?
Siccine dignus eras oculis occurrere matris?
Sic ego te reducem digna videre fui?
Cæsaris Uxori si talia dicere fas est;
Jam dubito, magnos an rear esse Deos.
Nam quid ego admisi? quæ non ego numina cultu,
Quos ego non potui demeruisse Deos?

Hic

Casuras alte sic rapit Iris aquas.

Seneca Hercule furente Act. primo ex veteri codice, *Alte virtus animosa cadit.* nam *Altò* nunc vulgatur. Hercule OEtæo,

Alte illa cecidit, quæ viro caret Hercule.

noster infra, ut est in antiquis libris,

Imposuit te alte Fortuna.

& postea,

Nata quod es alte. Heinsius.

Sic flevit Clymene.] Mater Phaëthontis, ob casum filii scilicet, cum fulmine à Jove prostratus, in Eridanum decidisset. *Sic & Clymeneides.*] Sorores Phaëthontis, quæ cum fratrem diutius & gravius lugerent, tandem in arbores conversæ sunt, quas alii populos volunt esse, alii alnos.

112. *Cum juvenis patriis excidit ictus equis.*] Hoc est, curru solis, quem regendum sibi sumpserat.

114. *Suspensasque oculis fortior ictus agit.*] Lege,

Suspensasque oculus fortior intus agit.

vidit ex parte veram lectionem Rutgersius. *Heins.*

117. *In vires abiit flendi mora.*] Hoc est: Quo diutius opprimuntur lachrymæ; eo copiosiores mox erumpunt, quasi per moram collectis viribus. *Plenior unda defluit, &c.*] Ut aqua, inquit, quæ retinetur, aut obturatur, majore mox impetu defluit: ita & lachrymæ per tempus retentæ.

122. *Gloria confectæ, nate, parentis.*] *Confectæ*, scilicet mœrore. at veteres editiones *conspectæ*. Heins.

125. *Tumulo portaris, & igni.*] Hoc est, ad tumulum & rogum.

126. *Hæc dona.*] Rogus & tumulus.

 133. *Ar-*

Hic pietatis honos? artus amplector inanes.
Et vorat hos ipsos flamma rogusque sinus.
Tene ego sustineo positum scelerata videre?
Tene meæ poterunt ungere, nate, manus?
Nunc ego te infelix summum teneoque tuorque?
Effingoque manus? oraque ad ora fero?
Nunc primum adspiceris consul victorque parenti?
Sic mihi, sic miseræ nomina tanta refers?
Quos primum vidi fasces, in funere vidi;
Et vidi eversos, indiciumque mali.
Quis credat? matri lux hæc mœstissima venit.
Qua natum in summo vidit honore suum.
Jamne ego non felix? jam pars mihi rapta Neronum,
Materni celeber nomine Drusus avi?
Jamne meus non est, nec me facit ille parentem?
Jamne fui Drusi mater? & ipse fuit?

Nec

133. *Artus amplector inanes.*] Vita carentes, mortuos.

134. *Et vorat hos ipsos flamma rogusque suus.*] *Evocat* libri veteres. Combianus præterea *sinus* pro *suus*. Rutgersius *suos*. Parvo negotio corrigendum,

Et vorat hos ipsos flamma rogusque sinus.

Prudentius περὶ στεφάν. Passione Sancti Hippolyti,

Sit pyra quæ multos devoret una reos.

& Passione Sancti Romani,

Ignis parandus jam tibi tristis rogi,
Qui sine digno corpus istud devoret.

sic *edere flamma* dicebatur pro *urere*. vide notas ad Eleg. ult. lib. I. Amor. v. 41. *Heinsius.*

136. *Ungere nate manus.*] Solebant enim corpora defunctorum, antequam cremarentur, lavari & ungi.

138. *Affigoque manus?*] Recte veteres editiones *Effingoque*, ut jam monuimus ad Epistolam XX. v. 134. *Heinsius.*

141. *Quo primum vidi fasces.*] *Quos* probe Combianus liber & vetus editio, ut & Pithœus. *Quum* Rutgersius. *Idem.* *Quo primum vidi fasces.*] Hoc est, insignia consulatus tui, quo significat, absentem nominatum esse consulem.

142. *Et vidi eversos,*] *Inversos* Lipsius & ad Catalecta Lindenbrogius. nil temere mutem. Ovidius in mortem Tibulli,

Ecce puer Veneris fert eversamque pharetram. Heins.

Et vidi eversos.] Solebant enim insignia atque arma defunctorum, in funere inverti. *Indiciumque mali.*] Quæ insignia eversa significabant malum, hoc est, mortem tuam. *Eversos.*] Sic Ter. Heaut. 22. *Eversas cervices.* Virgil. simplici utitur, Æneid. IX. —— *& versis Arcades armis.*

143. *Lux hac carissima venit.*] Contrarium vult poëta. Quare *mœstissima* legendum cum postrema Aldi. *Heins.*

146. *Materni celeber nomine Drusus avi.*] Nam & maternum genus ex Drusorum familia traxit, primusque pater Liviæ insertus est Liviorum familiæ, ut Suetonius autor est in Tiberio. Atque hinc ipsa quoque Livia cognomento Drusilla, à patre scilicet, appellata fuit.

149. *Nec*

Nec cum victorem referetur adesse Neronem,
    Dicere jam potero, Major, an alter, adest?
Ultima contigimus. jus matris habemus ab uno.
    Unius est munus, quod tamen orba negor.
Me miseram! extimui, frigusque per ossa cucurrit.
    Nil ego jam possum certa vocare meum.
Hic meus ecce fuit: jubet hic de fratre vereri.
    Omnia jam metuo: fortior ante fui.
Sospite te saltem moriar, Nero! tu mea condas
    Lumina, & excipias hanc animam ore pio.
Atque utinam Drusi manus altera & altera fratris
    Formarent oculos comprimerentque meos!
Quod licet, hoc certe tumulo ponemur in uno,
    Druse: neque ad veteres conditus ibis avos.
Miscebor cinerique cinis, atque ossibus ossa.
    Hanc lucem celeri turbine Parca neat!
Hæc & plura refert: lacrymæ sua verba sequuntur,
    Oraque nequicquam per modo questa fluunt.
Quin etiam corpus matri vix vixque remissum
    Exsequiis caruit, Livia, pæne tuis.
Quippe ducem arsuris exercitus omnis in armis,
    Inter quæ periit, ponere certus erat.
Abstulit invitis corpus venerabile frater;

Et

149. *Nec cum victorem referatur.*] *Referetur* veteres. *Heins.*

150. *Dicere jam potero, major, an alter, adest.*] Hoc est, Tiberius, an Drusus. Fuit enim Tiberius major natu, quam Drusus. Victores autem ambo redierant ex Rhætis: alter, Drusus scilicet, etiam ex Germanis.

151. *Ultima contigimus.*] Ad extremum pervenimus. *Ius matris habemus ab uno.*] Quod matris nomine vocet, id ab uno tantum habeo, Tiberio scilicet.

161. *Quod licet, hoc certe.*] ô certe scribendum videri monuimus ad Epistolam Penelopes. *Heinsius.*

167. *Quin etiam corpus matri vix vixque remissum.*] Parum enim abfuit, inquit, quin omnino ne corpus quidem filii defuncti visura mater fuerim, exercitu contendente scil. ut illud in Germania sepeliretur.

168. *Exequiis caruit, Livia, pene suis.*] *Tuis* olim legebam. quod Barthio quoque in Adversariis est probatum. sed nil necesse. ut *suis* sit sibi debitis exequiis. *Heins.*

170. *Inter quaque ruit.*] *Inter quæ periit* vere legebat Rutgersius. infra,

Ille meus periit, periit arma inter & enses.

Barthius in Adversariis, *meruit. Inter quaque ruens* veteres nonnulli. quod Naugerius secutus. *Idem.*

171. *Frater.*] Tiberius: qui nuncio vale-

Et Drusum patriæ, quod licuitque, dedit.
Funera ducuntur Romana per oppida Drusi;
(Heu facinus!) per quæ victor iturus erat.
Per quæ deletis Rhætorum venerat armis.
Hei mihi, quam dispar huic fuit illud iter!
Consul init fractis mœrentem fascibus Urbem.
Quid faceret victus, sic ubi victor init?
Mœsta domus plangore sonat, cui figere lætus
Parta suâ dominus voverat arma manu.
Urbs gemit, & vultum miserabilis induit unum,
Gentibus adversis forma sit illa; precor!
Incerti clauduntque domos, strepitantque per urbem;
Hîc illic pavidi clamque palamque dolent.
Jura silent, mutæque tacent sine vindice leges:
Adspicitur toto purpura nulla foro.
Dîque latent templis: neque iniqua ad funera vultus
Præbent: nec poscunt thura ferenda rogo.
Obscuros delubra tenent. pudet ora colentum
Adspicere invidiæ, quam meruêre, metu.

At-

valetudinis evocatus, raptim occurrerat, corpusque fratris (ut Suetonius addit) pedibus toto itinere prægredines, Romam usque pervexit.

172. *Et Drusum pruna.*] *Primæ* plerique veteres. nisi quod Combianus cum duabus vetustis editionibus *patriæ* eleganter. quomodo Andreas quoque Naugerius nitidissimi vir ingenii, & ad Senecam Lipsius. *Heins.* *Quod licuitque.*] Neque enim Drusum, sed cadaver illius reddidit.

177. *Consuluit fractis.*] *Consul init* veteres nonnulli probe. id quod jam ab aliis est deprehensum. *Heins.* *Consuluit fractis mœrentem.*] Versus haud dubie corruptus. Lego igitur pro *Consuluit*, *Consul init fractis, &c.*] Ut sit sensus: Is qui tum consul erat, ingreditur urbem consul ac victor, fractis fascibus, & eversis insignibus quibus scilicet casus illius significetur; qualis ergo ingressurus, & qua specie, esset, si non victor, sed victus fuisset?

182. *Gentibus adversis.*] Sic lugeant, quod futurum erat, devictis ipsis, & urbibus eorum direptis.

183. *Incerti clauduntque domos.*] Hoc est, promiscue omnes. Claudi etiam solent domus, & tabernæ civitatum, in publico luctu: hominesque passim cursitare, & de rebus, quæ & quales acciderint, percontari.

185. *Iura silent.*] Justitium indicitur, quod item in publica clade ac luctu fieri solebat. *Sine vindice.*] Sine judice.

186. *Aspicitur toto purpura nulla foro.*] Ipsi etiam magistratus, qui alias prætextati incedere solebant, mutant vestem.

189. *Obscuros delubra tenent.*] Latent obscuri, neque audent attollere oculos ad preces colentium, conscii invidiæ, quam meruerunt clade hac Drusi.

193. *Quid*

Atque aliquis de plebe pius pro paupere nato
  Sustulerat timidas sidera ad alta manus:
Jamque precaturus, Quid ego autem credulus, inquit,
  Suscipiam in nullos irrita vota Deos?
Livia, non illos pro Druso Livia movit.
  Nos erimus magno maxima cura Jovi?
Dixit: & iratus vota insuscepta reliquit;
  Duravitque animum, destituitque preces.
Obvia turba ruit: lacrymisque rigantibus ora
  Consulis erepti publica damna refert.
Omnibus îdem oculi; par est concordia flendi.
  Funeris exsequiis adsumus omnis Eques.
Omnis adest ætas. mœrent juvenesque senesque;
  Ausoniæ matres, Ausoniæque nurus.
Auctorisque sui præfertur imagine mœstâ,
  Quæ victrix templis debita laurus erat.
Certat onus lecti generosa subire juventus:
  Et studet officio sedula colla dare.
Et voce & lacrymis laudasti, Cæsar, alumnum;
  Tristia cum medius rumperet orsa dolor.
Tu letum optasti, Dîs aversantibus omen,

193. *Quid ego jam credulus, inquit.*] Lege cum vetustis libris, *Quid ego autem credulus.* alii, *quid ego aut* mendose, sed verum proxime. *Heinsius.*

197. *Vota insuscepta reliquit.*] Hoc est: Quæ suscipere, sive vovere constituerat, ea intermisit.

202. *Funeris exequiis adsumus omnis Eques.*] Totus ordo equestris prosequitur funus illius. Prima autem persona utitur, ut se quoque eodem numero complectatur.

205. *Autorisque sui.*] Drusi, qui illam pepererat. *Mœsta imagine.*] Specie lugubri ac funebri.

206. *Quæ victrix templis debita, &c.*] Nam triumphantes lauream in Capitolio dedicare & suspendere solebant. Meruerat autem jam ante ornamenta triumphalia, & jus ovandi, ut Suetonius tradit.

207. *Certat onus luctu.*] Imo *lecti* cum uno veteri libro & Naugerio. *Heinsius.*

208. *Officio sedula colla dare.*] Officio supremo & exequiali.

209. *Et voce, & lachrymis laudasti Cæsar alumnum.*] Apostrophe ad Augustum, ut qui ipse quoque supremos honores defuncto persolverit, ita pro concione illum laudando, ut deos precaretur, quo similes ei Cæsares suos facerent, sibique tam honestum quandoque exitum darent, quam illi dedissent, ut ait Suetonius.

210. *Tristia cum medius rumperet orsa dolor.*] Cum lachrymæ intervenientes sermonem cœptum interrumperent.

211. *Tu lethum optasti, dîs aversantibus*

Par tibi: si sinerent te tua fata mori.
Sed tibi debetur cælum: te fulmine pollens
Accipiet cupidi regia magna Jovis.
Quod petiit, tulit ille; tibi ut sua facta placerent:
Magnaque laudatus præmia mortis habet.
Armatæque rogum celebrant de more cohortes:
Et pedes exsequias reddit equesque duci.
Te clamore vocant iterumque iterumque supremo.
At vox adversis collibus icta redit.
Ipse pater flavis Tyberinus inhorruit undis:
Sustulit & medio nubilus amne caput.

Tum

bus, omen, Par tibi.] Legendum & distinguendum aliquando videbatur hoc modo:

Tu lethum optasti, Dis aversantibus omen
Par sibi, si sinerent te tua fata mori.

Agit hoc loco, ut passim, poëta de Augusto, tanquam de Deo. Optasti, inquit, mori, jure dis omen aversantibus, quod & ipsis par foret ac conveniret morituris, si fata te mori sinerent. Vulgata tamen scriptura defendi potest. *Heinsius.*

213. *Sed tibi debetur.*] Sed tu mortalis non es, verum immortalis, & cum reliquis cœlitibus jungendus. Et hoc Poëta in adulationem Augusti addit; cui mox divinos honores Romani decrevere.

215. *Quid petiit? vult ille tibi ut.*] *Quod petiit* libri veteres. Corrigendum itaque,

Quod petiit, tulit ille, tibi ut sua facta placerent.

& sic cum Naugerio codex unus antiquus. *Quod petii, tulit ille* Lipsius Epistolicis Quæstionibus. minus bene. *Heins.* *Quid petiit.*] Scilicet Drusus.

216. *Magnaque laudatus præmia mortis habet.*] Hoc est, mortis casum compensat tua laudatione.

217. *Armatæque rogum celebrant.*] Suetonius in Claudio: Cæterum inquiens, exercitus honorarium ei tumulum excitavit, circa quem deinceps statuto die quotannis miles decurreret, Galliarumque civitates publice supplicarent. *Armatæque rogum cohortes celebrant, ter clamore vocant.*] Virgil. 11. Æneid.

Ter circum accensos, cincti fulgentibus armis,
Decurrere rogos: ter mæstum funeris ignem
Lustravere in equis, ululatusque ore dedere.

Apollon. Argonautic. 4. vs. 1534.

—— νέκυν ἐλεεινὰ παθόντα
Μυρόμενοι; τρὶς δ' ἀμφὶ σὺν ἔντεσι δινηθέντες
Εὖ κτερέων ἴχοντα, χυτὴν ἐπὶ γαῖαν ἔθεντο.

Et lib. 1. v. 1059.

Τρὶς περὶ χαλκείοις δίχα τεύχεσι δινηθέντες
Τύμβῳ ἐνεκτερέϊξαν, ἐπειρήσαντό τ' ἀέθλων
Ἦ θέμις, ἀμπεδίον λειμώνιον.

Quod & alii sunt imitati ex Homer. Iliad. ψ. in funere Patrocli.

218. *Et pedes exequias.*] Libri veteres *Ast*, præter Combianum, in quo *At.* Heins.

221. *Adhorruit undis.*] Tres libri *abhorruit.* unus *inhorruit.* quod Naugerio arridebat. *Idem.*

222. *Sustulit è medio.*] *Et medio* priscæ editiones. cum Naugerio. *Et tulit è medio* Combianus. Lege, *Extulit & medio.* Idem.

223. *Mu-*

Tum ſalice implexum muſcoque & arundine crinem
Cæruleo magnâ legit ab ore manu:
Uberibuſque oculis lacrymarum flumina miſit.
Vix capit adjectas alveus altus aquas.
Jamque rogi flammas extinguere fluminis ictu,
Corpus & intactum tollere, certus erat.
Suſtentabat aquas, curſuſque inhibebat equorum,
Ut poſſet toto proluere amne rogum.
Sed Mavors templo vicinus, & accola Campi
Tot dixit ſiccis verba nec ipſe genis.
Quamquam amnes decet ira; tamen, Tyberine, quieſcas:
Non tibi; non ullis vincere fata datur.
Iſte meus periit: periit arma inter & enſes:
Et dux pro patriâ. funere cauſſa latet.
Quod potui tribuiſſe, dedi: victoria parta eſt.
Auctor abît operis, ſed tamen exſtat opus.
Quondam ego tentavi Clothoque, duaſque ſorores,
Pol-

223. *Muſcoque & arundine crinem.*] Virgil. 8. Æneid.

—— eum tenuis glauco velabat amictu
Carbaſus, & crineis umbroſa tegebat arundo.

224. *Cæruleum magna legit ab ore manu.*] *Cæruleo* margo editionis Gryphianæ. Lego,

Cæruleo magna tergit ab ore manu.

ſic Cydippes epiſtola,

Spiſſaque de nitidis tergit amoma comis.

Heinſius.

227. *Fluminis ictu.*] *Auctu* Rutgerſius. Ego nil tentem temere, quanquam poteram *actu.* Idem. *Fluminis ictu.*] Immiſſo flumine. Nam juxta Tyberim cremabatur, in campo Martio.

229. *Curſuſque inhibebat equorum.*] Quid cum equis Tyberino? Unus vetus liber *aquarum* quod ex ſuis arripuit Naugerius. ſed hoc jam præceſſit. Locus mendo inquinatus. *Heinſius.*

231. *Sed Mavors templo vicinus.*] Mars Gradivus ſcilicet, cujus templum non longe à Tyberi diſtabat.

233. *Quamquam amnes decet ira.*] Alludit ad id, quod amnes, cum creſcunt & exundant, maxime fremere, & iratis ſimiles videri ſolent.

234. *Non tibi, non ullis.*] *Nullis* veteres libri. Forte, *aliis*, vel, *ulli.* Heinſius.

235. *Iſte meus periit.*] Quia in bello, & apud exercitum. *Periitque arma inter & enſes.*] *Periit arma inter* bene veteres. producitur enim ultima ſyllaba, ut jam alibi non ſemel monuimus. *Heinſius.*

236. *Et dux pro patria. funere cauſa latet.*] Hæc corrupta ſunt haud dubie. Scaliger,

Et lux proh patriæ funere clauſa latet.

veteres omnes *funera.* Unus etiam *patriæ.* Cogitabam aliquando,

Et lux proh patriæ lumine caſſa latet.

vel *jacet.* Sed hoc agit hic Mavors, ut Druſum ſibi vindicet. quare aliud quid exſculpendum. *Idem.*

238. *Autor abit operis.*] Victæ ſcilicet Germaniæ, quantum ejus inter Rhenum & Albim eſt. *Sed tamen extat opus.*] Victoria ſcilicet, & res geſtæ.

Pollice quæ certo penſa ſevera trahunt,
Ut Remus Iliades, & frater conditor Urbis
Effugerent aliquâ ſtagna profunda viâ.
De tribus una mihi, Partem accipe, quæ datur, inquit,
Muneris: ex iſtis, quod petis, alter erit.
Hic tibi; mox Veneri Cæſar promiſſus uterque.
Hos debet ſolos Martia Roma Deos.
Sic cecinêre Deæ: nec tu, Tyberine, repugna,
Irrite; nec flammas amne morare tuo.
Nec juvenis poſiti ſupremos deſtrue honores.
Vade age, & admiſſis labere pronus aquis.
Paret: & in longum ſpatioſas explicat undas;
Structaque pendenti pumice tecta ſubit.
Flamma diu cunctata caput contingere ſanctum,
Erravit poſito lenta ſub uſque toro.

Tan-

240. *Pollice quæ certo penſa ſevera trahunt.*] Sappho,

Et data ſunt vitæ fila ſevera meæ.

Perperam igitur vetuſtæ editiones, in quibus,

Impia quæ certo pollice penſa trahunt.

niſi *Invida penſa* reponas. *Heinſ. Pollice certo.*] Immutabili. *Penſa ſevera.*] Quæ non poſſunt exorari, ut vel breviora vel longiora ducantur. *Penſa ſevera.*] Redi ad Epiſt. 15. ℣. 82.

241. *Remus Iliades.*] Filius Iliæ, quæ & Rhea Sylvia dicta fuit, ex qua Mars Romulum & Remum procreaſſe dicitur. *Et frater conditor urbis.*] Romæ ſcilicet, quæ à Romulo condita & appellata eſt. *Conditor urbis.*] Ennius ann. I. *Certabant urbem Romamne Remamne vocarent.*

242. *Stagna profunda.*] Hoc eſt mortem, quoniam mortui ad inferos, & ſtagna Acherontis deſcendere credebantur.

243. *De tribus.*] Scilicet Parcis. *Partem accipe muneris.*] Hoc eſt, dimidium.

244. *Alter erit.*] Scilicet Romulus.

245. *Hic tibi.*] Scilicet conceditur: ſive donatur, ut inter deos referatur, *Cæſar promiſſus uterque.*] Julius & Auguſtus. nam & ii inter deos habiti, cultique à Romanis fuere.

248. *Nec tu Tyberine repugna Irrita.*] *Irrite* legendum, ut ex ſuis jam notavit Naugerius. *Heinſius.*

249. *Nec juvenis poſiti.*] Druſi in rogo jam collocati.

250. *Admiſſis aquis.*] *Immiſſis* veteres omnes. nec damno. atque ita ex ſuis Naugerius. *Heinſius.*

254. *Erravit.*] Vagata eſt circa vel infra torum, ita ut ipſum non accenderet. *Lenta ſub uſque toro.*] Veteres *ſibi uſque.* Lege *ſubitque* cum Lipſio Epiſtolicis Quæſtionibus,

Flamma diu cunctata caput contingere ſanctum
Erravit, poſito lenta ſubitque toro.

niſi malis *lenta ſubiſſe.* ſic *lentus ſedere* Tibullo libro I. El. x. quod perperam mutant. *Heinſ.*

255. *Sylvas.*] Materiam, ſive ea quæ ſuperimpoſita erant. ὕλη enim Græcis materiam ſignificat, & ſylvam. *Alimentaque ſumſit.*] Virgil. I. Æneid.

Suſcepitque ignem foliis, atque arida circum

Nu-

Tandem ubi complexa eſt ſilvas, alimentaque ſumſit,
Æthera ſubjectis lambit & aſtra comis.
Qualis in Herculeæ colluxit collibus OEtæ,
Cum ſunt impoſito membra cremata Deo.
Uritur heu decor ille viri, generoſaque forma,
Et faciles vultus; uritur ille vigor!
Victriceſque manus, facundaque principis ora,
Pectoraque ingenii magna capaxque domus!
Spes quoque multorum flammis uruntur in îſdem.
Iſte rogus miſeræ viſcera matris habet.
Facta ducis vivent, operoſaque gloria rerum.
Hæc manet: hæc avidos effugit una rogos.
Pars erit hiſtoriæ, totoque legetur in ævo:
Seque opus ingeniis carminibuſque dabit.
Stabis & in roſtris tituli ſpecioſus honore;
Cauſſaque dicemur nos tibi, Druſe, necis.
At tibi jus veniæ supereſt, Germania, nullum.
Poſtmodo tu pœnas, barbare, morte dabis.
Adſpiciam Regum liventia colla catenis;
Duraque per ſævas vincula nexa manus:
Et tandem trepidos vultus: inque illa ferocum
Invitis lacrymas decidere ora genis.
Spiritus ille minax, & Druſi morte ſuperbus,
Carnifici in mœſto carcere dandus erit.
Conſiſtam, lætiſque oculis, lentuſque videbo
Stra-

Nutrimenta dedit, rapuitque in fomite flammam.

256. *Æthera ſubjectis lambit & aſtra comis.*] Hyperbole: pro, In altum aſcendit, ſupra ipſum rogum.

260. *Et facilis vultus.*] *Faciles* vetuſtæ editiones. *Heinſius.*

268. *Seque opus ingeniis, &c.*] Hoc eſt: Materiam & argumentum etiam poëtis dabit, ubi ingenia ſua exerceant.

269. *Stabis & in roſtris.*] Hoc eſt: Statua tibi collocabitur pro roſtris, aut in foro, cum ſpecioſo & honorifico titulo rerum geſtarum, id quod olim bene meritis de republica fieri ſolebat.

270. *Cauſaque dicemur nos tibi Druſe necis.*] Quia bellum gerendo, noſtramque cauſam agendo interiiſti.

273. *Aſpiciam regum.*] Quando ſcilicet in triumpho ducentur.

278. *Carnifici in mœſto carcere dandus erit.*] Solebant enim triumphati hoſtes in carcerem conjici, & ibi à carnifice jugulari: poſtea cadavera eorum in publicum trahi, & vulgi oculis ſpectanda objici.

279. *Lætiſque oculis lætuſque videbo.*] Ne bis idem dicat. videtur ſcribendum, *len-*

Strata per obſcœnas corpora nuda vias.
Hunc Aurora diem ſpectacula tanta ferentem
Quam primum croceis roſcida portet equis.
Adjice Ledæos concordia ſidera fratres;
Templaque Romano conſpicienda foro.
Quàm parvo numeros implevit principis ævo,
In patriam meritis occubuitque ſenex!
Nec ſua conſpiciet (miſerum me!) munera Druſus,
Nec ſua pro templi nomina fronte leget.
Sæpe Nero illacrymans ſubmiſsâ voce loquetur,
Cur adeo fratres, heu ſine fratre, Deos?

Cer-

— lentiſque oculis lætiſque videbo.
ſic *lentum riſum* dixit Horatius libro II. Od. XVI. eleganter,

Lætus in præſens animus, quod ultra eſt
Oderit curare: & amara lento
Temperet riſu

ita codices plerique. perperam *lætum riſum* Muretus repoſuit, cum *Lætus* paulo ante præceſſerit. *Heinſ. Lentis oculis.*] Ad ſacietatem ſpectantibus.

283. *Adjice Ledæos concordia ſidera fratres.*] Redit ad ſuperiora Poëta, & ut illic facta, & rerum bellicarum titulos; ita hic quæ domi inſtituerit, prædicat. Ex quibus præcipuum, de quo hic meminit, templum Caſtori & Polluci ædificatum in foro Romano, quod poſtea à fratre utriuſque nomine dedicatum fuit. Item Pollucis & Caſtoris ædem dedicavit, ſuo fratriſque nomine de manubiis. *Fratres Ledæos.*] Ex Leda genitos. *Concordia ſidera.*] Ex iis enim Geminorum ſidus conſtitutum antiqui crediderunt.

285. *Quam parvo numeros implevit principis ævo.*] Quam brevi vitæ ſpacio implevit numeros, ſive officium principis, bella ſcilicet maxima conficiendo, & urbem publicis ædificiis exornando. *Numeros implevit.*] Redi ad lib. 2. Amor. Eleg. 6. ỷſ. 40.

286. *In patriam meritis occubuitque ſenex.*] Hoc eſt: Et quantum ad meritorum magnitudinem attinet, videri jam ſenex, & multorum annorum poterat: quod res tot ac tantæ geſtæ longum tempus, longamque ætatem deſiderabant.

287. *Nec ſua conſpiciet munera.*] Templum ſuo nomine inſtauratum & dedicatum.

288. *Nec ſua præ templi.*] *Pro templi* unus ex noſtris, quod Naugerio placebat. noſter Pont. II.

Victima pro templo cur cadat icta Iovis?

Heinſius. *Nec ſua præ templi nomina fronte leget.*] Nomina, & titulos ſuos, in primo ingreſſu templi ſcriptos.

289. *Sæpe Nero in lacrymas.*] *Illacrymans* cum eodem Naugerio, ex veteri libro. *Heinſ.*

290. *Cur adeo fratres heu ſine fratre deos.*] Scaliger,

Cur adeo frater heu ſine fratre tuo es?

Sed vulgata lectio optime habet. *adire Deos* uſitatus loquendi modus. hinc lib. III. Amor. Eleg. VI. Naſo,

A tenerâ ſurgit ſic quiſquam mane puellâ,
Protinus ut ſanctos poſſit adire deos.

Propertius libro II. Eleg. ult.

Solum te noſtros lætor adire Deos.

& libro III. Eleg. XXIII.

Cogor & undiſonos cum prece adire Deos.

Tibullus lib. I. Eleg. II.

Num feror inceſtus ſedes adiiſſe Deorum?

In obſcœno carmine ſimiliter Ep. XIII. Lex XII. tabb. apud Ciceronem lib. II. de Legibus. AD DIVOS ADEUNTO CASTE.

Certus eras nunquam, nisi victor, Druse, reverti.
  Hæc te debuerant tempora: victor eras.
Consule nos, duce nos, duce jam victore, caremus:
  Invenit en totâ mœror in urbe locum.
At comitum squallent immissis ora capillis,
  Infelix, Druso sed pia turba suo.
Quorum aliquis tendens in te sua brachia dixit,
  Cur sine me, cur sic incomitatus abis?
Quid referam de te, dignissima conjuge Druso,
  Atque eadem Drusi digna parente nurus?
Par bene compositum; juvenum fortissimus alter,
  Altera tam forti mutua cura viro.
Fœmina tu princeps; tu filia Cæsaris: illi

Nec

CASTE. Fratres autem Dei Castores dicebantur, aut fratres κατ' ἐξοχήν. quomodo eosdem τὼ θεώ Græci, Lacones τὼ σιώ dixerunt. Naso Pont. II. El. II.

Fratribus assimilis quos proxima templa tenentes
Divus ab excelsa Iulius æde videt.

Libro I. Fastorum,

Fratribus illa Deis fratres de gente deorum
Circa Iuturnæ composuere lacus.

Suetonius Caligula: *Æde Castoris & Pollucis in vestibulum transfigurata consistens, sæpe inter fratres Deos medium adorandum se adeuntibus exhibebat.* Quare & gratificaturi Tiberio postmodum, affectum ejus erga Drusum cum adfectu Castorum componebant. Valerius Maximus lib. V. c. V. postquam Tiberii pietatem in Drusum multis commendarat. *His scio equidem nullum aliud, quam Castoris & Pollucis specimen consanguineæ caritatis convenienter adjici posse.* Idem. *Cur adeo fratres heu.*] Cur ego fratrum deorum templum dedico, Castoris & Pollucis scilicet, fratre ipse meo spoliatus, &c.

292. *Hæc te debuerant tempora.*] Hæc tempora te nobis referre, sive restituere debebant. *Victor eras.*] Devictis scilicet jam Germanis.

293. *Consule nos.*] Caremus scilicet. Erat enim eo anno consul, quo periit.

294. *Invenit tota.*] *Invenit &* Mediceus. Reliqui omnes *Invenit in tota.* Puto, *Invenit en tota.* Heins. *Invenit en tota mœror in urbe locum.* Ita quidem vulgo legitur. Puto autem legendum esse. *Invenit hic tota mœror in urbe locum.* Est autem translatio. quasi dicat: Neque hic mœror ad tuos tantum pertinet, sed & ad omnes qui in tota urbe sunt, pervenit.

295. *At comitum squalent.*] Squalore luctum præ se ferunt. *Immissis capillis.*] Pro promissis: ut mos lugentium erat.

296. *Infœlix turba.*] Propter amissum ducem.

299. *Quid referam de te.*] Nova querelæ amplificatio, à persona conjugis Drusi. Fuit autem hæc Antonia, M. Antonii, ex Octavia sorore Augusti filia, ex qua Drusus Germanicum & Claudium Cæsarem genuit.

300. *Atque eadem Drusi digna parente nurus.*] Livia. Hujus enim nurus fuit Antonia.

302. *Altera jam forti.*] Lege *tam forti.* Heinsius.

303. *Tu filia Cæsaris illi.*] Distingue cum priscis libris,

— *tu filia Cæsaris: illi*

Nec

Nec minor es magni conjuge visa Jovis.
Tu concessus amor, tu solus & ultimus illi,
Tu requies fesso grata laboris eras.
Te moriens per verba novissima questus abesse:
Et mota in nomen frigida lingua tuum.
Infelix recipis, non quem promiserat ipse:
Nec qui missus erat: nec tuus ille redit.
Nec tibi deletos poterit narrare Sycambros,
Ensibus & Suevos terga dedisse suis.
Fluminaque, & montes, & nomina magna locorum:
Et si quid miri vidit in orbe novo.
Frigidus ille tibi, corpusque refertur inane:
Quemque premat sine te, sternitur ecce torus.
Quo raperis, laniata comas, similisque furenti?
Quo ruis? attonitâ quid petis ora manu?
Hoc fuit Andromache, cum vir religatus ad axem
Terruit admissos sanguinolentus equos.
Hoc fuit Evadne, tunc cum ferienda coruscis
Fulminibus Capaneus impavida ora dedit.

Quid

Nec minor es magni conjuge visa Iovis. Idem. *Tu filia Cæsaris.*] Eodem te loco ille habuit, ac si filia Cæsaris fuisses. Neque eñim filia, sed neptis Augusti fuit.

308. *Et mota in nomen frigida lingua tuum.*] Hoc est: Etiam jam moriens, & frigescere incipiens, tui meminit.

309. *Infœlix recipis, non quem promiserat ipse.*] Heu te infœlicem ac miseram, quæ alium illum recipis, quam ipse se rediturum promiserat. nam victorem se rediturum promiserat.

312. *Ensibus & Suevos terga dedisse suis.*] Fuerunt tum Suevi, qui ad Albim habitabant. Et notum est, Drusum ad Albim usque arma potulisse.

314. *Et si quid miri vidit in orbe novo.*] Hoc est, Germania, quæ hactenus Romanis, tanquam alius orbis, incognita fuerat. neque enim Julius Cæsar nisi extremam illius partem viderat, transgressus in alteram ripam Rheni, ponte circa Agrippinam Coloniam facto.

315. *Frigidus.*] Mortuus. Virgil. 6. de Miseno.

—— *corpusque lavant frigentis & ungunt.*

316. *Quaque premat, sine.*] Torus funebris scilicet, qui rogo imponebatur, cui mortui corpus impositum, una cremari solebat.

319. *Religatus ad axem.*] Redi ad Epist. 1. Heroid. ỳs. 36.

321. *Hoc fuit Evadne.*] Evadne uxor Capanei fuit, unius ex septem ducibus, qui contra Thebas profecti fuerunt. Hæc igitur, interfecto fulmine marito, eo quod jactaret temere, se invito Jove Thebas capturum esse, in tantos luctus & dolores exarsit, ut rogo quo mariti corpus cremabatur, se ultro immiserit, atque unà cum illo vitam finierit. *Ferienda coruscis.*] *Furibunda* prima editio. Puto, *feriunda.* sic *potiunda* & similia apud Ovidium. *Heinsius.*

322. *Capaneus.*] Eurip. Suppl. v. 640.

O'γ

Quid mortem tibi mœſta rogas? amplexaque natos
  Pignora de Druſo ſola relicta tenes?
Et modo per ſomnos agitaris imagine falsâ,
  Teque tuo Druſum credis habere ſinu?
Et ſubito tentaſque manu, ſperaſque receptum;
  Quæris & in vacui parte priore tori?
Ille pio (ſi non temere hæc creduntur) in arvo
  Inter honoratos excipietur avos.
Magnaque maternis majoribus, æqua paternis
  Gloria, quadrijugis aureus ibit equis:
Regalique habitu, curruque ſuperbus eburno,
  Fronde triumphali tempora vinctus erit.
Accipient juvenem Germanica ſigna ferentem
  Conſulis imperio, conſpicuumque decus.
Gaudebuntque ſuæ merito cognomine gentis;
  Quod ſolus domito victor ab hoſte tulit.

Vix

Ὃν Ζεὺς κεραυνῷ πυρπόλῳ καταιθαλοῖ. Quod Statius 10. Thebaid. magnificè:

Talia jactantem toto Iove fulmen adactum
Corripuit. primæ fugere in nublia criſtæ:
Et clypei niger umbo cadit. Iamque omnia lucent
Membra viri. &c.

323. *Amplexaque natos.*] Germanicum ſcilicet & Claudium, quæ pignora ſola, tu relicta, ſive vidua, de Druſo reliqua habes. Habuit autem & filiam Livillam nomine, ut Suetonius in Claudio affirmat.

329. *Ille pio in arvo.*] Hoc eſt, campo Elyſio, ubi gentium opinio, fœlices umbras conquieſcere poſt hanc vitam credidit.

331. *Magnaque maternis majoribus gloria.*] Magna gloria exiſtens avis, ſive majoribus maternis, à quibus Livia genus ſuum traxit, à Claudiis ſcilicet & Liviis. *Æqua paternis.*] Neronibus ſcilicet & Claudiis. Nam ex Claudiorum ſtirpe utrunque genus traxit, paternum à Tiberio Nerone, maternum ab Appio Pulchro.

332. *Quadrijugis aureus ibit equis.*] Hoc eſt, triumphum ducet. Et alludit ad id Poëta, quod veteres credidere, quæ quiſque ſtudia apud ſuperos tractarit, iiſdem & poſt mortem exerceri ſolere.

333. *Regalique habitu.*] Qualis triumphantium eſſe ſolebat. *Curruque eburno.*] Triumphali, in quo ſella eburnea ponebatur.

334. *Vinctus tempora.*] Coronatus. *Fronde triumphali.*] Laurea. Ea enim triumphantium erat.

336. *Conſulis imperio conſpicuum decus.*] Et præterea faſces, aliaque conſulum inſignia. Per quod Poëta illud quoque indicare voluit, quod eo anno, quo mortuus eſt Druſus, idem conſul quoque fuerit deſignatus.

337. *Gaudebuntque ſuæ merito cognomine gentis.*] Gaudebunt ad nomen ſuæ gentis. hoc eſt, Neronum & Druſorum, etiam Germanici titulum acceſſiſſe.

338. *Quod ſolum domito.*] Scribe *ſolus* cum veteri libro. Primo enim Druſo inter

Vix credent tantum rerum cepisse tot annos.
 Magna viri latum quærere facta locum.
Hæc ipsum sublime ferent: hæc optima mater,
 Debuerant luctus attenuare tuos.
Fœmina digna illis, quos aurea condidit ætas,
 Principibus natis, principe digna viro.
Quid deceat Drusi matrem, matremque Neronis,
 Adspice. quo surgas adspice mane toro.
Non eadem vulgusque decent & lumina rerum.
 Est quod præcipuum debeat ista domus.
Imposuit te alto Fortuna, locumque tueri
 Jussit honoratum, Livia: perfer onus.
Ad te oculos, aurésque trahis. tua facta notamus.
 Nec vox missa potest principis ore tegi.
Alta mane; supraque tuos exsurge dolores:

In-

inter Romanos Germanici nomen est delatum. *Heinsius.*

339. *Tot annos cœpisse.*] Intra tam paucos annos confici potuisse.

340. *Magna viri latum quærere facta locum.*] Pro factis illius amplis, etiam ampliorem illi ac digniorem locum assignandum esse. aut, magna atque egregia facta, etiam magnum spacium, sive tempus gerendi postulare, ut *locus* pro temporis spacio accipiatur.

341. *Hæc ipsum sublime ferent.*] Pro, in sublime, adverbialiter: hoc est, extollent, & diis parem facient.

343. *Fœmina digna illis, quos aurea condidit ætas.*] Quæ aureo seculo illo vixere, hoc est, digna quæ cum heroum uxoribus, quas antiquitas celebravit, compareris.

344. *Principibus natis.*] Tiberio & Druso. *Principe digna viro.*] Cæsare Augusto.

346. *Quo surgas aspice.*] Hoc est, Cui sis nupta, ex cujus thalamo, prodeas mane: Cæsaris scilicet, & summi principis.

347. *Non eadem vulgusque.*] Non eadem vulgo & principibus conveniunt. illi leviores & vulgares affectus conveniunt; principibus & præstantibus viris convenit virtus ac fortitudo.

348. *Ista domus.*] Cæsarum. Sensus videtur esse: Præcipue autem præstare domus Cæsarum hoc debet, ut videat quid se deceat, ne vulgare quid, aut molle in se admittat.

349. *Imposuit te alto fortuna locumque teneri.*] Libri veteres *alte.* ut supra diximus. deinde *locumque tueri* ex Combiano & priscis editionibus scribendum. *Heinsius.*

351. *Ad te oculos aurésque trahis.*] Omnes te aspiciunt, te observant: & quicquid facis, vel dicis, id omne in conspicuo positum est. *Ad te oculos, aurésque trahis.*] Quod Claudian. in 4. Consul. Honor. præclarè explicat.

Hoc te præterea crebro sermone monebo:
Ut te totius medio telluris in orbe
Vivere cognoscas: cunctis tua gentibus esse
Facta palam; nec posse dari regalibus usquam
Secretum vitiis.

353. *Alta mane.*] Altum ac fortem animum habe, scil. qui hæc terrena despi-

Infragilemque animum, quod potes, uſque tene.
An melius per te virtutum exempla petemus,
Quàm ſi Romanæ principis edis opus?
Fata manent omnes. omnes exſpectat avarus
Portitor: & turbæ vix ſatis una ratis.
Tendimus huc omnes: metam properamus ad unam.
Omnia ſub leges mors vocat atra ſuas.
Ecce necem intentam cælo, terræque fretoque
Caſurum triplex vaticinatur opus.
I nunc, &, rebus tanta impendente ruinâ,
In te ſolam oculos & tua damna refer.
Maximus ille quidem juvenum, ſpes publica vixit;
Et, qua natus erat, gloria ſumma domûs.
Sed mortalis erat: nec tu ſecura fuiſti,
Fortia progenie bella gerente tuâ.
Vita data eſt utenda: data eſt ſine fœnore nobis

Mu-

ſpicere, & velut ex alto contemnere poſſit.

354. *Infragilemque animum.*] Firmum ac fortem, ut præſenti clade non frangaris animo. *Quo potes.*] *Quod* cum veteribus libris. *Heinſ.* *Infragilemque animum.*] Inconcuſſum & immotum. Hinc tamen non ſequitur infractum idem ſignificare, quod docuimus ſupra, Amor. 2. Eleg. 9. ℣ſ. 52. In vocab. *indeſerta.* Cui addimus ex Virg. 7. *ne noſter honos, infractave cedat —— Fama loco.* Et l. 9. Æneid. —— *torpent infracta ad prælia vires.*

355. *An melius per te virtutum exempla petemus.*] Non potes melius virtutis exemplum nobis cæteris præbere, quam ſi in præſentia, te principe dignam geres: hoc eſt fortem, & immotam ad hæc domeſtica mala.

356. *Quam ſi Romanæ.*] *Quin tu* vetuſtæ editiones. & tum ſuperiori verſu *Iam melius* ſit legendum. *Heinſius.*

359. *Tendimus huc omnes.*] Ad navem Charontis ſcilicet: hoc eſt, ad mortem.

361. *Ecce necem intentam cœlo.*] Etiam cœlum, terra, & mare interitura dicuntur, inquit, quo minus tu jam graviter filii interitum feras.

362. *Caſurum triplex vaticinatur opus.*] Lege, *Caſurumque triplex vaticinantur opus.* ut Sibyllina Oracula aut Philoſophos intelligat, Epicureos potiſſimum, qui mundum non fore æternum cenſebant. Ovidius Triſt. lib. II.

Explicat ut cauſa rapidi Lucretius ignis,
Caſurumque triplex vaticinatur opus.

ſic enim ſcribendum, cum *Cauſarumque* inſulſe extet in libris vulgatis. quod magno Scaligero temere perſuaſit, hoc etiam loco *Cauſarum* reponendum eſſe. ad Lucretii illa reſpexit noſter lib. v.

—— *tria talia texta*
Una dies dabit exitio. Heinſius.

366. *Et qua natus erat, &c.*] Gloria domus Cæſareæ.

367. *Sed mortalis erat.*] *Erit* veteres plerique. Forte refingendum *enim.* nam *erat* jam præceſſit. *Heinſius.*

369. *Vita data eſt utenda.*] Γνώμη. Vita nulli propria atque perpetua eſt, ſed velut uſui nobis data: quam qui dedit, quovis tempore repetere poteſt. Sic & Lucretius: *Vitaque mancipio nulli datur, omnibus uſu.*

Mutua, nec certâ perſoluënda die.
Fortuna arbitriis tempus diſpenſat iniquis.
Illa rapit juvenes: ſuſtinet illa ſenes.
Quaque ruit, furibunda ruit: totumque per orbem
Fulmina, & cæcis cæca triumphat equis.
Regna Deæ immitis parce irritare querendo:
Sollicitare animos parce potentis heræ.
Quæ tamen hoc uno triſtis tibi tempore venit,
Sæpe eadem rebus favit amica tuis.
Nata quod en alte es, quod fœtibus aucta duobus;
Quodque etiam magno conſociata Jovi:
Quod ſemper domito rediit tibi Cæſar ab orbe,
Geſſit & invictâ proſpera bella manu:
Quod ſpes implerunt maternaque vota Nerones;
Quod pulſus toties hoſtis utroque duce.
Rhenus, & Alpinæ valles, & ſanguine nigro
Decolor infectâ teſtis Itargus aquâ,

Da-

371. *Arbitriis tempus diſpenſat ubique.*] *Inique* veteres nonnulli. Emenda *arbitriis iniquis.* Heinſius.

372. *Illa rapit juvenes: ſuſtulit illa ſenes.*] Imo *ſuſtinet*, cum iiſdem veteribus libris, etiam Naugerianis. Fruſtra vulgatam lectionem Scaliger tuetur. Ad verbum fere hæc expreſſit Cælius Firminianus Sympoſius in Catalectis veterum poëtarum, carmine de Fortuna,

Hæc aufert juvenes & retinet ſenes,
Injuſto arbitrio tempora dividens. Idem.

373. *Totumque per orbem fulminat.*] Hoc eſt, fulminis more omnia, quæ vult, proſternit.

376. *Potentis heræ.*] Dominæ fortunæ. Cicer. pro Marcell. *Quin etiam illa ipſa rerum humanarum Domina Fortuna in iſtius ſe ſocietatem gloriæ non offert.* Et in 1. Officior. ex Ennio,

Ferro non auro vitam cernamus uterque,
Voſne velit, an me regnare Hera; quidque ferat fors.

379. *Nata quod es alte.*] *Alte es* veteres plerique, ne peccet in rationem metri verſus. Sed puto ſcribendum *Nata quod es celſe.* ut in illo Statii, *& celſe natorum æquavit honori.* vel, *Nata quod excelſe es.* Nam Naugerii codices, *Nata quod ex alto es.* Heinſius.

382. *Geſſit & invicta proſpera bella manu.*] *Geſtat* libri veteres. an *Geſtat tela?* Idem.

383. *Nerones.*] Druſus & Tiberius Druſi Neronis filii. *Spes maternaque vota.*] Ut ſcilicet bellis invicti forent, devictis ubique hoſtibus redirent, ipſi Auguſto grati ac chari eſſent, &c.

384. *Quod pulſus toties.*] Ut Rheti, & vicini populi, ab utroque duce: à Druſo autem & Germani.

385. *Rhenus & Alpinæ valles.*] Hoc eſt, Rheti, qui à fontibus Rheni incipientes, per valles Alpium ad Noricos uſque pertinebant.

386. *Teſtis Itargus.*] *Iturgus* Scaliger. Sed omnino de hoc loco conſulendus in Germania antiqua diligentiſſimus Cluverius, qui receptam ſcripturam tuetur. *Heinſius.*

387. *Da-*

Danubiusque rapax, & Dacius orbe remoto
  * Apulus huic hosti per breve Pontus iter:
Armeniusque fugax, & tandem Dalmata supplex,
  Summaque dispersi per juga Pannonii:
Et modo Germanus Romanis cognitus orbis.
  Adspice quod meritis culpa sit una minor.
Adde quod est absens functus: nec cernere nati
  Semineces oculos sustinuêre tui.
Quique dolor menti lenissimus influit ægræ,
  Accipere es luctus aure coacta tuos.
Prævertitque metus per longa pericula luctum;
  Tu quibus auditis anxia mentis eras.
Non ex præcipiti dolor in tua pectora venit,
  Sed per mollitos ante timore gradus.
Juppiter ante dedit fati ma a signa cruenti,

Flam-

387. *Danubiusque capax.*] *Rapax* in Combiano est & duabus vetustis editionibus. vide notas lib. IV. Fastor. v. 568. Sequentia valde depravata sunt. *Idem.*

389. *Armeniusque fugax.*] De Armeniis à Tiberio superatis, etiam meminit Eusebius in Chronicis, & Paterculus libro 2. *Et tandem Dalmata supplex.*] Quia aliquoties victi, rursum defecerant ac rebellarant.

390. *Pannonii.*] Hos Augustus per Virbium ducem domuit, ut Florus tradit: ut autem Livius, per Tiberium Neronem, Drusi fratrem.

391. *Et modo Germani.*] *Germanus orbis* cum Mediceo reponatur. *Heinsius.*

392. *Aspice quam meritis.*] Emendandum puto,

Aspice quod meritis culpa sit una minor.

Idem. *Aspice quot meritis culpa sit una minor.*] Epiphonema, quo superiorem locum concludit, & Liviam admonet, ut collatis inter se bonis ac malis, quæ à fortuna acceperit, cogitet se longe majora ac plura hactenus accepisse, quam quæ cum præsenti clade ac morte filii conferenda sint. *Culpa una.*] Fortunæ scilicet, quia filium abstulit. *Quam minor meritis.*] Pro, quanto minor beneficiis ante datis.

393. *Adde quod est absens fletus.*] *Functus* cum Mediceo & Combiano repone. Sic in Sabini epistola secunda, *functæ prope sortis anus*, est prope mortua. idque Lipsio in mentem venit. alii duo codices *fœtus*, quod editiones nonnullas occupavit. *Heins. Adde quod est absens fœtus, &c.*] Ita vulgo legitur: sed legendum *Fletus*, aut *Functus*. Ita enim & sententia postulat. Cum enim Liviam monet Poëta, ut præsentem cladem moderatius ferat, etiam illud pro argumento adducit, quod absens defletus est, aut defunctus: neque necesse fuit coram morientem illum aspicere: levius enim feriunt animos mala, quæ absentibus accidunt, quam quæ in oculos incurrunt, & coram aspiciuntur.

394. *Semineces oculos.*] Oculos in morte natantes. ut supra vs. 93.

395. *Qui dolor & menti.*] *Quique dolor menti* vetustæ editiones. *Heinsius.*

396. *Acciperes luctus.*] Lege *Accipere es.* quomodo Rutgersius. neque aliter veteres libri. *Idem.*

 402. *Flam-*

Flammiferâ petiit cum tria templa manu:
[Junonisque gravi nocte impavidæque Minervæ,
Sanctaque & immensi Cæsaris icta domus.]
Sidera quin etiam cælo fugisse feruntur;
Lucifer & solitas destituisse vias.
Lucifer in toto nulli comparuit orbe,
Et venit stellâ non præeunte dies.
Sideris hoc obitus terris instare monebat.
Et mergi Stygiâ nobile lumen aquâ.
At tu, qui superes mœstæ solatia matri,
Comprecor illi ipsi conspiciare senex.
Perque annos diuturnus eas fratrisque tuosque.
Et vivat nato cum sene mater anus.
Eventura precor. Deus excusare priora
Dum volet; à Druso cætera læta dabit.
Tu tamen ausa potes tanto indulgere dolori:

Lon-

402. *Flammifera petiit cum.*] Hoc est, fulmine percussit. Fortassis autem intelligit ea, de quibus mox meminit, Junonis, Minervæ, & Cæsaris aliquid, sive à Cæsare conditum, aut dedicatum.

403. *Iunonisque gravi nocte.*] Hoc distichon aut adulterinum est, aut pro conclamato habendum. Combii codex *Iunonisque Grais notæ.* primæ editiones, *gradus note.* Heins. *Impavidæ Minervæ.*] Utpote bellicæ deæ. unde & ἀτρυτώνη ab Homero dicitur; hoc est, indomita.

404. *Sanctaque & immensi Cæsaris icta manus.*] *Sanctaque divini* quidam ex veteribus. Forte,

Sancta quoque immeriti Cæsaris icta domus.

Nam *domus* in suis invenit Naugerius. *Heins. Immensi Cæsaris icta manus.*] Intelligo statuam Cæsaris de cœlo tactam, manumque ejusdem, parte aliqua læsam.

406. *Lucifer & solitas destituisse vias.*] Quia mane ante solem non apparuit solito more, propter nubes scilicet, & obscuritatem aëris.

408. *Stella non præeunte.*] Scilicet Lucifero, qui diem ipsum antecedere, & orientem significare solet.

410. *Et mergi Stygia nobile numen aqua.*] Lege omnino *lumen.* & sic una ex vetustis editionibus cum Scaligero. *Heinsius.*

411. *At tu qui superes.*] Apostrophe ad Tiberium, cui precatur, ut longævitate mortem Drusi compenset. *Superes solatia matri.*] Qui reliquus existens, solatium matris es, quo illa amissum alterum compensat, casumque suum solatur.

413. *Perque annos.*] Vivas longævus, & tot annos, quot pariter utriusque vitæ debebantur.

414. *Et vivat nato.*] Et mater Livia tecum vivat, & anus fiat.

417. *Tu tamen ausa potes.*] Hæc omnia corruptissima sunt. Sensus utcunque constabit si *usque potes*, vel, *ora potes* refingatur. *Heins. Tu tamen ausa.*] Redit ad Liviam, & tacite corripit, quod tantum dolorem ob filii mortem ceperit, ut etiam inedia perire statuerit: adeoque etiam periisset, inquit, nisi Cæsar illi subvenisset, &c.

420. *Cæ*

Longius ut nolis, heu male fortis, ali.*
Vix etiam fueras paucas vitalis in horas,
Obtulit invitæ cum tibi Cæsar opem:
Admovitque preces, & jus immiscuit illis:
Aridaque affusâ guttura tinxit aquâ.
Nec minor est nato servandæ cura parentis:
Hic adhibet blandas, nec sine jure, preces.
Conjugis & nati meritum pervenit ad omnes:
Conjugis & nati, Livia, sospes ope es.
Supprime jam lacrymas. non est revocabilis istis,
Quem semel umbriferâ navita lintre tulit.
Hectora tot fratres, tot deflevêre sorores;
Et pater, & conjux, Astyanaxque puer,
Et longæva parens. tamen ille redemtus ad ignes;
Nullaque per Stygias umbra renavit aquas.
Contigit hoc etiam Thetidi. populator Achilles
Iliaca ambustis ossibus arva premit.
Illi cæruleum Panope matertera crinem
Solvit, & immensas fletibus auxit aquas.
Consortesque Deæ centum, longævaque magni
Oceani conjux, Oceanusque pater;

Et

420. *Cæsar opem.*] Augustus, qui etiam invitam & detrectantem, cibum sumere adegit.

421. *Et jus immiscuit illis.*] Simul rogavit & imperavit.

423. *Nec minor est nato.*] Etiam filius, scilicet Tiberius, non minorem curam in te recreanda adhibet. *Servandi cura parentis.*] Imo *servandæ*, ut vere Combianus & primæ editiones. *Heins.*

425. *Conjugis & nati.*] Incertum est, Drusi uxorem Antoniam, an Juliam Tiberii, Augusti filiam intelligat. *Meritum pervenit ad omnes.*] Conjunctum cum salute publica. Omnium quippe intererat te vivere, nec inedia perire.

431. *Hector redemtus ad ignes.*] Redi ad lib. 1. Art. Amat. vs. 41.

432. *Nullaque renavit umbra.*] Hinc à Virgil. 6. Æneid. dicitur *ripa irremeabilis unda.* Et deinde ibid.

Fata obstant, tristique palus innabilis unda
Alligat, & novies Styx interfusa coercet.

433. *Populator Achilles.*] Plautus alludit in Milite 4. 2. vs. 63. *Age, mi Achilles, fiat quod te oro. Exprome benignum ex tete ingenium, urbicape.* Ex Homero, qui aliquoties πτολιπόρθον eum appellet: quod Cicero epitheton soli Ulyssi tribui affirmat in epist. 13. ad Plancum. 10. Familiar.

435. *Illi cæruleum Panope.*] Hoc est, illius mortem flevit etiam Panope soror Thetidis, dissoluto ac sparso per colla crine, perinde ut lugentes solent.

437. *Consortes deæ centum.*] Consortes deas, ejusdem generis & conditionis vocat, Nereides scilicet.

Et Thetis ante omnes: ſed nec Thetis ipſa, neque omnes
Mutarunt avidi triſtia jura Dei.
Priſca quid huc repeto? Marcellum Octavia flevit,
Et flevit populo Cæſar utrumque palam.
Sed rigidum jus eſt & inevitabile mortis.
Stant rata non ullâ fila tenenda manu.
Ipſe tibi emiſſus nebuloſi littore Averni,
Si liceat, forti verba tot ore ſonet.
Quid numeras annos? vixi maturior annis.
Acta ſenem faciunt: hæc numeranda tibi.
His ævum fuit implendum, non ſegnibus annis.

Ho-

439. *Et Thetis.*] Thetis mater Achillis.

441. *Priſca quid huc repete.*] *Hæc* Mediceus. *Heinſ. Marcellum Octavia flevit.*] Filium ex Cajo Marcello natum, de quo ſupra.

442. *Et flevit populo.*] Ipſe Octavius utrunque, hoc eſt, Marcellum & Druſum, palam ſeu coram populo, hoc eſt, publice flevit, quando funebribus orationibus illos laudavit.

444. *Non ulla fila tenenda manu.*] *Renenda.* quomodo & Salmaſius ad Inſcriptionem Herodis Attici tam hic quam lib. VI. Faſtorum,

At Clotho Lacheſiſque dolent ſua fila reneri.

apud Statium tamen in ſylvis,

—— parcarum fila tenebo.
Extendamque colos.

niſi & illic *renebo* legendum. *ἀνακλωθῶσαι* Græcis. apud Lucianum, *τὰ μὲν πραχθέντα οὐδὲ Κλώθω ἔτι ἀνακλώσειεν ἄν.* *revolvere fila* dixit Metam. lib, II. v. 654. ubi vide quæ notamus. *Heinſius.*

445. *Ipſe tibi emiſſus nebuloſum littus Averni.*] Mediceus & Combianus cum prima editione, *nebuloſi in littore.* recte ſi tollas Τὸ *in* quod ſupervacuum eſt. *Idem. Ipſe tibi emiſſus.*] Proſopopœia defuncti filii. *Averni.*] Palus eſt Campaniæ, peſtiferi halitus: unde finxerunt poëtæ, deſcenſum ſive aditum ad inferos ibi eſſe. *Averni littore.*] *Λιμνὴ ἄορνος*, Lycophr. Caſſandr. unde nomen ducat, clare docet Lucret. 6.

Nunc age, Aorne, tibi quæ ſint loca juncta, lacuſque
Expediam, quali natura prædita conſtent.
Principio, quod Aorna vocantur, nomen id ab re
Impoſitum eſt, quia ſunt avibus contraria cunctis.

Id quod Virg. 6. tranſtulit, & expolivit:

Spelunca alta fuit, vaſtoque immanis hiatu,
Scrupea, tuta lacu nigro, nemorumque tenebris:
Quam ſuper haud ullæ poterant impune volantes
Tendere iter pinnis: talis ſeſe halitus atris
Faucibus effundens ſupera ad convexa ferebat:
Unde locum Graji dixerunt nomine Aornon.

Poſt Virgil. Silius 12.

Stagna inter celebrem nunc mitia monſtrat Aornon:
Tum triſti nemore atque umbris nigrantibus horrens,
Et formidatus volucri, letale vomebat
Suffuſo virus cœlo.

Vide Strabon. Geogr. lib. I. Apollodor. I. Bibliothec. ἐφέρετο δὲ πολλὴ μὲν ὑπ' αὐτῶν ὁμίχλη, πολὺς δὲ πάταγος, ἦν δ' ἀδύνατον καὶ πετεινοῖς δι' αὐτῶν ἐλθεῖν.

449. *His fuit ævum implendum.*] Factis ſcilicet vita extendenda fuit, non

ætate,

Hoſtibus eveniat longa ſenecta meis.
Hoc atavi monuêre mei, proavique Nerones.
Fregerunt ambo Punica bella duces.
Hoc domus iſta docet, per te mea, Cæſaris alti.
Exitus hic, mater, debuit eſſe meus.
Nec meritis (quanquam illa juvant magis) abſuit illis,
Mater, honos. titulis nomina plena vides.
Conſul, & ignoti victor Germanicus orbis,
(Qui fuit heu mortis publica cauſa) legor.
Cingor Apollineâ victricia tempora lauro,
Et ſenſi exſequias funeris ipſe mei.
Decurſuſque virûm notos mihi, donaque Regum,
Cun-

ætate, non annis ocioſis atque inertibus.

450. *Hoſtibus eveniat longa ſenecta metu.*] Scribe, *Hoſtibus meis*, etiam Scaligero id probante. *Heinſius.*

451. *Hoc atavi monuere mei, proavique.*] Appii ſcilicet. Nam ex gente Claudiorum utrumque genus traxit, ut Suetonius affirmat; paternum à Tiberio Nerone, maternum ab Appio Pulchro, qui ambo Appii Cæci filii fuerunt. Inſertus autem & Liviorum familiæ fuit, adoptato in eam materno avo.

452. *Fregerunt ambo Punica bella duces.*] Arbitror Claudium Caudicem intelligi, & Claudium Neronem: quorum qui Caudex cognominatus fuit, primus freto trajecto, Pœnos Sicilia expulit, bello Punico primo. Alter autem adventantem ex Hiſpania cum ingentibus copiis Aſdrubalem, priuſquam Annibali fratri conjungeretur, oppreſſit.

453. *Hoc domus iſta docet.*] Scilicet Cæſaris, in quam ipſe quoque aſcitus ſum per te, ducta uxore ſcilicet altera Antoniarum, ex Antonio & ſorore Augusti Octavia genita, & cohæres Augusti liberis inſtitutus: ut Suetonius in Claudio.

454. *Exitus hic.*] Scilicet tantis rebus geſtis, tantaque parta gloria.

455. *Nec meritis quicquam illa juvant.*] Locus corruptus. quid ſi reponamus,

Nec meritis quicquam illa juvat, magis obfuit iſte,
Mater, honos.

Nil, inquit, mihi adoptivo profuit domus Cæſaris: imo magis obfuit, dum tituli & honores feſtinantur. Lipſius in Epiſtolicis, *magis affluit illis*, & ſic codex Romanus. Gronovius ſuis ad me literis,

Nec meritis (quanquam illa juvant magis) abfuit iſtis,
Mater, honos.

Inducit ipſum Druſum matri pro ſolatio ingerentem res à ſe geſtas. tum ſubjicit: Etſi majus in his momentum, tamen & illud pro ſolatio valere poteſt, quod virtus mea illuſtri gratia excepta eſt, quod pro ea honores & præmia tributa ſunt. Hæc vir ille ſagaciſſimus, quibus ſubſcribo. *Heinſius.*

456. *Titulis nomina plena vides.*] Vides nomen meum copioſe atque prolixe ornatum variis titulis, ut ſequitur.

457. *Et ignoti.*] Suetonius: ſenatus decrevit ei Germanici cognomen poſteriſque ejus, &c. *Ignoti orbis.*] Nam ante Druſum nemo Romanorum ducum ad interiorem Germaniam pervenerat.

458. *Qui fuit heu mortis.*] Lege *Cui fuit* atque ita Lipſius ad Tacitum. *Heinſ.*

461. *Decurſuſque virûm.*] Cæterum, inquit idem Suetonius, exercitus honorarium tumulum ei excitavit, circa quem deinceps ſtatuto die quotannis miles de-

Cunctaque per titulos oppida lecta ſuos.
Et quo me officio portaverit illa juventus,
Quæ fuit ante meum tam generoſa torum.
Denique laudari ſacrato Cæſaris ore
Emerui, lacrymas elicuique Deo.
Et cuiquam miſerandus ero? jam comprime fletus.
Hoc ego, qui flendi ſum tibi cauſa, rogo.
Hæc ſentit Druſus, ſi quid modo ſentit in umbrâ.
Nec tu de tanto crede minora viro.
Eſt tibi, ſitque precor, multorum filius inſtar:
Parſque tui partus ſit tibi ſalva prior.

Eſt

decurreret, Galliarumque civitates publice ſupplicarent. *Donaque regum.*] Principum Galliarum & Germaniæ.

462. *Cunctaque per titulos.*] *Victaque* præſtabit ſcribi, ni fallor, pro *oppida lecta* malim quoque *lata*, à ferendo. cujus verbi uſus eſt frequens cum de tropæis aliiſque rebus agitur, quæ in triumpho aut ferali pompa circumferebantur. Ipſe Ovidius Triſt.

Crinibus en etiam fertur Germania paſſis.

Heinſ. *Victaque per titulos oppida lecta ſuos.*] Scilicet quæ ab ipſo devicta aut capta fuerant, quæ in pompa funebri etiam ipſa tum prælata velut in triumpho fuere.

464. *Quæ fuit ante meum.*] Parum abeſt, quin refingam, etſi audaciori conjectura.

Quæ ſubiere meum tam generoſa torum.

ut ſupra,

Certat onus lecti ſtudioſa ſubire juventus.

Heinſ. *Quæ fuit ante meum tam generoſa torum.*] Neque hic locus omnino planus eſt. Quid enim per generoſitatem iſtam intelligamus, quam juventus ante torum, ſive lectum, in quo cadaver mortui Druſi poſitum, & ad ſepulturam elatum fuit, ſpectandum dedit? niſi ſi quos fuiſſe Poëta innuat, qui ſe quoque interfecturi fuerint dolore amiſſi ducis.

466. *Et merui.*] *Emerui* cum Mediceo. nec aliter Naugerius. ſic Ovidius paſſim, pro merui. *Heinſ.*

467. *Et cuiquam miſerandus ero.*] Concluſio, quaſi dicat: Nulli igitur miſerandus videri debeo, quod paucos annos vitæ impleverim: ſed potius celebrandus, qui tantam rerum geſtarum gloriam, tantoſque honores conſecutus ſum.

469. *Si quid modo ſentit in umbra.*] Achilles de Patrocli umbra, Iliad. Ψ. ỹſ. 3.

Ὢ πόποι, ἦ ῥά τις ἐστὶ καὶ εἰν Ἀΐδαο δόμοισι
Ψυχὴ καὶ εἴδωλον, ἀτὰρ φρένες οὐκ ἔνι πάμπαν.

Eurip. Helec. ỹſ. 1020. & ſeqq.

——— ——— ὁ νοῦς
Τῶν κατθανόντων ζῇ μὲν οὔ, γνώμην δ' ἔχει
Ἀθάνατον, εἰς ἀθάνατον αἰθὲρ' ἐμπεσών.

470. *Nec tu de tanto crede minora viro.*] Ne credas illum, tantum præſertim virum, minora, hoc eſt, humiliora, aut molliora, de ſeipſo ſtatuere quam qualia hactenus à nobis ſub illius perſona recitata ſunt.

471. *Filius.*] Tiberius, qui virtute ſua unus pro multis erit.

472. *Parſque tui partus ſit tibi ſalva prior.*] Lego *it tibi ſalva.* ut in iſtis Ovidii Faſt. IV. *Soſpes eas ſemperque parens.* Elegia de Nuce,

Incolumis tanto præſide raptor eat.

ut ſcribendum cenſeo. Met. 11.

Tutus

Est conjux tutela hominum: quo sospite vestram,
Livia, funestam dedecet esse domum.

Consolationis ad Liviam Finis.

Tutus eas. lapis iste prius tua furta loquetur. Epistola Leandri, —— *I felix littera, dixi.* Rem. Am. *Ille Machaonia vix ope sanus eat*, sic vetus liber. *Heinsius. Pars tui partus prior.*] Grandior enim natu Tiberius fuit, & ante Drusum natus.

473. *Est conjux tutela hominum.*] Eoque enim & pater patriæ appellatus fuit, & Augustus.

NUX, ELEGIA.

Nux ego juncta viæ.] *Sunt qui asserant, hoc quoque opusculum de Nuce falso ascribi Nasoni. Ego vero, ipsius, non alterius Poëtæ partum esse asseverarim: quod ex dicendi charactere quivis vel mediocriter eruditus deprehendere poterit. Sed (ut ad opusculi ipsius argumentum deveniam) inducit Poëta arborem nucem quæ in publica via stabat, conquerentem, quod à transeuntibus & viatoribus frequenter saxis feriatur. Et ab hac Nucis querela occasione capta latenter carpit sui temporis avaritiam ac luxuriam, antiquorumque laudat severitatem & continentiam.*

NUx ego juncta viæ, cum sim sine crimine vitæ,
A populo saxis prætereunte petor.
Obruere ista solet manifestos pœna nocentes,
Publica cum lentam non capit ira moram.
Nil ego peccavi: nisi si peccasse vocetur,
An-

3. OBruere.] Obruitur proprie, qui vi, qui subito, qui multitudine opprimitur. Nec ineleganter *Capit* dictum est, pro fert. *Erasm. Manifestos nocentes.*] De quibus vel indemnatis supplicium jure sumi possit. cum eorum delicta sint omnibus manifesta. *Dom.*

4. *Publica.*] Popularis ira. *Lentam.*] Segnem, pigram, tardam: ab effectu. *Dom.*

5. *Nil ego peccavi, &c.*] Ludit Poëta, nimirum in argumento ficto, ludicroque. Nam alioqui, quod Nux injuriam vocat, prodest ad ferilitatem. Etenim si nuces perticis decutiantur, copiosius proveniunt in proximum annum, quam si decerperentur. *Erasm. Nisi si peccare videtur.*] Quidam scripti *fatetur*, vel *fatemur*. Meliores tamen *docetur*. Regius voce-

Annua cultori poma referre ſuo.
At prius arboribus, tum cum meliora fuêre
Tempora, certamen fertilitatis erat.
Cum domini memores ſertis ornare ſolebant
Agricolas fructu proveniente Deos.
Sæpe tuas igitur, Liber, miratus es uvas:
Mirata eſt oleas ſæpe Minerva ſuas.
Pomaque læſiſſent matrem; ni ſubdita ramo
Longa laboranti furca tuliſſet opem.
Quin etiam exemplo pariebat fœmina noſtro;
Nullaque non illo tempore mater erat.
At poſtquam platanis ſterilem præbentibus umbram
Ube-

vocetur. recte. niſi quod *vocatur* malo. id enim Latinius. Met. x.

Quæ mea culpa tamen? niſi ſi luſiſſe vocari
Culpa poteſt, niſi culpa poteſt & amaſſe vocari. Heinſius.

9. *Cum domini memores.*] Olim quæque arbor ſuo deo ſacra erat, in cujus tutela credebatur eſſe: vitis Baccho, olea Minervæ, eſculus Jovi, &c.

10. *Agricolæ fructu proveniente Deos.*] Lege *Agricolas Deos*, quicquid libri veteres diſſentiunt. Met. VIII.

Cœptus ab agricolis ſuperos pervenit ad omnes
Ambitioſus honos.

ſic & Priapus *Ruricola Deus* poëtis. poſſet & *Agricolam Deum* legi. quemcumque Deum agricolam. ſic Tibullus libro I. Eleg. prima,

Et quodcunque mihi pomum novus educat annus,
Libatum agricolæ ponitur ante Deo.

ubi nihil mutandum: quamquam *Agricolas ante Deos* nonnulli legunt. aut ſi quid mutetur, pro *Libatum* libens reponam *Libandum*. Idem Tibullus Eleg. v.

Illa Deo ſciet agricolæ pro viribus uvam,
Pro ſegete ſpicas, pro grege ferre dapem.

& libro II. Eleg. I.

— *dum carmine noſtre*
Redditur agricolis gratia cælitibus.

Proveniente.] Certe primi fructus, quos hinc Latini primitias appellant, Græci ἀπαρχὰς, diis conſecrabantur: quo videlicet in proximum annum augerent etiam arborum fœturam. *Eraſm.*

12. *Oleas.*] Pro olivis dixit. Eſt enim olea arbor, oliva bacca. *Suas.*] Quas ipſa invenit.

13. *Matrem.*] Ipſam arborem, quæ velut mater fructus gignit. *Ramo laboranti.*] Præ multitudine & magnitudine fructuum. *Dom. Pomaque læſiſſent matrem.*] Sic Ovidius:

Aſpice curvatos pomorum pondere ramos,
Ut ſua quod peperit, vix ferat arbor onus.

Furcis autem ſuppoſitis fulciuntur rami impares oneri. *Eraſm.*

14. *Furca.*] Pertica in duo cacumina diviſa, dicta à ferendo.

17. *At poſtquam platanis.*] Poſtquam, inquit, major honos platanis ſterilibus, quam fructiferis arboribus haberi cœpit, cæteræ arbores, quæ antea fructus annuatim ferebant, ſterileſcere cœperunt. Horat. lib. 2. Carm. ode 15. *Platanis.*] Platanus arbor eſt ſterilis, ſed voluptatis & umbræ cauſa expetitur; maxime enim latas umbras efficit. Plin. lib. 12. *Dom. Steriles umbras.*] *Sterilem umbram* meliores libri. & ſequenti verſu *honos* pro *honor*. Heinſius.

18. Ve-

Uberior quavis arbore venit honos;
Mos quoque frugiferæ (ſi nux modo ponor in illis)
Cœpimus in patulas luxuriare comas.
Nunc neque continuos naſcuntur poma per annos:
Uvaque læſa domum, læſaque bacca venit.
Nunc uterum vitiat, quæ vult formoſa videri:
Raraque in hoc ævo eſt, quæ velit eſſe parens.
Certe ego, ſi nunquam peperiſſem, tutior eſſem.
Iſta Clytæmneſtrâ digna querela fuit.
Si ſciat hoc vitis, naſcentes ſupprimet uvas:
Orbaque, ſi ſciat hoc, Palladis arbor erit.
Hoc in notitiam veniat maloque piroque;
Deſtituent ſilvas utraque poma ſuas.
Quæque ſibi vario diſtinguit poma colore,
Audiat hoc ceraſus; ſtipes inanis erit.

Non

18. *Venit honos.*] Plinius de platanis loquens lib. 12. *Tantum*, inquit, *poſtea honoris increvit, ut mero infuſo enutrirentur: compertum id maxime prodeſſe radicibus*. Et apud Macrob. lib. 3. Saturn. *Hortenſium platanos ſuas vino irrigare conſueviſſe.*

19. *Nos quoque fructiferæ.*] *Frugiferæ* ſcripti plerique. nec reſpuendum. Juriſconſulti certe tam frugiferas arbores quam fructiferas agnoſcunt. frugiferarum Columella non ſemel meminit. Tacitus de Germania, *Satis ferax, frugiferarum arborum impatiens.* apud Plinium lib. xv. titulus eſt, *Natura frugiferarum arborum.* habes & *frugifera arbuſta* apud Minutium Felicem in Octavio. Cicero lib. v. Tuſcul. Quæſt. *Neque eſt ullum arboru genus, quod non ita vigeat interiore quodam motu, & ſuis quoque ſeminibus incluſis, ut aut flores, aut fruges fundat, aut baccas.* Cornificius apud Servium ad lib. I. Georg. *Ut folia quæ frugibus arboreis tegmina gignuntur.* Quercum & ilicem inter frugiferas ponit Horatius, ſed improprie. lib. I. Sat. XVI.

— ſi quercus & ilex
Multâ fruge pecus, multa dominum juvet umbrâ.

Nemeſianus Eclog. I.

Dant Fauni quod quiſque valet. de vite racemos,
De campo culmos, omnique ex arbore fruges.

Columella,

Quo Bacchi genus, aut alienâ ſtirpe gravatâ
Mitis adoptatis curvetur frugibus arbor.

Heinſius.

26. *Iſta.*] Ordo eſt: Iſta querela fuit digna Clytæmneſtra. *Dom. Iſta Clytæmneſtra, &c.*] Eſt quidem, inquit, hæc querela mihi cum Clytæmneſtra communis: cui nocuit peperiſſe, propterea quod ab Oreſte filio ſit occiſa. Verum illi minus juſta fuit hæc querela, quod ipſa prius occidiſſet maritum, ſcelus ſcelere provocans: ego nihil commiſi, niſi quod pario. *Eraſm.*

28. *Et arbor Palladis.*] Meditatur eſſe, quod eſt ipſa dea, quæ ſterilis eſt, & virgo: ut nec periphraſis ſit ocioſa. *Eraſm.*

30. *Sylvas.*] Sylvas autem materias vocat, inter quas ſunt pyrus & malus: cum vitis & aliæ quædam ſint inutiles materiis. *Eraſm.*

33. *Nun-*

Non equidem invideo: nunquid tamen ulla feritur,
Quæ sterilis solâ conspicienda comâ est?
Cernite sinceros omnes ex ordine truncos,
Qui modo nil, quare percutiantur, habent.
At mihi sæva nocent mutilatis vulnera ramis;
Nudaque derepto cortice ligna patent.
Non odium facit hoc, sed spes indulta rapinæ.
Sustineant aliæ poma; querentur idem.
Sic reus ille ferè est, de quo victoria lucro
Esse potest: inopis vindice facta carent.
Sic timet insidias, qui scit se ferre viator,
Cui timeat: tutum carpit inanis iter.
Sic ego sola petor; soli quia causa petendi est.
Frondibus intactis cætera turba virent.
Nam quod habent frutices alii quoque proxima nobis
Fragmina, quæ læso vimine multa jacent;

33. *Nunquam tamen ulla feritur.*] Repone *nunquid* ex melioribus libris. & sequenti versu, *sola conspicienda coma est.* Vide Notas Epist. XVI. vers. 364. *Heinsius.*

34. *Sola coma.*] Solis frondibus.

38. *Nudaque detecto cortice.*] *Dejecto* scripti plerique. unus, *delecto.* alius *dijecto.* vetusta editio, cum Bartholini & Langermanni libris *decerpto.* Lege, *derepto cortice.* Adi notas ad lib. I. Amorum Eleg. V. *direpto* Fabricius. *Heinsius.*

39. *Sed spes inducta rapinæ.*] *Indicta* Mentelii liber. alius *illustra.* *indulta* Fabricii codex. *Idem.*

41. *Sic reus ille fere est, &c.*] Confirmat argumentum exemplis. Erat olim sceleratissimum quæstus genus sycophantarum, & quadruplatorum, qui divitibus intendebant calumniam, ut ex lite aliquid abraderent. Huic malo non erant obnoxii, quibus nihil erat. *Erasm.* *Sic.*] Quemadmodum ego. *Reus est.*] Id est, reus fit, & condemnatur. *De quo victoria lucro.*] Qui si condemnetur, judicem lucrum consequetur.

43. *Insidias.*] A grassatoribus & latronibus. *Qui se scit ferre.*] Subaudi aliquid, ut aurum, argentum, & cætera id genus preciosa.

44. *Cur timeat.*] Lege *Cui timeat.* quod & Mario Nigro videbatur. *Heins.* *Inanis.*] Carens nummis, & hujusmodi rebus preciosis. ut est illud, *Cantabit vacuus coram latrone viator.*

45. *Quia causa petendi est.*] Ob fructus scil. quos fero. *Dom.* *Causa petendi.*] Petendi dixit passive, causa cur petar. *Erasm.*

46. *Cætera turba viret.*] *Virent* Ambrosianus. *Heins.* *Cætera turba.*] Contemptim dixit turbam infrugiferarum arborum. *Erasm.*

47. *Nam quod habent frutices aliquando proxima nostro.*] *Nobis* potior scriptorum pars. pro *aliquando* legendum *alii quoque* cum Moreti codice. Lovaniensis ex nostris & Fabricii codex *alioquin.* *Heins.*

48. *Fragmina.*] Fragmenta, ramos fractos. *Læso vimine.*] Fractis virgultis. *Quod læso vimine.*] *Collæso* duo veteres. sed probo quod Ambrosianus habet, *quæ læso.* Heinsius.

Non istis sua facta nocent: vicinia damno est.
Excipiunt ictu saxa repulsa meo.
Idque fide careat; si non, quæ longius absunt,
Nativum retinent inviolata decus.
Ergo, si sapiant, & mentem verba sequantur;
Devoveant umbras proxima quæque meas.
Quam miserum est, odium damnis accedere nostris;
Meque ream nimiæ proximitatis agi!
Sed, puto, magna mei est operoso cura colono.
Invenias, qui det nil mihi, præter humum.
Sponte mea facilis contemto nascor in agro:
Parsque loci, qua sto, publica pæne via est.
Me, sata ne lædam, (quoniam sata lædere dicor)
Imus in extremo margine fundus habet.
Non mihi falx nimias Saturnia deputat umbras:

Du-

51. *Idque fide careat.*] Homo caret fide, cui non creditur. Res caret fide, quæ non creditur. Est autem elegans ingressus ad argumentum irrefutabile. Mentiar, si non hoc ipsa res loquitur. *Erasm.*

53. *Mentem.*] Animum, voluntatem, id est, si ipsi frutices & herbæ sensum haberent, & verbis eum exprimere possent. *Dom.* *Ergo si sapiant, &c.*] Jucundum Πάθος est, exaggeratione mali. Crudele erat, ob fœcunditatem sic lædi: sed intolerabilius malum, si calamitati addatur odium, præsertim vicinarum, à quibus expedit amari. *Erasm.*

58. *Inveniat dederit quid mihi præter humum.*] Vetusta editio cum Mediceo codice, *Invenies quod det nil mihi.* alia cum tribus scriptis, *Invenias dederit quid mihi.* unus *Invenies dederit quid mihi.* alius, *Inveniat.* duo, *Inveniat si quid det mihi.* Lege, *Invenias, qui det nil mihi, præter humum.* nam in uno Vaticano, *Inveniet qui det nil.* Heinsius.

61. *Me sata, &c.*] Ordo est: Fundus imus habet me in margine extremo, ne lædam sata, quoniam dicor lædere sata. *Lædere dicor.*] Callide, nec inficiatur, quod manifestum est: nec agnoscit, quod erat obfuturum. *Erasm.*

62. *Imus fundus.*] Ima & ultima pars fundi. *Fundus* ager dictus est, quod planus sit. *Margine.*] Extremitas omnium rerum dicitur margo.

63. *Non mihi falx.*] Oxoniensis ex vetustioribus *Nunc.* Lege hoc & sequenti versu *Num.* Heins. *Falx Saturnia.*] Falcem Saturno, qui Græcis κρόνος, f. Χρόνος dicitur, antiqui poëtæ tribuunt, quod tempus omnia consumat, demetat, incidat. Sic in vetere epigrammate.

Χειρὶ δὲ δεξιτερῇ τί φορεῖς ξυρὸν; ἀνδρεχάσι
Ὡς ἀκμῆς πάσης ὀξύτερος τελέθω.

Vel quod vitis, frugumque ei competat disciplina. Quod Macrobius confirmat 1. Saturnal. ideoque in Siciliam decidisse falcem ejus volunt, quod ea terra omnium sit fertilissima. Virgil. 7.

Vitisator, curvam servans sub imagine falcem.

Falx Saturnia.] Quia Saturni insigne est falx. Falcem autem iccirco attribuunt Saturno, quia à Græcis

Duratam renovat non mihi fossor humum.
Sole licet siccâque siti peritura laborem;
Irriguæ dabitur non mihi sulcus aquæ.
At cum maturas fisso nova cortice rimas
Nux agit; ad partes pertica sæva venit.
Pertica dat plenis immitia vulnera ramis;
Ne possim lapidum verbera sola queri.
Poma cadunt mensis non interdicta secundis;
Et condis lectas, parca colona, nuces.
Has puer aut certo rectas dilaminat ictu;

Aut

cis χρόνος, id est, tempus vocatur: quippe tempus omnia metit & secat. aut quia Italicis populis genus vitis demonstravit, ipsamque vitem deputare docuit. *Nimias umbras.*] Id est, ramos nimium frondentes: quorum umbræ fructibus sunt impedimento, quo minus maturescant. *Dom.* *Non mihi falx, &c.*] Id potissimum opus est in vitibus, quoties supra modum luxuriant pampini & flagella. *Erasm.*

64. *Renovat.*] Instaurat. *Duratam renovat.*] Conducit id multis arboribus: sed in vite necessaria repastinatio. Ablaqueantur & cæteræ arbores, ne sterilescant. Nihil his opus nuci. *Erasm.*

65. *Sole licet, &c.*] Quibus remediis subveniatur arbori, ne radix siccitate sterilescat, docet Plin. lib. 17. cap. 19. Ovid. attigit tria præcipua remedia, putationem, ablaqueationem, & irrigationem. *Erasm.*

67. *Nux nova.*] Novus fructus. *Maturas.*] Maturitatem fructuum ostendentes. Maturis enim nucibus, cortex finditur, & rimas agit. *Cortice.*] Operimentum illud intelligit, quod est instar calicis pulvinati, non ligneum putamen. *Dom.* *At cum maturas, &c.*] Cortex dehiscens in juglandibus, maturitatis indicium est. Eleganter autem dixit, *agere rimas*, pro findi. *Erasm.*

68. *Ad partes.*] Sic lib. 1. Amorum dixit: *Servus, & ad partes solers ancilla paretur.* *Ad parteis*, à fabularum actione translatum est. Unde qui suo fungitur officio, suas partes agere dicitur. *Erasm.* *Ad partes.*] Redi ad l. 1. Amor. Eleg. 8. vs. 87. *Pertica sæva venit.*] *Longa* duo libri. ut in istis Ovidii,

Pertica suspensos portabat longa maniplos. Heinsius.

71. *Mensis secundis.*] Antiqui duas mensas disponebant: alteram, quæ ad satietatem erat, *ordinariam* vocabant: alteram, quæ ad delectationem proficiebat, *secundam* appellabant. unde Flacc. *Tum pensilis uva secundas, Et nux ornabat mensas.* *Mensis secundis.*] Secundæ mensæ pomorum erant, & bellariorum: quo nomine omne genus secundæ mensæ venit. Macrob. Saturnal. 3. c. 18. 19. 20. Consule & Servium 1. Æneid. ad 5. vs. *Postquam prima quies epulis, mensæque remotæ.* Qui Poëtam respicere ait ad Romanorum epulandi morem, apud quos duæ mensæ, una epularum, altera poculorum.

73. *Has puer aut certo rectas diverberat ictu.*] *Dilaniat* multi ex scriptis. Unde Erasmus *dilaminat*. ingeniose. quomodo & codex Mediceus cum prisca editione. etsi verbum id sit novum. certe *Laminam* nucis infra hic idem auctor appellat. Politianus conjiciebat, *deliniat*. *delineat* Fabricius. *divulnerat* codex Patricii Junii. *disseparat* duo alii. Mureti *delaniat*. pro *rectas* etiam in multis veteribus *lectas*. Puto scribendum *sectas dilaminat*. Heins. *Has.*] Scilicet nuces.

Nunc

Aut pronus digito bisve ſemelve petit.
Quatuor in nucibus, non amplius, alea tota eſt;
Cum ſibi ſuppoſitis additur una tribus.
Per tabulæ clivum labi jubet alter; & optat,
Tangat ut è multis quamlibet una ſuam.
Eſt etiam, par ſit numerus qui dicat, an impar:
Ut divinatas auferat augur opes.
Fit quoque de cretâ, qualem cœleſte figuram
Sidus, & in Græcis littera quarta gerit.
Hæc ubi diſtincta eſt gradibus, qui conſtitit intus
Quot tetigit virgâ, tot capit inde nuces.
Vas quoque ſæpe cavum ſpatio diſtante locatur;

In

Nunc incipit deſcribere ludos, qui nucibus à pueris exercentur. *Dom. Rectas dilaminat ictu.*] Dilaminare dixit, pro in duas laminas deducere. Id fit, quoties ſolutis commiſſuris, finditur nux in duas partes. Unde paulo poſt *laminam* vocat putamen fiſſile. Illud interim erat artis, certo ictu tangere commiſſuram.

74. *Aut pronas.*] Rectius *pronus* cum Regio & Mentelii codice. *Heinſius.*

75. *Quatuor in nucibus, &c.*] Facete vocat *aleam*, quaſi periculum. Summum autem periculum, ſi vincaris, eſt in quatuor nucibus, ut ad ſummum incaleſcat certamen: ſi unam tribus impoſitam ſecueris, aufers quatuor. *Eraſm.*

77. *Clivum.*] Declivitatem & deſcenſum. *Dom. Per tabulæ clivum, &c.*] Altera ludendi ſpecies eſt, ut diſpoſitis in ſeriem nucibus, per tabulam declivem volvatur nux: quæ ſi tangat quam oportet, vincit qui miſit. *Eraſm.*

78. *Qualibet una ſuam.*] *Quamlibet* meliores. *Heinſius.*

79. *Eſt etiam, par ſit.*] Hujus ludi meminit & Flaccus: *Ludere par impar, equitare in arundine longa.* Nec vero nucibus tantum, aut caſtaneis ludere par impar ſoliti erant antiqui, ſed etiam nummis. *Dom.*

80. *Auferat.*] Tanquam victor. *Opes.*] Ad ſenſum puerorum, qui magno æſtimant divinatas, & prædictas ob conjecturæ periculum. *Augurem* vocat conjectatorem.

81. *Eſt quoque de creta.*] *Fit quoque* potior labrorum pars. recte. *pro figura.* etiam *figuram* cum iiſdem legendum. *Heinſius. Fit quoque de creta, &c.*] Tertium luſus genus deſcribit. E creta pingitur ampla figura triangularis, qualem habet apud Græcos Δέλτα majuſcula forma ſcriptum. Eandem figuram apud Ægyptios curſu ſuo facit Nilus: unde & loco nomen inditum. Et huic ſimilis oſtenditur in cœlo ſuper caput Arietis. Hac notant tres ſtellæ, duabus lineis æqualibus: tertia breviore: ſed quæ in angulo ſtellam clariorem habeat, Græci δέλτατον appellant.

83. *Hæc ubi diſtincta, &c.*] In lineis itaque pictis, certis intervallis, quos hic gradus vocat, diſponuntur nuces. Puer qui ſtat in medio, jactu virgæ quot tetigerit, tot aufert. *Eraſm.*

84. *Quot tetigit virga, tot capit ipſa nuces.*] *Ipſe* nonnulli. *ille* duo. Sed vetus editio, codex Regius, & Langermanni recte *tot capit inde.* quare & in ſuperiori verſu ſcribendum, *qui conſtitit intus.* non, *quæ.* Heinſius.

85. *Vas quoque.*] Sic à quibuſdam & noſtra tempeſtate ludi videmus. Alter enim puerorum vaſculum aliquod ut pelvim ponit, & cum altero convenit: ut quot ille procul ſtans in pelvim nuces

In quod miſſa levi nux cadat una manu.
Felix, ſecreto quæ nata eſt arbor in arvo;
Et ſoli domino ferre tributa poteſt!
Non hominum ſtrepitus audit, non illa rotarum:
Non à viciná pulverulenta viâ eſt.
Illa ſuo, quæcunque tulit, dare dona colono,
Et plenos fructus annumerare poteſt.
At mihi maturos nunquam licet edere fœtus;
Ante diemque meæ decutiuntur opes.
Lamina mollis adhuc tenero dum lacte, quod intro eſt;
Nec mala ſunt ulli noſtra futura bono:
Jam tamen invenias, qui me jaculentur, & ictu
Præfeſtinato munus inane petant.
Si fiat rapti, fiat menſura relicti,

Majo-

ces miſerit, tot lucretur: quæcunque autem extra pelvim ceciderint, amittantur. *Cavum.*] Ut miſſas nuces continere poſſit.

86. *Levi.*] Agili. *Una nux.*] Lex enim eſt in hoc ludo, ne plures ſimul jaciantur.

87. *Secreto.*] A publica via remoto. *Soli domino.*] Quippe dominus, cum maturi ſunt fructus, eos decerpit abſque arboris læſione.

88. *Tributa.*] Tributum dicitur vectigal, quod à ſubditis ſolvitur. *Dom. Ferre tributa.*] Fingit enim nucem frugi, dominoque fidelem, quo judicatur atrocior injuria. Et grave eſt, ei qui bonæ fidei eſt, non poſſe, quod debet, reddere. *Eraſm.*

89. *Hominum.*] Prætereuntium. *Rotarum.*] Plauſtorum & vehiculorum.

92. *Annumerare.*] Sumpta eſt metaphora à debitoribus, qui acceptam pecuniam creditoribus annumerant.

93. *Fœtus.*] Fructus. *Dom. At mihi maturos, &c.*] Alludit ad abortus, quæ præcipua infœlicitas eſt inter fœminas, quoties fœtus immaturus ejicitur. *Eraſm. Fœtus maturos.*] Redi ad Ep. 20. ℣ſ. 9.

94. *Ante diem.*] Ante debitum tempus. *Opes.*] Fructus.

95. *Lamina.*] Bractea. Corticem intelligit. *Mollis.*] Tenella, non firma. *Quod intra eſt.*] Quod eſt intra nucleum. *Dom. Lamina mollis.*] Putamen dureſcit maturitate. Eſt quiddam in nuce, quod diſcriminet partes nuclei; id quoque maturitate ligneſcit. Vide Plin. lib. 15. cap. 22. *Tenero eſt in lacte.*] Succus eſt lacteus magis, quam nucleus. *Ulli bono.*] Bonum pro commodo dixit ſubſtantive. *Eraſm. Tenero eſt in lacte quod intra eſt.*] *Tenero de lacte quod intro eſt*, Oxonienſis, *tener & de lacte quod intro eſt* Neapolitanus, *tenero de lacte quod intus* vetus editio, & quinque ſcripti. *tenero de lacte quod intra eſt*, duo. *teneroque in lacte quod intro eſt*, Vaticanus. Scribo, ut cum ſuperioribus hæc cohæreant, *Lamina mollis adhuc tenero dum lacte, quod intus*, vel, *intro eſt*. Heinſius.

97. *Iam tamen invenio.*] *Invenias* ſcribe ex libris Naugerii. ut ſupra,

Invenias, qui det nil mihi præter humum.

Idem.

98. *Præfeſtinato.*] Id eſt, præpropero, ante tempus: deberet enim ſinere, ut matureſcerent nuces. *Eraſm.*

99. *Rapti.*] Fructuum à viatoribus raptorum.

100. *Ma-*

Majorem domini parte, viator, habes.
Sæpe aliquis, foliis ut nuda cacumina vidit,
Esse putat Boreæ triste furentis opus.
Æstibus hic, hic me spoliatam frigore credit:
Est quoque, qui crimen grandinis esse putet.
At mihi nec grando duris invisa colonis,
Nec ventus fraudi, solve, geluve fuit.
Fructus obest: peperisse nocet: nocet esse feracem.
Quæque fuit multis, & mihi præda malo est.
Præda malo, Polydore, fuit tibi: præda nefandæ

Con-

100. *Majorem.*] Subaudi, partem. *Domini.*] Cui tributa solvere teneor.

101. *Ubi nuda cacumina vidit.*] *Ut vidit* vetus editio & scripti nonnulli. & sequenti versu eadem editio cum Mediceo, *Boreæ frementis.* ut in Tristibus,

Inter utrumque fremunt immani turbine venti. Heinsius.

Nuda.] Nudata, privata.

102. *Boreæ furentis.*] Nullus enim ventus violentior. Facete dixit, *Opus.* Sic enim loquuntur: Hoc fecit boreas. Hoc tuum est opus. *Erasm.* *Triste.*] Damnosum. *Dom.*

103. *Æstibus.*] Nimiis æstatis caloribus. *Spoliatam.*] Scilicet foliis.

106. *Nec ventus damno.*] Septem scripti meliores cum veteri editione *fraudi.* probe. Neque aliter ex suis Ciofanus. qui videatur. sic Fast. VI.

Piscis adhuc illi populo sine fraude natabat. Heinsius.

Sol.] Solem ad æstus refert, gelu ad frigus.

107. *Peperisse nocet.*] Sic supra: *Certe ego si nunquam peperissem, tutior essem.* *Nocet esse feracem.*] Malim *feraci*, si per libros liceat. sic lib. IX. Metam. *verum nocet esse sorori.* lib. I. *Sed nocet esse Deo.* ut & illic scribendum censeo. Symposius Ænigm. LIII. *quamvis placet esse maritæ.* ita lego. nam V. C. Vossianus *marito.* Vulgati *maritam.* vide quæ noto ad Ep. XIV. ℣s. 4. & 64. Lucretius l. V. ut quidam codices,

Qui numquam vero vitæ gustavit amorem,
Nec fuit in numero, quid obest non esse creato?

sic contra *profuit.* noster Met. VIII.

—— nec fortibus illic
Profuit armentis, nec equis velocibus esse.

Met. XI. ut quidem legendum puto,

Quid peperisse duos & Dis placuisse duobus,
Et forti genitore, & progenitore Tonanti
Esse satæ prodest?

Propertius libro III. El. XVII.

Quid genus aut virtus, aut optima profuit illi
Mater, & amplexo Cæsaris esse focos?

ita recte Scaliger ex vestigiis vetusti codicis. *Heinsius.*

108. *Quæque fuit.*] Prædam vocat non quod raptum est, sed quod rapi posset. *Erasm.* *Est mihi præda malo.*] Scripti veteres magna ex parte *heu mihi præda malo est*; vel, *hæc*; vel, *hei.* Lege, *& mihi præda malo est.* Heinsius.

109. *Præda malo Polydore fuit tibi.*] Exemplis Polydori, Amphiarai, & Atlantis horti probat, prædam nocere. Polydorus filius fuit Priami Trojani regis: quem pater rebus Trojanis diffidens, cum magno auri pondere alendum Polymnestori Thraciæ regi, tunc amico suo miserat, eo quidem consilio, ut si forte Troja â Græcis erueretur, ipse Trojanum genus & urbem quandoque in-

Conjugis Aonium misit in arma virum.
Hesperii regis pomaria tuta fuissent:
Una sed immensas arbor habebat opes.
At rubus & sentes tantummodo lædere natæ,
Spinaque vindictâ cætera tuta suâ est.
Me, quia nec noceo, nec obuncis vindicor hamis;
Missa petunt avidâ saxa proterva manu.
Quid, si non aptas solem fugientibus umbras,
Finditur Icario cum cane terra, darem?
Quid, nisi suffugium nimbos vitantibus essem;

Non

instauraret. Verum perfidus Polymnestor, eversa Troja, spe auri & prædæ: miserum Polydorum interfecit. vide Maronem lib. 3. Æneid. *Præda nefandæ conjugis.*] Quemadmodum Eryphile, accepto pulcherrimo monili à Polynice, Amphiaraum augurem Argivum maritum suum Thebano bello latitantem prodiderit, diximus elegia 10. l. 1. Amorum. *Præda.*] Monile illud preciosum, quod olim à Venere donatum fuerat Hermionæ, postea à Polynice muneri datum Eryphilæ. *Dom.* *Nefandæ conjugis.*] Erasmus credit esse fabulam de Helena per Menelaum bello repetita.

110. *Nefandæ conjugis.*] Scelestæ Eryphiles. *Aonium.*] Apollineum. Nam Amphiaraus Apollinis vates & augur celebris fuit. Aonia enim fere tota Apollini & Musis est consecrata. *Virum.*] Maritum Amphiaraum. *Misit ad arma.*] *In arma* meliores. *Heins.*

111. *Hesperii regis pomaria.*] Si, inquit, Hesperidum hortus non habuisset aurum, ab Hercule spoliatus non fuisset. Fabulantur enim Poëtæ, Atlantem Libyæ regem amœnissimum viridarium habuisse, in quo arbores, aurea mala ferentes: huicque custodiendo vigilem draconem appositum. Hercules tamen ab Eurystheo missus, interfecto dracone, aurea mala inde abstulit. *Dom.*

113. *Lædere natæ.*] Græce dixit potius, quam Latinè, pro natæ ad lædendum, πεφυκῆναι βλάπτειν.

114. *Vindicta.*] Quia vulnerant tentantem attingere. *Erasm.*

115. *Aduncis hamis.*] *Obuncis* duo libri. unus *abuncis*. Heins. *Hamis.*] Spinis, hamorum similitudinem habentibus.

116. *Missa.*] Emissa. *Petunt.*] Feriunt.

117. *Quid si non aptas, &c.*] Non solum, inquit, fructifera & innoxia, verum etiam aliis modis commoda sum viatori: videlicet sub umbram meam confugit, quum non tolerat æstum solis, aut quum sub dio subito oborta pluvia occupavit. *Erasm.* *Solem fugientibus.*] *Mutantibus* scripti fere omnes. quod quamvis video, quomodo explicari possit, tamen *vitantibus* reponi debere existimo. Amor. III. Eleg. VI.

Ipse sub arboreis vitabam frondibus æstum.

Tibullus libro primo Eleg. 1. *canis æstivos ortus vitare sub umbra Arboris* pari modo dixit. *Heinsius.*

118. *Finditur.*] Rimas præ nimio calore contrahit. Vide lib. 2. Amorum: *Et micet Icarii stella proterva canis.* *Cane Icario.*] Id est, Canicula. *Dom.* *Icario cane.*] Hic est Sirius. sive προκύων: quod sit in capite stellæ, quæ *Canis* dicitur. In eo signo cum sol est, æstus est vehementissimus. Produnt hunc fuisse comitem Icari, qui domini corpus extincti prodiderit. Ob hoc officium meruit locum inter sidera. *Erasm.*

120. *Non*

Non exſpectatâ cum venit imber aquâ?
Omnia cum faciam, cum præſtem ſedula cunctis
Officium; ſaxis officioſa petor.
Hæc mihi perpeſſæ, domini patienda querela eſt.
Cauſa habeor, quare ſit lapidoſus ager.
Dumque repurgat humum, collectaque ſaxa remittit;
Semper habent in me tela parata viæ.
Ergo inviſa aliis, uni mihi frigora proſunt:
Illo me tutam tempore præſtat hiems.
Nuda quidem tunc ſum; nudam tamen expedit eſſe:
Nec ſpolium de me, quod petat, hoſtis habet.
At ſimul induimus noſtris ſua munera ramis;
Saxa novos fructus grandine plura petunt.
Forſitan hîc aliquis dicat, Quæ publica tangunt,
Carpere conceſſum eſt: hoc via juris habet.
Si licet hoc; oleas diſtringite: cædite meſſes.
Improbe, vicinum carpe, viator, olus.
Intret & urbanas eadem petulantia portas;
Sitque tuis muris, Romule, juris idem.

Qui-

120. *Non expectata.*] Repentina & improviſa.

123. *Hæc mihi.*] Ad hæc, inquit, patior querelam domini mei, qui mihi imputat, quod ager obrutus ſit lapidibus. *Hæc.*] Saxorum ictus & vulnera.

124. *Cauſabor quare ſit lapidoſus ager.*] Recte Salmaſius, *Cauſa habeor.* *Lapidoſus.*] Lapidibus, quibus ego petor, plenus. Oxonienſis. *Cauſabor, queritur.* Heinſ.

127. *Aliis.*] Scilicet arboribus.

128. *Illo me tutam tempore præſtat hyems.*] Scripti nonnulli *Illo ut non metuam.* Forte, *Illo, ne metuam.* Heinſius.

129. *Nuda.*] Sine frondibus & fructibus. *Tunc.*] Hyberno tempore.

131. *At ſimul induimus noſtris ſua munera ramis.*] To *ſua* hic non placet. Puto ſcribendum,

At ſimul induimur noſtris nova munera ramis. Heinſius.

133. *Forſitan hoc aliquis dicat.*] *Hic aliquis dicat* cum veteri editione & quatuor ſcriptis legendum. *Idem.*

135. *Si licet hoc; oleas.*] Scripti plerique *Scilicet.* & pro *hoc*, prima editio & quinque manu exarati *has.* duo *hic.* unus *huc.* Opinor refingendum, *Scilicet ite oleas diſtringite.* de quo loquendi modo à me actum Amor. III. El. III. ℣ſ. I. *diſtringere* quomodo Columella lib. XI. cap. II. *Tum & olea diſtringenda eſt, ex qua velis viride oleum efficere.* Martial. lib. XII. Ep. XXIX.

Hoc quoque ſi deerit, medios diſtringere lectos
Menſarumque pedes non timet Hermogenes. Idem.

137. *Eadem petulantia.*] Eadem procacitas rapiendi quæcunque vicina ſunt publicæ viæ.

138. *Idem juris.*] Eadem rapiendi poteſtas. *Dom. Tuis muris.*] Nove dixit, pro in tuos muros. *Eraſm.*

139. *Pri-*

Quilibet argentum primæ de fronte tabernæ
  Tollat: & ad gemmas quilibet alter eat.
Auferat hic aurum, peregrinos ille lapillos;
  Et quaſcunque poteſt tollere, tollat opes.
Sed neque tolluntur: nec, dum regit omnia Cæſar,
  Incolumis tanto præſide raptor erit.
At non ille Deus pacem intra mœnia finit.
  Auxilium toto ſpargit in orbe ſuum.
Quid tamen hoc prodeſt, mediâ ſi luce palamque
  Verberor, & tutæ non licet eſſe mihi?
Ergo nec nidos foliis hærere, nec ullam
  Sedibus in noſtris ſtare videtis avem.
At lapis, in ramo ſedit quicunque biſurco,
  Hæret, & ut captâ victor in arce manet.
Cætera ſæpe tamen potuere admiſſa negari,
  Et crimen nox eſt inficiata ſuum.
Noſtra notat fuſco digitos injuria ſucco,

Cor-

139. *Prima de fronte tabernæ.*] *Primæ* concinnius vetus editio, & quatuor ſcripti. ſic in Triſtibus, *primi fronte libelli.* Heinſius. *Fronte.*] Ubi res venales exponi ſolent, ut ab omnibus conſpiciantur. *Tabernæ.*] Scilicet argentariæ.

140. *Tollat.*] Impune auferat: quippe frons tabernæ vicina eſt viæ publicæ.

142. *Et quaſcunque poteſt tangere, tollat opes.*] Quidam libri, *tollere tollat.* Neapolitanus, *tangere tangat.* Heinſius.

144. *Incolumis tanto præſide raptor erit.*] *Eat* præſtare dixi ſupra notis in Conſolationem ad Liviam ſub finem. *Idem. Incolumis.*] Impunitus. *Tanto præſide.*] Quantus ſcilicet eſt Auguſtus. Laudat Auguſti juſtitiam. *Præſide.*] Imperatore. *Raptor.*] Qui argentum, aurum, gemmas, aut alias opes rapuerit.

145. *At.*] Non urbi ſolum, ſed univerſo mundo Auguſtus pacem peperit. *Ille Deus.*] Divus Auguſt. *Pacem intra mœnia tantum.*] *Finit* libri veteres magna ex parte. duo, *figit.* Mediceus & vetus editio, *pater intra mœnia ſumit.* Latet aliquid. *Heinſius.*

146. *Sparſit in orbe ſuum.*] *Spargit* veteres libri. *Idem.*

148. *Et tutam non licet eſſe nucem.*] *Tutæ nuci* plerique ſcripti. Sed verum eſt, *tutæ mihi.* quod vetus editio cum Mediceo & Erfurtano libro agnoſcunt. vide notas in Epiſtolam XIV. Ṽſ. 64. *Idem.*

151. *At.*] Sed loco nidorum avium, ſaxa inhærent. *Biſurco.*] Biſurcato, bicorni, ut lapis hærere ibi poſſit.

153. *Admiſſa.*] Commiſſa crimina.

154. *Et crimen vox eſt.*] *Nox eſt* Vaticanus non male. *nux eſt* vetus editio cum Ambroſiano. Multi alii, *Crimen ut eſt uxor.* Cogitavi aliquando *Et crimen noxa eſt inficiata ſuum.* ut *noxam* pro quocunque noxio ponat. *Heinſius.*

155. *Noſtra.*] Illi, inquit, qui nobis injuriam inferunt, non poſſunt crimen negare, ſucco meorum fructuum, qui eorum manus inficit, prodente. *Notat.*] Inficit, colorat. *Fuſco.*] Subnigro.

156. *In-*

Cortice contactas inficiente manus.
Ille cruor meus eſt: illo maculata cruore
Non profecturâ dextra lavatur aquâ.
O ego, cum longæ venerunt tædia vitæ,
Optavi quoties arida facta mori!
Optavi quoties, aut cæco turbine verti,
Aut valido miſſi fulminis igne peti!
Atque utinam ſubitæ raperent mea poma procellæ:
Vel poſſem fructus excutere ipſa meos.
Sic, ubi detracta eſt à te tibi cauſa pericli,
Quod ſupereſt, tutum, Pontice caſtor, habes.
Quid mihi tunc animi eſt, cum ſumit tela viator;
Atque oculis plagæ deſtinat ante locum?
Nec vitare licet moto fera verbera trunco,
Quem ſub humo radix vinclaque firma tenent.
Corpora præbemus plagis: ut ſæpe ſagittis,

Cum

156. *Inficiente.*] Tingente.

157. *Ille.*] Scilicet ſuccus.

158. *Non profectura aqua.*] Fruſtra enim manus illo ſucco infectæ, aqua lavantur.

161. *Turbine.*] Obſcuro nimbo, qui non erumpit, niſi cum impetuoſiſſimis procellis. *Verti.*] Evelli. *Dom.* *Optavi quoties, &c.*] Tragicæ ſunt imprecationes: *Vel pater omnipotens adigat me fulmine ad umbras.* Turbo, qui naſcitur ex variis ventis inter ſe concurrentibus, totas arbores aut evertit radicitus, aut rumpit medias. Ideo appellat *cæcum*, quod inſano tumultu ruat.

163. *Raperent.*] Diriperent. *Mea poma.*] Meos fructus, id eſt, nuces. Vel: aut ego ipſa poſſem amovere à me cauſam, ob quam petor, ut Fibri faciunt. Sunt autem *Fibri*, Canes Pontici, quorum teſtes *Caſtorea* appellati, ad medicamenta expetuntur: unde, ubi ſe quæri ſentiunt, eos ſibi ſecant. De his Cicero: *Redimunt ſe,* inquit, *ea parte corporis, propter quam maxime expetuntur*

165. *Sic ubi detracta eſt.*] *Dejecta* vetus editio & Mediceus liber. Puto *rejecta.* Heinſius.

166. *Quod ſupereſt.*] Reliquum corpus. *Pontice.*] In Ponto enim regione maxima eſt horum animalium copia.

167. *Tela.*] Saxa, quæ in me contorqueat.

168. *Deſtinat.*] Deſignat. Miſerum eſt prævidere vulnus, nec poſſe vitare. *Eraſm.*

171. *Ut ſæpe ſagittis.*] Interpretes hic mihi non ſatisfaciunt. Nec ego verſum obſcuriſſimum capio. *Heinſius.*

173. *Utque gravem patiens.*] *Paſcens* octo ſcripti ex noſtris, alii duo cum veteri editione, *pavida eſt.* quod & Ciofanus ac Fabricius ex ſuis probarunt. Erfurtanus codex ſatis antiquus *pandens.* Forte *candens vacca.* Victimæ enim albæ, ut ex antiquis auctoribus eſt compertum, niſi quæ dîs inferis cædebantur. Triſt. IV. Eleg. 11.

Candidaque adductâ collum percuſſa ſecuri
Victima purpureo ſanguine tingat humum.

atque ita paſſim de victimis poëtæ. *Heinſius.*

 180. Et

Cum populus manicas depoſuiſſe vetat:
Utve gravem candens ubi tolli vacca ſecurim,
Aut ſtringi cultros in ſua colla videt.
Sæpe meas vento frondes tremuiſſe putaſtis:
Sed metus in nobis cauſa tremoris erat.
Si merui, videorque nocens; imponite flammæ,
Noſtraque fumoſis urite membra focis.
Si merui, videorque nocens; excidite ferro:
Et liceat miſeræ dedecus eſſe ſemel.
Si nec cur urar, nec cur excidar habetis;
Parcite. ſic cœptum perficiatis iter.

180. *Et liceat miſeræ dedecus eſſe ſemel.*] Nihil ſani eſt in hoc verſu, aut quod Latini leporis guſtum præ ſe ferat. Quare aut delendum hoc diſtichon, aut, quod præſtiterit, totus locus ſic erit conſtituendus,

Si merui, videorque nocens, imponite flammæ,
Noſtraque fumoſis urite membra focis.
Si merui, videorque nocens, excidite ferro:
Ut liceat miſeræ dedoluiſſe ſemel.

Dedoluiſſe ſemel, ut Remedio Amoris,

Optimus ille fuit vindex lædentia pectus
Vincula qui rupit, dedoluitque ſemel.

Quomodo alibi etiam Ovidius. *Heinſ.*

A. SA-

A. SABINI EPISTOLÆ TRES TRIBUS OVIDII EPISTOLIS RESPONDENTES.

EPISTOLA PRIMA.

ULYSSES PENELOPÆ.

Aulus Sabinus, imperante Octavio, atque Ovidii temporibus claruit. Ad Trisenam amicam, Elegiarum librum dedit. Fastorum inchoatos reliquit. Scripsit etiam epistolas, quibus Ulysses Penelopæ, Hippolytus Phædræ, Æneas Didoni, Demophoon Phyllidi, Iason Hypsipylæ, Phaon Sapphoni respondent. Quæ omnes, præter has tres, quas nunc præ manibus habemus, seculorum ignavia perierunt.

PErtulit ad miserum tandem tua casus Ulyssem,
Penelope, chartis verba notata piis.
Agnovi caramque manum, gemmasque fideles.
Solamen longis illa fuêre malis.
Arguis ut lentum: mallem quoque forsitan esse;
Quam tibi quæque tuli dicere, quæque feram.

Non

NUllos videre mihi contigit codices manu exaratos, in quibus hæ extarent epistolæ. In primis etiam editionibus desiderantur. nec satis constat, cui gloriam inventi hujus thesauri debeamus. Suspicor tamen idem exemplar, quod Cydippes, ac Sapphus epistolam integram nobis servavit, & Paridis auctiorem, usibus etiam hic publicis consuluisse. Eustathius quidem Swarthius in Analectis exemplar calamo descriptum epistolarum Sabini ad partes interdum vocat, quod Gasparis Barthii fuerit, ejusdemque ipse Barthius in Adversariis subinde mentionem facit. sed cum & hunc & illum, dum in vivis essent, per amicos rogarim, ut usum istius libri mihi præstarent, atque alter me ad alterum ablegarit, facile intellexi, vanam à me spem foveri. nec tanti sane sunt quæ ex illo, si dis placet, vetusto codice ab iis promuntur, ut salivam nobis de ipso libro evolvendo excitare debeant. Primas itaque harum epistolarum editiones, alteram Venetiis An. MCCCCLXXXV. alteram Parmæ procusam An. MCCCCLXXXIX, adhibendas duxi. in cæteris divinando res à me gesta est. *Heins.*

3. *Gemmas fideles.*] Annuli signum integrum, intactum.

6. *Quam tibi quæque tuli dicere, quæque feram.*] Aut *fero* corrigendum videtur, aut totus versus sic constituendus,

Quam tibi quæ tulerim dicere, quæque feram. Heinsius.

7. *Furor*

Non hoc objecit mihi Græcia: cum mea fictus
  Detinuit patrio littore vela furor.
Sed thalamis nec velle tuis, nec posse carere:
  Causaque fingendæ tu mihi mentis eras.
Nil tibi rescribam curæ est, properemque venire.
  Dum propero, adversi vela tulere Noti.
Non me Troja tenet Grajis odiosa puellis;
  Jam cinis, & tantum flebile Troja solum.
Deïphobusque jacet, jacet Asius, & jacet Hector:
  Et quicunque tui causa timoris erat.
Evasi & Thracum cæso duce prælia Rheso,
  In mea captivis castra revectus equis:
Tutus & è mediâ Phrygiæ Tritonidos arce
  Fatalis palmæ pignora capta tuli.
Nec timui commissus equo; malè sedula quamvis
  Clamabat vates, Urite Troës equum:

7. *Furor fictus.*] Ut declinaret ea simulatione militiæ munus. Quod in contentione armor. 13. Metamorphos. Ajax Ulyssi objicit ✠s. 34.

An quod in arma prior, nulloque sub indice veni,
Arma neganda mihi, potiorque videbitur ille,
Ultima qui cepit, detrectavitque furore
Militiam ficto, donec solertior isto,
Et sibi inutilior, timidi commenta retexit
Naupliades animi. vitataque traxit ad arma?

11. *Nil tibi rescribam curas.*]Lege minimâ mutatione meo periculo, *curæ est.* Curæ, inquit, mihi est, ut nil rescribam, utque properem venire. Respiciebat nempe illa Penelopes,

Nil mihi rescribas ut tamen ipse veni.

Non absimilis locus sequenti epistola,

Est animus reditûs, sed pia causa tenet.

Swarthio placebat,

Nil mihi rescribam cur vis?

Heinsius.

16. *Causa timoris erant.*] *Erat* primæ editiones. *Idem.*

17. *Evasi & Thracum cæso duce prælia Rheso.*] Ita distingue. Evasi, inquit, Thracum gentis pugnacissimæ arma, dum necopini & sopiti cum duce Rheso à me opprimuntur. Aliud agebat Swarthius dum corrigit,

Evasi, ut Thracum ceciderunt prælia Rheso. Idem.

20. *Fatalis palmæ.*] Palladii.

22. *Urite Troës equum.*] Virgil. 2. Æneid.

At Capys, & quorum melior sententia menti,
Aut pelago Danaûm insidias, suspectaque dona
Præcipitare jubent, subjectisque urere flammis.

Adi Homer. Odyss. Θ. ubi Demodocus cantor in convivio totam hanc fabulam decantat. Accius in Delphico inscriptionem hujus equi talem facit. MINERVÆ. DONUM. ARMIPOTENTI. DANAI. ABEUNTES. DICANT. Vocatus fuit hic equus Durateus. Lucret. 1.

Nec clam Durateus Troaï Pergama partu
Inflammâsset equus nocturno Grajugenarum.

Quod ex Ennio.

Urite. mendaci celantur robore Achivi:
Et Phrygas in miseros ultima bella ferunt.
Perdiderat tumuli supremum munus Achilles,
Sed Thetidi est humeris redditus ille meis.
Nec laudem Danai tanto renuêre labori:
Erepti pretium corporis arma tuli.
Quid refert? pelago sunt obruta. non mihi classes;
Non socii superant: omnia pontus habet.
Solus adhuc mecum, qui me tot casibus unus
Duravit, patiens ad mala perstat Amor.
Illum non avidis canibus Niseïa virgo

Fre-

—— nam maximo saltu superabit
Gravidus armatis equus
Qui suo partu tollat ardua Pergama.

Unde Virgil. 6.

Cum fatalis equus saltu super ardua venit
Pergama, & armatum peditem gravis extulit alvo.

Quò etiam alludit Plaut. Bacchid. 4. 9. v. 16. & seqq.

—— Ego sum Ulysses, cujus consilio hæc geruntur.
Tum quæ hic sunt scriptæ literæ, hoc in equo sunt milites
Armati atque animati probè,

& quæ seqq. Durateus autem dictus est equus, vel à materia; vel, quod magis arridet, ab armato milite, & hasta.

Φωκεὺς Ἐπειὸς, μηχαναῖσι Παλλάδος
Ἐγκύμον' ἵππον τευχέων ξυναρμόσας,
Πύργων ἔπεμψεν ἐντὸς ὀλέθριον βάρος.
Ὅθεν πρὸς ἀνδρῶν ὑστέρων κληθήσεται.
Δούρειος ἵππος, κρυπτὸν ἀμπίσχων δόρυ.

Eurip. Troad. Non longe à principio.

31. *Qui me tot casibus unus Duravit.*] Puto, *unum duravit.* Nam post τὸ *solus* odiosa & superflua sit repetitio τοῦ *unus.* Heinsius.

33. *Illum non avidis canibus Nereïa virgo.*] De Scylla haud dubie agit, quam cur Nereïam appellet virginem, fateor me non videre. Ne quid te morer, refinge, *Niseïa virgo.* Virgilius in Ciri,

Per mare cæruleum trahitur Niseïa virgo.

Recte, inquis. Agitur enim illic de Scylla Nisi. Sed quid hoc ad alteram à Glauco amatam Phorci & Crateidis nymphæ filiam (nam apud Servium in Eclog. VI. *Cretheidis filia* mendose dicitur) sive, ut veteri Scholiastæ in Odysseam Homeri aliisque placet, ex Phorco & Hecate genitam, quam Sabinus nunc innuit? At confundunt promiscè ambas poëtæ, quod ut liquidius appareat, exemplis evincetur. Noster ipse cum Metamorphoseon libro octavo, & decimo tertio ac quarto etsi manifeste distinguat, tamen in Remediis Amoris,

Præterita cautus Niseïde navita gaudet.

& Fastorum IV.

Et vos Nisæi naufraga turba canes.

ubi *Scyllæi canes* perperam membranæ complures reponunt: ut & *Ripheide* in superiori versu frustra. Artis Amatoriæ libro primo,

Filia purpureos Niso furata capillos
Puppe cadens celsâ facta refertur avis.
Altera Scylla maris monstrum, medicamine Circes
Pube premit rabidos inguinibusque canes.

Ubi interpolatores strenuè grassati sunt, cum versus duo medii ab optimis ac veterrimis libris absint. idque recte. ut suo loco monuimus. Ne dubites, en

id

Fregit: non tumidis torta Charybdis aquis:
Non ferus Antiphates, nec in uno corpore dissors 35
Par-

id ipsum distichon Amorum lib. III. Eleg. XII. paucis mutatis.

Per nos Scylla patri canos furata capillos
Pube premit rabidos inguinibusque canes.

Nec desunt codices, qui eos versus pari modo interpolent, quo in Arte Amatoriâ est factum. Sic Philomelam ubique Ityli matrem facit Ovidius, in Metamorphosi Prognen. Ibidem OEnei filiam Deianiram, at Dexameni in Ibide. Adeo rari sibi constant poëtæ in narrandis fabulis. Id enim velle nunc probare, immensi voluminis foret argumentum. Virgilius Ecloga VI.

Quid referam aut Scyllam Nisi, quam fama secuta est
Candida succinctam latrantibus inguina monstris
Dulichias vexasse rates.

sic enim cum aliæ membranæ ex optimis, tum codex Mediceus longe præstantissimus scriptum exhibent. Nam in vulgatis nunc invenias, *aut quam fama secuta est.* Agnoscit etiam dubiam Servius illic lectionem, sed incertus, quod mirere, quamnam amplectatur ex duabus. Ipse quoque Virgilius in Ciri Scyllam utramque à poëtis confundi asseverat. Versus non adscribam: jam enim sum nimius. *Heinsius.*

35. *Nec in uno corpore discors Parthenope.*] *Dissors* reponendum. *dissors* quod diversæ sortis est aut naturæ, cui opponitur τὸ *consors* vox Ovidio usitata. sic & *exors* sine sorte, ἄκληρος. ita *exortem honorem* apud Virgilium interpretatur Servius. sic *compar*, *dispar* & *separ*. *separem urnam* dixit Val. Flaccus lib. V. quomodo & *separem ductum*. Prudentius similiter *congrex* & *segrex*. Error hic frequenter apud optimos auctores commissus. ut *discors* pro *dissors* legatur voce parum notâ hactenus. Lucanus libro I. v. 584.

Monstra jubet primum, quæ nullo semine dissors
Protulerat Natura, rapi.

non *discors*. quod descriptos manu ac typis codices occupavit. Seneca Medea Act. IV. in Choro,

Tibi hæc Typhoëus membra quæ dissors tulit.

sic scribo. Typhoëum vocat dissortem, quod corpori humano pedes anguineos & centum brachia committeret. Nam quod apud eundem Senecam Hercule Furenti in membranis Mediceis scriptum offendi, Act. III. Sc. I. de Styge,

A fonte dissors manat hic primo latex.

si admittimus, dissors erit, ab aliis amnibus diversus. Illud vero certum, eandem vocem esse reddendam Nasoni Metamorph. VIII. de Pasiphae,

Quæ torvum ligno decepit adultera taurum,
Dissortemque utero fœtum tulit.

hoc est fœtum sortis non humanæ. Minotaurum videlicet. qui Claudiano in Epigrammatis, *disparibus monstro commissus in artus Cres puer*. Lucretius libro V.

Aut rabidis canibus succinctas semimarinis
Corporibus Scyllas, & cætera de genere horum
Inter se quorum dissortia membra videmus.

Ita & ibi corrigendum. *rabidis* præterea *canibus* pro *rapidis* reponendum puto: quod ita de canibus Scyllæis passim auctores. Hinc *Scyllæ rabidum voracis inguen* Sidonio, Statio quoque Thebaïd. IX.

Hoc tibi semidei munus tribuere parentes,
Nec mortalis avus? sic nostro in gurgite regnas?
Mitior heu misero dissors alienaque tellus,
Mitior unda maris.

de Crenæo agitur, Fauni & Ismenidis nymphæ filio, quem in Ismeno amne occisum mater deplangit. *dissortem alienamque igitur tellurem* vocat respectu aquarum, è quibus originem Crenæus trahebat. Libri editi & scripti mira perti-

Parthenope, blandis insidiosa modis.
Non quod Colchiacis Circe tentaverit herbis,
Non quod solennes altera Diva toros.
Utraque se nobis mortalia demere fila
Spondebat: Stygias utraque posse vias.
Te tamen hac etiam spretâ mercede petivi,
Passurus terrâ tot mala, totque mari.
Sed tu fœmineo nunc forsan nomine tacta,
Non secura leges cætera verba mea.
Quæque mihi Circe, quæ sit mihi causa Calypso,
Jamdudum ignoto sollicitere metu.
Certe ego cum Antinoum, Polybumque, Medontaque legi;
Heu toto sanguis corpore nullus erat!

Tot

tinacia utroque loco mendosi sunt. Petronius, *Mirari equidem tam dissortem libidinem cœpi, atque inter monstra numerare, quod ancilla haberet matronæ superbiam, & matrona ancillæ humilitatem.* Pari modo & illic est peccatum, Ovidius denuo libro Amorum II. Eleg. VII.

At mea seposita est, & ab omni milite dissors
Gloria; nec titulum muneris alter habet.

sic enim manifeste scriptum exhibet optimus Puteanorum fratrum liber, cujus auctoritas mihi præivit, ad reliquos, quos modo produxi, locos in integrum restituendos. Apud eundem Ovidium l. IV. Fast. similiter censeo corrigendum,

An quia cunctarum contraria semina rerum
Sunt duo dissortes ignis & unda dei.

Paulinus carmine Sapphico ad Nicetam Episcopum,

Te patrem dicit plaga tota Boræ:
Ad tuos fatus Scytha mitigatur:
Et sui dissors fera te magistro
Pectora ponit.

Ita omnino scribo, licet veterrimus Isaaci Vossii viri clarissimi codex à vulgatis libris nihil discedat. Non enim *sui discors*, sed *discors sibi* Paulinus dixisset, ut Latine loquentibus mos est. Noster in Tristibus,

Ipse sibi discors, tanquam mandetur ab illis;
Scinditur in partes atra favilla duas.

Ipse Paulinus paulo post, *Pascitur consors vitulus leoni*, ut quidem Vossianus liber. nam vulgati *concors*. Sed jam plus satis de hac voce. *Idem.*

37. *Non quod Colchiacas artes tentaverit herbis.*] *Arte* prima editio. divide τὸ *a* in duas literas, & habebis *ci*. *Cirte* pro *Circe*. Emenda igitur locum turbatissimum levi mutatione,

Non quod Colchiacis Circe tentaverit herbis.

de Circe profecto hic agi ex sequentibus liquido apparet. Altera Diva est Calypso. *Idem.*

39. *Mortalia demere fila.*] Calypso immortalitatem Ulyssi promittebat, si secum in amoribus ævum transigeret. Quod Cicero de ll. 2. tangit *Ithacam in asperrimis saxis, tanquam nidulum, affixam, Ulysses immortalitati, quam Dea obtulit, anteposuit.* Hom. Odyss. α. & δ.

45. *Causa Calypso.*] *Cauta* Swarthius ex veteri libro. nec obnitor. *Heinsius*

49. Tot

Tot juvenes inter, tot vina licentia, ſemper
(Hei mi! quo credam pignore?) caſta manes?
Curve placent ulli, ſi ſunt in fletibus ora,
Deperit & lacrymis non decor iſte tibi?
Pacta quoque es thalamo, niſi mendax tela moretur,
Et cœptum revoces callida ſemper opus.
Ars pia; ſed quoties oculos fruſtrabere lanâ,
Succeſſum toties ars dabit iſta tibi.
Ah melius, Polypheme, tuo ſuperatus in antro
Finiſſem ingratos ad mala tanta dies!
Threïcio melius cecidiſſem milite victus,
Iſmaron errantes cum tenuêre rates:
Crudelemve illo ſatiaſſem tempore Ditem,
Quo redii Stygiis fata moratus aquis.
Vidi ubi (nequicquam quod me tua littera celat)
Soſpes digreſſo quæ mihi mater erat.
Rettulit illa domus eadem mala: meque querentem
Fugit, ab amplexu ter reſoluta meo.
Phyllaciden vidi. contemtis ſortibus ille

Pri-

49. *Tot vina liquentia ſemper.*] Etſi non ignorem *vina liquentia* Virgilio etiam bis dici Æneid. v. hoc tamen loco magis appoſite *licentia* legatur. quod Barthio etiam Swarthioque eſt viſum. *libera vina* dixerat Horatius. ſic *licentes Faunos* Statius Theb. IV. & *licentem ludum* Theb. v. & in Sylvis. *licens Lupercus* Propertio. noſter ipſe paulo poſt *vacantia vina*, quo vacuæ & otioſæ mentes teneantur, dixit. *Idem.*

50. *Hei mihi! quid credam? pignore caſta manes.*] Lege totum diſtichon hoc modo,

Tot juvenes inter, tot vina licentia, ſemper
(Hei mihi! quo credam pignore?) caſta manes.

nec aliter Swarthius in Analectis, & in Adverſariis Barthius, niſi quod diſtinctione præterea locum juvimus. *Idem.*

51. *Curve placent ulli.*] Malo *places*: Heinſius.

54. *Et cœptum rovocas pallida ſemper opus.*] Scribe, ut cum ſequentibus hæc cohæreant,

Et cœptum revoces callida ſemper opus.

τὸ *pallida* locum hic non habebat. Tangit dolum nocturnum retextæ telæ. *Idem.*

57. *Tuo ſuperatus in antro.*] *At melius, Polypheme, tuo ſi pranſus in antro* ex veteri libro Swarthius. ego nil temere mutem, niſi *deprenſus* reponatur. *Idem.*

65. *Meque querentem.*] Delrius Commentario in Tragœdias Senecæ, *terque querentem* legit. ſed nulla opus mutatione. *Idem.*

66. *Ab amplexu ter reſoluta meo.*] *Ter revoluta* prætulerim: ſic lib. x. Metam. de umbra Euridices, *revolutaque rurſus eodem eſt.* Virgil. lib. VI.

Rurſus & in veterem fato revoluta figuram.

Idem.

68. *In*

Primus in Hectoreas intulit arma domos.
Felix in laudatâ cum conjuge! læta per umbras
Illa ſuum fortes it comitata virum.
Nec dum illi Lacheſis dictos numeraverat annos:
Sed juvat ante ſuum ſic cecidiſſe diem.
Vidi, nec lacrymas oculi tenuere cadentes,
Deformem Atridem (hei mihi) cæde novâ.
Illum Troja virum non læſerat: ille furentem
Nauplion, Euboïcos tranſieratque ſinus.
Quid refert? animam per vulnera mille profudit,
Jam reduci ſolvens debita vota Jovi.
Tyndaris has illi læſo pro fœdere pœnas
Struxerat; externos ipſa ſecuta viros.
Ah! mihi quid prodeſt (captivas Teucridas inter
Cum ſtaret conjux Hectoris atque ſoror)
Defectis Hecuben potius legiſſe ſub annis,
Ne tibi ſuſpectus pellicis eſſet amor?
Prima meis omen metuendum puppibus illa
Fecit: non membris ipſa reperta ſuis.
Latratu miſeras finivit mœſta querelas;

Et

68. *In Hectoreas intulit arma domos.*] Scripſerat, puto, Sabinus, *impulit.* ut Met. XII.

—— immeritas urbes Elinque Pylonque
Diruit, inque meos ferrum flammamque penates
Impulit. Idem.

70. *Illa ſuum forte ſit comitata virum.*] *Fortes it.* refer. ad τὸ *umbras*, quod præceſſit. & hoc vidit Swarthius. *Idem.*

71. *Necdum illi Lacheſis dictos numeraverat annos.*] Præſtiterit legi *perneverat* ut apud Martialem libro I. Ep. LXXXIX.

Cum mihi ſupremos Lacheſis perneverit annos. Idem.

77. *Animam per vulnera mille profudit.*] *Per adultera tela* vetus liber Swarthii. non inconcinne. *Idem.*

79. *Lætas pro fœdere pœnas.*] *Lætas* dici opinatur Swarthius εἰρωνικῶς. ſed non perſuadet. Puto ſcribendum *læſo pro fœdere*, lecti ſcilicet. Ad Caſſandram ab Agamemnone amatam refer. *Idem.*

80. *Externos ipſa ſecuta viros.*] Malim *toros.* hæc enim duo in Ovidianis codicibus frequenter confunduntur. ſic ſequenti epiſtola *Graios viros* pro *Graios toros.* & epiſtola Herus *Abydeno viro* in vulgatis. *Idem.*

83. *Defectis Hecubam potius.*] *Hecuben potui* prima editio. *Idem.*

87. *Latratu.*] Hecuba in canem verſa fingitur, propter rabiem. Eurip. Hecub. ϰſ. 1265.

Κύων γενήσῃ, πύρσ' ἔχουσα δέργματα.

Quod Cicer. I. Tuſculanar. explicat; *Hecubam autem putant propter animi rabiem & acerbitatem quandam fingi in canem eſſe converſam.* Plaut. Menæch. 5. I.

Non tu ſcis, Mulier, Hecubam quapropter canem.

Graji

Et ſtetit in rabidam protinus acta canem.
Prodigio tali placidum Thetis abſtulit æquor,
Æolus infuſis incubuitque Notis.
Pervagus hinc toto non felix differor orbe;
Et, quocunque vocat fluctus & aura, feror.
Sed ſi Tireſias tam læti providus augur,
Quam verax vates in mala noſtra fuit;
Et terrâ & pelago, quidquid mihi triſte canebat,
Emenſus fato jam meliore vagor.
Jam mihi neſcio quo comitem ſe in littore jungit
Pallas, & hoſpitibus per loca tuta trahit.
Nunc primum Pallas verſæ poſt funera Trojæ
Viſa mihi: medium temporis ira tulit.
Quicquid Oïlides commiſerat, omnibus unus
Peccavit: Danais omnibus ira nocens.
Nec te, Tydide, cujus modo foverat arma,
Eximit: errato tu quoque ab orbe venis.
Non Telamone ſatum captâ de conjuge Teucrum:
Non ipſum, pro quo mille fuêre rates.
Felix Pliſthenide, quacunque in ſorte fuiſti
Conjuge cum carâ: non gravis illa fuit.
Seu venti fecere moras, ſive æquora vobis;
Ad nulla eſt veſter damna retentus amor.
Oſcula nec venti certè tenuere, nec undæ:
Promptaque in amplexus brachia ſemper erant.

Sic

Graji eſſe prædicant? ———
Omnia mala ingerebat, quenquam adſpexerat.
Itaque adeo jure cœpta appellari eſt Canis.
——— *rictuque ad verba parato*
Latravit conata loqui.
Metam. 13. ℣ſ. 570. & multa alii. Sepulcrum ejus apud Abydum Cynoſſema appellatum.

90. *Æolus infuſis incubuitque notis.*] M.lim *effuſis.* In Ibide,
Parſque eadem cœli Zephyros emittet & Euros. Heinſius.

103. *Cujus modo noverat arma.*] Scribe, *foverat.* Ovidius Triſt. l. 1. Eleg. IV.
Causâ mea eſt melior, qui non contraria fovi
Arma. Idem.

107. *Felix Pliſthenides.*] Imo *Pliſthenide.* Menelaum hæc ſpectant cum Helena uxore ad paternos lares contendentem Troiâ jam captâ. *Idem.*

111. *Oſcula nec venti certe tenuere.*] Malim *certi.* ſic *certus Boreas* & *certa mora* Epiſtola Herus, ubi plura congeſſimus. *Idem.*

115. Te-

Sic utinam errarem! faceres tu mollia, conjux,
Æquora: te sociâ nil mihi triste foret.
Nunc quoque, Telemacho tecum mihi sospite lecto,
Omnia sunt animo jam leviora mala.
Quem tamen infestas rursus queror ire per undas,
Herculeam Sparten, Nectoreamque Pylon.
Ingrata est pietas, cui tanta pericula subsunt:
Nam male commissus fluctibus ipse fuit.
Sed labor in fine est. occursum in littore vates
Dixit. in amplexus, care, ferere tuos.
Noscendus soli veniam tibi. tu preme solers
Lætitiam, & tacito gaudia conde sinu.
Non vi certandum, nec aperta in bella ruendum.
Sic cecinit laurus ille monere suas.
Forsitan ante dapes, interque vacantia vina,
Ultoris pharetris utile tempus erit.
Et modo despectum subito mirentur Ulyssem.
Heu precor, ut properet ille venire dies!
Antiqui renovet qui lætus fœdera lecti:
Et tandem incipias conjuge cara frui.

115. *Tecum mihi sospite tecto.*] *Lecto.* atque ita Swarthius & ad Propertium Livineius. *Idem.*

120. *Nam male commissus.*] *Iam male* puto. *Idem.*

EPISTOLA. II.
DEMOPHOON PHYLLIDI.

PHyllidi Demophoon patria dimittit ab urbe:
Et patriam meminit muneris esse tui.
Nec face Demophoon aliâ, nec conjuge captus,
Sed tam non felix, quam tibi notus erat.

The-

1. *Phyllide Demophoon patria dimittit ab urbe.*] Videtur scribendum,
Phylli, hanc Demophoon patriâ tibi mittit ab urbe.
ut imitatio sit istius Ovidiani,
Hanc tua Penelope lento tibi mittit, Ulysse. Heinsius.

4. *Sed tam non felix.*] *Sed tamen felix* prima editio. Latet mendum. Forte *Esset tam felix.* Sensus certe tale quid postulat. *Idem.*

5. Quo

Thesea, (quo socero nequicquam, Phylli, tumebas;
  Impuleritque ignes forsitan ille tuos)
Turpe pati nobis, regno ferus expulit hospes:
  Hunc illi finem longa senecta dedit.
Qui modo peltiferas fudit Mæotidas armis,
  Alcidæ magni, non minor ipse, comes.
Qui socerum Minoa gravi sibi fecit ab hoste,
  Mirantem monstri cornua victa sui.
Arguor exilii (quis credat?) causa fuisse:
  Nec tacitum frater me sinit esse reum:
Dum thalamos, inquit, dilectæ Phyllidos urges,
  Et tuus externo cessat in igne furor;
Fluxêre interea pede tempora lapsa fugaci;
  Prævenitque tuas flebilis hora moras.
Forsitan aut nondum fractis occurrere rebus,
  Aut poteras fractis utilis esse tamen.
Cur potiora tibi Rhodopeïa regna fuêre,
  Quæque magis regnis cara puella fuit?
Intonat his Acamas: eadem mox objicit Æthra;

Infe-

5. *Quo socero nequicquam, Phylli, timebas.*] *Tumebas* repone. nihil verius. sic sequenti epistola,

— quo me genitore superbum
Arguis. Idem.

10. *Alcidæ magni non minor esse comes.*] Imo,

Alcidæ magni, non minor ipse, comes.

Paris Helenæ, — *pulchræ filia Ledæ*
Ibit in amplexus, pulchrior ipsa, tuos.
Amor. lib. III. Eleg. II.

Dum sequitur fortes, fortior ipsa, feras.
Martial. lib. XI. Ep. LI.

Silius Andinæ succurrere censuit umbræ:
Silius en vatem, non minor ipsa, colit.

Ita versus contaminatissimos censeo scribendos, ex codicum vetustorum vestigiis. *Idem.*

13. *Arguor auxilii, quem credis causa fuisse?*] Prima editio, *Arguor exilii qui credis.* Scribo non audaci conjectura, & distinguo,

Arguor exilii, si credis, causa fuisse.

vel *quis credat*, per parenthesin interrogatoriam. *Idem.*

14. *Nec tacitum frater, nec sinit esse reum.*] Corrigendum, si quid video,

Nec tacitum frater me sinit esse reum.

tacitum non sinit esse reum, quia palam & aperte accusat. *Idem.*

19. *Forsitan aut nondum factis occurrere rebus.*] Reponendum tam hoc quam sequenti versu *fractis* pro *factis*, sic postulante sententia. Malim etiam *fractis succurrere rebus*, quam *occurrere.* Naso in Tristibus.

Quo magis ô pauci lapsis succurrite rebus.

fracta res, ut in illo Horatiano,

— postquam res mea Ianum
Ad medium fracta est.

& *fractæ opes Teucrum* Virgilio. *Idem.*

21. *Cum potiora tibi.*] Imo *Cur* tam hic quam proximo versu. nisi illic *Quo* malis. Præterea arridet, *Cur potiora tuis.* ut τὸ *regnis* subintelligatur. *Idem.*

23. *Intonat his Athamas.*] Lege *Acamas.* Is enim Thesei filius; Demophoontis frater, ex belli Trojani, cui intet-

Infelix functæ jam prope ſortis anus.
Et quod non condant nati ſua lumina palmæ,
Feciſſe hæc noſtras arguit uſque moras.
Non equidem inficior: multum clamavit uterque:
Staret Threïciis cum mihi puppis aquis.
Poſcunt, Demophoon, (quid ceſſas?) carbaſa venti:
Demophoon patrios reſpice dure Deos.

Reſpi-

interfuit, ſcriptoribus notus. Vide de ejus & Laodices amoribus Parthenium in Eroticis cap. XVI. Simile mendum inſedit Virgilii codices vulgatos Æneidos lib. II. ubi nonnullos ex iis recenſet, qui equo durateo fuerant incluſi,

Demiſſum lapſi per funem Acamaſque Thoaſque
Pelideſque Neoptolemus, primuſque Machaon.

ſic enim ſcribendum ex vetuſtiſſimis libris. In Mediceo venerandæ antiquitatis codice *Achamaſque* inveni exaratum additâ adſpiratione. unde proclivis error *C* in *T* mutato ex *Acamante* in *Athamantem*, ut vulgati libri nunc exhibent. Servius Fuldenſis ad illum locum *Athamas Demophoontis filius Perrechia nepos.* qui locus eſt mutilus. Scribendum enim, *Acamas Demophoontis frater, filius Theſei, Ægei & Æthræ nepos.* Quod eſt verum. Auctor de Origine Romana, *Itaque, Primus, ex ea quoque ſignificatione eſt, è qua illud in ſecundo Æneïdos, de enumeratione eorum qui equo Durio digrediebantur. Nam cum nominaſſet Theſſandrum, Stenelum, Ulyſſem, Acamanta, Thoanta, Neoptolemum, poſt intulit, Primuſque Machaon.* Male & illic *Athamanta* ſcribitur. Cæterum Acamantem ac Demophoontem fratres equo Trojano cum aliis proceribus ſe crediſiſſe teſtatur Quintus Smyrnæus, lib. XII.

Δημοφόωντέ τε καὶ Ἀμφίμαχος, κρατερός τ' Ἀγαπήνωρ,
Σὺν δ' Ἀκάμαστι Μέγης τε κρατεροῦ φιλέος υἱός.

Et Triphiodorus in eadem de equo narratione,

Δημοφόων τ' Ἀκάμας τε δοιὼ Θησῆος τέκνα.

ut de Virgiliani loci reſtitutione non ſit dubitandum. Pauſanias quoque in Atticis, ubi donaria Arcis deſcribit, & inter illa equum Durium ex ære conflatum, καὶ Μενεσθεὺς, inquit, καὶ Τεῦκρος, ὑπερκύπτουσιν ἐξ αὐτοῦ, προσέτι δὲ καὶ οἱ παῖδες οἱ Θησέως. Virgilius tamen Demophoontem, ut plures alios, omiſit. Apud Harpocrationem Sophoclis Acamas Tragœdia citatur. ubi Athamantis nomen reponendum cenſet magnus Caſaubonus. ſed fruſtra. Acamantem enim ſcenis argumentum dediſſe ex Luciani libello περὶ ὀρχήσεως apparet, inter alias enim leges, quas præſcribit mimo, exactam fabularum cognitionem ab eo exigit, quarum plurimas poſtquam recenſuit. εἶτα, inquit, ὁ Ἀκάμας καὶ ἡ Φυλλίς, καὶ ἡ προτέρα δὲ τῆς Ἑλένης ἁρπαγὴ, καὶ ἡ στρατεία τῶν Διοσκούρων ἐπὶ τὴν πόλιν καὶ τὸ Ἱππολύτου πάθος, καὶ Ἡρακλειδῶν κάθοδος. ubi Acamanti amores Phyllidis videtur vindicare, quomodo & Tzetzes Commentario in Lycophronem. Sed reliqui omnes de Demophoonte conſentiunt. Ab hoc Acamante, qui regnum Athenis poſt Meneſtheum obtinuit, tribus Acamantia nomen eſt mutuata, ex qua Pericles fuit; & Acamantium ſeu Acamantis magnæ Phrygiæ oppidum. Videndus Stephanus in Ἀκαμάντιον. *Idem.*

26. *Feciſſe hic noſtras.*] Puto *hæc.* de Æthrâ enim eſt ſermo, non de Acamante. *Idem.*

30. *Reſpice jure Deos.*] Scripſerat Sabinus

binus

Respice: & exemplum, qua gaudes, Phyllida sume.
  Sic amat, ut terrâ nolit abire suâ.
Utque redire velis, non ut comitetur euntem,
  Te rogat: & præfert barbara regna tuis.
Me tamen hæc inter tacitum convitia sæpe
  Adversis memini vota tulisse Notis.
Sæpe abitura tuo ponentem brachia collò,
  Gavisum in fluctus æquora mota truces.
Nec metuam hoc ipso coram genitore fateri:
  Libertas meritis est mihi facta tuis.
Dicere, non duro dilectam Phyllida liqui
  Pectore: nec præceps vela ferenda dedi.
Et flevi; & flentem solando sæpe, remansi,
  Cum staret cursus jam mihi certa dies.
Denique Threïcia veni rate. non dare Phyllis
  Quam potuit, jussit tardius ire ratem.
Ignosce & fasso; memor es Minoïdos ipse.
  Antiquus necdum pectore cessit amor.
Et quoties oculis circumdat sidera, dixit,
  Quæ fulget cœlo, nostra puella fuit.
Illum dilectâ Bacchus sibi cedere jussit
  Conjuge: desertæ crimen at ille subit.
Exemploque patris perjurus dicor & ipse:
  Nec quæris causas, Sithoni dura, moræ:
Nec satis ampla putas redituri pignora, si me
  Non amor alterius, non amor ullus habet.
Nullane fama tibi turbatos, Phylli, penates

Theseos,

binus *respice dure.* nisi præfers *iture.* sed alterum præstat. *Idem.*

40. *Libertas meritis est mihi facta tuis.*] Placet reponi,

Libertas meritis hæc mihi parta tuis.

Idem.

41. *Dices non duro.*] Ut à superioribus hæc aptius dependeant, legendum, *Dicere.* Idem.

49. *Et quoties oculis circumdat sidera, dixit.*] Opinor à Sabino relictum fuisse,

Et, quoties oculos circumstant sidera, dixti.

ut perstet Demophoon in incepto ad patrem sermone. aut, si propius insistendum vulgatæ lectioni,

Et quoties oculos circumstant sidera, dixit.

sed tum paulo ante refingatur,

Ignoscet fasso: memor est Minoidos ipse.

Idem,

67. Da

Theſeos, & miſeræ rettulit acta domûs?
Non laqueos audis cari me flere parentis?
Flebilior laqueis (hei mihi!) cauſa ſubeſt.
Non fratrem Hippolytum: cecidit miſerabilis ille
Præceps attonitis per freta raptus equis.
Non tamen excuſo reditus. licet undique fata
Accumulent cauſas; tempora parva peto.
Theſea, quod ſupereſt, patrem tumulabimus ante:
Succedat tumulo non ſine honore decens.
Da ſpatium veniamque, peto: non perfidus abſum:
Nec mihi jam terrâ tutior ulla tuâ eſt.
Quidquid mite fuit poſt diruta Pergama, quidquid
Aut bella, aut pelagi detinuêre moræ;
Sola fuit Thrace. patriâ quoque jactor in illâ:
Auxilium ſuperes caſibus una meis.
Si modo mens eadem. nec quod ſit jam mihi dives
Regia, Cecropiâ non minor arce, movet:
Nec patris offendunt caſus; nec crimina matris;
Nec jam non felix omine Demophoon.
Quid ſi Phœbêam peterem te conjuge Trojam,
Perque annos ſequerer bella gerenda decem?
Penelopen audis: tota laudatur in orbe
Exemplum fidi non leve facta tori.
Illa piæ (ſic rumor ait) mendacia telæ
Struxit, & inſtantes diſtulit arte procos:

Cum

67. *Da ſpatium.*] Lege, *Des ſpatium veniamque, peto.* Idem.

71. *Patria quoque jactor in illa.*] *In ipſa* ſcribendum. De turbata Theſei domo jam fuſe ſupra à Demophoonte eſt actum. *Idem.*

72. *Auxilium ſupereſt.*] *Superes* probe prima editio. *Idem.*

79. *Toto laudatur in orbe.*] Malo,
Penelopen audis, toto laudetur ut orbe.
quomodo in Triſtibus Naſo,
Cernis, ut Admeti laudetur, & Hectoris uxor.
Idem.

81. *Illa pie.*] *Piæ telæ.* Idem.

82. *Inſtantes diſtulit arte toros.*] Diu eſt, quod *procos* corrigendum vidi. confirmat id prima editio l. III. Pont. Eleg. I.
Æmula Penelopæ fieres, ſi fraude pudica
Inſtantes velles fallere nupta procos.
Metamorph. lib. X.
—— inſtantum turbam violenta procorum
Conditione fugat.
ſic enim rectius legas, quam *inſtantem turbam.* Μνηςῆρες ſive proci Penelopes

 in

Cum properata palam revocaret ſtamina noctis,
  Atque iterum in lanas omne rediret opus.
At tua ne fugiant ſpreti connubia Thraces,
  Phylli, times. ulli nubere, dura, potes?
Eſtque tibi pectus cujuſque accedere tædæ?
  Obſtat perfidiæ nec metus iſte tuæ?
Ah tibi quantus erit facti rubor! ah tibi quantus
  Tum dolor, aſpicies cum mea vela procul!
Damnabiſque tuos ſerò temeraria queſtus!
  Demophoon, dices, hei mihi, fidus erat!
Demo phoon rediit, & ſævos forſitan Euros
  Paſſus, & hibernas dum quoque currit aquas.
Ah cur neſcio quam properavimus (hei mihi!) culpam?
  Rupi, quam ruptam ſum mihi queſta, fidem.
Sic tamen ah potius, ſic perſtes; quam mihi de te
  Ulterior tangat pectora, Phylli, dolor!
Quos tibi (me miſerum!) laqueos, quæ fata minaris?
  Et nimis audaces gens habet iſta Deos.
Parce, precor: famamque domûs mihi crimen habentis
  Perfidiæ, geminâ ne preme, dura, notâ.

Excu-

in proverbium abierunt. Naſo Triſt. lib. II.

Aut quid Odyſſea eſt, niſi fœmina propter amorem,
Dum vir abeſt, multis una petita procis?

ita recte veteres libri, non *multis viris.* Propertii lib. II. Eleg. IX. illa reſpexit.

Penelope poterat bis denos ſalva per annos
Vivere tam multis fœmina digna procis.

Claudianus laude Serenæ, *Penelope trahat arte procos.* Auſonius Epiſtola XIII.

Qualem Penelopæ nebulonum menſa procorum
Alcinoique habuit.

Nec aliter paſſim idem Auſonius, Horatius, Virgilius in Culice, Statius in Sylvis, Ovidius, alii, quoties de Penelope ſermo inſtituitur. *Idem.*

83. *Revocaret ſtamina noctis.*] Scribe, *Cum properata palam revocarent ſtamina noctes.* Idem.

87. *Eſtque tibi pectus.*] Puto.
Eſtne tibi pectus cujuſquam accedere tædæ.
vel, *accendere tædas.* Idem.

92. *Demophoon dices.*] *Dicens.* Idem.

93. *Demophoon redit huc.*] *Rediit* recte prima editio. Producit enim ultimam ſyllabam in *rediit*, *adiit*, *abiit*. *ſubiit*, *iniit*, Ovidius, nec ſine aliorum poëtarum exemplo, quanquam locis ab interpolatrici manu plerumque male acceptis. qua de re jam copioſe egimus Notis ad Epiſtolam VI.

94. *Et hybernas dum quoque currit aquas.*] Prima editio *dum quoque credit.* Ego ex hoc & ſequenti verſu ſenſum commodum non elicio. *Idem.*

103. Ex-

Excuſet patrem fatis in parte relicta
Gnoſſis: non merui, cur ferar ipſe nocens.
Nunc venti mea verba ferant, qui vela tulerunt.
Eſt animus reditûs: ſed pia cauſa tenet.

103. *Excuſet patrem fatis in parte relicta.*] Verſus mendoſus. Videtur corrigendum,

Accuſet patrem fatis ſi forte relicta
Gnoſſis; non merui cur ferar ipſe nocens.

Viderint acutiores. Non enim eſt unius tot nævis mederi. *Idem.*

EPISTOLA III.
PARIS OENONÆ.

QUÆ ſatis apta tibi tam juſtè, Nympha, querenti
Reſcribam, fateor quærere verba manum.
Quærit nec ſubeunt. ſentit ſua crimina tantum:
Solvere, quæ ſentit, non ſinit alter amor.
Si levat hic iras, ipſo me judice damnor.
Quid refert? causâ tu meliore cales.
Damnatumque tibi me ſub ſua jura Cupido
Retrahit. alterius ſic quoque præda ſumus.
Prima meis tu pacta toris: faſſuſque juventam
Te primum acceptâ eſt conjuge noſter amor.
Nondum tantus eram. quo me genitore ſuperbum
Arguis; hoc dominus tunc retinendus eram:
Non ego Deïphobum ſperabam, aut Hectora fratrem,
Cum

5. SI *levat hic iras.*] *Si levat hoc* doctiſſimus Gronovius. nec dubium quin recte. *Heinſius.*

6. *Quid refert? causâ tu meliore cares.*] Senſus requirit, ut *cales* pro *cares* ſubſtituatur. niſi præferendum, *cades*, vel *cadis*. Quid refert, inquit, cauſam meam à me ipſo damnari, ſi tu cauſa meliore nihilominus cadis. hoc eſt, ſi alios amores tuis præfero. ad Helenam refer. *Idem.*

7. *Damnatumque ſibi me ſub ſua jura Cupido.*] *Non ſub ſua jura* primæ editiones. Legendum videlicet, *non ſub tua jura.* Idem.

12. *Hoc dominus tunc retinendus eram.*] *Hoc domino* Gronovius. Putavi quondam, *huic domino tunc renuendus eram.* habeo & alias conjecturas in promtu. ſed in quibus mihi non ſatisfaciam. Tò *eram* in fine verſus repeti non placet. pro quo *erum* fortaſſis aut *era* ſcriptum fuerit, omiſsâ, ut ſolet, aſpiratione. ſenſus erit non incongruus, ſi legas,

—— quo me genitore ſuperbum
Arguis, hoc domino, te retinendus herâ.

vel, quid ſimile. *Idem.*

 15. Re-

Cum paſtos agerem te comitante greges:
Reginamque Hecuben niſi matris nomine noram:
Et fueras illi digna manere nurus.
Sed non eſt rationis amor. te conſule, Nympha.
Læſa es: ſed læſam ſcribis amare tamen.
Cumque petant Satyri connubia, cum tua Panes;
Rejectæ memor es tu tamen uſque facis.
Adde, quod hic fatis amor eſt adjutus, & illum
Præſcia venturi viderat ante ſoror.
Nondum Tyndaridos nomen mihi ſederat aure,
Nec cecinit Grajos illa vocare viros.
Omnia vera vides. ſuperant mea vulnera tantum.
Utque tuam ſupplex poſcere cogar opem.
Te penes arbitrium noſtræ vitæque neciſque:
Victuri jam nunc pectora ſume tibi.
Fleviſti; memini, tamen hac in voce canentis:
Et, Mala, dixiſti, ſint precor iſta procul.
Nec ſic fata ferant, tulerint ſic cætera quamvis,
Ut poſſim Oenone perdere læſa Parin.
Tot ſuperare metus, qui me, nec credere cogit,
(Igno-

15. *Reginamque Hecuben niſi matris nomine noram.*] Scribendum, ni fallor,

Reginæque Hecuben non matris nomine noram.

Idem.

18. *Læſa es & læſam.*] Ut verſui conſulatur, ſcribe,

Læderis, & læſam ſcribis amare tamen.

nam prima editio *Læderes*. Idem.

20. *Dejectæ memor es tu tamen uſque facis.*] Emenda *Rejectæ facis.* Byblis lib. IX. Metamorph.

Ergo ego, quæ fueram non rajectura petentem,
Ipſa petam?

non *neglectura*, quod eſt in aliis. ibidem paulo poſt,

Et, ſi rejicerer, potui moritura videri.

Rejici idem quod repelli in re amatoria. Horatius lib. III. Od. IX.

Si flaua excutitur Chloë,
Rejectæque patet janua Lydiæ.

Idem.

24. *Nec cecinit Grajos illa vocare viros.*] Hæc & ſequentia mire perplexa ſunt. Forte,

Et cecinit Grajos illa vocare toros.

vocare ſcilicet, me. vel,

Hanc cecinit Grajos illa vocare viros.

hoc eſt, poſt ſe trahere. Gronov. tamen *Hanc cecinit Grajos illa tenere toros.* Id.

26. *Utque tuam ſupplex poſcere cogor opem.*] *Cogar* lege. Reliqua, inquit, quæ ſoror prædixerat, jam apparuerunt vera: unum ſupereſt, de vulneribus meis, ut cogar tuam opem expoſcere. *Idem.*

28. *Victuri jam nunc pectora ſume tibi.*] Hæc quoque fœde corrupta ſunt, nec libet conjecturis minime certis indulgere, ne abutamur otio. Prima editio, *Victuræ jam nunc pectore.* Idem.

35. *Impe-*

(Ignoſcas) idem te quoque fallit Amor.
Imperat ille Deis: cum vult, in cornua tauri,
Cum vult, in pennas deſtruit ille Jovem.
Non foret in terris tanto miranda decore
Tyndaris; (heu flammis nata puella meis!)
Si ſua non cycno mutaſſet Jupiter ora.
Fluxerat in Danaës aureus ante ſinus:
Piniferamque Iden falſus luſtraverat ales:
Inter Agenoreas conſtiteratque boves.
Victorem Alciden dominæ quis penſa tenere
Crederet? at lanas nere coëgit Amor.
Dicitur & Coæ ſediſſe in veſte puellæ.
Illa Cleonæo tecta leone fuit.
Te memini Phœbum, Oenone, (mea crimina dico)
Fugiſſe, & noſtros præpoſuiſſe toros.
Non ego præſtabam Phœbo: ſed tela Cupido
His in te voluit legibus ire ſua.
Conſolare tamen dignâ tua pellice damna:
Quam tibi prætulimus, nata puella Jove eſt.
Sed quod nata Jove eſt, minimum me tangit in illa:
Quod non eſt facies pulcrior ulla, nocet.
Atque utinam formæ judex incallidus eſſem

Credi-

35. *Imperat ille Deus.*] *Deis* ſcribendum, hinc θεῶν δυνάστης Anacreonti Cupido dictus. Epiſtola Phædræ,

Regnat & in dominos jus habet ille Deos.

Plena ſunt ſcripta veterum amatoria hiſce deliciis, quæ nunc non vacat compilare. *Idem.*

41. *Pinniferamque Iden.*] *Piniferamque.* quo epitheto de Ida etiam uſus Statius in Sylvis coma Earini,

Pinifera multum felicior Ida.

Virgilius lib. V.

Aut Ida in magna radicibus eruta pinus.

ſic & *Pinifer Simois* Statio dictus Theb. XII. eſt enim Phrygia pineis ſylvis inſtructiſſima. unde & Idææ Matri hæc arbor ſacra. *Idem.*

45. *Dicitur & Coæ ſediſſe in veſte puellæ.*] Lege *Coa in veſte.* Omphale enim Lyda, non Coa. Propertius lib. I. Eleg. II.

Quid juvat ornato procedere, vitta, capillo,
Et tenues Coa veſte movere ſinus.

& lib. II. Eleg. I.

Hoc totum è Coa veſte volumen erit.

Tibullus Eleg. IV. lib. II.

Hic dat avaritiæ cauſas & Coa puellis Veſtis. Idem.

51. *Conſuluere tamen digna tua pellice damna.*] *Conſolare* vel *Conſolere* reponendum. *Idem.*

61. *De-*

Creditus Idæis, Pegaſi Nympha, jugis!
Non mihi Junonis, nec obeſſet Pallados ira;
Laudata eſt oculis quod Cytherêa meis.
Dividit hæc aliis flammas celereſque pareſque:
Ut libitum eſt, nati temperat ipſa faces.
Non tamen evaluit vitare domeſtica tela.
Quos aliis arcus & ſibi dura tulit.
Deprenſam conjux illam in Mavorte dolebat.
Teſtibus hic Divis cum Jove queſtus erat.
Jam dolet & Mavors, terras ultroque reliquit:
Prætulit Anchiſen huic habitura ſuum.
Anchiſen propter voluit formoſa videri:
Viſaque poſt latam jacuit ulta deam.
Quid mirum eſt potuiſſe Parin ſuccumbere Amori,
Immunis ſub quo non fuit ipſa parens?
Quam læſus Menelaus amat, non læſus amavi.
Adjice, non læſo quod comes ipſa fuit.
Et magnos (video) cogit mihi rapta tumultus:
Armatæque petunt Pergama mille rates.
Non vereor belli ne non ſit cauſa probanda:

Eſt

63. *Deprenſa conjux illa.*] *Deprenſam illam* prima editio. *Idem.*

66. *Prætulit Anchiſen hic abitura ſuum.*] Prima editio *habitura.* Gryphiana, *hinc abitura.* Lego *huic habitura.* Idem.

68. *Viſaque poſt lætam jacuit ulta Deam.*] Locus fœdiſſime depravatus. *Idem.*

69. *Quid mirum eſt potuiſſe pari ſuccurrere amori,*
Immunis ſub quo non fuit ipſe Paris.

Nihil etiam hic ſani apparet. Erunt tamen omnia perſpicua, ſi reponas,

Quid mirum eſt potuiſſe Parin ſuccumbere Amori,
Immunis ſub quo non fuit ipſa parens?

Præcedentia abunde confirmant hanc lectionem. *Idem.*

73. *Cogi mihi rapta tumultus.*] *Cogit* lege. pro *rapta* etiam *Sparta* malim, ut verſus ſic conſtituatur,

Et magnos (video) cogit mihi Sparta tumultus.

militem à Græcis jam cogi ſubindicat. *parta* pro *Sparta* ſcriptum primo fuerat. hinc tranſpoſitis ſyllabis *rapta* eſt natum. Simile mendum Faſtorum codices tam typis deſcriptos, quam exaratos manu inſedit lib. VI.

Indoluit Iuno raptum quod pellice natum
Educet. at ſanguis ille ſororis erat.

Cum Ovidius ſcriptum haud dubie reliquerit, *partum quod pellice natum.* per *partum* autem Bacchus ex Semele prognatus intelligitur. *Idem.*

75. *Belli ne non ſic cauſa probanda.*] Propertii illa reſpexit, ut ex veteri libro ſunt emendanda,

Digna

Eſt illi facies digna movere duces:
Si mihi nulla fides; armatos reſpice Atridas.
Quam ſibi ſic repetunt, ſic metuenda mihi eſt.
Quod ſi vertendæ ſpem mentis concipis hujus;
Cur ceſſant herbæ, carmina curve tua?
Nam te nec Phœbi ſollertior artibus ulla eſt;
Phæbeæque Hecates ſomnia vera vides.
Te cum ſideribus, te cum deducere Lunam
Nubibus, & memini ſurripuiſſe diem.
Paſcebam tauros: interque armenta leones
Obſtupui placidos vocibus ire tuis.
Quid retro Xanthum, retro Simoënta vocatum
Adjiciam curſus non tenuiſſe ſuos?
Ipſe pater Cebren, natæ male tutus ab ore,
Cantatas quoties reſtitit inter aquas:
Nunc locus Oenonæ eſt, nunc illam oſtende: parabis
Sive tuos ignes pellere, ſive meos.

Digna quidem facies, pro qua vel obiret Achilles,
Vel Priamo belli cauſa probanda fuit.

Idem.

78. *Sic metuenda mihi eſt.*] Lege,

Quam ſibi ſic repetunt, ſic retinenda mihi eſt.

mihi, ſcilicet armato. *Idem.*

81. *Cum te nec Phœbi.*] Scribe, ut Latinitatis ratio habeatur, *Nam te.* Idem.

82. *Phœbeaque Hecates ſomnia vera vides.*] *Omina vera* Paſſeratius legit ad Propertium lib. IV. Eleg. IV. quomodo Propertius ipſe *omina luna* illic dixit. vide quæ notamus ad Epiſt. IX. ℣ſ. 40. apud Corippum Africanum Pietas Juſtino in ſomnis apparens,

Hæc ne vana putes aut credas omina fingi,
Accelera, manifeſta loquar.

non *omnia.* ut nunc legitur. ipſe *viſionem* mox vocat, & *oſtenſa*,

Atque oſtenſa ſibi caræ referebat amanti. Idem.

83. *Te cum ſideribus tecum deducere lunam, Nubibus &c.*] *Cælo deducere Lunam* olim refingendum videbatur, quod & Scaligero placuiſſe animadverto, ut ad imitationem illorum hæc dicta ſint,

Carmina vel cælo poſſunt deducere Lunam.

Certe Lunæ deductio in magicis notiſſima, qua arte ſagæ Theſſalæ inprimis nobiles. Cæterum quod *deducere* eſt optimis auctoribus, de quo verbo ſatis obvio in veterum commentariis nos alibi plura congeſſimus, id *deripere Lunam cælo* & *devocare* eſt Horatio in Epodis. Hunc vero Sabini locum quod ſpectat, eum quo diligentius perpendo, eo certius adducor, ut pro *tecum* non *cælo*, quomodo prius, ſed *tectam* opiner reponendum: ſic denique verſum emendem ac diſtinguam,

Te cum ſideribus tectam deducere Lunam
Nubibus, & memini ſurripuiſſe diem. Idem.

89. *Ipſe pater ſeu rem natæ male tutus haberet.*] Diu me exercuit hic locus, & quidem fruſtra. nec tamen defuit ſuc-

cessus post longam meditationem, dum alia ex aliis, ut fit, sese offerunt. Scriptum fuerat primo à librariis *Ipse pater ceu rem.* unde *seu rem* postea factum, cum nil mutari debuerit. promiscue enim duæ istæ literæ *u* & *b* inter se confunduntur. *ceu ren* igitur pro *Cebren.* quomodo OEnones pater dictus. Deinde pro *haberet* suspicor *habore* vel *haboret* exaratum fuisse, addita temere aspiratione. Quare omnia jam sint perspicua, si refingas versum hoc modo,

Ipse pater, Cebren natæ male tutus ab ore
Cantatas quoties restitit inter aquas!

Parthenius in Eroticis cap. IV. Ἀλέξανδρος ὁ Πριάμου, βουκολῶν κατὰ τὴν Ἴδην, ἠράσθη τῆς Κεβρῆνος θυγατρὸς Οἰνώνης. Apollodorus lib. III. Ἀλέξανδρος δὲ Οἰνώνην τὴν Κεβρῆνος τοῦ ποταμοῦ θυγατέρα γαμεῖ. Lycophronis Scholiastes. Οἰνώνη θυγάτηρ τοῦ Κεβρῆνος, ἢ Οἰνέως. Est & Κέβρην Æoliæ civitas apud Scylacem. Adeatur etiam Stephanus Byzantinus de Urbibus in Κεβρηνία. Idem.

91. *Nunc locus OEnone est: nunc illas tende, paravit.*] Ne suspensum te teneam, Lector, locus mendosissimus hoc modo est constituendus,

Nunc locus OEnonæ est: nunc illam ostende: parabis
Sive tuos ignes pellere, sive meos.

Nunc tibi locus est, nunc ostende illam OEnonem, quam modo dixi. *illam ostende*, ut apud Auctorem Herculis OEtæi Act. 12. *Conjugem ostende Herculis.* *illas tende* pro *illam ostende.* sic supra epistolâ Ulyssis *curas* pro *curæ est.* Epistola Didus initio *merita famam* pro *merita & famam* sæpe per hasce editiones à librariis peccatum: quod quatuor aut quinque nunc exemplis confirmabo, cum pluribus possim. Valerius Flaccus lib. I. ℣s. 70.

—— nunc aërii plantaria vellet
Perseos, aut curru sævos frenasse dracones.
Creditæ ut ignaras Cereris qui vomere terras
Imbuit, & flavâ quercum damnavit aristâ.

Ita locus vexatissimus constituendus, qui de Triptolemo agit. pro *Creditæ ut* scripserat librarius, *Creditut.* unde *Creditus* deinde factum. Notum illud nostri, Artis lib. I.

Nec semper credenda Ceres fallacibus arvis.

& Artis II.

Credita nec semper sulci cum fœnore reddunt.

hinc etiam *semina credere terræ* aut *sulcis*, & similia passim apud poëtas. Tibullus,

—— pax sulcis credit aratis
Semina, quæ multo fœnore reddat ager.

Variis conjecturis locus hic Valerii tentatus est, sed quæ omnes à vulgata scriptura longius recedunt. apud eundem Valerium lib. IV. ℣s. 41.

Si non ira Deum cœlo implacabilis urget,

scribendum esse Notis ad lib. X. Met. ℣s. 399. pluribus adstruximus. cum sine ullo sensu, *vel si placabilis urget* nunc legatur. apud eundem lib. VI. ℣s. 353.

—— magno veluti cum turbine sese
Ipsius Æoliæ frangunt in limine venti.

sic ex vetusto Carrionis codice nunc circumfertur, cum antea legeretur *Ipsius Euboiæ.* Scribendum autem *Rupis ubi Æoliæ.* quod Juvenalis initio Satyræ I. *Æoliis inclusum rupibus antrum* dixit. Lucanus *saxum Æolium.* Nunc de duobus Silii Italici locis videamus, quorum alter exstat lib. III. non longe ab initio, ubi de laboribus Herculis agitur,

Nec levior vinci Libycæ telluris alumnus
Matre super, stratique genus deforme bimembres
Centauri, frontemque timet minor omnis Acarnan.

postremus versus subobscurus est. Nam quod Dausquejus de Abantibus olim comatis, postea crinem non alentibus, ex Eustathio interpretatur, ad labores Herculis, qui à Silio recensentur, non facit. In veteri Puteanorum fratrum codice, *frontemque timet nunc omnis Acarnan.*

carnan. In Oxonienſi, & Colonienſi longe præſtantiſſimo, *frontemque minor nunc omnis Acarnan.* Scribe *frontemque minor truncam amnis Acarnan. trunc* exaratum primo fuerat, pro *truncam*. cum Τὸ *am* geminare librarius neglexiſſet. inde *nunc* poſtea factum. Intelligendum autem de Acheloo Acarnaniæ fluvio, qui cum Hercule congreſſus ſingulari certamine, ab eo devictus, & altero cornu à fronte revulſo truncatus eſt. Idem Silius lib. VIII. ubi congreſſum Annæ & Æneæ deſcribit,

Tum ſic Æneas dulci repetitus amore,
Tellurem hanc juro.

Ita ridicule circumfertur & nullo ſenſu. *Retitus* nimirum expreſſerat librarius pro *dulci irretitus.* hinc *repetitus* inſulſe factum. ſic *nullo frons irretita capiſtro* apud Calpurnium Ecloga VI. *obretire* & *circumretire* apud Lucretium occurrunt. In Priapeiis quoque pari modo non ſemel peccatum. ut Epigrammate XI.

Quædam ſerior Hectoris parente,
Cumææ ſoror, ut puto, Sibyllæ.

Ita refinxit Scaliger, cum *ſenior* ante legeretur contra legem metricam. Sed iſtam caſtigationem Latini ſermonis uſus vix admittit. Putabam aliquando *Quædam annoſior.* at cum in quinqne libris ſcriptis, quorum unus ſatis antiquus, legatur *Quædam junior*; non dubito carminis auctorem ſcripſiſſe, *Quædam haud junior Hectoris parente.* qua voce Horatius ter quaterque eſt uſus. Epigrammate LXVIII. locus eſt depoſitus ac conclamatus, quem non infeliciter, ut puto, reſtituimus.

Sed rudis hic dominum toties audire legentem
Conſtituique meras edidicique notas.

ita editi. unus ex ſcriptis duobus qui penes me exſtant ſecundo verſu *Chorus meracas.* alter *Carpſi meracas.* unus Mèdiceus *Choris meracas.* Romanus cæteris vetuſtior *Coriſmeracas.* Repone meo periculo,

Sed rudis hic dominum toties audire legentem
Cogor, Homeriacas edidicique notas.

Pro eo quod ſequitur,

Pſoleon ille vocat, quod nos pſoloenta vocamus:
Id quod nos culum, culeon ille vocat.

alter meus pro vulgata lectione ſtat, alter præſtantioris notæ, *quod pſoloenta cheraunon.* Mediceus *pſoloenta cerannon.* Romanus. *ceranon.* nimirum à poëtæ manu erat ψολόεντα κεραυνόν. qui Homeri illa Odyſſeæ ω. reſpexit.

Καὶ τότε δὴ Κρονίδης ἀφίει ψολόεντα κεραυνόν.

Sed nondum integer eſt verſus. Quid enim ſibi volunt illa, ψωλέον *ille vocat.* nam τὸ ψωλέον in Homero nuſquam occurrit. Cum æſtuarem, opportune me admonuit feliciſſimus horum ſtudiorum Gronovius corrigendum ſibi videri,

Ille vocat, quod nos pſolon, ψολόεντα κεραυνόν.

ψωλὸς enim *verpus.* cui conjecturæ accedo. poſſet & *pſolon* legi. Cæterum alluſio vocum culi & κυλέκ (nam κυλέον ſcribendum, quod Scaligero jam monitum) reſpicit illa Iliados A. Ἄψ δ' ἐς κυλεὸν ὦσε μέγα ξίφος. de Achille Agamemnoni manus intentante, aut etiam illa de Menelao & Paride dimicaturis Iliados Γ.

Ἀτρείδης δ' ἐρυσσάμενος χείρεσσι μάχαιραν,
Ἥ οἱ πὰρ ξίφεος μέγα κυλεὸν αἰὲν ἄωρτο.

qui verſus libro T. denuo occurrunt. quod vero ſubjungit, ita ſcribendum,

Σμερδαλέον certe neſi res non munda vocatur.

nam libri ſcripti *Merdaleon.* ea vox Homero eſt familiaris. illud tamen *res non munda* vix ſatis explicat Priapi mentem. quare minimum abeſt, quin opiner debere reponi,

Σμερδαλέον certe merda huic immunda vocatur.

ut & hoc loco ex eliſione concurrentium vocalium ſit peccatum, dum *res non munda* ſubſtituitur pro *merda immunda.* ſic Priapus apud Horatium in Satyris, *merdis caput inquiner albis.* Sed age,

age, quoniam manum admovere cœpimus elegantissimis versibus, quanquam sic satis obscœnis, eos porro expurgemus. Sequens igitur epigramma, cujus initium, *Quid nisi Tanario*, huic ipsi, in quo castigando sudavimus, est annectendum, ut unum ex duobus fiat, scribendumque, *Qui, nisi Tanario. Qui*, Homerum subintellige, de quo præcedentes versus egerant. mox pro *Tantalida bene si non nota fuisset*, reponendum, *bene si non tenta fuisset*. τὸ *tenta* in simili significatione passim apud auctorem Priapeiorum occurrit. Vulgatum à Priapi mente & simplicitate prorsus alienum est. paulo post pro *fallentis Vlyssei* malo *fallacis Vlyßi*. & pro *Hinc legitur* & *Hinc legimus*, utroque loco *Hic*, in Odyssea videlicet. atque ita præstantiores scripti. pro *Grandia Dulichii jussa tulisse viri*, duo ex præstantioribus codicibus *vasa petisse*. quod magis arridet, quam *vasa tulisse*. quod in aliis nonnullis inveni, quodque Lipsio Schioppioque probabatur. per *vasa* quid intelligat, non est ut moneam. pro *convivia visas*, codex Romanus veterrimus Vincentii Ubaldini, *convivia quaras*. aliquanto rectius. pro *seu fuit artis opus*, idem cum Mediceo satis probæ notæ, *sive erat artis opus*. Puto, *Sive illud laterum, sive erat artis opus*. pro *modo vos intendite*, Ubaldinianus *vos nunc attendite*. tres alii *vos nunc intendite*. Puto *vos nunc contendite*. *contendere arcum* familiare optimis scriptoribus. Libuit paulum exspatiari, ut erudito Lectori castigationes nostras in Nasonem si minus quandoque probavimus, earum loco in aliis scriptoribus quæ à nobis restituta sunt, probemus. Atque hæc sunt, quæ medelam qualemcunque hisce A. Sabini epistolis, quæ tres ex pluribus supersunt, allatura credidi. Si quis post me manum secundam iis castigandis pari sedulitate admorit, fore auguror, ut pristino nitori maximâ sui ex parte restitutæ mox legantur.

FRAG-

FRAGMENTA P. OVIDII NASONIS EX MEDEA.

Quintil. lib. VIII. *cap.* V. Nam cum ſit rectum, Nocere facile eſt, prodeſſe difficile, vehementius apud Ovidium Medea dicit,

Servare potui. perdere an poſſim rogas?

Item,

Feror huc illuc, ut plena Deo.

Sen. Suaſor. III.

EX EPIGRAMMATIS.

Cur ego non dicam, Furia, te furiam?

Fab.

Item,

Ride, ſi ſapis, ô puella, ride.

Mart. lib. II. Epig. XLI.

Item,

Larte ferox cæſo Coſſus opima tulit.

Priſc. lib. V.

EX PHÆNOMENIS.

Tot numero, talique Deus ſimulacra figurâ
Impoſuit cœlo: perque altas ſparſa tenebras
Clara pruinoſæ juſſit dare lumina nocti.

Lactant. lib. II. De Orig. Err. cap. V.

Pleiades ante genu ſeptem radiare feruntur.
Sex tantum apparent: ſub opacâ ſeptima nube eſt.

Probus in Georgica Virgilii, in cujus vulgatis libris hi verſus depravatiſſimi leguntur.

In Priapejis quædam Ovidii extare, eruditi arbitrantur.

trantur. Ex illo certe, cujus initium, *Obscure poteram tibi dicere*, Seneca Pater lib. I. Controverſ. II. hunc verſum adducit,

Dum timet alterius vulnus inepta loci.

Servius in IV. *Georg. ubi agit de Eurydice, citat ex Ovidio*, Bis rapitur, vixitque ſemel. *quod in auctore noſtro nunc nuſquam comparet.*

Scholiaſtes vetus Horatii ad lib II. *od.* V. Gyges nomen pueri ex inſulâ Cnido Veneri ſacrâ. hujus autem pueri pulcritudinem laudat etiam Ovidius. *Atqui in iis, quæ extant, laudat nullibi.*

Quintilianus lib. XII. *cap.* X. Sed evaneſcunt hæc atque emoriuntur comparatione meliorum. ut lana tincta fuco citra purpuram placet. at ſi contuleris etiam lacernæ, conſpectu melioris obruatur, ut Ovidius ait. *Quæ nullo negotio in metrum redacta Jambum tragicum efficient & duos hendecaſyllabos,*

Ut lana tincta purpuram citra placet.
At ſi contuleris eam lacernæ,
Conſpectu melioris obruatur.

In Notis enim ad Epiſt. VII. *communem eſſe ultimam in* contuleris, dederis, credideris, *& ſimilibus ſyllabam monemus.*

Seneca Controverſ. X. *Ex Declamatione Ovidii quædam hæc producit.* Quicquid laboris eſt, in hoc eſt, ut uxori virum, & viro uxorem diligere concedas. Neceſſe eſt deinde, jurare permittas, ſi amare permiſeris. Quod habuiſſe nos jusjurandum putas? Tu nobis religioſum nomen fuiſti. Si mentiremur, illa ſibi iratum patrem invocavit, ego ſocerum. Parce pater, parce ſocer: non pejeravimus. Ecce objurgator noſter, quàm effrænato amore fertur. quanquam eſſe filiam preceris. carum quidem, quod illum ab indulgentiâ ſuâ avocet. Dî boni, quomodo hic amavit uxorem? amat filiam, & abdicat. dolet periclitatam eſſe, & ab eo abducit,

ducit, ſine quo negat ſe poſſe vivere: quæritur periculum ejus, qua pœne caruit hic qui amare caute jubet. Facilius in amore finem impetres, quam modum. tum hos ponis terminos, ut nihil faciant, niſi conſiderate, nihil promittant, niſi ut jus facturi; omnia verba ratione & fide ponderent. Senes ſic amant. Pauca noſti, pater, crimina: & litigavimus aliquando, & cecidimus; & fortaſſe, quod non putas, pejeravimus. Quid ad patres pertinet, quod amantes jurent? ſi vis credere, nec ad Deos pertinet. Non eſt quod tibi placeas, uxor, tanquam prima peccaveris. periit aliqua cum viro, periit aliqua pro viro! illas tamen omnis ætas honorabit, omne celebrabit ingenium. Fer, ſocer, felicitatem tuam. magnum tibi quàm parvo conſtat exemplum! in reliquum diligentiores facti ſumus: errorem noſtrum confitemur: exciderat jurantibus: eſſe tertium qui magis amaret: ſic, Dî, ſit ſemper. Perſevera, ſocer, recipe filiam: ego, qui peccavi, pœnâ dignus ſum. quare uxore necatâ, ſocero cauſa ſim orbitatis? Diſcedam è civitate: fugiam: exulabo: utcunque potero, deſiderium miſerâ & crudeli patientiâ perferam. Morerer, ſi ſolus moriturus eſſem.

In codice poëmatiorum veterum longe antiquiſſimo, quem apud V. C. Petrum Scriverium vidi, Ovidio hoc epigramma ineditum adſcribebatur,

Jam nitidum liquidis Phœbus jubar intulit undis;
 Emeritam renovans Tethyos amne facem.
Aſtra ſubit niveis Phœbe ſubvecta juvencis,
 Mitis & ætherio labitur axe ſopor.
Alludunt teneri tremulis cum matribus agni,
 Lacteolaſque animas lacteus humor alit.

In eodem codice Argumenta librorum Virgilianorum noſtro etiam adſcribebantur, ut & in multis aliis exemplaribus vetuſtis, quæ vidi. Sed perperam. Denique in antiquo

tiquo libro Georgii Fabricii, hoc epigramma de Lucretia Nasonis nomen ostentabat,

Cum foderet ferro castum Lucretia pectus,
Sanguinis & torrens egrederetur, ait;
Procedant testes me non placuisse tyranno,
Ante virum sanguis, spiritus ante Deos.

Sed jam satis. Nam illas ineptissimorum hominum de Pulice, Philomela, & his similes nugas quis Ovidio adscribi patienter aut æquo animo ferat? Carmen etiam Panegyricum ad Pisonem ad alia jam castra jure optimo transivit.

FINIS.

INDEX

INDEX

Accuratissimus cum rerum præcipuarum, tum exquisitissimarum dictionum: prior numerus paginam, posterior versum commonstrat.

A.

ABest nobis. 243. 179
Ab Iove melius, quam à Iove. 108. 48.
Ablatus cervus. 201. 139
Absyrti membra sparsa. 82. 129
Absyrtus. 159. 113
Abydeno toro. 272. 100
Abydos in speculis. 252. 12
Achaiadas. 34. 71
Achelous. 126. 139
Acheloïa cornua. 225. 265
Achillis majores. 34. 74
Achilles undis maris ferocior. 38. 133
Achillides. 104. 3
Achilles à Paride interemtus. 111. 83
Achilles dextra, Nestor pectore. 622. 736
Achilles populator urbium. 789. 433
Acontius. 280. 1
Actæon. 286. 103
Acta, pro factis. 107. 44
Addita Iuno Teucris. 32. 43
Adonis, Cinyræ filius. 50. 97
Adonis interemtus. 489. 16
Adducta fronte, pro deducta. 304. 165
Adjuro, pro juro. 289. 159
Advertere puppim. 152. 23
Æacides dextra, Nestor pectore. 622. 736
Æacides. 6. 35. 104. 7
Æacus, à Iove. 34. 73
Æacida pro Æacide. 35. 87
Ææa carmina. 339. 5. 427. 10
Æetine. 80. 103
Ægides perfidus. 64. 95
Æquus amor. 591. 310
Affectare. 312. 14
Afferre vim, pro inferre. 233. 21
Agamemnon quanta munera Achilli offerat. 31. 34
Agamemnon dux ducum. 107. 46
Agamemnon casus ut victima. 537. 334
Agrios. 128. 153
Ahenipedes tauri. 74. 32. 157. 93
Ajax Telam. 30. 27
Alcestes. 624. 19
Alcæus, poëta lyricus. 194. 29
Alexander, cur Paris. 211. 51
Alcinoi horti. 357. 56
Altum & profundum promiscue. 474. 69
Alcimede. 80. 105
Alcmæon. 357. 52
Alcyone. 36. 97
Alcyone lucida. 274. 133
Althea. 35. 94
Alphæus fluvius. 470. 29
Amantes ficti saltantur. 548. 501
Amator sapiens. 485. 3
Amalthea, Olenium pecus. 264. 188
Amantibus quævis longa mora est. 266. 3
Amat nemo secure. 273. 109
Amantes ferunt servitium. 315. 18
Ambracia terra, ut via Appias, Africa terra. 203. 164
Ambage remissa. 100. 149
Amnis vitro splendidior. 202. 157
Amor quo loco gratissimus. 601. 464
Amori non nimium indulgendum. 601 464.
Amor jus habet in superos. 41. 12
Amor similis vento. 272. 96
Amor pugnans. 277. 173
in Amore bellum, pax rursum. 346. 80
Amor lethæus. 721. 551
Amor per molles gradus amovendus. 727. 654.
Amphyon. 502. 40
Amphymachus. 3. 15
Amphitryon. 117. 44
Amymone. 274. 131. 354. 5
Anchysa mater Capys. 221. 201
Andromeda, Cepheia. 195. 35
Andromeda fusca. 613. 643
Andromache. 66. 107
Androgeos. 137. 99
Andromache fidissima conjux. 661. 519
Andromache gravis, 709. 383
Anile studium. 142. 33

Animus præsagiens. 162. 148
Aniculæ vino deditæ. 167. 116
Animalibus omnibus natura suum dedit præsidium. 750. 8
Animam excipere fugientem. 769. 97
Antilochus. 3. 15
Aornos. 790. 445. 489. 27
Aper Tegeeus. 121. 87
Aper fulmineo ore. 595. 374
Aperta æquora, id est, patentia. 64. 77
Apis corniger. 421. 14
Apollo Admeti vaccas pavit. 587. 239. 71. 151.
Aperto jugulo. 180. 53
Appositæ frondes. Apposita humus. 96. 100.
Apposuisse gemmas. 118. 60
Apollinis Palatini marmoreum simulacrum. 344. 59
Aquæ fugantur mole. 633. 226
Aquæ insanæ. 3. 6
Aqua remis eruta. 63. 45
Aquilo Sithonius. 141. 13
Aranea. 369. 8
Arcades rudes. 602. 473
Arctophylax. 264. 188
Arctos. 261. 149
Arguti oculi. 457. 83. 458. 9
Arguta exta. 457. 83
Argus. 462. 20
Argonautarum pugna cum Lemniadibus. 76. 53.
Argo sacra. 77. 65
Argolis. 78. 81
Argonautarum proceres. 79. 99
Argo navis an prima. 151. 13
Argo unde dicta. 151. 9. 261. 158
Ariadne, Cressa. 335. 25
Ariadne fruitur Baccho. 22. 79. 52. 116. 230. 347. 81. 115.
Arma cruenta ferre. 71. 150
Armenia tigribus abundat. 425. 35
Arma templorum postibus affixa. 4. 26
Asopus fluvius. 470. 29
Asperitas odium movet. 580. 146
Astyanactis Epitaphium. 103. 194
Atalantes duæ. 453. 29
Atalanta. 582. 185
Atalanta Mænalia. 50. 99
Athamantidos æquora canent. 260. 137
Atrides minor. 66. 101
Atreus filios coquit. 221. 205
Atreus Agamemnonis pater. 106. 27
At tibi, indignationis. 149. 1
Atracis, Hippodame. 322. 8
Audire juvat. 167. 117
Auge. 117. 49
Aucupor voces auribus. 269. 53
Aulis. 168. 3
Aures juvantia verba. 581. 159
Aura mollior. 32. 44
Aurea terga ovis revellere. 80. 104
Aurora Cephalum amat. 50. 95. 198. 87
Auritæ plagæ. 116. 41
Aversi dei. 87. 2

B.

Bacchus avehitur tigribus. 22. 80
Bacchus quare corniger. 194. 24
Bacchus domita Gangetide terra victor redit. 318. 47
Bacche Thracia. 370. 21
Barbitos, pro carmine lyrico. 192. 8
Bajæ. 531. 255
Bene me, bene te. 555. 601
Bella viri pacemque gerant. 765. 49
Beatus pro divite. 219. 175
Bistonius lacus. 23. 90
in Bivio pectora labant. 243. 178
Bistonis ora. 229. 344
Bilustre bellum. 418. 9
Bina videre quæ sunt singula. 678. 264
Boves Marti sacri. 72. 10
Bootes. 264. 188
Brachia nexa. 62. 48
Bractea. 641. 232
Brachia saucia fecit, an fixit. 370. 18
Briseis. 29. 16. 352. 33
Briseis nunquam ab Agamemnone cognita. 736. 783.
Britanni virides. 432. 39
Bubus pro bobus. 68. 116
Busiris ab Hercule interfectus. 119. 69

C.

Calypso. 10. 76. 435. 15. 578. 125
Calliste. 261. 152. 572. 55
Calor & reverentia pugnant. 277. 173
Calumniatores. 497. 21.

INDEX.

Calami lenti. 755. 86
Cantus, pro incantatione. 163. 167
Canopus. 420. 7
Caniculæ stella. 429. 4
Cantharus piscis. 756. 103
Calypso immortalitatem promittit Vlysi. 811. 39.
Causari. pro causa haberi. 803. 124
in Caput, id est, fontem aquarum. 339. 6
Caprotinæ. Festum ancillarum. 588. 257
Capaneus. 782. 322
Carmen etiam duorum versuum. 103. 194
Carminibus cedunt reges. 377. 33
Carcer Eleus. 262. 166
Carmina jungere nervis. 193. 13
Cardine verso, moto. 328. 2. 331. 49
Carcer pro carceribus. 262. 166
Cassandra diffusis comis. 68. 114. 216. 119. 404. 12. 335. 17.
Casta est quam nemo rogavit. 342. 43
Castor & Pollux. 415. 29. 430. 13
Cassiopea. 459. 17
Causam superant pericula. 272. 97
Cæruleæ naves: cæruleus imber. 95. 94
Cede bonis. 124. 110
Cedrus. 369. 12
Cea. 293. 222
Celæne. 274. 135
Celeres kalendæ. 722. 561
Censeri pro æstimari. 91. 45
Celebrare, pro frequentare. 192. 11
Census. 483. 9
Centauri. 322. 8
Cera quæ referat vultus. 178. 155
Cereris sacra. 18. 42
Cerealis Eleusis. 47. 67
Cerata navis. 61. 42
Ceraunia. 414. 19
Cereris sacra non vulganda. 609. 601
Cestus, vel cingulum Veneris. 317. 35
Charybdis. 160. 124
Cholys unde dicta. 205. 181
Chalciope. 155. 65
Chaonis ales. 580. 150
Chiron. 512. 18. & v. 17
Circe. 10. 76
Cincinnus. 371. 26
Circumferre se, pro jactare. 436. 29
Circenses ludi. 456. 78
Cistæ in Cereris sacris. 610. 609
Clivus aquæ, mons aquæ. 259. 122
Claudere oculos morientium. 15. 11
Clypei septemplicis dominus. 334. 7
Clamore fatentes animum. 520. 115
Cognita, pro inita. 75. 43
Colchi. 81. 106
Colchis respersa sanguine. 425. 29
Coire, pro convenire. 98. 123
Cogitare male. 90. 29
Comæ tonsæ in funere. 148. 116
Columbæ fugiunt aquilam. 520. 115
Comæ adoptivæ. 373. 47
Color bonus. 402. 9
Comæ profrondibus. 183. 40. 695. 196. 432. 36.
Confidere cum ablat. 123. 99
Conciliare. 281. 24
Comas cadere in funere. 769. 98
Consueta verba. 547. 467
Cornu pro arcu. 44. 39
Consumserit terras. 86. 161
Corpus inane. 200. 116
Cornua vara. 321. 24
Corpus tenue. 328. 6
Corpora cælestia. 240. 119
Corona in conviviis. 553. 582
Componere pro conferere. 275. 138
Crescite. 60. 24
Creta. 57. 163. 135. 68
Creon. 154. 54. 166. 204
Creusa. 152. 25
Crescere mœrore alterius. 200. 117
Crescit in ore cibus. 223. 226
Crescunt flammæ. 315. 11
Crepusculum. 326. 5
Cras quoque fiet idem. 688. 105
Crocum. 519. 104
Crimen onusque. 46. 58. 145. 65
Culpam nomine velare. 69. 131
Currere sine ordine. 131. 19
Currere sursum, deorsum. ibid.
Cui me deseris. 101. 167
Cura pro amore. 90. 34
Cupidinis potentia regna. 312. 13
vox in Cursu. 68. 121
gaudia in Cursu. 245. 203
Cygni Apollini dicati. 87. 2
Cyclops, τυφλαβὶν ὄαxος. 275. 148.
Cydippe. 280. 1
Cythera. 434. 4

D.

Dædalus. 245.49.568.21
Danaæ puella unde dicta. 2.3
Danaides impiæ. 180.2
Danaidum nefandum facinus. 181.16
Danaus pater latus tradit ferrum filiabus suis. 180.11
Danaus à quibus majoribus. 181.23
Δάκρυ *pro* δάκρυα. 75.113
Danae turri clausa. 442.27.462.21
Dare & accipere oscula. 176.120
Dare bibere. 384.21
Dardanides pro Dardania. 246.212
Dare, amatorium. 218.161
Daulias ales. 202.154
Decolor. 114.4
Defendere frigus. 59.16
Deficior. 70.150
Deficiet te, non tibi. 347.93
Debitus conjux. 280.8
Deducere vestes humero ad pectora. 337.47
Deianira. 114.1.126.131
Dei tetrici. 461.46
Deiphobus ab Helena proditus. 246.214
Dentes serpentis seminati. 72.11.154.45
Dena luna, an recte dicatur. 143.46
Deos pictos in puppi habere. 215.112
Deprendi. 93.66
Delphines, hominibus amici. 279.199
Delos candida. 292.82
Delos revincta Gyaro. 300.84
Depuduit. 56.155
Deripere pro diripere. 327.13
Despecti Thraces. 22.81
Desinere amantem. desinere telam. 621.725.
Desultor. 320.15
Destituere pro deserere. 245.196
quid me mihi Detrahis, 721.545
cui me Deseris. 33.61
Deus audit bonos. 182.26
ad Deum *noscendum non omnium oculi apti sunt.* 603.443
Deum testem facit quem pejeravit. 657.458.
Devia avis. 25.118
Dextras tendere inermes. 317.33
Diana triplex. 156.79
Dianæ festum. 294.234
Dianæ ara de cornibus. 300.99
Diana virgo pharetrata. 311.10
Dido nunquam vidit Æneam. 94.68.94.73.
Dies non grata. 163.169
Diomedes ab Hercule interfectus. 119.68
Diomedis equi. 119.67
Dictio pro oraculo. 60.33
Diomedes Venerem vulnerat. 335.31 681.5.
Dimota corpore aqua. 257.80
De Dis *non tristibus.* 608.585
Dipsas, lena. 334.2
Dispensare. 150.3
Dis auspicibus. 216.128
Districta pectora, leviter vulnerata. 225.275.
Discincta otia. 353.41
Distinet. 109.60
Divitiora oppida. 210.34
Dissors. 418.11
Disciplina amatorum. 538.351
Dithyrambus unde dictus. 460.40
Dominus torus. 36.100
Doceat fortuna dolere. 102.180
Dodonæa quercus. 493.9.606.541
Dolon. 7.39.579.135
Δόλων ἀσθενέστερος. 579.136
Dolent oculi. 223.233
Dolos nectere. 409.45
Dolet nemo in alterius luctu. 762.10
Draco pervigil. 154.49.158.101
Draco torto pectore. 158.102
Dulce risit. 213.83
in Dubio, *in bivio.* 243.178
Duplici spe niti. 713.449
ubi Dulce *morari.* 601.454
Durateus equus. 809.22

E.

Ebrietas, ignis in igne. 223.230
Ebrietas fugienda. 554.590
Egeria. 435.18
Endymion. 256.63
Eleleides. 45.47
Electus pro delectu. 27.144
Ephyre. 152.27
Elops preciosus. 756.96
Elissa Dido. 87.1
Epigramm. etiam duorum vers. 103.194

Ennius

Ennius Rudius. 375. 19
Ennii laus & supremus honos. 654. 410
Equi trepidi, pavidi. 6. 36
Equi admißi. ibid.
Equi sequaces. 45. 46. 266. 12
Equorum colla luctantia. 49. 79
Equus Trojanus urendus. 808. 22
Equæ amantis virus. 33. 8. 575. 100
Equi Achillis. 579. 136
Erimanthus. 121. 87
Erichto furialis. 201. 139
Erechtis. 229. 343
Ergo, vox indignantis. 334. 11
Erycina Venus. 410. 11
Esseda Britannorum. 433. 49
Eurytlia. 14. 103
Euri indomiti. 192. 9
Eumæus. 14. 104
Eurybates. 29. 9
Eurystheus, Sthenelcïus hostis. 115. 25
Europe. 321. 23
Eurotas. 436. 31
Evenus amnis. 127. 141
Eversas cervices. 772. 142
Exuviæ dulces. 133. 55
Exhibere, exponere. 239. 116
non Exhibitis *toris, pro illegitimis.* 245. 194.
Exhibet nox sidera. 268. 34
Excidit illa metu. 550. 539. 600. 450

F.

FAbula, pro sermone. 447. 21
Fabula narratur. 607. 561
Facere alicui, pro ad aliquem. 18. 39
Facere somnos. 612. 636
Faces infaustæ. 75. 46
Faces atræ. 147. 103
Facere lanam, unde lanificium. 269. 49
Facere telam, pro lanam trahere. 269. 49
Facere sacra. 295. 7
Facere convicia remis. 299. 79
Facere tantum corporis, pro obesum fieri. 186. 82.
Facies dißidet à verbis. 249. 251
Falcatus in arcum. 26. 131
Fallere noctem. 3. 9
Falx cantata. 78. 84
Fama melior post mortem. 378. 40
Falx Saturnia. 397. 63
Fama maligna. 217. 144
Fama susurrat. 308. 233
Famosa macha. 120. 78
Fastidii plenus. 214. 97
Fassæ da veniam. 266. 9
Fassa. 308. 241
Fassus amor. 208. 9
Fateor. 174. 85. 315. 19. 336. 33
Fatentur. 315. 18
Fauni bicornes. 45. 49
Fœtus arboris. 280. 9
Fax sepulcralis. 26. 120
Ferus pro equo. 124. 114
Fessa, defecta viribus. 296. 14
Ferrum in pectore. 358. 9
Femina artes reperit. 543. 419
Fenestra, quodlibet foramen. 587. 245
Fiet mihi, me, & de me. 550. 536
Finem statuere orationi. 555. 609
Fides præstanda. 290. 182
Findere vias. 279. 208
Fingere membra Pallade, pro tingere oleo. 268. 41. 288. 134.
Fingere, effingere manus, pro demulcere. 288. 134.
Fiducia formæ. 391. 37
Findere fretum. 210. 32
Fixiones magicæ. 79. 91
Flendo defundere iram. 109. 61
Fletus infundere vulneribus. 149. 125
Flabellum, tabella. 423. 161
Flammæ absistunt. 340. 16
Flatus tumidi. 562. 715
Fodere vel vellere latus. 555. 606
Fores conservæ. 333. 74
Formæ cum pudicitia rarò convenit. 226. 288.
Foribus incidebant literas non admißi amantes. 449. 53
Forma tam bona non facit ad mores. 498. 42
Formica. 518. 93
Fortuna Domina, potens hera. 786. 376
Fovere famam, castra, hyemem. 42. 15
Fraxina virga. 145. 76
Frater pro patruele. 106. 28
Frangere gradum. 391. 23
Fraudis suspicione amota. 280. 1
Fuisse piæ, pro piam. 180. 5. 185. 64
Fucata. 739. 13
Fulminis aper. 595. 374
Te, tua Funera. 40. 149

Fundatura robora navis. 215. 109
Furtim adspicere. 29. 11
Furtim cognita. 75. 43
Furtivum onus. 143. 38
Furtum Veneris. 241. 141
Furti primi tempora. 255. 24

G.

GAnymedes Phryx. 221. 197. & 198
Gargara. 515. 57. 215. 107
Gemelli, Castor & Pollux. 172. 61
Genius loci. 445. 2
Genius, natura. 266. 9
Genialerus. 266. 9. 420. 7
Geryones, æ. 105. 9. *Prodigium triplex.* 221. 91.
Gigantomachia. 380. 13
Glaucum reddidit herba Deum. 262. 160
Glires somno pingues. 164. 170
Gnosia tellus. 58. 68
Gnosus. 194. 25
Gratari & gratulari. 764. 31
Gypsati pedis crimen, ubi & de manibus gypsatissimis. 344. 64

H.

HAbendum tradere. 89. 15
Habere jus in aliquem, pro in aliquo. 310. 1
Habet vulnus. 524. 166.
Hæmonia. 37. 23
Hamata tela. 406. 13
Hebri vada. 16. 15. 25. 114
Hector. 6. 36 *Timendus.* 173. 65. *Pretio redemtus.* 545. 441. *Raptus equis.* 382. 32. *Cinis.* 400. 42. *Redemtus ad ignes.* 789. 431.
Hecuba canis. 813. 87. *Facem parit.* 211. 46.
Helena præbuit se rapi. 69. 137. *Raptam à Theseo Castor & Pollux fratres recipiunt.* 110. 71. *Marita Tænaria.* 171. 45. *Filia Ledæ.* 208. 2. *Tyndaris.* 214. 98. *Forma ejus laudatur.* 217. 141. *Adultera.* 439. 37. *Ejus sidus.* 415. 29
Helice. 261. 149
Hellesponto mersa. 260. 151
Hellespontiaca aqua. 268. 32
Hercea ara. 97. 113
Herceus Iupiter. ibid.
Hercules, Deianiræ maritus, sed vir alterius. 116. 27. *Pro Atlante cœlum sustentat.* 115. 18. *Infantis angues.* 115. 21. *Non concipi potuit unâ nocte.* 114. 9 367. 46. *Pensa trahit.* 120. 78.
Hercules vestes leonis pellis. 124. 112. *Tabe venenata perit.* 127. 144. *Bis pugnavit pro Deianira.* 126. 138. *Ejus labores.* 585. 217. *Laboriosofunctus fato.* 585. 217.
Hero, Sestias. 251. 2
Heroides. 1. 1
Heroidum prima gloria debetur Ovidio. 1. 1
Hesione Telamoni data. 284. 69
Hippolytus, vir Amazonius. 41. 2. 295. 10
Hippolitæ Baltheus. 301. 119
Hippomanes. 224. 263. 742. 38
Talis *in* Hippolyto, *non est archaismus.* 295. 10.
Hippodamia. 109. 69
Hiscat terra. 84. 144
Hippuri celeres. 756. 95
Hospita saltem dicar. 101. 167
Hospitium violare. 232. 3
Hybla. 604. 517
Hyems amoris. 61. 34
Hydra fœcunda vulnere. 122. 95
Hyems, pro tempestate. 263. 184. 265. 206. 210. 29. *Hyems fugit.* 182. 27
Hyllos. 117. 44
Hylas. 577. 110
Hymen famosus. 126. 134
Hymenæum Græci inclamant. 161. 143
Hypsipile, Filia Thoantis. 86. 163. 72. 1.
Hypermnestra. 180. 1. 180. 14. *Ejus pietas.* 187. 84

I.

IArbas. 98. 121. & 125
Iacere, pro serere. 151. 17
Iardanis Nympha, Omphale. 123. 103
Iason, Æsonius juvenis. 155. 66. *Pegaseus.* 229. 34
Iactare, pro inaniter loqui. 476. 102
Ianua tua non frangetur ab amatoribus. 629. 71.
Icarius. 11. 87
Idæus collis. 45. 48
Ida sacra. 64. 73

Ide Eurytis. 126. 133
Idoneus in quo illudas. 234. 43
Idya, mater Medeæ. 247. 232
Ignis & aqua in nuptiis adhibebantur. 609. 598.
Ignis alimenta sumit. 778. 255
Ilion. 172. 53
Ilion in Tyriam transferre. 100. 151
Ilios, unde dicta. 8. 47. 248. 250
Ilia, virgo Vestalis. 424. 15
Ilithya. 423. 21
Implere verba lacrymis: singultim loqui. 76. 58.
Iub Imagine *falsa.* 234. 45
Imago lunæ repercussæ. 257. 77
Improbus: mediæ significationis. 237. 75
Imponere nodos. 282. 39
Impar congressus Achilli. 460. 27
Inferiæ, τὰ περίσφορα. 73. 17
Inachides. 181. 23
Inachis. 189. 105
I nunc, per irrisum. 123. 105. 235. 57
Infantium blanditiæ. 111. 91
Injicere manus. 163. 157. 105. 16
I, sequere Italiam. 88. 10
Intacta. 233. 31
Inferiæ. 163. 160
Intumulata. 27. 136
Inachus fluvius. 469. 25
non Indebita *posco.* 209. 19
Indagine cingere saltus. 283. 45
Inepte: blandum convicium. 371. 36
Interior rota. 551. 12. 456. 70. & 72
In, præpositio, modo negativa, modo intensiva. 409. 52
Insidias pati. 609. 594
Infracta. ibid.
Instituere, pro incipere. 423. 5
In jecore amor. 479. 30
Insanum fretum. 253. 28
Inserta sera posti. 282. 27
Ioniades. 119. 73
Io, vox militum in triumpho. 336. 38
Io, Inachi filia. 321. 21
Iphias in medios desiluit ignes. 625. 22
Ira morata: μῆνις. 346. 82
Irus. 12. 95
Irritamentum Veneris. 129. 162
Isis. 517. 77. *Niligena.* 385. 25. *bos.* 187. 86.
Isthmos. 51. 105. 195. 104
Isthmi duo. 109. 69
Italia fugiens. 100. 147
Itys. 202. 154
It hora, it dies. 329. 24
Iudicium Paridis. 61. 36
Iuga longa navium. 59. 20
Iuno semper Herculi infesta. 114. 5. *præest nubentibus.* 157. 87. *defessa est jubendo.* 585. 217
Iupiter Europen abducit. 46. 55. *in plumis.* 109. 68. *aurum, cygnus, &c.* 485. 33. *amans.* 442. 28. 384. 8
Iurare per caput alterius. 37. 108
Iurgia nectere. 409. 45
Iurare per Venerem. 403. 27. *ex animi sententia.* 302. 137
Iuvenca Graja, Helena. 68. 18
Iurati Græci. 436. 2. 560. 687
Iuvenilibus inceptis. 253. 35
Iuventa purpureum lumen. 287. 20. 307. 217.

L.

Labyrinthus. 47. 59. 139. 128
Lacedæmon unde dicta. 2. 5
Lacænæ virgines cum viris ludunt. 217 150.
Lacrymas combibere. 144. 54
Lacrymæ dolosa. 157. 91. *lacr. coactæ.* 346. 88.
Lacrymas tegere. 162. 145
Lais. 326. 12
Lana & colus puellarum. 186. 66
Laertes. 13. 98
Laodamia, Œnonis. 167. 2
Laodothea, Laodamiæ mater. 169. 26
Lapsus verbo. 404. 7
Latmia saxa. 256. 62
Laodice. 274. 135
Latona pariens de arbore. 300. 100
Latus obliquum. 328. 4
Laureatæ tabellæ. 360. 25
Lavinia. 419. 21. *Laurus & vitta.* 597. 401.
Leander Abydenus. 251. 1
Ledea consors. 172. 61
Lectule dulcis. 133. 55
Leda. 111. 78. 321. 22
Legere capillos. 618. 666
Lentescunt tempore curæ. 595. 357
Lenti oculi. 780. 279

Lenonis laudes. 355. 23
Lentare remos, arcum. 255. 58
Lentus ira. 204. 169
Leo Nemeeus. 118. 61
Lex dicta. 153. 39
Libertatis amor. 509. 9
Libum natali die appositum. 348. 94
Lingua mali ominis. 174. 86
Linum incidere, rumpere vincula. 252. 18
Lingua modesta. 269. 63
Linqui animo. 26. 130
Lintea parca. 299. 80
Littus fluctifragum. 102. 169
Lituræ cacæ. 141. 1
Littus arandum. 241. 140
Livida facta, candida facta. 285. 82
Lora fluitantia. 599. 433
Lotophagi pro amoribus. 736. 789
Lotos aquatica. 203. 159
Luce frui suave est. 129. 167
Ludus latrocinii. 584. 207
Lucet ore. 458. 6
Ludite formosæ. 342. 43
Ludere, ἀπερδισιάζειν. 233. 16
Lumina vigilantia. 253. 31
Lumina amantia. 267. 25
Lumina prima ducum. 319. 8
Lumen ab orbe micat. 340. 16
Luna fuit. 131. 17. *Sanguinea.* 381. 23. *ejus argenteus currus.* 198. 91. *dea candida.* 256. 61. *radiis argentea puris.* 256. 71.
Lunare arcum. 313. 23
Lupatis duris. 315. 15
Lux dubia. 130. 7
Lux acta. 268. 33
Lyæus. 417. 49
Lycurgus. 25. 3
Lynceus, nepos Beli. 186. 73
Lynceus, non Linus Hypermnestræ maritus. 190. 123.
Lyra, in cœlum relata. 205. 183
Lyra Æolia. 206. 200

M.

M*Aculæ, nodi in retibus.* 59. 19
Mæander flexuosus. 87. 2. 117. 55
Mænalius, Arcadius. 334. 14
Mænia Phœbi: pro Troja. 10. 67
Magnesia, regio Thessaliæ. 150. 9
Magici soni. 575. 102
Magnis passibus ire. 646. 304
Manifesto in lumine. 242. 157
Manus confessæ. 250. 260
Manus luciferas offerre. 291. 192
Melea curva. 414. 20. 431. 24
Manifestus Apollo. 603. 491
Mare, cærulea via. 215. 104
Mare solicitum fervet. 252. 26
Maris una forma. 413. 12
Maris incommoda. 454. 48
Mars & Venus deprensi. 607. 561
Marita cædes, maritus torus. 181. 19
Materia conveniens. 810. 2. 313. 19
Materiam in carmina præbe. 320. 19
Manus jactare in numerum. 705. 334
Medea Creontem, & Creusam igne absumit. 163. 211. 73. 19. *Sequitur, quò ira fert.* 167. 209. *Medea Medeæ forem.* 85, 151. *Draconibus fugit ablata.* 86. 161.
Medusa. 274. 134
Medon. 12. 91
Melanthius. 12. 99
Me legat, pro, mea. 195. 41
Nil habet ille Mei. 218. 157
Meleager. 82. 135
Memphis. 421. 8
Memnon niger. 338. 3
Mensura rerum. 124. 109
Menelaus flebilis ultor. 171. 48. *invitat peccare.* 244. 183
Mendacium. 497. 21
Menelaus non lentus in ira. 248. 249
Mercurio similes. 58. 76
Mercurius, Majæ filius. 212. 62. *Ejus virga.* 212. 64. *Talaria.* 212. 68
Meta interior. 599. 426
Metiri oculis. 132. 28
Mero dubii. 182. 29
Meretricum gloriæ. 347. 91
Micationes pedum. 520. 112
Micuere sinus. 8. 45. 61. 37. 277. 173
Militat amans. 90. 32
Mimallones, Mimallonides. 133. 48. 550. 541.
Minotaurus. 21. 70. 137. 106
Minoia. 47. 61
Missilibus telis. 211. 40
Mi voluptas, pro mea. 267. 26
Modus sit damnis. 101. 160

Moni-

...mitia. 118.57
...opsopia. 110.72
...ræ pretium & perfidiæ. 84.146
...i dulce Morari. 601.464
...olliter incedere, fæmineo gradu. 646. 298.391.23.
...oderatius, pro moderantius. 245.45
...overe iter è portu. 252.10
...ulier audacter jurat. 347.85
...ulta pro magna. 391.34
...urmura exiguo dicere. 238.85
...urmura mala, pro rumore lævo. 241.149
...utuus amor. 591.310
...ycenæ. 58.2
...ygdonia. 202.142
...yniæ. 75.47
...ycones, non Mycone. 299.81
...yrtus Veneri sacra. 314.29
...yrrha vultus tegit corticé. 688.100
...yrtoæ aquæ. 222.208

N.

NAtare, dimovere corpore aquas. 257.80.
...auplius, pater Palamedis. 274.131
...avis prima. 412.1
...avalis Agrippæ honor. 652.392
...emus atrum. 155.67
...eptunus in Enipeum versus. 274.131
...ereides. 63.57.416.36
Nessus semivir. 127.141
Nescire malum suum juvat. 162.147
Nestor pectore, Æacides dextra. 622.726. 7.3.9.36.
Nili patria ignota. 471.40
Nireus pulcerrimus Trojanorum. 577.109
Nisiades. 196.54
Nili septem portus. 421.10
Nilus. 189.106
Nives recentes. 465.11
Nive candidior. 465.11
de Nive manat aqua. 337.58
ut Nix liquitur. 770.101
Nobis injuria venit, pro ad nos. 52.113
Noctes vigilantur. 163.169
Nocturna imago, pro somnio. 466.31
Noctem negare. 345.73.441.11
Nomen & genus. 19.50
Nostin', eleganter. 155.71
Novare fessa membra. 49.90
Nova prælia. 157.13
Nomen, pro gente. 235.60
Nova æstas, pro vere. 255.55
Nova hiems, pro autumno. 673.704
Nox in lacrymis acta. 154.58
Nox quam longa. ibid.
Nox perennis, mors. 186.74
Nox silens. 202.156.257.79.331.55. 443.40.
Nox una amantium lites componit. 598. 413.
Numeri militares, στίχοι. 106.24
Numeris impleri. 399.40
Numen inesse loco. 445.2
Nuptiæ innuptæ. 66.98
ad Nuptias Parcæ, pro Nymphis. 297.46
Nutrix conscia. 267.26
Nympha, pro nuptiis. 5.27

O.

OBeunda maria ratibus. 252.8
Obscœnæ puppes. 68.119
Obsidere animum alicujus precibus. 351. 20.
Obumbrare, prætexere. 235.48
Oculi Helenæ. 153.36
Oculi instantes. 237.78
Oculi luscitiosi hominis. 387.58
Oculi natantes morte. 768.93
non omnium Oculi sunt idonei ad noscendum Deum. 603.493
in Ocellis hilaritudo. 153.36
Oculis fatentibus ignem. 553.573
Oebalis Nympha. 216.26
Oechalia, urbs Eubœæ. 114.1
Oenomaus. 567.7
Oenone, de flumine edita. 59.10
Oeta mons. 128.147
Officium facere. 73.17.619.687
Olea in tutela Palladis. 269.44
Omphale. 117.53
Omen abesto. 177.135.426.42
Ominibus parcere. 174.86
Operari sacris. 403.23.422.17
Opportunitas. 540.373
Operata. 116.35
Opposita fores. 232.8
Orestes, Orestæ. 105.2. ejus pietas in patrem. 108.50. cum Pylade amicitia. 397.15. malus ultor. 334.9

Orion ensifer. 572. 56
satis Oris. 380. 12
Oris animosi, pro sermone. 375.19
minus Oris. 238. 102
Ora candida, mista rubore. 307. 217
Ormenus. 30. 28
Ornare munus verbis. 31. 30
Ornari modico fine. 58. 76
Ornata virgo speciosa bis placet. 391. 37
Ornatrix, ψ-ηας. 369. 16
Oscula non dura. 559. 668
Osiris. 424. 12. 422. 18.
Ossa legere, pro ferre. 140. 150
Ossa lecta. 169. 62
Oscula summa, prima, extrema. 199. 101
Ostrum Tyrium. 165. 179
Otium, jucundum malum. 690. 138
Ovidius simili utitur exordio ad lib. 1. *Amor. quo Anacreon* εἰς λύραν, *epigr.* 1. 313. 21. *fuit equestri ordine.* 319. 8. *ejus flumen ingenii.* 437. 14

P.

PÆan. 567. 1
Pallas Achillem arrepto capillo revocat ab irato animo. 39. 147
Palæstræ dona. 266. 11.
Pallor amantium. 287. 120
Pallia decidunt præ stupore. 292. 208
Palla croco splendida. 303. 162. 344. 59
Palla & cothurni. 437. 15
Panoplia Pallados. 61. 35
Paris forma damnosus. 171. 43. *Diu paris.* 171. 43. 208. 1. *Iudex formarum.* 213. 69. *agnoscitur regius puer.* 214. 90. *ab Oenone amatur.* 214. 96. *De Paridis Iudicio etiam Homerus, quod Plutarchus negat.* 218. 164
Paridis majores. 219. 173. *unde dictus Alexander.* 230. 358
Paris semper ama. 249. 254
Paratonium. 420. 7
Parcarum fila. 198. 82
Parce queri. 265. 203
Par opus sibi. 284. 62
Pars exiguissima. 190. 115
ad Partes venire. 347. 87
Parthus fugiens pugnat. 528. 211
Pasiphae. 57. 156
Patriis actis. 107. 43
Patroclus ab Hectore occisus. 4. 17
Pavo, Iunonis avis. 400. 55
Pegasus. 58. 3
Pegasides. 194. 27
Pelias arbor. 150. 8. 406. 7. 561. 696. 38 126.
Pelasgus. 182. 2
Pelops, avus Menelai. 222. 207
Peltæ lunatæ. 301. 117. 423. 2
Pennæ Euri. 141. 14
Pendentia antra. 202. 141
Pendet corpus aquis. 276. 150
Pendet aqua. 255. 52
Pendentem de rupe capellam. ibid.
Penelope sancte exspectat Ulyssem. 263. 67 *Iuvenum vires tentat arcu.* 342. 47
Pensa trahere serva manu. 136. 90
Penthesilea. 301. 118
Perfrui mandatis. 149. 128
Per facinus. 130. 6
Perflare. 265. 206
Perjuri non latent. 290. 182
Persephone pulsat fores 297. 46
Perfer & obdura. 582. 178
Perseus, Danaeïus heros. 469. 13
Pes natat in cothurno. 446. 14
Pharos. 421. 8
Phalaris. 558. 653
Phasiades. 81. 108
Phasiacam bibistis aquam. 99. 145
Phthii. 34. 65
Φαλάκρα. 209. 22
Phaon. 292. 11
Phædra, Cressa puella. 40. 2. *Neptis Solis.* 55. 149. *Proavus ejus Iupiter.* 56. 158.
Phœnix. 30. 27
Phœbus, medicæ artis repertor. 71. 151. 312. 11.
Phœbe, soror Helenæ. 110. 77
Philoctetes. 688. 111
Phemius. 481. 61
Phocæ. 135. 87
Phryxea ovis. 150. 8. 260. 145. 267. 163.
Phthius, Phthiotis. 101. 165
Phyllis Rhodopeïa. 15. 1
Phylacides, Protesilaus. 170. 35
Phyllus, Thessaliæ urbs. 170. 35
Pirithoi ora. 51. 110
Pisander. 12. 91

P guia culta. 134.59
P guis amor. 441 25
P rides. 311.6
xippus. 35.93
citum, pro placido. 279.208
ades, unde dictæ. 219.173.264.188
sthenius vir. 736.771
mosæ aves Diomedis aves. 770.109
tarum fama. 374.7
itæ mali sunt pœna. 310.4
itæ numen habent. 489.18
ydamas. 66.94
mpa. 120.83.316.28.454.44.
mpa nuptialis. 162.151
nens pignus. 524.168
llicitis addere fidem. 433.45
pulus ventorum. 141.11
rtus & ara 14.110
opulus mulierum. 409.54
ffessa pectora. 314.8
æmedicatus. 151.15
æsignis. 58.125
rætexat, obumbret. 235.58
ræcepta gaudia. 239.107
ræcidere messes. 289.143
riamus pro sene. 6.34
rior ordine plus potest. 107.34
remere aprum clamore. 44.41
rætendere culpæ splendida nomina. 697
240.
rocrustes. 21.69
rodere. 297.38
rona maria. 259.121
roterve Eure. 141.14
rosequar, pro persequar. 265.218
Prostare. 355.17
Proteus. 427.10.565.761
Protesilaus. 439.38
Producere funus. 490.30
Prohibere aquis, non aquas. 593.335
Prometheus. 433.40.
Psittacus. 396.1
Publica verba. 477.12
Pudor exstinctus. 20.57
Pudor dejicit ocellos. 142.35
Pudoris nihil habent fata tua. 292.202
Ne Pudeat fecisse. ibid.
Puella subita Veneris rapina gaudet. 559.
667
Puellæ lascivæ. 740.17
Pugnare, & se culpæ submittere. 55.151
Pugnare, repugnare. 327.14
Pugnare alicui. 461.27
Pulvinar, & pulvinus. 523.160
Puppis ignava. 299.74
Puteal. 722.561
Puræ manus. 361.16
Purum pro claro & patente: sic Græci, καθαρὸν σέλας. 256.71
Pura fide. 319.6
Purus sacerdos. pura loca. 484.23
Purum littus. 755.87
Pyli tres. 9.63
Pygmalionis scelus. 97.113
Pyladen semper habe qui curet Oresten. 723.
589.
Pyrrhus instat vi patria. 104.3. Æacides, & superbus patriis actis. 107.43. ab Achille natus nondum viro. 113.112
Pyrrha. 204.169

Q.

Quærit se, nec invenit. 200.113
Quamlibet. 5.98.83.140
Qua possum. 133.53
Quid prohibet, pro quis prohibet. 136.88
Qui stupor, pro quis stupor. 594.361
Quo mihi, pro cui usui. 19.53
Quondam eleganter pro quandoque. 236.71
Quotacunque pars. 172.60

R.

Rapta via pro capta celeriter. 270.74
Recidit. prim. syll. communis. 183.46
Receptus toto corde. 267.156
Recincta tunica. 326.9
Recinctus. 446.51
Regis potestas. 716.478
Reges in universi conspectu orbis vivunt. 784.351.
Rhesus interfectus. 7.39.579.130
Reducto, excusso. 44.45
Recumbere humo nuda. 188.100
Regibus longæ manus. 142.166
Rejicere, pro ejicere manum. 305.200
Relegat tibi, Diva, causas. 346.74
Remigis addat opem. 539.368
Remigium alarum. 571.45
Remis adjicere vela. 736.790
Repercussæ imago lunæ. 257.77

Repugno amare, pro recuso. 241.136
Res tuas agito; Res tuas tibi habeto. 580.154.
Reus agor. 228.325
Revocamen. 177.135
de Robore *dolatus.* 90.38
Ros Sabaeus. Ros Arabus. 197.76
Rogo de te. 268.29
Rogare noctem. 383.5
Rogum celebrant armatæ cohortes. 776.217
Roma potens. 376.26
Roma olim stramineis usa casis. 407.18. 519.107.
Roma an Rema dicenda. 778.241
Ros maris. 671.690
Rude pectus. 43.23.227.305
Rumor lævus, mala murmura. 241.137
Rumpere iter, vocem. 536.329.604.505
Rude genus hominum. 602.473
Rustica puella. Rustica Phidile. 342.44

S.

Sabina severa. 541.39.390.15. *Raptæ.* 519.102. *Sacra via.* 588.266
Sagitta longe fallens. 306.210. *certa Cupidinis.* 313.25
Sabinus poëta. 439.27
Saltare. 520.112
Samos. 11.87
Sanctè surgere è lecto. 478.21
Sanguinea luna. 381.23
Sappho, Lesbis. 438.26
Sarpedon, Lyciæ rex. 4.19
Saturni rustica regna. 54.132
Satyri, turba proterva. 70.136
Saxis genitus, & feris. 139.131
Scindi capillo. 34.79
Scyllæ. 160.123
Scyria membra. 113.112
Scyron. 21.69
Scythia nivosa. 152.27
Secta via. 446.18
Secare viam. 430.16
Secunda verba. 553.584
Sed quid ego hæc? invidiose. 206.207
Seducitur, pro, in diversum ducit. 275.142
Seges virorum. 72.11
Semisupinus. 131.10
Semiramis, famosa. 326.11
Senectus gravis. 478.17
Senes prudentes. 253.35
Septentrio, polus gelidus. 261.152
ad Sepem *alterius iter ferre.* 289.144
Servo, pro observo. 262.188
Servare sidera, de cœlo. 364.11
Serva aqua bibitur. 330.26
Sequi oculis. 169.18
Sic: obtestantis. 57.168
Sicut erat. 281.19
Sigæum. 6.33
Signa stantia. statua. 300.98
Sicani montes. 196.57
Silentium noctis. 182.34.257.79.202.156. *Silenus.* 550.543
Sim. concedentis. 232.13
Simois. 6.33
Sinis. 21.70
Sinus madent lacrymis. 77.70
Singultim loqui: implere verba lacrymis. 76.58.
Sirenes. 647.311
Silentia rebus præstare. 610.603
Sistrum. 421.11
Situ pigra. 600.443
Socii anni, socius sanguis. 17.33
Socii Dei. 69.126
Socius torus, socialia jura. 349.6
Sol cuncta videt. 156.78
quis Solem *fallere possit.* 608.573
Solis equi. 381.24
Solicitare feras arcu. 334.14
Solicitata. 272.108.213.80
Solicitare forem. 449.50
Somnus obesus. 164.70
Somnus alit pectora. 164.170. *imago mortis.* 408.41. *submittit ocellos.* 464.1. *malè se præbet amanti.* 339.51. *movet anile caput.* 269.46. *Somni portæ.* 278.196.
Somnia vera. 278.196
Sororia oscula. 142.23
Spes, vigilantis somnium. 461.44
Sparta parca. 220.189
Non potui mihi debere Spem *longius istam.* 215.103.
Spes fallitur. 247.232
Spe duplici niti. 713.444
Styga jurare. 557.635
Sternuit lumen, amor sternuit. 276.152
Stamina decidere de digitis. 278.197
Subducitur unda. 77.76

Sub-

Subnubæ. 85.153
Sub suo Domino. 105.8
Sublime ferre. volare. pro in sublime. 125. 129.
Subremigare. 539.368
Sudare in imo clivo. 282.41
Succinctus pharetra. ἐξηρτημένος τόξοισιν. 306.210.453.31.561.695. Succinctus viribus. ibid.
Sulphur, κακῶν ἄκος. 592.330
Sumere pro conjuge bellum. 231.371
Supercilio loquente. 237.82.296.24. 323.19.
Susurrare, pro demisse loqui. 267.19
Susurrat fama. 308.233
Suspendium impurum mortis genus. 682.18
Symplegades. 160.121.412.3
Syrtes. 414.20

T.

Tacere virtus est. 610.603
Tænaria, Laconica. 225.274
Tænaris terra, Lucania. 210.30
Talentum. 31.33
Talaria induere, profugere. 212.68.613. 644.
Talthybius. 29.9
Tarpeja Vestalis Romanam arcem Sabinis prodit. 356.49
Tauri ignem spirantes. 151.15
Tantalides. 109.45
Tauri pugnantes pro armento. 119.25
Tanais. 18.107
Tangere pro tentare. 213.83
Tempore abesse. 51.109
Tempus cito pede labitur. 343.49
Tempe Heliconia. 312.15
Tempora pro commoditate, opportunitate. 208.5.
Tela Penelopes. 3.9.490.30
Telemachus quærit patrem. 7.37
Tenor fati. 97.112
Tenor vitæ. 232.14
Tenedos. 172.53
Ter conata loqui. 41.7
Terra meos vultus obruat. 246.220
Testes sidera. 291.182
Textum clypei. 247.223
Texere, detexere. 490.30
Thalassio Romanus. 161.143
Thebæ domitæ. 21.71
Theseus & Pirithous. 131.10
Theseus heros Neptunius. 51.109. Helenam rapuit. 69.127.233.21. omnia novit. 217.147
Thetidos pedes. 283.60
Therapnæ, Laconiæ oppidum. 221.196
Theutantia turba. 117.51
Thoas Minous. 81.114
Threcus: Thracus. 267.26
Thressa. 272.100
Thyestes, a. 105.9.
Thyrsus. 169.33.447.23
Thunni. 756.98
Tibiæ in nuptiis, sacris, & triumphis. 161. 139.
Tibur. 472.46
Tibris leni agmine fluit. 652.386. muscoso crine. 777.223
Timor eat in ventos. 175.92
Timidus famæ, temperans famæ. 277. 172.
Timor cæcus, ut cæcæ insidiæ. 324.42
Tisiphone. 25.117
Titulis pro laudibus. 114.1
Tithonus. 50.96
Titubare lingua. 404.7
Tiphus. 512.8
Tlepolemus. 4.19
Togis jactatis signum dare. 456.74
Trajectam gladio. 27.140
Tratrene. 51.10
Tragœdia ingenti passu venit. 446.11
Triton. 92.50
Trinacria. 160.126
Troja, unde dicta. 2.3. ejus conditores. 70.190.40.151.
Troica, Troïa, Troa agmina. 5.28
Troja arata. 9.52. ejus fata. 689.114. nova resurgit. 701.281
Troius ensis. 102.184
Troasin, Heroisin, &c. 177.137
Troja ad Phœbi lyram exstructa. 220.180
Trojani, Sigæi. 225.273
Tropæum. 691.158.307.214
Tubæ in funeribus. 161.139
Turdi sermonem humanum imitantur. 589. 269.
Turpis militia Trojæ. 177.133
Tydeus exulat. 128.155
Typhis. 76.48

V.

Vacuo in pectore amor regnat. 314.8
Valete, apagite. 313.28
Vallatus radiis. 56.159
Vanescere in auras. 11.79
Vapor. 318.46
Velamina, vestes. 269.61
Velit hoc. 114.7
Vellus auratæ ovis. 72.2
Venus nata aquis. 93.60.209.24
Venerem non decent arma Minervæ. 311
7. Deprensa, & tributa petens. 46.45
Ventosa potentia Neptuni. 431.27
Veneris de furto gaudet puella. 557.676
Venus & Mars deprensi. 561
Venire, verbum nuptiale. 568.11
Ventus aptus. 168.11
Venti ponent. 92.49
Venti inclusi utribus. 501.29
Venæ silicum. 358.9
Veniunt in idem. 200.121
Venturi prælia venti. 270.73
Venti lenta sonantes. 271.81
Ventilare faces. 311.8
Venit amor. 329.13
Verba precantia. 145.69
Verba petulantia 224.245
Verbera tibi adsunt. 388.61
Verba notata mero. 238.88
Vestes murice saturatæ. 170.37
Vespera, nox incipiens. 255.55
Veste superjecta. 222.222.611.613
Vestalis virgo. 474.75
Vesticontubernium. 324.48. ὑπὸ πὰν μίαν ἔχετο χλαῖναν. ibid.
Viduum cubile. 410.17
Vicit vinum. 182.29
Vicem reddere, paria facere. 276.18
Vices colloquii. 296.18
Victor aquarum, evicta æquora. 276.155
Victima. 504.16
Vicem reddere meritis. 329.23
Vino pingitur mensa. 6.32
Vinum in sacris cum lacte & sanguine. 175 114.
Videt aut videre putat. 253.32
Vincuntur æquore puppes. 278.183
Vinum facit immodestos. 332.59
Vinum mollit curas. 332.60
Vino tempora percussa. 691.146
Viscera, opes dilaniantur. 12.90
Vitam degere more feræ. 103.191
Vittæ. 145.68.597.401
Vittæ & laurus. ibid.
Vino compositus, depositus. 325.53
Virtus metuenda. 271.88
Virgo natura mitis. 184.55
Violaria vidi, qui canent frutices. 628.67
Volubile pomum. 293.209
Volare, librare in aëre cursus. 397.11
Vox in cursu. 68.122
Ursa Parrhasis. 261.151
Uncus. 329.25
Umbræ ab orco nunquam redeunt. 789 432.
Umbra sentit. 792.469
Ulyssis furor fictus. 808.7
in Unum conducere. 729.673
Vulnus cæcum. 42.20
Vulnus ad ossa descendit. 225.276
Vulcanus claudus. 435.19
Vultus loquax. 296.24.323.17
Vultus sine sanguine. 337.51
Ut peream, pro, sic peream. 245.183
Ut nunc est. 273.127
Ululare, sermo medius. 25.117
Urbs aratro designata. 21.67. Urbs vidua. 76.55.
Ulysses, an Ulyxes? 1.1.275.148
Ultima, pro primis. 189.109
Utuntur somnis maritorum amantes. 351. 25.
Ut, pro dum. 262.26
Ut vidi, ut perii. 152.33
Ut vidi, ut gemui. 174.89
Uxorem sævam hic conclusam habeo, etiam nunc concede ab leonino cavo. 325.61
Uvere, uvidus. 465.6

X.

Xanthus. 172.53
Xanthi aqua versa. 60.30

Z.

Zacynthos. 11.87
Z leni Zephyro vibratur arundo. 183.39
Zona casta. 25.116
Zona Mæonia. 119.65

FINIS.

